



This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

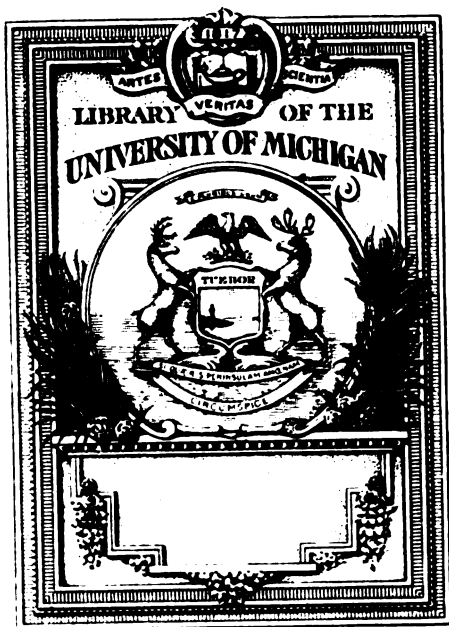
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

878

P35

H13



878

P35

H13

Petrone Arbitr

TITI PETRONII ARBITRI

EQVITIS ROMANI

SATYRICON,

Cum Fragmento nuper Tragurii
reperito.

Accedunt diversorum Poëtarum

Lusus in Priapum, Pervigilium Veneris, Ausonii
cento nuptialis, Cupido crucifixus, Epistolæ
de Cleopatra, & alia nonnulla.

Omnia Commentariis, & Notis Doctorum
Virorum illustrata.

Concinnante

MICHAELE HADRIANIDÆ.



AMSTELODAMI,

Typis IOANNIS BLAEV.
MDC LXIX.

John S. Lawrence Estate

^{gt}
4-9-1925



Clarissimo, Doctissimoque Viro
D O M I N O
A N T O N I O
M A G L I A B E C H I
P E T R U S B L A E U
S A L U T E M.

Cum multa peregrinationis bona sint, passim ab auctoribus deprædicata, ipsoque usu comprobata; tum mihi nullum majus, nullum jucundius videtur, quàm quòd liceat virtutem eorum qui utcunque aliàs innotescunt, coràm intueri, magnorumque Virorum favorem aut amicitiam demereri. Alto sedet animo, nec unquam sine gaudio recolo, quanta comitate Florentiæ ante octennium me susceperis, foveris, quantâque voluptate ab ore tuo pendentem perfrui licuit. Neque hæc tua benevolentia in eo substitit; sed & quidquid Dives cornu copiarum Florentinum ubivis locorum hospitem oculis

* 3

oculis impartitur , ejus tu me haut immunem esse voluisti , usque ad venerationem SEREN^{mi} MAGNI ETRURIAE DVCIS , nec non Seren^{mi} Cardinalis LEOPOLDI , & Seren^{mi} COSMI Magni Etruriæ Principis. Unde mihi porrò occasio affulsit , ut , cùm nuper bis Idem Magnus Princeps hanc urbem lustraret , ego jam non inter peregrinos cultores , ad delibandas solum osculo manus admisus , sed eam utroque tempore gratiam & munificentiam Seren^{mi} Principis expertus sim , cui quoad vixero devota beneficiorum recordatione humillimisque studiis respondere mihi incumbet. Quæ tua tanta cum summa doctrina conjuncta humanitas , & in advenas favor , adeò tibi est proprius , ut vel hoc solo nomine in summorum virorum recentissimis scriptis summis laudibus jure meritoque evehare , nec quisquam se jam idoneè Florentiam visisse existimet , qui te ibi non inter præcipua Musarum decora viderit. Verùm quod me maximè delectat , quodque inter præcipuos excursionis meæ fructus numero , est com-
mer-

mercium literarum per tot annorum spatium non interrupto cursu continuatum. Quare non potui non in memoriam revocari propositi aliquando mei, dicandi tuo Nomini auctorem Patris mei typis & sumptibus prodeuntem. Quod cum impræsentiarum facio, veniam forsan præfari dices necessum, qui tibi Petronium vulgò malè audientem conciliem. Fateor, si quid in commune adprobatus & diversarum sententiarum spiculis minùs obnoxium occurrisset, id utique tibi, cui longè majora debeo, haut invidendum. Sed præterquam quòd temporis ratio habenda & consilium tandem in effectum esset deducendum, etiam hoc non reticeam, fœcundam rem esse errorem, deque reconditioribus argumentis ferè in transitu judicari. Qua in re præfatio ad Lectorem me sublevabit: juxtà tot illustria virorum nomina *Gyraldi, Delbenii, Brassicani, Mureti, Passeratii, utriusque Doussæ, Bongarsii, Rittersbusii, Goldasti, Moræi, Gonsalii*, & quot non aliorum, qui omnes inter præcipua laudum suarum ornamen-

ta , Petronianas reputarunt *elegantias* ,
& *Scaligeris* quidem Catalecta veterum
Poëtarum , quæ inter Priapeja , cum
commentariis debemus. Ut ita vel ob
hos non displicitura sit dedicatio Ope-
ris , magnis conatibus , nec minoribus
sumptibus demum ad finem perducti.
Accedit petitio mea , ut , quem in alto
eruditionis gradu positum religiosiùs
adeundum jam antè fassus sum , voto-
riam hanc tabulam Nomini tuo dicatam
adgnoscerè digneris. Vale Vir Clarissi-
me , Doctissime. Amstelodami , x Ka-
lend. Septembris M D C L X I X.

Can-

Candido ac Benevolo

L E C T O R I

S A L V T E M.

INter omnes quotquot Satyras scripsere, B.L. vix quenquam lepidius rem aggressum, majorique studio & animi candore pertractasse, quàm hunc nostrum T. P. Arbitrum, quidquid etiam ejus hodie superest, seridè deprehendo. Hic enim adolescens (quem se ipse auctor fingit,) senili instructus prudentia, omnium pererrans cubilia, scholas atque pulpita, forum, curiam, templa, convivantium triclinia, peregrinantium denique navigia atque itinera, speculator sagacissimus, tandem nobis quid ubivis locorum in grandi Orbis theatro observaverit, in quas personas & exempla inciderit, ea ingenii amœnitate, fide & infucata verborum simplicitate refert, ut in ipsummet ceu primarum partium in hac fabula actorem omnis redundet invidia, confessum nimirum qualis ex Mundi contagione evaserit, quidque pertulerit. Qui cum sit principalis scopus hujus Operis, utut à paucis observatus, quin potius aureum hoc scriptum pro nescio quo purgamento, ipsèque auctor pro malefano Epicureo ex cujus ore & calamo nil nisi obscœna & turbida fluerent, magno errore à præcipuis quibusdam viris, habitus, age hic prima statio esto. Deinceps visuri, *An quid certi indagari possit de ætate, qua hic noster Petronius vixerit, Quomodo legendus, & Quid in hac editione præstitum.*

Certum est auctorem nostrum esse Petronium Arbitrum, solum de prænomine Titulne, an Cajus, & ætate variant. Lil. Gregorius Gyraldus Ferrariensis de Petronii vita: Ab Eudæmone & Libanio non longè ab-

A D L E C T O R E M.

erat Petronius, Arbiter dictus, & Massiliensis à plerisque existimatus. Quo tempore vixerit, quodve institutum vitæ sectatus fuerit, haud sanè compertum: in declamationibus tamen versatum, ex iis quæ exstant elicimus. In Quintiliani quidem enarrationibus, litteratores quidam [Rhaphaël Rhegius,] eum ante Quintilianum floruisse suspicantur. Sed Placidus Lactantius illum vult Statio posteriorem, ut à quo versus sumpserit & suis inseruerit, ut illud:

Primus in orbe Deos fecit timor.

Non alium quàm Petronium Arbitrum, significari putarim illis Apollinaris hendecasyllabis:

Et Massiliensium per hortos

Sacri stipitis Arbiter colonum,

Hellepontiaco parem Priapo.

P. Pithœus I. C. in Conjectaneis de Petronio Arbitro: Aut valde me conjectura fallit, aut hic ipse est Petronius, de quo Tacitus libro XVI Annal. sic scribit:

C. Suetonio, L. Telefino Coss. intra paucos dies eodem agmine Annaeus Mella, Cerialis Anicius, Rufus Crispinus, C. Petronius cecidere. Et cùm de cæteris dixisset, de Petronio subjicit: illi dies per somnum, nox officiis & oblectamentis vita transigebatur, utque alios industria, ita hunc ignavia ad famam protulerat: habebaturque non ganeo & profligator, ut plerique sua haurientium, sed erudito luxu. Ac dicta, factaque ejus quantò solutiora, & quandam sui negligentiam præferentia, tantò gratius in speciem simplicitatis accipiebantur. Proconsul tamen Bithynia, & mox Consul, vigentem se ac parem negotiis ostendit: dein revolutus ad vitia, seu vitiorum imitationem, inter paucos familiarium Neroni assumptus est elegantie ARBITER, dum nihil amœnum & molle affluentia putat, nisi quod ei Petronius approbavisset. Vnde invidia Tigillini, quasi adversus emulum & scientiâ voluptatum potiozem. Ergo crudelitatem Principis, cui cætera libidines cedebant, adgreditur, amicitiam Scævini Petronio objectans, corrupto ad indicium servò, ademptaque defensione, & majore parte familia in vincula rapta.

A D L E C T O R E M.

pta. Fortè illis diebus Campaniam petiverat Cæsar, & Cumas usque progressus, Petronius illic attinebatur. Nec tulit ultra timoris aut spei moras: neque tamen præceps vitam expulit, sed incisas venas, ut libitum obligatas, aperire rursus, & alloqui amicos non per seria, aut quibus constantia gloriam peteret. Audiebatque referentes, nihil de immortalitate animæ & sapientium placitis, sed levia carmina & faciles versus. Servorum alios largitione, quosdam verberibus affecit. Iniit & vias, somno indulsit, ut quanquam coacta mors, fortuita similis esset. Ne codicillis quidem (quod plerique per-euntium) Neronem, aut Tigillinum, aut quem alium potentium adulatus est: sed flagitia Principis sub nominib. exoletorum feminatumque & novitate cujusque stupri perscripsit, atque obsignata misit Neroni, fregitque annulum, ne mox usui esset ad faci-enda pericula. Ambigenti Neroni quoniam modo nocturnam suarum ingenia notescerent, offertur Siliæ matrimonio Senatoris haud ignota, & ipsi ad omnem libidinem adscita, ac Petronio per-quam familiaris. Agitur in exilium tanquam non siluisset quæ viderat, pertuleratque proprio odio. Hactenus Cornelius. Atqui C. Plinii codices quidam, ut & Plutarch. in lib. De discr. amic. & adulat. Titum vocant. Sic in lib. xxxvii Nat. hist. scriptum est: T. Petronius Consularis moriturus, invidia Neronis principis, ut mensam ejus exheredaret, trullam murrhinam ccc HS. emptam fregit. Petronius alius, cujus Tacitus idem meminit libris xiv & xv, est Petronius Turpillianus. Sic enim apud ipsum legendum est lib. xv Ann. ex Plutarcho. Eum verò non sub Nerone, sed sub Galba periisse certum est ex lib. i Hist. Petroniorum familia Equestris fuit, meminitque Plinius libro vi P. Petronii equestris ordinis & præfecti Augustalis sub Augusto ipso. Ex qua etiam familia fuisse verisimile est Petronios quorum Gennadius presbyter Massiliensis honorificè meminit in libro de viris illustribus. Sed & Flavium, Sabinum, Probum, Maximum, Primulum, aliosque, quorum non apud scriptores modò, sed in ipsis lapidibus monumenta re-stant:

A D L E C T O R E M.

stant : itemque illum qui jussu Caracallæ ante templum Divi Pii occisus à Spartiano traditur. Sed & jureconsultum Petronium , ad quem leguntur Sollii Sidonii epistolæ plures. Sanè Petronium Arbitrum Domitiani tempora præcessisse , ex eo etiam intelligitur , quòd ejus Terentianus Maurus meminerit : si modò Terentianus is est , quem suo tempore Sienen rexisse Martialis testatur. Is igitur , quisquis tandem fuit , Petronii sic meminit, cùm de dimetro Iambico claudio agit :

Horatium videmus

Versus tenoris hujus

Nusquam locasse juges.

At Arbiter disertus

Libris suis frequentat.

C. Sidonius Apollinaris Arvernorum Episcopus in Narbone :

Et te Massiliensium per hortos &c.

Vbi illi *Massiliensium horti* (ut hoc obiter dicam) non tam mihi Arbitri patriam significare videntur , quàm mores , qui ex Plautino proverbio , & Athenæi historia notati sunt. In veteri libro Defloratorum , qui fuit Iohan. Biturigum Ducis , non usque adedò vetusto , Petronii frustra hanc inscriptionem habent : *Petronii Arbitri Afranii Satyrici* , quod probare non possum. Nam ut quæ de Afranio Quintilianus scribit , inquinasse eum argumenta foedis puerorum amoribus mores suos falsum , de hoc quoque Petronio dici posse videatur , longè tamen aliud ab Afranio fuisse certum est. Pithæo accedunt cùm tot alii Satyrici interpretes , tum P. Daniel , Cl. Binerus , & I. Doufa pag. editionis hujus 518 , ad verba *Non bene olet*, &c. & pag. 524. ad, *Primus in orbe deos*--. quibus adde pag. 427, ibi : *Tres tulerat fortuna duces*. Ge. Erhardus seu M. C. Lundorpius in Symbolis : *Non bene olet*--. Aut memorià lapsus est Hieronymus , aut versum hunc Martialis ab Arbitro Petro-

A D L E C T O R E M.

Petronio mutuatus est. Exstat enim ap. Martialem in Nævolum. Hadrianus Valesius in Dissertatione super Fragmento Traguriensi: Quod ad Petronium nostrum pertinet, jure meritòque de ejus ætate dubitavit Lipsius, & Petronium, qui fuit *aqualis Neronis*, cum Petronio Satyricorum auctore confundere timuit: cùm animadverteret ab Cornelio Tacito in lib. xvi Annalium relata de Petronio, haudquaquam Petronio Satyrici scriptori majore ex parte convenire. Certè ambo & nominibus discrepant. Prior dictus est *Cajus Petronius*, aut ut Plinius & Plutarchus vocant, *Titus Petronius*, & inter paucos *familiarium Neroni assumptus est elegantia arbiter*, quod doctos viros in errorem induxit: sed *Arbitri* nomen non tulit: posterior seu Satyricorum auctor, propriis nominibus appellatus est *Petronius Arbiter*, quemadmodum à Fulgentio in lib. ii, & iii Mythologiæ vocatur: & nunc sub *Petronii*, nunc sub *Arbitri* nomine à Terentiano Mauro, à Diomede, à Servio Honorato, à Macrobio Theodosio, à Mario Victorino, ab Hieronymo, & à Sidonio aliisque laudatur. Præterea Cajus Petronius, siqua Tacito fides, Proconsul Bithyniæ, & mox Consul extraordinarius fuit; *inter paucos* Neroni Aug. *familiarissimus*: magnas opes, magnam familiam habuit: homo ignavus & deses, & otio ac mollitiis fluens, erudito luxu ac scientiâ voluptatum acceptissimus vitioso Principi. At Petronium Arbitrum cùm multi laudent scriptores Latini, veteres ac recentiores: nemo tamen magistratus eum ullos gessisse, nemo divitem, nemo amicum Imper. Neronis fuisse, aut jussu ejus periisse memoriæ prodidit. Bibliotheca quidem Vaticana quædam Petroniana in codice scripta servat, & his Iulii cujusdam epigramma præfixum, in quo Petronius *divi Neronis amicus* vocatur, & *Arbiter arbitrio suo dictus ipse* fertur. Sed hoc hexastichon ut incultum est, corruptum, ac recens; ita nullius apud doctos in historia auctoritatis.

Deni-

A D L E C T O R E M.

Denique Cajus Petronius paullò ante mortem coactam flagitia Principis , sub nominibus exoletorum feminarumque & notitate ejusque stupri, perscripsit atque obsignata misit Neroni : ut Cornelius Tacitus in lib. XVI Annalium tradit. Quid habent ista cum Petronii Arbitri opere commune? Caji Petronii famosus libellus brevissimus fuit : at Petronii Arbitri Satyra grandis atque verbosa , vel justum potiùs opus exstitit : Libellus Caji Petronii pro codicillis haberi poterat, & noctes ac stupra Domitii Neronis, & in eum coetum admissorum atque ad omnem libidinem adscitorum exoletorum feminarumque nomina , quid quisque ibi novissimè fecissent, quid passi essent , paucis exponebat. Ficti nihil ; omnia vera. Contra Petronius Arbitrator M. Varronem in Satyris Menippeis imitatus ex parte , prosa oratione variis carminibus mistà sub falsis nominibus tamquam sub persona mores hominum notavit, ac vera ætatis suæ vitia carpsit : modò eloquentiam, picturam , Dialecticam , &c. defecisse queritur : modò Trojæ Halòsin versibus jambicis describit : navigantium etiam rixas , naufragium , fabellamque de matrona Ephesina narrat : interdum regulas carminis exponit. Sequuntur versus de bello Civili fere 390 , & elusi captatores. Qui non videt ista singula ac universa nihil ad Caji Petronii libellum , nihil ad Neronis flagitia noctesque pertinere , sed meram esse nudamque ac simplicem vitiorum & desidii humanæ reprehensionem , sale & mordaci aceto conditam : is planè nec in literis nec in ulla alia re quidquam videt aut judicat. Ianus Doussa , ut Petri Pithœi conjecturam de ætate Petronii confirmet , scribit duas sententias aut parœmias , videlicet *Non bene olet , qui bene semper olet* , & *Ingeniosa gula est* , à Martiale & à Petronio ex æquo usurpari : aliam item gnomen , *Primus in orbe Deos fecit timor* , Statius in libro III Thebaidos cum Petronio esse communem : ex quibus tamen sententiis primam Hieronymus

A D L E C T O R E M.

ronymus in epistola ad Demetriadem, postremam Fabius Planciades Fulgentius in libro 1 Mythologiæ (verè, an falsò nescio) Petronio tribuant. Quid tum? Ideone credemus Petronium Arbitrum Neronis Aug. æqualem, & Statio atque Martiale vetustioreni fuisse, ambosque hæc hemistichia Petronio potiùs, quàm Petronium ambobus debere? Nonne Placidius Lutatius putat, & disertis verbis ait, Arbitrum hemistichion suprà laudatum de origine superstitionis à Papinio Statio accepisse? Idem planè dicendum de versu, quem Hieronymus ad Demetriadem affirmat apud Arbitrum reperiri. Igitur hemistichium de odoribus Hieronymus non Martiali primo auctori, sed Petronio; hemistichium alterum de superstitione Fabius Fulgentius non Statio uti facere oportebat, sed eidem Petronio asseruit, propterea quòd utrique hæc apud Petronium legerant & legisse meminerant; apud Statium & Martialem aut non invenerant, aut saltem invenisse non recordabantur, nec multùm curabant an ab aliis scriptoribus priùs quàm à Petronio fuissent usurpata. Quare faciliè & libenter accedo Henrici Valesii fratris mei sententiæ, qui Petronium Arbitrum principatu Neronis multò recentioreni, ac natione Gallum fuisse, atque in provincia Viennensi finibusque Massiliensium Græcorum habitavisse credit, adductus hisce Apollinaris Sidonii versibus, haut satis hætenus examinatis intellectisque, in carmine xxxi i i, quod inscribitur Narbo.

*Et te Massiliensium per hortos
Graji cespitis Arbiter colonum,
Hellepontiaco parem Priapo.*

Ita enim emendandum versum medium frater existimat, cum legatur in editis Sidonii exemplaribus,

Sacri stipitis Arbiter colonum.

Nec dubitat in priscis Sidonii codicibus scriptum fuisse *Græci cespitis*, seu *Graji cespitis*: quod cum non intelligeretur

A D L E C T O R E M.

retur à legentibus , in *sacri stipitis* perperam mutatum sit, Quæ vulgata lectio haud dubiè vitiosa est , ac ferri nullo modo potest. Quippe si *sacri stipitis* nomine Priapum ligneum designare voluisset Sidonius , (Simulacra enim Priapi custodis hortorum ad eorum ostia collocari consueverant) *Priapi* in hortis Massiliensium positi *colonium* Petronium Arbitrum vocaturus non fuit , sed *cultorem*, &c. Heic virum doctissimum Petrum Pithœum admodum miror , qui sibi *videri* ait , ab Sidonio tribus versibus suprà laudatis *non tam Arbitri patriam quàm mores designari*, Massiliensium moribus *Plautino proverbio & Athenæi historiâ notatis* simillimos. Quasi *horti Massiliensium* mores eorum corruptos atque degeneres indicare potiùs apud Sidonium valeant aut debeant , quàm Petronii Arbitri domicilium, ibi voluptatibus vacantis , ac in hortis otiantis , &c. Præterea Petronii stilus non Romæ natum , sed Transalpinum hominem sapit. Quando igitur Petronius Arbitrator floruit ? Quæret aliquis. Equidem existimo eum potiùs circa Antoninorum principatum vixisse , quàm (ut frater meus arbitratur) Gallieni Aug. æqualem fuisse : cùm quoddam elegantia Petronii in ætatem Gallieni , hoc est , in senectutem Imperii Rom. ac velut in fæcem linguæ Latinæ cadere mihi non videtur. Marinus Statilius in Apologia sua pro Fragmento Traguriensi m̃pta : Petronium paulò ante Constantini Augusti tempora , certè longè infra Severum colloco. Hoc mihi persuadet altissimum de illo silentium in scriptis vetustiorum auctorum , Quintiliani , Suetonii , Plinii ; Prisciano demum , Diomedii , Victorino , & S. Hieronymo memoratus. Nec spernendum testimonium ipsius auctoris *pictura ne vestigium quidem reliquum esse* dolentis , cui ego crimini seculo Neronis nullum omnino locum reperio , cùm ad usque Commodi Principatum statuas egregio artificio perfectas adhuc extare in Vrbe audiam, Optassem similiter qui Pithœum

A D L E C T O R E M.

thœum sequuti pro sua sententia causas adduxisse, nec solam nominis umbram hîc nobis reliquisse. Mihi quidem quæ D. Valesius de stilo tangit ac in Notis uberius diducit, vix, quæ verò D. Statilius adfert, præsertim de Pictura, cum Arbiter idem de Eloquentia atque Poësi asserat p. 6, 10, planè tanti non videntur ut à communi recedam, quin potius pro hac confirmanda facere videntur verba p. 417. *Ecce belli civilis ingens opus &c. 316. In Asiam quum a Questore stipendiò esset eductus. 311. Zeuxidos manus tibi nondum vetustatis injuriâ victas. 268. Inaudito more pueri pedes recumbentium unxerunt.* Quæ si expendantur ad antiquitatem auctoris spectant: hoc solùm dico me in toto Satyrico quantum hodie quidem ejus exstat nihil tale invenire, quod Neronem & ipsius noctes prodat. Ajunt Neronem sub nomine Trimalchionis tegi: sed Trimalchio ab Arbitro mitis senex, calvus, deformis, servus quondam, ex Asia oriundus, qui Domino tot annos ad delicias fuerit, mercator deinde, & conjux Fortunatæ, sambubaîæ quam de mactra sustulit, inducitur; quæ quæso hæc naturæ, ætati, statui, & uxoribus (Poppææ, ac priori) Neronis congruunt? Noctem quidem seu nocturnam delectationem habemus in Satyrico unam p. 47, seqq. sed cui non præfuit Nero, si Nero est Trimalchio, nec nocturnus grassator noctem ambiit, sed Quartilla juvenes Encolpium & Ascylton in stabulo ultro accessit. Hæc rursus ab ingenio & ratione agendi Neron. longissimè absunt.

Accedo nunc ad alterum membrum, *Qua ratione Petron. Arbiter cum fructu legendus.* Vbi præprimis eximendus scrupulus, qui multos torset, multos ed red-egit ut in sola amœnitate, hunc auctoremvolvendo, acquiescerent: nimirum Petronium opinatos sectæ additum fuisse Epicuræ, negasse cum Epicuro providentiam Dei, & immortalitatem animæ, tum finem seu sum-
mum

* *

A D L E C T O R E M.

num bonum hominis in voluptate quæ sensu percipitur collocasse, adducentes pro sua sententia verba Satyrici, atque fragmenti p. 524.

Primus in orbe Deos fecit timor. p. 116.

Ergo vivamus dum licet esse bene. denique p. 482.

Ipse pater veri doctus Epicurus in arte iussit &c.

Nolo me ego hîc immittere, quæ vera Epicuri fuerit mens, inprimis de voluptate, cùm legam apud Laërtium in eius vita circa finem hæc: Οδ' Επίκυρος ἢ ἀχαιρίσόν φησι τῆς ἡδονῆς καὶ ἀρετὴν μόνον· τὰ δ' ἄλλα χωρίζεσθαι, οἷον βροτῶ. *Epicurus autem solam ait virtutem à voluptate separari non posse; reliqua verò separari, ut mortalia.* Et paulò post: Οὐκ ἔστιν ἡδέως ζῆν, ἀνεὶ τῆς φρονίμως ἢ καλῶς. *Non licet jucundè, nisi prudenter, atque honestè vivere.* Breviter solùm repono, ad primum ceu fulcrum reliquorum, allegatum nimirum contra Providentiam epigramma: *Primus in orbe Deos* &c. Potiùs perlecto toto carmine Arbitrum dicendum, superstitionem & multitudinem deorum pro acumine ingenii sui exagitare, quàm Superos negare rerum humanarum curam gerere: suadet id ultimus versus:

Iam sibi quisque deos avido certamine fecit.

Mirèque consonant quæ leguntur p. 49, & 500. *Nostra regio tam presentibus plena est numinibus, ut faciliùs possis deum quàm hominem invenire. Ecce duos aureos pono, unde possitis & deos, & anseres emere.* Contra immortalitatem animæ nihil objicientibus Satyricon suppeditat, trahunt huc solùm verba Taciti: *Audiebatque (moriurus) referentes, nihil de immortalitate anima & sapientium placitis, sed levia carmina & faciles versus.* Quæ nihil aliud probant, quàm quid Petronius (sive ille nostri operis auctor, sive alius) tunc egerit, non quid revera senserit. De voluptate: O miserandam jucunditatem, quæ tot amaritudines, & perpetuas pœnas, easque in dies sæviores secum vehit! jam inventus ludens lorîs cæditur,
jam

A D L E C T O R E M.

jam amasium inquirentis dispoliatur, eundem infelicissimum prædicat, ipse ad suspendii necessitatem redigitur, Tryphænam suam damnatam mulierem & in toto navigio solam verberandam clara liberâque voce pronuntiat, hocine voluptatis præmium, Epicurei summi boni, in quo ii vivere & mori cupiant? Vix mihi persuadeo ullum tam dementem inter mortales unquam exstitisse, qui in momentanea corporis voluptate finem hominis collocârit. In talibus igitur auctori fictio agnoscenda, cum sub schemate hîc omnia agantur, Epos si excipias belli Civilis p. 418, seqq. Halosin Troiæ p. 324, & si quæ hujusmodi, ac sententiosa per totum scriptum sparsa, quæ quod spectent continuò liquet; in aliis minimum componit nunc ex re, nunc ex persona ficto semper gaudens nomine, nunc ex utroque, ut quod collineet, saltè in circumstantiis, non perinde obvium sit. Laudât quoque p. 368 Epicurum somnia condemnantem, non ceu magistrum & ex animi sui sententia, sed argumento inserviens, quemadmodum sæpissime etiam Seneca eundem Epicurum pro suis placitis stabiliendis adducit, cui tamen de cætero non adhæsit. Vt verò uno quasi ictu cadat Episcureismi objectio, & Lector ab hac frivola opinione minimè præoccupetur, ecce verba Satyrici nostri pro Providentia Deorum p. 354. *ni Deus quidam humanarum rerum arbiter pendenti excussisset indicium.* p. 372. *Deos immortales curam humanarum rerum agere, puto intellexisti.* p. 429.

Rerum humanarum divinarumque potestas

Fors cui nulla placet nimium secunda potestas, &c. p. 431.

Quare age Fors, muta peccatum in prælia vultum

Romanoque cie, ac nostris da funera regnis.

Hæc Pluto seu Dis pater de castiganda luxuria Romanorum ad Fortunam, quam Epicurus planè non admittit, ut vel ex hoc uno appareat, Arbitrum ab Epicuri dogmate alienissimum fuisse. p. 436 Cæsar ad Iovem.

A D L E C T O R E M;

*Iupiter omnipotens, & tu Saturnia tellus
Armis lata meis --- Testor ---
Hæc ubi personuit de cælo Delphicus ales
O mina lata dedit. &c.*

Pro immortalitate animæ p. 433: *Fortuna ad Ditem,
Pande age terrarum sitientia regna tuarum,
Atque animas arcesse novas: vix navita Porthmeus
Sufficiet simulacra virum traducere cymbâ,
Classe opus est.*

Pro fine & summa hominis felicitate in actione consistente virtutis, invicto argumentò ex contrario sensu, & ore ipsius Encolpii, (qui ibi Polyænos audit) seu auctoris p. 449: *Dii, deæque, quàm malè est extra legem viventibus! quidquid meruerunt semper expectant.* ut fileam quod est p. 521. *O maxima rerum — pietas, &c.* Quæ si editoribus expensâ meliùs essent, procul dubio erubuissent cap. 3 editionis Frellonianæ, & Schonwetterianæ ea ex quibus nos præmissas eruimus objectiones spargere, *scriptumque* in discrimen adducere, *quo post natus Musas*, ut I. Lipsius Epist. Quæst. 1. 3, ep. 2 loquitur, *nullum venustius, nullum argutius exstitit.* Abesset modò *nuda nequitia*, addit ibidem Lipsius, quam alii impudentiam & obscœnitatem dixerunt. Sed cui Hypocrisin quo nullum pestilentius malum in toto mundo, in Quartilla & Enothea sacerdotibus, ac præprimis in Eumolpo philosopho, ita extremè vexare, qualis nemo majore nisu atque acumine vel cogitando facere potuisset, tum inconcessæ Veneris γλυκύπικρον omnibus deridendum præbere, animus erat, is nisi apertè locutus fuisset, facillimè in aliquo offendere & fine suo frustrari poterat. Obscœnitatem causantibus respondet Martinus Hayneccius in epistola Terentio præposita: *Verùm qua illi nobis obscœnitates narrant?*

*Vtinam ne in nemore Edeno, obscœnitatibus
Insectum ab imo, humanum cecidisset genus.*

Fri-

A D L E C T O R E M.

Vtinam ne in vita, in hominum usu ac consuetudine universa, in adibus, in vicis, in compitis nostris, obscœnitatum plena omnia! Vtinam ne in animis nostris, in præcordiis omnium obscœnitatum stabulum! cur non lernam potius dico & sentinam perennem? Hic, hïc, expurgatô opus est. Hic plenis cadis exhaustô opus. Nam quid politurâ, quæso te, speculi agas, ubi in facie sæditas infedit? Speculum expurgas: ab ore maculas, verrucas, lentiginem, lepram quin amoves? Inspiciendo in speculum temet, ut es, vides: formosus formosum, deformis deformem. Spectari, audire talis, qualis es, non vis? Deformatatem è corpore elue; sæditatem expelle animô. Ianus Guilielmus Plautin. quæst. in Epidic. cap. 5, de Petronio: Hic aliis apertior fortassis est, at non inhonestior. Io. à Wouweren in præfatione: Scilicet tantò pudicitius composuit, quantò apertius; namque id genus omne occultare peccantis, promulgare ludentis est. Dicerem ego hïc pro ludentis, fatentis, cùm plurima quæ in hoc scripto narrantur ipsum Encolpion seu Polyænon, hoc est auctorem e concernant. Atqui plerumque mortales ab oculis auribusque removemus quæ peccamus: verba sunt Eryci Pureani in epist. ad Goldastum. Vnde tu mihi nunquam non permagni fies Arbiter, qui juxta amœnissimam eruditionem, & eruditissimam festivitatem qua hocce tuum Opus undequaque referstisti, ipsam adedò naturam humanam candore animi tui supergressus mihi vidêris, cùm talia sub persona adolescentis de tui ipsius vitæ curriculo sive fingeres sive traderes, annexis continuò pœnîs, quod eò potentiùs moneres, persuaderes talia revera in vita communi contingere, quisque sibi à prædonibus caveret, maximè à se ipso. Habes mi Lector meam Operis & cynosuram lectionis. Superest modò ut paucis evolvam, quid cætera præter principalem hunc scopum in Satyrico tractetur, occasione nempe personarum & locorum in quæ Encolpius incidit. Primum itaque in hisce fragmentis (nam maximam partem desideramus,) enormem morum proluviem Seve-

A D L E C T O R E M.

rus Arbiter noster proscripturus, quomodo de eo loquitur Puteanus loco paulò antè allegatò, in bonarum artium professores, ipsosque aded parentes ob pravam educationem, & institutionem invehitur. Mox procuratorum forensium & advocatorum calumnias, Iudicumque injustitiam taxat. Tum in sacerdotum infandas libidines atque hypocrisin invectus, transitum ad luxum convivorum facit, quem sub Trimalchionis nomine ac lautitiis prolixè perstringit. Hinc de scelerata pædagogorum nequitia & philosophorum hypocrisi parentes atque amicos seridè monet: accusat literatorum, & artificum socordiam: reprehendit publicarum balnearum turpitudinem. Postmodum maritorum & negotiatorum quorundam sive fortunam, sive ingenium tangens, acerrimè in levitatem feminarum animadvertit, quàm facilè adamant, & peregrinos quidem juvenes ultro ambiant. Porro in imposturas ac fraudes exulum & natale solum vertentium, quibùs hospites suos & creditores, dum amplos alibi census jactitant circumscribunt, stylum exacuit. Insaniam denique testatorum & captatorum nefariis conditionibus sibi invicem insidiantium notat. Et hæc tantùm reliqua sunt hujus Satyrici capita; cætera injuria temporum nobis invidit. Hicque quod interpretes monent meminisse juvabit, Epist. ad Rom. cap. 1, & 13, tum ad Galat. 5, 1 ad Cor. 6, quibùs locis Apostolus de flagitiis Roman. & Græcorum agit, non meliùs quàm perlecto hoc Satyricò intelligi posse.

Superest, ut *quid in hac editione præstitum* edisseram: Satyricon damus vetus, & simul fragmentum de Cœna Trimalchionis Traguriense peculiari charactere suis locis à p. 73, usque 298 insertum, juxta MSm Romanum, facta cum Patavina editione collatione, impressum, quo de fusè ago p. 73. & seqq. Textum vet. Satyrici, Gabbemianam (scu Gonsalii) editionem secuti, locis paululùm difficilioribus qualia aliquot

A D L E C T O R E M.

quot in hoc Scriptore supersunt, cum novem aliis editionibus, & binis MSis nimirum Iani Doufæ, & MS. Traguriensi vet. partis Satyr. contuli, qui codices memin omnes una vice variarunt, aliis aliàs pluribûs, paucioribus consonantibûs, lectionumque diversitatem diligenter in Notis consignavi ut Lector quod sequeretur eligeret. Editiones autem illæ IX hæ sunt: *Ioannis Tornasii Lugdunensis A. 1575. Iani Doufæ Batava-Lugdunensis A. 1583. Ioannis à VVouvreren Lutetijs impressa A. 1601. eiusdem Lugduni in Batavis A. 1623. Helenopolitana typis Schönvvetterianis castigationis existimo Georgii Erhardi, A. 1610. Eadem sed aliquantò auctior & emendatior Lugduni in Gallijs recusa à Paulo Frellon A. 1615. Ioannis Petri Lotichii Francofurti A. 1629. Rutgeri Hermannida cum Notis Bourdelotii Amstelodami A. 1663. Denique editio Gabbemæ posterior, seu potius eius fragmentum (opus enim non consummatum) incerti anni, quam nos secuti priorem nempe eius editionem, ea annis erat 1654, Ultrajecti ad Rhenum procurata. Interpretes subjunximus textui utriusque Fragmenti, veteris & Coenæ Trimalchionis, quotquot ferè exstant, certè quotquot haberi poterant, quorum nomina mox peculiaris tabella edet, & quidem Fragmento coenæ Trimalchianæ integros suos donavimus interpretes, insuper MSos Dalmatici, & Italici cœli Româ missos. At quoniam Interpretibus multa Græca admiscere visum, quæ aliquando rem absolvunt & Latinum lectorem inanem dimittunt, dedi operam ut si *ύύύύύά* (cantilenæ sunt quibûs nutrices pueris blandiuntur) alicubi excipias vix ullum verbum in Petronio occurrat, quod non vocem voce aut sensum sensu reddendo in Latinum transtulerim prorsâ & vorsâ, eod. carminis genere, sed meum interpretamentum si Græca illa alius adferat, ubivis parenthesi idque diversis typis inclusum, ne scriptores confunderentur, quod ubique sedulus præcavi. Indicem etiam vestigia secutus Cl.*

Schef-

A D L E C T O R E M.

Schefferi , talem dedi qualem in Petronium frustra hactenus quæsieris , qui simul examen poterit esse styli fragmenti Traguriensis & Satyrici dudum editi , suppletis tamen supplendis , ubi opus , ut exactum iudicium ferri queat. Catalecta veterum Poëtarum quæ inter Priapeja primum locum occupant , quæque his more aliorum editorum , juxta peculiarem titulum , accedunt , mantissa sunt ; & quidem Priapeja cum integris commentariis Scaligeri , Scioppii , & Lindenbrogii : omnia legitimè ac honesto fine legenda. Quibus sic indicatis , C. ac B. L. vale & nostris studiis fave.



E X-

EXCERPTA

ex prolixis Præludiis

JOSEPHI ANTONII GONSALII DE SALAS,

quorum in Notis mentio, quantum in
rem nostram sufficit.

S *Atyra*, vel *Satura*. Satyra à Græco Σάτυρος, Satyrus, deducitur, quod hujus instar lascivire videatur, dicax sit, & in mores invehatur, qualem scripsere Lucilius, Flaccus, Juvenalis, Persius. Satura, & Satira, ut *optumus*, & *optimus*, *maximus* & *maxumus*, à satur; vel saturorum, id est, ebriorum in modum dieteris afficit, æquæ ac Satyra. vel ob solam saturitatem, hoc est, varietatem styli sic dicitur, five is diversorum generum poemata complectatur, ut Ennium scripsisse constat, de Pacuvio incertum, five cum metris soluta jungatur oratio, ut forsan Menippus, certè Varro, Seneca in Apocolocyntosis, Petronius noster, & Boëthius in de Consolatione Philosophiæ fecere. Vtrumque verò concurrere posse, ut Satura in prima significatione, sit & Satira in secunda, hic non negatur, & tetigi jam antè Satyrici p. 1. b. Hæc ex Vossio & Gonsalio. Cæterum (verba sunt Gonsalii) *Satura* nomine quid primitus significaretur, cognoscitur ex Acrone veteri interprete Horatii, ad 1 Sat. Lib. 1, ubi docet, *Lanceem illam, quæ plena diversis frugibus in templo Cereris infertur*, Saturam adpellari. Idem Diomedes tradit Lib. 3. additque ideo à *copiâ* & *saturitate* rei Saturam vocari. Exinde cœpit *Satura* usurpari latius. Festus: *Satura* & *cibi genus est ex variis rebus conditum*. Et Varro, teste eodem Diomede, *Quoddam genus sarciminis, quod multis rebus refertum est, Saturam dicit, vocitari*, & profert hocce ex 2 Lib. Plaut. Quæst. *Satura est, uva passa & polenta, & nuclei pinei mulsô conspersi*. At quod magis ad nostrum scopum accedit, id Festi est: *Et Lex multis aliis legibus conferta*. illud sanè tandem collimat, quod ejus abbreviator Paullus retulit: *Satura* & *genus carminis est, ubi de multis rebus disputatur*. Ita & Acron ibidem: *Ergo & hoc Carmen propterea Saturam adpellaverunt, quia ita multis & variis rebus refertum est*. Tute jam vides, quàm aptè Varronianæ Satyræ, & pariter Petronianæ conveniat *Satyræ* vocabulum Romanum. nam quum Satyra sit plurium videlicet rerum commistio, ubinam, quæso, mistura major, quàm in nostra Satyra, & rerum, & multiplicis simul orationis est? *Satyricon* dicitur pro *Satyræ*, quemadmodum & nonnullis aliis placuit

* * 5

Elo-

Elegidia, & Elegidaria prae *Elegia* non semel poemata sua adpellare. sic *Epigrammation* adrisit potius quam *Epigramma, & Apologeticus* potius quam *Apologia, & innumera alia.*

DE PERSONIS SATYRICI.

Certò certius est, Petronii Satyricon Poëma esse Dramaticum; quàm imitatur, exprimitque hominum mores, quàm item agentes inducit personas, varièque inter se conloquentes, licet Auctor ipse simul interloquatur in fabula, narretque. quod planè Aristoteles in Poëtica tradidit, & prolixè ad illum variis in locis Interpretes. Dramatum igitur lege coactus Arbiter fuit procudere, convenienti admodum cum ratione, & respectu, Personarum Nomina. Maximè autem propter ipsam Satyrici naturam. de ipso inquit Tacitus: *Ne codicillis quidem (quod plerique pereuntium) Neronem, aut Tigellinum, aut quem alium potentium adulatus est: sed flagitia Principis sub Nominibus exoletorum, seminarumque, & novitate cujusque stupri perscripsit, atque obsignata misit Neroni.* Sequuntur jam interloquentium nomina, & quidem discriminis causâ personarum fragmenti Tragurienfis currente, ut vocant, caractere. De his verò interlocutoribus etiam Index Satyrico subnexus consulatur.

Actuaris, *acta Trimalchioni recitans.*
pag. 196.

Æsius unus est ex vectoribus, qui nempe tonsorem notavit sibi in navigio Lycæ, Gitonem, & Ascyllon radentem. quod quum postea aperiret, occasionem præbuit tot in navis turbellis. Vnde, puto, *Æsius*, contendit Bourdelotius, reponendum esse ex Etymologico, ubi: *Ἀντί, ὁ τὴν αἰτίαν τῆς τέχνης, τὴν ἀφορμὴν δίδωσιν. Æsius, qui causam, hoc est, occasionem vel ansam præbet.* Aliter nos, nam *Æsius* ille ab rasurâ eorum auspiciū sibi fecit, exsecratusque omen est, quod imitarentur naufragorum ultimum votum, quod nomini *Ἀντί, (auspicatus)* convenit planè. Inde *ἀντί, βροντῆς, αἰτός, ὁ ἐν ἵστῃ αἰτός, Fulgura, tonitrua, aquila, aves augurium, auspiciūve facientes.* 369.

Agamemnon Rhetor est, & eloquentiæ indubiè præceptor. Aptè verò Regis *Agamemnonis* illum adpel-

latione Petronius insignivit, Oratores namque & Sophistæ Reges olim nominabantur, quod observarunt jam Viri eruditi. idque propter nationis ejus superbiam. Sic & priùs M. Varro in Virgula Divina adpellavit *Agamemnona* similem Rhetorem aut Declamatorem, nimirum quia Regem fecerit *Agamemnona* Homerus oratione adprimè gravem ac vehementem. quod vir Doctus Aufonius Popma etiam adnotavit. p. 11. Quæ pariter p. 305 de Menelao Antefcholino intelligenda. *Idem Agamemnon.* p. 181.

Ascyllus Encolpii comes est, fraterque nequiori sensu, siqua est verbis Gitonis, imò ejusdem Ascylli fides, p. 28. 30. Encolpius suum *Commilitonem* vocat p. 303. Ast ejus nomenclatura uti Satyrici conveniat aitioni, indicare necessum est. ajunt Veteres Glossæ: *Ἀσχυλλός, insatigabilis.* Quod sanè & opportunum erit

erit interpretamentum verborum
p. 337. *O juvenem Laboriosum ! puto
illum pridie incipere, postero die finire.*
Idem Ascyllus. pag. 212.

Arriensis Encolpio ad interrogata re-
spondens. 9. *Arriensis, & Encolpius.*
275.

Bargates procurator stabuli, qui se-
dandis in eo rixis temporis adest
opportunos. Proferam vocis origi-
nationem, quæ adhuc puero mihi
in mentem venerat, nimirum quasi
βαρὺς καὶ τίς, *Gravus catius*, sat pro-
priè diceretur Petronio. & pronus
eram, ut *Barcatu*, aut *Barcattes* scri-
berem, nam sic veteres Lapides ex-
hibent nomen, & aliàs *Barcathes*.
C & G sæpè invicem mutari no-
tum est, & Viri docti jampridem
observarunt. Aptè enim *Gravus*,
quum pedibus æger, ideoque adla-
tus lecticâ. *Catius* item quilibet
diversorii præfectus, ministerve
scommate haut invenuto posset
adpellari, quum satis ubique con-
stet, catum animal esse furacissi-
mum. unde & fures dicuntur Cati
non paucis gentibus figuratâ vide-
licet locutione. 348.

Chrysis ancilla Circes impudicæ est,
& ipsa impudica. *Χρῦσις* i. e. aurea,
ex forma nomen inditum. Haur
paucas hujusce nominis antiquas
meretrices offendi. Cujusdam Ti-
mocrates meminit apud Athenzum
L. 13. & Plutarchus alius, quæ ami-
ca fuit Demetrii, &c. 449.

Cinnamus dispensator ille est Tri-
malchionis, qui licet superciliosus
ac superbus, exorari tamen ab pere-
grinis hominibus passus est. Fors
autem Cinnamus ille dictus dis-
pensator (ni aliud in amissis detur
nobis hodie latere) quod in pri-
moribus servis olim dispensatores
censiti, haut secus atque inter frutices
aromaticos pretiosum *cinna-
mum* habitum fuit, sive *cinnamo-
num*. Romæ in priscis servorum ti-
tulis : CINNAMUS. TI. CÆSARIS
AUG. P. ADISQ. URS. NYMPHÆ

CONJUGI. FEGIT, p. 92.
Circe matrona nobilis est, famâ ob
prostitutum pudorem profligatissi-
mâ, formâ autem emendatissimâ,
de ipsius tamen toro, dum illum
deperit, sine voluptate surrexit En-
colpius. Nullo alio profectò nomi-
ne magis decenter matronam Ar-
biter notaret ingenuam, & impu-
dicam. Vtroque enim Circe existit
insignis, utpote quæ diis orta, pro-
stitit Ææa in insula libidini man-
cipata. Haur aliter quidem Vlysses
illa pellexit, ac Petroniana Polix-
non. tu confer cum scena nuptia-
rum impudicarum Circes, Librum
10 Homeri *Odyssææ*, illud verò
potissimum : — *Ναῖς δ' ἑπεισέ
Εὐμῆς ἡμετέρης ἐπαίοντο, ὅφρα
μυγαντι
Εὐμῇ, καὶ Φιλότῃ, πικροδμήδῃ
ἀδελλοῖσιν.*

Nos verò deinde

*Lectulum meum conscendamus, ut
commixti*

*In lecto, & amicitia confidamus in-
vicem.*

Adde, quod minimè vacarit vene-
ficii suspicione nostra etiam Circe,
quod vel famula ejus Proselenos
saga peritissima testetur haut illi-
benter. pag. 449, 50. 452. 460.

Cocus Trimalchioni ad quaesita respondens.
179.

Conlibertus, conviva & lapidarius; *Ascyll-
on cum Gitone objugans.* p. 212. 219.

Conviva Encolpium informans. 125.
Idem conviva & Encolpius. pag. 127.

142. *conviva varic egresso Trimalchio-
ne semnocinantes.* 144.

Corax mercenarius Eumolpi est, qui
& tonsor, habuit namque pro-
prium tonsorem poeta ille, uti
Martialis noster, ac plures alii. *Κό-
ραξ, corvus* est, quæ avis edacissima.
unde Plautus *Corvire* in Casina
verbum conflavit, hoc est, instar
corvorum tubercinari, ac sese in-
gurgitare, quæ omnis ministerii
unica cura est, ut sat Comici testan-
tur. Item, *Κόραξ, uncinus* est, aut
animum-

annulus, quo hostium pulsatur, qui & *manus externa* dicuntur Lucretio in 1. haut aliter quàm bene, nam manuum, quibds & pulsare fores solemus, munere illi funguntur. quod probè & famulo conveniet. memini equidem multis abhinc annis me apud antiquum Scriptorem offendisse, Servitia pari ratione dominorum *munus ac pedes* indigitari. Vnde species illa proverbii nostri originem duxit, *Es mis pies i mis manos*, de sedulo nempe ac industrio famulatio usurpari solita. Ita quidem Gonsalvus, sed potius est ut hunc Κορωνα eo sensu accipiamus, quo Græci γυναικιστῆρας (*mulierum accipitres*) dicunt. Eumolpus enim dominus ejus libidinosisissimus. 344. & corvi venationibus etiam idonei. Plin. l. 10, c. 43. pag. 344. 414. 507.

Echion, Εχίων, notum nomen ex Cadmi historia, hic conviva. 150.

Embascicetas cinædus erat vetusculus, molitor, imò tortor Encolpii, & Ascyli. Aptè enim illi cinædo impositum nomen. Nam, uti Iosias Mercerus inquit Notis ad ultimam Epistolam Aristæneti ἐμβασικῆν idem quod ἐμβασίειν (*ingredi, insultare*) unde Εμβασικῆτης, *Incubus*, quod nomen Cynædi apud Petronium. quæ rectè omnino Viro docto in mentem venerunt; nam licet cinædi alii sint ab Incubis planè, Cinædus verò ille putus incubus eâ scenâ fuit, ut nos ostendimus ad verba pag. 67. *Quas, inquam, domina, certè Embascicetam jufferat dari*. Itaque jocum, quem ab eo ipse Mercerus petivit, quod promisso scilicet Incubo repræsentaretur Cinædus, ibidem non admisimus. 62. 67.

Encolpius. Quum isthæ Satyræ species ad *mistum* genus Poëmatum referri debeat, in quo & Auctor narrat, & aliorum introducit conlocutiones (μικτὸν Græci vocant) personâ necessario Scriptum indi-

gebat, quæ Auctoris munere fungi videretur. Ejus ergo vicem subitoto in Satyrico Encolpius. nam licet post medium compareat, ejus partes subripuisse Polyznon, ipsè tamen ab Encolpio diversus censendus non est; nomen vero ille commutavit ob inimicum illud Crotone compositum figmentum. Encolpius ab ἐγκολπίω, *insinuo*. Quod verè quidem de se poruit Petronius prædicare. callidâ enim & eruditâ morum suavitate se penitus in Potentium animos insinuarè consuevit, eorumque in sinu mirâ fuit acceptus benevolentia. Planè ianuunt Taciti illa verba: *Inter paucos familiarium Neroni adsumptus est elegantie ARBITER, dum nihil amenum & molle adfluentia putat, nisi quod ei Petronius adprobavisset*. Ejusdem Encolpianæ virtutis in Satyrico etiam vestigia reliqua sunt. Eò spectat *Lycæ*, & *Tryphænz* haut semel erga ipsum repetita benignitas vel cum capitis periculo: *Circes* item, & *Chrysidis* adfectus: ut de *Gitone* taceam, *Quartilla* aliisque. Ast in nominis hujusce significatione locum fors habet & illud Tibulli:

Quid hoc novi est? quid ira nuncias Delum?

Silente nocte candidus mihi puer

Tepente quum jaceret abditus sinu, &c.

Quo quid crebrius Encolpio contigit cum *Gitone* suo. ἐγκολπίειν vulgò est *in sinu habere*. l. 20. 22. It. Encolpius. p. 73, seqq. Confer verò hic Indicem.

Enothea anus est sacerdos Priapi, magâque insignis. inde *Enthea* adrisit potius Bourdelotio, ὠθεος namque & magi dicuntur. Conveniret item appellatio vetulæ sacerdoti, & vari, quippe quæ & numine adflari atque concipi soleret, quod genuinum vocis significatum. sed nihil necessum mutare; *OEnothea* enim, sive *Enothea* diphthongo contracta propriè valde adpellaretur bibacissima

cissima anicula: de quo Arbiter.
pag. 497. 502. 487.

Eumolpus poëta est, ejusque sub persona adprime poetarum ingenium depictum. Ejus certè partes ex posterioribus sunt in reliquo Satyrico. Nomen verò ei sat bene opportunum. Εὐμολπῆ sonat *Elegans cantor*. Sunt & in vetustis Marmoribus, quum fileam Historias, plures *Eumolpi*. p. 314. V. Indicem.

Familia Trimalchionis acclamans. 195, 96. 280.

Fortunata, fictum quoque vocabulum est, quod Trimalcionis uxori Arbiter dedit. Aptè nimirum, quum Trimalcio ille planè Nero sit, Vxor item liberta Aëtæ, ut suo locò ostendimus. *Fortunatus* enim Antiquis dicebatur, Auctore Cornelio Frontone, qui cum opibus nomen accipiebat, quod mirè Aëtæ illi convenit; *Felix* namque, qui à natura habuit, ab ipsoque scilicet ortu. Revera autem pluribus feminis fuit & illud nomen. Vetus elogium Romanum: D. M. M. SIBIO DIOGENI. FORTUNATA CONJUX. MARITO. BENE MERENTI. FECIT. Et sæpè aliàs. Fuit etiam & cognomen. sic in Inscriptione Romana: D. M. ANTONIA. FORTUNATA. FECIT. PATRONÆ. S. M. BENE MERENTI. HERACLIÆ ET. SIBI. ET. SIBI. 125. *Ead.* *Fortunata*. 195, 96.

Ganymedes conviva. 154.
Giron frater Encolpii est ac deliciz, totaque in Satyra perpetuus comes, si paucos dies excipias, quos apud Ascyton, siqua est amantibus fides, exulavit invitus. Pannychidis etiam fuit mimicus conjux; desiderium verò ac voluptas Quantillæ, Ascyli, Eumolpi; item Lycæ & Tryphanz. Γεῖτων, *vicinus*, proximus sonat. quod verbum amoris agnoscunt Critici; senseruntque, quibus vicina contigit pulchritudo. Veram sanè scripturam ex præcis

editionibus exhibuimus. 28. *Id. Giron*. pag. 219.

Habinnas Sevir Augustalis & lapidarius, Trimalchionis collega ac familiaris. 249.

Lycas Navigii dominus, Tryphanz conjux, an & leno? ego sic censeo, sic jubet & rerum ipsissima series. Ita etiam Plautinus Leno *Lycas* dicitur in Pœnulo, hoc est, *lupus*. Mirè huc facit locus Appulei ex Apologiâ: *Domus ejus tota Lenonia, tota familia contaminata; Ipse propudiosus, uxor Lupa*. Meretrices namque Antiquis *lupa* vocatz, & *lupanar* locus publicus. Rectè igitur si Scorti apud Valerium nostrum nomen est Epigramm. 72 lib. 1.

Quinque Lycas, Lyde quatuor, Ida tribus.

Quæ omnia sanè præclarè congruunt Lycæ Petroniano, ejusque univerzæ familiz. Simul & vera scriptura ediscitur; nam varia nimis est. Sunt sæpiusculæ & in Marmoribus P. ÆLIUS LUPUS, & P. ÆLIUS LYCUS, tituli que haut absimiles. 358.

Niceros conviva fabulam Versipellis narrans. p. 233. Occurrit & aliàs. nominu ratio ibi in commentariu.

Pannychis virguncula est septennis, cujus impudicæ, & præcoces cum Gitone nuptiæ apud Quantillam celebrantur. p. 68. Nomen aptum est prorsus cuilibet meretrici. Glossæ interpretantur: Παννυχίς, *Hoc excubitus, pervigilium*. Nequitia autem, quæ latet, palàm erit cuicumque Commentum nostrum consulenti ad verba, *Quum sciatis Priapi Genio Pervigilium debere* [p. 58]. Amobius lib. 5. *Pervigilia, & Pannychia* conjunxit. & in vetustis Inscriptionibus feminæ repetiuntur *Pannychides*; & apud Lucianum meretrices. Satyrici autem est παννυχίς ὁμοιωπῶν (*muta persona*), uti *Carpus*, pag. 125, *Menelaus*, 305, *Lycurgus*, 411, *Dorus*, 457, *Gorgius*, 510. quod hic satis sit monuisse.

Phileros conviva, sic dictus à Φίλῳ, amicum.

enis, aut φύλαξ, custos, & ἔρως, amor.
pag. 150.

Philumene matrona illa *captatrix* est, quæ juniore ætate multas sæpe hæreditates formæ lenociniò extorserat; quum verò jam aunis confecta anus, filiorum videlicet petulantia antiquum morem perseverabat extendere. Φιλυμένη, amabilem sonat, quod de illa adolescente verè dici poterat. 506.

Plocimus conviva, nisi legendum *Plocamus* (αὐλόμαχος, cirri, i. e. vortex fumi) qua servilis appellatio nota ex lapidibus. 244.

Psyche ancilla *Quartilla*, ipsa profante pag. 47. Eidem toto Actu adfudet fidissima, nequitiarumque ejus, uti ex superstitibus reliquiis cogitare licet, nec inferior, nec invenustior æmulatrix. Ideo ab *Anima* habuit nomenclationem, quæ Græcis ψυχή, estque amantium compellatio mellitissima. Juvenal. Sat. 6. 193.

-- Quotiens lascivum intervenis illud
Ζωὴ καὶ ψυχή (vita & anima), modo sub lodece relictis Vterus in turba.

Martialis lib. 10. 68.

Ζωὴ καὶ ψυχή lascivum congeris usque.

Apertè ergo Amoris conjunx, delicatissima ac formæ emendatissimæ puella, teste Fulgentio Mythologo, & Appulejo Fabulatore, **PSYCHE** indigitata. Vocabulum etiam verum fuit feminarum pudicarum. Lapis Romanus: DIS MANIBUS. SACR. CORNELIÆ. Q. L. PSYCHÆ. SER. MARTIUS. MARTIALIS. ET SPATALUS. Q. CORNELI FLACCI. DISP. CONJUGI FIDELISSIMÆ. FECERUNT. 47.

Polyznos. Idem, qui *Encolpius* est, nomen verò Crotone mutavit (ubi divitem orbem Eumolpum finxerunt) ut nihil suorum præteritorum facinorum fraudi mimicæ obstarer, quominus captatores possent inretiri. Nominis ratio reddi-

tur in Commentariis. p. 461. Vide etiam quæ hic in Circe dicta.

Quartilla, non Priapi sacerdos est, potius victima. Carmen Ithyphallicum indicat, uti nos latiusculè in Commentis.

Quum Sacrum fieret deo salaci, Conducta est pretio Puella parvò, Communis satis omnibus futura &c.

Apertè ideo *Quartilla* vocata, sive, ut arbitrium est Viri Docti, *Quadrattilla*, ut apud Quintilianum *Quadrantaria*: quibus adpellationibus ex significantur, quæ ob quadrantem sui copiam videlicet facerent. *Quinetiam* pariter parvi pretii scortillum suspicari licet Carmine devirginato.

Delicia populi magno notissima circo Quintilla &c.

Quartilla nomen Romanum est, cujus in vetustis lapidibus seges fecunda. p. 47.

Scintilla uxor *Habinna*, amica *Fortunata*. 253. 257.

Selencus conviva. 146.

Servus qui dispensatori vestimenta perdidit. 93. 95.

Trimalchio. Gonsalvus: Trimalcio senex ille beatus est, cujus lautitias, luxumque convivalem graphicè Petronius describit. Nomen certè ab nequam Mollitie habet. Glossæ: μεγαλήτης, Mollis. μεγαλειότης, Subigo, Mollis. Verè omnino, ut ex narratiunculis Satyrici constat. pag. 83.

In clivamaxio delicia ejus ferebantur, puer vetulus &c. & alias. *Trimalcio* ergo, id est, *ter mollis*. quod nimiam ejus Mollitiem innuit, quippe Ternarius numerus indeterminatus est & multitudinem comprehendit. Plutarchus lib. 1 de Plac. Philosoph. Η ἡ τελας, τῶν δούλων, αἱ, τρεῖς μεγάλας Δαναοί (trias multiplicas, ut treselices Danaoi). Non aspirandum igitur vocabulum esse, satis jam patet; simulque ex Neronis numismatis, quæ laudat Bourdelorius, mihi autem videre adhuc non contigit, in quorum parte

parte reverſa legitur **TRIMAL-
CRO**, quo mirè quidem, fides
autem penes illum ſit, Commen-
tum noſtrum juvatur, videlicet ſub
Trimalchionis perſona latere Ne-
ronem. De etymologia nom. Tri-
malchionis, p. 80. *Idem Trimalchio.*

p. 136.

Tryphæna Lycæ audit meritiffima
uxor. nam omnium quum foret
feminarum formoſiſſima, volu-
ptatis nimirum cauſâ, & planè ro-

buffæ, huc atque illuc veſtabatur à
marito. Delicioſa inprimis erat fe-
mina, ac voluptuaria, quapropter
illi quidem nomen obtigit ſat be-
nè conveniens. *Τρυφή*, deliciæ ſunt,
voluptas, ac mollities. ideo & Lu-
cianus vocabulum id pariter mere-
trici dedit. Equidem autem haut
invitus *Tryphena* ſcriberem, nam
ſic haut ſemel in priſcis hodie viſi-
tur monumentis.

358.



CATA.

CATALOGVS INTERPRETVM,

Scriptorumque Veterum ac Recentium
quorum loca in his

COMMENTARIIS
vel citantur, vel notantur.

A Braham. Gorixus.
Achilles Statius.
Acron Helenius.
Adagia Arabum.
Ado.
Ægidius Tschudus.
Ælianus.
Æschylus.
Ælius.
Afranius.
Albinevanus.
Alcimus Avitus.
Ald. Manutius P. F.
Alphonfus Delbenius.
B. Amalaricus Fortunatus Trevirensis.
Ammianus Marcellinus.
Anacreon.
Anchises ab Andla.
Andreas Alciatus.
Andr. Gail.
Angelus Politianus.
Anonymus in vita Arati.
ANONYMVS MS. I. Douz manu
conjunctus.
ANONYMVS MS. ROMA.
ANONYMI Conjecturz.
Emendationes.
Variz lectiones.
Antonius Bonfinius.
Antonius Palladius.
Aphthonius.
Apicius.
Apollonii Tyrii Historia.
Appianus.
Apulejus Madaurensis.
Apulejus Medicus.
Aratus.
Aristanetus.
Aristides Rhetor.
Aristophanes.

Aristoteles.
Arnobius.
Arrianus.
Artemidorus.
Astionius Pedianus.
Athenaus.
Auther Copa.
Illadis Parva.
Queroli.
Rhetoric. ad Herenn.
Augustinus.
Avienus.
Aulus Gellius.
Aufonius Popma.

B.

B Albus.
Baphius.
Barnabas Briffonius.
Beatus Rhenanus.
Bernardinus Gomelius.
Bernardin. Scardeo.
Bernardus Casellius.
Bion.
Bisciola.
Brodæus.

C.

C Ælius Aurelianus.
Calixtus Papa.
Callimachus.
Calpurnius Poëta.
Carolus Paschalius.
Casp. v. Gasp.
Catalecta Veterum Poëtarum.
Catholicon Balbi.
Cato.
Catullus.
Censorinus.
Charisius.
Chrysologus.
CHRISTOPHORVS RICHARDVS.
Cicero.

Cicero.

CLAUDIUS BINETUS.

Claudius Puteanus.

Claudius Salmasius.

Clemens Alexandrinus.

CODEX PETRONII *MS. TRAGVRIEN.*

S. 15.

Parisiensis.

Tillanus.

Vetus.

Coluius.

Columella.

Commediarius.

Constantinus Caesar, qui Cassianus Bassus.

Conradus Heresbachius.

Conradus Rittershusius.

Cornelius Celsus.

Cornelius Nepos.

Corpus Civile.

Cruquius.

Crusius in Ann. Suevic.

Curius Fortunatianus.

Curtius Pichena:

Cyprianus.

D.

DAniel Heinsius.

Demetrius Apamans.

Demosthenes.

Didacus Oovarruias.

Dio Cassius.

Diodorus Siculus.

Diogenes Laertius.

Dionysius Halicarnassensis.

Dionys. Lambinus.

Dioscorides.

Donatus.

Dositheus.

Dracontius.

E.

ENnius.

Emodius.

Epictetus.

Eraſmus Roterodamus.

Etricus Memmius.

Euclerius Episcop. Lugdunens.

Euclides.

Eugraphus.

Euphorion.

Euripides.

Eustachius Eroticiſm scriptor, qui & Eu-

mathius in m. f.

Eustachius Homeri Interpres.

F.

FAbius Piſtor.

Famianus Strada.

Festus Pompeius.

Firmicus.

Flavius Vopiscus.

Floridus Sabinus.

FRANCISCVS DANIEL.

Francisc. Iurerus.

FRANCISCVS PITHOEVS.

FRIDERICVS LINDENBERGVS.

Fulgentius Calpurnius in continent. Virgil.

G.

GAlenus.

GASTAR BARTHIVS.

GASPAR SCIOPPIVS.

Gellius.

G. Canerus.

GEORGIVS ERHARDVS as-

sumpto nomine, Michael Caspar

Lundorpius verum.

Georgius Fabricius.

G. Sabinus.

Gerard. Ioan. Vossius.

GERMANVS COLLADONIVS.

Germ. Valens Pimponcius.

Gefnerus.

Glossarium Danieli.

Floriacense.

Isidori.

Philoxeni.

H. Stephani.

Vetus.

Goropius Becanus.

Gratiosus Epidaurita.

B. Gregorius Nazianzenus, dictus Theon-

logus.

Gruteri Inscriptiones.

Guilielmus Budzus.

Guil. Choulius.

Guil. Dupeyratius.

Guil. Tytius.

Gutenſtenius.

H.

HAdrianus Iunius.

Hadrianus Turnebus.

HADRIANVS VALESIVS.

Hegeſander.

Helias Putschius.

Hel. Vinetus.

Heliodorus.

Henri-

A V C T O R V M.

Henricus Bebelius.
 HENRICVS. STAPHANVS;
Heracles Tarentinus.
Hericus Altiſſiodorenfis.
 HERMANNVS BV SCHIVS.
Hefiodus.
 Hefychius.
 Hieronymus.
 Hieronym. Groſſorius Liſſus.
 Hieron. Magius.
 Hieron. Mercurialis;
 Hieron. Rubeus.
 Hieron. Ruſcelli.
Hipparchus in Arat.
Hippocrates.
Homerus.
Horatius.
 Hoſpinianus.
 Hyginus.
 Iacobus Auguſtus Thuanus.
 IACOBVS BONGARſivs.
 Jacob. Cujacius.
 Jacob. Dalechampius,
 Jacob. Durantius Caſellius.
 Jacob. I. N. Sceghkius.
 Jacob. Rzwardus.
 Ianus Boiſſardus.
 IANVS DOVSA P. MS. & editus.
 IANVS DOVSA F.
 Ian. Guiljelmus.
 Ian. Laurenbergius.
 Ian. Mellerius Palmerius.
 Ian. Parrhaſius.
 Ian. Rutgerſius.
Inſcriptiones Gruteri.
 Interpres verus Perſil.
 Ioannes Alexander Braſſicanus.
 Ioannes Auratus.
 Ioannes Baptiſta Pius.
 Ioann. Bernartius.
 Ioann. Borcholten.
 IOANNES BOVRDELOTIVS.
 IOANNES CHRISTOPHORVS WA-
 GENſELIVS.
 Io. Cuſpinianus.
 Io. Evangelista.
 Io. Gtonovius.
 Io. Kirchmannus,
 Io. Isaac. Pontanus.
 IOANNES LVDOVICVS PR-
 ſchivs.

Io. Paſſeratiuſ.
 IOANNES PETRVS LOTICHIVS;
 Io. Philippus Parauſ.
 Io. Richardus.
 IOANNES SAMEVCVS.
 Io. Saresberienſis.
 Io. Savaro.
 IOANNES SCHEFFERVVS.
 Io. Smetius.
 Io. Steinbergius.
 IOANNES TORNEMSVS.
 Io. Weitzius.
 IOANNES A WOVWERN.
 Ioachim Camerarius.
 Ioachim. Mynſingerus.
 Iosephus,
 IOSEPHVS ANTONIVS GON-
 SALIVS DE SALAS.
 IOSEPHVS IVSTVS SCALIGER.
 Iofias Mercerus.
 Iof. Simlerus.
 Iaacus Caſaubonus.
 Iſidorus.
Iulius Alexandrinus.
Iulius Capitolinus.
Iul. Pollux.
Iul. Severianus.
Iunius Philargyrus.
 Iuſtinus.
 Iuſtus Lipſius.
 Iuſtus Rycquius.
 Iuſt. Zinzerlingus.
 Iuvenaluſ,

L.

Labeſius.
 Lactantius
 Lampridius.
 Latinus Pacatus,
 Laurentius Pignoriuſ.
 Laurent. Ramirez.
 Leontius Mechanicus.
 Leont. Mythographus.
 Levinus Lemhiuſ.
 Lexicon Vetuſ.
 Licetus.
 Liliuſ Gregoriuſ Gyraldus,
 Liviuſ.
 Lubinuſ.
 Lucanuſ.
 Ludovicuſ de la Cerdà.
 Ludovic. Demontioſiuſ.
 Ludoy. Doſſeant.

Lucia-

Lucianus.
Lucilius.
Lucillius.
Lucretius.
Lucretius Placidus.
Ludov. Vives.
Luifinus.
Luxurius poeta.
Lysim Orator.

M.

M *Acrobatus.*
Manilius.
Mamertus Patissonius.
Marcilius, Horatii interpret.
Marcus Antonius Muretus.
Marcus Cato.
Marcus Evangelista.
Marc. Vellserus.
Marc. Zuerius Boxhornius.
Mariangelus.
Marinus Neapolitanus.
MARINVS STATILIVS MSVS.
Marin. Victorinus.
Martinus.
Matthæus Evangelista.
Matthæus Raderus.
Martialis.
Martianus Capella.
Martinus Schoockius.
Maximus Tyrius.
Melchior Haiminsfeldius Goldastus.
Menander.
Menavinus.
Meursius.
Michaël d'Angelo.
MICHAEL C A T V S L V K.
 D O R P I V S.
Michaël Piccartus.
Moschus.
Minutius Felix.
Musæus.
Mylius.

N.

N *Ævius.*
Natal. Comes.
Nicephorus Calixtus.
Nicetas Chomates.
Nicolaus Fabricius Peirescius.
Nicolaus Heinsius.
Nicol. Kigastius.
Nonius.
Nonnus.

O.

O *Bertus Gifanius.*
Octavius Festarius.
Onofander.
Orpheus.
Ovidius.

P.

P *Acuvius.*
Palladius Fustius.
Pancirolo.
Papius.
Parrhasius.
Paulus Aegineta.
Paulus Diaconus.
Paul. Merula.
Pausanias.
Persius.
Petronius.
Petrus Bayrus.
Petrus Bellonius.
PETRVS DANIELVS.
Petr. Faber.
Petr. Gregorius.
Petr. Guirandus.
Petr. Perennius.
PETRVS PYTHOEVS.
PETRVS SCRIBITVS MSVS.
 edirus.
Petr. Victorius.
Persius.
Pflugius.
Phavorinus.
Philadelphus.
Philippus Rubenius.
Philostrophus Lemnius.
Phlegon.
Phornutus.
Phrynicius.
Pierius Wipsemius.
Plato.
Plautus.
Plinius Cæcilius Junior.
Plinius Secundus Major.
Plutarchus.
Politianus.
Pomponius Mela.
Pomponius Sabinus.
Porphyrio Hor. Interp.
Porta.
Priapeja.
Probus in Virgil.
Procopius.

A V C T O R V M.

Propercius.
Prudentius.

Q.
Quintilianus.
Quintus Septimius Florens
Christianus.

Quintus Serenus.

R.
Renatus Moreau.
Rhodiginus.
Romulus Amasæus.
Rosinus.
Rutilius Lupus.

S.
Salvianus.
Sallustius.
Sappho.
Scholiasæ Apollon.
Aristoph.
Juvenal.
Nicandri.
Theocriti.

Scripio Gentilius.
Scribonius Largus.
Sebastian. Castalio.
Seneca ambo.
Serenus Sammonianus.
Servius.
Sextus Empiricus.
Sidonius Apollinaris.
Sigonius.
Silius.
SIMON AZEAS GAZEMAN.
Sirmondus.
Sisenna.
Solinus.
Spartianus.
Steewecheius.
Strabo.
Strabo.
Suidas.
Symmachus.

Synesius.
Symphosius sive Symphosianus, Interpres
Apollonii Tyrii.
Suetonius.
Suidas.

T.
Tacitus.
Terentian. Maurus.
Terentius.
Tertullianus.
Theodoretus.
Theodorus Wybinga.
Theophrastus.
Thomas Dempsterus.
THOMAS REINESIUS.
Tibullus.
Titus Popma.
Torrentius.
Trebellius Pollio.
Tryphiodorus.
Turpillius.
Tzetzes.

V.
Valerius Maximus.
Variorum Observationes.
Varro.
Vbbo Emmius.
Vegetius.
Vellejus Paterculus.
Viglius Zwichemus ab Aima.
Virgilius.
Vitruius.
VRSINVS. I. H.
Vuardus.

W.
Wolfgangus Lazius.

X.
Xenophon.
Xiphilinus.

Z.
Zehnerius.
Zenobius.

TITI

I

T I T I P E T R O N I I A R B I T R I, E Q V I T I S R O M A N I, S A T Y R I C O N.

TITI PETRONII AR-
BITRI] Ita legit Lambinus
Comm. ad Lucrēt. lib. iv. In
vulgatis quibusdam editionibus le-
gitur, C. PETRONII ARBITRI. Apud
Scaliger. in Catal. C. PETRONII AR-
BITRI AFRANII. I. Lipsi. ad lib. xvi
Ann. Tac. c. xviii. De C. Petronio]
*Quem viri Docti cum censent, cujus frag-
menta hodie purissima impuritati. De
quo etiam delibero : sicut & de pronomi-
ne, quod apud Plin. lib. xxxvii, c. ii
Titus est; itemque Plutarch. in libello Πῶς
αὖ τις διακρίνῃ τὴν ἡγέλειαν τῆς Φίλης;
(Quomodo possit adulter ab amico dig-
nosci?) Loqui eos de hoc eodem, res
indicio est. Plinii verba : Titus Petro-
nii Consularis mortuus, invidia Neronis
Principis, ut mensam ejus exheredaret,
nullam muttinam cc. H-S. emptam
fregit. Plutarch. ἡ τὰς αἰσέτους καὶ πολυ-
τιλεῖς εἰς μικρολογίαν καὶ ῥυπαρίαν
ἐνειδίζων, ὡς τὴν Νέρωνα, Τίτῳ
Πάριον. (Aut cum luxuriosis & sum-
ptuosissimis tenuitas & sordes exprobrantur, ut
Neroni fecit T. Petronius). Lambinia-
nam lectionem ut veriozem, compro-
bat Goldastus. Georg. Erhard. Petro-
nii alius, cujus Tacit. meminit lib.
xiv, & xv, est Petronius Turpilianus.
Sic enim apud ipsum legendum est
lib. xv Ann. ex Pl. Eum vero non sub
Nerone, sed sub Galba perisse cer-
tum est ex lib. i Hist. Petr. Pythæus.
SATYRICON] De Satyra*

appositæ Ios. Ant. Gonsalvus in præ-
missis Præludiv. quæ hic duobus
non amplius verbis complecti lubet.
Satyra vel est Luciliana in mores in-
vehens, vel Varroniana res varias vario
stylo condiciens : illa satyra, hæc satira
vel satura. Ger. Io. Vossius in Etymol.
Vtrumque in nostro concurrit. Gon-
salvus, & Georg. Erhardus, sive Mi-
chaël Caspar Lundorpius. Sidonius
Apollinariu lib. 8 epist. ii. Nunc flam-
mant Satyra — & libro i epist. ult.
Paonius exarsit, cum Satyricus ille mor-
sum dentis igniti impresserat. Ennius
Satyr. lib. 3.

Enni Poëta salve, qui mortalibus
Versus propinas flammeos medulitus,
id est, mordaces & Satyricos. Sisen-
na lib. 2. Non dignus in quem debeam Saty-
ram calente vi adingerere. Interpres Lu-
venal. Lucernam ducit, quia Satyrici ad o-
mnium vitia quasi lucernam admovent, &
ut aduvertant, & ut ostendant crimina, &c.
Erhardus, sive Lundorpius. Saty-
ricon verò hoc Petronii in libros plu-
res distributum fuisse, satis magno
nobis argumento est veteris Glossarii
fiducia, quod apud literatissimum
antiquæ fidei custodem Petrum Da-
nielem in publicos potius, quam pri-
vatos usus servari intelligo. Inde
enim sic quasi ex aumario deprom-
pta festiva illa ablectissimorum Frag-
mentorum symbola. Vbi inter cætera
& hoc exemplum sub Satyrici illius
spicilegii

spicilegii exodium Petronianis amatoribus occurrit: *Excelsiss. dicitur à Petronio in 1 Sat.* Vnde manifestum, hoc opus certo librorum ordine distinctum fuisse. *Ian. Douja. P.* Quin & in veteri Glossario S. Bened. Floriacensis habetur hic locus desumptus è Petronio Arbitro l. xv. *Sed video in totum in illa habere tabula, qua Troja halosin ostendit. P. Daniel.* Quod ex Petronii Satyrico habemus, mera excerpta sunt alicujus studiosi, qui, quæ ad gustum suum in illo auctore invenerat, eodem quo opus legebat ordine, Adversariis suis commendavit ac commisit. Qui putant, à monachis sic eviratum esse, vehementer errant. Quales hæc castratio foret, quæ, resectis à reliquo corpore membris, vel potius ipso corpore abjecto, solas pudendas partes reliquissè videatur? Certe quæ

desiderantur, vix videri possunt salaciora ac nequiora fuisse his quæ relicta sunt. Imo ista nullam procacitatis & protervitatís υπερελλω (exsuperantiam) vel ipsi lenonibus usurpandam reliquam faciunt. *Claud. Salmasius.* Omnium maximè convincit, Satyricon Petronii in complures libros fuisse distinctum, Rubrum codicis Dalmatiz Tragurienfis, Romæ cum omnibus scripturarum compendiis Amstelodamum à Cl. viro Ioanne Lucio missi, protographo ibidem Romæ apud Nobilissimum Laurentium Grimaldi Bononiensem familiarem Legati Veneti repertiundò, quæ talis: PETRONIVS ARBITER.

PETRONII ARBITRI SATYRI FRAGMENTA, EX LIBRO QUINTODECIMO ET SEXTODECIMO.

Cum alio genere furiarum &c.



Vm alio genere: furiarum declamatores inquietantur? qui clamant, Hæc vulnera pro libertate publica excepi, hunc oculum pro vobis impendi: date mihi ducem, qui me ducat ad liberos meos, nam succissi poplites membra non sustinent. Hæc ipsa tolerabilia essent, si ad eloquentiam

1. *furiarum*] *Furiis agitari* dicuntur, qui nihil ordine faciunt, & qui flagitiorum conscientia parum apud se sunt. Festivissimum est hoc, quod in Græcis Epigramm. dicitur, quosdam non jam à Musis, sed à Furiis prorsus agitari. Sunt enim, ut ille dicit, *πανταυ δ' ε' πεισιν ομοίαι* (Non omnis furor idem). De furiis impiorum eleganter scribit Cicero pro Roscio Amerino, in Pisonem, & lib. I de LL. Vnde toties Plut. *ιπθιμυια & ιερυνων* (mors imminens à Furiis), & *ιερυνων διαρηλατηθεις* (Furiarum æstro percutus). Heliodorus Æthiop. α. Ε' *ερυνυς η λαιων* (Erinymes agitabant). Eurip. Iphigenia, in Tauris; *αερωλων οιστρος ιερυνων* (stimuli agitarum

Erinymum). Ovid. lib. x de Myrrha. & Suet. Nerone c. xxxiv. Io. Al. Brasican.

2. *succissi poplites membra non sustinent*] Paull. ex Festi lib. xvii. Suppernati dicuntur, quibus femina sunt succissa in modum suillarum pernarum. Ennius:

Hu pernas succidit iniqua potentia Pæni.

Loquitur Ennius de clade Cannensi: nam à superbo Pæno pernaz vel femina sunt succissa in quibus vitæ quid animadvertebatur. Livius lib. xxi scribit, quosdam jacentes vivos, succissis feminibus poplitibusque, post cladem Cannensem fuisse inventos. Valer. Max. lib. ix, c. ii notat, Annibalem captivos Romanos eneribus & itinere fessos, infima pedum parte succissa reliquissè. Respiciat eo Petronius hic. P. Metula.

tiam ituris viam facerent : nunc & rerum ¹ tumore , &
² sententiarum vanissimo strepitu , hoc tantum profi-
 ciunt , ut ³ quum in forum venerint , putent se in alium
 terrarum orbem delatos. ⁴ Et ideo ego adulescentulos
 existimo

1. *tumore*] *Abundantia*. Glossarium Petronianum Ioann. Bourdelotii Notis criticis, ad Petronium subiunctum, à Rugero Hermannide, editionis A. 1663. Erhardus : *tumor*. Grande dicendi genus, falsa sublimitatis specie blandiens.

2. *Nunc & sententiarum vanissimo strepitu*] Alibi, *An audirem sententias, id est, vitrea fracta & somniorum interpretamenta*. Quintil. l. 9, c. 5, *Lumina praeipue in clausulis posita sententias vocamus. Quae minus crebra apud antiquos, nostris temporibus modo carent*. Hieronymus ad Pammach. *Mors puerorum argutas sententioles in clausulis struit*. Idem ad Nepotianum : *Ne à me quatuor pueriles declamationes, sententiarum flosculos, & per fines capitulorum acuta quadam breviterque conclusa*. Ioan. à Wouweren. *Sententiarum strepitus, inanes sententiae, vana commenta*. Glossarium Petronianum.

3. *quum in forum venerint, putent se in alium terrarum orbem delatos*] Senec. lib. 11 Controv. in proem. *Velut ex umbrato & obscuro prodeuntes loco clara lucis fulgor obcecat: sic istos à scholis in forum transeuntes, omnia tanquam nova & inusitata perturbant*. Idem lib. v Contr. Portius Latro, cum pro reo Rustico Pontio in Hispania diceret, usque eo confusus fuit, ut à solacismo inciperet, nec antea potuit confirmari, jam parietes desiderans, quam impetraret, ut iudicium ex foro in basilicam transferretur. Usque eo ingenia in scholasticis exercitationibus delicata emutuantur, ut clamorem, silentium, risum, carum denique pati nesciant. Sim. Abb. Gabbema. Aliàs declamatio, in vero suo usu, exercitiis fictis ad res quaecunque serias preparatio est, & perfecti imago. Quintil. l. 1, c. 10. Glossar.

Petronian. forensium actionum meditatio. Quintil. l. 4, c. 2. Io. à Wouweren: Eumenius Rhetor. *Neque enim tantum me aut negligentia, aut confidentia tenet, ut nesciam, quanta sit, inter hanc aciem fori & nostra illa secreta studiorum exercitia diversitas. Ibi armantur ingenia, hic praeliantur, ibi praelusio, hic pugna committitur*. Accessere ad hoc exercitatio nis genus personarum principes. Suetonius Nerone c. 10. Spartian. Severo, Capirolinus Gordiano : *In Athenaeo controversias declamavit*. Cicero i Tuscul. quæst. *Declamitabam causas*, lib. v Epist. ad Portum : *Hirtium & Dolabellam discendi discipulos habeo, canendi magistros. Puto te audisse illos apud me declamare, me apud illos canere*. Hos innuit Seneca Controvers. proem. *Potuissem audisse (Ciceronem) in illo atrio, in quo duos grandes praeextatos ait secum declamare solitos, cuius iudicium fecit Sueton. L. de Claris Rhetor. Cicero Bruto : Commentabar declamitans cum M. Pisone, aut cum aliquo quotidie, hinc quotidiana declamatio*.

4. *Et ideo ego adulescentulos existimo in scholis stultissimos fieri*] Georg. Erhardus : *Quia consueta fastidiuntur, diversa à forensi rerum usu tractantur, imò ad mera nugamenta antiquitatum & sophismatum deflectitur. Nonne enim & hodie disputationes nostrorum Academicorum, pari eodemque modo juvenum animos ad magna surgentes deterunt atque corumpunt? Ne in sutoria quidem, inquit Caselius, magister tyronem ferat sibi obloquentem; quin dicto sibi audientem esse iubet: interrogandi forte ei potestatem faciat, si humanior sit. In paulo honestioribus, diu docent, diu exercent alumnos; nec iis iudicii partes infimas permit-*

existimo in scholis stultissimos fieri, quia nihil ex iis, quæ in usu habemus, aut audiunt, aut vident; sed piratas cum catenis in litore stantes, & tyrannos edicta scribentes,

tunt; ubi tamen in sensus incurrunt omnia. Pythagoras idem fecit. Hinc disputationes tyrannorum non minus ridicula videntur, quam instructa acies grævum & Pygmeorum, de qua Poëta fabulantur: ac male novitii consulunt, qui eos in acie disputationum collocant, quasi egregia facinoræ designatos, qui nec clypeum tenere, nec hastam vibrare, ac ne pedibus quidem firmiter consistere valeant. In Prodidascalo: ubi per omnes artes progrediens docet, de qua paucis possit disputari, idque tantum inter seniores. Declamatores quoque nostri juveniles, nonne eundem errorem cum antiquis istis Petronianis errant? Videte mihi themata Magistrorum & Scholarium exercitia, in quibus nihil fere ex iis, quæ in usu habemus, aut legitur, aut videtur, aut auditur. In Logicorum sive Dialecticorum *λεπτολογίας* (hoc est Ramistarum syllogificationes) & Scholasticorum Doctorum ineptiam, quibus generosa ingenia velut pestilentia quodam sidere afflaverunt, jam olim scripsit Felix Faber Monachus Dominicanus Histor. Suevor. l. 1, c. xi. ubi inter cætera: *Universitatibus inquit, nostris Oratoria & Poëtica penitus incognita est, & omne studium juvenum in elenchis est vanisque cavillationibus. Sic perit à nobis ornata oratio, & abundat vana & sterili cavillatio, quæ nihil solidum, nihil delectabile, nihil verum apparet, etiam si sit verissimum. De Criticorum levibus atque inanibus studiis, quibus ludibria quædam excitando hoc tantum proficiunt, ut cum anni ad reseram venerunt, nullam ad rem bonam apti atque idonei habeantur. Dequo hominum genere non injuria illud Ciceronis de Amicit. usurpavero: nihil altum, nihil magnificum ac divinum suscipere possunt, qui suas omnes*

cogitationes abjecerunt in rem tam humilem, atque contemptam. Porro de prava Scholasticorum & Ludimagistrorum institutione, quam hoc loco Petronius perstringit, eleganter agit Goldastus in Notis ad Hieroclis *Ἀσκήσις* (Vrbana), quem consule.

1. sed piratas cum catenis in litore stantes] Seneca lib. 1 Contr. 11. Non est credibile temperasse à libidine piratas omni crudelitate efferatos, quibus omnia sui nefasque lusus est, simul terras ac maria latrocinantibus, quibus in aliena impetrus per arma est, jam ipsa fronte crudeles, & humano sanguine adjectos, præferentes ante se vincula, & catenas, gravia captivæ onera. S. A. Gabbema. cum catenis. Fuit non modò Barbaris, sed Romanis frequens catenarum usus. Quæ professionis bellicæ comites. Quod ostendit Horatius scribens ad Iccium lib. 1 Od. cum Cajo Augusti filio, in Arabiam proficiscentem, ut arbitror:

*Icci, beatis nunc Arabum invides
Gazis, & acrem militiam paras,
Non antè devictis Sabæ*

*Regibus, horribilique Medo
Nellis catenas. — Et ille Iccius
inter libertos Agrippæ, aut procuratores.* Nam idem Poëta:

Fructibus Agrippæ Siculis quos colligis, Icci.

Ideoque Caium Agrippæ filium sequebatur eundem in Arabiam. Idem Horat. lib. 11 Od. xiii.

Miles sagittas & celerem fugam

*Parthis: catenas Parthus & Itanium
Robur. — D. Hieronymus ad Pammachium. Hic barbarum litus fuit, hic diabolus pirata cum sociis, portat vincula capiendus. Illæ autem catenæ collo, brachiis retortis, manibus, & pedibus injectæ. De collo, Tibullus,
Libera Romana subjecit colla catena.*

De

bentes, quibus imperent filiis, ¹ ut patrum suorum capita præcidant; sed ² responsa in pestilentiam data; ³ ut virgines tres aut plures immolentur; sed ⁴ mellitos verborum globulos, & omnia dicta, factaque quasi ⁵ papavere & sesamo sparsa. Qui inter hæc nutriuntur, non

De brachiis, Horat. III Carm. v.

--- Vidi ego civium

Retorta tergo brachia liberò.

De manibus, Peto ad Liviam:

Aspiciam, regum liventia colla catenis,
Duraque per savas vincula nexa
manus.

Et Tibullus lib. I Eleg. VII etiam de brachiis scribit:

--- Novos pubes Romana triumphos

Vidit, & evinctos brachia capta duces.

De compedibus, Tacitus, Florus, alii. Ludov. Dorleans.

1. ut patrum suorum capita præcidant] Lex erat Sardoia, inquit Ælianus lib. IV, c. I var. Hist. ut filii patres, jam semo confectos fustibus caderent, & interemptos sepelirent: absurdum arbitrantur esse, si delirus senex ulterius in vivis agat, eo quid sapissime in fraudem peccatumque impellatur corpus senectute grandæva maceratum. S. A. Gabbema.

2. responsa in pestilentiam data] Cicero lib. I de Divinat. Ut hostiarum immolarum inspicerentur exta, quarum ex habitu, atque ex colore cum salubritate, tum pestilentia signa percipi: nonnunquam etiam, qua sit sterilitas agrorum, vel fertilitas futura. Quintilianus lib. II, c. X. Sint ergo & ipsa materia qua fingentur, quam simillima veritati: & declamatio in quantum maxime potest, &c. Nam magos, & pestilentiam, & responsa, & saviores tragicæ novecar, aliaque magis adhuc fabulosa, frustra inter sponsones & interdicta quæremus. Gabbema.

3. ut virgines tres aut plures immolentur] Quintilianus Declamat. CCCLXXXIV. In pestilentia responsum est, virginem immolandum. Sorte ductam pater virginem negavit. Magistratus immolavit: non timebatur pestilentia: ite-

rum sortiti sunt: altera immolata est: sedata est pestilentia. Idem Declam. CCCXXVI. Qui pestilentia laborabant, miserunt legatum ad oraculum petendum. responsum est filium ipsius immolandum esse. Idem.

4. mellitos verborum globulos] Eleganter à gustu ad auditum suavitas mellis trahitur. Gasp. Barth. Mellitos, i. suaves, dulces. Aristoph. Avib. μελιγλώσσων ἱππίων, i. mellitorum carminum. ut Horat. dixit, poetica mella, & Tertull. de Anim. mella sacundia. ad quam conditionem μελιγλῶσς κύων (melleum sonum edens cynus), & μελιχρὸς Σοφοκλῆς (mellei coloris Sophocles) in Epigrammat. appellantur. μελιφθογοί, qui voce sunt mellita ac dulci. γλυκυμείλιχος, dulcissimus. Homer. Iliad α' de Nestore:

Τὴν δὲ δῶδ' ὀ γλῶσσης μέλιτι γλυκίων πρὶν αὐδῆν.

(Cujus ab ore thymum redolentia verba fluebant.)

Cicero de Senect. Ex ejus lingua melle dulcior fluebat oratio. Quos Petronius mellitos globulos, Cic. lib. I ad Attic. ep. XIV dixit ληκύθες, quasi dicas uncta verba & oleo sparsa, & nescio quis ληκύθης λόγον (lecythos verborum). Lundorpius. Globuli, placentulæ erant ab orbiculari figura sic vocatæ. Muretus. Animadvertit Turnebus, veteres in omni dulciario opere solitos esse uti melle, ut nos saccharo. Gabbema.

5. papavere & sesamo sparsa] Sesamum, principem locum inter bellaria obtinuisse, ex hoc Petronii loco, Arhenzo, & Polluce notum est. Nec papaver postremum locum, inter condimentarias herbas obtrinebat Mureto auctore. Ideo cum aliquid studio-

non magis sapere possunt, quam, bene olere, qui ¹ in culina habitant. ² Pace vestra liceat dixisse, primi omnium eloquentiam perdidistis. ³ Levibus enim atque inanibus sonis ludibria quædam excitando effecistis, ut corpus orationis enervaretur, & ⁴ caderet. Nondum juvenes

se politum significare vellent, *oro-
paeo-ss* (*sesami frumenti Indici speciem,
seu dulcedinem referens*), & papavere
ac sesamo sparsum dicebant. If. Ca-
saubon. Animad. in Athen. l. III,
c. XXVII. Plaut. Pœn. l. I, II, CXIV.

A G. *Obsecro hercle ut mulsæ loquitur?*

M I. *Nihil nisi laterculos,*

*Sesamum, papaveremque, triticum, &
frustas nuce.*

Petronius infra de corna Trimal-
chionis: *Glires melle & papavere spar-
sos.* Idem.

1. *in culina habitant*] Sic & editio-
nes Io. Tornæii, Ia. Doussæ, alio-
rumque, ac codex MS. Traguriensis.
Claud. Salmasius: *Haud melius olere
possunt, quam qui in coriaria habitant;*
vulgo edunt: *in culina habitant.* culi-
narium scio multis non male olere. at
veteres libri legunt: *in coria;* pro *co-
riaria, & tū supradictæ.* Glossar.
Petronianum: *culina.* Notæ sunt culi-
nariz sordes ex pinguedine, aliis-
que purgamentis.

2. *Pace vestra liceat dixisse, primi om-
nium eloquentiam perdidistis, &c.*] *Pace vestra.* Formula, qua uteban-
tur veteres, cum quid veniā alicujus
vellent dicere. Ea usi sunt Plautus,
Terentius, Cicero, Tibullus, Propertius,
alii. Gabbema in editione poste-
riore, seu fragmento potius, non
enim opus ad finem perductum; edi-
tio prior, cujus nos lectionem & tex-
tum exhibemus Anni est 1654, Tra-
jecti ad Rhen. In hoc Gabbemiano
fragmento, quæ exegesis, non pauca
mutata, interpolata, ut sit, quæ hic
in Notis non negliguntur. Ioan. à
Wouweren: *eloquentiam perdidistis, &c.*
Quintil. l. XI, c. 10. *Eo quidem rei ista*

*culpæ docentium recidit, ut inter præcipuas,
quæ corrumpent eloquentiam causas, li-
centia atque incitria declamantium fuerit.*
Sic verò Iul. Scalig. leg. ex vet. cod.
primi omnium, pro priori, p. omnem.
Primi omnium, habet & cod. Tragur.

3. *Levibus enim atque inan. f.*] O-
mnino allusum ad proverbium: *Flu-
tus in simpulo excitare.* Scaliger. Io.
à Wouweren.

4. *caderet*] Senec. Controvers. 9.
Pramium pulcherrima rei cecidit. Lactant.
l. 4, c. 1. *In totum sapientia ceciderat.*
Ge. Erhard. Idem, & ex eo Gloss.
Petron. *Cadere dicuntur omnia, quæ
ab ordine & constantia vacillant, aut
degenerant.* Ia. Doussæ: *ut corpus oratio-
nis caderet.* Sic & de Asiatica ista tolu-
tiloquentia Octavianus Cæsar; cujus
universam prorsus dictionis imagi-
nem (quantum ex ejusdem fragmen-
tis est conjectare) à Petronio possi-
deri, jam pridem satis acceptum est
mihi. Scribit igitur ille in quadam ad
M. Antonium epistola (Suetonium
auctorem sequor) ludens malum &
inconstans in eligendo genere dicen-
di ingenium ejus: *Tuque dubitas Cim-
berne Annii, an Verrius Flaccus imitan-
di sint tibi? ita ut verbis quæ C. Sallustius
excerpsit ex origimbz Cætonis utari? an
potius Asiaticorum oratorum inanibus
sententiis verborum volubilitas in nostrum
sermonem transferenda? Quibus mox
succinit Arbitr, inquiens: Nuper ven-
tosa isthac & enormis loquacitas Athenas
ex Asia commigravit, animosque juve-
num ad magna surgentes veluti pestilentis
quodam sidere afflavit. Cæterum, quod
dixi, Petronianum scribendi genus ad
Octavianæ dictionem similitudinem
examissum mihi conformatum vi-
deri,*

¹ juvenes declamationibus continebantur, quum Sophocles, aut Euripides invenerunt verba, quibus deberent loqui. Nondum ² umbraticus doctor ingenia deleverat,

deri, neminem demiraturum arbitrator, qui Suetonianum illud de Augusto Principe testimonium memoriter commemoraverit satis: *Genus eloquendi sequutus est elegans & temperatum: vitatus sententiarum ineptiis, atque inconcinnitate, & reconditorum verborum (ut ipse dicit) fortioribus. Præcipuamque curam duxit, sensum animi quam apertissime exprimere: quod quò facilius efficeret, aut necubi lectorem vel auditorem obturbaret ac moraretur, neque præpositiones verbis addere, neque conjunctiones sæpius iterare dubitavit, qua detracta adferunt aliquid obscuritatis, etsi gratiam augent.* Quæ quidem omnia ita graphice, & quasi ad verum Petronianam nobis orationem ob oculos repræsentant, ut nisi de Augusto ea memorata esse constaret nobis ex Historicæ fidei auctoritate, in alium potius neminem quam in Arbitrum nostrum convenire ex animi sententia jurati asseverare possimus. Hucusque *Donſa*.

1. Nondum juvenes declamationibus continebantur] In eos invehitur, qui adolescentum studia umbræ pædori-que scholastico addita, ab iis rebus abstrahebant, quorum usus erat in publico. Itaque inducit exempla eorum, qui citra scholas illas declamatorias, ad summam Eloquentiæ venerunt. Sed quid sibi vult in hac sententia verbum *continebantur*, quid est, contineri juvenes declamationibus? An erupturi erant velut viperæ, aut non potius laudi est hæc vox scholasticis hoc loco, quàm, quod volebat Petronius, dedecori? Latere aliquid non vulgare hoc verbo, ego semper ratus sum; licet probissimus doctissimisque Rittershufius emendatum iret, continebantur. Si verbis audacia derur, minimè trito egregiam tamen Lati-

nam simul linguam & Petronium verbò, auferemus non inviti: id veniat. ductum à tinea, sitque fictum ad faciem, τῆς collutulare, & talium, scriberemus verè: Nondum juvenes declamationibus continebantur. hoc est, in tinea pædoremque dabantur. Quod indicatum tamen, non firmatum aut statutum volumus, novitate sine exemplo territi, judicium esto penes literatos: iis si crudum videbitur, age malint scribere, contendeantur. quod aptissimum sententiæ, licet literis mutatis audacius. *Eustathius Suardius.* continebantur. i. e. detinebantur, exercebantur. Gloss. Petron.

2. umbraticus doctor] i. e. scholasticus, qui in umbra sub tecto vitam agit. Gloss. Petron. Gravissimus *Annalium* auctor Tacitus lib. XIV Ann. c. LIII. *Studia, ut sic dixerim, in umbra educata.* Per umbram, scholam declamatorum intelligit. *Curt. Pichena.* Plinius lib. IX Ep. II. *Volumus scholasticas tibi, atque (ut ita dicam) umbraticas literas mittere.* Apud Plautum in *Curcul.* IV, III, *XXIII* umbraticus sumitur pro homine urbano & in umbra degente, opponiturque militari, qui plurimum in castris sub Iove frigido degit. *Juvenal.*

— genus ignavum qui tecto gaudet & umbra.

Idem Satyr. 7.

Ad pugnam qui Rhetorica descendit ab umbra.

Columella d. R. R. lib. I. Eos qui sub umbra civitatis intra mania desides cunctarentur. Sic *Trucul.* Plaut. II, VII, XLIX miles vituperans urbanum amatorem vocat,

machum malacum, cincinnatum, umbraticolum. Gabbema.

Idem in edit. posteriore: *umbraticus doctor.* i. propriè Scholasticus, qui

A 4 in

leverat, quum ¹ Pindarus, novemque Lyrici Homericis versibus canere ² timuerunt. Et ne poëtas quidem ad testimonium citem, certe neque Platona, neque Demosthenem ad hoc genus exercitationis accessisse video.

³ Grandis, &, ut ita dicam, pudica oratio non est maculosa,

in umbra sub testō & inter testum discipulos exerceret, hos ita appellabant in oppositione eorum, quibus olim juvenus Romana præceptoribus, nimirum optimis oratoribus in ipso foro sub dio utebatur, & pugnare in prælio discebat, ut loquitur Dialogus de causis corruptæ Eloquæ, cap. xxxiv.

1. *Pindarus novemque Lyrici* Senec. Ep. xxvii. In Hygini verò Mythol. nudum lemma: *Septem Lyrici*. quod falsum est. Ausonius gripho Ternarii numeri:

Et Lyrici vates numero sunt Mnemosynarum.

Wouweren. Lyricorum princeps cluit Pindarus. Reliqui sunt: *Alcæus, Sappho, Stesichorus, Ibycus, Anacreon, Bacchylides, Simonides, Alcman*, quorum fragmenta manibus doctiorum teruntur. Quidam addunt Corinnam, quæ fuit poëtria. *Gabbema.* Hic quaerunt viri docti, quomodo Pindaro nominatō novem tamen Lyrici sint? Tentat conciliare G. Barthius lib. xlii, cap. vi. Gonsalvus decimam Lyricam indagavit, sed simplicissima & verissima explicandi ratio hæc est. Rotundum numerum positum pro exacto & subtili, ut solet; quod genus adeo amarum veteribus, ut etiam interdum, cum sodalitiis alicujus mentio fit, etiam unum nominando eum & reliquorum numero excerptisse videantur, postea tamen universum collegii numerum ita ponant, quasi & is, quem excerpterant, includeretur, sicuti in hoc Petronii. ita ut Seneca lib. v de Benef. cap. xvi. *Cnejus Pompejus dum extraordinaria concupiscit imperia, dum provincias ut eligeret distri-*

buit; dum ita Triumviris Remp. dividit, ut tamen in sua domo duas partes essent. Vbi Gruterus: *dum ita cum tertio Remp.* Liplius: *Dum ita Triumviris Remp.* Sed *Triumviris.* id est *Collegio suo.* quod ipsum, Cæsarem, Crassum continebat. Prorsus ut Rutilius Numantianus de alteris illis tribus viris:

Ille tamen Lepidus pejor civilibus armis, Qui gessit sociis impia bella tribus.

Nempe ubi tres socii erant, ipse Lepidus, Octavius, Antonius. Frequens hoc etiam sacro Codici. In Ann. Iud. cap. ix. *Ita venit, (Abimelech) in domum patris sui Ophratham, & interfecit fratres suos, filios Ierubalis, septuaginta viros super lapide uno: & reliquus factus est Iothan filius Ierubalis.* Atqui omnes filii computato & Iothano fuerunt septuaginta. Sic rursum: *Ut rediret injuria xxx filius Ierubalis illata.* Id est, cades eorum reponeretur Abimelecho. Io. Fred Gronovius.

2. *timuerunt* c. M. invenerunt. Ian. Doufa in MSO ad editionem Tornæsii A. 1575, sæpius citando.

3. *Grandis, &, ut ita dicam, pudica* Infra: *Iam illa grandis oratio haberet majestatis sua pondus.* Et paulo post:

Grandiaque indomiti Ciceronis verba minetur.

Erhard. Corn. Tacit. sive quis alius auctor dialogi de Oratoribus: *Oratio, sicut corpus hominis, ea demum pulchra est, in qua non eminent vena, nec ossa numerantur; sed temperatus ac bonus sanguis implet membra, & exsurgit torus, ipsos quoque nervos rubor tegit, & decor commendat.* Vide Juvenal. Satyr. 8. Quinætil. l. 2, c. 11. l. 5. c. 12. l. 12, c. 6. Io. à Wouweren.

2. ven-

lofa, nec turgida, sed naturali pulchritudine exsurgit. Nuper ¹ ventosa isthæc & enormis loquacitas ² Athenas ex Asia commigravit, animosque juvenum ad magna surgentes veluti ³ pestilenti quodam fidere adflavit, simulque corrupta eloquentiæ regula stetit, & obmutuit. Quis postea ⁴ ad summam ⁵ Thucydidis, quis ⁶ Hyperidis

1. *ventosa isthæc & enormis loquacitas*] αἰετολογίης, sublimiloqua, & in dicendo superba, ut cum quis

Projicit ampullas & sesquipedalibus verba.

Erhardus. *Turbida & vana Asiaticorum dicendi licentia.* Gloss. Petron.

2. *Athenas ex Asia commigravit*] Cicero in Brut. c. xiii. *Asiatici nimis redundantes.* D. Hieron. ad Rusticum: *Qui Asianum tumorem Attico siccabant sale.* Iulius Severianus: *An sequenda Atticorum actio, qui breves adstrictique sunt, & acres: An imitanda nobis Asianorum licentia, qui vagi & fusi?* S. A. Gabbema.

3. *pestilenti quodam fidere adflavit*] Nonnunquam quasi ex ipsis stellis ignes defluunt, qui fulminum modo animalia ferire solent, & arbuta; videntur ipsæ stellæ decidere aut transilire: quod tamen putidum existimare, nam infra istas hæc nascuntur. Huc sanè respexit Petronius. Apul. Miles. 8. *Velut gravi tonitru procellaque fieri, vel ipso Diali fulmine percussa.* Martial. l. 7 Epigr. 93.

Hoc opus est subito fieri ut fidere montus. Et l. xi Ep. 86.

Sidere percussa est subito tibi, Zoile, lingua.

Hi autem qui perculsi, *fiderosi*. Gloss. *Siderosus αἰετολογίης, ἐπιλογοῦς (deficiens).* In arboribus *fideratio*. Plin. l. 7, c. 24. Io. à Wouweren. *Pestilenti fidere afflatum esse.* i. pestilentia correptum esse, vel lue pestifera infectum esse. Vnde Iustinus: *Pestilentis fideris vi exercitum amittere:* & Livius; *Haud secus quam pestilenti fidere*

ictum pavere. Translatum est ab arboribus, quarum proprium vitium est *fideratio*, cum lactescentes germinum oculi grandine vel pruina aduruntur, aut sub ortu canis siccitatum vapore novellæ arbores moriuntur, teste Plin. lib. vii. S. A. *Gabbema in edit. pest. fidere afflare pestilenti.* Metaphora est ducta à morbo plantarum *fideratio* dicto, quo, humore per nimium æstum absumpto, totæ vel aliqua sui parte subito exarescunt. Gloss. Petron.

4. *ad summam*] *Summam* absolute usurpat pro perfectione & consummatione & absolute, quod novitate quidem blanda conciliatrice placet intelligenti: non attendenti surdum & inane vocabulum est. Turneb. lib. xix, c. vi. Iuretus ad Symmach. lib. iiii, ep. xl. Infra Petronius: *Diuque summa carminis penes Mopsus Thracem memorata est.* Gabbema.

5. *Thucydidis*] Cujus tanta fuit in dicendo præstantia, ut, testante Dionys. Halicarnassæo, Demosthenes ejus librum octies descripserit, totumque fere edidicerit.

6. *quis Hyperidis ad summam processit*] Fuit Hyperides Athenienfis, unus è decem clarissimis Oratoribus, æmulus quandoque Demosthenis. Volat. L. 6. Plutarch. in Demosth. Guilielm. Canterus: *De Hyperide Oratore narrat Athenæus, cum cùm Phrynen in Iudicium capitis adductam defenderet, & viderentur iudices eam esse condemnaturi: tum verò in medium illam produxisse, tunicisque diruptis ejus pectus (quod ut ipsa*

ridis ad famam processit? ac¹ ne carmen quidem sani coloris enituit: sed omnia quasi eodem cibo pasta, non potuerunt usque ad senectutem canescere.² Pictura quoque non alium exitum fecit, postquam Ægyptiorum audacia³ tam magnæ artis compendiarium invenit.⁴ Non est passus Agamemnon me diutius declamare¹ in

ipsa tota, speciosissimum erat) denu-
dasse, atque ita eam de more conclu-
sionis coram deplorasse, ut iudices
partim religione deterriti, partim
misericordia moti, Veneris mini-
stram & sacerdotem illam absolve-
rint.

1. ne carmen quidem sani coloris] Sa-
num appellabant quicquid rectum,
moderatum, castigatum, & sincerum.
Quo sensu Cicero de Clar. Orat. di-
xit, Asiaticos oratores nimis redundantes,
Rhodios saniores. Et alio loco, Atti-
cos oratores sanos & ficos. Fr. Iuret. ad
Symmach. G. Erhard.

2. Pictura quoque non alium exitum
fecit, &c.] Ipse Petronius infra: Con-
sulere prudentiorem capi atates sabula-
rum, simulque causam desidia presentis
excutere, cur pulcherrima artes periissent,
inter quas pictura ne minimum quidem
sui vestigium reliquisset. Tum ille, Pecunia,
inquit, cupiditas hac tropica insti-
tuit, &c. Felix Faber Monachus Vlmen-
sis in Histor. Suevor. l. 1, c. 8. Revixit in Germania scientia & eloquen-
tia, & ex consequenti quaque ingeniosa
artes, ut pictura & sculptura. Amant
enim se artes hæc adinvicem. Ingenium
pictura expetit, ingenium eloquentia cupit
non vulgare, sed altum & summum.
Mirabile dictum est, dum viguit eloquen-
tia, viguit pictura, sicut Demosthenis &
Ciceronis tempora docent: postquam ceci-
dit facundia, jacuit & pictura. Videmus
picturas, & sculpturas ac scripturas du-
centorum annorum nulla prorsus arte poli-
tas, nec hominum, sed monstrorum por-
tentorumque facies. Scripta illius ætatis
rudia sunt, inepta, incompta: præcis vero

seculis, Apellem atque Zeuxim, Poly-
cletum, Phydiam & Praxitelem magnos
fuisse compertimus; & de statuariis, scul-
ptoribus & pictoribus Dorem Liddum,
&c. Idem.

3. tam magna artis compendiarium in-
venit] scil. viam. Sic Cic. lib. 11 de
Offic. Socrates hanc viam ad gloriam
proximam, & quasi compendiarium di-
cebat esse. Seneca Ep. xxv 11. hanc com-
pendiarium invenit. Varro: Hoc dico,
compendiaria sine ulla sollicitudine ac mo-
lestia dicendi ad eandem voluptatem per-
veniri posse. Philoxenus Gloss. Com-
pendiaria, συντομία. S. A. Gabbema.
Compendiaria, concisa brevis, συντομία.
Gloss. Petr.

4. Non est passus Agamemnon] Imita-
tur aperte Lactantius Inst. divin. l. 1,
c. 1. Non est passus hominem Deus lumen
sapientia requirentem diutius oberrare.
Agamemnona Regem prædicat Ho-
merus, corporis proceritate omnes
heroas Græcos antecelluisse. Hinc
personam Agamemnonis inducebant
Declamatores, ut magni & constantis
patroni; quod ex nostro Arbitro li-
cet colligere, & Varronis virgula di-
vina. Auf. Popma Conjectan. ad Var-
ron. Frequens apud optimos aucto-
res, ut sub personis Homericis alios
intelligent. Lav. Torrentius in Sue-
tonii Tiber. cap. 61. De hoc etiam
medix ætatis vetera nomina adsci-
scendi more quædam notavit Hen.
Canisius Antiq. lect. tom. 1, in Not.
ad Alcuini Epist. 3, & 46. & Golda-
stus in Suevicar. rer. Scriptoris. de
Vellejo Gallo. Sic infra: cum Aga-
memnona ad januam pervenimus. Et a-
libi:

¹ in porticu, quam ipse in schola sudaverat: sed, adulescens, [†] inquit, quoniam ² sermonem habes non publici saporis, &, quod rarissimum est, amas bonam mentem, non

† *Agamemnon.*

libi: *Recepi hospitem Lycargo crudeliter. Iterum. Quicquid Lycurgi villa grassantibus praeberet: ad Lycurgi crudelitatem respiciens. Ge. Erhard.*

1. *declamare in porticu*] Non idem porticus, ac schola. Porticus ante scholas, ut in Academia Altorfina, nec ante scholas tantum, sed & ante pinacothecas porticus habebant. Infra: *Ex his, qui in porticibus spatiantur, lapides in Eumolpum recitantem miserunt. Christiani etiam ante templa, quas Scriptores ecclesiastici ambitus vocant. Erhard. Porticus, locus (juxta vel ante acroaterium) in quo declamationes fiebant. Gloss. Petron. Porticum quam dicat nescio, praefertim quum nec pes, nec caput Encolpianae dissertationis, in tanta tamque deformi Satyrici istius decurtatione, usquam gentium compareat hodie. Nam nec de Agamemnonis suaseria reliquum nobis quidquam fecit fugitiva oblivio. Quid? quod majorem superiorum declamationis partem deperiisse augurari possumus. Iam de obscena illa, modisque omnibus flagitiosa Encolpii servitute, eodemque ad arenam condemnato; de fuga ejus, ac judicio deluso: de nocturna hostis cade: de uxore Lyca corrupta, tum injuriis eidem illatis, expilatoque contumeliosa migratione navigio, nec vola, nec vestigium, quod ajunt. Quid de damnatione Tryphanae; de exilio, ac dignitate ejus in concione proscripta: de Lycurgi villa dispersa, ac rapinis communibus, de Menelao antescholano loquar? Sed & de propudiosa illa, quamque stupro emoruerat, Gitonis manu missione, deque primis impudicitia ejus tirociniis, praeposteraeque ac nefaria cum Encolpio consuetudine: de Ascylo infamia notis cooperto,*

qui ne vir esset à matre persuasus, ipso virili roga die stola assumpta in muliebri patientia scortum transferat, opus etiam muliebri in ergastulo fecerat. Taceo conturbationem Ascyli, solique versionem multo perditissimam: taceo fraternam cum Encolpio sub praeceptoris umbra, initam societatem; & viridarum foedissimis utriusque voluptatibus inquinatum: postremo, quod ex turpissima lite in risum jurgantes converterat, laudationem poeta, cujus adeo subidissima recitationi cum auribus, imo vero dentatis plagis interfuerant ambo, neque id frustra: quippe quam vocatio etiam fuerit subsequuta, ex utriusque captatoris sententia, parafrasis potius quam scholasticae artibus quasita. Neque minor iactura facta in argumentorum sequentium amissione, de pallio loquor per latrocinium harpagato, de tunica Ascyli intacti aurei plena deperdita, eademque porro mox à rustico quodam in solitudine inventa: de sacro Priapi ante cryptam turbato, de nocturnis in sacello magni illius dei religionibus inspectis, proditiisque. Ex quibus tum universis, tum singulis facile est adfirmare, ipsa haec tantula quae reliqua etiamnum possidemus Fragmenta, vix mehercules in decima ejus Satyraz parte censeris posse. Ceterum de easse porticum habes aliquanto etiam post. Nam ne de porticu Herculi Romae à Philippo quondam extructa dictum credam, cujus meminit infra Petronius, obstat Graeca urbis mentio, in cujus diversorio se desertum jacere lamentatur Encolpius postea. Ian. Douss. P.

2. *Sermo publici saporis*] venusta sermonis gratia ad publicam jucunditatem faciens. Gloss. Petr.

I. Minib.

non fraudabo te arte secreta. ¹ Minimum in his exercitationibus ² doctores peccant, qui necesse habent ³ cum insanientibus furere. Nam ⁴ ni dixerint, quæ adulescentuli probent, ut ait Cicero, ⁵ soli in scholis relinquantur; ⁶ sicut ficti adulescentes, quum ⁷ cœnas divitum ¹ captant,

¹. Minimum in his exercitationibus doctores peccant] Sic recentiores omnes. Sed Tornæf. & cod. Tragur. Minimum i. h. e. d. p. Doufa MS. ad edit. Tornæfii: Minimum. Meller. Et Erhardus: Leg. minimum. Nihil, ait, aut minimum peccare magistros, plurimum parentes, nam sequitur: Quid ergo est i parentes oburgatione digni. Existimo ego, quæ intercedunt: ficti adulescentes, piscatores, &c. majoris esse, quàm ut minimum planè exulet. cupiamque ejus memoriam vel in Notis sanctè servari, quò facit & proxima.

². doctores peccant] Multitudinis judicio impulsus, ea quæ plurimis placuerunt maximè affectamus, & parentum præceptis imbuti ad illorum instituta & errores deducimur; qui præpostera ambitione & præcipitatis votis, pueri adhuc locis matrum involutis, ampla patrimonium, prætextas ac trabeas promittunt. Has secuti præceptores, ne artificium periret, suum quoque furorem insaniz seculi adjecerunt, omnisque bonæ mentis & optimarum artium, quarum institutores esse debebant, institutores esse maluerunt. Animis teneris insidias tendunt, & quos incontaminatos acceperant, inficiunt & sicunt ad communes errores, ac parentum improba vota, &c. VVouweren in Polymath. Ge. Erhardus.

³. cum insanientibus furere] Eleganter Plautus in Bacchid. IV, IV, x.

Nullus frangi esse potest homo, nisi qui & bene & male facere tenet.

Improbis, cum improbus sit, harpaget: furibus furetur, quod queat.

Versipellem, frangi convenit esse hominem, pectus cui sapit,

Bonus sit bonis, malus sit malis: utcumque res sit, ita animum habeat.

Horat. lib. II Satyr. III.

— pudor, inquit, te malus urget:

Insanos qui inter vereare insanus haberi. S. A. Gabbema.

⁴. ni dixerim, quæ adulescentuli probent.] Quid hoc aliud, quam quod apud Agellium Taurus philosophus conqueritur, legem discipulos dare, quæ discant? Alius ait, hoc me primum doce: item alius, hoc volo, inquit, discere, istud nolo. Hic à Symposio Platonis incipere gestis, propter Alcibiadi commissationem: ille à Phædro propter Lysia orationem. Putean. Suad. Auspic. Orat. 2. Erhardus.

⁵. soli in scholis relinquantur] Verba sunt Ciceronis in orat. pro Cœlio c. XVII. Gabbema.

⁶. sicut ficti adulescentes cum cœnas divitum captant] Iacobus Magni Sopholog. I. 4, c. 13. Qui sapiens est, adulatoribus minime credat. Ficti enim sermonibus capiuntur homines, sicut prætextu pabuli hamo capiuntur pisces. Vnde Petronius: Adulescentes ficti, cum cœnas divitum captant, &c. Senec. Epist. 123. Varus Eques Romanus, cœnarum bonarum sectator, quas improbitate lingua merebatur. Erhard.

⁷. cœnas] Gabbemiana editio hic habet cœnas, & passim; quemadmodum & MSm. Traguriense. Malui tamen editionem Lugdun. A. 1615, Rutg. Hermannidem, & etymologiam a Vossio comprobatam sequi. Adulescens verò proximè & suprâ, antiquè pro adol. ut epistula pro epistola. Sic dicimus adulem, pro adolentem, seu adolentem, propter affinitatem o & u. Voss.

1. Ca-

¹ captant, nihil prius meditantur, ² quam *id* quod putant gratissimum ³ auditoribus fore (nec enim aliter impetrabunt, quod petunt, nisi quasdam insidias auribus fecerint) : sic eloquentiæ magister, nisi, tanquam piscator, ⁴ eam imposuerit hamis escam, quam scierit appetituros esse pisciculos, sine spe prædæ ⁵ moratur in scopulo. Quid ergo est? ⁶ parentes objurgatione digni sunt, qui nolunt liberos suos severa lege proficere. Primum enim, sicut omnia, spes quoque suas ⁷ ambitioni donant : deinde

1. *captant*] i. e. capere desiderant. Infrà,

Clientsque canas impotentium capiet.
Mart. lib. 11 Epigr. XVIII.

Capto tuam (pudet heu) sed capto Maxime canam;

Tu captas aliam: Iam sumus ergo pares.

Nam *captare* non est frequenter capere, sed capere cupere. Talia multa sunt, quæ frequentativæ formæ censentur, cum sint desiderativa. Sic *prendo* non est *prendo* frequenter, sed *prendere* cupio. *Vendito*, vendere desidero. Ita *dormito*; *ostento*, ostendere me in aliqua re volo. *Munito*, munire cupio. Cic. pro Roscio Amer. Adrian. Turnebus.

2. *quam id*] *Id*, codicis est Tragurienfis.

3. *auditoribus*] Editio Lugd. (Tornæf.) in vet. codice scriptum esse testatur, *auribus*, quod ego emendatius puto. Christoph. Richardus.

4. *eam imposuerit hamis escam*] Το δῖδασκε τῶ ἀγκύεισθε περὶ λιβνίου, *hamo escam* (circumdare) corrumpere proverbialis est locutio, pro insidiis aliquem circumvenire, & blanditiis in errorem inducere. Hadr. Iunius in Adag. Ge. Erhardus.

5. *moratur in scopulo*] Codice in Tragur. est *morabitur*. Ad rem Senec. Herc. Fur.

Hic exesis pendens scopulis,
Aut deceptos instruit hamos;

Aut suspensus spectat pressa
Pramia dextrâ. sentis tremulum
Linea piscem.

6. *parentes objurgatione digni sunt*] A doctores eloquentiæ in patres culpam transfert. qua de re videndus Calaubon. in Pers. Satyr. 1. Iustinianus Imperator in Constit. ad Antecessores discipulis definit quinquennium, quo scilicet dent operam audiendis professoribus, & perlegendis libris conditorum juris. Erat definitum quadriennium, nec nisi qui probasset tantum se temporis legum studiis impendisse, admittebatur in numerum Advocatorum. L. *Tubemus pro tempore*, L. *petitiones*, C. de *Advocat. div. jud.* Si quinquennium vel quadriennium illa ætate, qua mores & jura & verba civilia sane erant notiora aut facilia perceptu, quid non erubescimus istâ, qua horrere spinis omnibus videntur omnia, quæcumque de jure ab antiquis prodita sunt, vix tamen in eis nos transigere triennium, plurimum vitio parentum, qui, ut hoc loco Petronius, cum ad vota properant, cruda adhuc studia in forum propellunt, &c. Cujac Observat. l. 12, c. 20. Adi ejusdem præfat. in Paratit. Cod. Erhardus.

7. *ambitioni donant*] Nonnunquam donare valet contemnere, aut ex contemptu rem quampiam à se amolari, quod inter mortales studiosos rei parandæ, plus æquò pauci sint, qui donec

de, quum ad vota properant, ¹ cruda adhuc studia in forum ² propellunt, & eloquentiam, qua nihil esse majus confitentur, ³ pueris induunt adhuc nascentibus. ⁴ Quod si paterentur laborum gradus ⁵ fieri, ut studiosi ⁶ juvenes lectione severa ⁷ mitigarentur, ut sapientiæ præceptis animos componerent, ⁸ ut verba atroci stilo effode-

donent alteris, quæ alicujus pretii reantur. Hac sententia Petronius ait, Patres pia ambitione spes debitas, filiis suis projicere, aut contemnere. *Enst. Swartius.* Donare se ambitioni. i. omnia facere ad pompam & ostentationem, non ut sis bonus, sed bonus esse videaris. Senec. Ep. LXIX. *Addiximus animum voluptati, cui indulgere initium malorum est: tradidimus ambitioni & fama, ceteris aque vanis & inanibus.* S. A. Gabbema in post. edit.

1. *cruda adhuc studia*] Sic *cruda vinea*, pro nondum matura & nondum mustea. l. xxvij § si oliva. ad legem Aquiliam. Sic *crudus vir*, in Plauto, pro feroci, nec moribus humanioribus polito. Papinianus 11 Achilleidos: *Cruda exordia magna indolis.* Et *stictile crudum* dixit Plin. lib. xxix, cap. 11 pro olla, in qua nihil coctum fuit. Sic *virginem crudam* vocat Martialis, quam *acerbam* Tertullianus lib. de veland. Virgin. quæ Homero vi Odyss. *παρθένη ἀδμήν*, virgo indomita, & præcoqua: quia nondum calore naturali inflammata. *Lud. Derleaus.*

2. *propellunt*] *Tragur. cod. impellunt.*

3. *eloquentiam pueris induunt*] Sic Claudian. *triumphis induit.* Deinde pro *nascentibus* legendum aut *lactentibus*, aut *dentientibus*, aut *vagientibus*, quod postremum proxime accedere videtur ad vulgatz scripturæ literas pronunciationemque. *Ge. Erhard.*

4. *Quod si paterentur laborum gradus fieri*] Neque enim Philosophia de plano adiri potest, per gradus ad il-

lam enitendum est. Quippe ardua & excelsa non petimus aditu expedito. Augustinus de Ordine l. 2. *Hinc se illa ratio ad rerum divinarum contemplationem rapere voluit: sed ne de alto caderet, quasi vit gradus, atque ipsa sibi viam per possessiones molita est.* Ita in ipsis artibus certi gradus. *VVouweren in Polymath. Idem.*

5. *fieri, ut studiosi juvenes lectione severa mitigarentur*] Ia. Doula: Ita lego, proboque hanc lectionem præ veteri Lugdunensi ista: *Irrigarentur.* Perfluit enim in metaphora Petronius, & *maturitatem* istam, quam per verbum *mitigari* exprimit, opponit *studiorum cruditati*, qua juventutem de parentum consilio obnoxiam labo- rare questus fuerat antea, verbis illis: *deinde quum ad vota properant, cruda adhuc studia in forum propellunt, & eloquentiam, qua nihil esse majus confitentur, &c.* *Mitigari* ergo pro *mitificari* (quo vocabulo usus Gellius) hoc est, maturefcere, positum accipiemus.

6. *juvenes lectione severa mitigarentur*] *Ovid. de Ponto l. 2.*

Adde quod ingenuus didicisse fideliter artes

Emollit mores, nec sinit esse feros.

Et alibi:

Artibus ingenium, quarum tibi maxima cura est

Pectora mollescent asperitasque fugit.

Henr. Stephanus Schediasmat. l. 3, c. xi. Erhard.

7. *mitigarentur*] Iuxta Tornasii edit. Lugdunensem, & MSm. *Traguriense irrigarentur.*

8. *ut verba atroci stilo effoderem*] Veteres qui ad scribendum ceris sive tabel-

effoderent, ut ¹ quod vellent imitari, diu audirent, sibi nihil esset magnificum, ² quod pueris placeret : jam illa grandis oratio haberet majestatis suæ pondus. ³ Nunc pueri

tabellis ligneis ceratis vel cerâ indutis utebantur, quando scribebant stylo ferreo arabant, vel pungebant, vel fodiebant ceras, inque illis literas fingeant. Altera pars styli, quæ nempe scribebant erat satis acuta ad subtilem fulcum in cera faciendum : altera obtusa, quæ si scriptum delere vellent, sulcos incisus literis in cera factos conducebant, complanabantque, eamque concinnabant ad aliam scripturam accipiendam. Styli descriptio est apud prudentissimum Prudentium Hymn. ix *ἡ δὲ στυλὸν* (de coronis) :

*Innumeri circum pueri, miserabile visu,
Confossa parvum membra figebant stylis,
Vnde pugillares soliti percurrere ceras,
Scholare murmur adnotantes scrips-
erant.*

Et paulo post :

*Inde alii stimulos, & acumina ferrea vi-
brant,*

Quæ parte aratis cera sulcis scribitur.

Hæc prior pars quam diximus.

*Et quæ facti apices abolentur & aquoris
birti*

Rursus nitescens innovatur arca.

Hæc pars posterior. Ita ad priorem alludens Cicero lib. i de Orator. omnia sub acumen styli subeant necesse est. & Petronius hoc loco. Ad alteram Horatius lib. i Sat. x.

*Sæpe stylum vertas iterum quæ digna lo-
gi sunt,*

Scripturus. Hoc est, sæpe aliquid deleas ac corrigas. Nempe qui acuta parte styli formabant literas, cum eandem mutare vel abolere vellent, convertiebant in manu stylum, & partem obtusam, quæ alioquin à tabella erat averfa, redigebant versus tabellam. Ita ergo qui pungentes ceram literas efficiebant, cum delere scriptum vellent, stylo verso eandem

prius factas expungebant. Styli formam apud Pignorium vide. *Gabbe-
ma.* Videtur Petronius scripserit, nec verba atroci styli effoderent. i. non crudo atque immaturo stylo præprope-
rè ad scribendum se darent. *Idem in
edit. post.* Stylus atrox, acumen styli. Gloss. Petron.

1. *quod vellent imitari, diu audirent*] Aul. Gellius lib. i noct. Attic. c. 9 auctor est, moris fuisse, ut ii qui sub disciplina Pythagorica essent, ab initio per integrum biennium tacerent, quo tempore *ἀκροατοὶ* (audientes) dicti, antequam aliquid vel interroga-
rent vel scriberent. Illud vult dubiò procul Petronii diu audire. Nec temere discipulos admisit Pythagoras, & qui cum secuti, sed *ἡσυχίᾳ* morum, i. mores naturamque, conjectatione quadam de oris & vultus ingenio, deque totius corporis filo atque habitu sciscitanti. Ex Notis Io. Pet. Le-
richii.

2. *quod pueris placeret*] Catullus ad Coloniam :

*Infulissimus est homo, nã sapit pueri
instar, &c.*

Et Horatius de arte Poët.

— *Idem*

*Colligit ac ponit temere, & mutatur in
horas.* Ibidem :

*Cereus in vitium flecti, monitoribus
asser,*

Vitium tardus provisor.

3. *Nunc pueri in scholis ludunt, juvenes
ridentur, &c. quod quisque perperam di-
scit in senectute confiteri non vult*] Ia. Doufa : Exprimere videtur voluisse dictum Horatianum, cujus quanto-
pere studiosus fuerit Arbitrator, testis est elogium illud multo liberalissi-
mum, quo *curiosam* in poeta isto Bi-
formi felicitatem idem admiraturus postea. Illud igitur Horatianum (ut
dixi)

pueri in scholis ludunt, juvenes ridentur in foro; & quod utroque turpius est, ¹ quod quisquis perperam discit, in senectute confiteri non vult. Sed ne me putes improbasse ² schedium ³ Lucilianæ humilitatis, quod sentio, & ipse carmine effingam:

4 *Artis severa si quis amat effectus,*
Mentemque magnis applicat, prius more

Mentem-

dixi) exprimere videtur hic noster:

Vel quia nil rectum, nisi quod placuit
sibi, ducunt

Vel quia turpe putant parere minoribus,
& quæ

Imberbes didicere, senes perdenda fateri.

1. quod quisquis perperam discit, in senectute confiteri non vult] Pueri & juvenes ob ceream ætatem meliora possunt edoceri; de senectute Ausonius in epist. ad Georg. filium: sed commendo (ait) tibi errorem meum. Naves nostros, & cicatrices amamus: nec soli nostro vitio peccasse contenti, affectu-
mus ut amemur. Flaccus de art. P.

— laudator temporis acti

Se puero, censor castigatque minorum.
Ex Notis hic universal. Lotichii.

2. schedium Luciliana humilitatis] G. Erhardus: Olim legebatur studium. Schedium autem est inconditum exemplar & inelaboratum. Sidon. l. 8 Ep. 3. Apollonii Pythagorici vitam, non ut Nicomachus senior è Philostrati, sed ut Tascius Victorianus è Nicomachi schedio exscripsit. Savaro in Not. ad Sidon. Vide tamen Casaubon. de hoc loco l. 2 de Satyr. c. 3. Gloss. Petron. Schedium Luciliana humilitatis, inelaboratum opus & extemporanea scriptio. Studium de quo Erhardus, Tornæianz seu Lugd. est editionis, schedium Parisiensis seu Stephani laudante mox Doufa, & codicis Tragurienfis; qui & loco humilitatis, improbitatis habent: testante id. de Pithœi codice Petr. Scrivario in MSO, juxta manum Doufæ ad edit. Tornæf.

3. Luciliana humilitatis sched.] Ita

Parisienfis editio. Turnebus priorum exemplarium fidem sequutus, non improbitatis, verum humilitatis, rescribebat. Idque Petronianz etiam sententiæ paullo accommodatius visum. Nam (sicuti idem argute subjicit) Lucilius in Satyris interdum se ad humilitatem iamborum demittebat; hodieque in Grammaticis quidam ejus Iambici reperiuntur. Alii non Luciliana, sed vero Luciana improbitatis maluerunt. Venia digni, quia Petronium Luciano posteriorem credidere. Quid si accipiamus de Licinio Calvo? cujus carmina, quamvis jocosa, ingentis animi fuisse adlerit Seneca. Doufa P.

4. *Artis severa si quis amat effectus*] Sic quidem utraque Gabbemiana edit. tum J. R. Herm. & Lotichii (de quibus & seqq. infra clarius); sed Helenopolit. & Frellon. pro *amat*, habent *hamat*, Tornæf. in marg. & Var. lect. pro *amat*, alii *ambit*; Steph. ardet. Idem monet & Doufa. Wouwerius in Notis: Legend. *hamat*. I. Rutgerfius: Petronius, ut quidem emendavit Iosephus, divi Iulii Cæsaris F. Scaliger, scripsit *hamat*. Est autem adhamare ἀγχαρῖν, ut explicat vetus Glossarium, hoc est, ut Apulejus loquitur, *inuncare*. Et certe id ratio metri exigit, ut pro *amat* (quod etiam c. Tragur. insedit) omnino choreum substituamus. Electio suo tempore sit penes alium, me serio monitore.

5. *prius more*] Sic & Wouwer. R. Herm. ac cod. Tragur. Tornæfius in marg. Turneb. *morem*, hoc modo & Hele-

- 1 *Frugalitatis lege polleat exacta :*
Nec curet alto regiam truce[m] vultu ,
- 2 *Clensque cœnas impotentium captet :*
Nec 3 perditis addictus obruat vino

Mentis

Helenopol. Frellon. Lotichius. Erhardus: prius more. Scribendum est fortasse uno verbo prius-more: hoc est more prisco, & veterum poetarum consuetudine, ut apud Propertium, prius-domina, ante-cupidinibus, ante-lino, munda, apud Plautum in Truculento :

Vt ante-parta demus post-partoribus.

apud Terentium semper-lenitas, & alia id genus trecenta. Christoph. Richard. Pet. Pithœus Not. ad Collat. Leg. Mosaic. & Rom.

Artis severa si quis amat effectus ,
Mentemque magnis aptat : prius amore
Frugalitatis legem pellat exactam.

Et videtur idem voluisse poeta Venufinus ad Mæcenatem :

Fasidiosam desere copiam.

Legem enim exactam , dixit exactum illud sive plenum, ut ita dicam, dimensum intelligo. Aptissime huic loco Romanæ philosophiæ Siren Seneca : Non potest studium salutare fieri sine frugalitatis cura.

1. *Frugalitatis lege polleat exacta*] Ita Frellon. Wouwer. alii, atque c. Tragur. Sed Tornæf. in marg. Turneb. pro polleat, pellat. Lotich. legit callear. Chr. Richardus : Palleat, quod est in codice veteri, magis placet, quam polleat. Id enim sentit: ei, qui velit magnum aliquod moliri, & efficere in Literis, more veterum exacte colendam esse frugalitatem, ita ut eam rem pallor indicet ex studiorum collectus vigiliis. Cassius Parmensis de Orpheo :

— omnis & illuc.

Perditus incumbens Musa pallebat amore.

Tenebricosus Satyricus :

At te nocturnis juvas impallescere chartis.

Io. à Wouweren : Iulius item Seve-

rianus : Oratoris artibus nemo instrui potest, nisi cui ingenium, & frequens studium. Primum animi sit quadam naturalis potentia. tum vox, latus, decor, frugalitas, laboris patientia. Cæterum pro polleat, nec callear, nec palleat ad rem ; sed versus poscit trochaicum, quò penult. pes fiat jambus.

2. *Clensque cœnas impotentium captet*] Supra ; Adulatores cum cœnas divitum captant. Impotentium, id est, valde potentium. Doufa. P. ad invidiam potentium. Gloss. Petron. Quemadmodum observavit Charisius lib. 11. ubi admonet præpositionem in esse modo derogativam, modo adjectivam. Servius 1. Æneid. Impotens, & satis, & nimis, & nihil potens. Exempla si desideras, Iuretum consule ad Symmach. lib. 1. Ep. xcv. Savar. ad Sidon. lib. v Ep. xli. Achill. Stat. ad Carull. Ep. xxxvi. S. A. Gabbema.

3. *perditis addictus*] Perditis, id est, nequam & dissolutis hominibus, & quos afororum, ac nepotum cognominibus pro dignitate insignire possis. Doufa. P. Nec perditis addictus, Tornæf. in marg. Nec in popinis abditus. Stephanus. Tragur. codex : N. perditis abditis. erroneè quidem, sed vestigia leguntur antiquioris scripturæ : ac per dictis in textu etiam dedit Stephanus, non perditis. Gabbema in recensis : Notant in veteribus libris fuisse abditus. videret fuisse perditis applicitus. i. e. aforis & nepotibus adhærens, assiduus comes, ut Petronius ipse inferius : & subinde, prodeuntibus annis, majoribus me pueris applicui. Terent. Andr. v, iv, xxi. Tum ille egens, fortè applicat primum ad Chrysidis patrem se : i. se illi insinuat, familiaritatem ejus appetit.

B

1. plan-

*Mentis calorem, neve ¹ plausor in scena
Sedeat ² redemptus ³ histrionia addictus.
⁴ Sed sive armigera rident Tritonidis arces,
Seu Lacedaemonio tellus habitata colono,*

¹ Sire-

1. *plausor in scena*] Ingenui namque etiam plaudendo addicti. Insignis est Suet. locus Neron. c. xx. Neque eo segnius adolescentulos equestris ordinis, & quinque amplius millia à plebe robustina iuventutis undique elegit, qui divisi in factiones plausuum genera condiscerent, Bombos, & Imbrices & Testas vocabant. Tacitus autem eos plausores equites Augustanos appellavit. Fuit & plaudendi genus aliud, quod, Scabellorum crepitum, vocavere. Ipsum indicat factum Cic. pro M. Coelio, post mimi, aut fabulae exitum: Deinde scabella conceperant, aulaeum tollitur. Meminit & Suet. Calig. c. lrv. & Arnob. lib. ii. I. A. Gonsalvus.

2. *redemptus*] c. M. redimitus, quod reiiciendum non est, coronæ enim spectatoriis dabantur, sedebantque ut plurimum coronati, qui ludis operam aurium locabant. I. Donsa in MSo.

3. *histrionia addictus*] Alia quam vulgò fortassis hæc *histrionia*. Sic histrionales modos agnoscit in oratore auctor Dial. quem vide multis. Ga. Barthius. Histrioneam facere apud Plautum. Donsa P. Tacit. de Orat. Iam vero propria & peculiaris huius urbis vitia penè in ipso usero matris mihi concipi videntur, histrionalis favor, & gladiatorum equestrumque studia, quibus occupatus & obsessus animus, quantum loci bonis artibus relinquit? Io. à Wouweren. Histrionia addictus. id est, ludicris artibus deditus, nimio spectandorum histrionum amore incensus. Addictus, devotus, obnoxius: propriè, ære alieno obrurus, & adjudicatus creditori, ut apud eum in

nervo pro debitis operas præstaret. Itaque non profecto deterius, si non melius legas cum Turnebo: *Histrionis addictus*, id est, propemodum servus, quippe à quo pecuniâ redemptus & paratus est. Sen. Ep. xlvii. Ostendam nobilissimos juvenes mancipia pantomimorum. S. A. Gabbema edit. poster.

4. *Sed sive armigera rident Tritonidis arces*] i. Sive placent Athenæ, eo enim jubet secedere juvenes, memor flagitiorum urbis Roma, ut loquitur Tacitus in iii Annal. Rident, est Horatii lib. ii Carm. Od. vi. Ille terrarum mihi præter omnes Angulus ridet. i. placet. Gabbema edit. poster. Tritonidis. Festi mutilator Paulus: Tritonia Minerva à ripa Tritonis fluminis dicta, quod ibi primitus sit visa. Mela lib. i, c. vii. Idem in edit. priore. arces. Has antiqui Minervæ consecraverunt, quod eam mundi mentem atque in summo capite sedem habere credebant: sive quod ratio, quæ per eam designatur, Resp. & urbes amplificet, ut ait Capella. Plato scribit, in mediis editisque locis oppidi solitos ædes ponere Iovi, Vestæ, Minervæ, sub quorum tutela urbes credebant esse. Parrhas. Virg. Eclog. ii.

— *Pallas, quas condidit arces,*
Ipsa colat. Vbi Servius: Ideo dea arcium Minerva dicitur, non quia de capite Iovis nata est, sed quia dea est artium & ingenii, ideo ista finguntur. Nihil enim est excellentius ingenio, quippe quo reguntur universa. Probus: Pallas primum adificationem invenisse dicitur. Ge. Erhardus.

2. Sire-

- ¹ *Sireniumque domus*, ² *det primos versibus annos*,
Maoniumque bibat felici pectore fontem;
Mox & ³ *Socratico plenus grege, mutet habenas*
Liber, & ingentis quatiat ⁴ *Demosthenis arma.*
⁵ *Hinc Romana manus circumfluat, & modo Grajo*

¹ *Exone-*

1. *Sireniumque domus*] i. Neapolis, quæ & Parthenope, quod unius ex Sirenibus nomen fuisse, & illuc ejectam in litus illam sepultamque esse traditur. quàm à studiis juvenutis hæc urbs floreret, liquet ex Statii Papinii epicedio in patrem, qui & poeta & juventutis moderator ibi fuit. S. A. Gabbema in recufis.

2. *det primos versibus annos*] Erhardus: Hic erat ordo veteris institutionis, ut primum Poeticam auspicarentur, à Poëtica ad Rhetoricam, à Rhetorica ad Historiam gradus esset. Videatur tamen Eryci Puteani Suad. Auspic. Orat. 1, sive Panegy. 1 ad Senat. Mediol. ubi de studiorum instituto ad juventutem agit. Lucian. Lexiph. *ἀρχαίμην δὲ δὲ ἀπὸ ἀρίστων ποιητῶν, καὶ ὑπὸ διδασκαλοῖς αὐτοῖς ἀναγνῶν, μέλει ἐπὶ τὴν ἐνέαν καὶ τὴν σάκκον φωνῇ συλλαβῆς, ἐπὶ τοῦ Θουκυδίδου καὶ Πλάτωνος ἐν κωμῶν μέλει, ποικίλ καὶ τὴν κωμῶν, καὶ τὴν σεμνὴν τραγῶν ἐν γυμναστίῳ* (Vbi autem exortus fueris ab optimis poetis, & sub praeceptoribus eos legeris, transi inde ad oratores. Cum jam illorum sermone quasi enutritus fueris, ad Thucydidis & Platonis scripta in tempore te accinge; multum adeo & in pulchra comædia, & gravi tragædia te ipsum exercitando). Servius Eclog. 14. Bene ordine primo Poetas, deinde Historicos, demum Philosophos legendos dicit. Gabbema.

3. *Socratico plenus grege mutet habenas*] Sic utraque Gabbem. sed sine ullo suffragio illorum quos laudare solemus, qui omnes, S. p. g. mittat h. Tornæf. in marg. & Var. leæ. Stephanum legere ait, Socraticum: plenasque mittat h. grege. i. e. fonte.

Gloss. Petron. Erhardus: legendum, Socratico plenus immittat habenas, & ἀπὸ καὶ, ex antedictis repetendum τὸν fonte. Mutet habenas. Ian. Guiliel. legere jubet, & explicat, è curriculo poetarum, in oratorium transcendere. Sed mittat habenas, verum est & elegans, ut apud Corn. Severum in Ætn. flexit habenas. Metaphora est à re equestri, & proverbialis quædam locutio. Scaliger comment. in Ætnam. Doufa: mittere habenas, Petronio & Propertio idem quod Ovidio immittere, aliis permittere, seu remittere, id est, laxare ac concedere habenas. Hinc paret hoc loco mittat, non mutet retinendum, quod tantopere tamen quibusdam placet.

4. *Demosthenis arma*] Quibus vel petebat, vel defendebat. Arma dicuntur, quod iis instructa causa necessitatem quandam cognoscentibus afferat, ut pro iis iudicent; hinc exartare accusationem dixit Plin. l. 3. Franc. Polletus Hist. fori Rom. l. 4. c. 14. Symmachus l. 7 Ep. 9. Quatere arma facundia. Vbi Iuretus in Miscellan. Alanus Anticlaudio lib. 2. — nostri Demosthenis iras. Sidon. l. 4 Ep. 3. Vt Demosthenes irascitur. Vbi Savaro. Ge. Erhardus.

5. *Hinc Romana manus circumfluat*] Sic & Helenopol. Frellon. Lotichius. Tornæf. Wouwer. R. Herm. Hunc R. m. c. Tragur. c. Huic R. m. c. Anonymus MS. juxta man. Doufz ad edit. Tornæfii: f. pro circumfluat, circumstruat, ad circum seu coronam auditorum respiciendo. Erhardus: Potius legendum, Hinc Romana manus circumstruat. i. Romani coronam faciunt. Palmer. Spicil.

B 2

1. Exe-

- 1 Exonerata sono mutet suffusa saporem :
 Interdum subducta foro det pagina cursum ,
 2 Et fortuna sonet celeri distincta meatu.
 3 Dens epulas, & bella truci memorata canore :
 Grandiaque indomiti Ciceronis verba minetur.
 His animum succinge bonis, sic flumine largo
 Plenus, Pierio & defundes pectore verba.

Dum hæc diligentius audio, & non notavi mihi Ascyli

1. Exonerata sono mutet suffusa saporem] Exonerata. forsan, Exornata. Innomiatus ad edit. Tornæf. MS. mutet suffusa saporem. Translatio est à cibis, juscule vel liquamine conditis, quibus aliud atque aliud liquidum additur, ut temperetur pluribus deliciis sapor: velut in acetariis oleum superadditur aceto: velut piscibus assis præter butyrum liquefactum additur succus citrei; ostreis vinum. Post lectos Græcos Poëtas, Philosophos, Oratores, vult subsequi Latinos. Hinc inquit, Romana manus circumfluat. i. Romanorum scriptorum turba tironem vel studiosum eloquentiæ circumveniat, his velut inundetur, imbuatur: & modò, Exonerando sonos Grajos, (sic enim legendum existimo pro sono Grajo, quod omni sensu deficitur) cum tiro levatus & exoneratus erit à Græcis scriptoribus cognoscendis, manus illa Romana suffusa, id est, mixta Græcis & superaddita, mutet saporem, id est, novum ei det gustum, novam rerum præstantissimarum voluptatem. Mutare saporem, est apud Senecam de Provid. cap. III in propria significatione: Quemadmodum tot amnes, tantum superne dejectorum imbrum, tanta medicamentorum vis fontium non mutant saporem maris. S. A. Gabbema edit. poster.

2. Et fortuna sonet celeri distincta meatu.] Sic & editio Helenopolit. tum Frelloniana, atque Lotichius.

Tornæf. Doufa, Wouwer. Rutg. Hermann. necnon c. Tragur. Et f. f. c. distincta m. Erhardus: Et fortuna sonet. L. Et cortina sonet. Cortinam theatri dixit Severus in Ætna. Cortina, locus in quo dicebatur. Tacitus: cum vix in cortina quisque adsistat, quin elementis studiorum imbutus. Palmer. in Spicileg. parum læto Apolline. Sic Erhardus. Cortina autem theatri est locus velatus ex quo egrediuntur histriones. Virgil.

— magni cortina theatri. Anonymus. Et fortuna. Legendum puto, cortina: tum distincta, pro distincta. Cortina Apollinis est Tripus. Versus ex cortina nimirum Apollinis profecti, & ejus Dei inspiratione cantati & sonantes legantur. Eam distinctam dicit celeri meatu propter versus illigatos pedibus & numeris. Statius in Genethliaco Lucani:

Et vincula pede vocis & soluta. Gabbema. edit. poster.

3. Dens epulas, & bella] Hæc ita conjungenda sine distinctione interposita: pascat etiam ingenium futuri diserti historia, & graviore stylo cantatæ vel scriptæ res bellicæ, hæc namque præcipuam historiæ partem obtinent. Gabbema edit. post.

4. defundes] Sic & edit. Frellon. Wouwerius, alii. Tornæf. diffundes. cod. Tragur. diffundens.

5. non notavi mihi Ascyli fugam] Eleganter dictum; notare sibi. Sic infra: Notavit sibi ad lunam consorem in-

sempe-

scylti fugam : & ¹ dum in hoc dictorum æstu ² totus incedo , ³ ingens scholasticorum turba in porticum venit , ut apparebat , ab extemporali declamatione nescio cujus , qui Agamemnonis ⁴ suasoriam exceperat. Dum ergo juvenes sententias rident , ordinemque totius dictionis infamant , opportune subduxi me , & cursim Ascyilton persequi cœpi. Sed nec viam diligenter tenebam , ⁵ nec quo

tempestivo inharerem ministerio. Iterum : Proxima nocte cum miles notasset sibi & lumen inter monumenta clarius fulgens. A. Gellius lib. xvii , c. ii. Hac verba , qua meminisse potui , mihi notavi. S. A. Gabbem.

1. *dum in hoc dictorum æstu*] Iustinus l. 23. *In hoc æstu periculorum turpissimus portus.* Ammianus L. 15. *in hoc æstu mentis accipit*, &c. Ge. Erhardus.

2. *totus incedo*] Sic & Helenopol. Frellon. Lotichius. Sed Tornæsius , Doufa, Wouwer. R. Herm. pro *totus*, legunt *motus*; c. Tragur. *in ortu*, i. *hortis*. Erhardus : *motus inc.* Vetus editio *in hortu* i. Barthol. Schobinger, *smmotus*, præ stupore scilicet, i. e. cogitabundus. In Ioach. Vadiani codice ad marginem scriptum reperi, *intertus*, i. nullam in partem me flectens. Io. Sichardus, *infort*, i. solus. Barthius *totus incendor* : quod omnes adfectus æquiparentur ignibus. in Ceir. n. 436. Palmer. *totus incedo*, ut Horat.

Nescio quid meditans nugarum totus in illu.

in Spicileg. quod quidem non est sententia, sed verum est. Sic enim & infra loquitur Petron.

Atque in præterita se totus imagine versat. Erhardus.

3. *ingens scholasticorum turba*] Tacit. de Orat. *Adolescentuli nostri deducuntur in scenas scholasticorum, quos Rhetoras vocant.* Ideo coniungit Terullian. de Pallio : *Primus informator literarum, Grammaticus, & Rhetor, & Sophista.* Wouweren. Addit Erhardus : *Reperio tamen & Advocatos dici Scho-*

lasticos. Isidor. Gloss. *Inraticus, scholasticus, legi peritus.* Postrema ætate, i. ante annos 400 præter propter, Scholastici dici cœpi sunt Theolog. & Philosophiæ Professores ac Doctores; unde nata illa nomina, *Theologia Scholastica, Philosophia Scholastica, Doctores Scholastici*, quorum auctor & princeps Lombardus, vulgo Magister Sententiarum.

4. *suasoriam*] Duo genera mæstiarum apud Rhetoras traduntur : *Suasoria*, quæ pueris, & *Controversia* quæ robustioribus assignantur. *Glossar. Petronian.*

5. *nec quo loco stabulum esset*] Erhardus : *Stabulum* non solum significat receptaculum equorum & jumentorum, ut vulgò dicitur; sed etiam pro caupona & hospitio accipitur, à stando. Stuckius Antiquit. convival. l. 1, c. 28. Wouweren : *Stabularii* sunt, *qui cauponam & stabulum exercent*, ait Vlp. D. Naut. caup. stab. Seneca de Benef. l. 1, c. 14. *Nemo se stabulari hospitem indicat.* Apul. Miles. *Mansionis pretio stabulario persoluto*, h. e. locario soluto. Varro 4 de L. L. *Locarium, quod datur in stabulo & taberna ubi consistant.* Apud D. Lucam : *δύο δηνάρια τῶν τοῦ πωδῶχεϊ.* Interpr. *Duos denarios dedit stabulario.* Stabulum *πωδῶχεϊ* exponunt Glossæ, quæ vox cauponis & meretricis domum notat. ergo non *οἰκία* (domicilium, diversorium) aut *στάθμεον* (stationem jumentorum) tantum, sed lupanar. Ita usurpavit Plautus Pœnulo : *qua tibi colant stabulum.* Nam in ho-

quo loco stabulum esset, sciebam. Itaque ¹ quocumque ieram, eodem revertabar. donec in cursu fatigatus, & sudore jam madens, ² accedo aniculam quandam, quæ agreste olus vendebat: Et, ³ rogo, inquam, mater, numquid scis, ubi ego habitem? Delectata illa urbanitate tam stulta, &, † Quidni sciam? inquit. consurrexitque, & ⁴ cœpit me præcedere. ⁵ Divinam ego ‡ putabam. ⁶ at subinde, ut in locum secretiorem venimus, ⁷ centonem

† Anus.

‡ Encolpius.

anus

spitiis etiam meritoria. Glossæ Isidori. Meritoria, loca tabernarum ubi adulteria committuntur. Nec perperam stabularii lenones dicuntur. hinc prostibulum. Nonius. Prostibulum, quod ante stabulum stat, quasi diurni ac nocturni gratia. Confer scholiasten Aristoph. in Equitibus. Καταλ-
Γαδῆς, &c. Stabulum ergo, ut ait Varro, quod inibi consistant, uti & statio, & stare rectè de lupis. Horat.

— nullam nisi olenti in fornice stantem.

apud Senecam Controv. Meretrix vocata es, in communi loco stetiisti, stetiisti puella in lupanari, stetiisti cum meretricibus. Tertull. Lupanar, consistorium libidinum. Etsi non semper steterunt meretrices, interdum etiam sellis insidebant. Vnde Plautus Pœnulo:

Profedas, servilicolas, sordidas,

Qua tibi olent stabulum, statum, sellam, & prostibulum merum.

Vbi utrumque notari vides.

1. quocumque ieram, &c.] Idem accidit Cnemoni apud Heliodorum lib. 5, in domo Nausiclis sibi ignota. Ge. Erhardus.

2. accedo aniculam, quæ agreste olus vend.] Quam foraciam dixerunt. Calpinius (ipse, vetus) in Dictionar. Foracia, a foro, mulier villatica, quæ fructus villa venales, ut pullastros, pipiones, pomma, nuces, olera, & huiusmodi in forum deferret. Erhard.

3. rogo.] Modus blandè adeuntium, te rogo, cum quid exquisituri veniunt. Plaut. Pseud.

Ecquem in angiporitu hominem novisti, te rogo?

Ian. Gulielmii. Idem de eo tenendum quod attexitur, mater. Gloss. Petron.

4. cœpit] præcedere, fugere, rogare stuprum, genus loquendi frequens Petronio. Gloss. Petron.

5. Divinam] prælagam, Barth. Quæ sciret omnia, Pflugius. Dicit enim se existimasse scire eam divinitus. Turneb. Martialis.

Non sum divinus, sed scio quid faciat.

Senec. de vit. Beat. c. xxvii. Arnob. lib. v, de Numa. Iuvenal. Sat. x. Auctor Queroli: Secreta Queroli ac familiaria tamquam divinus loquitur. Gabbema. Divina. fatidica, vates, divinatrix. Gloss. Petron.

6. at subinde, ut in locum secretiorem] Tornæs. & c. Tragur. Et subinde, u. i. l. secretum. Anonymus in MSO juxta Doufam: Forsitan, ut in secretum; deletò, locum.

7. centonem anus urbana rejecit] al. injecit, quasi velit Encolpium inducere legitimum habitum eorum, qui in lupanari; scilicet ut intelligat se in fornacem deductum. Nam moechos & eos qui lustrabantur, obnupto capite fuisse, ex Suet. Caligul. & Neron. notum. Capitolinus Verò: In tantum vitiorum Cajanorum & Neronianorum fuisse amulum, ut vagaretur nocte per tabernæ, & lupanaria oblecto capite cucullo vulgari viatoris. C. Fortuarianus lib. Rhet. Invenis filius

anus urbana rejecit : &c. ¹ Hic, inquit [†], debes habitare.
[‡] Quum ego negarem me cognoscere domum, video
 quosdam, ² inter titulos, ³ nudasque meretrices furtim

† Anus.

‡ Encolpius.

con-

filius adulterum obvoluto capite, nec eum occidit : Et hoc ritu fortè Nævius, apud Gellium lib. vi, c. ix.

Eum suus pater cum pallio ab amica abduxit.

Vide Isidor. lib. xix, c. xxvi. Huc respexit Seneca de Vita beata c. xiii. Imo & meretrices obnuptz. Iuven. Sat. vi.

Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullis :

Sed nigrum flavo crinem abscondente galero,

Intravit calidum veteri centone lupanar.

Tertull. de Cultu fornicar. c. xii.

Thamar illa, quia se expinxerat, idcirco Iuda suspicione visa est quasi sedere, adeo quia sub velamento latebat, habitus qualitate quasiuariam mentiente. Wouweren. De centone sequentia addnotat Erhardus, qui exemplum hoc adducit ex Martialis lib. ii Ep. xlv.

*Intrasti quoties inscripta limina cella,
 Sem puer arripit, siue puella tibi :*
Contentus non es foribilibus veloque seraque.

Hoc velum ex centonibus conficiebatur, & cento appellabatur : erantque plurimi centones in lupanari, tam in quaque cella, quam in ipsa majori lupanaris janua. Ejusmodi velis cubiculorum januz regebantur, & eo ponebantur, ne sc. per forium rimas inspicere possent curiosi quid intus ageretur. Sat. ix, vers. cv.

-- -- Claude fenestras

Vela tegant rimas, jange ostia, tollite lumen

E medio. — S. A. Gabbema.

1. Hic, inquit, debes habitare] i. e. Veneri litare. Martial. lib. xiv Ep. lxxvii.

*Si tibi talis erit, qualem dilecta Catullo
 Lesbia plorabat, heic habitare potes.*
 Gabbema.

2. inter titulos] Titulum intellige, quem planius expressum reperias Satyra illa Iuvenalis, ubi de indomita Messalina Induperatricis rabie antemigine dicam? agit gravissimus publice luxuriz castigatorem Satyricus, quem dixi, his verbis :

*Intravit calidum veteri centone lupanar,
 Et cellam vacuum atque suam : tum
 nuda papillis*

Constitit auratis titulum mentita Ly-
cisca

Ian. Doufa. In ipso autem cellæ aditu, ubi scorta prostabant, titulus inscribebatur; ideo Martialis : *Inscripta limina cella.* Sen. Controv. lib. i. *Superpositus est cella tua titulus.* Tertull. de Pudicit. lib. i. *Sub ipsis libidinum titulis.* Wouweren. Tituli adpellatione notatur, stupri pretium & nomen meretricis. Senec. lib. i Contr. ii. *Deducta es in lupanar, accepisti locum, pretium constitutum est, titulus inscriptus est.* Ibidem : *Nomen tuum pendit in fronte, pretia stupri accepisti :* Symphosianus in Histor. Apollon. Tyrii : *Puella prostermit se ad pedes : Miserere virginittatis mea, ne prostituas hoc corpus sub tam turpi titulo.* Leno vocavit villicum puellarum, & ait : *Ancilla exornetur, scribatur ei titulus : QUICUN-*

*QUE. TARSIAM. DEFLORAV-
 ERIT. MEDIAM. LIBRAM
 DABIT. POSTEA. POPULO. PA-
 TERIT. AD. SINGULOS. SOL-
 IDOS.* Gabbema ex eod. Wouwe-
 rio. In v. c. reperi, internuculos, uti
 & ap. Apulejum de Deo Socrat. *Inter-
 nuculos recens cognitos.* P. Pithæus Sub-
 sec. five adversar. lib. 2, c. 10. Sic
 dicebant, inquit, impudicos; omne
 enim medium nucleum vocabant.
Internuculi ergo, impudici, impudica-
 ti, intercutibus stupris flagitati, in-
 tercutiti, stuprati. Scaliger ad Priap.

B 4

ait :

conspatiantes. Tarde, imo jam fero intellexi, me¹ in fornicem esse deductum. execratus itaque aniculæ infidias,
² operui caput, & per medium lupanar fugere cœpi in aliam partem. quum ecce in ipso aditu occurrit mihi
¹ æque

ait : Censeam potius duabus vocibus, *inter nuculos* legendum, & meritorios significari pueros, concubinos, qui nondum reliquere nuces, sed etiamnum inter eas versantur : nam à Catullo in Epithal. Iul. & Mallei scribitur : *Concubine da nuces*. Turneb. Advers. lib. 21, c. 28 : Fortè legend. *quosdam tirunculos*. Alii aliter. Ramirez Hypomnem. ad Martial. lib. 1 Ep. 35, n. 5. Quid si legamus, *quosdam intercutulos*, ut intelligat *παίδεσθαι*, vel scorta mascula, qui se intercutiri patiuntur. Balbus Catholicò : *Cutitus, stupratus, corruptus*. Isidor. in Gloss. *Subcus, subcutaneus, subcutatus, intercus, intercutatus, subtercus, subtercutaneus*. Erhardus. Tituli, nomina scortorum, & stupri pretium cellis inscripta. Gloss. Petron.

3. *nudasque meretrices*] Tacit. lib. xv. Ann. *Scorta viscebantur nudis corporibus*. Cyprianus de Spect. c. vi. *Per prostitutum nuda corpora*. Artemidorus lib. 11. η' ὅλη, (ἀφ' ὧν) ἰταίρεως καὶ μέγιστος ἀγαθή, καὶ ἱεραιότης σημεῖα λέγει (Hac verò tota (Venus,) scortis, iisque solis propitia, & quasi favens). Philemon;

Στῆσαι πρὸς αἰμένον γυναικας, καὶ τὰς

Κοινὰς ἀπεισι, ἔκρυπτον αὐτοὺς μείνας

Εἰς τοὺς γυμναίους. —

(Sistito mulieres qui redimat, in tot locis

Nudas operientes redemptorem suum, Ad omnia paratas.)

Io. à Wouweren.

1. *in fornicem esse deductum*] Fornix, πορνείον, lustralis cella arcuata, ubi publicæ meretrices prosternebantur. Glossar. Petron. Horat.

— nullam nisi olenti in fornice stantem.

2. *operui caput*] Velabant & operiebant se veteres vel propter sacra, vel subitam, aut desperatam aliquam rem aut malum. Propter illa: *Veneraturi Deos*; Plaut. Amphitr. v, 1, xlii. Lucret. lib. v, vers. ∞ cxvii. Suet. Vitell. c. 11. *Velabant autem non pecuniari quodam, ut quidam opinantur, his usibus velamine, sed plerumque parte vestis*: Senec. Herc. Furent. vers. ccciv. Ioseph. lib. vii de bello Iud. *Flamines, Fetiales, & Augures*. Varro de L. de his Cic. & Liv. lib. 1, c. xviii, & xxxii. *Imperatores pro Rep. se devoturi*. Livius lib. viii, c. ix. Cic. de Nat. Deor. lib. 11, c. 111. *Tribuniplex consecratur bona alicujus damna*: Cic. pro domo sua. c. xlvii. *Ver sacrum facturi, natos vere sacro*. Festus. *In nuptiis (libens adnumero sacris, propter auspicia) nova nupta*. Tertull. lib. de Veland. virg. *Dixi præterea propter rem subitam, aut desperatam*. Plaut. Most. 11, 1, lxxvii; & 11, 11, xc. Nonius c. x, §. xxv. *Supplices*: Virgil. lib. xii. Vellejus lib. poster. *In funere filii*. Plut. in Παισαχούς (Quæstion. Romanis). quique efferebant funus. Perseus Sat. 111, vers. cvi. Denique obituri mortem voluntariam. Horat. lib. 11 Sat. 111, vers. xxxviii. *aut violentam*. Sueton. Cæsar. c. lxxxii, Nerone c. xliix. Iac. I. N. Schegkii. *Operui caput*. Non pigebit adscribere, quod apud Fabium lectum nobis huic loco illustrando mirabiliter facit, lib. 5, c. 1. Ita neque istum probaverim, qui, quum esset cruentus gladius ejus ab accusatore prolatus, quo is hominem probabat occisum, subito ex subsellis ut teritus fugit, & capite ex parte usato, quum ad agentem ex turba prospexisset, interrogavit an jam ille cum gladio recessisset.

æque lassus, ac moriens Ascyltos. putares, ab eadem anicula esse deductum. Itaque ut ridens eum consalutavi, quid in loco tam deformi faceret, quæsi. Sudorem ille manibus *eterfit*, & † Si scires, inquit, quæ mihi acciderunt. † Quid novi? inquam ego. at ille deficiens, † Quum errarem, inquit, ² per totam civitatem, nec inveni-

† *Ascyltos.*

‡ *Encolpius.*

† *Ascyltos.*

ffset. Facit enim risum, sed ridiculus fuit. Ian. Doufa P. Sic semper P. nisi F. nominetur.

1. *aque lassus ac moriens*] Ita & Frellon. ac Lotich. sed Tornæf. Wouwer. R. Herm. arque cod. Tragur. a. *lappus ac mor.* lappus, hoc est, qui ut ego aberraverat. Doufa MS. ad edit. Tornæf. *lappus ac moriens.* Leg. *lassus ac m.* Palmer. in Spicileg. Barthius ad Claudian. n. 210. vel, *lassus ac madens*; quia sequitur: sudorem ille manibus *absterfit*. Meurs. Animadv. miscell. l. 3, c. 7. *Lassus ac moriens* est fessus & lassitudine confectus ac tabescens. Id. Barth. in Ceir. Virgil. n. 236; & ad Claud. n. 62. Erhardus. Itaque *lassus ac moriens* hic planè idem, nisi quòd gradibus differant. Atqui *lappus* ad rem planè aliud nobis dicit, succosiorque antiqua lectio, modò sequentia, quæ huc spectant, plenius labris gustentur: ab ead. anicula deductum i. seductum. Si scires. Quid novi? Quum errarem, &c. nisi quem turbet aquè, quòd in æquo seu plano vix labamur; sed aquè hic est perinde, itidem. Demum adjicio: *lappus ac moriens.* Leg. *lappus ac moriens.* Hadr. Iun. in Observat. hic.

2. *per totam civitatem*] Non ita Latini. urbem dicerent, vel oppidum. Itaque lego: cum errarem, inquit, nec invenirem. Anonym. MS. juxta Doufæ manum, ad edit. Tornæfii. Hic commodum se offert, præcipua Hadr. Valesii contra stylum Petronianum, ex Dissertatione ejus in Fragmentum Arbitri Tragurii nuper reperi- tum Patavii primum exculum, subji-

cere: Arbitri pauca de pluribus Neroniano sæculò indigna à me observata, quæ nec membranarum vetustati, & situ attrituque evanescentibus litteris, nec libratorum in transcribendis priscis codicibus negligentia, nec editorum incuria, nec typographorum inscitia, nec ulli aliè quàm ipsimet auctori assignari possunt: Sed de remedio non tam valde laboro: item, Giten semel ictus, tam valde exclamavit. Tam valde pro tam aut adè, non memini apud veteres scriptores legere. Neque enim tam magnum facinus admisisimus: scripsisset Neronianorum temporum auctor, tantum facinus admisisimus. Sic tamen ubique Arbitrè loquitur. Timebam, ne tam grande munus suspectam faceret humanitatem meam. Habebat enim inguinum pondus tam grande. Inhibuit Tryphana tam grande facinus. Nec se minùs grandi vexatam injuria, quàm Lycam. Nam familiam quidem tam magnam per agros Numidia esse sparsam. Tam magnum aquè clamorem sustulit. Vt tam magna fortunè solus uteretur. Nescis quàm magnum flagitium admisseris? Vbi tam grande munus, tam grande pondus, tam grande facinus dici non oportuit, sed tantum munus, tantum pondus, tantum facinus. Et sic in similibus. Minùs grandi vexatam injuria dici non oportuit, sed minore affectam injuria. Quàm magnum flagitium dici non oportebat, sed quantum flagitium. Ne absensivus essem: pro abessem. Absentivum pro absente alibi non legi. Quales esse solent quæ incumbunt eva-

B 5

Incu-

venirem, quo loco stabulum reliquissẽm, accessit ad me paterfamilias, & ducem se itineris humanissime promisit. per ¹ amfractus deinde obscurissimos egressus, in hunc locum me perduxit, ² prolatoque peculio cœpit rogare stuprum. ³ Iam pro cella meretrix ¹ assem

Incubare ova, vel etiam *cvis* gallinæ dicuntur: *ova* incubere non dicuntur. Si bona fide penitentiam emendas. Penitentia culpam aut peccatum emendare, dici possumus & solemus; Penitentiam emendare, dici nec possumus nec debemus. *Amictus discoloria veste*. *Discolor* dici solet, ut decolor, concolor, unicolor, bicolor, versicolor: *discoloritus* dici non magis solet à veteribus scriptoribus Latinis, quàm decoloritas, concolorius, unicoloritus, bicolorius, versicolorius. *Aratro domesalla* rēllus pro subacta vel domita Neronis ætate non dicebatur, nec *domesalere* pro domare. Nam verba primæ conjugationis, quale est domo, nulla in compositione recipiunt facio, sed tantum plurima secundæ, & paucissima tertiæ. *Tantum omnem scabitudinem animo* tanquam bonarum artium magister deleret sine cicatrice. Iram appellat animi scabitudinem Petronius novo & inusitato nomine pro scabie, aut scabritie vel scabredine, quam & *ulcus* animi scilicet alibi vocat. *Gubernator*, qui pervigil nocte siderum quaque motus custodit. *Siderum motus* vel sidera custodire, pro servare aut observare, improprium est. *Ans præteriens aliquis tralatitias nos humanitate lapidabit*. *Lapidare* posuit Petronius pro lapidibus regere, ut humare est humo operire vel tumulare: cùm significet lapidibus petere. *Coagulare naturalium suorum principis* pro æquale nusquam apud veteres alios scriptores Latinos reperire memini. *Psycho acus comatoria mihi matas pangebant*. *Acum comatorium* vocat Petronius acum crinale ne servatâ quidem analogiâ. Nam à co-

ma non fit comatorius: sed fortasse legendum est, *acus cometria*, hoc est ornatrix. Iam meliori verborum globuli, & *fabulosum sententiarum tormentum*, & *controversia sententialis vibrantibus picta*, ac similia apud Arbitrum, verba sunt magnifica, rerum ac sensus pæne vacua. Omittere non possum versus hunc Petronii:

Has inter sedes Ditis Pater extulit ora.
Ditis Pater vocatur Arbitro, qui cæteris omnibus *Dis Pater*: ut hic *Quirites* in numero singulari pro Quiris, quemadmodum Sergius & Pompeius in Arte affirmant.

1. *amfractus*] Obliqui viarum flexus, in se recurrentes. *Gloss. Petron.*

2. *prolatoque peculio*] *Peculium* etiam eam ad rem usurpatur à Plauto in Pseudolo. Lamprid. in Heliogab. *Homines bene vasatos & majoris peculii*. Qui pulchre peculiat in Priap. Scalig. in Catal. ad Priap. *Peculium* inter Romana nequitiz vocabula usurpatum antiquis, testimonio est illud è Carmine libero,

Pulchrè pensilibus peculiat:

Vbi de vasatis probe mutoniat is est sermo. Doussa Cent. lib. iv, c. ix. *Peculium* propriè dicitur id quo viri sumus. Schopp. Explan. in Most. 1, 111. *Prolatoque peculio*, i. e. mentulâ. hinc *peculiare* aliquem pro stuprare dixit Plautus Pers. & *peculiat* sunt peculio instructi sive mentulati in Priap. carmine 111. ubi idem Schopp. in Comm. Ge. Erhardus.

3. *Iam pro cella meretrix*] Sic & Frelon. Wouweren, alii. Helenopolit. edit. Schonwetteri: p. cælla m. Tornæi. pro sella m. Petrus Danielis: pro sella meretrix. Brissonus legit, pro-
da m.

1 *assem exegerat*, jam ille mihi injecerat manum. & nisi
valentior fuisset poenas 2 dedissem. * adeo ubique
omnes mihi 3 videbantur, *satyrion* bibisse * * *
junctis viribus molestum contempsimus * * *

† quasi

da m. sed nihil mutandum puto. Meretrices enim sella proprie dicitur. Iuven. Sat. 3 lib. 1.

Et dubitas alta Chionem deducere sella. Deinde *prose*da meretricem significat, nec fuisset opus *παρέλαον* (otiosô) meretrix. Scribendum verò pro cella. Iuven. Sat. 1 lib. 2. Intravit, &c. Doufa: *Iam pro cella*. Locum liberum designat, in quo homines veneri ac voluptuarii nequam faciebant clam (ut inquit Conicus) remotis arboribus. Hoc enim genus *cella* dicebantur; easque à lenis, sive etiam lenonibus conducì mos erat, assis unius (sicut hinc paret) pretiò. In ejusmodi ergo secretum se à patrefamilias perductum commemorare pergit Ascylos: & absque pertinacia sua fuisset, daturum poenas, & quidem *penitas*, parato præsertim, imò prompto peculio in rem præsentem. Erhardus: *pro cella*, camera lupanari. In aliis legitur *jam procella m.* Vnde Brissotius, jam *prose*da m. ex Plauti Pœn. l. de l. Connub. c. 6. Potest etiam retineri *procella* juncto vocabulò ut dicatur sicut *prostitulum*, quòd ante stabulum stet: ita *procella*, quòd ante cellam, quemadmodum & *ancillam* dictam volunt, quasi ante cellam. In Scriptis Patrum ancillas observamus concubinarum munia subisse: sed & ancillam pro meretrice positam: *Ancilla exornetur, scribatur ei titulus*, &c. Vide superius ad illa verba, inter titulos.

1. *assem exegerat*] Iuvenal. Satyr. vi. de Messalina inexhaustæ libidinis feminâ, Claudii Imp. impudicissima conjuge:

Excepit blandè intrantes atque ara poposcit.

Amob. lib. v. *Cypria Veneris abstrusa illa initia praterimus, quorum conditor judicatur Cyniras rex fuisse: in quibus sumentes certas stipēs inserunt ut meretrices.* Iul. Firmicus Maternus de error. prof. Relig. Statuisse etiam ut quicunque initiari vellet, secreto Veneri sibi traditò, *assem* unum mercedis nomine Deo daret. Gabbema. Hinc *multivola* dictæ meretrices. Iesus Sirac. c. 9. *Ne respicias mulierem multivolam, ne forte incidat in laqueos illius.* Ge. Erhardus.

2. *dedissem*] Hoc omiserat editio, quam sequimur, Gabbemiana; sed habent utraq; Lugdd. Tomzsi, & Frellon. aliz, atque etiam c. M. Tragur.

3. *videbantur satyrion bibisse*] Ad libidinem esse incitatos & inflammatos è vi illius herbæ. Turneb. Petron. infrà: *Ilinc puella penicillò quod & ipsam satyriò tinxerat, Ascyton opprimebat.* Apulejus Medicus, de Herbis c. xv. *Gracis dicitur satyrion, Itali priapiscum, alii torminalem, alii testiculum leporinum nominant.* An igitur ex herba ista potus ejusmodi confectus, quo frigentibus, ad officium virile membris mederentur? An ipsius herbæ expressus succus ei rei faciebat? Idem Apulejus ibid. *Si quis mulierem subagitare non poterit, herba priapisci radicem, id est, testiculum dextrum, quia major est, &c. Idem. Coelius Aurelianus lib. 3. Satyriasis est vehemens veneris appetentia. Vocatur autem ab herba virtute, quàm satyrion vocant.* Hanc enim accipientes in venerem provocantur, cum turgentine genitalium partium. Sed antecedenti istius passionis sunt epota medicamina ab usum venerem excitandam, qua satyrica vocant, qua sunt actia atque incentiva, & nervi improba. Io. à Wouweren.

1. per

† quasi ¹ per caliginem vidi Gitona in ² crepidine semitæ stantem, & in eundem locum me conjeci. * Quum quærerem, Numquid nobis in prandium ³ frater parasset, ⁴ confedit puer super lectum, & manantes lacrimas pollice extersit. ⁵ Perturbatus ego habitu fratris, quid accidisset, quæsiui. at ille tarde quidem & invitus, sed postquam precibus & iracundiam miscui: † Tuus, inquit, iste frater, seu comes, paullo ante in conductum adcurrit, coepitque mihi velle pudorem extorquere. * Quum ego proclamarem, gladium strinxit; & Si Lucretia es, inquit, Tarquinius invenisti. † Quibus ego auditis, intentavi in oculos Ascyli manus: &, Quid dicis, inquam,

† Encelptus.

† Giton.

† Encelptus.

1. per caliginem] Per nebulam, Plantin. Doufa MS. ad edit. Tornæf. per caliginem. Cic. Phil. xii. Quod videbam quidem, sed quasi per caliginem: perstrinxerat enim aciem animi Decimi Bruti salus. & lib. v ep. Fam. xv. In infirma aetate, imbecillaque mente vis natura per caliginem cernitur. Plautus dixisset per nebulam: ut in Capt. v, iv, xxvi: Pseud. i, v, xlviii. S. A. Gabbema.

2. crepidine semita] i. viz. Crepidines viarum, ipsæ eminentiæ dextrâ sinistraeque, vel ubi viæ conveniunt. Gloss. Petron. Crepido, loci cuiusque editionis extremitas: ut, crepido via ap. Hieronymum.

3. frater] Hic, & mox pro amasio. Gloss. Petron.

4. confedit, &c. & lacrimas pollice expersit] Doufa: Ergo simulatas, atque ad ostentationem doloris comparatas modo, & velut vi quadam extritas; neque dissentaneas nimium illis Ovidianis, quas lib. i de Arte, amatorum deliciis unicus ille venerarum rerum magister prævit hoc præcepto suo:

Si lacryma (neque enim veniunt in tempore semper)

Deficiunt, uda lumina tange manus.

Vnde perspicere est, quam condigne

zdepol, atque ex disciplinæ pullariæ regula personæ serviat Giton: quem nusquam non sui similem, hoc est, nequam, malumque ac versipellem, & (ut uno verbo absolvam) pathicum & quasi Comædicum inducit Petronius. prorsus, rota figulinâ vorlutionem, & in quem meritissimò Horatianum illud convenire putandum:

Verna ministeriis ad nutus aptus heriles.
& reliqua quæ de argillæ udæ imitatione ibidem ordine deinceps operæpretium sit lectionare.

5. Perturbatus ego habitu fratris] habitum dixit, modo loquendi Romanò, quo habitum universi corporis dispositionem vocant. Putean. in Genial. Serm. & Piccartus pericul. Crit. c. 17. Ge. Erhardus.

6. Quum ego proclamarem] Apul. Poteras saltem proclamare suppetiatum. Vlp. L. 4 § Divus. ad L. Cornel. de Sicar. Plane si ipsi, qui hanc injuriam passi sunt, proclamaverint, audire eos præses provincia debet. Atque ita proclamare, quiritare dicitur, hoc est, Quiritium fidem invocare. Tertull. adversus Valentin. *Ut etiam inlamarit, quasi, porro Quirites, aut fidem Casarii. Inde perquiritare legem, promulgare, verbum decemvirale.* lo. à Woumeren.

I. mæ-

inquam, ¹ muliebris patientiæ scortum, ² cujus ne spiritus purus est? Inhorrescere se finxit Ascyrtos; mox sublatis fortius manibus, longe majore nisu clamavit: † Non taces, inquit, gladiator ³ obscæne, ⁴ quem de ruina arena dimisit? Non taces nocturne percussor, qui ne tum quidem, quum; fortiter faceres,

† Ascyrtos.

¹ cum

1. muliebris patientia scortum] Firmicus Astr. lib. III, c. VII. Patientur qua mulieres pati consueverunt, praposteris libidinum ardoribus. Inf. ut muliebris patientia legem possit accipere. S. A. Gabbem.

2. cujus ne spiritus quidem purus est] Propter fellationem: sicut, ut loquitur Arnobius lib. II, oris stuprum. Laſtant. lib. VI, c. XXIII. Lamprid. in Commod. Libidinosus, ore quoque pollutus & constupratus fuit. Sueton. de Polemone Grammatico: Flagrabas libidinibus in mulieres, usque ad infamiam oris. Minut. Qui medius viros lambunt, libidinoso ore inguinibus inhæresunt. Idem.

3. obscæne] Sic ab ob & scæna, juxta antiquam scriptionem, ac Æolas excañi pro σκηνή (scena) efferentes (de quo etiam inferius): vel obscæne à σκηνή: vel obscæne à Sabinorum scænam pro cœnum, ut scælum pro cælum, Meursius.

4. quem de ruina arena dimisit] Significat aperte, fugitivum illum in arenam damnatum, & cum foeda muliere aliqua (non dissimili schemate, quo asinus Apulejus) commissum, ruinâ pegmatis præter spem evasisse. Et clare iterum: ergo me non ruinâ terra potuit haurire? non iratum etiam innocentibus mare? Ausugi judicium, arena impositus, hospitem occidi, ut inter audacia nomina, mendicus exsul in diversorio Græca urbis jacerem. Et solent interdum ita componere pegma & hanc ruinam; ut ii qui impositi, præcipientes ruerent in caveas ferarum: ibique discerperentur. Lipsius de Amphitheat. Gabbema. Idem in edit.

posteriore: quem de ruina arena dimisit. Interpretes volunt intelligi gladiatorem pegmare. Erant autem gladiatores pegmares, qui in pegmate, seu constructo tabulato pugnabant, ejusque ruina (ita enim constructum erat, ut facile solverentur ejus compages) laberentur in arenam, ubi aut ignis, aut feræ de industria posite homines facinorosos absumebant. Malo ita interpretari: Qui ne in arena seu amphitheatro perires, per ruinam nescio quam evasisi. Ruina est cum ædificia, turrès, alia opera, aut montes partese eorum decidunt. Sen. Ep. XIII. Multa intervenient, quibus vicinum periculum vel prope admotum aut subsistat aut desinat; aut in alienum caput transeat. Incendium ad fugam patuit, quosdam molliter ruina deposuit, aliquando gladius ab ipsa cervice revocatus est. Et Epist. xxx. Alia genera mortis spei mixta sunt. Desinit morbus, incendium exstinguitur, ruina quos videbatur oppressura deposuit. Eo modo hic evasisse significatur. Referunt Suetonius in Tiberio cap. XI; & Tacitus in IV Ann. Apud Fidenas supra viginti millia hominum, gladiatorum munere, amphitheatri ruinâ periisse. Tali casu Petronius Encolpium, cum staret nimirum paratus ad decertandum, hoc est, ad pereundum, fingit, omnibus turbatis aufugisse, atque ultimam necessitatem evasisse.

5. fortiter faceres] Ia. Douša: Novo, neque usitato more dictum videtur; utique mihi, qui fortiter facere, hac sententia nullus alibi, quod sciam, memini lectitare: positum, ut apparet, pro, muliebre arum conferere, armif.

1 cum pura muliere pugnasti? cujus eadem ratione in viridario frater fui, qua nunc in diverforio puer est?
 † Subduxisti te, inquam, à præceptoris colloquio.
 ‡ Quid ego, homo stultissime, facere debui, 2 quum fame morerer? an videlicet audirem sententias, id est, 3 vitrea fracta, & somniorum interpretamenta?

1 Multo

† Encolpius.

‡ A/cyltos.

armisque virilibus agere res mariti: atque in robusta (ut idem loquutus postea) hoc est, in mascula hercule, non autem pathica voluptate deditum esse. Abi ergo, ac te compara, tota enim nocte tecum fortiter & ex animo praliabor, Apul. lib. II Met. Idem alibi: Praliare & fortiter praliare. Nec enim tibi cedam, nec terga vertam. Translatum à re militari. Sic Servius ad illud IV Georg.

— — Caesar ad altum

Fulminat Euphraten bellò.

Fortiter facit. Senec. lib. I Declam. I I X.

Qui ter Fortiter fecit, militiâ vacet.

Quintil. Declam. CCLXXXVII, CCXCIII, CCXCIV, CCCIII.

1. cum pura muliere pugnasti] Pura mulier, libera est immunisque à scditate morbi Campani, ac luxu illo capitali, quem Nolanis adsignat Aufonius, Lesbii usurpatum antiquitus: unde & λασβιαζειν. quod dissimulanter innuere volentes Latini illi veteres, Plautus, Varro, Seneca, Tranquillus denique: Conprimere linguam, offendere buccam, ori seu capiti cujuspiam inludere, (quibus respondent: mergere caput, comprimi, ore alicui morigerari) periphrasi multò honestissima circumscribere. Mart. lib. IX Ep. LXIX.

Improbius quiddam ridensque rubensque rogavi:

Pollicita est nulla luxuriosa morâ.

Sed mihi pura fuit. — —

Eodem quoque honestatis velamento in diverso Ligurum genere, hoc est, Varronianis Labdii notandis usâ Latinorum verecundia: Exempli gratiâ: Occultare se demisso capite, perde-

re caput in aliqua, molas lingere, obliquare: cujus rei infamia Tiberio quoque hircoso ac olido seni clarè & publicitus Attellanico exodii exprobrata apud Sueton. hisce verbis:

Hircus vetulus naturam Capreus ligurit. Ian. Doufa.

2. quum fame morerer] Hinc proverbialis locutio, pro pane rogare aliquam, id est, stuprò compellare, apud Bebelium in Facetiis: Monachi:

En sumus hic nos tres, vos tres pro pane rogantes; &c.

G. Erhard.

3. vitrea fracta, &c.] Pro nugis & rebus frivolis dixit Martialis lib. I Ep. XLII.

Qui pallentia sulfurata fractis Permutat vitreis. — —

Turneb. vitrea fracta. Agamemnonis dissertationem intelligit de causis corruptæ eloquentiæ paulò antè cum Encolpio habitam. unde quum se præter opinionem fratris, ad Gironem inforandum, stabulum vorfus, hoc est, in diverforium furtim subduxisset; ut hoc saltem colore aliquo probabili fecisse videretur, dentes suos dentientes, ac lippientes fame fauces, ventrisque esuritoris inanias callidè, nec non rationabiliter obtendit. Cui jam pridem latranti explementum queritare majus operæpretium fuisse cavillatur sibi, quàm tædium illud scholasticæ auditionis devorare diutius, in excipienda primum præceptoris sui (Encolpii) declamatione, deinde campse mox consequentis Agamemnonis sermonibus, soluta partim, partim victa oratio-

‘ Multo me turpior es tu hercule, qui, ut foris cœnares, poetam laudasti. † Itaque ex turpissima lite in risum diffusi,

† *Encolpius.*

oratione, bifariam puta conceptis. Vnde & vitrea fralla, & somniorum interpretamenta appellat, multò urbanissimè; ut, quasi scopas solutas dicas,

Inanes, inquam, præficarum nantias, Plautique mortualia. Ia. Doufa.

I. Multo me turpior es tu hercule, qui ut foris cœnares, poetam laudasti] Pluribus hæc, & quæ succedunt, persequitur Ia. Doufa; morem nempe locupletum poemata sua recitantium, indidemque pullatæ ac pannosæ multitudinis assensum atque approbationem aucupantium, & quasi ementium sibi; non quidem ulla Poëtice facultatis virtute, aut scientiarum meritis, sed gratuita cibi ac vestimenti præbitione. Sic verò ea de re Doufa: Odiosum, inquit, aliquem recitatorem intelligit, cui frequentem aurium operam locaverat Encolpius, non quidem carminum (quibus hercle nil inveniunt) sed verò multò valdius genio ipsius cœnæ illectus: secundum illud Martialis nostri:

Quod tam grande Sophos clamat tibi turba togata,

Non tu, Pomponi, cœna diserta tua est. cuius adipiscendæ gratiâ à semetipso impetraverat idem ille, quem dico, frater Ascyli, ut præter animi sui sententiam inculca & malè nata poemata plausu etiam immeritissimo prosequeretur, *Sophocles ex Encolpio, ex audisore Laudicamus factus subito.* Hæc enim nomina in Cornipetas vulgò detorquebant, id est, in cœnarum captatores, eosque, qui (ut Catullus loquitur)

Querunt in triviu vocationes.

& qui detozius nihil, quam *domicamia* odere. cuiusmodi à Martiali plurimos adèd in epigrammate graphice prorsus, omnibusque suis coloribus depictos videmus: præque cæteris

Selium quemdam, familiam eo in genere strenuissimè ducentem. Quid mirum verò? quum non decissent iis temporibus homines lauti ac locupletes, qui re nulla alia, quàm carmina sua ut recitarent, assidua cœnarum præbitione auditorum studia emerent: interdum lacernarum etiam, vel similium rerum largitionibus gratiam eorundem ac faventiam aucupantes. Exemplo fuerit nobis unicus pro omnibus *Ligurinus* ille *Martialis*, de quo ita falsissimus poeta:

Hæc tibi, non alia est, ad cœnam cœssa vocandi,

Versiculos recites ut, Ligurine, tuos.

Neque omittenda illa Horatii, de semetipso in Epistolis prædicantis:

*Non ego ventosa plebi suffragia vover
Impensis cœnarum, & trita munera vestis.*

Qui mos non intactus etiam Persio, ineptum ac divitem recitatorem his dictis Satyricè compellanti:

— calidum scis ponere sumam,

Scis comitem horridulum trita donare lacernâ.

Quibus insuper alterum quoque ab Horatio locum appingas lacebit, qui in Arte legitur istiusmodi:

Vt præco, ad merces turbam qui cogit emendas,

*Assentatores jubet ad lucrum ire poeta.
Dives agris, dives positus in furore nummis.*

Si verò est, unctum qui rectè ponere possit:

& cætera, quæ sequuntur, eodem pertinentia, in Notis nostris ad Horatium plùs uno in loco liberassimè explicata. Hujus proinde laudationis turpitudinem, sive indignitatem veriùs etiam hic *Encolpio* (Sic quidem Doufa, *Euculp.* Gyt. *Trimalcion.* &c. Sed nos obsecundantes nostræ editioni,

diffusi, pacatius ad reliqua secessimus. * Rursus in memoriam revocatus injuriæ, Ascylte, inquam, ¹ intelligo nobis convenire non posse, itaque communes sarcinulas partiamur, ac paupertatem nostram privatis quæstibus ² temptemus expellere. Et tu literas scis, & ego, ne quæstibus tuis obstem, aliquid aliud promittam. alioqui mille causæ nos quotidie collident, & per totam urbem rumoribus differrent. Non recusavit Ascyltos, & , † Hodie,

† Ascyltus.

tioni, ne confuso in nominibus, & distractio inter legendum oriatu, damus Encolp. Git. Trimalch. &c.) objicit Ascyltus. Neque alio mehercule referendum, quod idem haud multo sanè post, vers. 16: *Hodie, inquit, quia tamquam scholastici ad cenam promissimus, non perdamus noctem. Ad cenam, poetæ illius scilicet, ab Encolpio, uti diximus, cœnæ gratiâ collaudati. cujus haud dico versus, sed verò & nomen pariter cum meliore hujusdem Satyrici parte (id quod ex superioribus argumentis satis superque antea nobis ostensum) ubi sunt; utrum sint, an non, id verò Lethen scire oportet scilicet. Nam ne de Trimalchionis cœna, qui & ipsus poeta videri volebat, aut perbellè certè amorem carminum simulabat, dictum credam, obstabat temporum ratio. Hæc enim qua de agitur cœna in hodiernam vespèram condita; at altera illa triduò, an quatriduò post. indicio sint (præter ea quæ ab ipsa usque stirpe interciderunt) tot interjectæ in medio festivissimæ narratiunculæ, in quib. dies, vespèras, noctesque aliquot assumptas superstites etiamnum reliquæ attestantur. Arguta porro, atque oppidò prudens commoniti nucula illa: *non perdamus noctem.* Eam verò Martialis scitissimè aliquoties expressit, ut:*

Es nihil ex tota perdere luce voles.

Item:

Et nihil extremos perdidit ante rogos.
Postremò:

Perdideris nullum vitæ reversa diem.
Quò etiam respexit Plaurus:

Diem perdidisti optimum.

Erhardus hic allegat, Raderum comment. in Martial. lib. 10 Ep. 60; Casaubon. ad Satyr. 1 Persii: Wouweren, Plin. lib. 2 Ep. 14.

1. intelligo nobis convenire non posse; itaque, &c.] De societatis renuntiatione Iuriconsulti sæpe, l. xiv & l. lxxv pro Socio. Fiebant autem illæ renuntiationes, aut per præconem, ut apud Synesium Epist. xlv. Quibus verbis feliciter agenti, amicitiam immisso præcone renuntiavit; & declaravit, quod etiam illacrymasus fuisset, si calamitas denuntiationem antevertisset. & addit, Hoc quidem non est amicitiam renuntiare, sed inimicitias denuntiare. Et sanè inimicitias olim denuntiabant. de quo alibi. Aut per servum, ut in illo Iuvenalis,

Clamat libertus, & exi.

Aut viva voce, ut illo Ascylti exemplo: aut epistolis, ut apud Tacitum Annal. lib. 11, componit epistolas, quis amicitiam ei renuntiabat. Ludov. Dorleans.

2. temptemus] i. tentemus. Apud Maron. & Æn. in vet. codd. tempto, temptamentum. G. I. Vossius in Etymolog.

1. tam-

die, inquit, quia ' tamquam scholastici ' ad cœnam promissimus, ' non perdamus noctem. cras autem, quia hoc libet, & habitationem mihi prospiciam, & aliquem fratrem.

1. *tamquam scholastici*] Varius huius vocabuli usus reperitur apud Auctores. *Scholasticus* aliquando pro homine eleganti, omnium disciplinarum studioso, & studiis cultuque liberaliore imbuto & politis moribus ponitur, & barbaro opponitur. Sic Capitolinus in Maximino junior, in Epistola Alexandri ad matrem; *Timeo, ne foror mea Gracii munditius erudita, barbarum facerem ferre non possit, quamvis ipse adolescens & pulcher & scholasticus, ad Gracii munditius eruditus esse videatur.* Serapion ob elegantiam ingenii cognomen *Scholastici* meruit. Scribit Hieron. in Catalog. Scriptor. Ecclesiast. Aliquando simpliciter pro homine docto & in literis vivente accipitur, & cum Philosopho coniungitur, ut apud Iulianum Imp. Epist. ad Maximum. Aliquando pro diserto & eloquente sumitur, ut apud Salvianum lib. 1 de Gubern. Dei, in præfat. Quia verò in Advocatis seu causidicis seu patronis causarum, imprimis requiritur præter juris scientiam facundia & eloquentia; hinc factum est ut Scholastici pro Advocatis etiam nominarentur. Atque ita intellexit Augustinus Tractatu VII In Ioannem. Item Macarius Homilia XV. Aliquando tamen sunt Scholastici, (alio nomine Rhetores) qui in scholæ umbra tantum manent, nec in fori lucem se conferunt, sedis tamen causis & declamationibus se & alios exercent, veris autem libris non utuntur: quomodo Plin. lib. II Ep. III, Suetonium & Isæum Scholasticos vocat, quo genere, ait, nihil esse simplicius atque integrius, cunctis qui in veteris libris forasque causis agendis versantur, multum sape versutia & calliditatis contrahant. Atque ab hac simplicitate etiam in contemptum &

derisum veniunt tales, ad vulgus præsertim: ut venuste dixerit Epictetus apud Arrianum libb. Dissertationum, *Scholasticum esse animal, quod ab omnibus deridetur, ζῷον ὃν πάντες κωμῶσιν.* Ita & nostri hominem ineptum, imperitum rerum civilium, *δρῆστον καὶ ἁπλῆν* (priscum & simplicem) vocant. einen Schulfuchs. Multa horum etiam annotavit Casaubonus in Hætor. Augusti Scriptores pag. 416. qui præterea hoc docet, vocem *σχολαστικός* (*scholastici*) primum inventam à Theophrasto, pro homine literarum studioso, & qui Musis vacet. *Com. Rittershusius.* Confer hic suis locis, quæ superius de Scholasticis, adnotationibus præter, &c.

2. *ad cœnam promissimus*] *Præmittere ad cœnam*, est, promittere te aliqui fore convivam, in cœna adfuturum. Sic Plaut. *Most.* IV, III, XII: *Menz.* V, II, XIIII: *Sich.* IV, I, XVI. Seneca II *Suaf. Salubris* *Adversus* *transmissum* inter Rhetores scripta, cum hanc sententiam Leontida retulisset, ait, ego illi ad prædium promissum. *ad cœnam remissum.* Adludere: *utis deus est, sic de quibus deprecatoribus* (sic prædare, ut in arce conatur). Plinius lib. I Ep. XV. *Hæus tu, promittis ad cœnam, nec venis? dicitur jam: ad esset impendium reddes, nec id medicum.* Sic *promittere ad aliquem*, Plaut. *Sich.* IV, I, IX. *Cic.* II *Orat.* XII. *Nisi prius à vobis impetrare. Quidnam, inquit Catullus? ut, hic sit hodie. Tam, cum illa dubitaret, quod ad fratrem promiserat; ego, inquit Iulius, pro utroque respondeo: sit faciamus.* Sic *promittere foras*, condicere foras: Plaut. *Most.* IV, III, XII: *Menz.* XII, XV. S. A. Gabbema.

3. *non perdamus noctem*] Vide supra, in fine ad verba, *Mulso me turpius es.* quæ ibi Doula.

C

I. ratio-

trem. † Tardum est, inquam, differre quod placet.

* Hanc tam præcipitem divisionem libido faciebat. Iam dudum enim cupiebam amoliri custodem molestum, ut veterem cum Gitone meo¹ rationem diducerem.

* Postquam lustravi oculis totam urbem, in cellulam redii, oculisque tandem bona fide exactis, alligo artificum complexibus puerum, ² fruorque votis usque ad invidiam felicibus. ³ Nec adhuc quidem omnia erant facta, quum Ascyrtos furtim se foribus admovit, discussisque fortissime claustris, invenit me cum fratre ⁴ ludentem.

† Enclipsis.

1. *rationem diducerem*] Sic quidem utraq[ue] Gabbemiana, & unde hæc fluunt Ios. Ant. Gonfalii de Salas, ac quotquot aliz adsunt editiones. Sed vix negandum Arbitrum scripsisse, aut scribere debuisse *r. deduc.* Nam etiamsi hæc ratio solum pro negotio, aut vivendi modo sumeretur, ei tamen non satis aptè videretur jungi *diduco*, quo in *dis* seu *dis* divisionem notat (sicut in *distraho*) significatque dirimo, distribuo. *Diducere* malis, ramos, milites, alimentum, rivos, ap. Colum. Czsf. Celf. Cic. Sic & noster in editis paulò inferius, *diduciam* *frangerunt* *legenam*, i. in 2 partes ductam. in fragmento Tragur. nuper eruto, in multis cogitationes *diductus* sum. Io. Fred. Gronovius: Differuntur opinionibus eruditi, utrum *deducerem* an *diducerem* legi debeat: Semel igitur decernere voluimus, nimirum Petronium scripsisse *deducerem*. Sic Suet. August. c. XLIII. *Atqui ita post hanc rem temperavit, ut non minorem aratorum ac negociantium, quam populi summam deduceret.* Miror cur magnus interpretis hoc observet novè dictum. Nam & antè sic Manilius lib. III.

Sic erit ad summam ratio *deducta* *priorem*.

2. *fruorque votis ad invidiam felicibus*] Plaut. Mostell.

Philo. *Hæc qui gaudent, gaudeant perpetuo suo semper bono,*

Qui invident, ne unquam eorum quicquam invident prorsus commediu.

Phile. *Age accumbite igitur. cedo aquam manibus puer, appone hic mensulam.*

Catull. *Dein cum milia multa basiorum,*

Conturbabimus illa, nesciamus,

Aut ne quis malus invidere possit,

Cum tantum sciat esse basiorum.

Martial. *Hoc tua save puer Diadumene basia flagrant;*

Quid si tota daret illa sine invidia?

Fr. Pithæus.

3. *Nec adhuc quidem omnia erant facta*] Nimis quam illepidè! loquitur enim de perfectione in re veneris. Vereor, ne scripserit: *Nec adhuc quidem perfectò.* Anonym. MS. juxta manum Douzæ. Ovidius Epist.

Vltiora pudet narrare: sed omnia sunt. F. Pith.

4. *ludentem*] *συνυστερίζων*, (rem habentem). Quo significatu & infra dicit: *lasmusque pueril. libid. speculabatur diligentia.* i. congressum (*συνυστερίζω*) Gitonis cum Pannychide. Gallienus Imp. in Epithalamio:

Ite, agite, ô juvenes: pariter sudate molliis

Omnibus inter vos, non murmurata vestra columba,

Brachia non hederæ, non vincant oscula concha:

Ludite, sed vigilas nolite extinguere lychnos, &c.

Maxi.

tem. risu itaque plausuque cellulam implevit, opertum me amiculo evolvit, & † Quid agebas, inquit, frater sanctissime? quid vesticontubernium facis. ‡ nec se so-

† *Astylus.*

‡ *Zuculpus.*

lum

Maximian. Etrusc. Eleg. 4 de amica ad venerem invitante amatorem:

*Quin potius placito noli, inquit, parce-
re ludo;*

Parcite tristitia & renovate jocos.

Sic accipe in Sardanapali Epitaphio:

*Ede, bibe, ludo, post mortem nulla vo-
luptas.*

Et in illo Monastico versu barbaro, quem referunt Gardinerus & Neander in Proverbiis antiquis:

*Ludere cum Schellis res est pergrata
puellis.*

Vetus Interpres Bibliorum pro eo dixit, *jocari* Genes. 26, v. 8 de Isaac: *Prospiciens Abimelech per fenestram, vidit eum jocantem cum Rebecca uxore sua. Et accersito eo ait: Perspicuum est quod uxor tua sit; cur mentitus es eam sororem tuam esse?* Erhardus. Sed fallitur de *jocari* Erhardus. In Hebr. est *חָסַח*,

irridentem, colludentem, jocantem, parit. Benoni & Pihel à *חָסַח* callosit, *jocatus* est, quod à *חָסַח*, *risit*, *arrisit*. reperiturque ead. vox Gen. 21, v. 9 de Ismaële ludente cum Isacco; ut hic planè actus externus & propatulus, non *conjugalis* seu consuetudo conjugalis significetur.

1. *vesticontubernium*] Sic Tornæus, & cum secuti in textu recentiores omnes. Gabbema in edit. priore: Eadem voce utitur auctor festivissimi, sed nimis Latini, *Pervigilii Veneris*, (diversi ab eo, quod acceptum à Pithæo Lipsius *E L A C R I S* edidit) cujus quatuor tantum versus, nescio an priores, I. Doufa F. ut eos ab Hier. Grolotio Lillæo acceperat, primus vulgavit:

*Nemo tantu mentulus det, nemo nervus
otium.*

*Ecce passeris salaces, ecce ranci turtures,
Hæc super virente myrte nos amoris ad-
monent*

*Cum puellis dulce inire vesticontuber-
nium.*

Nobilissimus Doufa P. disjungit vocem, ut sit *Vesta contubernium*: ac illud per irrisum dicat, in eum, quem videri vult à Vestalium castimonia quàm longissimè abesse. Turnebus intelligit, de iis qui sub eadem veste cubant lib. XIX, c. VI. Lucem huic loco subministrat lepidissimus amorum doctor. lib. I Amor. ep. IV.

*Sape mihi, dominaque mea propterea
voluptas*

Veste sub injecta dulce peregit opus.

Sic & in Ep. Paridis de Helena & Menelao accubantibus. Cl. Salmasius in editione Gabbemiana posteriori: *vesticontubernium*. De monstrosa hac voce & de *contubernio*, quod promissi auper me testimoniis idonei auctoris planum facturum, ea voce non tantum intelligi contubernialium cortum, sed & tentorium ipsum sive tabernaculum sub quo contubernales, Tacitum tibi, quod id evincam, allegabo. Nec meliorem puto requires. Annali primò: *Non oblectari à se urbanas excubias, sibi tamen apud horridas gentes à contuberniis hostem adspici.* An non hic *contubernia* sunt tabernacula militum? Eodem lib. *Progredimur contuberniis, &c.* Et paulò inferius: *Irrumpunt contubernia.* Annali 15. *At illi vix contuberniis extracti.* Nempe tentoriis. Sed planissimè idem auctor Hist. I. I. casam publici servi *contubernium* appellavit. *Piso*, inquit, *in adem Vesta, &c.* Hinc liquet quid sit apud Arbitrum *veste contubernium facere*, pro quo Criticis nostris malè feriat placuit *vesticontubernium*; quam vocem elegantiarum Arbitrè merito spernat. Inde sumpsit auctor fragmenti supposititii, *Cum puellis dulce inire vesticontubernium.*

C 2

Quod

lum intra verba continuit, sed lorum de pera solvit, & me coepit non perfunctorie verberare; adjectis etiam petulantibus dictis. † Sic¹ dividere cum fratre nolito. * * * † Veniebamus² in forum deficiente jam die, in quo notavimus frequentiam rerum venalium, non quidem preciosarum, sed tamen³ quarum fidem male ambulantiem obscuritas temporis facillime regeret.

† *Astysitos.*† *Ensculpus.*

Quum

Quod procusum esse ab eo qui primus prodidit, tam sum certus, quam me vivere, &c. Hæc Salmasius. *vesti-contubernium*, cum sub ead. veste cubatur. *Gloss. Petron.*

1. *Sic dividere cum fratre nolito.*] *Ia. Doufa*; Ita Editiones, quas quidem mihi usque adhuc inspectare contigit. Cæterum haud placet hæc clausula, & pro *nolito*, perlubenter hercule, cogito, legerim. Latet autem spurcicies, ne ipsi quidem Petronio dissimulata. Addit enim: *petulantibus dictis*. Quamobrem autem? Id verò non jam meis, verum herculè Ciceronis ipsius verbis enucleare conabor. Sic enim ille epist. 9 ad Pætum: Ergo in verbis honestu obscena ponimus. quid enim non honestum verbum est, divisio? At inest obscenum, cui respondet intercapedo. Unde & Plautus, *Aulul. II, IV.*

*STROB. — — — Edixit mihi,
Ut dissiparem obsonium hic bisariam.*

*COM. Me tu quidem hercle hic tam
palam non divides.*

*Si quò tu totum me ire vis, operam
dabo.*

*ANTH. Bellum et pudicum verò pro-
stitutum populi.*

*Post si quis vellet te, haud non velles
dividi?*

*CON. Atqui ego istuc, Anthrax, alio-
versum dixeram,*

Non istuc quod tu infirmulas. —

*Dividere autem quod Laberio, ca-
dere hillas. Hinc etiam divisores dicti
hillicidæ, qui pullariam facerent sci-
licet. Sic dividere cum fratre nolito. i. e.*

Tu qui me nuper in *viridario* pathico fratre usus, nunc verò stimulante invidia ad *divisionem sarcinularum* provocasti, ut hoc tuò caramitò unus fruereris, pullum solus divideres, &c. quandoquidem à me in turpi hoc actu offensus, cape verbera & sic mecum dividere nolito. Sed Barthius: *dividere* sanè non adeò hic impium ut volunt, verum ut apud Senecam l. de Benef. c. 14, de meretrice pluribus se familiariter dividente.

2. *veniebamus in forum deficiente jam die, &c.*] Puto rerum furtivarum forum intelligi, quæ in Saburra deficiente jam die venales proponerentur, idcirco harum fidem male ambulantiem dicit Horat. lib. 1 Sat.

*Fallacem circum, vespertinumque per-
erro*

Sape forum. — Acron & Porphyrio, Horatii interpretes, & Saburra majore hunc locum accipiunt, in qua vesperti furtivæ res semper venundabantur. Hinc Plaut. *Vesperti suo vivera*, pro, furtis suis vitam sibi parare. Hæc de causa Propertius vigilacem Saburram dixit;

*Iamne tibi exciderint vigilaci furti
Saburra.* Iac. Durantius.

3. *quarum fidem male ambulantiem*] Erhardus: *Leg. furem*. Meurs. Animadv. L. 4, c. 6. Fr. Pithæus: *L. fidem*, & alluditur fortasse ad ambulatorios illos, de quibus Martial.

Hoc quod Transiberinus ambulator;

Qui pallentia sulfurata fralli

Permutat vitreis.

Doufa MS. ad edit. Tornasii: lego fide.

1. *lasiniam*

Quum ergo & ipsi raptum latrocinio pallium detulisse-
mus, uti occasione opportunissima cœpimus, atque in
quodam angulo laciniam extremam concutere, si quem
forte emptorem splendida vestis posset adducere. Nec
diu moratus rusticus quidam, familiaris oculis meis cum
muliercula comite propius accessit, ac diligentius confi-
derare pallium cœpit. invicem Ascyltos iniecit contem-
plationem super humeros rustici emptoris, ac subito
exanimatus conticuit. Ac ne ipse quidem sine aliquo mo-
tu hominem conspexi: nam videbatur ille mihi esse, qui
tuniculam in solitudine invenerat. plane is ipse erat. Sed
quum Ascyltos timeret fidem oculorum, ne quid temere
faceret, prius tamquam emptor propius accessit, detra-
xitque humeris laciniam, & diligentius tenuit. O lulum
fortunæ mirabilem! Nam adhuc nec futuræ quidem ad-
tulerat rusticus curiosas manus, sed tamquam mendici
spolium etiam fastidiosè venditabat. Ascyltos, post-
quam depositum esse inviolatum vidit, & personam
vendentis contemptam, seduxit me paullulum à turba:
& † Scis, inquit, frater, rediisse ad nos thesaurum de
quo querebar? Illa est tunicula adhuc, ut apparet,

† *Ascyltus.*

inta-

1. laciniam extremam conculcare] Lacinia, ora sive extimium vestis aut panni, *negotiorum*. Cuiac. Observ. l. 12, c. 24. Quæ forte an in hoc pallio ex auro vel purpura, Germ. *seydin oder guldin pasament porten*. nam infra vocatur pretiosissima vestis. Erhardus. Lacinia, Glossis *negotiorum*, flexuosa, sinuosa apertaque pars vestis. Cic. Tironi: Videor enim videre te ementem rusticæ res, cum villico loquentem, in lacinia servantem ex secunda mensa semina. Eundem videtis L. 3. de Orat. Suet. Claud. Cæf. c. xv. Ut descendente à tribunali non solum voce revocarent, sed & lacinia toga retentâ, interdum pede apprehenso retinerent. Idem in Calig. Ita se protipis è spectaculis, ut calcata lacinia

toga, per gradus iret indignabundus. Ian. Laurenberg.

2. Nec diu moratus rusticus quidam, familiaris oculi mei, &c.] Id est, quem vidisse aliâs videbar mihi, quique (cum Plauto dicam) oculis meis haud sanè ignorabilis objiciebatur. Invenias idem loquendi genus infra: Vox penè auribus meis familiaris. Hoc est (ut dictum modo) auribus antehac meis compluries usurpata. Ia. Doufa.

3. personam vendentis] Sic persona patris: Qualem te in persona patris tui gesseris. Senec. personam induere judicis. Quintil. improbam alicui personam imponere, personam tpeuda dignitatis alterius alicui imponere. Cic. Persona in talibus non est facies ficta, sed quævis

C 3

qualitas,

intactis aureis plena. Quid igitur facimus; aut quo jure rem nostram vindicamus? † Exhilaratus ego, non tantum quia prædam videbam, sed etiam, quod fortuna me à turpissima suspitione dimiserat, negavi circuitu agendum, sed plane jure civili dimicandum, ut si nollet alienam rem domino reddere, ad interdictum veniret.

⁴ *Quid faciant leges, ubi sola pecunia regnat,
Aut ubi paupertas vincere nulla potest?*

⁵ *Ipsi qui Cynica traducunt tempora cæna,
Nonnunquam nummis vendere verba solent.*

† Encolpius.

Ergo

qualitas, ratio, munus, provincia.

1. *intactis aureis*] Horat. l. 3 Od 24. *Intactis opulentior thesauris Arabum.* Quos scil. Romani nondum attigerant.

2. *jure civili dimicandum*] *Interdicta*, ut sequitur, non sunt *juris civilis* sed *juris prætorii*. At Petronius prætorium civile jus facit, opponens ei scilicet jus naturale vel gentium. 10. à *Wouweren*

3. *ad interdictum*] Hoc valde mihi novum est. Nam jure civili rei mobilis nomine nullum recuperandæ possessionis edictum proditum est. Nam unde vi ad res tantum immobiles pertinet, L. 1 § illud π unde vi; *Vtrubi* autem retinendæ est possessionis non recuperandæ. Cl. *Puteanus*. *Ad interdictum venire*, est jure ordinario agere. Frontinus de Limitibus agrorum: *De possessione controversia est, de qua ad interdictum, hoc est jure ordinario litigatur.* *Wouweren*.

4. *Quid faciant leges*] *Alli, faciunt.* Anonym. in Var. Lect. Sic & MSm Tragar, *Erhardus*: In avaritiam & pecuniæ studium invehitur. Scaliger in Catalect. Gualtherus Alexandrei de l. 1.

*Munus enim à norma recti distorquet
aoumen*

Indicis, & tetra involvit caligine mentem.

Item:

Pessis avaritia, qua sola incarceration omnes

Virtutum species; spreto medicamine juris

Curritur in facinus, nec leges curia curat,

Ligatur justus, absolvit curia mendax Injustos, &c.

Et lib. 7.

— *Consorti iniquus*

*Avertis surdas à causa pauperis aures;
Et fovet injustam corruptus munere causam.*

5. *Ipsi qui Cynica*] Versus est imprimis elegans, quo quidem eos significari puto, qui misère vivunt, ut siliquis & leguminibus quique vilissimis cibariis se sustentant. nam talis erat Cynicorum victus, quod è Luciano in Dialog. mortuorum intelligi potest. Turneb. Advers. l. 1, c. 15. Hinc *Cynici vivere*, in proverbium abiit de iis, qui misère vivunt. Gilbert. Cognat. in Adagiorum Sylloge. Ge. *Erhardus*.

6. *vendere verba solent*] Stephan. & Tragar. MSm: *verba solent emere.* *Wouweren*:

Martialis,

Soliciti quæ velim vendere verba rei
Sen. Herc. fur.

Hic clamosi rabiosa fori

Ingrat

¹ Ergo iudicium nihil est nisi publica merces,

² Atque Eques in causa ³ qui sedet, emptā probat.

Contra Ascyltos leges timebat : &c , † quis , ajebar ,
hoc loco ⁴ nos novit? aut quis habebit dicentibus fidem?
Mihi plane placet emere , quamvis nostrum sit , quod
agnoscimus , &c ⁵ parvo ære recuperare potius thesau-
rum , quam in ambiguum litem descendere. † Sed præter
unum

‡ Ascyltos.

† Encolpius.

*Iurgia vendens, improbus iras
Et verba locat.*

1. Ergo iudicium nihil est] Erhardus :
Corrupta Romanorum iudicia taxat,
ut & Martialis hoc versu :

Et Iudex petit, & petit patronus,
Raderus ad Martial. l. 2 Epigr. 11.
notat iudices leves & iniquos , qui
non judicant ex præscripto juris &
legum , sed corrupti muneribus , iudi-
ciorum religionem quasi mercem ,
vendunt : de quibus etiam Varro in
Sexages. Aufon. Popma in Conje-
ctan. Vide Sarisberiensem de Nug.
Curial. l. 5, c. 16; & Iac. Magnum So-
pholog. l. 8, c. 1. Non possum , neque
debeo silentio præterire aviditatem inglu-
viamque quorundam legalejorum , quo
jura venditant , quo pauperes opprimunt ,
inopis causam derelinquunt , cum iudice
corrupto clam conjurant , & palam consen-
tiunt ; apud egenos & nil aris habentes se
motos reddunt , occupatos se clamant , col-
lum fasciis obstringunt , morbum Demo-
sthenis fingentes , adversus hanc corrupte-
lam Petronius cecinit Arbiter. Amore ju-
stitia nequaquam excitantur ad operam ,
sed talpis segniores virtutis vexillum ut
desertores fugiunt. Vbi autem lucrum ap-
paruerit , splendor auri dolosusque num-
mus resulsit ubi sapor vini & pretiosi
muneris adorea naribus fotes pulsarit , non
solum codices & chartas , sed & pedes , ma-
nus , os , linguam totamque corporis sub-
stantiam promittunt , &c. Iac. Locher

Philomusus præfat. in Vdalrici Ten-
gleri speculum Laicorum Germani-
cè scriptum.

2. Atque Eques in causa qui sedet]
Io. VVouweren : Consilium innuit.
Vlpian. fragment. tit. 1. In consi-
lium adhibentur Romæ quinque
Senatores , & quinque equites Rom.
in provinciis viginti recuperatores.
Theop. Gr. interpr. *κοινὸν ἐστὶ συνέ-
δριον φανερῶν ἀνδρῶν* (Consilium est
confessus clarorum virorum). Recupera-
tores , quia per eos jus suum quisque
recipiebat. Propriè itaque infra ; re-
cuperato , ut putabamus thesaurò. Vide
Fest. Gloss. *δικαστής*, Iudex recupera-
tor. Plautus in Bacch. Prator recupe-
ratores dedit.

3. qui sedet emptā probat] Id, ut alia
huius Scriptoris mutuavit Cypria-
nus epist. ad Donat. Index i sed senten-
tiam vendit , qui sedet crimina vindicatu-
rus admittit. If. Pontan. Analec. l. 2,
17. Ge. Erhardus.

4. quis hoc loco nos novit] Plautus Pern.
*Quid me hac re facere deceat , egomet
mecum cogito :*

*Si volo hunc ulcisci , lites in alieno op-
pido sequar.*

5. parvo ære recuperare] Apud Iac.
Magni Sopholog. l. 5 , c. 3 legitur :
Tutius est parvo ære rem perditam recu-
perare , quam jus ambigua præbere liti.
Videndus Iuretus in Symmach. l. 7
Epist. 129. Erhard.

unum ' dipondium ' sicilicumque , quibus ' lupinos de-
stinave-

1. *dipondium*] Sic & Tornæsius, Doufa, alii. Erhardus: in antiquitus cufis unum *desponendum* *sicel*. sed tamen non minus falsa est ista scriptura, quàm lupinaria moneta. Lupinos autem, ut & Horat. docuimus, &c. quemadmodum mox sequetur ad, *lupinosque*. Fr. Daniel. & Frellon. edit. *dipondium*. Gabbema: *Dipondium* seu *dupondius*, inquit Varro de L. L. lib. iv, à duobus ponderibus, quod unum pondus *asipondium* dicebatur, id ideo quod *ai* erat libra pondus. *Dupondium* ergo duos asses significat, vel xxiv uncias, aut xii sescuncias, & sic apud Vlpian. litem si. xvii § de Hered. inst. & § & constat. Inst. de hered. inst. vide Viglium Zwichemum ab Aita in enarratione hujus legis. Etiam pro parva pecunia sumitur. Cicer. pro Quintio: *Si dupondius tuus augetur* &c. in parva re captionis aliquid verere. Senec. in Epist. *Dupondio satur*, id est, exiguo sumptu. *Dipondium* pendet drachmas duas. Gloss. Petron. Nimirum quia drachma & denarius idem, aut certe finitimi. Denarius autem 10 asses valebat & libella dicebatur, quod libram seu pondo totus as penderet. Iuxta Iust. Lipsium in de re Nummar.

2. *Sicilicumque*, &c.] Sic & Schönewetteri Helenopolitana (Anni 1610) atque eà quinquenniò posterior Lugdun. Frelloniana, quæ duz edit. tantum non in minimis consonant, utraq; cum Notis Variorum, & Symbolis Erhardi, nominataque deinceps alterutrâ solum, altera simul intelligenda. posterior Gabbe-
miana, *siciliumque*: Tornæsius eum-
que securi editores, & interpp. Dou-
fa, Fr. & P. Daniel (quem utrumque
in Sylloge vidi Erhardi) Wouwerius,
Barthius, Lotichius, &c. legg. *dipon-
dium sicel lupinosque* quibus dest. Alii
tamen notante Tornæsio ad marg.
citur pro *sicel*. Erhardus, ut mox pate-

bit, mallet pro *sicel*, *scilicet*. Gabbema
verò in Notis: *sicil*. Sicil hoc (si pro
siclo positum velimus) est ab Hebræo
שכל schakal, quod est appendere,
ponderare, & similia. hinc forma-
tum nomen שכל schekel, siclus
quod apud Hebræos primum pon-
dus, ac deinde etiam nummum,
cujus usus illa gente frequens, de-
notat. Siclus autem, utrolibet mo-
do sumptus, duplex erat: 1. Eccle-
siasticus, dictus etiam siclus San-
ctuarii. 2. Civilis, etiam gentilibus
non incognitus. prior valebat τετρα-
δραχμων (4 drachmas) Græcorum,
Romanorum semunciam: posterior
pondere & propterea etiam in re nu-
mmaria valore duplò minor duas va-
lebat drachmas, Græci διδραχμων di-
cerent. Hujus mentionem facit Mat-
thæus Euangelista, qui capite deci-
mo septimo refert exactores vesti-
galium à Petro & Christo petiisse τρε-
ιδραχμας (pensionem 2 drachm. aut
nummum 2 drachm. continentem). Qua-
terni igitur tales sicli thalerum impe-
rialem integrum constituerent, id est
argenti unciam. unde non immeritò
Glossa per sicilicum, ὀνκίας τέτρας
(uncia quadrans), illius valore ex-
posuit. Th. Wybinga. Turn. l. xix, c. vii,
pro *sicel* legendum putat *scilicet*. Sed in
veteri Lexico hic habetur: *Sicel* Latino
sermone siclus appellatur corruptè. Hebræo-
rum nomen est, habens apud eos uncia pon-
dus: apud Latinos autem & Græcos,
quarta pars uncia est; & stateris medietas,
drachmas duas appendens. unde cum in li-
teris divinis legitur siclus, uncia est; cum
verò in gentiliis, quarta pars uncia est.
Daniel. Nimirum Pet. Dan. præter
sicel. quod neque in P. neque
F. Dan. lego, sed *sicel*. Addit P. Da-
nielis: Vide Cujacium. l. 12 Observ.
c. 40. In alio Lexico legitur: *Siclus*,
i. e. stater qui habet obolos 20, stater sive
siclus drachmas 4, drachma 8 Latinam
unciam faciunt: ita ut unus (vetus, ve-
tus)

stinaveramus¹ mercari, nihil ad manum² erat. Itaque ne

rus) panis 10 uncias habere dicatur, &c. Gloss. Petron. *Stel* unciz pondus, habens scrupula 10; ex Wouwerio, qui allegat D. Bucherium l. 2. Instruct. & Volusium Metian. Tandem: vide Rhemnium de Pond. Ga. Barthius.

3. *lupinosque*] Lupini olim vilissimum pauperum cibarium, & aliorum frumenti inopiâ, Cynicorum vero adeo creberrimum, ut vix unquam à Cynici pera abesse lupinos, contingeret. Diogenes ipsorum Πρωτογενῆς (dux, auctor) quendam uti Cynicum instruens apud Lucianum in Vir. auct. inquit; Η πῆρεθ δὲ σὺν ἡερμαῶν ἐστὶ μέση, ἔσπεδο γὰρ ὁ βαλίων (Pera tibi erit plena lupinorum, & librorum à tergo scriptorum). Et in Mortuor. Dial. Charon ait ad Menippum Cynicum insignem: Δεῖξον, τί σὺ τῇ πῆρεθ ἔχεις; Μὲν. Ἡερμαῶν, εἰ γὰρ οὐκ ἔχεις, πῆρεθ δυνάμειν ἡλικίαν ἔχει ἡερμαῶντι χοροῖς (Non infusiviter verò, nescio, inquit, quam vim pera habet & lupinorum sextarii duo). Genselius. Madiadis lupinis Protogenem illustrem pictorem vixisse, refert Plin. lib. xxxv, cap. x, dum Ialysum nobilem tabulam pingeret, quoniam simul faciem sustineret & sitim, ne sensus nimis a dulcedine obstrueret. Gabbema in edit. post. Erhardus: Legendum crediderim nunc dupondium scilicet lupinosque, quibus desin. merc. Lupinos autem ex Horatio Plautoque alibi docuimus veros assimilare nummos, id quod & hic locus confirmat. Turneb. Advers. l. 19, c. 7. Anonymus: Aliàs lupini leguminis genus adeo amarum, ut nec à verme, nec ali ullo animante propter amaritatem comedatur: sed calidè maceratum, cibo sit idoneum: Boetius Zeno, quid ita, cum esset natura severus, in convivio tamen hilaris esset? facitè respondit: & lupi-

num cum sit per se amarum, tamen aqua maceratum dulcescit. Hoc apophthegma: quò pertineat, facile quis intelligit: nimirum inter mentes & scyphos exulare tristitiam & solere & oportere. Et alioquin verum est quod scribit Philo lib. de Plantat. Noë, *Sapiens vinò maceratus, sit seipso jucundior.*

1. *mercari*] Nota proprietatem hujus verbi, pro negotiari vel lucra causa merces emere, quæ deinde carius distrahantur. Erhardus. Nimirum absolute, quomodo & Sallust. Iugurth. usus de Vacca Numidarum opido loquens: ubi & incolere & mercari consueverant Italici generis multi mortales. Aliàs juncto aut intellecto accusativo rei: *Cetera qua volumus Graecæ mercantur fide* 1. præsentie pecunia. Quos tam grandi mercatus sum pecunia. Plaut. Afin. & Captiv. *Sordidi etiam putandi, qui mercantur* (i. emunt, active) a mercatoribus, quod statim vendant. Cic. l. 1. Offic. Addit Anonym. de mercatura: Idem Cic. cod. l. 1. Offic. *Mercatura, si tenuis est sordida putanda est, sin magna & copiosa, multa undique apportans, multis sine vanitate impertiens, non est admodum vituperanda.*

2. *erat. Itaque ne interim prada discaderet*] Sic & edit. Frellon. Gallo-Lugdun. Anni 1615; Lotichii Francofurt. Anni 1629. verum Tornæsii Gallo-Lugd. Anni 1575, cum 'qua Douz Batavo-Lugdun. 1583 semper coincidere existimanda, nisi monent; Rurg. Hermannidz (quam quis ex titulo recensam Bourdelotii existimaret, sed non est) Amstelodam. Anni 1663; & Wouweren binæ, Parisiens. Anni 1601, ac Batav. Lugdun. Anni 1623: erat, ne interim prada discaderet. Itaque vel min. Wouweren: Optimus codex habebat, ne virum. Luxata autem hæc sunt suo loco. Continuentur igitur cum superioribus ita: *quam in ambiguum li-*

ne interim præda discederet, vel minoris pallium¹ addicere placuit, ut pretium majoris compendii levio- rem faceret jacturam. Quum primum ergo explicuimus mer- cem, ² mulier operto capite, quæ cum rustico steterat, inspectis diligentius signis, ³ injecit utramque lacinia- manum, magnaue vociferatione, ⁴ latrones tenere, cla- mavit. Contra, nos perturbati, ⁵ ne videremur nihil agere,

tem descendere, ne virisim præda discede- ret, id est, ne præda divideretur ex eventu litis. Hæc Ill. Scaliger, quæ quidem certa & indubitata esse quis- quis sanæ mentis fateatur oportet.

1. *addicere*. i. e. Auctionem face- re, hoc est, bona sua proscribere, & li- citantibus objicere, & rem venalem ei, qui plus cæteris obtulerit, tradere. quod Græcis ἀποπρῆναι ἀγγελλειν, ἀποπρῆναι τὰ πρῶτα, ἀποπρῆναι τὰ ὑλικά (superflua proscribere, patrimo- nium præconi vendere, substantiam indi- care). Suet. Iul. c. l. Amplissima prædia minimis addixit. Gabbema, Porro, ver- bum hoc addicere est ex tribus illis, quibus universum Prætoris impe- rium ac potestas continebatur, *Do, Dico, Addico*. nam in addicendo jus faciebat. Veluti cum in cessionibus addicebat, cum in vindiciis, in bono- rum possessionibus: item cum ali- quam suis creditoribus, aut furiosum suis agnatis gentilibusque addicebat. Dicuntur quoque addicere præcones in auctionibus & publicis locationi- bus, &c. Anonymus.

2. *mulier operto capite*] Feminæ enim in publico obnuptæ apud O- rientales. Genes. 24, 65 de Rebecca: *At illa tollens cito pallium operuit se*. qui mos durat hodieque apud Turcas & Persas. Nec honestæ tantum matro- nis ac virginis, verum etiam meretrix- ces. ibid. c. 38, 15 de Thamaræ ad viam prostante: *Quam cum vidisset Iudas, suspicatus est esse meretricem: ope- ruerat enim vultum suum*. Fingit au- tem Petroni. hæc in urbe Græca con-

tigisse & Græci moris. Erhardus.

3. *injecit utramque lacinia manum*] Erhardus: *Injicere manum*. antiquum verbum juris, & quidem proprium, quoties nulla Iudicis expectata au- thoritate rem nobis debitam, aut etiam nostram vindicamus: quod Tertullianus dixit, *manus injecta detine- re*. Andr. Hoyus in Proverbialibus Tertulliani formulis, cap. 123. *Ano- nymus*: Hac etiam loquendi formula utitur Lex xii Tab. 33. *Aris con- fecti, arisque debiti judicatis triginta dies iusti sunt. post deinde manus injectio esto*.

4. *latrones tenere clamavit*] Sic & Tornæsius, Wouwerius, alii; nisi quod post tenere nullum (,) ac Tor- næs. ne quidem ante latrones (,) ha- beant. Doufa: Si tenere retineamus, subaudiendum videtur, *se*; ut mani- festa in noxia latrones sese tenere si- gnificet; tamquam deprehensos. Alii, tamen *tenete*, malunt potius. idque ad nostri huius seculi consuetudinem referre haud absurdè possis, quoties trium litterarum homines in ipso furto deprehensos persequimur ac re- flagitamus altiore voce conclaman- tes, *houds den Dief*.

5. *ne videremur nihil agere*] Sæpe in nihil vocabulo antiquorum lusum fecit ingeniositas. Vetus est: *Nihil agendo homines male agere discunt*. Te- rent. *valde occupatus in nihil agendo*. Ar- nob. l. 6. *Vni tantummodo exaudiri ab- eant soli, nihil egerint ceteri*. Auson. Vt, *quomodo agas nihil, hac legas*; & *ne nihil agas, defendas*. quæ omnia in speciem tantum nihil illud præferunt, cum &

is,

agere, & ipsi scissam & sordidam tenere cœpimus tunicam, atque eadem invidia proclamare, nostra esse spolia, quæ illi possiderent. Sed nullo genere par erat causa nostra, & conciones, quæ ad clamorem confluerant, nostram, scilicet de more, ridebant invidiam; quod pro illa parte vindicabant pretiosissimam vestem, pro hac pannuciam ne centonibus quidem bonis dignam. Hinc Ascyrtos pene risum discussit: qui, silentio facto, † Videmus, inquit, suam cuique rem esse carissimam, reddant nobis tunicam nostram, & pallium suum recipiant. ‡ Etsi rustico, mulierique placebat permutatio, † advocati tamen jam pene nocturni, qui volebant pal-

† Ascyrtos.

‡ Encolpius.

limum

is, qui otiosus sit, non possit nihil agere, nec qui irritis conatibus oravit, non oravit minus, nec qui legit quod frivolum est, minus legit. Barth. ad Claudian. n. 1590. Idem tamen alibi notavit, nihil agere, Petronio usurpari pro affluentia otii. Ablegmin. Critic. l. 2, c. 8. Ge. Erhardus.

1. eadem invidia proclamare] Sic statim: Nostram scil. de more ridebam invidiam. Invidia plerumque apud Petronium est, virulenta quædam publici privatique odii concitatio. Sic Tacit. l. 4 Annal. profusi diu ac per silentium lacrymæ, mox invidiam & preces orditur. Familiaris hæc Petronio phrasis. Infra: Amolitur Ascyrtos invidiam, Immodatur hac Encolpius invidia, &c. Erhardus. Quintilianus, in simili, Declamatione 279, vociferari dixit, quod hic proclamare.

2. Sed nullo genere par erat causa nostra] Id est, nullo modo, ἡδὲν ἰσχυρῶς. Cic. ad Attic. Quod optimo genere facere non licuit. Wouweren. Iul. Firmicus: Sed nullo genere matris dolor vincitur.

3. conciones.] Multitudo populi assistentis, sic & infra sumitur. Gloss. Petron.

4. pannuciam] Erhardus: pannuciam.

vid. Petr. Perrenonium Animadv. & Var. Lect. l. 1, c. 13. Fr. Pithorus: Pannucia nuncupatur, quod sit diversis pannis obita. Isidor. Wouweren: Perfrus Satyr. 4:

Dum ne deterius sapiat pannucia (-con, Vossius) Bancis.

5. centonibus] Cento stragulum vilius ex diversi coloris pannis confutum. Dicitur non a centum, sed νεῦρος (aculeus) eliso & G. I. Voss.

6. suam cuique rem esse carissimam] Plautus:

Meus mihi, suus cuique carus est.

7. advocati tamen pene nocturni] Erhardus leg. existimat, bene nocturni, i. e. qui jam sero & multam in noctem ambulant: est enim, inquit, αὐστηρία (intendens) hæc particula. Pergit: Schopp. Verisimil. l. 1, c. 16 tradit, nocturnos pro furibus dictum, quod & noctu grassentur fures, & atrociores fures nocturni habeantur: idem de advocatis: qui vestes avertere conabantur. Hoc autem eò est lepidius & urbanius, quod jam advesperaverat, ut ambiguitatis sensus duplici gratia augeat, & advocatorum nocturnorum, & nocturnorum furum. Turneb. Adv. l. 1, c. 7. Vide Scalig. castigat. ad Catall. Wouweren: Tagit.

lium lucrifacere, flagitabant, Vti apud se utraque deponerentur, ac postero die ¹ Iudex querelam inspiceret. Neque enim res tantum, quæ viderentur ² in controversiam esse, sed longe aliud quæri, in utra parte scilicet latrocinii suspicio haberetur. Iam ³ sequestri placebant, & ne-

est. seu Quintil. de Orat. *Hinc leges assidue, hinc conciones magistratum penè pernolentium in vestris, hinc accusationes potentium reorum.* Fr. Pithœus: Leucipp.

-καλὸς καὶ ὁ νυκτερινὸς δικαστής.
(bonus est nocturnus quoque Iudex.)

Calpurn.

Vt mala nocturni reliquit brachia
Mopsi

Tityrus, & medio furem suspendis
ovili.

Anonymus, ut video, ex comment. I. Crispini, & I. Pacii in LL. XII Tabularum: Nocturnum furem licet impunè occidere per LL. XX Tab. sic enim habetur L. 38. *Si nox furtum faxit, & im aliquip occisit, iure casus esto. i. e. Si fur noctu furtum fecerit, & eam aliquis occiderit, &c.* Mirum verò est, in hoc capite prætermissum ab omnibus, quod Cælius testatur: *ut tamen id ipsum cum clamore testificetur.* Quibus ex verbis præclaram illam sententiam Ulpianus expressit, quæ traditur in l. 9 D. ad L. Corn. de Sicar. *Furem nocturnum si quis occiderit, ita deum impunè ferat, si parcere ei sine periculo suo non potuit.* Cæterum, præter superiora, de Advocatorum degere genere, videndus Tacit. seu Quintil. de Orator. Plin. l. 1 Ep. 3; Ammianus Marcellin. Iustus Lips. in Monitis Pol. & tot alii.

1. *Iudex querelam inspiceret*] i. cognosceret. Erhardus: Eadem ratione dictum, qua apud Plautum: *morbum inspicere.* 1a. Doussa.

2. *in controversiam esse*] Pereleganter, Ciceronisque modò, pro controversum esse & litigiosum. Turneb. Advers. l. 19. c. 7. Erhard. Sic veteres

in mentem fuit. scribebant, non mente. Doussa. MS.

3. *sequestri*] *Sequester* dicitur apud quem res aliqua controversa dijudicanda deponitur. Gloss. *μισόςτης, ὑπελθῶ, σιωθηκοφυλάξ* (pararius, qui inter duos, pacti ac depositi custos). Cato de indigetibus: *Sinunt miseros perire ut bona rapiant, aut si superstitres petant, ut sequestro dent.* Item: *Nolite per Deum immortalem vos sequestro ponere.* Fest. Plaut. *vidularia: Animadvertite amabo si vultis, vidulum adponite, ego servabo; quasi sequestro detis, neutri reddibo.* Non. Prisc. lib. VI, & XI II. Plaut. eadem Comœd. *Nunc ut apud sequestrum vidulum posuimus.* Ian. Laurinbergh. *Sequester* dicitur, inquit Modestinus, apud quem plures eandem rem, de qua controversia est, deposuerunt. dictus ab eo, quod occurrenti aut quasi sequenti eos qui contendunt, committitur. l. *sequester.* ex π^o de V. S. Paulus lib. viij *Digest. de pos.* Proprie autem in sequestro est depositum, quod à pluribus in solidum cæsa conditione custodiendum reddendumque traditur. Gell. lib. xx, cap. pen. *Sequestrum* dictum scribit, quod ejus qui electus sit utraque pars fidem sequatur. Idem testatur in historico M. Varronis pro eodem *Sculnam* poni, quasi *seculnam*, sordide. Veteres tamen Glossæ: *Sculna σιωθηκοφυλάξ* (sequester) Tertull. in lib. de Resurrect. carnis. *Hic Sequester Dei atque hominum appellatus, ex utriusque partis deposito commissio sibi.* Idem in lib. de Patientia: *Ad id sanè patientiæ Sequester est Deus, si injuriam deposueris penes eum, ultor est.* Invenitur & hoc verbum apud Plautum *Merat. act. IV, scen.*

& nescio quis ¹ ex concionibus calvus tuberosissimæ frontis, qui ² solebat aliquando & ad causas agere, in-
vaserat pallium, exhibiturumque crastino die, adfirma-
bat. Cæterum adparebat nihil aliud quæri, nisi ut semel
deposita ³ vestis inter prædones strangularetur, & nos
⁴ metu criminis ⁵ non veniremus ad constitutum. Idem
plane & nos volebamus. Itaque utriusque partis votum
casus adjuvit. Indignatus enim rusticus, quod nos
⁷ centonem exhibendum postularem, misit in faciem
Ascyli tunicam, & liberatos querela ⁸ iussit pallium de-
ponere, quod solum litem faciebat. Ergo recuperato,
ut putabamus, thesauro in diversorium ⁹ præcipientes abi-
mus, præclusisque foribus, ridere acumen non mi-
nus

YII; & apud Quintilianum lib. XII, cap. VIII. Isidorus lib. X Etymolog. *Sequester*, ait, est, qui certantibus medius interuenit, qui apud Græcos ο μείζων (inter medius, conciliator) dicitur, apud quem pignora depomi solent, à sequendo dictus, quod ejus fidem utraque pars sequatur. Gabbema. in edit. post.

1. ex concionibus] Ex hominibus, qui ad concionem & turbam confluerant. Paulò antè: *Conciones* quæ ad uiamorem confluerant. Et infra: *Ridere acumen non minus concionem, quàm ualamitantiùm capimus.* Ad eum modum, quo opera, seruitia, ministeria, officia, uirtutes, & sexcenta alia, pro operariis, seruis, ministris, officiis, uirtuosis, ab aliis frequentantur. Gr. Erhardus.

2. solebat aliquando ad causas agere] Per contemptum. itam agere ad causas minus est quàm agere causas. G. Erhard.

3. vestis inter prædones strangulatur] Id est, abderetur & recondideretur, sicut strangulare diuitias in arca apud Statium & Syllar. est perpetuò clausas seruare. Vide Bernartii Comment. in Stat. Erhardus.

4. metu criminis] Id est, propter commissum crimen, vel penam cri-

minis. Sic crimen pro pena dixit Iustinianus Imp. in Const. de confirmat. Digest. § 19. *nisi temerator uoluit falsitatis crimini subiectus*, &c. quod §. 22. eandem penam falsitatis constitutus, &c. Erhard.

5. non veniremus ad constitutum] Quasi diceret, ut vadimonium defereremus. P. Pithæus Subsec. siue Atuerfar. l. 1; c. 18. *Constitutum*, pro conflictu aut litigatione forensi; Tertuliano *constitutio*, de Præscript. aduersus Hæretic. Vbi causam reddit, cur cum hæreticis non sit disputandum: *Hoc de consilio dissidentia*, &c. Petronius infra: *Facio inducias uobiscum, & à constituta lite dimitto.* Erhard. *Ad constitutum venire, constituto & assignato die ad jms expeririandum venire.* Gloss. Petron.

6. Idem plane & nos] Nimirum, ut ipsi pallium: sic nos centonem exhiberi volebamus.

7. centonem exhibendum] Vide tit. Digest. ad Exhibendum. Erhardus.

8. iussit pallium deponere] Id est, sequestrare. Vide tit. D. *Depositi, & contrā.* Idem.

9. præcipientes] Nimis festinantes. Gloss. Petron.

1. calum-

nus concionum, quam ¹ calumniantium, coepimus, quod nobis ingenti calliditate pecuniam reddidissent.

² *Nolo, quod cupio, statim tenere,*

Nec ³ victoria mi placet parata.

* * *

Sed ut primum beneficio Gitonis præparata nos implevimus coena, ostium satis audaci strepitu impulsus ⁴ exsonuit. Quum & ipsi ergo pallidi rogaremus. Quis esset, [†] Aperi, inquit, jam scies. [‡] Dum ¹ loquimur, ⁶ fera sua sponte delapsa cecidit, ⁷ reclusæque subito fores

[†] *Psyche.*

[‡] *Encephalus.*

1. *calumniantium*] Causidicorum. In proem. Institut. *calumniantium iniquitates pellat*. Donat. in Phorm. act. 11, scen. 3. *Multa calumniatores declamandi causâ dicunt & vociferandi, ut ipso strepitu terreant*. Posterioribus temporibus clamatores dicti, ut in LL. Caroli Magni. *Anonym.*

2. *Nolo, quod cupio*] Quomodo optatis votis potiundum, Scaliger in Catalectis. vide & Iac. Magni Sopholog. lib. 5, c. 5; Barth. ad Claudian. n. 870. *Erhardus*. *Anonymus*: Iacob pro Rachel 14 annis servivit, tandemque potius optatis nuptiis. Genes. 29, v. 30. Audi quid dicat Leander apud Ovidium, cum Erôs amore captus ad oppositum Hellepontis litus, noctu ad eam periclitabundus tranaret:

Sape per assiduos languent mea brachia motus:

Vixque per immensas fessa trahuntur aquas.

Hic ego cum dixi, pretium non vile laboris,

Iam domina vobis colla tenenda dabo: Protinus illa valent; atque ad sua premia tendunt, &c.

3. *victoria parata*] Facilis & parabilis. Barth. ad Claudian. n. 2339. *Ge. Erhard.*

4. *exsonuit*] Infrâ: *Omnia nimio risu exsonuerant*. Et alibi: *Exsonat cantibus totum navigium. ἔχχνη, vel ἔχχνη*, quo verbo in eadem notione Chry-

sothomum uti, animadvertit Card. Perrotus in suis ad eum Annotationibus. *Erhardus*.

5. *Dum loquimur*] Hoc pacto & Apuleius amat loqui, vel cum dicto: sicut etiam Petronius infrâ: *Dicto citius nervi paruerunt imperio*. Et alibi: *Dum loqueris, levius pruina dilabitur*. Sic Marci cap. 1, vers. 42. *Et cum dixisset, statim discessit ab eo lepra*: hoc est, ut alibi loquitur Petronius, statim ab extrema parte verbi discessit. *Erhard.*

6. *fera sua sponte delapsa cecidit*] *Erhardus*: Sic videntur antiquorum feræ fores occlusisse, ut exemptiles essent, & quoties fores referarentur, feræ removerentur, liberarentque è catena pendentes: cum non ita ut nunc, impagibus ostiorum uncis adfixæ ferreis hærent. Ovid. 1 Amor. eleg. 6. *Excute post seram*.

Item:

Tota patet dempta janua nostra serâ. Ideoque Nonius seram paribulum dixit, quod hac remota valva pateant. Hoc eo admonendum duxi, ne iuvenes cum legerent, mirarentur & obstupescerent attoniti, cum ad veteris, non ad hujus temporis consuetudinem & memoriam ista revocanda sint. Turneb. Advers. l. 19, c. 7. Mihi (Erh.) Petronius videtur notare, sagam istam sacerdotem, quæ magico artificio & incantamento se-

zant

fores admiserunt intrantem. Mulier autem erat operto capite, illa scilicet, quæ paullo ante cum rustico steterat: † & Me derisisse, inquit, vos putabatis. Ego sum ancilla Quartillæ, cujus vos sacra ante cryptam turbastis. Ecce ipsa venit ad stabulum, petitque, ut vobiscum liceat loqui. nolite perturbari. nec accusat errorem vestrum, nec punit. imo potius miratur, quis deus juvenes tam urbanos in suam regionem detulerit. ‡ Tacentibus adhuc nobis, & ad neutram partem assentionem

† *Pisces.*

‡ *Enclipsis.*

ram removerit. Ergo venefica fuit Quartilla, & ad conciliandam sibi auctoritatem religionis, hoc artificio usa est, nempe *sera sua sponte delapsa cecidit*. Porro simile illud Virgilii:

— *Spon te sua parere fores.*

7. *reclusaque*] Tragur. cod. *remissaque*.

1. *steterat*] & latrones tenere clamaverat.

2. *Et, Me derisisse, inquit, vos putabatis*] In veteri codice: *Et derisisse, inquit, vos me putatis?* plane & probe exaratum visebatur. *Iam. Donsa in Prædian. & MS. ad ed. Tornas.*

3. *sacra ante cryptam turbastis*] De nulla alia crypta, quam Neapolitana hoc accipiendum, habeo persuasum mihi. Veteri P. Danielis Glossario inductus maximè, hujuscemodi nobis fragmentum subministrante ex 1 Satyrarum Petronii: *Satis constaret eos nisi inclinatos non solere transire cryptam Neapolitanam*. Eratque Neapolis colonia Græca; quod tangit Petronius. Sacrum verò nocturnum & penetrabile in sacello Priapi (cujus genio pervigilium deberi monet Quartilla postea) à sequiore sexu ex ritu & disciplina patrum intellige. Ejus enim dei sanctuarium ac religionem juvenes isti urbani interventu suo vitaverant scilicet. qui non contenti tanti Semonis mysteria, caerimonias, totque annorum secreta oculis pro-

fanis usurpata indignissimè contaminasse; etiam ante Cryptam, turbellas dare sustinnerant insuper alienissimo & loco & tempore vias publicas grassatura sua infestas habere ausi: nec secus quàm præmiatores nocturni viatorum loculis ac vestimentis insidias facere. Cujus rei testis *pallium* fuerit, mala manu, hoc est, nefario latrocinio, ne sacrilegiò dicam, ab iis ipsis harpagatum antea. *Donsa*. Crypta est caverna, vel testudo subterranea, in qua Priapi sacra abdita. *νεκρωσιον* enim est abdere & recondere. Iam verò Deorum quorundam sacra mystica erant, nec ququam ea fas enuntiare, sicut Horat. de Baccho, l. 1 Ode 18. Sic in lib. Sapientiz c. 14, v. 23 de gentili impietate, *νεκρωσιον μυστικα ανωρτος* (*obscura sacrificia facientes*). Mystica autem & arcana Priapi quoque sacra fuisse infra docemur. *Erhardus*. Crypta Neapolitana scilicet, ubi sacellum Priapi & sacra abdita. *Gloss. Petron.*

4. *assentionem*] *Erhardus*: Sinceriori arbitror, *assensionem*. Gulielm. Plaut. Q. in Epidic. c. ult. Imò Assentari pro assentiri usurpavit Plaut. Mostel. act. 1, sc. 3. Quo sensu Tertulliano lib. advers. Hermogen. *assentator mali*, est qui malo consentit, ut rectè ibi annotavit Rhenanus. Sic Anonymus, sed vetus auctor de Origine Suevor. *Hinc assentioni quidam Anihel-*

articulorum strepitum contritis, † Quænam est, inquit, hæc audacia? aut † ubi fabulas, & antecessura † latrocinia didicistis? misereor me-Dius Fidius vestri: † neque enim impune quisquam, quod non licuit, adspexit. utique nostra regio † tam præsentibus plena est numinibus, ut facilius possis Deum, quam hominem invenire. ac ne me putetis ultionis causa huc venisse, † ætate magis vestra commoveor, quam injuria mea. † Imprudentes enim, ut adhuc puto, admisistis inexprabile scelus. Ipsa quidem illa nocte vexata, tam periculoso inhorui frigore, ut tertianæ etiam impetum timerem. & ideo † medicinam somno petii, jussaque sum vos perquirere, atque impetum

† *Quartila.*

digitorum utriusque manus, sed duorum digitorum unius duntaxat manus, ut ex Hieron. ad R. apparet. Ga. Erhardus.

1. *ubi fabulas & antecessura latrocinia*] Sic & Tornæf. Wouwer. &c. acc. Tragur. Erhardus: Vbinam ista mendacia & furta didicistis, de quibus supra? Quare leg. & antecessa, pro quæ antecesserunt. Schopp. Verisim. l. 2, c. 2. Nobis leg. constat: *ubi ante exercita l. d. Barth. ad Claud. n. 2438. Wouweren: Vetus codex Vbi fabulas etiam antecessuras latrocinia didicisti?* Ita omnino leg. Scaliger.

2. *latrocinia*] Sallust. in Jugurth. *Per latrocinia potius, quam bonis artibus ad imperia & honores nituntur.*

3. *neque enim impune, &c.*] Ovidius: *O sacros vultus Bacchò, vel Apolline dignos,*

Quos vir, quos tuò femina nulla videt! Fr. Pithæus.

Viderant autem Priapi secretum in crypta isti. Ga. Barth.

4. *tam præsentibus plena est numinibus*] Mox statim: *Deorumque consilia proferatis in publicum.* Vide Den. in Dissertatione de idolo Hallensi Iusti Lipsii pag. 50; & Goldastum in præfat. Decretorum Imperial. de Cultu imaginum. Erhardus.

5. *ætate magis vestra commoveor*] c. M. *atati magis vestra.* Doula MS. ad edit. Tornæf. Ibidem Anonymus: *Forſan, atati magis vestra commoveor, quam injuria mea ut subaudiatur causâ,* eleganter: aut repetatur.

6. *Imprudentes enim, ut adhuc puto*] Id est, ignorantes & inscii. Infra: *Accedebat ebrietas & imprudentia locorum, etiam interdiu obscura.* Et inferius: *Imprudentes noxios in nostrum inducere navigium: Sicilibi de Trimalchione: Postusque in cervicalia minutissima expressit imprudentibus risum.* id est, nobis ignaris, qui non prius videramus. Sic etiam Terentius: *Peccatum imprudentia est.* Erhardus.

7. *medicinam somno petii*] Romani præsci malo aliquo adfecti, præcipue morbo, pernoctabant in templis, ut per quietem ab Diis monstrata remedia acciperent. Hi Deo alicui incubare dicebantur. Servius ad VII Æneid. *Incubare propriè dicuntur, si qui dormiunt ad accipienda responsa unde: ille incubat Iovi, id est, dormit in Capitolio ut responsa possit accipere.* Plaut. Curcul. I, I, LXI; & II, II, XVI. Suet. Vespas. c. VII. Turneb. vide lib. XI, c. VII. Elegantissima remediorum per somnia gentilibus oblatorum exempla Mercurialis lib. I de art. Gymn. c. I

D

exhibet

impetum morbi monstrata subtilitate lenire. Sed de remedio non tam valde laboro. major enim in præcordiis dolor sævit, qui me usque ad necessitatem mortis deducit. ne scilicet ¹ juvenili impulsu licentia, quod in sacello Priapi vidistis, vulgetis, ² deorumque consilia proferatis in populum. ³ Protendo igitur ad genua vestra supinas manus, petoque, & oro, ne nocturnas ⁴ religiones, ⁵ jocus risumque faciatis; ⁶ neve traducere velitis

exhibet, ex inscriptione tabellæ marmoreæ, Romæ in Æsculapii templo in Insula Tiberina inventæ, & apud Maphæos servatæ: cujus & mentionem facit. Cl. Dn. Boxhornius Quæst. Rom. Quæst. 11x. Gabbema. Philostratus de vita Apollonii Tyan. lib. 1. ἰδίῃς ἀφ' εἰράς, καὶ μὴ δὴ χαίρειν αὐτῷ, ἡμελεῖ ἡμελεῖτο καὶ περ τῆς Ἀσκληπιῦς Διὸς ταύτης, καὶ εἰς οὗτοι αὐτῷ ἵφαλος (Hydrope vero laborabat, & vinolentia deditus siccitatis nullam rationem habebat. unde nec ejus Æsculapius, nullumque ipsi somnium respondit). Wouweren. Suetonius in Vespasiano: E plebe quidam luminib. orbatus, item alius debilis crure, sedentem pro tribunali adierunt, orantes opem valetudini, demonstratam à Serapido per quietem: restitutumque oculos, si inspuisset. F. Pithœus.

1. juvenili impulsu licentia] Tacit. lib. 13. Quidam per juvenilem licentiam, quæ tunc passim exercebatur, inanem metum fecerant. Idem.

2. ne deorum consilia proferatis in populum] Nefas erat Deorum consilia in vulgus edere: quod legenti passim patet. Sic Hispala Fescenia apud Livium lib. xxxix, c. ix. pacem veniamque precatur Deorum Dearumque, si coacta Ebutii charitate silenda enuntiasset. c. xlii. magnum sibi metum Deorum, quorum occulta enuntiaret. Macrobi. lib. 1 de Somnio Scip. c. ii. S. A. Gabbema.

3. Protendo ad genua vestra supinas manus] Imitatio Horatiani illius: Calo supinas si tuleris manus.

Doufa. Plinius lib. xi, c. lv. Hominis genibus quadam & religio inest, observatione gentium. Hac supplices adtingunt; ad hac manus tendunt; hac, ut aras, adorant, fortassis, quia inest iis vitalitas. Namque in ipsa genu commissa dextra, levaque à priore parte gemina quadam buccarum inanitas inest: qua perfocta cum jugulo spiritus fugit. Addit Dalechamp. Apud Homerum supplices contingunt mentum eorum, quos rogant, ut vel annuant, vel apud alios pro se intercedant: dextram, ut, quod precantur, faciendum suscipiant: genua, ut in eo, quod facere adgressi fuerint, pergant. Gabbema.

4. religionis nocturnæ] Sacrum nocturnum & penetrale in sacello Priapi, à sequiore sexu ex ritu & disciplina perpetratum. Gloss. Petron.

5. jocus risumque faciatis] Itali dicunt: diventar favola & riso del monde, id est: dar dir & dar rider à tutti. quod dicit Livius abire in ora hominum, sive ludibrium hominum. Vide Goldasti not. in Basilii Admonitiones part. 1. Paræneticorum veterum. Ge. Erhardus.

6. neve traducere velitis tot amorum secreta] id est, ne manifesta faciatis secreta, & in populum palam irridenda ducatis. metaphora à damnatis ducta. Est enim traducere damnatum aliquem populo spectandum ignominiz causâ exhibere. Hispanè sacar à la verguença. Suet. Tito c. viii. Hos aspidem in foro, flagellis ac fustibus caesos, ac novissime traductos per amphitheatrum arenam: Senec. Ep. cix, de Attalo. Laur. Rami-

velitis tot annorum secreta, quæ mystæ vix omnes noverunt. † Secundum hanc deprecationem lacrimas rursus effudit, gemitibusque largis concussa, tota facie ac pectore torum meum pressit. Ego eodem tempore & misericordia turbatus, & metu, bonum animum habere eam jussi, & de utroque esse securam. Nam neque sacra quemquam vulgaturum, & si quod præterea aliud remedium ad tertianam deus illi monstrasset, adjuvatores nos divinam providentiam vel periculo nostro. Hilarior post hanc pollicitationem facta mulier, basiauit me spissius, & ex lacrimis in risum mota descendentes ab aure capillos meos dentata manu duxit: &

† Ensculpus.

† Facio,

Ramirez. Infrà: *deceptum se & derisum, traductumque inter discipulos.* S.A. Gabb.

1. *qua mysta vix omnes noverunt*] Sic & edit. Frellon. atque Lotichii; sed Wouwerius, & R. Herm. *qua mille vix b. n.* Tornæus impressit, *qua vix nulli homines noverunt.* ubi Doufa, f. ulli. Ibidem Doufa, & Pet. Scriverius junctis manibus: c. M. & Sambuci, *mille.* c. Pithœi, *qua mille vix. mille habet* & c. Tragur. Erhardus: Alii legunt, *qua mille vix homines noverunt.* Sed male. Itaque legendum *mysta.* Sidonius carmine 19 sacerdotes Bacchi vocat *mystas*, ubi videndus Savaro. *Mysta* autem Petronio sunt sacerdotes Priapi. *Secreta* verò sunt, quæ aliis *mysteria*, id est, sacra. Sic enim ipsemet interpretatur paulò post, *neque sacra quemquam vulgaturum.* Itaque Leunclavius Notator. l. 1, c. 1 pro illis verbis in l. 2 C. de Summa Trinitate, nullus hæreticus ministeriorum locus, legit, *mysteriorum.* Et quæ Græci Christiani vocant *μυστήρια*, Latini reddiderunt, *sacramenta.* Di&a autem *mysteria*, quod oporteat *μυστὴν τὸ σέμειον* (os comprimere, filere). Huc respexit Petronius.

2. *dens illi monstrasset*] Æsculapius scilicet. G. Erhardus.

3. *adjuvatores*] Petronianum, & Sallustianum. Vossius in Grammat.

Non puto Latinum esse, nam apud Sallustium mendosum est. f. *adjuraturs*, vel *adjuturos.* Anonym. MS. *locia* manu Doufæ ad edit. Tornæi.

4. *spissius*] crebrius. Gloss. Petron.

5. *descendentes ab aure capillos*] Ante aures demittebantur capilli parvuli, cincinni, intorti, ex illis capillis, qui in ima parte temporum juxta aures adnascuntur. Hos suspicor vocari *scaboles*, (à *surculis* sumpta metaphorà) quos veteres solitos crispare verisimile est: quemadmodum etiam hodie plerique Germaniæ & Belgicæ populi faciunt. Varro Papias.

Ante aures modo ex subolibus, parvulis

Intorti demittuntur sex cincinnoli:

Isidorus lib. XIX, c. XXXI. *Antia* sunt cincinni dependentes prope auriculas. Aufon. Popma.

6. *dentata manu*] Tornæi. *tempt.* in m. al. *temperata*, al. *tentante.* Wouv. & R. Herm. *temtata.* Erhardus: *dent.* m. Id est, in modum pectinis dentatim formatà, legit Turneb. Adversar. l. 1, c. 15. Lipsius Antiq. l. 6, c. 1, cap. 8. Elegans est emendatio ista, nam pectinis & dentis metaphora est reciproca, quorum alterum de altero mutuò dicitur. Ego verò illud *lenta manu*, quod quidam codices præferunt, ajo elegantius esse, ac melius, hoc est, molli-

D 2

& blan-

† Facio, inquit, inducias vobiscum, & à constituta lite dimitto. Quod si non 'adnuissetis de hac medicina, quam peto, jam parata erat in crastinum turba, quæ & injuriam meam vindicaret, & dignitatem.

² *Contemni turpe est; legem donare, superbum.*

³ *Hoc amo, quod possum qualibet ire via.*

⁴ *Nam sane sapiens ' contemptus jurgia flectit;*

⁵ *Et, qui non jugulat, victor abire solet.*

‡ Complosis deinde ' manibus in tantum repente risum

† Quartilla.

‡ Encolpius.

& blandiente, non dura, sed studiosè & suaviter composita. Auctorem dabo ipsum Petronium, namque alibi de hac ipsa Quartilla ait Encolpius: *Me quoque ad idem spectaculum lenta manu traxit.* Ge. Erhardus.

1. *adnuissetis*] Sicquidem & Tornæf. edit. Frellon. al. Sed Domsa MS. ad edit. Tornæfii: *adiuvissetis*, Scaliger ad Catulli *Illud adiuvat*; ita etiam Cic. ad Attic. locutum meminiens. *Adiuvissetis*, habet & c. Tragur.

2. *Contemni turpe est*] Pacatus: *Cujus quidem ita majores nostros semper pertasum est, ut graviorem putaverint servitute contemptum.* Cæterum hoc epigramma optimè emendavit magnus Turnebus. Clausula est, *victorem etiam eum haberi, qui non jugulet quem superavit adversarium.* Par quodammodo sententia in epigrammate Senecz:

*Desere confossum, victori vulnus iniquo,
Mortiferum impressit mortua sape manus.* Ga. Barthius.

3. *Hoc amo quod possum qualibet ire via*] Mart. Freherus putat id dici ex formula manumissionis, *Liber esto, atque abito quò voles;* de qua Cujac. Observ. l. 14, c. 27: ut innuat scilicet se esse liberam. Sic infra, *patiamini liberos homines ire sine injuria, quò destinant.* Ge. Erhardus.

4. *Nam sane sapiens*] Sic & Frellon. ac Lotich. Tornæfius autem, Wouwer. Rutg. Herm. atque c. Tragur. N. 1. et 3, Erhardus: *Nam sano & sap.*

leg. N. *sane sapiens. Sane sapere*, pro *sanniter*, & ut homines sani solent; quale illud Plauti: *Sane sapio & semio.* Schopp. Verisim. l. 2, c. 14. Alcuinus Caroli Magni Imperatoris magister in Grammat. *Quis sanum sapiens, hac esse transitoria ignorat.*

5. *contemptus jurgia flectit*] Bonam non interpretatur sententiam, credo ob scripturæ vitium. Quod si legatur *cum tempus*, nemo (ut opinor de sensu meritò queretur. Turneb. Adversar. l. 19, c. 7. *Tempus*, pro occasione. Barth. in Ceir Virg. n. 336. Quod quidem ut verum est, ita hic locus sanè sapit, nec ullum vitium patitur. Erhardus.

6. *Et, qui non jugulat, &c.*] Id est, Contentus vicisse sanguine abstinere. Freherus in Cecropistromachia. Erhardus. Alludere videtur ad morem & disciplinam gladiatorum, quorum præcipuum ad victoriæ consecutionem momentum, non in jugulando & feriundo, sed modico corporis inflexu ictus eludendo, atque tractim & sedato nisi par suum dilassando, putabatur. Domsa. P.

7. *Complosis deinde manibus*] Infra: *Ancilla risu meo prodita complosit manus.* Quintil. lib. ix, c. iii. *Comploedere manus scenicum est, & potius cadere:* Manuum plaudentis figuram exhibet Philostratus in Comi imagine: *Μιμνῆσαι πῶτα ἡ γυροφῆκ' κροῖον, ὃ μάλιστα δύνει ὁ Κωμῶδ. καὶ ἡ δὲ πῶτε*

sum effusa est, ut timeremus. Idem ex altera parte & ancilla fecit, quæ prior venerat. Idem virguncula, quæ una intraverat. Omnia ' mimico risu exsonuerant, quum interim nos, quæ tam repentina esset mutatio animorum facta, ignoraremus, ac modo nosmetipsos, modo mulieres intueremur. * † Ideo vetui, hodie ² in hoc diversorio quemquam mortalium admitti, ut remedium tertianæ ³ sine interpellatione à vobis acciperem. ‡ Vt hæc dixit Quartilla, Ascylos quidem paullisper obstupuit: ego autem ⁴ frigidior hieme Gallica factus, nullum potui verbum emittere. Sed ne quid tristius exspectarem, comitatus faciebat. Tres enim erant mulierculæ, siquid vellent conari, infirmissimæ, ' scilicet

† Quartilla.

‡ Encolpius.

cet

τοῖς δακτύλοις ὑπιστάλμενοι ὑποκει-
μένῳ τῷ δριστέῳ πλάττοι ἐς τὸ κοι-
λον, ἵν' ὅσον αἱ χεῖρες ἐνέμωται, πλε-
τόμεναι τῶν κρημνισμένων (Refert &
pictura ejus plausum quendam, cujus ma-
nimè indiget Comus. Et dextrâ quidem
summissis digitis subjacentis sinistra volam
ferit, quæ sic vibrata manus in modum
cymbalorum consonent.) Geminus planè
locus apud Aristænetum, lib. 15 Ep. x.
ubi Aconii Cydippeque describit
celebratam nuptiarum.

1. mimico risu] Cic. de Orat. 2. Vi-
tandum, ne aut scurrilis jocus sit, aut mi-
micus. Anonym. sed Tornæf. ac MS.
Tragur. habent nimio. mimico est cod.
Pithœi, notante ad edit. Tornæf.
Scrivario, additque: eleganter.

2. in hoc diversorio quemquam mor-
taliū admitti] Dictum ut in LL.
XII Tab. IX. 20. PECUNIA QUE
RIUS. POTESTAS, ESTO. pro in
eum, &c. Piccartus Peric. Crit. c. XII.
Sic infra Petronius: Ad resiciendum
ignem in vicinia cucurri. S. A. Gabbem.

3. sine interpellatione] Sic & Tor-
næf. alii. sed c. M. Doufz, sine ulla in-
terp. Codex Tragur. seu fragmentum
ejus prius, hic & aliis locis ubi deficit,
verè est fragmentum, ut demonstra-
bitur infra.

4. frigidior hieme Gallica] Elegans
proverbium. Gallia enim, quæ ad
Septentrionem tota penè vergit, hor-
ridiorem ac sæviorem experitur hye-
mem. Turneb. Imò Galliam hic in-
telligit eam Galliarum partem, quæ
tum potissima, si qua Cæsari fides,
Helvetia dicta, nunc Suetia sive Sui-
cia, regio frigidissima. Gs. Erhard.

5. scilicet contra nos, quibus si nil, &c.]
Tres illas voculas, scilicet contra nos,
contendo glossema esse, τῷ conari. Il-
lis igitur ejectionis, lego hoc modo, si
quid vellent conari, infirmissima. Si nil
aliud, certè virilis sexus esset. Ian. Rut-
gerfius. scilicet nos si nil aliud virilis s. o.
Miror non visum esse, quod subest.
leg. scilicet contra quas, si nil al. v. s. e.
Piccartus pericul. Critic. c. 17. Erhar-
dus. Si nil aliud virile, sexus esset, quæd
auxiliaretur. Et praeinchi. Io. Tornæ-
fius: si nil aliud, virilis sexus esset (in m.
quod illi auxiliaretur). Et prae. Ano-
nymus scripsit juxta: esset deleo, &
virilis sexus, gignendi casu audio, post
aliud, sicilicet (i.) pono. Non ob-
tusè! Doufa ibidem: Forè legen-
dum virile, mors Plauti & veterum,
sævus & sears neutro genere usurpan-
tium. Frellon, & Lot ich. si nil aliud,

D 3

virile

cet contra nos, quibus si nil aliud virile, sexus esset, quod auxiliaretur. Et ' præcincti certè altius eramus: imo ego sic jam paria composueram, ut si depugnandum foret, ipse cum Quartilla confisterem, Ascyltos cum ancilla, Giton cum virgine. * * Tunc vero excidit omnis constantia attonitis, & mors non dubia miserorum oculos cœpit obducere. * Rogo, inquam, domina, siquid tristius paras, celerius confice. neque enim tam magnum facinus admisimus, ut debeamus torti perire. * * Ancilla, quæ Psyche vocabatur, ' lodiculam in pavimento diligenter extendit. * Sollicitavit inguina mea ' mille jam mortibus ' frigida. * Operuerat Ascyltos pallio caput, admonitus scilicet, periculosum esse

virile sexus e. q. a. Wouwer. & Rutg. Herm. s. n. a. virili s. e. q. a. Certe Doula planissimè cum Tornasio edidit, nec in Przcidaneis rû virile mentio. unde igitur Frelloni, aut potius Schonwettero, typographis secretum patuit *criovus* Doulian? Tornasius enim cum Stephano facit, ubi diversum non notat? nec Stephanus hic (vidi) ullam varietatem adfert: sed neque tot alii, quos præter nominatos lustravi. Existimo Schonwetter. editionem debere viro, Doula familiariter uso, cujus nomen reticetur.

1. *præcincti altius eramus*] Lascivientes, parati ad opus, alticincti. Sic infra: Cinadus supervenit myrtea subornatus *gausapili*, cingulôque succinctus. Ibidem: *Quartilla altè cincta* iussit infelicibus dari *missionem*. Artemidor. l. iv. Εδδξi πiς ἀνασειλαμεινλw τῶν γυναικων ἐκιδεικνύειν αὐτῶ ἀιδόων (Stratus qui succinctam mulierem ostentare sibi pendendum). Rigalt. ad Phædr. lib. ii fab. xxxvi. M. C. Lundorp. seu G. Erhardus.

2. *lodiculam in pavimento diligenter extendit*] Cubilia quippe antiquorum vestibus & rapetibus solum sternerantur. Multa passim exempla. Barthius. Juven. Satyr. vi.

Modo sub lodice relictis

Vterus in turba.

i. e. stragulo vel coopertoriô lecti, quo utebantur in concubitu, & cubili. Lubin. Suet. August. cap. lxxxiii. *Sestertia vel lodicula involutus*. Vbi legendum *segestro*. Lodex & Segestre pertinent ambo ad lectorum supellectilem. If. Casaubonus.

3. *mille jam mortibus frigida*] Mortis, capio pro mortis genere. Et ad hunc locum respexit Sarisberienfis l. 6 de Nug. Curial. cap. 3. Et quisque mortes mille circa tempora sua errasse gloriatur. Zinzerling. Miscell. Critic. l. 5, c. 4. legit *mille jam moribus*, proprio militis venerez verbô. Ovid. l. 2 Eleg. 10.

At mihi contingat Veneris languescere motu.

Sic infra eadem translatione usus, inquit: *Vulnerata est pars illa, quâ quondam Achilles eram*, id est inutilis ad venerem reddita. Martial. l. 3 Epig. 75.

Sic quoque non vivit sollicitata Venus. Erhard. sive Lundorp.

4. *frigida*] Vide titulos Iuris Canonici de *frigidu & maleficiatu*. Anonym. Aut si mavis medicos, Silvaticum, alios.

I, duas

esse alienis intervenire secretis * 'duas institas ancilla
 ' protulit de furis : alteraque pedes nostros adligavit , al-
 tera manus. * Ascyltos jam deficiente fabularum
 contextu , † Quid ergo , inquit , non sum dignus , qui
 bibam ? ‡ Ancilla risu meo prodita ' complofit manus ,
 & , † Adposui quidem , inquit , adolescens : solus tan-
 tum medicamentum ebibisti ? ‡ Itane est , inquit , Quar-
 tilla , quidquid satyrii fuit , Encolpius ebibit ? * † non
 indecenti risu latera commovit. * Ac ne Giton qui-
 dem † ultimo risum tenuit , utique postquam virguncula
 cervicem ejus invasit , & non repugnanti puero innu-
 merabilia oscula dedit. * Volebamus miseri exclamare ,
 sed nec in auxilio erat quisquam , & hinc Psyche ' acu
 comatoria cupienti mihi ' invocare Quiritium fidem ,
 ' malas

† *Astyltos.*‡ *Encolpius.*† *Psyche.*‡ *Quartilla.*† *Encolpius.*

1. *duas institas*] Institas dicimus
 segmenta & limbos , sive sint assuti
 vestibus , ut fortè in l. *vestis* § 1 *de*
Aur. & argento leg. scribendum. *Qua*
vestibus acceptionis vice cedunt instita , pi-
ctura , claviq[ue] qui vestibus insuntur. ut
 Paulus Diaconus , *vestimenta ornata in-*
stitis majoribus : sive non sint assuti ve-
 stibus , ut Scribonius Largus dixit ,
ventrem constringendum instita longa : &
 Hieronymus in Ezechielem : *Lazarus*
qui fascioli & institu vinculus jacuerat in
sepulchro. Iac. Cujacius.

2. *protulit de furis*] Sic Gabbema , &
 Frellon. p. *de sinu.* Tornæf. in marg.
sura. similiter Wouwer. R. Herm. &
 Lotich. p. d. *sinu.* Erhardus : Legunt ali-
 qui *de sura* , sed male : Non enim dice-
 ret Latinissimus auctor , *protulit de su-*
ra , sed , *solvit.* Infra : *Illu de sinu licium*
protulit. Multa in sinum condebant ,
 quæ secum portare erat necesse. Ra-
 mirez ad Martial. lbi. 2 Epigr. 6 ,
 n. 4.

3. *complofit manus*] Nonnulli , com-
 plofit , sed male , est enim gestus ali-
 quid dicturi , aut orationem orsuri.
 Ge. Erhard.

4. *ultimo risum tenuit*] Ultimo , id
 est , tandem , denique. Idem.

5. *acu comatoria*] Apul. *Acus crina-*
lis , lib. VIII Met. *Acus crinali de capite*
prompta. Mart. Capell. *crinalis spica.* Va-
 rii usus hæ aciculæ : nam acu caput
 scalpebant. Festus , *Cnasones* , *acus qua*
mulieres scalpunt caput. *Acu crines* fin-
 gebant , quæ *γαλακτεις.* Juvenal. Satyr.
 II , vers. xciii.

Ille supercilium madida fuligine rinctum
Obliquo producit acu , pingitque tre-
menteis

Ad tollens oculos. — —

Ovid. lib. I Amor. el. xiv. In Isidori
 Glossis : *Acus* , *calamistratorium.* Xi-
 philinus : *Βαλόνη* , ἢ *πικρὸς ἄντη-*
ρον (acu , qua crines distinguunt). Martial.
 lib. 5 Epigr. lxxvii. Isidorus lib. xix ,
 c. xxxi. Lucill. *discerniculum.* Tertull.
Cedo acum crinibus distinguendis. *Acus il-*
las gemmis ornabant. Vlp. l. *argumento*
π. de *Auro & argento legato.* Io. à
 Wouweren.

6. *invocare Quiritium fidem*] Adver-
 sus vim & injuriam , *Fidem populi Rom.*
& fidem plebi , vel *fidem Quiritium* im-
 plorabant. exempla suppeditat Livius

D 4

alia

malas pungebat; illinc puella penicillo, quod & ipsum saryrio tinxerat, Ascylton opprimebat. * Ultimo cinædus supervenit² myrtea subornatus gaufapila, cinguloque succinctus, modo extortis nos-clunibus cecidit, modo³ basiis olidissimis inquinavit; donec Quartilla⁴ ballenatiam tenens virgam, alteque succincta, jussit

aliàs legimus exclamasse eos, P O R R O Q U I R I T E S. Incertus auctor in Priapeis:

*Porro (nam quis erit modus?) Quirites,
Aut precidito feminale membrum.*

Apulei. lib. iix Met. Nec diu tale facinus meis oculis tolerantibus, Porro Quirites, proclamare gestivi: sed viduatum cateris syllabis, & literis, processit, O, tantum, sane clarum ac validum. Tertull. lib. i adv. Valentin. Inclamaveris in eam, quasi, Porro Quirites, aut, fidem Casari. Macrobi. qui ex Laberii mimis citat hunc versum,

*Porro Quirites libertatem amissimus.
Et hoc erat, Quiritare.* Varro lib. v. l. l. Barn. Briffonius.

1. *malas pungebat*] Fortè, *pungebat. acu pingere.* Iuvenal. Petrus Daniel.

2. *myrtea subornatus gaufapila, cinguloque succinctus*] Iungerm. legit *gaufapina*, ut apud Martialem:

Mense vel Augusto sumere gaufapinas. alii *gaufapa*, vel *gaufapia*. Erhardus. *Gaufapia* habet ex nostris Tornæf. & in marg. *gaufapina*. reliqui omnes *gaufapila*; quod est c. Pithœi, notante P. Scriver. ad edit. Tornæf. Ioh. Weitzius: Romæ plebs fuscis pænullis vel lacernis ibat induta vulgo; milites verò & famuli lautiores rufis. Martial. de Canusinis lacernis, pænullisve, lib. xiv Ep. cxxix.

Roma magis fuscis vestitur, Gallia rufis:

Et placet hic pueris militibusque color. Servi enim eodem habitu, quo milites, saltem honestiorum. Seneca: *Quo te pannulati isti in militum quidem non vulgarem cultum subornati; quo, inquam, te isti efforunt?* Cæterum pæ-

nulæ illæ militares, & serviles & plebeæ, omnes cinctæ. Hinc apud Gellium: Pignit saltem vos pænulatos cinctosque esse. Petronius hic: qui *gaufapinam*, pænulam intelligit. Salmas. Not. in Lampr. p. clxxiv. qui & p. ccvi docet, pænulæ *gaufapinas* esse dictas, quod in morem *gaufaparum* textæ essent. *Gaufape*, primitus stragulum ex stramine plexum; dein etiam ex lana texta, villosa: tunica, & peristromata. ut videre ex Plin. l. 8, cap. 48; & aliis. Vnde hic *myrtea gaufapila*; quam sive subligaculum, aut stragulum cum Gloss. Petron. intelligas, sive penulam, coloris fuit inter flavum & nigrum. Glossar. & Erhard. qualis fructus *myrtosus* maturus. Doula MS. ad edit. Tornæf. Est autem *gaufape* Græcum, à γαυρόπηγος. G. I. Vossius ex Varr. & Prisciano, mutavitque genus. *gaufape* indeclin. *gaufapes*, is, -pa, a, -um, i.

3. *basiis olidissimis*] Propter oris stuprum. Martial. l. 12 Epigr. 59. *Hircofio premit osculo.* Erhard.

4. *ballenatiam tenens virgam*] Sic & Fællon. Wouwer. Rutg. Herm. Lotichius. Gabberna ex Pithœo, & Erhardo: Hyginus lib. i. i. *Nonnulli, cum faciunt caduceos, duos dracones implicitos virgulâ faciunt: quod initium Mercurio fuerat pacu. Ejus exemplum & athleta, (athlotheta, legendum censet Pet. Faber Agon. lib. i, c. xix) & in reliquis hujusmodi certationibus virgulâ usuntur.* Servius in illud Virgil. lib. iv.

Tum virgam capit. =

Hodieque, inquit, tam athletarum quam gladiatorum certamina virgâ dirimuntur: & præfecti gentium Mantorum,

curat

jussit infelicibus ¹ dari missionem. * Vterque nostrum religiosissimis juravit verbis, inter nos peritulum esse tam ² horribile secretum. * * Intraverunt ³ palæstricæ quam plures, & nos ⁴ legitimo perfusus oleo refecerunt.

sium fiunt, virgam accipiunt & gestant. Turneb. lib. xix, c. vii. Balenatam vocat virgam, qua, ut opinor, è cartilagine balena fit, qualia videmus calatorum ecclesia commentacula, ut veteres appellabant. Mos ille athletarum ac gladiatorum certamina dirimendi virgis hodièque durat. vide Savaronem in Sidon. lib. ii Ep. ii. Tornæsius, qui in textu legit balenatam, in marg. suæ editionis: Alii bellumatam, alii venenatam. Quidsi balenatam, è balenæ fetis confectam, quales nobilium foemin, in Gallia, Batavia? Ch. Richardus mavult balenatam, ut ab arena arenarius, à verbena, verbenarius. rectius vel balanatam, vel balznariam à balzna, quod Festo, Vossio, aliis, à βαλνα.

1. dari missionem] Missio ad victos gladiatores pertinebat. illius effectus, ut ab imminente periculo, & in eum diem duntaxat liberarentur. Liv. gladiatores dando, modo vulneribus etiam, modo sine missione. Hinc apud Apuleium lib. ii M. Fotis: Grassare graviter, & occide moriturus: hodierna pugna non habet missionem. In re simili, Petronius infra: Inhibuit Triphana facinus non dissimulata missione. Lipf. Saturn. Scrm. lib. ii, c. xxi fusè. Flor. l. 3, c. 20 de bello adversus Spartacum servilis motus ducem: Et quod sub gladiatore duce oportuit, sine missione pugnatum est. Erhardus.

2. horribile secretum] Horribile, id est, sacrum, verendum, & quod hominum mentibus tacitam quandam à se religionem incuriat. Vnde & Catullus elegiacè (ironicè simulate) scilicet:

Di magis, horribilem & sacrum libellum!

Sic & Petronius postea: Et Protagenis rudimenta cum ipsius natura veritate certantia non sine horrore tractavi. id est, non sine religione, metu ac reverentia, quæ rebus divinis debetur. Sic horricè, pro venerandè apud Lucret. lib. ii. Doufa P.

3. palæstricæ] quæ motus gestusque corporis format. Gloss. Petron. Alii legunt, palæstrita. Anonym. in Val. Lect.

4. legitimo perfusus oleo refecerunt] Sic & Tornæsius. Wouwer. Rutg. Herm. sed Lotich. lecythino, Frellon. lecitino. Wouweren: al. lecyth. L. lecythino perfusus oleo, id est, balneari. λικυθιον, vas olearium. Gloss. Isid. Lecythus, ampulla olearia. Scholiastes Theocriti: ὁ λικυθιον ἰσως τινὸς λικυθον τινὸς ἔχουσιν τὸ ἐλαιον ἐκείνῳ ἐν ταῖς παλαιῇς οἰκίαις (Ampullam. Similiter & lecythi continentibus oleum utebantur in palæstris). Hac figura in veteribus monumentis & lapidibus conspicui indicium fecit illustri Scaliger. Quod oleo uncti dimicaturi, Scholiast.



Theocriti. λικυθιον ἢ λέξυ παλαιῶν, ἔπειτα οἱ παλαιότεροι, ἐλαίον αὐτοῖς ἐκείνῳ ἵλασσαντο, εἴτε ἐκείνῳ (Pingueti vtri dicat palæstram, quod pugnaturi oleo prius ungerentur, deinde pugnabant). Hujus moris ratio apud Clement. Alex. Pæd. lib. ii, c. ii. Καὶ τὸ ἐλαιον αὐτὸ ταῖς μάχαις, καὶ τοῖς σποταμοῖς ἐν παλαιῇς οἰκίαις ἔχουσιν, τὰς μὲν ὥσπερ, ἐν τῇ οἰκίᾳ μίχην ἐκκαλῶντες, καὶ τὰς αὐτοῖς φίλῃς ἀλληλεμύνας, τὸ τὸ σποταμοῖς ἐκκαλῶντες εἰς τὸ τὸ ἀγωνίας πύρρον (Es hoc idem oleum, apibus quidem ac insectis inimicum est; hominum vero alios juvat, alios in pugna evocatos

fecerunt. Vt cumque igitur lassitudine abjecta, ' coenatoria repetimus, & in proximam cellam ducti sumus; in qua tres lecti strati erant, & reliquus lautitiarum adparatus splendidissime expositus. Iussi ergo discubuimus, & gustatione mirifica initiati, vino etiam faler-no³ inundamur. Excepti etiam pluribus ferculis quum laberemur in somnum, † Itane est? inquit Quartilla, etiam dormire vobis in mente est, quum sciat⁴ Priapi genio pervigilium deberi? ‡ Quum Ascyrtos gravatus

† Quartilla.

‡ Encolpius.

tot

evocatos & largiter perunctos in stadiu deferit, etiam omni pugna genere exercitatum.

1. *cenatoria*] *Cenatoria*, sunt vestes, quibus in coena antiqui utebantur, ut & apud Martial. lib. x Ep. lxxxvii:

Cenatoria mittit advoco.

Turneb. lib. xix, c. vii: Lips. Sатурn. lib. i, c. ii. *vestes epulares*. Savaro ad Sidon. lib. i Ep. ii. Pomponius in L. xxxiii *de Aur. argent. leg.* imò *cenatoria*, id est, *derivandas*. Rader. ad Mart. lib. x Ep. lxxiii. Erhardus. *cenatoria vestiu*. Cum qua discumbere solebant, aliàs toga triclinalis. *Gl. Petr.*

2. *gustatione mirifica initiati*] *Gustatio*, seu ut Mart. *gustus*, lib. xi Ep. xxxii: & l. iii. prima pars coenae, quae aliis *antecena*, ut Apul. lib. ii Met. Hæc erat potio in principio mensæ, quæ Apul. *antecursoria portio*, Met. lib. ix. S. A. Gabb.

3. *inundari vino*] *Translatio à fluminibus*. *Gloss. Petron.*

4. *Priapi genio pervigilium deberi*] *Cereri pervigilia celebrare fœmina* apud Tacitum, lib. xv Ann. xlv, quibus mariti erant. Fortunæ pervigilium apud Sueton. videmus in Galb. c. iv. Pervigilium, quod apud Liv. legitur lib. xxiii, c. xxxv, cui Deo, cui Deæ pervigilatum fuerit, non liquet. ut nec apud Tranquillum in Calig. c. liv: in Vitel. c. x. Veneris pervigi-

lii meminit Plautus Curcul. i, iii, xxv. & pervigilium Veneris, Clariss. virorum notis, nobilitatum, videre est apud varios Scriptores. *Consideremus*, inquit Arnob. lib. v adv. Gent. *mysteria & illa divina: quibus gente ab Attica, sancta illa pervigilia consecrata sunt, & panmychismi graves*. Hospin. de orig. Fest. Christ. c. vii. Covarr. lib. iv Rar. ref. c. xix; ubi, inter alia, extat de Nocturnis Sacris Constantii Imper. constitutio l. xvi Cod. Theod. quæ quinta est ad Cerealem P. V. his verbis: *Aboleant ut sacrificia nocturna Magnentio auctore permessa, & nefaria deinceps licentia repellatur*. Dat. viiii Kal. Decembr. Constant. A. vi, & Gallo Cæsa. ii Coss. Nocturna ac nefanda Bacchi sacra & pervigilationes Romanorum, SCRUM S. Postumio Albino & Q. Martio Philippo Coss. latum A. V. C. cccclxviii penitus abrogavit. lib. xxxix, c. xlix. Diagondas Thebanus primus apud Græcos lege perpetua damnavit nocturna sacrificia. In ll. xii. Tabb. legitur: NOCTURNA. MULIERUM. SACRIFICIA. NE. SUNTO. PÆMTER. OLLA. QUÆ. PRO. POPULO. RITE. FIANT. NEVE. QUEM. INITIANTO. NISI. UT. ASSOLET. CERERI. GRÆCO. SACRO. Gabbema. *Pervigilium*. Sacrum nocturnum, quo vigilæ indicuntur, quibás deos, deasve colebant. *Gloss. Petron.*

1. qua

tot malis in somnum laberetur, illa, ¹ quæ injuria depulsa fuerat, ancilla totam ² faciem ejus fuligine longa perfri-
cuit, & non sentientis labra, ³ humerisque sopitionibus pinxit. Iam ego etiam tot malis fatigatus minimum veluti
gustum haueram somni: idem & tota intra forisq; fa-
milia fecerat: atque alii circa pedes discumbentium spar-
si jacebant, alii parietibus adpliciti, quidam in ipso limi-
ne conjunctis marcebant capitibus: ⁴ lucernæ quoque
humore defectæ, tenue, & extremum lumen spargebant,
quum duo ⁵ Syri expilaturi lagenam, triclinium intra-
verunt:

1. qua injuria depulsa fuerat] Vide ne verius, qua injuriam repulsa tulerat. Anonym. MS. ad edit. Tornæf.

2. Faciem ejus longa fuligine perfri-
cuit] Plaut. Pœn. v, 1v, xxii.

Stulta, soror, es magis quam volo. an vero pulchra videre, obsecro.

Si tibi illic non os oblitum est fuligine?
quod mirificè facit ad illustramen-
tum Petroniani hujus loci. Nonius
1, §ccxix. Sublevis, significat illisit,
& pro ridiculo habuit, tractum à genere
ludi, quo dormientibus ora pinguntur.
Idque turpicalis, potissimum puel-
lis, quas hoc contumeliaz genere à
procaci juventute affici mos erat: cre-
do, ut hac quasi censione monitæ,
deformitatis lux in memoriam revo-
carentur. Confirmat hanc opinionem
Adelphasium, quam ibidem ob ama-
bilitatis successum hæc de semet satis
gloriosè prædicantem Comicus in-
duxerat modò:

- - Certo enim, quod quidem ad nos
duas

Attinet, prapotentis, pulchra, pacisque
potentes, soror, fuimus

Neque ab juventute ibi irridiculo habi-
ta, quod pol, soror,

Ceterum omnibus factum est. - -

Doufa P.

3. humerisque sopitionibus pinxit] Sic
& Wouweren. Tornæf. b sopitionibus
(in m. scriptionibus sopiti) p. Exellon.

Rutg. Herm. Lotich. h. sopitu titioni-
bus p. Erhardus: Leg. sopitu titioni-
bus p. ut sopiti titiones contrarii sint ar-
dentibus. Gruter. Susp. l. 3, c. 3.
vel sopiti titionibus. τὸ τὶ quod ter scri-
bendum erat, bis à librario negle-
ctum loco depravando fuit. Humeros
sopiti, sive dormientis Ascyti ancilla
carbonibus pinxit. Catullus: frontem
taberna titionibus scribam. i. e. carbo-
nibus. Rectè Gruterus sopiti titiones,
sunt carbones. Ramirez Hypomnem.
Martial. l. 3 Epig. 42, n. 2. ut contra
vigilantes i. ardentis, prunæ ac torres.
Gloss. Petron.

4. lucerna quoque humore defecta]
Eadem narratio de eadem re apud
Propert. lib. iv Ep. viii.

Sed neque suppletis constabat flamma
lucernis,

Decidit inque suos mensa supina pedes.

Iof. Scaliger. Paulus Silentiarius
Anthol. vii.

- - οἱ τρεῖς ἀρτὰι ἤδη
λὺχθ' ἀποκλάσειν, ἡ καὶ μετὰ
τοῦτο.

(- - et jam fax tertia sensim
Deficitur flammis, igne peresa suo.)

Doufa F.

5. Syri expilaturi] Syri olim astu-
tiz nomine male audierunt, quem-
admodum & Phœnices. Hinc factus
locus proverbio: Syri adversus Phœni-
ces: astus astum trudit. gulosi sunt,
ut

verunt : ¹ dumque inter argentum avidius rixantur ,
² diductam fregerunt lagenam . ³ cecidit etiam mensa
 cum argento , & ancillæ super torum marcentis excus-
 sum forte ⁴ altius poculum , ⁵ caput fregit . ad quem
 ictum exclamavit illa , pariterque & fures prodidit , &
 partem ebriorum excitavit . Syri illi , qui venerant ad
 prædam , postquam se deprehensos intellexerunt , pariter
⁶ secundum lectum conciderunt , ut putares huc conve-
 nisse , & stertere tamquam ⁷ olim dormientes coepe-
 runt . Iam & ⁸ tricliniarches expectectus , ⁹ lucernis oc-
 cidenti-

ut maximam diei partem in conviviis
 absumant . Car. Steph.

1. *dumque inter argentum avidius rixantur*] Id est , inter argentea vasa .
 Horat. *Hunc caput argenti splendor* . In-
 terpe. *argentea vasa delectant* . Cfr. in
 Verrem : *Exponit multum argentum ,*
non paucula pocula ex auro . L. *Quæsi-*
tum § 28 D. de Instr. vel instr. leg.
 Jo. à Wouweren .

2. *diductam fregerunt lagenam*] Di-
 ductam , id est , in duas partes ductam .
 Pulmannus in Horat. l. 3 Carm. od.
 28 . Ge. Erhardus .

3. *cecidit etiam mensa cum argento*]
 Mensæ , quæ abaci , positæ , in qui-
 bus omnis generis , præclarique arti-
 ficii vasa aurea , argentea , crystalli-
 na exposita , ad usum simul & splen-
 dorem . Hæ mensæ , seu abaci , *delphi-*
cæ dicebantur . Martial. l. 12 Ep. 69 .

*Aurum atque argentum non simplex
 delphica portas .*

Glossæ , abaci , delphicæ . Juvenal. Sa-
 tyr. 3 . — *urceoli sex*

Ornamentum abaci .

Comment. *Quod nos delphicam dicimus .*
 Horat. — *Et lapis albus*

Pocula cum cyathis duo sustinet .

Acto : *lapis albus , mensa marmorea ,*
quam nos delphicam dicimus . Wouwer .

4. *altius*] Sic Tornæsius , edit.
 Frellon . Wouweren , & reliqui . Gab-
 bemian . utraque , *alium* : nec id facile
 errori darom , nisi in posteriore edi-

tione seu fragmento vix in talia ani-
 madversum prehenderem .

5. *caput fregit*] nihil est mutan-
 dum . Locutio hæc Plautina est ac e-
 legans . Hinc illud Plauti : *va capiti*
tuo . Caput autem frangere est vulne-
 rare . Vnde idem Petronius infra :
Nisi harundo quassata verberanti impe-
tum minuisset , forsitan brachia mea
caputque fregisset . Erhardus .

6. *secundum*] juxta : Livius : *Vul-*
nus secundum aurem accepit . Erhard .

7. *olim dormientes*] olim pro diu .
 Infra : *Mercenarium suam jam olim dor-*
mientem exire jubet . Idem .

8. *tricliniarches*] Idem Græcis di-
 ctus *συμπωσιάρχης* , & *ἀρχὴς τρι-
 κλίνης* . Inter alia etiam ejus muneris
 erat , potionem prægustare . Vnde a-
 pud convivium illud nuptiale Signo-
 rum primò , quo innotescere cepit
 Iesus Dominus inlustre , pri-
 mum architridino vinum adlatum ,
 non verò ut biberet , sed ut gustaret
 tantum : *Ut autem gustavit architricli-*
nus aquam vinum factam , ait D. Ioan-
 nes c. 11 . Vbi indubiè ejus indica-
 tum fuisse officium animadvertent
 Viri Docti , Indèque jam & Inscríp-
 tiones Lapidum clare : A . L A
 G U N A . T R I C L I N A R C H A . I . A .
 G o n s a l i u s . *Triclinarches* , præfectus , cui
 instruendi ornandique triclinii cura
 incumbit . Gloss. Peetr .

9. *lucernis occidentibus oleum infu-*
de-

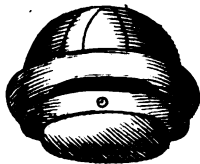
cidentibus oleum infuderat ; & ' pueri , deterfis paulisper oculis , redierant ad ministerium , quum ' intrans cymbalistria , & ' concrepans æra , omnes excitavit. Refectum igitur est convivium , & ' rursus Quartilla ad biben-

doras] Eleganter notat Scaliger veterum superstitionem , qui ignem velut animarum quid , extinguere , religionem ducebant ; sed oleo infusâ saturitate , cum volebant , obtruebant , elidebantque quasi spiritum flammæ. Barth. in Ceir. Virgil. n. 344. Adde Weitzium Indic. in Dracontii Hexaëm. *Flamma moritur , resurgit.* Ge. Erhardus.

1. *pueri deterfis paulisper oculis*] Apul.

1. 2 Miles. *Perfrictis oculis & obarmatis ad vigilias.* Cleomedes l. 2. *ἐστὶ ὅτε καὶ τοὶ ὀφθαλμοὶ ἐν τῷ ὄνειδῳ (Est & quum oculos perfricans)* &c. Ioan. à Wouweren.

2. *intrans cymbalistria , & concrepans æra*] Mulieres , quæ cymbala quatiebant , pro analogia vocamus *cymbalistrias* , vidimusque eas sæpius Romæ in sculpturis Bacchanalium sacrorum , è quibus hæc damus :



Hinc autem adparet quomodo cymbala colliderentur. quod intelligens Amalarius Fortunarius , scriptum reliquit lib. III , c. III. *cymbala invicem tanguntur ut sonent : ideo à quibusdam labiis nostris comparata sunt.* Dioscorides lib. IV testatur , cymbala ejus figuræ fuisse , qua cotyledonis folia sunt ; ut & Scribonius Largus c. IV. Latini *umbilicum Veneris* vocant. *Coxendicibus* adsimilat Plinius lib. XXV , c. ult. *acrotabulis* Isidorus lib. III , c. XXI. Ambabus manibus (erant enim manubriata vel anсата in extima convexitate) apprehendebantur , & complosa concussâque sonitum edebant , tinniebantque. Materia eorum fuit ex ære. *Laus. Pignorius.*

3. *concrepans æra*] Concrepare eleganter usurpatur de instrumentis tinnulis. *Erhardus.* Eadem sæpe locutio apud Propertium ;

Cymbala Thebano concrepante deo.

Item Ovidium :

Themesiaque concrepat æra.

Quod & Martialis secutus :

Et Tarpejiaca concrepat æra manu.

Cymbala proinde ex ære , quemadmodum & crotala (unde crotalistria) ; sed & sistrâ , instrumentum tinnulum concavum Matris deorum sacris consuetum adhiberi antiquitus. *Id. Doufa.*

4. *rursus Quartilla ad bibendum revocavit*] Suetonius in Vitellio c. 13. Epulas crisariam semper , interdum quadrifariam dispertiebat : *in ientacula , prandia , cenæ , & comissiones.* Unde Lucianus in bis Accusato ait : *Luna officium esse , ut comissionibus præluceat.* Prodebant autem in convivali veste , corollas capiti impositas , colloque impenfas habentes , pueris præcedentibus , qui funalia gestabant , fidicine denique præcinente. Quem morem profe-

bibendum revocavit. ¹ adjuvit hilaritatem comissantis
² cymbalistria. * * ³ Intrat cinædus homo omnium in-
 fultissimus, & plane illa domo dignus, qui ut ⁴ infractis
 manibus congemuît, ⁵ ejusmodi carmina effudit :

† Huc

prosequitur Petronius. S. A. Gab-
 bema.

1. adjuvit hilaritatem comissantis cym-
 balistria] Sunt, qui scribant, *comessatio*,
 contra omnem antiquitatem. Qui-
 dam libri veteres, *Comissatio*, contra Fe-
 stum, & Græcam etymologiam. Non-
 nulli libri, *commissatio*; alii, *commissatio* :
 à quibus eadem causâ, dissentio.
 A. Manutius. P. F. Si à comedo de-
 scenderet, prima foret brevis, Mart.
 lib. v Epigr. xvi. dictum à *καμῶ*,
 quod Græcis nihil aliud est, quam
 convivantium foras è triclinio prod-
 euntium lascivia. Hinc *καμῶ* *ἐκ*, sal-
 tare post comotationem, & Latinis
 comissari : interdum idem quod cra-
 pulari & ebrietati indulgere : quia
 hæc duo fere conjungebant. inde co-
 missari, bibere à cœna : Plaut. Rud. v,
 111, lxvi 1: Stich. v, iv, iv : & v, 11, ult.
 S. A. Gabbema.

2. cymbalistria] Habes antè, ad in-
 trans. & concrepans.

3. Intrat cinædus] An etiam *cinædus*
 qui præposterè init? Gellius: Nihil in-
 terest, quibus membris cinadi sitis, poste-
 rioribus an prioribus. *κυβῶς* (proprie)
 muliebris patientia scortum, Petronius
 suprâ. Hinc cinædus à *κινῶς* *καὶ* *αἰδῶς*,
 quasi pudore vacuus. Nonius saltatores
 vel pantomimos primariò hoc nomi-
 nis meruisse observat, accersitque
 ἀπὸ τῆς *κινῆς* τὸ *σῶμα*, (à motu to-
 tius corporis, quòd libidine omnibus
 anteirent, qui choros agentes in con-
 tinuo motus exercitio & agilitate.
 Vnde mox : Huc huc convenite spatulo-
 cinadi, femore facili, clune agili, &c. Bu-
 llingerus de Theatro, l. 1, c. 43, sim-
 pliciter ait esse *παρὰ τῆς κινῆς τὴν*
αἰδῶν vel τὴν *αἰδέαν*, à motu pudendorum.

4. infractis manibus congemuît] Scio
 hoc trahi ad habitum componen-
 tium se ad dicendum; quamquam in
 conviviis digitis crepantes luserint.
 Lucianus Lexiph. ὁ μὲν τις ἐπὶ τῷ
καὶ *ἡλιστα* ἀναρχήσας μὲν, ἐπιφορη-
 μα ἐπὶ τῇ ὁδῇ ληκνὸν ἐπαίειν, ἀλ-
 λος ἱρμικῶς το σὺν γάλῳ τῷ ὀσφύϊ.
 (Atque exinde alius quidem tabulata
 assultans irruendi locum quarebas,
 alius autem crepitu ac plausu digitorum
 ludebat; alius porro cum risu lumbos lasci-
 viter agitabat). Quid innuat τὸ inge-
 muît, ex Clement. verbis haurien-
 dum. Propert. -- -- at illi

Pollicibus fragiles increpuere manus.
 Ioan. à Wouweren.

5. ejusmodi carmina effudit] Plaut.
 Suavem cantionem occipite cinadicam, ut
 perpruriscamus usque ex unguiculis. In-
 troducebant enim cinædos aut alia
 mancipia huic operi destinata, qui
 lascivis carminibus, impudico corpo-
 ris motu, venerem excitarent; aut
 psalterias, quæ numeris obscœnis mo-
 tibus respondebant. Arnobius lib. 2.
 Vt symphonicas agerent & fistulatorias ar-
 tes, cantionibus ut præirent obscœnis nu-
 merositer, & scabillorum concrepationibus
 sonoris, quibus animarum alia lascivians
 multitudo incompósitos corporum dissolv-
 retur in motus, & ad ultimum clunibus
 & coxendicibus sublevatis lumborum cri-
 spitudine fluctuaret. Sed hæc proprie
 de lascivia mimorum. Juvenal. Sa-
 tira 11. -- -- ut Gadihana canoro

Incipiant prurire choro, plaususque pro-
 bata

Ad terras tremulo descendant clune
 puella,

Irritamentum Veneris languentis.

1. Huc

† *Embassiator.*

Molles,

Ge. Erhardus.

*Crissatura, ut si frumentum clumbus
variat.*

Inde, venusta compositione, puellæ
ea insignes mobilitate vocatz, *recul-
clumia*. Idem tu puta de femore & esse
quoque dictum. *I. A. Gonsal.* Arno-
bius l. 5. *Lascivia deinde luxuriantis ad-
sumpta, huc atque illuc clunes torquet.*
Juven. Sat. II.

- & de virtute locuti clunem agitant.
Comm. ad patiendum stuprum. Io. à
Wouweren.

id est, lascivos & impudicos? an verò intelligit libidinantēs, id est, *λασκιῶ-
ζοντες*, & masturbantes, de quibus apud Catullum, Martialem, & in Priapeis. Cæterum universa Theologorum natio dicitur, hujuscemodi *manus procaces* ab Apostolo *molles* vocari! Neque *molles*, inquit, regnum Dei possidebunt, 1 Cor. 5, v. 9. ubi *molles* Syrus paraphrastes, interprete Emanuele Tremellio, exponit, *corruptores sui ipsorum*. Quò dictum quoddam Salomonis trahere videtur S. Epiphanius in lib. adversus Valesios, qui seipso castrabant, ubi inquit: *Salomon reprimens eunuchorum turpitudinem, dicit: Beatus Eunuchus, qui non operatur in manu scelus, neque cogitat malum adversus Dominum*. Loquitur de eunuchorum titillanti lascivia & impudici-

titia apud Anathalium Nicenum quæ-
stio 79 in Scripturam. Adde Vincen-
tium Belvacensem Episcopum in Spe-
culo Naturali. Et quoniam semel oc-
cæpi, pergā exsequi, & aliquid ad-
dere de civili pœna, quod non pau-
cos fugere videtur, qui hoc flagitium
elevare, quod in se est, student. An-
gel. Aretinus in tract. de Maleficiis,
num. 53, censet eum, *qui propriis ma-
nibus fellat, pœnâ capitis afficiendum*, suf-
fragante etiam M. Antonio Delr. in
Miscellan. ad L. *cum vir nubit*. Cod. ad
L. lul. de Adult. Ioan Gerson in Tra-
ctat. de confessi. mollitiei scribit, *le-
ges publicas pœnam ignis infligere*. B. quo-
que Bernardus Abbas Clarzvall. cum
eoque idem Gerson Sermon. in solemni-

¹ *Molles*, ² *veteres*, ³ *Deliaci manu recisi*.

‡ Consumptis versibus suis, ⁴ immundissimo me basio conspuat : mox & super lectum venit, atque omni vi detexit ⁵ recusanteis. Super inguina mea ⁶ diu multumque

‡ *Encolpius*.

lemnitate omnium Sanctorum mittunt ad latrones, ad latrones, ad ignem, ad ignem. Mitius tamen cum illis agendum Iodoc. Darnhouderius, magnus ille quondam maximi Caesaris Caroli V, Confiliarius, censet, dum scribit : *Primam speciem Sodomiticam committunt quicumque secum Venerea secreto exercent, quod crimen Apostolus mollitiam vocat ; Latini vero magis propriè masturbationem nominant. Hos itaque masturbatores damnant propter fadam enormitatem aut exiliò, aut alia pena extraordinariâ. In Prax. rerum criminal. cap. 96, num. 5. Ge. Erhardus.*

1. *Molles*] Cinzdi, qui proproritim molles. Barth. ad Claud. num. 1485. pathici, seu (ut Petronius loquitur) muliebris patientia scorta. Benedictus Magister in Grammat. *Mollis à mollio derivatur, quia vigorem sexûs enervati corporis dedecorat, ut quasi mulier emolliatur.* Arnobius lib. 5. *Evirati isti mollesque.* Idem.

2. *veteres*] Exoleti. Vide Lamprid. in Elagab. *Wouweren.* *Veteres*, exoleti dicebantur scorta mascula, quæ jam proveciores erant ætatis, quàm ut amari sint idonea. quod genus non paucos circum se habuisse Heliogabalum ferunt : quos deinde Alexander Severus rerum poritus partim in insulas deportandos, partim naufragiò mergendos curavit. Cic. pro Milone : *Clodius semper secum scorta, semper exoletos, semper lupas ducebat.* Huc facit illud Martialis :

*Urbanus tibi Cæcili videris ;
Non es crede mihi. quid ergo ? vermes,
&c.
Quod bucca est vetuli diax cinadi.*

Anonymus. Erhardus mallet *teretes*. ad compactum robur & formam respiciens : q. *vetores*, & quod præcedit *clune agiles*, &c. non sat congruerent.

3. *Deliaci manu recisi*] *Deliaci* fuere mercatores, qui Delum frequentabant ; ubi nobilissimus erat mercatus, teste Cicer. pro Cornel. Fortasse igitur ex illis molles multi fuerint ; sed verius sit, illic etiam venditos fuisse eunuchos & molles. *Deliacorum* etiam *galinarium*, Columella meminit lib. viii, c. ii ; & Cic. in Lucul. Turneb. lib. xix, c. vii. Quem tacito nomine reprehendens Scaliger scribit : *Deliaci manu recisi* sunt spadones. Nam capones *Deliaci* manu castrantur. *Deliacus* enim pro curatore galinarum. Scaliger ad lib. iii R. R. c. ix. Erhard.

4. *immundissimo me basio conspuat*] Lucret. lib. 5.

Adfigunt avidè corpus, junguntque salivæ Oris. Wouweren.

Catull.

Suavia comminxit spurca saliva tua.

Et alibi :

Tanquam comminxta spurca saliva lupæ.

Scaliger ad Catull. Epigramm. 79. Idem.

5. *recusantes*] Sic & Tornæf. Wouwer. cæteri. Anonym. in Var. lectionibus : al. *recusantem*. Erhardus, Omnino ex veteri codice legendum, *recusantem*, scilicet, me.

6. *diu multumque*] Particulæ à Plauto mutuatz Mostell. Recordatus multum & diu cogitavi. Erhardus.

que frustra ¹ moluit. ² Perfluebant per frontem sudantis ³ acaciæ rivi, & inter rugas malarum ⁴ tantum erat cretæ,

1. moluit] *Molere* significat, inire, subagitare, & aggredi rem veneream. Aufonius:

Deglubit, fellat, molitur per utramque cavernam.

Cum dabit uxori molitor tuus, & tibi adulter:

Quantum depræsi damna pudoris emunt.

Molitorum namq; ab hoc verbo *futurorem* dicit Aufon. *Molere* trahi ad hanc significationem pudendam arbitror, quod tota molendinaria rotam torendo conterit. Ioh. Bapt. Pius. Petrus Co-mestor, vulgò Magister dictus in Historia Scholast. ad illa libri Iudicum verba: *Samsonem clausum in carcere molere fecerunt: Molere*, inquit, fecerunt, quasi opere servili eum affligentes: nam *molere* est terere, sicut triticum vel aliam ammonam. Hebræi tamen tradunt, quod Philistæi fecerunt eum dormire cum mulieribus robustis, ut ex eo prolem robustam susciperent: nam *molere* etiam est subagitare vel coire. & est tralæ hæc significatio à prædicta; qui enim coit, quasi *molere* & terere videtur. Erhard.

2. Perfluebant per frontem sudantis acacia rivi] Horat. Epod. od. xii.

Quis sudor vietis, & quam malus undique membris

Crescit odor: cum pene soluto

Indomitam properat rabiem sudare, nec illi

Iam manet humida creta, colorque

Stercore fucatus crocodili.

Inspecte Marcilium Horatii interpretem. Gabbem.

3. acacia rivi] Felix Fabri Hist. Suevor. l. . . cap. 9. In aliis regionibus femina fucus utuntur, dealbant & colorant facies, &c. Fucus propriè est color, quo panni & lanæ inficiuntur. Hinc pro medicamento seu colore illo ponitur, quo facies pingitur, ut speciosior videatur. Ab Hebræis appellatur

pus, à verbo *haphac*, quod est invertere vel immutare. Et sanè vera & elegans est etymologia, quoniam huiusmodi picturis vultus ac facies vertuntur ac immutantur; cum longè aliz appareant, quàm sint naturali constitutione. Græcè autem generali vocabulò hæc appellantur *κνιδωπι-σµα*, quòd faciunt ad ornamenta & mundum muliebrem. Dicunt etiam *φύκον*, unde Latinis *fucum* deductum arbitror. Speciatim verò *cerussam* vocant *ψιµενίδον*, & *σιµεα*, quod nos *sibium* nominamus: *purpurissam* verò *αἰὼδὸς ἐκκελον*, *calliblepharum*, cuius meminit Plin. lib. 23, c. 4; necnon Tertull. lib. de Cultu fæmin. inde dictum, quod palpebras & supercilia venustet. Finis horum lenociniorum est, conciliare pulchritudinem ac faciem immutare, quò videatur ornatio- & tegantur vitia, vel inducatur mellior forma, quàm à natura habeatur. Colores verò præcipui sunt, aut albor, quem præbet *cerussa*: aut rubor, qui *purpurissò* quæritur: vel nigror, usitatus ad palpebras & supercilia, quem præbet *sibium*. De *cerussa* ergo accipiendus hic Petronii locus. De sibio autem illa verba Cypriani ferm. 5 de Lapsis: *Nigro pulvere lineamenta oculorum pingis, cum te Deus aliter fecerit; & fortè etiam hic Petronii locus; quoniam dicit per frontem*. Erhard. *acacia rivi*. Vnguentum ex *acacia* quo facies pingitur ut speciosior videatur. Gloss. Petr. Vet. Lex. *Acacia succus prunellorum immaturorum*. Anonym. inter Varios hic in Notis. *acacia rivi*. Id est, fuci ex *acacia* succo compositi, per sudorem liquefacti, mador per frontem manabat. Quamquam apud auctores nihil aut parum mihi alioqui occurrat de *acacia* usæ ad fucos adhiberi, nihilò secius eum ex Dioscoride liqueat, *acacia* succum exprimere,

E

cretæ, ut putares ' detectum parietem nimbo laborare. Non tenui ego diutius lacrimas : sed ad ultimam perductus tristitiam, Quæso, inquam, domina, certe Embasicetam jufferas dari. Complosit illa tenerius manus, &, † O, inquit, ' hominem acutum, atque ' urbanitatis vernulæ fontem ! Quid ? tu non intellexe-

ras

† *Quartilla.*

exprimi, atque in umbra sicari; itemque ad oculorum affectus, erysipelata, herpetas, & ejusmodi oris ac faciei vitia commode usurpari, facile ex his circumstantiis effectisque colligimus ex *acacia* fucos parari, quos medici in classe adstringentium ponunt. *Acacia* enim vim habet adstrictoriam & refrigerantem, ut auctor Dioscorides de mater. Med. l. 1, c. 33. Quod autem ex motu, calore, atque inde prodeunte sudore fuci abstergantur, Horatius quoque commemorat de anu libidinosa Epod. 12. *Quis sudor vilis*, &c. Io. Petr. Lotichius.

4. *tantum erat creta*] Mulieres terra Chia se incrustabant. Plin. lib. xxxv, cap. xvi. Apulejus lib. viii Met. S. A. Gabbem.

1. *detectum parietem nimbo laborare*] Id est perplui tecto rimatò. Plaut. Mostell. act. 1, sc. 2. *Venit imber, lavit parietes, perpluunt tigna.* Hoc autem fit cum nimbo perpluit. *Tectoria*, ἡ γυνικία, ἢ τεῖχον παρχήμαλα, (murorum incrustationes); id fiebat calce macerata. Vitruv. lib. vi, c. 11, 111. Plin. lib. xxxvi, c. xxiv. At tectorum etiam parietes incrustare, imò quodcumque ad politionem perficere. Vitruv. lib. vi, c. 111, 12. Vlpian. l. si servus. π^o ad leg. Aquil. hoc opus albarium dicitur. Vitruv. lib. v, c. x. Pallad. lib. 1, c. xiv. & album opus. Vitruv. lib. 11x. c. 111. *κονίαται* albi. l. Architekti C. de Exc. artif. & albarii tectores, Tertull. Scit albarius tector & tecta sarare & tectoria inducere, & cisternam liare, & gymasia dispendere, & multa alia

ornamenta parietibus incrustare. Ioan. à Wouweren.

2. *hominem acutum*] Roman. Aquila : *Inventio cum acutis hominibus communis est.* Ga. Barthius.

3. *urbanitatis vernula fontem*] Sic & Tornæf. Wouwer. Lotich. Rutg. Herm. u. *vernilia* f. edit. Frellon. Wouweren : L. *urb. vernilia frontem*, illud cum Scaligero, *vernilius*, *verniliu*, ut vulgarius, vulgaris; hoc cum Doufa. Lotichius : Doufa leg. *frontem*; sed non placet. Doufa MS. ad edit. Tornasii : c. M. *frontem*. Idem in Prædicandis : L. *frontem* : ἐσπινάδης (ironicè). Urbanitas vernula, quæ salibus natis intra pomaria constat. cui contraria rusticitas. nisi potius ad vernarum dicacitatem allusum, quibus impunissimè etiam in dominos jocularia funditare jus erat, sicuti & morionibus quoque, cinzdisque ac mancipiis cum in usum præstinatis conciliatisque, quò initium scilicet ab ipso convivii præbitore facientes, in convivas porrò singulos scommata ac dicta viritum evibrarent, quibus tantum abest ut perstricti offenderentur, ut etiam risu ea ipsa prosequerentur ac plausu; in joco quippe & vino vernaliter, hoc est, argute ac ridiculariter profusa. Seneca lib. 2 de Tranquillitate vitæ : *Ea causa est, cur nos mancipiorum urbanitas in dominos contumeliosa delectet, quorum audacia ita demum sibi in convivium jus facit, si capis à domino.* Vide & Marcial. l. 10 Epig. 3. Bourdelotius : Ex fide vet. MSS. retinui, vernula frontem.

1. cin-

ras ' cinædum Embasicoetam vocari? † Deinde ne ' contubernali meo melius succederet. Per fidem, inquam, vestram, Ascylos in hoc triclinio solus ferias agit? † Ita? inquit Quartilla, & Ascylo Embasicoetas detur. † Ab hac ' voce ' equum cinædus mutavit, transituque ad comitem meum facto, clunibus eum basiisque distrivit. Stabat inter hæc Giton, & ' risu dissolvebat ilia sua. Itaque conspiciata eum Quartilla, cujus esset puer diligentissima sciscitatione quæsit. Quum ego fratrem meum esse dixissem, † Quare ergo, inquit, me non basiavit? † vocatumque ad se in osculum adplicuit: mox manum etiam demisit in sinum, & ' pertracto vasculo tam rudi, † Hoc,

‡ Encolpius. † Quartilla. ‡ Encolpius. † Quartilla. ‡ Encolpius.

1. cinædum Embasicoetam vocari] ἐμ-
βασικοῦ, idem quod ἐμβασίς (ingre-
di, & scandere), unde ἐμβασίς, gignis,
incubus, quod nomen cinædo huic, &
in eo jocus, quod promisso incubo
representetur cinædus, cui id nomi-
nis, sicut Carpo scissori infra. Nam
cinædi sanè alii ab incubis. Ios. Mer-
cerus, Not. ad Aristænet. lib. 11 Epig.
xxii. ἐμβασίς, aut ἐμβασίς, a
verbo βῆναι, pro quo Latini peram-
bulare. Catull. Epig. xxx.

Perambulabit omnium cubilia.

Scaliger ad Catull. dicitur sic quod
faciat ἐμβασίς eis τὰς νύκτας, in-
scendere lectum, & ad libidinis concita-
mentum adhibetur. Casaub. Ani-
madv. l. 11, c. 5. Idem est δὲ πρὸς νύκτας,
q. d. viricubus. Ian. Cottericus. Er-
hard. Vide tamen de his & Gonsa-
lium in Præludiis. Glossarium Pe-
tron. Embasicoetas, qui, vel qua frequen-
ter dat basia. Item incubus, qui incendit
grabatum. Innominatus in Notis, &
Fr. Pith. Vet. Lex. Embasicoetas qui vel
qua frequenter dat basia.

2. contubernali] fratri vel amasio.
Gloss. Petron.

3. Ab hac voce] Infra: Statim ab ex-
trema parte verbi consurrexit. Erhard.
Confer supra, dum loquimur.

4. equum cinædus mutavit] Quod
equum mutasse cinædum prædicat, ea ve-
rò metaphora à vertumnis, hoc est
equorum defultoribus, & (quod Pro-
pertius ait, lib. 1v Epig. 11)

Trajiçit alterno qui leve pondus equò,
desumta videri potest. Doufa P. In-
equitare obscenum Arnobio, multà-
que talia ab equis ad res Veneris tra-
lata apud Barthium Animad. in Clau-
dian. num. 3119. Gc. Erhard.

5. risu dissolv. ilia] Immoderatè ri-
debat. Gloss. Petron.

6. pertracto vasculo tam rudi] L. &
pertracto vasculò; Tam rude hoc, inquit,
belle. Vasculum, ea pars, quæ inter res
ferias nominari non debet. Plaut.
Pœn.

Facio quod manifesti mæchi haud so-
lent,

Refero vasa salva.

Liphus. Græcorum imitatio: nam
apud medicos ea pars οὐδὲν (um).
Scalig. leg. rude hac, inquit, belli crux
in prom. Rudiū lanistarum ac gladiato-
rum est, qua illi gladiorum vice ad
pugnam exercebantur. ergo vasculum
illud, rudem vocat, qua in primo
coitu, libido seu pugna irritaretur.
Palmer. Erhard.

† Hoc, inquit, belle cras¹ in promulside libidinis nostræ militabit: ² hodie enim post asellum, ³ diaria non fumo. † Quum hoc diceret, ad aurem ejus Psyche ridens accessit, & quum dixisset nescio quid, † Ita, ita, inquit Quartilla, bene, ⁴ admonuisti: cur non, quia bellissima occasio est, ⁵ devirginetur Pannychis nostra? † Continuoque ⁶ producta est puella satis bella, & ⁷ quæ

† Quartilla.

† Encolpius.

† Quartilla.

† Encolpius.

non

1. in promulside libidinis nostra] Ludit in promulsidis voce nimium argute scortillum, quæ protracto peculio pueri Gironis, significat illum poniculum pueri, parvum quasi anteludium sibi fore ad robustam libidinem concitandam: *Stuckius*. Promulsis autem antecæna, ideo quod daretur ante mulsum. Idem *Antiq. Conviv. L. 3, c. 1*, citante *Erhardo*: & *G. I. Vossius*: saltem metonymiâ contenti pro continente. Vide enim quæ infra prolixè ad, promulsidari. *Wouweren*: *Apul. l. 2 Mil. gladiatoria Veneris antecæna*. Id. *Apul. prolutivum libidinis suscitaram*. *Senec. Controv. pararium libidinis*.

2. hodie enim post asellum diaria non fumo] Id est, quoniam quidem ex sententia per diem totum robusta me voluptate explevi: ipsaque adeo usque ad satietatem quinta Veneri neccæris parte, lepidissimo inquam, illo Ityphalli flore à molitoribus meis onusta ac plena navi discessi, ultra igitur promulsidi locus non est, in satura præsertim ac saburrata probè. cras verò primo cum diluculo simul atque integram famem ad ovum atulero, tum igitur gustatione hacce matutina primulum, sic quasi rude aliqua velitari, satis pol in tempore more porro meo initiabor solens. *Doussa P.*

3. diaria post asellum &c.] Diaria cibi servorum ancillarumve unius diei, quorum dimensa illis assignabantur, prout se fidos præstabant. *Gloss. Petr. & Erhard. Aselli*, bene peculiat. *Rigaltius ad Phædrum fab.*

29. *Id. Erhard. Asinus*, in vitis id quo sumus; si ita sit, ut extrema Casinâ describitur, quod calamitas nunquam attigerit: ideo quia nullum animal asinò ostreosius. quod quidem etiam *Apuleius* innuit. *Doussa MS. Glossæ vert. οὐρνός, ἰχθὺς, asellus (pi.cu)*. & in deliciis maxime erant aselli Pessinuntii, ut scribit *A. Gellius. Erhard.* Hoc verò dicit, se post laura ac opipara viliora non desiderare, ut abunde docuit *Doussa* Potest videri & infra ad verba, *asellus erat Corinthius*.

4. admonuisti] *MS. Tragur. monuisti*, quod præstat.

5. devirginetur] Depudicetur. Virginitas & *IC. in L. 21 D. de Off. Præf. & D. Hieronymus. Alb. Gentil. de Latin. Bibl. Devirginare* dicitur pro, virginitatem eripere. Nam particula *de* jam augeat, jam minuit. *Ge. Erhard.*

6. producta est puella] Producere verbum nuptiale est, uti de Pannychide *Petronius* hic. & illa adnuptias concubinarias Githoni producebatur. notavit quædam alia de hoc verbo *Ioh. Isaac. Pontanus* ad *Macrobi.* Infra: ut in *platanona* produceret dominam. *S. A. Gabbem.*

7. qua non plus quam septem annos habere videbatur] Immaturior scilicet quàm hodie sint *Mombasæ* puellæ, quæ ante decimum ætatis annum ad viros non producuntur, sed eo anno devirginatæ deinceps cum quovis voluptari liberè audent. Lectum id à me in *Historia navigationis in Indiam Gallicè* ab anonymo instituta, libro 1, cap. 14, de *Naiorum* (ita *Æthio-*

non plus quam septem annos habere videbatur, & ea ipsa quæ¹ primum cum Quartilla in cellam venerat nostram. Plaudentibus ergo universis, & postulantibus, nuptias fecerunt. Obstupui ego, & nec Gitona, verecundissimum puerum, sufficere huic petulantiae adfirmavi; nec puellam ejus ætatis esse, ut² muliebris patientiæ legem posset accipere. † Ita? inquit Quartilla; minor est ista, quam ego fui, quum³ primum virum passa sum? Iunonem meam iratam habeam, si umquam⁴ me meminerim virginem fuisse. nam⁵ & infans, cum paribus inquinata sum, & subinde prodeuntibus annis, majoribus me pueris adplicui, donec ad hanc ætatem perveni. Hinc etiam puto proverbium natum illud, ut dicatur, Posse taurum tollere, quæ vitulum sustulerit.

‡ Quartilla.

† Igitur

thiopes Indi suos Nobiles appellant) filiiabus: Ha postquam annum attigerunt decimum, & jam ejus ætatis essent, ut muliebris patientia legem possent accipere, cognari ad adolescentem quempiam extra fines regni habitantem mittunt, qui cum multis & donis & precibus exorent, ut cognatam suam velis de virginatum venire. Qui cum venit, multis gestibus multaue latitiâ accipitur. Puella, quam de floravit, egregium quoddam & pretiosum relinquit clinodium, quod illa de collo suspensum omnem vitam suam superbe & ostentabundè circumgestat. est enim insigne licentia, qua corpus suum prostituere cui libet, licet. Nam hoc ritu non peracto, conjungi homini nato nemini potest. Geor. Erhardus.

1. primum] Abeft. in cod. Tragur.
2. nuptias facere] Hic obscenè. unde & nupta verba. Gloss. Perr.

3. muliebris patientia leg. p. a.] Viripotentem esse. Gloss. Petron. Suprà: muliebris patientia scortum. Infra: Annus ad patiendum gestientibus. Isidor. Etymolog. lib. 11, cap. 2. Virgo ab incorruptione, quasi vir ago, quod ignoret famineam passionem. Erhardus.

4. primum] Non legitur in MS. Tragur.

5. Iunonem meam iratam h.] Iunonem Genialem, quæ sexui sequiori illi lucis primum fruendæ copiam dedisse censebatur; non pudicitiae tantum matronalis præstes ac præses, sed etiam meretriciæ libidini. Doussa, Politianus, Meursius, alii. Gabbema. Iun. m. irat. hab. Tanquam numen per quod mulieres solebant jurare, sicuti viri per Genium. Adr. Turneb. Advers. l. 16, cap. 19. Vi autem, ait, viri suo natali Genium colebant: sic mulieres venerabantur Iunonem, qua etiam Iuno Natalu dicebatur, &c. Et ut per Genium viri, sic per Iunonem mulieres jurabant. I. P. Lotichius.

6. si umquam me meminerim virginem fuisse] Adi Guil. Forsterum in Observe. cap. 15; & Albert. Gentilem in Virg. lect. cap. 11. Erhard.

7. me] Deest in chirogr. Tragur. nec inconcinne.

8. & infans cum paribus inquinata sum] seu nudiustertius, cum æqualibus. Et non habet MS. Tragur.

9. Posse taurum tollere, quæ vitulum sustulerit] Adagium in fornice natum, uti videtur, sed quod ad usum verecundiores commodè torqueri possit,

E 3

† Igitur ne maiorem injuriam in secreto frater acciperet,
 † confurrexi ad officium nuptiale. Jam Psyche † puellæ
 caput involverat flammeolo; jam † Embasicoetas præ-
 fere-

† *Eucalpius.*

possit, si quando significabimus, ma-
 jora peccatorum adultum, qui puer
 vitiis minoribus assueverit. Non ab-
 surdum videtur adagium ad Milonis
 Crotoniatæ factum referri, qui quo-
 tidie vitulum aliquot stadiis gestare
 solitus, eundem taurum factum ci-
 tra negotium gestasse legitur. Atque
 ita quadrat in eos, qui paulatim re-
 bus etiam maximis assuescunt. Quin-
 til. l. 1, cap. 15. *Milo, quem vitulum
 assueverat ferre, taurum ferebat.* Ne-
 quiter verò meretrix incedit pro-
 verbum. Erhardus.

1. *confurrexi ad officium nuptiale*] O-
 vid. Amor. 3. eleg.

Ter Libas officio continuata meo est. Id.
 2. *puella caput involverat flammeolo*] Sir & Frellon. ac Lorichius. Tornæ-
 sius, Wouwer. R. Herm. cum c. Tra-
 gurg. p. c. i. *flammeo*. Gabbema: *flam-
 meolo*. Quo amiciebatur nubens bo-
 ni omnis causâ, quod eo *Flamini-
 ca*, id est, *Flaminii* Dialis uxor cui
 divortium facere illicitum, assidue
 utebatur. *Φοινικίδα* vocat Synesius
 in Epist. Erhardus: p. c. i. *flammeo*.
 Hugutio: *Flameum* (scu, *flammeum*)
 à *flama* (vel, *flamma*) dicitur, *vir-
 ta* sive *insula nuptialis*, tenuis & rubra,
 qua utebantur nubentes ad designandum
 pudoris lesionem, operientes vultum cum
 ea. Vnde Lucanus in 2:

*Lutea demissos velarunt flammea vul-
 tus.*

Sulpitius Severus Sacre hist. lib. 2 de
 Nerone: *Post etiam Pythagora cuidam
 in modum solennium conjugiorum nube-
 ret, inditumque Imperatori flammeum,
 dos & genialis thorus, & faces nuptiales,
 cuncta denique, qua vel in fœminis non
 sine verecundia conspiciuntur. Quidam
 codices hic habent flammeolo, & rectè
 puellæque convenienter. Luvenal. Sa-
 tyr. 10.* — *Sedet illa parata*

Flammeolo.

Prudent. Psychom.

*Flammeolum, strophium, diadema mo-
 nile.*

Adde Brissonium select. Antiquitat.
 1.2, c. 18. Tiraquellum de ritu Nupt.
 Rosinum Antiq. Rom. lib. 2, c. 37.

3. *Embasicoetas præferebat facem*] Gabbema: *Pineam tadam* hanc vocat Catull. in Epith. Iuliz & Mallii. *Tadam jugalem* idem in Argon. Silius lib. ult. *faces jugales*. Valer. Flacc. lib. 11, *faces legitimas*. Lucanus lib. 11, *tadam geniales*. Cic. pro Cluent. *faces nuptiales*. Claud. Epith. Hon. & Mariæ, *festas*. Hæ ex pinu fiebant, cui ut divus Iulius Scaliger an lib. 111 Poët. c. C, *ea natura est, ut ignem emit-
 tat minimè olidum sumisferumque, quam-
 quam misera admodum flamma eliciatur inde*. Plin. lib. XVI, cap. XVIII. *Faces præferebat patrimi pueri ac matri-
 mi, qui ἀμφιπυλῆς (q circumvirides)* dicebantur, id est, interprete Zosimo Hist. lib. 11, *ἀμφότεροι τὰς γυνεὺς ἔχοντες περὶ αὐτὰς, ambos parentem habente superstites*. Quinque *faces* præferri solitas auctor est Plur. Quæst. Rom. 11. Reperio, inquit Ioan. à Wouweren, tamen quatuor nonnumquam adhibitas. Lapis Patavinus: C O S. A U G. P U B L. C L A U D. Q U Æ S. M R. A N T O N I N A M. V O L U M N I A M. V I R G I N E M. V O L E N T. A U S P. E. P A R E N T. S U I S. C O E M I T. E T. I I I I. F A C. I N. D O. D U X I T. Erhardus: *faces*, ait, *nuptiales præ-
 ferri solitas*, quoniam nocte virgo deducebatur ad sponsum, nuptizque fiebant. Hæ *faces* videtur pater sponsi vel sponsæ accendisse: matres autem olim solitas præferre, multis è lo-
 cis tum Græcorum, tum Latinorum ostendi potest; quanquam Catullus paulo sensu aliter. Porro, quia *faces*
 & fa-

ferebat facem; jam ebrizæ mulieres ¹ longum agmen plaudentes fecerant, thalamumque ² *incesta* exornaverant veste: Tum Quartilla jocantium quoque libidine accensa, & ipsa surrexit, correptumque Gitona in cubiculum traxit. Sine dubio non repugnauerat puer, ac ne puella quidem tristes expaverat nuptiarum nomen. Itaque, quum ³ inclusi jacerent, ⁴ consedimus ante limen thalami,

& *faces* solebant ferri ardentibus ante nubentes; ideo *tada* ponitur sæpe pro nuptiis vel conjugio, ut ait Balbus in Catholico: & Pamphilus de Amore, eleg. 27.

Res ut testatur, Galathea tada paratur. Et Claudian. lib. 2 de Nuptiis Plutonis & Proserp.

Ac festas alio succedunt lumine tadas. Idem lib. 1 de Raptu Proserp.

Iam vicina toro, plenis adoleverat annis
Virginitas, tenerum jam profuga flamma pudorem
Sollicitat.

Parthas. in Comment. Vide Eua-
grium histor. Ecclef. l. 6, c. 1; Vbi de
Mauritii Imp. nuptiis. Adde Mure-
tum ad 5 Catull. Hotomannum de
xptu Nuptiarum, c. 15. B. Rhenanum in
Tertull. l. 6 adversus Valentin. cap. 32.
Briffon. de ritu Nupt. Tiraquellum
de Nupt. Rofinum Antiq. Rom. l. 2,
c. 37. Barth. ad Claudian. num. 878.

1. *longum agmen plaudentes fecerant*]
Artemid. lib. 11. *καὶ γὰρ τὰ αὐτὰ*
ἀμφότεροι συμβαίνει, τὸ τε γαμῶν
τι καὶ ἀποθησκόντι, οἷον περὶ πομπῇ
φίλων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν (Ea-
dem utrique conveniunt, & nuptias cele-
brant, & diem obeunt: quali pompa
amicorum virorum & mulierum). Hie-
ronymus ad Demetriadem: *Quam*
habitura pronubam, quo deducenda co-
mitatu? Stridor unica lingua procacia
tibi Fescennina cantabit. Quintilian. De-
clam. cv1. *Vis scire quid sint nuptia?*
Adspice illam virginem, quam pater tra-
didit, eundem die celebri, comitante po-
pulo. Gabbema.

2. *incesta exornaverant veste*] Sic &
c. Pith. Wouwer. ac Rutg. Herman-
nides. Tornas. & MS. Tragur. *incesta*
exornaverunt v. Frellon. & Lotich. *in-*
gesta exornaverant v. Erhardus: Leg. pro
incesta, ingesta. Thoros nuptiales pur-
pureis olim vestibus consterni solitos,
multis exemplis clarum est. Barth.
ad Claud. n. 1793, & 2733. Arno-
bius l. 11. *Cum in matrimonia convenitis,*
toga stermitis lectulos. Lucan. l. 11.

— *gradibusque acclivis eburnis*
Stat torus; & picto vestes discriminat
aurò. Gabbem.

3. *inclusi jacerent*] Ex verecundia
humanitatis communis; & more nu-
ptiali, quem tangit D. August. de Civ.
Dei l. 13, c. 18. *Quid concubitus conju-*
galis, qui secundum matrimonialium pra-
scripta tabularum, procreandorum sit
causa liberorum? nonne & ipse, quam-
quam sic licitus & honestus, remotum ab
arbitrio cubile requirit? Nonne omnes fa-
mulos, atque ipsos etiam, paranympchos,
& quoscumque ingredi qualibet necessitu-
do permiscet, autem mitti foras, quam
vel blandiri conjunx c. nuptiis incipiat, &c.
Vide historiam S. Eugeniz. Erhardus.

4. *consedimus ante limen thalami*] An
ex more veteri, quo receptum ut
quispiam, ex sponsi amicis confide-
ret, qui composceret mulieres novæ
nuptæ conclamantes? Pollux lib. 111.
καλεῖται δὲ τις ἴνυμφος φίλων καὶ
θυρωρός, τοῖς θυροῖς ἰφιστηκώς, καὶ
εἰρων τοῖς γυναικῶς βοηθεῖν τῇ νυμ-
φῃ βοήσῃ (Vocatur autem aliquis ami-
corum sponsi qui foribus adstans concla-
mantes vociferanti sponsa mulieres com-
pescat).

thalami, & inprimis Quartilla ¹ per rimam improbe diductam adplicuerat ² oculum curiosum, lufumque puerilem libidinofa speculabatur diligentia. Me quoque ad idem spectaculum lenta manu traxit: & quia ³ considerantium hæferant vultus, quidquid à spectaculo vacabat, ⁴ commovebat

peſcat). Ideo autem acclamabant ne novæ nuptæ patientis vox audiretur. Scholiaſtes Theocriti: τὸ ἰπὶ θάλαμον εἰδέναι αἱ παρθέναι, ὥς τῆς θαλάμου, ἵνα τῇ παρθένῃ βιαζομένης ὑπὸ τῆς ἀνδρὸς ἡ φωνὴ μὴ ἰξάκηται. (Epithalamium autem canunt virgines ante limen thalami, ne novæ nupta à viro vim patientis vox exaudiat). Thalamus ſtruebatur in atrio exadverſum januæ, unde lectus adverſus Propertio; hinc quæ ſternunt thorum Janitricæ, Græcis θαλαμίδεσσαι, Pollux lib. 3. Gloſſæ: janitricæ δύο ἀδελφὴν γυναικὸς, ζευγυμοί (duorum fratrum jugales uxores). probe verò; nam harum munus ſternere thalamum. Porro θαλάμος, Latinis Lectus genialis dicebatur. Seneca l. 6 Controv. 6. Verſa ſunt in exequias nuptia, genialisque lectus mutatus in ſunæbrem. Juvenalis Satyr. 10.

-- Sedet illa parato

Flammeolo, Tyriusque palam genialis in herbis

Sternitur. Io. à Wouweren.

1. per rimam improbe diductam adplic.] Sic & Wouweren, alii. Tornæſ. p. r. i. deductam (in m. diductum) a. Sed c. Tragur. p. r. i. a. ſine d. Douſa: Huc facit exemplum illud à Martiali l. 11. Oblinitur minima, ſiqua eſt ſuſpicio, rima.

Punctæque laſciva qua terobrantur acui. Vbi, cur laſciva acui cognominata Martiali, in controverſiam vocari poſſe video. Mihi verò jam id ex Chriſtianiſſimo ſcriptore Tertulliano planum facere eſt benignitas, in opusculo de Virginibus velandis, præeunte nobis in hæc verba: Simulque ſe mulieres intellexerunt, vertunt capillum, & acq̃ laſcivioris comam ſibi in-

ſerunt, crinibus à fronte diviſis apertam profeſſa mulieritatem.

2. oculum curiosum] Apul. lib. 11 Mil. Cuncta curioſis oculis arbitrabar. & paſſim alibi. Wouweren.

3. considerantium hæferant vultus] Scilicet Quartillæ & meus, qui junctis capitibus novos nuptos per eandem rimam conſiderabamus. Ge. Erhardus.

4. commovebat valgiſter labra] Sic & Frellon. atque Lotichius. Tornæſ. Wouwer. R. Herm. c. Tragur. c. abiter l. Erhardus: comm. obiter lab. Hic commovet labra, qui laſcivi oris motu ad amorem allicit, & ſic conformat os, ut baſiari velit. Wouweren: c. obiter. l. al. c. valgiſter labra, quod non improbo. Quid autem ſit valgiſter oſculari, exprimit Lucianus: ἵταίε. διαλ. ἰφίλων μὲς τὸ ὤφθον, ὡς τῆς οὐ ἀνδρὸς, ὅτε αὐτὰ μόνον περὶ οὐρανίου τῆς χειρὸς, ἀλλ' ὑπονοήσας τὸ εὖρος (Oſculabantur me primo perinde atque viri ſolent, non ipſa modo labra applicantes, ſed os quoque ſubaperientes). atque ita valgiſter oſculantes collifione linguarum ludebant. Apul. Mileſ. 6. Accepturus ab ipſa Venere ſeptem ſavia, & unum blandientis lingua appuſum longè mellitum. Idem lib. 11. Articius eam complexus capi ſaviari, jamque patentis oris inhalatu cinnamæo, & occurrentis lingue illiſu neſtæreo prona cupidine adlubefcente. Tibullus:

Et dare anhelanti pugnantibus humida linguis

Oſcula.

Hoc graphice Cn. Matius: Columbaſque labra conſerunt labris. Vnde Mæcenas: Si quis fœmina cirrò criſpata labris columbatur.

1. ſur-

movebat valgiter labra, & me tamquam 'furtivis subinde osculis verberabat. * Abjecti in lectis sine metu reliquam exegimus noctem. * * * * *Venerat jam tertius dies, id est,*

1. *furtivis subinde osculis*] Sic & editio Frellononiana, Wouwerius, Lotich. R. Hermannides. Tornz. & c. Tragur. f. f. *oculu*. Doufa MS. ad edit. Tornz. f. i. arbitror legendum, f. f. *oculiu*. Doufz editio, f. f. *oculu*. in m. f. f. *oculiu*. Anonym. MS. in ora edit. Doufianz, probans *oculu*: Sic nostrates, (inquit) *sy werpt my altemet een oochshken toe*. Turneb. l. 1, c. 19. Erhardus: f. f. *oculu*. Al. *oculu*. Sic furi osculantem suam amicam componit Agathias l. 7 Antholog. sic Ovid. *furtiva voluptas*. sic *παρρηγομένη* pro furtivo concubitu frui, dixit Phocylides. Barthius in Muszum num. 182.

2. *Venerat jam tertius dies*] Pergit, aut orditur idem Encolpius. Hicque incipit Fragmentum Satyrici Petroniani, nuper Tragurii in Dalmatia in Nicolai Cippici bibliotheca, à Dn. D. Marino Statilio observatum, missoque in Italiam exemplò Patavii primum exeunte A. 1663 non sine mendis excusum, mox A. 1664 in Gallia, à Ioanne Caio Tilebomeno (quod nomen per anagramma,) in Suecia à Cl. Ioanne Scheffero A. 1665, in Germania à nobili Sene D. Thoma Reinesio A. 1666, censurà & Notis illustratum, interea ab Amplissimo Hadriano Valesio, & D. Ioanne Christophoro Wagenfeilio, primatiò, ceu omnino supposititium impugnatum, à D. Statilio re & scriptis, destinato Excellentissimo Antonio Grimani Oratori Romz Veneto ipso Traguriensi codice, defensum, & nunc facta Romz editionis Patavinæ cum protographo collatione, cuius protographi exemplum cum omnibus literarum apicibus & scripturarum compendiis, atque eo quod hoc Fragmentum eodem caractere in eademque charta præcedit Petronii

dudum editi, & utriusque interlinearibus marginalibusque notis (quæ omnia separatim edentur) à Cl. Ioanne Lucio Rerum Dalmaticarum scriptore nuperrimè edito, Amstelodamum transmissum, accedentibus doctissimorum Victorum Romz, & Lutetiz Paris. sententiis, denuo impressum, à sphalmatis typographicis fideliter juxta exemplar, necnon ipsius primi lusciosi descriptoris Traguriensis, ubi, habito delectu trium præmemoratorum interpretum, id necessitas jussit, utilitatisve suasit, studiosè perpuratum, incipit; novenis, vel si mavis, undenis conspicuis locis, ubi id antè editis aliquid superaddit, peculiari caractere insertum, variantibus cætera quoquomodo lectionibus notatis. Cujus hæc portio prima, reliquis ordine observandis, prælucente typorum discrimine, subjectoque triumviro- rum potissimum commentariò.

Vbi ante omnia, cum sic constet Fragmentum hoc variè, integris dissertationibus, & epistoliis, ceu *planon & spiritum* oppugnatum, & rejectum, testantibus typis Noribergensibus A. 1667, quantum angustia Notarum patitur, ostendendum, Fragmentum id hancce sedem, sed vel ideo, quòd hic sparsum, coincidentibus dudum editis, inseratur, in codice verò Tragur. continuum repariatur, sic aliis typis excudendò & legendò, meruisse, ac nequaquam *totum salum, fictum, & supposititium esse*, Marinumque Statilium, quæ huic Fragmento invidentur, non ex Henrici, Hadrianique fratrum Valesiorum recentissimis scriptis, non item ex Gruteri, Doufz, & Erhardi interpretum, hausisse, quæ verba adversæ partis, sed Patavii primum sub

E ;

Petro-

Petronii nomine excusa, mendis quibusdam, queis tamen ea quæ in cruento tam confuso scripto sollicitiam sapientiamque merentur, longè præponderant, exceptis, fuisse esseque genuina, chirographon unde hæc deprompta extra omnem suspensionis notam positum, antiquum, minimeque Statilium impostorem egisse, qualis toties indigitatur. Quorum omnium adeo facilis probatio, si vel præfationem Pauli Framboti Patavinam huic Fragmento A. 1664 præfixam relegamus, in qua nihil sollemnium in his talibus omittit, auctorem nominat qui prævia cum viris Magnis communicatione hoc quidquid erat aggressus, horum si interea Rhodius Prof. Pat. fatò functus, sententiamve in scriptis dicere noluit, quid hoc ad auctorem, aut Frambotum? ideone nos Cœnâ Trimalchionis carere debebamus? locum verò hi domumque & bibliothecam designant, ubi ipsum protographum in Dalmatia videri & haberi poterat, si quis de fide edentium ambigeret: quod cum deinde nimium fieret, missus est à Statilio ipse codex Tragur. Romam, ubi à collegio Doctissimorum virorum A. 1668, 28 Augusti, testibus publicis ephemericibus adinventum, codicem ultra ducentos annos numerare, esseque exaratum ætate circiter Petrarchæ, quod ex literarum ductibus & papyro sic certò statuunt: ut nullum dubium superfit. Quæ præmissa ita juxta præfationem Framboti, unde sua tela acuerunt oppugnatores. Longè verò aliter rem narrat Dn. D. Statilius in Apologia (quæ seorsim excudendis adjungetur), adeò se consilio publicandæ Cœnæ hujus Trimalchianæ eximens, ut ne quidem Patavinus editor Statilii nomen sciverit, quem Statileum nominat.

Sumus verò sic ad seculum usque tuti cum nostro codice; probabo & diutius, facta integri manuscripti quale Traguriò Romam allatum, vero apographo Amstelodami cui li-

bitum fuerit inspiciendò, relatione

Titulus minio scriptus:

PETRONIVS ARBITER.
PETRONII ARBITRI SATYRI
FRAGMENTA, EX LIBRO
QUINTODECIMO ET SEXTO
DECIMO.

Cum alio furiarum genere &c. p. 2, usque ad p. 26, l. ult. editionis hujus, *ragare stuprum*. Hactenus conveniunt; nunc paulisper divertit, seu omittit lin. unam c. Tragur. subjiciens post, *stuprum. jam ille mihi — usque, penus dedissem*. Vnde longius recedunt: nam post *dedissem* c. Tragur. habet, *cum ergo proclamarem strinxit, & si Lucretia es inquit, Tarquinium invenisti. Quid faciunt* (ubi coeunt p. 38) *leges &c. usque probat*. Denuo fragmentum digreditur ead. p. 38, subnectiturque post *probat*. Sed ut primum gython præparata nos implevimus: cœnâ hostium non sati p. 46, ubi coincidit. Disceditur p. 53, l. 4: *inter in nos que* (pro, *interim nos que*) &c. *mulieres intueremur*. Iunguntur p. 55: *Ac ne gython quidem ultimus risum*. Recedit l. 11 *mille oscula dedit*, (coincidit p. 67) *stabat inter hec gython* ad p. usque 73. Disperguntur, *me tanquam furtivis subinde oculo verberabat*. (Colliguntur p. [interea fragmentum intercurrit posterius, quod cum hoc prior non est commiscendum.] 199) *Comprobamus factum &c.* Disceditur, p. 208 *prostrare nudam in nebula luna*. Coitur p. 304: *Nomen amicitie*. — Seceditur p. 305, l. 6 *inclusa*. — egrum plantibus *petit*. Reditur p. 315. *Qui pelago credit &c.* Rumpunt p. seq. l. 8 *quam ipsi — infra pecuniam positi*. Conveniunt p. 321 lin. 4. *Prisci enim temporibus cum adhuc nuda virtus &c.* Dissociantur p. 331 *Troie sacra*. Sociantur p. 341, l. pen. *O felicem inquit, matrem &c.* Disceditur p. 343, l. 5 *ocius foras exi*. Coincidunt p. 345, l. 4 *dum hec fabula inter amantes &c.* Migratur p. 349, l. 4 *manusque continerâ rixa*, (reditur demum p. 377, l. pen.) *stante ergo utraque acie &c.* Seceditur p. 380, l. 7 & *ne residua &c.* illico junguntur l. ult. *Exsonas ergo &c.* De-

sc&i-

flectitur p. 384, l. 3 *puero basium dedit.* Mox reditur l. 1 p. seq. *ceterum eumolpus.* Abitur p. 396, l. 5 *concinnavas spoliatum crinibus vultum &c.* p. 415, l. 8 redeunt: *Multos inquit eumolpus juvenes &c.* Abeunt p. 448, l. 8 *haud dubie credentibus indicavimus,* (revertuntur p. 453, l. 7) *procedentibus deinde longius rogavi &c.* Divertunt p. 462, l. 6 *oculis querentes voluptatem robustam.* Copulantur p. 465 *Nocte soporifera &c.* Divelluntur ib. l. penult. *preteritum se totus imagine versat.* Coniunguntur p. 466, l. 7 *Cubiculum autem &c.* Disgregantur p. 469, l. ult. *si culpam emendare dimiseru.* Revocantur p. 474. *Nobilis astringit.* Adhuc migratur p. 476, l. 2 *oculus fruer.* Coincidunt p. 478, l. 8 *quod solum igitur salvo pudore poteram confingere &c.* De cætero vix msm dissentit præterquam in singulis aliquot verbis, aut lineolis, usque ad pag. 501, lin. 3 — *clausum possidet arca Iovem.*

Qui finis est prioris partis, subiiciturque rubre iterum notatum:

PATRONII ARBITRI FRAGMENTA EXPLICIT. EX LIBRO QUINTODECIMO ET DECIMO SEXTO.

Post exiguum spatium, in altera parte ejusdem folii, seu versa pagina, incipit Fragmentum de quo nobis res est:

Veneras jam tertius dies &c. quæ hic gemino impressa charactere vulgatis coincidentibus leguntur, ad finem usque, *rapiamque tam plane quam ex incendio fugimus.*

Diversæ lectiones interlineares dux solum, exque fragmenti posterioris; marginales utriusque 42 circiter numerantur, quas inter nostri Fragmenti ultra 24. e. g. *pittracia*, in marg. *pittracia.* *Assentemur ait ille, & dum illi balneum petunt nos &c.* ad m. al. *absentem* pro *Assentem.* *periiapatur*, in m. al. *parabatur.* hocque al. seu alii aut aliis quinque, ac solum in hoc nostro mso reperitur. Distinctiones, & orthographiam, ex ipsa quidem relatione seu recensione licuit colligere, vestigiis studio reli-

ctis ac indiciiis factis, sed addam. Initiò statim prioris fragmenti, *Cum aliu &c.* inquietantur. *qui clamant bæ vulnera.* In posteriore: *Sunt vestra salva restæ: domum cave.* circumspicias. *cave majorem maledicæ.* Ratio metrica, in ipsis etiam hexametris.

Et qui sollicitas nuptas ad primum peccat.

Si modo fas est mihi vera impune probari.

& hujus farinæ descriptorum innu-mera.

Sentio igitur, describentem, & qui nonnulla affricuit marginalia, à quibus rō periiapatur, in m. al. *parabatur.* & bonæ frugis similia eximo, non fuisse auctorem seu ipsum excerptentem gemini nostri Fragmenti. Ratio, quia ipse excerptens elegantiz, Philosphiz, & Poëtices studiosus, spurca ceu scopulos devitavit, omisiss quæ de fratre Gitone p. 34, 35, de concubino pathico Eumolpi p. 316, 317, &c. nefanda narrantur, nec non fescenninis,

Quali nox fuit illa, &c.

p. 300; & similibus: graviora, elegantiora, & poëtica maxime selecta: omisiss naufragiò quæque Encolpius post naufragium cum lacrymis de sorte hum. queritur, ac sententiarum aliquando connexionem, ut modo aditum ad carmen pararet, numeratis singulis versiculis ne quis periret, numeroque fideliter sub finem ubivis majusculis consignarò. e. g. initiò, *versus* XXI. dein, *versus* VI. &c. Epici mutationis Reip. Rom. *versus* CC XCIV (vulgò 295, sed unus in fragmento non est, qui in Notis infra exprimetur). atque sic retro, ac post: de Trimalchione in priori fragmento nonnisi occasione Poëseos, ibi: *Comprobamus factum, &c.* p. 199, carptis versiculis *Luxuria rictu* — mentionem faciens, ejus verò cornam ne verbò quidem ibi tangens, sed integram historiam, iteratis, *Comprobamus.* & versiculis, *Luxuria.* posteriori fragmento reservans. De tali excerptente, qui carmen, inquam, amat

amat & intelligit Petronianum, & præfert honestum, incirca, ac quidquid indecorum non est præsumendum. Hinc mihi tertium adfuit, eundem fuisse excerptem posterioris partis, accedentibus iisdem utriusque *αεθησεως* (argumentis, iudicandi materie) *Trimalchio* semel in priore, constanterque in sequenti, similiter perpetuo *Agamemnon*, & alia; non quod primum excerptem *Agamemnon* scripsisse existimem, sed quod imperitus scribe in hoc aliisque quàm plurimis, æqualiter deceptus sit. Vtrumque fragmentum eadem charta jungitur, utriusque ejusdem valoris mixta bona malis marginalia. Demum statuo plura omnino fuisse exemplaria, eaque vulgata, unde de ætate præsumere pronum, propter quinquies adscriptum *al. alii*, vel alias. Ab omni dolo miserandam simplicitatem nostri descriptoris Dalmatæ, ipsumque etiam qualem dedi primum excerptem, responsurus breviter ad objectiones, absolvo; fierique potuit, ut binæ fuerint Petronii *editiones* (editiones), altera succinctor ipsi Neroni transmissa, & ejus noctes pandens, altera prolixior Claudium & ejus liberos, pluraque id tempus alia revocans, cuius utriusque excerptis variè forsan commixtis aliena insuper quivisse admisceri non negandum, sed quæ illa sint, deliberandum: quod Petronius etiam in dudum editis, rot habitis educatoribus, (quid censendum cum anno millesimo undequingentesimò primum Venetiis in hanc lucem nasceretur, seu typis excuderetur?) non sic purè fluat, ut Romana Siren ab ejus ævi scriptore poscebat. hicque loquentium & agentium personarum, id verò non Romæ, sed in Colonia, urbe Græca, utrobique ferè ebriarum mentium, dissolutorum animorum, queis verba & res aptanda, habenda ratio.

Objectiones, quæ hic moveren-

tur, ad duas redigo. Primò, quæ multum decederet posteriori Fragmento, quòd nullus titulus præluceat, vice versa præcedenti obæquatur geminus, uterque ex Lib. xv, & xvi depromptus. Respondeo: *Venerat* &c. Cœnam Trimalchionis, extremam circiter partem facere Libri xv, & Librum xvi incipere verisimiliter inter p. 309, & 314, postquam *Ascylos à Cœna libera, divisis manubiis, Encolpium raptò Githone deseruerat, Encolpiusque Eumolpum novum amicum nanciscitur*. Quid hic quæso, erat opus Librum adscribere? cuius non solum versâ paginâ facta mentio, sed etiam pars Cœnæ, i. Trimalchionis cum Agamemnone super Poësi sententiarum collatio & simul pars hujus Fragmenti in præcedentibus tamquam furculus in arbore, tessera hospitalis, pars licii in polymita veste, literæ originis, membrum totius continebatur, ut ex recensione patet, quod excerpti pro memoria non poterat non sufficere; estque hæc objectio, quantivis videatur, nullius pretii: imò magis stabilit nostram thesin unius & indivisi operis. Deinde objiciat quis, potuisse mangonium intervenisse, quo aliena infarsita. Hæc ego non negavi, sed ea de re juxta præmissa sobriè, aliaque prorsus ratione statuendum, quàm à *totum fictum, falsum, & supposititium opinati*, inceptum. Neque enim existimandum, ex atomis Democriti hæc fortuito casu, ante aliquot secula sic coisse; aut verò, quæ ingeniosissimos quosque in connectendo multum latuere, *hominem nugacem & ineptum*, ut vocant, tunc potuisse: ut admiratione defixis & talia stupentibus posteris jam illuderetur. particularia in commentario videbimus. Patet verò sic, patebitque in progressu, non sine injuria rei literariæ & Arbitri hanc sedem Fragmento denegari potuisse; quam argumentum & constans ordo non tam petit, quàm cum imperio poscit. Stylus etiam fortiter se defendet; aliquibus sortem

id est, *expectatio libera cœna. Sed tot vulneribus confossis fuga magis placebat, quam quies. Itaque, cum mœsti deliberarem, quoniam genere presentem evitarem procellam, unus servus Agamemnonis interpellavit trepidantes: & Quid? vos, inquit, nescitis hodie apud quem fiat? Trimalchio lautissimus homo horologium in triclinio, & buc-*

fortem expectantibus, quam tempus & exacta Crisis docuerint.

1. *expectatio libera cœna*] Quia illo die tertio expectabatur libera cœna. Sed quænam est hic *cœna libera*? num, quam accipiunt, qui hætenus fuere captivi? Sic conjectare licet ex sequentibus, in quibus mentio vulnerum, & fugæ. An, in qua liberius & solutius vivitur? quomodo Plautus *liberas ades*, liberum locum in Casinæ III, sc. 2, & seq. (adde Pseud. V, sc. 2, v. 2: Pœn. III, sc. 3, 25, & 44.) Propertiusque *liberam* vocat *togam*? Consule & Lampridium in Heliogabalo, capite ij. Ioan. Schefferus. Apprimè *cœna* Trimalchionis *libera* dicitur, tum quod liberum esset cuius, accumbere mensæ: tum quod in ea quidquid vellent convivæ, facerent ac dicerent: illic enim omni-modæ & Decembris, quam vocat Horatius, libertas erat. Ioh. Caj. Tichenomæus. Quo verò sensu Ampliff. Dn. Thom. Reinesius *cœnam* hanc *liberam* dictam existimet, circa f. fragmenti animadvertere erit, ad verba: *Omnes illos (servos) testamento meo manumitto.*

2. *unus servus*] Ioh. Christoph. Wagenfeilius in dissertat. sua contra Fragmentum hoc: Statueram Italæ linguæ gnarum fuisse planum nostrum, & confido omnes idem opinarios, ubi primum hos loquendi modos perpenderint. *Unus servus Agamemnonis interpellavit. Non mehercule mi jactura gusti fuit, &c. Schefferus: unus servus. Optime, pro, quidam, aliquis. Cicero xv Ep. 16. fam. Quamquam, quicum loquor? cum uno fortissimo viro, qui posteaquam forum attigisset,*

nisi plenissimum amplissima dignitatu. & in i de Or. Sicut unus paterfamilias his de rebus loquar. Plaut. Mostell. III, f. 2, 147. Iterum jam ad unum saxum me fluctus ferunt. Infra circa sihem: Vnus precipue servus libitinarii. Adde Scioppi Animad. in Voss. § 51. Confer verò quæ infra notabuntur ad numerorum numeros. &c, tamquam unus de nobis.

3. *Quid? vos, inquit, nescitis h. a. quem fiat? Trimalch.*) pro MSi, & Patavinæ editionis, *Quid vos, i. n. h. a. q. fiat? T. Schefferus: apud quem fiat? Non placet punctum interrogationis. Potius ponendum post, quid videtur. Quid, ait, deliberatis ita? Scilicet vos nescitis, apud quem fiat. illud fiat accipiendum arbitror de cœna, repetenda ex superioribus. Fit cœna, contrarium est tñ facit cœnam, quod habet Plautus in Casin. III, sc. 6. Ego jam intus ero, facite mihi cœnam. & Cicero lib. ix Epist. 24. Obliviscere cœnulas facere. Martialis II de Selio: facta est jam tibi cœna. tñ fieri sic absolute usus & Terentius in Phormionis a. II, sc. 2. Verba vulgò ita habent:*

Tene asymbolum venire, unctum, atque lotum è balneis,

Otiosum ab animo? cum ille cura & sumptu absumitur.

Dum tibi sit, quod placeat:

Sed Ianus Gulielmus in Plautinis Quæstionibus ad Captiv. c. 4. *Membrana Verdenfes habent; dum tibi sit. Verbo non multum, sententia permagna elegantia accedit. Fieri, in convivio, cum deliciis instruuntur. Plaut. Trucul. Mene, aliquid jam fiet.*

2. *subor-*

& buccinatorem habet ¹ subornatum, ut subinde sciat quantum de vita perdiderit. ² Amicimur ergo diligenter, obliti omnium malorum, & Gitona libentissime servile officium ³ tuentem ⁴ usque hoc, jubemus ⁵ in balneo sequi. Nos interim vestiti errare cepimus, imo joculari magis, & ⁶ circulis ludentium accedere; cum subito videmus senem calvum tunica vestitum ⁷ rufsea, ⁸ inter pueros capil-

1. subornatum] Ad hoc instructum, ut buccinâ der horz signum. Optimè. Cicero i de Lég. c. 22. Intelliget, quemadmodum à natura subornatus in vitam venerit. i. e. instructus, paratus. Simplex, pro composito ornatus. Tertullianus in de Præsc. Ipse denique hareses à Philosophia subornatur. Io. Schefferus.

2. Amicimur ergo diligenter, obliti] juxta MS. loco Patav. editionis, Amicum ergo, diligenter o. Ad Patav. edit. Schefferus: diligenter obliti. Verè Petronianum. Sic enim statim ab initio: sed nec viam diligenter tenebam. Martialis lib. vii, 26. O quam Regule diligenter erras!

3. tuentem] Expedientem, obeuntem. Cicero x Ep. 11. Quod reliquum est, tuum munus tuere. Schefferus.

4. usque hoc] Optimè, pro hoc usque. Vulgò scribitur, hucusque, quia hoc & huc promiscuè dicebant veteres. Vide Virgil. viii Æn. v. 423, ibique servium. Nempe sicuti usurpabant usque quò, & quò usque. Est autem genus ellipticum, in quo intelligendum ad, & tempus, ut sit plene, usque ad hoc tempus. Cicero de Inven. 11. Ab ultimo principio hujus præceptionis usque ad hoc tempus. Scheff.

5. in balneo sequi] Etiam hoc optimè, & planè ex consuetudine Petronii. Vt in pridem editis: ad rescindendum ignem in vicinia cucurri. Et in nostris, infra: voca coccum in medio. item: vetui in hoc diversorio quenquam admitti. Phædrus noster lib. v, c. 2. in conspectu meo audes venire. ubi vide, quæ notavi. Idem.

6. Nos interim vestiti] Interim hic vel ut discreto solum rei ad narrationem pertinentis attendi potest, ut in illo Terentii Andr. Tristis interim, nonnunquam collacrymabat. vel pro repente exponi, & tunc errare jungi, ut apud eund. Hecyr. Primum dies complusculos bene conveniebat sanè inter eas: interim Miri modis odisso caput Sofstratem. Vbi Donatus, interim est repente.

7. circulis ludentium] Pro MSi, & Patav. c. ludentem. Schefferus: circulis ludentem. Adscripserat suo codici Nobiliss. N. Heinsius, ludentium, quod sine dubio est rectum.

8. rufsea] Color rufseus seu rufus est rutilus, vel vicinus. G. I. Vosius.

9. inter pueros capillatos ludentem] Capillatus grex puerorum nobilium est, ut Mart. Epig. lxi lib. x.

Ludi magister parce simplici turba: Sic te frequentes audiant capillati. Nutriebant enim comam ingenui pueri, & aliquando cirris insigniebantur. Sic Persius Sat. 1.

Ten' cirrorum centum dictata fuisse Pro nihilo pendas? — Capillos namque nutriebant usque ad pubertatem. unde capillati pueri imberbes dicebantur. Ramirez. Ambros. lib. vi Hexæmer. Haud inscitum extrat adagium; nullus comatus, qui non idem cynadus. Gabbem. capillati pueri. Impuberes & ad generationem inepti: comam enim alebant in signum impubertatis. Gloss. Petr. Erhardus: Satyrice Trimalchioni illud, quod senex calvus inter impuberes aut pubertati proximos ludat pilâ, nec enim senum est exercitium pilæ lusus,

capillatos ludentem pila. Nec tam pueri nos, quamquam erat operæ precium, ad spectaculum duxerant, quam ipse paterfamilias, qui 'soleatus' pila *prafina* exercebatur. nec eam amplius repetebat, quæ terram contigerat, sed 'follem plenum habebat servus, sufficebatque ludentibus. Notavimus etiam res novas. Nam duo spadones 'in diversa parte circuli stabant, quorum alter matellam tenebat argenteam, alter 'numerabat pilas: non quidem

lulus, sed juvenum. Savaro Not. in Sidon. l. i. Epig. 8.

1. *soleatus*] A balneo cum ad coenam pergerent, soleas aptabant pedibus, quas deponebant cenaturi. Eas adservabant servuli à pedibus stantes: Martial. l. xii Ep. lxxxix: l. xiv Ep. lxxv: l. iix Epig. lix. Exire autem soleatos à balneo probat idem lib. xii Epig. lxxxiv. Nam in thermis ubi lavabantur, exercebantur & pilâ, ut lib. xiv Epig. clxiii. & Papin. lib. i Sylv. in poemate cui lemma, Balneum Etrusci. Erat autem insolens negotium post lavationem aptatis soleis iterum ludere: nam lusus pilæ erat ante lavationem. Mart. lib. vii Ep. xxxi. Sic Petronius Trimalchionem illum lautissimum senem describit omnia insolenter, & præter hominum morem facientem, & inter alia soleatum pilâ ludere dicit, id est post lotionem. Laur. Ramirez.

2. *pila prafina*] Sic codex Tragur. Priores, *pila sparsiva* aut *sparsina*. Ioan. Tornæsius ad marg. suæ editionis, *sparsivam* explicat: quam in ludentium juvenum turbam spargeret & mitteret. Vbi Doula: c. M. *sparcina*. f. *sparteæ*; *sparsina* c. Pithœi. Lundorpius: *sparsina*. L. *sparsi*. a. Vidend. Hieron. Mercurial. de arte Gymnast. l. 2, c. 5. An *pila sparsiva* fuit trigonali, quæ parva erat, non triquetra figura; sed à loco trigono, vel à numero, figura, situ ludentium: stabant enim tres eo ordine, ut trigonum seu triangulum redderent; ut ex nummis

M. Aurelii Antonini apud Byzantios percussis adparet, quorum figuram loco citato posuit Mercurialis. Schefferus ad c. Tragur. *pila prafina*: Corrige, *sparsina*, vel *sparsiva*, ut habent vulgati. Non: vix Latinum est, *sparsiva* & *sparsina*. & quàm titubant interpretes! sequor hic Tilebomenum, cui & adhæret Wagenfeilius in dissertatione sua super Fragmento Arbitri Traguriensis, laudans pro hac sententia etiam Octavium Ferrariensem Patrav. P. Sic verò Tilebom. *pila prafina* Optimè. In Fragmento Arbitri, jam toties vulgato, *sparsiva* ineptè legitur: Quemadmodum & paulo post in eodem malè scriptum est: *Erat autem venalitium titulu pictum, & ipse Trimalcio capillatus caduceum tenebat, Minervæque ducente tenia intrabat. Quid est autem: Minerva ducente tenia intrabat?* Itaque rectè in hoc legitur: *Minervæque ducente Romam intrabat.* Ad dam tertium, ubi scire scribitur: *Allata est gustatio valde lauta.* In vetere verò: *allata est gustatio valde laudata.* Quo nihil est ineptius, & alienum magis à re proposita.

3. *follem*] Lexicon Vetus: *Itag, mantica, follis*. Vegetius de re Milir. lib. ii, c. xx. Denique decem folles, hoc est decem sacci. S. A. Gabbem.

4. *in diversa parte circuli*] Plin. lib. v Epist. vi. *Apodyterio superpositum sphaisterium, quod plura genera exercitatio-nis, pluresque circulos capit.*

5. *numerabas pilas*] Hinc non incomodè explicari posse videtur illud Seneca

quidem eas, ' quæ inter manus lusu expellente vibra-
bant; sed eas, quæ in terram decidebant. Quum³ has
miraremur lautitias, *accurrit Menelaus, & Hic est, inquit, apud
quem³ cubitum ponetis; & quid? jam principium cœna videtis?
⁵ Etiamnum loquebatur Menelaus, cum⁶ Trimalchio lautissimus
homo*

Seneca in Epist. *Quid si pilicrepus su-
perpenderit, & numerare cœperit pilas,
actum est. P. Scriverius MS.*

1. *qua inter manus lusu expellente vi-
brabant*] Tria sunt in ludo pilæ no-
tanda. Raptim ludere, quod sit quum
cadentes pilæ è pulvere rapiuntur, &
postquam solum percussere, & saltu
assurrexere, revocantur; quod Luca-
nus in Panegy. dicit, *revocare caden-
tem pilam*. Tum *Datim ludere*, quan-
do, inter multos in corona vel choro
ita luditur, ut alius alii pilam det, &
sæpe fallat. nam cum gestu significet
se alicui jacere, jactat alii, qui securus
est in choro. Idem Lucanus dicit *red-
dere fugientem non sperato gestu*, id est,
quando videtur pila prærevolutura
ludentem, eam reddere eo corpo-
ris gestu, & membrorum positione
quam nemo suspicaretur aut spera-
ret. Denique, *Expulsum ludere*; quod
erat quando jacta pilæ se invicem lu-
sores, ne eam possent rapere, expel-
lebant: Lucano *geminare volentem pi-
lam*, id est reddere dum ipsa volat,
nec adhuc decidit. Varro apud No-
nium: *Purgatum scito, quoniam videbis
Roma in foro ante lanienas expulsum lu-
dere*. Quod narrat de Lacedæmoniis
in theatro ludentibus. Lucianus in
Anacharsis sub Solonis persona, &
Iul. Pollux lib. iv Onomast. memi-
nit hujus ludi. l. si ex plagu l i i § ult.
ad leg. Aquil. Sed Trimalchio hic
præ mollitie rapere nolebat deciden-
tes pilas. Laur. Ramirez.

2. *has miraremur*] Tragur. Fragm.
hic interfert, ergo.

3. *cubitum ponetis*] pro MSi, & edit.
Patav. c. ponit. Schefferus: *cubitum
ponit. Mallet, ponet. Cubitum ponere*

est idem, ac cœnare, quoniam cœnan-
tium is fuit habitus, ut posito cubito
se erigerent paulisper, atque susten-
tarent. Vnde infra, *repositus cubitum*.
Premere cubitum dixit Horatius I Car.
od. 27. *Et cubito remanete presso*.

4. *& quid? jam principium cœna vi-
detis? Et*] pro MSi, & edit. Patav. &
quid j. p. c. videtis? Et. Schefferus:
& quid jam. Scribe, & quid? jam.
Ita suprâ: *Et quid? vos, inquit, nescitis*.
Sic enim legendum dixi. Io. Caj. Ti-
lebo menus: scribendum ita distin-
guendo, *cubitum ponitis. Et quid? jam
principium cœna v. Paulô suprâ in edi-
tis: Quid? tu non intellexeras cinadum
Embasciatam vocari?* Sic 8 edit. quas
soleo adducere; præter Tornæs. qui,
Q. t. n. i. c. E. vocari?

5. *Etiamnum loquebatur*] pro MSi,
& edit Patav. Et jam non l. Etiam, idem
quod adhuc. Plaut. Amphitr. Neque
meum pedem huc intuli etiam in ados.
num, est pareicon. Plaut. Trucul. Mihi
etiamnum quid sit negotii, falsus incer-
tusque sum, nisi quia Timeo tamen.
Schefferus: Et jam non loquebatur. Per-
peram. emenda; etiam nunc loqueba-
tur. Terentius in Eunuch. Etiam
nunc hic stas Parmeno.

6. Trimalchio] Sic juxta editionem
Io. Theobaldi Schonwetteri Heleno-
politana, Pauli Frellon Gallo-Lug-
dunensem, Io. Petri Lotichii Fran-
cofurt. ac utrumque fragmentum
Traguriense MSm (nam Patavin. Tri-
malcio impressit) Satyrici veteris, &
noviter editi constanter. Alii Tri-
malcio, qui Gonsalio Termollis. Vide
eum in Prælod. dictum, ut trisur tri-
scurrium, tricoquus, tricorper, Varro-
nis Sesqui-Plysses, Trismegistus, tripar-
cus,

homo ¹ digitos concrepuit : ad quod signum ² matellam
spado ludenti supposuit. Exonerata ille vesica , aquam
poposcit ad manus , ³ digitosque paullulum adpersos in
capite

cur. Apud Vellserum in vet. inscrip-
tione:

*Sum victus, ipse fateor, à Terconsule
Vero patrone, &c.*

Sic *Tertullus*, apud Tacitum; unde
Tertullianus. Trimalchio verò sonat
quasi *Terrex*. I. V. *Virinus*. Estque *Tri-
malchio* Asiatica vox, Syriacè *Regem* si-
gnificans. *Meurs. Animadv. misc. l. 1,*
c. 11. vetus inscriptio, *CASINIUS*.
*MALCHIO. CONIUGI. De Mal-
chione & Martialis l. 3 Epig. 82.* Hæc
ferè ex *Erhard. Wouwer. & Fr. Pi-
thæo.*

1. *digitos concrepuit : ad quod signum
matellam [spado ludenti supposuit] Crepi-
tu digitorum*, vel solo nutu poscebant
domini vilius aliquid imperantes.
Gloss. Petron. Belgæ dicunt, *op sijn vin-
geren knippen*. Mos utrique ex *Martial.*
disticho lib. XIV *Epig. cxix.* planissi-
mò planior :

*Dum poscor crepitu digitorum, ac ver-
na moratur,*

O quoties pella: culcita facta mea est ?
Vnde & alterum ejusdem poetæ lo-
cum in promptu sit expedire : lib. VI
Epig. lxxxix.

*Cum peteret seram media jam nocte
matellam*

Arguto madidus pollice Panaretus.

Aquariz provinciz eunuchos præful-
tos potissimum, ejusdem quoque
Epigrammatarii testimonio adstrue-
re posse videor, in re & persona huic
prorsus consimili, imò etiam cogno-
mini, ita more suo delicias lib.

III *Epig. lxxxii.*

*Digiti crepanti signa novit eunuchus,
Et delicata suscitator urina*

Domini bibentis ebrium regis penem.

Doufa. P.

2. *matellam supposuit*] *Tragur. c. sub-
jacet.* Hi verò dicebantur lasanopho-
bi, à lasano vasculo. *Horat. l. 1 Sat. 6.*

— quinque sequuntur

Te pueri lasanum portantes.

*Wouweren. Lasanum sella familiari-
ca. Hesychius.*

3. *digitosque in capite pueri terst*]
Ioh. Christoph. Wagenfilius in dis-
sertatione adversus *Fragmentum Pe-
tronii* noviter repertum : Mihi *Arbi-
trum* cum *Suetonio* comparanti, nul-
la dubitandi relinquitur occasio, in
Trimalchione notari *Neronem*. In-
ducitur à *Petronio* *Trimalchio* ludens
pilâ inter pueros capillatos formâ
conspicuos: hinc in unius ex eis capi-
te, postquam aquam poposcisset ad
manus, digitos paullulum adpersos
tergit: mox discubituris pueri *Alexan-
drini* aquam in manus nivatam in-
fundunt, suaviter inter ministeria
sua cantantes. Ad hæc illustranda
mirè facit *Suetonii* locus in *Neronis*
sui c. 20. *Captus autem modulatu Alex-
andrinorum laudationibus, qui de novo
commeatu Neapolin construxerant, &c.*
Petronianus *Trimalchio* balneis de-
lectatus : delectatus & *Nero*, de quo
idem c. 27. *Refotus sapius calidus pisci-
nis, ac tempore æstivo nivatis.* Bene lo-
tus *Trimalchio*, lecticæ impositus est,
præcedentibus phaleratis cursoribus
quatuor, & *chiramaxiô* in quo deli-
ciæ ejus vehebantur, puer vetulus,
lippus. Sic *Suetonius* c. 44. *In prapa-
randa expeditione primam curam habuit
delegendi vehicula portandis scenicis or-
ganis, concubinisque quas secum educeret.*
Ostiaris prasinatus, qui in aditu sta-
bat, arguit *Trimalchionem* fuisse
Prasinæ factionis, in quam propendit
se quoque *Neronem* c. 22 colligere
est. *Trimalchionis* splendida domus,
porticibus & picturis quæ viræ ante-
actæ rationem reddebant ornata, *En-
colpium* ex admiratione rapiebat in
stuporem : & quem non illa *Nero-
nis*

F

nis

capite pueri terfit. ² Longum erat, singula excipere. Itaque ¹ intravimus balneum, & ² sudore calefacti, momentó temporis ³ ad frigidam eximus. ⁴ Iam Trimalchio unguento perfusus tergebatur, non ¹ linteis, ⁵ sed

nis domus Aurea deprædicata hunc in modum Suet. cap. 31? *Domum à Palatio Esquilias usque fecit, quam primò Transitoriam, mox incendiò absumptam restitutamque aeternam neminavit. & quæ sequuntur. Trimalchionis grande armarium præter Lares argenteos Venerisque signum marmoreum, etiam in pyxide aurea non pusilla barbam ipsius affervabat. Suetonius de Nerone c. 12. Barbam primam (inquit) posuit, conditamque in auream pyxidem & pretiosissimis margaritis adornatam, Iovi Capitolino consecravist. Lepidè tessera- rum lusum in Trimalchione Petroni. perstringit, prorsus uti Suetonius in Nerone c. 30, dum eum quadringenis in punctum sestertii aleam luisse memorat. Fortunata uxor & topanta Trimalchionis, quæ numos modicò metiebatur, & ex nihilo in cælum abie- rat, aut valde fallor, aut est illa *Acta liberta*, quam (uti habetur in cap. 28, & 50) paulùm absuit quin iusto matri- moniò sibi conjungeret, &c. Trimalchio Poësin adamavit: quare inter epu- landum arcessito inde sermone se suosque convivas exhilarare coëpit. Nero, fidem faciente Suetonio c. 10, recitavit carmina non modo domi, sed in theatro tanta universorum latitiâ, ut ob recitationem supplicatio decreta sit, eaque pars carminum aureis literis Iovi Capito- lino dicata. Denique Trimalchionis cœna inter exoletos ad mediam no- ctem protracta: uti sæpe sæpius fecisse Neronem patet è cap. 27. Nec abludit Tacitus Annal. 16.*

1. *intravimus balneum*] Antiquis, postquam se exercuissent, ad balnea, à balneis ad cœnam ibant. *Gloss. Petr.*

2. *sudore calefacti*] Wouweren: In- solens locutio, nisi legas *madesacti*. *suprà, sudore madens*

3. *ad frigidam eximus*] Veteres post caldariam, in *frigidariam* cellam de- scendere solebant, ut corpus solidarent. Plin. v Epist. vi. *In proximo puteus, ex quo possis rursus adstringi, si ponit eat teporis.* Sidon. Carmin. ix.

Intrate algemes post balnea torrida flus- sus,

Ut solidet calidam frigore lymphæ cutem.

Senec. Ep. lxxxvi: Auson. Mos. Corn. Celsus de re Med. lib. i, c. iv: Sidon. lib. ii Epig. ix, ubi Savaro. Erbar- das. Sed mallem, locò *tū post calda- riam*, dixisset à *balneo*, aut tale quid. nisi hic *frigidam* juxta Senec. Epist. 83 intelligamus: *Ab hac*, inquit, *sa- tigatione in frigidam descendis. hoc apud me vocatur parum calda.* Pro *parum*, al. *non ut antea. Parum*, est modicum. sicque *ad frigidam eximus*, hic foret in tepidariam. Wouweren: Tres fuere ædes seu cellæ in balneis. Prima est caldaria, τὸ λαμπρικὸν Vitruv. lib. 5, c. 10 *πυελωθήειον*, Senec. *sudatorium*, in quo siccò calore sudorem elicie- bant. Secunda est media, quæ & *te- pidaria*. Tertia est *frigidaria*. Num ergo Petronius à *sudatorio* statim ad *frigidaria* exiisse, an potius provocato tantum sudore *frigidâ* perfusus nar- rat? Lucem ei pete ex Celsi l. i, c. 4.

4. *Iam Trimalchio unguento perfusus tergebatur, &c.*] A lavatione tenuiores oleò, ditiores contrâ unguentò per- fusos linteis tergeri mos erat, non palliis laneis. unde hoc quoque in- ter lauticias Trimalchionis ponit Ar- biter. *Donfa.*

5. *linteis*] De linteis balneariis, quod dixi, confirmat Martial. lib. 10.

Linteas ferret Apro vacuus cùm vernu- la nuper, &c.

Item

¹ sed palliis ex mollissima lana factis. Tres interim
² iatraliptæ in conspectu ejus falernum ³ potabant : &
 cum plurimum rixantes effunderent , ⁴ Trimalchio hoc suum pro-
 pinasse dicebat. Hinc , involutus coccina gausapa , ⁵ lecti-
 cæ impositus est , ⁶ præcedentibus phaleratis cursoribus
 IIII, & ⁷ chiramaxio , ⁸ in quo deliciæ ejus vehebantur ,
 puer

Item alibi :

*Linteæ si sumas, utve candidiora loque-
 tur,*

Sint licet infantis sordidiora sinu.

Vnde conjector eos secum domo
 asportasse ; ne quis ea fortè à balnea-
 tore subministrata opinetur. *Idem.*

1. *sed palliis.*] Erhard. Ego pallium
 propriè ex lana. Vide tamen sis Bal-
 bum Catholico.

2. *iatraliptæ*] Qui unguentis &
 perfractionibus curabant. *Gloss. Petron.*
 Frequens est iatraliptarum mentio in
 gymnasiis. erant veluti Medici athle-
 tarum , qui interdum gymnasta , pro-
 gymnasta , padotribæ , & aliptæ nuncupa-
 ti. *Progyrnasti* Senecæ *Epist. lxxxix.*
 de quibus plura *Mercurialis*, *Turneb.*
 & *Pet. Faber.* Hic verò *Petronio* me-
 diosores sunt , qui tamen , ut Principem
 deliriosissimum decebat , simul artis
 medicæ gnari quum essent , scitè officio
 suo fungerentur , manibusque do-
 ctissimis , *medicosores* haur incom-
 modè possent Latine nominari. Sive
remiores , ut ex *Plinio* volunt non-
 nulli , meo autem animo non bene.
Grosfatius. Vide & *Celsum* lib. 1. c. 1 ;
 & ibi *Hieronymum Rubeum* , cujus
 loci indicium debemus *Viro Am-
 pliss. Anchisæ* ab *Andla.* *Gabern.* alio-
 quin ungendi officio servi functi , qui
aliptæ. Senec. *Juvenal. Satyr. 6. Io. à
 Wimmeren.*

3. *potabant*] *Vulgari bibebant.* Sed
 præstat illud ; non enim pitabant
 hi , sed & effunderant , ut sequitur.

4. *Trimalchio hoc suum propinasse*] i.
 e. dicebat , se ipso propinasse hoc vi-
 num suum. Vocat suum , quia ipse ta-

li , nec alio utebatur. *Domicum* est
 alio loco apud *Petronium.* *Propinasse.*
 positum est absolute , ut in illo *Mar-
 tialis* :

Cenas, propinas, possit, negat, invitat.
Io. Schefferus.

5. *lectica impositus est*] De lectica-
 rum sine , & forma , adi *Lipsium Ele-
 ctor. 1. 1. c. 19. S. A. Gaberna.*

6. *præcedentibus phaleratis cursoribus*
 17] His non dissimiles sunt , quos
 hodiè *Lakey* , dicimus. Horum me-
 minit *Paulus Lucius §. 6. 1. de Leg. 111* ;
Senec. Epist. cxvix. *Ormes* jam sic per-
 gringantur , ut illos *Numidarum* præcurat
 æquitate , ut agmen *cursorum* antecedit.
Saction. Neroa. c. xxx. *Vopiscus* refert
Aureliannum *cursorum* sed habita quo
 ipse habebat , Senatoribus concessisse ,
 id est , albatos. *Lampid. in Alexandr.*
Cursorum nunquam nisi *sermum suum* di-
 cimus , *ingenuum* *currere* nisi in *sacro* *verba-
 mine* non debere. *Tit. Poppna.* *phaleratis*
cursores. *Servi* , qui in *stipere* faciun-
 do , vel *deambulando* per urbem ,
rhedam , *equos* , vel *pedites* , in comi-
 tatu præcedebant. *Gloss. Petron.* &
Erhard. ex Ramirez. *Phaleratis* , splen-
 didè ornat ; *metaphora* à *phaleris.*

7. *chiramaxio*] Genus modici plu-
 stri , quo homo tantum gestari pote-
 rat , & à *servis* , non à *manibus* tra-
 hebatur. unde vocabatur *chiramaxi-
 um.* *Santiger F.* Dicitur *chiramaxium*
 à *χρημα* , *monetas* , & à *μαχρον* *currus* ;
 ejusdemque significationis videtur
 eam *ancum* *Pest. 13. f. 1. Voss.* *Arca-
 ma* , modicum plaustrum.

8. *deliciæ ejus vehebantur*] *Frag-
 ment.* *Tragus.* vulgè *forbatur.* *Er-*

' puer vetulus, lippus, domino Trimatchione defor-
mior. ' Quum ergo adferretur, ad caput ejus ' cum mi-
nimis symphoniaciis tibiis ' accessit, & tamquam in
aurem aliquid secreto diceret, toto itinere ' cantavit.
Sequimur nos jam admiratione saturi, & cum Agame-
mnone ad januam pervenimus, in cujus poste ' libellus erat,
cum hac inscriptione fixus. ' QVIS QVIS. SERVVS. SINE

' D O M I -

hardus: delicia pueri, pueri ama-
ti. Socrates hist. Eccl. l. 3, cap. 19.
Adrianus ipse Antinum, suas delicias,
inter deos reposuit. Sic etiam Wouwe-
ren, citato Senec. Epist. 12. Ego sum
Philosi villici filius, deliciolum tuum. Et
Virgil. Alexin delicias domini.

1. puer vetulus] exoletus. Vide Se-
nec. Ep. 96. Hi catulastri dicebantur.
Gloss. carulaster *βούταλος*: à catulien-
do. Catulire verò, incitari ad Vene-
rem. Wouweren. *Βούταλος*, propriè puer
grandis. Adi quæ supra de exoletis.

2. Quum ergo adferretur] Sic &
Tornæsius, alii. c. Tragur. auferre-
tur. Doufa MS. ad edit. Tornæsi:
c. M. efferretur. Erhardus: Lege, ef-
ferretur, scil. ex balneo. Purfchius.
Vulgatam tamen comprobatur ipse Pe-
tronius in eo, qui sequitur, loco:
In his eramus lautitius, cum ipse Trimal-
chio ad symphoniam allatus esset.

3. cum minimis symphoniaciis tibiis]
Doufa MS. ad edit. Tornæsi. f. repo-
nendum: cum mimiciu symphoniacus s.
MS. Tragur. c. minimis symphoniacus s.
Wouweren: Cicero pro Milone, Mi-
lo, qui nunquam, tum casu pueros sym-
phoniacos secum ducebat, & ancillarum
gregem; ille qui semper secum sortem, sem-
per exoletos ducebat, tum neminem.
Erhardus: Quid sunt autem minima
symphoniaca tibia? An legendum, mi-
mica? sic enim infra de pueris in mi-
nisterio cantillantibus: Pantomimo-
rum non patrisfamilia triclinium cre-
deret.

4. accessit] Impropiè de eo qui
vehitur. Ge. Erhardus.

5. cantavit] Scilicet tibiis. Erb.
Talebomenus: Magis appositè lege-
retur, basiauit.

6. libellus] Tabella. Sic usurpavit
Seneca de Benef. IV, c. 12. *Suspensum*
amici boni libellum de jicio. Io. Scheffer.

7. QVIS QVIS. SERVVS. &c.]
Io. Chr. Wagenfeilius in Dissertat.
sua: Pauperis (quod ajunt) est, nu-
merare pecus: ideo iste titulus vel
ipsum Crassum *ἀγέλαστον* (qui nun-
quam risit-) in cachinnum solvere
queat. An enim aliquid indignius
erat, quàm Trimalchionem qui græ-
ges puerorum exoletorumque per
nationes coloreque descripta agmi-
na possidebat, ita delineare, ut ne-
mo ex abjectissimis mancipiis sine
ejus expresso jussu pedem domo ef-
ferre posset? Atqui infra familiæ
Trimalchionis ne decima quidem
pars dominum suum novit? Solo-
rum coquorum decuriæ numerantur
quadraginta. Mithridates servus si-
ne dominico jussu etiam in crucem
agitur. Nempe ad capitis supplicium
de servis sumendum Trimalchionis
jussu nullatenus; ad foras prodeun-
dum planè opus fuit. Lepidum vidi-
mus initium: &c. Quid si statuatur
edictum temporarium ejus diei, ser-
vos in apparatus libera cæna sic con-
stringens? meminimusque fami-
liam urbanam, non in pradio Cumano,
de quo astuarius, totque lati-
fundis rusticantem (quam vel unà-
cè intendit sermo convivæ) hic in-
telligi: aut etiam si libellus concipi-
atur perpetuus, modò benigniùs
inter.

'DOMINICO. IVSSV. FORAS. EXIERIT. ACCIPIET. PLAGAS. CENTVM. In aditu autem ipso stabat ostiarius prasinatus, cerasino succinctus cingulo,

interpretemur *jussu dominico*, ut etiam comprehendat jus in servos habentem à Domino : omnia tantum non plana erunt & aperta. *Foras non offerre pedem extra palatium*, nil habet incommodi, modò cætera recta sint. *Coquorum decuria*, tot poterant esse vi verborum quot *viatorum* i. vel una, omnium verò servorum Domino in Colonia continuè præstò, vel per vices, 40 *decuria*, & quid vetat multò plures? modò non ad coquos unius Seviri extendantur, & inde aliquid exstruatur. *Mithridatem*, concilio Gaiò in crucem fuisse actum, nihil impedit; vel si eo infcio, is, iive (procuratores) qui *sestertium eodem die centies in arcam retulerant, quingentosque boves domuerant*, &c. etiam maledicentem Domino servum sic punire poterant.

1. DOMINICO IUSSU] Domini jussu. Sic Columella. ix præf. *Subiecta dominicis habitationibus ponebat vivaria* Io. Schefferus.

2. ostiarius prasinatus] *Ostiarius*, quem *claustritum* appellat Lanius apud Gell. lib. xii, c. x; *puerum ab janua*, Cornelius Nepos in Hannib. aditu obfidebat, ut admitteret nimirum, vel dimitteret eos, qui dominum conveniebant. Is fuit cathenatus: Columell. in præf. lib. i. *an putem fortunatius à cathenato repulsum janitore, sapè nocte sera foribus ingratu adjacere?* Et hæc sunt ostiarii impedimenta apud Afranium, referente Festo in Timinnare. Suet. de clar. Rhet. c. iii. *L. Votacilius Pilatus servisse dicitur, atque etiam ostiarius veteri more in cathena fuisse.* Notanda sunt Suetonii verba, veteri more. Quz indicant non ita factum fuisse ætate Suetonii. Et sanè longo etiam post ipsum inservallò legimus apud Corippum

lib. i, cathenas à janitore in januam translatas fuisse. *Ostiarii comes* ple- rumque fuit canis. Suet. de Vitellio Imp. latebras quærentem, c. xvi. Senec. lib. iii de Ira, c. xxxvii. Pignorius. Cathena sic à κατήνη, catena, monile. Pollux, catena verò abiecto spiritu. Vossius. Gloss. Petron. *Ostiarius prasinatus*: à colore vestimenti, nimirum viridi.

3. prasinatus] In circo erant factiones, divise in partes coloribus distinctas. Cassiodor. Var. l. 3, Ep. 51. *Transit prasinus, pars populi mar- ret; procedit venetus, & potior turba ci- vitatu affigitur.* Vbi haud dubiè leg. *procidit venetus*, pro, occumbit. Hinc aurigæ nomina sortiti, ut illi dicantur *prasinati*, hi, *venetiani*. Fuisse Neronis *prasinum* agitatore scribit Sueton. in Neron. cap. 22; & Spartianus, qui cum insuper *prafina* parti- favisse tradit. Satyricè ergo Petronius Neronem sub Trimalchionis nomine perstringit, quod vel extra ludum & circum servos haberet *prasinatos*, qui à se videtur addidisse *ce- rasinum* cingulum, id est, ruffeum, studio opinor innovandæ factionis à se Claudianæ dictæ. Erhardus. *prafina- tus*. Notum & hinc jam in Neronem Satyricum scomma. Nam Cajum Principem, quem penitus æmulari, gloriosum duxit imprimis ipse Nero, Suetonius testatur, nimis factioni *prafina* fuisse addictum. inquit ergò in Caligula c. xv. *Prasina factioni ita addictus, & deditus, ut cerneret in stabulo adfidei & maneret*, &c. I. A. Gonsalvus.

4. cerasino succinctus cingulo] Anton. Thylesius de Colorib. cap. 7. *Vini genus est quoddam inter ruffum album- que, quod quia cerasi colorem refert du- racini, cerasolum dicunt aliqui Italia po- puli.*

lo, atque¹ in lance argentea pisum purgabat. Super limen autem cavea pendeat aurea, in qua² pica varia³ intrantes salutabat. Cæterum ego dum omnia stupeo, pene resupinatus crura mea fregi. ad sinistram enim intrantibus, non longe ab⁴ ostiarii cella, canis ingens catena vinctus, in pariete erat pictus, superque⁵ quadrata litera scriptum, *** CAVE. CANEM.** Et collegæ quidem mei riserunt. Ego

puli. Alamannis, schiler. Ergo ut prasinatus à τριχίτην, (porrum) ita cerasinus est à κίερος (cerasum) urninque à colore ejus fructus: illo viridis, hoc rufus notatur. Erhardus.

1. in lance argentea] Lance omittit c. Tragur.

2. pica varia intrantes salutabat] De hoc genere Plinius lib. x, c. xix. Napor, & adhuc tamen rara, ab Apennino ad urbem versus cerni cæpero picae generi, qua longa insignes caudâ varia appellatur. Nos patrio sermone, *bome Exteri*, nominamus, famosa garritate amabiles, nec mentitus Martialis. lib. xiv.

Pica loquax certa dominum te voca saluto:

Si me non vides esse negabis avem.

Doufa P. Erhardus: puto *variâ* dici, ut apud Lucret. plerumque, *varia volucres*, vel, *dissimiles*, vel, *varii coloris*. Interpretes hoc loco confundunt *pica* *variâ*, cum *graculo*, sed perperam. De pica est versus ille apud Gardinerum in Proverb. antiq.

Nomen abest pica, nisi quid variâ tenet in se.

Et ille alter apud Balbum in Catholico:

Nigrior una pice, pars altera candida pica.

3. Intrantes salutabat] Benedictus Magister apud Balbum: Pica verba in discrimine vocis exprimit, ut homo, &c. & sonum humana vocis imitantur. Erhard. De his accipiendum illud Persii:

Quis pistraco expedit suum χαίψ,

Picasque docuit verba nostra comari?

Wouweren. χαίψ, est salve.

4. ostiarii cella] Cellam atriensem dicit, ubi vinctus janitor custodiam januæ gerebat. Rader. ad Martialis. l. 9 Ep. 55. Memoriam opinor lapsus. non enim servus vinctus servabat, sed canis vinctus, ut ex Plauto discimus. Erhardus. Confer verò quæ paulò antè ad ostiarii prasinatus Fignorius, de catenatus.

5. quadrata litera] Quadratas literas vulgè capitales vocamus. Sed illis priscis seculis nullæ aliæ erant literæ, præter quas vocamus capitales. Quas ergo, *quadratas literas* vocat, queramus. Ex Scaligero adducit Wouwer. & Gabbema. Sed Erhardus: Petronii & antè temporibus jam inventæ erant aliæ literarum formæ, teste Quintiliano l. 1, c. 7, inter quem & Petron. non adèò multum ævi interfuit, ut non earund. literarum formis uti potuerint: quæ formæ erant *quadrata*. Meurs. Animadv. miscell. l. 3, c. 18. Vide tamen Cujacium. Nimirum hoc vult dicere Erhardus: Quidni potuerint & noviter inventis, & antiquis quadratis uti? quemadmodum hodiernum fit.

6. CAVE. CANEM] Sic codex Tragur. Vulgati, *cave, cave bis*; sed planè sufficit unum. Auf. Popma: Varro Eumenidibus. *Quam in eo esset occupatus, atque in schola curarem inscribi*: T. SCANTIUS. HORNO PER. DIONYSIA. *quod ea die mea erat prabitio, in janua CAVE CANEM inscribi jubet.* CAVE CANEM. clq.

Ego autem collecto spiritu, non destiti totum parietem persequi. Erat autem¹ venalitium titulis pictum, & ipse Trimalchio capillatus² caduceum tenebat,³ Minervaque ducente

elogium inscribi solitum in janua, quod ignoti ædium ingressu arcerentur. nam veteri more *canes* ad ostium, non vivi modò, sed vel sculpti, ut in regia Alcinoi:

Χρυστοὶ δὲ σφαίρη καὶ ἀργύριοι κύ-
νεις ἦσαν.

Ὅς ἦ φαντασθῆναι ἰδύσθαι
προσπίδουσι.

Δῶμα φυλακῶν ἰδύσθαι μεταλήτο-
ρε⁴ Ἀλκινόοιο.

Ἀθανάτος ἐνός, καὶ ἀγῆρας ἡ-
μεῖς πάντες.

(Autem hinc splendet canis, hinc ar-
gens alter,

Quos Deus ipse potens ignis sic struxo-
rat arte;

Magnamini ad Ducis Alcinoi valvas
vigilantes,

Hu viri sine fine dies, his nulla seno-
ctus.)

vel picti in pariete, ut in fornice Pe-
troniana, in qua non longè ab ostia-
rii cella *canis* ingens, catenâ vinctus,
in pariete est pictus, superque qua-
arata literâ scriptum, C A V E C A-
N E M. Hòc uti conveniet quotiens
admonebimus, cavendum esse ab
homine maledico, & obrectatore:
aut ab hospite sordido, vel inhuma-
no, & minime hospitali.

1. *venalitium titulus pictum*] *Vena-*
litium vocat *δὲλοπρεπῆσαιον* (*forum*
prostantium servorum). tituli autem
non solùm in venalitis pingi soliti,
sed etiam collo aptari vendundi
mancipii. Propert. lib. 1v, & v.

Aut quorum titulus per barbara colla
pendit:

Calati medio cum saliere fori.

Ios. Scaliger.

2. *caduceus*] vel *cerycium*, utrum-
que è Græco *κηρύκειον*. pacis erat si-
gnum ornatusve fœdus ambientium
caduceatorum exterorum: ut sagmina

Romanorum. G.I. Vossius. Fuit au-
tem lignum rectum habens duos an-
gues sibi invicem implicitos facie-
bús obversis. Scholiastes Thucyd.
L. 1. *Caduceus*, virga & insigne Mer-
curii. *Gloss. Petron.* Quo ille ad diri-
mendas discordias usus. Hinc tra-
ctum quod præcedit.

3. *Minerva ducente tenia intrabat*]
Tornæf. *M.d.tenia* i. in marg. (signa-
tò ante *tenia* *) *tenia*. ubi Doufa Ms. f.
januam. Barthius: *ducente* * *tenia*, &c.
Asteriscum exstirpa: *tenia* autem so-
lemnes in imaginibus, ita hominem
tenia comprehensum introducebat
Dea. Paulan. Att. A' *πόρωνα ἀναδύμε-
νον ταινία τῷ κρόνῳ* (*Apollinem re-
vinctum tenia comam*). Lucian. Phi-
lopf. de statua Pelichi. *ἀναδύμενον*
τῷ κροῦνῳ τῇ ταινίᾳ, (*religatum*
caput tenia). Paulò pòst: *εἶδον πῶς*
*ἐπὶ τῇ δεξιᾷ τῷ Κρονῷ ταινίας καὶ τε-
φάνους ἑπὶ τῷ χροῦνῳ*, (*vidi quendam à*
dextra Saturni taniis coronasque aridas
habentem). Ælian. lib. ix, c. xxxix; ubi
adolescens amans statuam bonæ for-
tunæ: *ἀναδύσας πολλὰς ταινίας καὶ*
τεφανίστας το ἀγάλμα, ἑαυτὸν ἀπὸ
κροῦνῳ (*multi taniis statua devinctâ &*
coronatâ seipsum interemit). Sic amato-
res Athenis amasia taniis incinxisse,
judiciò adfectus ex eo more cla-
rum, quem ad Theocritum illustrat
D. Heinſius. Asteriscum Tornæſia-
num ante *tenia*, alia prorsus mente à
Tornæſio locatum, (nimirum notæ
in marg. ergo, non defectus causâ)
quàm à Barthio acceptum, etiam po-
terior editio Gabbem. & ante R.
Herm. ac ambx Wouwer. suum fece-
runt. Cæterum Traguriense fragmen-
tum habet *Romam* intrabat: Qua de re
Schefferus. Vulgati habent *tenia*, quod
sunt, qui probant, quia hic respiciatur
ſenatusconsultum, quo *statutum au-*

ducente tænia intrabat. Hinc quemadmodum ratiocinari didicisset, ' dein dispensator factus esset, ' omnia diligenter curiosus pictor cum inscriptione reddiderat. In deficiente vero jam porticu levatum ' mento in tribunal excelsum Mercurius rapiebat. Præsto erat Fortuna cornu abundanti copiosa, & ' tres Parcæ ' aurea pensa tor-

tenum Minerva simulacrum in curia, & juxta Principis imago, sicut refert Tacitus. Reginz quoque ambulare solitæ, tanius ductus à spadonum vel juvenum grege. Sed hos ego non intelligo. Equid enim volunt ista, tanius ductus? quid est, tanius ducere? num tenebant illas tanius Reginz? non existimo. spadones hoc faciebant, iisque ducebant Reginas. Quas si Referre dabit hoc loco Minerva, illa ducende fuit à Trimalchione. At hic contrà fit: Minerva ducit Trimalchionem, cujus nulla intelligitur apte tania. In libro Puteciani tema legitur cum superscriptâ lineola, quam puto esse indicem proprii nominis; & mox, vitabat, non, intrabat. Quare suspicor, lectionem esse veram, romam itabat. Fuit nempe primò conjunctim scriptum, romam itabat, inde factum, roma mitabat, post, roma vitabat, & temia vitabat. Wagenfeilius: Noto mihi novas, & ante hunc diem inauditas correctiones. Talis, loci depravatissimi: Ipse Trimalchio capillatus caduceum tenebat. Minervaque ducente Romam intrabat. Nam temia intrabat quid esset, nemo explicare poterat. Nihilominus deliberandum potius statui, quam ut hoc mutarem. Est enim sensus perspicuus: Minerva Trimalchionem taniâ lacinia, lemisco aut fascioliâ apprehensum oppidum aut urbem intrantem ducebat. Subintelligam potius, quam ut exprimam Romam. Nisi quis forsan pacisceretur, ut sic legerem: Minervaque taniâ ducente Romam intrabat. Prosterit Romæ in catasta Trimalchio (nam servus fingitur ex Asia oriun-

dus, ut patebit infra), sed Romæ nequaquam 14 annos (vel enim purius loqueretur) servivit; ut ex fine Fragmenti deprehendere erit: ac ne quidem Romæ fuisse, alibi diserte dicitur. Denique, nemo adeò miretur jam tanius, jam tenius scribi; illud solido nititur fundamentò derivationis à Græco τανία, hoc forsan partim respicit originem τῦ τανία quod à τεινω (tendo), partim facilitatem mutationis a in e, unde antiquitus (Ennii temporibus) adepol erumna, &c. & rursus cadente Latinitate era pro ara, taliâque. Voss.

1. dein] Deinque Fragment. Tragur.

2. omnia diligenter curiosus pictor cum inscriptione reddiderat] Is mos erat, ut adjicerent, quid pictura notaret, maxime rudi & impolito seculò. Ælianus l. 10 Var. ὅτι ἰσχυρὸς ἡ γεωγραφία καὶ τὴν, ὅπως αὐτὸς ἀπὸ τῆς οὐρανίας τῆς ζωῆς, ὡς ἐπιγεγραμμένον αὐτοῖς τὴν γεωγραφίαν τῦτο βύς, οὐκ αὖτε ἰσχυρὸς (incipiente primùm pictura, sic ruditer fingebant animantia, ut simul in scriberent: hoc bos, hoc equus). Io. à Wouweren.

3. mento i. t. e. M. rapiebat] Ita c, Traguriens sed Gabbem. Frellon. al. mento i. t. e. M. capiebat. Tornæf. merito i. t. e. M. c. Vbi Doula MS. mento c. Pith. & f. rapiebat. Barthius: Lege rapiebat. Fulgent. Myth. sequax si fuerit celeriter raptum ex mortali cultem efficiunt.

4. tres Parcæ] Sidon. Carm. VII. Aurea concordæ traxerunt fila sorores. Adludit autem ad disciplinam Hætrufcorum. Germ. Valens Pimp. ad IV Virg,

torquentes. Notavi etiam in porticu ¹ gregem cursorum cum magistro se exercentem. Præterea grande ² armarium in angulo vidi, in cujus ³ ædícula erant ⁴ Lares argentei positi, Venerisque signum marmoreum, & paxis aurea

1v Virg. Ecl. *Aurea pensa sunt felicia*
Parcarum omina. Sidon. Carm. xv.

— — probat Atropos omen

Fulvæque concordēs junxerunt fila se-
rores. Ge. Erhardus.

5. *aurea pensa*] Rebus lætis ea Par-
cis dabant. Sidon. tristibus autem
pulla. Horat. Martial. Idem.

1. *gregem cursorum*] Cursoris ope-
ram indicat nomen ipsum. Petronius
supr. hinc involutus coccinea gausapâ, lecti-
ca impositus est, præcedentibus phaleratis
cursoribus quatuor. Præcurrere igitur
& præcedere cursorum fuit. Martialis
lib. v Epig. xciv.

Nec feriatus ibat ante carrucam,

Sed iusta fensu cursor ova portabat.

Verum & prænunciare. Apulejus l. x
Metamorph. *Misitque protinus curso-*
rem, qui vivanti marito domus expugna-
tionem nuntiarent. Tacit. vit. Agric. Suet-
ton. In Tit. cap. vi. Imò & episto-
las perferre. Suet. Ner. cap. xlix. Et
quidquid epistolas comitabatur; Mar-
tial. Epig. lviij lib. iij. Suetonius
in Nerone præcursum notavit, ut &
Seneca; ille cap. xxx. *Nunquam carru-*
cis minus mille fecisse iter traditur, soleis
moliarum argenteis, canusfinatis mulioni-
bûs, armillata & phalerata cum Maxa-
orum turba atque cursorum. Seneca Epist.
lxxxvii. *O quam cuperem illi (Catoni)*
nunc occurrere aliquem ex his tressulis in
via divitibus, cursores, & Numidas, &
multum ante se pulveris agentem. Vi-
dend. omnino Pignorius lib. de Ser-
vis, pag. 147, &c. Gabbema in se-
cundo editis.

2. *armarium*] Locus, ubi cibaria,
vestes, libri & familia reponuntur.
Gloss. Petron. nummi Cic. pro Cælio:
Tunc autem ex armario tuo promere au-
ga es? Idem pro Cluentio. *Cum esset*

in adibus armarium, in quo sciret esse
nummorum aliquantulum & auri, nocte
duos conseruos dormientes occidit. Plaut.

Captiv: *Cellas refregit intus omnes, re-*
clusitque armarium. Ibidem: *Quin ex*
occluso atque obfiginato armario decutio
argenti tantum, quantum mihi lubet.
Galli adhuc dicunt, *armoire.* Ian. Lau-
renberg.

3. *In cujus adicula*] theca simulacri.
Tertull. de Idol. c. 8. *Nec enim differt an*
extrinsecus, an exornes, si aram, si templum,
adiculam ejus instruxeris. Wouweren.
Erhardus: Sacello, sacratio, lario, quæ
in magnatum domibus fuisse
noravit Barthius ad Claudian. n. 480.
Ipse Barth. hic: pretiosioribus effi-
gierum ædículas faciebant. Pausan.
Corinthiacis. Herodot. Euterpe: Iu-
venal. Satyr. 8.

Ipsi deinde lares, si quod spectabile
signum,

Siquis in adicula Deus unicuique. —

4. *Lares argentei*] Lares antiquitus
familiares dii cuiusque domus. Ipsum
Lar in Prologo Aulul. Plauti: *Ego Lar*
sum, &c. Majores cuiusque familiae,
eidem fuere numina. Non tamen
omnes, sed illi tantum, qui rectè &
honestè curriculum vivendi, à naturâ
datum, consecrassent. Planè Apul. de
Deo Socratis. Ipsum imitatur Mart.
Felix lib. ii. *Lemures, si vita prioris*
adjuti fuerint honestate, in Lares domo-
rum urbiumque vertuntur. Si autem do-
pravantur ex corpore, larva perhibetur
ac mania. Ideo ipsorum simulacra vis
abesse à domo alicujus contingeret,
sed larariis imposita colebantur ho-
noribus, supplicabanturque, *thure, vi-*
nò & coronis, Plautus docuit Trinummi.
a. i, sc. 2, v. i. &c. observo ego, lu-
cernis etiam antè ædículas pendentibus,

aurea non pufilla, in qua ¹ barbam ipsius conditam esse, dicebant. ² Interrogare ego atriensem coepi: ³ quas in media porticu picturas haberent? † Iliada & Odyssæam, inquit, ⁴ ac Lanatii gladiatorium munus. ‡ Non licebat multa

† Atriensis.

‡ Enscipius.

etiam

hds. Plantum hoc sit ex bilychni lucerna znea Lugduni reperta anno . . . 17. v. cuius caecis inserta tabella erat cum hac inscriptione: L A R I U S S A C R U M. P. V. R O M A N. id est, publica felicitati Romanorum. apud Gulielm. Choulum lib. de Ant. Relig. Rom. huiusce lucernæ imaginem videre est. Confirmo insuper vetèri inscriptione Præneste in Latio inventa, ubi inter alia: E T. C U P I D I N E S X I. C U M. S M I S. L Y C H N U C H I S E T L U C E R N A. L A R U M. Argentei haut insolenter facti. Municipibus Rheginis T. T A R P E N I U M reperio inter alia legasse, L A R I S A R G E N T E O S. S E P T E M. Sic ex marmore constat Calabriz civitatis. L. A. Gensulius.

1. barbam ipsius conditam esse dicebam] Vulgaris ac notissima veterum consuetudo deponendæ barbæ multis testimoniis confirmata à Criticis nostris: ut ex Suet. Neron. c. XII, de depositione solempni barbæ Neronis. Gymnico (inquit) quod in septu edebat, inter Buthysia apparatus barbam primam posuit, conditamque in auream pyxidem, & pretiosissimis margaritis adornatam Capitolio consecravit. Vide Lipsium ad lib. XIV Ann. Tacit. c. xv. Ramirez. Alii Veneris barbam putant hæc intelligi: idque ex Macrobiu lib. III, c. VIII probare conantur. S. A. Gabbem.

2. Interrogare ego atriensem coepi] Atrienses servi, qui atrium observant, & custodiunt, ne quid ex imaginibus, stemmatibus, ac cæteris, quæ in atrio reponi solent, deperiret; & qui suspellilem ædium, aut villæ exponunt, simulque atrium omni ex parte mundum, & nitidum ut sit, procu-

rant. Tir. Pappia. MS. Tragur. pro ego, habet ergo.

3. quas in media porticu picturas haberent] Torn. q. in medica (in marg. medica [porticu]. h. c. alii media, i. e. porticu; ut idem Tornæf. explicat in suis Var. lect.) picturas h. Wouwer. & R. Herm. q. i. * medica (cum asterisco sc. Tornæf.) p. h. Frelon. & Lotich. q. i. media p. h. Tragur. Fragment. q. i. medio p. h. Barthius: Ambitionem etiam summam in hoc notat Arbitr; nam cum de singulis fabulis, quas ex poetis pictas haberent, interrogaretur atriensis: tota illa celeberrima & maxima opera sibi esse respondit: ne quid vulgare, scilicet, loquatur tanti jactatoris mancipium. Pingi autem solitas Iliadem & Odyssæam testatur cum recentium suo ævo vituperatione Vitruvius lib. VII, c. v. Et sic porticus Romæ Argentearum appellabatur, ut mentio apud P. Victorem Regione IX. Erhardus: Moris erat apud Romanos, historias, fabulas, & alia multa porticibus depingere, subscriptis poetarum versibus, quos deinde otiosi solebant spatiantes relegere. Ramirez ad Martial. l. 3 Epigr. 20, num. 5.

4. ac Lanatii g. munus. Non l. multa etiam considerare] pro MSi, & Patavino, ac lanatii g. munus n. l. multaciam c. Tilebomenus: ac lanatii gladiatorium munus, &c. Locus insigniter depravatus, quem ita restituendum esse putarem; ac dentes gladiatorum munus, non licebat multoties considerare: ne videlicet horror & metus ab insidiis vulneribus & effuso cruore gladiatorum aspectantes incesceret. Schefferus: ac lanatii gladiatorium munus non licebat multaciam considerare. Hæc prodigiosa sunt

etiam considerare. Nos, jam ad triclinium perveneramus, in cujus parte prima ¹ procurator rationes accipiebat: &, quod præcipue miratus sum, ² in postibus triclinii fasces erant cum securibus fixi, quorum ³ imam partem quasi ⁴ embolum navis æneum finiebat, in quo erat scriptum,

sunt, nec emendatu facilia. Suspicio nihilominus, scripsisse nostrum: *ac lavâ, bis gladiatorium munus. Non licet multa etiam considerare.* Continuat atriensis verba sua, & postquam de Iliade ac Odyssea picta memorasset, pergit, inque læva porticâs parte ait cerni bis pictum munus gladiatorium, quod à se datum, credo, Trimalchio memoriz causâ ibi iussit depingi, pro illorum temporum consuetudine, de qua dico in opusculo de Pictoria. Nisi majoris cum Cl. Gronovio insistere tenaciùs lectioni veteri, legeréque, ac Lanatis, & accipere de munere non-nemini sit appellari. Cum Lanatis Consulis sit mentio apud Cicero-nem III de Legibus, alibi quoque crebrò nomen hoc occurrat. Subdit postea Encolpius, non fuisse sibi tan-tum temporis, ut hæc omnia specta-re possit diligentius. *Multa considera-re dictum est, ut apud Virgilium, multa reluctari: — Et spiritus oris*

Multa reluctanti obstruitur. — ait IV Georg. Vbi Servius: *multa, pro multum, nomen est pro adverbio.* Mallem ego genus dicere ellipticum, integre-que esse, *ad multa negotia usque*, vel, *ad multa tempora usque*, cum ne mul-tum quidem sit adverbium, quod ab-unde Schoppius in Paradoxis com-probavit. Illud etiam respicit superius, non desit persequi parietem, celeriter videlicet ac cursim perhistrando; vult enim, etsi ita perhistrârit, considera-re etiam singula cum cura haud potuisse. De considerandi voce dixi alibi ad Phædrum.

1. *procurator*] Procurator servus, qui mandato domini negotia ejus admi-nistrat, cui supellestilem, & cellaria

credi consuevisse auctor est Salvianus de Provident. Dei lib. III. Tit. Pop-ma. Sed planè etiam in aliis locis procuratoribus, quod & infert legalis definitio: *procurator est qui mandat domini, &c. l. 1 ff. de Procurat. & de-fensor.* Sic Fabius major Declam. 345. *Satis sit vobis (ô divites) hoc ve-stras præstare fortunæ, quod per dispensa-tores feneretis. quod familiam per procura-tores continetis.* Et hic procurator ra-tiones accipit. Plura mox in dispen-sator.

2. *in postibus triclinii fasces cum secu-ribus erant fixi*] Fasces, bacilli aliquot teretes lorò colligati in modum fascis. Securis & fasces insignia. Magi-stratus, quibus à lictoribus prælatæ. Duumviris autem, & dilibus quin-quennalibus, Sexviris (qui magistra-tus municipalis) lictores præbant; non cum fascibus, sed nudis virgis aut bacillis. Ideo miratur adolescens, quia insolens & præter morem. Fusè Lipsius lib. I Elect. c. XXIII. *Wou-weren.* Lipsius El. lib. I, c. 23. Bacilli præferri Duumviris soliti locò fascium, qui ritus ne nunc quidem exo-levit in Colonia Agrippinensi; ubi lixæ, qui majores Consules comi-tantur, oblongam teretem baculum gestant, insigne Magistratus. At Cam-panæ superbiz fuit, quod Ilviri, aut Seviri, fasces sumerent: ut apud Pe-tronium, &c. Doula MS. (ad edit. Tornæli).

3. *imam*] *imam* est in MS. Tragur, quomodo & legit Tornæf. Vbi Scri-verius MS. *imam* Lips. Elector. c. 22, quod amplexi omnes recentiores.

4. *embolum nav. an.*] Scholiafies Pindari: ἑμβόλον δὲ φησὶ τὸ ἐνύλον, ὃ αἰνὰ δὲ

ptum, ' G. POMPEIO. TRIMALCHIONI.
 VI VIRO. AUGUSTALI. ' CINNAMUS.
 DISPENSATOR. Sub eodem titulo, ' etiam ' lu-
 cerna bilychnis de camera pendebat, & duæ tabulæ in
 utroque poste defixæ; quarum altera, si bene memini,
 hoc habebat inscriptum:

III. ET.

ἀναδυσμαῖσι τὴν ἀγκυρᾶν (embolum
 verò dicunt lignum, quo alligant anco-
 ram). Glossa: Rostia, ἱμβολαί. Gab-
 bema. Quasi embolum navis acutum. id
 aduncum erat. Hinc in Catalect.

— Puppis adunca cucurrit.

Propertius, Stadius, & alii, curvam na-
 vem dicunt. Et propterea rostrum La-
 tinis, quod Gr. ἱμβολον. Erhardus.
Embolum, Fragment. Tragur. In vul-
 gatis, *embolum* scribitur. Dicam hac
 de re nonnihil amplius in curis se-
 cundis librorum de Milit. Navali.
 Io. Scheffer.

1. G. POMP.] Sic & Tomzf. alii.
 MS. Tragur. C.N. i. CN. ut Patav.
 editio; hocque vellet Doufa in Prz-
 cidaneis, & Wagenseil. in sua disser-
 tat. sed frustra: *Gajus*, Trimalchio
 infra in Fragmento, ab æduario, &
 familia expressim nominatur.

2. VI VIRO. AUGUSTALI] Fragment. Tragur. *Seviro*. Wouweren:
 in Inscriptionibus vetustis sæpe ejus
 mentio: PUELIUS. ANTHUS.
 VI VIR. AUGUSTALIS. FAU-
 STUS. VI VIR. ET. AUGU-
 STALIS. QUI. INTER. PRI-
 MOS. AUGUSTALES. A. DE-
 CURIONIBUS. AUGUSTALIS
 FACTUS. EST. Anonymus in li-
 teris Dn. Lucii ex Italia: *Seviri Au-*
gustales. Hi *Augustales* simpliciter *Se-*
viri nonnunquam; fragm. Petronii
 (infra) haud semel: *Sevir gratis fa-*
ctus sum. *Habinna Sevir est*. Inde coena
Seviralis ob honorem *Seviratus* data.
 Grut. 1073, 6. V. Reines. ea Episto-
 lā, ubi nescio quid de duplici genere
Sevitorum, ac de feminis in eum or-

dinem adle&is, aut saltem ornamen-
 tō honoratis, sine usu ac ministerio.
 Confer & quæ inferius recurrent de
 Seviris.

3. CINNAMUS. DISPENSA-
 TOR] Actor secundarum in familia
 fuit *dispensator*, qui Græcis οἰκονόμος
 dictus est. meminerunt autem anti-
 qui tituli. SIGNUM. HERCULIS
 DORUS. LARC. DISP. QUI.
 ANTE. VILLICUS. HUIUS. LO-
 CI. D. D. Item: EPAPHRA
 DISP. T. ARIANI. ANESIS
 FILIA. VIRGO. VIXIT. A. XVII.
 Aliud: DIS. MANIBUS; QNESTI-
 MI. CÆPIONIS. HISPONIS
 DISP. TI. CÆPIO. HIERONY-
 MUS. ET. SIBI. ET. SUIS. &
 quidem *dispensatores* dicti sunt ideo,
 quod olim res pensantes expende-
 rent, non adnumerarent. Tradit hæc
 vetus interpres ad Sat. II Persii: *fuit*
autem æstis liberalis, & dipondius, quod
hodie in usu remansit; & solebat pensari
potius quam numerari, unde & dispen-
satores dicti, &c. Laur. Pignorius. *Dis-*
pensator, qui servis cibaria mandabat;
 sed idem & pecuniam versabat. *Wou-*
weren. Confer quæ in sequentibus.

4. etiam] &, MS. Tragur.

5. lucerna bilychnis de camera pende-
 bat] Candelabrorum, priscis in coena
 nullus usus. Noctis tenebras lucer-
 nis pensilibus dispellebant. *Retuart.*
 Sidon. lib. XI Epig. XIII.

Laquearibus cornicis

Camera in superna lychnus.

Gabbema. *Lucerna bilychnis*, pensilis,
 duplicis lychni. Gloss. Petron. *Wou-*
weren: *Lucernæ catenis suspendeban-*
 tur.

III. ET. PRIDIE. KAL. IAN.

'G. NOSTER. FORAS. COENAT.

altera Lunæ cursum, Stellarumque VII imagines pictas; &, qui dies boni, quique incommodi essent, ² distinguente bulla notabantur. *His repleti voluptatibus, cum conaremur in triclinium intrare, exclamavit unus ex pueris, qui ³ super hoc officium erat positus: ⁴ Dextro pede. ⁵ Sine dubio paulisper trepidavimus, ne contra praeceptum aliquis ⁶ nostrum transfret. Cæterum, ut pariter movimus dextros gressus, servus nobis dispoliatus procubuit ⁷ ante pedes, & ⁸ rogare coepit, ut se poenæ eriperemus: nec magnum esse peccatum*

tur. In Gestis purificationis Cæciliani & Felicis, *Lucerna undecim cum catenis fuit.* Has catenas innuit Statius Thebaid. lib. 1.

Assi alii tenebras, & opacam vincere noctem

Aggressi, tendunt auratis vincula lychnis.

1. G. NOSTER] In MS. Tragur. & minusculis & hæc, & præcedens inscriptio legitur, si in præcedente C. N. quadratas excipias; hic verò pro *G. Noster, cum noster* habetur, quod Patavinus, ut antè, Cn. edidit.

2. *distinguente bulla notabantur*] *Bullatos* clavos intelligit, quibus portæ configuntur, unde *bullæ ostiorum*, apud Plautum. Clavis autem in ostio fixis annos & dies notari solitos, testis observatio antiquitatis de Dictatoribus clavo pangendò creandis. *Wouweren. Clavi bullati*, de quibus hic Wouwerius, capita sunt. clavorum umbellata, in *bullæ* modum fastigiata, quo ditiorum ædes exornari solebant, interdum deaurata. Frid. Taubm. ad Afm. Plaut. & G. I. Vossius. Sed Erhardus: *distinguente bulla* non in ostio ut vult Wouwer. sed *tabula affixâ*, ut nos hodie *fastos nostros* i. e. *calendaria perpetua distinguente bulla notamus.*

3. *super hoc officium*] Optimè. Ita Curtius lib. vi. *Nobili juveni, super armamentarium positus, significat.* Sic infra. 10. Schefferus.

4. *Dextro pede*] Quàm bellè hæc cohærent cum sequentibus! & nobilis observatio. N. N. ad Christoph. Arnoldum per epistolam: Omnino videtur istud additamentum de *dextris* pedibus non esse de nihilo; nam mox sequitur: *movimus dextros gressus. Retulimus ergo dextros pedes.*

5. *Sine dubio*] Verè Petronianum. Alibi in jam editis: *Sine dubio non repugnaverat puer.* Senec. Epist. 99. *Sine dubio multam Philosophia profecit.* Schefferus.

6. *nostrum transfret*] *Limen* hic interseruerat editio princeps Patavina, quod in MS. non lego.

7. *ante pedes*] ad p. Fragm. Tragur.

8. *rogare coepit ut se poenâ eriperemus*] *Wouweren*: Inter legitimos modos, quibus servi poenâ liberabantur, is fuit, nempe si alii intercederent, ut remitteretur eis poena, qui deprecatores vocabantur. Terent.

Nec tu aram tibi, nec precatorem pararis.

Tertull. Apolog. *deprecatores esse carpant.*

catum suum, propter quod periclitaretur. ¹ Subducta enim sibi vestimenta dispensatoris in balneo, quæ vix fuissent ² x H S. ³ Retulimus ergo dextros pedes, ⁴ dispensatoremque ⁵ in prætorio aureos numerantem deprecari sumus ⁶ ut servo remitteret poenam. Superbus ille

1. *Subducta sibi vestimenta in balneo*] Quia mirè frequentes in balneis fures, qui vestimenta subriperent. Plaut. in Rud. — *qui it lavatium in balneo, ibi cum sedulo sua vestimenta servat, Tamen surripitur.* — *Hi fures balnearii.* Tertull. de fuga in Persecut. Inter tabernarios & fures balneariorum. & Apol. 44. *quis illic lavantium prado?* Ideo adducebant servos, qui vestes servarent; ut hic dispoliatas. Huiusmodi autem servi appellabantur *capsarii*, qui nonnunquam mercede conducti aliis etiam balneaticis muneribusungebantur: puta *fricabant*, ungebant. Io. à Wouweren.

2. *x H S*] c. M. Douf. & Tragur. *doom festeriorum.* i. e. $\frac{1}{4}$ thaleri Imperialis. Vt infra ex I. Lipsio pluribus patebit.

3. *Retulimus ergo dextros pedes*] Cum redirent aliqui, unde discesserant, moris fuisse existimo, pedibus primum dextris niti, ne malè cederet scilicet, re infecta, cuius gratiâ prodierant locò, cum repetere. Petronius ita intelligendus: *Ceterum ut movimus dextros gressus.* Apparet ex his verbis in domibus magnatum ad eò nihil non ominosum fieri consuetum fuisse, ut gradientes etiam dextros pedes statu priores movere ex disciplina esse nollent. S. A. Gabbema.

4. *dispensatorem aureos numerantem*] Dispensator est, quem nos hodie thesaurarium, vel camerarium dicimus, toti fisco dominico præpositus: procurator autem fiscalis & rationalis, Germ. *Rechner*, *Zalmeister*. Papias: *dispensator cui creditur administra-*

tio pecunia; quam olim appendebant, non numerabant. Erhard. *Dispensator arcarius.* Gloss. Isid. Dispensatore altior dignior: quippe cui rerum omnium summam herus credidit, ut complectitur Plautus Asin. Wouweren.

5. *in prætorio*] Sic & Frellon. ac Lotich. Sed Tornæf. & c. Tragur. in *prætorio*. Rutgerus Hermannides Hardervicensis, cujus editioni Glossar. Petronianum debetur, habet in textu *imprætorio*. Quo modo & c. M. Douf. Wouwerius, *imprætorio*. Gloss. Petr. In *prætorio*, i. in oratorio seu sacratio. ex Barthio. Schefferus: in *prætorio*. Sic veteres plerique omnes, ex quo fecerunt, in *prætorio*. Sed scribendum est *iunctim imprætorio*; est enim adverbium ab *in* & *prætorio*, in quo *in* adiectum auget sensum & attollit, sicut fit in aliis. Vult, multis precibus orasse atriensem. Cicero sic usus est simplici in Verrina v, his verbis: *Quo tempore in tanta inopia navium, tantaque calamitate provincia, etiamsi prætorio essent rogandi, tamen ab his impetraretur.* Prætorio rogare Ciceronis, est Nostri *imprætorio deprecari*. Hæc quidem agrè lectio tandem admittit: est enim ingrata transpositio: & sufficiebat *dispensatorem* non modò rogasse, nec precatum esse, sed & deprecatum esse. Doufa tamen, ad edit. Tornæfii, ut prædictum, *imprætorio* etiam in chirographo legi, manu testatus. Ex adverso optavit anonymus, tertius quorum manus ibi visuntur, in *prætorio*; sed optavit.

6. *ut*] Codicis est Tragur.

ille sustulit vultum, &c., † Non tam jactura me moveret, inquit, quam negligentia nequissimi servi. Vestimenta mea accubitoria perdidit, quæ mihi natali meo cliens quidam donaverat, Tyria sine dubio, sed jam semel lota. Quidquid ergo est, dono vobis. † Obligati tam grandi beneficio, quum intrassemus triclinium, occurrit nobis ille idem servus pro quo rogaveramus, & spississima basia stupentibus impegit, gratias agens humanitati nostræ. Ad summam, † statim scietis ait, cui dederitis bene-

‡ Dispensator. † Enculpius. † Servus.

bene-

1. non tam jactura me movet, &c.] Extenuatio damni; & vitii animi exaggeratio, negligentiz.

2. Vestimenta mea accubitoria] Gabtem. Frelon. & Lotich. vestimenta accubitoria. Tragur. cod. Tornæf. alii, v. mea cubitoria. Erhardus: Romanis alia vestis domestica, alia forensis; inter domesticas cœnatoria, quam non fas videre publicam lucem. Martialis. lemmate, Cornatoria.

Nec fora sunt nobis, nec sunt vadimonia nota:

Hoc opus est pectus accubuisse thoris.

Lips. Saturnal. l. 1, c. 2.

3. qua mihi natali meo cliens donaverat] Consueverant olim amici invicem, & clientes patronis die natali munera mittere: quod prolixè satis innuit Mart. lib. x Epist. xxcvi. & exempla ejusmodi plurima passim obvia sunt legenti. Mart. lib. x Ep. xxii; Plin. lib. iv Epist. ix; Mart. lib. viii Epig. lxiv; Juven. Sat. ix, vers. 11; Symmach. lib. i Epist. xi: alii. Sic Censorinus Q. Cærellio suum de die Natali librum natalitii titulus mittit. Sic Dionys. Halycarnas.: suum *αὐτοῦ γενέθλιος ὁνομαστὴν* (de Compositione nominum) filio induenti virilem rogam ipso natali die tradidit. Eodem titulo Lucianus suum *αὐτοῦ γενέθλιον* (de Longævitate) sibellum Quintillo consecravit. Buzza aures, inquit Plaur. Rud. iv, cxxvii, est, pater quam dedit mihi na-

tali die. Curcul. v, 11, lxi. l. xxxj § viij *π* de Donat. int. vir. & uxer. l. cxxiv *π* de V. S. B. A. Gabbema.

4. Tyria sine dubio] vestis tricliniaria mollior & coloris exquisiti. argumentum solutorum morum; elegantiores enim qui videri volebant ea etate in dibapha purpura, in coccinis aut hyacinthinis discumbabant. Casaubon. in Pers. Sat. Gr. Erhardus.

5. sed jam semel lota] Id est, sit nomen. ut Sen. Ep. 6. Nec hoc promitto jam aut spero, &c. pro, nec hoc promitto tamen. Sed jam semel lota, h. e. non bis tincta murice seu purpura. Barthius explosa Lipsiana emendatione, sed haud semel lota. Erhardus. Unde tanti non estimans dispensator facilis culpe ignoscit, mensque Scriptoris dibapham non fuisse, de qua Virgil. Eulice:

Si non Assyrio fuerint bin tincta colore. Plin. l. 9, c. 3. Wouweren. Et quid si jam semel lota intelligamus, jam dum interpolata, à maculis purgata, aut refecta, ut solent fullones, manigones, &c.

6. Quidquid ergo est dono vobis] In MS. ita lego: lota. quid ergo est lota vobis cum. Obligati. Sicque distingui voluisse videtur: Quid ergo est? dono &c. vel nam notante porne magnitudinem, quasi vitæ periculum imminuisset. Et hac lectione inprocurio Schæferianum aliorumque rōnditur.

1. Vinum

beneficium. ¹ Vinum dominicum ² ministratoris gratia est. † Tandem ergo discubuimus, ³ pueris Alexandrinis ⁴ aquam in manus nivatam infudentibus, ⁵ aliisque infe-

† *Enclipsis.*

quen-

1. *Vinum dominicum*] Inscriptio Romana apud Velsorum in Monument. Augustz:

Merum profundius

Nigrum Falernum, aut Setinum, aut Cacubum:

Vivo ac valenti de apotheca dominica.

Gabbema.

2. *ministratoris*] Hujusmodi in antiquis marmoribus nominantur: AMARANTHUS. AUGUSTI. MINISTRATOR. TURBANIANUS. ERASTUS. ET. ANSIO. C. M. SARIS. MINISTRATORES. Senec. Ep. xlvii. *alius vini minister in muliebrem modum ornatus, cum atate luctatur.* Apuleius autem lib. ii Metam. hzc Senecæ explicans, *pueros calamistratos, pulchrè indusiato, gemmas formatas in pocula vini vetusti frequentes offerentes*, notavit. Nimirum hic fuit muliebris ornatus indusiatum esse, & calamistratum quempiam. Idem Seneca Ep. xcv. *Transco piscorum turbam, transco ministratorum, per quos signo dato ad inferendam cenam discurrunt.* Porro qui vinum ministrabat, à Sueton. Cæsar. xlix ad *cyathum* & *vinum* appellatur; ab Apul. lib. x Met. *pacillator*: à Iuven. Satyr. xiii ad *cyathos*: in veteri epitaphio à *potione*. TI. CLAUD. AUG. LIB. GRATIO. LIVI. AUG. SER. A. POTIONE. S. T. T. L. A Gallis scantio in LL. Salic. tit. ii, ed. Bas. à Græcis test. Athenzo, ac Luciano *divo*. Hic vinum prægustabat. Mart. iix Ep. lvi. Hic idem qui à potione, fuit & à *lagena* seu *laguna*: & confirmat antiqui marmoris elogium: M. VLPIO. AUG. LIB. PHEDIMO. DIVI. TRAIANI AUG. A. POTIONE. ITEM A LAGUNA. ET. TRICLI-

NIARCH. LICTORI PROXIMO. ET. A. COMMENT. BENEFICIORUM. &c. Laur. Pignorius.

3. *pueris Alexandrinis*] Papinius lib. v Sylv. ult.

Non ego mercatus Pharia de puppe loquaces

Delitias, doctumve sui convitia Nili

Infantem, linguæque simul salibusque proteritum

Dilexi.

Cujus primum versum explicat Suet. August. c. xcix. *Quare admodum exhilaratus, quadragenos aureos comitibus divisit, jusque jurandum & cautionem exigit à singulis, non alio datam summam, quam in emptionem Alexandrinarum mercium absumpturos.* Alexandrina merces, Historico, & loquaces de Pharia puppe delitia sunt Statio, *pueri Egyptii, dicaces*, & ob id conviviis gratissimi. Quintil. lib. i, c. ii. Iul. Capitol. in Vero Aug. *The. Dempsterus.* Nec tantum dicaces pueri adhibiti, sed & adulti servi, alique quorum ars scommatis & diceriis, sive mordaci sale ludere. Senec. Epist. 123. *Varus eques Romanus, canarum bonarum affectator, quas improbitate lingua merebatur.* Talis ille apud Iuvenal. Satyr. 9.

— *conviva joco mordente facetus*

Et salibus vehemens.

Hujusmodi autem canarum affectatores, *assecula*, Iuvenal. Satyr. 9. Gloss. Isidor. *Assecula, buccellarius.* Iuvenal. Satyr. 3, *bucca*:

Perpetui comites, notaque per oppida bucca.

Isidor. in gloss. *Scurra, parasitus, buccellarius.* Io. à Wouweren.

4. *aquam in manus nivatam*] i. e. ut loquitur Seneca, *multa nive inclusam, ut frigore refrigeraretur alieno: vel*

quentibus ad pedes, ac¹ paronychia cum ingenti subtilitate tollentibus. Ac ne in hoc quidem tam molesto racebant officio, sed obiter cantabant. Ego experiri volui, an tota familia² cantaret. Itaque potionem poposci: paratissimus puer, non minus me³ acido cantico excepit:

ex nive coctam. Decoquebat veterum luxuria nives easque percolabat. unde *nivarium* colum Pomponio in l. in argent. *π* de Aur. & arg. leg. & Mart. lib. xiv Ep. ciii: & *nivarius* sacculus, Ep. civ. quibus nives attenuabant. Plin. lib. xix, c. iv. Decoquunt alias (nives) quas mox & illas hyemant. Decoctas quippe nives, & spissis vimine qualis inclusas, aut infusas vitro, rursus in nivem mergebant: unde decocta dicta aqua nivata, quæ Martialis. *nivea cocta*. Est autem Neronis inventum: Plin. lib. xxxi, c. iiii. quem sub persona Trimalchionis satyricè irridet Petronius. Savaro. Anonymus, juxta manum Doufæ, ad edit. Tornæii: *aquam in manus. f. aquam manibus*. Doufa ib. MS. c. M. manibus. Unde liquet, Doufæ & magis Scriverio priorem, nec vulgaris judicii virum fuisse; cuius subinde placita non negligo.

5. aliisque insequentibus ad pedes] Veteres accubaturi manus pedesque lavabant. Fab. Pistor: *Aquam manibus pedibusque dato*. Vtrumque hic factum Petronius innuit. nam pedibus & ad pedes, ut manibus & ad manus aquam dare dicebant veteres. Wouweren. Nos ante mensam lavamus; sed tantummodo manus: antiqui (nisi in balneis fuissent, tunc enim non lavabant) in ipso quoque convivio lavabant pedes. Vtriusque lotionis exempla in Sacris. Pharisei manus suas lavabant ad cubitum usque. Nec solum ante promulsidem & antecornium, sed etiam per singulos missus abluebant manus. Lips. Saturn. lib. 2, cap. 1. Savaro Not. ad Sidon. l. i Ep. ii. Ge. Erhard.

1. paronychia] *παρωνυχία*, Paul. Ægineta lib. iiii. *η παρωνυχία ἀπὸ τῆς πρὸ τοῦ ποδὸς τῆς ὀνυχὸς ἀπὸ τοῦ ποδὸς* (Paronychia est abcessus ad radicem unguis). Balbus Catholicò: *Pedora, pedum vel aurium sordes*. Hujus ministerii exempli habes in antiquis monumentis apud Ianum Boissard. in libb. antiq. Roman. expressa. Lundorp. (i. e. Erhardus). Gabbema. Paronychia hoc loco sordes pedum non redevia. Tornæius. Verùm hic paronychia neutraliter positum. atqui Græcum femin. est, *η παρωνυχία*, *ίας*, & -- *υγας*, *ιδ*, nec reperio ab *ὀνυξ* (unguis), *ὀνυχίδ*, adjectivè, sed *ὀνυχίδ*, in compositione -- *υγ*.

2. cantaret] Antiquorum epulis varia adhibita oblectamenta, ut cantorum, ludionum, & id genus. Senec. de Vir. beat. c. xi, de Apicii & Nomentani luxu: *Vides hos è suis lectis spectantes popinam suam, aures vocum sonò, spectaculis oculos oblectantes*. Sidon. lib. i Ep. ii, de Theodorici convivii: *In hoc convivio nihil nisi symphonia strepente agitur. Servi cantores, Symphoniaci*. Macrobi. lib. ii, cap. iv. *Delectatus inter canam pueri symphoniaci*. Wouweren. Nec solum in hoc eorum luxus stetit, imò etiam ferula ad symphoniam inferre mos erat. Et subito signum symphonia datur, gustatoria pariter à choro cantante rapiuntur. Petronius infra. Seren. Sammon. in fragmentis apud Macrobi. Lindembrog. Not. in Catalect. Ge. Erhardus.

3. acido cantico] Sic omnes, etiam c. Tragur. Erhardus: *Fortè, ac-*

G

70

exceptit: & quisquis aliquid rogatus erat, ut daret. ' Pantomimorum non patrisfamiliae triclinium crederes. Adlata est tum ' gustatio valde *lauta*: Nam jam omnes ' discubuerant præter ' *unum* Trimalchionem, ' cui locus, novo

to cantico. Martianus Capella: *Vox aut acuta est, aut gravis. Sonus gravis est, cum ex intimo spiritus trahitur: acutus, cum ex superficie oris emittitur. Stat. 6 Theb.*

Et lituis aures circumpulsantur acutis. Sic infra, ubi legitur: *Aegyptius puer, atque ipse etiam teterrima voce de laſerpiciario mimo canticum extorquet? cenſeo corrigendum, tenerrima voce, pro, gracillima, qualls eſſe puerorum ſolet, quod & Wouweren notaſſe video. Tornæſius acido. in marg. & Var. lect. leg. arido, quod aſſa voce caneretur. Eſto. verum aſſa v. non eſt arida, ſed mera, ſolâ.*

1. *Pantomimorum*] Pantomimi dicuntur perſonarum omnium incitatores, qui in ſcænis perſonas per ſingulorum actuum ſimulationes offende-
bant. ἀπὸ τῆς πᾶντις μιμήσεως (quod omnium ſimilis agerent). Anonym.

2. *Gustatio valde lauta*] Vide ſuprà: *Gustatione mirifica initiati. Gabbema. gustatio valde lauta. Fragm. Tragur. Priores, laudata. Erhardus: Alii, pro gustatio legunt gustus; eſtque exordium cœnæ, ſeu antecœna. Rader. ad Martial. lib. 11 Epigramm. 16. Roſin. antiquitat. Rom. l. 5, c. 29.*

3. *discubuerant*] Lipſ. lib. 3 Ant. Lect. c. 1, de accubitu veterum ad menſam: *Primum omnium (inquit) ſciti veteres Rom. uti & Græcos non ſediſſe ad menſam, ſed accubiſſe. Quem mo-rem etiamnum plerumque Oriens uſurpat, &c. Circum menſam tres, ut plurimum lecti erant, ex quo triclinii nomen. Vel duo etiam, quod Plautus biclinium; poſterior atas hoc, aut aliquid ſimile, Sigma vocavit. Quod cum eſſet in formam hemicycli aut, lunata reſtudinis exſtructum, vocari placuit nomine literæ Græcæ:*

quia ut ex marmoribus liquet, illa atas ſigma literam ut median lunam ſcribebat, &c. Petr. Lotichius.

4. *unum*] Sic Fragment. Tragur. Pro priori, ipſum.

5. *cui locus novo mare primus ſervabatur*] Tota ratio lectorum & triclinii apud veteres hæc erat. Tribus lectis ſere cornabant: ſingulis lectis recumbebant terni ad ſummum, aut quaterni apud lautiores, ſi plures, ſordidum habebatur. Cic. in Piſon. *Nihil apud hunc lautum, nihil elegans &c. Gracini ſtipati in lectulo, ſape plures.* Apud Macrob. in cœnæ Pontificiæ deſcriptione, in duobus tricliniis decem modò convivæ nominantur, ut appareat in magnifico epulo vix binos lectum unum tenuiſſe: De lauto homine Iuven. Sat. 1.

Optima ſylvarum interea pelagique vorabit

Rex horum, vacuiſque toris tantum ipſe jacebit.

Accumbebant autem reclinata ſuper parte corporis in cubitum ſiniſtrum, infera in longum porrecta ac jacente: capite leviter erecto dorſo à pulvillis modice ſuffultò. E lectis, qui ad ſiniſtram erat, is dicebatur ſummus lectus: qui ad dextram, imus. Ratio diſcumbendi hoc faciebat: etenim ut liberam & exſertam habere poſſent dextram manum in ſiniſtrum latus decumbebant. Et qui ordo lectorum, idem etiam fuit in ſingulis lectis accubantium. Summus quippe locus in uno quoque lecto. qui nullum ſupra ſe habebat; imus verò quem infra medium accubens occupabat: medius infra primum & ſummum, ac imus infra medium. Schemate rem delineabimus:

M E D I V S

novo more, primus servabatur. Cæterum in promulsi-
dari

Imus locus.	Medius.	Primus vel summus qui & Domini.
I M V S L E C T V S.		
M E D I V S L E C T V S.		
S V M M V S L E C T V S.		
<p>In medio collocabatur mensa rotunda, humilis. Inferiorum quidem hominum tripēs, & ex simplici ligno: lautiorum, citrea, aut acerna, aut lamina argentea intecta: quam pes eburnus, fabre factus, puta in modum pardi, aut leonis, sus- tinebat.</p> <p>Lips. lib. III Antiq. Lect.</p>		
Primus qui & summus.		

Honoratissimum locum ducebant Romani medii lecti locum imum si-
ve ultimum; eum nempe qui infra
medium ad dextram erat ejus lecti:
is dabatur convivarum honestissimo
& dignissimo; ideo & Consularem
vocabant. Præter hunc in summo &
imo lecto, summus in urrovis ha-
beatur honoratior. Cæterum ex tri-
bus lectis duo priores medius &
summus invitatis cedebant. Domi-
nus convivii cum uxore & liberis in
tertio, seu imo accumbebat, isque
in eo primum locum tenebat. Suet.
August. c. lxiv. Si uxor unâ non cœ-
naret, umbris is locus destinabatur,
& vilioribus personis. Aliud fuit,
cum stibadii accumbebant, id est,
toro continuo & semicirundo, quod
in literæ Sigma (C) figuram factum
erat, unde & nomen. Idque pro nu-
mero accumbentium, quos caperet.
Hexadinen, heptadinen, octadinen vo-
cabant. In his, cum una serie dis-

cumberent, is primum locum tene-
re censebatur, qui omnium summus
erat, hoc est in sinistro cornu stiba-
dii primus accumbebat, ultimus qui
infra cæteros, hoc est, postremus in
dextro cornu. Sic capiendus Festus:
*Itaque in convivio solus Rex supra cæte-
ros accubabat, sed Dialius supra Martialem,
& Quirinalem, Martialis supra proximum,
omnes deinde supra Pontificem.*
Alia quoque ratio videtur fuisse in
bidinio. Cic. lib. ix Ep. xxvi. Plura
vide de his apud Lipsium lib. 111 An-
tiq. xcvi, xcii; & Cl. Salmasium.
S. A. Gabbema.

1. in promulsi dari assellus erat — Tege-
bant, &c.] *Promulsi dare*, cibis qui in gu-
stum datur. *Gloss. Petron. ex Lipsio.* *Promulsi dare* sive *promulsi dari* mihi est
promulsi di sive cœnæ primæ partis fer-
culum, repositoriumve; Martialis *gustato-
rium* dicitur, Ep. lxxxviii l. xiv; Ar-
bitroque inferius. In *promulsi di* nam-
que, seu gustatione, & esculenti quid
fuit

fuit & poculenti. Minimè *promulsi-*
dare vocari adsero vas continendæ
gustationi destinatum, ut omnes vo-
 luere eruditi. *Gonsalvus*. *Vlpian*. L.
 etsi non sunt. § argento. D. de Aur. &
 arg. leg. *promulsidaria vasa* appellat:
 hic *promulsidaria* intelligit cibos, qui
 in gustu, *Lipf. Epist. quæst. l. 3, ep.*
2: *Vlpianus* vasa, quibus cibos vel
promulsidem apponebant. *Erhardus*.
Asellus Corinthius cum bisaccio. *Asel-*
lus vas ut apparet gestans *promulsi-*
dem, sive *opiparam gustationem*.
Scaliger. Vix adsentior *Scaligero* *a-*
sellum fuisse vas sequentia verba aliud
 mihi dicunt. *Iungermann*. in Sym-
 bolis ap. *Erhard*. *Erhardus*: *Asellus*
Corinthius vas ex ære *Corinthio* fa-
 ctum, à forma hic dictum, duobus
 hinc & inde *saccis*, quibus ferculo-
 rum lances & paropsis in mensa
 imponebantur; cuiusmodi est quam
 nos Germani *geisam*, i. capram, si-
 militer à forma dicimus. *Salmasius*:
 in *promulsidari*. Quantum est hodie
 eruditorum, *promulsidem* volunt esse
 antecœnam aut gustationem. errant
 omnes: nam omnis auctorum anti-
 quitas semper hoc verbi pro vase aut
 lance usurpavit, nusquam de gustu
 aut antecœnio dixit. cui rei fidem
 facit vox *promulsidarium*. Si *promulsi-*
pro gustu sumeretur aut antecœna a-
 pud Latinos, *promulsidarium* utique
 vas esset, recipiendæ gustationi ap-
 ptum, & gustatorii continendis. at
promulsidarium, non huic usui para-
 rum apud veteres erat, ut aliquid
 esculenti aut poculenti contineret,
 sed ut alia vasa & lances sustineret,
 nempe *promulsidem*. Sic *promulsidem* va-
 sa erant, quibus sustinendis *promul-*
sidarium dictumque. π. de
 Auro arg. legato: Sed si cui vasa sint
 legata, non solum ea continentur, qua
 aliquid in se recipiant edendis bibendique
 causâ paratum. Sed & qua aliquid sus-
 tineant: & ideo scutellas vel *promulside-*
ria contineri. Repositoria quoque contine-
 buntur. *Petronius Arbitr*: Caterum
 in *promulsidari* &c. *Promulsidare* dixit,

quod alii *promulsidarium*. Sic *vulgare*
 & *vulgarium* idem: manifestare idem
 quod *manifestarium* in nostro iure:
primare & *primarium*, *palmare* & *palma-*
rium. Vides *promulsidare* apud *Petro-*
nium nihil bibendi edendique causâ
 paratum continere, sed vasa tantum
 sustinere, *asellum* nempe *Corinthium*
cum bisaccio olivarum, & lances duas,
 quæ *asellum* tegebant: lances illæ
 argenteæ, quæ *asellum* *Corinthium*
 tegebant, *promulsidem* omnino dici
 debuere: nam in *asello mulsum* re-
 ponebatur, quod in antecœna & gu-
 statione sumebant. Idem *Petronius*:
Hoc, inquit, belle: cras in promulside
libidinis nostra militabit: hodie enim post
asellum diaria non sumo. Vbi *asellus* &
promulsi pro eodem. nam *asellus*, ut
 dixi, vas erat, recipiendo mulso pa-
 ratum. lances quæ vas illud tegebant,
promulsidem dictæ. *Asellus* est quem
 Græci οἶνον vocant, quod genus erat
 vasis vinarii unde apud Athenzum
 lib. iv in verbis *Polidonii*, οἶνον ἡ-
 γαγυρες οἶνον (*aselli vinò pleni*). quod
 non de animali, ut perperam viri do-
 cti censent, sed de vase accipiendum.
 Sic vas etiam mulsi *asellus* Latinis,
 & quæ *asellum* tegebat, lanx argen-
 tea, *promulsi* dicta, non obscura ety-
 mi ratione. nam *promulsi* propriè
 mulsi vel vasis mulsarii operculum,
 non vas ipsum mulsarium. Inde *pro-*
mulsidarium, quod vasa mulsi cum
 suis *promulsidibus* sustinebat. *Prom-*
ulsidarium enim est repositorium
promulsidum. *Isidorus translorum* in
 Glossis suis exponit. quamvis autem
promulsi propriè sit id quod diximus,
per abusum (per *abusum*) pro
 quavis lance hanc vocem veteres u-
 surparunt. Confer quæ supra, in *pro-*
mulside lib. n. *Reinicius* in *promulsidari*
asellus, &c. Constat *asellum* vas fuisse
 ex ære *Corinthio*; de ejus usu, quod
 esset inter *promulsidaria*, in quibus
 gustatio solet exhiberi, pariter de
 forma, unde *bisaccium* intelligere-
 mus, turbant Annotationes, Com-
 mentarii. Conjecturæ & quicquid
 est

dari asellus erat Corinthius cum bisaccio ¹ positus, qui habebat ² olivas, in altera parte albas, in altera nigras. Tegebant asellum duæ lances, ³ in quarum marginibus nomen Trimalchionis inscriptum erat, & argenti pondus. ⁴ Ponticuli etiam ferruminati sustinebant ⁵ glires melle, & papavere sparsos. Fuerunt & ⁶ tomacula supra crati-

est Symbolarum. *Asellum* duobus hinc & inde saccis onustum nobis ostendunt, & carnes pulli asinini, h. e. *asellum* pro obsonio offerunt; sunt autem deliciz illarum peritæ longius, Corinthiis etiam, contrā quam volunt, ignotæ; nihil quidem istud ad Petronianas. Tum *bisaccus* lances ferculorum & parapsides in mensa impositas fuisse communiscuntur; at hic Petronium prorsus deferunt, loquunturque incomperata. Quid enim lances facerent in bisaccio olivis continendis fabricato? Non gestavit *asellus* vel sustinuit, quod putant illi, lances, sed sua basi nixus duabus lancibus testis fuit. Petronio igitur recte intelligendo simplicissimum obviumque est vasi forma aselli figurato utrinque adfixum à fabro loculamentum instar sportulæ vel bulgæ, recipiendis & continendis speciebus fuisse *ἰσότητος* (æqualiter divisum); sic ut in altera ejus parte albæ, in altera nigræ olivæ circumferri & adponi convivis potuerint. *Bisaccium* recentioribus Græcis *διπλῆς*, pera vel mantica duplex, parte una antè, alterà retro pendente. Italis *bisaccia*, Gallis *bissac*.

1. *positus*] *Ponere* convivale verbum. Juven.

-- *quanta est gula qua sibi totos*

Ponit apris.

Idem xi.

-- *natalitium convivii ponere nardum.*

Tale mittere apud Apic. & missus, pro ferculo. *Gef. Barthius.*

2. *olivæ in altera parte albas, in altera nigras*] Ovid. 2. *Metam.*

Ponitur hic bicolor sincera bacca Minerva.

Varro de Re Rust. lib. i, cap. 66. *Io. à Wouweren.*

3. *in quarum marginib. nomen Trimalchionis inscr.*] Lucian. Hermot. Plaut. Rud. Nam hac (urna) literata est, ab se cantat cuius fiet. ita & pocula literata; Græcis *ὑπομνημάτων* *ποτήριον*, ut Athenæus tradit. *Wouweren.*

4. *Ponticuli ferruminati*] i. e. juncti, consolidati. *Gloss. Petron.*

5. *glires melle ac papavere sparsos*] Amm. Marcell. lib. xxviii. *Poscuntur etiam in convivii aliquoties trutina, ut adpositi pisces, & volucres ponderentur, & glires:* (hac de causa, credo, argenti pondus Trimalchionis asello inscriptum, ut, si ponderentur volucres, pisces, &c. hi simul cum patinis imponerentur trutinis) *quorum magnitudo sæpius delicata non sine radio presentium, ut antehac inusitata, laudatur assidue.* Inter convivales delicias glirum usus adeo celebris, ut eos Censoria leges, princepsque M. Scævola in Consulatu non alio modo cenæ adimere necessum habuerit, quam conchyliis, aut ex alio orbe convectas aves. Plin. lib. viii, c. lvi; lib. xxxvi, cap. i. Apicius lib. viii, c. ix. de eorum saginatione videndus Varro R. R. lib. iii, c. xv. *S. A. Gabbema.*

6. *tomacula*] Erant farcimina quædam, ex carnibus minutè concisus, admixtis ovis & salsamentis. *Ramirez. Gabbema.* Tomacula, pingua viscera. *Wouweren.* Martialis lib. i4 Epigr. 191.

Parva tibi curva craticula sudet osella.

G 3

Osellas

craticulam, ferventia argenteam posita ¹ & infra craticulam ² Syriaca pruna ³ cum granis Punici mali.

¹ In

Ofellae pro tomaculis posuit, quæ craticulis imponuntur torrenda. Rader. ad Martialem l: i Ep. 35. Erhardus. *tomacula*. Ioannes Britannicus ad Satyræ x Iuvenalis credit isicia eadem esse cum *tomaculis*, quæ nomen à *sestione*, non secus ac isicia, habent; quam *τομάριον* Græci dicunt, quæ ut plurimum jecore & pulmone porci constarent: sed non possum ejus opinioni subscribere: certum enim est *tomacula*, vel ut Varroni placet *tomacinas*, partes esse aliquas porci certo modo sectas. Iuvenalis Sat. x, v. 355.

Vt tamen & poscas aliquid voveasque scellum,

Extæ, & candiduli divina tomacula porci.

Nemo enim isicia offert aut vovet Dyf. Scholiastes vetus: *Tomacula*, porci pinguis quadam viscera. Martialis innuit moris fuisse calida venundari:

Quod fumantia qui tomacula rancus Circumfert tepidus coquus popinis.

Hinc Petronius in Trimalchionis gustatione, fuerunt & *tomacula*, &c. L. Nonnius de Re Cibar. lib. ii, cap. xiv. *Gabbema* in denuo editis.

1. &] Fragmenti Tragur.

2. *Syriaca pruna*] Quæ olim Latinis Græcisque, & Gallis hodie *Damascena*. Raderus. *Prunorum* genera varia, nam & formâ, colore, & magnitudine & sapore distinguuntur, cum & nigra candidaque & purpurea atque cerina, herbacea & lutea reperiuntur. Plinius cerina laudatiora prædicat, quæ Virgilius *cerea*, Columella, *ceriola* vocat, Ovidius verò per periphrasim describit:

Prunæque non solum nigro liventia succo,

Vetum etiam generosa, novæque imitantia ceras.

Damascena autem inprimis celebrantur ab inclyta magnaue Syriæ urbe *Damasco*, quæ & *Syriaca* dicta, quibus succedunt *Hispanica*, seu *Iberica*, quæ dulciora multum *Damascenis*. hæc verò facultatem magis adstringentem participant, unde Dioscorides asserit, siccata *Damascena* alvum cohibere; quod Galenus miratur lib. vi i de simpl. Medic. facultibus, ubi dicit, *pruna Damascena*, tum viridia tum sicca ventrem solvere; librorum etiam de attenuanti victus ratione. *Damascena Hydromelitis incocta*, præmandant ii, quibus extenuanti diata est utendum; verum his magis alvum solvunt, qui ex Hispania importantur, quod nec Martiali ignotum lib. xiii sub lemmate, *Pruna Damascena*.

Pruna peregrina carie rugosa senectæ

Sumæ: solent duri solvere ventris omnes. Lud. Nonnius.

3. *cum granis Punici mali*] *Punicum malum* & granatum nuncupatum, Isidoro & malogranatum, à *granorum* multitudine: non à *Granata* Hispaniæ urbe, ut nonnulli nimis imperitè asserunt: siquidem nomen hoc illi inditum ante conditam *Granatam*. *Punicum* verò vocatum; quòd circa Carthaginem *Punicam* urbem, laudatissimum provenit, Græcis *πόσιον* dictum: à *Βοεοτίις* verò *οἶδι*, vel *σίδα* nuncupatur, unde & regioni conterminæ nomen inditum. de cujus possessione, cum inter *Βοεοτίος* & *Athenienses* orta lis esset; *Epaminondas* in ea controversia, patriæ causam defendens, prolato *malo Punico*, *Athenienses* rogavit, quo nomine id pomum vocarent: illi *πόσιον* dixerunt: nos verò, inquit, *σίδα*: atque ita causam obtinuit. ut refert *Athenæus* ex *Agatharclide*. Columella eleganter arborem & fructum describit.

Mor

In his eramus lautitiis, quum ipse Trimalchio ad symphoniam ² adlatus est, ³ positusque inter cervicalia minutissima expressit imprudentibus risum. ⁴ Pallio enim cocci-

Mox ubi sanguineus se floribus induit arbor.

Punica, qua rutulo mitescit tegmine grani.

Summa ejus genera duo sunt, alteri *nucleus* inest lignosus. *Σκληροπυρρον* (*duracinum*) ob id vocatum; alteri verò non adest aut certe minimus, unde *ἀκέραιον* (*absque lignoso nucleo*) dictum; sed candidiora hæc sunt, & mollioribus acinis, minusque amaris distincta membranis: de quibus Martialis lib. xiiii. Satam primùm in Cypro ferunt hanc arborem à Venere, ut Græcorum testantur fabulæ: frequentius tamen Iunoni ap- pingiur, sæpissime verò Cereri: in memoriam fortè ejus luctus, quòd Proserpina à Plutone raptæ, & à matre repetita, eandem à Iove obtinuit ea lege, si nihil apud Inferos degustasset: sed cum inventa fuisset mali punici granis jejunium solvisse, apud Plutonem mansit. *Lud. Nonnius.*

1. In his eramus lautitiis, cum ipse Trimalchio, &c.] Id etiam moris fuit Octavio Augusto, de quo Sueton. cap. 74. Convivia neminiquam & so- vium inibat, & maturius relinquebat: cum convivia & comare inciperent priusquam ille discumberet, & permanerent digresso eo. *Ge. Erhard.*

2. adlatus est] Sed & ad symphoniam efferebantur à cœna. Seneca: Pacuvius, qui Syriam usum suam fecit, cum vino, & illi funerum epulis se sepelisse, quasi sibi parentaret, sic in cubiculum forebatur à cœna, ut inter, plausus exolatorum hoc ad symphoniam caneretur, βόκιον, βόκιον (vixit, vixit), nulla non se die cantabit. *Fr. Pithorus.*

3. postusque inter cervicalia minutissima expressit, &c. Editi habent p. in cervicalia. Penseo verò Fragg. Tragi- censis lectionem inter cervicalia. Nam

vocis inter syllaba posterior, à sequen- tis vocabuli prima ob similitudinem literarum absorpta. Sanè nemo ponebatur in cervicalia; non hic eorum usus, sed ut suffulcirent caput ac cervicem, circumposita, non subiecta. Vnde Martialis lib. xii in Zoilum:

Effultus ostro, sericisque pulvinis.

optimè effultus, ut de eo, qui est inter eos, non qui ponitur in eis. *Schefferus. Positum i. e. m.* Tali cultu Thesimopolis, Philosophus vetulus & causarius in convivio opulenti discipuli sui Eucratidis fuit: quinque enim servi cum mensæ composuerunt, *ἡσυχία καὶ ἀναισθησία αὐτοῦ πινούσης, ἡδοναὶ καὶ στυγερὰς πινυῖν ἐκ cervicalibus;* at cui fini? *ὅς ἄλ- ληρος οὐ τὰ χαλκῶτι καὶ ἱππολύ κατ- τρεῖν δύναται* (ut in eod. habitu manere & longum durare possit). *Luc. in Somnio. Th. Reinesius. expressit imprudentibus risum.* Quia vulgò uno tantum pulvinari utebantur. *Apulejus l. 7. Et in summo pulvinari locatus, cœna & peculii magni inaugurat. Quod & capitale.* Si Encolpius hodie ad Germanos veniat, Suevos, inquam, Algovios, &c. Vbi videat in lectis struem minutissimorum cervicalium, sex, octo, decem Interim etiam plurium, ad ostentationem lautitiarum paratorum, quantum irideat! *Iacobus Gaudensis monachus: Analeptidos, dicuntur modici cussi, ad exaltandos humores apti. Erhardus.* Est verò in *Fragm. Tragur. inter cervicalia minutissima, pro minutissima.*

4. Pallio coccineo adrasum excluserat caput] Græci Romanique capite in- recto: qui deliciores, capite incedebant palliolato, non sine suspitione luxus. *Senec. de Mæcenate: Hunc esse, qui in tribunali, in vestris,*

coccineo adrasum *excluserat* caput, ¹ circaque oneratas veste cervices laticlaviam ² immiserat mappam, ³ fimbriis hinc atque illinc pendentibus. ⁴ habebat etiam in minimo digito sinistræ manus anulum grandem subauratum;

in omni publico cætu sic apparueris, ut palliò velaretur caput, exclusis utrimque auribus, non aliter quam in mimo Divite fugiivi solent. Plutarch. superbiam Pompeiani liberti, Demetrii taxans: *Domino stante ipsius, inquit, accumbebat ἔχων δὲ ὠτίων καὶ τοῦ κεφαλῆς τὸ ἰματίον* (habens aures & caput palliolum). Lippius. Vide Salmasium ad Tertull. de Pallio. Gabbema. Vulgò legitur, pallio coccineo adrasum *incluserat* caput; Sic verò Fragmentum Tragur. Schefferus: *excluserat*. Hæc lectio præstantior videtur. Quomodo enim adrasum videre poterant caput, si id *incluserat*? Ergo potius habebat *exsertum* paulisper extra pallium, quod in medio cervicalium ambientium & pallii purpurei nudum ac pæne calvum non potuit non ridiculum videri. *Exclusum* tali sensu adhibuit & Seneca, de Mæcenate agens: *sic apparuit, ut palliò velaretur caput, exclusis utrimque auriculis.*

1. circaque operatas veste cervices laticlaviam immiserat mappam] Clavi quibus honoris causâ utebantur Senatores, vel Tribuni, vel Equites non erant consuti vesti, sed supra eam demissi in pectus usque, alii arctius, alii latius, ut recte Horatius dixerit:

— latum damisist pectore clavum.

Acron, ad illa verba: *Pretextam & latum clavum. Latum clavum purpuram dicit, qua in pectore extenditur Senatorum. Greci τὸ χρυσοῖον (q.d. vestem mutilam, sine manicis) vocant, utrumque retinent Principes, injicientes vesti à cervice ad pectus indumentum ex purpura, vel pellibus preciosis muris Pontici, vel alii, dum regio habitus prodemus in publicum.* Iac. Cujacius.

2. immiserat] Pro straverat, quod loquendi genus è tridiniis in circos est translatum. Lampr. Alexandr. Severo: *Convivium neque opiparum, neque nimis parvum, sed nitoris summi fuit. Ita tamen ut puta mantilia mittrentur.* Casaubonus. Gabbema in ed. poster.

3. fimbrii hinc atque illinc pendentibus] Fimbria interea, quæ vesti ornatus accedunt & precium. Sic paludamenta Ducum fimbriata erant. Plut. Lucull. *κερος ὠτίων ἰφῆς εἶδα* vocat. Sic & mappis additæ fimbriæ. Petronius hic inter Trimalchionis delicias recenset, *mappam laticlaviam fimbriis hinc atque illinc pendentibus.* Nam *mappæ* quoque purpurâ & auro clavatas fuisse constat. Casaubon. ad Suet. 10. *Weitzius.*

4. habebat in minimo digito grandem] Mirum, quod in minimo digito grandem habuerit, cum Pollux scribat lib. v. *ὡς ἂν τῷ τριμυρῷ δακτύλῳ ἰφῆραν, ὁ αἰγυπῖος καλῶν δὲ σμικροτέρῳ* (In minimo digito anulum gestabant, quem propter parvitatem *αἰγυπῖος* [indivisibile quid] dicebant). Sed ideo tribuit, quia notat hominem laurissimè divitem: nam & Lucianus de huiusmodi *ἐταίρῳ*. *Διὰ δὲ εἶχε ἢ καὶ αὐτὸς Παρμενίων δακτύλιον ἐν τῷ τριμυρῷ δακτύλῳ μέγιστον, πολὺ γυνον, καὶ ψῆφον ἐν τοῖς ἑσπέραις τῷ περὶ ἑμῶν, ἐν ᾧ ῥατ' ἔω ἐπιπολὶς* (in metetr. Dialog. Habebat autem & ipse Parmenio anulum, in digito parvo maximum, ac multangulum, lapillusque palâ tricolor in superficie rubens). Wouweren. & explicat hunc Petronii locum vir reconditæ eruditionis Iohan. Kirchmannus in aureo libello de Anul. c. 111, & c. xvii, S. A. Gabbema.

tum; ' extremo vero articulo digiti sequentis minorem, ut mihi videbatur, totum aureum, sed plane ' ferreis veluti stellis ferruminatum. Et ne has tantum ostenderet divitias, dextrum nudavit lacertum, ' armilla aurea cultum, & ' eboreo circulo lamina splendente connexum. Vt deinde ' spina argentea dentes perfodit, † Amici, inquit, ' nondum mihi suave erat in triclinium venire, sed ne diutius absentivus mora vobis essem, omnem

† Trimalchio.

volu-

1. extremo vero articulo] Senec. Natur. quæst. l. 7, c. 31, Exornamus annulis digitos, & in omni articulo gemma disponitur.

2. ferreus velut stellis ferruminatum] Vide Plin. lib. xxxiii, c. 1. Ejusmodi annulos aureos stellis ferreis ferruminatos, in manibus Abrah. Gorlzi, item Massiliæ aliquot vidisse se testatur, Scaliger. Hinc apud Trebell. Poll. in Galien: Aureos constellationesque baltheos rapuisse dicitur. Io. à Wouweren.

3. armilla aurea] Armilla fuisse rotundi circuli ex argento vel auro, quibus summum brachium cingebant, ornatus causâ. Olim erant in usu, sed per luxum. Livius lib. 1 de Sabinis: Quod vulgo Sabinæ aureas armillas magni ponderis in brachio laevo habuerint. Vocabantur & brachiales, Græcis βραχιονίς aut βραχίονισμα, viriola, dextralia, dextrocheria, uti fusè docet Rubenius lib. 1 Elect. c. xxxviii. Io. Weitzius.

4. eboreo circulo lamina splend.] Terull. de habitu Mul. c. 11. Circulos ex auro, quibus brachia artantur. Wouwer.

5. spina argentea dentes perfodit] In Fragment. Tragur. est pinna argentea. Wouweren: Omnia hic ad luxum comparata; nam alii lentisco aut penanâ dentes purgabant. Mart. lib. xiv Epig. xxi.

Lentiscum melius: sed si tibi frondæ cuspis

Desuerit, dentes penna lavare potest.

6. nondum mihi suave e. in t. v. sed ne diutius abs.&c.] Frellon. edit. Wouwer. alii, ut ex diverso charactere patet, nondum. m. f. e. in t. v. f. ne absentivus e. o. v. m. n. Editio Tornæsi, sed ne absentivus essem. in margine, & Var. lect. alii, f. n. diutius absens. Vbi Doussa: diutius absens. Sic & c. M. excepto quod pro absens, absentivus (h. e. diutius absentivus) illic legatur. Scriverius ib. absentivus codex Pithœi. Erhardus: sed ne absentivus essem. leg. absens diutius essem. MS. Tragur. nondum mihi suave erat in triclinium absens mora vobis venire, sed ne diutius absentivus essem, voluptatem mihi negavi. Permittitis (Paraw edit. permittis) tamen. Schefferus: absens mora vobis. Hæc quid sibi velint non excogito. Continent fortasse causam, quare necdum venire voluerit. Et quia non intelliguntur, etiam ab aliis omissa sunt. Gronovius, vir summus, censet, ista verba alieno loco esse intrusa, illudque absens, ex glossa vocis absentivus, natum, atque ideo cuncta esse sic legenda, nondum mihi suave erat in triclinium venire, sed ne absentivus mora vobis essem, omnem voluptatem mihi negavi. Quam correctionem judico doctissimam. Absentivos seu-vms retinui propter concordantes tot codices, & æqualitatem lexæws Trimalchianæ, ac collibetorum; habita aliàs, siqua unquam, optima occasione hoc cum absens commutare. Sed non feci, nec commutandum sentio.

voluptatem mihi negavi ' Permittitis tamen finire lusum.
 † Sequebatur puer ' cum tabula terebinthina, & ' cry-
 stallinis tesseras : notavique rem omnium delicatissimam.
 Pro calculis enim albis, ' ac nigris, aureos, argenteos-
 que habebat denarios. Interim dum ille ' omnium tes-
 torum *agmen* inter lusum consumit, gustantibus adhuc
 nobis, ' repositorium adlatum est cum corbe, ' in qua
 gallina

† Eucelpims.

1. *Permittitis tamen finire lusum*]
 c. Pith. P. t. f. *lusum* ? P. Scriver. MS.
 ad edit. Tornæsii. Erhardus: Inter
 coenam ludebant alcâ. Sueton. Au-
 gust. c. 71. *Inter coenam lusimus zapa-
 rædes (seu lites) & heri & hodie* ubi de
 alcæ lusu, qui senum est. Vnde Cic.
 de Senect. *nobis relinquant tales & tesse-
 ras*. Savaro ad Sidon. lib. 1 Epigr. 8.
 Dn. Wagenfeil suprâ ad verba, *digi-
 tosque paululum adpersos in capite pueri
 versis*, inter cætera comparationis ca-
 pita Trimalchionis cum Nerone,
 etiam *tesserarum ludi* ex Suetonio me-
 minit, nixus communi opinione,
 cui & ego hisce Notis, juxta tot in-
 terpretes, tantisper adhareo, Petroni-
 um nostrum esse illum elegantia-
 rum arbitrum, de quo Tacitus An-
 nal. xvi, vixisseque & interiisse sub
 Nerone. Quod DD. Hadr. Valesius,
 & Martin. Statilius negant, & hic
 quidem collationem illam Trimal-
 chionis cum Nerone Wagenfeilian.
 planè rejicit & improbat; sub Trimal-
 chionis nomine non nisi insolentem
 aliquem *νέωλον* (repente dirarum),
 a Petronio perstringi affirmans. Quo-
 de uberius forsan alibi.

2. *cum tabula terebinthina*] *Tabula*
 erat alveolus, in quem calculos sive
 tesseras jaciebant. Savaro. Operæ pre-
 tium est heic inspicere Cl. Salmasium
 in Not. in Fl. Vopisc. S. A. Gabbema.

3. *crystallinis tesseras*] *Latrunculi* quo-
 que siebant plurimum ex vitro. Lu-
 can. in Pancgyr.

-- *Vitreo peraguntur milite bella.*
 Martialis :

Vitreo latrone clusos.

Fr. Lindenbrogus. eorum inventorem
 Pyrrhum facit Donatus : suffragatur
 & Marcellin. in limine lib. xxiv. sed
 Senec. lib. 11 de Ira, c. xiv id Chilo-
 ni Sapienti attribuit : Ioan. Sarisbe-
 rienti. Polycrat. lib. 1. c. v. Attalo Asia-
 tico, ut ea ratione doceret matrum exerci-
 tus. Palamedem facit authorem Pau-
 san. in Corinth. rursus in Phocic.
 ad stipulantibus Philostrato Lemniô
 in Heroic. Suidâ in voce *ταῖολα* (ta-
 bula). Aurel. Cassiod. lib. viii Ep.
 xxxi. Gabbema.

4. *ac nigris*] Frag. Tragur. Priores:
aut nigris.

5. *omnium testorum agmen inter lus.*]
 Sic Gabbema. Tragur. c. *omnium testo-
 rum dicta* i. l. Hinc Cl. Schefferus
omnium testorum electa legendum con-
 jicit, optimum nimirum ac delicatissi-
 mum quodque ferculorum *testis*
 tunc impositum intelligens ; quod
testum Petronio vas servando igni
 idoneum; quodque *electa* eodem sen-
 su mox infra habeat, *rei* inquit *electis-
 simas videntes adgredimur*. *Agmen* cun-
 cta complectitur, *electa* selectiora, est-
 que *agmen* valde recens, quod id edi-
 tiones Frellon. Wouwerii, alix non
 agnoscant, sed ejus locò * habeant.
 Tornæsius : *omnium testarum* (ubi
 Doufa : c. M. *testorum*) *inter lusum*,
 citra ullum *.

6. *repositorium*] Gr. (apud Athe-
 næum) *ἐργαστήριον*. hinc pro *encytheca*,
 leviter corruptè Glossæ habent anti-
 quæ *anceteris*, *machina* sc. *ligna*, qua *am-
 phora* sustinetur. Romani prisce voca-
 bant *incitegam*, ut ad Festum suum obser-

gallina erat lignea patentibus in orbem alis, quales esse solent, quæ incubant ova. Accessere continuo duo servi, & symphonia strepente, scrutari paleam coeperunt; erutaque subinde pavonina ova dividere convivis. Convertit ad hanc scænam Trimalchio vultum: &, † Amici, † ait, pavonis ova gallinæ iussi supponi. Et, me-Hercules, timeo, ne jam concepta sint. temptemus tamen, si adhuc sorbilia sunt. † Accipimus nos cochlearia non minus sex libras pendentia, ovaque ex farina pingui figurata

† Trimalchio.

† Encolpium.

observavit Scaliger. Iavolenus *basin* in L. 10 D. de Legat. 3. Casaubon. Animagadvers. in Athenæum l. 5, c. 13. Erhardus: *Repositorium*, idem cum eo quod mox sequitur *gustatorium*, in quo antecœnium apponebatur. It. quævis mensa, in qua struices patinarum ædificantur. Glossar. Petron. & id. Erhardus. *Gustatoria* etiam *cupilla*, addit Erhardus. *Cupilla* autem pocilla, κύπιλλα; quia κύφα, curva. Ger. Ioan. Vossius.

7. in qua gallina erat lignea, &c. pavonina ova] Fragment. Tragur. in quo, nimirum corbis masculinè ut apud Priscianum, & alios quosdam. Io. Schæfferus. Aristot. *ἐν τῶν. τοῖς δὲ ἀλεπτέροις κοπιήμασι συντάσσονται οἱ ἀνθρωποὶ ἐν τῇ πόλει* (de Pavonibus. Ova pavonum gallinis excludenda supponunt, qui eos alunt). Fr. Pithæus.

1. qua incubant ova] Sic Tragur. cod. nuper erutus. Gabbem. Wouwer. Frelon. alii, q. incubant. Tornæus tamen in marg. alii, incubant. Schæfferus: quales, qua incubant ova. Vulgò, qua incubant, Puto, nostrum esse præferendum; etiam habetur in aliis codicibus, ut notavit Passionus. Varro lib. 111, c. 9. Qua velis incubet, negant plus viginti quinque oportere ova incubare. Et paulò pòst: ova, qua incubantur.

2. strepente] Anonym. MS. juxta m. Douzæ, f. adstrepente.

3. pavonina ova] Athen. Ε' πέντε-

τὸ ἔνθεον ἡρώδης ὁ Συρακούσιος, οὗ ὁ ψαπνικὸς ἔσθ' ὡς φασί πέντε τοῖς πέντε (Epanetus, & Heracles Syracusius de Condimentis, pavonum ova omnibus præferunt). Fr. Pithæus.

4. Amici, ait] suprà: Amici, nondum suave erat in triclinium venire, Suet. Tit. Amici, diem perdidit. Apul. de dogmat. Plat. Hic ille erat, Amici, de Academia Cupidinis cygnus. Olim Romæ conducebant greges amicorum, eo videlicet consilio ut divitias & opulentiam jactarent. Iuven. Sat. vi: Mart. lib. 11 Epig. lxiv. Imò ut ipsa jactantia se proderet magis, kalendaria amicorum excogitata sunt, in quæ nomina illorum referrentur. Senec. lib. vi de Benef. c. xxx. In aula Palatina erant liberti, qui curam gererent amicorum Principis. Olim legebantur Romæ epigrammata sepulchralia: TIT. CLAUDIUS. AUG. LIE. FORTUNATUS. A. CURA. AMICORUM. D. M. LIBERTORUM. T. FLAVI. AUG. LIE. VICTORIS. A. CURA. AMICORUM. M. VLP. AUG. L. A. CURA AMICORUM. Pignorius. Amici, convivæ, convictores. Gloss. Petron.

5. cochlearia, non minus sex libras pendentia, ovaque ex farina pingui figurata portundimus] Hinc cochlearium usum apud veteres qui fuerit, planissimè deprehendimus. Neque hinc modò, verum etiam ex Martial. ita lib. xiv sub lemmate Cochlearii disputante:

Sum

gurata pertundimus. Ego quidem pene projecì¹ partem meam : nam videbatur² mihi ; jam in pullum coisse. Deinde ut audiivi veterem convivam : hic nescio quid boni debet esse , persecutus putamen manu ,³ pinguiissimam

Sum cochleis habilis, sed nec minùs utilis ovis :

Nunquid scis potius cur cochleare vocer ?

Facit eodemque & locus Plinii ex lib. xxviii, c. ii. *Desigi quidem diris deprecationibus nemo non metuit. Huc pertinet ovorum, ut exorbueris quisque catyces, cochlearumque protinus frangi, aut eosdem cochlearibus perforari.* Cæterum omnis cochlearium virtus pro ratione ponderis, & argenti modo æstimata. atque in hoc iplo quoque pars aliqua elegantiz posita fuisse videtur. Non quod singula apud Trimalchionem cochlearia singulas sex libras pendidisse autumem, sed quod de plurium potiùs cochlearium strue, non autem de singulis Petronium fabulari persuasum sit mihi. Doussa. P. Tragur. codex habet, *selibras*. Placet hæc scriptura præ vulgari *sex libras*. Scio, quid hic alii de exaggeratione joculari notent ; verum cur in hoc jocetur noster, cum severus sit in cæteris, non video. Schefferus. L. Accipimus nos cochlearia : non minùs sex libras pendentia ova, qua ex farina pingui figurata, pertundimus. Ova enim 6 libras pendebant, non cochlearia. P. Scriverius MS. ad ed. Tornæs.

1. *partem meam*] Partes sunt fercula, quæ unicuique apponuntur in convivio sigillatim, ut in convivio Corani, quod Athenæus describit. & Genes. 43, v. 33. *Majorque pars venit ad Benjamin, ita ut quinque partibus excederet.* Non præsentibus tantum, sed & absentibus partes mittebantur. Plutarch. in Agesilao. Esdras Junior lib. 2 (qui vulgò 3), cap. ult. v. 52. *Digressi ergo manducate pinguisima, quo, & bibite dulcissima quoque, & mis-*

tite munera his, qui non habent : hoc est, partes. Hermas lib. 3 Pastoris, cap. 5. *Convocatis amicis paterfamilias misit de cæna sua servos illi partes complures, &c. qui reliquum conviviis suis distribuit.* Ge. Erhardus.

2. *mihi*] Abest haud indecorè in c. Tragur.

3. *pinguissimam ficedulam piperatam*] Sine pipere enim farui est saporis. Martial. lib. 13 Epigr. 5.

Cereæ qua patulo lucet ficedula lumbò, Cum tibi fortè datur, si sapis, adda piper.

Ceream dicit, quam hoc loco Petron. *pinguissimam*, pingua enim cerea videntur & mollia. Rader. in Comment. ad Martial. Erhardus. *Ficedula*, sive *synglidès*, à *ficibus* nomen sumperunt, quòd illorum esu impense gaudent, verum nomen illud non perpetuò obtinent, sed autumno solum, aliis enim temporibus *melancoryphi*, sive *atricapillæ* vocantur. Plin. lib. x, cap. xxix, ex Aristotele : *Alia ratio ficedulis, nam sonum simul coloremque mutant : hoc nomen non nisi autumno habent, postea melancoryphi vocantur.* quod illis nomen inditum, auctore Festo, eò quòd summa eorum capita nigra sint. Alexander Myndius apud Athenæum lib. 11, *ficedulas* statuit speciem esse ægythallorum, sive parorum ; Sed Aristoteles, manifestè specie distinctas dicit *ficedulas*, ab ægythallis. Autumno suaviores sunt, & obesiores longè, quòd tum uvis ficibusque vescantur, quæ duo sunt fructuum pomorumque saluberrima. à *ficibus* nomen traxit, de quo lepidè Martialis :

Cum me ficus alas, cum pascar dulcibus uvis,

Cur

mam ficedulam inveni¹ piperato vitello circumdatam. Iam Trimalchio eadem omnia, lusu intermisso, poposcerat; feceratque potestatem, clara voce, si quis nostrum iterum² vellet,³ mulsum sumere:⁴ quum subito signum symphonia datur, &⁵ gustatoria pariter⁶ à choro cantante rapiuntur.

Cur potius nomen non dedit uva mihi?

Qua de caussa, Italīs beccasgi dicuntur. nec mirum est aves hæc, inter saluberrimas recenseri, cum saluberrimo alimentò utantur: à cibo enim quo animalia fruuntur, illorum bonitas pravitasque judicanda. Apud veteres in deliciis fuisse, vel hinc constat, quòd ganz periti negarent, *ullam avem, præter ficedulam integram comessè oportere*, ut auctor est Gellius lib. xv, cap. viii. cum pipere moris erat illam comedere. Martialis:

Cereæ quæ passulo, &c. — —

— — adde piper.

Sic apud Petronium Arbitrum in Sat. *pinguissimam ficedulam inveni, piperato vitello piperatam*. Nec omnino abs re ira condiuntur, cum enim præpingues sint, ideoque in precio, piper acrimonia suâ castigat fluentem pinguedinem. In Italia maximo sunt honore, nec nisi divitum & magnarum mensas solent adire. raro in frigidioribus regionibus conspiciuntur, ubi uvæ aut ficus maturitatem vix accipiunt. Ludov. Nonnius.

1. piperato vitello circumd.] Sic cod. Traguriensis. vulgati, p. vitello piperatam. Sed videant alii, an concinnum satis sit, piperato piperatam. Schefferus. Tornæi. p. vitello (in m. pro vitello) p. I. C. Wagenfilius: Vitello circumdatam: *ἡδαιὸς καὶ σφῶς* (belli & sapienter). Haftenus legimus piperato vitello piperatam.

2. vellet mulsum sumere] Sic Tornæi. Wouwer. R. Herm. & c. Tragur. Gabbem. Frellon. Lotich. vellet, mulsum sumeret.

3. mulsum] Antiqui non temere

primam sitim in conviviis nisi mulso sedabant. Quod ipsum principio cœnæ vel confectum adponi moris fuit, vel ejus locò separatim vinum & mel, ut conviva quisquis pro arbitrio id temperans mulsum sibi conficeret. Hinc adparebit cur Varro scripserit lib. iii de Re Rust. *Favus venit in altaria, & mel ad principia conviviū, & in secundam mensam administratur*. Lipsius. In antecœna mulsum, aut mel cum vino ad conficiendum mulsum ponitur; deinde etiam in mensa secunda: ideo præcedit, iterum. Cato: *Nunc in conviviis poni vides sal & mel*. Et Varro de R. R. lib. 3, ut jam dictum. Io. à Wouweren.

4. quum subito signum symphonia datur] Patet ex Seneca lib. de brevitate Vitæ. *Convivia mehercule horum non posuerim inter vacantis tempora, quum videam quàm sollicitè argentum ordinent: quàm diligenter exoletorum suorum tunicas succingant: quàm suspensī sint, quomodo aper à coco casus exeat, quanta celeritate signo dato glabri ad ministeria decurrant*. Item Epistolarum ejusdem lib. xv. *Transeo piscorum turbam, transeo ministratorum, per quos signo dato ad inferendam canam discurrunt*. S. A. Gabbema.

5. gustatoria] In quibus gustus seu antecœna apponebatur. Gloss. Petron. *Confer ante repositorium*.

6. à choro cantante rapiuntur] Ad symphoniam quoque illata fercula, ut & alibi diximus. Serenus Sammonicus apud Macrobiū Saturn. 3, c. 16. *Quippe qui dignatione vestra cum intersum convivio sacro, animadvertam hunc piscem à coronatis ministris cum tibicine introferri*. Wouweren.

1. para-

piuntur. Cæterum inter tumultum, quum forte ' parapsis excidisset, & puer jacentem sustulisset, animadvertit Trimalchio, ' colaphisque objurgare puerum, ac projicere ' rursus parapsidem jussit. ' Insecutus est ' suppellecticarius, argentumque inter reliqua purgamenta ' scopis coepit verrere. ' Subinde intraverunt duo Aethiopes capillati, cum pusillis utribus, quales solent esse, ' qui arenam

1. *parapsis*] Vel *paropsis*. *paropsis* à *παρὰ*, ad, juxta, & ὁ ψος, quia in ea obsoletum, feratur. *parapsis* à *παρὰ*, & *ἀψίς* (*abpsi*) significante lancem escariam. Verumque pro acetabulo sumitur, aliqui & catinum ita appellari putant. G. I. Voss. in Etymolog.

2. *colaphisque objurgare*] Cic. lib. II Epist. I ad Attic. *mollis brachio objurgare*. Suet. Calig. c. XXI. *Nisi servus objurgari maluissent*. Othon. c. II. *ut saepe flagris objurgaretur*. Plato apud Senecam lib. III de Ira, c. XII. *Tu, inquit, Spenusippe, servulum istum verberibus objurga; nam ego irascor*. Gabbem. partem priorem ex Wouweren, qui post *objurgaretur* pergit: *Mira scævities do minorum in servos ministrantes, impolitè, qui non contenti colaphis & verberibus objurgasse, in aquam precipitarunt*. Lucian. Saturnal. *ἡ Ἀλγερυμπίων τὴν μὲν ἀδύς ἐς τὸ ὕδωρ ἐμπροσθε, τὴν δὲ γὰρ τυπλίμιον τὴν ἀδύς Ἀλγερυμπίων* (*Ministrantium alios in aquam precipitari, quæ multa illepidi ministerii*). Gabbema in iterata editione: Vide Lud. de Orleans in lib. III Tacit. pag. 395; ubi serviles cruciatus fusè describit.

3. *rursus*] MS. Tragur. *prorsus*, ad marg. *rursus*.

4. *Insecutus est*] MSi Tragur. pro veteri, *insecutusque est*.

5. *supellecticarius*] Sic Gabbem. & edit. Frellon. Alii omnes *lecticarius*, etiam codex Tragurien. Sed, vel *supellecticarius* legendum, jubente Dou-

sa, vel *lecticarius* tantisper munere privandus, capiendusque pro eo qui *supellectilem* curat, quod facit Glossar. Petron. L. Pignorius: *Supellecticariis* in veteribus inscriptionibus dicuntur à *supellectili*. Romæ: NESTOR. C. C. M. S. A. R. I. S. S. E. R. G. E. R. M. A. N. I. C. I. A. N. U. S. A. S. U. P. E. L. L. E. C. T. I. L. E. V. I. X. A. X. L. Ibidem: EUMOLPUS. C. M. S. A. R. I. S. A. S. U. P. E. L. L. E. C. T. I. L. E. At in Palatio fuit & *supellecticarius castrensis*, & *Domus aurif.* ut Indicant veteres cippi sepulcrales.

6. *scopis coepit verrere*] Huic ministerio inservientes propriè *scoparii*. Vide l. 8 de Inst. vel instr. leg. 10. à Wouweren.

7. *Subinde*] Deinde. Petronianum verum. Sic enim & in editis. *At subinde, ut in locum secretiorem venimus, centonem anus rejecit. Atque ita locis aliis*. Io. Schefferus.

8. *qui arenam*] An legendum, *quis?* ut esset *queis*, vel *quibus*, referreturque ad præcedens, *utribus*. Malo tamen retinere *qui*, & referre ad *Aethiopes*; non quòd genere tales semper essent, verum vultu facieque, qui hoc negotium consuebant, perusti scilicet coloratique multo sole. Plautus agens de eadem re in Poenulo a. 5. scen. 5.

Item replebo atritate, atrior multò ut fiet,

Quam Aegyptii, aut qui cortinam ludis per circum ferunt.

Schefferus.

nam in amphitheatro ¹ spargunt, ² vinumque dedere in manus,
³ aquam enim nemo porrexit. Laudatus ⁴ propter elegantias
 dominus,

1. *spargunt*] aqua scilicet, quam in istis utribus habebant contra pulverem caloresque. Verbum est solenne in hoc negotio. Plaut. in Fragm. Incert. *Exi tu Davo, age, sparge*. Hinc Sallustius apud Macrob. 11 Sat. 9, ubi de cœna Metelli: *Simul crocô sparsa humus*. & in lege 4 ff. de his, qui not. Inf. *Xystici, agitatores, qui aquam equis spargunt*. Adde Lipf. in Amphit. Item Phædrum nostrum lib. 11, c. 63: & Suetonium in Cajo cap. 43. Vitur & alibi noster. ut: *Hoc crudelissima anus spargit subinde humore femina mea*. Scheffer.

2. *dedere in manus*] Celsus ad eundem modum lib. 111, cap. 15. *Si minus, mista his aqua in alvum datur*. Idem.

3. *aquam enim nemo porrexit*] Amplissimus Dn. Consul Reinesius, in præfatione sua ad Fragmentum Arbitri Tragurienf. Lipsiæ editi: Multò maxima pars hujus fragmenti Petronio rectè tribuitur; quod nemo eorum, qui vel levem deliciarum ejus gustum habent, negaverit; per omnes etiam penè paginas doceri id posset; idemque curatissimè præstitum in Edit. Vpsaliensi. Cæterùm mangonium allquod, perinde ac in aliis primæ notæ scriptoribus multis, quos glossæmata inficeta subinde deformarunt, hic intervenisse, & ejus aliquam partem Petroniastri alicujus esse, Arbitrum imitari & exhibere, velut in scena Mercurius Sosiam, ausi, & apti satis, manifesta fides est, &c. Neque auctorem Petronium habere potest id quod se p. h. ostentat; qui enim paulo antè dixerat, *puceros Alexandrinos distributuris aquam in manus nivasam infudit*, quomodo dicit, quòd duo *Æthiopes capillati vinum dederint in manus, aquam nemo porrexit*? Nugæ sunt istæ, malæ memoriæ hominis

& ineptæ risum captantis. Fortassis dicere licuerit, ea quæ ita inter se pugnant, è duabus *cœnænotis, editionibus*, (sic enim consueverunt Scriptores veteres) in unam, Criticorum qui talia colligebant inadvertentiâ, convenisse. Idem in fine Scholiorum: Necessè igitur est, ut vel duas unius scripti *cœnænotis (éditiones)* quod dicebam, in unam confusas esse, vel duos ejus Scriptores agnoscamus; & sic *puceros (distio)* illa Petronii è Dalmatia, hæc Arbitri fuerit; extat enim ut geminum fragmentum in primam curata Satyrici hujus editione, quam Venetiis per Bernardinum de Vitalibus anno 1499: & anno sequente Lipsiæ faciente Herm. Buschio Monaster. poeta & oratore apud Iac. Thanner Herbopolensem prodiisse accepimus. Hoc unum restat, ut ludicrum istud multæ eruditionis & sinceræ Latinitatis habitu speciosum æstimare discamus; sed quæ ipsi notæ non optimæ à seculis infelicitibus invenusta passim obhæserunt curiosè & sagaciter sectata suis autoribus remittamus. Hic pace tanti viri expendendum, tres esse hujus Cœnæ insignitas partes: *antecœnium* sive gustationem, *ipsam cœnam*, & *quod post martyras seu mensas secundas præter morem successit*, procul dubio in honorem ræ *indecentis*, peracta cœnâ cum uxore & magna frequentia adventantis Habinnæ; cujus majestatem Encolpius tantopere miratur. Ante gustationem manibus affundebatur aqua non communis, sed nivata, resoluta, cocta, iterumque refrigerata. verba Plinii lib. 31, c. 3. *Neronis principis inventum est, decoquere aquam, vitæque demissam in nive refrigerare*. Quam talem aquam, minima quidem operâ artificialem (quo & Plinii vox respicit *inventum*), non temere quis pro simplici

dominus, † Equum, inquit, Mars' amat : ‡ itaque
' iussit

† Trimalchio.

‡ Encelpius.

simplici capiat. Remotis gustatoriis, cornaturis, nec fontana, nec nivata, sed vinum in manus datur. Tandem durante cena, & post adventum Habinnæ fit mentio calda, forsan lavandis pedibus. Possumus etiam sic simplicissime evadere, aquam enim tunc nemo porrexit. Iudicium quod attinet de toto hoc fragmento Petronii nunc recens edito, & duobus ejus quasi scriptoribus, huic equidem libenter ejus qui nobis hujus muneris auctor jungerem, nimirum Cl. v. Martini Starilii, nisi sic comparatum esset, ut simul novam opinionem de ætate Petronii, quasi is paullo modò ante Constantini tempora, certè longè post Severum vixisset, includeret; unde is exilimat Petronium pro ratione Satyræ sic consiliò temperasse stylum jam tunc quasi in ore vulgi herbescente Italicismo, aut certe lemente ejus jacta, reliquorumque Latinæ linguæ vicinorum idiomatum. Verba ejus, scripto seriùs acceptò, pauca inseram, ubi sic D. Wagenseilium in Apologia alloquitur: *An alia, inquit, mente hoc suum opus Satyrici titulo inscriptum ab illo putat, quam quod omnigena varietatis plenum est? Quid igitur mirum aut decore adversum, si cui vitia hominum notare atque irridere propositum est, sermonis vitia insciscetur, —? Hinc illi affectati archaismi, —. sed præcipuè illa qua tibi videntur nova, & hodiernum Italicum sermonem redolentia. Quid autem inde colligu, an idcirco scriptoris proposito convenire negas? Quid? tu vulgarem hunc Latini sermonis usum diversis q. canalibus in Italos, Gallosque ac Hispanos derivatum subitò credis q. raras pluvias exstitisse, nec potius paulatim, & vilescitibus per intervalla corrupteliis abusive vetere Latio captis? In quo etiam illi unius urbis cives, & modici agri coloni aliter tamen vulgo, aliter inter honestiores loquebantur —. Certe mihi aliquando peccata illa perpetua*

in genere nominum in hoc fragmento reputanti, adeò gravia visa sunt, ut librarii illa negligentia potius, quam auctori proposito tribuenda censerem; donec admonitus à pariete in Titi thermis invento me collegi; nam duas arceas inter ceteras ejus historiae spectari ajunt hu appositis inscriptionibus: FORUS. OLITORIVS. FORUS. BOARIUS. Qua re accepta, stuporem illico damnavi meum, ut jam nec calus, nec satius, &c. displiceant. Imò versare statim animò capsi, an hoc proprium valescentis plebei sermonis inelegantia, & veteris lingua probitatem superantis vitium esse putarem; cum etiam ap. Gruterum depravationes hujusmodi generis multas in vocibus animadvertere, cumque lusus pro lutum, vase sua pro vase suo, hic monumentum pro hoc m. scriptum viderem. Nec verò ulterius, quin ita factum esse statuerem dubitavi, ubi primum à Bembo didici, nullum generi neutri, nec in Italica, nec al. vulg. linguarum nominibus usum esse. Eam igitur corruptelam paulatim irroptasse verisimile est, &c.

4. propter elegantias] Senec. *Quantum arte scindantur aves in frustra non enormia, quam curiosè infelices pueri ebriorum sputa detergant. Ex his elegantia lautitiaeque fama captatur, & usque eo in omnes vitæ successus mala sua illos sequuntur, ut nec edant, nec bibant sine ambitione.* Wouweren.

1. Equum Mars amat] Quid equo commune cum convivio? non magis hercule quàm cani cum præsepi. Sed Petronius senis stoliditatem ridet urbanissime, qui, non contentus famam captrasse, etiam facetus haberi cupiebat. Itaque cum omnes æquali honore, singulis mensa posita dignari vellet, quasi id è præscripto Deorum faceret. *Mars m. quoniam amat*, inquit, alludens ad id, quod vulgò dicitur, *Mars communis*. Rursus tamen ita ambigue pronuntiabat, ut is, qui audiret, non aliter intelligeret, quàm si non

'jussit senex suam cuique mensam' assignari; *addiditque*,
† Obvii & per discessum servi minorem nobis æstum
sublata frequentia facient. † Statim adlatæ sunt 'ampho-

† Trimalchio.

† Encephalus.

ræ

non *quum*, sed id animal, nomi-
nasset quo Martem inprimis delecta-
ri ajunt. Similem argutiam in Suet.
adnotavi in vit. Calig. c. xxxiv. *De ju-
ru quoque consultis, quasi scientia eorum
omnem usum aboliturus sapa jactavit, se,
mehercle effecturum, ne quid respondere
possint præter quum.* Dicebat ille
quidem *quum*, verum ita, ut fa-
cile prudentiores intelligerent eum
ecum pronuntiare. *Rutgersius.*
Gabbema in utraque.

1. itaque jussit senex suam] Sic quo-
que Tornæf. Wouw. alii. Sed Fragm.
Tragur. itaque jussit suam. absque se-
nex. Schefferus: Inserunt vulgati,
senex, quod ego suspicor ex glossa esse,
cum præcedat, dominus.

2. assignari; addiditque, Obvii & per
discessum, &c.] Ita quidem utraque
edit. Gabbema. Tragur. MS. assignari.
Obiter & pudissimi servi minorem nobis
æstum frequentia sua facient. statim, &c.
pudissimi, Forſan putidissimi. Editio Pa-
tavina pro hoc habebat padissimi, ad
quod Schefferus: Locus quem ten-
tarunt variè, licebit opinor & nobis
in tanto omnium dissensu divinare.
Arbitramur itaque sic scripsisse no-
strum: obiter, aut, padidissimi servi mi-
norem nobis æstum sua frequentia facient.
Sic Schefferus. Gruterus jam dudum
maluit padissimi, quod placet Tilebo-
meno, displicet Wagenſeilio. Tornæ-
ſiana editio: assignari. Obiter ei * præ-
dissum (in marg. vi præmissi asterisci,
& per discessum) servi minorem nobis æ-
stum * sua (in m. sublata) frequentia f.
Douſa: a. O. * ei prædissum (in m. &
per discessum. v. c. prædissimi) f. m. n. a.
* sua (in m. sublata) f. f. Wouweren
in edit. Parisiensi (typis cusa Sonni
aut du-Bey, ubi Wouwerii quidem
cei auctoris nulla mentio, sed in se-
quenti ænigma typographus præfa-

tiunculâ ante Notas solvit), assignari.
* obit. ei padissimi f. m. n. a. sua f. f. in
Bat-Lugdun. typis du-Mairianis, a.
* o. c. padissimi. f. m. n. a. f. f. quæ 2
edit. semper coincidunt. Frellon. a.
* o. c. perditissimi (huic se ferè jungit
Wagenſeilius); Helenopolit. a. * o. ei
padissimi f. m. n. æstum. Lotich. a. * obit.
ei præ adissimi f. m. n. æst. R. Herm.
a. * o. ei padissimi. Pergit Schefferus:
Obiter, dicit, h. e. dum hoc agent,
dum in eo erunt occupati, ut suam
cuique assignent mensam, minorem
frequentia sua facient æstum. Sic il-
lud obiter usurpat locis quoque aliis.
ut: ac ne in hoc quidem tam moleſto ta-
cebant officio, sed obiter captabant. h. e.
simul, dum hoc peragunt officium.
Item alio loco: interrogo ego, quot estis?
obiterque per rimam fori (speculari diligen-
tissime capi. Non hic obiter est in trans-
cursu, celeriter, & velut aliud agen-
do, sicut exponunt, quia sequitur, di-
ligentiſſimè, sed planè id, quod dixi.
Glossæ veteres: *co tæl cæta*: eodem,
imbi, obiter. Minorem frequentia sua po-
nit, pro, minorem præ frequentia h. e.
quàm facerent frequentia sua, si fre-
quentes adſtarent. Padidissimi autem
hic dicuntur à Trimalchione per
convitium superbissimum: à padore,
quasi forſant, & cum calore ingrat-
um de se spargant odorem, sicut fit
in constipata turba, præsertim mi-
nùs nitidorum. Festus: Padidos, for-
didos significat, atque obſoletoſ. Ab hoc
igitur padidi, sunt padidissimi, qui er-
rore facti padissimi, quod oscitans li-
brarius syllabam di putaret redun-
dare.

3. amphora vitrea diligenter gypsata]
Nuce, pice, & resinâ oblita, & clausâ,
amphoræ seu testæ seu lagenæ pica-
bantur, ne anima vini reconditi ex-
spiraret, vinumque fugeret. Rader. ad

H

Martial.

rae vitreae diligenter gypsatae, quarum in cervicibus
'pittacia erant adfixa, cum hoc titulo, 'FALERNUM
OPIMIANUM. ANNORUM. CENTUM.' Dum
titulos perlegimus, complofit Trimalchio manus, &
† Heu, † Heu, inquit, ergo diutius vivit *vinum quam homuncio!*

† Trimalchio.

Quare

Martial. lib. 11 Epigr. 14. Ge. Erhard.

1. *pittacia erant adfixa*] Erant pittacia nihil aliud, quam tituli sive indices, amphoris & doliis adfixi, vini natales, originationem & ztatem designantes. Vnde apud Petronium Arbitrum: *statim adlata sunt, &c.* & ibi Georg. Erhard. in Symb. *Pittacium*, epistola brevis & modica est; Item schedula de membrana excisa, quae etiam *pittacium*, *pittaciuncula*, & *membranula* appellatur. *Album*, Seneca: *notae*, Horatius: *literatae epistolae*, Plautus locis à Ioan. à Wouweren in Animadv. in Petron. annotatis vocant. Theod. Hæpingk. Confer mox dum titulos.

2. *Falernum Opimianum annorum centum*] Macrobi. lib. 11 Satyr. c. 111. M. Cicero cum apud M. Damasippum canaret, & ille mediocri vino posito diceret: *Bibite falernum est annorum xl. bene, inquit, atatem fert.* S. A. Gabbem.

3. *Dum titulos perlegimus*] In quibus, Galeno teste, scripta erat ætas, id est, quo tempore quibusve Consulibus, vinum esset conditum. Brodæus Miscell. l. 1, c. 3. Erhardus. Iuvenal. Sat. v.

Cras bibes Albanis aliquid de montibus, aut de

Setini, cujus patriam titulumque senectus

Delevit multa veteris fuligine testa.

Addit verus scholiastes: *vinum de montibus Albanis, ita vetus, ut non possit ex superscriptione antiquitate deleta cognosci quanti sit temporis. Notae vocat* Horat. lib. 1 Sat. x. Acro: *Nota, ideo quod aut vina notantur in lagenis, aut Consules.* Primus auctor reponendi vini fuit L. Opimius Cof. unde & O-

pimianum nomen habet. Plin. lib. xiv, c. v, & xiv. Gabbema.

4. *Heu, heu, inquit, ergo diutius — tangomenas fac.*] Quæ sic diverso charactere ad verum usque notata, Fragmenti sunt Tragur. nisi quod pro *Heu, heu*, *he, heu* habeat. lectionem mutilam vulgatam, mox integrè referet Cl. Schefferus. *He* Tragur. dolentis particula responderet Græco *ὦ*. P. Scriver. MS. ad vet. edit. Tornæsi: *Opinor desiderari; ut tale quid scripserit: Heu, inquit, ergo diutius vivit, quam nos homunculi.* Schefferus: *Totus hic locus mutilatè ita legitur in editis: Heu, inquit, ergo diutius vivit! verum est vinum Opimianum praesto* (Sic nimirum Tornæsi. alii. sed Frellon. edit. *Heu, i. e. d. vivit! v. esse* [Gabbem. eff.] *v. O. p.*) è quibus non satis commode se extricarunt eruditi. Tilebomenus: *He heu inquit, Ergo diutius, &c.* Pro quibus vetus habet: *Heu inquit. Ergo diutius vivit verum est.* Vtrumque quis pariter non videt ab eodem fonte profectum? Sed alterum scilicet nostrum perfectè; alterum verò perversè. *tangomenas faciamus.* Hanc eandem loquendi formulam & animum refert Arbitr & in sequentibus. Quæ sanè verba non vulgaria sunt. Schefferus: *Sed quid est, tangomenas facere? nihil aliud, existimo, quam vino poculisque liberius indulgere.* Quæ verò ratio huius sit vocabuli, licet nobis non desint conjecturæ, tamen superfedemus. Forsan *tangomenas*, terminatione Græca quasi *ακτῶν ποδῶν* (*cas qua tanguntur*) substantivè; in respectu ad libidinem, quam proritant pocula. Lucilius, Festo teste, *ragax* (à *tango*) etiam pro

furax

Quare tangomenas faciamus; vita vinum est: Verum Opimianum præsto: heri non tam bonum posui, & multo honestiores cœnabant. † Potantibus ergo, & accuratissimas nobis lauticias mirantibus, larvam argenteam attulit servus sic aptatam, ut articuli ejus vertebræque

† *Enscipius.*

laxa-

*furunculo dixit. Et Plautus: Tetigit calicem clanculum. Dextra rapax, lava propriè tagax. G. I. Vossius. Quæ omnia nequiore sensu huc quadrant. Græcorum aliàs celestissima: Κοτταβίζωμεν (cottaborum ludò nos ad potandum provocemus). Πίνωμεν τι λύχνον αἰμυρόμεν; (bibamus, quid lychnum expectamus?) Κορνηλίζωμεν ἄνδρες φίλοι (peculis nos invitamus sodales). Πίνωμεν, πωλίζωμεν, ἴτω δὲ νυκτὸς αἰοδῇ (bibamus, ludamus, tota nocte capiamus). Οἶνον τῆγξι πινόμενα, τῆγξι (vinò pulmentem tinge, sic tinge) καὶ βαθὺν ἀκρίτω πινόμενα τῆγορδος (et profundum meracius mergite follem). Cæterum Dn. Reinsio, qui Græca hæc collegit, tangomenas faciamus (q. dicatur, τῆγορδὺν fac. seu eos qui madesunt) interpolatio est; nisi conjecturâ duarum coddiciorum evadere libear. atque Arbitrum dicturum fuisse, τῆγορδὺν, τῆγορματῶν, i. madescentem, invitemus nos. Sed hi characteres loquentibus tribuendi, non scriptori, ut in editis: *absentivus, & mox repant.* Fateor tamen me non libenter, ut ut sic diverso characterē, factaque & facienda talium in Notis perpetuò mentione, tangomenas veteri textui inseruisse, sed quia reliqua quæ plenum faciunt sensum, ut nemo non videt, aliter non sequebantur. Valesius quid? *Tangomenas faciamus*, id est, lautè epulemur, vivamus, gaudeamus, bis. Utrobique *tango minas* disjunctim legendum & emendandum puto, & ex Plauti male intellecto versu hoc loquendi genus esse desumptum. *Sentin' senem tactum esse triginta minas?* Nam Iuvenes qui pecuniam recens acceperunt,*

eamque habent in manibus, digitifque contrahant & tangunt, lati oppipare convivari gaudent. Schefferus: *vita vinum est. Vita vinum* esse dicitur, quia nutrit augeatque vitam. Verus est jambus: *Mens est anima vinum, vinum anima corpori est.* Et in Inscriptione veteri apud Gruter. p. 912. *Vitam faciunt, balnea, vina, venus.* Erhardus: *Vivere dicitur vinum*, ut contrà strangulari, mori, venenò neri, per metaphoram. Ramirez ad Martial.

1. *accuratissimas*] Sic & Frellon. atque Lotich. Toxniæ alii, accuratissimè. Tragur. c. curatissime. Schefferus: veteres habuerunt accuratissime. Tac. xiv. Annal. c. 21. *Ludos curatius editos. & sic alibi.*

2. *larvam argenteam attulit servus*] Aulonius: *simile ut dicas ludicro isti, quod Græci σαρμαπρον vocavere: oscilla ea sunt. Ad summam quatuordecim figuræ geometricæ habent. Sunt enim æquilatera, vel triquetra, aut rectus angulus vel obliquus: isoscele vel isopleuras orthogonia quoque vel scalena. Mille formarum hæ species, &c.* Ejusmodi larvæ in medium convivium jaciebantur, & ex illis eas figuras, Rex convivii exprimebat, ut mutationis & brevitatæ vitæ commonefaceret; & propterea bibendum, ut nihil de fructu hujus vitæ periret. Nam alioquin semper in conviviis mortis mentionem injiciebant, & caput mortui, ubi larvæ copia non erat, in mensa apponebant, vel è triclinio suspendebant. Scaliger.

3. *Sic aptatam, ut, &c.*] Ita c. Tragur. Priores: *sic aptam ut articuli ejus, vertebræque locata in omnem partem flo-*

H 2

clerant

laxata in omnem partem *verterentur*. Hanc quum super mensam semel iterumque abjecisset, ' & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret, Trimalchio adjecit :

† *Heu, heu nos miseros, quam totus homuncio nil est !*

Sic erimus cuncti, postquam nos auferet Orcus.

Ergo vivamus, dum licet esse bene.

† Trimalchio.

† Lau-

cterentur. Schefferus : *Aptatam*, nonster etiam aliàs usurpat in similibus. *Laxata*, sine dubio præstantius ; sequitur enim catenatio mobilis. Wagenseilii : *Sic aptatam -- vertebraque laxata -- verterentur*. Collaudo & hanc emendationem tamquam eruditam, multisque nominibus præferendam lectioni, quæ codices infedit : *Sic aptam -- vertebraque locata -- flecterentur*.

4. articuli ejus vertebraque] *Vertebra* generaliter dixit pro *spondylis*. Titius Aspert. l. 2, c. 22. Ausonius in eleganti oscillorum descriptione : *Harum vertibularum*, inquit, *variis coagmentis simulantur species mille formarum* : elephantus bellua, aut aper bestia, anser volans, &c. Vocatque vertibulas etiam *τροχλεῖαν*, (trochleam), & simile. Casaubon. in Athen. lib. 4. Ge. Erhardus.

1. & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret] Hujusmodi simulacra vocantur *αὐτόματα* & *αὐτοκίνητα* (se ipsa moventia), eadem & *νευροποιήματα* (nervorum tractu artificialium mobilia). De quibus Horodorus in Euterpe, & Lucian. de Dea Syria. Horat. lib. 2 Sat. 7.

Tu mihi quis imperitas, aliis servis miser : atque

Ducris, ut ueruis alienis mobile lignum,

De *νευροποιήματα* seu iis qui ejusmodi simulacra ostendebant Aristot. de Mundo, Apul. it. de Mundo, Budzus, Henr. Steph. Vulcanius. Erhardus.

2. *Heu, heu nos mis. quam totus h. nil est ! Sic erimus cuncti -- Ergo vivamus --*

esse bene] *He heu. c. Tragur. Doufa* MS. ad edit. Tornæf. totus. c.v. *cacus* habebat. Ipse Tornæf. : *Post nil est. hunc pentametrum aut alium consimilem interponendum puto,*

Quam fragilis tenero flamine vitæ cadit. Doufa ib. *esse bene. f. estque bene.* Idem Doufa in Præcidan. *Heu, heu nos mis!* &c. (In ver. cod. pro totus, *cacus* exaratum legebatur.) Versus insulsißimi, nihil adeò minùs, quàm genii Petroniani. Itaque suspicatus aliquando fui, pentametri clausulam hoc modo interpolari posse, haud paulò concinnius :

Ergo vivamus, dum licet estque bene.

Id est : dum per occasionem, perque valetudinem licet, dumque vivit *gemma*, Nunc & me frustra fuisse, & Petronium Trimalchionis hoc est hominis omnium subidissimi *burra quisquiliæ*, ineptiasque in joco & vino exprimere voluisse, video demum atque intelligo, hercle verò seriò, Itaque recepta scriptura servetur.

3. *vivamus*] Catull. Ep. v.

Vivamus, mea Lesbia, atque amemus.

Citante Scaligero, vetus inscriptio Narbonz : *ÆLIM. RESTITUTIM. ANIMÆ. DULCISSIMÆ. BELLATOR. AUG. LIB. CONIUGI. RARISSIMÆ. BENE. MERENTI. AMICI. DUM. VIVIMUS. VIVAMUS.* Vivere sæpe dicunt poëtz pro eo, quod est, genialiter vivere ; & vitam eam demum vocant, quæ voluptaria est. Varro, *de Philoſophiæ* (de pervicacia Lirigandi) ; *properate vivere puora, quas finit atatura ludere, esse, amare, & Veneris tenera bigæ.* Lucilius : *Vivite lusciones, comedones,*

† Laudationem ferculum est infecutum, plane non pro expectatione magnum. Novitas tamen omnium convertit oculos. Repositorium enim rotundum, duodecim habebat Signa in orbe disposita, ' super quæ proprium convenientemque materiæ ' structor imposuerat cibum: super Arietem, ' cicer arietinum: super Taurum, ' bubale frustum: ' super Geminos, testiculos, ac renes:

† Encolpius.

medones, vivite ventres. S. A. Gabema.

4. esse bene] γαῖνως (generatim) vitam omnem voluptariam completur. Bacchid. Plaut.

Vbi tu lepide voies esse tibi, mea rosa mihi dicite, -

Dato, qui bene sit, ego ubi bene sit tibi locum lepidum dabo.

Captiv. sis bene esse, si sit unde. Orig. formulæ, quod cui omnia secunda vellent, ei precarentur, bene esse. Pars lapidis Romani. BENE. SIT FILIIS. FILIABUS. MEIS. QUI ME BENE. COLUERUNT. Guilielmus. Dum licet esse bene: Senec. Herc. fur. — novit paucos

Secura quies, qui velocis —

Memores avi, tempora nunquam

Reditura tenent. Dum facta sinunt,

Vivite læti. properat cursu

Vita citato, volucrique die

Rota præcipiti vertitur anni.

1. super qua] Sic interpolavi pro vulgato, & Tragur. superque.

2. structor, &c.] Structores servi dicuntur, qui instruendæ mensæ, ciborumque peritè apponendorum curam habent. Plaut. Menæch.

Cereales canas das, ita mensas exfruit,

Tantas struicas concinnat patinarias.

Senec. lib. De Vit. Beat. c. XVII.

Quare ars est apud te, ministrare? nec temere & ut libet collocatur argentum, sed peritè fruatur, & est aliquis scindendi obsoni magister. Juvenal. Satyr. 6.

Structorem interea, ne qua indignatio desit,

Saltantem spectat. — Tit. Popma.

Idem Iuv. Satyr. 7.

— qui fercula docta Componat.

Columell. Lib. 1. fercula struenter. structor Athen. τροπικὸς μαγειρῆς: Clementi & Polluci τροπικὸς μαγειρῆς. Io. à Wouweren.

3. cicer arietinum] Species leguminis; aliud à vulgari sativo. Gloss. Petron. Meminere Theophr. & Athenæus. Fr. Pithæus.

4. bubale frustum] Tornæf. in marg. (alii) bubala. bubula & c. Tragur. Erhardus: bubale. Scaliger leg. bubala. illud verò & Casaubonus retinet. Balb. Cathol. Bubalus, & bubalis in ead. significatione. Vetus interpres l. 2. Regum, cap. 6. Assaturam bubala carnis unam. Strabus glossator: id est, frustum bovis assatum. Wagenfeilius in dissent. seu censura sua Fr. Tragur. bubala. Quondam erat bubale, quod correxere Tornæsius, Scaliger, Casaubonus.

5. super Geminos, testiculos ac renes] Ominor testiculos ac renes gallorum, passerum, coturnicium, vulpis fuisse. nam hæc omnia ad Veneris luxuriam excogitata erant. Vulpis enim testiculi, inquit, P. Bayrus, sicci pulverisati, & cum vino bibiti, faciunt ad virgæ erectionem. Idem facit pulvis virgæ tauri cum ovo sorbili bibitus. Similiter renes stinti cum vino bibiti, sunt efficacissimi, prout idem auctor est. Io. P. Lotichius.

renes : ¹ super Cancrum, coronam : ² super Leonem, ficum Africanam : ³ super Virginem, stericulam : super Libram,

1. *super Cancrum, coronam*] Horum verborum interpretatio sumi debet è loco Arati, ubi agit de ortu Cancræ, qui ita incipit : *ὁ δὲ ἀσπυγγοῦτος, ὁ τε καρκίνος* (Cujus imbercillissimus, quum Cancro), &c. Vbi vetus Scholiastes ait : Cum Cancro inibi est, ut exoritur, mediam partem Corona videre est super terram, alteram partem occasum occupat & obscurat, Corona descendente in occasum. Ergo Corona præsit Cancro. Ad cuius rei imitationem structor convivii inter illa fercula, quæ imitantur duodecim signa Zodiaci, coronam collocavit super Cancrum, servato in ferculis ordine cœlesti. *Car. Paphlæus*. Nimirum, Corona signum cœleste supra humerum Antrophylæcis. *Virgil. i Georg.*

Gnosiaque ardentis decedat stella Corona.

Exoritur cum Scorpione, Cancro & Leone oriente occidit. Gnosia, ab Ariadne filia Minois Regis Cretæ, ejus Gnosos oppidum. *Erhardus* : *Martial. lib. 13 Ep. 51 de turdorum corona.*

Texta roseis fortasse tibi vel divite nardo:

At mihi de turdis facta corona placet.

It. *Tornæsius* : *Coronam* (in m.) turdorum. Nam (inquit) cum Sol Cancrum permeat, coronarum frequens usus est. *I. P. Lotichius* : *Coronam* alioquin piscium genus esse memini, quam malim hic ad *cancrum* intelligi. Sed vix corona cibis fuit. Apparebit id infra, ad verba *nihil super illum (Cancrum) posui.*

2. *super Leonem, ficum Africanam*]

Hinc illustrari multa auctorum loca possunt, qui *feras Africanas* absolute ponunt, contra interpretum varias sententias. Certum est enim nullas alias feras, quam leones intelligi debere, *Phil. Pareus* in *Notabil. Palatinis*, *Erhardus*. *Fici Africana* meminerunt *Varro de R. R. lib. 1, c. 41* : &

Columell. lib. 12, cap. 15. I. P. Lotich.

3. *super Virginem stericulam*] *Tornæsius*, *stericulam* (ubi *Doula* : c. *M. tericulam*). *Wouwer. Frellon. alii, stericulam. Tragur. fragment. steriliculam.* Audiamus, ut hic locus varios interpretes torserit ; sic enim *Gonsalvus* enarrantes *Gabberna* cum *Tornæzio stericulam* legentes : Accurata ex antiquis editio *Lugdunensis* *Ioan. Tornæzii* hic ad marginem habet : *Nempe serotinam ; qua Augusto maturefecit. Serotina* intelligens *poma*, quorum apud *priscos agricultores* mentio ; notumque est, *Augusti* mense *Solem* ingredi *Virginis* signum. *Wouweren* quidem legit *stericulam* : *Et si* variz, ait, adduci possent conjecturæ, veluti si legas *rusticolam* ex *perdicum* genere, de qua sic *lulst Martialis lib. 13 Distich. 76.*

Rustica sum perdis, quid refert, si sapor idem.

Carior est perdis : sic sapit illa magni.

Vel, quod in *Gloss. Isidori* : *Suericulum*, edule, vel, *histriculum* ; quia de *virgine* sermo : notat autem *puerum* grandiozem. tamen desipere puto his *somniis* veram lectionem quærere ; erui posset ope *MS.* Ad *Tragur. steriliculam* *Schefferus* : Per compendium scripturæ, existimo, vulvam intelligit ex sue castrata. *Celsus 11, cap. 23*, ubi de rebus stomacho idoneis : *Ex sue, ungula, rostra, aures, vulva, sterileque.* Ita habet vetustissima editio. vulgo edunt, *vulvaque steriles*, contra mentem scriptoris, qui probat vulvas, etiam steriles. Ab hoc *steriles* apud nostrum sunt *sterilicula* per diminutionem, in qua vulvæ sunt intelligendæ. *Roineus* : *Vera lectio, stericulam* ; at per compendium scripturæ sic nominari *steriliculam* haud credam. *Stericula* mihi

bram, 'stateram, in cujus altera parte 'scriblita erat, in altera 'placenta: super *Scorpionem*, *pisciculum marinum*: 'super

hi diminutivum secundi gradus est, quod genus valde amat Petronius, a *sterula*; Hoc à *stera*. Ita *olla*, *ollula*, *ollicula*; *glomus*, *glomulus*, *glomiculus*, *glomicellus*, &c. qualia bonis auctoribus in usu. *Stera* autem in manuscr. veteribus, præsertim rei medicæ, Græcum *ὑστέρη* i. e. uterus, matrix, vulva; inde *stérica* pñix *Silvat. Pand. c. 376*: *hysterica pñica Theod. in Gynac. cap. 1*: *ὑστέρη* i. e. matricis præfatio, ex utero suffocatio, & similia. *Μήτρα* vulvæ, præsertim suum in deliciis veterum. *Plin. l. xi, c. 37*: *Plut. 3 Symp. 9*: *Athen. l. 3*. Ex in triplici differentia; ejcēitiz, *ἐκκολαδίζ*, quæ ejectioni fortu; porcariz, quæ edito fortu, *ἐκβλιδίζ*: steriles, quæ de virgine porca, ut loquitur *Martial. lib. 13 Ep. 56*, seu castrata, vetere Germanico idiotismo *nonna*, sumerentur. Signo autem Virginis imposita fuerat *stercula* seu uterulus ex ejusdem generis porca, quæ nondum conceperat vel pepererat. In eandem quidem sententiam lectio altera cum sua interpretatione collimar; sed tum fingenda est ellipsis substantivi: quod licere dubito. Certè nemo, puto, concipiet, si *steriliculam* absolute nominavero, Virginis porcæ matricem; est enim adjectivum istud indifferens ad alia quocumque animalia. Affecutus hanc ipsam interpretationem Io. Petr. Lotichius in suis excursionibus Medicophilosophicis ad Petron. ubi prolixè disputat, per *sterculam*, *vulvam* suis virginis, sterilisque, i. e. castratæ intelligendam, adducto pro se loco *Plinii lib. . . c. 37*, de differentiis *vulvæ porcarie*. *Vulva* (ait *Plin.*) *ejcēto partu melior quàm edito*, &c. aut potius interprete *Cornel. Vitellio* in *Georg. Merulam*, & illo *Martialis*:
Te fortasse magis capiet de virgine porca.

[1. *statera*] Propriè trutinæ species altera, cui opposita libra: illa sine lancibus, hæc cum. *G. I. Vossius.*

2. *scriblita*] *Martial. l. iii Ep. xvii. Circumlata diu mensis scriblita secundis.* Est antiquis notissimum bellarium, secundis mensis apponi solitum, *scriblita*. Integrum nomen *scriblita* est, ut legitur apud *Plaut. in Prol. Pœnuli*:

Dum ludi sunt, in popinam pedissequi Irruptionem facite, nunc dum occasio est, Nunc dum scriblita affuant, occurrite.

Sed per syncopen *scriblita* à poetis metri causâ dicitur, quàm facere docuit *M. Cato lib. de R. R. c. lxxix*. Alii legunt, *scriblita*, *δὸν τῷ σπαγλῶν*, quod est torquere, ideo, quod in circuitu torqueatur restis in modum. Vnde nos *tortam* dicimus. *Ramirez. Scriblita*, hoc solum differens à *placenta* quod sine melle coquebatur, & ferventissima edi solebat. *Martial. l. 3.*

Circumlata diu — scriblita —

Vrebat nimio sæva calore manus.

Anonym.

3. *placenta: super Scorpionem, pisciculum marinum: super Sagittar.* *Super Scorp. pisc. mar.* sc. ejusdem nominis. lectio est codicis *Tragur. Tornz.* *placenta: ** (cum asterisco scilicet defectus, cujus vigore in marg. & Var. lect. Deest fortassis, *super scorpionem ejusdem nominis piscem.*) *super sagittar.* *Schefferus*: *Lego, super scorpionem, scorpionem pisciculum.* Librarius ineptus malè repetitum *scorpionis* vocabulum puravit. In editis est, *super scorpionem **. sed *scorpionem* habet etiam *Plinius*, qui & juris ex eo facit mentionem, his verbis: *Omniū piscium jus alvum omoluit, sed optimum sit è scorpionibus.* *Wouweren*, & *R. Herm. placenta: super sagittar.* *Frellon. & Lotich. placenta: super scorpionem * super sagittar.*

¹ super Sagittarium odopetam: ² super Capricornum, locustam

Quid si super *Scorpium*, *scorpionem pisciculum marinum*? Nam Plin. lib. 32, c. 11, *scorpius* & *scorpii* voce pro pisce marino promiscuè utitur. Sicque juxta Tragur. lectionem, & mens Tornasii Schefferianaque obtinerent.

1. *super Sagittarium odopetam*] c. Tragur. *oclopetam*. Erhardus: Nisi magis placeat *otopetam* de oto vel oride intelligendam, de qua ave Athenzus lib. 9. *Φασὶ τὸν καὶ τὴν τρυφὴν ἀνιμεν ὡς δὲ, ἡ δὲ οὐδὲν ἰσχυρὸν ἐστὶν πρὸς τὴν ἀνιμῶν, ὡς δὲ οὐδὲν ἰσχυρὸν ἐστὶν πρὸς τὴν ἀνιμῶν, ὡς δὲ οὐδὲν ἰσχυρὸν ἐστὶν πρὸς τὴν ἀνιμῶν* (Aium enim otum & ruminare, & equo delectari. unde si quis pelle induatur equina, capiet quotquot volet, ultro quippe accedunt). Planè ad *Sagittarium*, cuius maxima pars equina. Sed ne auriti vocabulum requiramus, talis otus, & hinc dicitur. Id. Athen. ib. ex Aristotele: *ἔχει τε πτερὰ καὶ ὅτε πτεροῦ καὶ οὐδὲν, καὶ ὅτε καλεῖται* (habet juxta asires [otus] 2 alulas, unde & otus appellatur). Pariter Plinius lib. 10, c. 23. *Otus bubone minor, noctua major, auribus plumei eminentibus: unde & nomen illi.* Quidam Latine *afonem* appellant. An non ab auribus sic exsertis? Gesnerus adnotavit. Iam vero quantum ad fercula hæc ead. avis faciat, pauca item Athenzi verba docent: *ταὶ καὶ αὐτῶν ἡδὲ ἐστὶν (caro eorum suavia.* Eryc. Puteanus epist. ad Goldast. Savaro *otopetam* intelligit de lepore, si Scheffero standum, pisce, non dixero eo quem Plin. lib. 9, c. 48 memorat, sed de alio forsan, sic vero subjungit: Sed non video, qua ratione Sagittario conveniat, qui profectò non venatur pisces. Gabbema Savaronem per *otopetam* lampetram, auritam, auribusque foraminatam capere ait. adstipulatur Erhardus. Wouweren: L. *otopetam*. Glossæ: *Auritus ὠτοπιτῆς*, ut canem venaticum innuat, quia is competens Sagittario. Sed per fidem nugæ, & ineptiæ

merz. Locus, ut videtur, desperatus, & laureolz Criticz superstes; nisi quid effecerit Erhardus, cuius hæc sunt verba ante ea quæ initio allata: Lego constanter *otopetam*, ὠτοπιτῆς, *auritus*. Leporem autem hic intelligo, qui *auritus* dicitur Germanico, Phznom.

Auritus leporem sequitur canis & fugit ille.

Nec inconcinne super *Sagittarium*. Hic enim instar Centauri pingitur, nisi quòd cum arcu: at Centaurus è thyro dependentem gerit leporem in Hygini imaginibus. Nisi &c. His ita congestis, incidi in Scholia Reinessii, cuius verba ad Tragur. lection. *super sagittarium oclopetam*: Locus, inquit, à Viris doctissimis tentatus variè, tandem habitus pro desperato, quique ex aliis restitui non potuit hætenus, ex hoc Codicis Traguriensis, quem vel hoc solo nomine preciosum habemus, facillimè, si quid video, potest. Istud enim *oclopetam* ad veram, primævam, Petronii ingenio & stilo convenientem lectionem manu me ducit. Scripserat *sclopetam* vel *stlopetam*. *Sclopetam* verò novatum à Petronio est, uti alia nonnulla, cum insigni gratia & venustate censumque Latinorum inopem bellè locupletat. Neque enim elegantius, *δεινότερον, ἰμφολύκότερον καὶ ἰσχυρότερον* (vehementius, significantius & magis propriè) exprimas puerile istud ludicrum instrumentum quo globulò è stuppa, similive materia instructo, & penetrante bacillo exploso, sonitus (quem *ὄνομος πτομυδῶν* [sic] novo nomine] vocant *sclopum*, *stloppum*) editur Germ. *oie Karschbüchse*. Cur Sagittario *sclopetam* imposuerint satis luoet; nim. arcum hujus, quo metam ferire instituit, eà representari; ut paulò antè signum Libræ staterà, voluit Trimalchio. Iamque animus erat *sclopetam* textui

custam marinam : ¹ super Aquarium, anserem : super Pisces, ² duos mullos. In medio autem cespes cum herbis excisus ³ favum sustinebat : Circumferebat ⁴ Ægyptius puer ⁵ clibano argenteo panem, atque ipse etiam ⁶ teterima

textui donare, si quid de cibi genere, minimum quomodo super Libra in statera de scriblita innotuisset. Nam *stlopi* vox satis antiqua, existat apud Persium:

Nec stlopi tumidas intendis rumpere buccas.

2. *super Capricornum locustam marinam*] *Locusta* sunt pisces marini e genere cancorum, ab illis caudâ distantes. *Erhardus*. *Locustam marinam Capricorno* ideo videtur assignare, quod id genus adversis cornibus inter se dimicet arietum modò. *Plin.* l. ix, c. xxx. *Locusta* reptantium modò fluitant: si nullus ingruat metus, recto meatu, cornibus, quæ sunt propria rotunditate præpilata ad latera porrectis: iisdem erectis in pavore oblique in latera procedunt. Cornibus inter se dimicant. *Doula F.* *super Capricornum locustam*. c. *Pithœi* habet, *super capricornu* l. *Scriver.* MS. in *Tragur.* c. est: *super capricornum*, in quo cornua erant, *locustam*, &c. Scribo verò in qua, scilicet *locusta*; dicit, ideo capricorno assignasse *locustam*, quoniam & ipsa habeat cornua, eaque fuisse relicta in *locusta* illa, quæ tum apponebatur. *Io. Schefferus.*

1. *super Aquarium, anserem*] *Anser* veteribus inter ea vocabula, quæ sine præfatione honoris vix nominata. Vnde infra *Petron.* *Occidisti Priapi delicias, anserem omnibus matronis acceptissimum* Et ideo *super Aquarium* arbitror *anserem* impositum, quod ille non tam *aquarius* ab aqua pura, quàm *ineesta*, *Iovis* sc. *pullus*. *Planè anser.* *Scorta dicta docet Artemidorus* lib. 1, c. lxxiii; item lib. iv, c. lxxxv. curque id nomen sortiti sunt docet idem lib. 1, c. xxi, & xvii. *Ge. Erhardus.*

2. *duos mullos*] Genus piscis marini, maximè nobilitatis, & gratiæ: tanti autem pretii, ut à *Plin.* lib. 9, cap. 17 memoriz proditum sit, *Asinium Celerem*, virum *Consularem Claudii Cæsaris* temporibus, *mulum* unum octo millibus nummorum emisse: quum tamen, eodem *Plinio* teste, hic piscis duarum librarum pondus raro excederet. *Horat.* lib. 1, *Satyr.* 2.

— *laudat insane trilibrem*

Mulum. --- *Martial.*

Nolo mihi ponas rhombum, mullumque bilibrem. *Anonym.*

3. *in medio favum*] *Ovid.*

Et de purpureis collecta vestibus uva,

Candidus in medio favus est.

Varro de re Rustic. *favus*; & in secundum mensam administratur. *Fr. Pithœus.* *Favus*, propriè apum domus & cellulæ. *Amb. Calep.* sed metonymicè pro melle.

4. *Ægyptius puer*] *Æthiops.* *Festus*: *Ægyptiaci, Æthiopes.* *Pueri Æthiopes* veteribus in deliciis. *Io. à Woumeren.*

5. *clibano argenteo*] *Instrumentum* placentis potius, quàm pani coquendo aptum. Differt à furno, quod hic major sit & immobilis: *clibanus* autem minor, ut quocunque visum fuerit possit transferri. Antiquitus ex testa seu opere figulino fieri solebat; postea etiam ex ferro vel ære: hic autem *clibano argenteo* circumferebat panem, ad delicias nempe & majorem lætitiâ. *Anonymus.*

6. *ipse etiam teterima voce*] *Lege teterima*, nam *Ægyptiaci* pueri suavitæ cantionum commendantur. *Martial.*

H 5

Cantica

rima voce ¹ de laſerpitiario mimo canticum extorquet. Nos ut triſtiores ad tam viles acceſſimus cibos, † ſua-
deo, inquit Trimalchio, cœnemus; hoc eſt jus cœnæ.
‡ Hæc ut dixit, ad ſymphoniam IIII tripudiantes
⁴ procurrerunt, ſuperioremque partem reſpoſitorii abſtu-
lerunt. quo factò, videmus infra, ſcilicet ⁵ in altero
ferculo,

† Trimalchio.

‡ Enſulpinus.

*Cantica qui Nili, qui Gaditana ſuſur-
ret. Io. à Wouweren.*

1. de laſerpitiario mimo canticum ex-
torquet] Sic & Frellon. ſed Tornæſ.
de ⁶ laſerpiciario minio (in m. laſerpitio
& minio) c. * ext. (in m. intorg.) Wou-
wer, R. Herm. de laſerpitiar. m. * c. e.
Lotich. d. l. * c. e. Tragur. c. ut mox.
Erhardus: *Mimus laſerpitiarius*, qui
tibiā ex caule vel radice laſerpitiū
habebat, voci expurgandæ. *Laſerpi-
tium* enim, ut Dioſcorides ſcribit,
veteribus ſancium ſcabritiū opitulatur,
gravem ſubitoque irraſceſcentem vocem,
dilutum aquā ſorbitione conſeſtim expedit.
Eryc. Putean. epiſt. ad Goldaſt.
Schefferus ad Patavinum fragmenti
Tragur. de laſerpiciario mimo canticum
extorſit, MSo habente cum vulgatis
laſerpiciario: Variè hic locus ſcribitur
in vulgatis, nec à doctis modo eo-
do emendatur. Nos hanc noſtri le-
ctionem non exiſtimamus contem-
nendam. Ordo hic eſt: ipſe extor-
ſit canticum mimo. quale canticum?
de laſerpiciario, teterrima voce. Canti-
cum de laſerpiciario, expono canti-
cum in laudes laſerpiciarii. *Laſerpica-
rium* id, quod eſt conditum *laſerpitiō*.
Laſerpitiū uſum in cibis fuiſſe æber-
rimum commendatiſſimumque, do-
cet Caſaubonus pluribùs ad Athe-
næum. Itaque ut laudes aliarum re-
rum, vini puta, & ſimilium: ſic pla-
nè laſerpitiū credo cantilenā expreſ-
ſiſſe. quam proinde mimus iſte de-
buit cantare. Quanquam cum nul-
lius mimi mentio ſit antè facta, re-
ctiùs hæc acceperimus de ipſo puero,
cantonem iſtam à ſe extorquente,
quoniam cantabat voce teterrima:

extorquente autem mimo, id eſt,
geſticatione quadam. *Mimus* enim,
teſte Diomede, *ſermonis cujuſlibet mo-
tusque ſine reverentia, vel factorum tur-
pium cum laſcivia imitatio.*

2. procurrerunt] Editio c. Tragur.
Patavina, *percurrerunt*. Sed MS. bene
poſteſt legi *proc.* Schefferus: *percurrerunt*.
Procurrerunt, habent editi. Ego
temere nil muto; nam & infra no-
ſter: *Ille dimiſſus circa menſam percuc-
currit. Percucurrerunt*, eſt, *incurrerunt*.
Neſcio an tutò imitari liceat *percucurrerunt*.

3. in altero ferculo] Suprà, *Lauda-
tionem ferculum inſecutum eſt*: primum
ſcilicet, ſub quo erat alterum iſthoc.
Romani namque vetuſtiſſimi, epu-
las magnificas binis ferculis diſtin-
guebant, non ſingularibus patinis,
ut perperam exiſtimavit Stockius, ſed
patinarum ſtruicibùs. Eam frugali-
tatem Cato prædicat; cujuſ ævò jam
tum *luxuria riſtū Martii marcebant*
mania. De Auguſto ſcribit Sueton. c.
74. *Canam ternis ferculis, cum abundan-
tiſſimè ſenis præbebat, ut non nimio ſum-
tu, ita ſumma comitate.* Ex quo patet,
quantula particula, tantum de luxu-
rioſa iſta Trimalchionis cœna ſuper-
ſit, quippe cujuſ præter guſtationem
& bina iſta fercula nihil reliqui ha-
beamus. Numeroſa autem fuiſſe ap-
poſita haud dubiè credentibus per-
ſuaderi facile poſteſt, & Satisberien-
ſis omnem ſcrupulum eximit. Erhar-
dus. Igitur *ferculum*, vel ſumitur pro
ſingulari patina, ut in illo Flacci
Serm. Sat. 6.

*Multiæque de magna ſuperſeſſent fercula
cœna.*

vel

ferculo, altilia, & ' sumina, leporemque in medio pin-
nis subornatum, ut Pegafus videretur. Notavimus etiam
circa angulos repolitorii ' Marfyas 1111, ex quorum
utriculis ' garum piperatum currebat super pisces,
' qui

Vel pro missu; ac gestamine plu-
rium non modò ciborum, sed alia-
rum etiam rerum, ut *fercula* pompæ
triumphalis, ludorum, factorum,
pro rebus quæ tunc portantur aut ve-
hantur; in triumpho quidem simu-
lacrâ oppidorum, spolia hostium,
coronæ, machinæ, &c. it. *fercula* spo-
liorum. Sic Sueton. Seneca, alii. Sed
& *fercula* Acron docet esse pulpita, in
quibus deorum effigies reponeban-
tur. Quæ variz significationes hic
istic in Nostro se exlerent.

1. *sumina*] Venter suillus infra um-
bilicum cum uberibus, in deliciis,
Romæ olim habitus. *Gloss. Petron.*

2. *Marfyas* 14 ex quorum utriculis]
Romani dupliciter ducebant aquam,
aut per subterraneos cuniculos, aut
opere arcuato. In istis verò aquadu-
ctibus erant quædam receptacula, *ca-
stellâ* dicta, eaque ut plurimum plum-
bea, l. *venditor xxxix §. ultim. π de
action. Empt.* ex quibus ad omnes via-
rum anfractus aqua per uncias, & di-
giros dividebatur; quique istiusmo-
di castellis prærant, *castellarii* dice-
bantur. Præterea ubi aquæ per hos
cuniculos ita ductæ ad salientes, hoc
est lapides sive lapideas personas, per-
venissent, tunc ex illis per rostra, ve-
renda, aut aliam partem corporis in
terram vel cistam lapideam saliebant.
Quæ personæ, modò *Marfya*, modò
*Satyr*i, modò *Atlantes*, modò *Her-
ma*, modò *Chirones*, modò *Silani*, si-
ve *Tullii* vocabantur, l. *fundi xvii §.
castella π de act. Empt.* Festus in *Tul-
liis*; Iuv. Sat. 111, & 11x; Celsus lib.
11, c. xix. lo *Weitzius*.

3. *garum piperatum*] *Garum* est li-
quamen, quod ex piscibus paravit
antiquitas, magno in pretio erat a-

pud Romanos; ejus usus ita interci-
dit, ut, quid olim fuerit penè igno-
retur. Iulius Alexandrinus, non imò
subsellii medicus lib. de Sanit. tuend.
credit, veterum *garum* esse *caviaro*,
quod etiam ex piscibus paratur; tum
quod nominis aliqua similitudo, in-
ter *caviaro* & *garum* sit. Sed immane
quantum *ἐξ τοῦ τῶν ἰχθύων φέρεται*
(*extra oleas vagatur*); nam *garum* ex
piscium intestinis debite maceratis
liquamen: *caviaro* verò ex ovibz stu-
rionis potissimum paratur ac solidum
est salamentum. Fiebat autem *ga-
rum*, teste Plinio, *intestini piscium, ca-
terisque, quæ abjicienda essent, sale ma-
ceratis, ut sit illa putrescentium sanies*.
Hoc olim conficiebatur ex illo pisce,
quem Græci *garon* vocabant. Sic Sui-
das: ὁ γὰρ γάρων ἰστὺν ὑδὸν ἀλλο πᾶσι
σηπιδόν, nihil aliud esse *garum* præter
putredinem. Coelius Aurelianus lib.
11 tard. Passion. cap. 1, ab omnibus
classicis auctoribus dissentit: *garum*,
inquit, *est liquamen ex pisce silturo con-
fectum*. Plinius præstantissimum *ga-
rum* ex *scombri* parari auctor est lib.
xxx1, cap. viii. Nunc *est scombri pisce*
laudatissimum, &c. Erat autem liquor
ille non clarus, sed quasi nigricans,
nam cruenta erat piscium sanies, un-
de à Galeno *nigrum* vocatur lib. 111
de comp. Medic. secundum locos.
Aetius etiam meminit γάρου μέλα-
ντος (*gari nigri*). Non bibebant *garum*,
sed pro intinctu tantum in usu erat.
At veteres ad embammata & intin-
ctus varios liquores *gari* permisce-
bant, aquam, vinum, oleum, acetum,
unde *οἶνον γάρου*, *ὕδρον γάρου*, *ἐλίγον
γάρου*, *ἰχθυον γάρου* (*vinogarium, acetoga-
rum, aquagarium, oleogarium*); sic aro-
matibus etiam conditum erat *garum*; de

' qui in Euripo natabant. Damus omnes plausum à familia
' *inceptum*, & ' res electissimas ridentes adgredimur. Non
minus & Trimalchio ' ejusmodi methodio lætus, † Car-
pe, inquit. † Processit statim ' scissor & ad symphoniam
ita gesticulatus laceravit obsonium, ut ' putares *esseda-*

† Trimalchio.

† Encolpius.

rium

de quo Petronius hoc loco. Petrus Bellonius lib. 1. Observ. c. lxxv refert, non solum Constantinopoli, sed etiam in universo Turcarum imperio frequentissimum esse *gari* usum. Nec satis fuit nisi & medici his deliciis artem suam inficerent; nam ut ægrotum palato delicato confulerent, *purgatorium garum*, excogitarunt, quod Actio l. 111 *ἡ γὰρ ἡγομένη πικρὴ οὐκ ἔστι*, qui ibidem modum docet præparandi. V. Lud. Nonnium, & Vossium lib. 4, c. 26 de orig. & progr. Idololat. S. A. Gabbema.

1. *qui in Euripo*] Tragur. MS. *quicunque euripo*. Wouweren: De Euripo & ejus fluxu Plinius, Strabo, alii. Ab eo quemvis rivum Euripum vocat Plin. lib. 1 Epist. 111: nam & lacus seu fossæ, quibus ad munimentum arena circumdata Euripi. Suet. Cæf. xxxix. Tertull. adv. Hermog. *Civitas extruxit theatrum, scena erat talis, & statua super Euripum*. &c. ita festivè Petron. *Euripum* adpellavit, latiore repofitorii seu patinæ fundum.

2. *inceptum*] c. Tragur. Alii, *cæptum*.

3. *res electissimas*] Cibos. Juvenal. Satyr. 11.

*Convivium caveo qui me sibi comparat,
& res*

Despicit exiguas. — Publius:

Bonarum rerum consuetudo pessima est. Non aliter hoc exponendum, quod crux fuit nupero Criticorum perduell. Ga. Barthius.

4. *ejusmodi methodio*] Methodium pro methodo, id est, fictione seu ludificatione. *Doufa*. Wouweren: Leg. metodio. *ἡ ἀνδρῶν*, id est, interjecto canticò.

5. *Processit statim scissor*] Scissorem eundem faciunt cum carptore, diribitore, & structore, Titus Popma, ac Pignorius. Eleganter Seneca Epist. xlvii. *Cum ad cœnandum discumbimus, alius spuma detergit, alius reliquias temulentorum subditus colligit, alius pretiosas aves scindit; pectus, & claves, certis ductibus circumferens manum eruditam, in frustra excutit. Infelix qui huic rei uni vivit, ut altitudo decenter secet! nisi quod miserior est, qui hoc voluptatis causâ docet, quàm qui necessitati discit*. Gabbema. Scissor, scindendi obsonii magister. Senec. Martial.

Vnguentum facere bonum dedisti

Convivis herè, sed nihil scidisti.

Fr. Pithæus.

6. *putares essedarium* —] Priores: *putares Darium*. Quid si Daren, vel Daretæ legamus? *Doufa* P. *Essedarium* ex MSo fuit Tragur. ubi sic legitur: ut *putares essedarium hydralle cantante pugnare ingerebat*. Nihilominus. Quæ Paravina editio sic cætera bene expressit, nisi quòd inter *essem*, & *esse*, & *d*, ac *D* non distinxerit: ut p. *essem Darium*, &c. prout in edit. Ad edit. Patav. Schefferus, & illustr. Gronovius: Suspicabar scripsisse, ut *putares Bessum in Darium hydralle cantante pugnare*. Notum est ex Curtio Bessi facinus. Bessus, ait, & ceteri facinorosi ejus participes vehiculum Darii affecuti, et à accensis tela injiciunt in Regem, multisque confectum vulneribus relinquunt. Huc alluisse videbatur, planè sicut Martialis lib. xi Epigr. in Cæciliam alludit ad Thyestæ fabulam in re simili, ubi ait:

Atreus Cæcilius cucurbitarum

Sic illos, quasi filios Thyestæ,

In

vinum 'hydraule cantante pugnare. Ingerebat nihilominus Trimalchio 'lentissima voce, 'Carpe. Ego suspicatus ad aliquam urbanitatem totiens iteratam vocem pertinere, non erubui eum, qui supra me accumbebat, hoc ipsum interrogare. At ille, qui sæpius ejusmodi ludos spectaverat, † Vides, inquit, illum qui obsonium carpit? 'Carpus vocatur. Itaque quotiescumque dicit, 'Carpe, eodem verbo & vocat, & imperat. † Non potui amplius quicquam gustare; sed conversus ad eum, 'ut plurima exciperem, longe arcessere fabulas coepi, 'sciscitarique: quæ esset illa mulier, quæ huc atque illuc discurreret: † Vxor, inquit, Trimalchionis, Fortunata appellatur, 'quæ nummos modio metitur. Et 'modo

† *Carviva.*

† *Encolpius.*

† *Conviva.*

quid

In partes lacerat secatque mille.

Verum suadet Cl. Gronovius, ut *putares effedarium*, pro *essem Darium*. Id quod vehementer placet, propter additum *hydraule*, cuius nescio an sit locus satis in lectione altera idoneus.

1. *hydraulæ*] Qui organo isto musico in decursu aquæ sonum reddente, canit. *Gloss. Petron.*

2. *lentissima voce*] Apud Ramirezium in Hypomnemata. ad Martial. lib. I Epigr. 51 legitur, *lentissima*, an leg. *lenissima*? sed illud magis congruit imperanti, cuius vox esse solet clara & intentior seu vehementior. *Ge. Erhard.*

3. *Carpe*] Tragur. cod. bis: *Carpe, carpe.*

4. *Carpus vocatur*] *Carpus* olim & verum nomen fuit, ejus memoriam bis, aut ter in Lapidibus inveni. Sic in Inscript. Gruteri p. 10019, VI EX URNA MARMOREA: D. M. CARPO FILIO. DULCISSIMO. VIX. ANN. II: DIEBUS. XXVIII. CARPUS. CÆSARIS. LIB. Iterum ibid. num. v. sic & p. 100211, III, EX ATA SEPULCHRALI: CARPUS. AUG. LIB. BALLANTIANUS. &c.

Iterum p. 1000014. & aliàs. Etiam apud Mart. lib. VI Epigr. xxxix. I. A. Gonsalvus.

5. *Carpe, eodem verbo vocat & imperat*] Vocat, quia *Carpus* vocatur, imperat, quia *carpere* est, scindere obsonia. *Carpere* enim est verbum conviviale, id etiam haud incommode significans. Martial. lib. III Epigr. XIII.

Dum non vis leporem, dum non vis carpere mullum. Idem.

Carpus Juvenali *carptor*, & *chironomanta* Sat. 5. *Anonym.*

6. *ut plurima, &c.*] Tragur. c. *ut quam plurima exciperem, longe arcessere fabulas carpi.* Sed perinde est, sive *arcesso*, sive *arcesso*, utrumvis *advoco*. Vossius, contra Charisium.

7. *sciscitarique: quæ esset*] MS. Tragur. *sciscitari, quæ (i. quæ) esset.*

8. *quæ nummos modio metitur*] Horat. lib. I Satyr. I. — *Dives,*

Ut metitur nummos. —

Plaut. in Prol. Menzsch. vers. xv.

Nunc argumentum vobis demensum dabo,

Non modio, neque trimodio, verum ipso horreo.

Ist est, abundantissimè, sic ut ordinarius

quid fuit? Ignoscet mihi Genius tuus, noluisse de manu
 'illius panem accipere. ' Nunc nec quid, nec quare,
 ' in cœlum abiit, & ' Trimalchionis tapanta est. Ad
 summam, mero meridie si dixerit illi tenebras esse, cre-
 det.

rius admetiendi modus, qui sit per
 modios, superetur, & per horrea
 computandum sit, quod instar fru-
 menti demensi datur. Xerxes & ejus
 exemplò post Darius, qui cum Alex-
 andro bellum gessit, ad recensendam
 multitudinem infinitam exercituum
 suorum, circumvallato locò, qui decem
 millia caperet hominum arma-
 torum (τέρας μιν ἀνδρῶν [murum,
 septum, pro x mille viris] vocat Aristi-
 des Rhetor] numerum copiarum
 iniere. S. A. Gabbem.

9. Et modo quid fuit] c. Tragur. &
 modo modo q. f.

1. illius] c. Tragur. alii, ejus.

2. Nunc nec quid, nec quare] Sic &
 MS. Tragur. pro quo edit. Patav.
 Nunc quid, n. q. Gabbema: Epigramm.

— ἀγορεύει μὲν
 τίς τὸ καὶ τίς, ὅτι πῶς ἢ τοῖς οἰδὲ μὲν.
 & — τὸ δὲ καὶ πῶς ἢ ποῦ καὶ πῶς,
 ὅτι οἰδὲ.

(— amorque;

Sed cur, quo pacto, noverit una dea.

— ex quo, qua ratione,

Hoc ego non novi.)

3. in cœlum abiit] Hoc dicit antè
 fuisse pauperulam, nunc beatam &
 quasi in cœlo collocatam. Huic in cœ-
 lum abiit, confine est, in cœlo esse, pro
 eo, quod est, supra modum fortuna-
 tum esse ac gloriosum. M. Tullius ad
 Attic. l. 2. Bibulus in cœlo est, nec quare
 scio: sed ita laudatur quasi unus homo
 nobis cunctando restituit rem. Erhard.
 Ad rem etiam Seneca: Subsilire in cœ-
 lum ex angulo. Ia. Doufa.

4. Trimalchionis tapanta est] Sic
 quidem ex Lipsio & Lotichius; sed
 Tornæs. Wouweren, alii, etiam c. Tra-
 gur, tapanta, vel Top. τὸ πᾶν omne,
 τὰ πάντα omnia. Gabbema: Vsurpa-

vit proverbium, quo Varro in Sef-
 quiulysse, Hic enim omnia erat, item sa-
 cerdos, prator, parochus, denique idem
 Senatus, idem populi caput, Demosthe-
 nes, πᾶν ἐνὶ τοῖς τοῖς αὐτοῖς (omnia
 ille in erat). Lucianus amorem Stra-
 tonices in Combabum exprimens,
 καὶ οἱ πάντες Κομβάβου τοῦ, ipsi om-
 nia erat Combabum). Lipsius. τὰ πάντα,
 Germanico-Latino proverbio: das
 fac totum. Erhard. Inscriptio Iſidis
 Capuz ad S. Benedicti: TE. TIBI
 UNA. QUM. ES. OMNIA. DEU
 ISIS. ARRIUS. BALBINUS
 v. c. S. A. Gabbema.

5. credit] Hic proximè post ver-
 bum credit, signatis 2 * Gabbemiana
 editio eod. charactere impressa in-
 feruerat verba Ioan. Sarisberienſis
 de Nugis Curial. lib. 81, c. 7. Cœ-
 nam Trimalchionis, &c. usque luxu-
 riam tollebat (eadem & in Frello-
 niana video, sed distinctis typis).
 Posthæc 3 * signatis, Comprobamus
 factum, &c. Quæ verba Sarisberienſis
 (vel, Salisber.) à I. Doufa ut
 Tilebomenus alicubi indicat, ad
 marginem procul dubio ordinata, si-
 milive locò habenda, non cum Pe-
 tronio olim confundenda, consortio
 characteris, & textu exſui; locus au-
 tem ubi leguntur, excerptente Erhar-
 do, hic est: Sed quod sine rubore fide-
 lium dici vel audiri non potest, infidelibus
 (testè Macrobio) plura turpia & luxu-
 riosa videbantur, quæ seculo nostro pla-
 cent, & obtinente luxu magnifica appellan-
 tur. Nam Titius in suasionè legi Fan-
 nia, objicit seculo suo, quod porcum Tro-
 janum mensis inferant; quem illi ideo sic
 vocabant, quasi alius inclusis animalibus
 gravidum, sicut Trojanus ille equus gra-
 vidus armatis fuit. Cœnam Trimalcionis
 apud

det. Ipse nescit ¹ quid habeat, adeo ² *saplutus* est; sed hac eupatria providet omnia, ³ &, ubi non putes, est. ⁴ Sicca, sobria,

apud Petronium si potes ingredi, & porcum sic gravidari posse miraberis; nisi forte admirationem multiplex ignota & inaudita luxuria tollat. Est multa quidem quæ nos usu vel abusu edocti non miramur, visa sunt admiranda, imò & stupenda majoribus. Nam & porcum non jam Trojanum, sed domesticum dicimus, & in hunc modum faciendi quàm plurima facimus esse Trojana.

1. quid habeas] quàm dives sit. Eleganter isto sensu, habendi curam dixit Phædrus noster in præf. 111; & Seneca syngraphas vocavit *vacua habendi simulacra*, VII Ben. 10. Io. Schefferus.

2. *saplutus*] pro *MSi*, & Patavino *saplutus*, quod primum est inter ea, quorum, ceu *insestorum* & horridorum, elenchum scribunt, DD. Reinesius, Valesius & Wagenfeilius; *saplutus*, numerant, *scordalia*, *bacalufia*, &c. Schefferus: Quàm multa sunt in Cicerone ipso rara, de quibus nemini, opinor, crederes, nisi legi apud ipsum deprehenderes: ut *dimetiri*, pro, *dimetari*, *juratus est*, pro, *juravit*, *successa* cui *velle omnia*, *putissimus*, *pramolestia*, *partior* pro, *dividor*, *obitatus*, *involutus*, *agri-cultio*, aliæque plura, de quibus integrum quondam scripsit librum Statilius Maximus, quem Singularia Ciceronis nuncupavit. Talia occurrunt quoque apud cæteros notæ optimæ scriptores, &c. Adde, quòd in multis, occurrentibus in hoc fragmento, lex analogiz non repugnet. Item, quòd reperiantur apud alios, Philoxenum, &c. Arbitrari in eis, quæ sunt fidei indubitatz, ignota habet aliis; ut sunt, *acceptatus*, *chiragricus*, *circum-moulatus*, *clinare*, *conspaciantes*, *gustatio*, *vesticontubernium*, *supellesticarius*, & alia hujusmodi. Personæ hic loquentes, sunt liberti quidam, sunt lapidarii, sunt coci, & id genus alii ex vulgi fæce, quibus nisi fallor, culta ca-

stigatorumque oratio parum aptè affingitur: possuntque & antiqua pluscula eo respectu hic esse usurpata, quòd plebs retinentior ferè sit sermonis antiqui, &c. Et quia res in Colonia finguntur geri, ideo fortassis sunt adhibita non pauca ex sermone Græco desumpta, maximè cum loquuntur ii, qui sunt gentis non Romanæ. Talia sunt *saplutus*, *cataphagi*, *bacelogia*, *lechasin*, & id genus alia, numeto non exiguo. Quædam etiam describentium, typtothetarumque erroribus corrupta, &c. Sed, *saplutus*. Puto scribendum: *adeo sane Plutus est*. *Plutum* posuit pro cæco. Notum illud, ὁ τυφλὸς πλῦτῶν (*cæcus Plutus*) & vide Lucianum, itemque Aristophanem. Eleganter tamen, *Plutum*, quia *Plutus* simul auri largitor, atque opum. Adde Phædrum nostrum lib. IV, c. 2. Est itaque ludus in ambigua significatione *Pluti*, quia & divitem significat, & cæcum. Clarissimus Gronovius volebat, *Saplutus*, à Græco Σάπλῦς, valde dives, & hoc proximum scripturæ divulgatz. Quamquam sit in Glossis Tullii Tironis, *Saplutus*, sensu parili, ut credo. v. pag. 158.

3. sed hac eupatria providet omnia, &, u. n. p. est. Sicca] locò *MSi*, & Patav. sed hac lupatria, p. o. & u. n. putes, est sicca. Schefferus: Locum admodum virtuosus; puto tamen scribendum: sed hac lupa ebrio providet omnia, & ubi non putes, est. Sicca, &c. *Lupam* vocat per convivium Fortunatam, ait, providere omnia, h. e. curare. Quomodo est apud Vellejum, providere supplementum lib. XI, c. 130; & apud Cæsarem, providere rem frumentariam VI B. G. Dicit autem, facere hoc ebrio Trimalchione, dum ipse poculis indulget, denique esse, ubi nemo paret, industria videlicet

bria, *bonorum. confiliorum.* ¹ *Tantum auri vides; est tamen*
² *mala lingua, pica pulvinaris: quem amat, amat: quem non amat,*
*non amat. Ipse Trimalchio fundos habet,*³ *quam milvi volent,*⁴ *num-*
morum

licet, provisione, inspectione. respicit, quod antecessit, *huc atque illuc discursare.* Plautus *Amphit.* 111, scen. 3. *Iam hic ero, cum illic censebis esse me.* Reinesius: Fortunatam, convitiò hic dici lupam non feram; commendatorem enim ejus *ἀντιπαιστήτω* (*domestica cura*), pariter ac infra, ibi: *Nisi argentum composueris, &c.* Legam igitur *eupatris*; nim. laudat eam quasi à natalibus, ut alto sanguine cretam: quam aliàs Græci *ἀντιπαιστήτω*, dicunt. Idem Dn. Reinesius inferiùs, ad verba Trimalchionis de uxore sua, *se de machillam illam sustuli. leg. si de matrilla illam s. Matrilla pro matrula, matræ.* Fuerat enim mulier à furno, vel panicoctaria, ut loquitur *Petá*, *Chrysol. serm. 99. σι(φ)πριός* Theophrasto; vel quòd circa pistrina, inter alicarios, quæstus gratià, diversabatur. Foras hinc elicias, *eupatriam* per antiphrasin dictam, quo sensu etiam textui inserui; neque enim aliter licuisset. Quo de plus satis circa finem.

4. *Sicca*] Ita Lucilius *Satyr. vi*, ut testatur Nonius, voce *Abstemiis*.

Lanificam dici, *siccam*, atque *abstemiam* ubi audit. Schefferus.

1. *Tantum auri*] Præcessisse aliqua hic cenfeo. Idem.

2. *mala lingua, pica pulvinaris*] pro *MSi*, & *Paravino m. l. p. p.* citra distinctionem. Schefferus: *mala lingua pica.* *Picam* vocat Fortunatam ob garrulitatem; *mala lingua*, ob traducendi & convitiandi studium. De garrulitate notum vulgò, itemque ex Martiale, Plinio, & aliis, qui loquacem picam garrulamque vocant. *pulvinaris.* Valde mihi hoc suspectum. Nec enim cohærent, *pulvinaris pica.* Puto illud *nari* scorsum oportere scribi. Reliquum alii excogitent. Reinesius: *est*

tamen mala lingua, pica pulvinaris. Hæc ita distinguenda sunt, ut *linguosam* *ἀργυλωσαν* & maledicam fuisse intelligas; tum solitam de *pulvino* concionari. *Pica* humana voce loquentes caveis tenentur; ista sedens in *pulvino* *παρρηκρυνοσι* (*stridulum sonum edens*), jurgando & nugas garriendo totos dies consumit.

3. *quam milvi volent*] pro *MSi*, & *Patav. qua milvi volant.* Schefferus: *qua milvi volant.* legendum est, *quam milvi volant.* Illud *quam*, est *quantum.* Scholiastes verus ad illud *Perfii Sat. iv*, v. 25, *arat Curibus*, *quantum non milvus oberres*: Secundum, ait, *proverbium: quantum milvi volant.* *Quam*, pro *quantum* posuit optimè. Terent. in *Hec. iv*, scen. 4. *turbent porro, quam velint.* Donatus eo loco: *Quam non est generis feminini, sed est, quantum.* Reperitur eadem locutio apud Ciceronem etiam, & alios. Valesius: Interdum ut fucum legentibus faciat, & nugis auctoritatem conciliet, *Perfium*; aliquando etiam *Martialem* imitatur, *fundos habent quæ milvi volant*: ex *Perfio*. Schefferus: Si ex proverbio id usurpavit *Perfius* ut offensum, antiquior *Juvenale*, cur non *Arbiter* *Perfio* antiquior id usurpare potuit ex proverbio eodem?

4. *nummorum nummos*] An hæc glossa ejus, quod sequitur, *argentum*; num potius senus ingens denotant? Schefferus. Pugnavit fortassis non perfunditoriæ prima mea legio, &c. Quæro, an verus *Arbiter* sacras literas legerit? *Ipse Trimalchio fundos habet, quæ milvi volant, nummorum nummos.* Hebraïsmum & sacræ Scripturæ loquendi modum sapiunt; magis illa: *Nomina omnium reddere, tamquam unus de nobis*, &c. *Wagenfeilius*: Legisse vel verum vel Pseudo-Arbitrum Sacras literas,

morum nummos : ' argentum in hostiarum illius cella plus jacet, quam quisquam in fortunis habet. Familia vero ' baba ! baba ! ' non me-Hercules puto decumam partem esse, qua dominum suum novit.
** Ad summam, quemvis ex istis ' baceli in ruta folium conjiciet.*

Nec

literas, quod miratur, ego non inficiarer. Earum enim cognitionem Ethnicis omnino adimere velle, vel sola Ovidii Metamorphosis vetat. Sed non opus eò recurrere. Ebraismo illi, nummorum nummos, similes è profanis scriptoribus alios adduxit, si bene memini, alicubi Del-Rio ad Senecam. Ad exemplum phraeos, unus de nobis : Tacitus dixit lib. 14 Ann. c. 35, *numa è vulgo*. N. N. in litt. ad Rn. Arnoldum.

1. *argentum in hostiarum illius cella plus*] Bene, *argentum plus*, i.e. amplius, majus, copiosius, adjectivè. Ita Lampridius in Alex. Sev. c. 41. *Et quum argentum in ministerio plus ducentis libris non haberet*. Florus IV, cap. 2. *ut non rectè tantum civile (bellum) dicatur, sed potius plus, quam bellum*. Bellum plus, quam bellum, est majus, pejus. Vide infrà. 10. Schefferus.

2. *baba*] Gr. βαβῶν, *papa*, administrantis.

3. *non me-Hercules puto decumam partem, &c.*] *decumam*. Sic vet. & juxta MS. pro Patav. *decimam*. Thom. Reinesius : non mehercules puto decumam partem familiz esse qua dominum suum novit : *Luxus vel infanz hanc speciem, quod servos multos possidere beatitudini impurarent, Græcis Romanisque familiarem descriptam lege apud Athen. lib. 6, c. 20. C. Cicerilius Claudius Isidorus, etsi bello Civili multa perdidisset, servorum quatuor millia centum sedecim relinquere, testamento suo dixit : Plin. l. 33, c. 10. Etiam deplorat L. Seneca 7 de Benef. c. 10. O miserum, si quem delectat familia bellicis nationibus major! & Consol. ad Helv. c. 11 : servorum turbam, que quamvis magnam domum angustet.*

Patens autem Contr. IX. *Non me delectant, inquit, ignoti domino servorum greges, nec sonantia laxi juris ergastula.*

4. *Ad summam*] Sic in editis : *Ad summam statim scitici*. Sen. VII Ben. 13. *Ad summam, puta, cum captus esset, me pecuniam mutuatam*. Schefferus.

5. *baceli in ruta folium conjiciet*] pro MSi, & Patav. *babacali*. Excidit id Scheffero, ut infrà videbitur, nos collegimus. Suntque *baceli*, q. verveces, homines simplices, & mulierosi. Schefferus : *Suspitor, scripsisse nostrum, baba ! sat in &c. Sat in, est bene*. Ita Phædrus noster IV, c. 23. *Satis profecto retudi superbiam*. Terent. III Adelph. 3. *Si satis cerno, in hercle est*. Illud conjicere in ruta folium, proverbii habet speciem, & notare obsequium servorum videtur, quasi in spatium minimum cogi contrahi-que possint ; quale occupat rutæ folium. Pari sensu etiam in sequentibus repetitur. Idem Schefferus in calce libri : Sed post jam excusa omnia communicantur mihi literæ Cl. Gronovii, qui censet *babacalos* esse haustos ex Arnobio Salmastiano lib. IV, pag. 141, ubi *babacali* adolescentes memorantur, pro libidinosis, à βαβῶν (loquax, nugator), vel potius βρωαλῶν (admissario admoveo). Ruta folium formatum allusione ad πικρὸν μέν (ostracismum cum foliis), sed errore convivantis pro πικρὸν ἰλαίαι (folium olivæ), quod est apud Diodorum XI, c. 87, dictum *ruta folium existimat*. Reinesius : *quemvis ex istis babacali in ruta folium conjiciet*. Loquitur de familia Trimachionis, quam caram habeat. An legendum *babaculi*, ut servos sic adpeller in flore ætatis, formato nomine, diminuti

I

tivi

*Nec est quod putes illum quicquam emere ; omnia domi nascuntur :
 1. lana, creta, piper, 2. lac gallinaceum, si quaesieris, invenies. Ad sum-
 mam, parum illi bona lana nascebat ut, 3. arietes à Tarento emit,
 & 4. eos curavit in gregem. Mel Atticum ut domi nasceretur, apes
 ab Athenis jussit adferri. 5. obiter ut, vernacula quae sunt, meliuscula
 à Gra-*

tivi Latini modulò, è Græco βάβαξ, quod & βάβης; quæ servilis adpel-
 latio est apud Polluc. lib. 5, c. 5. Ve-
 rior lectio, berbeculus; berbex, ver-
 vex, ψαλινγ (vituperandi): pro homine
 stupido. Berbeculi adolescentes apud Ar-
 nob. lib. 4 sunt ventri penique dedi-
 ti. Babaculos, quos Salmasius δαρι τῷ
 βίβαξεν dictos supponit, non emam
 tivivillitiò. V. quæ dico infra, ad sic-
 hos barcalabe spoliatur. Proverbialem
 ἡνσιν (locutionem), in ruta folium con-
 jicere, interpretor de molli curatio-
 ne indulgentiaque & diligenti custo-
 dia: q. d. ita caros habet famulos
 suos, adeoque curat tenebrimè, ut
 ruta foliis (nos rosam adhiberi dice-
 remus) involvere & in substratis col-
 locare quemvis ex istis non dubitet.
 Capiunt hæc lucem & reddunt vicis-
 sim istis *Martiali* lib. xi, Ep. 32, ubi
 Cezilii cujusdam, qui è cucurbita re-
 vili, & inter escas plebis varios ci-
 bos, & diversi generis fercula imi-
 tantia dapes delicatas & sumtuosas
 pro amicis paraverat, unumque affem-
 tot ferculis impenderat, tenacitatem
 & sordes irridet, addens tandem,

Hinc cellarius experitur artes,

Vt condat vario vaser sapore

In ruta foliis Capelliana.

exquisita illa scitamenta & multi-
 formes cupedias, quæ è paupertina
 cucurbita doctissimo coco exissent.

1. *lana, creta*] pro MSi, & Patav.
l. credra. Schefferus; *lana: credra.* quid
 est, *credra*? Scribo absque distinctio-
 ne, *lana erythra*. De his lanis vide
 Columellam lib. vii, cap. 2; &
 Plin. lib. vii, cap. 48, ubi preciosis-
 simas, & ex Asia petitas scribunt.
 Reinesius. *Omnia ei domi nascuntur,*

lana, credra, piper. Lego, cum venia,
poledra. Prædicat magnificentiam &
 nobilitatem domini, quod esset ἰσ-
 τορίων & aleret in prædiis suis
 præter greges oviaricos equitum in
 sobolem; Latino B. dixere *equari-
 tiam, studium, suodium, stotariam* è
 Germanico *stutercy*. Poledrus, pul-
 lus equinus; est in *Legi* Sal. t. 44: in
Alemann. t. 73, § 7, poledrus anni-
 culus vel bimus. Polletrus in *Wessgorth.*
 l. 8, t. 4, § 5. E Græco πῦλον (pullus
 equinus), unde & nostrum, *fohlen, füllen*.
 Conatus sum; fortassis nihil extrico.

2. *lac gallinaceum*] *Iocus*, ut mox
semen boletorum. Ex Scheffero. Quin
 etiam quod primo locò, vix seriò po-
 situm. Quid enim (ut *piper* taceam,
 quod quidem quoque extra Indiam,
 suo modò Plinii temporibus in Italia
 crevit) est, divitis supra omnium tan-
 tum non fortunam evecto, domi lanam
 nasci? Vnde etiam absque negotio pro
credra legi *creta*. Quamquam in *creta*
 plus latere possit, quàm in *lana*; illa
 enim non cujusvis regionis, nedum
 fundi. MSm tria priora discernit pun-
 ctulo interfertò; Patav. edit. (:)

3. *arietes à Tarento*] id est, *Taren-
 tinos.* *Tarentinorum* ovium magna cele-
 britas ab mollitiem lanarum. vide
 Columell. vii, c. 2. Conjunguntur
 autem hic, *emit à Tarento*; ut mox
jussit adferri ab Athenis. Io. Schefferus.

4. *eos curavit in gregem*] Nil hic cen-
 seo mutandum. curavit eos, est pro-
 curavit. in gregem, est ad gregem, gregis
 causà, ut eum reparent. I. Schefferus.

5. *obiter ut, vernacula quæ sunt, m.
 à G. fiant*] pro MSi, & Patavino ob-
 iter, & vernacula, quæ s. m. à G. fient.
 Schefferus: obiter, & vernacula. Scri-
 bo:

à Graculis fiant. Ecce intra hos dies scripsit, ut illi¹ ex India semen boletorum mitteretur; nam mulam quidem nullam habet, qua non ex onagro nata sit. Vides, ² tot culcitas? ³ Nulla, non aut conchyliatum, aut coccineum tomentum habet. ⁴ Tanta est animi beatitudo! Reliquos autem ⁵ collibertos ejus cave contempnas. valde
suc-

bo: obiter ut, vernacula qua sunt, meliuscula à Graculis fiant. Dicit, ideo quoque apes accersivisse ex Græcia, ut junctæ vernaculis domesticisque, redderent ipsas quoque meliores. De præstantia mellis Attici apumque, res est vulgò notissima.

1. ex India semen boletorum] Hæc dicuntur jocò, sicut suprà lac gallinaceum. Nam boleti neque semen habent, nec ex India potebantur. Io. Schefferus.

2. tot culcitas] MS. & ed. Patav. culcitas. Schefferus: culcitas. perperam. emenda, culcitas.

3. N. n. a. conchyliatum aut coccineum tomentum h.] Ianam conchyliò vel coccò tinetam, qua sunt farctæ. Vulgò ad hoc pilis cilicis utebantur, aut stramine conciso. Schefferus.

4. Tanta est animi beatitudo] Illud animi suspectum mihi est, glossemâque sapere videtur. Schefferus. Animi, legendum, homini. Reinesius. Sed potest manere animi. q. d. si modò divitiis rectè uteretur; habet enim quod inhumanis maximum est, instrumenta virtutum. effectus pro causa.

5. collibertos ejus cave contempnas, valde succosi sunt] Plaurus Pœnulo A. IV, sc. 2. Quin hercle collibertus meus faxo eris, si Di volent. Schefferus. I. H. Vrinus in epist. ad Cl. I. L. Præschium: Falluntur, qui Trimalchionem à Petronio introductum arbitrantur, ut solum Neronem traduceret. Seculi sui mores & ingenium in imagine ostendit; Regum imprimis; nam Claudii satis expresse: sed & Libertorum, qui tum soli regnabant: quasi diceret Ter-Reger: Id enim Trimalchionis vocabulum facit confectum. Eandem viam ingressus est auctor frag-

menti, quisquis est, si non ipse Petronius. Tempora illa si quis conferat cum hac Satyra, non negabit. Servi, fortuna manu ducente, qui cretatos in urbem pedes intulerant, mox eò evecti sunt, ut dominarentur domini sui. Opes è divite illius cornu non modio, sed trimodio affusa. Tum luxus insolens, & perdendi pariter pereundique libido. Coci in honore, coronis digni habiti; Philosophi speriti, & tota urbe Italiæque proscripti. Stabat & obmutuerat Eloquentia; jacebat ingenuæ artes. Afri volabant, Pegasus elitella imponebatur. Novæ semper voluptates quassæ studio, & inventæ; fastidiosæ præsentium, & cum grandi præmio inventorum: etiam monstris, ut in experti se in beatam Vtopiam, Catarum Simiarum patriam, repente delatos, non vivere & sentire, sed somniare, credere possent. Fiebant talia, qualia apud Athenæum de aurea ætate, ni fallor, legere memini, & qualia nobis narrabat in Vtopia sua festivus Bernardinus. Affectabant tamen stupidissimi homines illi, docti videri: Grammatici, Philologi, Mathematici, & quid non? applaudebant miriones, & assæclæ mensarum; vel serid, ut similes habent labra laetæcas; vel assentandi studio, ne dentirent dentes. Hinc *αἰσχρολογία* (pristum dicendi genus, Gracismi) & rota ista loquendi tartago. Hæc per *μεινότης* (imitandi solertiam) si non reprehendit, ridendo dicere verum amans, Petronius: tamen potuit, & vix aliter, aut magis festivè potuit. Nescio enim, an Notatio aut Character ejusmodi hominum festivus

¹ succosi sunt. Vides illum, qui ² in imo imus recumbit? hodie sua obtinent a possidet; ³ de nihilo crevit: solebat collo modo suo ligna portare. ⁴ Sed, quomodo dicunt, ego nihil scio, sed audiui, quomodo incuboni

vius describi possit? Eadem omnia ejusdem xvi Viri Docti, λεῖψαν τῷ θεοῦ γένος (reliquia autem generis), Seneca, Quintilianus, Tacitus, sive qui de causis corruptæ Eloquentiæ scripsit, & Satyrici poetæ reprehenderunt. Latentque inter sæculenta ista gemmæ, quas Petronius pro suis agnosceret. sibi que vindicaret non inuitus: potuitque mala manus multa affricare: ut semper sunt in alienis libris ingeniosi, quique muscerdas suas intermiscuant alieno piperi.

1. succosi] pingues ac succi pleni. Sic appellat jocò, opulentiores; quia ferè cutem curare consueverunt, & quia pecunia quasi succus quidam est in vita. Vnde *exsugere* dicuntur qui pecunias eripiunt. Vide Plautum in Epid. 11, sc. 2, 5. Neque sensu multum dissimili Cicero lib. vii Att. Ep. 13 usurpavit *succonei*. Vide Bosium ad eam, p. m. 93. Invenitur autem vox hæc, quanquam suo sensu, etiam apud alios. Columella iv, c. 29. in alio stirpium generibus, quæ firmiter & succosioris libri sunt. C. Serenus c. 6.

Aut tu succosa cinerem perducito Lana.

Schefferus. Valde succosi sunt. an melius *lucrosi*? i. e. divites, εὐχέρη, Habentii, Abundantii. Proprie succosa lana i. e. αἰσθητός; Q. Serenus c. 47. humidus & succosus cibus, Gariop. l. de Febr. c. 14. Non damnum metaphoricum istud; sed alterum præfero, quod sic artes Libertorum, & quibus fucis, concussionibus & sycophantiis rem facere solebant, proprius tanguntur. Redeant ad memoriam illi temporum Claudianorum prædivites & magnipotentes stigmatiz Callistus, Helicon, Narcissus, Pallas, Polycletus, Patrobius, Polybius, Massa, Carus. Th. Reinesius.

2. in imo imus] Illud imus mihi

suspectum est, velut sit glossa præcedentis, in imo. Io. Schefferus.

3. de nihilo] Quomodo Ovidius, de tenui origine. Iuvenalis posuit è nihilo in re simili, Satyr. 111.

Quadringenta tibi si quis Deus, aut si milu Dis,

Aut major fas donaret homuncio, quantus

E nihilo fieres. — Idem.

4. Sed quomodo dicunt, &c.] Locum valde corruptum, quem sic restituendum censeo. Sed (quomodo dicunt, ego nihil scio, sed audiui) quomodo incuboni pileum rapuisset, thesaurum invenit. Schefferus. Nihil mutatione opus. Est subrostrarius, & è medio vulgo petitus sermo; talisque omnium convivarum (Agamemnonem, & paucos cum eo si excipias) ac ipsius Trimalchionis; quos sic, ut Agamemnon rideat (quemadmodum habebimus) sibi morem gerentes noster inducit. Pergit Schefferus: Illud, quomodo dicunt, formula est ejus, qui appellat famam popularem in obscuro dubio negotio. Cicero in Pisonem, quanquam alio significato: Iste claudus: quomodo ajunt, pilam retinere. Quod sequitur, incuboni pileum rapuisset. intelligendum est ex superstitione veteri, cujus hodieque passim existant reliquæ, velut incubones sint ornati pileis, quibus surreptis compellantur ad obsequium in indicandis pecuniis reconditis. Incubones enim dicti veteribus, illi quicunque, qui thesauris absconditis incumbunt; eosque custodiunt. Pomponius Sabinus ad 11 Georg. v, 507. Incubat, invigilat, postquam invenit. inde, incubones, qui thesauri invigilant. Rapuisset, est, eripuisset, plane sicuti alio loco in editis.

O fallax natura Deum! quæ prima de-

disti

Ætati

boni pileum rapuisset, & thesaurum invenit. Ego nemini invideo, siqua Deus dedit; est tamen sub alapa, & non vult sibi male. Itaque proxime cum hoc titulo proscripsit: C. POMPEJUS. DIOGENES. EX. KALENDIS. IULIIS COENACULUM. LOCAT. IPSE. ENIM DOMUM. EMIT. Quid ille, qui libertini loco jacet? quam

Ætati nostra gaudia, prima rapit.

Schefferus: Incubonem vocat Δειπνός οἰκίδιον, Larem domesticum, quem vulgò coboldum nominant, (Augustinus l. 15 de Civ. Dei, c. 23. vulgò Sylvanos & Faunos adpellari incubos dicit) creduntque curari ab eo domum, instrui culinam, purgari stabula, jumenta pasci & ornari; & quavis ministeriorum genera exhiberi domino zdium, opesque conciliari; hæc superstitio, qua hodieque tenentur nostrates, antiquis præsertim Gentilibus incognita insinuaturs isthic, vel etiam tangitur fabula de Fortunati illius Vtopici pileo & sacculo, pueris ad cunas inter rursus occentari solita. Vtramvis admittamus, figmentum esse Petroniò multò recentius ultro dilucescit. Augustinus l. c. ad rem nostram nihil facit; verba ejus: *Fama est Sylvanos & Faunos quos vulgò incubos vocant, improbos sæpe existisse mulieribus, & earum appetisse ac peregrisse concubitus.* Sed Tertullianus incubonem meminit. Videndum: & an non Hercules thesauris insperatisque lucris, & quæ ac Mercurius præesse creditus (quo de interpret. ad Horat. l. 2 Sat. 6, *dives amico Hercule*), sic fuerit dictus.

1. est tamen sub alapa] Hoc proverbii habet speciem. Sed quid hoc loco, alapa? Num respicitur ad eam consuetudinem, qua libertas dabatur, memorata Phædro nostro lib. 11, c. 6. Atqui suprà mentio est libertorum, non servorum. Quare censeo accipiendum de ea, quam perferre cogebantur à patrono suo, quotiens ludere durius vellet ac jocari. Io. Schefferus.

2. non vult sibi male] ea facit, quæ ad commodum suum, & voluptatem pertinent. Plautus *Asin.* a. v. sc. 1, 13. *Vtinam, malè qui mihi volunt, sic rideant.* Cicer. *Epist.* ad Att. Antonio, *quam nunc est, volo pejor esse.* Schefferus. *Non vult sibi malè, legi posset: non vult sibi melius.* licet non improbem positam lectionem. I. C. Tilebomenus.

3. cum hoc titulo] tabula, libello. Plin. VII, Ep. 27, in re simili. *Venit Athenas Philosophus, Athenodorus, legit titulum.* Et in colloquio vetusto: *Steterunt ad titulum, ista mox eris tibi nota.* Sic infra. Schefferus.

4. proscripsit] absolute. Cicero in *Orat. pro Quint. Auctionem in Gallia Publius hic Quintinus Narbona se esse facturum, proscribit.* Idem.

5. EX. CALENDIS. IULIIS] Doctè. Hoc enim fuit solenne elocandatum zdium tempus. Consule l. 60 ff. *Locat. cond. itemque 41 ff. de contr. Empt. & quos ibi laudat Gothofredus.* Idem.

6. Quid ille &c.] Hæc in MS. sic leguntur: *Quid illi qui libertini loco jacet? quam bene se habuit? non impropero illi. Sextercium suum, &c.*

7. libertini loco] Ergo fuit quoque certus libertini locus. Sed quis libertinus iste, cujus peculiarem esse voluerunt locum in mensa, & ab ipso nominare? Credo Libertinum seu libertum Cæsaris intelligi. Fuisse hos libertos sæpe missos in Provincias à Cæsaribus aliorum atque aliorum gratià negotiorum, res est nota. Hinc eorum non exigua apud Provinciales auctoritas. Vnde puto factum, ut sicut Romæ haberent locum Consularium dictum,

quam ¹ bene se habuit? ² non impropero. ³ Ille sestertium suum vidit decies; sed ⁴ male vacillavit. Non puto illum ⁵ capillos liberos habere; nec me-Hercules sua culpa, ⁶ ipso enim homo melior non est; sed liberti scelerati, qui ⁷ omnia ad se fecerunt. ⁸ Cito autem sociorum olla male servet, & ubi semel ⁹ res inclinata est, ¹⁰ amici de medio. Et quam

dictum, quia is dabatur Consuli, si præsens esset in convivio, sic in Provinciis Colonisque locum *Libertinum*, qui dabatur liberti seu libertino Cæsaris, item Prætorium, qui Prætori, ut deinceps audiemus. 10. Schefferus.

8. jacet] accumbit. Probe. Juvenalis Sat. 1.

— vacuisque toris tantum ipse jacebit.

Sidonius l Ep. 11. Primus jacebat cornu sinistro consul ordinatus. 1. Schefferus.

1. bene se habuit] Tractavit, in respectu ad victum, & similia. Contrarium habes apud Terent. 1 Adelph. 1. Ruri agere vitam, semper parè ac duriter se habere. Schefferus.

2. non impropero] objicio, & velut incuso. Citant Lexicographi hoc vocabulum ex Plauto, ac extare dicunt in Rudente a. 111, sc. 4, v. 28; verum ibi Douzæ, optimæque Gronovii editio habent, etiam vim opprobrii. Video nihilominus Gryphium edidisse, vim improperat, ut anceps hæream, nec dispiciam satis, quid de loco præsentis judicare debeam. Philoxenus profecto laudat: Improperium, ἀρεὴν &c., improperat, ἀρεὴν ἔχει. Scheffer.

3. Ille sestertium suum vidit decies] Optime. Seneca 11 de Benef. c. 27. hic quater millies sestertium suum vidit. Idem.

4. male vacillavit] Eleganter de eo, cujus fides consumptis aut perditis rebus dubia est facta. Cic. in Catilin. 11. partim malè gerendo negotiò, partim etiam sumptibus in vetere are alieno vacillant. Id.

5. capillos liberos] instar proverbii hoc est, de obtrato, seque ac sua cunctia debentè aliis. Idem.

6. ipso] MS. ipse ad marg. ipso.

7. omnia ad se fecerunt] Quomodo, fecerunt, in plurali, cum antecederet, culpa liberti scelerati, in singulari? Puto hic abesse aliqua, & iccirco asteriscum his præmitti oportere. Schefferus. Hic nihil deesse videtur; modo cætera rectè habeant. Sensus est: sed liberti (qui liberti) scelerati, hi omnia ad se fecerunt. Ad se facere parum est Latine, pro corradere aut in sinum suum conjicere. Verum meminimus candidissimum pectus Petronium nostrum nihil dissimulantem, sed apertè omnia proden-tem, cum vituperio, ac detestatione suis locis (modò id attendatur; quod est pretiosissimum in hoc Opere), in talibus non phrasiologiam, sed noscendos hominum mores spectare, levitatemque in dicendo & agendo (quæ se ferè comitantur) satyrice notare.

8. Cito autem sociorum olla male servet] pro MSi, & Patav. scito autem. Iuvissset forsan distinxisse, scito autem: sociorum, &c. Sed Schefferus: L. cito. Reliquum est ex proverbio. Nam servere olla dicitur, cum amici patinarii colunt & sestantur amicos suos. Græci hoc sic efferunt: ζῆ χύτρα, ζῆ φιλίας, cum fervet olla, vivit amicitia. Hinc malè servere olla dicitur, cum amicitia illa incipit languescere. Id quod facile fit inter socios, quos conciliavit luxur, voluptas, vel quæstus alius, cessante isto quæstu, & deficiente re familiari.

9. res inclinata] fortuna facta est adversa. Cicer. 1 Att. Ep. 1. laboratur vehementer, inclinata res est. Schefferus.

10. amici de medio] puta recedunt, ut hanc

quam honestam negotiationem exercuit, quod illum ¹ sic vides? ecce libitinarius fuit. ² Solebat sic cœnare quomodo ³ Rex: apros gausapatos, opera pistoria, aves, cocos, pistores! Plus vini ⁴ sub mensam effundebatur, quam aliquis in cella habet. ⁵ Phantasia, non homo. Incl-

natis

hanc formulam supplet Cicero in O-
rat. pro Sextio Rosc. Recede de medio,
per alium transigam. Elegans ellipsis,
quæ celeritatem discelsus illius of-
tendit. De re ipsa sæpe habes apud
Ovid. in Trist. Io. Schefferus.

1. sic vides? ecce libitinarius f.] pro
MSi, & Patav. f. vides exe? l. In MSo
signum (?) nullum, sed punctulus
post exercuit. Schefferus: sic vides. ta-
lem: qui fuerit tam opulentus. Te-
rentius in Phorm. 1 act. 2. desinat: sic
est ingenium. Ita sæpe alii. Noster in-
fra. Ego, quod me sic vides propter arti-
ficium meum, Dii gratias ago. Exo,
corrigere: sic vides? ecce. libitinarius
fuit. Libitinarii viles habitus & abjecti.
Vide Senec. vi Benef. c. 38.

2. Solebat sic cœnare, quomodo Rex]
Regio splendore, opulentia regiæ. Se-
nec. Ep. 87. Pecunia sic in quosdam ho-
mines, quomodo denarius in cloacam ca-
dit. Schefferus. Et mihi plane sedet,
sub Trimalchionis nomine non tam
Neronis personam, quam aulam, sed
& avariciam (stuporem, stolidita-
tem) Claudii, libertorum illius tem-
poris typhum, & egressam principa-
le fastigium potentiam traduci. Ta-
lem etiam Zoilum suum eleganti e-
pigrammate depingit Martialis 111,
82. ubi sub finem Malchionem appel-
lat, in quo epigrammate multa oc-
currunt, quæ cum Petronianis pul-
chre comparari possunt. Istos seculi
sui mores in hoc etiam fragmento non
illepidè expressit festivus sane nuga-
tor, & ingeniosus impostor; si ta-
men impostor, cujus fortum ipse
fortè Petronius non dedignaretur
pro suo agnoscere. N. N. in Epist. ad
Pl. Rn. Arnoldum. Verborum mon-
stra & nomina, ipso penè sono tre-

menda (qualia in vero Petonio et-
iamnum supersunt) me non offen-
dunt. Erit fortè aliquis haruspex,
qui hæc prodigia procuret: Hercules
qui Augur stabulum purget. Idem.

3. Rex: apros g. o. p. aves, cocos, pisto-
res] quot! vel, quis desiderasset, faci-
lè computasset? pro MSi, rex a. g. o. p.
viscosos p. & Patav. rex, a. g. o. p. vis-
cocos, pistores. apros gausapatos: gausa-
pà contextos, ornamentis gratiâ. Sic
in frequentibus habes & pileatos.
Scheffer. viscosos, pistores. Leg. inqui-
rendo, vis cocos? pistores? Tilebome-
nus. Suspicio scripsisse nostrum, o-
pera pistoria, avis, cocos. Avis, pro,
aves, sicut sæpe; in quo primo litera
deleta est ob similitudinem antece-
dentis. Aves apud veteres fuisse in
deliciis, ignorat nemo. & videat, qui
volet, Meursium in de luxu Rom.
cap. 15: & Nonnum Rei cibariæ cap.
20. Schefferus.

4. sub mensam] MS. & Patav. sub
mensa.

5. Phantasia, non homo] In MS.
fantasia, & supra f. phan. Schefferus:
Legendum arbitror, phantasma. Est
autem phantasma, visus nocturnus,
sive spectrum, ut ex Plinii lib. vi 1
Ep. 27; Macrobian lib. 1, cap. 3: & aliis
manifestum est. Possis tamen retine-
re istoc sensu etiam vulgatum. Carli-
lides in responsis suis α ἄνθρωπος;
ὁληρροπονιοφ φαντασμα. Pro his In-
terpres vetus: Quid homo? Minimis tem-
poris fantasia. φαντασμα Græcum, est
Latinum fantasia. Sed quæ ratio,
quod eum vocet phantasma? Credo,
quod & hæc interdum per noctem
videantur agitare convivia, omnique
rerum præciosissimarum copia abun-
dare, cum mox illucescente die illa-

natis quoque rebus suis, cum timeret, ne creditores illum conturbare existimarent, hoc titulo auctionem proscripsit. IULIUS PROCULUS. AUCTIONEM. FACIET. RERUM. SUPERVACUARUM. † Interpellavit tam dulces fabulas Trimalchio; nam jam sublatum erat ferculum, hilaresque conviva vino, sermonibusque publicatis operam coeperant dare. Is ergo reclinatus in cubitum, ‡ Hoc vinum, inquit, vos oportet suave faciat. 'piscis natate oportet. 'Rogo, me putatis illa cœna esse contentum, quam in theca repositorii videratis? sic notus Vlyxes? quid ergo est? oportet etiam inter cœnandum Philologiam nosse. Patrono meo ossa bene quiescant, qui me hominem inter ho-

† Encolpius.

‡ Trimalchio.

mines

rum rerum nil appareat. Neque alie sunt tempestates rerum lata, quas cum illis spectris memorat Macrobius. Quia ergo hic quoque vivebat in summa affluentia, sed vivebat brevi tempore, paulo post privatus rebus omnibus, jocò eum ita appellare volebat. Ceterum ad eundem modum infra: discordia, non homo. Catullus. Non homo, sed verè mentula. Apulejus VIII. vervecem, non asinum vides. Ioann. Schefferus.

1. conturbare] Ita noster in editis: Qui postquam conturbavit, & libidinis sua solum vertit. I. Schefferus.

2. auctionem] pro MSi, & Patavino cautionem. Schefferus: cautionem. Lege, auctionem. Cicero lib. XIII Attic. 5, Si tibi videretur, appelles Balbum de auctione proscribenda.

3. publicatis] publicè prolatis, ut & à cæteris convivis possent exaudiri. opponuntur tacitis ac secretis colloquiis, qualia fere ab initio cœnæ habent inter se vicini. Sic publicare fortunam suam, Seneca dixit. Schefferus.

4. vos oportet suave faciat] scilicet per suavia hæc vestra colloquia. Sic loquitur Trimalchio per superbam ostentationem sub specie modestiæ, quasi vinum esset vilius, ac iccirco tali opus haberet condimentò. Vide

infra, ubi ait, vinum bonum faciat, sensu simili. Scheffer.

5. pisces natate oportet] in vino scilicet, ad quod eos adhortatur istoc proverbio. Nempe frigidioris humidiorisque naturæ pisces sunt, & sic debent corrigi. Idem.

6. Rogo, me putati] Petronianum. Sic in editis: Rogo, ebris estis, an fugitivi? item: Rogo, inquam, quid tibi vis cum isto morbo? item: rogo, expiate manus precò licet? Idem.

7. contentum] MS. contemptum.

8. theca repositorii] Repositorium, quod paulò ante ferculum, & descriptum in superioribus latissimè. Hujus theca, opinor, in qua cibi singuli reponuntur, Schefferus.

9. sic notus Vlyxes] Vlyxes. Sic quoque MS. de quo & infra. Schefferus: Nob. Heinsius literis suis docuit me, extare hoc in Virgilii II Æn. v. 44 hemistichion. Inde liquet, esse hunc verborum sensum: An ego vobis non melius sum notus? An putatis me esse tam simplicem, rerumque imperitum?

10. hominem inter homines] significanter hominem usurpat de libero, & ingenuo. Sic planè Nero apud Sueton. c. 31, postquam aureas suas ædificasset xdes, quasi hominem tandem habitare cecipisse, ajebat. Schefferus.

3. adferri;

mines voluit esse. Nam mihi nihil novi potest ¹ adferri; sicut illi fericulo: melleam habuit praxim. ² Caelus hic, in quo duodecim Dii habitant in totidem se figuras convertit, & modo fit Aries. Itaque quisquis nascitur illo signo, multa pecora habet, multum lana: caput praterea durum, ³ frontem expudoratam, ⁴ cornu acutum. Plurimi hoc signo scholastici nascuntur, & ⁵ arietini. Laudamus urbanitatem Mathematici; itaque adjecit. Deinde totus caelus ⁶ Taurus fit. Itaque tunc calcitrosi nascuntur, & bubulci, & qui se ipsi pascunt. In Geminis autem nascuntur biga, & ⁷ boves, & colei, & qui ⁸ utro-

que

1. adferri: sicut illi fericulo: melleam habuit praxim] Melleam prax. i. dulcedinem mellis referentem. Sic pro MSi, & Patav. s. i. fericulusta (MS. fericulusta) mel h. praxim (MS. in marg. operationem) fericulus dictum, ut blandiculus, acriculus. Schefferus: sicut ille fericulus mel. Hæc prodigiola sunt. Suspicor, scripsisse: sicut ille fericulus tamen habuit praxim. Puto autem respicere Vlyssæm, sensumque esse, licet visus fuerit asperior, tamen usu edoctum potuisse afferre grata. Sericulus existimo vocari, à serio, sicuti à blando est blandiculus, & blandicula, quod habet Apulejus: nisi malis legere, seroculus. Praxim, sive praxin habere, est tenere usum rei alicujus. Quomodo Cicero in l. de Fin. habere artem differendi; Cæsar IV. B. G. habere usum belli: Idem in calce suarum Annotationum: His excusis Cl. Gronovius literis ad me missis, legit, offerri, sicut iste serculus tamen habuit gratiam, vel gravim, ex prologo Asinariz, ubi aliquando lectum praxin, pro gratin. Tilebomenus: fericulusta mel, &c. leg. Sophista, mellis habuit praxim. Reinefius: fericulusta mel. leg. Sericulus tamen. i. e. etsi à *sericulus* sero discere inceperit, peritiam tamen habet. Sericulus, ut acriculus apud Cic. 3 Tuscul. 17.

2. Caelus hic] Ita Ennius, Varro, alii. Bene autem, caelus, uti qui Philologiam hic ostendet. Io. Schefferus.

3. frontem expudoratam] Est in

Glossis Isidori, expudoratus, impudicus, quod à Vossio, ut barbarum, rejicitur. Itaque de eo amplius hic cogitandum. Idem.

4. cornu acutum] In MS. frontem expudoratam, cornum acutum. Schefferus: cornu acutum. quo petant feriantque allos per figuram usurpatur de contentiosis, ac paratis alios laedere. Plautus in Pseudolo: formido malè, ne in re secunda nunc mihi obvertat cornua. Vide Horat. Ser. 1; & alios.

5. arietini] pro MSi, & Patav. arietini illi. Schefferus: Mallem, arietini. Arietinum, est simile arietibus, quomodo Columellæ cicer arietinum. Tangit lites ac contentiones eorum, qui in literis versantur. Tilebomenus: Arieti illi, scribo: A. i. subiecti. Reinefius: Plurimi hoc signo (Arietis) scholastici nascuntur & arieti illi. leg. arietilli. Contemtim sic vocat scholasticorum discipulos tanquam petulantem, feroces & incurfates; vel etiam tanquam hebetioris ingenii, stupidos & simplices; Galeus 6 M. M. c. 3; è Cercida Comico *αριετινός* (arietum instar mucosus), eodem sensu dixit.

6. Taurus] Sic festè loquitur. Nempe laudabant urbanitatem ejus, sicut præcedit. Schefferus.

7. boves] quare boves? an quoniam & ipsi junguntur bini ad vehicula vel aratra in opere? Hinc apud Varronem in fragmentis, biga cornuta. Id.

I 5

8. utroque

que parietes linunt. In Cancro ego natus sum; ideo multis pedibus sto, & in mari, & in terra multa possideo. nam cancer, ¹ & hoc, & illoc quadrat; & ideo jam dudum ² nihil super illum posui, ne ³ genesim meam premerem. In Leone ⁴ cataphaga nascuntur, & imperiosi. In Virgine mulieres, & fugitivi, & compediti. In Libra ⁵ laniones, & unguentarii, & quicumque ⁶ aliquid expediunt. In Scorpione venenarii, & percussores. In Sagittario strabones; ⁷ qui holera spectant, lardum tollunt. In Capricorno eruminosi, ⁸ quibus pra

8. utrosque parietes linunt] Græcum respicit proverbium, quod est, δύο τεῖχ' ἀλείφουσι (duos parietes linunt), usurpaturque de iis, qui apud omnes, etiam adversos inter se, gratiam inire quæunt. 10. Schefferus.

1. & hoc, & illoc] Antiquè, pro hinc, & illuc. Plautus in Merc. non hoc voluntas me impolit. Ita suprà, usque hoc. Schefferus.

2. nihil super illum posui] nullum cibum imposui signo illius in repository. Nam alioquin suprà mentio fit corona super eum, ob hanc causam. Idem.

3. genesim] MS. ad m. nativitatem. Schefferus: genesim ut suprà, praxim. Intelligit autem fatum ex Signo illo sibi impendens. Nam ut ait Cicero 11 Divin. 12: Vim quandam esse ajunt significero in orbe, qui Græcè ζωδιακός dicitur, talem, ut ejus orbis unaquaque pars alia alio modo moveat immutetque cælum, perinde ut quaque stelle in iis finitimisque partibus sint quoque tempore, eamque vim variè moveri ab iis sideribus, qua vocantur errantia. Cæterum hoc modo genesim imperatoriam dixit Suetonius, geneses mortalium Censorinus, atque alii. Idem.

4. cataphaga] pro MSi, & Patavino cataphage. Schefferus: cataphage. Corrige, cataphagi. h. e. helluones. Glossæ veteres: Καταφαγός. Nepos, commissor, vorax, comezor. Reinesius: In Leone (signo cælesti) cataphage nascuntur. Lego cataphaga. Græcis enim

καταφαγός, καταφαγός (comedo, heluo), pravum est καταφαγός. Gloss. Galeo. Λιγνός, καταφαγός, λωποδύτης, μέμψθαι, λαμβανέτης. Ebræorum quoque sententiâ leo pro voracissimo animali habitus fuit; quod adparet ex ænigmate Samsonis Judic. xv, qui cum comedentem vel vorando confumentem diceret, leonem intelligi volebat. Th. Reinesius.

5. laniones] Ergo posthac non magis probum erit Lanio, Lanionia, quam lanius, lami, si quid pollebit fragmenti hujus auctoritas. Negaverat Vossius lib. 111 de Viriis ser. Lat. Sed & in Glossis antiquis: κροπώλης lanio. & Paulus I. C. lib. 18 ff. de Instru. Et. Cum de Lanionis instrumento quaritur, &c. Schefferus.

6. aliquid expediunt] ingenii judiciiue sui trutinâ, puta: ideo enim nasci tales facit in Libra. Ita habes apud Phædrum nostrum l. 111, c. 15. expedi, quid fecerim. Plautus in Prologo Captiv. hic hodie expediet hanc doctâ fallaciam. Scheffer.

7. qui holera spectant, lardum tollunt] Ad instar proverbii de iis usurpat, qui aliud simulant, aliud faciunt, sicut strabones aliud notare oculis, aliudprehendere manibus videntur. Fures cumprimis notat, & invidos. Consule Nonium, voce Strabones, ibique Varonis & Lucilii loca. Idem.

8. quibus pra mala sua cornua nascuntur] Sic MS. & ed. Pat. pra mala sua. i. forte.

pra mala sua cornua nascuntur. In Aquario¹ copones, & cucurbita. In Piscibus obsonatores, & rhetores. Sic orbis vertitur, tamquam mola: & semper² aliquid mali facit, ut homines aut nascantur, aut pereant. Quod autem in medio cespitem videtis, & super cespitem favum; nihil sine ratione facio. Terra mater est in medio, quasi ovium³ corrotundata: & omnia bona in se habet, tamquam favus. † Sophos universi⁴ clamamus, & sublati manibus⁵ ad camaram, iuramus Hipparchum, Aratumque comparandos illi homines non fuisse; Donec advenerunt ministri, ac⁶ toralia proposuerunt toris, in quibus

† Encolpius.

retia

forte. Cujusmodi ellipses in progressu plures notabimus. Schefferus: q. p. m. sua, &c. Puro planè, scripsisse nostrum, quibus *pra mole sua & cornua nascuntur*. *Pra mole*, est, propter molem, sicut Plaurus, *pra tremore*; Cicero, *pra lachrymis*, & alii. noster ipse infra, *pra litore*. *Molem* intelligit sarcinæ, simulque figuratè malorum. Qua ratione Cicero quoque in Catilinaria III dixit, *mali molem è cervicibus suis depellere*. Ludit in ærurnos, h. e. eos propriè, qui ærurnis utuntur ad ferenda onera, figuratè verò in miseros & laborantes variis difficultatibus, atque ipsis ex eo, quod tam gravia ferant onera, cornua nasci. Non profectò imperitè, quando & qui onera istiusmodi sustinent, magna spiritus contentione cerebrum diducunt veluti, & viam cornibus aperiant, & ærurnosi melancholici juxta sunt, copiatque materiz, unde cornua proveniunt, abundant.

1. *copones, & cucurbita*] *Copo, cupo, campo*; hinc *copones*: qui ceu lenones olim male audiebant: pater ex superioribus, habemusque exemplum infra pariter criptionis (*coponi*) & lenonis. Et quid hic *cucurbita*? cogitandum. Interim expono pro stolidis, eo sensu quo Seneca Satyræ suæ in Claudium nomen fecit *Απερολογου-Συντας*; Claudium non in Deum, sed ob fatuitatem in *καλόκαυτον* sive *cucurbitam* mutatum, ludens.

2. *aliquid mali*] Atqui sequitur, *aut nascantur*. Nempè hic Philosophiam suam Trimalchio ostentat, quando inter mala numerat, nasci. Sententia est Theognidis apud Stobzum Serm. 99, quam habes & inter editas à Grutero: *Optimum, non nasci, aut natum quam citissimè mori*. Cæterum *aliquid mali* intelligo, *res aliqua mala, aliquid malum efficit, ut hoc ita fiat*. Io. Schefferus.

3. *corrotundata*] *rotunda facta*. Seneca IV Q. N. 3. *Potesit, etiamsi non fuerit grando talis, cum defertur, corrotundari, & toties per spatium aëris densi devoluta aquabiliter atque in orbem teri*. Adde & epistolam illius 113. *Philoxenus in Glossis: Corrotundat, τροσγυλῶ*. Lexicon Cyrilli. *τροσγυλῶ, corrotundo, rotundo*. Cicero sic usurpavit simplici *rotundare* in de Univerſo. Schefferus.

4. *Sophos clamamus*] *σοφῶς, (sapienter)*. Martialis:

Quod tam grande Sophos clamat tibi turba rogata. Idem.

5. *ad camaram*] *ad rectum*. Noster in jam editis: *bitychnis de camera pendebat*. Sed & *camara* per *a* est rectum, imò præfert alteri Verrius, & Charisius. Porro, *sublati manibus ad camaram* hic dictum, ut *sublati manibus ad caelum*, quod est frequens. *Id.*

6. *toralia*] pro *MSi*, & Patav. *talaria*. Schefferus: Emendo, *toralia proposuerunt toris*. Varro: *torale, quod ante*
tum,

retia erant ¹ picta, ² subsefforesque cum venabulis, & totus venationis adparatus. Nec dum sciebamus, mitteremus suspensiones nostras, cum extra triclinium clamor sublati est ingens: & ecce canes lacedaemonici ³ etiam circa mensam discurrere coeperunt. Secutum est hos repostitorium, in quo ⁴ positus erat prima magnitudinis aper, & quidem pileatus, è cuius dentibus sportella dependebant duae palmulis textae, altera caryotis, altera Thebaicis repleta. Circa autem minores porcelli ⁵ ex coptoplacentis facti, quasi uberibus ⁶ imminerent; scropham esse positam significabant: & hi quidem apophoreta fuerunt. Ceterum ad scindendum aprum non ille. Carpus accessit, qui altilia laceraverat; sed barbatus ingens, fasciis cruralibus adligatus, & ⁷ alicula

torum. Quia ante torum, ideo noster proposuerunt toris, i. e. ante ea posuerunt.

1. picta] acu scilicet. Erant enim vestes, variis ornatae imaginibus, quibus torum ornabant, undiqueque circumpositis; errantque vehementer, qui accipiunt pro eis, quibus torus involvitur, aut insternitur, & quae lineae à Gallis appellantur; nam omnino torum lectumque ambibant. Glossae veteres, torale, τῶν ἐκ λινῶν. Isidorus optimè ad hanc mentem: toralia, longa perpetuaeque mappa, quales scilicet conviviis inserviebant. nam praecedat apud eundem: mappa convivi et epularum appositae sunt. Sicut autem hic sunt pictae: ita apud Lampridium in Heliogabalo, aureae. Prius omnium privatorum toros aureis toralibus textit. Io. Schefferus.

2. subsefforesque] Optimè sic vocat venatores dolò captantes feras. Servius ad Virgilii xi, ver. 268. Subseffores dicuntur, qui in insidiis tauros intercipiunt. Habes quoque apud Ausonium in praefatione Centonis; sed verba etiam post Scaligerum male distincta sunt: & mirrillo in armis subsidens; venator: & latrans canis. tu scribe: in armis: subsidens venator: &c. Schefferus.

3. etiam circa mensam] pulchrè, ac

cum admiratione ponit illud etiam. Quomodo Petronius in editis: tanquam mendici stolium etiam fastidiosa venditabat. Idem.

4. positus] Propriè, de cibis. Iuvenal. i Satyr. —

— quanta est gula, qua sibi totos

Ponit aptos.

Plinius x, c. 50. ne quid volucrum poneretur, praeter unam gallinam. Similiter Horatius, Ovidius, alii. Idem.

5. ex coptoplacentis] MS. c. & editus Paravinus, copto plac. Schefferus: Athenæus lib. xiv, cap. 15, ubi de placentis Romanorum: Sunt & alia placentarum genera, coptoplacenta, ostracitis, &c. In Graeco hic omissum est id vocabulum, sequitur tamen longiusculè post, κῆρ(σ)πλάκας. Κορ(σ)πλ. à κῆρπλῆς (quod à κῆρπλῶ, cædo, rundo) placenta genus, & πλεπλῆς placenta lata à πλάτῃ, tabula, & quidquid latum.

6. imminerent] imminentes. Tilebo-menius.

7. alicula] vestis brevior, quae humeris alisque solet injici. Ita docet manifestè Velius Longus: Aliculam existimant dictam, quod alas nobis injecta contineat. Itaque non assentior viro summo, qui à Graeco ἀλῆξ derivabat. hæc enim erat tunica, eaque manuleta: tunica autem non injicitur, quod usurpat Velius de alicula, cum

cala ¹ subornatus polymita, stricteque venatorio cultro latus apri
vehementer percussit, ex cuius plaga turdi evolaverunt. ² Parati au-
cupes ³ cum arundinibus fuerunt, & eos circa triclinium volitantes
momento exceperunt. Inde, cum suum cuique iussisset referri Tri-
malchio, adjecit: † Etiam ⁴ videte, quam porcus ille ⁵ silvaticus totam
comederit glandem. ‡ Statim pueri ad sportellas accesserunt, que pen-
debant è dentibus, ⁶ Thebaicasque, & caryotas ⁷ ad numerum di-
visere

† Trimalchio.

‡ Encolpius.

visere

cùm vestis sit interior. Potiùs erat
crassior vestis, velut collare, aut sca-
pulari, frigori arcendo ab alis, & cer-
vicibus. unde Martialis:

Bruma diebùs, feriisque Saturni

Mittebat Vmber aliculam mihi pauper.
Mittit aliculam brumæ diebùs, eo fin-
e, sicut dixi. Cæterùm non dubi-
ro, quin habitus, qui hîc describitur,
sit venatorius, propter ea, quæ se-
quuntur, atque antecedunt. Quid
notandum fuerit, ne ex Vlpiano to-
lis pueris aliculam attribuamus. Io.
Schefferus.

1. subornatus] verè Petronianum.
ut, in jam editis: ultimo cinadus su-
peruenit, myrtea subornatus gausapila.
Scheffer.

2. Parati aucupes] Turdi ex apri
latere evolantes non idèd, ut quidam
(W.) scribit, à paratis cum arundini-
bus aucupibus capti sunt, & inter
convivas distributi, ut crudis iis ve-
scerentur; sed ad excitandum ridi-
culum, & conciliandam convivis vo-
luptatem: quemadmodum etiam in
missilium sparsione vivæ aviculæ tes-
teris inscriptæ. Imò simile quid nec
hodie insolens; & vidi ipse frigillas
vel acanthidas vivas tucetæ immixtas,
quæ ea apertâ subito erumpentes,
non sine jucunda accumbentium de-
lectatione, triclinium pervolitarunt.
N. N. in ep. ad Arnoldum.

3. cum arundinibus] De his consu-
le Plautum in Bach. 1. scen. 1; 17; &
quæ ibi ô πῦρι (excellētissimus in suo
ordine), Gronovius. Idem.

4. Etiam videte] Num scribendum

divisim, & jam videte? Sed sic & in
sequentibus, ubi vide. Schefferus.
Etiam, est hic etiamnum, adhuc, præter-
ea. Reinsius: Etiam videte, quam
porcus ille silvaticus totam comederit glan-
dem. leg. quam porcus i. f. tandem co-
mederit glandem. Volebat ostentator
docere convivas, se porcum illum
palmulis seu dactylis, non glande
& filiquis, ut vulgus, pavisse, ut plu-
rimæ in Oriente gentes solerent, qui-
bus è palmis quadrupedum, suum in-
primis, cibus, teste Plinio l. 13, c. 4. eò-
que eas è sportellis de dentibus por-
ci suspensis, promi à pueris & dividi
coenantibus jussit. Totam glandem, i.
solidam, perfectam, nullo alio pabu-
li genere permixtam. Ironicè.

5. silvaticus] A silva prout in vet.
libb. scribitur, pro sylva, y transeun-
te in i, ut nimfa, limfa, mirtus, cignus in
vett. L. Vossius.

6. Thebaicasque, & caryotas] Palma-
rum fructum seu dactylos, palmulas;
sic etiam distinxit Galeus 2 de Alim.
fac. c. 25, ut Ægyptias siccas & ad-
stringentes; Syriacas vel Iudaicas
caryotas seu nucleas (Dioscor. l. 1, c. 1, 49
neguotidis) molles, tumidas & dul-
ces esse adfirmaret: quem sequuntur
plerique, Bruyer. l. xj, c. 14; & L. Nonn.
lib. 1 de re Cib. c. 39. Multò plura de
utraque specie Theoph. 2 hist. Plant. 8,
& ibi Scal. Constant. Bodans. Genera
quadraginta novem numerat Plinius
lib. 13, c. 4; sed cum multa, dum ve-
teres non semper intelligeret, vel
perperam exceperet, digereretque
in tanta rerum copia, perturbatione.

Marcellus

visere cœnantibus. Interim ego, qui ¹ *privatum habebam secessum*, in multas cogitationes diductus sum, quare aper pileatus ² intrasset. Postquam itaque omnes ³ *batalogias consumpsi*, ⁴ *duravi interrogare illum interpretem meum*, quid me torqueret. At ille: [†] *Plane etiam hoc servus tuus indicare potest. Non enim enigma est, sed res aperta. Hic aper, cum heri ⁶ summam cœnam vindicasset, ⁷ à*

convivis

† *Conviva.*

Marcellus d. Empir. c. 20 palmulas caryotas Thebaicas pro iisdem accipit. Th. Reinesius.

7. ad numerum] omnibus, quotquot erant, convivis. Scitum vetus apud Ciceronem lib. viii Ep. i, quæ est Cœlii. Si ex eo numero, quos ex S. C. in provincias ire oporteret, ad numerum non essent, qui in eas provincias proficiscerentur, tum uti collegium quodque primum Pratorum fuisset, neque in provincias profecti essent, ita sorte in provincias proficiscerentur, si ad numerum ii non essent. Io. Schefferus.

1. *privatum habebam secessum*] Mallem ego, *privatim*, i. e. seorsum, pro me peculiariter. *Secessum habere*, ita puto dictum, ut *habere consilium*, de eo, qui quid secreto, secum voluit animo. *Secedere in se*, hoc sensu dixit Seneca Epigr. 25. Tum precipue in te ipse secede, cum esse cogeris in turba. Schefferus. *privatum secessum*. Id est, cum nullo mihi prorsus communem, seu nullo tunc habito mecum sociò.

2. *intrasset*] illatus esset. Varro i i R. R. c. 9, de gallinis Africanis: *Henovissimè in triclinium ganearium introierunt à culina*. Schefferus.

3. *batalogias*] in vicem MSi, & Patav. *bacalusias*. *batalogia* auxiæ q. ac spinosæ cogitationes, à βατ@ rubus, lentis, & λόγ@ ratio, mens, conceptus. Ut βατ@λογιά (à βατ@, nomen balbi cuiusdam Principis, & λόγ@ oratio) sermo Battii linguz instar impediens, hæsitantia: sic βατ@λογιά. Schefferus: omnes *bacalusias*. Suspicio, scripsisse nostrum, omnes *bacalogias*. Notum est ex Suetonio, usurpasse Augustum *bacelum*, pro *stulto*, à

Græco βακηλ@. Hinc credo *bacologia*, βακηλογία, id est, ratiocinationes cogitationesque ineptæ. Reinefius: *bacalusias*. lege *bucolusias*, βυκολυσίας: i. e. inanes & falsos conceptus, variasque imaginationes, & meditationes, mentis agitationes & animi nusquam residentis volutationes. βυγλαιν est decipere. Nimis adfectatum, & fortassis obtrusum Petronio à semel Græco.

4. *duravi interrogare*] Eleganter, *duravi*, pro *firmavi*, meipsum scilicet, animumque meum, anceps dubiusque ante, num honestè possem totiens interrogationibus meis illi molestus esse. Pomponius Mela l. i, c. 19. *Mentes accedentium primo aspectu conserrnat, ubi contemplari duravere, non sattet*. Sic Salmasius. nam vulgati habent, *contemplati*. Schefferus.

5. *Plane etiam hoc*] Ita Plautus iv Epid. 1. *Planè hic ille est, qui mihi in Epidaurio primus pudicitiam pepulit*. Scheffer.

6. *sibi summam cœnam vindicasset*] *Summam cœnam accipio*, pro *summa cœnæ*, id est, parte præcipua, præcipuo cibo. Quomodo in editis *summa carminis*, pro præcipua laude ejus. *diu summa carminis penes Mopsum Titracem memorata est*. Idem.

7. *à convivis*] pro MSi, & Patav. *conviviis*. Schefferus: Mallem, *à convivis est dimissus*. Vult autem, non tangere, aut discindere eum sustinuisse, quia fuit quasi decus mensæ atque ornamentum. Sed ludit in voce *dimissus*; quia & servi dicuntur *dimitti*, quando manumittuntur, & filii. Vlpianus in tit. *Si moriente avo pater*

convivis dimissus : Itaque hodie tamquam libertus in convivium revertitur. † Damnavi ego ¹ stuporem meum, & nihil amplius interrogavi, ne viderer nunquam ² inter honestos coenasse. Dum hac loquimur, puer speciosus, vitibus, hederisque redimitus, modo Bromium, interdum Lyeum, ³ Eubryumque ⁴ confessus, calathisco uvas circumtulit, & poemata domini sui acutissima voce ⁵ traduxit ; ad quem sonum conversus Trimalchio : † Dionyse, inquit, ⁶ liber esto. † Puer detraxit pileum apro, ⁷ capitiq[ue] suo imposuit. Tum Trimalchio rursus adjecit : † Non ⁸ negabit[is] me, inquit, habere ⁹ Liberum patrem.

† Eucelpius. † Trimalchio. † Eucelpius. † Trimalchio.

† Lat-

pater eorum aut jam decessit, aut de potestate dimissus est. Etiam ad consuetudinem veterem respicit, ex qua manumittere servos solebant in mensa, & adhibitione convivii. Gajus in Instit. tit. 1. Latini sunt (liberti) qui aut per epistolam, aut inter amicos, aut convivii adhibitione manumittuntur.

1. Damnavi ego stup.m.] Sic in editis : Damnavat Apollo noxias manus. etiam alibi sic loquitur. Id. Schefferus.

2. inter honestos] Optimè, sicut Cicero Catil. 1. Dico te priori nocte venisse inter falcarios in M. Lucca domum. Ceterum, honestos sic vocavit etiam in editis. & multis honestiores vocabant. Idem.

3. Eubryumque] pro MSi, & Patav. Euchiumque. Eubryus, q[ui] bonus filius, Bacchi est edignomen, à Jove ipsi ob meritum bellis inditum unde f. bacchantium illæ voces eubo, eubo, euboi apud. Horat. Virg. Plautum ; non ab Eva, &c. Idem Bacchus, Bromius, & Lyeus, ex diversis adjunctis ac effectis. Schefferus : Euchiumque. apud Lucretium, Horatium, & alios, est Eubryus.

4. confessus] nihil melius, aut eruditius. Virgil. 11 Æneid. 591.

-- parva per noctem in luce refulsit
Alma parens, confessa deam, qualisque
videri

Caticolis, & quanta solet. --

Servius ad hæc verba : confessa deam, divino habitu, quia in primo venatrix

habitu se obrulerat. Sic itaque hoc loco, confessus Euchium, qui refert habitum ejus. Schefferus.

5. traduxit] per convivium ostentavit. Ita Tacitus XI Ann. cap. 36. phalera torquesque, quaque externis bellis quasierat, traducta. Ipse noster in jam editis : aut histrio scana ostentatione traductus. Pessimè Gonsalvus, infamia notatus : est enim histrio traductus, omnibus factus notus, & monstratus quasi, quomodo Suetonius in Tito c. 8 de delatoribus. Hos assidue in foro flagellis ac fustibus caesos, ac novissime traductos per amphitheatri harenam, subijci in servos imperavit. Scheffer.

6. liber esto] Solennis formula manumittentis. Vide Brissonium, itemque Rævardum de Auctor. Prudentum cap. 7. Idem.

7. capitiq[ue] suo imposuit] more manumissorum. Servius : Cum servi manumittebantur, raso capite pileum accipiebant. Idem.

8. Non negabit[is]] Verbum valde frequens nostro, etiam in editis, ut : Tryphana mutata negat se interpellare supplicium. &c sic aliis locis pluribus. Idem.

9. Liberum patrem] i. est, Bacchum, quem habere se dicit, quia puer eum referens, Trimalchionis fuit servus. Liberum tamen, quia eundem manu miserat, liberumque esse jusserat. Hoc illud est acumen scilicet, quod laudant, Id.

1. cir-

† *Laudavimus dictum Trimalchionis, & circumeuntem puerum sane perbasiamus.* ² *Ab hoc ferculo Trimalchio* ³ *ad lasanum surrexit.* Nos libertatem sine tyranno nacti, coepimus ⁴ *invitare convivarum sermones.* Clamat itaque prius, ⁵ *cum patera acina poposcisset,* Dies, inquit, ⁶ *nihil est;* ⁷ *dum versas te, nox fit: itaque nihil est melius, quam de cubiculo recta in triclinium ire.* ⁸ *Et mundum frigus habuimus.* ⁹ *vix me balneum calefecit;* ¹⁰ *tamen calda potio*

† *Conviva.*¹ *vesti-*

1. *circumeuntem puerum*] Sic MS. non Patavinum circumeuntes.

2. *Ab hoc ferculo*] Petronius in editis: *Ab hac voce equum cinadus movavit.* Io. Schefferus.

3. *Ad lasanum*] Sic pro codicis MSi, & Patavino *lasanum*. Schefferus: *Ad lasanum*, i. e., fellam familiaricam, exonerando aluo. Horatius i Sat. 6.

To pueri lasanum portantes anophorumque.

Ad lasanum, est, propter lasanum, lasani causâ, ut se illuc conferret. Livius lib. 1, c. 7. *cum boves quadam ad desiderium caterarum mugissent.*

4. *invitare convivarum sermones*] provocare, allectare. Optimè. quomodo Horatius Epod. 2.

Fontesque lymphis obstrepuunt manantibus

Somnos quod invitet leves. Scheffer.

5. *cum patera acina p.*] pro MSi, & Patav. c. *pataracina*. Schefferus: *cum pataracina poposcisset*. Num legendum, *patera acina*, pro *pataracina*, quoniam præcedit de uvis? sed quid ita tandem poscit pateram? num ut ei imponantur? at verò pateræ potui inserviebant. Deliberent melius alii. Quidni afotus exhausta paterâ, poculo lato & patente, eodem acina poterat poscere? Id. Schefferus in calce libri: Cl. Gronovius suspicatur leg. *amaracina*. Reinesius: *Pataracina*, lego, *par duracina*, & intelligo Perfica: V. Plinius & Diatetici.

6. *nihil est*] propter brevitatem suam, quia transit celerrimè. Plau-

tus in Milite A. I. sc. 1. PT. *Istuc quidem edepol nihil est.* AR. *nihil hercle quidem hoc.* Horat. i i Sat. 3. *Mille cadis; nihil est, tercentum milibus.* Schefferus.

7. *dum versas te*] Mallem ego, *dum vertis te*; nisi *versas* quis accipiat pro, *cirò vertis*, notat enim brevitem temporis. Vt in jam editis, *dum loqueris, levis pruina dilabitur.* Horatius: *Dum loquimur fugit invida ætas.* Scheffer.

8. *Et mundum frigus habuimus*] Hæc sine dubio corrupta sunt, nec quomodo sanari queant, nunc quidem dispicio. Schefferus. *mundum frigus.* An non? *multum frigus.* L. C. Tilebomenus.

9. *vix me balneum calefecit*] Patavina editio habebat *balneum*, juxta MS. Sed nisi *balneum* apud alios legatur, quemadmodum *calus* (quod antè habuimus,) notante Scheffero, ap. Ennium & Varronem, *candelabrus* (id circa finem) apud Cæcilium testante Nonio, &c. Aut analogia faveat, plurave concurrant quæ de sententia auctoris testentur; ex singulis literis, nedum unica literula compendiò q. scripta (ut hic *balneum*, & quod forsitan se ostentabit *vinum*, aut si quæ hujusmodi) ob perverissimam MSi orthographiam, communis loquendi ratio non debet deferri, nec quidquam in præjudicium auctori statui. Neque video, quomodo peccata hæc in genere nominum, ut suprà Dn. D. Marinus Statilius memoravit, sint perpetua; cum paulò antè habuerimus in recto casu *repositorium*, *ferculum*, tum *hoc vinum*, mox habituri in recto

plum-

¹ *vestiarius est.* ² *Staminarias duxi, & plane matatus sum; vinum mihi*

plumbum, aurum: circa finem intra paucissimas lineas occurret juxta idem MSm difileo, pro-lío, mutes pro mustis. Summa descriptoris imperitia instar oscilli varias mirasque species efformans, judicantium aciem perstringit. Sic paulò antè, pro vena-bulis venerabilis, pro apophoreta apophoreti MS. habet, & talia innumera. Schefferus: Suspicionem scripsisse nostrum, vix me balneis calceci. Postrema litera in vocabulo calceci, adnata est ex sequenti tamen. Noster alio loco, in jam editis, ad quem respicitur fortassis hincce verbis: Itaque intratimus balneum, & sudore calefacti momento temporis, ad frigidam eximus, Sic distinguenda cenleo hæc verba. Nam quod ait vix me calceci, exponit illud, calefacti momento temporis, quod in allato loco occurrit. Si sudore Arbiter calefit, quidni etiam balneum seu pars ejus præcipua laconicum ei calefaciat? non per se sed ratione vaporis quem concludit, nec vapor aliter quam beneficio ignis. At sudore quomodo calefimus? qui nec efficiens, nec instrumentum caloris, sed effectus, & calore posterior.

9. *tamen calda portio*] Ita bene usurpat illud tamen. Caro in Bimargo: Atavi nostri cum allium ac cape eorum verba olerent, tamen optimè animati erant. Cicero in Rullum. Hæreditatum obearum causâ quibus vos legationes dedistis, qui ad negotium exierunt, non maximis opibus pradi: tamen auditis profecto, quam graves eorum adventus sociis vestris esse soleant. Io. Schefferus.

1. *vestiarius est*] Locolariter, quasi vestes præbeat, dum calefacit. Idem.

2. *Staminarias (poriones) duxi, & plane matatus sum*] Pro MSi, & Patav. *staminatas d. & p. matatus f.* *Staminarius*, auctor staminis, seu qui net. *staminarias* poriones duxi, i. tales quæ me opinione mea *staminis* instar tensum, stantem, atque rectum conservaru-

rz essent. Schefferus: *Staminatas duxi*, putavi vestes, quas vestiarius ille præbebat, esse staminatas, id est, eodem manentes stantesque loco, nunc intelligo ambulatorias esse, quoniam in cerebrum abeunt. Ludir in voce *staminatas*. nam *staminata vestes*, quæ factæ sunt ex stamine, sicut nempe vulgò vestes omnes ex stamine & subtemine. Sed quia stamen est à stando, dicit, vestes eas credidisse se staturas, h. e. putasse calidam & vinum mansurum uno loco, nunc vero longè aliud se intelligere, ac sentire id in cerebro extans & vagandum. *plane matatus sum.* Lege, *plane matatus sum.* *Matatus est* *μῆται*. Etiam hic jocus ineft. Nam *μῆται* & *frustratus* est, & *ineptus*. ut dupliciter possit accipi, & pro, *frustratus sum*, necita evenit res, ut putarem, & pro, *ineptus sum*, vino cerebrum lædente. Helychius. *Μῆται*, ἡλιδι, *μῆται* (*fatuus, miser*), Glossarium vetus, *μῆται*, frustra, nequicquam. Reinellus: *Staminatas duxi & plane matatus sum.* Subintelligo portiones, ut in editis: *volabant meraca portiones*: sequitur enim, *vinum mihi in cerebrum abiit.* Legendum verò *staminarias*, i. e. haustus liberaliores, urnales, & amphorales; *αμφορες, σκευῖον*, hama, amphora, urna, seria, multilibris aqualis; crater urnæ capax Juven. Sat. 12, patens argenteus, vas potiorum majus, dignum sitiente Pholo, quod vel jumento potando sufficeret: portiones staminarias haurisse. Tilebomenus: *matatus sum.* Lege *matatus sum*, ut habet vetustissimum Glossarium MS. nostrum Remense. Tali existimo, Glossario etiam R.P. Io. Lud. de la Cerda in suppleto Calepino insitit, ubi: *Mattus*, tristis. Glossæ. In calce: *Mattum* est, humectum emollitum, infectum, subactum, maceratum. Hinc *via matura* Gio lib. 6 ad Ant. Ep. 1a. *Itaque to*

K

die

mibi ' in cerebrum abiit. † Excepit Seleucus fabula partem : ‡ Et ego, inquit, non cotidie ' labor ; Balaniscus enim fullo est. Aqua ' dentes habet , & cor nostrum cotidie liquefcit ; sed , cum ' mulsi pultarium obduxi , ' frigori lacos indico ; Nec sane lavare potui , ' fui enim ho-

† Encolpius.

‡ Seleucus.

die

die mansi Aquini, longulum sanè iter, & via marra. Ita enim eo loco libri vet. omnes constanter legunt. Sed fallit. Sic enim Ianus Gruterus ad verba Cic. lib. 16 ad Att. Ep. 13. *Itaque eo die mansi Aquini. longulum sanè iter, & via àmpteg. àmpteg* conjectura est Bosii : vulgati codd. *via inepta.* Tornæsius *via mata*, ex quo nonnulli fecerunt, *madida*, alii *molesta*, alii *mala* ; Lambinus verò *madidata*. Crusellinus & mss. Pal. referunt, *via amara*, unde Iunius inscribit *via hamata*. Quid jam verius quàm vet. codices concordare ? Schefferus in fine : Cl. Gronovius pro *flaminatas* duxi, & *plane matum sum*, legit, *geminatas*, vel *heminaras* (sex cyathorum potiones) & *madidus*. Idem, quod præcessit *mundum frigus*, quodque nos corruptum iudicavimus, ex Martiali censet cap- tum, qui lib. 111 Ep. 58 *sanem mundam* usurpavit.

1. *in cerebrum abiit*] Plaut. Pers. 1, sc. 3. *Nolo in vesicam quod eat, in ventrem volo.* Schefferus. Sed locò vinum (quomodo & Patav.), MS. hic *vinus*.

2. *labor : Balaniscus enim fullo est*] pro MSi, & Patav. *labor*, *Baliscus* (MS. *labor b.*) c. f. c. Schefferus : *fullo est*. ad instar proverbii usurpat de eo, qui quotidie balnei utitur. Nempe quia proprium fullonum, degere in aquis, ut qui vestes lavent aqua urinis permixta. Vide, quæ notavit maximus Gronovius ad Plauti Asin. v, sc. 2, 57. Reinesius : *Baliscus fullo est*. Sermo omnis est de virtute seu effectibus balnearum. Permaximè solens Perronio uti Diminutivis, quæ diminutivè tamen non significant : sic *berbeculos*, *beridiculam*, *saurulum*,

aliculum, *corneolum*, *glebula*, *lamellula*, *urriculos*, *statuncula*, *epatia*, *lucunculum*, *mastrillam*, *Corcillum*, *cerebellum*, dixit. Legendum verò revocata syllabà, quæ effugerat manum descriptoris *balaniscus*, i. e. *balnearor* : hoc formatum e Gr. βαλανός (*balnearor*) : hujus Formin. βαλανίς, & paragogicè βαλάνισσα (*balneatrix*), ut βασιλός, βασιλίσσα (*Rex Regina*), &c. In eo verò quod balneum vocat balnearorem, ὡς οὐκ ἔστιν αὐτῷ (*persona fictionem*) agnoscimus. *Tilobomenus* : Haud mendacem esse conjecturam crediderim meam, si *baliscus* vice, legatur *balismus*. Quid *balismus* ? an βαλίσκος tripudians, chorea ? Schefferus in calce libri : Gronovius : Pro *Baliscus*, *fullo*, scribit, *balneus*.

3. *dentes habet*] Arrodit nos, facit corpus mollius ac fluidius. & hoc habet speciem proverbii. Schefferus. *Aqua dentes habet.* Hoc interpretamentum esse poterit istius Hippocratiæ ef- fati 6 Epidem. 4, n. 18. Ἰδὼς βορρὴν *Aqua vorax*, quod homines voraces reddat diutina in aquis mansio, vel circa aquas habitatio ; quod Galenus in Comm. etiam de frigidæ potu adfirmat, αἷς τῆς ὀρέξεως αὐτῶν οὐκ ἐκείνῃ καὶ γεννῶντι (*cen appetentiam augente & generante*) ; additque Græcos omnes in Asia βορρὴν adpellare τὰς πολλὰς δι- ναιμύς ἐσθίων (*multum comedere va- lentes*). Reinesius.

4. *mulsi pultarium*] Iuxta MS. sic divisim. Schefferus : *Mulsi pultarium* i. e. *vas plenum mulsi*. Plinius lib. VII, c. 53. *Edita cenà, calidam potio- nem in pultario poposcit.*

5. *frigori lacos indico*] pro MSi, & Patav. f. *lacasim dico*. Schefferus : *fri- gori*

die in funus. 'Homo bellus, tam bonus Chrysanthus animam' ebullit:

gori lacrimis dico. Hæc prodigiosa sunt. Suspicio, scripsisse nostrum, frigori lacos indico. Lacos, est Græcum λοιγός, mutato γ in c. ut ab αἰμωγή, est amica, à γαμήλιος (nuptiales) Camella (f. à γαμήλια, festa significante nuptialia, Camilla ministræ in occul-tioribus, ut sacris, ac nuptiis; camelus verò ab Hebr. gamal, vel Chald. gamla). Porro λοιγός mors est, vel exitium, ut lacos indicare sit nunciare alicui exitium & mortem. Quomodo apud Tacitum xv, cap. 61. Ergo regredi, & indicare mortem jubetur. Neque obstat, quod illud λοιγός apud Græcos generis sit masculini, cum nec semper observetur genus idem in utraque lingua, & ista à temulento hoc in loco proferantur. Hæc scripseram, cum Cl. Gronovius nos hic remittit ad Martialem, apud quem lib. xi Ep. 59 occurrit,

λοιχαίζεν cupida dicit avaritia.

Λοιχαίν, λιχμαίζεν, lingere, & fel-lare.

6. fui enim hodie in funus] Optimè suspicatur Nob. Heinsius: iui. Tò iui-pidum erat litera majusculà à capite, inde natum vitium. Ire verbum solenne hujus rei. Donatus ad Andriam Terentii A. 1, sc. 1. Ire propriè ad exequias. Virgilius. Ite, ait, egregias ani-mas, &c. Porro ire in funus, ut, acce-dere, venire in funus. Cic. de LL. 11. Pittacus omnino accedere quenquam ve-tat in funus. Valens l. Si tibi. ff. de Le-gat. III, qui ex tribus liberis meis in fu-nus meum venerit. & fiscalii. Schefferus. Fui in funus. In MS. fui infunus. To-leravi propter constructionis consi-milia. Sueton. in Aug. c. 15, in pote-statem volucrum esse. Plaut. Amphitr. a. 1, sc. 1. Numero mihi in mentem fuit. Idem Pseud. a. 4, sc. 5, in pistinum cre-do fore. cupiamque videri, an esse vel fuisse in funere, i. pompa funebri, apud

auctores sic exulet, ut ne nostris qui-dejn transire queat.

1. Homo bellus, tam bonus] Quid est hic, tam bonus? quò refertur il-lud tam? Scribo planè, jam bonus, & expono, jam beatus, qui nunc vivit non in terris, sed inter beatos. Be-nos enim appellare defunctos sole-bant. Inscriptio vetus apud Grute-rum p. 474. HAV. HERM. HO-MO. BONE. Alia inscriptio apud eun-dem p. 285. CONSTANTINO. ET CONSTANTIO. BB. BEATIS-SIMIS QUA. CESS. Id est, Be-ni, beatissimisque. Item pag. 349. ÆMILIO. VALERIO. CHOR-INTHO. HOMINI. BONO. QUI. VIXIT. ANN. XXXX. Schefferus. Homo bellus (i. e. pulcher, non inele-gans, &c.) tam bonus (i. e. adeò uti-lius). Reinesius: Bonum, hic pro de-functo poni, nihili observatio est: Inscriptioes etiam quæ in hanc rem adhibentur, aliud prorsus docent; nim. jacet τὸ Bonus pro epitheto. B.B. (i. e. Optimi) & Beatissimi Cæsares Constantinus & Constantius in 6 CCLXXXIV apud Gruterum vocan-tur, cum adhuc viverent. Non ergo cippus sepulchralis iste est; & quo-modo una memorià honorari po-tuissent, quorum exitus triginta am-plius annis distabant? sed vivorum honori erectum monumentum. Mihi in hoc (locutione) ista ellipsis placet τὸ quam, sive comparative sive copu-lative sumatur; Quod autem Romani defunctos adpellarint χενός (com-modos) quo de in 29. Rom. & Græc. Plur. isti negotio malè applicabitur.

2. ebullit] pro MSI, & Patavino ebullit. Schefferus: ebullit. Corrige, ebullit. Seneca in Apocolocynt. quem forassis locum noster habuit in animo: Et ille quidem animam ebul-lit, & eo desit vivere videri.

lit : ¹ modo , modo me adpellavit : videor mihi cum illo loqui. ² Hei est , Hei ! ³ Vires inflati ambulamus , ⁴ minores quam musca sumus ; tamen aliquam virtutem habent : nos non plures sumus , quam bullæ . Et quid si non ⁵ abstimax fuisset ? ⁶ quinque dies aquam

in

1. modo , modo] Tempus brevissimum notat. Noster infra : modo , modo collo suo circumferebat enera. Io. Schef-ferus.

2. Hei est , hei] Mallem, heu , ast , heu , utres , &c. quasi diceret, etiam si qui vixerunt modò , tam celeriter moriantur, nos tamen, tanquam magnum aliquid essemus, superbi-
mus. Idem. Hei est hei. Hei insulsus hic videtur materialiter accipere, q. d. Chrysanthus est inter eos, quorum ca-
sum ferè hac interjectione dolemus, h. e. inter mortuos. Hei verò etiam in Terentio scribitur. Hei vereor ne quid Andria apportet mali. Vossius.

3. Vires inflati] Incipit philoso-
phari, ut solent aliqui, per ebrieta-
tem. Epicharmus : φυσὶς ἀνθρώπων
αἰσὶ καὶ πνεύματι. homines naturā
utres, ventò inflati. Simile est dictum
Socratic. Schefferus.

4. minores quam musca sumus : ta-
men] Hic locus in MS. sic legitur :
minores quam musce. sumus tamen. de
sumo, ad m. sumus. Patav. editio : mu-
ca si n i s tamen. Schefferus : minores.
mallem, minoris. Ita mox: nos non plures
sumus , quam bulla. Horatius i Sat. 9.
Pluris

Hoc, inquam, mihi eris.

si n i s tamen. Hoc valde corruptum
est. Suspico, scripsisse nostrum, si-
mus tamen. Notum est, conferri si-
mo stercoreque hominem. Eo intui-
tu ait, videri sibi maiorem vim in-
esse stercorei fimoque, quàm homi-
ni. Et Reinesius : minores quàm mu-
sca : sinis tamen aliquam virtutem habent.
Hic locus male sanus à nemine me-
lius quàm à medico curabitur ; nim.
leg. minoris sc. precii sumus , quam
musca : Cini tamen earum aliquam vir-

tutem habet , scil. capillorum deflu-
vium, calvitium, alopecias & cogna-
ta vitia curandi. Docemur à Plinio lib.
29, c. 6, muscarum capita recentia prius
folio ficulneo asperata alopecias replere :
alii addit sanguine muscarum utuntur :
alii decem diebus cinerem earum illinunt,
cum cinere charta vel nucum, ita ut sit
tertia pars è musci : Aetius Tetr. 2, f. 2,
c. 12 ; & Nicol. Alex. Antidor. f. 38.
num. 83. commendat medicam, ex
alcyonio & sulphure ustis, tostis
muscis cum felle suillo & aceto com-
positum ad eandem. Marcellus Empir.
c. 6, muscarum capita combusta, & cum
melle trita capitique illita mure alopecias
tollunt. Experimentum Mesuëi à Ioh.
Anglico narratur hoc : Accipe muscas ;
exciscentur abscessis capitibus & cum
avellanis assis, & adipe caprino aur
urfino fiat linimentum super locum
depilatum, & efficaciter crescent.
Prior hisce omnibus Asclepiades
muscarum recens captarum capita ,
præras alopeciz locis adfricare ius-
sit, & sanguine earum oblinere, re-
ferente Galeno i. de Comp. med. f. l. c. 9.
Cleopatra etiam jubet μειών κεφα-
λαίς ἀποβλῆναι καὶ ἀνατελεῖν (musca-
rum capita contundere & conterere). ib.
c. 7. Eadem leguntur apud Dioscor.
Eupor. c. 96 ; & Theodorum Prisc. Se-
leuci Philosophia ista deprimentis
hominem infra muscas talis est,
quod harum in cineres redactarum
aliquis usus sit homini ; hominis,
uti bullæ, mox cum adparuit dissi-
liantis, nullus.

5. abstimax] Non contemno hoc
verbum. Nam ut tenax dicimus, &
perrinax, cur non & abstimax ? Sic est
vigilax apud Propertium. Apud alios
alia, non dissimilia. Schefferus.

6. quim-

¹ in os suum non coniecit, non micam panis, ² tamen abiit. At plures medici illum perdidit, imo magis ³ malus fatus; medicus enim nihil aliud est, quam ⁴ animi consolatio. tamen bene elatus est, ⁵ vitalis lecto, stragulis bonis; planctus est optime, ⁶ manumisit aliquot, etiam si ⁷ maligne illum ploravit uxor. Quid si non illam ⁸ optime acce-

6. quinque dies aquam] Dictum est elliptice, pro, per quinque dies. Livius lib. 11, c. 7. matrona animum, ut parentem eum luxerunt. Io. Schefferus.

1. in os suum coniecit] Cicero de Orat. coniecit in os calculis, summa voce versus multos uno spiritu pronunciare consuebat. Habes infra quoque: aquam in os suum non coniecit. I. Schefferus.

2. tamen abiit. At plures medici] Possit intelligere de medicis multis, qui vulgò putantur diversitate sententiarum ægroto obesse. Vix tamen dubito, quin legi debeat, abiit ad plures. Medici, &c. Plautus Trinummi. 11, sc. 2. quid prius me ad plures penetravi. plures, sunt mortui. vide Scalligerum ad Varronem. Schefferus.

3. malus fatus] Nescio, an malum fatum scribi debeat, ita enim semper legitur in jam editis. At hoc modo est in nostris etiam inferius. Nec analogia repugnat. Est enim *fatum*, *facta*, *fatum* adjectivum, quod pro varietate substantivi, sub eo intellecti, potest esse alterius generis, atque alterius. Atque ita non magis *fatum* erit rectum, subaudito *verbum* quàm *fatus*, subaudito *sermo*. Inscriptio vetus in foro Trajani apud statuarium, pag. 661 Grut. Op. FRUCTUM. ALIUM. MERITORUM. SUOR. REPORTARE. FATUS. MALUS. NEGAVIT. & alia extra portam Collatinam, in ejusdem Operis pag. 663. VIRGINEM. ERIPUIT FATUS. MALUS. Schefferus.

4. animi consolatio] Solatur animum, & spem illi facit longioris vitæ, cum de cætero possit nihil contra fatum. Schefferus. Medicus nihil aliud

est quàm animi consolatio. Non ita honorificè sapiens hictriobolaris, potius scurra Seleucus existimavit de Medicis, ut eos pro animorum consolatoribus prædicaret. Sensus poscit, ut legamus *mimi* vel *mimica* consolatio; conclamatos enim, τὰς ἐν δὲ μαῖς ὄντας (in sine gradientes), bonæ spei figmentò strophis & ζῆνδοξίας (compositis verbis) sustentant & decipiunt, qui aliter quàm fucò medici nomen tueri posse desperant; hoc cacoëthes, hos ἰωπαὶ τοῦ πῦρος (assentatorios mores) medica gravitati contrarios tangit iste. Th. Reinseus.

5. vitali lecto] Quid est lectus vitalis? an is, cujus usus fuit in vita? Ita sanè seculum vitale usurpavit Luccretius, pro eo, quo quis vivit.

Multaque vivendo vitalia vincere secula.

Reperio etiam, in usu fuisse aliquibus, ut adhiberi vellent in funere, quibus utebantur in vita. Inscriptio vetus apud Brissonium lib. vii Form. pag. 750. MORTUUM. ME QUOQUE, FUNERARI. JUSSI. VERUS. LUGUBER. QU. VIVOS. PARAVI. LECTO. STRAGULIS. FORENS. PÆNULA. NIGRIS. OMNIBUS. Gronovius pro, *vitali lecto*, credit, *vittato*, i. e. coronis strato, legendum. Schefferus.

6. manumisit aliquot] pro MS. & P. aliquod.

7. maligne eum ploravit] Mallem ego, ploravit. Porro, *malignè*, est parce, *parum*, quomodo apud Livium lib. xxxix *malignè* præbere. *Malignè* omnia præbentibus suis, meretricula munificentia sustentabatur. Adde Priczum ad Apul. Miles. i, p. m. 54. Schefferus.

K 3

S. optime

accepiſſet? ¹ ſed mulier, milvinum genus. nemini ² nihil boni facere oportet, aque eſt enim ac ſi ³ in puteum conijcias. ſed ⁴ antiquus amor ⁵ carcer eſt. † Moleſtus fuit Phileros, qui proclamavit, ‡ Vivorum meminerimus: ille habet, quod ſibi debebatur: honeſtè vixit, honeſtè obiit. quid habet quod queratur? ⁶ ab aſſe crevit, & paratus fuit quadrantem de ſtercore ⁷ mordicus tollere. Itaque crevit, quid-

† Encolpius.

‡ Phileros.

8. optime accepiſſet] i. e. excepiſſet, traſſet, reſpectu alimentorum rerumque cæterarum neceſſar. ad vitam. Terent. Eunu. v, ſc. 8. Accipit hominem nemo melius proſus, neque prelixius. Donatus eruditè: accipit, paſcit. Adde Senec. Ep. 21; & Sidon. 11, Ep. 9. ibique Savaronem. Io. Schefferus.

1. ſed mulier, qua mulier, milvinum genus] Sic MS. Patav. edit. qua mulier (i. mollis, affectibus ſuccumbens facile, nullaque virtute ſeu animi fortitudine prædita) poſthabuit.

2. nihil boni] pro aliquid, vel quidpiam boni. Nempe nihil eſt per apocopen à nihilum, at nihilum diviſum eſt, ne hilum; etiam ne hic valet non, ita tota phraſis erit: nemini non hilum boni facere oportet, quod eſt ſimile Plautino illi in Milite, Iura, te non nociturum eſſe homini hac de re nemini. Noſter infra: Nemini tamen nihil ſatis eſt. Iam olim Lucilius Satyr. xvi: apud Nonium, voce, proprium.

— Proprium vero nil neminem habere. Schefferus.

3. in puteum conijcias] Ita ſuprà: aquam in oſſum coniecit. Sed hic deſt, aquam; & nescio, utrum non à prima manu fuerit hoc loco, aquam ac ſi, & illud aquam compendiò ſcriptum, idem vilum ſit cum ſequenti ac, & iccirco, velut abundans fuerit reſectum. Idem.

4. antiquus amor carcer eſt] Per modum proverbii traducit feminarum ſtudia murandi matrimonii. Iis, ait, qui diu unà vixerunt cum uno, unum amarunt, amorem illum habent pro

carcere, quo concludantur, & iccirco nec ægè poſſunt ferre, ſi mariti morte ab eo liberentur. Sed ita liquet, corrigendum eſſe, & antiquus amor. ſ. accrevit voci &, ex ſine vocis præcedentis, ita deinde factum ſed. Schefferus. antiq. amor carcer. Hoc etiam perſuaſum feminis Chriſtianis aliquando ex cauſa; in alium verò finem, non ut mutarent maritos, ſed ut carerent amoribus (ſola cubantes) proſus. Bertha filia Ducis Lotharingæ, nuptiarum Robolai (niſi Rodolphi eſt) Ducis Pagani pertreſa Deo voverat in corde ſuo, ut ſi ab illo liberaretur, thalamo alterius viri non adſociaretur: O, ô, dicebat, quando liberabor de occupatione ſeculi huius, qua animo meo & corpori meo amarus carcer eſt! S. Hildeg. Abbat. extra Bingham, in vita S. Roberti Confessoris. Th. Reineſius.

5. carcer eſt] Hæc periodus in MS. ſic legitur: Neminem nihil boni facere oportet, &c. antiquus amor carcer eſt.

6. ab aſſe crevit] pro MSi, & Patav. abbas ſecrevit. Schefferus: abbas ſecrevit. Scribendum eſt; ab aſſe crevit, i. e. cùm initio vix haberet aſſem, factus avaritiâ & tenacitate poſtea eſt tam dives. Suprà; de nihilo crevit.

7. mordicus tollere] morſu, ipſiſſique adeò dentibus. Sic planè Lucilius Sat. xxvi: teſte Nonio in mordicus.

Mordicus petere aurum è flamma expediat, è cæno cibum.

Diſtum eſt in ſordidiſſimè avaros, quique contrarii ſunt illi, qui ut ait Perſius Sat. v,

In

quidquid crevit , ¹ tamquam favius . Puto me-Hercules illum ² reli-
quisse solidum centum , & omnia in nummis habuit . ³ De re tamen
ego verum dicam , qui ⁴ linguam caninam comedi . Dura bucca fuit ,
⁵ linguosus , discordia , non homo . Frater ejus fortis fuit , ⁶ amicus
amico ,

In luto fixum possit transcendere num-
mum . Io. Schefferus .

1. tamquam favius] i. e. paulatim
& tardè , minimis adjiciendo mini-
ma , hoc enim modo solent crescere ,
ut est notum . Infra circa finem : quic-
quid tangebam , crescebas tanquam favius .
Idem .

2. reliquisse solidum centum , & omnia
in nummis habuit] Solidum centum , vel
centena i. tot millia , ad modum bina ,
terna , centena . (pro tot millibus) ses-
tertium . In vicem MSi , & Patav. so-
lida centum . Demi arii , seu decem asses ,
nummum efficiunt denarium , sive 1 drach-
mam , ex libra argenti 84 denarii cu-
si ; denarius verò sestertium , seu num-
mum quater complectitur , vel 2¹/₂ as-
ses sunt unus sestertius . Porro , 2 asses
stuverum valent Brabanticum (quo-
rum hoc tempore 48 thalerum con-
ficiunt Imperialem , ut Hollandici
50) 10 asses unum Regalem , bini
sestertii ; Regalem , horum (R.) 8 fe-
rè ex uncia fiunt argenti : 10 Regales
Philippicum constituunt . 100 nummi
seu 25 drachma solidum , sive aureum
faciunt ; aurei ferè ex libra 48 , aut
50 , in proportionem argenti decima ,
ut nunc ferme duodecima . Hæc sic
juxta I. Lipsium in de re Nummar. e-
nucleatè ac breviter . Igitur centena
millia solidum , 1000000 sestertium
constabunt , Philippicos 250000 .
Quod respectu aliarum sortium quas
habemus , nunc sufficiat ; nam si so-
lidum centies , i. centies centena millia le-
gamus , id in immane abeat , cum
roto Satyrico (mensas Philosophi-
cas Senecæ si exceperis) non ultra
triplum possit quantitatè , h. e. tre-

centies sestertium progrediamur . Schef-
ferus : reliquisse solida centum . Non du-
bito , quin noster scripserit , reliquisse
HS solida centum , i. e. sestertia solida
centum . Nota pecuniaria omiſſa fuit
propter sè præcedentia proximè , Ses-
tertia solida centum sunt integra & ple-
na , sic ut illi numero nil desit . Isto
modo solidum usurpatur sæpe in re
nummaria , & notârunt pridem eru-
diri istas formulas ; solida proprietar ,
solidum legatum , capere solidum , & alias
id genus ista significatione . In nummis
habuit . Non in suppellectile , aut bo-
nis aliis , sed parata pecunia . Idem
in calce : Cl. Gronovius existimat
solida centum , aut affectato solœcis-
mò dici , aut scribendum esse , so-
lidum centies . in nummis habuit , Cice-
roni deberi , qui sic loquitur VII
Attic. Ep. 10 .

3. De re] i. e. de re ipsa , non spe-
ctando ejus opes , sed considerando
ingenium ejus . Sic dicimus , de ca-
reto , de reliquo . Schefferus .

4. linguam caninam comedi] Ego
verò nihil usquam istiusmodi repe-
rio de lingua canina , quare dubito de
hoc loco , Forsitan de herba ejus no-
minis accipiendus est . Sed & de illa
nihil tale proditur , quod sciam . Do-
ceant nos alii . Schefferus . Linguam can-
comedi veritatem laturus , ut &
præcedit , verum dicam ; quod enim co-
medimus , ei assimilamur : uti hic vult
etiam quoad mores .

5. linguosus] Garrulus , diocax , rixo-
sus . Vocabulum alibi non facile le-
ctum , vide infra . Scheffer .

6. amicus amico] Terent. Phorm.
111 , sc 7 . Solus est homo amico amicus .
Idem .

amico, ¹ manu uncta, plena ² mensa. Et inter initia malam parum pilavit. Sed ³ recorrexit costas illius prima vindemia; vendidit enim vinum ⁴ quantum ipse voluit: Et, quod illius mentum suffulcit, hereditatem accepit, ex qua plus involavit, quam illi relictum est. ⁵ Et ille stips, dum fratri suo irascitur, nescio cui terra filio patrimonium legavit. ⁶ Longe fugit, quisquis suos fugit. Habuit autem ⁷ oricularios

1. manu uncta, plena mensa] Hoc sic interpretor, fuisse beneficium & liberalem, & amicis libenter convivia praevisse. Id. Schefferus

2. mensa. Erat inter initia malam parum pilavit] pto Patav. & MSi. mensa, & i. i. m. patram p. Schefferus: malam patram pilavit. Hoc foedissime depravatum est: suspicor scripsisse vel, male parum pilavit, vel male imparem pilavit. Malum pilare, est improbe furtis exhaustire; dictum, sicut male perdere, ac similia. Festus: Pilare, & compilare a Graeco trahitur. Graeci enim fures *Φιλάργος* dicunt. Sed fortasse fuerit melius, certe a scriptura minus recesserimus antiqua, si legamus malam parum pilavit, i. e. parum sustinuit erectum vultum. quod eo magis placet: quia statim sequitur, illius mentum suffulcit, phrase aequivalente. Pilare, est quasi pilis sustentare. Servius ad Poeta XII. Grati vos densas & artes viduas dicunt. Ennius Sat. II.

Contemplor inde loci liquidas pilatasque aethera oras.

Cum firmas & stabiles significaret, & quasi pilis sustentat. Sic igitur pilare malam dictum fuerit, sicut apud Plautum, columnam mento suffulcire, item os columnare. Verba ejus sunt in Milit. A. II, sc. 2.

Ecco autem adificat: columnam mento suffulcit suo.

Apagē, non placet profecto mihi illa in-adificatio:

Nam os columnatum potest esse manduvi barbaro.

De cetero id noster videtur innue-

re; non sublato incessisse vultu, sed demisso, terramque respiciente, ut solent, quibus res parum succedunt ex voto. Puto autem, ante illud, & inter, ponendum esse punctum, ut haec verba pertineant non ad fratrem, sed Chrysanthum ipsam. Schefferus.

3. recorrexit costas] pro simplici correxit. Senec. Ep. 50. Si modo ante animum nostrum formare incipimus, & recarigere, quidem indurascas pravitas ejus. Est autem recarigere, erigere, ac in rectum dare, quod ante fuit incurvum atque inclinatum. Ut recarigere costas hic is dicatur, qui cum ante ambulasset proclivis, toto corpore curvo, deinde incipit erectus incedere, usurpeturque de eo, qui humilis ac demissus ab initio, postea factus est elatus. Idem.

4. quantum ipse] Suspicio, scribendum, Quantum tum ipse voluit. Schefferus. quantum, intelligendum de copia, non de pretio.

5. Et ille stips] stips. lege stipes, i. stultus, plumbeus; vel stips, id est, quod medicantibus datur, unde stipendium, ut scribit Varro. Tilebomus. Glossa Gr. σῆπς, stips. Putat vir magnus, legendum esse stipes. Sed contrarium noster facile docuerit. Schefferus.

6. Longe fugit] Est hoc desumptum ex Satyris Varronianis, in quibus una cum hoc titulo. Liqueat autem dici hoc in illos, qui existunt iniquiores erga suos, iisque peregrinos antefereunt. Contra quam exposuerunt haec viri eruditi. Idem.

7. oricularios servos] pro MSi, & Patav.

rios servos, qui illum pessum dederunt. ¹ Nunquam autem recte faciet, qui cito credit; atque homo negotians. tamen verum, quod ² frumtus est, quam diu vixit: cui datum est, non cui destinatum. Plane fortuna filius, in manu illius plumbum aurum fiebat. Facile est autem, ³ ubi omnia quadrata currunt. ⁴ Et quot putas illum annos ⁵ secum tulisse? septuaginta, & supra. sed ⁶ corneolus fuit, atatem bene ferebat, niger tamquam corvus. Noveram hominem

Patav. *oricularios* s. Schefferus: *oricularios servos*. Suspicio, scripsisse notitiam *oricularios*, non *oricularios*. *Orice* vasa sunt vinaria pręgrandia, in quibus vina servabant recentia. Meminit Varro I R. R. 13. *sepe ubi conditum vinum novum, orice in Hispania fervore maffrupta*. Hinc ergo *servi oricularii*, qui vasa illa vinaria curabant, a quibus scribitur deceptum. Retinesius: leg. *oricularios servos*, i. *oriceus*, auscultatores, emissarios, per quos cognosceret occulta, quę vellet: quia sequitur, *nequaquam enim recte faciet qui cito credit*, ut emendatius habetur in Editionibus. Pręcepti huius veritatem probat fabula Phædri XLIX de auralario Liberto. *Oricula autem auricula est*; L. Calvisius P. F. *Oricula in Veron. 9, MLXIX. C. Coruncanius C. F. Oriculz, in Rom. 10, CCCXCVIII*. Sic infra, *coda, plodo, oopo*.

1. *Nunquam recte*] Hęc sententia extat in jam editis, sed in iis pro *nunquam*, est *nequaquam*. 10. Schefferus.

2. *frumtus est*] Fructum ex eo'retulit. Lucilius lib. ix apud Charisium; *aque hac frumtor ego, ac tu*. Schefferus.

3. *ubi omnia quadrata currunt*] Elegans proverbium de eo, cuius arbitrio ac nutui omnia se accommodant, contra ipsam etiam indolem quasi ac naturam suam. *Quadratorum* hoc est proprium, ut sint fixa, & stabilia; unde quoque apud Aristotelem beatus est *τετράγωνος*, ut quem nihil facile dejiciat a semel capto

gradu. Contrā, quę rotundam habent figuram, ipsa illa rotunditate figurę suę circumvolvuntur, curruntque. Vbi ergo illud quoque evenit ex voto, quod credere nemo alicui sperare poterat, currere eleganter dicuntur omnia quadrata. Idem.

4. *Et quot putas, &c.*] Patavina, & MS. *Et quot putas illum annos secum tulisse septuaginta, & supra; sed*. Ad quę Tilebomenus: Scribendum atque distinguendum sic existimo: *Et quot putas illum annos tulisse? septuaginta & supra*. Schefferus: Hęc sic scribenda distinguendęque sunt: *Et quid? Putes illum annos secum tulisse septuaginta, & supra? An, ait, tu existimes, & persuadere tibi possis, fuisse tam provectę ætatis? nempe senium bene ferebat, nec apparebat ejus signum aliquod in vultu, in capillis, in reliquo corporis habitu*.

5. *secum tulisse*] h. e. vixisse. Optime, ac ex formula solenni. Inscriptio vetus Veronę ad D. Clement. *QU. M. VIXIT. MECUM. SIN. ULIA. CONTROVERSA. ANN. XVII. M. II. D. VIII. QU. M. TULIT SECUM. ANN. XXXXVI*. Alia apud Gruterum pag. 711. *TULIT. AN. NOS. QUOT. POTUIT. Schefferus*.

6. *corneolus*] Durus, adversus quem senectus parum valeret. Cicer. II de N. D. ubi loquitur de auribus: *duras & quasi corneolas habet introitus*. Habes quoque apud Catallum Ep. 20. *Asqui corpora ficiora cornu habetis*. Scheffer.

nem¹ olim olearium; & adhuc salax erat; non me-Hercules illum puto in domo canem reliquisse. Imo etiam puellarius erat; ² omnis Minerva homo: nec improbo: hoc solum enim ³ secum tulit. † Hec Phileros dixit; ⁴ ista Ganymedes: ‡ Narrat is, quod⁵ nec ad cælum, nec ad terram pertinet; cum interim nemo curat, ⁶ quid annonam arctet. Non me-Hercules hodie⁷ buccam panis invenire⁸ potui. Et

† Encalpius.

‡ Ganymedes.

quo-

1. ol. olearium; & adhuc] pro MSi, & Patav. o. oliorum, olearium, i. qui oleum faciebat, perse, aut alios, vel vendebat (Colum. l. ult. peritissimi olearii, &c.); & adhuc, ad illud tempus. Schefferus: olim oliorum. Puto fuisse, olim moliarium, superscripta lineolâ. Est enim moliarus compendiosè, pro molietario. Molietarius, seu mulietarius, qui nimio studio sectatur mulieres, easque appetit. Capitolinus in Clodio Albino cap. 11. Mulietarius inter primos amatores. Legitur & apud ipsum Ciceronem, sensu tamen fortassis diverso paulisper, manus mulietaria. Verba sunt pro M. Cœl. Quaro cur fugere conantem mulietaria manus ista de manibus emisit? Tilibomen. An non oliorum in locum, rectè substitueris, fullonem? Num potius libidinosum, vel otiosum?

2. omnis Minerva homo] Ad eund. modum inferius: omnis Musa mancipium. Schefferus: omnis Min. h. Hoc proverbium puto usurpatum vulgò de ingenioso, variarumque artium capace. Minerva enim artium & ingeniorum dea, sicut notum. At hic ambigüe positum, notat eum, qui cum quavis virgine rem habere studet. Eo modo, sicut omnium hominum homo, paucorum hominum homo usurpatur de eo, qui omnes vel paucos quærit admittive amicos. Nempe & Minerva virgo fingitur, & homo saepe notat servum aut famulum, ut sit Minervæ homo, qui virgini servit, qui ejus adipiscendæ gratiâ ad obsequia quævis etiam servilia se submittit.

3. secum tulit] Ita Cicero de Sardanapalo lib. 11 de Fin. gloriatum in Epigrammate, se omnes secum libidinum voluptates abstulisse. Habes Epigramma apud eundem lib. v Qu. Tusc.

Hac habes, qua edi, quæque exserrata libido

Hausit, at illa jacent multa & præclara relicta.

Atque ad hujusmodi aliquid noster istis verbis respexit. Schefferus.

4. ista] Pro MSi, & Patav. illa.

5. nec ad cælum] Hoc de eo usurpatur, qui de re nemini utili verba facit. Vult, sermones de defunctis, & qui desierint inter nos versari, esse supervacuos. Vide Erasmi Chil. V, 44. Schefferus. Narrat is, quod nec ad cælum, nec ad terram pertinet. i. e. aliena à propoposito, absurda, inutilia, & otiosa. Lucianus in Pseudom. Οὐκ ἔστι μοι χρηστός ἐπιμύθη, ὅτι γῆς, φαιδὸν ἔτι λόγους ἀπ' οὐρανόθεν (Ostio mihi oracula misit, neque ad cælum, neque ad terram pertinentia). Reinecius.

6. quid annonam arctet] Pro MSi, & Patav. q. annona mordet. Maluissimè ferè: quod annona mordet. Et Soleo, debeoque non solum literis, sed & significatui inhzere. Schefferus: quid annona mordet. Scribe, quid annonam arctet. Annonam arctare vel arctare, est curam eam facere. Hinc annona arcta saepe apud Suetonium.

7. buccam panis] Sic MS, pro Patavino buccam p. Vnde Schefferus: buccam panis. Corrige, buccam panis. nam & hoc modo scribebant, unde buccella

Glossiz

quomodo? *ficcitas perseverat. jam annum¹ esurio. Aedilibus male eveniat, qui cum pistoribus colludunt: ² serva me, servabo te. Itaque populus minutus laborat; nam ³ isti majores maxilla semper⁴ Saturnalia agunt. O si haberemus⁵ illos leones, quos ego hic inveni, cum primum ex Asia veni! Illud⁶ erat vivere.⁷ Similia Sicilia interior.*

Glossæ veteres: *Buccella, ψάππις*. Similiter reperias in Cyrelli Glossario. Apud Suetonium est *bucca* in vita Augusti cap. 76, post horam primam noctis duas buccas manducavi prius, quam ungi inciperem.

8. *potui. Et quomodo? ficcitas*] Pro MSi, & Patav. *potui, & q. f. Schefferus: & quomodo*. Hæc suspicor sic esse distinguenda. *Et quomodo? ficcitas perseverat. Iam annum esurio. Quomodo, ait, hoc ita fit? cur non inveni? Nempe perseverat ficcitas, dicunt illi annonæ flagellatores.*

1. *esurio. Aedilibus*] MS. *Iam annum esurio. fuit. adiles.*

2. *Serva me, servabo te*] Solennia istiusmodi collusorum dicta. *serva*, est, adjuva, promove res meas. *Idem. Schefferus.*

3. *isti majores maxilla*] An legendum *ista*, 'propter sequens maxilla? vix opinor, quia respicit adiles, potiusque est Syllepsis, ut in isto Livii. *capita conjurationis virgis casti*. I. Scheffer.

4. *Saturnalia agunt*] lautè ac opiparè cœnant; sic enim fiebat in festo Saturnalismo. vide Senec. Epist. 18. Porro agere Saturnalia, ut agere *serias* apud Plautum, agere diem natalem apud Tullium, & similia. *Schefferus.*

5. *illos leones*] Ita infra: *nunc populus est domi leones*. Vnde conjicio, per leones intelligere hic animi prompti cordatique homines ex vulgo, qui audebant conqueri de istis Aedilium injuriis, & ad poenam eos deposcere. Plautus Menach. v, scen. 2. *Vt ego hunc protoratum leonem Gatulum*. Scheffer.

6. *erat vivere*] tum omnia jucun-

da lautèque erant. Sic illo vivere noster alibi est usus in editis. Ergo vivamus, dum licet esse bene. Varro in Sat: Vx vi&is: *Properate vivere puera, quas finit atatula, ludere, esse, amare*. Pro vivere Plautus ita usurpavit vitam in Mostell. 111, scen. 2. *vita antehac erat, nunc nobis omnia hic exciderunt*. Idem.

7. *Similia Sicilia interior. sed larvas sic istas perite aptabant*] pro MSi, & Patav. S. S. i. & larvas i. istos peridopabant (MS. percolopabant). Fuit quidem aliquid substituendum; sed jam mallem percellabant, aut tale quid: nam periti & iratus vix assident. Tilebomenus suppedirat Plaurin. perderpuebant. Schefferus: *Similia Sicilia interiores*. Locus fœdissime depravatus, quem tamen posse sic restitui, existimo. *Similia Sicilia interior. Sed larvas sic istas perite aptabant, ut illi Iupiter iratus si esset*. Hoc credo, vult, similia pertulisse Siciliam, sed fuisse, qui istis famis publicæ auctoribus irent obviam magno animo, eosque componerent, velut si Iupiter larvas. *Sicilia interior*, quomodo apud Cicero-nem *Africa interior*, apud alios, alia ejusmodi. *Perite aptabant*, quomodo apud nostrum in editis: *dentibus folliculos perite spoliari*. Illud aptare quoque usurpavit in jam editis noster, & quod hic notandum est, peculiariter de larvis. Potestque videri respexisse hoc loco ad ista. *Larvam argenteam*, ait, attulit servus sic aptatum, ut articuli ejus vertebraque laxata in omnem partem flecterentur. Voluit, opinor, dicere, fecisse quidvis ex larvis istis in Sicilia, sicut solebant ex larvis illis in mensa, quandoquidem perterritos minis audaciæque sua, sibi habebant ob-

interior. sed larvas sic istas perite aptabant, ut illis Iupiter iratus¹ esset. Memini Saffinium, tunc habitabat ad arcum veterem me puero,² piper, non homo. Is quacumque ibat³ terram adurebat; sed rectus, sed certus, amicus amico, cum quo audacter posses⁴ in tenebris micare. In curia autem⁵ quomodo? singulos velut pilas tractabat.⁶ nec schemas loquebatur,⁷ sed dilectum ceu ageret. Porro, in foro,

obnoxios. De larvis illis Aufonius in epistola Centoni præfixa, sicut emendatur à Scaligero: Harum vertibularum varii coagmentatis simulantur species mille formarum, elephantus bellua, aut aper bestia, anser volans, & mirmillo in armis subsidens: venator: & latrans canis: quin & turris, & cantharus: & alia huiusmodi innumerabilium figurarum, quæ aliis alio scientius variegat. Nihil credo loco huic intelligendo aptius. Nam ut Iupiter, peritus rerum omnium, nescio quid non per iram faceret ex tali larva, sicisti ex annonæ flagellatoribus.

1. esset. Memini] Pro MSi, & Patav. e. Sed memini. Schefferus: eff. Sed memini. Puto, illud Sed abundare, hucque transumptum esse ex postrema syllaba verbi præcedentis.

2. piper] propter asperam atremque dicendi libertatem. D. Hieronym. epist. ad Eustochium: Dulcedo arte mixta est, & quadam, ut ita dicam, piperis austeritate condita. Item: Itaque ut te aliquid piperis mordeat. Habet speciem proverbii. Quomodo supra: discordia, non homo. Schefferus.

3. terram adurebat] Pulchrè. quia præcessit de planta, ideo manet in ea loquendi ratione. Plantæ namque ac sativa quædam urere vel adurere terram dicuntur, cum emaciant eas fervore suo. Virgilius 1 Georg. v. 77.

Vrit enim lini campum seges, vrit avena.

Columella 11, cap. 14 putat aliis stercoreari & juvari agros, aliis rursum peruri & emaciari. Adde reliqua. Plinius de ciceræ XVII 11, cap. 12. ideo solum vrit. Idem.

4. in tenebris micare] Micare digitis lusûs genus, quo repente porrectis digitis, certantium uterque numerum divinat. Meminit Cic. 2 de Divinat.

5. quomodo? singulos velut pilas tractabat] pro MSi, & Patav. q. f. vel pilabat, tractabat. Schefferus: quomodo singulos vel pilabat, tractabat. Suspico, scripsisse nostrum, quomodo singulos, vab! pilabat; sequens autem tractabat, præcedentis pilabat interpretamentum esse, ac ex glossa irrepsisse censeo. Pilare, est nudare pilis, calvam facere, usurpaturque hoc loco per figuram de eo, qui acerbè duriterque alterum tractat: quomodo & calvare usurparunt. Festus: Pilas, pilos habere incipit, aliàs pro detrahit pilos. Reinesius: In Curia autem quomodo singulos vel pilabat, tractabat. Describit mores Sabinii, unius è primatibus Coloniz, nim. Adilis; & hinc ita legenda sunt & distinguenda ista: In Curia autem quomodo? scil. se gerebat? Singulos velut pilas tractabat; i.e. versabat, vexabat, agebat, ferebat, quoquò vellet, iactabat instar pilarum, tanquam sibi obnoxios, *ωποχρεῖς* & in manu potestativè sua positos. Tractum id proverbii è prologo Captivorum Plantinz v. 22.

Enimvero DI nos quasi pilas homines habent.

Id est, ludunt in humanis, & de hominibus.

6. nec schemas loquebatur] MS. & P. scemas. Schefferus: Mallem schemas, etsi & alterum possit stare, cum in talibus h littera quandoque omitatur. ut, in *ficus*, pro *σινυξος*, in *orcus*, pro

foro, sic illius vox crescebat, tamquam tuba; ¹ nec sudavit unquam, nec exspuit. ² Puto eum, nescio quid Asiatici habuisse. Et quam benignus

pro ὄρχος. Schemas autem, pro schemata, quomodo Plautus in Prologo Amph. Ego huc procepsi sic cum servili schema. atque ita etiam Suetonius, & alii. Ipse noster in jam edit. risit ancilla, post tam frigidum scema. Vbi habes pari ratione scriptum, ut in nostris. Schemas vero loqui, est ambigüe & latenter, formulisque obscuris aliqui convitium facere. Pro quo Spartianus in Severo usurpavit figurata dicere. Ita enim cap. 14. Damnabantur plerique, alii, cur figurata dixissent, ut, quod esset Imperator verè nominis sui, verè Pertinax, verè Severus. Sic hunc locum legit Casaubonus. Quod de schemis dixi, nemo melius docuerit Quintiliano, qui sic lib. ix, cap. 2. Iam ad id genus, quod frequentissimum est, & expectari maximè crede, veniendum est: in quo per quandam suspicionem, quod non dicimus, accipi volumus, non utique contrarium, ut in eironia, sed aliud latens, & auditori quasi inveniendum, quod jam serè solum SCHEMA à nostris vocatur. Adde cætera. Martialis lib. iiii.

Schemate nec dubio, sed apertè nominas illam.

7. sed dilectum cen ageret] pro MSi, & Patav. s.d. cum ageret. Dil. seu delect. Schefferus: Suspicio, scribendum esse, sed dilectum cen ageret. Existimo respicere ad severitatem adhibitam apud Romanos in dilectu. Cognoscebantur quippe causæ cuiusque, an militare posset, vel non posset, num jure liberaretur à militia, nec ne, & quæ alia sunt ejusmodi, & quidem cura summà circa metum vel adulationem. Nisi mavis intelligere de dilectu Senatorum, qualem instituit Augustus memorante Sueton. cap. 35.

1. nec sudavit, nec exspuit] licèt vox crederet. ut in illa ipsa contentio inesset simul inavitas, quod est rarissimum, Schefferus.

2. Puto eum, nescio quid Asiatici habuisse] Sic Reinelius, pro MSi, & Patav. P. enim n. q. asia diu (Patav. Diu) h. Schefferus: nescio quid asia diu habuisse. lego: nescio quid dasi à diu habuisse. Illud dasi, est Græcum δαῖς, & de contentione ac vigore spiritus usurpatur. Hinc enim & apud Grammaticos δαῖς πνέμεν, quem spiritum asperum reddidere. Vult igitur, tributam ei à diis singularem facultatem vocis spiritusque, ut nunquam deficeret, etiam cum diutissime, ac maxima cum contentione loqueretur. Tilebomenus: scribe, puto eum nescio quid in Asia cum DI: habuisse. Reinelius: nec sudavit unquam nec exspuit. Puto enim nescio quid asia Diu habuisse]. Hoc verè Petronianum τεμνίζων (frustulatum) est, sed à manu mala fœdaturum. Auctor scripserat: Puto eum nescio quid Asiatici habuisse: itaque legendum est. Respexit autem ad Persas qui διστνήτε τῶν βίων καὶ σωφροσύνη, i.e. victu frugali, sobrietate & exercitiis sanitatem & firmitudinem corporibus, sic ut nec spuris, nec sudore diffunderent, nec flatibusurgerent, conciliaffe feruntur. Φυλάτ(ον), inquit Suidas, ποτὰ πύειν καὶ ἐπειν, & δαπνύντεσσι (Cavent multum exspuere, mejere, & emungere). Persæ propter exercitationes pueriles modicas eam sunt consecuti corporis siccitatem, ut neque spuerent, neque emungerentur, sufflatōve corpore essent: verba sunt M. Varronis in Catone seu de Liberis educ. apud Nonium in Siccam. Primus id dixerat Xenophon in i. Cyropæd. Αἰχρὸν μὲν γὰρ ἐπὶ καὶ τοῖς ἐν τῇ Περσίᾳ καὶ τοῖς δαπνύνειν, καὶ τοῖς δαπνύντεσσι, καὶ τοῖς φουγῆς μετὰ τὴν φαίνεσσι (Turpe etenim hodiernum apud Persas habetur exspuere, emungere, & follu instar flatibus distineri). meminit etiam Cic. 2 de Fin. & s. Tuscul. Quotidianum Persis Medisque

nignus *resalutare*, nomina omnium reddere, tamquam ¹ unus de nobis. Itaque illo tempore *annonæ* ² pro luto erat. *Asse panem quem emisisses non potuisses cum altero* ³ *devorare*; nunc oculum bubulum vidi

disque *coram me*, scitamentum seu edulium *abyrtace* fuit concinnata è porro, nasturtio & aliis; *Suidas in αἰσώπ.* porris autem & nasturtiis calefaciendi, siccandi & extenuandi virtus singularis, eademque quæ acruminibus allio, cæpis, raphano, erucz, sinapi, quæ de facultatibus digestis commendantur à medicis. Tale est illud *Asiaticum* Petronio restitutum.

1. *unus de nobis*] Sicut Cicero, *unus de multis*. I Off. & Horat. Car. III, od. II. *Schefferus*. Et noster infra in dudum editis: *Vt me, mater præcipue, tamquam unum ex philosophis intueretur*. Confer quæ supra ad, *nummorum nummos*. Marinus Statilius in Apologia sua ad Patres conscriptos Reip. literariz: *Structuram hujus fragmenti, multò quàm hoc ejus exemplum vetustiorum esse constat*. Clamat hoc mendorum deformitas & multitudo: clamant orthographiæ peccata à *Scheffero* animadversa, aliæque scripturæ vitia plura pæne quàm verba, quæ neque à vero auctore profecta sunt, neque impostori homini (si quidem fraus ulla in hoc negotio versata est) minimè rudi aut indocto conveniunt. Sed circa Ioannis Sarisberienfis tempora, quibûs. cœna Trimalchiana tam erat vulgò nota quàm nunc forsàn carmina Virgilii aut Tullii orationes, fraus ista committi non potuit: vel si jam interierat, nondum inquisitio tam anxia, nondum inventio tam desperata erat, ut extremo suppositionis consilio locus ullus esset. post Sarisberiensem verò (qui ferè seculo XIII vixit) vel inscitia & barbaries latè regnabat, vel si aliquis Petrarcha aut Poggius emerfit, hi in clariore auctores ab interitu vindi-

candos, non in Petron. nugæ cuedendas intenti fuere. Quid nunc P. C. & c. Nequeo tamen mihi temperare, quin ad ea quæ de loquendi quibusdam formulis petulanter & absurdè jactari video, paucis respondeam, non contentus iis quæ jam de toto hoc genere in meam ad Moccenicum epistolam congesti: Non placent Critico illa verba *unus servus Agamemnonis* nos interpellavit trepidantes. At placent Tacito, cum dixit, eodem anno, nî maturè subventum foret, *mancipii unius audaciâ, discordiis, armisque civilibus Remp. perculisset*. Placet Ciceroni, qui disputatione de Oratore Lucium Crassum *unum patremfamilias*; in Philippicis Marcum Antonium *unum gladiatorem nequissimum* appellat: eoque loquendi genere multis aliis locis libenter utitur. Etiam Catullo placet cui novus hic

Suffenus unus caprimulgus, & fessor videtur. Requirit censor noster puritatem Romani sermonis, cum audit, *tamquam unus è nobis*, hæc tamen eadem usurpat Plinius: *Vnum se ille è nobis, & hoc magis excellit, quod unum è nobis putat*. & Cicero: *Ruffio me-Dius fidius ita desideratus, ut si esset unus è nobis*.

2. *pro luto erat*] Tam vilis, ob precii sui exiguitatem. Quomodo apud Plautum in Trucul. A. II, scen. 7. *Amator bona sua pro stercore habet*. Ita infra: *aurum pro luto haberemus*. *Schefferus*.

3. *devorare*] honestè. Sic Celsus II, c. 6. *Qui sine ulla tremore febri-tans, devorare salivam suam non potest*. Plinius x, c. 50. *Pessis exorta, opimæ aves, & suapte corpore unctas devorandi*. Idem.

vidi majorem. Hei, Hei! quotidie pejus hac Colonia retroversus cre-
scit, tanquam coda vituli. Sed quare? non habemus adilem trium

call-

1. *quotidie pejus hac Colonia retroversus crescit*] *Pejus* (i. magis, vehementius) *MSi* est, quod Patavinus omiserat. Schefferus: *retroversus*. Integre pro eo, quod contraxit vulgò est *retro* *versus*, nisi quis existimet divisim *retro* *versus* legendum, quomodo est apud Donatum ad Terentii Adelph. 1, scen. 1, ubi ait: *russum, est retro* *versum, ut prorsum; prius* *versum*. Cicero in Partit. *Idem quasi sursum versus* *retro* *dicatur*. Cæterum *retroversus* *crescere*, est *decretere*, *minui*; quodque sequitur de coda vituli, joci gratiâ adjicitur. Sensus igitur parcemiz: *Hæu, hæu* *quotidie* *magis* *hac* *colonia* *retroversus* *(sic ut coda vituli,)* *crescit, i. decre-* *scit*. At de adagiis hujus Fragmenti, & phrasibus sic Reinesius in præfatione: *Παραπομπὰν* (*proverbialium*) in brevi scripto magnus aded numerus, majorque multò, quàm in toto Satyrico, quantum hodie est, post variorum tot collectas (*parameias*), re-
pertus facere potest, ut Petronio, ne tam in Oratoriz leges ipse dicendi magister peccarit, id scriptioris genus *adulans* & *simpliciter* abjudicemus. Ea verò ipsa qualia, quæso, sunt? Cerrè nec antiqua nec apud mediæ ætatis scriptores Latinos Græcosve lecta, sed pleræque tracta à vulgo subrostranorum & è lano sive medio sive infimo, *φωκλὸν ἡγὰρ οὐκ ἔστιν* (*onerosa & putida*), infeliciter arguta, Petronii verò urbanitate & genio indignissima: *Colonia hac crescit retroversus ut coda vituli*. cum eam priore statu & felicitate excidisse & decrevisse dicere veller; *curtis, supes, satagis* *tanquam* *mons in matella, inflas se* *tanquam* *rana*, &c. Eademque planè ratio est *Formularum*, quæ creberrimè occurrunt, non *πῖνον* (*vinum hordeaceum*); sed vult *πῖνον* (*pinguedinis vestigium*) ullum vetustatis eruditæ referentes,

verùm exsuccæ exanguesque, & vel adulta ætate frigentes, malèque accersitæ: *Scitis quid dicam; taceo, quia non sum de gloriatis*, eum multa se premere intelligi veller: *Sed, tace lingua, panem dabo. Ita satur pane fiam, &c.* Schefferus in dissertatione: Excussis omnibus, quis negare auit, aliqua, nec ea pauca hic extare, verè docta, nec Petroniò indigna. Huc imprimis refero, quod habet de arena sparsione in theatris, de vitali lecto, jejunio siccitatis tempore, lanatis deorum pedibus, tertiaro gladiatore, exheredatione cum elogio, *Priapo cum frugibus in sinu, Venere strabone*, ac similibus. Nec in dictione minùs sunt polita multa, elegantia, docta. *Vt, unus servus, pro, aliquis; usque hoc, pro, hucusque; positus super hoc officium, pro, constitutus; subseffores, pro, venatores; confessus Euchiannus, pro, refertens eum habitu; secum tulit tot annos, pro, vixit, & id genus plura alia*. Nolo integras afferre formulas, connexionesque nihil ab antiquis, etiam probatissimis scriptoribus recedentes. De *proverbiis* saltem dicam, in quibus plerisque non opinor fore quemquam, qui sincerum contineri vetustatis gustum non ultro intellecturus sit, etsi prorsus pauca eorum doctis viris antè fuerint notata. Quibus omnibus efficitur, ut non zgè patiamur persuaderi nobis, esse in fragmento hoc aliquam multa, non habentia alium, quàm Petronium auctorem, atque si quis præter eum est, qui illa inter se connexuit, eum longè plura, quàm quæ nobis hætenus innotuerunt, reliqua ex Petronio habuisse. Adde quæ infra D. Statilius ad verba. *Gajo feliciter conelamavit*.

2. *Sed quare? non habemus, &c.*] Sic distinxì, pro priore: *sed quare non habemus adilem* 3 *cauniarum, qui*. Schefferus: *sed quare non habemus, hæc pu-*
to

caunearum : qui sibi mavult *assem* , quam vitam nostram. Itaque domi gaudet : plus in die nummorum accipit , quam alter patrimonium habet. Iam scio unde acceperit denarios mille aureos ; sed , si nos coleos haberemus , non tantum sibi placeret. Nunc populus est , Domi leones , foras vulpes. Quod ad me attinet jam panes meos comedi , & si perseverat hac annona casulas meas vendam. Quid enim futurum est , si nec Dii , nec homines ejus colonia miserventur ? Ita meos fruniscar , ut ego puto omnia illa adilibus fieri.

Nemo

to sic legenda : sed quare ? Non habemus adilem trium caunearum. Cauncæ , sunt caricæ i. e. ficus , ut nos docet Plinius & Columella sine libri x. Hinc trium caunearum homo , sicut apud Plautum in Pœnulo. A. 11 , scen. 1 homo trioboli , de eo , qui est pretii nullius. Reinésius : Sed quare non. leg. Sed quare ? nos habemus adilem. Tilebomenus : Sed quare non habemus. legendum : sed quare nos habemus.

1. si nos coleos haberemus] si essemus viri. Persius Sat. 1.

Hac fierent , si testiculi pars ulla paterni Viveret in nobis. —

Vel ut alibi Auctor hic noster , Si quid ingenui sanguinis haberemus. Io. Ca. Tilebomenus.

2. tantum sibi placeret] Petronianum. Sic enim in editis : Nolo tibi tam valde placeas. Io. Schefferus.

3. populus est , Domi leones] Hoc proverbium ex Græco tractum , cujus meminit Plutarchus in Sylla : οἱ τοῦ δαίμονος λέοντες , ὡς τοῦ αἰώνιος (domi leones , sub dio vulpes). Confule Erasmus Schefferus.

4. hac annona] Δειπλικῶς (demonstrativè) illud hac accipiendum , pro tali , tam arcta & cara. Idem.

5. ejus colonia] Mallem ego , hujus colonia. Sic enim & in præcedentibus : hac colonia retroversus crevit. Schefferus. Ejus colonia , est hujus coloniz ; nam hic & is jam demonstrativè jam relativè capiuntur , quod multis ostendi posset. Sufficiat Cic. unicum , pro

Sylla : Neque enim una est defensionis ratio ea , qua posita est in oratione. ca i. hac.

6. Ita meos fruniscar] Vetus jurandi formula , pro , ita salvos mihi habeam meos. Schefferus.

7. adilibus fieri] in locum MSi , & Patav. a. fieri. Schefferus : adilibus fieri. hæc inepta sunt ; neque video , quis hic locus sit adilibus. Suspicio planè , scripsisse nostrum , à calitibus fieri. Tilebomenus : fieri , lege fieri. A calitibus fieri , nimis est generale : nihil enim non modo certò à Deo fit. Ex scriptione nihil aliud concludas : MS. aedilibus , celum. adilibus verò fieri , i. in discrimen cedere q. ob culpam ipsis imputanda. ob culpam : i. quod cum pistoribus colludant. Deinde , etiam si non colluderent , sed annonæ caritas nos revera ob siccitatem premeret , ipsorum tamen esset ap. morum & religionis antistites , omnem operam adhibere , quò causæ siccitatis (improbitas vitæ) quantum pote cessarent , & coelum precibus expugnaretur. Sed quinam hi sunt Ediles ? existimo curatores in Colonia maxime civium Rom. quos nostra Græca , lingua , & moribus imitatur , amplitudine & divitiis æmulatur , ac superat , municipiisque per similitudinem & quodam vocis aut dignitatis Urbani abusu , curatores , inquam , ædium sacri frumentariæ , aliarum (ut in urbe) ædiles dici potuisse. Nec puto servum Asianum de Magistratu urbano

hæc

' Nemo enim *cælum cælum* putat, nemo ² *jejunium* servat, nemo ³ Iovem *pili* facit; sed omnes ⁴ opertis oculis bona sua computant. Antea *stolata ibant nudis pedibus in clivum, passis capillis, mentibus puris, & Iovem aquam exorabant; itaque statim ⁵ urceatim pluebat, aut tunc, aut nunquam: &* omnes

hæc efflâsse: Adilibus malè eveniat Non habemus adilem 3 cauneorum. Si nos coleos haberemus, non tantum sibi placeret.

1. Nemo enim *cælum*] Hæc verba leguntur in jam editis, sed isto modo: *nemo cælum putat, nemo susjurandum servat, nemo Iovem pluris facit. Cælum putat, est æstimat ut cælum, à quo hæc bona proveniant. Scheffer. Erhardus: nemo cælum putat i.e. fata & providentiam, quæ coelitus destinantur. Infra: Habes tamen quod cælo imputem, si nos fata conjunxerint.*

2. *jejunium servat*] optime; sic enim solebant in siccitate magna. Adscribam verba Tertulliani, quæ mire faciunt ad intellectum huius loci, ex libello ejus de Jejunio: Sed & omnem *ταπεινωσέμεν* (animi demissionem) ethnici agnoscunt. cum super cælum, & æt æt annus, nudipedaliter denunciantur. Magistratus purpuræ ponunt, fasces retro avertunt, precem indignant, hostiam instaurant. Apud quasdam vero Colonias præterea annuo ritu saccis velati, & cinere conspersi idoli suis invidiam supplicem obijciunt, balnea & tabernacula in nonam usque cluduntur. Vnus in publico ignis apud aras, aqua nec in lancibus, Nini vitium credo justitium, Iudaicum certè jejunium ubique celebratur. Habes, ecce, hic *jejunium solenne*; ex prædicta causa; habes quoque nudipedalia, de quibus apud nostrum statim in sequentibus. Schefferus.

3. Iovem *pili* facit] ut Catullus: non faciunt *pili cohortem*. Itaque frustra exponunt illud *pluris*, quod est in vulgatis, quasi intelligendum sit cum gestu. Schefferus.

4. opertis oculis bona sua computant]

Non respiciunt ad hanc cælorum Iovisque iram, unde siccitas ista provenit, sed ad opes tantum suas attendunt, & ut sufficere possint, dant operam, ut quoquo modo augeant, quò fiant pares facièdo sumptui. Hoc est computare isto in loco; planè ut in isto Taciti i Histor. 22. conjectura jam & ramere, senium Galba & juveniam Othonis, computantium. Sicut hic, computare senium Galba, & juveniam Othonis; est conferre inter se, ac calculacione videre, quàm sint disparia: sic computare bona, numerando videre, num sufficiant, num sint paria rebus necessariis & usibus quotidianis. Vulgò aliter hæc verba exponunt; sed hanc mentem eorum puro esse veram. Idem.

5. *urceatim pluebat, aut tunc aut nunquam: & omnes ridebant.* Nunc dii, tamquam mures! Itaque] MS. n. pluebat. d. iuh. d. nunquam, & o. r. ut d. i. m. Sic & Patav. nisi quòd paulò melius distinxerit. Nunc dii tamquam mures (eheu floccipenduntur)! Schefferus: *urceatim pluebat. Urceatim plueret* est, quasi plenis urceis effusus. Quomodo apud Apulejum lib. iv Asin. legas, *fistulatim finum excutere*. Sic ab acervus, est acervatim, à cuneus, cuneatim. Pluebat autem, pro pluebat, sicut apud Plautum in Prolog. Menach. Nam rus ut ibat, fortè à multum pluerat, aut tunc. Hæc & scripta, & distincta malè, sic emendo, *urceatim pluebat. At nunc, aut nunquam ita omnes ridebantur dii, tamquam mures.* Nunc, inquit, in hac siccitate, adeò descitum est à consuetudine ac pietate veteri. tamquam mures, puto dictum in respectu ad illud vetus, quod habet Horatius

omnes ridebant. Nunc Dii tamquam mures! Itaque ' Dii pedes lanatos habent. quia nos religiosi non sumus, ' agri jacent. † Oro te, inquit Echion ' centenarius, ' melius loquere. ' Modo sic, modo sic, inquit rusticus; varium porcum perdiderat. ' quod hodie non est, cras erit; sic vita truditur. Non me-Hercules patria melior

† Echion.

dici,

tius in de Arte: Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus. Hoc vult, non magis aestimari deos, quam mures, quorum iram risu ulciscimur. Consule Athenæum lib. xiv, cap. 2.

1. *Dii pedes lanatos*] *Lanatos* habet MS. non quos Patavinus dederat *lanatos*. Schefferus: Optimè N. Heinsius, *lanatos*. Sunt autem *pedes lanati*, quasi constricti vinculis, pertinetque hoc privatim ad pedes deorum. Locus est Macrobianus, qui hæc explicat, lib. i Sat. cap. 5. *Saturnum Apollodorus alligari ait per annum laneque vinculo, & solvi ad diem sibi festum, i. e. mense hoc Decembri, atque inde proverbium ductum, Deos lanatos pedes habere. Ex his verbis liquet, lanatos pedes esse velut constrictos, qui tardè veniunt, sed postremo tamen veniunt, dignoque supplicio afficiunt fontes. Proverbium hoc integrum refert & Porphyrio ad Horatii iii Od. 2, hisce verbis. Dii irati, pedes habent lanatos, ubi simul explanationem vide.*

2. *agri jacent*] Squalidi nimirum ac deserti. Virgilius iii Georg. 354. *Sed jacet aggeribus niveis informis & alto*

Terra gelu latet. Schefferus.

3. *centenarius*] Quid hic centenarius? Leguntur in scripto quodam Constantini centenarii, quos eruditissimi viri exponunt eos, qui centesimam hæreditatam exigunt. Centenarios exponit Salmassius ad Capitolini Pertinacem cap. 2 procuratores, qui stipendii nomine centena sestertia accipiebant. Sed existimo magis esse, ut intelligamus de eo, qui censum

habet centum millium, quomodo liberti centenarii leguntur in l. 16 ff. de jure Pat. Idem.

4. *melius loquere*] Formula abominantis. Dixerat Ganymedes deos lanatos pedes. Id hic abominatur Echion. Est autem eadem hæc formula cum illa, *melius ominare*, item *bona verba*, de qua pluribus Brissonijs. Id.

5. *Modo sic, modo sic, &c.*] P. & MS. *M. f. m. f. inquit. Rusticus v. p. perdiderat. quod.* Schefferus: *modo sic m. f. nunc res sese isto habent modo, nunc rursum alio. Sed verba male sunt distincta, & ut censeo, sic corrigenda: Modo sic, modo sic, inquit rusticus: varium porcum perdiderat. Est allusio ad fabulam de quodam rustico, qui perdiderat porcum, & cum recipere non posset, istis sese consolatus erat verbis, quæ deinde in dictærum vulgi abivere. porcum varium appellat, qui est non unius coloris; joci causa, & quia hoc genus deterius habetur. Quasi tanta non sit hæc jactura, ut de ea tantopere queratur Ganymedes. Varro ii de R. R. 4. *Qui suam gregem vult habere idoneam, eligere oportet primum bona aetate, secundo bona formâ: ea est cum amplitudine membrorum, præterquam pedibus, capite, equi coloris potius, quam variis.**

6. *quod hodie non est, &c.*] Hæc sententia, ut & duæ aliz secuturæ, altera de *apibus pungentibus*, altera *semper in hac re qui vincitur, &c.* habentur etiam in ante editis; ut & submomet typorum diversitas.

1. posset,

dici¹ posset, si homines haberet; sed laborat hoc tempore, nec hoc sua. non debemus delicati esse: ² ubique medius cœlus est. Tu, ³ si aliubi fueris, dices hic⁴ porcos coctos ambulare. Et ecce habituri sumus munus⁵ excellens inter duo, die festa, familia non⁶ lanistitia, sed plurimi liberti. Et Titus noster magnum animum habet, & est⁷ caldior, ebrius; aut hoc, aut illud⁸ erit: quod utique: nam illi domesticus sum. non est⁹ mixias. Ferrum optimum daturus est, sine

1. posset, si homines haberet, &c.] pro MS. & Patav. potest, f. h. h. Hoc est, annonæ difficultatem, sterilitatem, impietatem in dubium vocare seu negare nequeo; res enim ipsa clamat. Sed certum est, si homines probitati studerent, patria dici melior i. optari felicior non posset, &c. Nec tamen debemus desperare seu nimis esse delicati abivis cœlum medium est, seu providentia Dei juxta mores incolarum proventus dispensat, fortuna variat. At Schefferus: si homines haberet. Illud homines significanter ponitur, pro iis, qui probe ac humaniter cum aliis versantur. Hoc vult, non potest dici patria melior fuisse superioribus temporibus, quàm nunc est. Eadem manet cœli indoles, eadem terræ fertilitas, si modò homines humano viverent modò, nec ut feræ se mutuo per avaritiam, & rapiendi libidinem dilaniarent. Ita suprà, discordia, non homo.

2. nec hoc sua] sc. culpâ. pro MSi, & P. n. hac sua. Schefferus: nec hac sua. videretur deesse quidpiam. Fortè scripsit noster: nec hoc sua culpa.

3. ubique medius cœlus est] h. e. eodem ubique modo sese habent res humanæ, frustra que conquerimur de molestiis in hac aut ista regione; sicut, ubicumque fuerimus in toto terrarum orbe, cœli mediam partem supra nos esse intelligemus. Schefferus.

4. si aliubi] pro MSi, & Patav. si alicubi. Schefferus: si alicubi fuerit. Mallem ego, aliubi. Puto autem esse hanc sententiam verborum: Tu si veneris

aliud in locum, perinde illum reprehendes, uti hunc reprehendis, & præ isto miris modis hanc attolles.

5. porcos coctos ambulare] Ita loquuntur de terra seu regione beata. Volant ibi aër aves, natant pisces totius, flumina vehunt mella & vinâ, &c. Scheffer.

6. excellens] pro MS. & P. excellente. Schefferus: excellenter inter duo. Corruptum hoc est, & scribendum, excellens. Illud inter duo, cenfeo sic dictum, sicut dicimus inter præcos disertus.

7. familia lanistitia] Sic appellat eam, quam habebant lanistæ emptam & suam ad hos ludos, quæ conditionis fuit servilis, & instituta tali fine. Suetonius in Augusto cap. 42 lanistarum famitiam appellat. Schefferus.

8. caldior] pro MSi, & P. caldicer. Schefferus: est caldicer; ebrius. Suspicor, scribendum, caldior, quod habet Varro quoque, pro caldior, & expono, vehementior, qui non facile remittit quod proposuit. Vide infra ad: caldus. Reinechus: caldicer, lex. caldior, caldicors, caldicordis; *καυμοκαρδισ*, *καυδισ*, *καυδισ* (qui subita & acriter irascenscitur).

9. erit] esse oportet. Ita Phædrus noster III, c. II. Erit ille moris, quem per te cognoveris. Plautus Mostell. II, scen. I. Phil. Vbi ego ero? Tr. Vbi maxime esse vis. Scheffer.

10. mixias] pro MSi, & Patav. mixcix. Schefferus: mixcix. Nescio an non scribendum sit, mittix, quomodo dicitur plix, unde complex, item pennix, & pennix, & intelligendus is, qui mittit

¹ sine fuco; carnarium ² in medio, ut amphitheatrum videat: ³ & habet unde. Relictum est illi sestertium trecenties; ⁴ decessit illius pater. Male ut quadringenta impendat non sentiet patrimonium illius, & sempiterno nominabitur. ⁵ Iam mannos aliquot habet, & ⁶ mulie-

rens

mittit facile. Mittere namque propriè dicimur gladiatores, cum discendi eis concedimus libertatem, nec depugnare ad mortem cogimus. & sequitur statim de ferro optimo, itemque carnario, unde haud diffculter ista conicias. Num potius faciendum mixias. Hefychius: Μίξιας, ὁ μίγνυν (miscens), quasi qui nil misceat, sed aut hoc velit, aut illud. Reinesius: Non est mixcia. Novato vocabulò describit hominem infociabilem, inadcommodum, incompositum, singularem, sui sensus & juris, quem Græci eleganter ἀμικτρὸν, ἀνέμεικτον, ἀσύμμετρον, ἀκρίβωνον, & ἐκτρομεν adpellant. Malim autem pro monstroso isto reponere mixtilu vel misfilu: x- enim huic scribz pro s pingi solet. Quod autem simul pro vocula trisyllaba dissyllabum dedit, factum est ab elisu literæ s in ultima, quæ cum in uno brevi vocabulo ter occurreret, semel ab incurioso neglecta est; rectè autem, ut puto, revocata. Mistile, mixtile, ut textile, textile, nexile, miatile, flexile. Sin librario de eiecta syllaba nihil imputari debet, utique nec necesse id est, τὸ mixcia commodè exponam per miscus, qui & miscuus & misculus, i. e. vulgaris, κοινός, popularis: non miscus, ἀκρινόρῳ, non sentiens cum reliquis, non studens in commune, sed sibi suisque. Contra κρινόμενον ea modestia, moderatio & virtus est, quæ quis communi cum cæteris jure censeret æquo animò patitur.

1. sine fuco] pro MSi, & Patav. s. fuca. Schefferus vult, s. fuga, propter oblatum antè mitti, sic enim: sine fuca. Suspicio, scribendum esse, sine

fuga, ut sit sensus, non fore locum fugæ, omnibus pugnaturs sine missione ad mortem. Senec. Contr. 29. Abscissa missione gladiator, quem armatus fugeret, nudus insequitur.

2. in medio] Ordo: ut amphitheatrum videat carnarium in medio. Amphitheatrum, pro iis, qui spectant in amphitheatro. Schefferus.

3. & habet unde. Relictum] Breviter dictum, pro, habet unde sumptum faciat in illud munus. Terentius simili modò in Adelph. 1. scen. 2. est, dis gratia, & unde hac fiant. Plaut. Captiv. IV, scen. 2. Scis bene esse, si sit unde. Idem.

4. decessit illius pater. Male ut] pro MSi, & Patav. d. i. p. male: ut. Schefferus: decessit illius pater male. Hæc perperam distincta puto, & sic emendanda: decessit illius pater. Male ut quadringenta impendat. Male ut impendat, licet impendat male, & in re non usque adeo commendabili pecuniam istam insumat.

5. Iam mannos] manni equi breviores. Sic pro MSi, & Patav. manios. Schefferus: Quid hoc est, manios? an scribendum manias? Asinius Capito apud Festum: Mania dicuntur deformes persona. Sed mania propriè, quæ & larva. Martianus lib. 11 de lemuribus loquens: Si autem depravantur ex corpore, Larva perhibentur ac Mania. Quare suspicio, scribendum, nanos. Et habebant aliquando tales. Statius in Domitiani ludis Sylv. 1, VI (Kal. Dec. Saturnal.):

Hic audax subit ordo pumilorum,
Quos Natura brevi statu peractis,
Nodosum semel in globum ligavit:
Edunt vulnèra, conferuntque dextras.

Adde Lipsium Saturn. 11, cap. 4. Reinesius:

rem effedariam, & dispensatorem Glyconis, qui deprehensus est, cum
 1 dominam suam delectaret. videbis populi rixam inter zelotypos,
 & amasiunculos. Glyco autem, 2 sestertiarius homo, dispensatorem
 ad bestias dedit. Hoc est, se ipsum traducere. Quid servus peccavit,
 qui 3 coactus est facere? Magis illa 4 matella digna fuit, quam
 5 taurus iactaret. Sed qui asinum non potest, 6 stratum cadit. Quid
 autem

nequius: Manios, leg. mannos; i. e. equos
 minores sive pumilos ob ea quæ se-
 quuntur, mulierem effedariam; talia
 enim divitibus delicias faciebant.
 Vocabulum à Gallis acceptum Hora-
 tio, Seneca, Plinio. Hieron. in Ecclef. c. 10;
 & Paulinus ep. ad Severum de Melania,
 vulgò buricos vocari scribunt. Buri-
 chus autem est βουρικός: ita Cyrenxos
 asinum vocare adnotavit Hesychius:
 hoc ab Ebr. בריקום bricom: inde βυ-
 ρικος (equus) inferioris Græciæ,
 non πυρρικός (quod communiter
 est rufus), ut putat Vir magnus: &
 βυρρικός, pro stratis equorum
 mannorumve, in testam. Greg. Naz.
 & Chron. Alex.

6. mulierem effedariam] ex effeda
 (vehiculum id fuit bellicum) pugna-
 turam. Vide Lips. in Saturn. ubi si-
 mul habes plura de mulieribus gladi-
 toriis. Schefferus.

1. cum dominam suam delectaret] In
 MS. est, cum dominam suam delectare-
 tur, compendiò omnia 4 verba scri-
 pta; interque ea, τὸ ἢ τὴν delectaret
 affictum potius, quàm duo præcedd.
 m. In sententia quæ jam sequitur,
 pro qui asinum, scripsit quia sinum.
 Vnde difficillimum est, ex tam infe-
 lici manu auctori solœcismos, ac bar-
 barismos impingere. Patavina editio
 dedit: cum domina sua delectaretur. Sed
 si nequiter est faciendum, servi po-
 tius delectare, quàm-ri. & de hoc di-
 sertè in seqq. quòd coactus fecerit.
 Schefferus: domina sua delectaretur. i. e.
 rem cum ea haberet. Delectari verbum
 pertinens ad rem veneream. Apule-
 jus 1x Af. puer adhuc adulteros ipse dele-

ctans. Petronius ipse alibi: At ipse
 non indelectatus nequitia mea. Atque
 hinc delicia, apud Catullum & alios
 sæpissime. Oblectari sensu parili usur-
 pavit Terentius.

2. sestertiarius homo] Sic existimo
 vocare eum, qui censum habet, sive
 patrimonium, mille nummos; ita di-
 ctum, sicut suprà centenarius, à sestertio
 non nummo, verùm pondere, quod
 valebat nummos mille. Quæ summa
 cum sit planè vilis, isto titulo homi-
 nem & inopem, & in illa paupertate
 mirè arrogantem ac superbum indi-
 gitare existimo. Sestertiarii vocabu-
 lum habes & in Glossis Tironis,
 p. 67. Scheffer.

3. coactus est facere] Habet in ani-
 mo simile quid illi, quod Haterius
 apud Senec. præf. iv Contr. dixit,
 cum libertinum reum defenderet, cui
 objiciebatur, quòd patroni concubi-
 nus fuisset: Impudicitia in ingenio cri-
 men est, in servo necessitas. Noster infrà
 in simili argumento: nec turpe est, quòd
 dominus jubet. Illud facere sensum ha-
 bet ambiguum, ut fere solet noster
 tali modò ludere, & propius spectat
 ad hoc negotium. Alio loco apud nô-
 strum: pungere me manu capitis, & dice-
 re, quare non facimus. Item: si quid vi-
 fac iterum. Schefferus.

4. matella] Sic appellat proprio
 conviciò impudicam mulierem, quasi
 quæ subdat se cujuslibet libidini ex-
 cernendæ. Idem.

5. taurus iactaret. Sed] juxta MSm,
 pro Patav. t. iactaret? sed. Schefferus:
 Etiam hoc est ambiguum. Iactare tau-
 rus dicitur, quod cornibus in subli-
 me

autem Glycon putabat ¹ Hermogenis filiam unquam bonum ² exitum facturam? ³ Illo milvo volanti poterat unguis refecare. ⁴ Colubra restem non parit. Glyco, Glyco, ⁵ dedit suos! itaque, quamdiu vixerit, habebit ⁶ stigmam, nec illam ⁷ nisi Orcus delebit. sed sibi quisque

me tollit ac projicit: habebantque pilas in theatris eo fine. Martialis in Spectac. Dom. 21.

Namque gravem gemino cornu sic extulit usum,

Labat ut impositas taurus in astra pilas.

Cæterum ut pilas istas, sic sæpe feras alias secum commissas jactabat, ut testatur Martialis idem in eo ipso libro. Quia igitur præcessit apud nostrum, dispensatorem dedisse ad bestias, i. e. certamen cum bestiis in amphitheatro, ideo hic subditur, mulierem istam impudicam meruisse potius ejusmodi supplicium. Est tamen quoque *taurus* inter improba vocabula. Diomedes lib. 11. *Amphibologia sit & per homonymiam, cum dicimus taurum, & nesciam, utrum de armento, an obsecram corporis partem dicamus.*

6. *stratum cadit*] vestem aut pellem, quæ insternebatur equis, ante usum sellarum. Plin. vii, cap. 56. *Frangit & strata equorum Peletronium invenerunt dicunt.* Est autem proverbium in eos, qui alios puniunt, alios poena illâ digniores à delinquendo quærent abstergere. Io. Schefferus.

1. *Hermogenis filiam*] quam nempe Glyco ille habebat in matrimonio, ipsa ista, quæ se servo suo subjecit, modo descripta. I. Schefferus.

2. *exitum facturam*] bene ac honestè ad finem te gesturam, & iccirco ei eventura omnia feliciter ac decorè. Seneca Epist. 105. *Exspectarent viderentque, quem admirator auri exitum faceret.* locutio verè Petroniana. Sic enim statim ab initio: *Pictura quoque non alium exitum fecit.* Schefferus.

3. *Ille milvo*] Hermogenem intelligit. Est autem dictum, ut opinor, in

eos, qui nimium arti ac ingenio suo fidunt, & ob id facturos quidvis se, etiam quod impossibile est, putant. Ideo existimo, post *refecare*, punctum interrogationis esse scribendum, quasi diceret: num putavit se facturum id, quod fieri ratione nulla potuit? Scheffer.

4. *Colubra non parit*] i. e. non est dissimilis filia parentibus. Convenit dictum Theognis: *à squilla rosa non nascitur, aut hyacinthus.* Adde Horatium in Odis. Schefferus. *Colubra restem non parit.* leg. *piscem*: hoc enim poscit oppositio duorum inter se aliquà similibus; eademque est apud Matth. vii, 10. Reinesius. Etiam inter *restem* & *colubrum* est oppositio similibus à forma petita extrinseca, non ad usum cibi, ut *piscis*, sed *alium*.

5. *dedit suos! itaque*] locò MSi, & Patav. d. *suas*; (MS. punctulum habet) i. Schefferus: *dedit suas*. Puto planè, legendum, *suos*. Intelligit enim & dispensatorem ejus, & unà cum ipso conjugem, quorum illum quidem dedit ad bestias, hanc verò ad perpetuam apud omnes infamiam. Sic enim dedisse hic intelligendus est.

6. *stigmam n. i.*] Sic MS. non *Patavinum stigma, nec illam*. Schefferus: *nec illam*. puta *stigmam*. quomodo suprà, *scemas*. Sic Laberius: *Pythagoream dogmam*. Tilebomenus: *nec illam nisi Orcus delebit*. Scribe: *nec illud nisi Orcus delebit*.

7. *nisi Orcus*] Pluto, sive mors. Et paulò post: *nec illam, nisi Orcus delebit*. Petron. in edit. *postquam nos auferet Orcus*. Inscriptio Gruteriana pag. 689, 4. *Orcus eripuit mihi*. Schefferus.

1. eripiat

que peccat. Sed subolfacio, quod nobis epulum daturus est Mammea; binos denarios mihi, & meus. Quod si hoc fecerit, eripiat Norbano totum favorem: scias oportet, plenis velis hunc¹ vinciturum. Et revera, quid ille nobis boni fecit? Dedit² gladiatores sestertiaros, jam decrepitos, quos si sufflasset cecidissent; jam meliores³ bestiaros⁴ vidi. occidit de lucerna equites. putares eos⁵ gallos gallinaceos: alter

1. eripiat Norbano] fortè rectius, eripiet. Hoc vult, non sic porro publicè amatum iri Norbanum, ut hæcenus, si tali liberalitate commendare sese valet Mammea. Schefferus.

2. vinciturum] aut victurum. pro MSi, & Patav. vinciturum. Ratio mutationis levitac descriptoris. Salvo tamen ac patulo semper in Notis fonte, donec inter viros Doctissimos cuncta transacta fuerint. Qua de re sæpius in seqq.

3. gladiatores sestertiaros] Paulò aliter ponuntur hic, gladiatores sestertiarum, ac suprà sestertiarius homo. Sunt enim planè hic, opinione mea, sestertiarum gladiatores, qui sestertio, vel mille nummis vendunt suam operam in arena. Vbi simul, quia hos ceu pessimos vilissimosque exagitat, non nihil de ipsorum precio conjectari potest. Idem. Sestertium pro mille capi, oportuit ostendere. bina quidem sestertia (per imperitiam primum vulgi, pro bina sestertiùm, scil. millia) totidem millia notare novimus.

4. quos si sufflasset] spiritu vehementiore paulò adflasset. Loquitur ad illum pæne modum, quo apud Plautum Artotrogus: quojus tu legiones disflavisti spiritu, quasi ventus folia. Scheffer.

5. bestiaros] Hinc ergo scire licet, deteriores habitos bestiaros, quàm gladiatores. Schefferus. Legendum ne putes, bustuarios? non abnuo tamen, bestiaros. Tilebomenus. bestiaros. Leg. bustuarios, qui ante sepulcra virorum illustrium placandis eorum manibus dimicabant die inferiarum. Reinesius.

6. vidi. occidit de lucerna equites. put.] Sic planissimè juxta MS. pro Patav.

vidi. O. d. l. equites: p. Ut illud o. d. l. e. intra () quasi ceu sensu ambiguum capiatur. Schefferus: de lucerna. Hoc dictum censeo, pro, ad lucernam, quomodo Plautus Mostellariæ a. 111, scen. 2, de exemplo adificare dixit, quod vulgò ad exemplum solemus. Sic de tertia vigilia habet Livius IX, c. 44. ubi vide Cl. Gronovium. Intelligit autem eos adhibitos in convivio, quomodo Horatius, exponente Lipio:

Cadimur, & totidem plagis consumimus hostem

Lento Samnites ad lumina prima duellò. Quod addit de Equitibus, manifestè tangit Neronem. Vide Suetonium in vita ejus cap. 12. Reinesius: occidit de lucerna equites. Quomodo qui gladiatores sua impensâ dederat, eosdem occiderit? Imò sequitur omnes postea sectos fuisse. Legendum igitur, ut in membro præcedente Dedit, ita his Addidit, Addixit: vel quod scripto propius Exhibuit. Arenæ vel gladiaturæ verbum est addicere, pari notione cum verbis dedere, tradere, caput in mortem & fumus arena: Suet. Ner. c. 12. hoc idem dixit, extribere ad ferrum. Istud de lucerna capiamus interim de tempore, quo nim. lychni solebant inferri, & de convivio. Equites quid hic faciant non adparet, præsertim qui pro galli gallinacei pugnantis habentur: sunt à librario; vera scriptura pedites: per hos autem secutorem & retiarium, vel Threem & murmillonem, (hæc enim genera gladiatorum solebant in arena committi) intelligimus, quos in plano consistentes, erectos, inclines, subdentes depugnasse notum est. Hunc

alter ¹ *gurdus attā*, *alter loripes*: ² *tertiarius, mortuus pro mortuo, qui*
³ *habuit nervia præcisā. Unus alicujus* ⁴ *flatūra fuit Thrax, qui &*
ipse

sensum esse *gurdus* Petronianæ, manifestissimum adparet ex iis, quæ de *attā* & *loripede*, nim. male pedatis sequuntur. Decepit autem librarium conceptus ille quo putabat Neronem Equites Rom. occidentem à Scriptore hîc tangi: quod secus est.

7. *gallos gallinaceos*] pugnantes inter se, quod frequentissimum fuit apud veteres spectaculum. Schefferus.

1. *gurdus attā*] pro Patav. & MSi *burdubasta*; servanda r̄ *burdubasta*, aliorumque in margine, aut Notis memoriâ perpetuò, si quid molius occurrerit, & ut constet de origine. Schefferus: *burdubasta*. Num scribendum, *butubata*? Festus, *Butubata* *Necius* pro nugatore posuit, hoc est, nullius dignationis. Reinesius: *Alter* è gladiatoribus muneratis *burdubasta*, *alter loripes*. Vera lectio fuerit, *gurdus attā*. Subsannant gladiatores pugnæ in arena, ad quam emti erogatique fuerant, ineptos ideo, quia essent malè pedati; nim. *alter attā*, voce vetere Sabina, *ἀττὸ τῆς ἀττίης* (*à subsiliendo*), qui primis plantis vel etiam talis ambularet, & cum terram leviter attingeret, eo ipso subsiliret; *alter loripes*, qui crura potius traheret serperetque, quam graderetur; quæ crurum vitia *ὀρθοπόδιον ἐρεκτὺν* & firmiter insistere solo impediunt, gradu a. facile moveri, quod imprimis cavendum gladiatoribus, quippe ut *ἀντιζῶντες* (*tales qui loco non deicerentur*), essent unicè curantibus, faciunt. De attis ista docent Festus & Grammatici veteres alii: etiam Casaub. ad Suet. Tit. c. 1. de loripede nota res est neque restat, quicquam rectè sic emendatum esse Petronium eique suam ex Antiquitate elegantiam redditam, dubii. Quod autem simul adpellat *gurdum* eo animi vitium opprobare ei videri potest; gurdos enim pro stolidis ac-

cipere vulgus ait *Quintil.* l. 1. c. 9. & ex Hispania ducere originem, idque haurire potuit è Laberii mimò *Cacomneme*, quem laudat Gell. l. 16, c. 7. *Isid.* in Gl. *Gurdus*, *lentus*, *imutilis*; & *Brutus*, *gurdus*. Nota *Tironis*: *Factus*, *morio*, *gurtidus*, extenso vocabulò.

2. *tertiarius mortuus*] Dabantur, ut nos docet Lipsius, gladiatores, quorum alter succedebat alteri interfec-to. Hinc *tertiarius*, qui succedit cæsis aliis duobus. Glossæ: *ἐφεδρῶς* *tertiarius*. Et quoniam succedit cæso ante se, hinc ait fuisse illum *pro mortuo*, substiturum scilicet; sed & ipsum mortuum, propter ignaviam, & id, quod sequitur. Scheffer.

3. *habuit nervia præcisā*] *Habuit* pro Patav. & MS. *habet*. Schefferus: *nervia præcisā*, i. e. nervos. Verùm vide, num legendum, *nervias præcisas*. Varro: *scientia doceat, quemadmodum in psalterio tendamus nervias*. Item alibi: *ejus nervias tractare solebat*. Ego nil decerno. Nam in Nonii codicibus quibusdam pro *nervias*, *nervia* est reperire in Varronis hîc verbis. Pro *habet*, *habuit* scribendum. Idem.

4. *flatūra*] Sic MS. nec Patav. aliter exçudit. *Flatūra* Grammaticè à *flator* quomodo tibicen antiquis vocabatur; sed & auri, argenteique sunt flatores. *Flatūra* voce utitur Iul. Firmicus: *Falsarios qui pecunias publicas, aut statuarum adulteros artifices imitentur*. Plinius *constaturam* habet. Schefferus: *alicujus flatūra fuit*. non hîc de proceritate corporis accipio *staturam*, sed de statu, quem observabant gladiatores, ut *flatūra esse* hoc in loco sit, constantem esse, stare posse, Nam opponit hunc primum illi, cuius erant *nervia præcisā*, ut stare non posset; deinde cæteris, de quibus sequitur, *fuga metæ*. Itaque *flatūra alicujus esse*

ipse ¹ ad dictata pugnavit; ad summam, omnes postea ² secti sunt, adeo de magna turba ³ ac hebetes accesserant, plane ⁴ fuga mera. Munus tamen, inquit, tibi dedi. Et ⁵ ego tibi plodo. Computa, & tibi plus do, quam accepi. ⁶ manus manum lavat. Videris mihi Agamemnon dicere: Quid iste arguat molestus? Quia tu, ⁷ qui potes loqui, non loquere. Non es ⁸ nostra fascia, & ideo ⁹ pauperum verba derides.

ita dictum, sicut indolis bona esse. Statua idem est, ac statio, sicut scriptio & scriptura, mensio & mensura. Io. Schefferus.

1. ad dictata] h. e. ut opinor, non sponte sua, sed prout imperabatur ipsi à spectatoribus, quod fuit proprium gladiatorum ignavorum. Vide Lipf. 11 Sat. c. 22. Schefferus.

2. secti sunt] Quid hoc est? num idem, ac, vulnerati sunt? num legendum, interfecti sunt? Placet alterum: sicut enim propriè locuti de gladiatoribus videntur, eratque proprium huic ludo, ut post sectionem istam impetrarent veniam. Iuvenal. 11 Satyr.

— Sergiolus jam raderetur
Caperat, & secto requiem sperare la-
cerat. Idem.

3. ac hebetes accesserant] Pro Patavino & MS. adhebetes acceperant. Schefferus: adhebetes acceperant. Suspicio, scribendum esse, ac hebetes accesserant. Dicit, non fuisse gladiatores selectos, sed vulgares ex turba gladiatorum, eosque pessimos. Reinesius: de magna turba adhebetes acceperant. Legendum, athleta accesserant. Præpositio de sæpe abundat in oratione purè Latina; sic in isto Ter. Ad. a. 5, sc. 3. id de lucro esse. Sic apud Lucretium frequenter & Catullum, Apulejum, Lampridium, Prudentium, Symmachum. Omnium frequentissime apud medicos semipriscos Theodorum Priscianum, Marcellum Empiricum, Guarimporum, qui æquivalentem Præpositioni cum instrumentali solent adhibere.

4. fuga mera] h. e. qui nil possent, nisi fugere. Sic Cicero nugæ meras di-

xit, lib. VI Att. Epist. 3. Quid est igitur, quod laborem? amicos habet moras nugæ. Schefferus.

5. ego tibi plodo] applaudo, Li-quet autem ex hoc loco, in muneribus plausu prosequi consuevisse munerum illorum auctores. Scheffer.

6. manus manum lavat] Ab Epicharmo, vel Menandro τὸ Χεῖρ χεῖρα νίπτει Χεῖρ χεῖρα νίπτει (Manus manum lavat, manus m. fricat), accepit etiam eadem ætate Seneca in ludo de morte Claudii. Hujus usus gratià Galenus 1 de usu Part 5, συμμύχων ἐκατέρη τῶν ἐνέγων χεῖρα ἢ φύσιν ἐπιπνέον, inquit. ἀλλήλων γὰρ ὕδατος γὰννύται καὶ πάλιν πεφυγγοῖσι ἑαυτοῖς (Manus navura ad mortuam sibi navandam operam facit; altera enim alterius gratià, & prorsus inter se aequales). Th. Reinesius.

7. qui potes loqui, non loquere] Pro MS. & Patay. q. p. loquere, non loqui. Schefferus: qui potes loquere non loqui. Ordo verborum à librario supinè est turbatus. Scribo, qui potes loqui, non loquere. Schefferus.

8. nostra fascia] Sic proverbiali genere vocat eum, qui est alienus ab ipsorum consortio. Vnius fascia dicuntur generis unius, unius societatis, forsitan, quod in militia signum militare esset fascia, quam deinde bandum appellarunt, locique forent ac conjuncti inter se, qui sub eodem militabant signo. Vide tamen, num legendum sit, farina. Persius v, 115.

— cum fueris nostra paulo ante farina, Scheffer. Non es nostra fascia, i. e. nostræ

rides. Scimus te ¹ *pra literis* ² *fatuum esse*. Quid ergo est? ³ *Aliqua die* te *persuadeam*, ut ad villam venias, & videas casulas nostras; *inve-*

fortis, genituræ & educationis; tractum à more infantes fasciis involvendi, vel appensis crepundis insigniendi. Græcè *ἐκ σπαραγίων*, quod est apud Philonem de libert. & de Abrah. i. e. à fasciis, à bulla inde; idem cum illo *ἐν βήνῃ*, à teneris, à cunis; ab ipsa cunabulari vita, ut loquitur Dudo *Quint. pref. Norm. ἀμφοτέρωθεν, ἀμφοτέρωθεν*, collactii, qui idem lac luxerunt, *ὁμοσπάρτοι*, (*σπάρειν* enim de re eadem est apud Hom. H. in Apollinem). iisdem fasciis involuti, iisdem crepundis ornati, iisdem cunis agitati. Reinesius.

2. *pauperum*] Pro Patav. *pauperorum*. In MS. enim est *pauperetum*. Sed & paucissimis abhinc lineis pro *dispare paravit*, in MS. exstat *dispare pallavit*, quæ talia centena Varietas lectionum ob oculos statuit, ut quisquis ea viderit, vel invitus largiturus sit, vix quidquam ex huius manu contra auctorem quæ dicendi artem firmiter posse concludi; à qua suspicione si eum liberemus, mitius eum Fragmento agetur; præsertim habita ratione dicentium, hominum ex Asia, nuper fervorum, & ejus commatis, aliarumque circumstantiarum, ut forsitan in progressu magis enucleabitur. Tilebomenus: *Pauperorum*, nil mutandum: Ita enim loquebantur veteres. Schefferus: Mallem ego, *pauperiorum*.

1. *pra literis*] Patav. editio, *pra literis*. MS. *pro litteris*. Scribo autem *literis*, tamquam, &c. premendo in talibus vestigia priorum editionis Gabberii seu Gonsalii, ne vel hac parte inconstantia ac lubricitas descriptoris, me adjutore & traduce quasi Auctori oblit. quamquam in talibus mirè varietur, etiam in eadem editione. Schefferus: Scribendum est, *pra literis*.

2. *fatuum esse*] Ludit ambiguitate vocis, more suo. Dixerat superius ad Agamemnonem, posse loqui, etiam si non loquatur. Id repetit hoc loco, addita causâ, quia sit instructus literis, & doctus. Sed repetit vocabulo ambiguo. *Fatum* enim est, & qui fari potest, & qui est ineptus stolidusque. Omnino enim *fatui* vox honesta fuit, itaque omnes dicti sunt initio *vates*, nec hi tantum, sed & pueri, qui didicissent fari. Volunt verba Varronis lib. v de L. L. *Fatur is*, qui primum homo significabilem oram emittit vocem. Ab eo, antequam ita faciant, pueri dicuntur infantes, cum id faciunt, jam fari: cum hoc vocabulum à similitudine vocis pueri, ac *fatuus*, fari sit dictum. Ita scribo, non fari id dictum, ut est in vulgatis. Sententia est ista, pueram infantem dici, quamdiu non loquatur, postquam loqui ac fari didicerit, vocari fatuum. *Fatuus* ergo, qui scit loqui. Donatus ad Eunuch Terent. A. v. sc. 8. *A fando, fatuus dicitur*. Sed quia ferè, qui loquantur multum, sunt inepti stolidique, hinc de ipsis quoque usurpatum hoc vocabulum. Quo proinde ludit noster, nec modò literatos loqui multa posse innuit, sed ex literis quandoque stolidos fieri. Id quod proverbio circumlatum intelligimus etiam ex isto Festi ad Paulum Auctor. cap. 26. *Infans Paulus, multa te litera ad infamiam convertunt*. Schefferus.

3. *te persuadeam*] Ennius apud Servium P. Danielis. *Quis te persuasit?* Vide Merulæ Fragm. p. 39. Apulejus lib. ix. *Tunc uxorem ejus suasi, ac denique persuasi, sedederet paululum*. Idem paulò post: *identidem suadebat maritum, temporibus quieti decedere*. Non observârunt etiam recentissimi editores, ideoque post *suadebat*, perperam posuere comma. Ad eundem modum verbo

inveniemus quod manducemus : pullum , ova .¹ Belle erit ; etiamfi omnia hoc anno tempestas dissipare paravit .² Inveniemus ergo unde saturi fiamus .³ Etiam tibi discipulus crescit Cicero meus ,⁴ jam quatuor partis dicit ; si vixerit⁵ habebis ad latus servulum . Nam , quidquid illi vacat ,⁶ caput de tabula non tollit : ingeniosus est ,⁷ & bono filo ,

verbo simplici est usus Tertullianus in de hab. Mul. Tu es , qua cum suis , quem diabolus aggressi non valuit . De Eva loquitur , cui manducationem pomi diabolus persuaserat . Noster infra iterum : *persuadeo hospitem nostrum* . Ceterum , *persuadeam* videtur positum , ut apud Symmachum , *exhibeam* ; apud Sardonium , *taceam* , *indulgeam* , *gaudeam* , *frudeam* , & id genus , de quibus consulendus Vossius III Annal. c. 34 . Nisi quis existimet , post , *nostras* , collocandam esse interrogationem , id quod mihi non displiceret . I. Schefferus .

1. Belle erit] sc. nobis . vivemus jucundè ac hilariter . Schefferus .

2. Inveniemus ergo] Illud ergo non placet . forsan scribendum atque distinguendum est : *inveniemus , large unde saturi fiamus* . Sed nihil definitio . Schefferus . Ergo , refertur ad præcedentia : *pullum , ova . Belle erit* . Etiam paulò aliter distinxit .

3. Etiam tibi discipulus crescit] Ita supra : Etiam videte , quàm porcus ille comederit . Plaut. Aulul. II , sc. 75 . Quid nunc ? etiam mihi despondes filiam ? Crescit tibi , ut mox evadat tuus , ut tu eum habeas discipulum . Noster in jam editis : *Pascitur gallina tibi , gallus spado* . Plautus Bacch. III , sc. 3 . Mihi discipulus , tibi sodalis perit . Scheffer .

4. jam 4 partis d.] partis , partem , partes . MS. & Patav. j. 4 partis d. Infra , centum partes dico . & , decem partes dicit . Nec refert , quòd hic partis , ibi partes ; quia intra regulas variare licet : & diversi loquuntur . Schefferus : Infra : decem partes dicit . Itaque hic scribe , partis , i. e. partes , quomodo solet etiam in aliis . Sed

quznam sunt hæ partes quatuor ? Existimo de partibus Grammaticæ sermonem esse , quas fuisse quatuor apud veteres docet nos Gerh. Vossius . Reinesius : *Lam quatuor partes dicit* . Loquitur de Cicaronis sui apud magistrum Latinum literas discantis in Grammatica profectu . Sic infra de alio puero : *decem partes dicit : librum ab oculo legit ; itemque partes centum dico* . Hinc interpretor inscriptionem apud Gruterum DCXXV , quæ est de C. Terentii Frusti Attico : LITERATUS . GRÆCIS ET . LATINIS . LIBRARIUS PARTES (sic emendo quod edidit Pontes : haberetque ita schedas Verderii annotant) DIXIT . CCC . Per Partes non intelligi possunt partes Grammaticæ vel etiam Orationis : sed sententiæ particulares & *γυναικὶν λέγει* Latinis verbis expressa , quæ tironibus pro exercitio Græcæ Linguae ediscenda proponi solebant . Idque adparet è libris de tota re Grammat. Dosithei magistri tribus , uti dixi in Defens. Variarum contra censuram Poeta L. p. 96 .

5. habebis ad latus] Hoc ita dicitur , ut , *habebis ad manus* . Bene autem , *ad latus* , sic enim propriè de discipulis . Cicer. in Lælio : Ego à patre ita eram deductus ad Scaevolam , sumpta virili toga , ut quoad possem & liceret , à senis latere nunquam discederem . Schefferus .

6. caput de tabula non tollit] Per proverbii modum de assiduo usurpatur , tabulam seu librum continuo inspicit . Similiter *manum de mensa tollere* dixit Varro II Prometh. Idem .

7. bono filo] Bona specie ac forma . Lucret. IV .

Sunt

filo, 'etiamsi in nave' morbosus est. Ego illi jam ³ tres cardueles occidi, ⁴ & dixi, quod 'mustela comedit'; invenit tamen 'alias nervias'; & libentissime pingit. Caterum jam Graculis ⁷ calcem impingit, & Latinas cepit non male appetere, etiamsi magister ejus sibi placens sit. Nec uno loco consistit, ⁸ sed venit, dem literas, sed non vult laborare. Est & alter, non quidem doctus, ⁹ sed curiosus, qui

Sunt igitur jam formarum vestigia
certa

Qua vulgò volitant subtili pradita
filò.

Plautus Merc. iv, f. 4. Satis scitum
filum mulieru. Confer Gellium i, c.
9; & xiv, c. 4. Io. Schefferus.

1. etiamsi in nave morbosus est] Sci-
licet quando mecum sorte mare ingredi-
tur. Erant enim mercatores hi liberi,
qualis ipse olim Trimalchio fin-
gitur: & ubi hæc contigerunt, in co-
lonia intra Italiam Græca, urbs ma-
ritima fuit Ancon, aut Neapolis. Vt
in veteri Satyrico interpretes do-
cent. Sic vero pro Patavino, etiam-
si tum naves; & MSi, etiamsi in naves.
Schefferus: etiamsi tum naves. Corri-
go: etiamsi tam navis. Sententia, li-
cet sit tam diligens & assiduus in li-
bris, tamen bono filò est. Attendit
ad id, quod vulgò lucubrationes nimis
pertinaxque studium pallidos &
macilentos reddit. Reinellus: etiamsi
tum naves morbosus est. Leg. etiamsi cum
nauseat m. e. Bona corporis constitu-
tione & firma cum esse dicit; sed
cum nausæ & inappetentiâ laborat
interdum, morbosus quid & suspecti
ostendere.

2. morbosus est] An hic abest nega-
tio, non morbosus est? Schefferus.

3. tres cardueles] Patavin. & MS.
cardes. Schefferus: Vix dubito, quin
rectum sit, tres cardueles. Sanè cardue-
les etiam apud veteres Romanos fuisse
in deliciis, artes varias efficere, &
imitari voces edoctas, licet facile ex
Plinio colligere. Vide lib. vii, c. 42.

4. & dixi, quod must.] Optime.

Consule Vossium in de Constr. c. 62.
Scheffer.

5. mustela] Pro MS. & Patavin.
mustella. Schefferus: mustella. Felis,
ut quidem putat Rigaltius ad Phæ-
dram. Sed possumus de mustela vera
hic accipere. Mustela dico. Sic enim
malo, quam mustella, ut hic legitur.

6. alias nervias] i. fides, choridas. MS.
& ed. Patav. a. nervas. Tilebomenus:
leg. nervias. Schefferus: alias nervas,
& libentissime. Corrigo: alias novas:
puta, cardueles. Sequitur deinde no-
va periodo: Et libentissime pingit, ubi
Et, est Etiam.

7. calcem impingit] dimittit eas à
se: quasi jam satis didicerit. Est enim
hæc per fastidium rejicientis quid-
piam consuetudo. Schefferus.

8. sed venit, dem literas] Subintel-
ligendum: sed venit (petens) dem l.
Tilebomenus: sed venit dem literas: sed
non vult laborare. Sic lege & distingue:
petit, dem literas, sed non vult laborare.
Schefferus: sed venit dem literas. Mu-
tilus hic locus est, nec divinando fa-
cile restituatur. Tamen nescio an-
non id ipsum continuerit, quod se-
quitur, sed non vult laborare. Mihi cer-
te glossam sapit, vel propter istam in-
concinnam conjunctionis ejusdem
repetitionem. Ex verbis igitur Tile-
bomeni (etiam mente Schefferi) sic
foret legendum: Nec uno loco consistit;
petit dem literas, sed n. v. l. Quod pla-
cet; sed tantum mihi in hac prima
politura non sumo, qui præter signi-
ficantia verba, & qualem qualem
sensum ferè nihil specto.

9. sed curiosus] Delectatur voce hæc
Petro-

qui plus docet, quam scit. Itaque seriatim diebus solet domum venire, & quicquid dederis contentus est. Eni ergo nunc puero aliquot libros rubricatos, quia volo illum, ad domum rationem, aliquid de jure gustare. Habet hac res panem. Nam literis satis inquinatus est; quod si resiliat, destinari illum artificium docere, aut tonsorium

Petronius frequenter, etiam in editis. Vnum locum adducam, nostro non multum abimilem: neque est, quod curiosum aliquem extimescat. Est hic curiosus, qui novisse quærit facta ipsorum. Sic in nostris, qui non quidem doctus, scire tamen multa & recondita, discereque paratus est. Io. Schefferus.

1. *quam scit*] hæc jocò dicuntur, ab homine ebrio. I. Schefferus.

2. *libros rubricatos*] pro MSi, & Patav. *libra rubricata*. Schefferus: *libra rubricata*. Corrige: *libros rubricatos*, vel *rubricata*, ut subaudiatur, *legi*, sitque ita dictum, sicut apud juvenalem Sat. XIV, v. 192, ponuntur *rubra leges*.

— *Scribe puer, causas ago, perlege rubras*

Majorum leges. —

Porro *rubricata leges*, vel *libri rubricati* dicti sunt, quia capita & tituli librorum juris minio fuerunt notati. Vnde rubricarum frequens mentio, & apud Persium Sat. V, *Rubrica Mafuri*, scripta Consultissimi ejus viri Iuridica.

3. *Habet hac res panem*] Ad eundem modum istoc dicitur, ut *res habet offensionem, periculum, precium, usum*, & id genus. Sidonius v Car. *Otia frigus habent*. Schefferus.

4. *literis*] Peculiari notione, pro ut notant scientiam nonnullam scribendi ac dicendi, ex qua *litterarum* nomen, oppositum eruditorum nomini. Sueton. in lib. de Ill. Gramm. cap. 4. Cornelius Nepos in libello, quod *istiusmodi litterarum ab erudito, literatos vulgo ait appellari eos, qui aliquid diligenter & acutè scienterque possint aut dicere, aut scribere*. Idem.

5. *destinavi illum artificium docere, aut tonsorium*] MS. & Patavin. d. i. *artificii d. a. confreinum*. Tilebome-nus: *confreinum*. scribe, *tonstrinam*. Schefferus: *artificii — confreinum*. Hæc verba satis depravata sunt, &, ut censco, sic emendanda: *destinavi, illum artificium docere aut tonstreinum, aut praconem, &c.* *Destinavi, docere illum*, est, *destinavi*, ut doceat illum. nam *destinare* hic est absolute positum, pro *constituere apud se*. Quomodo Vellejus II, cap. 110. *pars suis sedibus praefidium esse, destinaverat*. Sed quid illud, *tonstreinum*? Puto esse à *tonstrinus*, & intelligi tonsorem, quem sic censco vocatum, quod sit in tonstrina. Sicuti *cupidicinus* est in glossis pro eo, qui cupidè est in cænis. Martialis lib. IV Ep. ad Lupum, *ratione non multum dissimili: Artes discere vult pecuniosas; Fac discas citharædus, aut choraulles*. Reinesius: *destinavi illum docere artificium aut tonstreinum aut praconem*. Videretur peccasse librarius transposito vocalium *e* & *i*, legendumque *tonstreinum*, subintelligendo artificium: *tonstreineus* à *tonstrina*, ut *spineus* à *spina*. *Tonstrinum* pro *tonfore* dici & accipi posse dubito. Sed mihi nec *tonstrina*, nec *tonstreinum* placuit: illud ideo, quòd difficile hic sit locum pro arte capere, tum quòd subito desultaret constructio intuitu ejusdem à casu gignendi in accusandi, cum tamen utrobique possit esse alter horum: hoc verò quia artificium tonsorium non est tonstreinum, i. e. ad tonstrinam pertinens, sed tonstrina pertinet ad artificium, estque ipsa tonstrina concretum q. ex arte tonsoria, ut animal ex anima, homo ex huma-

forum, aut praconem, aut certè ¹ causidicum, quod illi auferre non possit nisi Orcus. ² Ideo illi cotidie clamo : Primigeni, crede mihi, quicquid discis tibi discis. Vides Phileronem causi dicum, si non didicisset, hodie samem à labris non abigeret. Modo, modo collo suo ³ circumferebat onera venalia : nunc etiam adversus Norbanum ⁴ se extendit. Litera ⁵ thesaurum est, & artificium nunquam moritur. † Ejusmodi ⁶ fabula vibrabant, cum Trimalchio intravit, & ⁷ deterfa

† Encolpius.

humanitate, & innumera alia. non sic spina & spineum; nec sic tonfor & ars quemadmodum tonstrina & ars, quippe ars & tonfor (unde Grammaticè tonforius, a, um) subiecto sunt idem.

1. *causidicum*] Distinguit enim Fabius l. XII, c. 1, forensem atque mercenariam litium advocatorum & causidicorum vocem, serio, à scientia & virtute Oratoris. Docere autem praconem, causidicum ita dicitur, quemadmodum discat citharædus, aut choraules ex Martiali proxime adductum.

2. *Ideo illi cotidie clamo*] i. e. frequenter dico, inculco, ἀειδὼν. Sen. Ep. 27. Sic itaque me audi, tanquam necum loquar, &c. Clamo mihi ipse. Th. Reinesius.

3. *circumferebat onera venalia*] Quænam erant illa onera? Puto ego bajulum fuisse circumforanei alienijus, ejusque res venales circumtulisse per plateas. Nisi malis, olera venalia; nam onera non satis placet. Schefferus. Modo collo suo circumferebat onera venalia. i. e. erat in ordine infimo latrariorum, φορτοβάσις αὐτῆς, ὁ τὸ ἀγώγιμος ἐν φορτίῳ κερδοῦς, quæstum faciens bajulandis mercibus. Onera venalia sunt fasces, sarcinæ, scortæ, mantice, valixæ, & quælibet volucra; nobis Ballen: collò vel lorix collò dependentibus ferri solita. Reinesius.

4. *se extendit*] Puto divitem, multisque agris instructum innuere. nam extendere se hoc loco, sicut ego arbitror, proferre res suas & amplificare.

Adversum Norbanum accipio, pro ò regione ejus, ex adverso prædiorum Norbani, vicini fortassis hujus Phileronis, atque divitis. Io. Schefferus.

5. *thesaurum est*] An hoc retinendum? Plautus Aulul. 11, sc. 2.

Credo ego jam illum inaudisse, mihi esse thesaurum domi :

Id inriat.

Scio, Vossium censere, illud *Id* hic poni pro *ideo*, ut sit alio loco, verum haud satisfacit. Adscribam, quod observat Barthæus lib. xxxi Adver. c. 6. Dicit ibi, codicem se habuisse Plauti Mf. qui Taubmanni quondam fuerat, ex eo ita notat: *Auri thesaurum clam omni, in medio foco. Mf. glossam istam præfert: Nota, thesaurum neutro genere dici. Sanè fusilem non esse puto, & respexisse ad illud, quod sequitur: Næquam indicare id filio voluit foc. Sed & tertio locò, ubi vulgò legitur, quamcum thesaurum demonstraret filio. Mf. quam id thesaurum. Quod ego interpolatum ab iis arbitror, qui versum in veteri scriptura claudicare putaverunt. Cum veritas sit, more Plauti M, & Comici non elidatur. Hæc, ut dixi, Barthæus; quæ non parum nostris firmant. Schefferus. Certè in nostro protographo finale compendium hic non aliud quàm m.*

6. *fabula vibrabant*] Tilebomenus: scribe, fabulas vibrabant. Schefferus: vibrabant neutraliter, pro, hinc inde jactatæ sonabant. Elegans & appositum verbum, unde vibrans oratio apud Fabium. Sed & noster adhibet in talibus, ut constat ex jam antè publi-

¹ *deterſa fronte unguento, manus lavit, ſpacioque minimo interpoſito: † Ignoscite mihi (inquit) amici, multis jam diebus* ² *venter mihi non reſpondit: 3 nec medici ſe inveniunt. profuit mihi tamen*

‡ *Trimachio.*

publicatis. Et in re alia pariſi modò, *pila inter manus luſu expellente, vibrabant.*

1. *deterſa fronte unguento, manus lavit*] Non ſatis hoc intelligo. Quomodo enim frons detergitur unguentò? Alibi fit ſpongià, vel palliò apud noſtrum, non unguentò. Credo ſcripſiſſe, *deterſa fronte unguento*. Deterſo fronte, eſt, terſo de fronte. Quomodo in editis: *Pierio defundes pectore verba*, pro, fundes de pectore Pierio. Item, *detrahit humeris laciniam*, pro, trahit de humeris. Schefferus: *deterſa*. Conſtruſtio indicat aliter hoc verbi legendum quàm poſitum. an acumine Hebræorum, aliis punctis ſignantium ſecus quæ legi volunt? Nimirum *deterſa* i. *purgata* ſ. (ab) u., idque ob exceſſum unguenti, & in odium; ac ſequitur, *manu lavit*.

2. *venter mihi non reſpondit*] non ſcit officiũ ſuum, non exſolvit debitum ſuum. Tracta ratio loquendi à debitoribus, qui cùm omittunt facere, quod debent, non reſpondero dicuntur. Cic. xvi Ep. 2. *ſis ſape, ut ſi, qui debent, non reſpondeant ad tempus*. Quia itaque venter ei erat lubricus, nec continēbat cibos, ſicut oportuerat, non reſponſiſſe dicitur. Atque ita fortè non incommode explicare licet iſta verba. Magis tamen inclino, ut exiſtimem hoc ita poſitum, ut apud Suetonium, *villa non reſpondet*. Extant verba viri Iulii c. 46. *Villa non tota ad animum ei reſpondebat*. Fufcus apud Sen. Cont. 9. *Quid pius ſim, ad manum argumentum eſt, nempe quia abdiquanti reſpondet*. Enodius: Ep. 6. *non reſpondentia cultoribus arva*. Schefferus.

3. *nec medici ſe inveniunt*] Bene; opinor. Medici ſe non inveniunt;

cùm quaerunt mederi alicui, ſed medicinam nullam reperiunt efficacem ac idoneam. Nam vocabulum *medici* ſignificanter ponitur, & cum efficacia pro iis, qui re vera medentur, non ſolum illis, qui medendi proſtitentur artem. Quafi diceret, quaſiſſe quidem ſatiſfacere nomini ac profeſſioni ſuæ, voluiſſeque ipſo opere medicos eſſe, ſed non præſtare id potuiſſe. Sic hunc locum explico. Petronius in de bello Civ.

— *quaerit ſe natura, nec invenit.*
Ovid. Ep. ſt. Sapphus. *Postquam ſe dolor invenit*. Sic enim ibi habere Mſs optima, Gronovius docuit. Ruricius 11 Ep. 9. *cum me in me non inveniam*. Schefferus. *nec medici ſe inveniunt*. Vim elegantiz iſtius optime intelligemus ex hiſce M. Seneca praefat. l. 3 Contr. ubi de declamatoribus in ludo tironibus: *Volens adſueta claſſe et dilecta umbra corpora ſub dio ſtare non poſſunt, non imbrēm ſerre, non ſolem ſequi: vix ſe inveniunt*. i. e. cùm diſerti ſuo arbitrio eſſent intraque ſepta ſcholz ventitantes magnum ſpirarent, nihil minus quàm diſertos ſe eſſe agnoſcunt, & vix mutant rhetoriſci, cùm in forum venerint pugnaturi. Hic *medici ſe non invenire* dicuntur, qui cùm medici eſſe & ſtare primo loco vel à ſeipſis vel à vulgo praerentur, in arenam, in ægorum clinas protracti *non inveniunt* (in verbum adſpectabilis) ſunt & cum impoſitoria ſua loquentia promiſſorumque multa caligine & ambage involutorum vanitate non expediunt, quod ægoris ſit uſui, nullos explicant. Verbum *invenire* eadem venuſtate de inanimatis dixere quoque veteres: *dolorem ſe invenire* de eo, qui cùm ante non ſentiretur, emicare incipit & glifcere, Ovid. xv. Ep.

¹ malicorium, & tada, ex aceto. Spero tamen jam ventrem ² pudere, ni sibi imponit; alioquin circa stomachum ³ mihi sonat, putes taurum. Itaque, si quis vestrum voluerit ⁴ sua re causa ⁵ facere, non est, quod illum pudeat. Nemo nostrum ⁶ solide natus est. Ego nullum puto tam magnum tormentum esse, ⁷ quam continere. Hoc solum vetare, ne lovis potest. Rides Fortunata? qua soles me nocte ⁸ desomnem facere. Nec tamen in triclinio ullum vetui facere, quod se juvet

Ep. Her. transfumtaque est ista Latinitas in nostram etiam popularem, cum eum se invenire dicimus, qui quod ante nescire videbatur, ejus nunc se satis scium esse ostendit; & cum qualitatem v. g. saporem, odorem, bonitatem, malitiam, se invenire, quæ ante non observata nunc se erigit, exserit & erumpit. Th. Reinesius.

1. malicorium] Pro MS. & Patav. maleicorum. Schefferus: maleicorum, & tada, ex aceto. Scribe, maleicorium. Tada decoctæ in aceto meminit Plinius, sed contra dentium dolores, non hunc morbum.

2. pudere, ni sibi imponit] pro MS. & Patav. pudorem sibi i. Tilebomenus: Spero tamen jam ventrem, pudorem sibi imponit. sic lege. Spero tamen quod jam venter pudorem sibi imponat. Schefferus: pudorem sibi imponit. Suspicio, pudere, ni sibi imponit. Illud pudere, positum est absolurè, ut in illo Ciceronis i de Orat. Quem non pudet, hunc parâ dignum judico. Sibi imponere ventrem dicit, quando non continet; quia novis aliis atque aliis, ipsique ingratissimis remediis ac potionibus onerabitur.

3. mihi sonat, putes taurum] scilicet, sonare, & mugitum edere. Nisi velis legere, putes esse taurum, & potuit ob literarum similitudinem excidisse ista vocula. Cæterum sic Plautus, crepitas mihi venter vacuus, crepant sibi intestina. Schefferus. putes taurum. Itaque. legendum: putes taurum mugire. Itaque. Io, Cai. Tilebomenus.

4. sua re causa] Illud causa, glossema viderur. Suare, est ex sua re, omisâ præpositione. vide infr. 10. Schefferus.

5. facere] scilicet, quod natura exigit. Sic infra: caput ad stellam facere. Suspicor sic usurpasse Plautum IV, sc. 7. v. 81, ubi ait:

— tunc etiam cubitare solitus es in cunis puer?

St. Salicet. B. A. etiamno facere solitus es, scin' quid loquar?

Novi, aliter hoc explicare doctos, scilicet ut turpiculum quid denoter; nec repugno. Tantum illa ipsa verbi ambiguitate puto ludi, ut non infrequens est Plauto. Conveniunt utique, cubitare in cunis, atque facere illo, quo dicebam, sensu. Schefferus.

6. solide natus est] sic compactè, ut nihil intus sit spirituum, qui subinde desiderant exire. Verè Petronianum. Sic enim in editis: Ita verò, inquam ego, tanquam solidos alligaturus, quibus non soleat venter injuriam facere. Scheffer.

7. quam continere] absolurè. Ita mox: medici vetant continere. Sic continentiam absolurè posuit Suetonius in Claudio cap. 32. Dicitur medicitas edictum, quo veniam daret flatum crepitumque ventris in convivio emittendi: cum periclitatum quendam præ pudore ex continentia reperisset. Idem.

8. desomnem facere] Eripere mihi somnum, bombis tuis. Sic depilum, depilum existat apud alios. Idem.

vet. Et medici vetant continere; vel, si quid plus venit, omnia foras parata sunt: aqua, lasanum, & cetera minutalia. credite mihi, anathymiasis si in cerebrum it, in toto corpore fluctum facit. Multos scio sic petisse, dum nolunt sibi verum dicere. † Gratiarum agimus liberalitati, indulgentieque ejus, & subinde castigamus crebris potuunculis risum. Nec adhuc sciebamur nos in medio lautitiarum, quod ajunt, clivo laborare. Nam tum mundatis ad

† Enalpius.

sympho-

1. omnia foras] Ita suprâ: Domi leones, foras vulpes. Et in jam editis. G. moxter foras cœnat. Io. Schefferus.

2. aqua, lasanum] pro MS. & Patav. a. lassant. Tilebom. lassant. L. lana. Schefferus: aqua, lassant, & cetera minutalia. Scribe, aqua, lasanum, & cetera minutalia. Per minutalia intelligit cum alia, tum lignum, cum adhzrente spongia, de qua Seneca Ep. 70. Lignum, quod ad emundanda obsecna adherente spongia positum est, totum in gulam farfit. Sunt autem minutalia dicta à minustal, quod significat minutum qualescunque. habesque minutalia etiam in Glossis Tironis cap. 10, pag. 51.

3. anathymiasis si in cerebrum it, in toto] MS. anathymiam is si in cerebrum is in toto. Patav. edit. anathymia is si i. c. is, & in toto. Schefferus ad Patavinam: Mirè hæc corrupta sunt. Scribe confidenter cum Cl. Gronovio, anathymiasis in cerebrum it. Ανανθυμιασισ Græce, vapor est, & exhalatio quæ hinc de ventris flatibus intelligenda. In cerebrum it, ad eundem modum, sicut suprâ, vinum mihi in cerebrum abiit. Reinesius: anathymiasis si in cerebrum it. Græci hoc dicunt βλαπτις τοῦ τῆς οὐχ ἀναθυμιασισ (ladi ab anathymiasis vini). Athen. l. 2. Anathymiasis verò pro vapore seu exhalatione medicorum Latinitatis corruptæ vocabulum est. Oâv. Horat. l. 2. Emporist. c. 1. Quibus ex anathymiasis caput fuerit iniquitatum. Guarimopus Petrus Damiani æquali seculo undecimò, l. 1 Papiemorii, cap. 2, sic: Quod

flex stomacho fuerit anathymiasis in cerebro; & l. 2, c. 18. Anathymiasis est stomachi resolutio ex fumigare. Et seculo tercio decimò Matth. Sitaticus med. de Salerno Pandect. c. 43. Anathymiasis, anrimiasis, delatio fumus sursum à stomacho ad corpus. Paulò doctius proximus ab hoc Ioh. Anton. Campanus l. 9, Ep. 44. Dicunt medici, agrotare me stomachi fumo, quem & Græci anathymiasin vocant.

4. fluctum facit] Ita eleganter illos statuum discursus cum bonu semugitu, fluctuatum, inhaat, describit. I. Scheffer.

5. sibi verum dicere] Quid an scribendum. dici: Sed existimo coherere, nolunt dicere verum sibi. Illud sibi eleganter ponitur pro eo, quod ad usum commodique eorum valet. Senilius est; etiam si sentiant, quid exigat natura, nolunt tamen illud fateri, ac sic palam dicere verum, quod ipsis tamen foret utile. Schefferus.

6. castigamus crebris potuunculis risum] Et impentem coheremus atque impedimus. Eleganter Statius lib. ix Theb. de equo loquens: notis & castigata jubarum libertas. Idem.

7. quod ajunt clivo] Pro MSi, & Patav. quo ajunt divo. Schefferus: quo ajunt, divo: N. Heinliuss: quod ajunt, clivo. rectissime. Porto laborate in medio clivo rei, ille dicitur, cui pars illius maxima superest conficienda.

8. Nam tum] Pro MS. & Patav. Nam cum. Schefferus: Nam cum mundatu. Perperam. Legendum, namque mundatu, aut quid simile. Proxime

M

abieri-

symphoniam mensis ¹ tres albi sues in triclinium adducti sunt, ² *capistris*, & ³ *tintinabulis* culti, quorum unum binum nomenclator esse dicebat, alterum trimum, tertium vero jam senem. Ego putabam petauristarios intrasse, & ⁴ porcos, sicut in circulis mos est, portenta aliqua facturos. Sed Trimalchio expectatione discussa: † *Quem, inquit, ex eis vultis in cœnam* ¹ statim fieri? Gallum enim gallinaceum, ² phasiacum, & ejusmodi nanias rustici faciunt: mei

† Trimalchio.

coci

abierimus à scriptura veteri, si legamus, tum.

1. *tres albi sues*, &c.] Etiam hoc pro supercilio Trimalchionis rem magnificat: tali enim colore fuisse suum Calydonium est in Cleomenis Meleagro apud Athen. l. 9. Varicolores habebantur pro deterioribus. Caterum pompa ista suum tintinabulatorum an sit è veteribus Romanis una nescio; poterat videri ad XII illos D. Antoni dictos, cum tintinabulis per vicos Lutetiae libere vagantes, confecta esse; nihil tamen adfirmo. Th. Reinesius.

2. *capistris*] Ad ora revinctis, quibus possent, quò esset lubitum, deduci. Martial. lib. I Epigr. 84.

Paret purpureum aper capistris. Io. Schefferus.

3. *tintinabulis*] Ad collum adpensis, quibus ad spectaculum ipsarum vulgo traherentur. Hunc enim puto fuisse scopum istorum tintinabulorum. Ita habes asinum, *tintinabulis perargutis exornatum* apud Apulejum lib. x. Schefferus.

4. *porcos, sicut in circulis mos est, portenta aliqua facturos*] Ludos, & cum primis saltus admirandos per rotas, & id genus, quod alias petauristae ipsi facere consueverunt, & sursum deorsum per aëra se librare, volitantium instar, perque orbes cito saltu se transmittere. De quo Manilius lib. v.

Ad numeros etiam ille ciet cognata per attena

Corpora, qua valido salient excussa petauris,

Alternosque ciet motus: clatus & ille

Nunc jacet, atque hujus casu suspenditur ille.

Membræque per flammæ, orbosque ommissa flagrant

Molliter ut liquidus per humum ponuntur in undis.

Delphinumque suo per inane imitantia motu

Et viduata volant penni: & in aëre ludunt.

Hæc ergo talia interdum & quadrupedes docebant facere, populoque in circulis ostentabant, quæ res duravit ad nostra usque tempora, meminimusque nos equulei, capræ, catulorum, qui hac arte plebem oblectarent. Idem.

5. *statim fieri*] Grandius, pro parari, mactari. quomodo victimæ dicuntur fieri, cum mactantur diis. vide Brisson. Nisi malimus, culinæ verbum esse, propriæque de præparatione ciborum usurpari, quod mihi placet. Ut intelligatur, *coctum fieri*, quod usurpat noster in frequentibus. Plautus Aulul. 111, sc. 3. *Coquite, fucite, festinate nunc jam, quantum lubet.* Male corrigunt nonnulli, *farcite*. Martialis xiii, Ep. 54 de perna:

Cretana mihi fiet, vel massa licebit

De Menapis; tanti de petasone vorant. Idem.

6. *phasiacum*] Vt hoc è tribus pro MS. & Patav. *penthiaconum* eligerem, perinovit comma in MS. post *gallinaceum*. Tilebom. *penthiaconum*. lege, *penth-*

coci etiam vitulos¹ ano coctos solent facere. † Continuoque cocum vocari iussit, & non expectata electione nostra maximum natu iussit occidi: & clara voce. † Ex quota² decuria es? † cum ille ex quadragesima respondisset: † Emptitius³ an, inquit, domi natus es? † Neutrū, inquit cocus, sed testamento Pansa tibi relictus sum. † Vide ergo, ait, † ut diligenter ponas; si non, te jubebo in decuriam viatorum conjici. † Et quidem cocum⁴ potentia admonitum in culinam

† Encolpius. † Trimalchio. † Encolpius. † Trimalchio.

† Coeus. † Trimalchio. † Encolpius.

obso-

pentaplum (πενταπλουν, — πλῆς, quintuplus, quintuplex). Schefferus: *penthiacum*. Hoc quid sit, non assequor. Putes, *penthiacum* scribendum, & gallinaceo jungendum esse, ut sit *πενθιακος* (*lugubris*) gallinaceus, forte quia Nocti sacer. Reinesius: *Gallum enim gallinaceum, penthiacum, & ejusmodi nanius rustici faciunt*. Superbus jactator suae culinæ lauticias extollit, quæ in aliorum, etiam Regum, mensis è remotis locis petita ponuntur, conspuit & deprecia. Quem *penthiacum* dicit, eum h. trajecta phasiacum esse putem, sc. gallum: xquantur enim phasiani generi gallinaceo alendi facultate, sapore præstant. Idem Petronio in editis quoque celebratur *ales Phasiacis petita Colchis*. Quod propius absit à scripto; quam quod dedi, excussis omnium Cœnasum elenchis, vix reperietur.

1. *ano coctos*] Pro MS. & Patavin. *ano cocto*. Tilebom. & Schefferus, hujus verba: *ano cocto solent facere*. Perperam. Scribendum: *ano coctos solent facere*. Sic in sequentibus: *ano coctus fieret*. Illud *ano*, est *aeno*, vel *aheno*. Quamquam & in Isidori libris occurrit *emilium*, e simplici, ab hoc *eno* sive *ano*. Schefferus.

2. *Ex quota decuria es? cum ille se ex quadragesima respondisset*.] Artificum Collegia habebant suos Patronos, Quinquennales, qui & Magistri: Decuriones: uniuscujusque etiam eorum Corporati in Decurias distributi erant: quo de plura ad In-

scr. 19 Cl. I. Transferti verò ex una in aliam modò honorificum & lucrosū; modò ignominiosum non minùs quàm si militi gradus mutaretur, ut è digniore loco ad statum Equitis seu Tironis retrojiceretur; eodemque modo minatur hic Trimalchio coco suo, si diligenter non posuerit, se eum in decuriam Viatorum conjecturum. Censenda autem ista sunt ad morem Urbis, in qua tot coquorum Decuriæ; in Colonia, ubi reliqua agi fingit Petronius, Corpora tot capitum, quæ quadraginta Decurias implerent, fuisse non potuerunt. Reinesius.

3. *an, inquit*] MS. *an inquit*. Patav. edit. *inquit, an*.

4. *ut diligenter p.*] ut d. sic MS. Pat. edit. ut omisit. Schefferus: *diligenter ponas*. Etiam hoc culinare verbum, pertinetque ad coquos, præparantes cibos. Mart. lib. xi Ep. 86.

Hinc exit varium coco mimital,

Vt lentem positam, subamque credas.

5. *potentia admonitum*] MS. & Patav. edit. *potentia*. Tilebomenus: *Et quidem cocum potentia admonitum*. scribe. Tum quidem coquus potentia admonitus. Schefferus: *potentia admonitura*. h. e. potenter, validè, vehementer, ut sit ablativus. Verùm ego mallem, *potentia admonitum*, isto sensu: fuisse coquum admonitum per ista heri verba potentia, quam herus in ipsum haberet, metuque ejus adactum, ut summa cura expediret mandata ejus. Cic. in Top. ut veni Veli-

M 2

liam,

obsonium duxit. Trimalchio autem mihi ¹ ad nos vultu respexit :
[†] Et vinum, inquit, si non placet mutabo, vos illud oportet ² bonum
 faciatis. Deorum beneficio non emo, sed nunc quicquid ad salutem
 facit in suburbano nascitur eo, quod ego adhuc non novi. Dicitur
 confine esse ³ Taracinenfibus, & Tarentinis; nunc conjungere agellis
 Siciliam volo, ut cum ⁴ Africam libuerit ire, per meos fines navigem.
 Sed narra tu mihi Agamemnon, quam controversiam hodie decla-
 masti. ⁵ Ego autem ⁶ si causas non ago, in divisione tamen literas
 didici; & ⁷ ne mi putes studia fastidita, tres bibliothecas habeo,

† Trimalchio.

unam

liam, tuâque & tuos vidi, admonitus hu-
 jus arii alieni, nolui deesse ne tacita quidem
 flagitationi tua.

1. ad nos vultu respexit] Petronia-
 num. Vt in editis: respiciens ad Eu-
 molpum. Io. Schefferus.

2. bonum faciatis] Sic & Martialis
 lib. v Epigr. ad Turanium:

Vinum tu facies bonum, bibendo.

Formula est, modestè excusantis te-
 nuitatem rei appositâ. I. Scheffer.

3. Taracinenfibus] MS. tarracinenfibus.
 Patav. ed. Tarracinentibus. Schefferus:
 Taracinentibus. Num legendum,
 Taracinenfibus? Pomponius Mela II,
 cap. 4. Sinuessâ, Liturnum, Minturnâ, For-
 mia, Fundi, Taracina, Circes domus. De
 Neronis profusione in prædiis in-
 struendis dilatanisque, qua de agitur
 hoc loco, Suetonius abunde, &
 plerique veteres.

4. Africam ire] Vt Argum. Phorm.
 Chremes clam habebat Lemni uxorem. &
 Cæsar: Pompejus Cypri visus est. Iustinius:
 Cypri exulare.

5. Ego autem] Hic autem, est enim.
 Quale quid & apud veteres Iuriscon-
 sultos observasse se Brissonius com-
 memorat. Infrâ noster: In angustiis
 amicum amicum apparent. Schefferus.

6. si causas non ago, in divisione] Non
 existimo se bene hæc habere. Quid
 enim, in divisione? Scio, divisionem
 partem esse declamationis, exerciti-
 ve apud Rethores, & jam pridem di-
 xi aliqua in opusculo de Stylo. Ve-

rùm ea non pertinet ad literas, sed
 causas. Puto igitur oportere distin-
 gui: si causas non ago in divisione, tamen
 literas didici. Causas agi in divisione
 puto, cum ad divisionem factam singu-
 larum illarum explicantur partes. Schefferus.
 Ego, in divisione, si id aliquo-
 modò analogia phrasæ ferret, ut
 dicimus in otio, in progressu, &c. facile
 pro carprim, in transitu, similive ca-
 perem. ut esset sensus: quantum per
 ætatem & statum licuit, studia attigi,
 non fastidivi. Vel etiam: Ego si cau-
 sas non ago, aptus tamen agere, sive in
 foro, sive in schola; in divisione nam-
 que literas didici, h. e. (partem præci-
 puam ponendo pro toto) Rhetoricæ
 operam aurium & linguæ locavi, de-
 clamavi, eosque progressus feci, ut
 intelligam quid in controversia sit,
 quid proponendum: hoc enim est
 divisionis, ut habet auctor ad Heren-
 nium. & literas didicisse, propriè est
 acutè scienterque dicentium, aut scri-
 bentium, ut Cl. Schefferus paulò
 antè ex Sueton. docuit. Sed jam ha-
 bito MSO, video nullum esse com-
 ma inter ago & in, possuntque hæc
 pro cujusque captu intelligi, atque
 distinguere. Vtrum accipias, in divisione
 agere, aut discere, parum ad gustum.
 Nam causas agere, planè includit om-
 nes partes declamationis, &c.

7. ne mi putes studia fastidita] pro
 MSi, & Patav. n. me p. fastidium. mi,
 est mihi. ut sæpe. Mutavi, quod descri-
 ptor

dicent Græcam, ¹ alteras Latinas. Dic ergo, si me amas, ² peristasin declamationis tue. † Cum dixisset Agamemnon. † Pauper, & ³ dives inimici erant; ait Trimalchio, † Quid est pauper? ⁴ Urbane, inquit Agamemnon, & nescio quam controversiam exposuit. Statim Trimalchio: Hoc, inquit, si factum est, controversia non est; si factum non est, ⁵ nihil est. † Hac, aliaque cum effusissimis prosequerentur laudationibus, † Rogo, inquit, Agamemnon mihi carissime, numquid duodecim erumnas Hercules tenes, aut de ⁶ Vlyxe fabulam, quemadmodum illi Cyclops pollicem ⁷ penicillo extorsit? Solebam
hac

† Encolpius. † Agamemnon. † Trimalchio. † Encolpius. † Trimalchio.

ptori tantum difficile tribuam:quem novimus, & in progressu melius noscimus.

1. alteras Latinas] pro MS. & Patav. alteram Latinam. Schefferus: alteram latinam. Mallem, alteras latinas, quia sermo est de bibliothecis tribus. Tilibomenus: tres bibliothecas habes. lege. duas bibliothecas habes.

2. peristasin declamationis] MS. peristasin. in marg. circumstantiam. Schefferus: ~~peristasin~~, quas & attributa, & elementa vocant, sunt ea omnia, quæ ad personam, rem, locum, tempus, modum, causam pertinent aliqujus facti, ut ostendimus in Notis ad Anonymi Rhethorica. Ergo, dicere peristasin declamationis, nil est aliud, quam explicare seu enarrare factum, cum omnibus suis circumstantiis, de quo habenda declamatio. Ideo & statim post sic incipit Agamemnon: Pauper & dives inimici erant. Vult narrare factum, & sic tradere argumentum declamationis.

3. Pauper & dives inimici erant] Frequentissime in hoc argumento, inimicitiarum Divitis & Pauperis experiri consueverunt Rhetores: sic Quintil. declam. VII, IX, XI. Ista nostri referam ad M. Seneca; Controv. secundam, vel etiam quintam. Th. Reinolius.

4. Urbane] quid ita? quia per hoc, dum nescire se ait Trimalchio, quid

sit pauper, divitias suas insinuat, quæ scilicet non sinant eum hoc novisse. 1o. Schefferus.

5. nihil est] controversia nempe. Nam si revera ita factum, sicut tu nunc memoras, quis erit locus controversiæ. Postulat enim ea rem dubiam, sive in persona, sive in tempore, sive in loco, sive in re quapiam alia. At tu ista proferas, tanquam indubia. Hunc puto esse loci sensum. Plaut. Captiv.

At nihil est, ignotum ad illum mittere, operam inseris. Scheffer.

6. Vlyxe] Sic MS. & infra; editi Vlyxes pro ariete. non ut hic Patav. Vlysses. enim mutatur in æ, ut Ajax, ex Aias; &c.

7. penicillo] MS. & Patav. ed. poricino. Schefferus: poricino. Vlysses poricinus hic est, opinor, ab antiquo porico, pro quo deinde dixerunt porigo, & porrigo; quanquam fortè rectius sit poricinus, quomodo à cado, est cadivus, atque ita accipi de eo potest, qui porrexit quidpiam Cyclopi, vinum fortè: nam fabula, quam respicit, ignota est, nec apud Homerum existat, quod omni his conveniat. Postremo credi potest, tale quid finxisse Trimalchion, ut solent præfidentes, & jababundi, licet imperiti rerum, nam & quod sequitur de Sibylla Camana, alias non legitur, & mox insolentia Trimalchionis expressè notatur. Tilibo-

hac ego puer apud Homerum legere. Nam Sibyllam quidem Cumæ
ego ipse oculis meis vidi in ampulla pendere; & cum illi pueri di-
cerent, ² Sibylla ti thelus? respondebat illa, ³ apothanin thelo. † Non-
dum efflaverat omnia, cum repostitorium cum sue ingenti mensam
occupavit. Mirari nos celeritatem cepimus, & jurare ne gallum qui-
dem gallinacem tam cito percoqui potuisse; tanto quidem magis,

† Encolpius.

quod

Iebomenus: Illi Cyclops pollicem porri-
cino extorsit, scribendum ex Homeri
ipsius Odys. 9. ille Cyclopi Polyphemo
oculum extorsit. Reinesius: Tenet de
Ulixæ fabulam, quemadmodum illi Cyclops
pollicem porricino extorsit. Salazar: hac
puer apud Homerum legere. Petronio
præ Homericis reliquis placuit fabu-
la de Cyclope & Ulyssæ, ut patet ex
editis olim. Et cum ignota sit ista de
porricino, difficilis quoque & lubrica
circa eam erit divinatio nostra; quam
ideo cum venia proponimus. Ulysses
ad Cyclopem ἀνδρα γίγαντα (vi-
rum immanis magnitudinis) & μονότο-
ξον (vastitatis, modicè humiles collectus in
artus ὀλίγον τε καὶ σπιδανός νεγκί-
κων (exiguus, nullus, non viribus utilis),
Hom. Od. 10, res contemptibilis; Ei
igitur Cyclops pollicem extorsit, i. e. lu-
xavit, ejecit, non recte, contò, fuste,
ροπαλὴ siue clavâ, quam Polyphemo
gestamen tribuit Poëta l. d. sed peni-
cillo i. e. assulâ, virgula vel festuca,
χεῖρας Polluc. lib. 5 περὶ τοῦ κυρίου
(de custodiis domorum). Peniculus
quicquid dependet, velut extremam
rei; leve ideo & violentis ictibus in-
ferendis minime aptum. E. porricino
verò facere penicillo non est violentia,
si præsertim lineas duas breves, &
quibus litera n constat, in duas lon-
giores & extendi cogites. Hic fortè
sensus est fabulæ inter se batuentium
Ulysses & Cyclopis, quam præter
Poëtas ludens confinxit narrator ja-
cintulus, & in oculis suis sapiens.

1. in ampulla pendere] Adscribam
verba Iustini Martyris de hac Sibyl-
lâ, ut ostendant hominis libertatem

loquendi. Exstant in Cohortatione
ejus isto sensu: Hanc Sibyllam Baby-
lone ortam ad Campaniam oras nescio quo-
modo pervenisse ferunt, ubi rescripta de-
dit, in urbe, cui Cumæ nomen est, sexto à
Bajæ lapide. Vidimus sanè, ea in urbe
cum essemus, locum quendam, ubi Basilicam
ingentem uno fabrefactam saxo con-
speximus. In mediâ basilica nobis ostende-
runt tria folia, ex eodem excisa lapide;
quibus aquâ repletis lavisse ibi eam, &
sola sumptâ in penitissimam se basilicam
adem, eodem exstructam saxo abdere; at-
que in mediâ ea ade super sublimiore grad-
u & throno considere solitam, & fortè ad
eum modum promulgasse dixerunt. Hic
planè nulla mentio ampullæ. Neque
scio, quomodo pependerit in ampul-
lâ, nisi fortè, sicut cineres in urnis;
suspensa fuerit in ea ad testum illius
basilicæ, quam Iustinus describit.
Schefferus.

2. Sibylla ti thelus] Pat. ed. S. tethi-
lus; sed MS. sibilla tethili, ad marg.
(pro tethili) ti thelus. i. quid vis. Scheff-
erus: Σιβυλλὰ, τι θέλεις; Sibylla quid
cupis? Tilebomenus: Sibylla thelilla;
scribe. τι θέλεις. Hic, hic est ubi vi-
deas planè, quod in Iudicio antè no-
stro attigimus, ammannensem nem-
pe, multos errores infudisse in hanc
ludicram Petronii Arbitri cœne: Tri-
malchionis Dispunctionem; ut qui
noque Græcè, neque Latine bene
sciret.

3. apothanin thelo] ed. Patav. apothan
in thelo. Ast MS. ad m. apothani thelo. &
moriari. Scheff. & Tilebom. ἀποθανόν-
τος θέλω, h. c. mori desidero.

quod longe maior nobis porcus videbatur esse, quam paulo ante aper fuerat. Deinde magis, magisque Trimalchio intuens eum: † Quid? Quid, inquit, porcus hic non est exenteratus? Non mer-Hercules est. Voca, † voca cocum in medio. † Cum constitisset ad mensam cocus tristis, & diceret se oblitum esse exenterare. † Quid oblitus? Trimalchio exclamat: putes illum piper, & cuminum non coniecisse? despoliis. † Non fit mora: despoliatur cocus, atque inter duos tortores nectus consistit. † Deprecari tamen omnes coeperunt, & dicere: † Solet fieri, rogamus mites; postea si fecerit nemo nostrum pro illo rogabit. † Ego crudelissime severitatis non potui me tenere, sed inclinatius ad aurem Agamemnonis: Plane, inquam, † hic debet servus esse nequissimus; † aliquis oblivisceretur porcum † exenterare?

† Trimalchio. † Encolpius. † Trimalchio. † Encolpius.

non

1. voca cocum in medio] Valefius in dissertat. Omitto sollicitissimum insignem: Ego puto medicum & numularium: medicus qui sit, pro medicum: item alium ei similem, arum nasi, quibus pra mala sua cornua nascuntur, id est pra malis suis: necnon nummos in publico effundere, in solia descendere, vocare cocum in medio; pro in publicum, in solium, in medium. Quis in Arbitro toleret, &c. De medico habebimus in seqq. ubi recordandum, medicum ibi non respicere praecedens puta, sed inchoare perfectam orationem. q. d. medicus est talis qui scit & quae seqq. pra mala supra iam explicuimus. Ad reliqua respondent: Liv. 4, d. 4. In sua matresamil. jus retinere (pro in suam), &c. Ovid. 13 Metamorph.

Nec vos audistis in illo crimina.

i. in illum. Id. 4 Fast. Venerem — in gentem receptam. pro gentem. Plaut. Aulul. a. 3, scen. 5. Intravissis in adibus 500 cocos. & similia.

2. cuminum non coniecisse] absolute, pro coniecisse in porcum coctum. Hoc autem volunt ista verba, coquum hoc excusare per oblivionem suam, quasi res sit minuta, quae oblivioni possit tradi, ut si piper omissum esset, aut cuminum, &c. Schefferus.

3. Deprecari] Petronius in editis: dispensatoremque deprecatus sumus, servo remitteret poenam. I. Schefferus.

4. Solet fieri] Rursum Petronius alio loco: Solent, inquit, hac fieri, & praecipue in hac civitate. Seneca in Apoc. Hoc fieri solet? Martial. vi Epigr. ad Tuccam:

Tucca, solet fieri, denique Tucca licet. Schefferus.

5. pro illo rogabit] Optime. Phaedrus noster lib. 111, cap. 3. Damnum haud recusant, tantum pro vita rogant. Vbi vide, quae notavi. Scheffer.

6. E. crudelissima severitatis non potui me tenere] Et hoc bene, nam subaudiendum, causa; quasi diceret propter severitatem illam crudelissimam non potui. Sallustius: Exercitum opprimenda libertatis habet. Cic. 2 de Or. Cum ille se custodia diceret in castris tenuavisse. Idem.

7. hic debet servus esse nequissimus] Ita solet Petronius, etiam in editis, Vt: hic nescio quid boni debet esse. Pro, est sine ullo dubio. Sulpitius Severus Ep. 1. Hic homo debet homicida esse. Id.

8. aliquis oblivisceretur] Eleganter, omissa interrogationis particula, an. Vide infra. Idem.

9. exenterare] pro MSi exinterare, &

M 4

Pata-

non me-Hercules illi ignoscerem, si piscem praterisset: At non Trimalchio, qui relaxato in hilaritatem vultu: † Ergo, inquit, quia tam male memorie es, palam nobis illum exentera. ‡ Receipta cocus tunica culorum arripuit, porci que ventrem hinc, atque illinc timida manu secuit. Nec mora, ex plagis ponderis inclinatione crescentibus: * tomacula cum botulis effusa sunt. Plausum, post hoc automatum

† Trimalchio.

‡ Eusebius.

familia

Patavino hic exenterare. Schefferus: exenterare. Corrige, exenterare, ut supra.

1. hinc atque illinc] ab hac atque illa parte. Florus IV, c. 2. Trecenta amplius milia hinc vel illinc, prater auxilia Regum. Schefferus.

2. tomacula cum botulis] MS. thymatula cupi botulus. Patav. ed. tomacula c. botulus. huic Schefferus: Corrige, cum botulis; vel botellu. Botuli ex intestinis. Itaque praebebant speciem porci non exenterati. Erant autem in deliciis apud veteres, ut norum. Paulus Frambottus Patav. in praefatione: Ioanne Saresberienſi auctore porcus Trimalchionis aliis animalibus, atque esis gravidus, in hoc fragmento lepidissime describitur. Tilebomehus: porci que ventre tomacula cum botulu effusa. Porci istius, ut ira vocem, Trojani, qui Trimalchionis mensam apponitur, meminit Ioannes Saresberienſis, Episcopus quondam Carnotensis, Ludovico VII in Gallis rerum potiunte, Policratici sui libri octavi, capite septimo, his verbis: Canam Trimalchionis apud Petrenium, si potes ingredi, & porcum sic gravidari posse miraberis: nisi forte admirationem multiplex ignota & inaudita luxuria tollat. Ioa. Lud. Praschius in epist. ad Chr. Arnoldum: quod ajunt, narrationem calis infelicis illius, vitreorum vasorum artificis, & porcum Trimalchionis aliu animalibus atque esis gravidum, his contineri; quae a Ioh. Saresberienſi accepimus Petroniana esse: facile vel ex Gellio scias, lib. III Noctium, c. 111, quae sit vera in his talibus iudicii norma. Dein, quis malit hinc efficere,

non sefellit, quam caute sefellit? Quasi legisse Saresberienſem non queat simia, &c. Reinesius in praefatione: Saresberienſem alio saltem exemplari sive Gallico sive Anglicano, non hoc Truguriano, quod putant & supponunt Viri docti, ulum esse tandem deprehendo. Nam lib. 8 c. 7 cum qui de porco Trojano, aliis animalibus gravidis, luxis causa parato & illato mensis, doceri velit, cenam Trimalchionis apud Petronium ingredi jubet; at ejus generis porcum neque editiones Petronii, neque Fragmentum hocce usquam vel nominant, vel describunt: quod tamen persuadere nobis voluit Frambottus: nimirum botulos habens pro animalibus, & turdos vivos tantisper clausos in ventre porci pro huius fartura. Idem in scholiis: tomacula cum botulis effusa sunt. Porcus botulis fartus, itemque aper supra in cuius ventre turdi vivi clausi fuerunt, non est porcus Trojanus Quiritium, de quo providit Lex Fannia, v. Macr. l. 3 Sat. 13, sed instar ejus; neque idem cum isto χοίρος ὅστις τῶν κατὰ θεῶν ἀνὰ πληρὴν ἔσται πολλῶν ἀγαθῶν (porcus assus prorum ventrem multorum bonorum plenum ostentans) ex Hippolochi Macedonis epistola, qua Carani nuptiale epulum descripsit apud Athen. 4, cap. 1; neque ille semiaffus, semelilixus, ἀσφακίῳ χαμῆος χοίρῳ (injugulatus, gravis porcus), apud eundem lib. 11. Est enim inter hosce & istum Romanorum veterum plusculum differentia; id quod fraudi fuit curiositati Saresberienſis, qui l. 8 Polycrat. cap. 7, de porco in cena Trimalchio-

*familia dedit, & Gajo feliciter conclamavit: nec non cocus
potione*

chionis sic loquitur, tanquam Trojanus iste fuisset. Quod si cui durum videretur ei memoriam erratum imputare, alienum & quidem integrius exemplar, quo Trojanum istum repererit, cum legeret, probabiliter adfirmari potest. *De anseri, qui intra se capio cupidiam (ita l. pro cupia & aeneupia) prandii, i. e. olus, usciatum, turdum, rurturem, alias aves, Poëta anonymus:*

*Plura saginato conduxit forcula capio
Cupidia & pulpari ducere doctus marmarum:*
Et

Vna capio totas anseris arca dapes.

Vix serò animadverto Dn. Reinecium efficacissimè huic Fragmento patrocinari. In seqq. enim dicit: *verba nostri ex Sarisberienſe esse subscripta.* Ergo noster Sarisberienſem legiſt, verba & res inde mutuavit, ut suum interpolaret. Qui igitur sit, quod Sarisberienſe portum nobis Trolanum tot aliis animalibus gravidum in cena Trimalchionis promittente, hic duos quidem apponat porcos, sed prioris visus tantisper tardis clausis usque dum voluptatis causa crumperent & triclinium pervolitarent: altero botulis solam dissentio. Næ si noster Sarisberienſem legiſset, aliter vel alterutrum fariſſet porcum. Vnde mihi firmiter persuadeo, ei nunquam Nugas Cur. Sarisberienſis viſas. Quidquid etiam sit. Et Raschiuſ: *cavete inquit seſellit.* Stolidi hoc eſſet non cauti, verba exscribere, & materiem sub qua tutissimè latere possis susque deque habere. Quò ex Gellio tendit, an fragmentum moribus ingenti atque linguæ Petronii consentiat, ad talia passim responderetur; nec non patibulo infra, vel ob summam æquiditatem styli, verba fragmenti ex Sarisberienſe non esse sublecta.

3. *post hoc automatonum*] Sic MS. *automatum*, non Patav. — aton. Schefferus: Optimè. Intelligendum autem

est *automaton* de facto coci, quod ipse proprio instinctu, nemine petente, aut suggerente suscepit. Glossæ veteres eruditissimæ; *autò µαλ' αὐτὸς, per se, injussus, sponte.*

1. *Gajo feliciter*] Schefferus: Bene precantur Trimalchioni, hoc enim prænomen ejus fuit. Neque aliter habent pridem editi. Inscriptio postis triclinaris, suprâ memorata. G. ΡΟΜΠΕΤΟ. Item paulò post: G. ΝΟΣΤΕΡ (ita habent libri veteres consensu maximo, non ut noster, CN.). Semper prænomen ejus per G. signatur, quod *Gajum* denotat. Vide Probum à Cl. Ernstio publicatum. Putat quidem Ianus Douza r. Præc. 14, CN. utrobique oportere scribi, quia *Cneus* fuerit Pompei prænomen. Sed non magis *Cneus*, quàm *Gai*, sive *Cai* dicti sunt Pompei, uti liquet ex Inscriptionibus apud Græcorum satis multis. Quare frustra hinc de mutatione cogitatur. De *Feliciter*, Brissionius videri debet, & Phædrus noster v, cap. 2. *Gajo feliciter conclamavit.* Statilius in Apologia: Satis liquet, P. C. ex iis quæ hætenus disputavimus, quanti sit ad sententiam de hujus fragmenti statu ferendam, quod mendis & barbarismis, & cæteris sermonis vitiiſ inquinatum ac deformatum eſt, cum partim ea vitia de industria adhibita, partim fortuito illapsa offendimus. Age vicissim, quæ integra hinc videmus, quæ castigata, quæ urbanitatis, & elegantie plena, & ad Petroniani palati saporem perfecta, num à barbaro & inconcinno illorum secularum excogitari ac fingi poterunt, quorum si placet nonnulla insigniora in medium proferam. Omisſis quæ doctissimus Schefferus (suprà) recensuit, addo *carnam liberam, pueros capillatos, canes lacunos, ferrum Noricum, titulum auctonium, cisternam frigidariam; sponsionis provocationem, si praefinus proximus Circensibus*

'potione oneratus est, etiam' argentea corona,' poculumque in lance accepit

hij primam palmam, inosumentum quod heredem non sequeretur, in fronte pedes centum, in agrum ducit: pedes porrectum; adde morem ultimo supplicio, in servos animadvertendi, & quod genio Damini, maledicere capitale fuerit. Quid illa notiones vocum ex intimo Latinitatis penu depromptæ? familia pro servis, contubernium pro uxore servi, maligne pro parum, pro reliqua sua insolentia, non juxta rel. s. i. duravi interrogare pro sultipui cum Tacito (de Augusto, in nullius unquam suorum nequam durasse); praconis artificium pro re questuosa cum Martiale, artes enim, ait ille, discere vult pecunias, praconem facito vel architectum; fortuna filius cum Horatio; imperare pro exercere cum Virgilio, ubi ille, Exerceatque frequens tellurem atque imperat arvis.

Insigne Piscium natos obsonatores futuros, eruditionem non vulgarem sapit; obsonium pro piscibus quasi per antonomasiam. Iam proscribere, i. e. venum exponere; jam castigare crebris potinuculis risum, & non potius coercere; & interpellare pro impedire; subornatus pro instructus; supremum dicam obire pro mori, ad summum enim barbarus obire simpliciter dixisset; offendere pro displicere. Quid illa? secundum literas, secundum statum, ab hoc epigrammate poetarum capit esse mentia; ab hoc fercula Trimalchio ad lasanum surrexit; nonne in medio Latio videntur nata? & odi pessime, non potius odi maxime. Quid illa alie formulae minime vulgares, & facinus indignum, aliqui ovulam effes tunicam habet? ubi notabilis est antiquorum lanæ frequentior, quam lini usus, & ipse non admodum vulgo notus: Item, ubi Trimalchio in coquum exandescens Oblivisceretur, inquit, aliquis porcum exenterare: in quibus ego formulis Maronianam inusam elegantissime hunc ipsum affectum exsequentem agnoscio, cum ait,

Tunc pater omnipotens aliquem indignatus ab umbris

Mortalem inferni ad limina surgere vita.

Iam illæ transitiones lepidissimæ. Quid multa? ne multis vos morer. it. ubi convivas oscitantiam coei damnantem inducit, quod porcum non exenteraverit, ipseque dicit, non me hercules isti ignoscere, si piscem praverisset, statim subjicit; At non Trimalchio, qui relaxato ad hilaritatem vultu, Ergo, inquit, quia iam mala memoria es, palam nobis illum exentera. affine huic illud Virgilii,

Hac Proteus, & se jactans deit aquor in altum,

Quamque dedit spumantem undam sub vertice torfis.

At non Cyrene, namque ultra effata timentem:

Nate licet tristes, &c.

Audite reliqua hujus narrationis, & nisi lepidissima sunt, & vere Petroniana, me licet impostorem, & plaurum, & hoc fragmentum supposititium, & adulterinum judicate. Recipe coquus tunica cultum arripuit, porcumque ventrem timida manu secuit; nec mora, ex plagis ponderis inclinatione crescentibus tomacula cum betutis effusa sunt. Plausum post hoc automaton famulina dedit, & Gajo feliciter conlamarvit. Quid elegantius, quid expressius, quid lepidissimo scriptori convenientius? sexcenta sunt hujusmodi. P. C. quæ si velim enumerare singula & laudare pro merito, nullum dicendi finem faciam, &c.

[1. potione oneratus] mallet ego, honoratus, hoc enim quærebatur potione ista, non ut ebrius evaderet. Petronius in editis: Apollo lyram modo nato flore honorabat. Vereor, ne hoc vitium recurat inferius, ubi legitur: oneratusque aliquot coronis. Quia sequitur unguento fluent, ceu illo ipso tempore, Schefferus, oneratus. Præstat de servis

accepit Corinthia, quam cum Agamemnon propius consideraret; ait Trimalchio: † Solus sum, qui vera Corinthia habeam. ‡ Expectabam, ut pro reliqua insolentia diceret, sibi vasa Corintho adferri. Sed ille melius: Et † forsitan, inquit, queris quare solus Corinthia vera possideam? quia scilicet ararius; a quo emo Corinthus vocatur; quid est autem Corinthum, ‡ nisi quis Corinthum habeat? Et, ne me putetis ‡ nescipium esse; † valde bene scio, unde primum Corin-

† Trimalchio.

‡ Enagypius.

† Trimalchio.

thum

fervis oneratus, quam honoratus; & hic non solum potione, sed & aliis, ut sequitur, acceptus.

2. *argentea corona*] Quæ habebat folia ex argento. Plinius XXI; cap. 3. Crassus dives primus argentæ auræque folia imitatus, ludu suis coronas dedit. Schefferus.

3. *poculumque*] potionem. Lamprid. in Heliog. Denique hæc genera poculorum ante Heliogabulum non leguntur. De masticato, pulejato, & similibus vinis loquitur. Est verè Petronianum. Sic enim in fragmentis editis: ad libidinis incitamentum myrthinum se poculum bibisse. Idem.

1. *Expectabam, ut*] Prorsus eleganter. Senec. Ep. 96. Expello jam, ut manducata ponantur. Idem.

2. *nisi quis Corinthum*] Puto emendandum, nisi quia Corinthum. non aliam ob causam vas dicitur Corinthum, nisi ob eam, quia quid habet ex Corintho. Terent. Eunuch. v, sc. 5. Non dubium est, quin mihi magnum ex hac re sit malum, nisi quia necesse fuit hoc facere. Schefferus. Quid est autem Corinthum, nisi quis Corinthum habeat. lege. quid est Corinthus, nisi qui Corinthum habeat. Cæterum cum ræcum ipse reputo hunc locum Petronii; atque cum his comparo, quæ Marcus Antonius Muretus enarrat de ære Corinthio, variat. Læcio. Libri tertii, capite quinto: libenter contendere, hæc illum mentem & oculos advertisse, ac novum istud Fragmentum aliis consuluisse. Tilebomæus. Cui supra in unius.

officarii colla plus repositum est argenti, quam quisquam in fortunis habet; qui tot pedibus stat, tot terræ marique possidet; cui infra, superflui uno die in arcam infertur sestertium centies, boves domantur quingenti; qui Siciliam (estot per jocum, ut Satyræ ratio non abnuat) sui agellum conjungit, ut cum Africam libuerit ire in per suas fines naviget; & jam olim plus habuit quam tota patria. Quidni, inquam, is quoque Corinthum se habere dicat, aut eest te sic intelligi velit? Hæcque ποσειδάωνος, magnifico sensu, capienda. Quid est habere Corinthum, sive a fabro, sive ab urbe sic dictum, nisi quis Corinthum, Corinthosve ararios, vel æquipollens possideat, aut verò multo magis opes urbi Corintho pares. Et hoc est illud melius (Sed ille melius) quod præmittitur. Dicerem quidem simpliciter intelligi Corinthum urbem; quod hic haud dubie sub nomine Trimalchionis de Principe agatur; Nerone, aut Claudio: id verò dramatica tractandi ratio scire, non sic efferre permittit. Nec tamen cui officiant quæ præcedunt, & sequuntur: pro reliqua insolentia, a quo emo Corinthus vocatur: quæque de Annibale, & ære Corinthio admiscuntur. Inter hæc enim Ille tegitur aut detegitur, estque aurum æri proximum.

3. *nescipium*] Insipientem: sicut dicitur, nescius, nescarius, & similia. Laudat Salmasius in Exercitationibus Pliniani hoc vocabulum, sed scribit, nescipus. Atque ita Scaurus: Ne, pro nescio, positum est apud antiquos, ut

ut

tibia nata sint. Cum illam captum est, Annibal homo vaser, & magnus scelero omnes statuas aneas, & aureas, & argenteas in unum rogi coniecit, & eas incendit; facta sunt in unum ara miscellanea. Ita ex hac massa fabri sustulerunt, & fecerunt catilla, & paropsides, & statuncula. Sic Corinthia nata sunt ex omnibus in unum, nec hoc, nec illud. Ignoscetis mihi[†] qui dixerō: ego malo mihi vitrea, certe natum. Quod si non frangerentur, mallet mihi quam aurum; nunc autem vilis sunt. † Faber fuit, qui vitrea vasa fecit

tena-

† Historia Fabri vitri ductilis ex Ioanne Sariberiensis, à Iano Densa Satyrico addum edito inserta.

ut nefrandes porcos, qui sabam frondere non possunt, nesciunt, qui non sapit. Sed hoc puto minis analogia convenire, imò nesciunt legi oportere. Io. Schefferus.

3. valde bene scio] Cic. xv. Ep. 20. De ingenio ejus valde existimavi bene. I. Scheffer.

1. magnus scelero] Pro MS. & Patavin. m. scelio. Tilebomenus: m. scelio. Haud memini me unquam apud bonos auctores, quidquam simile huic voci visisse, sic ut arbitrer, vice scelio, scribendum esse, ardelio. Nam quod de voce scelatus somniabat quidam, minus placet. Schefferus: magnus scelio. Magnis prædo. Scelio Græce σκυλῶν, à σκυλάω (pradar). Nisi mavis à σκύλα, præda. Quomodo ab αὐλὸς tibia, factus est αὐλίο, tibicen, quod in Glossis legitur. Reinehus: Scelio, leg. scelero quod Ciceroni ad Atticum restituerant. Terent. in Eun. a. 4. k. 7.

Hic nebulo magnus est.

2. statuncula] Scribe, & statuncula. Nam in feminino genere extulit & Cyprianus. Potuitque facile deleri litera postrema, propter similem subsequenter. Video tamen citatum Vossio in Gloss. ex vita S. Concordii: Venientes ad eum satellites cum statunculo Iovis. Ut hic fortè nil mutandum sit, nec rejiciendum id vocabulum, de nique in nominativo ejus non statunculus, in masculino genere, quod facit Vossius, sed sta-

tunculum in neutrali pronunciandum. Schefferus. Ut à statua est staticulum, Tertull. adv. Gn. Comminebis staticula eorum: sic, & magis statunculum.

3. in unum] Puta, mixtis vel confusis: ut paulo ante, facta sunt in unum. Senec. Epist. 59. Cognuntur in unum sapor. Schefferus.

4. qui] pro MS. & Patavin. quid. Schefferus: ignoscetis mihi, quid dixerō: Vix dubito, scripsisse nostrum, qui dixerō. Adhæsit litera postrema, ex proximo vocabulo.

5. malo mihi] Tertull. de Resurr. c. 8. Mala mihi salutem peccatoris. Scheffer.

6. Faber fuit qui vitrea, &c.] Hæc narratio eodem cum Satyrico charactere in editione Gabbemiana legabatur, at diverso in Schonwetteriana, & Frelloniana, omnibus tribus absque titulo, unde fluxerit. Quo de conqueror in progressu. Hic verò connexionis, ultra superiora, meminisse iuvabit. Octava & penultima portio Fragmenti nostri incipiebat proximè post verba, tenebras esse credet. Post hæc, sublati non-Petronianis, Sariberiensis illis tribus lineis: Cænam Trimalchionis si potes ingredi, &c. micantibus aliquot defectus stellulis, sequitur in editis: Comprobamus factum, varioque sermone garrimus, & postarum capis esse mentio: &c. Subjiciuntur versus, quorum primus: Luxuria rictu Martii & reliq. ultimus

tenacitatis tanta, ut non magis, quam aurea vel argentea, frangerentur. Quum ergo phialam huiusmodi de vitro purissimo, & solo, ut putabat, dignam Casare fabricasset, cum munere suo, Casarem adiens admissus est. Laudata est species muneris, commendata manus artificis, acceptata devotio donantis. Faber, ut admirationem intuentium verteret in stuporem, & sibi plenius gratiam conciliaret Imperatoris, petitam de manu Caesaris phialam recepit, eamque validius projecit in pavimentum tanto impetu, ut nec solidissima & constantissima aris materia maneret inlesa. Caesar autem ad hoc non magis stupuit, quam expavit. At ille de terra sustulit phialam; que quidem non fracta erat, sed confusa, ac si aris substantia vitri speciem induisset. Deinde martiolum de sinu proferens, vitrum correxit aptissime, & tamquam confusum vas aneum crebris ictibus reparavit. Quo facto se cælum Iovis tenere arbitratus est, eo quod fami-

timus: Palam proflare nebula linea. Tuncque multis signatis asteriscis lacunarum notis, incipit: Faber fuit qui &c. Quæ verò sic in prioribus, à verbis: *Comprobamus factum*, &c. Historiam hanc ductilis vitri antecedunt, ea in codice Tragur. multis interjectis, eam sequuntur, ut mox lectio deteget. Gabbema: Plin. lib. xxxvi, cap. xxvi tradit, Tiberio imperante exco-
gitatum fuisse vitri temperamentum, ut flexibile esset, & totam officinam artificis ejus abolitam, ne aris, argenti, auri metallis, pretia detraherentur. non officinam modò, sed & artificem sublatum ferunt alii: Inter illos Isidorus l. xvi, c. xv. Dion. lib. lxxii, cujus vestigiis inherens Xiphilinus, verba ejus in Epitomen suam iisdem ac totidem verbis transtulit in vita Tiberii. Fragmentum hoc Arbitri existat apud Sarrisensem in opere Polycratice.

1. Deinde martiolum] al. marculum; quo modo legend. est, vel martellum, quod in Gloss. Benedic. *σφεγγα*, vel, *maliolum*, pro, *malleolum*. Iungermannus. Probo, *martillum*. nam *martellus*, mediocris malleus exponitur à Papia. & in Gloss. Franco-Lat. Mar-

tel, *martellus*. Hinc & Karolo Karoli M. Augusti avo nomen *Martello* fuit, quod hostes suos in przlio, ut ferum faber in incude: domaret. Goldast. Alamann. rer. tom. i. in Glossario ad Burckhardi Sanktgallens. Casus c. 14. Erhardus: Confer quæ de his mox recurrent. Decepti tantum non interpretes, existimarunt se Petronium seu Petronian. vocem propugnare, etiam Karoli M. avum in subsidium accersientes.

2. se cælum Iovis tenere arbitratus] Addenda est ista proverbialis locutio similibus ab Adagiographis jam congestis. *In cælum abire, in cælo esse*, &c. de homine supra modum felici usurpatis. Sic suprà ipse Petronius de uxore Trimalchionis, & infrà de Encolpio sive Polyæno: *ut me in cælo positum ad inferos traheres*. idem contigit misero illi artifice, sed quidem immeritò. Sic principes Latini sermonis illo ævo loquebantur. inquit Seneca lib. i de Benef. c. xliii. De Alexandro: *Tamquam cælum, quod mente vanissima complectebatur, teneret*. Ios. Ant. Gonsalvus,

1. Admiss-

familiaritatem Caesaris & admirationem omnium se promeruisse, credebat. Sed secus accidit. Quæsiuit enim Casar, an alius sciret hanc condituram vitrorum? Quod quum negaret, eum decollari præcepit Imperator, dicens: quia si hoc artificium innotesceret, aurum & argentum vilescerent quasi lutum. † Fuit tamen faber qui fecit phialam vitream, quæ non frangebatur. † Admissus ergo Casarem est cum suo munere. deinde † fecit reporrigere Casarem, & illam in pavi-

† Eadem historia de Fabro, prout legitur in Fragmento hoc Traguricensi.
Patavii A. 1664 primùm in lucem edito.

1. Admissus ergo Casarem] An scribendum ergo ad Casarem est? Non opinor. Ita enim solent veteres, omis-
sa præpositione, quæ est in verbo. Vt Horatius II Sat. 3.

Abstulit vim uxore & natâ —

Lucilius XXVI. Suspendatne sc, angla-
dium incumbat. Plautus in Pseud. Nunc
adeo hanc edictionem nisi animum advor-
titis omnes. Adde Schoppium suspens.
Lect. III, Ep. 15. Io. Schefferus.

2. fecit reporrigere Casarem] Pro
MS. & Patav. Casari. Schefferus: fe-
cit reporrigere Casari. Emenda, repor-
rigere Casarem. Plautus Trucul. I, sc. 2.
corda amare facitis amantes. Idem E-
pid. III, sc. 3. Vt ille fiduciam fecit ne-
scire prorsus, se esse emptam tibi. Illud
reporrigere dictum est, ut apud Cice-
ronem, repromittere, apud Iurecon-
sultos veteres, reconducere, redaporta-
re, & similia. Tilebom. deinde fecit
reporrigere Casari. An civilius scriben-
dum? Deinde petiit ut reporrigeret Ca-
sar. Ante hoc tempus, ductilis, & fle-
xibilis Vitri istius Petronii histo-
riam, studio & operæ Iani Douzæ,
ex Sarisberienfis Policratico eam ad-
ducenti debebamus. Nunc (quod Ma-
joribus imputare jure possumus) no-
bis ex ipso fonte licet haurire. Reine-
sius in præfatione: Ex eo, quòd hi-
storiam de fabro vitreorum metalli
duritie & ductilium Ioh. Saresb. Præ-
sul. Carnot. l. 4 Polycrat. c. 5 è Petronio
repetit, non satis firmiter colligitur,
hoc ipsum Fragmentum visum Car-

notensi fuisse: quin verba nostri ex
istius effusis substricta contra & que
non eodem tenore elegantiaque de-
currere, sed archaismò barbarismò-
que inquinata & recentioris seculi
auctoritque esse, cuius comparanti
innotescit. Non sollicitabo fidem re-
lationis, etsi de ejus veritate dubitet
ipse; nam & apud Isidorum l. 16 Orig.
c. 15: & Petrum Damiani l. 4 Ep. ult.
pag. 385, dissimulato tamen nomine
Petroni (fortassis, quòd à quibus-
dam severæ frontis ob nudas nequi-
tias & accuratam spurcitiam damna-
tum norant) legitur. Saresberiensem
alio saltem exemplari usum depre-
hendo. Nam lib. 8, c. 7, cum qui de
porco Trojano, &c. ut habetur paulò
antè hic in Notis. Quoque minùs
concedam, præter hujus narratiunculæ
ad Sarisberienfis effigiatam, ac nostra
substricta & contracta esse ex ipsius
effusis, sed illum potius sentiam, lu-
xuriasse, verbæque auctorum cum
aliis (in quorum subinde manus no-
ster incidit) instar nummorum ex sui
temporis usu æstimasse, ac pro prisca
auctoritate novam non rarò annu-
merasse, facit æquabilitas styli Frag-
menti hujus per totum, ubi ubi
Trimalchio, collibertive loquuntur,
brevis, & trivialis. Concludit Rei-
nesius: Sed de hoc sentiat quisque
quod volet, ἀμφοτερίζει γὰρ ἡ λέξις
τῆς Πολυκρατῆς (propendit enim di-
ctio Polycratici in utramque partem).
Schefferus in Dissertatione: Sed nec
quæ

pavimentum projecit. Caesar non pote validius, quam expaverit; at ille sustulit phialam de terra: confisa erat, tamquam vasum aneum. Deinde martulum de sinu protulit, & phialam otio belle

COR-

quæ de vitreorum tenacissimorum hic artificio habentur, magnificè attollam. Quanquam ea Sarisberienfis consuetudo sit, ut bonafide aliorum pleræque, ipsi etiam retentis verbis, transferat in suos usus. Cujus rei si quis testimonium requirat, matronæ Ephesinæ factum ex hoc ipso desumptum apud eum legat, & cum Arbitri narratione conferat. Neque multum discrepat etiam Isidorus, candem memorans artificis prædicti historiam, siquæ habet, ubi contra Sarisberiensem convenit cum nostro, ea ferè meliora sint, & à Sarisberienfe malè immutata.

1. *non pote validius, quam expaverit*] expaverit, pro Patav. expavit, MS. est. Schefferus: *non pote validius, quam expavit*. Ellipsis elegantissima, pro: *non pote est validius quem expavescere, quam expavit*. Non pote est, i. e. impossibile est. Varro in Manius: *viget, veget, ut pote, plurimum*. Terent. Eunuch. v, sc. 8. *Non pote satis narrari*.

2. *vasum aneum*] Plautus Trucul. 1, sc. 1. *aut aliquod vasum argenteum, aut vasum æneum aliquod*. Sic Lucretius, Cato, alii. I. Scheffer.

3. *martulum*] pro MS. & Patav. *martiolum*. Cum neminem contradicentem experiamur, historiam hanc diffusilis vitri esse Petronianam; sed aliis atque aliis verbis & stylo referentes utantur, hic *malleum*, iste *martiolum*, & *marculum*, alius *vasculum*, &c. habet: miror summo viro I. Doussæ redigenti in ordinem Satyrici absque titulo & præfatione, præmissam historiam fabri ex Sarisberienfe, vocem prorsus dubiam, quæ apud nullum præter Sarisberiensem, aut vix ipso ante seculum... adulto jam Hispanisino, præstantiorem oc-

currit, placuisse. mihi commutanda visa: qui talia seqq. temporum idiotismis, ac apographis tribuo. Audiamus, ultra superiora, sententias. Schefferus ad MS. & Patav. *martiolum*: Ita planè legitur in Sarisberienfe, licet ibi notent, in nonnullis aliis haberi, *marculum*. Quanquam verò ratio analogiæ postulare videatur, *marieolum*; cum legatur, *martellum*; tamen ego nihil censeo mutandum. Reinesius: *martiolum de sinu protulit*, Isid. 16 Orig. c. 15, malleum vocat: *martiolum Sarcib. l. 4. c. 5. è cujus phod (distione) effigiatam esse nostram prorsus adparet*. Veteres *marculum* dixere: Plin. l. 7, c. 56: *Mart. l. 12. Ep. 57 ararium marculi*. Isid. 19 Orig. c. 7. *Marcus, malleus major: marcellus, mediocrius: Marculus, malleus pusillus*. Martellorum vox seculo septimò recepta fuit; ad cujus formam fecerunt *martiolos*. Petrus tamen Damiani in eadem historia *vasculum* dixit, l. 4 Ep. ult. ubi *marculum* rectè reponemus. Vossius: *Martulus, malleus fabri erarii*, quem uti & forcipem, vestem ac incudem, in insula Cypro, invenit Cinyras, Agriopæ filius: uti testatur Plinius lib. 7 N.H. c. 56. Quanquam apud eum in libris quibusd. est *marculum*. Sed rectè vetus Mediolanensis *martulum*: nec disconveniunt, in quibus est *martellum*. Sanè convenit lingua Gallica, in qua vocatur *marteau*, & propius etiam Hispanica quæ appellat *martillo*, & proximè Ital. ac Lusitana, ubi vocatur *martello*. Et verisimile est sic dici ab inventore. Nam & Capet extremo lib. de Orthogr. *Martulus*, inquit, à *Marte*. Io. Lud. de la Cerdà in adornato suo Calepino: *Marculus*, diminut. à *Marco*, inquit Festus. Est etiam nomen instrumenti, quo

correxist; hoc factò putabat¹ se cœlum Iovis tenere. Vtique, postquam illi dixit. Numquid alius scit hanc² condituram vitreorum?

³ *Vide modo. Postquam negavit, iussit illum Cæsar decollari; ⁴ quia enim*

quo fabri ærarii uti solent. Plinius lib. 7, &c. Et tamen Caper Grammaticus scribit *Martulus à Marte, non marculus*. Ergo illo auctore *martulus* dicendum pro malleo, quod vulgaris lingua retinet. Iam, si vel analogiam & significationem ab Isidoro, ac Bapia suprà suppeditatam sequamur, ut *Marcus* dat *marcellus* malleum minorem, & hic *marculus* malleum minimum: Sic *Mars*, *martellus*, *martulus*. Vbi hic *martiolus*? Nisi quis Erhardi *martillum* pro *martellum* forsàn apprehendat, indeque quoquo modo *martiolum* formet: Sed quamdiu præter Hispan. *martillo*, neminem vetr. Romanorum audimus, Erhardum hîc non audimus. versamur quippe contradicente Reinesio in terminis striatissimis, ac separamus nova, cavemus suspecta.

4. *otio*] pro in otio, per otium. quomodo versum Phædri nostri lib. 1, cap. 25 putabat emendandum Rigaltius, *quamlibet lambe otio*. Sed ignoro, annon & hîc rectiùs legatur, *ocys*. Quale enim possumus hic intelligere *otium*, in præsentia Imperatoris, eventus expectatione suspensum; Potiùs festinavit ille, quisquis denique, monstrare artem suam. Et usurpat illud *ocys* noster alibi, in editis: ut, *ocys foras exi*, &c. Nihil tamen apud nostrum muto. Pæne enim ad eundem modum Apulejus x Af. Non ulla tamen ego ratione contentus, otiosè grandissimum illum calicem uno haustu perhausi: Pricæus eo loco. Otiosè, *ἄπραγς*, securè, quod est rectissimum. Schefferus.

1. *se cœlum Iovis tenere*] MS. *celum*. Patav. editor *coleum*. huic Schefferus: Corrige, *calum*; ita enim apud

Saresberiensem legitur. Seneca i Benef. 13, *calum tenere, mente complecti*. Cicero, *calum attingere*. ut in v Tusc. *Alia enim divina illa longè latèque sepandunt, calumque attingunt*. & 11 Attic. Ep. 1. *Nostri autem principes digitò se cœlum putant attingere, si nulli barbari in piscinis sint*. Confer quæ suprà ad hoc idem Gonsalvus.

2. *condituram vitreorum*] puta, vasorum. Ita suprà: ego mihi malo *vitrea*. Sed Isidorus, apud quem leguntur cætera, habet hîc, *vitrorum*. Verba ita sunt: *Hoc factò Cæsar dixit artificii: numquid alius scit hanc condituram vitrorum*. Etiam apud Saresberiensem ita legas: *Quasivit enim Cæsar, an alius sciret hanc condituram vitrorum*. Verùm utrobique forsàn *vitreorum* est scribendum. Petronius in pridem editis: *an audirem sententias, id est, vitrea fralla, & somniorum interpretamenta?* Porro *condituram* Isidorus in prædicti loci verbis præcedentibus vocat *temperamentum*, h. e. succum, sive aliud quodcunque denique, quo imbuebant vasa ista, ut lentescerent. Vox ex medica culinæve re desumpta. Columella. xii, c. 7. *Hac omnia una conditura commodè servantur*. Schefferus.

3. *Vide modo*] Verba sunt Cæsaris comminantis, monentisque, ne quid dicat præter verum. Plaut. Merc. v, sc. 4. Ly. *at quasò hercle, etiam vide. En. Non mihi credis?* Cœlius vi 11 Ep. 2 ad Ciceronem. *Vide modo; inquis. Non mehercules*. Idem.

4. *quia enim*] Plautus in Amphitr. 11, sc. 2. AM. *Qui tibi istuc in mentem venit? SO. quia enim serò advenimus*. Ita szpe. Idem.

enim ¹ si scitum esset, ² aurum pro luto haberemus. ³ In argento plane studiosus sum. Habeo scyphos ⁴ urnales plus minus, quemadmodum Cassandra occidit filios suos, & pueri mortui ⁵ jacent sic, uti vere putes. Habeo ⁶ capidem, ⁷ quam reliquit patronus meus, ubi ⁸ Dadalus Nioben in equum Trojanum includit. ⁹ Nam Hermepotes

1. si scitum esset] si divulgatum fuisset, & eandem artem didicissent alii. Terent. Adelph. I, sc. I. Dum id rescitum iri credit, tantisper cavet. Io. Schefferus.

2. aurum pro luto haberemus] Similiter Isidorus: ne dum hoc cognitum fieret, aurum pro luto haberetur. Sic in superioribus, ubi vide. Saresberienfis interpolavit clariore, ut putabat, sententia: aurum & argentum vilescerent, quasi lutum. I. Scheffer.

3. In argento plane studiosus sum] pro, studeo illi. Bene. Quomodo Gellius: si quis in ea re studebat. Schefferus.

4. urnales plus minus] qui urnam circiter capiunt magnitudine sua. Scheffer.

5. jacent sic, uti vere] pro MS & Patav. j. sicuti v. Schefferus: jacent, sicuti vere putes. Corrige, jacent sic, uti vere putes, scilicet, jacere. Cornelius Nepos vita Dionis I. his dat negotium, ut ad Dionem eant inermes sic, ut conveniendi ejus gratia viderentur venire.

6. capidem] Meminerunt hujus vasculi præter Festum, Plinius & Livius, quorum Livius quidem jungit lituo, & sic ad sacra pertinuisse demonstrat; Festus autem poculum appellat. Est autem omnino hæc capis, illa Neronis, de qua Plinius I. XXXVI 1, cap. 2. Sed Nero, ut par erat principem, vicis omnes, CCC sestertii capidem unam parando. Memoranda res, tanti imperatorem patremque patria bibisse. Parec ex his verbis, poculum intelligi apud nostrum oportere. Schefferus.

7. quam reliquit patronus meus] Quis satis miretur strophas Dalmaræ nostri? pro quam-patronus, pin-

xit, quas patronorum. & paulò antè, expavit duplici suprâ compendii exornavit, ut ipso non contradicente possis legere, expaveris, expapaverit, vel experiaverit, aut si quid simile in mentem veniat; quale quidem vix rarissimè observo, compendiis consignantibus. Hæc verò ad cognitionem nostri protographi faciunt.

8. Dadalus Nioben] Dixi antè, Trimalchionem hic nugari, merâque commenta sua proferre, per & insolentiam, quod noster ipse notaverat, & ebrietatem. Itaque hic frustra quidquam exigas ad narrationes aliorum. Schefferus. Dadalus Nioben in equum Trojanum includit. Sine dubio Trimalchio hic nugator decumanus est, & fabulas ineptioribus fabulis facit. Scriptor respexit id quòd heroum pateris & poculis varia antiqui operis inculpi consueverint. Heraclæi crateris quæ fuerint anaglypha enumerat Papinius I. 6 Theb. v. 335, & seqq. nim. sigilla exstantia Centauro-rum, & Lapitharum in nuptiis Pirithoi super mero pugnantium: In Adrasti phiala Perseus cum capite Gorgonis fictus erat: Nestoris poculum cum clavis aureis adactis & infixis quatuorque cum columbis describit Homer. II. 2, explicantque Grammatici apud Athen. I. XI. nonnullorum aliis signis fuere charaxata. Aliorum etiam exemtilibus emblematis seu infertis ornata. Vlyses & Diomedes erant in phialæ emblemate Palladium furripientes; fecerat Pitheas: Plin. I. 33, c. 12. Neroni scyphi duo, in quibus cælara carmina Homer: Suet. Reinesius. Id. in

N

prz-

votes signa essent veritatis in poculis. Habeo omnia ponderosa ;
 ' meum enim intelligere nulla pecunia vendo. † Hac dum refert ,
 puer calicem projecit ; ad quem respiciens Trimalchio : ‡ Cito, inquit,
 ' te ipsum cade, quia ' nugax es. † statim puer ' demisso labro orare.

† Encolpius.

‡ Trimalchio.

† Encolpius.

At

prafat. Facile credidero Petronio, etfi minimè omnium nugaci, cenfori autem nugarum & vitiorum acriculo, excidere potuisse aliquot infufos frigidofque jocos, petitos è trivio, nullà eruditione conditos, ineptas recitationes & ἀνιστορίας (historiarum ignoraciones), de Niobe & quo Trojano inclufa à Dadalo, de origine arii Corinthii sub Annibale, Mathematicen Trimalchionis, Philosophiam ejus, hysicen ejusdem αἰετὶ πορδὴς (de ære pitru), narrationes ridiculas de mensura sui ad candelabrum & unctiōne labri de lucerna ad barbam celerius producendum, de facto ex homine lupo, de strigarum maleficiu circa cunas infantiles, de Homeristarum argumento, de esu ursina carnis. Inducere enim hominem infubidissimum, decumanum λατρίων (jactatorem) Trimalchionem, nequam servos & mulierculas ejusdem farinz, à quibus in vino & joco nihil serii, honesti, comiti & docti expectari posset, proposuerat ; at παραμυιδῶν (paramiacorum, aut paramialium) in brevi scripto &c. (ut suprà.)

9. Nam Hermerotes signa essent veritatis in poculis] pro MSi, nam hermerotis pugnavisset petranctiu in poculis ; Patav. N. h. pugnavissent petraitu. Schefferus : Nam hermerotes pugnavissent petraitis in poculis. Hæc verba desperatè sunt corrupta. Neque fatigabo me in suspicionibus, quales manebunt tamen, cujuscunque generis fuerint. Reinecius : Hæc prodigiosè corrupta sunt, fortassis insuper etiam mutila ; extundam, quod verosimile videri possit & rem exhibeat. Legerim, nam hermerotes signa essent veritatis in poculis. De hermeroti ne tantillum qui-

dem dubito ; nim. simulacrum Mercuri & Cupidinis ab artificibus jungi solebat : sic ut Mercurii cum Minervæ in dicto Hermathena Ciceronis. Hermerotas Taurisci Tralliani statuarii laudat Plinius l. 36, c. 5. In poculorum igitur ornatus & czlaturas adsumi potuisse mirum non est. Sed cum ignotemus quid potissimum illa Mercuri & Cupidinis conjunctione spectarint veteres, neque enim licet hic comminisci quicquid velis ; neque ludatne scriptor hic an seriò rem agat, divinare facile sit : istud veritatu quod literarum in scripto ductus & familiaris huic libratio literarum trajectio suppediat, tolerari interim potest, dum aptius aliud excogitetur. Fortassis in ista czlatura hermerotum sensus profunditas hæc, ut significaretur vulgare istud, In vino veritas : Plin. l. 14, c. 22. Athen. lib. 2. Hermerotes Reinecius ab Εἰμεῖς Mercurius, & ἔπος, αἶψα, amor, Cupido. Apud Plinium, de Operibus loquentem artificum in marmore, vetustz edit. Egidii de Gourmont sic lego : Oceanus & juppiter Enthochi : Hippiades Hermerotes Taurisci Tralliani. Hippiades sunt statuz mulierum equestres.

1. meum enim intelligere] Sicut Persius : scire tuum. item : velle suum cuique est. Schefferus.

2. te ipsum cade] verbera ; num potius, occide ? Puro tamen alterum, quia sequitur, suadeo, à te impetres, ne sis nugax. Quis enim suadendi locus apud occisum ? Noster in editis : omniaque infra umbilicum capitis lenta manu cadere. Idem.

3. nugax] putris, putidus, ineptus. Glossæ Philoxeni : nugax, σαρπηξ.

Aliz

At ille, † *Quid me, inquit, rogas?* † *tamquam ego tibi molestus sim* :
suadeo à te impetres, ne sis nugax. † Tandem ergo exoratus à nobis
† *missionem dedit puero*. Ille dimissus circa mensam percucurrit, &
† *Aquam foras, vinum intro clamavit*. † Excipimus urbanitatem
jocantis, & ante omnes Agamemnon, † *qui sciebat, quibus meritis*
revocaretur ad carnem. Caterum laudatus Trimalchio, hilarius
† *bibit*. Etiam ebrio proximus, † *nemo, inquit, vestrum rogat For-*
tunatam meam, ut saltet? credite mihi, † *cordacem nemo melius*
ducit. † Atque ipse erectis supra frontem manibus Syrum histrio-
nem exhibebat, concinente tota familia: † *Ma Dia, perite! ma*

† Trimalchio. † Encolpius. † Trimalchio. † Encolpius. † Familia.

Dia

Aliz glossæ: *οὐ πῶς*, nugatorius, nu-
gax, sædus. Io. Schefferus.

4. *demisso labro orare*] pro Patavin.
d. *labraro*. In MS. est *labrore*, vel *lab-*
vore, similisve menda. Schefferus:
demisso labrare. Credo scripsisse, *demis-*
so labro orare. Nemphe solent tristes &
yultum, & oculos, & os dimittere.
Porro *labrum*, pro *labium*, sæpe apud
nostrum, cum est sermo de homini-
bus. Plinius x1, cap. 37, de ranis: *in-*
fioriore labro demisso ululatus ejicitur. To
demisso ita habes etiam apud Teren-
tium Eunuch. 11, sc. 3. *tremulus, la-*
biiis demissis, gemens.

1. *tamquam ego tibi molestus sim*]
Petronius in editis: *tamquam interfis*,
periturum corpus qua ratio consumat.
Tamquam melius ignis accipiat. Etiam
illud *molestus* alibi sic ei usurpatur,
pro eo, qui malum aut damnum in-
fert, ut, *junctis viribus molestum con-*
tempimus. Schefferus.

2. *missionem dedit*] dimisit, impu-
nitum videlicet. Iterum noster in
editis: *justis infelicibus dari missionem*.
Scheffer.

3. *Aquam foras*] Hanc puto fuisse
formulam solennem, cum ad potio-
nes meracas se mutuo invitarent. I-
dem.

4. *Excipimus*] auscultamus. Petro-
nius in editis: *Conversus ad eum, ut*
plurima exciperem. Idem.

5. *qui sciebat quibus meritis revocaretur*
ad carnem] Revocari est iterum vo-
cari, altera vice invitari. Exceperant,
i. e. laudaverant urbanitatem jocan-
tis Trimalchionis convivæ, inprimis
Agamemnon, qui adulatione gra-
tiam hospitis obtineri & obsequio
noverat; expectabatque sic alio quo-
que tempore invitari. Alio sensu
Phadrus fab. 26, dixit revocare de eo,
qui ante vocatus & hospes fuerat;
quod Græce *ἀνακαλεῖν*, contravoca-
re. Th. Reinesius.

6. *bibit. Etiam ebrio proximus, ne-*
mo] pro MSi, & Patav. d. e. e. *proxi-*
mus. Nemo, Schefferus: etiam ebrio
proximus. Non puto ista bene distin-
gui, sic enim suspicor scribenda. Tri-
malchio hilarius bibit. Etiam ebrio *proxi-*
mus, nemo, inquit, vestrum, &c. Illud
Etiam sic usurpat quoque aNbi, in su-
perioribus: *Etiam tibi discipulus crescit*.
Etiam videte, quàm potens ille come-
derit.

7. *cordacem*] Saltationis genus la-
scivum, & ideo probrosum, nec se-
rè usurpatum, nisi ebriis. Vide Mear-
sium in Orchestra. Schefferus.

8. *Ma Dia, perite! ma Dia*] pro
MSi, & Patavin. *madeia, perimadeia*.
Schefferus: *madeia, perimadeia*. Cor-
rige, *ma deia, perite, ma deia*. Græ-
cum est, *μαῖ δία*, h. e. per Iovem.
Demosthenes: *ὡς μαῖ τὸς θεὸς καὶ τὸς*
N 2 *θεοὺς*

Dia. † & prodisset in medium, nisi Fortunata¹ ad autem accessisset : & , credo , dixerit non decere gravitatem ejus tam humiles ineptias. Nihil autem tam inaequale erat : nam modo Fortunatam² suam reverebatur , modo ad naturam. Et plane interpellavit³ saltationis libidinem actuarius , qui tamquam Urbis acta recitavit. † VII Kal. Sextiles in praedio Cumano, quod est Trimalchionis, nati sunt⁴ pueri XXX, puella XL : sublata in horreum , ex area , tritici millia modium quingenta : boves domiti quingenti. Eodem die Mithridates servus in crucem actus est, quia Gai nostri genio maledixerat. Eodem die in arcam relatum est, quod⁵ collocari non potuit, sestertium centies. Eodem die incendium factum est in hortis Pompejanis , ortum⁶ ex adibus nocte villici. † Quid ? inquit Trimalchio : Quando mihi Pompejani horti empti sunt ?⁷ Anno priore , inquit actuarius , & ideo in rationem nondum venerunt. Excanduit Trimalchio : & Quicumque , inquit , mihi fundi empti fuerint , nisi intra sextum mensem sciero , in rationes meas inferri veto. † Iam etiam edicta Aedilium recitabantur : & saltuariorum testamenta, quibus Trimal-

† Encolpius. † Actuarius. † Trimalchio. † Encolpius.

chio

Quas (non per Deos & Deos). Illud , poritè , solenne verbum est applaudentium. Reinesius : Madia , peri , madia. leg. ma Dia , perii ! ma Dia.

1. *ad autem accessisset : & credo, dixerit] Similimum illi , in pridem editis : ad autem ejus Psyche ridens accessit , & quum dixisset , nescio quid. Schefferus.*

2. *suam reverebatur : modo ad naturam] scil. revertebatur. pro MS. & Patav. suam revertebatur , m. a. n. Schefferus : revertebatur , modo ad naturam. Omissum aliquid hoc loco. Scribe : Fortunatam reverebatur , revertebatur modo ad naturam. Similitudo utriusque vocabuli effecit , ut alterum omitteretur. Reverti ad naturam , pro , ad indolem animumque suum , sicut Cicero x Epist. 28. ad illum animum meum reverti pristinum. Traducitur hoc loco mirum Neronis studium saltandi , de quo Dio , & Suetonius prolixè.*

3. *saltationis libidinem actuarius] Post libidinem poni debet asteriscus , est enim hiatus hic versus nonnullorum. Schefferus.*

4. *pueri eo die 30 , puella 40 nati] Verè Naturæ consultum egit Petronius , dum istud in Actis privatis hominis sui Trimalchionis perscriptum fuisse finxit. Perpetuum enim est , plures nasci femellas , quam masculos. Th. Reinesius.*

5. *collocari non potuit] impendi ad usus villæ necessarios. Tacit. vi Ann. 45. Millies sestertium ea munificentia collocatum. Scheffer.*

6. *ex adibus nocte villici] Transpositio ingrata , mallem villici nocte. Noctè , pro , de nocte , i. e. nocturno tempore. Noster in editis : fugere nocte in publicum voluistis. Ita sæpe. Idem.*

7. *Anno priore] quam nempe fuit illud incendium. Cicero i Epist. 9. Quod de Q. Fratris negotio scribis , de priore astate quod morbo impeditus in Ciliciam*

chio ' cum elogio exheredabatur : jam nomina villicorum : & repudiata ' à circumitore liberta , in balneatoris contubernio deprehensa : atriensis Bajas relegatus : jam reus factus dispensator : & ' judicium inter cubicularios actum. Petauristarii autem tandem venerunt : ' baro insulsissimus ' cum scalis constitit , puerumque jussit per gradus , & in summa parte ' odaria saltare ; ' circulos deinde ardentes transire , & dentibus amphoram sustinere. Mirabatur hac solus Trimalchio , dicebatque ' ingratum artificium esse. Caterum duo esse in rebus humanis , qua libentissime spectaret , petauristarios , & ' coturnices : ' reliqua animalia & oramata tricas meras esse. † Nam &

† Trimalchio.

comæ-

liciam non transierit , conficere non potuisse. Io. Schefferus.

1. cum elogio exheredabatur] Quintilianus VII, c. 4. Nonnunquam etiam reus hic totius summam constituit, si exheredatum à se filium pater testatus fuerit elogiò. Est autem elogiù quocunque denique exheredationis causa, scriptò significata, & hoc quidem loco ea, quæ ad laudem Trimalchionis pertinebat. Quales interdum proponi consuevisse ex eoque Fabio aliisque notum, pridemque observatum est. I. Schefferus.

2. à circumitore] Puto hic intelligi custodem villæ, ad exemplum eorum, qui circuire urbem solebant. Schefferus.

3. judicium inter cubicularios actum] Ita Plin. IX, c. 35. Postero die, quo judicium agebatur. Scheffer.

4. baro insulsissimus] Baronem, pro stolido usurpavit Cicero & Persius. Idem.

5. cum scalis constitit , puerumque jussit] Conveniunt his versus Martialis lib. II Epigr. 85.

Quid si per graciles vias pretauri
Invitum jubeat subire Ladam? Idem.

6. odaria saltare] Quomodo Ovidius v Trist. 7.

Carmina quod pleno saltari nostra theatrum.

odarium, à Græco est. Glossæ: *odarium, cantilena.* Id.

7. circulos deinde ardentes transire] Convenit Manilius v.

Membræque per flammæ, orbisque
emissa flagrant. Idem.

8. ingratum artificium] Quomodo? cum mox idem dicat, se hos artifices libentissime spectare. Credo ingratum hic activè accipiendum, quod gratiam non referat auctori suo, tantam puta, quantam Trimalchio volebat promerere, qui transfiliendo istos circulos, immittat se in discrimen vitæ manifestum. Sidon. IV Ep. 11. *Huius jam, ut est illud Maronianum, cineri ingrato, id est, gratiam non relatoro, namiam condidimus.* Id.

9. coturnices] pro MSi, & Patav. cornices. Schefferus: cornices. Num scribendum, cornicines? non arbitror, quandoquidem præcedit, spectaret. At cornicines non spectantur. Quid, si cernices? ut sint à cernix, pro quo vulgò cernuus. Ita supra fuit, mixcix, vel ut ego putabam, mittix. Puto planè coturnices scribendum. De coturnicum certamine, sicut gallinaceorum, docet nos abunde Pollux, & nec Romanis ignotum fuisse testatur Herodianus. Ovid. II Amor. 6.

Ecce, coturnices inter sua prælia vivunt.

10. reliqua animalia, & oramata, tricas meras esse] vice MSi, & Patav. r. a. & cromataricas (MS. Cr.) m. e. *Oeschmugis,* res qua videntur, spectacula. Asperum initio

comædos, inquit, emeram, & malui illos ¹ Atellanam facere, & choraulem meum jussi Latine cantare. ‡ Cum maxime hac dicente ⁴ Gajo ⁵ puer Trimalchionis delapsus est. Conclamavit familia, nec minus conviva, non propter hominem tam ⁶ putidum, cujus etiam cervices fractas libenter vidissent, sed propter malum exitum cœna, ne necesse haberent ⁷ alienum mortuum plorare. Ipse Trimalchio cum graviter ingemisset, ⁸ superque brachium tamquam læsum incubisset, concurrere medici, & inter primos Fortunata crinibus passis, cum scypho, miseramque se, atque infelicem proclamavit. Nam puer quidem, qui ceciderat circumibat jam dudum pedes nostros, & ⁹ missionem rogabat. ¹⁰ Pessime mihi erat, ne his precibus periculo aliquid ¹¹ catastropha quereretur. Nec enim adhuc exciderat cocus ille, qui oblitus fuerat porcum exenterare. Itaque totum circumspicere

‡ Encolpius.

initio spiritum non expressi, imitatus Æolas, incolasque magnæ Græciæ teste Quintiliano, ubi ferè versamur ac convivimus. Schefferus: *chromatizari*. Hoc verò monstrum verbi quid sibi velit, ego non excogito. An scribendum: animalia ac acroamata *tricarum* meras? Tricæ, sunt res viles. Martialis XIV.

Sunt apina tricaque, & si quid vilius istu.

1. *Atellanam*] pro MSi, & Patav. *Attellam*. Schefferus: *Attellam*. Scribe, *Attellanam*, seu *Atellanam*, & intellige, fabulam. De *Attellanis* habes prolixè apud Vossium in Inst. Poët. Porro *facere Atellanam*, sicut apud Lucetium *facere ludum*, h. e. ludere & agere. 10. Schefferus.

2. *Gajo * puer*] * defectus. pro MS. & P. *Gajo*, p. Tilebom. Cum maxime hac dicente *Gajo*, puer. dicente *Gajo*. scribe, diceret *Gajus*. Schefferus: Post puer, puto deesse aliqua, quæ significabant lapsum ejus pueri in brachium Trimalchionis. Est enim ille puer, qui suprà jussus est in *summa* *secularum* parte *odaria* saltare. A quibus hic delabitur.

3. *putidum*] pro Patav. *perditum*.

MS. *putidum*. ad marg. *putidum*.

4. *alienum mortuum plorare*] Lucilius Sat. 22 de Præficus eodem modo: *conducta stent alieno in funere*. Statius quoque in Epicedio Patris: *non sua funera plorant*. Scheffer.

5. *super brachium tamquam læsum incubisset*] Petronius in editis: *Non frueris hæc prada, super quam solus incubis*. Idem.

6. *missionem rogabat*] Vt suprà: *missionem dedit*. Sed cur *missionem* rogatis, qui delapsus erat? An, quod isto casu suo læserat Trimalchionem? At de ea re præcedit nihil. Quare puto inter ista duo vocabula, dicente *Gajo*, aliquid abesse, uti dixi. Idem. Satis sequentia indicant occasione pueri Trimalchionem læsum. nec hujus causâ asteriscus antè positus, sed ipsa ibi constructio fatiscit.

7. *Pessime mihi erat, ne*] Metuebam. Schefferus.

8. *catastropha*] pro MS. & Patav. *catastropha*. Schefferus: *catastropha*. Lego, aliquid *catastropha*. Sensus est: timebam, ne ideo instituerentur hæc preces, ut earum occasione periculum imminens mutetur in haud opinaturnaturn gaudium, sicut antè acciderat.

1. *conchy-*

cere triclinium cœpi, ne per parietem automaton aliquod exiret; utique postquam servus verberari cœpit, qui brachium domini contusum alba potius, quam ¹ conchyliata involverat lana. Nec longe abtrahit suspicio mea, in vicem enim ² cœna venit decretum Trimalchionis, quo puerum iussit liberum esse, ne quis posset dicere, tantum virum esse ³ à servo lasum. ⁴ Comprobamus nos factum, & quam in præcipiti

1. conchyliata lana] i. e. conchylio marino, murice, purpurâ tincta. Noster sup. culcitæ habere tomentum conchyliatum; scil. tanquam preciosius. Cic. 4 Verr. nihil nisi conchyliò tinctum: Plin. lib. 12, c. 7, conchylio infectam lanam: & Suet. Iul. c. 23 conchyliatam vestem dixit. Seculo quartò usurpavit id voculæ Plin. Valer. l. 1, c. 9: factis infusionibus in auriculas dolentes, mox, inquit, lanâ conchyliata obturanda sunt. Sequitur hunc Marcellus Burdegæ, quem Empiricum vulgò adpellant, c. 9 iubens aurem conchyliata lanâ claudere: mox, lana purpurea: item purpurâ; & lana marino conchyliò infecta. Quod conchyliata ræpetia e Plauti Pseud. a. 1, scen. 2, v. 14 petere posse videntur, id verò nihil est. A Camerarii enim conjectura venerunt; veteres verò mscr. membranæ eò ducunt, ut potius legamus consueta: quod etiam Stichæ a. 4, scen. 3 de re eadem Editiones veteres servant, probatumque à Grutero & rectè receptum à Taubmanno amplectimur. Iam quòd conchyliatâ potius quàm albâ, nigra, vel pulla lana brachium læsum involvi Tryphon voluerit, eâ ratione factum, quod isti colori magnam adèò autoritatem in curandis morbis perhiberent; quæ vanitas nec dum exolevit. Audias enim medicas, etiam in aulis, promittere credulis podagrarum solutiones, si tectis è filo lanceo lineove purpureo tibialibus crura obducantur: & putari majoris efficacis emplastra si corio purpureo vel rubro infrata adplicantur ægyptiis: qui error è non intellexit.

2a præd Scribonii Largi medic. 267, etiam Hier. Mercuriali obrepit, ut l. 2. Varr. c. ult. Fanicium Interpretaretur de aluta coloris punicei, cum Fanicium eo loco sit Φαινικιον, Φαινικιον δ' ἐστὶν, (Phanicium corium), quod à Phœnicibus seu Pœnis paratum erat. Pœnorum enim Libyæ & Carthaginiensium Βυφοδὸν ψικῆς (coriaria) opera maxime probabantur: probavi de Græcis in de Lingua Pœnica cap. 11, n. 8, & 9. Th. Reinesius.

2. cana] Sic & MSm (ceno). Sed planè leg. puto pana. Patet ex præcedentibus missionem rogabat. pessime mihi erat. nec cana, sed pana, & libertas opponuntur.

3. à servo lasum] pro MSi, & Patav. liberatum, summorumque virorum vulneratum, aut mutatione præcedentis puerum in servum. Placuit autem lasum, quod antecedit, ut & contusum: quæ quidem faciliè in tam delicato patiente in vulnus coire poterant. Servus verò unde dominum liberavit? non à vulnere: nec saltè à contusione: quia hoc quidquid erat, servus non abstulit, sed obligando modò curare cœpit. atque id imperitè lanam albam pro conchyliata applicando, unde etiam vapulavit. Nec scio, an unquam turpe fuerit habitum, etiam ipsis Stoicis, dominum in discrimine constitutum à servo liberari; certè ladi, deserui, prodi, crimini semper datum, summumque fuit nefas. Et quorum concurrere medici nisi quantum pote ut liberarent, dominum non per modum beneficii, sed ministerii. Quamquam nec medici per se

precipiti res humana essent vario sermone garrimus. † Ita; inquit Trimalchio, non oportet hunc casum sine inscriptione transire; ‡ statimque codicillos poposcit, & non diu cogitatione distorta hæc recitavit:

† *Quod non expectes ex transverso sit,*
Et super nos fortuna negotia curat.

‡ *Quare da nobis vina falerna puer.*

† *Ab hoc epigrammate coepit* † *poëtarum esse mentio, diu-*
que

† Trimalchio. ‡ Encolpius. † Trimalchio. ‡ Encolpius.

à morbo liberent, sed per accidens; docente Aristotele, & usu. Schefferus: à *servo liberatum*. Quomodo, liberatum? Puto, *vulneratum* oportere scribi, nam de eo præcedit. Primam syllabam absumpsit ultima in vocabulo, *servo*. Idem video & N. Heinssio placere. Reinesius: *venit decretum Trimalchionis, quo puerum iussit, &c. esse à servo liberatum*. De puero ista non possunt intelligi; nec enim adparet. qui puer dominum liberaverit. Viri summi ut de puero exponere possent, legere maluerunt *vulneratum*; atqui nec hoc adparet: non enim, quod videntur putasse, in dominum ex alto ceciderat puer, multò verò minùs vulneraverat; Sed Trimalchio pueri præcipitantis casu consternatus *super brachium tamquam laesum incubuerat*. Quid igitur? Fiat via; legamus, *servum iussit liberum esse*; nim. eum qui medicus domino fuerat, lanâque brachium ejus involverat. Quod autem ista manumissione tumultuaria cavere se existimavit, ne à servo beneficium accepisse dici posset, hoc à Stoa decerptum est; inter cujus placita etiam hoc, *servum eo loco conditionem suam posuisse, ut nihil eorum, quæcunque præstat, superiori imputetur*; ministeria esse servi, non beneficia, non officia; nisi eum plus præstat quàm à servo exigi solet, & in adfectum amici transit. Accuratè excutitur ista *κρυψία* (*auctoritas*) à L. Sen. lib. 3 de Benef. cap. 18, & seqq. Reinesius.

4. *Comprobamus nos*] Hæc in antè editis, tum & fragmento Tragur. priori sic leguntur: *Comprobamus nos factum, varioque sermone garrimus, & poëtarum caput esse mentio, diuque summa carminis penes Mopsum Thracem memorata est: donec & quæ sequuntur, coincidentia cum Traguriensi fragmento posteriori usque ad verba: — nudam in nebula. diversæ lectiones notabuntur. Commentarium habebimus Variorum.*

1. *Quare*] Heic loci inter *Quare*, & præcedens *curat*. Patavinus inseruerat: Disticon Trimalchionis est cum elego suo: *Quare, &c.* Quæ quidem verba etiam in MSo, sed tamen ut quale quale scholion intra parentheses leguntur. Schefferus: *Disticon*. Hæc verba sunt delenda, irrepserunt enim è margine in textum. Reinesius in præfat. Stupor etiam ibidem notari potest descriptoris, qui gnomem allatam pro disticho, & pentametrum pro elego commendat; neque advertit *mon* istam, *Disticon, &c.* in autographi margine jacuisse, ad orationis verò seriem nihil facere: Idemque alibi quoque patratum esse libere suspicari licet. *Disticon* tolerabile; dicitur enim *σὺν* vel *σὺν* de quolibet ordine, militari, plantarum, linearum seu versuum in libris, peculiariter metricorum. In suo elego involvit argumentum, *Quod non expectes, &c.*

2. *poëtarum caput esse mentio*] Persius Sat. 1.
 — *Eccò*

que summa carminis ' penes Mopsum ' Thracem ' memorata est; donec Trimalchio : † Rogo, inquit, ' magister, quid putas inter Ciceronem, & Publium interesse ? Ego alterum puto disertiores ' fuisse, alterum ' honestiores. Quid enim his melius dici potest ?

† *Luxuria' victu' Martii marcent mania.*

‡ *Tuo palato clausus pavo pascitur,*

† Trimalchio.

‡ Versus ex Publio Syro mimographo.

* Plu-

— Ecce inter pocula querunt
Romulide satiri quid dia poemata nar-
rent.

Juvenal. Satyr. 6.

— cum discumbere caput,
Laudas Virgilium. Ga. Barthius.

1. penes Mopsum Thracem] Al. Mor-
sum. Sunt qui legant Marsum, & in-
telligunt Domitium Marsum, cujus
Ovid. & Sueton. meminere, & de
quo Martialis est versus :

*Quam levis in tota Marsus Amazo-
nide.*

Conrad. Gesnerus in Bibliothecz E-
pitoma. Ge. Erhardus.

2. Thracem] MSSa fragmenta am-
bo trachem.

3. memorata est] Lege immorata est.
Lipsius Epistol. quæst. lib. 3, ep. 2. fort.
remorata est, ut habet verus codex,
probo sensu. G. Erhardus.

4. Rogo, inquit, magister] Indubiè
alloquitur Grammaticum criticum.
Nam Grammaticos Magistros & Pro-
fessores appellari solitos docent veteres
inscriptiones, & illa apud Sueton. de
Illustr. Gramm. in Palzm. *Vu tu magi-
ster, quoties, festinantem aliquem vides,
abligurire ? Et in Probo : Nunquam ita
docuit, ut magistri personam sustineret.*
Wouweren, Polymath. cap. 4. Idem.

5. fuisse] sic & Fragmentum poste-
rius, prius esse.

6. honestiores] elegantiores, me-
liores, tertiores. Columbanus
— sermonis honesti. ubi Goldastus in
Notis. Erhardus.

7. Luxuria victu] Sic superiores.
Tragur. ritm. Versus Publii Syri Mimo-

graphi in luxum Romanorum. Scali-
ger in Catalect. Invehitur in Romæ
luxus. H. Iunius Animadvers. lib. 6,
c. 15. Iuvenalis :

— Quis feret istas

*Luxuria sordes ? quanta est gula, quo
sibi totos*

*Ponit apros, animal propter convivia
natum ?*

Pena tamen præfens, &c.

Vnde Varro quoque Satyræ *ἡδὴ
ἰδὸς μόντων* (de edulii) scripsit. Pu-
teanus Genialium Sermonum librò.
Erhard.

8. Martii marcent mania] Nemo ex
interpretibus vidisse videtur mania
veteri scriptura munia hoc loco signi-
ficare, ut queratur Publius Martii mu-
nia Romanis antehac, decus & glo-
riam facientia, luxuriz viribus pror-
ta torpere. Si ergo illud vulgare ma-
gis aridet Martii mania, nulli du-
bium quin Romam significet. Sic &
Iuvenalis Satyr. 6.

Paupertas Romana perit —

Barth. ablegmin. Critic. l. 2, c. 18; cu-
jus posteriorem explicationem com-
probamus. Idem.

9. Tuo palato clausus pavo pascitur]
Tragur. cod. pro pascitur, habet nasci-
tur. Erhardus : Leg. *laetus pavo na-
scitur.* Scalig. in Catalect. vel, *Samius
pavo pascitur.* Cum de iis sermonem
instituerit Publius, quæ procul allata,
deque longinquis regionibus accer-
sita luxuriam Romanorum instrue-
bant, convenienter *Samium pavonem*
nominat; eos autem ab Samo peti-
tos faciliè fidem fecerit Varro de re
N 5 Rust.

Plumato amictus aureo ² *Babylonico* :

¹ *Gallina*

Rust. lib. 3, c. 6. Barth. acurius, quàm probabilius; nam pavones olim caveis inclusi, ut hodie anseres in Germania, pascebantur, quos cum Romani in deliciis quidem, sed extra cibum, initio haberent, ut nos hodie psittacos, primus mensæ inferre aulus est Hortensius. Tertull. de Pallio: *Præcidam gulam, qua Hortensius Orator, primus pavum cibi causâ potuit occidere.* Gabbema in 2. edit. *clausus pavo pascitur.* Malunt alii, *Lantus pavo nascitur;* vel *oculosus pavo,* vel *Samius pavo*: nempe quia è Samo (ubi in templo Iunonis Samiæ alebantur) in alias transferrentur terras; ut à Menodoto Samio apud Athenæum refertur. Maïui nihilominus retinere lectionem editionis principis: puta Parisinæ anni 1510 10 11 [clausus pavo pascitur] quæ MSum fide optima expressit, ac sui castigatorem reliquit eruditis. Planèque censeo, respici à Publio ad ornithonas; in quibus aluere pavones, turtures, turdos: ut indicat Varro lib. 111 de R. R. cap. 111. Vossius.

1. *Plumato amictus aureo Babylonico*] In Tragur. est *auro.* Gabbema: Eo jam processerat superbiz modus, ut ex plumis avium conficerent vestes, quæ delicatioribus in usu. Tertull. de Pall. *Pavo pluma vestis, & quidem cataclitis, imò omni conchyliis depreffior, quæ colla florent, & omni paragiò inauratior, quæ terga fulgent.* Prudent. in Hamartig.

— hunc videam lascivam prapete cursu

Venantium tunica, avium quoque versicolorum

Indumenta navis texentem plumæa pennis.

Ethardus: *Plumatus* igitur vestes inquit, quarum artifices *plumarios* vocant, qui ex *plumis* avium vestimenta conficiunt, aut acu variegatim pingunt. Pancyrrol. de Magistratibus municipal. c. ult. Weitzius Not. in Prudentii Hamartig. vers. 294. *Aureum,*

pro pulchro & splendido; unde *ἄφροδῖτις, aurea Venus.* Sed & *pluma* pavonis ejaculantur splendorem planè *aureum.* Et *aureum,* esse pavi epitheton, ex Officina Ravisii Textoris didicimus. Gabbema in secundò editis: Vide G. I. Vossium lib. 111 cap. LXXX & cap. xcvi de origine & progressu Idololatriz; Salmasium in notis ad Vopisci locum: *tunica. micantes purpurâ, plumandi difficultate pernebiles.* ubi multa præclare de hac arte. Porro, pavoni inter volucres formæ palmam non solum natura dedit, sed & intellectum ejus, gloriamque: laudatus enim gemmantes pennas explicat, adverso maximè sole, quia sic præcipuè radiant, ut graphicè Ovidius:

Laudatas homini volucris iunonia pennas

Explicat, & formâ multa superbit avis.

Petronius Arbiter, hujus volucris versicolorex pulcritudinem, paucis verbis eleganter exprimit. *Tuo palato pavo,* &c. Hanc alitem cum apud Indos Alexander Magnus primum vidisset, admonitione commotus, gravi pœna vetuit ne quis pavonem occideret, ut refert Ælianus lib. xiii de nat. Animal. Ex Barbaris ad Græcos venêre, in Samo autem primi fuerunt editi & educati; hinc in alias Europæ regiones deducti; quæ de causâ Samios monetam signasse pavone, auctor est Athenæus, ut in Græcia mea nuper docui. Iunoni autem sacrativ vetustas opulentiz Dæx, aureum hoc alitum genus, unde in antiquis numismatis Iunonis signum est pavo, cum lancea & patera. Ptinus Q. Hortensius, pavonem Augurali Aditiali cœna posuisse, auctor est Varro, quod protinus factum, tam luxuriosum, quàm severi boni viri laudabant: quem citò sequuti multi, extulerunt eorum pretia, ita ut ova

¹ Gallina tibi ² Numidica, tibi ³ gallus spado,

Ciconia

ova denariis veneant quinis, ipsi facile quinquagenis. Macrobius ad ingens hoc pretium exclamat lib. III Saturn. cap. XIII. *Ecce res non admiranda solum, sed pudenda, ut ova pavonum quinis denariis veneant, qua hodie non dicam vilis, sed omnino nec videntur.* Sed tunc temporis tanta gulæ erat infania, ut refert idem Varro, *M. Aufidium Lurconem supra sexagena milia nummorum, in anno ex pavonum grege cepisse.* Hoc est mille & quingentos aureos coronatos, ut Aldus Manutius supputat: nam qui ad Millionem refert, nimis extra oleas abit. nec nimis hoc mirandum in illo seculi luxu; primus etiam ille, faginam eorum instituit, circa Pyratium bellum novissimum. Sed non caret admiratione: placuisse adeo Romanæ luxuriæ hanc avem, cum ejus caro dura, & fibrosa sit: quare scitissime ab Horatio dictum:

Vix tamen eripiam posito pavone, velis quin

Hoc potius, quam Gallinâ tergere palatum,

Corruptis vanis rebus, quia vencent autò

Rara avis, & picta pandis spectacula cauda:

Tanquam ad rem attineat quicquam, num vesceris illa

Quam laudas plumâ? cotto num ad est honor idem?

Galenus etiam III de Aliment. facult. gallinis duriorem esse pavonis carnem, fibrosam, & ad coquendam difficilem. Vnde Juvenalis Satyr. I queritur, ex similibus epulis repentinæ mortis induci, quod non concoquantur in stomacho.

Pana tamen presens; cum tu deponis amicum,

Turgidus & crudum pavonem in balnea portas;

Hinc subita mortes & intestata senectus.

Itraque natura quidem iis pennarum pulcritudinem tribuit; carnis bonitatem negavit. Simeon Sethi, difficilis concoctionis, & mali etiam succi esse asserit, jus tamen illorum peculiari proprietate pleuriticos sanare, præsertim si pingue sit. quare prudentiores ætate triduo ante jugulari jubent, ut tenerior pavonum caro evadat, hyeme verò quadriduum, aut eò amplius, simulque pendentium pedibus, lapidum onus appendunt; eo pondere duritiem carnis tenerescere; raro nostra tempestate mensas subeunt, nisi solennibus epulis, idque magis ad oculorum pompam, quàm ad placandum famem, raro assi vel elixi (nisi fortè pullis quis vescatur) plerumque aromatibus conditi, artocreis includuntur, quod ita teneriores evadant, & aromatatum beneficiò, fibrosa illa caro tenerior reddatur. *Nomius.* Vide Vossium lib. III de Origine & progressu Idololatriæ, cap. XCII.

2. *Babylonico*] Plin. lib. VIII, cap. XLVIII. *Colores diversi: pictura intexere Babylon maximè celebratur. & maximè Babylonii hoc artificio nobiles.* Hinc Tertull. de hab. mul. c. I. *Milesi oves tonderent, & Seres arbores nerent, & Tyrii tinguerent, & Phryges insuerent, & Babylonii intexerent.* Lucrer. lib. IV.

Tum Babylonica magnifico splendore rigantur.

i. stragular vestes, vela, tapetia diversis coloris filo texta. Eleganter varios colores in cauda pavonis *Babylonicum*, vocat elegantiarum Arbitr Petronius hoc loco. S. A. Gabbema.

1. *Gallina tibi Numidica*] Tria gallinarum genera enumerantur à Varro de re Rust. lib. 3, c. 9. *villatica, rusticæ sive agrestes, & Africana.* Numidia autem est pars Africa, inter Cæfariensem Mauritaniam & Carthaginiensem regionem. Gallina igitur Numidica, eadem est, quam Varro prædictus

dictus *Africanam* vocat. Sic autem dictæ, quod primum in Italiam ex Africa sunt translata. Hæ, ut loco citato ait Varro, grandes sunt, variz, gibbosæ, & à Græcis *meleagrides* appellantur. Vulgus hodie vocat *gallinas Indicas*. Videndus Vlysses Aldrovandus Ornitholog. lib. 14, c. 4. *Anonymus*. Inter peregrinas volucres, annumerandæ sunt etiam *gallina Numidica* vel *Africanæ*, Gallis, *poules de Guine* dicuntur, quarum olim Romæ magna gratia, hodierna die rarò inveniantur. Varrone teste, erant grandes, variz, & gibberæ; gallinas corpore vix excedunt, sed longiora illis crura, plumis variis, quasi guttis distinguuntur, quod Martialis breviter & eleganter expressit.

Et picæ perdis, Numidicaque gutta.
Sunt enim pennæ ejus nigræ, albis guttis conspersæ, tanta elegantia ut spectatores ad se rapiat. inter lautos cibos, nescio an ob novitatem, vel saporis gratiam referebantur, unde Plinius sui xvi gulam reprehendens, quod obvis & præsentibus contenti non essent, aves ultra Phasidem amnem, & è Numidia petere dicit. hinc Martialis sub lemmate Numidicæ:

Anser Romano quamvis satur Hannibal esset,

Ipse suas nunquam barbarus edit aves.

Multi eandem, *meleagrides* vocari credunt, quod ex Varrone colligunt: *Gallina Africana* sunt grandes, varia, gibbera, quas *μυδαί, ειδος* appellant Græci, ha novissima in triclinium *ganearium* introierunt e culina, propter fastidium hominum, veneunt propter penuriam magno. Columella tamen manifestò, *meleagridas* à gallinis *Aphricanis* distinguit lib. vii, cap. 11. Viri docti mendum esse in Varronis verbis credunt, atque interpunctione sola legitimum sensum erunt: *Gallina Africana, sunt grandes, varia, gibbera: quas meleagrides appellant Græci, ha novissima, &c.* Sed Plinius videtur mihi

commodissimè totam litem componere; is enim statuit *meleagrides* genus esse *Africanarum gallinarum*, quæ nihil commune habent cum *Numidicis*; nam quo loco agit de *meleagridibus*, ne verbum de *Numidicis*. Ita enim lib. x, cap. xxvi. *Simili modò pugnant, meleagrides in Bæotia. Africa hoc est gallinarum genus gibberum, variis parsum plumis; quæ novissima sunt peregrinarum avium, in mensas recepta, propter ingratum virum.* Itaque non agit Varro citato loco de *gallinis Numidicis*; non enim sunt grandes & gibberæ: sed solum de *Africanis*, quas *meleagrides* Græci vocant, ut disertè monet Plinius. *Numidica* etiam non sunt grandes, vix enim majores sunt vulgaribus gallinis. sed *meleagrides* grandes sunt, & gibberæ, &c. Vide Lud. Nonnium de Re Cibar. lib. 11, cap. xxv. *Gabbema in denuo editis.*

2. *Numidica*] Sic & Tragur. Fragment. posterius, prius *numida*.

3. *gallus spado*] Capus. H. Iunius in Nomencl. Hic nonnulli confundunt capum cum gallo, cum tamen, teste Varrone, in gallinaceo genere villatico, *capis semimares* dicantur, quod sint castrati. Vnde non simpliciter *gallus* à Petronio usurpatus, sed cum additione dictionis *spado*. Vlyss. Aldrovand. Ornitholog. lib. 14, c. 17. Posterius enim vocabulum tollit prius, sicut cum dicimus, *virgo corrupta, nummus adulterinus*. Erhardus. Quia salacissimum animal [*gallus*] rarò pinguesceret, posteri castrare illud aggressi sunt, libidinis abolendæ causâ, & semimares capos effecerunt, qui maximam gloriam in mensis passim obtinuerunt. Martial. lib. xiii Ep. 63.

Ne nimis exhausto macresceret inguine gallus,

Amisit testes, nunc mihi Gallus erit.
Petronius Arbitr. *spadones* vocat. Martialis lib. 111 Epigr.

Alius coactos non amare capones,

Et dona matrum vimineo ferunt textu.
Quia enim castrati sunt, usum veneris nesci-

¹ *Ciconia etiam grata, ² peregrina, hospita,*

³ *Pietaticultrix, gracilipes, ⁴ crotaliftria,*

⁵ *Avis*

nesciunt. Castratione enim, caro illa fibrosa & dura, humida & tenera efficitur, adeo ut exura calida & sicca temperie, acquirant temperamentum prorsus æquabile. Vide Ludov. Nonnium de Re Cib. lib. 11, cap. xx11. *Gabbema in recussi.*

1. *Ciconia etiam grata*] Scaliger in Catalect. edidit, *Graca*; ad simplicitatem priscam dictum, quæ omnia transmarina. *Graca* putabar: placet tamen vulgaris lectio. Barthius Ablegm. Critic. l. 2, c. 18. *Erhardus. Ciconis* nostro ævō nemo vescitur, ob pastum, quem ex ranis, lacertis & serpentibus capiunt. Thessali etiam quondam illis abstinebant, sed alia de causa, quam aperit Plinius lib. x, cap. xx111. Honos iis serpentum exitio tantus, ut in Thessalia capitale fuerit occidisse, eademque legibus poena, quæ in homicidam. Principatu Augusti incepterunt Romani iis vesci, & gruibz prætulerunt, ut auctor est Cornelius Nepos apud Plin. citato loco, cuius rei auctorem, ferunt virum Prætorium fuisse, quem aliqui Sempronium vel Asellium, alii Rufum vocant. Horat. lib. 11 Sat. 11.

Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nidō.

Donec vos auctor docuit Prætorius.

Porphyrio schollastes, refert Rufum Prætorium instituisse ut *ciconiarum* pulli manderentur, illumque, cum repulsam in Prætura tulisset, tale epigramma meruisse:

Ciconiarum Ruffus iste conditor.

Hic est duobus elegantior Plancis,

Suffragiorum puncta non tulit septem,

Ciconiarum populus ultus est mortem.

Sed brevi illarum gratia deflagravit; nam ætate Plinii, nemo illas in tricinium recepit; carnes enim concoctæ sunt difficiles malique succi, quidam & pestilentes esse judicant. *Nonnium. Idem.*

2. *peregrina, hospita*] Sic & Phædrus vocat ciconiam *peregrinam volucrem* lib. 1 fab. 26; quam Varro advenam dicit de re Rust. l. 3, c. 5. Rittershuf. in not. Barth. Ableg. crit. lib. 2, c. 18. leg. *grata peregrino, hospita*. Ravif. Textor in Epithet. vel sine distinctione, *grata peregrino hospita*. Crinitus de honest. Discipl. lib. 4, c. 13, Doufa hoc loco, Rob. Tit. Assert. l. 1, c. 5. Sed prorsus ineptè, ait *Erhardus*.

3. *Pietaticultrix, gracilipes, crotaliftria*] In componendis dictionibus nimio plùs sibi indulserunt veteres. Hinc *incurvicervicum* pecus, & *tudentisibilus* apud Pacuv. *repandirostrum* & *cortinipotens*. apud Lucil. Laber. de Ariete: *reciprocornem, lamicnem, vestitrahum*. Nævius in Alcesti, *trifecisphenem, dulciotiloquum*, Nestorem adpellat. *Camphippelephantocamelos* dixit Lucilius, transverso ordine, ex *hippocampo*, elephanto, camelo. neque ab loco alienum est Hegelandri antiqui poetæ Epigramm. in Sophistas.

Ο φευκακασίδαι, μνηστέρη-
ζογίνοι,

Σακχογανιοτέροι, καὶ λοπιδυ-
δαρπαγίδαι.

Γμογανωτέριβαλλαι, νηλιποκιδυ-
πιδαι,

Νυκίλαρραοφάγαι, νυκίπα-
πιδαι.

Μειροκιδυπαταί, καὶ συλλαβοπυ-
σιλαβεταιί

Δοξοματαίοσσοι, ζήταρρησι-
δαι.

Quod hoc modo vertit Scaliger:

Silonicapetones, vibrissasperomentis,

Manticobarbicola, exterebropatina,

*Planipedatquelucernitui, suffarcina-
miti,*

Noctilamentivori, Noctidolostudii,

Pullipremoplaxii, sutelocaptiotrice,

Rumigeroucuspida, nugicanoricrepi.

Laurenb. *Pietaticultrix* dicitur, sicut *nomoricultrix* Phædro, *stylicultrix* Catull.

Ritters-

¹ *Avis exsul hiemis*, ² *titulus tepidi temporis*,

³ *Nequitia* ⁴ *nidum in* ⁵ *cacabo fecit meo*.

Quo ⁶ *margarita cara* ⁷ *tribacca Indica*?

An

Rittershus. Not. in Phædr. De pietate ciconia S. Epiphan. Physiolog. c. 25 : τὸ γὰρ ὄρνις τῆς τῆς πατρὸς καὶ μητρὸς αὐτῆς ἀσβεστὰ συνύψιστος γυνεὺς (Hac avis patrem & matrem admiranda pietate in senectute alit). Barthius Ablegm. Crit. lib. 2, c. 18. Non defunt apud veteres, qui referant ipsam ciconiæ imaginem exsculpi olim totitam super sceptris Regum, quò eorum pietas atque iustitia indicaretur. Illud enim de ingenio atque pietate ciconiæ erga parentes vulgatum est; quod etiam D. Ambrosius confirmat lib. 5 Hexæmer. Romanorum usu pia avis vocatur, & quod vixit Imperatori Senatus consilium delatum dicitur, hoc ista aves in communi meruerunt. Adde Cœlium Rhodiginum lib. 23, cap. 34. Ge. Erhardus.

4. *crotalifrisia*] A crotalis sic dicta, quorum strepitum imitatur, crepitante ciconia rostro, ut Ovid. 6 Metam. scribit, & Iuvenal. Satyr. 1.

Quaque salutato crepitat Concordia nido.

Vbi Concordia nomine, cocomiam intellegit Satyricus poeta. Existimo autem ætate Iuvenalis, in fastigio templi Concordiæ nidum Ciconiarum fuisse: ut & hac ætate, in quibusdam templis aliquando Lutetiæ vidimus. Erhardus.

1. *Avis exsul hiemis*] Leg. *exulhiemis* in nominandi casu, ut ciconiam appellârit *exulhiemem* una dictione, sicut & pietaticultricem. Crinit. de honest. Disc. lib. 4, c. 14. Idem.

2. *titulus tepidi temporis*] Ita Iunius emendavit, cum antea esset *trepidum temporis*. Animadvers. lib. 6, c. 15. Veris enim nuncia ciconia est. Ambros. Hexæm. lib. 5, c. 14. Cassiodor. l. 2, c. 14. Claudius Mamercus de statu Animæ, lib. 1, c. 21. Sidon. l. 2 Ep. 14:

ubi Savaro, *titulum* pro indicio posuit. Id.

3. *Nequitia*] Luxuriæ in epulis: aliàs in venerc. Erhard. *Nequitia*, dandi casu positum videtur. I. Doufa MS.

4. *nidum in cacabo fecit tuo*] Satyrice dictum adversus luxum Romanorum; namque aliàs ciconiæ in altis turribus nidum ponere solent. Ovid.

Gloterat immenso de turre ciconia. rostro.

Et Cœlius Calanus Dalmata in Hist. de Attila Hunnorum Rege: *Ciconia*, quarum natura est summis in urbium mœnibus nidificare, &c. &c; Conspexit ciconiam, qua in altis urbis turribus nidificaverant ex more, reportantes pullos suos, &c. Erhard. De ciconiarum conditura, vide quæ ad Horatium notavimus, *Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido* Donec, &c. Doufa. MS.

5. *cacabo tuo*] Tragur. meo Tertull. de Iejuniis: *Apud te agape in cacabis fervet*. Paul. L. 18 D. de Instrumto vel instrum. leg. Nec multum refert, inter cacabos, & alienum quod supra focum pendet: his aqua ad potandum calefit, in illis pulmentarium coquitur. Ex quibus verum ejus usum haurimus. I. a Wouweren.

6. *margarita cara*] Nam circa margaritas ardebat insana mulierum superbia, de qua re Rigaltius ad Phædr. lib. 3 fab. 51. Erhard. *Margarita* hic in plurali accipio, à margaritum veteribus. Doufa.

7. *tribacca*] Sic juxta utramque edit. Gabbem. quæ tamen in Notis referunt *tribacca*, & Frellon. cum Lotich. Sed Wouwer. alii, codexque Tragur. *tribacca*. Et Tornæf. in-m. *tribacca*. idque versum melius expedit, quàm *trib*. Hadr. Iunius in Notis Gabbemæ: *tribacca*. *Tribaccam* dixisse videretur margaritam, quæ tribus bac-

dis

An ut matrona ornata ¹ phaleris ² pelagiis

³ Tollat pedes indomita in strato extraneo?

Smaragdum ad quam rem, viridem, pretiosum vitrum?

Quo ⁴ Carchedonios optas ⁵ ignes lapideos,

Nisi ut ⁶ scintillent? ⁷ probitas est carbunculos.

⁸ Aequum est induere nuptam ventum textilem,

¹ Palam

et unionibusque inauri insertis constabat: solebant enim binos ternosque elenchos (ita vocant margaritas in longum fastigiatas) aurea bractea conjunctos auribus suspendere. Quod non reticuit Plinius, quum lib. ix, c. xxxv sic ait: Hoc digitis suspendere et binos ac ternos auribus faminarum gloria est. At baccarum appellatio pro unionibus, vel in illo Virgillii elucescit: colligite monile baccatum. Wouweren:

Diluit insignem baccam. -- Horat. l. 2

Sat. 3. Erhardus:

Nec tibi transfossis fixerunt auribus aurum,

Qua compensarent pendentes vulnera bacca.

Alcimus Avitus de laudibus Castitatis.

1. phaleris pelagiis] Hieron. Ut taceam de inaurium precii, candore margaritarum, rubri maris profunda testantium, smaragdorum virore, cerasiorum flammis, hincynthorum pelago, &c. Barthius. Phalera pelagia, ornamenta marina. Gloss. Petron.

2. pelagiis] Manil. l. 5.

Vix quisquam est locuples, oneratur terra profundo.

Barthius. Profundo, id est, mari. Anonym.

3. Tollat pedes indomita in strato extraneo] Doufa P. indomita, i. necdum domita, vel satiata saltem tot ac tam assiduus libidinibus; haud quidem in lecto maritali, sed verò in strato extraneo, id est, apud adulteros. Barthius: Indomita, id est, ob libidinem eque indomitæ similis. Horat. de eadem libidine:

Indomitam properat rabiem sedare.

Iterum Doufa: Pedes tollero, idem quod Mart. lib. xi Ep. lxxii.

Protinus accedunt medici, medicumque recedunt,

Tollunturque pedes: à medicina gravis.

Et:

— Ille pedem sustulit, hic tunicam.

Cic. Ep. ii ad Atticum: Noli, inquam, de uno pede sororis queri, licet etiam alterum tollas.

4. Carchedonios.] Ex Africa, Carthaginienses. Kappeler, or, Carthago.

5. ignes lapideos.] Fulgores gemmarum. Claudian.

— acies super igne metalli.

Martial.

Miratur Scythicas virentis auri.

Flammas Iupiter. Barthius.

Manil.

— Phœbeis certantia lumina flammis, Gemmarumque illi radiantes lucibus ignes.

Claudian. in iv Hon. Conf.

Quis junxit lapides astro? quis miscuit ignes?

Sidonis rubrique maris? —

Hieronym. ad Demetriadem. Ardentes gemma reddantur scintillis. Wouweren.

6. scintillent.] Tragur. cod. scintillet.

7. probitas est carbunculos.] carbunculos. Sic & Fragment. prius; posterius—us. Theophrastus: σφίς δὲ ἀπὸ σμαγδαίου (Sapientia crystallus). & ipse Publius: Fragilitas est inserta fama bona. Inserta, ἰμὸς ἀμύγη. Erhard.

8. Aequum est induere nuptam ventum textilem.] Sic Gabbema, seu quem

¹ *Palam proflare nudam¹ in nebula linea?*

Quod autem, inquit, putamus secundum literas difficillimum esse artificium? Ego puto³ medicum, & nummularium. medicus, qui scit quid homunciones intra praecordia sua habeant, & quando⁴ febris veniat. ⁵ Etiam si illos odi pessime, qui mihi jubent saepe⁶ anatinam

quem is quoad textum secutus Don Ios. Anton. Gonsalvus de Salas, I. à Wouweren, & reliqui. Tornæf. legit, *A. e. enim ducem n. v. t.* in marg. *A. e. inducere n. v. t.* Pithæus. Sic ut Pith. c. etiam Fragment. Tragur. prius, alterum pro *ventum* habet *ventrem*. I. Sambucus: *inducere nuptam*. Ira leg. suadet ratio carminis. vulg. *inducere*. Ergo *inducere* antiqua le-
ctio; nec ratio carminis obstat, sunt enim jambici Comici. Vt prol. Andriz:

Poëta cum primum animum ad scribendum appulit. &c. in quibus - uv, vu-, pedes alii tralatitii. Wouweren: *Ventum textilem*. Pro tenuissima veste. Hieronym. ad Helvid. Ingrediuntur expolita libidinum vestimenta, & tenuitate vestium nuda oculis ingeruntur.

1. *Palam proflare nudam nebula linea*] En mulier cum veste nuda, adeo amacula olim fuere rara, adeo pellucida. Bellè Athenæus initiò lib. 14. *Καὶ σαμβυκίστραί τις Ῥωδίαί, ἡμῶν μὲν γυμναί δὲ καὶ, πολλὰ ἔλαγον τις ἔχειν γυμνάς.* Et Sambucam pulsan-
tes Rhodia quadam mulieres, qua mihi quidem videbantur nuda: aje-
bant autem nonnulli, tunica induci fuisse. *Vitruviam togam*, inquit Varro. Talis vestis antiquitus *αεραχνώδης* dicebatur Græcis, id est, araneorum telas quæ imitaretur. Observa ad Eustachium lib. 11 de Amor. Ismen. ubi temperantiz describit imaginem: *Αεραχνώδης ὁ χιτὼν τῇ παρῆναι τὸ χεῶμεν λευκός* (Tunica virgini aranea coloris albi). & Liv. Ait igitur nudas proflare vestibus illis, quod & meretricium fuisse vulgo est. I. A. Gonsalvus.

2. *in nebula linea*] Sic vet. lib. vulg. *luna*. I. Sambucus. *In neb. luna* habet & Fragm. Tragur. Sed hac regione quantitas forsitan obest. Tornæf. & Lotich. in *n. linea*. Gabbem. seu Gonsal. Wouwer. alii absque *in*. Sequor hic quod est fonti propius licet non limpidi-
us. *Nebula linea*, pro tenui amiculo lineo, quod nec panni crebritatem, nec telæ densitatem, sed nebulæ raritatem æmulatur Turneb. Adv. 1, 15. Erhard. Fulgent. Myth. 1. *Aspiterant itaque symmate nebuloso lucida terna viragines*. Io. à Wouweren.

3. *medicum & nummularium*] puta, artificium. Io. Schefferus.

4. *febris veniat*] Celsus 111, cap. 12. *Incertum est, quando febris ventura sit*. Plaut. Capt. 111, sc. 4. *Illic isti, qui sputatur, morbus interdum venit*. Idem.

5. *Etiam si illos (medicos) odi pessime, qui jubent anatinam parari*] Lege, *anatinam parare*, id est, iussulis ex anatatum carne conficiendis operam impendere. Plutarchus in Catone Majore, notat illum familiam suam, ubi ægrotaret, ex anatatum, palumborum & leporum carne salubriter alere consuevisse, quam aje-
bat *καὶ φον εἶναι καὶ αἰσχροφίγων ἀδινύσι* (*levem, & convenientem infirmantibus*). In quo etiam Catoni cum Medicis male conveniebat, qui asserunt id genus cibi mali esse succi; durum ac stomacho alienum. Nisi reposueris: Ægrotantibus ideo prodesse, quia parum nutriat, nec per copiam naturæ negotium facessat. *Talebom*. Abhorrent plerique medicos, quod tetri saporis medicamenta propinare ægrotis soleant, ex absinthio, centauryo,

tinam parari. nummularius, qui¹ per argentum as videt.² Nam muta bestie laboriosissima boves, & oves: boves, quorum beneficio panem manducamus: oves, quia³ lana ille⁴ nos gloriosos⁵ faciunt. Et facinus indignum! aliquis ovillam est, & tunicam habet.⁶ Apes enim ego divinas bestias puto,⁷ quae mel vomunt, etiamsi⁸ dicuntur

rio, gentiana, aloë, colocynthide. Ex istis etiam Trimalchio adfuctus dulcibus mellitisque, osor amarorum, et si salubrium, corrupto iudicio. Velim igitur, quod ex edito commodissime exit, legere aloëtinam vel aloëticam, & subintelligere potionem. Aloë enim in usu quotidiano habitam olim haberique conservandae sanitati, roborando tono viscerum, humorum vitii corrigendis, & putredinibus quibusvis prohibendis & expiandis notum est: V. Gal. l. 6 de simpl. Med. suc. Paulus l. 7, c. 3, & 4; Minder. in aloëdario: Freit. l. 2 aurea Med. c. 5. Th. Reinesius.

6. anatinam] Hoc suspectum mihi. Scio quidem apud Plautum *anatinam fortunam*; verum quid huc faciat, non video. Magis forsitan est, ut accipiamus de medicamento ad renendum anum, sive alvum. Nam de eo fuit quidpiam in praecedentibus. Io. Schefferus.

1. per argentum as videt] Novit nummum probum discernere ab improbo & subarato. Idem.

2. Nam] lege, Sunt. Io. Caj. Tilebom.

3. lana] casus ultimus, cum lana, per lanam, i. e. vestes è lana. Schefferus.

4. nos gloriosos faciunt] faciunt gloriari nos illis atque superbiere. Plautus Pseud. A. 11, sc. 3. *Atque ego nunc me ut gloriosum faciam.* Idem.

5. faciunt. Et facinus indignum! aliquis ovillam est, & tunicam habet] pro MSi, & Patav. faciunt, & f. indignum a. o. effert. h. Schefferus: ovillam esset tunicam. Scribe totum locum isto modo: *Et, facinus indignum! aliquis ovil-*

lam est, & tunicam habet. Dicit; rem indignam esse, quod in cibum abutamur ovibus, cum illae vestes nobis praebeant.

6. Apes ego divinas bestias puto, &c.] Hæc si compares cum verbis, quæ velut ex naufragio crepta & malè disposita, infra leguntur in Fragmento veteri & jamdudum vulgato Petronii. Vbi postquam dixit: *Quod non expectas, ex transverso sit, & super nos Fortuna negotium curat.* subdit: *Apes ideo pungunt: Quia ubicunque dulces est, ibi & acidum invenies.* Semper in hac re qui vincitur, vincit, &c. Hæc inquam si conferas, non dubitabis profecto prædicare ilico, non alterius Scriptoris, quam huius ipsius hoc opusculum esse & haberi debere. Tilebom. Præter Aristotelem & scriptores de re rustica apum naturam diligentissimè executus Plinius l. xj, capp. quindecim: post hunc infiniti alii. Quintilianus Petronio *φυσικὸν λόγον ἀπὸ τοῦ μέλιτος* (de natura apum statuenti) proximè accedit, Declam. xij. Cum ingenia nostra, quæ nos scilicet ambitiosi nostri estimatores proxima divinis credimus, ad percipiendæ disciplinæ multo labore desudent, nulla apis nisi artifex nascitur: quid credas aliud quam divina partem mentis his inesse? & quid non divinum habent, nisi quod moriuntur? Reines.

7. quæ mel vomunt] Plinius xi, cap. 12 de Succo, unde mel conficitur. In uterulo congestus apum (ore enim vomunt) ad hac succo fiorum corruptus, &c. Schefferus.

8. dicuntur] MS. dicitur. Quæ talia Patavinæ editioni plurima debemus. Vbi verò nihil interesse videtur, nec verbò monco.

cuntur illud ¹ à Iove adferre ; ideo autem pungunt , quia ubicumque dulce est , ibi & acidum invenies. † Iam etiam philosophos ² de negotio dejiciebat , cum pittacia in scypho circumferri coeperunt. Puerque super hoc positus officium ³ apophoreta recitavit :
⁴ Argentum scelcratum : adlata est perna , supra quam acetabula erant posita , cervical , ⁵ ossa , colaris. Adlata est ⁶ serisapia , & ⁷ contumelia arophagia , simul data sunt & cenchrides cum

† Encolpius.

malo ,

1. à Iove adferre] Pertinet huc illud Virgilii initiò iv Geor.

Protinus acrii mollis caelestia dona .

Exequar. Columella ix, cap.2. Echemerus poeta dicit , crabronibus & sole genitas apes , quas Nympha Phryxomides educaverint , mox Diâas spern Iovis extirpsse nutrices , easque pabula munere Dei sortitas. Io. Schefferus.

2. de negotio dejiciebat] Non permittebat eis suum facere negotium , sed id sumebat sibi. Respicit quaestiones modò à Trimalchione allatas , de quibus Philosophi agere debebant potiùs , ut ad quos propiùs pertinerent. Dicitum autem hoc , quomodo apud Ciceronem , dejicere de sermone. Schefferus.

3. apophoreta] MS. ad marg. i. refutata. Schefferus : apoph. munera , nominata in istis pittaciis , quæ non solum in festo Saturnaliorum , sed & aliàs , quotiens magnum haberetur convivium dabantur. D. Ambrosius in Exhort. ad Virg. Qui ad convivium magnam invitantur , apophoreta secum reportare consueverunt. Idem.

4. Argentum scelcratum] sic fuit inscriptum uni ex pittaciis illis , titulus apophoreti , quo significabatur id , quod sequitur , perna scilicet , & cetera ; sed obscure , ac ambigüe : ut solebat aliquando in talibus. Sueton. August. cap. 75. Saturnalibus , & si quando aliàs libuisset , modo munera dividebat , vestem , & aurum , & argentum : modo nummos omni nota , etiam veteres regios & peregrinos : interdum nihil , præter cilicia , & spongas , & rusta-

bula , & forpices , atque alia id genus , titulis obscuris & ambiguis. Id.

5. ossa , colaris] Sic Pat. edit. MS. absque(,). Ossa, esto pro ossula ab ossa frustum carnis , jus , pultem , massam significante. Colaris, avis ululz aliisque rapacibus inimica. Exculpas quod quis valet. Cogitaveram alias collariam vinculi genus, à collum. Plaut. Captiv. Hoc quidem haud molestum jam , quid collus collaria caret. Schefferus: ossa. Ita mox: ossam & tabulam. & aliquanto inferius , crucis ossa. Num utroque loco corrigendum , ossula ? colasis ? κόλασις (castigatio). Sic enim putet aliquis scribendum , quanquam in ipso codice sit colaris , non colasis. Ut valde dubitem ; cum præsertim hi tituli sic sint formati obscure , ut nil certi de iis dici queat. Κόλασις , castigatio , peculiariter refrænatio affectuum.

6. serisapia] Conjecto vilem potum seri loci innui : dictum , ut suprà serisapius pro insipido. Serisapia verò potus , responder appositè contumelia arophagia , edulio scilicet ex lolio. Sic pro Patav. serisapia : in MS. enim uno verbo potest legi. Schefferus: seri sapia. Sulpicor, scribendum , seria sapa. Seria, vas est vimarium , cuius meminit Terentius , Columella , alii. De sapa Varro i de Vita P. R. Saram appellabant , quod de musto ad mediarn partem decurrerat.

7. contumelia arophagia : simul data sunt & cenchrides] pœo Patav. aecrophagia . saldata sunt , & censu. & MSi , aecrophagia saldata sunt , & centus. Quid arophagia , proxime dictum. Cenchrides

malo, porri, & persica, flagellum, ' & cultrum. ' accepit passeres, & muscarium, uvam passam, & mel Atticum, ' cœnatoria & ' forensia, offlam, & tabulas : accepit canalem, ' & pedale : lepus, & sola est

des genus accipitrum, aliàs *rimunculi*, & *trifunculi* : nec his cum *flagello*, *litorali more*, *rana*, &c. ut sequitur, malè convenire existimo. Est verò aliquid ponendum pro nihilo, ut sic via fiat, & tristis desperatorum vox deinceps non toties audiat. Nec invideo gloriam, quibus ad talia, habiturus juxta tot Interpretum sententias, nobile jam adminiculum collationis MSi, & edit. Patav. plus mediorum, & temporis suppetit. Schefferi, quod is suppeditaturus, *cerasum* pro *consus* vix serò in Lipsiensi editione, cum ego Vpsaliensi antè uerèr, expressum animadverti. Sed nec constructio faver, licet *simul data* legamus; sentioque verbo numeri multitudinis nomen subiectum plurale fuisse, tantò magis quod *cerasa* voluit dicere non *cerasum*, (quomodo si quis emendare audeat, simulque *malis* per me licet) acin MS post *malo* (.) sit: deinde obscurum quid lateat sub *malo*, *acriculis porris*, & *persicis* sèu *Persarum angariis*. *Cœnitrices* verò antè & post consimiles sibi paratas quasi *hæpyrias* inveniant. *Tilebom. acrophragia saledata sunt*. An non legendum *acrophragia simul data*, vel *acrapala*? *Schefferus: & contumelia*. Quid hoc loco facit, *contumelia*? Num legendum, *centum melca*? *Melica* sanè genus est lætissimi operis, notissimum quondam apud *Romænos*, ut ex *Galen*o, *Paulo Aegineta*, aliisque novimus. Sed nūc desinio. *acrophragia, saledata*. In his rursus latere titulum novi apophorèsi existimo. Ac primum illud *data sunt*, distinctim à cæteris videtur scribendum, ut responderet superiori, *allata est*. Pro cæteris verò nescio, an legi possit, *acrophragias hyle*, vel potius, *acrophragia*,

leorsum, ut illud *sale* sit, nescio quid, quod titulus iste innuebat dandum. & *consus*. Fortè legendum, *cerasum*.

1. & *cultrum*] Ergo *cultrum* quod rectum est in neutro. Citant sanè Lexicographi hoc sine versum Propertii ex lib. IV El. 5.

Cum fallenda meo pollice cultra forent.

Sed pro *cultra* apud Gryphium est *claustra*. Alii habent *clarra*, quod & Scaliger retinuit, qui in MS. suo legi ait *cultra*. Denique vix *cultris* locus est in illo versu, ut hoc testimonium non multum valeat. Observe tamen in antiquis Glossis: titulo de *Ferrametr*is: *Cultrum*, *μολύβδινον*, & in Glossis aliis: *μολύβδινον αὐτόματον*, *cultra (rursus)*. Habet quoque Glossarium Tyronis & *Seuer*, ut appellant. *Schefferus. cultrum*. Id eodèr cum accepit in MS. absque distinctione, post accepit (.), & ante nihil usque ad (.) post *malo*: sed punctula in MS. & (:) & (,) significant. quorū vix ullum post accepit locum habet.

2. *cultrum. accepit passeres*] Non habet illud *accepit*, quo possit referri. Ergo mutilum & hunc, & sequentem aliam huic similem existimo locum. *Schefferus*. Suffici pro *Patavin*. (:), punctum in MS. ut jam dixi, distinctio nulla est.

3. *cœnatoria*] sc. vestimenta. *Petron*. in editis: *cœnatoria repetimus, & in proximam cellam duximus*. Adde *Martial*. *Apoph.* 135. *Schefferus*.

4. *forensia*] Et hæc vestimenta sunt intelligenda. *Sueton*. Aug. 73. *Es forensid autem, & calceus nunquam non intra cubiculum habuit*. Adde & *Calig.* 17. & *Columell.* XII, c. 3. *Idem*.

5. & *pedale*] MS. & *Patav. e. pedalem*. *Pedale ποδὶ μᾶζον, πῖδιον*. Gloss. *Philox.* i. e. quo pedes exterguntur. In Gloss. *Cyrolli*: *ποδὶ μᾶζον*
O 2 *pedale*.

est adlata: muranam, & litoralem murem cum rana adligatum, fascemque beta, diu risimus: sexcenta hujusmodi fuerunt, quae jam ceciderunt memoria mea. Caterum A/cyltos intemperantis licentiae, cum omnia sublatis manibus eluderet, & usque ad lacrimas rideret, unus ex conlibertis Trimalchionis excanduit, is ipse, qui supra me discumbebat: & † Quid rides, inquit, ³ berbex? an tibi non placent lautitiae domini mei? tu enim ⁴ beator es, & ⁵ convivare melius soles. Ita ⁶ tutelam hujus loci habeam propitiam, ut ego, si ⁷ secundum illum discumberem, ⁸ jam illi alapam dum duxissem. ⁹ Bellum

† Conlibertus.

pomum,

pedale. Pedale est focculus qui pedi inducitur. Cornel. Fronto de Vocabul. differ. Pedale mensura est pedis. Pedule verò quod pedibus praestat utilitatem, ut scabellum, pedules fasciz. De la Cerda. Schefferus: & pedalem. Quid? pedalem. An rectius, pedulem; est enim hoc inter tegumenta pedum. Cetera, quae sequuntur, plane mutilata sunt.

1. litoralem, &c. adligatum] pro MS. & Patav. litteram. — atam. Reinesius: litteram murem cum rana alligatum. leg. litoralem: hoc enim genus ranis vicinum est. Alludere autem ad βαλεχρονισμὸν ἡρώδου (ranatum & murium pugnam) Homeri voluisse institutio hujus apophoreti, nec ipsum incredible est.

2. ceciderunt memoria mea] Hoc Patavinus finxit è MSi, ceciderunt memoriae mee. An ut dicimus cadere causa, i. à causa, sic cecid. memoria, pro è memoria? vel potius legend. excid. memoria mea, vel memoria mea?

3. berbex] MS. in marg. i. vervex. Schefferus: berbex, hoc est, vervex. Glossa: αἰετὸς, berbex. Hinc habes berbicum, pro vervicem in libris optimis Vopisci, vità Aurel. in fine, quod Salmasius notavit.

4. beator] opulentior, ditior. Vt apud Martialem x Ep. 73.

Sed si non fiat, quadrante beator uno. Item,

Certant muneribus beatores.

Seneca Ep. 45. Beatum vulgus appellat, ad quem pecunia magna confluit. Io. Schefferus.

5. convivare melius] Tilebom. leg. convivari. Schefferus: convivare melius, convivia lautius facere, & plus impendere in ea soles. Ennius in Sat. Malo Heracle suo magno convivat, sine modo. Sic & alii. Schefferus.

6. tutelam hujus loci] Deum tutelarem. Est autem tutela loci dicta, ut tutela navigii in editis. Inscriptio vetus apud Gruterum, pag. 105.

DEO. TUTEL. GENIO. LOCI. Idem.

7. secundum illum] juxta, apud illum. Petronius in editis; deinde ut remotis omnibus secundum invitante confedi. Id.

8. jam illi alapam dum duxissem] pro MSi, & Patav. j. i. balatum d. Schefferus: jam illi balatum duxissem. Corrige: jam illi alapam tum duxissem, vel dudum duxissem. Ducere alapam, habes apud Phædrum nostrum v, cap. 4, ceterosque, quos ibi notavimus.

9. Bellum pomum] Suspiciatur N. Heinsius, promum. placet ut sit respectus ad liberalitatem ampliorem, de qua supra. Schefferus. Bellum pomum, qui rideat alios, φυτόν, plantam, hominem dici: ut & dialecto nostra eis ψόρον (viruperandi animò), fructum, cine fructus: sed hic praferam legere χλοδωσιμὸς (ad ludibrium) prolatum, Bellum Momum! q. d. divi-

potum, qui rideat alios. ¹ Larifuga nescio quis nocturnus, qui ² non valet lotium suum. ad summam, si ³ circumminxero illum, nesciet qua fugiat. Non ⁴ me-Hercule soleo cito fervere, ⁵ sed in molli carne vermes nascuntur. Ridet. quid habet, quod rideat? Numquid ⁶ pater factum emit? Lamia, eques Romanus es. ⁷ & ego Regis filius. Quare ergo servivisti? quia ipse me dedi in servitutem; & malui civis Romanus esse, quam tributarius: & nunc spero me sic vivere, ut ⁸ nemini jocus

divivum Momum, cui quovis carere & ridere solens, & quavis adspere cunctos. Th. Reinesius.

1. larifuga] Malle, lucifuga, ut transfuga. Nili quis existimet, larifugam accipiendum, pro desertore laris domusque suae, vagabundo, errore. 1o. Schefferus

2. non valet lotium suum] Optinere: quomodo Varro IV de LL. denarii, quod denos aris valebant. Est autem quasi proverbiali genere dictum de homine nullius precii. Schefferus.

3. circumminxero] Paulò post: at ille circumminxit vestimenta sua. Sic enim conjunctim lego ibi, ut hoc loco. Nam & in pridem editis Petronius ad hoc exemplum usurpavit circumminxit, circumtonsus, circumminulatus, &c. Scheffer.

4. me-Hercule] Occurrit in MSo mehercules, & mehercule: quemadmodum & ap. Cic. qui tamen posterius praefert, de Oratore: Libentius dixerim Mehercule, quam--les.

5. sed in molli carne vermes nascuntur] h. e. si nimium sumus remissi languidique, perdimur. Mollis caro, est flaccida, & humoribus abundans. Quomodo corpus molle Celso usurpatur. Vt lib. II, cap. 2. subeunt lippitudines, tormina, febres, maximeque in mollioribus corporibus, ideoque praecipue in mulieribus. Eodem modo pecus molliissimum, oves appellavit Columella lib. VII, cap. 2. Idem.

6. pater factum emit. Lamia, eques Romanus es &] Patav. edit. p. f. e. ? Lana eques R. es, &. MS. supra lana ha-

bet, vel lena. Schefferus: pater factum emit? lana. Prava est hæc distinctio. quid enim, lana eques es? Itaque illud lana conjungendum antecedentibus. Porro factum lana emere hic ponitur pro, rem facere ineptam ac ridiculam, credo, quod lanarum causa fortis habeantur educunturque. hic enim fructus est ovilli pecoris, ut notum. Tilebom. factum leg. sanum. Reinesius: Lana Eques Romanus es. legi Lamia, & sic infra: ubi desero lana. Lamia cognomen Aeliorum, à Lamo rege, qui Formis & Minurnis imperavit, descendantium: Horat. I. 3 Od. xvi. Lamia. Interlinearis MSi lectio leva (forsan lana) super lana, emendationem hanc non sinit; nam infra in simili, pro lana, nec lava, nec lana locum habet. videnturque non unius esse hæc tales notæ, quæ non semper sibi constant, ut conferenti patebit.

7. & ego] Ista mihi lectio non placet. Scribo: At ego Regis filius. Sententia: Tu gloriaris, esse te Romanum equitem, ego vero nihil sum minor, cum sim regis filius. Sed obijcies fortassis, atque dices, si es regis filius, quare ergo servivisti? Hoc factum eo, quia civis esse malui Romanus, quam rex tributarius. Schefferus.

8. nemini jocus sum] Horatius II Satyr. 5.

--- Hæc mea cura est

Ne quid tu perdas, neu sis jocus -- Cicero Off. pro Flacco: Num illos putatis, quibus iurjurandum jocus est. Idem.

jocus sim. Homo ¹ inter homines suos ² capite aperto ambulo : ³ *assem ararium* nemini debeo. ⁴ *constitutum habui nunquam* : nemo mihi in foro dixit , ⁵ *Redde quod debes.* ⁶ *Glebula emi* , ⁷ *lamellulas paravi* :

1. *inter homines suos*] Scribendum arbitror , *inter homines vos*. sensus est, non minus homo sum, quam vos estis. Illud homo significanter de libero est positum ; ut suprà , *me hominem inter homines voluit esse*. Servos olim vix in hominum numero habitos, non uno loco Seneca conqueritur. & adde Macrob. 1 Sat. c. 11. Schefferus

2. *capite aperto*] liberè, ut me conspiciere possint atque contueri omnes. Plaut. Captiv. 111, sc. 1. In tribus aperto capite fontes condemnant reos. Vult, condemnare liberè, absque verecundia vel metu. Solebant nempe flagitiosi, præsertim verè servi, ob flagitiis notati in fronte, velare se, quoque passent modo. Ita Gitan & Encolpius singuntur aluisse crines isto sine, in jam publicatis. Hinc Eumolpus : *Quia nocentes, horridosque habebant capillos, ipsi squalorem damnatis ausorti, simul ut nota quoque literarum, non adumbrata comarum præsidia, tota ad oculis legentium accedarent*. Advocati apud Plautum faciunt id veste, a. 111 sc. 4 Pœnuli : Ag. Adeste quasi. Ad. quippim ? quin si volet Operire capita, ne nos leno noverit, Qui illi mala rei tanta fuimus illices. Idem.

3. *assem ararium*] MS. pro Parav. a. *ararium*. Schefferus : *assem ararium*. Hoc non intelligo. Suspicio scribendum, *assem, cerarium*, quasi diceret, non *assem*, imò ne *cerarium* quidem. De *ceratio* nummo habes apud Hottomannum Rei Num. p. 115. Imò potius, *assem ararium*, arbitror legendum. *Asis ararius* dicitur, (ut apud Ciceronem pro Quintio, *araria ratio*) is, qui est *aris alieni* : unde *arati* & *obarati* dicimur. Ciceronis verba hæc sunt : *Hoc eo per te agebatur, quod propter arariam rationem non satis erat in tabulis inspicuisse, nisi ad Cassios*

quassisses, quantum solveretur. Sicut hic *ratio araria* illa est de alieno *zre*, quantum solvendum : sic *asis ararius*, qui de *zre* alieno, pecuniaque mutuo accepta.

4. *constitutum habui nunquam*] puta, diem, quo cui litem intenderem. Cic. in Ep. ad Marium : *Si quod constitutum habes cum podagra, fac in alium diem differas*. Schefferus.

5. *Redde quod debes*] Reinesius : Formula est apud Senecam 3 de Benef. c. 14. *Aequissima vox est, jus gentium præ se ferens, Redde quod debes*. item Ep. 18. Apud eundem l. 7, c. 21, Pythagoricus ad furoris cui quatuor denarios debebat mortui tabernam reversus. *Illo tibi vivit*, inquit ad seipsum, *tu illi redde quod debes*, inferuitque per clostrum denarios, exigens à se pœnas improbæ cupiditatis, ne alieno adsuiceret. Vfus eadem servus, reposco acerbior, apud D. Matthæum cap. 18, 28. *ἀποδοτέ μοι ὃ, π ὀφείλω* (*redde mi quod debes*).

6. *Glebula*] agellos. Iuvenalis Satyr. xiv.

— Saturabat glebula talis Patrem ipsum —

Apulejus 1x Af. Iamque totum frugalitate spoliatum, ipsis etiam glebulis exterminato gestiebat. Schefferus. *Glebula*. i. e. terrulas, l. 6 C. Th. de patrocini. Vic. & l. 51 C. Th. de Oper. publ. Gr. *γῆνδια*, possessiones, tenementa : nobis *landerey*. Inde glebalis functio, præstatio, pensio, munus glebalo, i. e. onus quod sequebatur glebam in Legibus Codicum ; Vetus enim Ius Romanum ignorat hoc vocabuli eâ significatione. Græci etiam mediorum seculorum βῆλοι appellant ; unde in Iuliani Ep. xj ; & Synesii Ep. 38 πᾶν τὸ βῆλον i. e. prædium seu casamentum paternum. Antiqui glebam

paravi: 'viginti ventres pascō,' & canem: contubernalē meam redemi,

glebam dixerunt, terram ligatam seu cespitem cum herba. *Verificator lexicus manuſcr. de Verbis raris*: Isidorus glebam terram vocat; inde glebones: i. e. γηπόνος, terricolæ, rullici, aratores. Th. Reinesius.

7. lamellulas paravi] Has ego lamellulas hic non intelligo. An scripſit, etiam cellulas paravi? Num potius legendum, famellulas? ut ſit diminutivi famella diminutivum, quomodo mox pedicellum usurpat. Schefferus. lamellulas paravi. Dediminutivum lamellula à lamella, lamula; hoc à denominativo lama; lama verò lacus, fossa, aquarum conceptaculum, vel collectaculum. In fundorum censu etiam lacus, piscinæ, vivaria erant. In antiquis piarum Traditionum chartis simul exprimuntur arca vel ariales terra, terra araturia cum campis, jugeribus, huphiis, de pratis carrada cum cultis & incultis, viis & invius, exitibus & reditibus, pascuis, silvis, aquis, aquarumque decursibus; moliniis; cum domibus, adificiis cum omnibus adjacentiis, tum mancipiis & omni eorum supellectile: hæc enim sunt quæ villam fundumve perficiunt. Glevulis igitur vel terris emtis etiam lamas adject Trimalchio. More suo, quo frequenter Diminutivis utitur, de quo suprâ. etiam hic dicit glebulas, lamellulas, & mox pedicellum. Eum verò è Stoicorum schola accepisse videri potest, qui ut rerum mediarum contemptum aliis persuaderent, etiam ea quæ magna putarentur τοῖς πολλοῖς (multitudini) & expetibilia, adpellationibus minutivis extenuabant. Hincilla apud Epictetum, & in libro Marci Imp. ὑψάρεος, σωμαρίον, ἀμείριον, σπικρίον, ἀγροδίον, αἰκιδίον, ἐκπύρεος, θυλάρεος, δαδάρεος (animala, corpusculum, sanguiculus, carnucula, agellus, domuncula, equuleus, servulus, gloriola). Aliud spectavit Aristoteles jubens in talibus τὸ μέγεθος

παρατηρήσας (medium servare), 3. Rhet. 2. nim. dum format Oratorem. Reinesius. De lama seu lamis unde Dn. Reinesius lamellulas deducit, & nescio quibus non promptis formularibus ac Legendis fragmentum hoc passim in discrimen non necessarid adducit, sic Vossius in Etymol. Lama πηλὸς τοῦ τύπου, ut interpretantur Glossæ Philoxeni. Similiterque Festus: Lacuna, inquit, aqua collectio, quam alii lamam alii lustrum dicunt. De ead. voce sic vetus interpres ad illud Horat. Epist. 13, l. 1.

Viribus uteris per clivos, flumina, lamas.

Lama, inquit, lacuna majores continent aquam, pluviam, &c. Ennius: Silvarum saltus, latebras, lamasque latuisse.

Sed mihi non videntur lamellula nostræ esse à lama, sed potiùs à lamina, unde lamella, hinc lamellula; lamina autem quemvis metalli fructum bractea crassius in latitudinem ductum significat, possentque hic lamellula pro argenteis, æreis, & id genus vasis ac supellectili accipi. Quintil. l. 4, cap. 2. Tenuem laminam ducere quam calatura altior rumpat. Vitruv. l. 3, c. 3. Speculum argentum tenni lamella ductum. Sen. Majorem dici partem in aruginosis lamellis consumit. Neque hic Trimalchio loquitur, ut Reinesius tradit, sed alius Sevir: quanquam par omnium ratio seu stylus.

1. viginti ventres pascō] Plautus Persa A. 1, sc. 2. Numquam quisquam meorum fuit, quin paravando paverim ventres suos. Sen. Ep. 17. Facile est, pascere paucos ventres. Schefferus. Viginti ventres pascō. hoc de se jactat, qui herè servus fuerat; aliqua similis Demetrio Pompei Magni Liberto, qui τότε πύρπον, αἷς ἐκ τοῦ εἰπεῖν, ἀνδράπων εἰς Πομπήιον δαυδλεπόντων, ἵστειν ὅτι πύρ ἀέκιστο, μέγα πύρ αὐτοῦ

redemi, ne quis in illa manus tergeret : mille denarios pro capite solvi: ¹ *Sevir gratis factus sum:* ² *spero sic moriar, ut mortuus non erubescam.* tu autem tam laboriosus es, ut post te non respicias? in alio ³ *pediculum vides, in te ⁴ ricinum non vides? tibi soli ridiculi vide-
mur?*

τοῦ δουλοῦ (tunc unus, ut ita dicam, omnium hominum Pompeium suspicientium, immerito eum colebat, magna sibi tribuens). Plut. Cat. min. de quo Seneca de Tranquill. an. c. 8. numerus illi quotidie servorum, velut Imperatori exercitus referebatur, cui jamdudum divitiis esse debuerant duo vicarii, & cella laxior. Id. Ep. xvi. Turba servorum, ad quos pascendos transmarinarum regionum est optanda felicitas. Facile est pascere paucos ventres & bene institutos, & nihil aliud desiderantes quam impleri. Reincius.

2. & canem : contubernalem &c. ne quis in illa —] In illa, seu eo quod est corpus, juxtaque corpus ejus. MS. & P. & canem contubernalem n. q. in illius. Schefferus : in illius manus tergeret. Abest quidpiam. Quid? si legamus, in villis illius manus tergeret? Illud villis potuit omissum esse ob similitudinem sequentis vocabuli, illius. Et villos memorat in cane Columella vii, cap. 12, laudatque eum, qui est amplo villosoque pectore. Porro crines vice mantilium fuisse constat vel ex alio nostri loco statim initio, ubi ait : digitoque paululum adpersos in capite pueri terfit. Reincius : canem contub. &c. Mirum si contubernalem iste canem habuit, in cujus villis manus tergeri possent. A librario istud est; nos legamus, Canem contubernalem habuisse, eam redemisse, ne quis in illius capite manus tergeret : (hoc enim solebant domini, hoc Trimalchio in pueri capite fecerat supra), mille denarios pro ea solvisse : nim. pro capite loco suo exciderat, in eumque revocandum est. Canis, Kainis aurem q. d. Novella, muliebre nomen ex historia sumptum. Fuit hoc nomine Liber-

ta Antoniz eique à manu, dilecta Vespasiano; Suet. c. 3, 21; & Domit. c. 12. πειθαρχῶ (concubinam) adpellat Xiphilinus. In lapidibus notavi Canidas, Eliam, Asiniam, Aureliam, Flaviam, Viniciam. Viginti ventres pascit & canem. i. ultra 20 homines, etiam canem, seu tot canes : jactanter & Thraconicè dictum. Quamquam in MS. canem cum contubernalem connectatur, sic (ut proposui) : canem contubernalem. Distinctionum verò calamitas in hoc MS. est omnium maxima, ut iis non aliter quàm si id contextus jubeat fidendum. Sic antè, lana. credae. pipor lacte gallinaceum. & quis agmina dinumeret. Quod hic denuo erat monendum.

1. *Sevir gratis factus sum*] Quo respexit Manert in Paneg. Refertur nuntius, Consulem me creatu sine impendio. Anonym, in litt. Lucii Romà.

2. *spero sic moriar*] pro. *spero, quod sic moriar*, per ellipsin. Terent. Heaur. 111, sc. 2. Non usum veniet spero. Schefferus.

3. *pediculum*] pro MSi *podicium*, & Patav. *pedicellum*. Schefferus : *pedicellum*. minimum pediculum. Sic à catinus est catinulus, contra & catillus, indeque catinellus.

4. *ricinum*] priori utraque correpta, pro MSi & Patav. *ricium*. Reincius : in alio *podicellum vides, in te ricium non vides*. Vt ratio oppositionis sibi constet leg. *ricinum*, quod infectum canibus eorumque plurimum auriculis pertinaciter inhzret & sanguinem ligurit, tinea canis. Oll. Horat. l. de Phys. sc. ex emendatione nostra. Græcis κρότων : Aristoteli 5 H. An. c. 26 κροτοπία τις, (πονηρία γὰρ
TUS

mur? Ecce magister tuus, homo major¹ natu; placemus illi: ² tu laticulosus, nec tu nec ma argutas? vasus fictilis, imo³ lorius in aqua, lentior non melior. ⁴ tu beatior es? bis prande, bis cœna. Ego fidem meam

τῆς κύνος πίνοντες τὸ αἶμα αὐτῶν
[perfundunt enim canes sanguinem ipsorum bibentes]. Schol. Hom. ad Od. 12). Infestat etiam pecus armenticium, majus fœdusque pediculò; eoque significatio proverbii eadem, quæ illius apud Scriptores sacros Matth. 7, & Luc. 6 de festuca & trabe in oculo, ubi κίρφ (festuca) de minore, δόκτος (trabs) de grandiore vitio dicitur. Horatius eodem sensu verrucas & tubera opposuit: Seneca l. de Vita bea. papulas & ulcera. Idem 2 de Ira, 3. aliena vitia in oculis habemus; à tergo nostra nobis sunt: quæ φιλαυτία (astimatio amoris sui) hominum est.

1. natu] MS. natus.

2. tu laticulosus, nec tu nec ma, argutas? vasus fictilis] pro MSi & Patav. tu laticulosus, nec munecma arguta suasus fictilis. Tilebom. An non legendum (pro munecma) Menecma? Schefferus: laticulosus. An ut à metus, meticulosus, ita & à latus, laticulosus? non existimo, nec est similis analogia, præterea sensus quoque inconueniens. Cur enim Ascylos dicatur hic libenter lxtari? Puto planè laticulosus esse scribendum. Glossæ veteres: λειποζαίλακ] laticularius, laticulosus. Philoxenus: laticulosus, λειποζαίλακ] Est autem λειποζαίλακ], sicut λειπόπαρ], quem recens nuperque lac destituit, qui ab uberibus coëpit submoveri, erratque Laurenbergius, quando exponit subrumem in glossario, cum hoc contrarium denotet. Quanquam eum huc induxerit Philoxenus, apud quem laticulosus, pro laticulosus legitur. Quod cum fiat C in G mutatio, sicut sæpe solet, ipse vocabulum à lacte & guloso compositum putabat. Schefferus. laticulosus. Sensus quidem non esset inconueniens, si analogia responderet; nam

hic Ascylos. sublati manibus illust, ad lacrymas usque ridens. & dum hæc aguntur, Giton risum diu compressum, tandem effundit. Vt patet ex antec. & seqq. Placet tamen laticulosus, ob præcedens magister, & major natu. Pergit Schefferus: nec munecma. Scribo divisim, nec tu, nec ma, & expono de eo, qui nil possit, nil valeat: quasi diceret, tu qui puer es, & vix ablaetatus, nec vales quidquam, audes hæc ridere. Mu & ma sunt syllabæ sic à sono formatæ, quas infantes primùm edunt. Hinc mu facere, quod Charisius exponit mutire. Lucilius; non laudare hominem quenquam, neque mu facere unquam. arguta suasus fictilis. Corrige: arguta? vasus fictilis. Illud argutas, hic est ab arguo, pro, traducis & accusas. Nazvius: quando ad ludos venit, alii cum tacent, totum diem argutatur, quasi cicada. Plaut. Amph. 111, sc. 2. Stupri, dedecoris à vino argutam meo. At vasus, habes in antiquis glossis: σκεῦ]. vasus, vasum, vasa.

3. lorius in aqua, lentior non melior] MS. locus i. a. lentior, n. m. Schefferus: lorius i. a. Petronius in editis: lorium in aqua, non inguina habet. Glossæ veteres: ιμγίς, habena, lorius, corrigia, hoc lorium.

4. tu beatior es? b. p. b. c.] Sic præter (?), juxta MS. pro Patav. i. b. es, bis prandebis c. Schefferus: bis prandebis cœna. Perperam. Emenda: tu beatior es? bis prande, bis cœna. Si tu, ait, es beatior & opulenter, ergo bis prande, bis cœna; quod nempe fieri non potest. Videtur in animo habere illud Horatii i Sat. 1.

Milia frumenti tua triveris arca centum,

Non tuus hoc capiet venter plùs, quàm meus. —

O 5

1. quis-

meam malo, quam thesauros. ad summam ; ¹ quisquam me bis poposcit ? Annis quadraginta servivi, nemo ² tamen scit, utrum servus essem, an liber ; & puer ³ capillatus in hanc coloniam veni : adhuc Basilica non erat facta. Dedi tamen operam, ut domino ⁴ satisfacerem, ⁵ homini malisto, & dignitoso, ⁶ cujus pluris erat unguis, quam tu totus es : & habebam in domo, qui mihi ⁷ pedem opponerent hac, il-
lac

1. *quisquam me bis poposcit*] Post, *poposcit*, punctum interrogationis est scribendum. *Quisquam* est, quisquamne ? an quisquam ? Virgilius lib. xi. *quisquam merito sacrosanctum pulsum Argues* ? Illud *poscere* absolutum est, pro pecuniam, aut nummos poscere ; quod usurpavit Cicero in Verrinis : *Magistrum Sicyonum nummos poposcit*. Io. Schefferus.

2. *scit*] pro *priori scit*. Schefferus : *tamen scit*. mallet, *scit*, h. e. *scit*, *scivit*.

3. *capillatus*] Videtur hic, quicumque denique, probare velle, domi quoque pro ingenno se habitum. Nam vulgò servus nutrire comam nefas fuit, quod jam alii notarent. Subest tamen id quoque, quod sic ejus erga Trimalchionem officium declaratur, quando *capillati* ferè, qui erant in deliciis. Schefferus.

4. *satisfacerem*] Latet nequitia, de qua antè. Petronius, in editis : *rogare capi, ut pateretur satisfieri sibi, & cetera, qua libido differta distat*. Notet infra : *ipfi mea domina satisfaciebam*. Idem.

5. *homini malisto, & dignitoso*] pro *Msi & Patav. h. mali isto & dignitosso*. Tilebom. corrige, *magnifico & dignissimo*. Schefferus : *homini mali isto*. Hoc corruptum est. Suspicio, scripsisse, *malisto*, i. e. maximo, à *μᾶλιστα* & *dignitoso*. Philoxenus : *dignitosus*, αὐτομαχὺς (in dignitate constitutus). Reinefius : *homini mali isto & dignitoso*. Ista servus de domino suo : intel-

ligemus quid dicat, si legerimus *macaristo*. *Macaristo* vocat opulentum & Fortunæ bonis ornatum abundantemque, & ea re ab omni prædicandum beatum. Talis Xenoph. in apol. Socr. αἰσιμαγελαστότατος. *Dignitosus* est qui aliis dignitarius axiomatikus, ὁ ἐν τῇ δὲ αἰσῇ τοῦ λογισμοῦ. Vtitur Aldhelmus de laude Virginis. c. 28 pro eximio, singulari ; *dignitosa innocentia palma* ; ubi de Abele. Vt à vocabulo *dignitas dignitosus* sequioribus seculis ; ita à *dignus dignosus*, à *dignatio dignitosus* formaverè dixerèque pro æstimatione, honorato, culto, πᾶσι μισθός. *Dignatio* verò pro precio, æstimatione, honore, gradu dignitatis, auctoritate, purè latinitalis vocabulum est apud Cicero. ad Att. Plin. lib. 14, c. 7 ; l. 35, c. 10 : Sen. Contr. 2 : Tac. 1 Hist. 53, 3, 81 : Sueton. Galbà cap. 7 : Symm. l. 2 Ep. 62, 67 : l. 9 Ep. 110. Ennod. l. 11, Ep. 18. Pro *dignitoso* bene reponi posset *dignissimo*. sed inducias facit Grammaticus Alexandrinus, laudatus Scheffero, Philoxenus.

6. *cujus pluris erat unguis, &c.*] Simile huic istud Rabbiorum priscos ad novos æstimatorum in l. Ioma ; *melior est unguis priorum, quam venter posteriorum*. Th. Reinefius.

7. *pedem opponerent*] supplantare me studerent. Ovidius iv de Ponto, El. 6.

Perstat enim Fortuna tenax, votisque malignum

Opponit nostris infidiosa pedem.

lac, tamen (genio illius gratias) enatavi. ¹ Hæc est vera: athletam in ingenuum nasci tam facile est, ² quam accede istoc. Quid nunc stupes, ³ tamquam hircus mercurialia?

† Post hoc dictum ⁴ Giton, qui ad pedes stabat, risum jam diu compressum etiam indecenter effudit; quod cum animadvertisset ad-versarius Ascyli, flexit convitium in puerum: & ‡ Tu autem, inquit, etiam ⁵ tu rides capa cirtata? O Saturnalia! ⁶ Rogo, mensis De-

† Encolpius.

‡ Conlibertus.

cember

1. Hæc est vera: athletam in ingenuum nasci] pro Patav. Hæc sunt vera, athlanam i. i. n. & MSi, hæc est vera. a. i. i. n. Schefferus: Hæc sunt vera, athlanam. Scribe: Hæc sunt vera athla. Nam, &c. ἀθλα, munera, quæ victoribus certaminum publicorum dabantur. Nam præcesserat, de supplantatione, in ingenuum nasci. Nescio, an prius in abundet. Nam & Tertull. de Carne Chr. c. 3. Demu nasci in carnem erubescit? Suetonius hac forma subijci in servos dixit, vitâ Titi cap. 8. Hæc est vera scilicet sententia, ratio, narratio, similè quid. Ut supra, quibus pramala sua (i. e. sorte) cornua nascuntur. &c., laborat hoc tempore patria; nec hoc sua (culpa). Quæ hujusmodi vocum de-rentiones & intempestivæ ellipses idioris propriæ, ut perbellè in Thra-sone apud Terentium observare est, norante Farnabio. Athleta, hic qui-libet certator, homine gnavus. Sui-das: ἀθλητὴς πωλεῖται, qui bellè decer-sat. Qui in aliquibus rebus, cæteris antecessit, ut probat Victorius l. 24, c. 9 ex Varronis 2, & 3.

2. quam accede istoc] Puto corrigend-dum, quam accedere istoc. Schefferus. Tam facile est, quam accede istoc. i. di-cere accede istoc.

3. tamquam hircus mercurialia] pro MSi, & Patav. mercuria. Schefferus: tamquam hircus mercuria. Quid hic est, mercuria? Subdubito annon fuerit, Mercurialia. Invenio enim Mercuriale, pro eo, quod Græci vocant ἰγναῖον, acervumque lapidum significat in via publica, vel saxum, quo indigitatur

rectum iter. Sic proverbium erit de eo, qui ad rem ignorari stupet.

4. Giton] γέτον, vicinus. pro MS. & P. aliorumque Gytos.

5. Tu autem i. etiam t. rides capa cir-rata] pro Patav. T. a. i. e. t. v. cepa pirtata? & MSi, T. a. i. etiam turdes cepa, pirtata. Caparum sunt capilla-menta, seu cirri: capa mordaces: hinc duplex convitium. Tilebom. pirta-ta, leg. pyrthata. Schefferus: tu autem rides. Apulejus 12. tu autem, inquit, tam molli ac tener, mulieres appotis? ce-pa pirtata. Hoc est precii nullius. An scribendum, cepa capitata? Plinius 19, cap. 6, ubi loquitur de cepis: Alterum genus capitata, qua ab aquinoctio autumnum feritur. Num potius pirta, à Græco πυρρα h. e. rufa. Mallem ego cepa piperata. Reinesius: cepa pirtata. Trajectus consonantium c & p in vo-cula dissyllaba factus à librario est; Petronius scripserat, pica cirtata, quod est convicium geminum in puerum jactum ab irato; alterum à moribus, quod esset garrulus & importunus blatero; alterum à cultu seu habitu, quod cirros gestaret: utrumque ado-lescentibus scholasticis proprium. Α'-δελφῶν (loquaces) enim & liben-ter nugas garrunt. Martialis hoc di-cit de matutini magistri cirtata caterva lib. 9 Epigr. 30. Iidem φιλόχομοι & φιλόχομοι, cirros amabant; & sic distinguebantur ab ignobilibus, vul-garibus: ideo cirtatos, dixit Persius Sat. 1, v. 29. Sunt autem cirri crines plexi tortique in botryonem collecti & nodò invertiles religati. Græci hoc ornatus

ember est? ' Quando vicesimam numerasti? ' Quid faciat crucis offla? corvorum cibaria. Curabo jam tibi ' Iovis iratus sit, & isti, qui tibi non imperat. Ita satur pane fiam, ut ego istud ' conliberto meo dono; alioquin jam ' tibi depraesentiarum reddidissem. ' Bene

nos

ornatus capillitii genus *μαλλων*, in foeminis *ἡ γυνή*, in viris *κράβυλον*, in pueris *σχορπιον* nominantur.

6. *Rogo, December est*] Decembri Saturnalia agebantur, quæ nihil aliud erant quam privatæ publicæque epulæ, & continuz inter omnem licentiam lasciviamque comessationes. *Sen. Epist. 18. December est mensis, quo maxime Civitas defudat. Ius luxuria publica datum est: ingenti adparatu sonant omnia. Servi tum liberrime agebant: V. eundem Ep. 47. Th. Reinesius.*

1. *Quando vicesimam numerasti*] Quznam hæc vicesima? num mensis Decembris, de quo antecessit? Puto planè, quia illa die Saturnalia fiebantur. Vt sit sensus: quando tibi tandem desinunt esse Saturnalia? *Io. Schefferus.*

2. *Quid faciat crucis offla &c.*] Patav. edit. *2 f.c. o.c. cibaria?* MS. citra (?). Schefferus: Nescio, an rescribi debeat: *quid faciat crucis offla? corvorum cibaria? offla.* Id est, offula. Reinesius: *crucis offla, corvorum cibaria?* Convicia sunt in hominem perditum perdendumque: an à nostris accepta, qui talem patibulo victimam & corvis escam destinari dicunt? *Plantus* tamen ferè talibus usus est. Alioquin ista mastigiz remulenti invectiva rustica, insulsa prorsus & illiberalis est, jocisque ad obscenitatem usque petulans: spargit simul ænigmata, nim. cum rhetoricari incipit supra, quibus quærendus *Oedipus*, si tanti visa fuerint. Ad ea verò ulcera, quæ sanis librarius adfricuit, alius pelvim & spongiam posceret, ne ita male coherentibus diffluxis & diffraetis concinnandis operam ponere cogatur.

3. *Iovis*] MS. *jovis nominat. casus.*

in margine. Schefferus: *Iovis*, ita *Plautus*, *Apulejus*, *Martianus*, alii. *Vocabularium vetus, titulo, Deorum nomina. Iovis, Jovis.*

4. *conliberto*] pro MSi, & Patav. cum *liberto*. Schefferus: *cum liberto meo dono.* Scribe, *conliberto meo dono.* i. e. ipsius gratiâ te nunc non accuso, apud *Iovem.* i. e. *Herum.* *Noster* in jam editis: *quicquid ergo est, dono vobis.*

5. *tibi depraesentiarum*] pro MS. & Patav. *de praesentiarum.* *Tilebom. Voc unica & adverbialiter sumpta hoc intelligendum.* Sic apud *Emil. Probum*, sen *Cornel. Nepotem*, quem *Muretus* appellat *mundissimum & castigatissimum Scriptorem*, in *Vita Hannibalis*, inpraesentiarum sumitur. Cum hoc, inquit, exhaustis jam patriz facultatibus, cupiunt inpraesentiarum bellum componere, quò valentior postea congrederetur. Et ita *Cornelius Tacitus*, *Aul. Gellius*, *Alii.* Schefferus: *Quid est, de praesentiarum? an formatur ita, ut, impraesentiarum? num scribendum, tibi idem praesentiarum reddidissem?* *Plautus Mostell. 111, scen. 3. nunc ferat sex talenta magna argenti pro istu praesentaria.* Ita alibi. Sed de praesentiarum habes & inferius, ut nil temere sit mutandum.

6. *Bene nos non habemus, aut isti Geta*] pro Patav. & MSi, *B. nos. h. a. i. genge* (MS. *genge*). Schefferus: *bene nos habemus.* Suspicio abesse quippiam, & scribi oportere, bene nos non habemus, aut. Quomodo *Martial. 11 Epigr. 4. Ne valeam, si non, &c.* formula comminantis: aut male agetur nobiscum, aut hoc efficiemus. *Seneca Epist. 24, de Scipione: ferro se transverberavit, & quærentibus, ubi Imperator esset: Imperator, inquit, bene se habet. Bene nos non habet.*

*nos non habemus, aut isti Geta, qui tibi non imperant. plane, 'qualis dominus talis & servus. Vix me teneo; & sum natura 'caldus: cicera jus cum cepi matrem meam dupondii non 'facio. Recte; vi-
debo*

habemus, hic asseverantis est cum stomacho. Porro Schefferus: *genge*. Hoc quid sit, haud excogito. convivium latere aliquod videtur. Priusquam de MSo constaret, post Schefferum: *genge*. Num *gangrana*? aut servile apud Athenienses nomen *Geta*? an verò propter risum, unde hoc convivium procederet, quasi *gengibia*? Gloss. *Gengibia*, & λαοὶ οδοντῶν, extrema pars dentium. γαστρίδος agreste oleris genus staphylino seu pastinaca similis. γαστρίδος, mus agrestis. γαστρίδος tibia stridula, atque mæssa. striduli cum riderent, mæsti cum increpiti silerent. Conjectiunculae sunt, ut aliis rimandi ansa præbeatur. Reinesius: *isti genge, qui tibi non imperant*. Minatur non puero corrixanti tantum, sed & dominis ejus, quos ironice vocat *gemmas*, γένμας: nisi Pluralis jacet pro Singulari. Legendum enim, *aut isti gemmas, qui tibi non imperant*, i. e. qui non prohibent, qui indulgent tibi, ut te mihi opponas. Γένμας, Γένμας, (generosi) dicuntur cum sale, ut Egregii: eademque figura qua γένμας:σόν (admirandum) Synesius, & θεοπρίστον (divinum) Theophyl. Dimoc. in Epp. καλόν (bonum), & θαυμάσιον (beatum) alii, quem derisum, carptumque volebant, adpellarunt. *Geta*, h. e. servilis ac stupidi ingenii. & subintelligi sunt.

1. *qualis Dominus*] Vide Sidon. 11 Epist. 11, ibique Savaronem. Schefferus.

2. *caldus: cicera jus cum cepi, &c.*] pro Patavino, *cicer ejus cum cepi*; MSi, c. e. c. cepi. Schefferus: *caldus. iracundus*. Horatius 1 Sat. 3.

Caldior est: acres inter numeretur. -- cicer ejus cum cepi. De cicere sic Plinius lib. 18, cap. 12. *Cicere natura est, gigni cum falsilagine, ideo solum urit*. An, quia hoc proprium cicereis, ut solum

urat, ideo hic, *cicer capere*, est materiam irarum habere? Vix persuadeo mihi, & de lectione ista vehementer dubito. *matrem meam dupondii non facio*. neminem respicio aut curo, ne ipsam quidem matrem meam. Ita Plautus Captiv. 3. 1. *neque ridiculos jam teruncii faciunt*. Reinesius: *Vix me teneo; & sum natura caldus: cicer ejus cum cepi matrem meam dupondii non facio*. Prædicat homuncio sui animi generositatem, τὸ ἀπότομον, strenuitatem & fervorem in omnibus, etiam τῷ ἀνθρώπῳ (stultis), quem crescere sibi dicit à sumto jure cicereis; hoc enim sic incallescere, ut neminem timeat, respiciat neminem, ne matrem quidem suam. Sic igitur constituenda lectio est: *Cicere jus cum cepi*. (accepi.) *Cicer, cicera*, διχλήτης (duplex inflexionis), πλαθυνικῶς (in plurali) *cicera*, *ciceres*. τῷ cicera ἑνικάς (in singulari) utitur Colum. lib. 22, c. 11. & servantur Ruellius lib. 2 de nat. Strip. 36: Bruyerin. 7 de re Cib. c. 5: L. Nonn. 1, c. 10. Ejus facultates præter cetera, generare stus, valde nutrire, esse ζημελιχλὺν τὸ σαρξῆς, i. e. facere ut intumescant carnes, secundum Dioleim apud Athen. in 2; augere proventum genituræ, & Venerem stimulare. Ideoque perorixæ cicer solent obijcere equis admistrariis ἐν ἀρῇ ὀρείας (in astu), ut eo cibatu roborati operi sufficiant: notavit Galenus 1 de Alim. facultat. Satis pellucet ex Arbitri genio hujus cœni nequitia: non opus est rimatu.

3. *facio. Recte; videbo te in publicum: mus, imo terra tuber*] pro Patav. *facio: recte videbo te flu . . . publicum mus, imo terra t*. MS. *facio recte. videbo te in publicum mus ymo terre t. in publicum*. Pro, in publico. Plaut. Mostell. in peccatis consilia institui. i. in peccatore. vel etiam

debo te in publicum : mus , imo terra tuber . Nec sursum ¹ nec deorsum crescam , nisi dominum tuum in ruta folium conjecero : nec tibi parsero , licet me-Hercules ² Iovem Olympium clames : curabo , ³ longe

etiam aliquid subintelligi potest, prodeuntem, &c. Tilebom. *recte videbo te stu* * * publicum Mus : Imo terra tuber. nec. Sic putarim id esse legendum. *recte videbo te stupere , publice mus , imo terra tuber . Nec .* Schefferus : terra tuber. fungus. Petronius alibi : *at nunc lauior are , vel rotundo horti tubere .* Martiali memorantur frequentissime. Reinesius : *Recte videbo te stu . . . publicum , mus , imo terra tuber .* Lego. *Recte ridebo te , stuprum publicum .* Culcitam vulgarem & muliebris patientiae masculum scorum dicit ; tum mus , etiam hoc in contemptum : *mures enim opici & curantur à nemine ; tantum sunt ut obterantur ; liceat tamen etiam interpretari lutum , limum : mus enim terra : Isid. Orig. 20 , c. 3 . terra tuber , vel pro fungo , qui terræ ἀναστρεφει (abortivum) potius quoddam est , quam verum ἀναστρεφει (germen) : vel pro vomica & abscessu , qui corporis naturalem ὄγκον (gravitatem) & habitum deformat & vitiatur , capipoteft .*

1. *nec deorsum crescam , nisi dominum tuum in ruta folium conjecero : nec tibi parsero , licet*] pro Patav. & MSi, *nec deorsum non cresco , nisi d. r. in r. f. non conjecit : nec tibi par ero , licet .* Schefferus : *nec deorsum non cresco .* rursus formula , sub execratione sui comminantis . Itaque negativè debet accipi . Vt in illo Virgilii Ed. iv. *Non me carminibus vincet nec Thracius Orpheus . non conjecit .* Sensus postulat , *conjeci . nec tibi par ero .* Interrogationis signum hic ponendum post *ero .* Quid , ait , ego , qui dominum tuum coërcui , & obsequentem mihi ad omnia feci , an te compellere ad officium nequeam ? Tilebom. *Ruta folium non conjecit : nec tibi par .* scribas velim : *ruta folium con-*

jeceris . nec non tibi par . Reinesius : *nec tibi par ero .* Lego *nec tibi parsero ; omnia enim ista minantis sunt .*

2. *Iovem Olympium*] Sic MS. pro Patav. *Olympum .* Schefferus : *Olympum .* Olympum aliquando pro Iove poni notum est , sed hic lege , *Olympium .*

3. *longe tibi sit comula ista betaliu*] Schefferus : *longe tibi sit .* absit abs te , eà carcas , eà priveris . Martialis l. i Epig. 87 , de Novio :

Tam longè est mihi , quàm Terentianus , Qui nunc Niliacum regit Syenen .

Ista betaliu . hoc quid sibi velit , aliis cogitandum relinquo . *Betaliu* , an denominativum à beta ? *betizare* apud Suetonium in August. c. 87. *languescere , effeminari ; & beta homines molles atque cinadi* Diogeni . Vnde Catullus :

Languidior tenorà cui pendens scula beta .

Nam *betaceus* , quod hodie adjectivum , pro parva beta substantivè usurpatum . G. I. Voss. ex Charif. & Priisc. De Dupondiariorum , quod sequitur , habuimus suprâ , & recurret in Fragm. fine . Reinesius : *curabo longè tibi sit comula ista betaliu : i. e. faciam , comatule calamistrata , ne ultrà tibi sic placeas vel superbias ob comam istam tuam similem beta ; possumus intelligere vel crispam (confundit n. hic scriptor , quas medici accuratè distinguunt , betam & brassicam : hujus speciem quandam crispam vocant ob folium , Plin. lib. 19 , c. 8 . vel mollem , diffusam , & pendulam ; quo sensu Tibullus 2 El. 3 . molles capillos : & Mart. lib. 4 Ep. 42 molles comas dixit . Beta etiam virtus primaria mollire . Sin legamus pedaliu , promissam illam & muliebrem interpretabimur .*

ge tibi sit comeda ista betalis, & dominus dupondiarus. ¹ Recte venires sub dentem; aut ego non me novi, aut ² non deridebis ³ licet barbam auream habeas. ⁴ Sagana tibi irata sit curabo, & qui te primus ⁵ condocesecit: non didici ⁶ geometricas, criticas, & alogus nanias, sed ⁷ lapidarias

1. Recte venies sub dentem] Illud, recte, est verè, omnino, penitus. Ut in illo Plauti Bachid. 2, scen. 2. *Ille est oneratus recte, & plus iusto venit.* At venire sub dentem ille intelligitur, qui incidit in iratum, & mordentem. Penè illo modo, quo Augustus esse sub maxillis dixit apud Sueton. in Tiber. c. 21. *Miserum populum Romanum, qui sub tam lentis maxillis erit.* Io. Schefferus.

2. non deridebis] absolutè. Terentius Adelph. v, scen. 3. *Mic. Derides fortunatus, qui istuc animo fies.* Schefferus.

3. licet barbam auream habeas] i. e. deus sis. Nam deorum simulacris barbas addere solebant aureas. Sic habes barbam auream Esculapii apud Val. Maximum lib. 3, cap. 2; Iovis, apud Sueton. Calig. cap. 52. Perseus communiter commemorat in omnibus, si quid fecissent gratum & honore dignam Sat. 2, v. 58.

Præcipui, ait, furo, siquæ illi auream barba. Idem.

4. Sagana] pro MS. & P. Satana, quod ineptit quemadmodum pro venabula, venerabilis, pro ab asse, abbas; aliâque forsan similia ecclesiastica. Schefferus: Satana. nomen mulieris. Reinesius: Satana tibi irata sit curabo. Strupon Librarianus Satanam cogitavit, fortassis parum memineris D 11, & penè nobis, ut Petronium hunc inter Christianos nameratemas, persuasisset. Sed bene habet mala ejus scriptura; satis intelligimus artes, quas ubique prodit. Saganam debuit dare. Minatur servus alteri icas & maleficia Saganæ, quæ venefica erat, potens nimirum carminibus versare atque venenis inhumanos animos, ipsis quo-

que corporibus inferre noxas: traxit hoc Petronius ab Horatio, qui Saganam Canidiz sagæ non minùs famosæ & terribili sociam jungit 1. Sat. 8; & Epod. 5.

5. condocesecit] pro Patav. decero defecit; & MSi deuro d. Schefferus: & qui te primus decero defecit. Hæc sunt pessime corrupta, nec quid sibi velint, nunc excogito. Reinesius: qui te primus decero defecit. leg. & ei qui te primus condocesecit. Præcipue enim, ut patet è seqq. magistro hujus discipuli indignatus, ut qui talea formasset cum inconcinnis moribus & perulante lingua. Est autem Verbum istud dignum Petroniò, quippe Cicroni in 4. Tust. & 1 de nat. D. usurpatum, relatumque à Nemo M. c. 2. quod librarius corrupit sic, ut tamen verè lectionis manifesta vestigia in depravata observari possent. & qui te primus condocesecit. vel ei, aut qui non est usus, affectus irati absorpsit.

6. geometricas, criticas, & alogus nanias] pro Patav. geometricas, criticas, & alogias nanias. Et MSi, geometricas (vel geometricas) (compendio enim quoddam rōi supra sistitur) c. a. s. m. Schefferus: geometricas, criticas, & alogias nanias. Quid hoc est verborum? An legendum, geometricas, criticas, & alogas nanias. De Geometricarum paradoxis res est nota. Cæterisium fabulæ mendacique proverbio circumferuntur. Titeborne noster Geometricas, criticas, & alogias nanias dicit: Geometricas, criticas, & alogias nanias. Ubique & veteris & novi hujusce Fragmenti, sui semper similis existit Petronius, atatis hæc barbariem seu ingenuarum disciplinarum contemptum, adeoque mores ab antiquis mutatos pessimè, persequendo atque

pidarias scio, ² partes centum dico, ad as, ad pondus, ad nummum. ³ ad summam: ³ si quid vis, ego & tu, sponsiunculam ecce defero, Lamia.

Iam

atque deprimendo: Illic, postquam Eumolpus pulcherrimarum Artium vicem doluit, ita emovetur & querit: *ubi est Dialectica? ubi Astronomia? ubi Sapientie consultissima via? Quis unquam venit in templum, & votum fecit, si ad Eloquentiam pervenisset? Quis si Philosophia fontem invenisset? Nec mirum: cum in omnibus formosior massa auri videtur, &c.* Hic vero, hoc est in Novo, eisdem Artes subannat puer seu servus, atque Geometriam & Criticem, ac gloriatur se *lapidarias tantum scire literas*, partesque centum ad *as* dicere, ad pondus, ad nummum. Ita scilicet & eo fine ni fallor, fiebat, utri Principis & Amicorum suorum vitia lacerent, *Litera enim* (quemadmodum referebat quidam vir doctus, Majorum temporibus) sunt quadam veluti specula, quibus Malorum vita obversa atque admota, cum est turpis, flagitiosa, & scelerata; talis etiam conspiciatur. Hoc eos male habet: atque hoc potissimum nomine *Literas & Literatos* non modo dente rodunt; verum etiam omnibus machinis expugnant. Nam viri boni & abstinentes, & iusti & innocentes, & integri & puri literas amant atque amplectuntur: Literatis favent ac suffragantur. Improbi, iniusti, pradones, siccarii, avari, sacrilegi, impuri,

Omnes hi metuunt versus, odere Poetas,

inquit Horat. Omnes hi literis & doctis hominibus bellum inexpiabile semper indicunt. Quo magis, inquit Tacit. *Annal.* 4. secediam eorum irridere lubet, qui praesenti potentia credunt extingui posse etiam sequentis avi memoriam. Nam contra punitis ingeniis gliscit auctoritas: neque ii, qui male vixerunt, aliud nisi dedecus sibi, atque illis gloriam peperere. Porro Critice, cujus hic meminit Petronius, ad Grammaticam pertinet; cujus quidem tres sunt Partes: prima

τεχνη (artificialis) vocatur: *ιστορικη* (historica) autem secunda: tertia *Διατριβη* (magis propria). Et illa non omnium, sed pauciorum est. Neque in quibuslibet auctoribus versatur, sed in nobilissimis, ut alicubi disputat eruditorem ocellus Iustus Iosephus Scaliger.

7. *lapidarias literas*] Eas, puto, intelligit, quas lapidarii incidunt faxis ac lapidibus. Schefferus. Per *lapidarias literas* quid velit hic Auctor si querat aliquis. dicam, meo quidem iudicio; nihil aliud nempe, quam Basilicas, Domos praelaras, Insulas, Villas rusticas, Nummos & similia id genus, illum innuere. Io. Cai. *Tilebomus*.

1. *partes centum dico, ad as, ad pondus*] Integra hzc esse vehementer dubito, sensum certe extrico nullum. Schefferus. Repete quz supra Reinesius ad verba, *jam 4 partes dicit*.

2. *ad summam*] Familiare hoc nostro, cum claudere vult sermonem & praemissis cumulum addere, repetit ad summam. Plin. l. 5 Ep. 6. In *summa*: Marc. Empir. cap. 9 ad summam: itaque Sen. Ep. 31. τὸ ὅλον Theophr. 2 Hist. plant. c. 1: ὅλως Aristot. 2 Rhet. Lucian. in bis Accus. item καὶ ὅλον, τὸ τελευτῶν συνελόντι ἐν ἐπιθμῇ. Th. Reinesius.

3. *si quid vis, ego & tu, sponsiunculam ecce defero, Lamia*] pro Patav. si q. vis ego, & tu, sponsiunculam exi de ferro lana. Sic & MS. nisi quod *lamma*, vel *lamma* possit legi, compendio incumbente super n. Tilebom. Ego & tu sponsiunculam exi defero lan. Hic neque pedem neque caput animadverto. Confusa omnia. Eritne aliquid lucis, si legas? Exi tu & ego sponsiunculam defero, Lana. Qui ἀγγυαίαι (propinquitate mentis, & solertia) praevalent vegetiore atque praesentiore, summam adhibeant. Schefferus:

*Iam scies patrem tuum mercedes perdidisse ; quamvis & Rhetoricam
' scio. Ecce quidem nobis longe nemo : late venio. Solve me, dicam
tibi, qui de nobis currit, & de loco non movetur : qui de nobis crescit,
& minor fit. Curris, stupes, satagis, tamquam mus in ² matella.
Ergo aut tace, aut ³ meliorem noli ⁴ molestare, ⁵ qui te natum non
putat ; ⁶ nisi si me judicas ⁷ annulos buxeos curare, ⁸ quos amica tuae
invola-*

ferus : si quid vis ego, & tu. Corrige, ac distingue : si quid vis, ego & tu, sponsiunculam ecce defero. Sanè, jam scies. Si, ait, vis, certabimus ego & tu inter nos, defero sponsonem. Deferre sponsonem puto dici, ut deferre opionem. Alterum habet Plautus Aulul. 11, sc. 1. impetra, si quid vis. Item si quid vis, roga. Lamia Reinesii est, & habuimus suprà.

1. scio. Ecce quidem nobis longe nemo: late venio. Solve me, dicam] juxta MS. pro Patav. scio: e. q. vobis longe venio, l. venio, solve me: d. Verba gloriosi & Thraconice sua prædicantis,

An uestis longas regibus esse manus ? Horat. Schefferus ad Patav. ecce quidem vobis. Non placet illud quidem. Suspicio scribendum, Ecce, qui dem vobis, longe venio. Illud, qui dem vobis, ponitur ambigue, quoniam præcesserat & de sponsonem, & de pœnis ; nam & pecunia, & malum dicitur cui dari. longe venio. ut longè sum, apud Cæsarem, Virgilium, Ovidium, alios. Vide Muretum x Var. cap. 4. Solve me : dicam tibi. Etiam hæc valde sunt obscura. Puto autem ante illud solve, punctum oportere scribi, & mox comma. Solve me, dicam, pro, solve me, & dicam ; si tu me solves, dicam. Solvi dicitur hoc loco, ut opinor, qui cum antè teneret se, nec loqueretur, provocatur quacunque de causa ad sermonem. Ita solvere ora dixit Ovid. 1 Met. v. 181.

Talibus inde modis ora indignantia solvit.

2. matella] Nonius in de generibus Vasorum : Matella, aquarium vas. Io. Schefferus.

3. meliorem] fortiozem, valentiozem. Tac. Ger. 32. Excipit filius, non ut cetera, maximus natu, sed prout serox bellò, & melior. I. Schefferus.

4. molestare] Vsurpatur hoc in fragmento testamenti veteris, quod laudat Modestinus lib. x Responsorum. Vide l. 20 ff. de Liber. legat. Glossæ ὀχλῶν, inquieto, molesto. Schetferus.

5. qui te natum non putat] i. e. qui te hominem non curat, non æstimat. Natum pro homine posuit & Plautus in Pseud. 1, sc. 3. qui suum reperunt, alienum reddunt nato nemini. At putare pro æstimare habet Cicer. pro Rosc. Neminem pra se putat. Noster ipse in jam editis : nemo cælum putat. Scheffer.

6. nisi si] Terentius Andr. sc. 3. Nisi si id est, quod suspicor, Et sic alibi. Tertull. de Fuga in Pers. c. 5. Nisi si vis confiteri, pati non vis. Idem.

7. annulos buxeos] annulos. Sic veteres. i. annulos. Schefferus : Ita per contemptum, annulos buxeos puto nominare aureos, quia buxci sunt coloris. Quomodo Varro in Sexagesimatis appellat, buxeis rostris pecudes. & Martialis, puridos dentes, buxeos.

8. quos amica tua involasti] eripui, subduxi. Glossæ veteres : Involo, πλέγω, furor, involo. Schefferus. annulos quos amica tua involasti. Sic infra, Iam striga puerum involaverant. Catullianum est hoc verbi à vola manus deductum furandi significatione : extitit & apud Vitruvium procem. l. vii ; sed corruerunt in editionibus ; legamus posthac : qui

P

invidi

involasti. Occuponem propitium! eamus in forum, & pecunias mutuemur. jam scies hoc ferrum fidem habere. Vah! bella res est
volpis

invidis moribus aliena scripta involantes gloriantur; paulò antè furantes dixerat. Reinesius.

1. *Occuponem propitium*] Primo aspectu mihi visus est *αἰνῶς* (imedicabilis) hic locus: Sed cum postea mente revolverem, quanta semper fuisset Petronio proclivitas ad nova verba cudenda, statim putavi distinctione tantum levi opus esse. ita legendo: *Occuponem propitium! eamus. Tilebom. Occuponem propitium. sc. tibi opto. quomodo cui optabant Iovem propitium. Porro Occuponem hic accipio pro Deo eorum, qui quid occupant, forsitan & acquirunt furtò, videturque hoc cognomento celebratus Mercurius, furum deus, velut mitiore ac honestiore. Ac quia furtò alter annulum subduxerat, hic ei optat propitium Mercurium Occuponem, ut prodesse illi faciat, usumque ipsius prosperè succedere. Scheferus. Occuponem propitium. Certum est Mercurium, qui foro & mercimonio præesse, furum etiam artes fovere & provehere credebatur, hic designari; sed *Occuponem*, dictum fictumque à Petronio vix credidero. Est enim hoc verbi perinde ut simplex *capere* honestius & de licitis plerumque intelligitur, eoque actum vitiosum & infamen furti non representat. Existimem autem Petronium in cuius omni sermone *πολλὰ χάρις καὶ Ἀφροδίτη ἐπαυδῶς* (multa gratia & Venus efflorescit), à Latino Verbo *elepere* venuste formato nomine *Cleponem* dixisse, quem Græci *Κλωπὴ* & *κλεπίπλη* (furtum). Mercurio enim Deo sive furatrinæ sive furatrino hanc adpellationem imposuisse Græcos, vel inde patet, quia Pana, quod Mercurio satus haberetur, *κλωπὴ τοῦ πατρὸς* (furtum patris satus) vocavit Theocritus. Et legam igitur, *Occuponem**

*propitium! Certè exclamatio abesse non potest, & orationem mirè perficit & exornat. Si quis autem cleponem accusare velit tanquam vitio creatum, ei alia ejusdem formæ à verbi Præsentis ducta, propria, ornatissima & optima, bonis autoribus usurpata indicando, puto, satisfecero. Dixerunt appetones, coambulones, colones, comedones, corrivones, fabulones, incubones, lurcones, machinones, manducones, mugones, palpones, rapones, teposcones, susiarones, verberones, vituperones. Ipsum Verbale nomen clepo non ignorasse Latinos sive veteres sive medios æ seculi undecimi Grammatico Gallo Petro Helia audire jucundum erit. Ejus in Lexico metrico manuscr. hic versus est: *Vult clepo furari: clepo, clepsis, clepsidra dici*, in quo Nomina à Verbo manantia tria; primum hoc ipsum Petronianum est; sed quod in vulgatis seculo decimo quarto Dictionariis male, ultima vocali in sibilum corrupta, in *cleps* mutarunt, fortassis habito ad τὸ κλεψ Græcum respectu. Reinesius. *Occuponem* hic licet non pro infamis & vitiosi actus præside, sed in b. partem accipiamus; qui utriusque periculum facturo muruò à monetario sumenda pecuniæ, illi ad suum aureum annulum, huic ad fidem ferrei propitius optatur. Sic textus servatur, & analogia voci favet.*

2. *hoc ferrum fidem habere*] Per ferrum, annulum intelligit ferreum, quem habebat in manu; cum comparat cum annulo alterius aureo. Plinius XXXIII, cap. I. *memoria avorum multi, Prætorum quoque fundi, in ferro consueverunt. Et aliquantò antè: sinistra maximam auctoritatem conciliavere autò, non quidem Romani, quorum more ferrumid erat. Ita habent libri veteres. Fidem habere intelligit apud men-*

¹ *volpis uda. ita lucrum faciam, & ita bene moriar, aut populus per exitum meum juret, nisi* ² *te toga ubique perversa fuero persecutus. Bella res & iste, qui te hac docet,* ³ *mustum non magister.* ⁴ *didicimus;* ⁵ *dicebat enim* ⁶ *magister, sunt vestra: Salve, recta domum, ca-*

re

menfarium, qui in foro expositos habebat nummos, ut daret mutuò, accepta syngraphâ, quæ subsignabatur annulò. Schefferus.

1. *volpis uda*] pro Patav. *volpisuda*. & MSi, *volpisuda*. Tilebom. *volpis*. Scribes *volpes*, pro *vulpes*. Schefferus: *volpisuda*. Divide *volpis uda*, i.e. madi-da vulpes. Sic autem, velut proverbio vocat eum, qui ab adversario male est habitus, victusque erubescit, & quærit latebras. *Volpis*, pro *vulpes* (seu *vulpes*) e transeunte in *i*. Forſan ut olim in ſingulari *canes*, non *canis*, docente Varrone 6 de L. L. & alia quæ congeſſit Voſſius in Etymologico.

2. *te toga ubique perversa fuero persecutus*] Quænam hic eſt *toga perversa*? Mentio ſit *vestis perversa* apud unum Senecam lib. 1 de Ira, cap. 16. Vbi de adminiſtratione ſuppliciorum: *Eſſi perversa indwenda Magiſtratus veſtis, & convoranda claſſis cunctio eſt; procedam in tribunal non furens*. Hoc loco variè exponunt veſtem perversam; Muretus accipit de prætexta inverſa, Lipſius, Faber, & alii, de veſte plebeja, tunica, toga ſordida & pulla. Quoquo autem modo accipias, non video, ut huc pertineat. Nam nec inverſa, nec ſordida pullave veſtis quicquam facit ad perſecutionem. Adde, quòd hic Aſcylti adverſarius non videtur fuiſſe in Magiſtratu, & conlibertus dicitur, in præcedentibus Trimalchionis. Schefferus. Hic notandum Aſcylti adverſarium fuiſſe *Sevirum*, *gratis factum*, ut habetur in antecedd. Cætera facile componuntur.

3. *mustum non magister*] pro MSi, & Patav. *muſtrius* (ſic, non *muſtrius*) n. m. Schefferus: *muſtrius*. Hoc quale ſit, haud ſanè dixerim. Reineſius:

muſtrius non magiſter. Si editionem hic ſibi relictam & uti optima maxima eſt ſequamur, recipiamusque *muſtrium*, fieri aliter non poteſt, quàm ut pericopen hanc à Veneri vel Dalmatæ, unius ex illis, qui de Turcarum religione ritibusque undecunque aliquid cognoverant, manu eſſe adfirmemus. Verùm abſit ea ſimplicitas, ut fucum luſcitioſi Librarii non agnoſcat. Vnius negativæ trajectu in ſuum locum rem compoſuero, nim. ſi legero, *qui te hac docet, non muſtrius magiſter*, i. e. non novicius & *remuſus*, non imperitus, vulgaris, & pergulanus; ſed veteranus, trebax, *perpetuus*. Valeat tantundem hæc conjectura, quantum mereri videbitur; mihi nec temere ea nata eſt, nec facile dimittetur: Petronium enim mihi reddit, quem à Librarii illiberali facinore amiſeram. *muſtrum* n. m. *Muſtrum*, non ſolum vinum, verùm novellum quidquid eſt. Nonius. opponiturque hic magiſter (ipſe ſ. A. gamemnon) in ſeqq. ironice intelligendis, quaſi non ea dictaſſet diſcipulo quæ officii ratio exigebat, ceu recentior & ineptus ipſeque tiro, veterano & ſubactò ac idoneo magiſtro.

4. *didicimus*] Pura, ex hoc facto tuo, te non habuiſſe idoneum magiſtrum. Sic accipere verbum iſtò licet. Quanquam mihi locus iſte totus valde ſit ſuſpectus. Scheffer.

5. *dicebat*] Suſpicor, docebat. Idem.

6. *magiſter, ſunt veſtra: Salve, &c.*] pro Patav. *magiſter*: (MS. [.] habet) *ſunt v. ſalva: recta* (MS. ſ. *recta*): *domum: c. c. ac: c.* Schefferus: *ſunt veſtra ſalva*. Puto verbis iſtis contineri

ve circumspicias, cave ¹ majorem maledicas, ² aut numeres mapalia.
³ Nemo dupondium evadit. Ego, quod me ⁴ sic vides, propter artificium
 meum Diis gratias ago. † Cœperat Ascyltos respondere convitio, sed
 Trimalchio delectatus conliberti eloquentia: ‡ Agite, inquit, ⁵ scordalias
 de medio; ⁶ suaviter sit potius, & tu Hermeros parce adulescentulo:
⁷ sanguen illi fervet, tu melior esto. ⁸ Semper in hac re qui vin-

† Encolpius.

‡ Trimalchio.

citur

præcepta Magistri, quæ dare quoti-
 die discipulis solebat. Ergo scribo:
Sunt vestra, Salve, h. e. vestrum offi-
 cium est, occurrentibus dicere, *Sal-*
ve, nec stare ac nugari diu, verum
 rectè contendere domum. *Salve*, &c.
 Non tam hæc præcepta Magister hu-
 jus opinione tradebat, quàm debebat,
 fuitque inidoneus, ut agnitum.

1. *majorem maledicas*] Petronius
 in editis: *maledic illam versibus, ut ha-*
beat pudorem. Imitatus quoque est
 Tertullianus lib. advers. Praxeam:
Nos autem dicentes Christum crucifixum,
non maledicimus illum. Io. Schefferus.

2. *aut numeres mapalia*] pro Pat. &
 MSi *aut numera m*. Schefferus: *aut nu-*
mera mapalia. Suspicio scripsisse, *haut*
numera mapalia. i. e. ne singulas per-
 gulas in via inspicere, velut numerum
 omnium deberes inire. Glossæ: *Ma-*
palia, ηγαλύεαι. Alio loco: *ηγαλύεη,*
εαφα, tugurium, pergula.

3. *Nemo dupondium evadit*] pro Pa-
 tav. & MSi *n. dupondium e*. Schefferus:
Lego, nemo dupondium evadit. Post-
 quam retulisset hætenus, quæ sint
 præcepta probi Magistri, & quomo-
 do ad ea se componant discipuli ido-
 nei, subdit, neminem posse evade-
 re puerum nullius precii, qualis nem-
 pe sit Giton, qui risu ac contumeliis
 omnes afficiat. Sic Plinius, *evadere*
sermonem malignorum, usurpavit in E-
 pist.

4. *sic vides*] Plautus Amph. II,
 sc. I. *Sic sum, ut vides*. Terent. He-
 cyt. III, sc. 5. *Qui sic sunt, haud mul-*
tum heredem adjuvant. Schefferus.

5. *scordalias*] rixas & contentio-
 nes fœdas, quales esse solent nauta-
 rum, est enim à *σχορδοειν*, *allium*,
 quo frequenter nautæ utebantur. Pe-
 tronius in editis sic usurpavit *scordali*
 voce: *redditaque scordalo vice*. Glossæ
 Petronianæ: *Scordalus, homo alliatus,*
& illuvie squaloreque fœdus, sordidus,
impurus. Bene *alliatus*, ut dixi, & vo-
 cabantur ita cum alii, tum præsertim
 nautæ, qui cum asperis essent mori-
 bus, hinc *scordali*, ferociores quicun-
 que ac contentiosi. Isidori Glossæ:
Scordalus ferox. Ad eundem modum
 aliud Glossarium, Turnebo lauda-
 tum. Cumprimis verò eos denotat,
 qui litigant inter pocula. Vide Senec.
 Epist. 56, & 83. itemque Senecam
 Rhetorem Suasoria ultimâ, & quæ
 ibi Lipsio, & Scriverio notantur.
 Scheffer.

6. *suaviter sit potius*] Sitis potius
 hilares. Idem.

7. *sanguen illi fervet*] Iracundus est.
 Cicero v. Fin. *Quotusquisque est, cum*
mors appropinquat, cui non fugiat timi-
do sanguen. Id.

8. *Semper &c.*] Quàm bene hic
 quadret & aptè locata sit; atque ex
 diverso in Satyrico vetere, quàm ma-
 le aberret hæcce sententia Trimal-
 chionis dum considero: mihi nul-
 latenus in animum inducere queo,
 eruditos fore unquam, qui negent
 amœnissimam pariter & elegantissi-
 mam illam, quam excutimus, cœnæ
 Trimalchionis descriptionem, no-
 stro Arbitro acceptam esse referen-
 dam. I. C. Tilebomennus.

I. cum

citur, vincit. Et tu, ¹ cum esses capo, coco, coco. atque cor non ² habeas. Simus ergo, quod melius est, ³ apprime hilares, & ⁴ Homeristas speremus. † Intravit ⁵ factio statim, ⁶ hastisque scuta concepuit: ipse Trimalchio in pulvino confedit, & cum Homerista Græcis versibus ⁷ colloquerentur, ut ⁸ insolenter solent, ille canora voce Latine legebat librum. Mox silentio facto. † Scitis, inquit, quam fabulam agant? ⁹ Diomedes, & Ganymedes duo fratres fuerunt: horum soror erat Helena. Agamemnon illam rapiuit, & Diana cervam subjecit. Ita nunc Homerus dicit, quemadmodum inter se pugnent Trojani, & ¹⁰ Pa-

† Enculpin'.

‡ Trimalchio.

renti-

1. cum esses capo, coco, coco] Lege, capo, coco, cocio, quam postremam vocem habes apud Sextum Pompeium in *Arilator*. Tilebom. coco, coco. Cum esses alterius ætatis generisque, tuo isto tunc ingenio vivebas. Capo est, quem Petronius in editis appellat *gallum spadonem*. Is voce utitur non gallinæ sonò, sed gallinæ, quem refert illud coco. Subest porro quid ruspicali his verbis; ostendunt enim licentiam ejusmodi concessam pueris, qualis Ascyrtos hic fuit. Io. Schefferus.

2. habeas] scribe, habebas. Tilebom. Sed, atque cor non habeas, ellipticè dictum, pro, & quasi cor n. h.; hoc, ac si tu vir non sapiens supra adolescentulum. Cor sapientie sedes existimarum.

3. apprime hilares] pro MSi, & Patav. à primitis h. Schefferus: à primitis hilares. Hoc primitis est nihil. Suspitor, apti, mites, hilares. Probè, apti, h. e. sociales, qui se jungere aliis, vivereque conjuncti possunt. Cic. in Cornif. O hominem semper quidem mihi aptum, nunc verò etiam suavem. Tilebom. A primitis, leg. a primitus, eodem modo ac supra de presentiarum & in presentiarum.

4. Homeristas speremus] MS. pro Patav. H. spectemus. Schefferus: Homeristas. Hi sunt, qui carmina Homeri recitare voce canora solebant in conviviis, *Rhapsodi* etiam vocati, ut ex Athenæi lib. xiv, cap. 3 colligitur.

Diomedes lib. iii. *Rhapsodi*, quod partes Homericæ carminis in theatralibus circuli cum baculo, id est virga pronuntiabant, qui ab eodem Homero dicti sunt *Homerista*.

5. factio] caterva, multitudo, bono sensu. Festus: *Factio*, & *factiosus*, initio honesta vocabula erant, unde adhuc *factiones* histrionum & quadrigariorum dicuntur. Schefferus.

6. hastisque scuta concepuit] Livius præpositionem addit lib. xxviii, cap. 29. *Exercitus gladiis ad scuta concepuit*. Schefferus. Sed Ovid. 5 *Fast.* planè ut hic usurpat:

*Rursus aquam tangit: Temesæaque
concepat ara:*

Et rogat ut tellus exeat umbra suis.

7. colloquerentur] Frustra forsitan hæc exigimus ad consuetudinem Homeristarum, quando hi alio fine fuerunt adducti, ut liquet facile ex sequentibus. Scheffer.

8. insolenter] raro. Cic. de Inv. i. *Evenire vulgò solet, tu insolenter & raro*. Idem.

9. Diomedes & Ganymedes] Sunt hæc rursus superioribus similia, nec cum historia convenientia, eam ob causam, quam antè dixi. Id.

10. Parentini] Mallem, Tarentini. Schefferus. Tarentum magnæ Græciæ in Italia urbs. Parentium unde Parentini, Istriæ civitas. Prol. lib. 3, cap. 1. Istria autem & ipsa Italiæ regio, Illyrico contermina.

venisini. ¹ Vicit scilicet, & Iphigeniam filiam suam Achilli dedit uxorem; ob eam rem Ajax insanit, & statim argumentum explicabit. [†] Hæc ut dixit Trimalchio, clamorem Homerista sustulerunt, ² interque familiam discurrentem ³ vitulus in ⁴ lance decumana elixus adlatus est, & quidem galeatus. Secutus est Ajax, strictoque gladio, tamquam insaniret, concidit, ac modo ⁵ versa, modo supina, gesticulatus

† Encolpius.

tus

1. Vicit scilicet] Quis? An Agamemnon? Num deest vocabulum illius, qui victoriam obtinuit? Io, Schefferus.

2. inter familiam discurrentem] Sicut Phædrus noster: inter manus sublatæ. Schefferus.

3. vitulus] Quid? vitulus, & is elixus hic apponitur? Atqui viri docti notant, apud veteres fuisse rariorem vitulinarum usum. Existit profectò olim Constitutio Valentis, qua prohibebatur populis Orientis. Hieron. cont. Iov. 11. Imperator Valens, nuper legem per Orientem dederat, ne quis vitulorum carnibus vesceretur, utilitati agriculturæ providens. Sed hæc ipsa Constitutio subinnuit, non fuisse penitus ignotum, saltem per Orientem. Cicero quoque mentionem facit vitulinæ, licet asæ. Ita enim lib. 1x Ep. 20. Itaque usque ad assum vitulinum opera perducitur. Et in veteri colloquio nominatur vitulinum, porceior. Denique apud Plautum habes in macello, unde comparare sibi quærit Euclio ad filix suæ nuptias. Verba sunt in Aulularia 11, sc. 8.

Venio ad macellum, rogiro pisces. indicant

Caros; agninarum carum, carum bubulorum,

Vitulinam, cetum, porcinarum, ---

Idem.

4. lance decumana] Decumanus magnus; ut, decumana ova, decumani aripenser, &c. Sic pro Patav. clunaria, & MSI, restant simul Varietate lectionum Romæ missa dmaria, incumbente insuper ultimo a compen-

diolo q. dunariam legendum similive modo ampliandum, nec tamen super τω punctulo conspicuo, Tilebom. In lance clunaria, scribe: in lance culinaria. Schefferus: lance clunaria. Quænam est hæc lanx clunaria? num à clunibus sic dicitur? At quæ derivationis & denominationis hujus ratio? Suspicebam, clunaria, quasi quæ cluma separari possit à frumento, vanni instar. Nam & apud Nonium est cluma locò gluma, ut à cluma sit clunarius, quemadmodum à pluma, plunarius. Quin imò apud Philoxenum reperio clunar, κελῆς λέκνεον (gluma bordei), quod cum lectione prima quadrat optimè. Sed vereor, ne & hic clunar scribi debeat. Denique apud ipsum Petronium in editis est lanx argentea in qua purgatur pisum, fortè non multum dissimilis ab hac nostra. Reinesius: vitulus in lance clunaria elixus allatus est. Scripturæ compendiò factum Clunaria, exprimentum lectione Centenaria. Nim. C librario hic est nota numeri. Omnes aliz ariolationes vanz sunt præ lectione data. Antè bellum Syllanum lanos è centenis libris argenti super quingentas fuisse in Urbe auctos Plinius l. 33, cap. 11. Elagabalum vasa (coquinaria seu escaria) centenaria argentea habuisse, Lampridius,

5. versa, modo supina, gesticulatus mucrone, frustra cætegit] pro Patav. v. m. spuma gesticulatus, mucrone frustra c. MSI, versa modo spuma gest. mucrone frustra c. Tilebom. spuma leg. palma. Schefferus: modo spuma. Emenda, & distingue simul: modo versa, modo supina,

tus mucrone frustra collegit, mirantibusque vitulum paritum est. Nec diu mirari licuit tam ¹ elegantes strophas, nam repente lacunaria sonare coeperunt, totumque triclinium intremuit. Constrictus ego exsurrexi, & timui ne per tectum petauristarius aliquis descenderet: nec minus reliqui conviva mirantes erexere vultus, expectantes quid novi de caelo nuntiaretur. Ecce autem ² diductis lacunariis subito circulus ingens, de cupa videlicet grandi excussus demittitur, cujus per totum orbem corona aurea, cum alabastris unguenti pendeant. Dum hac apophoreta jubemur sumere, respiciens ad mensam, jam illic repositorium cum placentis aliquot erat positum, quod medium Priapus à pistore factus tenebat, ³ gremioque satis amplo omnis generis poma, & uvae sustinebat, more vulgato. Avidius ad pompam manus porreximus, & repente nova ludorum remissio hilaritatem hic refecit. Omnes enim placentia, omniaque poma, etiam minima vexatione contacta, coeperunt effundere crocum, & usque ad nos molestus humor accedere. Rati ergo ⁴ sacrum esse fericulum tam religioso apparatu persusum, consurreximus altius, & Augusto patri patrie Feliciter diximus: quibusdam tamen, etiam post hanc venerationem,

poma

pina, gesticulatus mucrone, frustra collegit. Collegit frustra, quae jacebant, alia versa, alia supina, mucrone cultri, quem flectebat in gyros, atque huc illucque movebat. Colligere, opinor, hic est *struere*, i. e. congerere decenter partes, & cuique suas praebere, unde & *structores*, quos in edictis facere alios à scissoribus Petronius videtur.

1. elegantes strophas] quibus sub persona Ajacis introductus in triclinium Scissor est. Schefferus.

2. diductis lacunariis] pro MSi & Patav. *deductis* l. Schefferus: *deductis lacunariis*. Corrige, *diductis lacunariis*. Tangi videtur illud, quod est apud Suetonium Neronis c. 31. *Cenationes laqueata tabulis eburneis versatilibus, ut flores; fistulis ut unguenta desuper spargerentur*. Tilebom. *lacunaria*. scribe. *laquearia*.

3. gremioque satis amplo] Meminit

& Phurnutus Priapi, *gestantis omnium fructuum miscellaneam sinu*. Et apud Pisonem in de Nummis antiquis Gallicè conscripto commentario habes effigiem ipsius propriè ac peculiariter huc facientem. Scheffer.

4. sacrum esse fericulum] pro MS. & Patav. f. e. *periculum*. *Fericulum*, pro *fericulum*, noster etiam alibi usurpat. Schefferus: *sacrum esse periculum*. Hoc non assequor. Puto planè vocem *periculum*, praecedentis *sacrum* glossèma esse. Horatius 11 Sat. 3.

— *matremque velut contingere sacrum*. Schefferus.

Rati ergo sacrum esse periculum tam religioso apparatu persusum. Petronio, quippe *φιλαρχίαν* (*antiquitatis amantem*) convenit ut scripserit *fericulum*: ex hoc post fecerunt *πρὸς συνηγορίαν* (*per concisionem*) *fericulum*. Sanè placentia & poma quae exhibebantur pro ferculo erant. Sacrum verò dicit ob

P 4

et ceterum,

poma rapientibus, & ¹ ipsas mappas implevimus. Ego præcipue, qui nullo satis amplo munere putabam me onerare ² Gitonis sinum. Inter hæc, tres pueri ³ candidas succincti tunicas intraverunt: quorum duo ⁴ Lares bullatos ⁵ super mensam posuerunt: unus pateram vini circumferens, Dii propitii, clamabat. Agebat autem unum ⁶ Cerdonem, alterum Felicionem, tertium Lucronem vocari. Nos etiam ⁷ veram imaginem ipsius Trimalchionis, cum jam omnes basiant, erubuimus præterire.

Postquam ergo omnes, ⁸ bonam mentem, bonamque valetudinem

crocum, cujus usus in sacris & ad pulvinaria Deorum ob fragrantiz excellentiam. Th. Reinesius.

1. ipsas] MS. ipsius.

2. Gitonis sinum] Sic Patav. ex MSi Gytonis unum.

3. candidas succincti tunicas] Ovid. x Met. 536.

Nuda genu, vestem ritu succincta Diana. Io. Schefferus.

4. Lares bullatos] Quasi lares ipsi culti bullis fuerint. Sane bullas laribus suspendi solitas docet Persius v, v. 31.

Bullæque subcinctis laribus donata pendit. Idem.

5. super] MS. pro Patav. supra.

6. Cerdonem] A Græco κέρδω, arbitror, quod significat lucrum. At verò sequitur Lucronem. Quid igitur, si scribamus Certonem, à certando formatum, quia certavit velut Trimalchio cum aliis, quos deinde superavit felicitate, atque lucrò, unde facta nomina sequentia. Quæ cum sint Latina, vix hoc Græcæ originis erit statuendum. Schefferus. Cerdonem. κέρδω (à κέρδω, lucrum). Mox alius hujus farinx Lucro vel Lucrio, eadem significatione. Nihil impedit aurem ejusdem domini servos alterum Græco, alterum Latino vocabulò fuisse; eoque nihil mutandum est. Quin etiam fratribus Græca & Latina cognomina imposita legimus eadem potestate, ut alter Euryches

esset, alter Felix. De cognominibus Cerd. & Lucr. est in Eponymologico. Reinesius.

7. veram imaginem] Cum non nisi veri & ad vivum expressi effigies vultus dominorum in armariis disponi, tum promi, exhiberi & circumferri in conviviis solerent, inepta locutus fuerit Petronius, si lectionem editam sequamur. Necessum ergo eam corrigi; veriusque videtur, in vocabulo veram latere nomen materiz, è qua formata imago; nim. scripsit, puto, Petronius: Nos etiam coram imaginem ipsius Trimalchionis, cum eam omnes basiant, erubuimus præterire. Eiusmodi thoracæ, θυρεοί, θυρεοί s. thoracetenus effigiatæ & cera comitari solebant funera gentilitia, & semper defuncto aliquo totus familiar ejus, qui unquam fuerat, cum celebri pompa populus aderat. Reinesius. Existimo tacitum convitium latere in τὴν veram. Neque enim de Trimalchione perinde honorificè noster loquitur; habuimus: Nondum effluerat æmnia, pro reliqua insolentia. habebimus: diduxit usque ad cameram os ebrium, ebrietate turpissima gravis, & erat deformis Trimalchio: supra in dudum editis, puer vetulus, lippus, dominò T. deformior.

8. bonam mentem] Sic solebant veteres in fine convivii. Notavit strictim Vrsinus in Appendice ad Ciacconium

nem sibi optarunt, Trimalchio ad Nicerotem respexit : & † Solebas , inquit , ¹ suavis esse in convictu ; nescio quid nunc taces , nec mutis . Oro te , sic felicem me videas , narra illud , quod tibi usu venit . † Niceros delectatus affabilitate amici : † Omne me , inquit , lucrum transeat , nisi jam dudum ² gaudimonio disfilio , quod te talem video . Itaque ³ hilaria mera sint , ⁴ etsi timeo istos scholasticos , ne rideant . Viderit .

† Trimalchio.

† Encolpium.

† Niceros.

conium de Triclinio p. m. 187. ed. Sanctandreeanæ , quam iccirco vide Schefferus.

1. Solebas , inquit , suavis esse &c. nunc taces , nec mutis] Pro MSi , & Patav. S. i. suavius esse &c. nec taces , nec mutes . Tilebom. suavius esse . Leg. suaviorem esse . Schefferus : Solebas , inquit , suavius esse . Istæc puto sic legenda : Solebas , inquit , suavis esse in convictu . Nescio quid nunc taces , nec mutis . Nescio , quæ sit causa , cur nunc sic taceas , ac ne mussites quidem . Infra : & solebas suavis esse , canturire . Reinesius : Solebat , inquit , suavius esse in convictu . Non fastidiam hanc lectionem in scriptore archaismorum & rariorum quorumvis amante & curioso . Ejus enim formæ Adjectiva ἀπαλῆς (duarum terminationum) observamus esse ; hinc suavis , suavius (dixere etiam suavionem , sed substantivè , alioque sensu) industriis , apud Dudonem in Norm. aliquoties , Ἐλνόνιον de vita & pass. S. Canuti cap. 26. Mich. Scotum physio. c. 10. industrius : limis , apud Amm. M. l. 20. limibus oculis , limus : dapilis , dapilus : lepidis , lepidus : putris , putrus : opiparis apud Apul. opiparus : scelestis apud Paulin. Aquil. l. 2. cont. Felicem Vrgel. Ep. scelestus : austeris , in Notis Tiron. austerus .

2. gaudimonio disfilio] Illud disfilio accipio pro , hinc falio , ut discedo , velut durare nequeat in eo loco , sed cogatur exsilire . Apul. verisimilè ossa disfilierant . Sic nonnihil inferius : Felicitate disfilio . Etiam Isidorus posuisset pro mobili videretur lib. x. voce gra-

vis , ubi ait : Gravis pro consilio & constantia dictus , quia non levi motu disfilio , sed fida constantia gravitate consistit . Nisi malis poni pro rumpor , quomodo Terentius dixit , risu emorior . Gaudimonium sic est dictum , ut querimonium . Hieron. in præmio Proph. Gaudimonium ejus erit in luctu . Scheffer.

3. hilaria mera sint] Puto mera hic valere vina . Schefferus . Ego hilaria (orum , plur. propriè festa Matris deum) synecdochicè capio pro gaudiis ; sic & infra : interdum severa , nunc hilaria . hilaria mera intelligo gaudia pura , his adversatur quod sequitur ne rideant . Ἐστὶ γὰρ γάλοισιν τὴν ἀπαλῆν μέσσην , καὶ ἀμείψασθαι τὴν ἀφύπλητον . est enim ridiculum aliquo pacto peccatum , & turpitudine innoxia . Aristot. Poët. 5. Ergo sic ridere est turbare , & metuere hic ne rideant , idem valet quod ne mera gaudia turbent . Differuntque hoc pacto ridere , & deridere tanquam magis , & minus . Quibus nihil obest , quod Cl. Schefferus in seqq. notat . Nam quidni favor etiam ex turpitudine innoxia oriatur , & erratum voluptate compensetur .

4. etsi timeo istos scholasticos , ne me rideant . Viderit] MS. & si r. i. f. n. m. derideant . v. edit. Patav. & si r. i. scholasticos , ne derideant . Viderint . Tilebom. ne derid. legend. ne rideant . Schefferus : & si timeo . Iunctim est scribendum , etsi timeo . Petronius : nec minus liber sum , quàm vos , etsi pauperem pater me reliquit . ne derideant . Sequentia ostendere videntur , quod hic rectum simplex sit , rideant . ne me rideant . Ridere aliquem , communiter est , deridere ,

P 5

dero ,

derit. Narrabo tamen, ¹ quid enim mihi aufert, qui ridet? Satius est
² rideri, quam derideri.

† Hæc ubi dicta³ dedit —

talem fabulam exorsus est. ‡ Cum adhuc servirem, habitabamus in vico angusto (nunc Gavilla domus est) ibi, ' quomodo Dii volunt, amare cœpi uxorem Terentii coponis : noveratis Melissam Tarentinam, pulcherrimum ' basiballum. Sed ego ' non me-Hercules corporaliter, ' aut

† *Encolpius*. ‡ *Niceros*.

propter

dere, aliquando tamen sensu medio capitur, ut idem sit quod facere alicujus dista arridendo excipere. Plaut. Capt. sc. 1, a. 4. Quasi muti sedent, neque me rideant. Videris, id est, si vel unus eorum nequiore sensu rideat, caveat.

1. *quid enim mihi aufert*] nocet. Petron. Nemo ausus est artem damnare, nihil auferantem. Io. Schefferus.

2. *rideri, quam derideri*] Differunt hæc duo, quia prius fit ex voluptate, posterius ex averfatione eorum, quæ dicuntur, habetque alterum favorem, alterum contemptum ejus, ob quem ridemus. De voce *derideri* notum est, & docent veteres Grammatici. *Rideri* verbò ita ufus est Quintilianus lib. 1, cap. 3, ubi agit de nofcendo ingenio difcipularum: *Non, ait, dabit mihi fperem bona indolis, qui hoc imitandi ftudio petet, ut rideatur.* I. Schæfferus.

3. *Hæc ubi dicta dedit*] Est hemistichion Petronianum; sic enim cedita;

*Hæc ubi dicta dedit, dextra conjunge-
re dextram*

Conatus. — Quamquam ante eum usurparit jam Lucilius, ut ex Nonio, voce *Pausa*, novimus. Ergo mallem seorsum, ad modum hemistichii scribi. Puto autem planè ex Virgilio desumptum, qui sic lib. 1 *Æn.* *Hæc ubi dicta, &c.* Schefferus.

← *quomodo Dii volunt*] facere, ac cum iusu quodam illa hic adhibita est formula. Suprà: *quomodo dicunt*. inf. *quomodo nostri*. Idem.

s. basiballum] pro *MSi baci ballum*,
 & Patav. *baci ballum*. Tilebom. *Baci
 ballum*, leg. *Bacellum*. Sed quid per
bacellum intelligat, ut aliis sæpe non
 exprimit, nec credo *bacellum* velle,
 quod passim habemus, explanatum.
 Schefferus: *baci ballum*. Hoc quid si-
 bi velit, aliis relinquo cogitandum.
 Reinesius: *baciballum*. lego gemino &
 in di mutato *casibadium* i. e. *scortilum*.
 Κάσιον, κήσιον, κησιεύς, κη-
 σιεύς κησιεύς, κησιεύς, apud A-
 ristoph. in Εκκλησιαζ. κησιεύς,
 apud Suidam, scortum significat; e-
 jus diminutivum κησιεύδιον ut τῷ
 λαμπάδι, λαμπάδιον (patula lam-
 pa, facula) τῷ παλλάδι, παλλάδιον
 (palladium) τῷ εἰκῆδι, εἰκῆδιον (q. d.
 vicesimula, à numero vicenario) I-
 cadium in faxis mulieris proprium
 nomen, τῷ λοπάδι, λοπάδιον (pa-
 tella, it. olla). Fontalis etiam à
 μυχλαῖς, δερχαῖς, τερχαῖς, κυκλαῖς
 formata fuere μυχλαῖδιον (mulier la-
 scivula), δερχαῖδιον (cursor, it.
 εττονεύς scortillum), τερχαῖδιον (fri-
 ctices, indomitæ libidinis muliercu-
 la), κυκλαῖδιον (rotundulum, orbicu-
 lus): Puto veram lectionem de-
 disse, nec ut ad istud in Not. Tir. fa-
 scinabulum, fascinabellum, quamvis nec
 ineptum huius loco, transcamus ne-
 cessarium esse. *Basiballum*, vel *basibo-
 lum*. *Basibolum* dictum est, ut κησέ-
 βολον locus unde, aut quò trajicitur,
 λαμβάλλον lignum quo lepores fer-
 iuntur seu fundens, & similia. Βαστ-
 βολον à βάσις fulcimentum, & βάλ-

λμ

propter res venerias curavi; sed magis, quod bene morata fuit. Si quid ab illa petii, nunquam mihi negatum fuit: ' affem, semissem, habui, ' in illius finum demandavi; nec unquam³ fessellit usum. Hujus contubernalis

λω figo, jacio, pono, immitto, condo. Pulcherrimum basibolum, idonea subijci. Eandem verò & propius basibolum dicere liceat, etfi analogia non perinde faver; in hoc tamen qui scholasticos forsan risures præfatus, talia ferenda. Quamquam caballus à Gr. κῆβῆλος, hoc à κῆβῆλλος, seu Dorico κῆβῆλλος descendat. Vossius.

6. non me-Hercules corporaliter, aut propt. res venerias curavi; sed magis quod b. morata fuit. Si] pro MS. non meh. c. autem, aut p. r. venerarias c. f. m. q. b. moriar fuit, f. & Patav. n. mehercule c. aut p. r. venerar. c. s. m. q. b. moriar f. Si. Schefferus: corporaliter. Vsurpavit hoc Vlpianus, licet sensu nonnihil diverso. Etiam Arnobius lib. v. Corporaliter prohibet universa nos exsequi. & Tertullianus de Carne Chr. ii. nisi corporaliter exhiberetur, res venerarias. Scribendum, res venerias, ut liquet. quod bene moriar fuit. Totus hic locus pessimè distinguitur. Sic autem emendari debet: sed magis, quod, bene moriar, si quid ab illa petii, nunquam mihi negatum fuit. Illud bene moriar, formula jurantis est. Sic paulò antè: ita bene moriar, aut populus per exitum meum juret. Reinesius: propter res venerarias. Res venerariz, ἡδὲ κῆβῆλλος, in ἀδελφῶτα, (incerti auctor) lib. 3 Anthol. t. ii. de Parraphila: jucundæ Veneris res, Luc. lib. 4. Non sollicitanda est scriptura ista venerarias, nec eximenda syllaba ra. Est enim cadentis Latinitatis verbum venerare, pro eo quod verecundè cognoscere dicunt ut Latini, sic Græci & Orientales. Est apud Hyginum, quem glossematis magistrorum seculis inferioribus fœdatum esse scimus, Fab. 75 Tiresiam pastorem dracones venerantes baculo percussisse; eos Apollodor. lib. 3 ὁ Φεῖς ἀνυστάζοντες, Phle-

γον θυμῶσ. cap. 4 ὁ Φεῖς ἐχέοντες (serpentes coeuntes) dixit. Sixtus ii Pont. R. serm. de Divitiis: Avaritia eo ab huius (amatoribus suis) magis diligitur, quò magis augetur, & cum suis amatoribus venerata fuerit. Gl. Latino-G. Haga-noense, Puber est puer, qui jam habet pubem, vel qui jam venerare potest. Sublectum tamen hoc è Balbi Catholico, in quo meliore sensu generare legitur. venerarias. Si hæc, similisque scriptura non est sollicitanda, jam Fragmentum hoc iis in partibus deferitur, & fenestra tantumnon ad rejiciendum totum aperitur. Quandoquidem verò Dn. Consul, narrationem ipsam totque alia in præcedentibus enumerata, Petroniana esse credit; tum suprà ex martiolo, pro martulo, aut marculo posito constat, talia salva historiz substantià in Arbitrum, haud forsan absimili multùm ratione, atque glossemata magistrorum in fœdatum Hyginum irreplisse: quid causæ cur hic, alibive ruentis Latinitatis character, facili ratione eluendo, clienti, reique communi tam graviter præjudicemus? quum utrique Arbitrum non tam ex singulis verbis, (nimium quantum lubricitati libraniorum, ut vel ex hac ipsa notatione videre est, sciolisque obnoxiiis) quàm integris periodis, aut saltem phrasibus, sicubi hæc illo, loquentibusque indignæ, ac librarii vitio imputari, aliterve fraus detegi, & sana à lætis discerni nequirent, à pluribus iusto temporis spatio judicari, h. e. supposititia, siquæ talia, à genuinis hæc ratione separari cupiamus.

1. affem, semissem habui] pro, si affem, si semissem habui. Bene. Schefferus.

2. in illius finum demandavi] Rarum genus locutionis, de quo ampliùs deliberandum. Schefferus. Placet, deli-
beran-

bernalis, ¹ ad villam supremum diem obiit. Itaque ² per scutum, per ocream ego agitavi quemadmodum ad illam pervenirem: ³ in angustius autem amici adparent. Forte Dominus ⁴ Capuam exierat ad ⁵ scruta scite expedienda. Nactus ego occasionem, persuadeo hospitem

berandum. In sinum alicujus confugere, Ciceronianum est. Valesius in differtat. sua illud ad se fecerunt, supra, explicat, in sinum suum coniecerunt. similesque forsitan alibi analogæ phrasæ reperientur. Demandare, est committere.

3. *sefellit usum*. Hujus contubernaliu ad villam] pro Patav. *sefellitus sum hujus contubernaliu*. Ad villam. & MS. *sefellitus* (in marg. *sefellitus*) sum, h. c. A. v. Schefferus: *sefellitus sum hujus*. Scribendum, ac distinguendum est: *sefellitus sum*. Hujus contubernaliu. Verum illud *sefellitus* haud mihi quidem placet. Quid, si legatur, *sefellit usum*? puta ejus assis, vel semissis, i. e. fecit dolò, ut, cum necesse esset, uti eò non possem. *Fallere usum*, ut *fallere spem*, *fallere iudiciu*, & similia. *sefellit usum*. Huic emendationi ob stare videtur, qui in margine adscripsit, *sefellitus*. Sed si is ut putamus, qui infra pro *assentem*. seu *assentemur*, in margine alios *absentem* legere testatus, nobisque idem, ut facere solet, saltem verisimiliter persuasum sit, ne is oppido fallitur, ut suo loco liquebit. Sic in textu *perveneru*, item ad m. *perveneru*, nisi quod utrobique diversis compendiis. in textu, *pittracia. joviu*. in m. *pittracia. joviu*. aliaque, ut etiam in *lana leva* supra tactum.

1. ad villam] in villa. Cic. Philipp.

2. Pecunia utinam ad adem Opu maneret. Idem Or. pro Roscio: *An amandatas hunc sic, ut esset in agro, ac tantummodo aleretur ad villam*. Varro 2 R. R. 11. *Ad casus instrumentum servare possunt*. Alconius ad Cicer. Divin. *Ad urbem, in urbe*. Schefferus.

2. per scutum, per ocream ego agitavi] pro MSi & Patav. *egraginavi*. Tilebom. *egraginavi*. Lego, *egraginavi*

Plaut. Varro. idest, à mensura & recta via discessi, uti interpretatur Georgius Alexandrinus. per ocream. scribe, per ocream. Schefferus: per scutum, per ocream *egraginavi*. Quid sit illud *egraginavi*, non excogito. An scribendum: ego agitavi? Curtius lib. viii, cap. 5. *Quonam modo caelestes honores usurparet, caput agitare*. Reinefius: Itaque per scutum per ocream *egraginavi*, quemadmodum ad illam (amicam) pervenirem. Scutum & ocrea non minus quàm perz, baculus, ampulla & zona, Plaut. Mercat. a. 5, scen. 2, v. 84, 85 sunt vasa & in apparatu itinerantium. Tum lego, ego *aginati*, i. e. properavi quàm potui maximè. Gl. Latino-G. *Aginare, festinare*. Idem, *Agenator* ille est qui rem suam celeriter peragit. Formarunt è Græcis ἀγίειν, ἀγίειν, ἀγίειν, quæ sunt παραγωγή vel paragogica τῷ ἀγίειν (agere).

3. in angustiu] rebus angustis. Cic. in Lz1. *Amicus certus in re incerta cernitur*. Scheffer.

4. Capuam] pro MS. & Patav. *Capna*. Schefferus: *Capna exierat*. Mallem, *Capnam exierat*; nam loquitur de suo domino. Is autem eopie commorabatur in oppido, ubi tum sermones habebantur. Quod liquet, quoniam præcedit, *habitabamus in vi-co angusto*. Posset hic exierat absolute intelligi; ita ut non *Capnam* dominus exierit, sed ut *Capna* aliquid fieret.

5. scruta scite] pro MS. & Patav. s. scita. Schefferus: *scruta scita expedienda*. Scribe *scruta scite expedienda*. Porro *expedire scruta*, est, venalia proponere. Ovid. 1 Am. 421.

Institor ad dominam venit discinctus emacem,

Expo-

spitem nostrum, ut mecum¹ ad quintum milliarium veniat: erat autem miles fortis, tamquam² Orcus. Apocalemus nos circa gallicinia, (luna lucebat tamquam meridie) venimus inter monumenta.

Homo

*Expediet merces teque sedente suas,
Quam illa inspicias, sapere ut videre,
regabit. Schefferus.*

1. *ad quintum milliarium*] Suet. Fl. Vesp. cap. 1. *ad sextum milliarium à Nursia Spoletum euntibus. Idem.*

2. *Orcus. Apocalemus nos circa gallicinia, (luna lucebat tamquam meridie) venimus*] pro MSi. *orchus apoculanus, nos circa gallicinia (luna l. t. m.) venimus.* & Patav. *orcus apocul. Nos circa gallicinia, Luna l. t. meridie, venimus.* Tilebom. *apoculanus.* Per antiphrasin hoc dictum existimo; aur certe demenda est particula *a*. Sic ut legendum sit *orcus poculanus*. quod non male à Gallis nostris verteretur *un sac à vin*. Nisi velis hic scribi: *Orcus epulonius, Festus in Epulon.* Schefferus: *apoculanus.* Hoc quid sit, non assequor satis. Suspicio nihilominus, locum totum ita oportere scribi, *tamquam Orcus. Apoculanus non circa gallicinia (Luna lucebat tamquam meridie) venimus inter monumenta.* Illud, *apoculanus nos*, sic dicitur, ut paulo post: *ego me apoculo.* *Apoculo*, est Græcum ἀποκυλῖω, *avolto, amoveo, removeo.* Livius sic latine usurpavit lib. 1, c. 47. *faceffe hinc Turquinos, aut Corinthum: devolve te retro ad stirpem.* Ita cenſeo legendum, non *devolvere*, quod parum convenit cum præcedentibus. Horatius pro eo posuit, *removeo*, l. 2, Sat. 6, isto versu:

Ergo ubi me in montes, & in arcem ex urbe removei.

Removei, est ἀπεκυλίσσε, *apoculavi.* Adde eundem 2 Sat. 1. *luna lucebat tamquam meridie.* Hæc verba parenthesi includenda. Sensus est, luna lumen fecisse tam clara omnia, tamquam merus esset dies. De phrasi tamen cogi-

tandum, quando luna utique meridie non lucet. Puto luna esse ablativum causæ, ac *lucebat* poni absolutè. Reinesius: *fortis, tamquam Orcus apoculanus.* Comparat conviatorem suum militem Orco: & cum Orcus, qui & Plurus, fingi solet cæcus, vocat *apoculanum* i. e. oculis captum; talem Petrus Bleff. Serm. 18, & 43 *abocellum* dixit, ἀνομολογῶν, quem imitatus noster non hoc solum, sed & verbum, uti videri potest, *apoculo* infra finxit: quamquam in phrasi, *ego me apoculo*, quam adhibet pro *abeo*; *semoveo me, & conspectu me surripio*, ellipsis verbi intelligi possit. *Ego me ab oculo* sc. moveo: ut amici de medio, scil. fugerant. Infimæ barbarie ista sunt & suaviludium Petroniastrum sapiunt. Idem post in Addendis: *apoculanus. Nos.* Satius videtur ista sic distinguere: *Apoculanus nos* i. e. discedimus, iter inimus. Quod enim de Orco cæco putabam, nunc displicet. Interim ista *abocellus* & *aboculare* ejusdem seculi, sed non Neroniani, verba esse constanter teneo. *Apocalemus nos*, ἀποκαλῶ μὲν ἡμεῖς avocamus, incitamus, moveamus nos; idque ideo posui, quod in seqq. habituri sumus, *ego me apoculo*, i. ἀποκαλῶ, non *apoculo*, ut ibi notabitur. Distinctionibus nostri Dalmatæ, vix tantillum fidendum. Quod non intellexit, aut nunquam audivit, retro locavit, à voce cognita incepturus, *nos circa.* Sic paulo antè: *disfilco* pro *disfilio*, *strophas* pro *strophæ*, *esigeniam* pro *Iphigeniam*, &c. perditio hæc literarum! egregium verò suaviludiorum Petroniastrum, barbarorum, τῶντι ἀκαταλλῶς τίσαντων, ordine vacillantium, solacismo- rum, notatorem.

Homo meus coepit ad stellas facere, ' sed ego cantabundus; & stellas numero. deinde ut respexi ad comitem, ille exsui se, omnia vestimenta² secundum viam posuit. Mihi in animo, in naso esse: stabam tamquam mortuus. at ille³ circumminxit vestimenta sua, & subito lupo factus est. Nolite me joculari putare; ut mentiar, nullius patrimonium tanti facio; sed, quod coeperam dicere, postquam lupo factus est, ululare coepit, & in silvas fugit. Ego primitus nesciebam⁴ ubi essem: deinde accessi, ut vestimenta ejus tollerem, illa autem lapidea facta sunt. Qui mori timore, nisi ego? Gladium tamen strinxi, & matavita tau umbras cecidi, donec ad villam amicae

mea

1. sed ego cantabundus] Suspicio scribendum, sedeo ego cantabundus, i.e. expecto ipsum. Schefferus. Patavinus post cantabundus, incifum (,) omiserat, potestque jam intelligi sedeo, sto, vel incedo. Sed vix sedebat; sequitur enim stabam. Reinesius: ego cantabundus & stellas numero. Proverbii vim habet & capitur de hominis otiosi labore inutili, & in quo nihil proficiant; supra dixerat hoc, numerare mapalia, quod Persius corvos, aves, sectari. Græcè τὸ πλωπῶρος δῖαικεν (volantem persequi.) Coræbus quod fluctus maris numeraret, traductus inter stultissimos: Serv. ex Euphorione.

2. secundum viam posuit. Mihi in animo in naso esse: stabam] pro MSi & Patav. secundum jam posuit mihi i. a. in n. esse. Stabam. Tilebom. secundum jam posuit mihi in animo in naso esse. Sensus nullus. Vnde sic libenter legerem. Secundum jam posuit. Is mihi in animo, in naso esse videbatur. Schefferus: secundum jam posuit., An, secundum viam posuit? mihi in animo. Ante hæc verba cenfeo abesse quædam, quæ ostendebant mutationem ejus. stabam. Virg. in Ætnea

Et Mavors sevens, & cætera turba deorum

Stant utrinque metu. --- Reinesius: mihi in animo in naso esse. Perfecta oratio est, nec cogitandum de supple-

mento. Hoc vult, Mihi in animo erat (ὁ θυμὸς εἰς ἄνδρα, ἐν θυμῷ ἦν, ἐλόχεον, ὑπὸ χειρὶ μου, putabam) insanum esse; nim. colligebat hoc ex absurdis ejus actionibus. Mihi in animo, in naso (scilicet agrè) esse coepit, vel M. i. a. i. naso agrè (sc. esse coepit), etiamsi sic τὸ esse coepit plane abforet; proverbii habet speciem: à quo non multum abaudit Germanorum: Es wurde mir gar kalt zur nasen, &c. Quæ absurda actiones? una modò; quòd se clam comite noctu sub dio exsuerit. terror verò Panicus hunc nostrum occupabat ex insolito hoc uno facto, ut is rigeret, mortuoque similis fieret. Agrè est mihi, pro dolet mihi, aut malè me habet, frequens ap. Plautum. Si quis malit absque in, potest dici τὸ in vacare, ut sæpe. Gellius l. i, c. 21. In memoria nostra doctissimus. Id. lib. 15, c. 4. In eo tempore. Sueton. Calligul. c. 52. in crepidu (pro crepidis) calceatus.

3. circumminxit] pro MS. & Patav. circum m. Schefferus: Mallem junctim scribere, circumminxit. Sic est, circumamictire, circumtondere, apud eund. Petronium.

4. ubi essem] Terent. Heaut. 2, sc. 2. Vbi sim nescio. Schefferus.

5. matavita tau umbras cecidi] Sic planè MS. edit. Patav. mataritata u. c. Tilebom. mataritata. Sua tulit etiam Latina

mea pervenirem. ¹ Ibi januam intravi; pene animam ebullivi: sudor mihi ² per bifurcum colabat: oculi mortui: ³ vix unquam reffectus sum. Melissa mea mirari coepit, quod tam sero ambularem: & Si ⁴ ante, inquit, venisses, saltem ⁵ nobis adjut asses; lupus enim villam

Latina lingua, quamvis gravis, fictitia effutitiâque verba: Quæ aliquando quidem lætitiâ & animi exhilarationem significabant, ut duobus in locis expressè noster Petronius per voces *madia*, *perimadia*, & suam infra *gingilipho* geminatam: Non secus ac Plautus, per suum *tyralyra*. Aliquando verò, referunt sonum, aut imaginem rei quam gerimus; & actius quem agimus: ut cum tubæ clangorem Ennius suo *tarantata*: & hic noster nudum ensẽ motitando, voce *mataritata*. Schefferus: *mataritata*. Vocabulum pessimè corruptum. An scribendum, *male vitasat umbras*? num potius, *male irritatæ umbræ*. Reinesius: *Mataritata umbræ cecidi*, resolutâ *m* exit præpositio in; & lego igitur, in *alacritate*: excogitavi, puto, quod in rem erat, neque fallor. Habet autem Præpositio h. l. periphrasim Adverbii qualitatibus; ut apud Ebr. *תוּ אַ וְ תוּ אַ* apud Græcos. In *alacritate*, i. e. *alacè*, *alacriter*; ut *ὁ δυνάστης* potenter: *ὁ δόξῃ*, gloriose: *ὁ ἀγαλλίασθ*, exultanter. *mataritata* sonat quasi *μῆ*, *τῆ*, *βῆτα*, *τῶ*, intellectu Latino: *Profecto tua (res agitur,) vitasat*, scil. litera *τ* in militia vitalis, ut *θ* mortis index. Quæ simul congruerent sententiæ Tilebomeni, & magis si *μῆ* per aphæresin pro *ἡμῶ* accipias; intelligeretur enim: mea, & tua (res scilicet porculis atur,) *vita τ*.

1. Ibi januam intravi] pro MSi, & Patav. In *larvam* i. Cic. ad Qu. Fr. qui in tuam familiaritatem penitus intravit. Noster mox, *lupus villam intravit*. Schefferus: In *larvam intravi*. Scribo, *januam intravi*. Petronius in editis: *hesterno die mulier quadam haud inculta januam intravit*. Adde Phædrum no-

strum. Reinesius: in *larvam intravi*, leg. Ibi *januam intravi*.

2. per bifurcum colabas] pro MS. & Patav. p. b. *volabat*. Schefferus: *Bifurcum* est, quicquid in partes duas, velut furcam est divisum. Quomodo Columella lib. 3, cap. 18. *pastinum appellat ferramentum bifurcum*. At hoc nescio quid faciat isto loco. Ideoque censeo deesse quidpiam, præsertim cum nec verbum *volare* conveniat sudori. Reinesius: *sudor mihi per bifurcum volabat*. A concepto terrore subitaneo, à labore etiam, sudor manare solet. *Bifurcum* verò adpellat utraq; femora & crura, quæ in homine furcam adsimulant. Tum lego *colabas*, i. e. stillabat, defluebat ex habitu tanquam per colum transmissus. Est enim hoc Verbi liquidorum proprium, ut cribari aridorum. Colabat autem pro colabatur, Activo pro passionis significationem habente Verbo: de quo elegantior genere Gallius lib. 18, c. 12: Schopp. 2. *Verosim. 2: Iuretus ad Symm. lib. 8 Ep. 42: Ego Variar. lib. 3, c. 11, p. 516, 526.*

3. vix unquam] vix tandem. Illud unquam ita usurpavi apud alios non recordor. Noster infra rursum: *vix oculo mortuò unquam illum emi*. Schefferus. *Vnquam*, ullo seu aliquo tempore.

4. ante] prius, citius. Terent. Andr. 1, scen. 5. *Nonne oportuit præfisse me antè*. Schefferus.

5. nobis adjut asses] Pacuvius in Chrise, citante Donato ad Terentii Adelphi. Prolog. *Adjuta mihi*. Schefferus. *nobis adjut asses*. Archaismo isto, à Pacuvio inde, usum fuisse Petronium, præsertim ludentem, facile adducor ut credam. Observans enim veteris

villam intravit, ¹ & omnia pecora : tamquam lanius sanguinem illi misit. nec tamen derisit, etiamsi fugit ; servus enim noster lancea collum ejus trajecit. Hac ut audivi, ² operire oculos amplius non potui, sed luce clara ³ huc nostri domum fugi, tamquam ⁴ copo compilatus : & postquam veni in illum locum, in quo lapidea vestimenta erant facta, nihil inveni, nisi sanguinem. Ut vero domum veni, jacebat miles meus in lecto, tamquam ⁵ bovis, & collum illius medicus curabat. Intellexi illum ⁶ versipellem esse, nec postea cum illo panem gustare potui ; ⁷ non si me occidisses. Viderint, ⁸ qui hoc de aliter

veteris Romæ cum Ennio, Catone, & Comicis istius seculi libenter loquitur. Eundem amantur seculis incomitis malè-Latinis ; sic *Alcuinus lib. 2. adv. Eliphanti epistolam* f. 949. edit. *Paris.* In tantam ignorantie caliginem errabundus devolveris, ut ea quæ tuis sine dubio sensibus contraria sunt, tuis etiam partibus adjuvare estimaveris. nisi vernaculæ suæ Latinam attemperasse in talibus potius dicendi sunt ; nam & in nostrâ puriore tertium casum adsciscit Verbum *helffen*. Th. Reinesius.

1. & omnia pecora : tamquam — illi misisset] pro MS. & Patav. c. o. pecora, tanquam (æpissime etiam tanquam, ut proxime t. Orcus) — illi misit. Tilebom. & omnia pecora tanquam lanius. scribe. & omnia pecora turbavit, ac tanquam lanius. Schefferus : omnia pecora, tanquam lanius. Post pecora scribendam stellulam puto, desunt enim aliqua. nisi mavis illa, tanquam minus aspiciata, reticere, quod mihi rectius videtur, atque ideo mox, *misisset*, scribi oportere. Porro sanguinem misisse dicitur, quia non necavit sed vulneravit morsu : sicut solent lupi, cum in gregem veniunt, neminem invulneratam relinquunt. Facile ignoscet noster notator ; paulò enim antè pro sed, quod cæperam. habet, sed quod quod cep. & pro ebullivi, ebulliivi.

2. operire oculos] claudere, contrarium τὸ ἀπερῖν. Petronius in editis : oculis operitis bona sua computant. Io. Schefferus.

3. huc nostri] pro MS. & Patav. *hæc n.* Schefferus : *hæc nostri domum*. Susplicor scribendum, *huc*.

4. copo compilatus] copo, est caupo, atque ita etiam apud Ciceronem habent veteres membranz non uno loco. Philoxenus : *Copo & caupo, καὶ πηλοῦ*. At compilatus dicitur, qui furtò læsus est. Nonius in voce, Suppilare. Suppilare est involare, vel rapere, a pilorum raptu, unde & furtum passi, compilati dicuntur. Solent autem hi cursu studioque persequi summò, quos ex hospitibus manè cognoverunt furtum fecisse. Quò respicitur hoc dicto. Schefferus.

5. bovis] MS. ad m. Nominat. casus. Schefferus : Scaliger ad Festum voce, *Asseres. Axu, Axeriu*, ut suis, fueru ; *Iovu, Ioveru* ; bovis, boveru. Adde Varro- nem lib. 7 de L.L. unde sua Scaliger desumpsit.

6. versipellem] Proptèr sic appellat, qui ex homine fieri solet lupus. Plinius 8, cap. 22. *Homines in lupos verti, rursusque restitui sibi falsum esse, confidenter existimare debemus. Unde tamen ista vulgo infixa sit fama in tantum, ut in maledictis versipelles habeat, indicabitur.* Philoxenus, *versipellio, χαμαιλέοντης* (chameleon & homolupus). Schefferus.

7. non si] Terent. And. 4. *Non si capiendos mihi sciam esse inimicos omnes homines.* Id.

8. qui hoc de aliter in opinione sum : ego]

aliter in opinione sunt : ego si mentior, Genios vestros iratos habeam.

† Attonitus admiratione universis : † Salvo, inquit, tuo sermone, Trimalchio, siqua fides est, ut mihi pili inhorruerunt; quia scio¹ Nicerotem nihil nugarum narrare. imo certus est, & minime² linguosus; nam & ipse vobis rem horribilem narrabo. ³ Asinus in tegulis: Cum adhuc capillatus essem, (nam à puero vitam chiam gessi) ipse nostri delicatus decessit, me-Hercules margaritum,⁴ eccritus,

† Entolpinus. † Trimalchio.

& omni-

ego] pro MSi & Patav. q. h. de alibi exopinissent: e. Tileborn. alibi exopinissent. Libenter ex Festo, in postliminio, scriberem: aliter in opinione sunt. Schefferus: qui hoc de alibi exopinissent. Hæc corrupta sunt, nec quid sibi velint, satis dispicio. Reinesius. Viderint qui hoc de alibi exopinissent. leg. Viderint, qui hoc de alio esse opiniscunt. Latino-Barbarum est opiniscere, opiniscere, (et opiniscere paragogicum τὸ opinari:) è quibus illud Desiderativis, hoc Meditativis adscribendum. Bene tamen Latina hujus formæ & antiqua sunt, petisso, expetisso, incipisso.

1. Nicerotem] pro MSi, & Patav. Niceronem. Sic Tilebomenus. favetque etymologia à νικη victoria, & ἐρως, ἄλφιον, amor; nisi hic malis à ν. & ἐρως, ἄλφιον, dissimulatur, qui aliter loquitur ac sentit: Nicerotem habuimus in præcedentibus.

2. linguosus] garrulus, λέλφιον. Vsurpavit hoc vocabulum Hieronymus tali sensu sæpe, ut docet Casaubonus in Characteribus Theophrasti. Io. Schefferus.

3. Asinus in tegulis: Cum adhuc &c.] pro MSi, & Patav. A. i. tegulis, cum adhuc capillatus essem, nam à puero vitam chiam gessi ipse nostri delicatus. Tileborn. Asinus in tegulis, &c. Sic distinguendum atque legendum esse arbitrator hunc locum, Asinus in tegulis. Cum adhuc capillatus essem. (Nam à puero vitam Chiam gessi) ipse noster delicatus decessit, me-Hercules, margaritum. Schefferus: vitam chiam, delicaram intelligo, mollem, jucundam; quomodo &

rifus chius dictus est proverbio, de quo, qui Adagia compilaverunt. gessi. Puto scribendum: gessi ipsi. To ipsi mi usurpat etiam in sequentibus: femina ipsi domino fui, ubi vide. Gessi, est egi. Quomodo B. Cyprianus in orat. sub Martyrii horam: Tibi gratias & laudem gero Deus. Livius 39, c. 54. Neque illos rectè gessisse, quum in Italiam veniret. Ita Optimus Gronovius lib. 4 Obs. c. 14, ubi vide plura. Plautus Pseud. 1, scen. 2. Sed tace, atque hanc rem gere. nostri delicatus. Scribo, nostri delicatus. Quomodo apud Spartianum in Adria. c. 4, delicati Trajani, hoc est, oi ἐπαμειβους (amasi). Vide Casaubonus eo loco. Reinesius: Asinus in tegulis. Ita præscribit proverbio fabulam, quam narraturus est; nim. rem novam, insolitam, simul horribilem de strigibus πειδοπικητείας (puerorum suffocatricibus). Videri tamen etiam scholion marginale potest: quale etiam hoc, Ecce, alius ludus, infra.

4. eccritus] pro Patav. cecritus, & MSi cecritus vel carritus, cc vel rr ultra alias literas æquali ductu in sublime procurrentibus. posteriores tamen Dn. Lucii, & collatio cum protographo Romæ iterata confirmant cc. Schefferus: cecritus, & omnium numerum. An legendum, caritus, & omnium numerum? Posset caritus accipi pro eo, qui ex cera est formatus, ut sic notaretur pulchritudo ejus. Num potius cirtatus, quod inversè positæ fuerint litteræ: ut intelligatur cincinnatus, comptulus. Tales enim amabant

Q

Vide

& omnium numerum. Cum ergo illum mater misella plangeret, & nos tum plures in tristimonia essemus, subito striges coeperunt, putares canem leporem persequi. Habebamus tunc hominem Cappadocem, longum, valde audaculum, & qui valebat Iovem iratum tollere. Hic audacter stricto gladio extra ostium percucurrit involuta manu sinistra curiose, & mulierem, tamquam hoc loco, (salvum sit quod tango) mediam trajecit. Audimus gemitum; at plane (non mentiar) ipsas non vidimus: baro autem noster intro versus

Vide Senec. Epist. 95. Numerum, est numerorum. Omnium numerorum esse dicitur, qui habet omnes numeros, i. e. perfectus atque absolutus est: sicut esse bonae indolis, & habere bonam indolem usurpamus. Cicero de Offic. 1. Illud autem officium, quod rectum appellant, perfectum atque absolutum est, & ut iidem dicunt, omnes numeros habet. Noster infra: Duo tamen vitia habet, quae si non haberet, esset omnium numerorum. Sic enim legendum ibi, non *nummorum*. Reinesius: cactitus, leg. ecritus. *ἐκέρσθη*, pro selecto, eximio, egregio. Philo aquilarum pullos eos qui contra solem tumentur vocat *φιλέτους καὶ ἐκέρτους* (carissimos & selectos). Schol. Rhet. Arist. l. 1. αἱ ἐκέρται ἢ Ἀντιλῶν sunt proceres, selecti Aetolorum. Heliod. lib. 9 Aethiop. c. 3 dixit ἀνδρῶν ἐκέρτων καὶ τῶν σάμωδων ἰσχυρὸν ἐπὶ δακτύλῳ (virum selectum, & robore corporis eximium).

1. tristimonia] In vicem MS. & Patav. tristimonia. Schefferus: in tristimonia. Scribe, tristimonia. Nævius apud Festum in Colace: Tristimonia deturbat ex animo.

2. valde audaculum] repono, valde audacem. Io. Ca. Tilebomenus.

3. valebat Iovem iratum tollere] MS. valebat, poteras jovem i. r. Quod est manifestum scholion in textu deprehendisse. Sic etiam actum cum aliis. si quae purioris latinitatis difficiliora iis visa, simpliciusve sonuere, substituta in margine, obvia, barbara, quae

deinde textum nivaferunt. Scimus quid in hac ipsa editione, quam caetera sequimur, Arbitro quae historiam Fabri verbis Sarsiberiensis introductam affixum fuerit. Schefferus: Iovem tollere. sicut taurum tollere, Petronius in editis.

4. percucurrit] Percurro, occurro, &c. nunquam aut raro prim. praeiteriti simpl. ap. alios geminant. Vossius in Grammat.

5. curiose] diligenter. Petronius in editis: deterfisseque curiose manibus inclinavit se in lectum. Loquitur autem de manu involuta veste, clypei loco. De qua consuetudine Petron. Intorto circa brachium pallio, composui ad praliandum gradum. Io. Schefferus.

6. salvum sit, quod tango] Formula est ejus, qui avertit omen, quod in se ex narratione mali alieni valere posse pertimescit. Itaque hic parenthesi debet includi. Nam praecedens hoc loco demonstrative debet intelligi, quia simul cum his verbis intendebat digitum in sui propriique corporis eum locum, in quo corpus mulieris fuerat vulneratum. Idem.

7. at plane (non mentiar) ipsas] pro Patav. & pl. n. mentiar, i. MS. & pl. n. mentiar) i. Schefferus: & plane non mentiar. Mallet scribere ac distinguere, at plane, non mentiar, ipsas non vidimus.

8. intro versus] Ita MS. Patav. e. introversus. Schefferus: introversus. Distingue, intro versus, nempe intra ostium, extra

sus se projecit in lectum, & corpus totum lividum habebat, quasi flagellis cæsus, quia scilicet illum tetigerat ¹ mala manus. Nos cluso ostio redimus iterum ad officium; sed dum mater ² amplexat corpus filii sui, tangit, & videt ³ manuciolum de stramentis factum: non cor habebat: non intestina: non quicquam: ⁴ scilicet jam striges puerum involaverant, & supposuerant stramentitium ⁵ vacuum. Rogo vos, oportet credatis, sunt mulieres plus ⁶ scia, sunt ⁷ nocturna, & ⁸ quod

extra quod cucurrerat antè. quomodo retro versam aciem dixit Horatius.

1. mala manus] venefica, magicaque arte armata. Sic *malum carmen* habemus apud Plinium & alios isto sensu. Inscriptio vetus apud Gruter. pag. 586. QUO. TEMPORE. VIVERE. DEBUIMUS. A. MALA MANU. DISPARATI. SUMUS. Plaut. Amphitr. II, sc. I. Huic homini nescio quid est mali mala objectum manu. I. Scheffer.

2. amplexat &c.] pro MS. & Pat. amplexaret. Cætera bene habent; primum inopinatò tangit, deinde videt manucillium. Schefferus: amplexaret. Puto melius sic scribi: dum mater amplexat, & corpus filii sui tangit, & videt &c. Illud amplexare activè sic posuerunt alii quoque; interque illos ipse Cicero.

3. manuciolum] puto fasciculum denotari, nec esse multum à manucillio diversum, quod in Glossis legitur, Græcèque *χρησίδιον* redditur, hoc est nescio quid, repurgandis pavimenti parietumque sordibus accommodatum, uti à Polluce docemur. Schefferus.

4. scilicet jam striges] Sic & paulò antè lego subito striges, pro MS. & Patav. s. j. striga. & s. striga. MS. utrobique strige. Tilebom. striga. Lege, striges. Discrimen enim luculentum est referente Scaligero, inter striges & strigas, licet plerique illa confundant & promiscuè usurpent. Schefferus: scilicet jam striga. Meminit Petronius in editis: Qua striges commederunt nervos tuos? Porro ex hoc loco suspicor,

scribendum esse striges. Quanquam & Philoxenus: Striga, *γυνή φαρμακίς* (mulier venefica). De strigibus hisce habes alias non pauca huc spectantia apud Apulejum lib. II Afini. cui potest addi Plautus Pseud. II, sc. 2.

5. vacuum] pro MSi *vacatonem*, & Patav. *vaccatonem*. Schefferus: *vaccatonem*. Sic fortassis à vacando dictum, quod esset vacuus inanisque, ac destitutus intestinis. Licet vocabulum hoc alias non lectum nobis sit. Reinesius: *Vaccatonem*; leg. *vacantonem*. Vacanto fascis, manipulus, cento, volucrum corpore alio vacuum: vacantivus, *βακχάντιος*, vacans. Fortassis rectius dixerimus *Vacantonem* à Partic. act. ut *Crescentionem*, *Servantonem*, *Valentionem*. *vaccatonem*. *βακχάντιος*. Hic plenis vells in Barbariam navigatur; sed dixi, supra, propter singula verba Fragmentum hoc non posse destitui, qui hoc agit integras sententias & narrationes proscribat, me minùs pugnaturo quàm pro singulis verborum. Video MSm: deprehendi fabricatorem, & promotores Hisp. *martilli* seu *martioli* (dolus autem vel q. quo subtilior verique magis speciem præbet, ed odiosior) pro *marculo* aut *martulo*, quid ni ead. viâ *vaccatonem* productum statuam? Quæ mea mens de singulis.

6. scia] scientes, doctæ. Pacuvius, citante Prisciano: *neque quemquam invenit scium*. Glossæ veteres: *eidēs*, *sciur*. Nempe sicut dicuntur *saga*, à sagiendo, quod multa sentiant in-

¹ quod sursum est deorsum faciunt. Caterum baro ille longus, post hoc factum, nunquam coloris sui fuit; imo post paucos dies phreneticus perit. † Miramur nos, & pariter credimus; ² osculatique mensam rogamus nocturnas, ut ³ suis se teneant, dum redimus à cœna. Et sane jam ⁴ lucerna mihi plures videbantur ardere, totumque triclinium esse mutatum, cum Trimalchio: ‡ Tibi dico, inquit, 'Plocrime nihil narras? ⁶ nihil nos delectaris?' & solebas suavis esse, ⁷ canturire, belle ⁹ deverbia adicere, melica. Heu, heu, abistis dulcis

† Encolpius.

‡ Trimalchio.

CA-

telligentque, ita scia, quod multa sciant. A scio est diminutivum sciolus. Io. Schefferus.

7. nocturna] Sic appellat, propter sacra magica, quæ noctu solent celebrare, artemque ipsam, quam exercent noctu. Scheffer.

1. quod sursum est deorsum faciunt] Græcismò dixit. Mnesimachus in Hippotropho apud Athen. l. 9. πάντες ἐνδὲν τῇ κατὰ τὸν αἶαν, scilicet. πρὸς τοὺς (omnes domestici, quæ sursum, deorsum faciunt). de familia discursante in domo & satagente. Seneca ex parte Ep. 44. Omnia ista longa vetustas miscuit, & sursum deorsum Fortuna versavit. Th. Reinesius.

2. osculatique mensam] velut rem sacram. Sic enim habitas fuisse docent passim veteres. Schefferus.

3. suis se teneant] puta, finibus. Cicero III Fin. 3. Quare illam quidem dimittamus, & suis se finibus tenere iubeamus. Idem.

4. lucerna mihi plures videbantur ardere] hoc est, ebrius eram. Ita enim fit in ebrietate. Horat. II Sat. 1.

— saltat Milonius, ut semel icô

Accessit fervor capiti, numerusque lucernarum.

Habes similia apud Lucretium atque Iuvenalem. Id.

5. tibi dico Plocrime] tibi dico. Formula excitantis. Terent. Hecyr. IV, scen. 1.

Quid ais, Myrrhina? heus, tibi dico. Schefferus. Plocrime. leg. Plocame adpellatio servi hæc est verè Romana,

nota è lapidibus: docco in Epon. Reinesius.

6. nihil nos delectaris] Delector nonnulli deponens crediderunt, quia non admittat ablativum cum præpos. à, vel ab, omnibus passivis communem. Nos delectaris, ego tolerabile iudicem constructione & ellipsi Græca. Nil nos delectaris? i. ὅτις ἡμεῖς, propter nos, vel causâ nostri, nobis, qui & ipse solebas suavis esse, ut sequitur, canturire, &c. ἡδὲ καὶ ὅτις πρὸς delectari aliqua re.

7. & solebas] Mallem: at solebas. Schefferus. &. Id est, nam, quia. Virgil. in Bucol.

Audieras, & fama fuit. —

8. canturire] facilis esse ad cantus, Philoxenus: canturit, ὡδυοῦντες. Schefferus.

9. deverbia adicere, melica. Heu, &c.] pro MSI, & Patav. d. adicere, melicam heu heu! abistis. adicere est adicere, abistis, abistis, parti, parteis, vel partes. Schefferus: deverbis. Hunc totum locum sic conjicio legendum: belle deverbis dicere, melicave. Heu, heu! abistis dulcis carica? Quærit, an abivissis carica dulces? Carica, pro re quavis grata & suavi, quia caricarum apud veteres longè maxima æstimatio. Dulcis, est pro dulces, sicut solet locis aliis. Abistis pro abivissis, desistis, cessastis esse. Cicero in Epistol. Illa mea, quæ solebas antea laudare, abierunt. Deverbis sunt Comœdiarum partes, quales recitare consueverunt in convivio. Diomedes lib.

carice. † Iam, inquit ille, quadrigæ meæ decucurrerunt, ex quo podagricus factus sum, alioquin cum essem adulescentulus cantando pene phthihicus factus sum. quid saltare? quid deverbia? quid tonstrinam? quem parem habui, nisi unum³ Apelletem? ‡ oppositaque ad os manu⁴ nescio quid tetrum exhibilavit, quod postea Græcum esse adfirmabat: nec non Trimalchio ipse, cum tubicines esset imitatus ad delicias suas respexit, quem Cræsum adpellabat. Puer autem lippus,

† Plectimus.

‡ Eucarpus.

sordi-

lib. III. Diverbia sunt partes comœdiarum, in quibus diversorum persona versantur. De Comœdiis per partes recitari solitis in convivio, res nota est. Melica, Lyrica sunt carmina. Reinefius: solebat cantare, belle deverbia adficere, melicam, heu! ab istis dulcis carica. Legam, melitari: heu, heu! ab istis dulces caryca! Melitari factum è Græco μελίσσῃ (meditari): μελίσσῃ verò sunt exercitationes rhetorum, declamationes; Inde melitari idem quod perorare, declamare, recitare. Diomedes l. 1 è Plinio (eundem laudat Charisius in primo: ejus librum tertium Artis Gram. Gregor. Turon. pref. l. 1 Vit. Patr. & Salamon Ep. Constantiensis in Lexico passim) docet meditantem esse secum cogitantem; melitantem voce dicentem. In reliquis deplorat se jucundis ejus narrationibus nunc carere: q. d. ἔρριπε, ὁλόλατε ἀγῶνισμοι συμπολέοι καὶ διηγῆματ' αὖ παιγνιώδη γέλοια; periistis, quæ nos exhilarare solebatis. Vocat autem id genus per metaphoram caryca, i. e. scitamenta conditanea. Proprie Καρύκη, καρυκία, καρυκίδιμος. Hippocrati & Galeo est edulium, intritum, seu mistella è variis condimentis delicatis adparata, ἐκ πλείωνων ἀρτυμάτων συνθεσμένη ὑποτέλειματ' εἰδόμεν. Eror. Lydorum inventum esse è Timonis Sillis refert Athen. l. 4, c. 12, & scriptoribus ἡ ἀρτυρικῶν (artis coquinaria) celebrari: nominat Lucianus in Conv. χυμὸς καὶ πίμαμα καὶ καρυκίας (saporis & missus & caryca): Maxim. Tyrius diss. II,

ἡδὺς μὲν, τρυφῶν ποικίλῳ, καρυκίῳ (condimenta suavia, nutrimentum varium, carycam): Bassilius Casariensis apud Theodor 4, hist. Eccl. 19, præpositum culinæ: Σὺν τοῖς ἡμεῶν καρυκίᾳ φρογῆζον, tuum est fusculeorum conditum curre: & Nilus Constantinop. mensam ἀκαρυν, simplicem, ἀδαπάνησιν, solis oleribus radiculis & horariis fructibus constantem dixit ἀκαρυνδῶσιν καὶ ἀτρυχῶν (conditura & arte carentem). Poteram etiam de caricis, quæ sunt ficcatæ ficus, ἰχάδης, dulci sapore commendabiles maxime, & inter mitiores cibos primæ omnium receptæ à mortalibus, exponere: sed quod dixi videtur elegantius & Petronio φιλαλληλικώτερον (Graci sermonis amantissimum) dignius.

1. decucurrerunt] Decurro, procurro, præc. excurro, decucurri, & decurri, &c.

2. tonstrinam] commemorem scilicet, aut tale quid subintelligendo. In locum Patav. tonstrinum, quomodo & MS. nisi sit tonstrinum. Schefferus: Tonstrinum, in quo garruli ac loquaces solebant convenire. Docuit pridem Casaubonus ad Theophrasti Characteres p. m. 243. Nos quoque olim ea de re egimus ad Æliani nostri lib. VI Var. Hist. c. 12.

3. Apelletem] Lege Apellem, si velis. I. C. Tilebom.

4. nescio quid tetrum exhibilavit] Viden' Arbitrum in oratore suo tetrum sibilum notare, alios risum Agamemnonis agrè ferentem, scholasti-

¹ sordidissimis dentibus catellam nigram, atque indecenter pinguem
² prafina involvebat fascia, panemque semissem ponebat supra to-
 rum, atque ³ hoc, nausea recusantem saginabat; quo admonitus offi-
 cio Trimalchio ⁴ Scylacem jussit adduci, praesidium domus, familie-
 que. Nec mora, ingentis forana adductus est canis catena vinculus,
 admonitusque ostiarii calce ut cubaret, ante mensam se posuit. Tum
 Trimalchio ⁵ jactans candidum panem: Nemo, inquit, in domo mea
 me plus amat. Indignatus puer, quod Scylacem tam effuse laudaret,
 catellam ⁶ in terra deposuit, hortatusque ut ad rixam properaret:
 Scylax, ⁷ canino scilicet usus ingenio teterrimo latratu triclinium
 implevit, ⁸ Margaritamque Croesi pene laceravit. Nec intra rixam
 tumultus

Iasticorum praecaventem introduce-
 re, &c. Nunc attendes, ipse ad nos
 verba faciet, desideraturusne quid
 facile, utut sic fractus & luxatus,
 vernulam ejus eloquentiam?

1. sordidissimis dentibus] pro MSi,
 & Patav. sordidissimus d. Schefferus:
 Scribe, sordidissimis dentibus, & de-
 puerio intellige.

2. prafina] MS. in m. i. viridi.

3. hoc] sc. pane, vel hanc nimirum
 catulam, pro MSi & Patav. hac. Schef-
 ferus quid hic velit, non satis asse-
 quor: Ratio, inquit, requirit, ut (pro,
 hac nausea) scribatur, hac nausea, pa-
 nem nempe istum. Puto autem hic
 deesse ea, quibus saginaverit catel-
 lam, & ideo post recusantem asse-
 riscum oportere scribi. Sagina Mar-
 garita (hoc catellæ nomen) erat pa-
 nis, sed forsitan autopyros, poterat-
 que accedere jus; qua ratione invita-
 tus Trimalchio, mox Scylacem siligi-
 neo excepit pane.

4. Scylacem jubet adduci, praesidium
 domus familiæque] Et mox de eodem,
 nemo me plus in domo mea amat. Theoph.
 in Charact. hominem rusticum describit,
 quod vocato cane & rostro ejus
 prehensio, & Φυλακὸς τὸ χωρίον
 καὶ τὴν οἰκίαν, καὶ τοὺς ἰδιῶν (hic lo-
 cum, domum, & domesticos custodit),
 dicat. Expresit istam adversus ca-

nem, comitem domini & socium in
 venatu, humanitatem Normus l. 16
 Dion. ubi Liber suum praedicans:

Εἰσι, inquit, καὶ ἐν σκυλακίᾳ ἐ-
 χέμενες, εἰσι Κροῖων
 Ἀνδραγαθὸν φρίκα δῶκε, καὶ ἐβόη-
 τελέω ποτὶ Φωνῇ.

(Est quoque mens catulis animum
 quous lupiter ipse

Humanum dedit, humana sed voce ne-
 gata). Th. Reinesius.

5. jactans candidum panem] Phæ-
 drus noster lib. 111, c. 8. frustra jactat
 familia. Dicam ibi amplius in curis
 secundis. Io. Schefferus.

6. in terra] Patavina edit. MS. in
 terram.

7. canino scilicet] MS. pro Patav. c.
 subiret. Schefferus: canino subiret usus
 ingenio. Lego Scylax canino subiret usus
 ingenio, i. e. nonnihil fuit iratus pro
 ingenio canino, sicut solent canes
 praesertim tales faciles irasci. Usus in-
 genio, ut apud Petronium vulgatum,
 usus beneficio, consilio, viribus. Curtius
 viii, cap. 8. Qui mihi permittunt uti
 ingenio meo. Reinesius: ubiret. Emen-
 do conversa syllaba rer, & leg. subiter,
 i. e. subitò. Adverbium enim istud
 sub eadem significatione terminatio-
 nis geminat, uti alia plura.

8. Margaritamque] catellam pue-
 ri. Schefferus.

1. Non

tumultus constituit, sed candelabrum etiam supra mensam eversum, & vasa omnia crystallina comminuit, & oleo ferventi aliquot convivas respersit. Trimalchio, ne videretur iactura motus, basitavit puerum, ac iussit supra dorsum ascendere suum. ¹ Non moratus ille, usus equo, manuque plena scapulas ejus subinde ² verberavit, & inter risum proclamavit: bucca, bucca, quot sunt hic? Repressus ³ ergo aliquamdiu Trimalchio ⁴ camellam grandem iussit misceri, potiones dividi omnibus servis, qui ad pedes sedebant, adjecta exceptione: † Si quis, inquit, noluerit accipere caput illi perfunde. interdum severa, ⁵ nunc hilaria.

‡ Hanc humanitatem infecuta sunt ⁶ mattea, quarum etiam recordatio me, siqua est dicenti fides, offendit. Singula enim gallina al-

† Trimalchio.

‡ Encolpium.

tiles

1. Non moratus ille, usus] Sic MS. & Patav. N. m. i. u. Schefferus: non moratus ille usus equo. An scribendum, non moratus ille, & usus equo? equum intelligo Trimalchionem, quia iusserat puerum supra dorsum suum ascendere.

2. verberavit, & inter risum proclamavit: bucca, b.] pro Patav. verberavit, interque r. p. Bucca b. & MSi, v. inter quem, r. proclamavit. b. b. Tilebom. Bucca, bucca: arridet mihi: Buco, buca. Schefferus: Puto innui genus ludicri, quod hodieque passim frequentatur pueris. Clauduntur uni oculi, ceteri palmis feriunt scapulas, mox digitum imponunt, jubentque divinare, quis sit, pollexne, an index, num alius quispiam. Sed pro eo, quod hic digitus imponitur, veteres micando usi videntur, id est, sic protensis digitis, ut nunc hunc, nunc alium referrent numerum, quem cogebatur divinare is, qui oculos habebat reclusos. Ceterum illud bucca quid sit, non definitio. Potest vox formata joco esse, ut in talibus consuevit. Potest & scurram denotare. Quomodo apud Iuvenalem Sat. xi. Curtius & Metus bucca leguntur. Nisi putes bucco scribi oportere,

accipique pro stulto. Quomodo apud Plautum in Bacchid. v. scen. i. sunt stulti, siolidi, fatui, fungi, bardi, blemni, bucones. Existimo auctorem veracundè id dicere; puerum non solum scapulas Trimalchionis plena manu pulsasse, sed & buccam tetigisse, simulque interrogasse: bucca (quia in buccis lingua) quot sunt hic? Vnde & (?) post hic apposui.

3. ergo aliquamdiu Trimalchio] MS. pro Patav. ergo Trimalchio.

4. camellam grandem iussit misceri] Tilebom. Consentaneum magis: iussit afferri. Schefferus: iussit misceri. Completi vinò. Virgil. i, Georg. 9. Peculæque inventis Acheloia miscuit vis.

Martialis lib. xi Ep. 6.

Misce dimidios puer trientes.

Et lib. vi Ep. 54.

Misceri sibi protinus denuncas

Sed crebros jubes denuncas —

5. nunc hilaria] MS. ad marg. al. nunc hilaria.

6. mattea] bellaria. Meminit & Suetonius in Cajo cap. 38. Nam cum vulgò ibi legant mattea, Memmianus alique libri rectius habent mattea. Schefferus.

riles pro turdis ¹ *circumlata sunt*, & ² *ova anserina pileata*, quæ ut comessimus ³ *ambitiosissime à nobis Trimalchio petiit*, dicens *exossatas esse gallinas*. Inter hæc triclinii valvas licetor ⁴ *percussit*, ⁵ *amictusque veste alba*, cum ingenti frequentia comissator intravit. Ego majestate conterritus Prætozem putabam venisse. Itaque ⁷ *tentavi assurgere*, & nudos pedes in terram deferre. Risit hanc trepidationem. Agamemnon, [†] & *Contine* ⁸ *te*, inquit, homo stultissime. ⁹ *Habimnas*

† *Agamemnon.*

1. *circumlata*] MS. pro Patav. *circulata*. Schefferus: Scribe, *circumlata sunt*. Quanquam isto modo & infra.

2. *ova anserina pileata*] Quomodo, pileata; An, ut supra *aper pileatus* est appositus? At hoc vix convenit in ova. Suspicio hic mendam latere, aut etiam abesse quidpiam. Sed sic habes quoque infra, ut sit ampliùs cogitandum. Schefferus. *Ova pileata*, explicabit Reinesius pulcrè de albumine, vitello, & farina in modum pileoli coagulatis, inferius.

3. *ambitiosissime à nobis*] pro MS. & Pat. *ambitiosissimo n.* Schefferus: *ambitiosissime nobis Trimalchio petiit*. Suspicio, abesse præpositionem, scribique oportere, *ambitiosissime à nobis*. Ellipsin profectò talem observare non recorder.

4. *exossatas*] Lucretius lib. iv. *Atque exossato ciet omni pectore fluitus*. 10. Schefferus.

5. *percussit*] virgà, ex more, ad significandum magistratus publici adventum. Habes latius apud Lipsium i. Elect. 23. 1. Schefferus.

6. *amictusque veste alba*] Comissator Habinnas, Sevir ejus Coloniz, aut mox audiemus, veste alba amictus, propter festum, cui interfuit, convivium. Horatius:

*Illo repotia, natales, aliosque dierum
Festos albatas celebrat.* ---

Cicero Or. in Vatinius. *Quum ipse epuli Dominus Q. Atrius albatas esset*, &c. Est autem *alba vestis*, recens,

nova, nec sordibus maculata. Vide Lipsium i. Elect. cap. 13, & quæ nos olim ad Pacati cap. 37. Schefferus.

7. *tentavi assurgere*] Alibi: *tentavit muliercula dare cibum*. *Assurgere*, est, locò cedere honoris gratià. Quod sic absolute usurpavit quoque Cicero de Senect. *Hæc enim ipsa sunt honorabilia, quæ videntur levia atque communia; saluari, appoti, decedi, assurgere*. Scheffer.

8. & *Contine te*] i. e. mane. Bone autem *contine*, quia volebat surgere, & sic contra priorem voluntatem illam manebat. Terent. Phorm. 11, sc. 1. *Ruri ferò se continobat*. ubi Donatus: *Continere se dicitur, qui contra voluntatem se continet*. Idem.

9. *Habinnas Sevir*] MS. pro Patav. *Habinnas S.* Schefferus: *Sevir*. Qualis fuit & Trimalchio, ut inscriptio ipsius triclinii postibus affixa docet in jam editis. Fuerunt porro *Seviri*, magistratus colonici, sacris in honorem Augustorum faciendis præfecti, atque ob id *Augustalium* elogiò ornati, creati à Decurionibus, sicut docent veteres apud Gruterum inscriptiones. Et quia magistratus erant, habent lictores suos, sicut hic Hannibal, & in præcedentibus Trimalchio. Ad lictores enim referendi fasces illi cum securibus in postibus prædictis. Quanquam hoc ab ipsis arroganter magis, quam ex jure factum fuerit, ut in ante indicato Electorum loco Lipsius testatur. Idem.

1. idem

binnas Sevir est¹ idemque lapidarius, ² qui videretur monumenta optime facere.

† *Recreatus hoc sermone reposui cubitum, Habinnamque intrantem cum admiratione ingenti spectabam. ³ Ille autem jam ebrius uxoris sue humeris imposuerat manus, oneratusque aliquot coronis, & unguento per frontem in oculos fluente, ⁴ Prætorio loco se posuit, continuoque vinum, & caldam poposcit. Delectatus hac Trimalchio hilaritate, & ipse capaciorem poposcit scyphum, quaesivitque quomodo acceptus esset? † Omnia, inquit, habuimus, præter te, oculi enim*

† *Encolpiss. † Habinnas.*

mei

1. *idemque lapidarius*] Erant enim Seviri, & Decuriones à quibus illi creabantur, in Coloniais & municipiis infra Duumviros, hi demum quod Romæ Consules seu summi magistratus, Decuriones idem quod in urbe Senatores. Anonym. in litt. Io. Lucii Romæ: Honores quandoque cum artis professione fuisse conjunctos, habemus in lapidum memoriis ap. Grut. 1067, 8. ubi pariter de Augustali, qui *vestiarius* tenuarius fuerat. Vide tamen ibi seriem, in Atellano lapide.

2. *qui videretur*] Puto, videtur, scribendum. Io. Schefferus.

3. *Ille autem jam ebrius uxoris sue humeris imposuerat manus*] Thesopolin philosophum convivio interfuturum, ἐπεὶ οὐδὲν ἄλλο καὶ τοῖς οἰκίε-
ταις (suffultum à famulis) fingit Lucianus. id verò è senio & νοσηλεία (ratione valetudinis). In sceminarum rei lautæ famulatio erant ἐπὶ τοῖς οἰκίε-
ταις, Athen. lib. 6. vel quod verius videtur ἐπὶ τοῖς οἰκίε-
ταις, ἐπὶ τοῖς οἰκίε-
ταις, quæ dominabus terga humerosve suppone-
rent; succollatrices. Eustath. l. 10 de amor. Ism. Socrati filiam Ismenes ancillæ manibus inmixam venisse narrat. Th. Reinesius.

4. *Prætorio loco*] Schefferus: Summo, quem occupare Prætor in Colonia solebat, si quando esset præsens, qua de re suprâ quoque dixi; quanquam nihil tale observârim a-

pud alios, quod recorder. Gronovius per epistolam, locum prætorium inepta imitatione loci consularis ap. Plutarch. arbitratur dictum. Prætorio loco. Agitur de inepta fictione loci prætorii, quo concessio plura forsân ruerent. Videndum igitur, an non locus prætorius saltem in Coloniais idem qui summus, seu in urbe sic strictè dictus consularis. Initiò, Prætores omnes magistratus dicti à præcundo: sic jam synecdochê generis pro specie locus prætorius pro consulari substitueret. Deinde coloniz ex urbe à Magistratu traducebantur; qui magistratus sive unus, sive plures, sive collegæ, sive diversi, non alio aptius nomine memoriam Coloniz relinquere poterant quàm Prætorum, quod capita & Duces Coloniz fuerint: unde Prætores sæpe pro Ducibus, & Imperatoribus: indèque cohors prætoria, i. Principis exercitus, seu Imperatoris. Ita Græcis Prætores, Ἀρχηγεῖς, & Στρατηγῆς. Porro fuit tempus, cum post captam primo bellò Pun. Sardiniam tot Romæ essent Prætores quot provinciarum, qui in locum Consulum rebus partim urbanis, partim provincialibus supereffent, jus dicentes. Hi Prætores si in Coloniam aut provinciam venirent, quid ni locum habuerint suo quod. jure summum, indèque prætorium dictum.

Q

4. bene

mei hic erant : & me-Hercules ' bene fuit. ' Scissa sacrum novendiale servo suo misello faciebat , ' quem mortuum manumiserat : & ' puto cum vicesimarius magnam mantissam habet. ' quinquaginta

1. bene fuit] scil. nobis , quomodo apud Plautum Merc. 11, sc. 2. bene sit tibi , quanquam ibi formula sit abeuntis & valedicentis. Schefferus.

2. Scissa sacrum novendiale servo suo misello f.] pro MSi, Scissa lacum novendiale --- & Patavin. S. lacum — lem. --- Tilebom. scribes, Scissa, seu potius, Sylla sacrum novendiale servo suo. Schefferus : Censeo scribendum, Scissa sacrum novendiale servo suo faciebat. De sacro novendiali in honorem defuncti habes abunde apud Kirchmanum. misello. Hoc credo servi nomen fuisse. Existimem subesse ironiam ; quia sequitur, quinquaginta millibus existimant mortuum. Cic. ad Attic. Meum Ciceronem , cui nihil misello relinquo prater invidiam & ignominiam nominis mei, tuere quoad poteris. Sed Reincisius : Scissa lacum novendiale servo suo misello fecerat. leg. Scilla, vel Sylla ; sacrum novendiale cum Mysillo : hoc apud Mart. l. 1 Ep. 51.

3. quem mortuum manumiserat] Cui autem fini hoc, cum nec dominus Patroni nomen adipisci sic posset, nisi quadam fictione, nec servus sentire beneficium ? an censendum cum reliquis quæ magno numero nugantur isti convivatores moribus Romanis insolentia ? Cum suum à manu Demetrium moribundum manumissit Martialis lib. 1 Ep. 102, inde & è domino Patronus factus est alter, alter è servo Libertus mori potuit. Reinesius. Videor mihi ingenium Arbitri nostri, hic videre ; lusum. Manumissit ; quia mortuus. vicesimarius accipit ; quia peculium tot millium ad dominum devolutum. Mantissa, ad reliqua affingitur ; vultque dicere, peculium hoc planè liberum ad dominum rediisse, nullis Actionibus gravatum. Certè manumissio

mortui ne quidem fictionis, nisi fictio inter vivos retraheretur ; nec tamen sic aliis ullum jus pareret, priusquam dominus per epistolam, inter amicos, similive modò id se fecisse & facere ratumque habiturum testaretur. Id verò Arbitri non erat, sic nudè proponere. Bene autem manumiserat plusquam. quia à domino hoc non perfectum. Nisi sensus sit : quem manumiserat manumittendo in articulo mortis, nunc mortuum. nam si planè ad jocus hæc spectarent, puto dixisset mortuum manumissit ; si vera & propriè loqui voluisset, dicendum fuisset moribundum vel moriturum manumissit, vix manumiserat. Hæc sic in utramque partem ; quia video Dn. Reinesium tantum de altera cogitasse.

4. puto cum vicesimarii] pro MSi, & Patav. p. s. vicesimarii. Schefferus : Ista lego ad hunc modum, & puto, cum vicesimarii. Intelligo de Scissa, cum ait habere vicesimarias, & una cum illis mantissam magnam, puta ex bonis manumissi Miselli. Vicesimarii expono pecunias, quæ dependebant patronis ab illis, qui erant manumissi. Quomodo & apud Livium occurrit autum vicesimarium. At mantissa est, quidquid additur rei principali, ut hoc loco alia quævis, præter debitas illas pecunias.

5. quinquaginta millibus existimant m.] putant defunctum tot millia possedisse. Existimant, est astimant, censent. Cicero de Orat. Nonnulli dum operam suam magnam existimari volunt. Schefferus. quinquaginta millia scil. sestertium, efficiunt Philippéos 1250. Hoc circiter fuit peculium servi, cuius intuitu ceu sui juris contrahebar, remque Domini augebat.

gipta enim millibus, existimant mortuum. Sed tamen suaviter fuit, etiamsi coacti sumus dimidias porciones super officula ejus effundere. † Tamen, inquit, Trimalchio, quid habuisti in cœna? ‡ Dicam, inquit, si potero: non tam bonæ memoriæ sum: ut frequenter nomen meum obliviscar. Habuimus tamen in primo ferculo porcum coronatum, & circa lucanicam, & gigeria optime facta, & certe betam, & panem autopyrum de suo sibi, quem ego malo,

† Euculpus..

‡ Habinnas.

quam

1. tamen] optimè. Senec. Ep. 96, initiò. Tamen tu indignaris aliquid. Schefferus.

2. super officula] MS. vice Patav. supra o. Legeram ante in MS. officula, putabamque ab antiquo sum; sed secunda collatio Rom. dedit officula.

3. in cœna] MS. in canam.

4. si potero] pro MSi, & Patav. si potuero. Video enim in hac ipsa pagina scribita pro scribita, frustum pro frustum &c. scripsisse; quidni potuero, pro potero? Tilebom. si potuero: non. Lege si potero: Nam.

5. in primo ferculo porcum coronatum] pro MS. & Patav. i. primo porcum poculo c. Schefferus: in primo porcum poculo. Scribe: in primo porcum ferculo. nam sequitur mox: Sequens ferculum fuit.

6. lucanicam] pro MSi, & Patav. saucunculum. Hoc quid sit, ægrè divinavero. Scheffer. Saucunculum. Diphthongus jacet pro simplice: au pro u vel o: imò in pronunciando sic confundebant; inde Claudius, Clodius: Aulus, Olius. Leg. saucunculum, lucunculum, i.e. lucanicam. Alias lucunculus est γλυκυντήρ (dulciarius) scilicet ἀρίστος (panis) vel πλάκας (placenta). Apul. 10 Metam. pones crustula, lucunculos. Reinesius. Lucuntem (edulii id genus erat) ita dixere, λούκυντα, vel λούκυντήρ, quia farina, quæ alba est, adaspergetur. Meminit ejus Varro apud Nonium. Indèque lucunculus. Aftanius Fratriis apud Nonium:

Pistori non: ac cur non scriblitario,
Ut mittat fratris filio lucunculos?

Legas & apud Tertullian. de Spectacul. Vossius. Si cui non placet lucanica, quam Dn. Reinesius suggestit, is aliquando aliud, modo in legitima sua significatione substituat, lucunculum vero opus pistorum huc vix facere video, cogitavero alias ex Catonis c. 84 de saviolo seu savillo.

7. gigeria] pro MSi, & Patav. gixeria. Schefferus: gixeria. Mallem, gigeria. Nonius: Gigeria, intestina galinarum, cum isistiu cœta. Festus: Gigeria, ex mulis opsonis decerpta. Quod non puto repugnare, falsumve esse, propter isistia, ceu putabar Scaliger.

8. & certe betam] Sub isto certe latet vox alterius cibi. Schefferus. Post enarrata tria præstantiora primi missus obsonia, pergit ad ultimum, ipsumque tandem panem, qualis is fuerit, tradit; atque ait: & certe betam, & panem autopyrum. q. d. & quidni habuerimus betam? cibum non minus communem, quam suavem, præsertim juxta assaturam (porci), languidum, & tenerum? actandem his respondentem mandimus panem, ex tritico sibi relicto, fursure non adempto. Reinesius: & certe betam. Sub isto certe latere vocem alterius cibi rectè vidit Norator doctissimus. Imò verò latet, sed sub utroque, certe betam: è quibus junctis & à librarii corruptela, vindicatis exit mihi cicerbitam. Ita adpellant sonchum quem inter ἐσθιδίμα (esculentia) reponit Gal. 8 de simpl. Med. fac. χλωρόν ἐν καὶ ἀπαλόν (viridem adhuc & tenerum); & Plin. l. 22, c. 22 Theseo

quam candidum, & vires facit, & cum mea re causa facio non ploro.

Sequens

Theſco peregrino ab Hercule hoſpita Attica adpoſitum fuiſſe ſcribit. Eſt autem *στυχ* veterum, quæ hodie laſtucella, à ſucco quo ſcatet, inter cichoracea Gu. Riuus ad Dioſcor. lib. 2, c. 130 de endivia Officinarum exponit. Ruellius l. 8 de nat. Stirp. cap. 20; & l. 2, c. 63, ſonchum adpellatione cicerbita in Hetruria hodieque notum, neque à Latinis eam uſurpari, nec legitima moneta percuſſam, nec è priſco Latinitatis penu depromptam eſſe ſcribit: quæ fortaiſſis non ſcribere melius eſt. Extat enim in Nothis Dioſcorida, quæ vocant, id eſt Synonymis herbarum Dioſcoridis libro ante aliquot ſæcula adjectis, Romanos ſonchum aſperum nominare *κικέρβιζαν ἀσπερ-εγν*: & recepta fuit à nobiliſſimis Botanices ſcriptoribus Cordo, Marnardo, Cornario, Matthiolo, Amato Luſitano, Lobelio, Bauhino, Bodæo, Marcellus quoque Virgilius Florentinus, Comm. ad Dioſcor. l. 2, c. 118, à ſuis cicerbitam vocari ſcribit; ſed non eſſe id ejus antiquum nomen: in quo ſine dubio fallitur. Sæculo enim quartò cognitam habuit cicerbita nomenclaturam Marcellus d, Empir. c. 8; qui ad dentium dolorem leniendum commendat maſticatum radicis cicerbita (malè in Edit. legitur cucurbita) quam Græci ſonchon adpellant: præſtareque id poteſt vi, quæ ipſi tribuitur ſubadſtringente. Eſt verò Notha illa *ἀδύστρος* ſint & incerta ætate ſcriptoris Græci cum genuinis Dioſcorideis præpoſtero hominum ſtudiò conſuſa fuerint olim, qua de re queruntur Marc. Verg. & Dion Corronius præf. in Dioſcor. non proſus tamen, poſtquam ſeparata hodie ea legimus, reprobanda ſunt, quod in iis multa ſeruentur, quæ ipſis verbis apud Plinium, Appulejum herbarium & Oribasium reperiuntur; agnoſci quoque poteſt, ea ſubinde ab Arabibus Serapione, Rhæſe; Sim. Ianuene

etiam & M. Silvarico laudari, ut ante hoſce elaborata fuiſſe necesse ſit, eſſeque vetuſtiora quam vulgò putantur, & cognitu digna, etiam ſaſtidiola & gregaria ingenia in ſummo natantium *σὺν εἰς βαθεῖαν ὁρῶντων*, *ἢ δὲ φιλοκαρῶντων & τοιοῦτοι* (non in profundum intuentium, neque è ſua tributalia dijudicantium) fere negligant.

9. panem autopyrum &c.] Locus hic perobſcurus. Vt igitur lucem aliquam illi commodem, ſic legendum puto. & panem autopyrum quem ego malo, quam candidum: Hic & vires facit, & cum mea rem cauſa, facio, non ploro. Fallitur porrò hic Habinnas dum putat, viribus comparandis autopyrum panem candido, ſeu ſiliginis ille ſit, ſeu ſimilaceus, præſterendum eſſe: contra communem Medicorum omnium ſententiam, qui mordicus tenent non tantæ firmitudinis alimentariæ autopyrum eſſe quam ſit ſiliginis aut ſimilaceus. Confirmat hoc Cornel. Celfus de re Medica. lib. 2, c. 17. Ex tritico firmiſſima ſiligo, deinde ſimilia, deinde cui nihil ademptum eſt, (quod *αὐτόπυρον* Græci vocant) infirmior eſt ex polline, infirmiſſimus cibariorum panis. Ita enim qui laborat in editis, Celfi locus, ſanandus eſt. Tilebomen. Panem autopyrum, factum ex farina, cui nil futuris eſt detractum. Meminit Plinius, & quandoque fermentatum fuiſſe offendit lib. xxii, cap. 25. Ad oronia autem hac fermentatus, qui vocatur autopyros, utilior. de ſuo ſibi. Sic Apicius l. 5. Suffundis jus de ſuo ſibi. Item: ſuo ſibi jure pertangis. & ſic alibi. Schefferus. Poterat videri ſcholion τὸ autopyrum. Provehitur Schefferus: cum mea re cauſa facio. Suprà: ſi quis veſtrum voluerit ſua re cauſa facere; ubi nihil corrigendum liquet ex hoc præſenti loco: Mea re cauſa, eſt è mea re, velut cauſa.

1. cal-

Sequens ferculum fuit scriblita frigida, & supra mel¹ caldum infusum excellens & Hispanum. Itaque de scriblita quidem non minimum² edi. De melle melius. Qua tetigi circa, cicer, & lupinum, Calva arbitrato, & mala singula; ego tamen duo sustuli, & ecce³ in mappa adligata habeo: nam si aliquid muneris meo vernula non tulero, habebo convitium. Bene⁴ me admonet domina mea: inprospectum habuimus ursina frustum, de quo cum imprudens Scintilla gustasset, pene intestina sua vomuit. Ego contra plus libram comedi, nam ipsum aprum sapiebat. Et si, inquam, ursus homuncionem comest, quanto magis homuncio debet ursum comesse? In summa: habuimus

1. caldum infusum excellens & Hispanum] Sic & MS. absque incisione; lectio vero Patavina: caldum, infusum eccellente (cum MS.), Hispanum. Schefferus: eccellente Hispanum. Ratio postulat, ut scribatur, excellens & Hispanum.

2. edi. De melle melius. Qua tetigi circa, cicer, & lupinum, Calva arbitrato, & mala singula; ego tamen] pro MSi, & Patav. edi, de melle me usque tetigi circa cicer, & lupinum, c. a. & m. singula: c. t. Hujus loci eluminationem, otio majore fruentibus, & literarum flumine ampliori inundatis, relinquo. Tilebomen. Forsan hæc tam corrupta, sic restituenda sunt. De melle melius. Qua tetigi circa, cicer & lupinum, Calva arbitrato, & mala singula. De melle, ait, melius aliquantò edi, quam de scriblita; nempe quia excellens fuit: quæ tetigi ex cibis circa positis, cicere videlicet ac lupino, feci arbitrato Calvæ, quæ me orabat, non quod mihi placerent. Nempe inter viliores erant cibos. Vide Martialem lib. v Ep. ad Turanium. Ne ergo videretur dedignari, Calva sic oravit. Schefferus. mala singula. Id est, singulatim, unum non plura simul.

3. in mappa] Martialis lib. ii Epigr. 30.

Hæc cum condita sunt madente mappa, Traduntur puero domum ferenda. Schefferus.

4. habebo convitium] conviciò me prosequetur. Petronius: Propter morum differentiam odium habet. Livius i, c. 50. Nè pareat patri, habiturum infortunium esse. Plaut. Amph. ii, scen. 2. Tu magnum malum habebis. Scheffer.

5. me admonet] Mallet, admonuit, ut referatur ad Scintillam, quæ iussit eum ista capere hoc fine. Nam Scintilla domina Habinna, id est, uxor, uti liquet ex sequentibus. Vxores enim appellasse dominas, e ruditi pridem docuere. Quanquam & servata scripture veteri possit intelligi de præsentī admonitione, qua rogabat Habinnam Scintilla narrare, quæ sequuntur de carne ursina. Schefferus. Iuvi distinctione (:) ante in.

6. inprospectum] pro MS. & Patav. in prospectu. Schefferus: inprospectu habuimus. Suspicio, inprospectum conjunctim scribi oportere, ut sit, improvisum.

7. In summa: habuimus caseum mollem — & sapa, & cochleas singulas, & chorda frusta, & epatia — & ova pileas — & sinapi, & catillum congiarium, panem Palamedes! & in alveo circumlata sunt oxygonia, unde quidam — nos pugno sustulerunt: nam perna missionem] pro Patav. & MSi: In summo h. c. m. — & sapa, & coctum s. & corde f. & e. — & o. p. — & senape, & c. concagatum (MS. concagatum) p. p. & in a. circulatam (MS. circum-

habuimus caseum mollem, & sapam, & cochleas singulas, & corde frusta, & epatia in catillis, & ova pileata, & rapam, & sinapi, & catillum

circumlata) s. *oxicomina*. Vnde quidem (MS. unde quidam) -- n. p. *sustulerunt*, nam *perna emissionem*. Quæ meæ de his conjecturæ fuerint, priusquam MS. fortiter, ostendit sequentia. Nunc inter cætera pro *concatatam* elegi *congiarium*, ne à notis literarum longius recederem. Existimo autem *catillum* hic minimè talem, sed vastum catinum signari. Quum & aliàs Petronio deminutis pro primis uti familiare, ut infra *cerebellum* pro *cerebro*, & plura alia, quæ pleraque congestit supra Reinesius. Quippe alveo imposita *circumlata* fuere, pluræque plures inde ceperunt; & novimus ostreacea majus ferè spatium occupare. unde quidam. Quidam, i. e. ex oxygoniis illis *murices*, *echini*, &c. (per Synthesin generis, non ad vocem, sed sensum respiciendo) utque q. intento digitò hos monstret. Potuisset etiam manere *quidem*. Salva semper meliore sententia, in his omnibusque aliis. *sapa*. Scribe, *sapam*. *pax*, *Palamedes*. lucem nullam hic video: sed ne adhibeo, ampliandum. *perna emissionem*. mendum typographi sic tolles, *perna missionem*. Tilebom. *sapa*. Plinius lib. 23, cap. 3. *Vino cognata res sapa est, musto decoctò, donec tertia pars supersit*. Sed quomodo hic *sapa* inter cibos? Mallem legere, *rapa*, nisi & de his mox sequeretur. Fortè fuit *sapa* inter imbammata quoque, non sola poculenta. *corde frusta*. lego, *cordiu frusta*. *epatia*. Horum meminit Lucilius lib. 8. *Gigeria sunt, sive adeò hepatica*. Puto ita dicta, quòd ex hepate fierent. *concatatum*, *pax palamedes*. Ex his nil idonei exculpo, nisi quòd id *pax Palamedes*, referam inter exclamationes, putemque hic adhibitum propter artem & ingeniosam cibi præparationem. Palamedem inventorum raritate celebrem fuisse apud

veteres vel ex proverbio est notum. Hinc ergo *pax palamedes* fuerit, pro *pax sit Palamedes*, hoc est, pace tua fiat, pace tua dixerim. Cicero in Somnio: *Ne me è somno excitetis, & pax sit rebus*. Schefferus. *Catillum concagatum tantisper intelligo congiarium*. Neque quem terreat deminutivum *catillum*. Nam si *catinum* Glossæ est vas escarium immensum, quidni catillus congiarius? Tres verò congios uno haustu siccavit Novellius Torquatus, spectante Tiberio. Plin. lib. 4, c. 22. Aut *conchatum* potuit enim fieri, ut saltem in margine varia arte esset incurvatum: quemadmodum videmus, vasa, à proposita forma, quoad exteriora, miris flexibus sæpe recedere: sicque unà via ad conjecturam Cl. Schefferi, quod sequitur *oxygonia* pro *oxicomina* legentis muniretur, quippe *τὸ conchatum* alluderetur simul ad formam, & ad cibum. Novimus enim tot ludentis in conchis naturæ figuras orbiculatas, mucronatas, cuniculatas, reticulatas, de quibus Plin. lib. 9, c. 33. vel simplicius *concharum*, quarum delicias describit Athenæus lib. 3. In quibus omnibus locus ingenio Palamedis, is adeò & mensurarum repertor creditur. Hæc sic in rapido transcurso ab occupatissimo. Expecto verò novos Machaonas, Doufas, Wouwerios, Erhardos, &c. qui post præclaram Cl. Schefferi operam idem in tergendo hoc Fragmento præstituri, quod illi in parte Satyrici dudum edita. Hic enim plurima laureola reposita. Reinesius: *caseum mollem, & corde frusta*. Cas. mollem, i. e. *χλωρόν* Aristophani: *Gal. 10 de Alim. fac. vi* & est: *Paulo l. 3 νισσῆς καὶ καλαχός*, item *αἰσθητικὸν* lib. 1: recens, viridis, qualem maximè probabant. Tum leg. *chorda*. *Χορδή* inter cibos apud Athen. l. 3, ex *Antiphane*;

catillum congiarium, pax Palamedes! & in alveo circumlata sunt oxygonia, unde quidam etiam improbitur nos pugno sustulerunt:

nam

tiphanes; & l. 9, ex Epirharmo. Chorda proprie intestinum, ut *χορδαὶ ἐντέραν*, ilia hœdorum, eund. ap. eund. Athen. l. 7. deinde fides ex intestino illo contorto & arefacto. Pergit Reinesius: ova pileata; quæ & supra, interpretor de ovis pertusis sic ut vitellus unâ cum albumine effusus, insperfo farinæ momentò, circa putaminis globum exterius cocturâ cogatur & concresecat, ipsique putamini uti pileolus infideat, idque contegat ambiatve. Alio sensu aprum pileatum dixit supra. catillum conglutatum pax Palamedes. malim legere congelatum per pelamidas. Gelatinæ culinariæ artis nostris quoque mensis notæ sunt, tam è carnibus & trunculis, quàm è piscibus factæ. Πηλαρίς è thynnorum genere thynnis, è qua delicatissimi cibi parari solebant, Athen. l. 7. 8. oxicomina. Schefferus: oxicomina. Suspicio, oxygonia, & de nescio quo aculeato genere cibi, quale est, quod tribulus vocatur, accipio. Tribulus, herba aculeata duplicis generis; de altera Ovid. lib. 3 Metam.

— lolium tribulique fatigant

Triticeæ messes.

Et Virg. 2 Georg.

- Lappa tribulique interque nitentia culta,

Infelix lolium, & steriles dominantur avenæ.

Alterum nonnisi in amnibus nascens, & aculeos condens. Nec credo inter lautitias quæ hoc catillo ostenduntur, habere locum. Consuli Plin. lib. 21, c. 16; & Dioscorid. lib. 4, c. 15. nisi per tribulos murices intelligamus, murices non eos quos Græci à trinis cuspidibus τριβύλης nuncupant, machinulas videlicet ferreas quæ sui parte prorectas tres aculeos protendentes, sed murices concharum genus, qui & buccina. Vossius in Etymol.

Plin. lib. 9, c. 36, & c. 33. Reinesius: oxycamina, legendum, scamina; ea verò mora sunt. de iis Theophr. 6 hist. Pl. 7; & Athen. lib. 3. pugno nos sustulerunt. Schefferus: pugno n. s. Puto innuere, tactu prædicti cibi quosdam fuisse læsos. Verba quomodo emendem haud invenio. Murices, conchæ aculeatæ; à quibus prædictæ machinulæ ferreæ sic nominatæ. Innuunt id verba Plinii de conchis loquentis lib. 9, c. 33. Quibusdam vertex muricatum intortus, margine in mucronem emissio. Idem de perna concharum genere lib. 32, c. ult. Cibum venantur, dentes in circuitu marginum habent pectinatim spissatos. Et notum quid de Lacone Ællanus lib. 3 echinum unâ cum aculeis deglutiente, & conquerente referat: O scelestum, exclamabat, edulium, neque ego nunc te ceu molli animi dimittam, nec posthac iterum sumam. Non igitur frustra concharum ostrearumve species unguium, pectinum, pinnarum, muricum, erinaccorum, & id genus nominibus insignitæ; nimirum, quod quasi pugno imperitè aut avidè vespentes tollant & repellant. Cochlea quæ præcedunt ex genere sunt concharum, domicilio sese jam exferentium, duobus corniculis protensis, jam condentium. Plin. lib. 9, c. 32, 33. Limaces dicuntur Varroni lib. 5 de L. L. & Colum. lib. 1. Aliis limaces nudæ sunt, non conchis inclusæ. Etiam infra in antè editis earum mentio fiet; quin & in hoc Fragmento in epidipnide Trimalchionis: Ingeniosus cocus in craticula argentea cochleas attulit. Ostrea (in quibus forsan echinus seu erinaceus), & concha, differunt tantum testis asperis, & glabris, utraque dura, & generaliter idem. Ovid.

Ostreæque in conchis tuta fuerat suis.

Glossæ: Ostreum, conchylium (à concha) murex,

nam perne missionem dedimus. Sed narra mihi Gai, rogo, Fortuna-
ta quare non recumbit? † Quomodo nosti, inquit, illam Trimal-
chio, nisi argentum composuerit, nisi reliquias pueris dividerit, aquam
in os suum non conijciet. Atqui, respondit Habinnas, nisi illa dis-
cumbit, ego me ¹ apocalo: & coeperat surgere, nisi signo dato Fortu-
nata quater amplius à tota familia esset vocata. Venit ergo ² galbi-
no succincta ³ cingillo, ita ut infra ⁴ cerasina adpareret tunica, &
periscelides tortæ, ⁵ phœcasiaque inaurata. Tunc ⁶ sudario manus

† Encolpius.

tergens,

murex, purpura. Reinesius: Vnde qui-
dem etiam improbit nos pugno sustule-
runt. leg. unde quadam nim. de moris,
etiam improbit nos pugno sustulimus.
Improbit, i. e. avidius & rapidius,
quàm modestos convivas decebat.
Pugno i. e. πυγμή: quantum pugno,
δευχίλων συχλεσις (confractu digitis),
comprehendere poteramus. perna
emissionem. Schefferus: perna em. lege,
perna missionem.

1. apocalo] de quo suprâ; sic juxta
MS. pro Patav. apocolo. Tilebom. me
apocolo. Verbum hoc novum est, juxta
cum multis, quæ habentur apud Pe-
tronium. Quo quidem significatur,
recedo à mensis & à poculis. Cæte-
rùm quid mirum, si Romano maxi-
mè vigente sermone ausus sit, Signa-
tum prasente nota producere nomen? Sed
obaudio quosdam hic aliter sentire,
& de una voce duas facere, cum El-
lipsi, ut loquar cum Grammaticis,
nempe figura, Arbitro nostro perfa-
miliari.

2. galbino] viridi, luteo, χλωρόν.
Hinc apud Iuvenalem, aut galbina ra-
sa. Salmasius prolixè de colore hoc
in magno opere. Io. Schefferus.

3. cingillo] Philoxenus. Cingillus,
σποκιον, ζώνιον. Aliud Lexicon vetus.
Cingillum, ζωνάριον. Legitur & in
Glossis Tullii Tyronis p. 158. Habes
ad hoc exemplum vasculum, apud Ma-
crobium, pro parvo vase. I. Schefferus.

4. cerasina] Sic in editis est cingu-
lum cerasinum ostiarii. Cerasinus autem

color à ceraso, ut à cera cerinus: à pra-
so, prasinus. est verò dilutè ruber.
Schefferus.

5. phœcasiaque inaurata] pro MS. &
Patav. -- ieq -- atc. Schefferus: phæ-
casiaque aurata. Mallem, phœcasiaque
aurata. Græcum enim genus calcia-
menti est. At his est φαιγγέσιον, ut
ex Hesychio, Polluce, etiam Plutar-
cho novimus. Qui postremus facili
ostendit, non modo rusticum, quod
Hesychius volebat, sed & civicum
urbanumve fuisse, quando tribuit
Antonio per Gymnasia unà cum pal-
lio ambulanti. Seneca commemo-
rat in philosopho, eoque Pythagori-
co 7 Benef. cap. 21. Appianus in Sa-
cerdotibus Alexandrinis, ut virile
magis, quàm muliebre fuisse appa-
reat. Quo cum convenit, quod in Pe-
tronii excusis legitur.

6. sudario] Quæ hic de periscelidi-
bus, & sudario contra hoc Fragmen-
tum obijciuntur, quasi ex his impo-
stura, & ignorantia moris Rom. elu-
ceret, eis sic obvio. Periscelides illæ
amplitudine sua utrique poterant esse
fasciæ, & nihilominus crispulæ &
tortæ; quæ talia, credo, Italici, Gal-
licanive ingenii inventiones, in mun-
do muliebri hodiernum facile concii-
arent. Sed, non est opus eò recur-
rere. Quidquid latum est, & cedit, id
si forsân sub manibus plus minusc
torqueas, & sic adhibeas, eatenus est
tortum. Tales fuerint hæ periscelides,
longitudine compensante latitudi-
nem,

tergens, quod in collo habebat, adplicat se illi toro, in quo Scintilla Habinna discumbebat uxor, osculataque plaudentem, Est te, inquit, videre? Eo deinde perventum est, ut Fortunata armillas suas ¹ crassissimis detraberet lacertis, Scintilleque miranti ostenderet. Ultimo etiam periscelides resolvit, & reticulum aureum, ² quem ex obrusso esse dicebat. ³ Notavit hac Trimalchio, iussitque adferri omnia: & [†] Videtis, inquit, ⁴ mulieris compedes? Sic nos baceli despoliamur.

† Trimalchio.

Sex

nem, ut sic crura tam commodè, quam ornate more Rom. & Græco involvi tegique potuerint. Refert enim Dn. Valesius, cujus hæc est objectio, Græcorum Romanorumque periscelides non ut hodie Gallicanarum matronarum tortas fuisse, quibus hæc poplites subligant, sed fascias quæ crura involuebantur ac tegebantur. Quod verò eadem Fortunata libertate usâ matrisfamilias, lautitiasque ipso aditu suas ostensura foris Scintillæ, sudario è collo pendente manus lotas dignata sit, quasi dicere vellent, eodem pretio manus suas & collum haberi, hocque factò procul dubio mantile id pedissequæ reddiderit, aut alia fini circa mensam habuerit, nihil est absoni. Sed tamen recolendum, Arbitrum hæc, aliæque multa non tacturum fuisse, si more communi contigissent, nec specialem luxu observationem extorsisset.

1. *crassissimis*] Suspicio scribendum, *crassissimas*, ut respiciat, *armillas*, maxime cum mox sequatur de pondere. Schefferus. *crassissimis lacertis*. Quid ni talibus? ambubaja, quam de matra depersem Trimalchio consortem assumpsit. Ut in fine Fragmenti liquebit.

2. *quem ex obrusso*] pro Patav. q. e. *sobriiſſa*. & MSi, *sobriiſſa*. *reticulum quem*, quia antiquis dicebatur *retia* tam m. quam f. genere. Vossius. Ut verò suprà habuerimus *retia picta*, non potest tamen scriptor stringi ut eadem semper chorda oberret, quod quidam suis objectionibus velle vi-

dentur. Sic Plautus dixit *rete*, & *retia*, alia alibi. *Reticulum*, est operimentum capitis muliebri textum. Schefferus: *ex sobriiſſa*. Lego, *ex obrusso*, id est, *obryzo*. Auri obryzi, velut optimi purissimique mentio frequens apud idoneos auctores.

3. *Notavit hac Trimalchio*] Proflus Petronianum hoc significatione spectandi, observandi, animadvertendi. Sic infra, & in editis, *non notavi mihi Asylii fugam*. Ita Valer. Fl. 2 Argon. v. 312.

— *procul validis Lemnon tendentia remis*

Arma notant.— Cic. 3. de Orat. lib. 9 Ep. ad Patrum 16. de Divinat. Gell. l. 12, cap. 14. Reinesius.

4. *mulieris compedes? Sic nos baceli despoliamur*] pro MSi & Patav. *mulieres c. s. n. barcalade spoliatur*. Corrige, *mulieris compedes*. Sic nos baceli despoliamur. De voce *baceli* alias dixi. Despoliari quoque notum Petronio. Sic enim in editis: *despoliatus ergo retro ad diversorium tendo*. Per *compedes* indignabunda ironia intelligit annulos dactylos. Manilius:

Et pedibus niveis fulserunt aurea vincula. Schefferus. *Baceli*, magis quidem statuitur, sed stulti & mulierosi. it. impotentes, aut castrari. Suid. & Hesych. Reinesius: *Sic nos barcalade spoliatur*. Trajectionem syllabæ *be* commisit librarius, ut frequenter, & è venusto eruditroque monstruosum effecit. Vera scriptura *berbeculi*: q. d. Trimalchio: Sic nos simplices & mulierarii à domina-

R

mina-

Sex pondo, & selibram¹ debet habere, & ipse nihilominus habeo decem pondo armillam, ex² millesimis Mercurii factam. † Ultimo etiam, ne mentiri videretur, stateram iussit adferri, &³ circulatum adprobare pondus. Nec melior Scintilla, quæ de cervice sua⁴ capsellam detraxit aureolam, quam Felicionem adpellabat, inde duo⁵ crotalia protulit, & Fortunata invicem consideranda dedit: &

† Encolpius.

Domini,

minabus nostris, immodicorum semper affectuum, superbis & sumptuosius illudimur & emungimur: adi Phadrus Fab. 33. Quin ad augendam turpitudinem nomine foemini generis berbecula usus videri potest; prorsus ut Poeta Α'χαιδας κοινῇ ἐν Α'χαιῶν (Achaidas, seu Achæas aut Græci mulieres, non jam Achivos); Sossius Antigonum regem ignavum victum & supplicem Α'ντιγονῶν (Antigonum), & Horat. 1 Sat. 8 Pedatium Equitem mollitie infamem Pedariam adpellavit. Vervex, berbex, verveculus berbeculus, supra, εἰς ἐξουσίαν (extenuandi, & in contemptum) denominatio est, ut & pecus, obliviosi, stupidi & stolidi. Talis apud Plautum in Persa a. 2, scen. 2. vervecum caput. Adhæc habet etiam significationem mulierosi, exoleti tamen & inefficuli, quo sensu Plautus in Casina a. 3, scen. 2. vervæcæ vetulos dixit; Arnob. lib. 5 Iovem vervæcæum, cum libidinosum & stuprorum adulteriorumque flagitiis intentum vellet, notavit. mulieris compedes. Philostr. ep. ad uxorem: Ο' γὰρ ἡδονῶν πρὸς ἡμῶν (cuius in amorem trahit). & αἱ χερσὶ πῆδαι Θαιδῶ, καὶ Α'ριστογέρους, καὶ Λαίδῶ Φιλεργῶν (aurea pedica Thaidis, Aristagora, & Laidis venena).

1. debet habere] Superiora requirunt, ut legamus, debent. Schefferus. Loquitur de armilla in singulari, utut forsan collectivè. docent sequentia.

2. millesimis Mercurii] Hæ an alibi millesimæ occurrant, ego me nescire fateor. Deliberent hæc eruditi. Schefferus. ex millesimo Mercurii. Mercurio

inprimis devotus erat Trimalchio; patet ex superioribus, ubi Cleponem propitium sive invocat, sive oprat. Exercebat enim mercaturam & forneratoriam, infra. Illæ igitur millesimæ Mercurii rectè exponuntur de usuris infra uncias, seu minimo foenoris modò, eo nim. quo millesima sortis pars quot mensibus solvitur, ut in centesima pars capitis centesima die menstrua præstatur ad δαρεῖς κομῶν (usuras pendente), i. e. duodeni annui pro centen. Seneca 3 de Ira, c. 33. usuram haud millesimam dixit, quæ millesimam non attigisset, essetque ideo omnium levissima. Quia verò armillam, & quidem decem pondo è millesima parte sortis confectam esse jactat, eo ipso summæ capitalis pecuniarum aliis creditarum immanis dominum se ostentat. Cui enim è millesima usuræ, quæ in mille mensibus sortem æquat, decem pondo exierunt, ei è centesima, quæ in centum mensibus par sit sorti, mille pondo auri provenient. Hoc de millesimis Mercurii apud me certum est, de eo existit tamen quisque, ut lubet, licet. Reinesius.

3. circulatum] Hic egregiè falsum, aut vice circulatum poni debet, singularum. Tilebom. Circulatum, rotundum, circuli in modum formarum; vix puto hæc circumlatum legendum.

4. capsellam] capsulam, sic dictam, ut apud Plautum cistella, unde nomen Cistellaria est factum. Capellas habes apud Ulpianum lib. 12 ff. de Inst. vel Instr. leg. Schefferus.

5. crotalia] Ornamenta margaritarum,

Domini, inquit, mei beneficio nemo habet meliora. † Quid? inquit Habinnas, † excatarrizasti me, ut tibi emerem † fabam vitream. Plane, † si filiam haberem, auriculas illi pracerem. Mulieres si non essent, omnia pro luto haberemus. nunc hoc est caldum mejere, & frigidum potare. † Interim mulieres † saucia inter se riserunt, ebriaque junxerunt oscula: dum altera diligentiam † matrisfamilie jactat: altera delicias, & indulgentiam viri. dumque sic † cohaerent, Habinnas furtim consurrexit, pedesque Fortunata † correctos super lectum immisit. † Au, au! illa proclamavit, † aberrante tunica super

† Habinnas.

† Enculpius.

genua

rum, quæ collisus sonum generant. vid. Plin. lib. 9, c. 35.

1. excatarrizasti] pro MSi excatarrizasti ad m. excatarrizasti. & Patav. excatarrizasti. à κατάρριζω radicibus firmo, vel, à κατάρριζω defluxio, κατάρριζω catarrhō laboro. Potest verò utrumque habere locum & excatarriz. & excatarriz. illud origini propius, hoc fit mutatione τῶς & in ss. ut à πατρὸς ὄζω (patrem imitor seu) patrisso, ab ἀττικίζω Atticisso, & alia. Tilebom. excatarrizasti. Verbum Petronii. i. Obtudisti, catarrhum induxisti importunis tuis petitionibus. Quidam fortasse vellent, excarnificasti, Comicus poetis verbum familiare: Aut, exarnasti, tuis scilicet querelis. Schefferus: excatarrizasti me. verbum hoc, ut suspicor, formatum est à κατάρριζω, id est, radices ago, ut excatarrizare sit, radices extrahere, hocque velit locus, tu hoc impendio, quod faciendum mihi fuit in ista crotalia, omnes pecuniarum vires absumisti mihi. Nisi malis derivare à κατάρριζω (defluo), quasi diceret, omnem succum & humorem irriguum abstulisse. Reinesius: excatarrizasti me. Familiare hoc habet scriba Dalmata x pro c, cc, ss. pingere sic sup. mixtū, &c. Hic igitur legam, Ecce barrarizasti me. Βαρραρίζω est impedire loqui, garrere, effutire, quæ regere oportebat: utitur Cic. 6 Attic. 5. quod antè dixerat ἀλογόμοις πνεύματι

φειδύλῳ, inconsideratè eloqui: significat etiam fraudulentè agere. Βαοσαρῶ, βαοσαρῶς, vulpes. Hoc autem dicit Habinnas; importunis tuis flagitationibus extorsisti, Plaurino verbò, exterebrasti, vel etiam lingua assentatrice, adulatoria tua arte eò me perpulisti, ut emerem tibi ista καργασμῶν (phellarum ornamenta) nugalia, preciosum vitrum, superius; margaritas, quas à pertuso auriculæ lóbo suspenderes. Vid. Sen. 7 de Benef. c. 9.

2. fabam vitream] Sic per indignationem quasi vocat crotalia prius dicta, nimirum margaritas, quæ collisus sonum edebant. Io. Schefferus. •

3. si filiam haberem, auriculas illi pracerem] nim. onerosæ sumtu futurae, si auriculis utrinque bina vel terna patrimonialia, secundum mores publicos volet dependere. Th. Reinesius.

4. saucia] vinò, an, quòd magis credo, his Habinnæ dictis ractæ laxaque. Schefferus. Aut etiam saucia amore.

5. matrisfamilie] pro MSi; & Pat. matri famil. Tilebom. & Schefferus.

6. cohaerent] Petronius in editis: ne sic cohaerentes malignior fluctus distraheret, utrumque zona circumvenienti cinxit.

7. correctos] Scribe, correptos. Schefferus. collectos. Io. Cai. Tilebom.

8. Au, au! illa proclamavit] MS: pro Patav. An, an. Schefferus: Corrige, Ah, ah! Habes saepe apud Comicos.

genua composita. Ergo in gremio Scintilla indecens ¹ imam rubore faciem sudario abscondit. Interposito deinde spatio, cum secundas mensas Trimalchio jussisset adferri, sustulerunt servi omnes mensas, & alias attulerunt, ² scrobemque croco, & minio tinctam sparserunt, & quod nunquam ante videram, ex lapide speculari pulverem tritum. Statim Trimalchio: † Poteram, inquit, hoc ferculo esse contentus, secundas enim ³ habetis mensas; si quid belli habes, adfer. ‡ Interim puer Alexandrinus, qui caldam ministrabat lusciniis coepit imitari, ⁴ clamante Trimalchione subinde: Muta. Ecce alius ludus: Servus, qui ad pedes Habinna ¹ sedebat, jussus, credo, à domino suo proclamavit subito, canora voce:

† Interea medium Acneas jam classe tenebat.

† Trimalchio. ‡ Excolpius. † Servus.

‡ Nullus

micos. *At* interiectio est exclamandi, & silentium imponendi. Terentius usurpat in Andr. & Eunuch.

9. aberrante tunica, &c.] Tilebom. aberrante tunica. Leg. aberratne tunica &c.

1. imam rubore faciem] Tò imam pravam est. Schefferus. Forſan imè i. intimè rubentem. Poſſetque etiam ſic per Enallagen intelligi. Procederet verò magis ſenſus, ſi legeretur: Ergò in gremio Scintilla indecens imè rubentem faciem ſudariò aut ſudans abſtergit. vel etiam abſcondit. Reineſius: indecens imam. leg. indecentiſſimam, i. e. deformem, aliam à nativa ob intentum ruborem ἀνερπῆ (inconvenientem). Quid ſi incendiſſimam vel intentiſſimam?

2. scrobemque] Legendum, scobemque. Lampridius in Heliogab. cap. 31. Scobe auri porticum ſtravit & argenti, dolens quòd non poſſet & electri: idque frequenter, quacumque facit iter pedibùs. Io. Schefferus.

3. habetis mensas; ſi quid] Poſt, menſu, pingendus eſt aſteriſcus. Deſiunt hæc enim aliqua. Schefferus. Poſſunt hæc ſatis intelligi, ut patebit infrà.

4. clamante] Puero imitanti luſcinias adclamat ut hortator ſimul &

corrector, ut canat melius φιλομελιχώτερον muta, i. e. emenda fac melius. Sic Horat. 1 Sat. 10.

Nil comis Tragiæ mutat Lucilius Attili?

ubi Porphyryon: Mutat pro emendat. Th. Reineſius.

5. sedebat] At ſervorum proprium fuit, ſtare. Sen. 3 de Benef. Servus, qui cœnanti ad pedes ſteterat. Sed nimirum inter ebrios hic omnia conſuſa, ſervi-que liberorum morem induunt, de quo Ciacconius prolixè. Schefferus. Anonymus Italici ſoli in litt. Lucii: ad pedes ſedebat. Quòd retro & ponè convivantes dominos ſive ad pluteum, ut loquitur Sueton. Cal. c. 26, aut poſticam leſti partem præſtò eſſent, id eo ad pedes vocari. Subjiciam hic ejuſdem judicium de hoc Fragmento. Eſto naſutionum de h. fr. judicium, quòd non pauci minantur: ego interim ajo, pleraque illic auctorem proderè, ſuumque referre genitorem Petronium. Talia ipſi lineamenta, tales ductus in Satyrico reliquo. ſed multa quoque fateor diſſimilia, quæ à mala forſan manu, &c. Italicum ſpirantia genium ſermonis. Sed recordemur, &c. pauciſſima quæ addit. Italica. Forſan, unus ſervus Agamemno-

‡ Nullus sonus umquam ¹ acidior percussit aures meas. nam, prater errantis barbariem, aut abjectum, aut diminutum clamorem, miscebat ² Atellanicos versus; ³ ut tunc primum me ⁴ etiam Virgilius offenderit. Lassus tamen cum ⁵ aliquando desisset, adjecit Habinnas: † Et numquid didicit? ⁶ Sed ‡ ego: ad circulatores eum mittendum audiebatur. Itaque parem non habet, sive muliones volet, sive circultores ⁷ imitari. * desperatus valde ingeniosus est.

‡ Encolpius.

† Habinnas.

‡ Encolpius.

est.

memnonis. medici se non inveniunt. Verum ad talia suis locis respondetur. Neque tamen omnia Petronii ori tribuimus, utut forsitan calamo, alterius subinde depravata. Porro, ad pedes sedebant. Valesius: Sueton. Claud. Ad fulcra lectorum liberos suos cum pueris puellisque nobilibus vescentes habebat. Stomachaturque nimis in dissertatione, quod hic servus sedeat. Sed non tam referre videtur, subsederintne aliquando servi, praesertim in Colonia, ac municipiis, addo etiam recubuerint, averfa lecti parte humi, an erecti plerumque steterint, quam quod sic ponē excubantes ad nutum dominorum praesto semper fuerint, ut Anonym. proxime innuebat. Quin etiam non interrupte ac legis vim obtinenti Consuetudini hae tales circumstantiae derogarent: dominus ebrius, servus domini amasius, quem paulo post basiat, & caligis donat. Sic infra, servi Trimalchionis, omnes in casum mortis domini testamentis ejus statuliberi, jure quasi libera cana construantur, domino praefelicitate ac gaudio disiliente, ipsumque Scylacem (canem) invitante. imo, si Reinesio standum, servorum manumissionis gratia hae cana libera dicta, &c. Qui initio cana convivis ab actu servorum cavens singulis suam mensam assignari jubet, nunc servos non solum sedentes, sed discumbentes fert, movet Valesius. Quid stupendi? cum ebrietas, & gaudium homines sic immutet, ut vel ex hoc quidam nuperrime, dum hae Amstelodami scribo, Bruxellis obtentata causa judiciali subita morte sit

abreptus. Miror hujusmodi dubia Doctos fatigare.

1. acidior.] Petronius in editis: paratissimus puer non minus me acido cantico excepit. Schefferus.

2. Atellanici versus] fabularum propriè Atellanicarum, res serias in exodiis in risum vertentium, sic dictarum ab Atella Ostorum civitate, in qua primum coepit. Corn. Srevelius ad Juvenal. ex Lubino, aliis.

3. ut tunc primum] Petronius iterum: Itaque tunc primum Dorida vetus amator contempsit. Alibi: tunc primum bona fide puero basium dedit. Scheffer.

4. etiam] MS. &.

5. aliquando desisset] pro MS. & Patav. a. dedisset. Schefferus: aliquando dedisset. Corrige, desisset, vel desisset.

6. Sed ego: ad circulatores eum mittendum audiebatur] pro Pat. & MS. Sed ego ad c. e. mittendo audiebant (MS. audiebatur). eum mittendo. Hæc corrupta sunt. Quid? si: Sed ego, ad circulatores eum mitte. Cætera non eluo & sequentia testantur, esse mutila. Circulatores sunt, qui clamore magno in circulis multitudinis carmina recitant, aut res venditant. Glossæ: circulator, ὁ κλαγγῆς, ἀγυρίας. Schefferus. ὁ κλαγγῆς. turbæ concitator, agyrta. Existimem sic distinguendum, & legendum. Sed ego: ad circulatores eum mittendum audiebam. Itaque, &c. Quæ est responsio Encolpii. Sic ego antequam MSm Romæ afferetur.

7. imitari. * (defectus) desperatus] pro MSi imitari d. & Patav. imitari. d. Puto, Desperatus servi esse nomen.

R 3

men.

est. † idem sutor est, idem cocus, idem pistor, † omnis *Musa* mancipium. Duo tamen vitia habet, quæ si non haberet, esset † omnium numerorum: † recutitus est, & stertit; † nam quod *strabo* est, non curo. † sicut *Venus spectat*, ideo nihil tacet: vix † oculo mortuo un-

† *Habinnas*.

quam

men. *Schefferus*. Est abusus vocis desperatus, pro immoderate aut effuse, huius rursus pro vehementer; vehementer verò valde est pleonasmus. Subest tamen ironia licet ex mente *Habinnæ* qui hic loqui denuo incipit, vel pergit, non tam sit nequam quod reliqui dicunt, quam ingenioso propior & domino carus. Nomen huius servi *Massa*, ut infra advertit *Cl. Schefferus*.

1. omnis *Musa mancipium*] Sicut supra, omnis *Minerva homo*, de eo, qui facile artes discit quasvis. *Scheffer*.

2. omnium numerorum] o. nummarum *MS.* & *Patav.* *Schefferus*: Scribendum est numerorum, ut jam monui superius.

3. recutitus] Cui glande resecta cutis; quales *Iudæi*. Dicuntur quoque sic rupti & exulcerati. *Martial.* lib. 9. nec rupta recutita colla mule. Intercutiti verò, sunt valde cutiti seu vehementer stuprati: mares stuprum passi, *Festus*. *Reinesius*: recutitus. Non habet locum inter morbos mancipii esse recutitum; quod gentile *Iudzorum* nationi; nec de intercutito cogitandum est. Legerim & cerritus est & stertit: quo posteriori alludit jocò vitium prius. *Cereriti*, *Cerriti*, à *Cerere* ita percussis, fanatici, & commotæ mentis. *Ceres* autem eadem quæ *Εὐρυς*, *Furia*. *Nonius*: *Cerriti* & *Larvati*, malè sani & aut *Cereri* irâ aut *Larvarum* incurratione animò vexati. *Vtitur Plantus Amph. a. 2, scen. 2, v. 144*; in *Men. a. 5, scen. 4*, inter morbos recenset, *larvatum, cerritum* esse, veterum, aquam intercutem: item *Cic. 8 ad Att. 5*: *Horat. 2 Sat. 3*.

4. nam quod *strabo* est] pro *MSi, n. q.* *Strabonus e.* & *Patav.* namque *strabo-*

mus e. Qui enim agnoscerem huic *straboni* *strabonus*? cuius tot aliz ead. p. deprehendo *mus emancipium* pro *musæ m.* vix pro vitia: preter errantibus barbarie: indigentiam mariti, pro indulgentiam *m. &c.* *Schefferus*: namque *strabonus* est. Lego, nam quod *strabo* bonus est, non curo. *Strabo* est, cuius oculi sunt distorti, ut notum. *Reinesius*: namque *strabonus*, Leg. nam quod *strabonus* est. Non habet prò morbofo, & qui ideo reddiheri possit servum *strabonem*, sed comparat eum *Veneri*, scil. quæ pata fingitur. Idem verò de isto oculorum vitio responderat *Ictus Trebati*, referente *Vlpiano* in l. qui clavum *D. de Edil. ed. Strabus*, & *strabo*, inter *δυσλίστα* (ea qua 2 declinationum); *Strabax* Comica licentiâ fictum; & *στράβων* (per extensionem) *strabonus*. Seculo *Carolinò* solebant nomina in o purum masculina augere syllabâ; hinc qui antè *strabus* & *strabo*, factus *strabonus*: Sic *Othlonus*, *Ebbonus*, *Babonus*, *Dragonus*, *Walonus*, qui concisius *Odilo*, *Ebo*, *Babo*, *Drugo*, *Walo*; ad eandemque formam similia propria nomina plurima. Tamen antiquos etiam ita consuevisse in quibusdam arguendum indè, quod *Centurionus*, *Curionus*, *Decurionus* antea dictus fuit, ut testatur *Festus*, qui nunc *Centurio*, *Curio*, *Decurio*.

5. sicut *Venus spectat*] Habet oculos *Veneri* similes. Nempe *Venus* quoque putabatur *straba*, quam tamen honoris gratiâ dicere malebant pætam. *Ovidius Artis* lib. v. 659, ubi agit de vitiis oculorum:

Siqua straba est, Veneri simili; si rava, Minerva.

Sic enim versum eruditè corrigit *N. Hein-*

quam illum¹ emit trecentis denariis. Interpellavit loquentem Scintilla, & : † Plane, inquit, ² non omnia artificia servi nequam narras. ³ agaga est; at curabo ⁴ stigma habeat. Risit Trimalchio, † & ⁵ Adcognoſco, inquit, ⁶ Cappadocem : ⁷ nihil sibi defraudat : & me-Hercules laudo illum, ⁸ hoc enim nemo parentat : tu autem Scintilla

† Scintilla.

† Trimalchio.

tilla

N. Heinſius, quem & de ſtraba Venere agentem pluribus ibi vide. Varro apud Priſc. lib. 6. *Non hac res de Venere pata, ſtrabam facit* *ἐπιτομή* (variè oculos torquentem, & quaſi una tantum fenestella lumen excipientem). Io. Schefferus.

6. oculo mortuo] cæco, nil videntem. Sic, lacerti ſenis athleta mortui, apud Ciceronem in de Senect. Schefferus.

1. emit trecentis] pro MS. & Patav. a. retentis. Idem.

2. Plane non omnia artificia ſervi nequam narraſ] Servum qui ad magiſtrum mittebatur Paulus 3 Sentent. 7, imò L. 78 D. de Legat. 3, dicit ſtudenti gratiâ aliò tranſferri, deque artificio ejus, uti & peculio, ut pluriſ venderetur, non licebat venaliſciario mentiri : id. lib. 2, t. 17, Quicquid dominus præſtare ſervo debet, non eſt beneficium; ſed cum indulſit, liberaliter educavit, artes, quibus erudiuntur juvenes, tradidit. Sen. 3 de Beneficiis, c. 21. Th. Reineſius.

3. agaga] An potiùs, harpaga. Tilebom. Sulpicor ſcribendum, apaga eſt, ab ἀπαγωγῆ, pro, fur eſt, aufert, abducit ſecum, quod poteſt. Niſi malis agapa, ἀγάπη (amor), quia ſequitur ſtatim apud noſtrum, Scintilla noli zelotypa eſſe. Porro ſic innueretur domino ſuo fuiſſe in deliciis ſubinde. Schefferus. Invenio in Gloſſario Plantin. ἀγάγης, ſua ſponte ſubjectus, adducens. ἀγάγας (Attica reduplicatione pro ἀγάγῃ) conducere. Quz huc quadrant, ut ex ſeqq. liquet. Reineſius : agaga eſt. intelligit πανύργον (callidum) & veteranum mancipium, omniumque numerorum, & conſumma-

ta malitiæ. Iſidoro agagola, agagula eſt lenocinator, pantomimus. Sweetſio 1 Analeſt. 8, placuit eſſe Germanicum gauckeler; ſed verius eſt formaviſſe hoc è Latino jocularior majores noſtros. In Conſtitut. Caroli M. caſtoarii, item cancolatores cum maleficis & incantatoribus nominantur.

4. stigma] MS. ſtigam.

5. Adcognoſco] Philoxenus : Adcognoſcit, ἀπὸ γνώσεως. Schefferus.

6. Cappadocem] Synecdochice pro venaliſ mancipio. Cicero poſt reditum in Senat. Cappadocem aliquem abreptum de grege diceret. Horat.

Mancipiiſ locuples eget artis Cappadocum rex.

Cappadocum rex i. mango mancipiorum. Plaut. Curcul. Cappadocem pro lenone dixit. Cappadoceſ item perjuriſ & infidelitate infameſ. Vnde tria peſſima Κ, Κρεſ, Κappadox, Κjlix. C. Schrevel.

7. nihil ſibi defraudat] nihil, i. e. non, adverbialiter. Terent. in Andr. nil me fallis. Sibi, dativ. eſt perſonæ nulli non Verbo aptus. Poſueram antè, ſe deſr. ſed nulla neceſſitas cogit, nimirum pro MSi, & Patav. nihil ſibi defraudat. Schefferus : nihil ſibi defraudat. Hoc verò eſt nullius precii. An ſcribendum, nihil ſibi detrahi audit? Audit laudeſ ſuas ſine fuco plenè integrèque celebrari. Sic jocò potuit dictum eſſe.

8. hoc enim nemo parentat] Hoc, ſcribe huic. Tilebom. Quid hic eſt parentat? Legerem divitiū, par eſtat, hoc eſt, hac re nemo eſt par, illi nempe Cappadoci. Schefferus. hoc e. n. parentat. Hòc eſt ablat. cauſæ, valetque propterea. Nimirum, a qui

R 4

ſe de-

tilla noli zelotypa esse. Crede mihi, & vos novimus. Sic me salvum habeatis, ut ego sic solebam ipsum Ammeam¹ debatuere, ut etiam dominus suspicaretur, & ideo me in villicationem relegavit. Sed² tace lingua, dabo panem. † Tamquam laudatus esset nequissimus servus lucernam de sinu fictilem protulit, & amplius semihora tubicines imitatus est, succinente Habinna, & inferius labrum manu deprimente, Ultimo, ³ etiam in medium processit, & modo arundinibus quassis choraulas imitatus est, modo lacernatus cum flagello⁴ mulionum fata egit; donec vocatum ad se Habbinas bastavit, portionemque illi porrexerat, † & ⁵ Tanto melior, inquit, ⁶ Massa dono tibi caligas. † Nec ullus tot malorum finis fuisset, nisi ⁷ epidipnis esset ad-

† Encolpius. † Habinna. † Encolpius.

lata,

se defraudat inopisque decedit, non est qui iusta persolvat. aut: non se soles defraudare, qui alteri parentat.

1. *debatuere*] pro MS. & Pat. *debatuere*. Schefferus: Gladiatorium est batuere, fitque baculis per imaginarium costamen. Sueton. Calig. 32. Mirmillonem à ludo rudibus secum batuentem. Hinc ergo *debatuere*, ut depugnare, debellare, ac similia.

2. *tace lingua*] pro MSi, & Patav. *t. linguam*. Filebom. *Tace linguam*, lego, sed *tens linguam*. Schefferus: Ratio postulat, *tace lingua*.

3. *etiam*] MS. &.

4. *mulionum fata egit*] i. fortunam vitæque genus cum fabulam representavit. Sic pro MSi, & Patav. *molionum fata* (Patav. *fato*) *egit*. Schefferus: *molionum fato egit*. Suspicio, *molionum fato egit*. Illud *fato* explico, sermone, loquelâ, clamore, nisi malis, *fatu*. Mulas voce agi notum est, & docet eleganter istos mulionum clamores vel unicus Claudianus, in Epigr. de mulabus Gallicis:

Absentis longinqua valent præcepta magistri,

Hæc sistit rapidas, hæc properare facit.

Lava jubet; lavæ deducunt limite grossum:

Mutavit strepitum, dexteriora potunt.

5. *Tanto melior*] Terent. Heaut. 111, sc. 2. *Tanto hercle melior*. Schefferus. *Tanto melior*, inquit. Laudandi formulam hanc primus apud Ovid. 14 Metam. v. 657, observavit exactissimus Gronovius, & simul inepto distichô, quod nullus manuscriptorum agnoscebat, Poëtam exoneravit l. 2 Observ. c. 21. Adhibuit eandem Seneca l. de Tranq. an. c. 15. *Laudemus toties dignum laudibus, & dicamus, Tanto fortior, tanto felicior! effugisti casus humanos, livorem, morbum*. Idem Ep. 31. *admirabor & clamabo, Tanto melior surge & respira*. Reinesius.

6. *Massa*] pro MS. & Pat. *massa*. Schefferus: *Massa*. servi nomen.

7. *epidipnis*] ultima pars cœnæ. Martialis xi Ep. 52.

Hinc seras epidipnidas parabit.

Schefferus. Reinesius in præf. Perpenfius cogitandum propono Doctis, quod observare videor in oeconomia sive dispositu Cœnæ hujus; esse in ea alia quædam, quæ Arbitrari ne quidem somnari potuit. Post recensita à veteri Petronio fercula, tanquam soluta cœnâ, aper prima magnitudinis adponitur, mox sua ingens tomaculis & botulis fartus, tum apophoreta, ad hæc vitulus elixus, & mattea, & secunda mensa. Cum autem mattez ultimum cœnæ conficerent, post tertium missum,

Lata, turdis filigine, uvis passis, nucibusque fartis. Insecuta sunt Cydonia etiam mala spinis confixa, ut echinos efficerent; & hæc quidem

sum, ὕστατον ἐπὶ πάνσι τοῖς φασγάνοις (& postrema omnium inferrentur) ut ex Athen. lib. 14 notum est; indeque Molpis Lacedæmonius μετῆρας exponit ἐπιδίπνιδας; qui factum ut (hic) epidipnis è turdis fartis filigine, uvis passis, & nucibus; & cydoniis confixis spinis, anserè altili, circaque pises & omnium avium genera demum adferatur? Non cadit in Petronium ea inficitia (nisi si eam simulare dicere lubeat, cum omnia hic sub fictione agantur) ut tres παραθήσεις seu missus cujusque coenæ, & præter hos epidipnida, quod patet è Mart. lib. 8 Ep. 32, martyas autem & epidipnida easdem esse ignoraret; sunt ista ab interpolatore, vel semidocto vel φιλοπαίγμονι (ludos amante) &c. Respondendo. Quamquam apud Ælianum Molp. Lacedæmonium μετῆρας, ἰπαιὶς bis l. 4, c. 8 exponentem legam. l. 14 μὲν τὸ δοκίμιον, τρεῖς ἐπιδίπνιδας, ἰπιδίπνιδας, παραθήσεις, &c. synonymice pro mensa secunda, vix ἐπιδίπνιδας, occurrunt. Quidquid tamen ejus sit, est discrimen martyarum, & epidipnidis saltem conceptus; illis materies, hæc tempus indigitatur. Res verò ita se habet. Accedente de coena sacri novendialis magna cum frequentia novo hospite Seviro Habinna collega & familiaris Trimalchionis, habita secum scintilla, cum jam coena libera ad apophoreta, & martyas seu mensas secundas, imò ipsum discessum & valedictionem osculumque imaginis Trimalchionis esset perducta: invitatur, post pauca, in horum gratiam Fortunata conjux Trimalchionis quæ hæcenus non accubuerat, datur non exiguum tempus mutuus colloquiis, ostentandis lautitiis, & poculis, usquedum Trimalchio *mensas secundas* (non alias, novas) i. mat-

tyas seu bellaria juberet adferri. Sic apud Virgil. 1 Georg.

Non ego te Diis & mensis accepta secundis

Transferim Rhodia.

Horat. 2 Serm. Sat. 2.

-- tum pensilis uva secundas

Et nux ornabat mensas cum duplices ficu.

Cic. ad Attic. l. 14. *Hæc ad te scriptis apposita secunda mensa.* Plin. l. 9, c. 35. *inferri mensam secundam jussit.* Et ap. Ælian. *matea & mensa secunda semper æquipollent.* Docta familia, quia martyæ jam antè obtinuerant, & pars forsan in repositoriis ante oculos adhuc stabant, altilium nimirum gallinarum pro turdis, & ovorum anserinorum pileatorum, *mensas secundas* hoc est novas mensas sublatis prioribus omnibus adfert, & insuper serobem minis ac croci tintam humi spargit. Ibi Trimalchio: *Poteram, inquit, hoc ferculo (altilium gallinarum, & ovorum pileatum) esse contentus, secundas enim (revera in jam mutatis, & antè appositis bellariis) habetis mensas: attamen coque) si quid belli habes adfer.* Sicque in secundis mensis, nova quasi, esto in uno missu, in honorem maximè novi hospitis instruitur coena. Tandem sequitur epidipnis, quæ quod reapse ultima pars coenæ, ac renovatæ consecrarium esset, inque multam noctem protracta, ac longè prioribus tragematibus magnificentior, id nominis meritò præ illis meruit. Sic ego, ubi Dn. Reinecius inficitiam fodicat, tantum non summam artem ipsissimumque Petronium invenio.

1. *turdis filigine*] pro MSi, & Patavin. r. *iligne.* Tilebom. Schefferus, & N. Heinsius.

2. *fartis*] MS. *fartsis* antiquè, unde *farsura*; nisi potius patulo libra-

R 5

rio

dem tolerabilia erant , si non ¹ ferculum longe ² monstruosius effecisset , ut vel fame perire ³ maluissimus . Nam cum positus esset , ut nos putabamus , anser altis circaque pisces , & omnium genera avium , inquit Trimalchio : † Quicquid videtis hic positum , de uno corpore est factum . ‡ Ego , scilicet homo prudentissimus , statim intellexi quid esset , & respiciens Aganemnonem : * Mirabor , inquam , nisi omnia ista defricta sunt , aut certe de luto : vidi Romæ Saturnalibus ejusmodi cœnarum imaginem fieri . Nec dum finieram sermonem , cum Trimalchio ait : † Ita crescam patrimonio , non corpore , ut ista cocus meus de porco fecit . Non potest esse pretiosior homo . Volueris , ⁵ de vulva faciet piscem , de lardo palumbum , de perna turturem , ⁶ de colo suis gallinam ; & ideo , ingenio meo , impositum est illi nomen bellissimum , nam Dadalus vocatur : & quia bonam mentem

† Trimalchio. ‡ Encolpius. † Trimalchio.

habet ,

rio nostro debeat , cuius calligæ , basiavit , xelotipa nunc viso .

1. ferculum] MS. fericulum.

2. monstruosius] Varro apud Gellium III , cap. 16 dicit , non recepisse hujusmodi quasi monstruosas raritates . Sic enim ibi habent , teste Vossio , libri veteres , & confirmat meus in membrana . Glossæ τετραπύδης , monstruosus , portentuosus . Tertull. de Resurr. c. 9. de posteritate monstruosum . Apulejus mirati monstruosæ asini delicias . Schefferus .

3. maluissimus] pro MS. & Patav. enalemus . compendium modo supra in MS. deficit .

4. Mirabor i. nisi , &c.] MS. pro Patav. Mirabar . Schefferus : mirabar , inquam . Hæc sic lego : mirabor , inquam , nisi omnia ista de fricta sunt . Plaut. Amphit. I , scen. I . Mira sunt , nisi invitavit sese in cœna plusculum . Petronius similiter , quamquam sensu contrario : non miror , si te populus lapidibus prosequitur . De fricta , puta re , quamquam mallet fricta . Glossæ : τριζαννίτην , frictum . Philoxenus : Fricta , τριζαννίτην . defricta . Vno verbo à defrico fricando purgo , ἀπὸ ψύχῃ . At MS. in m. al. defuncta . i. de cadavere , pars pro

toto : nam defunctum , more Græcorum , substantivè cadaver . Sen. defuncta nulli plantis revocantur .

5. de vulva] pro MSi , & Patav. bulla . Schefferus : de bulla . Quomodo , de bulla ? Puto fuisse , de bulba , hoc est , de vulva . Ita suprà fuit berbex , seu bervex , pro vervex . Nempe vulva porcæ in precio apud veteres ; & hic omnia de porca in sequentibus , lardum , perna , &c. .

6. de colo suis] i. intestino crasso s. pro MSi , & Patav. d. colapio . scribe , coliphio . Tilebom. de colapio . Hoc corruptum est . Num scribendum , de coliphio . Coliphium est genus panis , cuius meminerunt Plautus & Luvenalis , sicut quidem vulgò putant . At quid hic panis ? Rectius Salmasius , qui appellat partem animalis aridam maximè ac siccam , ut est semur , atque Græcis non καλύφια solummodo & καλῆνας , sed & καλῆπια dici , quod cum nostro convenit proximè . Schefferus . Sed cum perna ex qua turtur , coxam utramque posteriorem & priorem , partesque suis maximè aridas & siccas completatur , non video hic denuo colaphium posse repeti .

I. attu-

habet, ¹ attulit illi Roma unus cultros ² Norico ferro; ³ quos statim iussit adferri, inspectosque miratus est, ⁴ & nobis potestatem fecit, ut ⁵ mucronem ad buccam probaremus. Subito intraverunt duo servi, tamquam ⁶ qui rixam ad lacum fecissent; certe in loco adhuc amphoras habebant. Cum ergo Trimalchio jus inter litigantes diceret, neuter ⁷ sententiam tulit decernentis, sed ⁸ alterius amphoram fuste percussit. Consternati nos insolentia ebriorum, intentavimus oculos in praeliantes, notavimusque ostrea, pectinesque ⁹ à castris labentia,

‡ Enclipsis.

que

1. attulit illi Roma unus] Unus absolute, pro quidam, aliquis. ut supra, unus servus. pro MS. & Patavin. attulit illi Romam unus. Quamquam in MS. m finale τῆς Romam non expressè, sed tenuis compendii rectè virgulæ notulâ superne visatur, non ut aliàs indubie m, aut s in fine flexuose solet appingi. Tetigi autem suprâ, & deinceps pluries quàm speraveram observavi, etiam compendia MSi non semper significare sed inania esse; docebit editio utriusque Fragmenti, procul dubio cum compendiis. Schefferus: attulit illi Romam unus. Corrige, ut volebat Nob. Heinsius: attuli illi Roma munus.

2. Norico ferro] quod effoditur ex alpibus Noricis, in quibus venæ ferri optimæ. Plinius xxxiv, c. 14. Alicubi vena bonitatem hanc præstat, ut in Norico. Adde Martialem iv Ep. ad Lucium. Io. Schefferus.

3. &] MS. etiam.

4. mucronem ad buccam probaremus] Quomodo apud Suetonium in de Cl. Rhetor. cap. 6. Sextum Clodium jocosum legimus, Fulviam Antonii uxorem, cui altera bucca inflator eras, acumen sili tentare. Schefferus.

5. qui rixam ad lacum] MS. pro Patav. locum. Schefferus: rixam ad locum. Suspicio, scribendum esse, rixam ob lorum, putoque lorum illud intelligi, quo revinctam quisque ad collum fortè habebat amphoram. Nam loris suspensâ gestasse istæ onerosio-

ra, & res docet ipsa, & exemplum lecticarum, de quibus videat Electa Lipsii, qui voluit, nos quoque aliquando in de re Vehicularia monstrabimus.

6. sententiam tulit] sic videlicet, ut eâ se contentum redderet. Sic ferre consilium apud Martianum lib. 1.

Consilium vii ferre mœum. — Scheffer.

7. alterius amphoram fuste percussit] Crates auditori novitio Zenoni ollam lenticula coctâ plenam ferendam per Ceramicum tradiderat; cuius ministerii cum eum pudere animadverteret παλαιὸς τῆς βακτηρίας καὶ ῥάβδου τοῦ χυτοῦ (baculâ percutiens confregit ollam), Laert. lib. 7. Arsen. in apophth. Th. Reinesius.

8. à castris labentia] Illud castris hic ineptum est. Puto restu scribendum. Et fuere fictiles amphoræ, ut notum. Nisi malis, crustu. Interpres vetus Horatii à Cruquio editus: Crustas quando in semitino dicimus, fragmenta significamus. Schefferus. Quæ hic de rixantibus primum, & rejectâ sententiâ Trimalchionis mox praeliantibus servis narrantur, destinato sic consiliò acciderunt, ut à castris i. loco prælii, pro missilibus lapidum, ostrea, & pectines volitarent; potuitque fieri, ut vel instar castrorum aliquid subito emicaret servis pugnantibus, vel socii utrinque accurrerint. Aut si neutrum horum, nihilominus à castris rectè positum autumno ad significandum, sic ferociter

que collecta puer lance circumtulit. Has lauticias aquavit ingeniosus cocus; in craticula enim argentea cochleas attulit, & tremula, teterrimaque voce cantavit. Pudet referre quae sequuntur: 'inaudito enim more pueri capillati attulerunt unguentum in argentea pelvi, pedesque recumbentium unxerunt, cum ante crura, pedesque, talosque corollis vinxissent. Hinc ex eodem unguento in vinarium, atque lucernam liquatum est infusum. 'Iam coeperat Fortunata velle saltare: jam Scintilla frequentius plaudebat, quam loquebatur. cum Trimalchio: † Permitto, inquit, Philargyre, & Carrio, & 'si prafianus

† Trimalchio.

ter variaque arte pugnasse duos, quasi essent plures; intentatosque spectatorum oculos meruisse. Rectè etiam locus pugnae castra dicuntur, quandoquidem hoc quidquid erat per speciem rebellionis contigit, quæ non alibi frequentior quam in castris, aut stativis. Nec refert si duo solum fuerint; castra hæc innotuere per conflictum, eratque in conspectu Trimalchio imperator, qui tunc partem exercitus secum habebat, pars officium faciebat. Fustibus denique & saxis pugnare, antiquus bellandi modus.

1. inaudito more &c.] Quomodo inaudito? Athenis quidem mos fuit, καὶ τὰς πόδας τῶν τελευτῶντων ἐν αὐλαῖς μύρον (etiam pedes in deliciis viventium unguentis illinere), præbaturque à Cephisodoro, Kubulo, Antiphane & Anaxandride Athen. l. 13 extr. de Arabibus, Syris, & Babyloniis alii. At etiam Romæ usitatum id: Vidimus inquit Plinius l. 13 c. 3, etiam vestigia pedum tingi (unguentis), quod Othonem monstrasse Principi Neroni ferebant. Inauditum igitur dixerit pro eo quod novum eo tempore & primum receptum. Th. Reimsius.

2. corollis vinxissent] MS. corollis v. Patav. edit. coronis junxissent. Schefferus: coronis junxissent. Scribe, etiam Nob. Heinssii sententiâ, vinxissent. Horatius 1 Carm. 7.

Tempora populeas fertur vinxisse coronas.

3. Iam coeperat Fortunata velle saltare] i. e. jam saltare coeperat. Peculiaris Verbi velle ratio, ut adjunctum alteri verbo faciat pleonasmum, & sit superfluum. Lucetio familiaris iste usus ejus: ut l. 2.

— indicium mortalibus edunt

Insidiæ maris insidias virefque delumque Vt vitare velint.

Et mox:

— — — prædicere ut armis

Et virtute velint patriam defendere terram.

Tibullo l. 1 El. 2. Vidi ego... manibus canas fingere velle comas. Macrob. 5 Sat. 17, locus dignus est, ut enim velimus altius intueri. & Iacobus Benevent. c. 75, Deus credita cum repetis, nemo dolere velit: nim. ut bonæ fidei debitor, reddere non doleat, aut graveatur. Ruinarius.

4. si prafianus] MS. & Patav. si prafimanus. Schefferus: & si prafimanus. Corrige: & si prafianus es. Docent sequentia abunde, ubi de prafinæ factionis victoria. Prafianus, qui prafinæ favet factioni. quamquam fortè rectius sit, prafianus. Antonius vita sua: Τὸ πᾶσι μεμασμένος, μὴτὲ Βενετιανός (neque prafianus, neque venetianus). Neronem mirum quantum favisse factioni prafinæ res est notissima vel ex Suetonio. Io. Schefferus.

1. dic

fiatus es famosus, ' dic & Minophile contubernali tua discumbat. † Quid multa? pene de lectis dejecti sumus, adeo totum triclinium familia occupaverat. Certe ego notavi super me positum cocum, qui de porco anserem fecerat, muria, condimentisque fortentem. Nec contentus fuit recumbere, sed continuo Ephesum Tragædum cepit imitari, & subinde dominum suum sponsione provocare, ' Si prafinus proximis Circensibus primam palmam. ' Diffusus hac contentione Trimalchio: † Amici, inquit, ' & servi homines sunt, & aque u-

† Encolpius. † Trimalchio.

num

1. dic M. tua] MS. pro Patav. d. M. tua. Schefferus: dic & Minophile Suspisor scribendum, Minophilo.

2. cocus continuo Ephesum Tragædum cepit imitari] Librarius more suo transponens literas dedit Ephesum: quem sine omni dubio Petronius omnis antiquitatis; si quisquam peritus, Thespim dixerat tribu Icarientem, æqualem Soloni:

Ignotum tragica genus invenisse Camæna
Dicitur & plaustis vexisse poemata
Thespis,

Qua canerent agerentque peruncti faci-
bus ora,

inquit Horatius art. Poët. v. 275. Imitatus autem Thespim cocus ed quod esset personatus vel quovis modo velata facie: cuius rei inventor Thespis. Personatus autem ideo, ut liberius agere posset cum domino, cum quo discubuerat. Th. Reinesius.

3. Si prafinus — primam palmam] sc. obtenturus, vel retulerit. Tilebomenus: In his procul dubio quidpiam deest. Sufficiet-ne si legas: si Prafinus sis, agebat, nonne proximis Circensibus primam palmam habebis?

4. Diffusus] An liberior, effusior factus, ut ad animum referatur? Sic diffusionem animi dixit Seneca de Vita beata cap. 5. Inclino ed potius, ut accipiam pro confusus, quod habet infra in re non absumili: qua voce confusus Trimalchio. Io. Schefferus:

5. & servi homines sunt] Si ab uno homine, quem Deus finxit, oritur,

certè consanguinei sumus, inquit Laët. 6 div. Inst. 10; eadem omnibus principia, eademque origo, L. Sen. 3 de Benef. 28: Quintil. Decl. xiiij: & Iulian. in Ep. ἀνθρώπου ἀνθρώπου καὶ ἰκάν καὶ ἀκάν πῶς ἐστὶ συγγένης (homo omnis volens nolens alteri est cognatus). Hinc illz de servis humanè habendis præceptiones Sapientum, Philomoni, Catonis l. 4 Dist. 44: S. Barnaba in Epist. Sen. Ep. 47. & Leges Potestatum. Aureus in hoc M. Seneca Contr. l. 7, Declam. 6: L. l. 1 de Clem. c. 18. & Isidorus Pelusiota l. 1 Ep. 471, τοῖς οὐκ ἐταῖς γενεῶν ὡς ἰσχυροῖς. ἀνθρώποι γὰρ εἰσι καὶ ἡμεῖς ἢ γὰρ ἐκ λήθης, ἢ τυχὸν πολέμου, ἢ τυραννίδος ὅλων τῶν ἐπινοουμένων κτήματων. ἀλλὰ οἱ πάντες ἐν ἰσχυρῇ καὶ τῇ φύσει, καὶ τῇ μελέσει καὶ σοφίᾳ (Servus cupidum ut nobis ipsis; homines enim sunt, ut nos, quas quidem occupatio, alea belli, tyrannus armorum inter possessiones deputavit: sed, & natura unum sumus, & fide, & futura causa ditione). nim edm ad exitum ventum est, omnes in aquo sumus. Philosophaster Trimalchion, qui Philosophum se nunquam audivisse gloriatus infra, & schola Stoicæ istud sublegit, uti & alia quædam, inprimis istud πρὸς παρὰ ἑῶς (de cæptis) supra, quod optime intelligi potest è Ciceronis ad Patrum Ep. 22 lib. ix. Reinesius.

6. unum lactem] Plaut. Bacch. v, scen. 2. nec lactem, nec lanam ullam habent, Schefferus.

2. aquam

num lactem bibunt, etiamsi illos malus fatus oppresserit: tamen me salvo cito ¹ aquam liberam gustabunt. Ad summam, ² omnes illos in testamento meo manumitto. Philargyro & fundum lego, & contubernalem suam. Carrioni quoque insulam, & vicesimam, & lectum stratum. Nam Fortunatam meam heredem facio, & commendo illam omnibus amicis meis: & hæc omnia publico ideo, ut familia mea jam nunc sic me amet, tamquam mortuum. † Grattias agere omnes indulgentiæ cœperant domini, cum ille oblitus nugarum exemplar testamenti jussit adferri, & totum à primo ad ultimum, ingemisciente familia, recitavit. Respicens deinde Habinnam: ‡ Quid dicis, inquit, amice carissime? edificas monumentum meum, quemadmodum te jussi? Valde te rogo, ut secundum pedes statuæ meæ catellam ³ pingas, & coronas, & unguenta, & ⁴ peractas omnes pugnas, ut mihi contingat tuo beneficio post mortem vivere. Præterea, ut sint ⁵ in fronte pedes centum: in agrum pedes ducenti.

† Encolpius.

‡ Trimalchio.

¹ Omne

1. aquam liberam gustabunt] liberabuntur ex servitute. Ovid. 1 Amor. El. 6.

— Sic unquam longa relevare catenâ,
Nec ibi perpetuò serva bibatur aqua.
Schefferus.

2. omnes illos in testamento meo manumitto] Hæc plena libertas erat non minus quàm illa quæ apud Consilium, aut apud Consulem, ProCos. Prætozem, Præsidem provinciarum, Legatumve Cæsaris, vel alium magistratum, cui hujusmodi jus esset, manumissione conferebatur, l. 5, 7 D. de Manum. vind. l. 4 C. de Vind. lib. & apud Conc. manum. Eadem vocabatur jussa, vindictæ impositione munita, l. 2 C. Si adversus libert. & quidem pro tribunali; à qua differebat data inter amicos: quam nominat Cajus Inst. l. 1. & Sen. l. de Vita beata c. 24. & altera per mensam dicta, quando libertatis capiendæ gratiâ servus convivio domini adhibebatur; & de hac explicanda sunt verba auctoris initio hujus fragmenti: Venerat jam tertius dies, id est, expectatio libera cœna:

nim. qua dominus liberam aquam gustaturos esse hic promittit. Reinsius.

3. pingas] Hoc suspectum est. Fuit nempe lapidarius Habinnas, uti liquet ex superioribus. at lapidarii non pingunt. An legendum, *finças*? nil definitio. Schefferus. *pingas*. Elegantior causâ dictum. Et sunt valde cognatæ hæc artes, sine, & forma. materiâ differunt.

4. peractas] pro MSi *petraitiu*, & Patav. *petraitiu*. Schefferus: *petraitiu* omnes pugnas. Mallet pro, *petraitiu*, quod est nihili, *peractas* omnes pugnas. Quomodo apud Virgilium sunt *peracta* cades, apud Ovidium, *peracta* bella.

5. in fronte] Putes rectius, *in fronte*, quia sequitur, *in agrum*. Sed sic & Inscriptio vetus apud Gruterum p. 851. & Horat. 1 Sat. 8.

Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum.

Schefferus. Sensus verborum: Locus sepulturæ ubi tu Habinna mihi monumentum es statuturus, habeat in fronte

Omne genus etiam pomorum volo sit circa cineres meos, & vinearum largiter. Valde enim falsum est, vivo quidem domos cultas esse: non curari eas, ubi diutius nobis habitandum est; & ideo ante omnia adjici volo: HOC. MONUMENTUM. HEREDEM NON. SEQUATUR.

Ceterum erit mihi cura, ut testamento caveam, ne mortuus injuriam

fronte i. ea parte quæ viam publicam spectat centum, in agrum i. quæ agros conjunctos habet ducentos pedes. Sic ferè Dionys. Lambinus ad adlata verba Horatii l. i Sat. 8.

1. *Omne genus etiam pomorum*] pro MSi, & Patav. o. g. enim *poma*, MS. *pomorum*. Reinesius: *Omne genus enim poma*. leg. *omne genus etiam*: quod respondet præmissis modo *praterea*, ut sit loco συνδέσµως (conjunctionis): nim. istud volo, & hoc quoque. Solet alias τὸ enim abundare cum singulari gratia sermonis; ut in istis Plauti Persa a. 2, sc. 2, v. 45. P. Malè operam locas. S. qui? P. Quia enim nihil amas, cum ingratis amas. & Terentii Andr. a. 5, sc. 2, v. 4. Imò enim nunc quàm maximè ab te postulo atque oro. Sed hic locum non habet ea figura παράληψις (vocis vacantis, abundanti); sequitur enim proximo membrò orationis: *Valde enim falsum est*. Pro *poma* verò legendum *pomona*. Pomona est quod Græcè ὀπωγόν, id est omnis generis fructus edules, qui autumnò maturescunt, Solinus c. 22 de Thule: *larga & diutina pomona copiosa est*: quod Dicaarchus de Bæotia esse ἰχθυόεντες καὶ θηροῖς ἀντίοις ἀφρονος dixit. Vult igitur arboretum vel pomarium circa monumentum suum instrui, esseque ibi vinearum largiter. Maceris, muris, septis, sepulcra claudi, ornari etiam ædificiis pertritus est; hortos iisdem adiacere & addici adparet ex Inscr. Gratianensi 12, DCXXX. in qua Hermes quidam, hi horti, inquit, uti optimi maximique sunt cineribus serviant mei: ex horum rodito Curatores vescantur na-

tali meo, & rosam prabeant in perpetuum. De vinels testatur lapis Sancti Andreeanus, quem V. C. Carolus Sponius Med. Collegiatus Lugdun. in Sequanis mihi descripsit; in eo proficitur Rufius quidam Satyrus, quòd suæ suorumque memoriz ædificium cum vinea & muris, & ad tutelam ejus & ad coenam omnibus incolis ponendam KL. Febr. sicuti & rudecam in opus, sc. vineæ, addiderit. Nim. siebant ista tam in tutelam, custodiam cultumque monumenti, ut id integrum præstaretur, per sumptus refectiōni necessariis, quàm ut è proventibus annuls constitutæ profusiones, erogationes, & sparsiones missilium exhiberi possent; ut pluribus doceo Comm. ad 112 Clasis vj. Schefferus: *poma*. Suspiciatur Nob. Heinsius, *pompe*. Quid? si *pomi*. Sane arbores ad ornatum sepulchrorum adhibuisse, docent veteres. Vide Meursium in Funere c. 41, ubi de buxo & palmitre. Augusti Mausoleum circa alnos habuit, ut Strabo auctor est lib. v. Postremò Vlpianus l. xde sacra ff. de Contr. Empt. nominatim intra maceriam sepulchrorum loca plura hortis, vel ceteris culturi servata commemorat.

2. *falsum est*] Non concoquo! mallem, falsum. Cicero 11 de Orat. *Malde haeridentur: & hercle omnia, quæ à prudentibus, quasi per dissimulationem non intelligendi, subabsurdè falsèque dicuntur*. Schefferus. *falsum est*. Id est vanum, quodque veram humanitatis considerationem, & prudentiam agendi mentitur.

1. annulis

juriam accipiam : preponam enim unum ex libertis sepulcro meo ,
custodie causa , ne in monumentum meum populus cacatum currat .
Te rogo , ut naves etiam monumenti mei facias plenis velis euntes :
& me in tribunali sedentem pretextatum , cum ¹ anulis aureis quin-
que , & nummos in publico de sacculo effundentem ; scis enim , quod
epulum ² dedi , et binos denarios : ³ facias , si tibi videtur , & triclinia : fa-
cies & totum populum sibi suaviter facientem . Ad dexteram meam
⁴ ponas statuam Fortunata mea columbam tenentem : & catellam
cingulo adligatam ducat : & Cicaronem meum : & ⁵ amphoras
copiosas , gypsatas , ne effluat vinum : & unam licet fractam sculpas ,
& super eam puerum plorantem : horologium in medio , ut qui , quis
horas inspiciet , ⁶ velit , nolit , nomen meum legat . Inscriptio quoque
vide diligenter si hac satis idonea tibi videtur . ⁷ C. POMPE-
JUS. TRIMALCHIO. MAECENATIANUS
HIC. REQUIESCIT . ⁸ HUIC. SEVIRATUS
AB-

1. anulis] Antiquè pro annulis . Ve-
teres enim consonantes non gemi-
nabant .

2. dedi , & binos] pro MS. & Pat.
d. b. Schefferus : epulum dedi binos de-
narios . Conjectio hinc omissa videtur .

3. facias] MS. faciatis ; si non fa-
ciatur , quod quidem confirmat se-
cunda collatio Romæ instituta : sed
nihil opus tantum hujus compendiis
tribuere : cui ead. p. in zemescente , gi-
psadas , aliæque clarè scripta objiciam .

4. ponas] MS. Patav. pones .

5. amphoras copiosas] vinò refertas .
Quomodo Petronius in editis : For-
tunam copiosam cornu abundanti dixit .
Schefferus .

6. velit , nolit] Seneca in Apol. Ve-
lit , nolit , necesse est illi omnia videre .
Idem .

7. C.] Cajus , vel Gajus ; ut patet
ex superioribus .

8. HUIC. S. ABSENTI] Re-
nesius : Titulus , quem sepulcro suo
imponi voluit gloriosus iste verbero
Maecenatius prorsus ad formam
prisci ritus factus est , accuratus &

venustus ; at clausula VALEXTU
testatur de seculo non optimo , ut
ἐπεὶ οὐκ αὖτε (subintroducitur) videri
possit ; priora enim interim ipsius
Arbitri sunt ; qui consonant cum
antecedentibus quibus hunc homi-
nem descriperat . Dixi quæ debebant
plura Comm. ad Inscr. 14 Cl IV. Cæte-
rum τὸ PLUS (in seqq.) pravum
est : leg. PIUS . FORTIS . FIDI-
LIS . Pietatis laudem sibi rapit scele-
ro , cujus ne micam quidem habe-
bat , nec enim usquam dicitur Deos ,
sacra , templa curasse ; fortitudinis , nim.
ejus in tricliniis & cubiculis : in præ-
teritis annos se retro agens & validus in
voluptatibus quasi juvenis exultabat :
fidelitatis , quam in custodiendis ,
quæ domini incuriâ & stupore cle-
perat , adhibebat , quippe παλαίτεχνος
(olim servus) . Et hæc quidem possunt
sub schemate dicta capi ; istud autem
è vero quod NUNQUAM PHILO-
SOPHUM AUDIVERIT : quippe
osor erat omnis liberalis doctrinæ ,
litteris pueros inquinari & satyros reddi
delirabat , prius non Maecenatius .

HUIC

ABSENTI. DECRETUS. EST. CUM. POSSET. ¹ IN. OMNIBUS. DECURIIS. ESSE. TAMEN. ² NOLUIT. PIUS. FORTIS. FIDELIS. EX. PARVO. CREVIT. ³ SESTERTIUM. RELIQUIT. TRECENTIES. NEC UNQUAM. PHILOSOPHUM. AUDIVIT. VALE. ET. TU. † *Hæc ut dixit Trimalchio, flere cepit ubertim;*

† *Ensculpus.*

HUIC SEVIRATUS. Auger splendorem hominis, absenti decretum fuisse honorem, tanquam fugienti irrogassent. Eadem vero ratio Seviritatis sic collari, qui GRATUITI, i. e. gratiæ pro meritis referendæ, in lapidibus frequentissimi: ad 99 Cl. 1.

1. IN. O. DECURIIS.] Intellegendæ sunt Decuriæ Quinquæ, in quas digesti erant, quos Prætores Urbani & Civium potioribus, ut essent Iudices causarum planarum minutarumque legebant. Earum unam fuisse Senatoriam è *Cicer. 1 Verr. observamus. Vocabantur illi ita lecti, missique in peculiare album Seletti, Seletti Iudices, Indices de Selettis, Indices Seletti ex v Decuriis; ut ostendo ad Inscrip. 113 Cl. vj. In sacris multa eorum mentio est; in libris, nisi si apud Ciceronem & Senecam non fere reperiuntur. In Coloniais & Municipiis legisse tales videntur Duumviri consensu Populi; vel etiam argumento 3 CCCCLXXV; & 2 MXCIX apud Gruteram, Ordo Decurionum, Augustalium, & Plebs universa. Th. Reinesius.*

2. NOLUIT. PIUS. FORTIS.] Sic nimirum Dn. Reinesius, pro prioribus: NOLUIT. PIUS. FORTIS. FIDELIS. EX. Nec MS. errore hic caret, ubi sic legitur: esse, *lumen voluit plus fortis fidelis ex.*

3. SESTERTIUM. R. TRECENT.] Divitiarum famam aucupabantur etiam vilia capita. Sup. de servo, *quinquaginta milibus existimant mortuum.* Stolidum autem maxime, quod sum-

nam patrimonii titulis sepulcralibus inferri curarent. Fecerat nostro similis Staberius, qui testamentò id cavisse, constituta in hæredes poenà nō parerent, & quantum quisque accepisset in marmore faterentur, dicitur. Præstat de eo audire *Horatium 2, Sat. 3* ita philosophantem:

— — quid ergo

Sensit, cum summam patrimonii insculpere sazo

Heredes voluit: quo ad vixit, credit ingens

Pauperiens vitium ex cavet nil actius, ut si

Fortè minus locuples uno quadrante periret

Ipse videretur sibi nequior. —

nim. solum divitem clarum, fortem, justum, sapientem & regem, & quicquid volet, futurum; in pauperem ista nequaquam cadere existimaverat. *Reinesius. Trecentis Sestertium, i. e. trecenties centena millia sestertium, seu Philippicorum 750000. I. Lips. Hæc verò summa nequaquam respondet schemati ejus eorumque quos in Satyrico Arbitr. principaliter agit, ut tot locis animadvertere fuit, quorum aliquot tetigi ad verba, nisi quis Corinthum habeat. Et sestertium trecenties tullam myrrhinam Arbitr. moriturus fregit, quò mensam Neronis exheredaret, ut prima p. habuimus; sestertium trecenties etiam Titus, supra in Fragmento hoc, filio suo reliquit; sestertium trecenties, infra, commune ditescere cupientium votum fuisse, totidemque Eumolpum*

tim; flebat & Fortunata: flebat & Habinnas. tota denique familia, tamquam in funus rogata, lamentatione triclinium implevit. Imo jam coeperam etiam ego plorare, cum Trimalchio: † Ergo, inquit, cum sciamus nos morituros esse, quare non vivamus? Sic vos felices videam, conjiciamus nos in balneum, meo periculo non poenitebit. Sic calet tamquam furnus. † Vero, ³ vero, inquit Habinnas, de una die duas facere nihil malo: † nudisque consurrexit pedibus, & Trimalchionem ⁴ gaudentem subsequi. Ego respiciens ad Ascylton: Quid cogitas? inquam; ego enim, si videro balneum, statim exspirabo. ⁵ Assentemur, † ait ille, & dum illi balneum petunt, nos in turba exeamus. † Cum hac placuissent, ducente per porticum Gitione ad januam venimus: ubi canis catenarius tanto nos tumultu excepit, ut Ascyltos etiam in piscinam ceciderit: nec non ego quoque ebrius,

† Trimalchio. † Habinnas. † Encolpius. † Ascyltos. † Encolpius.

pum in Africa fundis habuisse, quin Trimalchionem uno naufragio trecenties HS. amisisse, nec sensisse deprehendemus, ut raceam Seneca mensas. Sic verò exacta arte hæc celantur. Dicemus tamen *Sestertium Trecenties reliquisse*, poni pro perfectissimis divitiis quales votis Trimalchionis mortalium ditissimi respondebant, ut patet ex jam dictis.

1. quare non vivamus] Petronius in editis:

Sic erimus cuncti, postquam nos aufert Orcus:

Ergo vivamus, dum licet esse bene.

Schefferus. Vibius Gallus Rhetor apud Senec. Contr. 14. Conviva certè tui dicunt, Bibamus: moriendum est. Th. Reinesius.

2. conjiciamus] Petron. in editis: in eundem locum me conjeci. Schefferus. A corna Trimalchion ad convivas dicit; conjiciamus nos in balneum. Est contra morem Romanorum hoc, qui loti cornitarunt: Suprà. Sed meminimus à Petronio hic describi hominem ἰξούρητον, πικρὸν, αἰσχρογύον, αἰσχρομύον, ἀπαύγον (non-hominem, præter & contra commensationem mo-

rem agentem, sibi placentem, aliis misceri nolentem) & prorsus sui sensus. Reinesius.

3. vero &c. nihil malo] Scio, apud Cicéronem in de L. L. 1; & Terent. Adolph. 111, sc. 2, illud vero poni etiam ab initio periodi; sed hic vel repetitio demonstrat, esse legendum, vere, vere. Respondetque hoc superiori, non poenitebit. nihil malo. Sulpicio est, scripsisse nostrum, nihil metuo, i. e. non metuo, non adversum mihi est. Sic Terentius, nihil audio ipsum. Schefferus. Verò, hic est verè. Gellius: Veròne an falso, incertum. & refertur ad præcedens, quare non vivamus? hoc sensu: Verè, verè: cum sciamus n. m. q. n. vivamus? ego certè meo locò nihil malo quàm tecum, o Trimalchio! de una die duas facere. ...

4. gaud. subsequi] gaudentem L. leg. gradientem, gradus moventem ad balneas. Reinesius. Subsequi, puto rectè se habere, ponique pro subsequi caput, vel subsequenabatur, notissima narrationum figurà. Io. Schefferus.

5. Assentemur] MS. in marg. assentem, al. absentem. Id verò est quod in præcedentibus monui, notas hu-

ebrius, qui etiam pictum rimueram canem, dum natanti opem ferro, in eundem gurgitem tractus sum. Servavit nos tamen atrienſis, qui interventu ſuo, & canem placavit, & nos trementes extraxit in ſiccum. Et Giton quidem, jam dudum se ratione acutiſſima redemerat à cane; quicquid enim à nobis acceperat de comæ latrante ſparſerat, at ille advocatus cibo furorem ſuppreſſerat. Cæterum cum algentes utique petiſſemus ab atrienſe, ut nos extra januam emitteret: † Erras, inquit, ſi putas te exire hac poſſe, qua veniſti. Nemo unquam convivarum per eandem januam emiſſus eſt. alia intrant, alia exeunt. ‡ Quid faciamus? homines miſerrimi, & navigenis labyrintho incluſi, quibus lavari jam cœperat notum eſſe. Ulro ergo rogamus, ut nos ad balneum duceret. projectique veſtimentis, qua Giton in aditu ſiccare cepit, balneum intravimus, anguſtum ſcilicet, & cifterna frigidaſia ſimile, in qua Trimalchio rectus ſtabat;

† Atrienſis.

‡ Encolpius.

jus non perinde magni faciendas.

1. etiam] MS. pro Patav. &.

2. ſe ratione] pro MS. & Patav. ſervatione. Schefferus: ſervatione acutiſſima. Puto hic, ſe ratione acutiſſima, ſcribendum eſſe. Sanè ſe requirit ſequens redemerat, quod cum aliter vocabulo malè junctum peperit præſentem leſionem.

3. latrante ſparſerat] cani objecerat. Horat. I. I. Carm. 15: Deſine.

— ſtellis nebulam ſpargere candidis.

de latrante diximus ad Phædrum noſtrum, Ia Schefferus.

4. advocatus] MS. pro Patav. evocatus. Schefferus: evocatus cibo. invitatus, allectus. Ita Silius lib. VII.

Evocatè liquidis piſcem penetralibus eſcà.

Reineſius: Evocatus, leg. revocatus à lacratu, demulſus offerum jactu.

5. Nemo convivarum per.] Reineſius: Veteribus Sapientibus eſt traditum, Portam ingredi neſci qua exietis; apud Cal. l. 4. Ann. c. 7. alio verò ſenſu. Neque in balneo licebat exire quàm ingreſſi fuiſſent. Luc. in Hippia Anaximander præſens am. in tunc deſ. cui-

τῶν οἰκῶν, αὐτὸς ἐπαγγέλλει (loco tibi non licet eadem domus parte egredi).

6. cœperat notum eſſe.] Credo, quia in piſcinam ceciderant. Sed non diſſimulabo, videri legendum, notum eſſe, propter algorem nempe, ut ſe balneo calfacere. Schefferus, Quibus lavari jam cœperat notum eſſe. Mens eſt: Quid faceremus, labyrintho incluſi, caſu paulò ante lavati & adhucdum algentes; balneum ulro intramus ſic jubentè neceſſitate. Hoc nondum eſt notum: obſtat enim vel dimidia parte miſerrimos dici, quòd non potuerint emitti.

7. rogamus] MS. rogamus.

8. Trima, rectus ſtabat, ac ne ſic quidem &c.] Locus ſanè obſcurus; quem tamen diſtinctione juvi, cætera ſine mutatione ſic capiam: Trimalchio, rectus nimirum nudus ſtabat, ac ne ſic quidem inſuper (vel juxta, zquè, &c.) per. e. 4. l. eſſugere i. evitare. Affectionem hic licet generaliffimè accipiamus prout etiam verba complectitur, ut in gratiarum actio. Cic. pro Planco: Quamquam à te nullam gratiarum actionem exſpectabam. & ipſum agere, eſt gerere.

bat ; ac ne sic quidem putidissimam ei actionem licuit effugere : Nam nihil melius esse dicebat , quæm ¹ sine turba lavari . Et eo loco ² ipsi aliquando pistrinum fuisse . Deinde , ut lassatus consedit , invitatus balnei sono diduxit ³ usque ad cameram os ebrium , Et cœpit Menecratis cantica lacerare , sicut illi dicebant , qui linguam ejus intelligebant . Ceteri conviva circa labrum manibus nexis currebant , Et ⁴ gingilismo ingenti clamore exsonabant : alii autem , aut restrictis manibus anulos de pavimento conabantur tollere : aut posito genua cervices post terga flectere , Et pedum extremos pollices tangere . Nos dum alii ⁵ sibi ludos faciunt , ⁶ in solio , quod Trimalchioni paraba-

tur

gerere . Reinesius : ac ne sic quidem . Sensus poscit ut deleamus negativam & legamus : ac sic quidem put. ei act. licuit effingere : nim. quodd nudus in turba stare & lavaret . Habebatur hoc autem inter Romanos flagitium , Cicer. 9 Ep. 22 ad Patum .

1. sine turba l.] Nimirum quasi erectus & nudus stans , tamen in turba lavari erubesceret . Hæc est illa put. actio . Reinesius : Sensus postulat etiam hic , ipsaque ratio fabulæ , ut legamus , in turba ; vocaverat enim convivas suos ad balneum , habebatque inde συλῶντες (simul lavantes) plures .

2. ipsi] MS. & Pat. ipso . Schefferus : eo loco ipso . Mallet Nob. Heinsius , ipsi .

3. usque ad cameram . Et cœpit Menecratis] Cameram sup. dixit pro teatro , laqueari . seu tabulato supero triclinii : hic oris pars superior ὁ ὑπερῶν convexa seu fornicata intelligenda est , quæm Græci οὐρανόν , Poll. l. 2 , & ὑπερῶν , Latini palatum vocant . Cæterum inter characteres rustici habet Theophrastus c. 5 τὸ ἐν βαλνείῳ αἰσῶν (in balneo canere) . Vidimus nos , qui sub novacula modò caneret modo sibilaret , asfo scil. ore ; erat autem quinquaginta annorum puer . De Menecrate citharædo , caro Neroni Aug. Suet. cap. 30 nihil curandum est ; Mæcenatis , qui mol-

litem vestitu , incesu , victu cæterisque etiam in stilum admiserat , carmina intelligenda sunt ; quorum aliquot libros conscripisse ferunt ; qui fragmenta ejus cum soluta tum ligata orationis collegerunt ; extant multa apud Senecam , qui in hominem ambiguus est : Ep. 19 , 101 , 114 , 120 . Benè , Mæcenatis cantica blateravit ἀπὸν (rejecti) & interfecti pudoris nebulo , qui Mæcenatium se quoque præscripsit in tabula , quæ suprema ejus contineret , cum tamen Mæcenati litteratorum fautori esset dissimilimus . Reinesius . Menecrates , poeta Comicus . Suidas .

4. gingilismo] pro MSi , & Patav. gingiliphis . Schefferus : gingilipho . Suspicio gingilismo scribi oportere . Helych : γελῖστος μὲς , γαργαλίστος δὲ πὸ χειρῶν , γέλως (gingilismus , titillatio ex manibus , risus) .

5. sibi ludos faciunt] Versus vetus apud Varronem , citante Nonio in Cernuus . Sibi pastores ludos faciunt cernui . Io . Schefferus .

6. in solio quod T. parabatur] MS. & Patav. edit. i. solo q. T. periiapat , sed MS. in m. al. parabatur . Solium est vel thronus , vel vas balneare ; de utroque inferius , priore quidem significatu hic in Fragu. de posteriore in editis ad verba , circa solium sedentibus . Possis in utraque accipere significatione , propendeo tamen ad priorem .

Descen-

tur descendimus. Ergo ebrietate discussa in aliud triclinium ducti sumus, ubi Fortunata disposuerat lauticias; ita ut supra, lucernas, aneolosque piscatores notaverim: & mensas totas argenteas, calidi-

Descendimus in solio, i. in loco h. e. locum qui solium continebat, ut Virgil. *vina coronant i. crateres*: metonymià contenti pro continente. Schef-ferus: in solo, quod Trimalchioni periiapatur. Videtur corrigendum: in solio, quod Trimalchioni per duos aptatur, descendimus. Illud in solio descendimus, simile est in balneo sequi, quod initio habuimus. Per duos autem censeo, quia post per in voce periiapatur sequuntur duo i, quæ puto esse numeralia. Solium aptatur, ut convivium aptatur apud Pomponium Nonio teste. Naves aptantur apud Sueton. Tib. 94. Reinesius: In solio quod Trimalchioni periiapatur. Vera scriptura, pyriabatur, i. e. calefiebat, accendebatur pro Trimalchione. Πυρᾶν & πυρᾶζην, ἀπὸ πυρὸς (ἀπὸ ἰγνῖς) Græci dixerunt pro eo, quod Latini fovere, fomentare, calorem exterioris inducere. Πυρῆν suffire, suffo-πυρᾶστος fomentum sive sicum, sive care. Πυρᾶ & humidum, una ἑρπῆ-πειῶν medicarum & multi usus. Vetus & bonum istud Græcum Latino-Barbari suum fecerunt, dixeruntque pro sumta licentia pyriare. Sylvar. Pand. c. 578. Pyriare, fomentare, evaporare, (in edit. pyriase fortè è πυρᾶστος) pyriasis fomentatio, evaporatio. Vocarunt etiam σπῆσσαν cùm membra suffumigantur vel fumum & calorem per embolum excipiunt: est apud Gmain. tr. de agr. matr. cap. 5, 17, 22. & l. de baln. c. 4. indèque verbum σπῆσαι, id est, vaporare. Gilbertus Pract. P. 7. de hydr. matr. Stuphetur eum decolito diversarum herbarum: quod Græcis ὑμῖαν & ὀποῦμῖαν. Per solum autem vel solium, quod pyriabatur Trimalchioni, intelligenda est cella sudationis assæ, in quam loti se conferebant, ut vaporis calidi ad-

pulsu corpora exsuctis humoribus otiosis deplerentur & ad convenientem siccitatis temperiem redirent; eadem vaporarium, astuarium; veteribus Celsi & Virruvio Laconicum, etiam caldarium; Luciano in Hippia, ubi de partibus balnearum, ἡπῆ-μεθ ἑρπῆος οὐκ ἔμεθε (colla leviter calida).

1. Ergo ebrietate discussa] Hiant ista, quia desunt quæ in pyriaterio, in quod descenderant, contigerint & quomodo exierint. Ea verò ipsa quæ supplere debuit ille, qui integrum cum suis fabulis, ludis, & lavationibus convivium nobis dare posse existimavit, & Petroniano texto suos subinde pannos non quidem vetustate commendabiles illos, sed novitate barbara solum spectabiles adsuit. Reinesius. Fallitur subinde, quod pace venerandi senis dixerim, ut vel ex præcedente Nota liquet.

2. aneolosque piscatores] Quid hic faciunt piscatores? num & illi inter lauticias muliebres? Fateor me hæc non expedire. Schefferus. Lautitia sunt mundities, aut magnificentia in vestitu, ac epulis. Festus, Vossius, alii. Notavit hic Encolpius supra, lucernas, & aneolos piscatores, & vinum in conspectu sacco defluens. Videtur igitur sacculus aut colum hoc, ceu canalis protensus è lacu superne vinifluo, in quo piscatores. Tale quid supra, ultra 4. Marfias garum piperatum fundentes, habuimus etiam in circulo cupæ, de quo apophoreta pendeabant, lacunari tanquam cælo demisso. Et noti sunt pensiles veterum horti, totæque ferè Ægyptiæ Thebæ. Reinesius: aneolosque piscatores. Quid piscatores faciant inter utensilia muliebria, reposita in cubiculo, nemo facile dixerit. Legendum putabam na-

calicesque circa fictiles inauratos : & vinum in conspectu sacco defluens. Tum Trimalchio : † Amici, inquit, hodie servus meus † bar-

† Trimalchio.

batorium

scatores. Medici Latini ex Italicismo *nascalla*, *nassalia* vocant. *Silvas Pand.* c. 962. *Guisb. Varign.* l. 16, c. 4. *Anten. Guainet.* tr. de agris. matr. cap. 13, 17, 34. quæ Hippocrates *ἐπεσθῆναι*, *ἐπεσθῆναι* πῶς τὸν μύτην, *Paulus* *ἐπεσθῆναι* : alii *πῶς*, *peffos*, *peffaria*. Sunt autem peffi in conii seu cunei formam à speciebus medicamentosis coactis, effigati, teretes, certæ longitudinis & crassitie magdaleones quiferico, *petiave* lineâ obducti loculis mulierum uterò laborantium intruduntur; differunt autem pro ratione morbi, ut sint alii emollientes, alii adstringentes, alii aperientes, *Paulus* l. 3, cap. 62; alii abstergentes, alii anodynî : *V. Nicol. Alex. antidotar. sect. 83.* Etiam *πῶς* *ἐπεσθῆναι* qui foramen corrumpere & abortum accersere potest, nominat *Hippocrates* *ἐν ὀφθαλμῷ* (in *luramento*). Eos à similitudine & usu duciculorum seu ducillorum, qui cunei sunt lignei æneive doctorum foraminibus obdi soliti, *ἐν ἡγεμονίᾳ* (*vulgari nostro*) adpellant *Mutter-Zapfen*. Pudeat efferre clariùs, cui fini inter scruta & mundum scil. suum habuerit *Hippia* *ἀνδρῶν* (*viros infanti appetens*) & pruriens ejusmodi pef-fulos; nefanda nequissimarum *τῶν* *ἐπεσθῆναι* (*frithrium*) chirurgia è spurcalibus Gentilium nota est *Eruditis*. Superest tamen de isto loco aliud quod suspicari, sed tendens eodem; fortassis τὸ *πισκωρὸς* è Græco *priapifactor* corruptissè descipitorem. Inter *μυτῶν* linamentorum, tentarum seu turundarum quæ vulnerum ulcerumque cavis induntur à chirurgis, species est etiam *μυτῶν* *ἐν τῷ πρῶτῳ* *Galeno in Isagog.* c. ult. i. e. in formam fascini virilis fastigiatus, & inde τὸ *ανεσθῆναι*, subintellecto substantivò, refertur ad materiam; τὸ *pri-*

piscoto formam indicabit; tale quid fuit id quod *Fortunata* inter laurittias suas habuisse h. l. dicitur, i. e. *ανεσθῆναι* *priapisci*. Et hoc probabilius est priorè illo de *nascatoribus*; quod non esset *Petronianum*, quippe seculis narum proximis; *priapiscotum* autem vetus & *Petronio* summo Græcicæ doctrinæ cupitore & felicissimo imitatore dignum.

1. *barbatorium*] pro *MSi*, & *Pattav. babatorium*. Etiam hoc aliis explicandum relinquo. Puto tamen, *barbatorium* scribendum. *Glossæ Philoxeni*: *Barbatoria*, *παργονεύειας*. Intellego hoc autem, de *solenni barba rasura*, cùm primùm ponitur, & consecratur deo, quod verosimile est factum cum pompa & convivio. Imò docet aperte *Juvenalis Satyr. III*, v. 186.

Ille metit barbam, crinem hic deponit amati

Plena domus libi venalibus. —

Adde ibi interpretes, & quæ de ritu hoc notavit *Hottomannus* in de *Barba*, cap. 6. *Schefferus*. *Servus meus barbatorium facit*. In optimarum vocum censum *barbatoria* dictionem reponunt *Glossæ veteres bonæ notæ*, quam aliubi præterea frustra quaesieris. Hanc porro, declinante tandem cum Imperio, linguæ Romanæ proprietate atque nitore, sequioris ævi scriptores *barbitandis* expresserunt. Porro *barbatorium* facere idem sonat ac *barbam* facere. Ita *Plautus* unguentariam, Ita *Tullius* naviculariam facere, pro unguenta & naves facere dixerunt. *Barbatorium* exercendi seu faciendi munus servi tantum implebant apud Romanos. Ut enim apud eos personæ splendidæ utebantur servis ad omne genus officii, *Pignorio*, & *T. Porpha* referentibus ex professo : Sic etiam ad *barbam*,

batoriam facit, homo, prafiscini, frugi, ' & mi carus. Itaque tango-
menas faciamus, & ufque in lucem conemus. † Hec dicente eo gal-
lus gallinaceus cantavit, qua voce confufus Trimalchio vinum³ sub
menfam juffit effundi, lucernamque etiam mero fpargi; imo anulum
⁴ trajecit in dexteram manum, &, ‡ Non fine caufa, inquit, hic

† Enculpius.

‡ Trimalchio.

buc-

bam, ex quo Mena venit in urbem,
annò CCCCLIIII Vrbis conditz, ve-
lut in fine libri 3 R. R. Varro author
eft. Nec debet vox ifta intelligi tan-
tùm de prima barbæ rafura, quæ fie-
bat quidem ritu exquisitiore; fed &
de cæteris, quas quoties luberet (lu-
bebat autem fæpiſſime) inſtituebant:
Fræcipuè verò, cum apud ſuos ho-
ſpitari, aut cum illis aliifve recum-
bere, convivari atque gaudere vole-
bant. I. C. Tilebom.

1. & mi carus] pro MSi, & Patav.
micarius. Suprà in editis: Nec victoria
mi placet parata. Schefferus: Sufpicor
ſcribendum, & mi carus. Mi pro mihi.
Reineſius: micarius. Lego, amicarius,
& interpretor ἀμικῶν, ἀμικῶν
ζῶν, cui ſtudium & artificioſum eſt a-
micis amatoribus conciliare & veti-
tarum conventionum internuncium
agere: ille ipſe ſcilicet quem ſuprà
agagam vocavit, i. e. lenocinatorem,
lenotorem. Exercebant enim leno-
niam præ reliquis ſervi; & lenones
ipſi quid aliud quàm fax ſervilis? te-
ſtis vetus tam Græca quàm Latina
Comœdia. Diomedes l. 1 Grammat.
ἀμικῶν, ἀμικῶν, ἀμικῶν, ἀμικῶν, ἀμικῶν,
amicarium: poſſis περὶ ἀμικῶν,
ut Menander, dicere. Verbo Amicare
pro placare, amicum reddere utitur
Papiniuſ 3 Theb. v. 470. M. Alanus
Inſul. in de planctu Nat. fæpiſſime;
ſumma de arte prædic. c. 28. quas honeſti
ſermonibus amicare debebat, venenò detra-
ctionis eum inimicare ſtudes: lib. 4. anti-
Claud. c. 8. inimicum fidus amicus. Ver-
ſificator Lexicus manuſcr.

Caute amicat eum, quem munere red-
dit amicum

Si quiſ amicitur nobis, fit noſter ami-
cus.

Contrarium inimicare legimus a-
pud Horat. l. 4 C. ult. Auguſtin. 1 Con-
feſſ. c. 18. Sidon. l. 5. Ep. 19. P. Bleſen-
ſem ſerm. 51. qui fideli anima inimican-
tur: & M. Alanum l. d. frequenter,
inprimis f. 319, 2, edit. Antv. Ex oppo-
ſito, veritati falſitas inimicans ſtabat at-
tentior.

2. tangomenas f.) Tilebom. opina-
tur, hic, & ſuprà leg. tingomenas f.
à tinguendo terram, ſeu pavimen-
tum mero, ut Horatiana, ait, pul-
ſat canitque lyra, Od. 14, lib. 2 Car-
minum: — — & mero

Tinget pavimentum ſuperbò

Pontificum potiore cornu.

3. ſub menſam] Pro MS. & Patav.
f. menſa. Facilis lapſus, emendatio
juſta.

4. trajecit in dexteram manum] trans-
tulit. Cornel. Nep. vità Att. c. 3. Ac
ne illa peregrinatio detrimensum aliquod
afferret rei familiari, (Athenas) ma-
gnam partem fortunarum trajecit. Io.
Schefferus.

5. hic buccino] ablativ. à buccinus, vel
buccinus (canor buccinæ) quod Patav.
dederat. in MS. eſt buccinum, poſtre-
mum tamen in tenui compendio,
ut vel plus, vel minus forſan inde
poſſis elicere; ſed proximè ſic con-
jicio, buccinum. Schefferus: hic bucci-
nus. Adſcribam, quod habet Barthiuſ
lib. 39 Adver. 6. ex Iſidozi libro M-
Differentiarum: Mirum, ait, unde ha-
beat, quòd buccinum, clangorom dicat.
Subdit deinde verba Iſidozi. Buccina,
eſt tuba, qua ſignum datur in hoſtem; buc-
cinus eſt ipſe clangor. Cogitent hic eru-
diti. Nam apud noſtrum buccinus non
eſt

buccino signum dedit; nam aut incendium oportet fiat: aut aliquis in vicinia animam abijciat. Longe à nobis; itaque quisquis hunc indicem attulerit corollarium accipiet. † Dicto citius de vicinia gallus adlatus est, quem Trimalchio jussit, ut ² ano coctus fieret. ³ Laceratus igitur ab illo doctissimo coco, qui paulo ante de porco aves, piscesque fecerat in cacabum est conjectus; dumque Dedalus potionem ferventissimam haurit, Fortunata mola buxica piper trivit. Sumptis igitur ⁴ matteis respiciens ad familiam Trimalchio: † Quid vos, inquit, adhuc non cenastis? abite, ut alii veniant ad officium. † Subiit igitur alia classis, & illi quidem exclamavere, † Vale Gai: hi autem, Ave Gai. † Hinc ⁵ primum hilaritas nostra turbata est; nam cum ⁶ puer non inspeciosus inter novos intrasset ministros, invasit eum Trimalchio, & osculari diutius cepit. Itaque Fortunata, ut ⁷ ex aquo jus firmum

† Encolpini. † Trimalchio. † Encolpini. † Familia. † Encolpini.

est canor, verum cantor, sive is, qui canit. Sanè cum legatur *buccina*, & *buccinum*, usurpeturque de re, non videtur repugnare *buccinus*, de persona. Nisi planè putemus, scripisse nostrum, hic *buccini* signum dedit, quod videtur rectius.

1. *animam abijciat*] se ipsum spoliabit vità. Ita vitam expellere dixit Tacitus 16 Ann. c. 19. Schefferus.

2. *ano coctus fieret*] Et suprà, mei coci etiam vitulos abeno coctos solent facere. Valerius in dissertat. coctum facere, pro coquere barbarum est. Quid verò? *facere gratum*, pro gratificari. Terent. *facere scriptum*, pro scribere, scribamus esse. Gell. *facere fortunatum*, pro fortunare, augere, &c. Plaut. Cogitandum.

3. *Laceratus*] Scissus in partes. Suprà: *Caterum ad scindendum aprum non ille Carpus accipit, qui alitilia lacerabat*. Et sic Petronius in editis: *Profectus statim scissor, & ad symphoniam ita gesticulatus laceravit obsonium*. Scheffer.

4. *matteu*] vel potius *mattyu* ex Græco ματῖον, omnis cibus pretiosus. *matteu* tamen usurpat Seneca, ac procul dubio Sueton. & Arnob. adducente corruptam lectionem. *mattea*

Vossio. Sic verò *matteu* pro MS. & P. *matheu*. Schefferus: Suprà, *matteis*, *mattyx*, ut jam dixi, pretiosa quavis epula, Suidæ, & Athenæo tragemata, mensæ secundæ, &c.

5. *Hinc pr.*] Scribo, *Hic primum*. Schefferus. Quidni hinc, complectens simul causam, & tempus. Nec proin *primum* abundat, hoc enim totum antecedens cenæ tempus respicit.

6. *puer non inspeciosus*] Novè, sed invenuste & infabre formavit: (*Papinius*, indecorem: *Tacitus* indecorum dixisset τὸ δυσειδὴ, δυσμορφον) protus, ut incupidum *Afranius*, instudiosum pro αἰμυβητῆ, ἀμαλῆ Appul. insincerus *Cyprianus*, inactuolum *Augustinus*, inpromptum *Cal. Aurel.* & illa semi-Latinorum, ineloquens, indeficinus, incuriali, infimibilis, infertilis, irruinabilis, ejusque monetæ alia. *Reinesius*. *Inspectiosus*, mihi speciosus videtur quàm *inspeciosus* Tertulliani, cujus tamen emuncta Latinitas scimus quanti fiat.

7. *ex aquo*] Sic quidem nunc juxta MSm, & tertiam Romæ collationem, in litt. Dn. Lucii, pro Parav. *ex quo*, quod mihi tunc multò melius placebat, & jam placet, ut apparebit ex notula

firmum adprobaret, maledicere Trimalchionem coepit, & purgamentum, dedecusque ¹ predicare, qui non contineret libidinem suam. Ultimo etiam [†] adjecit, ² canis. [‡] Trimalchio contra ³ confusus, offensus convitio calicem ⁴ in faciem Fortunatae immisit. Illa tamquam oculum perdidisset exclamavit, manusque trementes ad faciem suam admovit. Consternata est etiam Scintilla, trepidantemque sinu suo texit: imo puer quoque officiosus ⁵ urceolum frigidum ad malam ejus admovit, super quem incumbens Fortunata gemere, ac flere coepit. Contra Trimalchio: [†] Quid enim, inquit, ⁶ ambubaja ⁷ non me misit, si de maltra illam sustuli, hominem inter homines feci?

[†] Fortunata. [‡] Encolpius. [†] Trimalchio.

at

notula post Schefferianam; praesertim cum videam quam exiguo literulae mutatio, trajectio, defectus, abundantia in hoc MS. consent: sic mox habebimus, *urceolum frigidum*, MS. in *calum* s. *dependiarium*, MS. *depend. immo. ofundi*, &c. Ex quo *jus firmum. ex aquo jus firmum* legit Heinsius, i. e. ut probaret, id demum firmum esse jus, quod sit æquum. Schefferus. Non video quid hic sit difficultatis. Fortunata ex subitaneo complexu & osculis pueri, firmiter sua opinione probavit, i. approbavit, jus consuetudinis inter Trimalchionem & cinzdam. Vel, immota statuit *firmum jus* durare inter patricum hunc & maritum. ut, hic est quippe; similesque prorsus modi loquendi, apud Quintil. Nec ignoro quos transeo, nec utique damno, ut qui dixerim in omnibus esse utilitatis quid. Cic. Hoc quia perspicue verum est, nihil attinet approbari.

1. *predicare*] compellere, vocare, dicere. Plaut. Pseud. 1, scen. 2.

Ut civitas nomen mihi commutet, meque ut predicer.

Lenone ex Ballione, regem Iovam.

Io. Schefferus.

2. *canis*] i. e. impudens. Terent. Eunuch. 17, scen. 7. Ain vero, canis? sicine agis? I. Schefferus.

3. *confusus, offensus*] Hoc offensus glossam puto esse rñ *confusus*. Schefferus.

4. *in faciem Fortunatae immisit*] conceit. Petronius in de Reip. statu turbato:

In medias immittite lampadas urbes. Scheffer.

5. *urceolum frigidum*] Suspicebam primò, *urceolo frigidam*. Nunc nil mutuo. Admoveret frigidum urceolum ad malam, ut tumorem deprimat, quem immisus faciebat calix. Nos hoc sine cultrum frigidum imponere solemus. Idem.

6. *ambubaja*] *Ambubajae*, mulieres fuisse impudicas & infames, suspicari licet: & ita putat Porphyrio, quem plerique secuti sunt. Sic dicitur, vel ab *am* seu *an* circum significante, & *Bajarum* loco amenissimo voluptatumque pleno: vel à Syriaco *ambub*, tibi-con. Sueton. in Nerone: *Camibabas nonnunquam & in publico, naumachia praefusa*, vel Martio campo, vel Circo maximo, inter scortorum totius urbis, *ambubajarumque ministeria*. Lambinus. Acton.

7. *non me misit, si de maltra illam sustuli*] pro MSI, & Patav. n. m. m. *se de machillam illam* s. Tilebom. sic restituo hunc locum sanè corruptissimum. *seda maxillam illi sustuli. hominem inter homines feci*. Schefferus: non me misit. Scribo pro his valde corruptis: Quid enim, inquit, Ambubaja, non me misit, si de maltra illam sustuli; hominem inter homines feci. Dicit, sustulisse illam

6 5

illam

at inflat se tamquam rana, & in sinum suum conspuit; ² co-
dex, non mulier. Sed hic, qui in pergula natus est ades non
³ somniat. Ita Genium meum propitium habeam, ⁴ curabo domata
sit ⁵ Cassandra caligaria. Et ego, homo ⁶ dispendiarius, sester-
tium

illam de maltra, quod paupercula
fuisset antè, ipseque eam fecisset di-
vitem. Nam mulieres plebejæ ipse
conficiebant panem. Plin. lib. 18, c. 10.
Ipsi panem faciebant Quirites, mulierum-
que id opus erat sicut etiam nunc in pluri-
mis gentibus. Imò erant inter servitia,
mulieres, qua panem coquant, uti novi-
mus ex Vipiano lib. 12 ff. de Inst. vel
instrum. leg. Qualis erat fortè hæc
ipsa Fortunata. Misit, est, omisit, mis-
sum fecit, ut sæpe. Si, eleganter, pro
siquidem. Virg. 1 Georg.

Liber & alma Ceres, vestro si munere
tellus

Chaoniam pingui glandem movavit ari-
sta.

Servius ibi: Si, siquidem. Adde cæte-
ra. Reinesius in suis addendis post
illa superius, ad verba, sed hac eupa-
tria providet omnia. adducta: si de ma-
lstrilla illam sustuli. De malstrilla satis,
puto, liquidum feci; sed nec premend-
um videtur quod interea cogitan-
ti & recogitanti occurrit. Fortassis Pe-
tronius Græcum ματρυλλείον adhi-
buit, legendumque de matryllé. Μα-
τρυλλείον autem locus οὐ ἢ γένος
ἀγροειδούς ἰδιόχου τῆς βυλαρδίας
πρὸς μαθηδοναίαν, Suidas: i. e. ganea, ta-
berna, ubi esur & potatur. Specia-
lius Hesychio ματρυλλείον τῆς
πορείου, τῆς πορείου, οὐκ ἔστι
ματρυλλείον, ἢ ἡ ματρυλλεία διττῆς
(matrylleum locus fortantium, i. e. lupa-
nar, ubi lenones commorabantur). & utro-
que prior Pollux. lib. 7. πορείαν, ἡκ-
μα-τρυλλεία (lupanaria, cellula,
matrylla). Utramvis significationem,
utramvis lectionem recipiamus, con-
ditio infelicitis istius Fortunatæ nim-
fuisse alumnam fortitæ, extractam-
que è lupanari, notabitur.

1. in sinum suum conspuit] maledi-
cendo marito. Dicitur de eo, qui se
ipsum lædit in aliis, qui sibi ipsi noc-
cet. Io. Schefferus.

2. codex] stipes, stulta. Terentius
Heaut. Quasunt dicta in stultum, can-
dex, stipes, asinus, plumbus. Schefferus.

3. somniat] pro Msi, & Parav. so-
mmiatur. Si enim pravicatori nostri
calamo standum, etiam vinus, & fa-
ciatur Paravinus debuisse imprime-
re. Schefferus: somniatur. Deponen-
ter, pro somniat. Sed hoc nusquam est
observatum. Quare suspicor, postre-
mam Syllabam malè adglutinatam
esse, & fortasse fuisse: somniat. Ac ita.
Reinesius: hic qui in pergula natus est,
ades non somniatur. à contrario sensu,
neminem excelsi ingenii virum humilia
delectant & sordida: Sen. Epist. 39.

4. curabo] domata sit. Hoc anom-
alon, ut & præcedens somniatur, non
absolvi possent barbarismo, nisi Flo-
rus domaverunt, & Tertullianus odo-
mator dixisset. Habere tamen utrum-
que intra calcata & obsoleta rectum
est. Th. Reinesius.

5. Cassandra caligaria] Cassandra ob
proterviam notata apud veteres, & est
Triphiodorus, poeta, cui propterea
κυνόμυια (impudens ut canis & musca)
dicitur in Excidio Trojano, ut alicubi
notavit Iunius. Itaque sic vocat For-
tunaram per convivium Trimalchio.
Caligariam autem dicit, locò militaris,
quasi quæ ornata sit caligis, proprio
militum calciamento. Caligarius aliàs
est apud Plinium lib. 34, cap. 14. Schef-
ferus. Cassandra caligaria. Convivium
à stomachante marito jaci in uxorem
intelligimus; at quid significet, &
unde tractum, minùs: neque enim
antonomasia hic locum habet, ut
Cassan-

Cassandra, quæ fuerat filia Priami, virgo, *συνδυαζομένης, παρ' ἑνὸς ἄνδρα* (nulli concumbens, virgo intacta), ut est in Characteribus Trojanorum Is. Porphyrog. nomine eam appellaverit. Quod autem Cassandram pater Priamus apud Tryphiodorum in *Il. ἐλπίσιν* (excidio) vocat *παρὰ μνηστῆρας ἡμετέρας κυναῖαν*, *vatem matrem, audacem, impudentem*), ob vaticinii ingrati, & quod falsum vellet, libertatem eam corripit, & *ἐκτεταλῆς* (sic depingit), nec inde sequitur ipsum Cassandram proprium nomen ea figurâ, quâ Vlysiem pro vastro, Nestorem pro prudente, Catonem pro serio, Tanquilem pro imperiosa foemina, Aëdonem pro *παυδοφόρῳ* (libertorum interfessore) dixerunt, ad improbis moribus mulierem torquere voluisse Petronium. Librarii inficiti est, qui pro eo, quod non intelligebat scripsit aliud notum sibi, & auctoris elegantiam hac furdicula suâ foedavit. Prima scriptura, *casandra alicaria*. *Κασσανδρῆς, κλισιαρχῆς, κλισιαρχῆς* proledam lupam significat, dixi suprâ. Alicaria, quod vel pistrino obnoxia fuisset, ut modò; vel eo sensu quò apud Festum *alicaria mulieres* exponuntur prostibulæ. Data jam vera lectione non opus ultra habemus fingere, *caligariam* dico, quod *caligis*, habitu militaria, *jueris* ornata Fortunata. Imò suprâ ejus venientis in triclinium phæcias in autatas fuisse dixerat Petronius; qui ipse in *Editis olim* p. 33 Lugd. militibus remouet *phæcias* esse; & à Fortunata igitur etiam remouendam caligam fuisse. Simul & Petronio corrigendus error *Donsa*, qui l. 1. *Præcidan. cap. 20* phæcia muliebris calceamenti genus fuisse negat. *Reinseus. Cassandra caligaria. Cassandra*, quantum mihi constat, bis celebrantur; altera Priami & Hecubæ fi-

6. *dependarius*] à *dependio*, id est, affibus duobus, quod in veteribus Petronianis legitur. Sic *sestertiarus*, sic *centenarius* in superioribus. *Schefferus*. *Dependarius*, vel *depend.* hic est duorum assium possessor: nam æris pondi antiquitus as erat, ferebaturque æs et crumena non zonâ, sed in humeris, ut hodiernum in Suecia fit. Hoc igitur Trimalchio vult dicere: ego cum vix ultra duos asses adscenderem, poteram tamen nancisci uxorem *centies sestertium*, i. 250000 Philippiorum.

I. *Agatho augumentarius*] MS. *agato u. Patav. editio: Agato, augumentarius*. Schefferus : *augumentaria*. *Vagumentariam* memorat Plinius 4, c. 5. Reinefius : *Agato*, leg. *Agathis* vel *Agathusa*, *Agathusa*: dixi de tali nominum forma in *Eponymol. lit. A.*

2. *here*] *heri*. Ita Plautus locis plu-
ribus, Iuvenalis, alii. Schefferns.

3. *proxime seduxit*] *abduxit* scorsum
in proximum. Petroniana edita: *sedu-*
xit me paululum à turba. Idem.

tiaris genus tuum interire. ¹ At ego, dum bona huic ago, & nolo videri levis, ipse mihi asciam in crus impegi. Recte curabo ² me unguibus queras: & ut depraesentiarum intelligas quid tibi feceris: Habinnas, nolo statuum ejus in monumento meo ponas, ne ³ mortuus quidem lites habeam. Imo, ut sciat me posse ⁴ malum dare, nolo, me ⁵ mortuum basiet. † Post hoc fulmen Habinnas rogare coepit, ut jam desineret trahere: ‡ & ⁶ Nemo, inquit, nostrum non peccat; homi-

† Encelpius.

‡ Habinnas.

1. At ego, dum bona huic ago, & nolo videri levis] MS. a. e. d. bonatus a. & n. v. l. Patav. editio pro levis, lenis. dum bonatus ago. Hoc desperatè corruptum est. nolo videri lenis. Haud dubiè corrigendum: & volo videri lenis. Schefferus Ergo: At ego dum bene huic ago, & volo videri lenis. Ago pro facio apud Plaut. Terpe, & alios. Id est, dum e re quod hujus est facio, & lenitati studeo, asciam mihi, &c. An etiam at ego dum blandus ago, & nolo videri levis, ipse mihi, &c. quemadmodum dicimus nudus ago, &c. Reinefius: bonatus, asciam. Queritur de infelici matrimonio & incommoda uxore. Velim legere: At ego dum aperiatus ago i. e. dum in angore animi & tristitia vivo. Α'πορία est in re difficili inopia consilii & ἀπορία, de evasione, dubitatio, sollicitudo, perplexitas & ad hanc proxima desperatio. Α'πορίν, ἢ ἀπορίν, est ambigere, nescire qui se malo circumstante quis expediat. Verbo aperiari hoc sensu usus est vulgaris interpret Esai. 59, v. 16: & 2 ad Cor. 4, 8. Order. Vital. l. 10 hist. Eccl. Ipsi nimiam egestatem in itinere pertulerunt & paenè usque ad mortem aperiati sunt: & lib. 13. nimia penuria & fame antequam proprios lares contigissent, aperiati sunt. Verbo aperiari significatione depauperandi (pauper n. Latinis, qui Græcis ἀπορία, ἀπορία, πτωρία) usus est Petrus Bles. serm. 22. Vernaculos & domesticos tuos aperiabis; & Philippus rex Francia in testamento an. 1190, apud Rigordum: qui per salium nostras aperiati

sunt. Proverbiò verò dicit se suo sibi jumentò malum accessivisse, & unde commoda sperabat ex eo contra animi sententiam accepisse damnum. M. Seneca 3 Contr. 5. in securim incurris, & carnisicem ultro vocas. Illud tractum ex fabula de Lycurgo Rege Edonorum in Thracia, qui cum odiò Bacchi vineta excinderet immisso furore à Libero unum sibi pedem amputavit, Hyg. fab. 132. Variant, ut in talibus amar fieri; nam sunt qui filio Dryanti crura obtuncasse, etiam qui interfecisse narrant: Apollod. l. 3 Comm. mythol. lib. 5, c. 13, p. 485, 503. De hoc ipso Lycurgo proverbium aliud Petronii, Lycurgo crudelior, exponendum est. Savitiz enim ejus modum, quod viatores hospitesque comprehensos eis μωρα ἵλαυν, mastare, eorumque capita manus pedesque portis suis præfigere solet, graphicè depingit Novus Dionys. lib. 20. Sed hæc sunt loco παρρησιμῶν (delibata vias obiter historia).

2. me unguibus queras] omissa est conjunctio ut, sicut solet sæpe in talibus, unguibus porro quærir, qui unguibus studet eruere ac effodere sepulcrum è terra. Schefferus.

3. mortuus quidem] etiam post mortem. Scheffer.

4. malum dare] Ita Plautus, Terentius, alii. Idem.

5. mortuum basiet] Quod aliàs faciebant conjuges, cognati proximi, amici in signum pristini amoris. Confer Kirchmann. 1 Funer. c. 5.

6. Nemo nostrum non peccat] MS. ne-

homines sumus non Dii. † Idem & Scintilla flens dixit, ac per Genium ejus, † Gajum adpellando, rogare cepit, † ut effrangeretur. Non tenuit ultra lacrymas Trimalchio, & † Rogo, inquit, Habinna sic peculium tuum † fruniscaris, si quid perperam feci in faciem meam inspuere. Puerum basiavis frugalissimum, non propter † formam, sed quia frugi est. † decem partes dicit: librum † ab oculo legit: † pretium sibi de diariis fecit: † arcisellium de suo paravit, & duas

† Encolpius. † Trimalchio.

trullas.

mo non n. p. Schefferus: Hæc sententia pridem ponitur in editis.

1. Gajum] Sic & suprà familia & actuarius, non Cn. aut aliter.

2. ut effrangeretur] MS. ut effrangeret. Schefferus: effrangeretur. Mitigaretur, & pateretur se per tot preces superari. Ovidius simplici sic usus est 8 Met. v. 508.

Nunc animum pietas, maternæque nomina frangunt.

Pariter Lucanus 1, v. 364.

— pietas patriæque penates
Quamquam cade feræ mentes animasque tumentes

Frangunt. Io. Schefferus.

3. fruniscari] pro fruari, antiquè, & cum accusat. Fuit & suprà.

4. formam, sed] MS. pro Patav. f. ejus, s.

5. decem partes] Suprà, partes centum. partes 4. ubi vide.

6. ab oculo] à primo aspectu. Schefferus.

7. pretium] locò MSi, & Patavini thretium. Schefferus: thretium sibi de diariis fecit. Lego, pretium sibi de diariis fecit. Littera initialis in voce thretium malè ex fine præcedentis vocabuli adglutinata est. sequens vero est inversa illa, quam substituiimus. Pretium facere de diariis, pro pretium diariorum facere, quod dicitur, ut pretium facere laboris, opera ac similia. Ovid. 1 Amor. 10.

Et pretium, quanti gaudeat, ipsa facit. Diaria, sunt unius diei alimenta tenuia servorum, ut Petronius usurpavit in pridem editis. Horum sunt

pretia, cum venduntur. Quod solent servi frugi, genium defraudando suum. Vide Terent. Phorm. 1, sc. 1.

8. arcisellium de suo par. & 2 trullas] Arcisellium exigua est sella arcuata, ab arcu, & sella, arcus, Æs, & i Varroni: dictum ut bisellium, subsellium. Quod arcisellium in honorem domini servus fabricasse existimandus: est enim sella arcuata, thronus, h. e. solium, sella augusta (Glossæ.), qualis Trimalchionem decebat, & habuimus paulò ante aliquid de solio, quod Tr. parabatur. Sic pro MS. & P. artissellium. Schefferus: artissellium. Prodigious vox, de qua quid faciam, ignoro. Suspicebam, intelligebamque instrumentum, solis radiis accendis, quod est aliàs umbraculum. Nunc relinquo aliis cogitandum. Reinesius: artissellium. Laudat artificium servi, quod in opere lignario excellat. leg. arcisellium; arcuata sella est. Arnob. lib. 2, arcuata sellula, acui, strigil, pollebrum, siliquastrum, trulla, lancicula. De enallage literarum c & t modò dictum. Formarunt autem ut bisellium, quod pro domo duas habente cellas dixeret, & ut bisellium; quod pro sella duplici vel duobus sedilibus, prorsus ut Græci διφῶγγ, currum, q. διφῶγγ, quod in eo duo veherentur; extatque in Notis Tir. & Sen. Comm. 4, t. 3, procul dubiò acceptum ex Inscriptionibus. Ex his enim didicimus non orrem bisellii propriam fuisse Coloniarum & Municipiorum, virisque bene meritis ab Ordine & Populo confecti consuevisse. Hinc in Sueffa-

trullas. Non est dignus, quem in oculis feram? sed Fortunata vetat:

ita

Suessana 3, cccc lxxv. C. Titio Chresimo Aug. Liberto Ordo Decurionum & Augustalium & Plebs universa honorem Bisellii quo quis optimo exemplo in Colonia habuit, decrevit, quod pro salute Imperatoris munus gladiatorum familiarum de pecunia sua secundum dignitatem Coloniam ediderit: & in Abellana 2, mxcix, Cn. Pratorius Sevir Augustalis adpellatur BISSELLIARIUS; quod in publico vel bigis vehi, ut volunt quidam, vel sella duorum capace, vel duabus sellis uti, i. e. duobus locis ipsi, beneficio Ordinis, spectare liceret. Ab isto more Laberius iocum in M. Tullium, quod duabus sellis sedere soleret, traxit: est in *M. Sen. Contr. declam. 3. Macrobr. lib. 2 Saturn. 3; & lib. 7, cap. 3. & duas trullas*, nim. è ligno turiculas, quarum agitato in ollis cibi conteruntur, & commiscuntur, Græcia *πυρίνας* sunt *κυνήρεα* & *χυτρεα*. Alias significationes, quæ plures sunt & relatæ à *Dalech. ad Plin. lib. 34, cap. 2*, nihil huc faciunt; uti nec illa è gemma pergrandi excavata cum manubrio aureo Antiochi regis Syriæ potoria apud *Cic. 4 Verr. Anonymus in litt. Dn. Lucii ex Italia: artissellium de suo paravis, & duas trullas*. Loquitur de servo frugi, qui genium suum defraudans, ac de quotidiano demenso comparcens, paupertinam sibi paraverat supellectilem. Inaudita vox *artissellii*, ut multæ aliz in hoc scripto. Quodsi *artissellium* rescribamus, proprium mox erit pro *arta sella*, & angusta, atque humili, qualis servum non dedecobat, interpretari. Nisi aliud nlcus hic subest, & *ἀπὸ τῷ ἀγρῷ*, à pane, deducta sit vox. Cum enim jungat mox *duas trullas*, vasa scilicet vinaria, id primum curæ esse debuit servo non improvido, servandi panis, vinique instrumenta parare: ac *artissellium* hic idem sit quod panarium,

vel arca, aut repositorium panis, *ἀπὸ τῷ ἀγρῷ* (à pane) & *οὐλοῖν* (pradari), *artissellium*, *artissellium*, quia illic colligatur panis veluti furtivus ac diariis detractus. *Artophorum* reperio ap. Athen. 4, i. e. genus instrumenti aut repositorii in quo panem gestabant, plexis constant viminibus aut virgis; nobis esset *gerla*, quam ita pariter dictam autumo, sicuti *artophorum* à gerendo pane, quasi *gerulam*. V. de veterum sellis, Marmor Pisani de honore Bisellii Val. Chimentelli, nuperr. Bononiz edit. Non displiceret *artissellium* pro *artissellium* si vel ap. Latinos, vel Græcos (quorum *Æoles* ferè v in *ω*, *η*, mutant) exempla faciliè transeuntis y in e supplerent. nisi forsan apud Latinos *martea*, ex *μαρτίνα*, pro quo tamen ap. Suetonium, alios, corruptè *mares*, & juxta Græcum, *maryas* legas. Trullas hic capio pro affabre factis vasibus ligneis, latis & profundis, ex quibus utut parum aptis potabant. Juvenal, Satyr. 3.

Si trulla inverso crepitum dedit aureq; fundò. & Horat. L. 2 Sat. 3.

Qui Veientanum festu potare diebus

Campana solitus trulla vappamque profestis. Vbi Dionys. Lam-

bin. *trullas* genus est vasibus, seu poculi vinarii, ut declarat hic locus ap. M. Tullium 4 de Accus. Eras etiam *vas vinarium ex una gemma pergrandi, trulla excavata cum manubrio aureo*. Adj. Varron. l. 4 de L. L. Neq; video, cur non huc magis quadret, ac laudi detur, juxta *thronum*, quem. H. Grotius ad Macrobr. arcuatam sellam ex Glossis (sic quidem interpretamenta vocant, & Lexica) exponit, *vas mensæ potorium ex arte factis, quàm culinarium tudiculis instrumentum, cochlear*.

3. sub-

ita tibi videtur ¹ fulcipedia? Suadeo ² bonum tuum concoquas mil-
va, & me non ³ facies ringentem, amasiuncula; ⁴ aliquando expe-
rieris cerebrum meum. Nosti me, quod semel destinavi ⁵ clavo tra-
bali fixum est. Sed ⁶ vivorum meminerimus. Vos rogo amici, ut
vobis suaviter sit; nam ego quoque tam fui, quam vos estis, sed virtute
mea ad hoc perveni. ⁷ corcillum est quod homines facit, cetera
⁸ quisquilia omnia. ⁹ bene emo, bene vendo. alius alia vobis dicet.
felicitate

1. fulcipedia] Etiam, quid hoc sit,
non dispicio. Pars posterior convenit
cum Græco παιδεία (institutio, disci-
plina). Num scribendum, dalcis podia.
Schefferus. Fulcipedia, credo quasi
pedibús fulciens, propter vitium con-
tinuum, vel temporaneum. Erat ve-
rò paulò antè Fortunata unà cum
Scintilla ebria, & vix nunc ebrieta-
tem discusserant, ut ex superioribus
constat. Fulcipedia, ut stapes, — pia, à
sto & pes. Reinesius: fulcipedia. Lego,
falcipedia. Trimalchion iratus invehit
in uxorem à pedum vitio captata oc-
casione, nominatque falcipedium,
ἀρπυγῖον ποδὶς, ἀρπυγῖον, h. e. cui es-
sent crura simulans quæ cornua Luna, ut
jocatur Mart. 2 Ep. 35; vel quòd cru-
ra in orbem panderet, ut loquitur Po-
tronius, poplites habens divaricatos
infra coeuntibus talis: adpellant ra-
les valgos, βαλκιστὸς, κτυμβοῖν. Ana-
logia excusabit τὸ falcipedia, etsi nul-
quam præterea legeretur. Est enim
apud Festum acupedium, acnipedium, aqui-
pedius, acipediū, cui præcipuum in con-
vendo acumen, & acupes, è Græco ἀκρο-
πῦς. Item quadrupediū, quod est in
Gloss. Latino-Germ. Haganönsi. Et tri-
pedia, τρεπίδης, τρεπίς, scabellum
tripedaneum: fellulam rusticam
adpellat Sulp. Severus Dial. 2, quam
Galli tripediam. Fortassis Falco apud
Romanos cognomen etiam à cru-
rum falcatorum forma, q. Falcipes,
falcipediū.

2. bonum tuum concoquas] felicitate
tua utaris, eaque vivas contenta; illam
patiaris. Ita Cicero τὴν συνοικίαν uti-
tur. I. Schefferus.

3. facies] Lege, facias. Tileborn.

4. aliquando] MS. pro Patav. alio-
quin.

5. clavo trabali] pro MSi, & Patav.
c. tabulari. Schefferus: clavo tabulari.
magno, firmo, quo in conjungendis
tabulis ligneis utimur. Tabulari nam-
que, quod ad ligneas spectat tabu-
las, habesque hoc vocabulum apud
Plinium lib. 34. c. 9. Videtur in ani-
mo habuisse, quod legitur in Cice-
rone Verr. 5. Ut hoc beneficium, quem
admodum dicitur, trabali clavo figeret.
Quamquam cum hic sit trabali clavo,
non tabulari, cogitandum fuerit, an
se rectè habeant nostra. Nam & Ho-
ratiū 1 Carm. de Fortuna:

To semper anteis secula Nosse
Clavos trabales, & cuneos manu
Gessans astra. ---

6. vivorum meminerimus] Cicero de
Fin. 5. Votari proverbii admonitu, vivo-
rum meminisse. Schefferus.

7. corcillum] pro MSi, & Patav. co-
ricillum. Tileborn. coricillum. Scribe,
corcillum. Schefferus; coricillum. Hoc
non assequor: mallem, corculum. Plin-
ius 7, cap. 31. Cato corculos apud Ro-
manos nominatos refert, qui sapientia præ-
pellebant. Nisi vis, corcillum, ut fit, cor-
culum, corcillum, sicut os, ofentum, of-
scillum. Tilebomoni corcillum est à co-
rycis. Hefych. κορύνη, ὀφθαλμοῦ,
i. e. sacculus. Diminutivum κορυ-
νης, parva bulga. Quid jam innuat
T. intelligere pronum.

8. quisquilia] Glossæ Philoxeni:
Quisquilia, οὐκ ἄλλα, (reijcula, purga-
menta). Scheffer.

9. bene

felicitate diffilio. Tu autem stertera, etiamnum ploras? jam curabo fatum tuum plores. Sed, ut coepit dicere, ad hanc me fortunam frugalitas mea perduxit. Tam magnus ex Asia veni, quam hic candelabrus est. Ad summam, quotidie me solebam ad illum metiri, & ut celerius rostrum barbatum haberem, labra de lucer-

na

9. bene em] peritè, do&è: Sic, *asimulare bene*, apud Terent. in Andria. Schefferus.

1. *stertera*] Hoc quid sit verbi plane ignoro. Probarem potius: *Tu autem sterteraria*. seu mavis, *quertera*: quomodo vocatur febris quartana. *Iactas me*, inquit Lucilius, *ut febris quertera* live *querquera*. Tilebomen. *stertera*. Convitium est, extempore per iram formatum, ut solet in talibus, & apud Plautum frequens est, à *stertendo*, quasi quæ ignava sit, & somnolenta. Schefferus. Non video Fortunatam ignaviæ posse insimulari. In antè editis Encolpius: *Capi sciscitari, qua esset mulier, qua huc atque illuc discurreret. quæque ibi, & in Fragmento sequuntur. Paulò suprà Trimalchio: Nisi argentum composuerit, nisi reliquias pueris divideris, aquam in os non conijciat. Ejus tamen mox Habinnas furrim confurgens ebria pedes corrigat, & super lectum immittat. A balneo ipsa mola pipar trivit, ut non dispiciam sterteram aliò quàm ad somnolentiam ex potu trahi posse. Reinesius: stertera. Huic nec analogia faret, nec auctoritas. Arbitrè, puto, dixisset sterteram vel sterterosam, i. e. vel somnulosam & ignavam, vel cum ingrato & crepero pectoris stridore sonitu & roncho live dormientem live respirantem, live loquentem. Κεχρημένος apud Hipp. & Galenum sunt soni in thorace ac stridores reddentes respirationem difficiliorem; quæ inde κεχρημένος ἀναπνοή: ipsi, qui ita laborant, κεχρημένος & πνεύματος. Ejus formæ bene Latina plura laudari possent; sed hæc nunc malui exhibere: canorosus, clamorosus, colo-*

rosus, dolorosus, fortorosus, fragorosus, livorosus, nidorosus, pudorosus, rigorosus, saporosus, sonorosus, squalosus, timorosus, valorosus, vaporosus, vigorosus. *stertera*. Multa sunt in L. L. quorum terminatio vix exacta analogià subsistit; ut, *mulciber à mulceo*, non sic *tuber à tumeo*; *facio*, non sic *sartor à sarcio*, &c. In subitaneis igitur suffecerit evidens significatio, & qualisqualis analogia terminatio, ut *gibbera, crepera, armigera*, sic *stertera*. Estque aliud originitio, aliud derivatio.

2. *frugalitas*] probitas, innocentia.

3. *candelabrus*] Cxcilius apud Nonium. *Memini ibi candelabrum ligneum ardentem*. Scheffer.

4. *est. Ad summam*] pro MSi, & Patav. *est ad summam. q.* Tilebom. lege, *ad summam*. Schefferus: *ad summam*. Lege: *Ad summam*, & à præcedentibus separa per punctum. Non est alia frequentior formula in Petronio, etiam olim divulgato. Cæterum hoc vitium paulò post recurrit.

5. *ad illum metiri*] MS. & Patav. a. i. *me uri*. Schefferus: *ad illum metiri*. *candelabrum scilicet, ac sic explorare incrementa mex statuer.*

6. *rostrum*] os. Plautus Menæch. 1. scen. 1. *Apud mensam plenam homini rostrum deliges*. Varro Peripl. 2. *Itaque videm barbato rostro illum commentari*. Similiter Lucilius Sat. 9. vide Nonium in *Rostrum*. Schefferus. *rostrum barbatur*. *lucernam*. Ex antiqua Cosmetice hoc est, dignumque *Arbitrò*, qui de Medicinæ peritia subinde tam jocò quàm serio ostentata nobis cognitus,

na ungebam. tamen ad delicias femina¹ ipsimi domino annos quatuordecim fui;² nec turpe est quod dominus jubet. Ego tamen, &³ ipsi mea domina satisfaciebam. scitis quid dicam. taceo quia non sum⁴ de gloriofis. Ceterum, quemadmodum Di volunt, dominus in domo factus sum; & ecce cœpi ipsimi cerebellum. quid multa? coheredem me Casari fecit, & accepi patrimonium laticlavium. Nemini tamen nihil satis est: concupivi negotiari. Ne multis vos morer, quinque naves adificavi: oneravi vinum, & tunc erat
auro

gnitus, ut docuimus passim horum Scholiorum. De oleo verò lucernario est apud Aetium Tetr. 1, scen. 1, lit. E. id curandæ *τρυγγοειδὲς* & alopeciz, producendisq; pilis adhibuisse veteres testatur compositio medicamenti ex adipe ursino, adarce, muscerda, pice liquida, & oleo è lucerna, apud Alexandrum Trall. lib. 1, cap. 1. Th. Reinesius.

1. *ipsimi*] pro *ipsi mihi*, hoc est, in utilitates meas, ad mea commoda. Sic exponit illud *mihi* scholiastes vetus Barthio laudatus ad 3 Theb. Statii. ubi sic poeta, v. 14.

— *raperent mihi funditus Argos.*

Mihi, ait, meo commodo. Schefferus. In MS. est, *ipsi mi domini.*

2. *nec turpe est quod dominus jubet*] Sup. 69. *Quid servus peccavit, qui coactus est facere?* Haulit ab Oratore Q. Haterio, qui in defensione libertini, domino morem gerentis, dixerat, *Impudicitiam in ingenuo crimen esse, in servo necessitatem, in liberto officium.* Reinesius.

3. *ipsi mea domina satis.*] Honesto vocabulò rem turpem eloquitur: sic in editis suprà. Eadem verecundiâ ex ore Pythagoræ εἰδέν (scire, cognoscere) dixit Iambli. in 1, c. 9: scire, Pollio de Zenobia, & ὠνομάζειν (utendum se præbere, morem gerere) de infando pueri ministerio è Diocle Laërtius in Cratete. Reines.

4. *de gloriofis*] De pro ex posuit: ita Sen. pref. 5. non sum de iudiciis severissimis; ita Cicero, Orator non sanè de mino-

ribus. ita autor suprà: de una die duos facere nihil malo: Cocus de porco aves piscisque fecerat: & athleta de magna turba, quanquam hoc aliter quoque interpretari liceat. Idem.

5. *& accepi &c.*] MS. & Pat. & accepi. Schefferus: & accepi patrimonium laticlavium. Possis ad præcedens, cerebellum referre. Mihi tamen rectius videtur, accepi. Patrimonium laticlavium est, senatorium, quod ante Senatorii fuit. Cæterum qui fuerint hi Senatorii, aliàs & Laticlavii vocati, docet prolixè Casaubonus ad Suetonii Augustum cap. 38, cui simul addi potest Neronis cap. 26. Puto autem hoc velle, factum officiositate sua, ut post mortem domini, substitueretur ipse à domina, fieret maritus ejus, & mox hæres una cum Casare bonorum antecessoris sui simul atque domini, qui fuerit laticlavius.

6. *Nemini nihil satis est*] Repete hinc quæ Schefferus suprà ad, nihil boni, seu nemini nihil boni facere oportet, ex Plauto, & Lucilio adduxit. Reinesius: Nemini tamen nihil satius est. Sen. consol. ad Helv. cap. 11. Cupiditati nihil satius est; Naturæ satis etiam parum.

7. *oneravi vinum*] Et mox, *oneravi vinum, lardum, &c.* pro, *oneravi naves vinò, lardò.* An dicemus Trimalchianam esse hypallagen, ut Virgiliana dare clasibus austris, pro *classis austris* sive *veniu*? Miror Dn. Schefferum qui priusnam fregit glaciem, hujus rigorem non sensisse. Dn. Valesius hyemal Gallicæ tribuit. Videant qui Roma-

T

nos

*auro contra : nisi Romam. putares me hoc iussisse : omnes naves
' naufragarunt. Factum, non fabula : uno die Neptunus trecenties ses-
tertium devoravit. Putatis me defecisse ? non me-Hercules mi hac
jactura ' gustui fuit ; tamquam nihil facti. alteras feci majores , &
meliores, & feliciores : ut nemo non me virum fortem diceret. Scis ,
magna navis ' magnam fortitudinem habet. oneravi rursus vinum ,
lardum , fabam , ' seplasiaria, mancipia. ' Hoc loco Fortunata rem
piam*

nos soles huic Fragmento mecum non invident, tenebras depellant, frigida dissolvant.

3. *& tunc erat auro contra*] pro MS. & Patav. *& t. e. contra aurum*. Existimo enim dupondii alicujus esse transpositionem. Qui certe supra nostrum scribam sapuit, cujus hoc lepidum colophonis loco attestam: pro porticus marmoratas duas, ut juxta Pat. edit. mox habebimus, scripsit, *porticus marmoratis duas*. Schefferus: *& tunc erat contra aurum*. hoc est, vixibat contra aurum, erat tam carum, ut compararetur æquale. Suspicio tamen scripsisse nostrum, *erat contra auro*, ultimamque litteram ex sequenti voce male ad hanc esse translata. Plautus Epidicō, 3, scen. 3. *Non carum auro contra*. Sic idem in Curcul. *Auro contra cedo modestum amatorem*. In Milite: *Cedo treis mihi homines orichalco contra cum istis moribus*. In Pseudolo: *orichalco contra non carum fuit meum mendacium*.

1. *naufragarunt*] naufragium fecerunt. Sic Sidonius 4 Ep. 21. *minus naufragat*. Io. Schefferus.

2. *me defecisse*] vires omnes amisisse, factum esse pauperem, post tot nummorum jacturam. Sic Petronius in vulgatis de lumine: *Defecerat possum in monumento lumen*. Schefferus.

3. *gustui fuit, tamquam nihil facti*] pro MSi, & Patav. *gusti f. t. n. f. Gustui*, i. gustatui, aut gustationi pro gustandi actu. *facti nihil*, ut *nil falsi*. Terent. Andr. *nihil censi*, *nihil judicari*. Gloss. Iliid. Schefferus: *gusti fuit*. Puto, *gustui*

fuit, h. e. non gustavi. *tanquam nihil facti*. An scribendum, *tanquam nil factum*, puta, *mihi sit*, *tanquam nihil mihi acciderit*, nullus casus me afflixerit?

4. *magnam fortitudinem habet*] Ludit ambiguitate. nam *fortitudinem habet*, est idem, ac, *fortis est*. Vt, habet dignitatem, favorem, honorem, & similia; juxta verò significat & adjunctam habet fortitudinem, sic ut oporteat eum esse forti animo ac magnò, qui ædificare cupit magnam navem. Scheffer.

5. *seplasiaria*] Neutrò, & substantivè, pro MS. & Pat. *seplasium*. Schefferus: *seplasium*. Hoc non assequor. Video quidem Vossium in Glossario seu Lexico Originum sic scribere: *Est seplasiarii vox à seplasia, vel seplasium; quomodo vocari solent aromata, & simplicia medicamenta, ac unguentorum delicia. Ita usi Varro, Plinius, & Ausonius*. Sed haud persuadet: omnes enim hi de loco, ubi talia venduntur, non de rebus ipsis mercibusve agunt. Varro: *Ἀγρὰ πόπυλι: Doti dato insulam Chium, agrum Cacinbum, Seplasia Capua. & in Synepheb. Hic narium Seplasia*. Plin. 34, cap. 11. *Credunt Seplasia, omnia fraudibus corrumpenti. item, frans Seplasia sic quaritur eis. & lib. 16, cap. 10. & inde frans Seplasia*. Ausonius.

Ere Seplasia despicere cave.

Sed & cæteri, qui voce hac utuntur, nullum alium ejus norunt sensum. Vnde adducor, ut existimem, apud nostrum esse compendium scripturæ, legique debere, *seplasiarium*, ut subintelligi

piam fecit ; omne enim aurum suum, omnia vestimenta vendidit , & mi centum aureos ¹ in manu posuit : hoc fuit peculii mei fermentum. ² cito fio , quod Dii volunt : uno cursu centies sestertium ³ corrotundavi.

telligi possit rem. Est enim *seplasiaria res*, ut *seplasiarius homo*, significatque illud omne, quod primis temporibus in *Seplasia*, Capuz foro vendi solebat, ut sunt pigmenta, thura, phar-maca, aromata, & id genus varia, quæ una voce specierum hodieque appellantur.

6. Hoc loco] Senec. Epist. 16. Hoc loco dicit aliquis, liquet immundissimos fuisse. Sic alii sæpe. Schefferus.

1. in manu posuit] dedit. Convenit Plautinum illud in *Asin.* 1, scen. 1. Tene ego defraudem, qui ipsi nihil est in manu. item scen. 3. Si mihi dantur duo talenta argenti numerata in manum. Terentius quoque in *Phorm.* 4, scen. 3. eho dic, quid vis dari tibi in manum? Idem.

2. cito fio quod Dii vol.] Corrige, cito fio. Schefferus. Non video necessitatem: quod hic referri potest ad qualitates & accidentia, non ad subiectum aut hominem, subintelligendo id, ad modum illius, Cic. in *Catil.* Est locus in carcere quod Tullianum appellatur. Quamquam planius, & proverbio magis congruat, cito fio.

3. corrotundavi] conglomeravi, conglobavi. Horatius sic usum simplicis lib. 1 Ep. 6.

Mille talenta rotundantur, totidem altera porro.

Scholiasfes Craquii. rotundantur, i. e. compleantur, omne enim, quod rotundum est, ab omni parte perfectum est. Ipse Craquius: rotundari, ut mihi videtur, est redire in circulum, ut si dicamus mille talenta milles, aut si maris, rotundati est, in se redire, ut unum in se redit ad numerum denarium. Puto, nihil horum velle Horatium. Fortius, quia speciem rotundam habet acervus omnis, ideo, quicquid in acervum congeritur, rotundari dicitur, & corro-

tundari, non secus atque conglobari, quod à globo, pariter rotundo, proficiscitur. Adde quæ superius dixi ad verba, corrotundata terra mater tantquam ovum. Schefferus. Corrotundare h. l. est corradere, coacervare, adquirere, respectu habito ad formam nominis rotundam. Proprie loquitur Seneca cum 7 *Natural.* 26, corpus Cometarum corrotundari, splendorem autem longum adparere dicit: id Græci effertent, σφαιρῶνται vel σφαιροῦνται & σφαίρωται. Αδτινὸ σφαιρῶνται utitur *Alexis* in *Phædro* apud *Athen.* 1. 4, de eo qui patrimonium dissiparat & in ventrem condiderat; σφαίρωνται ἵπποι τοὶ τῶν πτωχῶν ἵπποι. ἔτι σφαιροῦνται ἱπποὶ καὶ ταχύν. i. e. in rotundam & pilæ formam redegit substantiâ paremnam; adeo impudenter & celeriter corrotundatam deglutit. Et *Nicomachus* apud eundem 1. 2, obliquitorem reipatæ hæc de se loquentem intro-ducit:

Οὐτόστιον γὰρ καὶ λαλεῖνός το μὲν πῶς

Οὐτὶ σφαιροῦνται καὶ ἐκείναι

Εἰ μὴ οὐδὲν, ἀλλὰ οὐδὲν τὸν πο-φῶν.

i. e. rem quam pater mihi reliquerat sic corrotundavi & egnavi paucis mensibus, ac si quis ovum exforberet, in quo nimirum à forbatione nihil romanet. Το ἱπποκένου quod legit *Scal.* ad *Varr.* nec satis explicat, non intelligo; ἐκκεκρίεν vero quod est egnavare, ἀσπασίως, grana ἐκκρίεντα rem planam reddit; quæ enim granis, ova medullâ & saturâ spoliatur ea relinquuntur inania. Et hoc insinuat glossa apud *Varinum*: σφαίρωσις, ἱπποκένου (qui privatus). Κόκκῳ granum. semtex inprimis glo-

d.rvi. Statim redemi fundos omnes, qui patroni mei fuerant. adifico domum. venalitia coëmo jumenta. quicquid tangebam crescebat tamquam favus. Postquam cœpi plus habere, quam tota patria mea habet, manum de tabula, sustuli me de negotiatione, ¹ & cœpi liberos fenerare. Et sune nolente me ² negotium meum agere, ³ exoravit mathematicus, qui venerat forte in coloniam nōstram, ⁴ Graculus, Serapa nomine, ⁵ consiliator Deorum. Hic mihi dixit etiam ea, que oblitus ⁶ eram, ab acia & acui mi omnia exposuit, ⁷ intestina mea noverat,

globosum: *γκρίαι*, globuli, pilulæ, corpora minuta. Inde *ῥάκκν*, τὸ ἐλάχιστον (*minimum*), Hesychius interpretatur; *Varinus*, τὸ ὀλίγον (*exiguum*). Et ab eo formarunt Latini *ciccum* quo utantur pro te levi, & nihili, qualis floccus, *πρόκκνς*, fili retrimentum, pluma, achne, hirta, *πρόσάλη* (*pollen*, it. *nia* *minutatum cadens*), & quodvis *λαπτὴν ξύσμεα* (*exile strigmentum*, aut ramentum, *scobs*). Reinesius.

1. & cœpi liberos fenerare] Puto planè pro cœpi scribendum cœgi. Schefferus. Fenerare est mutuare, feneratorive dare. Vtut verò Accusativ. personæ raro occurrat, est tamen in illo Martialis:

Hac supit, hac omnes fenerat una Deos.

i. ab ipsorum gratia quasi fenus levat. Sic etiam hic dictum puto, fenerare cœpi liberos, pecuniam à negotiatione in fenerationem translatam, cumprimis libertis hoc est ut tales evaderent, vel jam libertis ut rem facerent, nundinatus sum, iis sic revera meo magno cum quæstu beneficium feneratum præstando.

2. negotium meum agere, exoravit] Distinctio est supervacua. Hoc ait, obtinuisse precibus Mathematicum, etiam ab invito, ut in rem alterius multa diceret. Sed sic scribendum erit: nolentem me exoravit, non nolente. Schefferus. Nolente me negotium agere, exoravit nolentem mathematicum. Quidni sensus & distinctio bona cum nil facile mutandum,

3. exoravit] MS. in m. al. exortavit.

4. Graculus Serapa nomine] malim duo contrahere & leg. Serap-Ammon. Amarunt è duobus Numinum composita nomina Ægyptii & Ἀιγυπτιάζοντες (*Ægyptios imitantes*) Græci: indè Hor-Apollon, Phœb-Ammon, Herm-Ammon, Heracl-Ammon, Herm-Apion, Herm-E-raclas. Reines.

5. consiliator] MS. pro Patav. conciliator. Schefferus: conciliator deorum. Non placet. Lego, consiliator deorum, & accipio de eo, qui consilia deorum exquirat, hoc est, qui ex aëtris & similibus colligit divinam voluntatem. Nam & hoc veteribus consiliare. Hinc consiliantes drui, apud Horatium, quorum alter alterius expetit consilium. Cicero sic usurpavit consiliarii vocem lib. iiii, de Leg. c. 19, ubi de Augure. Est autem boni auguris meminisse, Iovi optimo maximo se consiliarium atque administrum datum. Habes aliàs consiliatoris vocem apud Phædrum nostrum, atque alios. Schefferus.

6. eram, ab acia & acui mi omnia exposuit] pro MSi, & Patav. eram ab acia, & acui mi o. exposcit. Tilebomeus: ab acia & acui mi omnia. Lege, ab acia & acumine omnia. acumine, i. ingenii perspicacitate, ut boni quique loqui amant auctores. Schefferus: ab acia, & acui mi omnia exposcit. Scribo: Ab acia & acui mi omnia exposuit. Acia, est filum in acu. Titinnius apud Non., Reli.

noverat, tantumque¹ non dixerat, ² quid pridie cœnaveram. potasses illum semper³ mecum habitasse. Rogo Habinna, puto interfuisti: ⁴ tu dominam tuam de rebus illis fecisti: tu parum⁵ felix in amicis es: nemo unquam tibi parem gratiam refert: tu largifundus possides: tu⁶ viperam sub ala nutricas. Et⁷ cur vobis non dixerim, etiam

Reliqui acus aciasque hero atque hera nostra. Glossæ veteres: *παίμενα*, acia. Eodem modo & Philoxenus. Mi, est mihi. Suprà: non mehercules mi hac jacturâ gusti fuit.

7. intestina mea] intima, secretissima cordis mei cogitata. lo. Schefferus.

1. non] MS. in m. mihi. quod f. non præponendum.

2. quid p. cœnaveram] Canare adulteria. Plaut. Curc.

3. mecum habitasse] Pers. Sat. iv. Tecum habita. Schefferus.

4. tu dominam] Sunt hæc verba Græculi illius, memorantis, quæ Trimalchio fecisset olim secretò. ut hic: effecisti ob res illas, ut domina, uxor tua evaderet. Hic enim verborum sensus; & confer præcedentia. Scheffer.

5. felix in amicis es] MS. & Patav. f. in amicos es. Schefferus: Lego, felix in amicis es, i. e. inis amicitias infelicer, cum eis scilicet, qui adversus te non ita sese gerant, ut amicos decet.

6. viperam sub ala nutricas] Credo, alludere ad id, quod est de Nerone apud Suetonium cap. 8. Fabula exorta est, deprehensis in lecto ejus circum corvicia serpentis exuviis, quas tamen antea armilla ex voluntate matris inclusas dextro brachio gestavit aliquamdiu. De serpentibus, quas in deliciis habuere, docet alioquin Seneca II de Ira, c. 31: Martialis lib. vii Ep. (de Sé) 86. Schefferus. viperam. Petronium ad id, quod de serpentis exuviis repletis in lecto Neronis pueri refert Sueton. cap. 8, alludere nunquam credam; neque ut istud eò trahatur tria helcariorum paria conficiant: Hoc

ergò abierit: Vno verbo; verba sunt Serapammonis mathematici vaticinati de conjugio incommòdo illo, ut suprà observari potuit, à Fortunata Trimalchioni, scil. serpentem in sinu futuro cum eventur; quem ille Æsopi fructiflor fuerat expertus: norat Sen. Ep. 42. h. e. habituro refractariam, oblatricem, exitialem, pestem: ea Trimalchion hic repetit ad Habinnam. Reinesius. viperam sub ala nutricas. Ex Phædri, scriptoris mehercule perpolit & Petronio ætate paulò superioris, hoc acurè dictum sive dicerium Trimalchio explicatum ivisse videtur. Sic autem ille, libri suarum fabularum quarti, Fab. 77.

Gelu rigentem quidam colubram susculit,

Sinu quo fovit; contra se ipse misericors Namque ut refecta est, necuit hominem preteritus. I. C. Tilebomenus.

7. cur vobis non dixerim, etiam nunc] MS. & quod vobis n. d. & n. Reinesius: cur vobis non dixerim, etiam nunc mi testare. Nim. ariolus ille genethliacus ita viderat scriptum in diphthera Iovis, vel tamen in Οἰγαστοῖς (visionibus) sic repererat, quod de longitudine vitæ promitteret sciscitatori; oique igitur fidem non immerito habuit homo φιλόψυχος (nimis viri cupidus) vanus & stolidus. Similem tamen sibi & in eodem curiositatis credulitatisque luto hærentem habuit post aliquot secula MARTINIANUM quendam EX-PROTECTORIUS, qui cippo quem sibi posuit inscripserat, VIXISSE. IN SECVLUM. ANN. LXI. ET. SPERARE. SE. VIVERE. AD HUC. ANN.

etiam nunc mi restare vita annos triginta, & menses quatuor, & dies duos? praterca cito accipiam hereditatem. ¹ Hoc mihi dicit *factus meus*; quod si contigerit ² fundos Apulia jungere, ³ satis vivus pervenero. Interim dum Mercurius vigilat edificavi hanc domum: ut scitis *casa erat*, nunc ⁴ templum est. habet quatuor cœnationes, cubicula viginti, porticus marmoratas duas, ⁵ *susum* cellationem,

LXXXXIX. MENSES. VI. DIES. III. XI. H. DECEM. è Codice Alciatus summa fide descriptum à Placido Puccinellio monacho Cassinensi recenset *Stægrinus Baldanius* l. 2. Epigraphices, f. 349; iade acceptionem repeto & interpretor p. 446, *Classis xx Syntagmatis Inscriptionum*.

1. Hoc] MS. pro Patav. Hac.

2. *fundos Apulia*] In primis studuerunt ut *Thymæus* (apibus crescentes) ut fundos fundis aggerarent & fines promoverent, & latifundiis conferrentur. Idem Trimalchio de se sup. *nunc coniungere agellis Siciliam volo*, ut cum *Africam* liberis ire, per *meas fines navigem*. De eodem studio Horat. 2 Ep. 2. Calabris salibus *Lucanos* adjici dicit. Th. Reinseus.

3. *satis vivus pervenero*] leg. *satis dives p. Au divum* se nominat pro beato? Reinseus. *Satis vivus pervenero*. i. abunde scopum desideriorum vivus attigero.

4. *templum*] Abusivè, propter magnificentiam & splendorem, qualis esse templorum solebat. Io. Schefferus.

5. *susum*] In superiori parte ædium. Varro 1 de R. R. c. 6. *Qui calens dædum, magis æstate laborant, qui susum, magis hyeme*. Sic in decreto vetari de finibus inter Genuates & Veientes apud Gruter. pag. 204, in Bandedis Florentinis sæpe, quod jam docti viri annotarunt. Schefferus.

6. *cellationem*] Valde mihi hoc suspectum est vocabulum. Quod enim cellæ ne in superiori ædium parte? Schefferus. *Cella* à celando dicta, Festus, Vossius. Videreturque res celan-

da ad se trahere cellæ locum. Sic *cellæ* vinariæ ferè hycogæa sunt, non sic caldaria illa qua de C. Plin. L. 5 Ep. 6, cui sol plus quàm benignissimè præstito erat, ac ne quidem penuraria. Ignaria, fascinaria, libraria, casearia, &c. *Cellulas* verò columbarum, de quibus Columella, etiam altissimo videmus locò. Et *cella* hodie claustrarium quidni in superiore ædium parte, cellæ verò olim meretricum ferè tantum in fornicibus. utrobique personæ celantur, sed impari modo & fine. Itaque *cellatio* saltem pro conditoriis divitiarum & supellectilis, quæ sic commodè & sicca alibi servari non poterat, hic posset accipi. Reinseus: *susum cellationem*. Vix præstitem sanum hoc esse, quod Verbi, unde desumere potuerint, nullus unquam fuerit quantum meminì usus: nec facile reperias à Nominibus formati ejusmodi quæ Verbalium appellacione communiter adficiuntur. Leg, igitur *cellariolum*, i. e. reliquiarium, promptuarium, vulgariter *dispensa*, *receptory* cujus structura commodè in superioribus ædium, loco perstabili & sicco; in subterraneis enim conditoriis plerumque species & pars penoris madore corrumpuntur. Si quis maluerit *cellationem*, et plura demonstrenda erunt fortassis non ita facilia. *cellatio* Quasi verò non constaret, *cellam* olim fuisse dictam *celam*; ante enim Ennium consonæ non geminabantur: *cela* verò ab ipso rhemate, *celo*. Cum igitur fingeret noster *cellatio*, in mente erat: *celo*, dat *cela*, ergo *celatum*, *celatio*: ligeretque nobis

tionem, cubiculum in quo ipse dormio, 'vipera hujus' sessorium, hostiarum cellam, perbonam, hospitium M hospites capit. ad summam, Scaurus cum huc venit, nusquam mavoluit hospitari, & habet ad mare paternum hospitium, & multa alia sunt, quae statim vobis ostendam. Credite mihi: 'assem habeas, assem valeas: 'habet, habebis.

bis antiquario hic modò scribere cellario. Nec tamen actum significaturi, sed locum: quia quemadmodum praesens locum dedit, ita ead. cogitanti dicentique etiam supinum, ac puto una cellarione plures cellas comprehendendi. Vbi rursus non tam exacta omnibusque communis analogia, quam analogia latè spectanda. Sunt tamen plura hujus generis, ut quod praecessit proxime carnationes pro carnaculis. Vossius: Eiusdem sunt originis carnatio, & carnaculum. Vtrumque locus fuit in quo carnabatur; sed carnatio erat divitum. Dicebaturque carnatio ea formà, qua ambulare vocatur locus, in quo ambulare solent; & gestatio, locus in quo sanitatis causà gestabantur.

1. vipera hujus sessorium] Viperam appellat Fortunatam per indignationem & iram, quia exhibere ipsum solebat. Germanus ad Varum apud Florum lib. IV, cap. 12. recifa prius linguà ejus: tandem vipera sibilare desiste. Schefferus.

2. sessorium] sedes, habitatio, conclave. Sed hæc vox alibi non lecta est, & dubito de integritate ejus. Schefferus. Sessorium. Vtitur pro φορειῶν, gestorio, διφρῶν καὶ ὑστέρῳ, leatica, basterna. Cael. Aurel. 1. Acut. 10. sella bajulatoria vel quolibet sessorio utebatur. Hic significat γυναικωνίτης, ubi prandere cornarèque solebat, Luciano in Somnio: vel etiam speciatim κλισίον, reclinarium, reclinatorium. Reinesius. sessorium. Sicut ap. Plinium dormitorium, locus in quo dormitur. Plauti est sessibulum, id in quo sedetur. Vitruvius habet Deorum

sessimonium, h. e. loca ubi dii q. sedent, seu simulacra eorum reponuntur.

3. perbonam] Pervetus hoc est; nim. tractum à Plauto, qui Mosell. act. 3, sc. 2, v. 3 prandium perbonum dixit, & ib. scen. 1 peroptime: quod imitatus scriptor seculi decimi quarti Rol. Capellanus tr. de pestil. Apostem. curat. Reinesius.

4. hospitium M hospites c.] pro MS. & Patav. h. h. c. Schefferus: hospitium hospites capit. Scribe: hospitium M hospites capit. Littera numeralis ob similitudinem praecedentis perperam omissa est. Hospitium locus est in ædibus peculiaris, excipiendis hospitibus destinatus. Hoc sensu Florus Ostiam appellavit hospitium urbis, quò totius mundi opes reciperentur.

5. assem habeas, assem valeas] Ita semper judicavit vulgus, omniumque primum quæsit de censu,

Quot pascit servos, quod possidet agri
Iugera, quàm multa magnâque paro-
pide canas?

Strabo l. 9, vocat κερὶν λόγον (commune dictum), alius ὑμενητεν πάλαι (ab antiquo decantatum) istud:

Τὰ χεῖματ' ἀνθρώποισι πικρῶνται.
Δυναμὶν τε πλεῖστον ἢ ἐν ἀνθρώ-
ποις ἔχει.

(Opes hominibus omnium carissima, Magnasque vires in genus nostrum obtinent).

& ab admiratore auri Tragico, apud Luc. in Somn. istud:

Ὁ χρυσὸς, δὲ ξίωμα καὶ λίσσον βροτοῖς.
Οὐτ' οὐ γὰρ ἐστὶν ὅς βροτῶν ἔχει
χρεῖται.

(O luteum aurum, quantopere mortalibus

babeberis. Sic amicus vester, qui fuit rana, nunc est rex. Interim Stiche profer vitalia, in quibus volo me efferrī. profer & unguentum, & ex illa amphora gustum, ex qua jubeo lavari ossa mea. † Non est moratus Stichus, sed & stragulam albam, & pretextam in triclinium attulit, jussitque nos tentare an bonis lanis essent confecta. Tum subridens: † Vide tu, inquit, Stiche ne isti mures tangant, aut timea; alioquin te vivum comburam. ego gloriosus volo efferrī, ut totus mihi populus bene imprecetur. † Statim ampullam

† Encolpius. † Trimalchio. † Encolpius.

nardi

Cordis! penes quos lutea massa rex potens).

itemque ab alio hoc: *Vbiq̃e tanti quisq̃e quantum habuit, fuit. nim. ita Populus jussit. Sed Populi scita ex magna parte Sapientes abrogant: etsi concedant λυσιστεῶς λιμεῶντες χρυσὸν τὸ ἀνθρώπων γινῶσκον, utiliter aurum usurare homines;* hinc enim artes inventas & in communem vitam inductas esse; hinc conditas urbes; hinc institutas negotiationes; in summa, omni ordine & decore careret vita isthæc, nisi aurum homines mutuis operis indigentes fecisset: ut philosophatur Hermagoras ad Sopatrum, in Epp. Theph. Simoc. Reinesius.

6. *habes, habeberis*] absolute. Respexisse videtur, quod habet Lucilius 1 Sat. teste Schol. vet. ad Iuven.

III, isto versu:

Quantum habes, tanti ipse spes, tanti- que habearis. Schefferus.

1. *vitalia*] Suprà, bene elatus est, *vitali lecto*; ubi vide. *Vitalia* sic usurpasse censo & Senecam Epist. 99. *Quam multis cum maxime funus locatur? quam multi vitalia emunt.* Sic disertim habet meus membranaceus optima notæ, non multis & emuntur, unde postea in editis fecerunt *crum- duntur*, ac exposuerunt vel de exentris cadaveribus, vel de viscerum tractatione in viventibus, ut sit in ruptis. Verum prius repugnare consuetudini Romanæ rectè Lipsius observat. Posterius hand convenit cum cæteris ejus loci, qui de morte agit, non de

morbis. Igitur non aliter accipio *vitalia*, quàm quæ adornando funeri sunt necessaria. Quæ sic dicta fuerint ominis melioris gratiâ, pro mortali- bus. Quomodo & vitam aliquando usurpasset pro morte, docet Casaubonus ad Spartiani Hadrianum. & sunt ipsa Macrini verba apud Lampri- dium: *mibi non multum superesse vide- tur ad vitam, quod is ipse rectè explicat, ad mortem.* Ut sic emere *vita- lia*, sit, comparare ea, quæ ad mor- tem funusque requiruntur. Ut sunt vestes funebres, stragula, & hujus- modi. Scheffer.

2. *te vivum comburam*] Minz hæc sunt ventosi & insolentis domini, quales illæ Mercuri Plautini, *Evades nunquam quin te sacrificem. Ignis panam gravissimam credimus, cum servus irascimur.* Neque enim auditum apud Romanos aliter adnervadventi in ser- vos, quàm virgis, flagellis, fustibus, crurifragio, cruce. In servos quidem heris nihil non licere, vetus dictum: vid. Sen. 1 de Clem. cap. 18: & Petr. Chrysol. Serm. 141. sed magistratus temperarunt licentiam: inprimis Athenien- ses super sævitia in eos cognoscere consueverunt: vid. Athen. lib. 6, ex Hyperide, Lycurgo, Demosthene. Et circumferuntur duo rescripta D. Antonii Pii, alterum ad Ælium Mar- cianum ProCOS. Bæticæ, alterum ad Alsum Iulianum, plena humanita- tis, quibus atrociora jura dominationis exercere heri prohibentur: Coll. L. L. Mos. & Rom. tit. 3. Reines.

1. 071163

nardi aperuit, ' omnesque nos unxit : † & Spero, inquit, futurum, ut aque me mortuum juvet, tamquam vivum. † Nam vinum ' quidem ' in vinarium jussit infundi : † & Putate vos, ait, ad parentalia mea invitatos esse. † Ibat res ad summam nauseam, cum Trimalchio ebrietate turpissima gravis, novum acroama, cornicines in triclinium jussit adduci, fultusque cervicalibus multis extendit se supra ' torum extremum : & † Fingite me, inquit, mortuum esse, ' dicite aliquid belli. † Consonuere ' cornicines funebri strepitu. Vnus precipue ' servus

† Trimalchio.

† Encolpius.

1. omnes nos unxit : & Spero &c.] & MSi est, quod Patav. omiserat. Ut verba retineam, sic intelligo: Omnes Trimalchio unxit, seu ungi jussit, in memoriam communis mortis, quidque ipse de unctiōe etiam mortui hominis sentiret exponit, Spero, inquit, futurum &c. An verò consuetudinis Rom. fuerit mortuos exenteratos, vel non exent. ungendi, alii disquirant. Dalecamp. ad Sen. Ep. 99, prius affirmat, septemque dies antequam cadauera cremarentur, exemptis visceribus unctiōi datos fuisse asserit; Lipsius ibid. negat, aut dubitat, quem laudat Scheffer. paulò ante ad, vitalia. Reinesius: omnes unxit. Ad quid unxisset adstantes? unctiōnem verò sibi ut vivo, sic mortuo profuturam sperare dicit. Elota ergo mendā lego, unguetque suos unxit. At cur unguet? quia clausulae sunt nervorum, ut loquitur Plinius: potius quia nervi, venæ, arteriæ, ad eos porriguntur; unde & extremorum insignis ille cum membris principibus consensus, quorum robori facere putabant inunctiones unguum. Quin eos deaurari mos quoque erat: Serv. ad An. verum id non sanitatis, sed ornatû causâ & luxu. Græcorum ea curiositas, quòd privatim cuique parti corporis peculiare unguentum idoneum & salubre scirent; unde apud Antiphanem ille crura & pedes Ægyptiò, buccas & mammas Phœniciò, utrumque brachium Sisyphriò, supercilium & comam

amaraciò, cervicem & genua serpillinò linebat. De nardini præstantia præterquam Scriptores sacri, testatur Menander in Cœcrophalo apud Athenæum l. xv. Vnctiō autem ista Trimalchionis rectè censetur inter crapularias, quas parasitus Plautinus Stich. act. 1, sc. 3, v. 75 nominat: ebrietas enim turpissima gravis eam sibi adhibuit. Th. Reinesius.

2. Nam v. q.] Nam Sic cum præmisso (.) juxta MS. pro Patav. (nam). quod hic vix causale, sed pro præteritis; ut ap. Plaut. Prol. Amphitr.

Nam cum Teleboi ---

Nam ego vos nrisse credo jam ut sit pater meus; &c.

3. in vinarium] puta, vas; quomodo est integrè apud Cicéronem. Glossæ Cyrilli: οἶνοδοχεῖον, vinarium. Io. Schefferus.

4. torum extremum] lectum funebrem intelligit, quem jam tum paratum habuit Trimalchio, ut liquet ex superioribus. Schefferus.

5. dicite aliquid belli] velut defuncti laudem: Solebant enim clamorem edere circumstantes, brevibusque dictis virtutes defuncti celebrare; pium, bonum, benignum, & id genus nuncupare. Idem.

6. cornicines funebri strepitu] Valesius: Etiam heic ignarum moris Romani se se prodit Pseudo-Petronius, qui cornicines pro tubicinibus funcribus adhibeat. Mortui enim efferebantur ad tibiam: ut post Ovidium in lib. vi Fastorum, post Persium in Satira 1 v:

T 5

& Agel-

¹ *servus libitinarij illius, qui inter hos honestissimus erat* ² *tam valde intonuit, ut totam concitaret viciniam. Itaque vigiles, qui custodiebant vicinam regionem rati ardere Trimalchionis domum, effugerunt januam subito, & cum aqua, ³ securibusque tumultuari suo jure coeperunt. Nos occasionem opportunissimam nacti Agamemnoni verba dedimus, ⁴ raptimque tam plane, quam ex incendio fugimus.*
 Neque

& Agellium in lib. xx, cap. 11, verus Petronius vel solus satis docet his verbis. *Quod si idem frigus genua manisque tentaverit tuas, tunc ad tubicines mittas.* Vbi tubicines sine causa legi vult Petrus Pirhœus. Schefferus: *cornicines.* Ergo & hos habebant in funeribus, non solos tubicines, quod miror omisisse viros doctos, qui de funeribus egerunt. Seneca in Apocoloc. *Erat omnium formosissimum Claudii funus, ut scires Deum efferri, tubicinum cornicinumque, omnisque generis sonatorum tanta turba, ut etiam Claudius audire posset.*

1. *servus libitinarij*] MS. & Patav. editio, *f. libitinarii.* Schefferus: *f. libitinarij.* Corrige, *libitinarii.* Vlpianus l. 5 ff. de Inst. act. *Si libitinarius servum pollinctorem habuerit, isque mortuum spoliaverit, &c.* Lique, libitinarios habuisse servos suos, eosque ad varia ministeria funeris ornandi.

2. *tam valde*] Cicero in Epist. ad Attic. *Quid opus est de Dionysio tam valde affirmare. in de Fin. v. tam valde perhorrescere.* Schefferus.

3. *securibusque*] MS. & securibus editio Patavin.

4. *raptimque tam plane &c.*] Reinesius: *Finis hæc Cœnæ videbitur coherere Editionum istis; neque saxa in prasidio erat, qua iter aperiret errantibus: accedebat huc ebrietas & imprudentia locorum.* Sed si rem rectè pensaremus, non coheret. Cum enim paulo antè *discussam ebrietatem* fuisse scripserit, quomodo nunc *ebrietatem* fugitivis è domo Trimalchionis iter difficile reddidisse? Non pos-

sunt ista ita facile conciliari, ut Petronium unum sobrium permodico intervallò contraria scripserit concipiamus: Necessè igitur ut vel 2 *condereis* &c. ut supra. *Discutere ebrietatem*, non est eam prorsus ejicere, sed unitas ejus vires solum rantisper dispellere, ut si nihil addit quod eas rursus colligat, ea sic demum omnino exhalet ac cedat. Hic verò convixit vix in vaporoso balneo, (nisi prius in lavacro lacus, Ascyrtus, & Encolpius, in quem hi inciderant) discussa ebrietate, denuo in aliud triclinium ubi saccò vinum defluebat introducti, ibidemque novo convivii titulo, barbatoriam servo faciente, excipiuntur: tandem parentalia q. agunt, œnophoréo repleto: adeo ut Trimalchio circa ipsum finem Fragmenti *turpissima ebrietate gravu* dicatur: qui tamen *discussa ebrietate triclinium intraverat.* Quid jam mirum, si ante edita sic cohercant? Revera talia movere est nodum in scirpo quærere, & Solem obscurare velle. Schefferus: *tam plane.* Terent. Heaut v, sc. 1.

Te miror, qui alia tam planè scias.

Atque hic demum Lectori indicandum, nihil restare quod ejus notitiam morari queat, ubi Fragmentum Traguriense quàm MSm, quàm editionem Patavinam, vel antè editis aliquid superaddit, vel etiam in legendo discedit; quòd omnia non solum diversis characteribus excusa, sed etiam in Notis, maxime extra superius promissa, & jam inserta, 1x novæ accessionis loca, peculiariter ejus rei mentio facta: idque vitandæ confusionis

Neque fax ulla in præsidio erat, quæ iter aperiret errantibus nec silentium noctis jam mediæ promittebat occurrentium lumen. Accedebat huc ebrietas, & imprudentia locorum, etiam interdiu obscura. Itaque cum hora pene tota, per omnes scrupos, gastrorumque eminentium fragmenta traxissemus cruentos pedes, tandem expliciti acumine Gitonis sumus. Prudens enim pridie, quum luce etiam clara timeret errorem, omnes pilas columnasque notaverat, certaue liniamenta evicerunt spississimam noctem, & notabili candore ostenderunt errantibus viam. Quamvis non minus sudoris habuimus etiam postquam ad stabulum pervenimus. Anus enim ipsa inter diversitores diutius ingurgitata, ne

sionis causâ, cum Gabbemiana editio, quam nos quæ Petronium dudum editum sequimur, etiam passim diverso characterē quædam notet, ceu aliena, connexionis, & sensus ergo recens inserta. Vbi tamen Fragmentum *parafsis*, & *parafidem* habet pro *paropsis* vel *paraplis*, *calfacti* locò calefacti, talia non attendimus; nec leves forsan hujus, aut illius transpositiones, ut p. 79 *nec eam amplius*, *Fragm. n. a eam*, in rationes deduximus.

1. *Neque fax ulla in præsidio erat, quæ iter aperiret errantibus*] Bernardinus Gomeſius Opere, quod de *Salo* construxit, aptissime ad hunc Petronii locum interpretatur Horatii illud l. i. Sat. v.

— Tectum hoc

Præbuit, & parochi quæ debent, ligna, fulemque.

Per *Ligna* scilicet non solum ignem ad focum intelligens, sed coreos etiam & funalia, quæ peregrinis præbent parochi ad pernoctandum; & ut suspicari licet, commodè etiam per urbem deambulandum. Quod idem & in *Urbe factum*, nihil dubium est. Sic apud Athenienses cœnantibus *Oenopia* (genus erat magi-

stratus) funalia præstabant, & ellychnia, ut postea luminis præsidio possent domum redire. quapropter & *oculi* ipsi vocati, ut constat ex Philini oratoris loco apud Athenæum lib. x. item ex Eustachio ad lib. ζ *Odyss.* Οἱ τοῖς δειπνῶσι λυχνες, καὶ ἡρκαλίδας περιέχοντες, Ὀφθαλμοὶ ὡς πύρρον ἐκάλουντο. Qui cœnantibus candelas, aut lucernas exhibebant, *Oculi dicti nonnulli.*

I. A. Gonsalvus.

2. *promittebat occurrentium lumen*] A cœna itidem, ut illi redeuntium. Plurimus quippe lucernarum usus antiquitus fuit convivis domum redeuntibus, facumve, cerceorum, candelarum, funalium, lampadum aut laternarum, de quo *laræ Athenæus* opere extremo. *Servi qui ea præferrent* λυχνῆρι, & λυχνόφοροι Græcis appellati, etiam *δαδῆρι*: Latinis *prælucentes*. Idem.

3. *gastrorumque eminentium f.*] *Leg. glaucarumque eminentium*, ut *terre petrosæ* scruposæque calculi, seu lapilli intelligantur, cujusmodi in ripis nostris spectare ac litotibus frequentes, & iter facientibus molestos. *Carices* aliorum nullus motor. *Deiſa P. Gaſter*, vas fictile ventricosum. *Glossar. Petronian.*

1. *label.*

ne ignem quidem admotum sensisset : & forsitan pernoctassemus in limine , ni ' tabellarius Trimalchionis intervenisset x vehiculis dives. Non diu ergo tumultuatus stabuli januam effregit , & nos per eandem * fenestram admisit.

Qualis nox fuit illa, dii, deaque !

Quam mollis torus ! hæsimus calentes ,

** Et transfudimus hinc & hinc labellis*

*Errantes animas. * Valet cura !*

Mortalis ego sic perire cœpi.

Sine

1. *tabellarius*] *Tabellarii* laus est cursus & festinatio. *Tabellarii* autem , & tabelliones à tabellis seu tabulis id eo appellati sunt , quod ante charta & membranarum ulum , in dolatis ex ligno codicillis epistolarum colloquia scribi solita essent. *Tabellio* idem qui exceptor fuit , & scriba publicus. *Laur. Pignorius*. *Tabellarius* etiam qui tabellas i. e. litteras perfert : *Cic. ad Brut.* Statim extrusi tabellarios , litterasque ad lucronem , etiam in Italiam venisset , ad te rediret. *Id. ad Terentiam*. l. 14. Nos quotidie tabellarios nostros exspectamus. Sed & tabellarius qui rationes conficit datâque & accepta in tabulas refert , λογιστής. *Sidonius ad Petrejum* : Suscipi-bar hunc granditer , habens eum consiliarium in iudiciis , villicum in pradiu , tabellarium in tribunis , in lectionibus comitem , &c.

2. *fenestram*] Sic & *Frellonioniana* editio. Sed *Schonwett. Helenopol. & Lorich. festram*. *R. Herm. Wouwer. & Tornæf. terram*. *Erhardus* : per eand. terram. *L. ferram*. *Pfugius* vel , *festram*. *Festra* est ostium minutum. *Schopp. Verisimil. lib.2, c. 18.* Nihil verius vel ap. *Sagram.*

3. *Et transfudimus hinc & hinc labellis Errantes animas*] *Infrâ* : Iam adligata mutuo ambitu corpora animarum quoque misturam fecerant. *Elegantissimos Platonis versus huc facientes apud A. Gellium lib. xix, c. xi* habes inter-

pretatos , & *Macrobi. lib. 11 Saturn. c. 11. Aristenat. lib. 11 Ep. xix.* Οὐ μόνον στήνω ἀμφοτέρωτες , ἀλλὰ καὶ φιλημασιν ἐπισυναπτόντες πᾶς ψυχᾶς. τῆς γὰρ φίλημα δυνάμει καὶ τῆς ὁ βέλῃς] ἀπὸ δὲ αἱ ψυχᾶς ἀλλὰ τῶν σημῶντων πᾶς ἀλλήλας , καὶ ἀπὸ τῶν χεῖλη συναπτόντων. καὶ ἡ μίξις αὐτῆς γλυκεῖα γινέται] ψυχῶν (Non solum pectore hærentes , sed & insuper oculis animas conjungentes. hoc enim potest basium. Quod qui agunt festinant per os ad se mutuo animæ , in labii sibi obviantes , sitque dulcis ipsarum commixtio). *Phavorinus* : τί γὰρ ἄλλο πείθονται τοῖς σώματι ψάλλοντες , συνάπτεται πᾶς ψυχᾶς ; (Quid enim aliud faciunt oculos figentes , quam quod faderent animas ?) *S. A. Gabbema*. Huc facit *Catullus* de puero *Theotimo* :

Aufugit mi animus; credo, ut solet, ad Theotimum

Devenit. —

Et Ovidius :

Iamque viderentur animas efflare vicissim

Alter in alterius faciem. —

Similia his apud Aristenatum in Ep. Theocrit. Eidyll. 1.28; Bionem Adonide, Macrobi. & Gell. Ge. Erhardus.

4. *Valete cura*] *Mart. lib. xi Epigr. VII.*

Pallentes procul hinc abite cura, Et Anacreon.

Μίσητέ με φροντίς

Μηδία

Sine causa gratulor mihi. Nam quum solutus mero amiliffem ebrias manus, Ascyltos omnis injuriæ inventor subduxit mihi nocte puerum, & in lectum transtulit suum; volutatusque liberius cum fratre non suo, five non sentiente injuriam, five dissimulante, indormivit alienis amplexibus oblitus juris humani. Itaque ego experrectus pertrectavi gaudio dispoliatum torum; siqua est amantibus fides, ego dubitavi, an utrumque traherem gladio, somnumque morti jungerem. Turtius demum secutus consilium, Gitona quidem verberibus excitavi; Ascylton autem truci intuens vultu: quoniam, inquam, fidem scelere violasti, & communem amicitiam, res tuas ocus tolle, & alium locum, quem polluas,

Μηδὲν μοι καὶ ὕπν' ἔστω.

Tu vero abito cura,

Mecum tibi nihil sit. S. A. Gabbem.

1. cum fratre] Glossar. Petr. Frater hic, ut supra, pro amasio.

2. oblitus juris humani] id est, juris gentium, quod gentes humanæ sibi ipsæ constituerunt. §. II Inst. de Jur. N. G. & C. Ex quo & jus humanum nominatum, quod cum humano genere proditum, & omni generi humano commune; & naturæ humanæ sit proprium. §. II Inst. de R. D. & tantum l. I in fin. π de I. & I. Gabbema.

3. quoniam, inquam, fidem scelere violasti & communem amicitiam, &c.] Observe hic morem & formulam rumpendæ societatis: Sed Cæsar, missu ad Senatam litteris, disseruit, morem fuisse majoribus, quoties dirimerent amicitiam, interdicare domo, eumque sinem gratia ponere. Tacit. lib. VI Ann. Alteri ob ingratum & malevolum animum domo & provinciis suis interdixit. Sueton. Aug. c. LXVI. Ne tunc quidem ultra progressus, quam ut & amicitiam ei more majorum renunciaret. Suet. Cajo c. III. In libris Epistol. Synesii Ptolemaid. Episcopi legitur, Amasidem Polycrati feliciter

adhuc agenti per præconem amicitiam renuntiasse, sic enim ille: ἀλλ' οἷς ἄτυχ' ἐνὶ κήρυκε πίμψας, τὴν φιλικὴν ἀπείπει, δὴλον ἐποίησεν ὅτι καὶ ἰδιόκρυσεν, εἰ ὡς ἐύλαβεν ἡ συμφορὴ τὴν ἀπ' ὀφθῶν (Rebus adhuc prosperis misso præcone amicitiam diremit, palam faciens, se etiam ad lacrimas paratum, si calamitas renuntiationem prævertisset). Idem.

4. res tuas ocus tolle] Tralate à LL. XII Tabb. ubi: §. I. VIR. AB. UXORE. DIVORTIT. UXORI. RES SUAS. SIBI. HABERE. JUBETO. XI. QUÆ. CLAVis. ADIMITTO. Apud Senec. Suas. I. refertur Atheniensium in summo dolore risus elegans: Cum M. Antonius Triumphator se vellet Liberum patrem dici; habitus quoque & ingressu eum imitaretur, occurrerunt ei Athenienses & per adulationem Διονυσῶν (Dionysum, Bacchum) salutaverunt, addideruntque se despondere illi Minervam suam, rogantes ut duceret. illo iratus en, quod à patribus Pompei & postea Bruti fuissent, se ducturum ait, sed dotis nomine illis imperare mille talenta, (hoc est 600000 coronatorum.) Tum subscriptus est statua Antonii libellus his verbis: ΟΥΤΑΥΙΑ. ΕΤ. ΜΙΝΕΡΒΑ. ΑΝ-

polluas, quære. Non repugnabit ille, sed postquam optima fide partiti ' manubias sumus : † Age, inquit, nunc & puerum dividamus. † Iocari putabam discedentem. at ille gladium ' parricidali manu strinxit, & † Non frueris, inquit, hac præda, super quam ' solus incumbis. Partem meam necesse est vel hoc gladio ' contentus abscindam. † Idem ego ex altera parte feci, & ' intorto circa brachium pallio, ' composui ad præliandum gradum. Inter hanc miserorum dementiam infelicissimus puer tangebatur utriusque genua cum fletu, petebatque suppliciter, ne ' Thebanum par humilis taberna spectaret, ne

† *Aescylos.* † *Encolpius.* † *Aescylos.* † *Encolpius.*

ve

ANTONIO. RES. TUAS. TIBI
HABE. Apul. *confestim toto meo diuorte,*
tibi que tuas res habeto. S. A. Gabbema.

5. locum] Ludit diligiâ. Isthunc autem locum Murrhedius Rhetor loco inlustrat insigni apud Senecam P. *Novimus, inquit, istam maritorum abstinentiam, qui etiamsi primam virginibus timidus remisere noctem, vicinis tamen locis ludunt.* Est hæc Martial. sententia lib. xi Epigr. lxxix.

Padicare semel cupido dabit illa marito,
Dum metuit teli vulnera prima novi.

E Libero mutuatus est carmine xxi.

Quod virgo prima cupido dat nocte marito,

Dum timet alterius vulnus inepta loci.

I. A. Gonsalvus.

1. manubia] ornamenta Regum. *Glossar. Petron.* Non ad rem, manubia portio prædæ imperatoria. Ascanius. Propriè pecunia ex venditione nobilis prædæ in ærarium redigi solita. probat Gellius ex Cic. *Glossæ.*

2. parricidali] Vox proba, qua non modò Apulejus, aut Sidonius usi, sed verò & Seneca, Quintilianus, Tacitus, alii majorum quasi gentium Scriptores. I. Doufa. MS.

3. solus incumbit] Vt draco ille in fabulis. Phædrus lib. 4. Sulpicius Se-

verus lib. i sacr. Histor. *Inhiant possessionibus, prædia excolunt, aut incubant.* Ga. Barthius.

4. contentus] Mirè dictum, ac si dixerit, in continenti, uno impetu. Germanicus Cæsar :

Subsequitur rapido contenta canicula passu.

Rutilius lib. i.

Voluit ipse tibi qui continet omnia,
Phæbus. — id est, contento cursu emetitur. Barthius.

5. intorto circa brachium pallio] Pacuvius : *Chlamyde contorta clypeat brachium.* Liv. lib. xxv. *Paludamento circum laevum brachium intortò in hostes impetum fecit.* Gabbema.

6. composui ad præliandum gradum] Infra : *statum præliantis componit.* Pugnatursi ita se constituiebant, ne adversarius statum conturbare posset. Senec. conf. ad Polyb. *Vtrumne percussus arma submisseru, an in statu & gradu steteris.* Adlusit Hieroným. ad Demetr. *Quasi in procinctu & acie stemus semper ad pagnam. vult nos locò movere hostis & de gradu decedere, sed solidanda sunt vestigia.* Io. à Wouweren.

7. Thebanum par] *ἡρώδης* (per excellentiam) dictum de Ethiole & Polynice fratribus, Oedipi Regis Thebanorum filiis, ex nefando scilicet Iocastæ matris concubitu

ve sanguine mutuo pollueremus familiaritatis carissimæ sacra. Quod si utique, proclamabat, facinore opus est, nudo ecce jugulum, convertite huc manus, imprimate mucrones: ego mori debeo, qui amicitix sacramentum delevi. Inhibuimus ferrum post has preces: & prior Ascyltos, † Ego, inquit, finem discordiæ imponam. Puer ipse, quem vult, sequatur, ut sit illi saltem in eligendo fratre salva libertas. † Ego vetustissimam consuetudinem putabam in sanguinis pignus transiisse, nihil timui, imo conditionem præcipiti festinatione rapui, commisi que judici litem: qui ne deliberavit quidem, ut videretur cunctatus, verum statim¹ ab extrema parte verbi consurrexit, fratrem Ascylton elegit. ² Fulminatus hac pronuntiatione, sicut eram³ sine gladio, in lectulum decidi, & ⁴ attulisset mihi damnatas manus, si non inimici victoriæ invidissem. ⁵ Egreditur superbus cum præmio Ascyltos, & paullo ante carissimum sibi commilitonem, fortunæque etiam similitudine parem in loco peregrino destituit abjectum.

† Ascyltos. † Eumolpus.

¹ Nomen

bitu editis. illi nimirum ob regni sceptrum mutuis vulneribus confossi, ambo occubuerunt; simul mater, quæ se mediam interponebat, ne pugnarent filii. Quò etiam adlusit Propert. lib. 11 El. ix. *Gonsalium. Thebanorum par, mortuam fabulam transeo.* Minut. Felix Octav. *Gabbema. par.* Sumptum à gladiatoribus, quorum paria dicuntur componi. *Gloss. Petron.*

1. *ab extrema parte verbi*] Aristen. 1. 2 Ep. 7. *αἰμας ἐπ' αἰμας* (simul dictum simul factum). Apuleius L. Metam. & alibi, cum dicto. Ga. Barthius.

2. *Fulminatus hac pronuntiatione*] i. e. sententiâ. Non abusimiliter Iustinus l. 1. *Hac denuntiatione optimates terrisi*, &c. Et infra Petronius: *Confusus hac denuntiatione Eumolpus.* Erhardus.

Heliodor. l. 6. *ὡς αὖτε βέλος τοῦ βίμβου βλήθεις* (verbo ut fulmine ictus). Wouweren. *Fulminatus*, territus. *Gloss. Petron.*

3. *sine gladio*] Sensus postulat, cum gladio. Anonym. MS. juxta m. Douz.

4. *attulisset mihi damnatas manus*] Idem ferè Plautus *Casina*.

Si nunc suspendam, meam operam luserim,

Et præter operam, restim sumptiferetum,

Et meus inimici voluptatem creaverim. Gruter. Suspici. l. c. 11. Ge. Erhardus.

5. *Egreditur superbus cum præmio*] Præmium interduo idem est, quod præda. Tibull. lib. 1 El. 11.

Nec finit, occurrat quisquam, qui corpora ferret

Vulneret, aut rapta præmia veste petat.

Virg.

- ¹ *Nomen amicitiae, si quatenus expedit, haeret,
Calculus in tabula mobile ducit opus.*
- ² *Quum fortuna manet, vultum servatis amici;
Quum cecidit, turpi vertitis ora fuga.*
- ³ *Grege agit in scena mimum, pater ille vocatur,
Filius hic, nomen divitis ille tenet:
Mox ubi ⁴ ridendas inclusit pagina partes,*

¹ *Vera*

Virg. xi Æneid.

*Multaque praterea Laurentis premia
pugna*

Aggerat, & longo pradam jubet ordine duci.

Hinc premiari, pro prædari apud Sueton. Tit. unde & premiatores nocturnos explicat prædones Nonius apud Nævium in Agrypunt. Nam in scena vos nocturnos capis premiatores tollere. S. A. Gabbema.

1. *Nomen amicitia -- Calculus in tabula mobile --] mobile.* MS. Tragur. nobile. Doufa MS. Horum versuum hæc sententia est, si amicitiam utilitate potius meriri quam honestate volumus, hominum profectio vita similis erit ludo calculorum, & calculi inter se amare videbuntur: nam in ludo tabulæ sic divisi sunt calculi in duas factiones; ut inter se quidam velut amici sint, quidam hostes, unde & Mart. lib. xiv Ep. xx scripsit,

Gemmæ iste tibi miles & hostis erit.

Quatenus autem utile est ludo, istam calculi amicitiam servant foederati inter se. Igitur si emolumentis amicitiam ponderamus, amicitiam, cuius tanta dignitas est & pretium, putemus exercere calculos in tabula & eos nobile (lego, mobile) opus tuenda amicitia ducere. Turnebus l. 1, c. 19 Adv.

2. *Quum fortuna manet, vultum servatis amici]* Venuste Ovid. 2 de Ponto, eleg. 3.

Diligitur nemo, nisi cui fortuna secunda est:

Qua simul intonuit, proxima quæque fugat.

Huc etiam facit illud Boëthii de Consol. lib. 3, prof. 5. *Quem felicitas amicum fecit, infortunium faciet inimicum.* ubi Sitzmann. in Notis n. 677. Ge. Erhardus.

3. *Grege agit in scena mimum]* Gregis nomine ludionum juxta ac mancipiorum manipuli comprehenduntur, catastorum præsertim ac venaliorum. Doufa Centurion. l. 1, c. 1. Erhard. Donat. in Præf. in Terent. Adelph. Hac sanè acta est Ludis sceniciis funebribus L. Æmilii Pauli: agentibus L. Ambivio, & L. Turpione, qui cum suis gregibus etiam tum personati agebant. Gabbema. Ioan. Sarisber. Ferè totus mundus ex Arbitri nostri sententia mimum videtur implere. Pallad. *ὁ πᾶς ὁ βίῳ καὶ παίρνει* (scena omnis vita & ludus). Ful. Beatinus Augur dicere solitus erat, diversarum urbium honores somnialiter peragi urbiario mimologò, &c. Credo etiam quod de Theophrasti Philosophi sententia legerat, *μῖμος ὁ βίῳ* (mimus vita). Fr. Pithæus.

4. *ridendas inclusit pagina partes]* Vetus interpretes Persii: Exodiarius apud veteres in fine ludorum intrabat, qui ridiculus foret, ut quidquid lacrymarum atque tristitia cõgessent ex tragicis affectibus, hujus spectaculi risus detegeret. F. Pithæus. *Ridendas partes, extremas.* Wouweren. *Inclusit, abdidit finiit.* Gabbema: Pagina hic synecdochice fabula est. Insigne testimonium apud Donatum Argum. Adelph. *In dividendis actibus fabula identidem meminerimus: primo* *Paginarum dinumerationem* neque Græcos neque Latinos servasse, quum

¹ *Vera redit facies, ² dissimulata perit.*

Nec diu ³ tamen lacrumis indulsi, sed veritus, ne Menelaus etiam ⁴ antescholanus, inter cætera mala, solum me in diversorio inveniret, conlegi sarcinulas, locumque secretum, & proximum litori mœstus conduxi. Ibi tri-duo inclusus, redeunte in animum solitudine atque contemptu, verberabam ægrum planctibus pectus, & inter tot altissimos gemitus frequenter etiam proclamabam: ⁵ Ergo me non ruina terra potuit haurire? non iratum etiam innocentibus mare? ⁶ Aufugi iudicium, ⁷ harenæ imposui, hospitem occidi, ut inter audaciæ nomina mendicus, exsul, ⁸ in diversorio Græcæ urbis jacerem deser-

quum ejus distributio &c. Wouweren: Pagina, scena. Rufinus de metris Terent. Est in Eunuchio Terentii, statim in prima pagina hic versus trimetrus, Exclusit, revocat, redeamne? &c. Gabbema: Partes. Donat. in præf. de Trag. & Com. Sed primo una persona substituta est cantoribus, qua respondens ab æternis chorò locupletavit variavitque rem musicam, tum altera, tum tertia, & postremum crescente numero &c. qui primarum partium, qui secundarum, & tertiarum, qui quattarum actores essent. Idem: In hac prima partes sunt senis Simonis, secunda Davi, tertia Chremetis, & deinceps reliquorum. Wouweren: Asconius ad illa Cic. in Verrem. Sape illum, qui est secundarum, & tertiarum partium. Comædia 5 actus habet. Est ergo persona primarum partium, qua sapiens de actis regreditur, &c. Iuven. Sat. 4. est mihi sape vocandus ad partes. Commentar. Metaphora à comædia, quia scenici ad partes suas solent revocari.

1. *Vera redit facies*] Seneca: Nemo ex istis, quos purpuratos vides, felix est, non magis, quam ex illis, quibus septrum & chlamydem in scena fabula asignant, cum præsentè populo elati incesse-runt & cathurnati simul exierunt, exal-ceantur, & ad statutam suam redeunt. Fr. Pithœus.

2. *dissimulata perit*] Sic mei omnes, etiam c. Tragur. Sed Douza MS: & in Præcidan. asseverat legend. *assimul.* Barthius tamen: Optime rescribunt *assimilata*, ut ap. Plaut. *assimilati amare*. Erhardus: Malim cum Douza *assimulata*. Bulenger. de Theatro l. 1, c. 41.

3. *tamen*] c. Tragur. tum.

4. *antescholanus*] Proscholus, sive subdoctor, Aufonio: unde & proscholum Dositheo magistro: *ὑπὸ τοῦ ἀποχολίου ἐπὶ Ἰμμοῦ Βίππιον, καὶ ἡγετὸς τῆς τετρας* (In proscholio birrhio impositò, crines distinxit). F. Pithœus.

5. *Ergo me non ruina terra potuit haurire*] Ruinà ponitur pro terræ hiatu. Ge. Erhard.

6. *Aufugi iudicium*] Iudicium intelligit de adulterio, quo uxorem Lichæ corruerat. Erhardus. *Aufugi*, pro *effugi*. Ge. Barthius.

7. *harena imposui*] Quasi damnatus in arenam fortuita pegmatis ruinà incolumis evasisset, vitamque & libertatem populi favore (ut in talibus sicrisolitu) obtinisset. Erhardus.

8. *in diversorio Græcæ urbis*] Nobilis illa Cumanorum Colonia, ac primaria Magna Græcia civitas (Parthenopen, seu Neapolin dico) peculiari Græcæ urbis

V

appel-

desertus? Et quis hanc mihi solitudinem imposuit?
 2 Adulescens omni libidine impurus, & sua quoque confessione dignus exilio: stupro liber, stupro ingenuus,
 4 cujus anni ad tesseram venerunt, quem tamquam
 5 puellam conduxit etiam, qui virum putavit. Quid ille
 alter, ô dii! qui tamquam 6 togæ virilis stolam sumpsit,
 qui 7 ne vir esset à matre persuasus est; qui opus muliebre

appellatione insignita fuit, ob Gymnicos ludos maxime, tum Musicum illud quinquennale certamen magna Græcarum urbium frequentia ibidem solitum celebrari. vel ob vetustissimam Græcæ prosapiæ jam inde ab ipso usque Thesæo ac prisca Atheniensibus (quorum coloni Calchidenfes cluebant) repetitæ altiùs originationem. Locus Taciti est, lib. 15. Non tamen Roma incipere scenas ausus, Neapolim quasi Græcam urbem delegit. Doufa P. Cumani, de quibus Doufa, sic à Cuma urbe in Locrensi agro Asiæ minoris, Æolicarum urbium maxima & metropoli. Erhardus: Græca urbis. Neapolim intelligunt. atqui Ancon quoque Græca urbs Straboni, Plin. Solino, quæ Dorica Iuvenali, quod idem valet. Est autem & Ancon in litore maris.

1. Et quis hanc mihi solitudinem] Alii solitudinem; sed multò rectius solitudinem. Ge. Erhardus.

2. Adulescens omni libidine impurus] Scilicet Ascylos. Idem.

3. dignus exilio] Leg. exitiò. I. Doufa.

4. cujus anni ad tesseram venerunt] Sic & alii. Tornæf. in ora, & Var. lect. Pith. leg. venierunt. quomodo & Frellon. Goussier: Reor, annos ad tesseram venire, illis esse puerum primos agentem annos, simili amatoria lite, commissum ad tesserarum fortem ab amatoribus rivalibus. Erhardus: venerunt. Leg. venierunt. Lips. Ep. quæst. l. 5, c. 19. Ad tesseram venierunt, explicare ausim ad libertatem, sive eam ætatem qua tesseris

ludere mos sinebat. Nam puerorum & adolescentum nuces, virorum & senum tesseræ. Quid si etiam ætas togæ virilis matura intelligatur, qui annus erat 18? An rescribi potest cujus anni, vel etiam arma ante cellam venierunt, pro obscenis? Fr. Pithæus: anni ad tesseram. Tale ferè illud Leucipp. l. 8. ἀντὶ τῆς τῶν σπάλπης μέγας, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς χρίταις (Ipsa non solum sub tuba, sed & præcone mæchatur).

5. puellam] videtur legendum puellum. Ga. Barthius.

6. toga virilis stolam sumpsit] Vt ut ista maculosa, non dubium tamen, quin respexerit ad Cicer. Philip. 11. Sumpsisti virilem togam, quam statim muliebrem stolam reddidisti. Idem.

7. ne vir esset à matre persuasus est] Id est, statim à nativitate. Iuvenal.

-- & adhuc à matre rubentem. Barthius.

Femina cum non sis, vir tamen esse negas.

Fr. Pithæus. Videtur Ascylo idem quod Achilli evenisse, quem parens fati præscia, quod filium ad Pergama Trojæ sub manibus altis appetiturum prædidicisset, periculi hujus declinandi causâ, maternis tandem precibus induxit, ut assumpto habitu virginali in Scyro Insula tantisper inter lanificas occultatus falleret, dum decennale bellum Trojanis obsessis positum. Sed ille virum se esse masculo facinore Deidamiz seriò aliquando approbavit: Ascylos contra, accepta semel muliebris patientiæ lege, intercu-

bre¹ in ergastulo fecit, qui² postquam conturbavit, &,
³ libidinis suæ solum vertit, reliquit veteris amicitiae no-
 men, & pro pudor! tamquam⁴ mulier secutuleja, ⁵ u-
 nius noctis tactu omnia vendidit? Iacent nunc amato-
 res obligati noctibus totis, & forsitan mutuis libidini-
 bus⁶ adtriti derident solitudinem meam. sed non im-
 pune. Nam aut vir ego, liberque non sum, aut noxio
 sanguine parentabo injuriæ meæ. Hæc locutus gladio
 latus cingor, & ne infirmitas militiam perderet, largio-
 ribus cibis excito vires; mox in publicum profilio, fu-
 rentisque

tercutibus probis & divisionibus,
 ad capitis usque injuriam flagita-
 tus, &c. Ia. Doufa.

1. in ergastulo] Sic sæpe circumlo-
 quuntur nequicias suas. Musæus, Ku-
 weid. 1. 2. 3. (Cypridis opera). Er-
 hard. Vel est allusio ad Herculem
 captum amore Omphales. Gloss. Pe-
 tron.

2. postquam conturbavit] Conturbare,
 decoquere. Servi qui dominorum
 pecunias intervertunt, conturbare di-
 cuntur. l. v § idem Labeo. π Infitior.
 l. xvj π de In rem verso. S. A. Gab-
 bema.

3. libidinis suæ solum] Solum, locus
 qui aratur: etiam pro coddiciis (puden-
 do); eodem pacto supra lusit in am-
 biguitate verbi locus. Sic arum quo-
 que & sulcus dicuntur muliebria, ut
 è contrario vomer virilia. Colvius,
 Doufa, Schoppius ad Apul. Schick-
 kerath. in Epist. Crit. Ge. Erhardus.

4. mulier secutuleja] Quæ virum
 adpetat & secetur, si recta lectio est.
 Quanquam & respectus aliquis ad
 rem gladiatoriam, quia hi fugitivi,
 quos inducit Arbitr, olim in arena.
 Lipsius Satur. serm. l. 2, c. 7. de se-
 cutore. At non Giton puer in arena
 fuit, de quo hic sermo: Quare Fr. Pi-
 thœi explicatio magis est. Erhard. Se-
 cutuleja, quæ amicum sequitur. Virg.

-- tua cura Lycoris :

Perque nives alium perque horrida ca-
 stra secuta est.

Propert.

-- Et ignotum nomen secuta virum est?

Fr. Pithœus.

5. unius noctis tactu] Sic & Tornæf.
 Wouwer. alii, præter Frellon. & He-
 lenopol. edit. quæ u. n. pactu. Ano-
 nymus MS. ad edit. Tornæfii, inter-
 currente manu Doufæ, & Scriverii,
 his verò utrisque antiquior: F. tactu,
 pro tactu legend. Suprà enim alca fa-
 cta mentio. I. Bourdelotius: unius
 noctis tactu. Retinuimus hanc lectio-
 nem, si Miss. sequimur, probam; si
 sensum, improbam. Hispanus qui-
 dam (iste est, Don Ramirez de Prado.
 Rutg. Hermannides) primus hanc
 corruerat, ignorans fortasse in Mar-
 tiale suo tactum & tangere esse impu-
 dica. Hinc Plaut. dilig. (i. Plauti di-
 logia, ambiguitas) in Aulul. (a. 4,
 sc. 10) Iuv. Sat. 1. Erhardus: L. u-
 nius noctis pacto. Apuleius, Cum ipso da-
 uxoris noctu (antiquè pro nocte) pa-
 ciscentur. Macrob. unius pretium noctu.
 Mos & locutio vetus, pacisci noctes.
 Pontanus Notis in Macrob. l. 2, c. 2.
 Ne longius à scriptura abeamus, an
 legend. pactu? Puteanus Ep. ad Gol-
 dast.

6. adtriti] Detriti clunes λατρόπυ-
 γοι, nimia præposteræ veneris pa-
 tientia, Erhard.

rentisque more omnes circumeo porticus. Sed dum attonito vultu efferatoque nil aliud quam cædem & sanguinem cogito, frequentiusque manum ad capulum, quem devoveram, refero, notavit me miles, sive ille 'planus fuit, sive' nocturnus grassator: &, † Quid tu, inquit, commilito, ex qua 'legione es, aut cujus centuriæ? † Quum constantissime & centurionem, & legionem essem ementitus: † Age ergo, inquit ille, in exercitu vestro 'phacasiati milites ambulant? † Quum

† Miles. † Encolpius. † Miles. † Encolpius.

deinde

1. planus] Erro. Erhard. qui discurrit sine noxa aliorum. *Gloss. Petron.* Pro sycophanta apud Gellium lib. xvi, c. vii. numeratur inter voces à Laberio nimis licenter fictas. Cicero pro Cluent. hic ille planus improbiſſimus quaſtu iudiciario paſſus. Eustachius Homeri interpret interprete Budzo: Planus est qui artem quandam profitetur imponendi etiam spectantibus, quales fuerunt Ciphissodorus, & Pantoleon, & Matriam apud Alexandriam. huius vocabuli etiam mentio est apud Arnob. lib. ii. Huiusmodi impostores olim Regibus chari, quod ex Plinii verbis lib. xxxv, in hist. Apell. ad convivium Ptolemæi à plano invitati, pareret. Gabbema. Planus à Gr. πλάνος, vel πλάνης, erro; πλαναίω, decipio. πλάνος usurpat Moschus: πλάνος δώρον, fallacia dona. & alii.

2. nocturnus grassator] Nam ut ille ait:

Vt jugulent homines surgunt de nocte latrones.

Calphurn. in Eclog.

Et mala nocturni religabat brachia Mopsi.

id est, noctu mala. Sunt autem mala brachia nocturni Mopsi, quibus ille noctu furabatur. Supr. Petr. Advocati jam peni nocturni. Gabbema. nocturnus grassator. Plaut. Qui vesperi suo vivit. Philoxen. ημεσθηγός, dormitator diurnus, fur nocturnus. Hinc Sidon. l. i Ep. 8, vigilant fures, dormiunt potesta-

tes. In Altercatione Hadriani Augusti & Epicteti, Quid est nox? Laboranti requies, grassanti luctum. Savaro ad Sidon. l. i Ep. 8. Erhard. Grassator nocturnus qui cædem molitur, vel ex lubricine, vel propter præmia. *Gloss. Petron.*

3. legio] Abeligendo; quod milites in dilectu leguntur. Veget. & Varro.

4. phacasiati milites] Militem non phacasiatum, sed caligatum esse conveniebat. Neque iis assentior tamen, qui phacasia, muliebri calciamenti, seu solcarum genus fuisse volunt, ac tantumnon cum Sicyoniis confundunt. Perperam. Sicyonia enim levioris pretii, tametsi Lucretius reclamare videatur, ac duarum drachmarum opus: phacasia verò bis tanti. Et illud quidem docco ex Dialogis Meretriciis Luciani:

Δω. Εὐγε ὦ Μυρτιά, λοχισίμην ὑποδημαῖς ἐν Σικυῶνι τὸ πρῶτον δύο δραχμῶν (Do. Euge ὦ Myrtale, calcium ducamus: calceamenta primum Sicyonia duarum drachmarum). Alterum ex Seneca de Benef. vii, c. xxi. Ita rem istam computante: Pythagoricus quidam emerat a sutore phacasia (rem magnam) non presentibus nummis. Et paulò post de eodem ad tabernam sutoris interdiu oclusam nominis expediundi gratiâ nequicquam reverso: At philosophus noster tres, aut quatuor denarios (non invita manu) do-

monio

deinde ' vultu , atque ipsa trepitatione mendacium prodidifsem, ponere iussit arma , & malo cavere. Despoliatus ergo , imo præcisa ultione , retro ad diversorium tendo , paulatimque temeritate lassata , cœpi grassatoris audaciæ gratias agere. * * *

² Non bibit inter aquas, poma aut pendentia carpit

Tantalus infelix, ³ quem sua vota premunt.

⁴ Divitis hac magni facies erit, omnia cernens

Qui

omum retulit, subinde concutiens. Doussa P. Phœcasia, videntur calcei fuisse homines graves decentes; de philosophis Doussa ex Seneca. de sacerdotibus apud Erhardum Appiani verba: ὑπόδημα ἰὺ αὐτῶν λόφος, Ἀττικόν, ὃ Ἀθηναίων ἔχουσιν ἱερῆς ἐν Ἀλεξανδρίῳ, καὶ καλῶσι Φαινεσίον (Calceamen ipsi erat album Atticum, quale Atheniensium & Alexandrinorum sacerdotes habent, & vocant phœcasium). Hefychio tamen phœcasium est tegimen pedis rusticum. Quidquid sit. oppositum id fuit caligis, caligæ vero ὑπόδημα στρατιώτικον, tegumentum pedum militare, laxum forsân ut hodie ocreæ. Vossius.

1. vultu atque ipsa trepitatione] Perinde atque Atreus apud Senecam testatur in Thyeste: Multa sed trepidus solet detegere vultus. Etenim intimos conscientiz cruciatus proditor vultus enunciat. Ovid. Metam. lib. 2.

Hec quam difficile est crimen non prodere vultu.

Weitzius not. in Prudentii Psychomach. lib. 1, v. 702. Ge. Erhardus.

2. Non bibit inter aquas poma aut pendentia carpit] Ad illustrandum hunc locum producendus est Cicero, qui lib. iv Tusc. Quæst. ita: Cui miseria proximus est u, qui adpropinquans aliquod malum metuit, exanimatusque pendet animi. Quam vim significantes mali, poëta, impendens apud Inferos saxum Tantalò, faciunt ob scelera, animique impotentiam, & superbiloquentiam. Insuper ergo additus ingens lapis Tantalì

imminens capiti, unde ortum, ut præ timore exanimatus poma quidem esuriens non attingeret, aquam & sitiens iridem non gustaret. Pindarus Od. 1 Olymp.

— Κορὴ δ' ἔλεν
Ἀ' (ὅν) ὑπὲρ τοῦ,
Τῶν οἱ πατρὸς ὑπερκαίμα-
σι κροττερον αὐτῶν λίθον
Τὸν αἰ μινούων κεφαλῆς βαλεῖν
Εὐφοροῦντος ἀλᾶται.

(— Sed satur
Ingens accipit
Dammum: dum Pater,
Librans in caput
Validum lapidem,
Illud exercet.)

Quod & adprobatur à Suida: ut & Athenzo lib. vii. I. A. Gonsalvus.

3. quem sua vota premunt] versiculi hujus elucidatio petenda est ex Asthenzi verbis lib. vii. ἰφ' ἧς ἀθανατη-
ταὺς τ' Δία, τὴν μὲν δὲ χλὺν ἀποτε-
λίσκει Διὸς τὴν ὑποχρῶσιν ὅπως ἢ μη-
δὲν ἀπολαύῃ τ' παρακαίμενων, ἀλλὰ
Διὸς ἐλὴν παρατίμωρον, ὑπὲρ τ' κε-
φαλῆς ἐξέστησεν αὐτῶν πίττον, δι' ὧν
οὐ διώταται τ' παρακαίμενων τυχεῖν
εἰδὸς (Tantalo in conversationem ad-
missò cum diis, factaque ei à Iove optione
quidquid vellet, cum u voluptatum inex-
saturabilis vitam diu similem eligeret, Iu-
piter indignatus, quod pollicitus, prastitit:
verum ne Tantalus frueretur, sed continuo
contarteretur, saxum super caput ejus ap-
pendit, quo obstante re nulla præstare po-
tuit). S. A. Gabbema.

4. Divitis hac magni facies erit] Pau-
linus

Qui timet, & sicco concoquit ore famem.

* * * * *

† Nequaquam ' recte faciet, qui cito credit. *

† Nemo coelum putat, ' nemo iusjurandum servat, nemo Iovem pluris facit : sed omnes opertis oculis bona sua computant. * *

† Quod hodie non est, cras erit : ' sic vita truditur. * * *

† Quod non expectas, ' ex transverso fit, & super nos Fortuna negotium curat. * * *

† Apes ideo ' pungunt, quia ubicumque dulce est, ibi & acidum invenies. * * *

† Sem-

† Philerus. † Idem Phil. † Echion. † Trimalchio. † Idem Trimalch.

linus Natali 1x Fel. — uris

Defectus miseri metus, & miser ardor habendi,

Atque ita & inter opes imopes, quasi Tantalus ille

Inter aquas sitiunt, nec habent quod habere videntur. Ga. Barthius,

1. Nequaquam recte faciet qui cito credit] Erhardus : al. Numquam. r. f. q. c. c. Nunquam & fragm. Tragur. vide suprà. Gabbema : huic congruit ocelebre inter Arabes adagium,

مَنْ يَجْرُنْ يَرِنَ
وَمَنْ يَوْمَنْ يَرِنَ

hoc est. *Qui rem experitur sive pertentat, auget scientiam ;*

qui vero credit, sive credulus est, auget errorem. Ecclesiast. c. xix. *Qui credit cito, levis corde est.* Calixtus ad Episcopos Galliz, Innocens dum credit facile, cito labitur. Sidon. lib. viii Ep. xi. Incautissimus, quia credulus.

2. nemo iusjurandum servat.] MS. n. jejunium s. Tornazius. Et sic consentit cum Tragur. suprà.

3. sic vita truditur] Ad similitudi-

nem credo istius Horatiani : *Truditur dies die, &c.* Sententioz porro istæ interjectis passim asteriscis, lacunisque explentibus dispositæ, usque ad postremam illam. *Non multum oportet consilio credere, &c.* ad Encolpii derelicti personam pertinere videntur, semetipsum consolantis de vi atque injuriis, imò contumeliis ab Ascylo sibi illatis. Dou 2. Sed jam ex Fragmento suprà Tragur. constat, hanc sententiam, *Quod hodie non est-sic vita truditur*, ab Echione in cœna Trimalch. fuisse prolatam. Sic & reliquæ, quæ ibi tot orbitatis atque exilii stellulis adhuc lucent, præter ultimam (*Non multum, &c.*), locum & auctorem suum non ignorant. Videre nunc, quàm ingeniosissimus Doufa, etiam quoad infectionem ex Saisberienſe, historiz Vitriarii, in tenebris ferè palpârit, Gabbema : Inscript. VIXI. UT. VIVIS. MORIENS. UT. SUM. MORTUUS. SIC. VITA. TRUDITUR.

4. ex transverso fit] Sic & Seneca quoque locutus, lib. de vita Beata : *Morbus dico, funera, debilitates, & cætera ex transverso in vitam humanam incurvantis.* la. Doufa.

5. Apes ideo pungunt] Claud. Fescenn, Non

† Semper hac in re, qui vincitur, vincit. * * *

‡ Nemo nostrum non peccat; homines sumus, non dii. * * *

Non multum oportet consilio credere, quia suam habet Fortuna rationem. * * *

† In pinacothecam perveni vario genere tabularum mirabilem. nam & Zeuxidos manus vidi nondum vetustatis injuria victas; & Protogenis rudimenta cum ipsius naturæ veritate certantia, non sine quodam horrore tractavi. Iam vero Apellis, quam Græci Mo-

nocro-

† Trimelchis. ‡ Habinnas. † Encolpius.

*Non quisquam fruitur Veris odoribus,
Hyblaos latebris nec spoliat favos,
Si fronti caveat, si timeat rubos;
Armat spina rosas, mella tegunt apes.*

S. A. Gabbema.

1. *pinacothecam*] De pinacothecis adi Plin. lib. xxxv, c. 11. *Ia. Doufa.* Pinacotheca, seu tablinum, locus ubi tabulæ pictæ positæ. Varro de re Rust. lib. 1, c. 2. *Cum spectatum veniunt villas, ut videant pinacothecas.* Wouweren. Pinacothecas templis ferè ac porticibus publicis annexas seu continuatas fuisse, credo, quò augustiores intrantibus scilicet, majoremque adeò religionis speciem habere viderentur: simul ad frigus in umbra captandum, animi causâ sub iisdem ambulare volentibus, æstivis præsertim caloribus. *Doufa.* Pinacotheca, tablinum in quo tabulæ pictæ, stragula vestis, & alia ornamenta seponi solebant. *Gloss. Petron.*

2. *Zeuxidos manus*] Id est, picturæ. *Manus* etiam pro scriptura. De Zeuxide Cic. Plin. Plaut. Pœnulo, Festus in *Pistor*, Valer. Max. lib. 3, c. 7. *Ge. Erhardus.*

3. *Protogenes*] statuarius, & pictor nobilissimus, patriâ Caunus gente Rhodiis subjecta. Hic tabulæ picturæ Ialyfi quater colorem induxit, subsidio injuriæ & vetustatis, ut decedente superiore inferior succederet. Vid. Plin. lib. 35, c. 10.

4. *cum ipsius natura veritate*] Sic omnes, etiam Doufa. Sed Tornæf. *cum ipsius natura* (in m. ipsa natura) certantia. ubi Doufa: c. M. *natura veritate. f. varietate.* Idem ad suam edit. in Præcidan. Quamvis *veritate*, non alienum huic loco, ego tamen assentationem in eam partem flecto, ut *varietate* potius rescribendum existimem. Erhardus: Doufa legit *varietate*, aliter quàm bene. *Veritas* opponitur rei fectæ; qualia Protogenis rudimenta. Opponuntur enim inter se *veritas*, id est res ipsa, & *rudimentum*, id est imago & simulacrum. Vnde Cicero pro Quinto Roscio: *quod est veritate falsum.* h. e. re ipsa.

5. *Apelles*] Cous, artis suæ doctrinam etiam voluminibus editis tradidit. Moriens Venerem imperfectam reliquit, quam nullus pictor ausus absolvere. Quintil. lib. 10; Plin. lib. 35, c. 10.

6. *quam Græci Monochromen adpellant*] Sic Gabbema in textu, editioque Frelloniana. sed in Nota Gabbema, cum Lotichio *monochromen*. Alii, *monochromen*; Tornæf. ad marg. *monochromen. monochromen. Monochromen*, unica q. pendulum lineâ. *Monochromen*, unius q. diei opus. *monochromen* (μονόχρωμον, ut αζωμον, δίχρωμον), vel monochromaton, unius coloris. Fr. Pithæus: *monochromen*. Sic veteres. *non monochromen*, aut *monochromen*.

V 4

chro-

nocromon adpellant, etiam adoravi. ' Tanta enim subtilitate extremitates imaginum erant ad similitudinem præcisæ, ut crederes etiam animorum esse picturam. ' Hinc aquila ferebat cælo sublimis deum: Illinc candidus ' Hylas repellebat improbam Najada. ' Damnabat Apol-

chromada, quod Hygemoni cognomen tribuit Plinius, qui celebriores Apellis tabulas quatuor coloribus constituisse notat. Gonsalvus: *Monochromon*. Ego libentius legerem, *Monochromaton*, uti illustres veteres loquebantur pictores. *Monochromata* enim picturæ erant unicolores, ut vox indicat. Plin. inquit lib. xxxv, c. iiii, ubi de picturæ gradibus sermo est. Itaque talem primam fuisse. Secundam singulis coloribus, & *monochromaton* dictam, postquam operosior inventa erat: Duratque talis etiam nunc. Optimè ad mentem Petronii, quum etiam, postquam facta esset Pictoria ars absolutissima, pinxerunt & monochromata artifices eximii. De Apelle hic Petronius testatur, de Zeuxide Plinius extremò cap. ix lib. xxx. Wouweren: *monochromon*. Ut intelligatur pictura Apellis, in qua ἀνθρωπίνου μορφῆς (humanis tibia seu cruris), i. pictura λιπὴν (gracilis). Ita longè corruptissimum locum rectè emendat Scaliger. At Burdelotius, *monochromon* emendationi doctissimi Scaligeri acceptum fert, in suis Notis crit. hic Pet. Danielis: *monochromon*, f. *monogrammon*, ut sit pictura linearis Apellis.

1. Tanta enim subtilitate extremitates imaginum erant ad similitudinem præcisæ] Verbis istis, *Extremitates imaginum præcisæ*, intelligit Lineas illas extremas, quibus omnia includuntur corpora depicta, extimūque cuiusque corporis est. Summa ergo prorsus picturæ est, corpora in tabula lineis illis tanta subtilitate præcidere, ut quum desinere ibi corpus ipsum certum sit, visum tamen omnino fallat, & ambire sese extremitas ipsa videatur,

& alia post se promittere, hoc est, revera id corpus ominere, & quod in superficie plana est, foras exitare. Exacte Plin. lib. xxxv, c. x. Primus [Parthasius] argutias vultus pictura dedit, elegantiam capilli, venustatem oris, confessione artificum, in lineis extremis palmam adeptus. Hæc est in Pictura summa subtilitas. Corpora enim pingere & media rerum, est quidem magni operis; sed quo multi gloriam tulerunt. Extrema corporum facere, & desinentis Pictura modum includere, rarum in successu invenitur. Ambire enim debet sese extremitas ipsa, & sic desinere, ut promittat alia post se: ostendatque etiam, quæ occultas. I. A. Gonsalvus.

2. Hinc aquila ferebat cælo sublimis deum] Scilicet Ganymedem. In Priapeis:

Quodque Iovi dederit, qui raptus ab alite sacra

Miscet amatori pocula sacra suo.

Ge. Erhardus.

3. Hylas repellebat improbam Najada] Hylas Theodamantis R. filius ab Hercule raptus, eique in deliciis; cum ab Hercule ad Alcanium fl. cum urna aquam allatum mitteretur, occasione prolapsus in fluvium urnæ submersus. Hinc fabulæ origo Hylam à Nymphis abreptum. Gonsalvus: *Naiada*, i. fontis vel fluvii Nympham. nam aquatum ivisse, quum à Nymphis raptus, omnes scriptores uno ore proferunt: Zenobio tamen excepto, qui venatum tradidit. *Naiadas Eumemidas* ideo vocavit Aufonius Ep. xciii, satis eleganter, nam quum puerum, ut potirentur, mergerent, quid nisi lethum illi peperit ipsarum amor?

Apollo noxias manus, ' lyramque resolutam ' modo nato flore honorabat. Inter quos etiam ' pictorum amantium vultus, tamquam in solitudine exclamavi: ' ergo amor etiam deos tangit? Iupiter in cœlo suo non invenit, quod eligeret, & ' peccaturus in terris, ' nemini tamen injuriam fecit. Hylam Nympha prædata, impetrasset amoris suo, si venturum ad interdictum Herculem credidisset. Apollo pueri umbram revocavit in florem, & omnes fabulæ quoque habuerunt ' sine æmulo complexus. At ego in societatem recepi hospitem ' Lycurgo

4. *Damnabat Apollo noxias manus*]

Erat illi sacer etiam accipiter propter rapacitatem, & Hyacinthus flos, qui dicitur fuisse puer Amyclæus ab Apolline & Zephyro uno tempore amatus. At enim cum propensior in amorem Apollinis adpareret, Zephyri odium & indignationem in se concitavit. Quare cum Apollo disci jactu se exercebat, Zephyrus discum ab Apolline missum in pueri caput convertit, quem cæsum Apollo in florem sui nominis commutavit, & ex cruore colorem indidit. *Nat. Com. S. A. Gabbema.*

1. *lyramque resolutam modo nato flore honorabat*] Illud in more positum erat veteribus, ut quando canere desiscent, lyram, cytharam &c. serto aliquo circumdarent. *Statius lib. vi.*

Finis erat, differt avidas audire sorores:

Dumque chelyn lauro, textumque inlustre corona

Subligat, & picto distinguit pectora limbo.

Addit, Lucatius, Statii interpres: *Cythaædorum disciplinam expressit, quibus moris est finito carmine coronam detractam capiti, cithara subligare. Idem.*

2. *modo nato flore*] *hyacintho. Elegantissime Coluthus de Rapt. Hel. Ga. Barth.*

3. *pictorum amantium*] *Melius fortassis: divorum amantium. Idem.*

4. *ergo amor etiam deos tangit*] *Helliodor. lib. iv. Μίγας & γὰρ Θεῶν ἐἴρωσ, καὶ ἡδὲ ἐ Θεῶν αὐτῶν ποτὶ καρτεῖν λεγόμενον (Maximus Deorum Amor, qui & ipsos aliquando Deos vincere dicitur). Gabbem.*

5. *peccaturus*] *Adulteraturus, scortaturus. Sic Erhardus. Peccare enim quasi pellicari, peccator pellicator: ex Balbi Catholico.*

6. *nemini tamen injuriam f.*] *Si præcedens, & peccaturus in terris () includatur, sensus erit planior. Iupiter in cœlo non invenit quod diligeret, sed terram petiit, nec tamen ulli injuriam fecit quia deus: sic homo peccator in tetrīs. Sunt hæc interpretamenta somniorum, & vitrea fracta, ut nostri suprà verbis utar, ethniciſmi. Barthius: nemini tamen. Leg. talem. cæteroqui falsissimum docent omnes fabulæ. Tunc sensus sit: homo pellicans in terris, nemini talem injuriam facit, qualem Iupiter è cœlo terras appetens.*

7. *sine æmulo*] *Non ut ego inventus, infelix, desertusque, cujus amores ad se per summam injuriam translatos æmulos Aescylos intervortit. I. Dousa.*

8. *Lycurgo crudeliorem*] *Referunt ad eum Lycurgum, de quo infra: Quidquid Lycurgi villa grassantibus exhibuisset. Perperam: est enim Lycurgus cognomento crudelis. Ammian.*

V s lib

go crudeliorem. Ecce autem, ego dum ' cum ventis litigo, intravit pinacothecam ' senex canus, exercitati vultus, & ' qui videretur nescio quid magnum promittere; sed cultu non proinde speciosus, ut facile adpareret, eum ex hac nota literatorum esse, ' quos odisse divites solent. Is ergo ' ad latus constitit meum, & , † Ego, inquit, poëta sum, & ut spero non humillimi spiritus, ' si modo coronis aliquid credendum est, quas

† *Enmopolus.*

etiam

lib. xxii. *Iudicibus Cassii tristior & Lycurgis.* Et lib. xxx, circa finem: *Indices nunquam consulto malignos elegit: sed si semel promotos agere didicit immaniter, Lycurgos invenisse se predicabas & Capios.* Ge. Erhardus.

1. *cum ventis litigo*] Proverbialis locutio, omnibus linguis & gentibus usurpata. Iob. 6. *In ventum verba profertis.* Eleonora Angliz Regina, epist. ad Cœlest. Pap. apud Petrum Blesensem Ep. 145. *Sed quid talib. immoror? curro in incertum, & aëra verbero, atque in ventos nostri gemitus evanescent.* Item Osee c. 9, v. 7: *virum spirituales, hoc est, ventosum.* loquitur autem de vanis prophetis. Erhardus.

2. *senex canus & exercitati vultus*] Erhardus: Ita vocat poëtæ pallidum & macilentum vultum. Hinc & imagines poëtarum macræ pingebantur. Iuvenal. Satyr. 7.

Vt dignus venias hederis, & imagine macra.

Ob vigilias in studio. Scholiastes ib. De pallore poëtruum & studiosorum hominum ejusque causa, vide Rader. ad Martial. lib. 7 Epigr. 4.

3. *qui videretur nescio quid magnum promittere*] Promittere accipi potest de vultu, quasi ejus vultus aliquam eruditionem præ se ferret. Rittershusius Not. in Phædrum. Erhard.

4. *quos odisse divites solent*] Confer cum illis sententiam illam multo argutissimam Epist. Plin. lib. 7 de Cornelio Minutiano: *Natus splendide, ab-*

undat facultatibus, amat studia, ut pauperes solent. Apparet jam inde, humanitatem ac litteras odio semper divitiarum amatoribus fuisse. Ia. Doufa.

5. *ad latus constitit meum*] Vide ne interpretamentum sit, & scrips. *Arbiter, secundum me, vel propter me.* Anonym. MS. juxta man. Doufa ad edit. Tornæf.

6. *si modo coronis aliquid credendum*] Poëtarum commissiones olim habitæ sunt in Capitolino, Domitiani, ac Neronis agonibus. In quibus coronæ præmia victoriæ fuere. ex variz erant. *Querna* præmium exstitit Capitolini certaminis, nam quercus arbor Iovi Capitolino sacra, in cuius honorem ipse agon institutus. Mart. lib. iv Epigr. liv. Coronæ Albani certaminis *Oleacea* fuere, nam hoc institutum etiam à Domitiano in honorem Matris Minervæ, ut narrat Tranquillus c. iv. cui oliva sacra. Itidem & *Palma* rami Poëtarum capita circumplexi: interdum verò, non semper *lemniscati*. Aulonius:

Et qua jam dudum tibi Palma Poëtica pollet,

Lemniscò ornata est, quo mea Palma caret.

Musa & ipsæ sic palmâ coronabantur ut ex Phornuto notum. Item *Lauro* Poëtæ redimiti. nam haud solum Imperatoris coronamentum. Ideo eleganter Papinius Domitiani caput Imperiali & Poëtica Lauro insigni-

etiam ad imperitos deferre gratia solet. ' Quare ergo,
' inquis, tam male vestitus es? Propter hoc ipsum,
' amor ingenii neminem unquam divitem fecit.

*Qui pelago credit, * magno se fenore tollit;*

*Qui pugnas & castra petit, * pracingitur auro;*

*Vilis adulator * picto jacet ebrius ostro;*

Et qui sollicitat nuptas, ad pramia peccat:

Sola

signitum l. i. Achill. celebravit. Ex Hedera quoque factum Poëtarum coronamen. Aperte Plinius lib. xvi, cap. xxxiv. Itidem Myrto haud immerito honorari poëtz, præcipue verbò amatoria canentes, veneratque, Elegiographi, Lyrici. Ex Apio denique plectebatur poëtis redimiculum. Virgil. Ecl. vi. de Lino Apoll. filio ad quem locum exsertim Servius inquit, in Nemæo agone, qui in honorem Arcæmori institutus est, speciatim apio coronantur Poëta. Qui præstantiores erant in hac arte plures contigit aliquando nancisci coronas. sic Papinius tres obtinuit Certaminibus Albanis. Et Eumolpus itidem. I. A. Genselius.

1. *Quare ergo tam male vestitus es?* Martialis:

Tunc es, tunc, ait, ille Martialis?

Cur ergo, inquit, habes malas lacernas?

Alibi:

Infamis: omnes gelidis quicumque lacernis,

Sunt tibi, Nasones, Virgiliisque vides.

2. *Inquis?* non inquit, est enim præoccupatio. Ge. Erhardus.

3. *amor ingenii neminem unquam divitem fecit* Sic mox: *Nescio quomodo bona mentis soror est paupertas.* Cujus rei causam inquit Arist. Problem. 4, sect. 29. Rittershus. Not. ad Phædr.

--- *Virtus laudatur & alget.*

Dicta in hanc sententiam venusta congeffit Taubmannus Comment. in Plaut. Stich. act. 2, scen. 1. Idem.

4. *magno se fenore tollit* Cassius Parmensis:

Non levis ascensus si quis velit ardore, sudor

Plurimus hunc tollit, &c. Ga. Barthius.

5. *pracingitur auro* Rectè aurò: nam milites in zonis pecuniam gestabant. Sic Gracchus apud A. Gellium lib. xv, cap. iv. *Itaque Quirites, quum Româ profectus sum, zonas, quas plenas argenti extuli, eas ex provincia inanes retuli.* Spartian. item in Pescennio Nigro: *Idem jussit, ne in zonis milites ad bellum aureos vel argenteos nummos portarent, sed publicè commendarent, recepturi post pralia quod dederant.* Rationem reddit in Alexandro Lampridius: *Miles non timet, nisi vestitus, armatus, calceatus, & satur, & habens aliquid in zona.* Ligamenta, & habenas habebant cingula & zonæ, quibûs circa ventrem cingebantur milites, in medio tamen receptaculum erat, quo nummi continebantur, haud secus ac finum funda habet, quo conlocantur lapides. Itaque cingula illa prorsus olim fundam referebant. S. A. Gabbema.

6. *picto jacet ebrius ostro* Innuit parasitos & adulatores, ad amplissimas fortunas, Principum stoliditate evectos, reliquos præ se despicere rerum successu elatos. Ita enim ebrius metaphoricè capitur pro dementato & mentis ob rem aliquam nimio immodicam haud compote, quia ebrietas mentem alienat & expectorat ob immodicum potum. H. Iunius. Animagy. l. 3, c. 6. Erhard.

2. *pram*

*Sola¹ pruinosis horret facundia pannis,
Atque inopi lingua desertas invocat artes.*

² Non dubio ita est, si quis vitiorum omnium inimicus, rectum iter vitæ coepit ³ insistere, primum propter morum differentiam odium habet (quis enim potest probare ⁴ diversa?) deinde, qui solas ⁵ exstruere divitias curant, nihil volunt inter homines melius credi, quam quod ipsi tenent. Iactantur itaque, quacumque ratione possunt, literarum amatores, ut videantur illi quoque infra pecuniam positi. * Nescio quo modo ⁶ bonæ mentis soror est paupertas. * Vellem tam innocens esset frugalitatis meæ hostis, ut deliniri posset. Nunc veteranus est latro, & ⁷ ipsis lenonibus doctior. * * * In Asiam quum à Quæstore essem stipendio eductus, hospitium Pergami accepi: ubi quum libenter habitarem, non solum propter cultum ædicularum, sed etiam propter hospitis formosissimum filium, excogitavi rationem, qua non essem patrifamiliæ suspectus amator. Quotiescunque enim in convivio ⁸ de usu formosorum mentio facta est, tam vehementer excandui,

1. *pruinosis horret facundia pannis*] Tragur. c. pro horret, heret. *pruinosis panni*. Squalidi, horridi. Glossar. Petr. Ammian. l. 22 de Scythis: *Squalentes & pruinosis ferarum, & retro ritu vescuntur*. Erhardus. Adde: *pruinosis panni*. frigori obnoxii, pruinam admittentes.

2. *Non dubio*] Tornæf. & c. Tragur. n. *dabie*. Erhardus: *Non dubio ita est*. al. codd. *Non dubie*; ut infra, *Hamd dubie credentibus indicavimus*.

3. *insistere*] Sic Lotichius, Gabbem. & Frellon. *insistere*. Tornæf. alii, etiam c. Tragur. *inspicere*.

4. *diversa*] c. Tragur. *divisa*. Doufa MS. c. M. *universa*.

5. *exstruere divitias*] Phædro, *exaggerare opes*. Cicet. *exaggerare rem familiarem*. Hi dicuntur incubones, inuas-

xufores quod toti in opes & divitias incumbant. Ge. Erhardus.

6. *bona mentis soror est paupertas*] Quæ Apuleio in Apolog. *Philosophia vernacula*. Chrysostomo in Act. Apost. *mater sanitatis*. Scipio Gentilis Comment. in Apul. Apol. num. 243. Erhard.

7. *ipsis lenonibus doctior*] Astutior, fraudulentior. Verbum comicum Plauto & Terentio perpetuum. Vid. Schopp. explan. in Mostell. Idem.

8. *de usu formosorum*] Qui usum sui dent viris. Gloss. Petron. Salvianus l. 7 de Gub. *Quis credere aut etiam audire possit, convertisse in muliebrem tolerantiam viros, non usum suum tantum atque naturam, sed etiam vultum, &c.* Ga. Barthius.

I. tam

dui, ' tam severa tristitia ' violari aures meas obscæno
 sermone dolui, ut me mater præcipue, ' tamquam unum
 ex philosophis intueretur. Iam ergo coeperam ephe-
 bum in gymnasium deducere: ego studia ejus ordinare,
 ego docere, ac præcipere, ne quis ' prædator corporis
 admitteretur in domum. * Forte ' quum in triclinio
 jaceremus, quia dies solemnis ludum arctaverat, pigri-
 tiamque recedendi imposuerat hilaritas longior, fere
 circa mediam noctem intellexi puerum vigilare. Itaque
 ' timidissimo murmure votum feci; &, Domina, in-
 quam, Venus, si ego hunc puerum basiavero, ita ut ille
 non sentiat, cras illi ' par columbarum donabo. Audito
 volupta-

1. *tam severa tristitia*] i. e. tristio-
 re & pædagogico vultu. *Barthius* ad
 Claudian. De hujusmodi simulatori-
 bus *Sidonius Apollinaris* l. 3 Ep. 13.
*Facilius obtingit, ut quispiam seria lo-
 quens vivat obscæne, quam valeat ostendi,
 qui pariter existat improbus dictis,
 & probus moribus.* *Theobaldus* Episc.
 in *Physiologo*, de *Syrene* loquens:
Vespote sunt multi, qui de virtute locuti

Clunibus indulgent. ---

Ex illo *Juven.* Sat. 2.

--- Et de virtute locuti

Clunem agitant. --- *Ge. Erhardus.*

2. *violari aures meas obscæno sermone
 dolui*] *dolui* & *Frellon.* atque *Lorichius.*
Tornæf. alii, *nolui*, quod probat
Erhardus, adducens locum *Varronis*
Agathone: *Virgo de convivio abdu-
 catur ideo, quod majores nostri virginis
 acerbis aures Veneris vocabulis imbuti no-
 luerunt.*

3. *tamquam unum ex philosophis*] *Ple-
 rosq; hodiernum numeres,*

*Qui curiosi simulant, & Bacchanalia
 vivunt.*

Gruter. *Suspici.* l. 5, c. 12. *Erhard.*

4. *prædator corporis*] *Attentator pu-
 dicitiz.* *Erhardus.* *Felis pullaria.* *Ga.
 Barthius.*

5. *quum in triclinio jaceremus*] *Lo-
 cus etiam Veneris flagitiis fuit in tri-
 clinari accubitu. Notum ex hoc* *Petronii*
 loco: notum etiam ex non-
 nullis *Scriptorum* locis. *Juvenal.* *Sa-
 tyr.* 1.

*Doctus & ad calicem vigilantis stertere
 nasô.*

Somnum namque aucupabantur a-
 mantes obstantium in triclinio. Di-
 fertè *Petronius*: *Vt intellexi stertere pa-
 trem, rogare cepi ephebum, &c.* Eadem
 mens *Ovid.* lib. 1 *El.* 14 *Amor.* &
 lib. 11 *El.* v. *Aperitè Festus in Non
 omnibus dormio.* *Idem.* (f. *Gonsal.*) *S.
 A. Gabbem.*

6. *timidissimo murmure votum feci*] *Veterum
 superstitio, qua non nisi
 clàm, taciti, aut murmurantes, si
 quid ardentè peterent, vota facie-
 bant. Testes* *Tibull.* lib. 11 *El.* 1; &
 lib. 14 *El.* 14: *Mart.* lib. 1 *Ep.* 11:
Senec. *Ep.* 10. *Wouwer.* & *Gabbem.*

7. *par columbarum donabo*] *Adpo-
 situm oppidò votum. Venerem præ-
 catur, aves sunt Veneris columbae, &
 lianus Animal.* lib. 14, c. 11. Porro
 conditio voti suscepti, si *amatum ba-
 siaverit*: *Columbae* adfidue rostris sibi
 invicem morficatim blandiuntur. *bel-
 lè* *Mart.* lib. 11 *Ep.* xvi.

-- *Basio-*

voluptatis precio, puer stertere cœpit. Itaque adgressus simulantem aliquot basiolis invasi. Contentus hoc principio, bene mane surrexi, electumque par columbarum adtuli expectanti, ac me voto exsolvi. Proxima nocte, quum idem liceret, mutavi optionem: & Si hunc, inquam, tractavero improba manu, & ille non senserit, gallos gallinaceos pugnacissimos duos donabo patienti. Ad hoc votum ephebus ultro se admovit, & puto, vereri cœpit ne ego obdormissem. Indulsi ergo sollicito, totoque corpore citra summam voluptatem me ingurgitavi. Deinde, ut dies venit, adtuli gaudenti quidquid promiseram. Vt tertia nox licentiam dedit, consurrexi ad aurem male dormientis: Dii, inquam immortales! si ego huic dormienti abstulero coitum plenum & optabilem, pro hac felicitate cras puero asturconem Macedonicum optimum donabo, cum hac ta-

men

--- Basioque tam longò

Blandita, quam sunt nuptia columbarum. I. A. Gonsalvus.

1. optionem] Optio an hic est optatio, votum? aliàs, eligendi facultas.

2. gallos gallinaceos pugnacissimos] Varro de R. R. In certamine pertinaces & ad pugnandum maximè idonei. Conveniens rei & voti sponsio isthæc. Galli quippe salacissimi sunt ac de præpostera libidine suspecti. Vid. Ælianum lib. xv, c. xvi. S. A. Gabbema.

3. ad aurem male dormientis] Malè, id est, simulanter. Sic infra: malè repugnanti gaudium extorsit. Ge. Erhardus.

4. asturconem Macedonicum] Longam disputationem interpretis Hispani adversus Macedonicum asturconem, quem ille Struthione mutari velit, destruit Plutarch. lib. v Sympof. Achill. Tatiùs lib. i. Querit Hispanus ille, quomodo Asturco possit esse Macedonicus? Nemo ignorat quanta in dignatione fuerint equi Thesali. Διὸ καὶ λέγεται λόγῳ τοιούτῳ (Vnde & vulgi sermone celebratum), in-

quit Eustathius in Dionysium, οὗς Ἀθηναῖοι μὴ περὶ ναυικλῶ ἡγόρευον) πρὸς τὸν, Θεσπάλοι δὲ περὶ τῶν ἰππικῶν ἱππείων, Βοιωτοὶ περὶ τῶν γυμναστικῶν ἱππιδειῶν (Athenienses quidem circa artem occupatos esse nauticam, Thessalos peritia studere rei equestris, Boeotos verò excolere gymnasticen). Ea-que primaria Macedoniæ regio. Qui ex altero Asturico altero Macedonico provenit, vel ex Asturcis in Macedonia genitus, rectè Asturco Macedonicus dicitur. Hoc si neget Gonsalvus, magna pars rerum nomina sua amittent. Non erunt serica nostra serica, quia non lecta à Scribis. Et phasiani nostri ab hoc nomine prohibebuntur, quia non Phasæ advehi. Gronovius. Asturcones, sic ab Asturia regione Hispaniæ dicti, equi tolutarii, Græcis à vectationis facilitate ὀδὸς-μοι, quibus non vulgaris in cursu gradus, sed mollis alterno crurum explicatio glomeratio. Plinius lib. 8, cap. 42.

E. Itaque

men exceptione, si ille non senserit. Nunquam altiore somno ephebus obdormivit. Itaque primum implevi lactentibus papillis manus, mox basio inhæsi, deinde in unum omnia vota conjunxi. Manè sedere in cubiculo cœpit, atque expectare consuetudinem meam. Scis quanto facilius sit, columbas, gallosque gallinaceos emere, quam asturconem: & præter hoc etiam timebam, ne tam grande munus suspectam faceret humanitatem meam. Ergo aliquot horis spatatus, in hospitium reverti, nihilque aliud quam puerum basiaui: At ille circumspiciens, ut cervicem meam junxit amplexui, Rogo, inquit, domine, ubi est asturco? * Quum ob hanc offensam præclusissem mihi aditum, quem feceram, iterum ad licentiam redii. Interpositis enim paucis diebus, quum similis nos casus in eandem fortunam retulisset, ut intellexi stertere patrem, rogare cœpi ephebum, ut reverteretur in gratiam mecum, id est, ut pateretur satisfieri sibi, & cætera, quæ libido distenta dicat. At ille plane iratus, nihil aliud dicebat, nisi hoc, Aut dormi, aut ego jam dicam patri. Nihil est tam arduum, quod non improbitas extorqueat. Dum dicit, Patrem excita- bo, irrepsi tamen, & male repugnanti gaudium extorsi. At ille, non indelectatus nequitia mea, postquam diu questus

1. Itaque primum implevi lactentibus papillis manus] lactentibus, al. lactantibus. Doufa MS. Itaque &c. Eundem ordinem in Luciani Amoribus reperies. Id. Ineptæ amantium. Ovidius lib. 1 Amor.

Forma papillarum qua fuit apta premi. Lucian. εταῖρε, ἀγλα. καὶ περὶ ἄλλων, ἔτις μὲν εἰς ἡδονὴν ἢ Δημῶνα οὐ καὶ ἰδιῶτις μὲν εἰς καὶ φιλοῦσι (metr. dialog. Amplexat a mammillis mihi asterebant; Demonassa vero ipsa & inter deosculandum mordebat). Eadem Plaut. conjungit Pseud.

Teneris labelli molles morsicula.

Papillarum harridularum oppressumcula. Io. à Wouweren.

2. capit] Fortè abundat. P. Scriverius MS.

3. indelectatus] Pro, delectatus cujus generis contrarias notiones hujus præpositionis annotavit Albertus Gentilis de Latinitate Vet. Biblior. Erhard. Haud videtur. Existimem, non indelectatus esse λυτομένης, extenuationem, qua plus intelligitur quàm dicitur, habereque indelectatus vim negativam, sed à non infractam, ut sensus sit non indelectatus, i. e. delectatus. Nam præcedit malè repugnans;

questus est, deceptum se & derisum traductumque inter condiscipulos, quibus jactasset censum meum, Videris tamen, inquit, non ero tui similis. Si quid vis, fac iterum. Ego vero, deposita omni offensa, cum puero in gratiam¹ redii, usque beneficio ejus, in somnum delapsus sum. Sed non fuit contentus iteratione ephebus plenæ maturitatis, &² annis ad patiendum gestientibus. Itaque excitavit me sopitum; Et, Numquid vis? inquit. Et non plane jam molestum erat munus. Vt cumque igitur inter anhelitus sudoresque tritus, quod voluerat, accepit, rursusque in somnum decidi gaudio lassus. Interposita minus hora, pungere me manu coepit, & dicere,
³ Quare non facimus? Tum ego totiens excitatus, plane vehementer excandui, & reddidi illi voces suas: ⁴ Aut dormi, aut ego jam patri dicam. † Erectus his⁵ sermonibus, consulere prudentiorem coepi ætates tabularum, & quædam argumenta mihi obscura, simulque ⁶ causam desidiæ

† *Euculpus.*

ti; ut antè, malè dormiebat: & mox plus nimio nequitia delectatus. *At ille*, sic cum commate legendum, & *et* inquit jungendum, eritque res aliquid tanto planior.

4. *nequitia mea*] Deliciis & fracta mollitie. Barth. ad Claudian. num. 1491. Papias: *Nequam, qui nequit se continere à sceleribus. Item nequam dicitur luxuriosus, quia incontinens est.* Hugutio: *Nequitia, malitia & luxuria.* Hermas in Pastore lib. 1, cap. 1. *Adjecerunt peccatis suis libidines & commutationes nequitia.* Hinc capiendus & interpretandus versus:

Nequitia est qua te non finit esse senem. Ge. Erhardus.

1. *radii, usque beneficio*] Tornæf. edit. *redii* * * usque b. Doula MS. *redii* * usque. c. M. post * habet iterum. Id. Doula: c. M. *usque beneficio ejus in somnum sum.*

2. *annis ad patiendum gestientibus*] *Puellæ & τῆ ἀνδρῶν (in vigore) dicun-*

tur catulle, & catullire. Græcis, ὀργῶν, σφειδῶν, τρυγίλειν (impatiente appetere, lascivire ut emissa stabulò pecudes, libidine hircum referte). Erhardus.

3. *Quare non facimus*] Facere notum est Veneris verbum: Senec. Ep. CXIII. *Vna felicitas est bona vita, facere, esse, bibere, frui patrimonio.* Iuven. Sat. vi. *Et lateri parcas.* Commentator: *Si parum feceris, non irascitur ut uxor.* S. A. Gabbema.

4. *Aut dormi, aut ego jam patri dicam*] Non absimiliter Persii vetus interpres: *Nutrices infantibus, ut dormiant solent dicere sape: lalla, lalla: aut dormi, aut lacte.* Idem.

5. *Erectus his sermonibus*] Butschius legit, *Experrectus*, quod non placet. *Erectus*, id est, consolatus sermonibus Eumolpi. Erhardus. *Erectus*, provocatus & familiarior redditus.

6. *causam desidia presentis excutere*] Plin. lib. 35, c. 2. *Ista est profectio, artes desidia*

desidiæ præsentis excutere, quæ pulcherrimæ artes per-
iissent, inter quas Pictura ne minimum quidem sui ve-
stigium reliquisset. † Tum ille, Pecuniæ, inquit, cupidi-
tas hæc tropica instituit. Priscis enim temporibus,
quum adhuc nuda virtus placeret, vigeabant artes inge-
nuæ, summumque certamen inter homines erat, ne quid
profuturum seculis diu lateret. † Itaque, hercules, † o-
mnium herbarum succos Democritus expressit: & ne
lapidum virgultorumque vis lateret, ætatem inter ex-
perimenta consumpsit. † Eudoxus quidem in cacumine

excel-

† *Eumolpus.*

*desidia perdidit, & quoniam animorum
imagines non sunt, negliguntur etiam cor-
porum. la Doula.*

1. *hæc tropica*] Conversiones, mu-
tationes. Dan. Heinsius. *Ge. Erhardus.*

2. *Itaque, hercules, omnium &c.*] Sic & Frellon. atque Lotichius. Tor-
næf. *Itaque* hercula* (in m. vi asteri-
sci, hercule. & in Var. le&. al. hercule).
Hinc Wouweren in priori i. Paris. e-
dit. *Itaque* hercula.* in post. seu Lug-
dun. I.* *hercule.* quomodo & R. Her-
mann. I.* *hercule.* cum inani scil. ac
nihil significante*. Tragar. codex:
I. genera (compendio, f. *generum*) *herba-
rum omnium.* Erhardus: *Itaque* hercu-
la omnium herbarum succos.* Num, è per-
gula? ut à Democrito contemptum pa-
trimonium, & paupertinam domum
significaret. Lucianus quidem in Phi-
lospseude scribit, Democritum in mo-
numento clusum fuisse, atque ibi ad-
miranda illa scripsisse. Lipsius *Antiq.*
le&. lib. 1, cap. 8. *Leg. Itaque argilla
herbit. omnium succos.* id est, in testa seu
vasè argillaceo coxit. Schopp. Veri-
sim. lib. 2, c. 18. in qua tamen con-
jectura valde nutat: non item in ar-
crit. ubi affirmanter ex veteris scrip-
turæ vestigiis *arcula* fecit *argilla.* Al.
hercula. *Leg. arcula,* id est, prætorio.
Euphormio Lufininus sive Guilhel-
mus Barclaius Pater in *Satyrico. Leg.*
hercula. Nemo fuit qui daret signifi-

catum ignotiori vocabulo. Fuere qui
emendarent. At ego ex Vitruvio evi-
denter demonstrobo, *arcam* esse ma-
chinam, qua marinus fluctus à portu
reprimitur, & inde diminutum *arcula,*
machina qua humor alicunde expri-
mitur. Schickerath in *Epist. Critic.*

3. *omnium herbarum succos Democri-
tus expressit*] *Plin. lib. 35, c. 1. Ab
eo Pythagoras clarus sapientiâ primus vo-
lumen de herbarum effectu composuit, A-
pollini Esculapioque, & in totum Diu
immortalibus inventionem & origine ad-
signata. Composuit & Democritus, arabo
peragratu Persidu, Arabi, Ethiopie,
Egyptique Magis. Quid ergo mirum
si ætatem inter experimenta consumpsisse
ab Arbitro dicatur? Gabbema. Demo-
critus Abderites, Hegesistrati illius fi-
lius, qui Xerxi cum exercitu epulum
præbuit. Hic bonam orbis partem
peragravit, cognoscendarum rerum
cupidine accensus. Postea in patriam
reversus, in hortulo juxta suæ urbis
muros se ad solas rerum naturas con-
templandas contulit, à quibus ne ex-
ternis objectis avocaretur, nex pelvis
fulgore seipsum obcecavit. Mortuus
annos natus 109, cum per festum Ce-
reri sacrum, triduò calidi panis odore
vitam prorogasset. Laërt. Diog. Cic. l.
5 Tusc. Qu. & Plin. l. 25, cap. 1, al. 2.*

4. *Eudoxus*] Plures Eudoxi, o-
mnium autem celeberrimus, cujus hic
mentio.

excelsissimi montis consenuit, ut astrorum, cœlique motus deprehenderet : & ¹ Chrysippus, ut ad inventionem sufficeret, ² ter helleboro animum deterfit. Verum, ut ad plastas converterat, ³ Lysippum statuæ unius lineamentis inhærentem inopia exstinxit : & ⁴ Myron, qui penè hominum animas, ferarumque ære ⁵ comprehenderat, non invenit heredem. At nos vino scortisque demersi, ⁶ ne paratas quidem artes audemus cognoscere, sed accusatores ⁷ antiquitatis, vitia tantum docemus, & discimus.

Vbi

mentio. Cnidius nimirum Major ille est, cujusque vitam scripsit Diogenes lib. vii. Quum verò cœli, astrorumque observationi motuum diutius vacasset, rectè *Ἀστρολογικὴ* (*Astrologica*), ut Laërtius vocat, sive *Φαινόμενα* (*de Aspectabilibus*), ut Hipparchus in Aratum, & Anonymus in vita ejusdem Arati, scribere potuit. Plura ejusdem opera Meursius recenset, uti & ceteros Eudoxos Commentariò in Apollonii Dyscoli Historiam commentitiam, quem vide c. xxiv. I. A. Gonsalvus.

1. *Chrysippus*] Apollonii filius, patriâ Tarsensis, philosophus Stoicus, in Dialectica præprimis clarus, 75 voluminum scriptor. Laërt. Diogen.

2. *ter helleboro animum deterfit*] De Carneade idem narrat Val. Maxim. lib. iix, c. vii. Mos hic ad eò invaluit ut verstioris ævi Philosophi, studiorum gratiâ, ad pervidenda acriter, quæ commentabantur, sæpius hellebori potione uterentur, adfirmante id ipsum magno Erasmo in suis Adagiis. Apud Lucianum in Vitarum autione ipse inquit Chrysippus: *Καὶ τὸ κεφάλαιον, ὃ ἦμεις γὰρ ἴδμεν, ὡς μὴ τοῖς ἰφθίμῃς τῷ ἰατρικῷ πίνῃς* (*Et quod præcipuum, non convenit aliquem fieri sapientem, priusquam ter helleborum biberit*). S. A. Gabbem.

3. *Lysippum*] Is fuit clarissimus statuarius, qui ad sexcenta decem opera fecisse traditur, quorum singula

arti claritatem dare potuissent. Hic teste Quintiliano, ad veritatem optimè accessit, quamobrem Alexander etiam ille Magnus ab uno Lysippo se fingi voluit, & ab Apelle pingi. Horat. lib. 2 Epist. ad Augustum.

Edictis vetuit, ne quis se præter Apellem Pingeret: aut alius Lysippo duceret aram, Fortis Alexandri vultum simulantia.

Propertius :

Gloria Lysippo est animosè fingere signa.
Car. Steph.

4. *Myron*] Statuarius insignis, de quo Cicero Verr. 6. Verum ut ad illud sacrarium redeam, signum erat hoc quod dico, Cupidinis è marmore : ex altera parte Hercules egregiè factus ex ære. Is dicebatur esse Myronis. Ex hujus operibus præcipuam laudem meruit bucula ex ære, veræ vaccæ simillima, multis poetarum versibus celebrata. Ovid. 3 de Ponto :

Vt similis vera vacca Myronis opus.

Propert.

Atque aram circumsteterant armenta Myronis

Quatuor, artificis invida signa beves. Contr. Gesnerus.

5. *comprehenderat*] c. M. Dowse. Sed Tornæs. e. & Tragur. c. *comprehendit*.

6. *ne paratas ac traditas*] Id est, jam inventas ac traditas, tantum abest ut novi aliquid indagemus. Ge. Erhard.

7. *antiquitatis*] c. Tragur. cum Petri Danielis iniquitatis.

Vbi est Dialectica? Vbi Astronomia? Vbi Sapientiæ consultissima via? Quis unquam venit in templum, & votum fecit, si ad Eloquentiam pervenisset? Quis, si Philosophiæ fontem invenisset? ac ne bonam quidem mentem, aut bonam valetudinem petunt: sed statim, antequam limen Capitolii tangunt, aliud donum promittit, si propinquum divitem extulerit: aliud, si thesaurum effoderit: aliud, si ad trecenties H-S. salvus pervenerit. Ipse Senatus, recti bonique præceptor, mille pon-

1. ne bonam quidem mentem aut valetud.] Juvenal.

Orandum est ut sit mens sana in corpore sano.

Fortem posce animum, mentis terrore vacantem,

Quis spatium vita extremum inter mœnura ponat,

Natura quis ferre queat quoscumque labores. Ge. Erhardus.

2. bonam] Hoc Doussa putat abundare propter præcedens bonam (mentem). Certe c. Tragur. bonam bis non habet, in quo legitur, ut jam dicitur.

3. alius] Præcedentia in c. Tragur. sic leguntur: Quis si philosophiæ fontem attigisset (attigisset, & Tornæi.)? ac ne bonam quidem valetudinem petunt, sed statim ante limen Capitolii alius.

4. si propinquum divitem extulerit, si thesaurum effoderit] Persl. Satyr. 2.

Illa sibi intorsum & sub lingua immurmurat: O si

Ebullit patris præclarum funus! & o si Sub rastro crepet argenti mihi seria dextro

Hercule! pupillumve utinam, quem proximus hæres

Impeſto, expungam. ---

Juvenal. Satyr. 19.

Prima fr̄i vota ---

Divitia crescant & opes. Io. à Wouweren.

5. mille pondo auri Capitolio promittere solet] Nihil hic mutandum. Capitolium pro Iove Capitolino (ut legen-

dum hic existimat Sambucus) sæpiissime positum docet Rycquius de Capit. Rom. c. v. Promittere in Votis, id est, addicere seu vovere. Doussa P. In metu aliquo publico nihil usitatus aut crebrius, quam dona Iovi & cæteris Diis polliceri. Indè totiens apud Livium: Consules paludati votis nuncupatis in provincias profecti. Et apertè apud eundem lib. xxxi. Ludos Iovi, domumque vovere Consulem, cui provincia Macedonia evenisset (Senatus) jussit. Formulam, qua solebat id votum nuncupabatur à Senatu, Pontif. Maxim. præeunte, idem scriptor adtulit, lib. xxxvi. SI. DUELLUM. QUOD CUM. ANTIOCHO. REGE. SUMMI. POPULUS. JUSSIT. ID. EXSENTENTIA. S. P. Q. ROMANI. CONFECTUM. ERIT. TUM. TIBI. JUPITER. P. R. LUDOS. MAGNOS. DIES. X. CONTINUOS. FACIET. DONAQUE. AD. OMNIA. PULVINARIA. DABUNTUR. DE. PECUNIA. QUANTAM. SENATUS. DECREVER. QUISQUIS. MAGISTRATUS. EOS. LUDOS. QUANDO. UBIQUE. FAXIT. HI. LUDI. RECTE. FACTI. DONAQUE. RECTE. DATA. SUNTO. Eò pertinet Petronii hic locus: & quod in veteri inscriptione positum: JOVI. OPTIMO. MAXIMO. SENATUS. POPULUSQUE. ROMANUS. VOTO. SUSCEPTO. PRO. SALUTE. IMP.

pondo auri Capitolio promittere solet : & ne quis dubitet , pecuniam concupiscere , ' Iovem quoque peculio exorat. ' Nolito ergo mirari , si Pictura defecit , quum omnibus diis , hominibusque formosior videatur massa auri , quam quidquid Apelles Phidiasve , Græculi delirantes , fecerunt. Sed video totum te in illa hædere tabula , ' quæ Trojæ halosin ostendit : itaque conabor opus versibus pandere.

† *Iam* ⁴ *decuma mæstos inter ancipites metus*

Phrygas obsidebat ⁵ *messis*, & ⁶ *vatis fides*

⁷ *Calchantis atro dubia pendebat metu :*

† Καταλυσις Ιλίου (Inundatio h. e. excidium Ilii).

Quum

IMP. C. M. S. QUOD. PER. EUM
P. R. IN. AMPLIORI. ATQUE
TRANQUILLIORE STATU
EST. Iust. Rycquius.

1. Iovem quoque peculio exorat] Præclare Perſius :

Quid juvat hoc , templis nostros immittere mores ?

Stultos esse probans , qui frustra Diis pretiosa dona offerant , qui divitiis nec capiantur , nec utantur. Casaubon. in Perf. Satyr. 2. Ge. Erhard.

2. Nolito ergo mirari , si Pictura defecit] Sic & edit Frellon. atque Lotichius. Wouwer. cum R. Herm. codexque M. Douſz *Noli e. m.* — Sed Tornæf. ac c. Tragur. *Noli e. m. s. p. deficit.*

3. qua Troja halosin ostendit : itaque conabor opus versibus pandere] Agnosce sub Eumolpi figura Neronis ad Poëticen proclivitatem adumbratam. Inter insigniora enim poemata Neronis *Halosis* existit antiquitus *Trojana*. Vbi simulatam Carminis occasionem indubie inſectatur Petronius. quæ videlicet immanissimo Principi ex Romæ incendio fuit oblata. Omnia sic veteres Historici convincunt. Sueton. c. xxxix ; Tacitus lib. xv Annal. Dio lib. lxi. Scripsit præterea *TROIKA* ; ut Iuvenal. vocat Sat. VIII, cc xxi : *TROIÇON* Perſii

ſcholiaſtes , & *TROADOS* libros vetus interpres Iuvenalis *Gonſalins*. *Troja halosis* , *Τρωϊας ἀλωσις* *Troja* quaſi *captura* , occupatio , excidium , Platon. Erhardus : Tryphiodoro , *Ιλίου ἀλωσις* (*Ilii expugnatio*). *Halosin* etiam *Ilii* dixit Sueton. in *Nerone* , *Douſa* MS. Tragur. c. pro *halosin* , habet *analosin* & in *m. destructionem*. Bene.

4. *decuma*] Tornæf. & c. Tragur. Sic procul omni dubio & c. M. Douſz : quæ huiusmodi , ultra præſta&a codicis Tragur. *κεῖθεν* (loca unde iudicandi materies ſumenda) & *ἀνθεντίας* (*auctoritatis*) legitime ortus maniſeſtiſſima veſtigia , meritò grata ſint Lectori. Quis enim neſcit editionem doctiſſimi typographi Io. Tornæſii hic apicem tenere ? cui c. noſter toties ſerè conſonat , quoties alii diſcordant.

5. *messis*] Annus. Sic & *ariſta* pro annis poſuit Virgil. Erhard.

6. *vatis*] Alii *voris* , quod minùs placet. *Douſa* MS. *voris* , & c. Tragur.

7. *Calchantis*] Calchas augur Græcus , Achilli cumprimis in obſidione *Trojana* charus ; ex paſſere cum 9 pullis à dracone devorato , decennalem urbis obſidionem , & excidium prædixit. De hoc multa Hom. Il. æ. & Virgil. 2 *Æn.*

1. *Delio*

Quum, ¹ Delio profante, ² casi vertices
Idæ trahuntur; ³ scissaque in molem cadunt
⁴ Robora, minacem qua figurarent equum.
⁵ Aperitur ingens clostrum, & obducti specus,
Qui castra caperent. Huc decenni praelio
⁶ Irata virtus abditur, ⁷ stipant graves
Equi recessus Danaï, & ⁸ in voto latent.
O patria! ⁹ pulsas mille credidimus rates,
Solumque bello liberum: hoc ¹⁰ titulus fero

Incisus,

1. Delio profante] Delio scilicet Apolline. Profari, Delphico oraculo, & vatibus verbum proprium. ait Erhardus. Lucret. L. 6.

Pythia qua tripodæ ex Phœbi lauroque profatur.

2. casi vertices Ida trahuntur] Tryphiodorus:

Καὶ δὴ τῆς Ἰδῆς ὄρεος, καὶ ἐκ τοῦ Ἰδῆος ὄρους

Ἰδῆς ἐκ αὐτῆς.

(Lignaque, cadentes Idæi vertice montis,

In campos voluunt). S. A. Gabbema. Tornæf. Cum Delio profante (in m. ferro. Steph.) casi vertices. Tragur. c. Cum d. profante (i. profante, fin. sabiit) ferro c. v.

3. scissaque] Al. spissaque. Erhardus. Præstat nostrum scissaque.

4. Robora] Quercus. Non multo post: Roborea moles spirat alieno motu. Virgilius:

Hanc tamen immensam Calchas attollere molem

Roboribus textis, calôque educere jussit. Ge. Erhard.

5. Aperitur ingens clostrum] Sic & Frellon. verum Tornæf. Wouweren, R. Herm. antrum. Lotich. & c. Tragur. castrum. Wouweren: aperitur ingens antrum. Ingens omnino moles fuit equi Duratei (lignæ), unde mox: & obducti specus qui castra caperent. Et Virgil. Et molem mirantur equi. Et, Immenfam attollere molem.

6. Irata virtus] pro irati viri, h. e. milites, abstractum pro concreto, & semper de militibus hominibusque bellicosis accipitur. Est autem modus loquendi hic Hæbræis familiarissimus, de quo vidend. Beza Annot. in Apoc. c. 13, v. 10. Erhardus. Maro: Huc delecta virum sortiti corpora furtim

Includunt caco lateri. ---

Doufa MS. & in Præcidan. L. jurata v. id est conjurata.

7. stipant graves equi recessus] Hoc est gravidos. Virgilius:

--- scandit fatali machina muros

Fæta armis. --- Item:

Marte gravi geminam partu dabis Ilia prolem.

10. à Wouweren.

8. in voto] In spe & callidis consiliis. aut, equo hoc votivo.

9. pulsas mille credidimus rates] Tot fuere in expeditione illa testantibus scriptoribus præcis, Æschylo Agamem. Euripide Androm. Liv. lib. v, Plauto Bacchid. Seneca Tragico, Propertio, Ovidio, pluribus. Sic itidem & Poëta antiquus:

Græcia conjurat repetendam mille carinis.

Jurata hanc raribus Græcia mille petit. At ex Homeri catalogo l. 11 Iliad. constat, naves ciro clxxxvi fuisse. Gabbema.

10. titulus fero Incisus] Sic & Tornæfius, alii. Stephan. & c. Tragur. t. f. Incisus. unde in Emendationibus

Incisus, hoc ad fata compositus Sinon

Firmabat, & mendacium in damnum potens.

¹ *Iam turba portis libera, ac bello carents*

² *In vota properant : fletibus manant genæ ,*
Mentisque pavida gaudium lacrimas habet ,
Quas metus abegit, ³ jamque ⁴ Neptuno sacer ,
⁵ *Crinem solutus, omne ⁶ Laocoon replet*

Clamo-

Stephanus, seu potius Hadr. Iunius cui emendat. illæ maximam partem debentur, pro *Intus* leg. putat *Iuratus*. Sed *Incisus* habuit & c. M. Doufæ, utut pro *fero*, *fero*: quemadmodum Tragur. pro *fero*, *fero*. Gabberna: *Tirulum* voluit fuisse: *DANAI. MINERVÆ. ILIADI. DONO.* Vel ut Huginus C. VIII. *DANAI. MINERVÆ. DONO. DANT.* Sive ut Aëtius in Deiphobo: *MINERVÆ. DONUM. ARMIPOTENTI. DANAI. ABEUNTES. DICANT.* Doufæ: *Feros*, pro *equis* antiquitus usurpatos, haud Catulli modò, Virgiliique auctoritatibus confirmare possis; sed & multò liquidius ejus epitheti contemplatione, quod Hippocentauris Lapithisque omnes uno ore contribuunt poetæ. Etenim genus istud *semiferos* indignant, non quidem. à *seritate* vocabuli ejus etymologia petita, sed verò à forma ipsa, quam *feros*, hoc est, equos dimidiata sui parte adsimulasse finguntur.

1. *Iam turba portis libera*] Portas enim & mœnia quoque ipsa diruerunt Trojani, quo equum admitterent. Erhardus. Virgil.

Nos abiisse rati ---

Ergo omniū solvit se Tœcra luctu.

Panduntur porta : juvat ire. --

2. *In vota properant*] Iungermann. leg. *In fata properant*. fortassis & fata vocare videtur illas res, quæ fatum Trojæ portenderent. Verus codex: *Iam vota properant*. sc. cives Trojani festinant vota, id est, equum, quem Graji voverant in urbem admittere. Ge. Erhardus.

3. *jamque*] Sic & Frellon. cum Lotichio. Tornæsius, Wouweren, R. Herm. & c. Tragur. *namque*. præmisso (:), aut (.).

4. *Neptuno sacer*] Virgil.

Laocoon, ductus Neptuno sorte sacerdos. Wouweren.

5. *Crinem solutus*] Propter luctum patriæ: Tibull.

Et flectat effusus ante sepulchra comis.

Ga. Barthius.

6. *Laocoon*] Sic & edit. Frellon. Wouwer. verò, alii Virgilian. habent *Laocoon*, quos laudo, nam verius fert. Tornæf. & c. Tragur. *Laocoon*. Sed potius duco *Laocoon* quàm *Lacoon*, pro memorato Matonis *Laocoon*, & Cointhi Smyrnæi *Λαοκων*: nam si *ao* in simplicem mutandæ forent, proveniret juxta perperum contrahendi Græcorum morem τὸ αὐ in ο, *Laocoon*, non *Lacoon*. Vossius in Etymol. de Liter. permutat. Au usurpatur pro *ao*, ut *Laodicea* pro *Laodicea*. *Laomedon* pro *Laomedon*. Idem voce *Lautomia*: Addit Asconius in 3 Verr. sic linguâ Siculorum dici *lapidicinas*, i. e. loca lapidibus exsecta. Dicitur autem *lautomia* pro *laotomia*, *λαοτομία*, quomodo Petronius dixit *Laocoon* nati pro *Laocoon*. Et ap. Plin. Ep. 14 lib. 2. *Laudiceni* pro *Laodicieni*, ut aludatur ad *laudem*. Scaliger quoque censet vert. similiter *Laomedon* dixisse pro *Laomedon*, ad Festum. *Laotomia* vel *lautomia*, etiam *latomia*, à *λαῖος*, vel *λαῖς*, genit. *λαῖα*, *λαῖ*, lapis, & *τέμνω*, secō. *Laudiceni* à *λαῖος*, populus, & *δίκη*, jus; *Laodicea* (*Λαοδίκη*)

Clamore vulgus ; ¹ mox reducta cuspide
 Vterum notavit : fata sed tardant manus ,
² Ictusque refilit, & dolis addit fidem.
 Iterum tamen confirmat invalidam manum ,
³ Altaque bipenni latera ⁴ pertemptat. Frenis
 Captiva pubes intus, &, dum marmurat ,
⁵ Roborea moles spirat alieno metu.
 Ibat juvenus capta, dum Trojam capit ,
 Bellumque totum fraude ducebat nova.
 Ecce alia monstra. Celsa qua ⁶ Tenedos mare

Dorjō

Δίκη) urbs celebris in Asia. Apud Plinium verò non *Laudiceni* patronymicum, sed *laudiceni* fictum nomen in contemptum & odium eorum qui sportulis in basilicis ac iudiciis conducti parum disertos *laudibus* evehebant, nimirum ob *canam* id facientes, ut de poetis hic passim habemus *canipetis*. Erhardus : *Laocoon*. v. libb. *Laocoon* : sicut *Laudice*, *Laomedon*, *Boudicea*, pro *Laodice*, *Laomelon*, *Boodicea*. Bongars. Not. in Iustin. lib. 13. sic infra, *Laconte*, pro *Laoconte*. sic *laotomia* non *laotomia*. Senec. *Laudicea*, pro *Laodicea*. Plin. epist. Scalig. ad Fest. *Alumentō*. Videmus & Erhardum, seu quem is citat malè adducere Plinium.

1. mox reducta cuspide Vterum notavit] Et paulò post :

Iterum tamen confirmat invalidam manum,

Altaque bipenni latera pertemptat.

Vnde conligitur, bis fuisse Equum à Laocoonte percussum, hasta & bipenni ; utero & latere. Virgil. lib. 11 Divini operis, utramque equi percussione quoque exprimit ac coniungit.

Sic fatus [Laocoon] validū ingentem viribus hastam

In laevis, inque feri curvam compagibus alvum

Contorfit.

Gonfalius. Reducta cuspide, id est, nu-

data ex vagina, in quam ducta sive condita erat, distincta. Eodem post sensu dicit, *Gladios restreant*. Ge. Erhardus.

2. Ictusque] Sic ex c. Pithœi. Tornz. *Latiusque*. in m. *Lentusque*, vel *Telumque*. Doufa ibi MS. alii, *Lasusque* ; quod placet. Hæc verò in c. Tragur. sic leguntur : *cuspide Vteri notavit fata. sed tradunt manus Latiusque* (f. *Lasusque*) *refilit*.

3. Altaque] c. est Pithœi, & Tragur. Tornzsius, *Alta et*.

4. pertemptat] Sic & Wouweren, R. Herm. *pertemptat*, Frellon. *pratemptat*, Tornz. *pertemptat*, Lotich. c. Pith. & Tragur.

5. Roborea moles] Vide paulò antè, ad *Robora*.

6. Tenedos] Insula est notissima, in qua Græci, reditum simulantes in patriam, sese occultarunt : *Sigaiu adversa littoribus* : Mela lib. 11, c. VII. Nominis originem tradit Cicero lib. 1 cap. XIX in Verr. *Tenedo Tenens ipsum*, qui apud Tenedos sanctissimus Deus habetur, qui urbem illam dicitur condidisse : cuius ex nomine Tenedius nominatur, abstulit magno cum gemitu civitatis. Muretus lib. 1 Var. Lect. c. XII, altius originem repetit. Sic igitur ille, recitatis jam duobus locis libidinosarum forminarum, infit : *Sed & Tenis Cygni filio*, Neptuni nepoti idem contigisse memoratur : ejus enim ephēbi jam & ut Græci dicunt,

- Dorso¹ repellit, tumida consurgunt freta,
² Vndaque resultat scissa tranquillo minor.
 Qualis silenti nocte remorum sonus
 Longe refertur, quum premunt classes mare,
 Pulsumque³ marmor abiete imposita gemit.
 Respicimus, angues orbibus geminis ferunt
 Ad saxa fluctus : tumida quorum pectora,
 Rates ut alta, lateribus spumas agunt :
⁴ Dant cauda sonitum :⁵ libera ponto juba
 Consentiunt luminibus, fulmineum jubar
 Incendit aquor, sibilisque unda tremunt,
 Stupere mentes. ⁶ Infulis stabant Sacri
⁷ Phrygioque cultu gemina nati pignora
⁸ Laocoonte, quos repente tergoribus ligant

Angues

dicunt, ἀνδραγαθὸν & desiderio tanta no-
 verca Phylonome, (alii Peribea) de stu-
 stro interpollat eum. Rejēcta insinulavit
 eum apud patrem, eodem planē modo, quo
 Hippolytum Phadra. Credulus parens in-
 clusum in capsam filium projecit in mare :
 tulit opem Neptunus innocenti nepoti. De-
 latāque est capsā ad insulam Leucophryn :
 quam cum incola aperuissent, remque co-
 gnēssent : non tantum Tēni regnum detu-
 lerunt, sed etiam de nomine ipsius, insulam
 Tenodon nominarunt, quin & mortuum
 coluerunt pro Deo. S. A. Gabbema.

1. repellit] Sic Tornæsius, alii. re-
 plevit, c. Pithœi. malè, meo quidem
 animo. Dousa MS. replevit & c. Tra-
 gur.

2. Vndaque resultat scissa tranquillo
 minor] Explico : Vnda minor resultat,
 quæ scissæ tranquillo est. Ge. Erhardus.

3. marmor] Pelagus. Manil.

Perfudit liquido Persens in marmore
 corpus. Barthius. Virgilius :

Et quando insidum remis impellere mar-
 mor

Conveniat. — Io. à Wouweren,

4. Dant cauda] Sic & Frellon. at-
 que Lotich. dat cauda (quod quidem
 versui expedit, imò necessarium)

Tornæf. Wouwer. R. Herm. c. Tragur.

5. libera ponto juba consentiunt lumi-
 nibus] Sic & Tornæf. Frellon. Lotich.
 pontem, Wouwer. R. Herm. pontum,
 c. Tragur. Gronovius : Scaliger le-
 git, libera mento. Alii merifico versus
 genere portum juba Consentiunt : aut ne-
 scio quid de ponte explicant. Gonsa-
 lius, libera ponto. quomodo tamen
 olim in Catalectis edidit Scaliger.
 Scribe : libere pontum juba, usitatissima
 poëtis Syncedochè Grammaticà. Li-
 bera pontum, quod ad pontum, exstan-
 tes pontò.

6. Infulis stabant Sacri] Sacerdotes,
 Paulò antè, Laocoon Neptuno sacer,
 id est, sacerdos. Erhardus.

7. Phrygio cultu] i. e. Trojano. Gloss.
 Petron. Quia Troja in Phrygia : imò
 Troas, Phrygia minor Ptolemæo.

8. Laocoonte, quos repente tergoribus li-
 gant] Sic Laocoonte & Lotichius. Sed
 malè. bene Wouwer. Frellon. R. Herm.
 mann. Laocönte. Tornæf. Laocöti, Tra-
 gur. c. Laocöti. Gabbema : Laocöon
 cum Antiphante ac Thymbræo fi-
 liis, eodem, qui hic describitur mo-
 do, quondam ex uno lapide fabrefa-
 ctus in Titi Imperat. domo omnium
 oculis

- Angues corusci. parvulas illi manus
Ad ora referunt : neuter auxilio sibi,
Vterque fratri transtulit pias vices,
Morsque ipsa miseros mutuo perdit metu.
Accumulat ecce liberum funus parens ;
Infirmus auxiliator ; invadunt virum
Iam morte pasti, membraque ad terram trahunt.
Iacet sacerdos inter aras victima,
Terramque plangit. Sic profanatis sacris,
Peritura Troja perdidit primum deos.
Iam plena Phoebe candidum extulerat jubar,*

Minora

oculis patebat. Dein post aliquot secula in Carinis ad aquarum receptaculum inventus, orbi terrarum redonatus est. Postea statuam hanc magno emptam Iulius II Pontif. Max. in Belvederii viridarii extructa cella dedicavit. Illud opus Michaël d'Angelo non dubitavit vocare naturæ miraculum. Lud. Demontioſius in aureo de Sculptura veterum libello, graphicè de ea sic scribit: Laocoonem illum quis saltem famam non novit? quod etiam dum in Vaticano artis miraculum ostentatur, spectantibus horrorem incutiens, artis statuariz cum poëtica certamen, & utriusque cum ipsa natura, palma dubia. Quantum enim Virgilius carmine, tantum isti marmore contendunt. Stupendum opus, ex uno lapide, parens, & liberi, horrendi draconum nexus, patris angustiz, liberorum gemitus expressi, opus inquit Plinius omnibus & picturæ & statuariz artis præferendum, quod de consilii sententia fecerint summi artifices Agesander & Polydorus, & Athenodorus Rhodii.

1. *Accumulat ecce liberum funus parens*] Quod Phryges idcirco, verba sunt Hygini Fab. cxxxv, factum putarunt, quod Laocoon hastam in equum Trojanum miserit. Aliter sensit Euphorion cu-

jus hæc verba: Post adventum Græcorum sacerdos Neptuni lapidibus occisus est: quia sacrificiis, eorum non vetavit adventum. Post abscedentibus Græcis, quum vellent sacrificare Neptuno, Laocoon Thymbrai Apollinis sacerdos sorte ductus est, ut solet fieri, quum deest sacerdos certus. Hic piaculum commiserat ante simulacrum numinis cum Antiopa uxore sua coeundo. Et ob hoc immisus draconibus cum suis filiis interemptus est. S. A. Gabbema.

2. *Peritura Troja perdidit primum Deos*] Virgil. lib. II, v. 351.

*Excessere omnes, aditu arisque relictis,
Dii, quibus imperium hoc steterat.*

Gabbema. Credebant Genios urbes expugnandas vel sponte deferere, ut de Troja significat hic Petronius; vel solemnī prece evocatos, ut de Vejīs tradidit Livius lib. I decad. I. & de prece istius evocationis sumendum illud quod sequitur de Græcis:

Contraque Troas Troja invocant sacra. Formulam ex Sammonico Sereno proponit Macrob. lib. 3 Saturn. c. 9. Consule Var. leſt. Mureti, & lib. 14 Advers. Turnebi. Ge. Erhardus.

3. *Iam plena Phoebe*] Prolix sunt Scriptorum dividiz de tempore ac Lunæ ætate, qua Troja capta, nos tantum hic Arbitri sententiam aliorum testimoniis corroboraturi sumus. Sic

X 5

Cle-

Minora ducens *astra* radiantem facie ,
Quum inter ¹ sepultos Priamidas nocte & mero
 Danaï relaxant ² clostra, & effundunt viros.
³ *Temptant* in armis se duces, ⁴ ceu uti solet
 Duro remissus ¹ *Thessali* quadrupes jugo
 Cervicem, & altas quater ad excursum jubas.
 Gladios retractant, ⁶ commovent orbes manu ,
 Bellumque sumunt. Hic graves alius mero
 Obtruncat, & ⁷ continuat in mortem ultimam
 Somnos, ab aris alius accendit faces ,

Con-

Clemens Alexand. lib. 1. Stromat. ubi
 sententias recenset variorum aucto-
 rum super re eadem: Ἑλλάνικος γὰρ
 δώδεκα τῆς μηνιαίας τοῦ μηνὸς καὶ π-
 ρος τῆς Ἀττικῆς συζήσεως αὐτῶν οὐ-
 δὴ φησὶν ὅτι, βασιλεὺς οὖν τὸ τε-
 λείον αὐτῶν ἐστὶν Μηνόδιος, πλεονεξίας
 σελεύης (Hellenicus enim ait, id factum
 duodecimā mensis Aprilis; quidam qui
 Attica scripserunt, octava à descensu Solis,
 regnante postremo annō Menestheo, adulta
 luna). Idem videtur indicare parvæ
 Iliados auctor:

Νοῦς μὲν ἰλῷ μεσότη, λαμπρὰ δὲ
 ἐπιτελλὰ σελεύη.

(Cynthia tum media splendebat lucida
 nocte.)

Iuvat etiam quod Ludovic. de la
 Cerda, ad Virgilium observat, nimi-
 rum Græcos non nisi plena lunā pu-
 gnare consuevisse, quod & testimo-
 niū Aristidis confirmat. cxi. Platonii-
 cæ. I. A. Gonsalvus.

1. *sepultos nocte & mero*] Virgilius:
 Invadunt urbem somno vinoque sepultam.
 10. à Wouweren.

2. *clostra-viros*] Tornæf. claustra-v.
 Tragur. c. claustra-vires.

3. *Temptant*] Erhardus: Encolpius
 infat, --- sumite bellum

Et temptate manus. — Sallust. in
 Jug. Arma atque tela tentate.

4. *ceu uti solet*] Sic & Fellon. Sed
 Tornæf. Wouwer. alii, atque etiam
 c. Tragur. ceu ubi f. Doufa MS. ceu so-

let ubi. c. M. Sanè, ceu ubi f. (aut et-
 iam, c. solet u.) magis decet verbum,
 absque synalœphe.

5. *Thessali quadrupes*] Claudian.

-- Gens exercita campō Thessala.

Apud eundem similis comparatio
 lib. de Nupt. Hon. Barthius. *Quadrupes*
 synecdochicè pro equo.

6. *commovent orbes manu*] Vibrant
 gyrando gladios. Erhardus. Sed orbes,
 clypei sunt. Manifesto Papin. lib. 11
 Achill.

At serus *Æacides* radiantem ut co-
 minus orbem

Calatum pugnis sevis, &c.

Virgil. lib. xii.

— *hæsta* - clypei extremos septemclicis
 orbes

Per medium stridens transit semur.

Clypei enim rotundi erant, quod
 vel hinc patet, quod Polyphemus,
 apud Ovidium, oculum clypeo com-
 pararit suum.

Vnum est in media lumen mihi fronte,
 sed instat

Ingentis clypei. --- Si clypeo
 comparatur oculus; certè rotundum
 clypeum esse constat. quod Virgilius
 aliquantò clariùs demonstravit l. 111
 divini operis. adi Manut. P. F. l. 111
 c. vi. S. A. Gabbema.

7. *continuat in mortem ultimam so-
 mnos*] Leg. *noctem ultimam*, id est, mor-
 tem. Doufa P. ac F. hic ad Catull.
 Ep. 5. Sed nihil mutandum. Suprà
 enim

¹ *Contraque Troas invocat Troja sacra.*

† Ex his, qui in porticibus spatiabantur, ² lapides in Eumolpum recitantem miserunt. At ille, qui plausum ingenii sui noverat, operuit caput, extraque templum profugit. Timui ego, ne me poëtam vocarent. Itaque subsecutus fugientem ad litus perveni: &, ut primum extra teli coniectum licuit consistere, Rogo, inquam, quid tibi vis cum isto morbo? Minus quam duabus horis mecum moraris, & ³ sæpius poëtice, quam humane locutus es. Itaque non miror, si te populus lapidibus prosequitur. Ego quoque sinum meum saxis onerabo, ut quotiescumque cœperis à te ⁴ exire, sanguinem tibi

† Euculpus.

enim dixit Petronius: *Somnumque morti jungerem.* qui locus opportunè admodum huic nostro consentit. mors ultima, quia omnium rerum finis. Ovidius:

— Mors ultima linea rerum.

ultimum, vel supremum supplicium, apud Iureconsultos. Ge. Erhardus.

1. *Contraque Troas invocat Troja sacra*] Alludit ad morem Romanis frequentatam de evocandis Dis ex hostium urbe, quam obsidebant: idque certo quodam carmine fiebat: quod aut aliter urbem capi posse non crederent: aut etiamsi posset, nefas existimarent Deos habere captivos. Carmen quo dii evocabantur cum oppugnatione civitas cingeretur conscripsit Sammonicus Serenus lib. v Rerum recondit. quod, quia majoris molis est, quam ut hisce inferatur, lectorem ad Macrobi. lib. i. i Satyr. c. ix relego. S. A. Gabbema.

2. *lapides in Eumolpum recitantem miserunt*] Vt poëtam & recitatore molestum. Ex more theatrorum, ubi mali poëtæ saxis onerabantur, sicut boni jaculæ floris ferri & soluti honorabantur. Ad quem alludit jocus ille in malum cytharædum: Πολύ-
κτορος ἢ τῆ κίθαρῳδῶ φακὲν ποσει-
δος, καὶ λίθον μεταστομίζων, ὃς πάλαι-

παις, ἴφην, καὶ ἡ φακὴ σι βαλὼν (Polyctore citharædo lenticula pulmentum sorbente & ad lapillum offendente. Rectè, inquit, calamitose! quem & lens lapidat). Lapidationis theatralis exempla multa apud veteres, præsertim Lucianum; Casaubon. Animad. in Athen. lib. vi, c. xi. Rader. ad Mart. lib. i. i Epigr. xxxi. i. i in Ligurinum eodem vitio, quo hic Eumolpus, laborantem. Erhardus.

3. *sæpius poëtice, quam humane locutus es*] Hieron. adversus Iovinian. lib. i. Non est contentus nostro, id est, humano more loqui: altius quiddam adgreditur. Rectè; nam verbis utuntur plerumque poëtæ ampullatis, tumentibusque, ut stilus elatè procedat, non humi repar, ut sermo hominum est familiaris & quotidianus. Itaque huc facit ideo Cicero. locus lib. i. i de Divinat: *Ut si qui medicus egrotò imperet, ne sumas terrigenam, herbigradam, domipor-
tam, sanguine cassam, potiùs quàm hominum more, cochleam.* Gonsalvus. Humanè, & poëtice loqui hic opponuntur. Poëtæ divinitus se affari, & ad carmina rapi aiunt. Gloss. Petron. verba effari non sua, sed Apollinis, & Musarum. Erhard.

4. *exire*] Exire à se, sui oblivisci, furere. Gloss. Petr. ex Eth. ex se ex-
spirare.

tibi¹ à capite mittam. Movit ille vultum, &, † O mi,
inquit, adulescens, non hodie primum auspicatus sum :
imo² quotiens theatrum, ut recitem aliquid, intravi,
³ hac me adventitia excipere frequentia solet. Cæte-
rum, ne & tecum quoque habeam rixandum toto die ;
me ab hoc cibo abstinebo. † Imo, inquam ego, ⁴ si
ejuras hodiernam bilem, una cœnabimur. * mando
ædicularum custodi cœnulæ officium. * * Video Gi-
tona⁵ cum linteis & ⁶ strigilibus⁷ parieti adplicitum,
tristem

† Eumolpus.

‡ Encolpius.

stirpari suum non esse. se non habere. Barth.
ad Claudian. Id. Erhard.

1. à capite] c. M. è c. Doufa.

2. quotiens theatrum, ut recitam ali-
quid, intravi] Vid. Bulenger. lib. I
c. xxix de Theatr. S. A. Gabbema.

3. hac me adventitiâ excipere frequen-
tia solet] Vel adventoria, dicebatur
proprie cœna, qua amicos aut hospi-
tes peregre redeuntes solebant exci-
pere gaudium suum contestantes, ex
more, quem innuit Plautus Epid. I,
I, v; & Most. IV, III, XII; Bacchid.
II, II, VIII: III, VII, VIII: Stich.
III, II, XVII: Cure. IV, IV, VI. Nam
adventores idem quod hospites: Tru-
cul. I, II, II: & II, VII, XVI. Hinc
elegantè munus, quod recens adve-
nienti offertur dicitur adventoria.
Mart. lib. XII præf. *Vt familiarissimas
mihi aures tuas exciperem adventoriâ.* In-
telligit hanc ipsam dedicationem vel
librum quem dedicat Paulo, ut antè
dixit, ab urbe advenienti. Contra-
rium est viatica, Plaut. Bacchid. I, I,

IXI; quam discedentes exhibere so-
lent. Idem.

4. si ejuras bilem &c.] Martial.

Tolle tuas artes, hodie cœnabis apud me,
Hac lege ut narres nil Philomuse no-
vi. Fr. Pithœus.

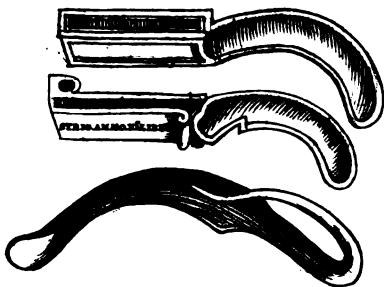
5. cum linteis] Seneca. Epist. xcv.
*Vetemus lintea & strigiles Iovi ferre, &
speculum tenere Iunoni. Non quatit mi-
nistros Deus. Quidni? ipse humano generi
ministrat.* Vid. supr. Gabbema.

6. strigilibus] His usi sunt veteres
ad fricandum in balneis. Gloss. Petron.
Huicque servili ministerio hic addi-
tus Giton. *Wouweren.* Strigiles ferrei
erant, vel aurei, vel argentei, vel cor-
nei, vel eburnei, vel xrei, quibus
strigmenta & sordes exercitatorum à
corporibus radebantur. Ærei strigi-
les erant, quorum pictura hic poni-
tur, quive olim inter Trajani Impe-
ratoris thermarum ruinas inventi
sunt, ex Mercuriale, queis tamen præ-
mittam exemplum antiquæ strigilis
quam ap. nob. Nicol. Fabricium vidi:

tristem confusumque. Scires non libenter servire. Itaque, ut experimentum oculorum caperem, convertit ille solutum gaudio vultum, & † Miserere, inquit, frater: ubi arma non sunt, libere loquor: Eripe me latroni cruento, & qualibet sævitia poenitentiam judicis tui puni. Satis magnum erit misero solatium, tua voluntate cecidisse. ‡ Supprimere ego querelam jubeo, ne quis confi-

† *Giron.* ‡ *Encolpist.*

Figura strigilum ex Mercurialis libro 1 Artis Gymnasticæ.



Porro declarabit nobis strigilis hic typus Apuleii verba in Excerptis: juxtaque honestam strigileculam testæ fastigatione clausula, flexa tabulatione ligula; ut & ipsa in manu capulo moraretur, & sudor ex ea rivulo laberetur. Per tubulationem quidpe ligulæ sudor dilabebatur. Ligulam autem vocat partem incurvam superiorem, quod sit non absimilis ligulæ, oblonga, fornicata, & contracta; cuiusmodi ego argenteam eleganter elaboratam Romæ spectavi apud Lælium Paschalinum, inscriptamque

CRESCENTIA. Et hac strigilis parte videntur usi fuisse aliquando & Medici. Scribon. Largus cap. xxxix: Plinius lib. xxv, c. ult. *Laurens.*

7. *parieti adplicitum*] & quasi affixum. Val. Max. l. 2, c. 1. *Juvenes aliquem ex Patribus conscriptis ad curiam deducebant, affixique valvæ expectabant, donec reducendi etiam officio fungerentur.* Ge. Erhardus.

1. *poenitentiam judicis tui puni*] De quo supra, cum Alcyltos peteret Gironi arbitrii sui libertatem concedi, ut sequeretur quem vellet, inquit Encolp. *Conditionem præcipiti festinatione rapui, commissique judicis litem.* Vbi ponitur poenitentia pro pacto poenitendo. Erhardus. Potius nudè de poenitendo facto Gironis intelligerem, quàm pactum implicarem.

2. *cecidisse*] Mirum, si patheticè posuit pro casum esse, h. e. *vapulasse.* Erhard. *Cecidisse i. occidisse*, per auxilium, pro *vapulasse*, aut simili.

1. in

consilia deprehenderet : relictoque Eumolpo (nam ' in balneo carmen recitabat) per tenebrosum & sordidum egressum extraho Gitona, raptimque in hospitium meum pervolo. Præclusis deinde foribus , invado pectus amplexibus , & perfusum os lacrumis ' vultu meo contero. ' Diu vocem neuter invenit. nam puer etiam singultibus crebris amabile pectus quassaverat. O facinus , inquam, indignum ! Quod amo te quamvis relictus ; & in hoc pectore , quum vulnus ingens fuerit , cicatrix non est. Quid dicis ' peregrini amoris concessio ? Dignus hac

1. in balneo carmen recitabat] Nota decori observationem in homine nimis poeta , & quem ita recitandi moribus totum occupavit , ut nullo non tempore & loco hominum auribus argutias molestiasque vel ad fastidium, versuum suorum recitatione exhibear. Quod genus etiam à Flacco in Satyr. (4 l. 1.) urbanissimè perstrictum :

Non recito cuiquam , nisi amicu , idque coactus ,

Non ubivis , coramve quibuscumque , in medio qui

Scripta fore recitent , sunt multi : qui-que lavantes :

Suave locus voci resonat conclusus. in-anes

Hoc jurat , haud illud querentes , num sine sensu ,

Tempore num faciant alieno.

Lavantes , inquit, i. in balneo, & circa solium sedentibus carmina sua vel ingratius ingerentes. Ad exemplum Eumolpi Petroniani, item Ligurini illius, cuius apud Martialem festiva mentio Lib. 3 Ep. 44.

Et stanti, legi, & legi sedenti ;

Currenti legi, & legi cacanti.

In thermas fugio, sonas ad aurem.

Piscinam peto, non licet natæ.

Ad canam propero, tenes entem :

Ad canam venio, fugas sedentem.

Lassus dormio, suscitæ jacentem.

Hæc sic ad edit. Tornæf. Doufa MS. Quæ in editis Præcidaneis vix paululum variant, additurque in Præcid. Vide præterea, mi Lector, ea quæ ad superiorem Horatii locum suo in loco adnotavimus.

2. vultu meo contero] Spississimè basio. Gloss. Petron.

3. Diu vocem neuter invenit] Versus amantium adfectus. Eundem Propertius exprimit lib. 1 Ep. x.

Quum te complexa morientem , Galle , puella ,

Vidimus , & longa ducere verba mora. S. A. Gabbema.

4. peregrini amoris concessio] Pro amasio, qui alteri concessus. Opro, qui optatur. Plaut. Afin. Summe optionem Leonidam. Sic Bibaculo Orbilius, literarum oblivio, quod scilicet literas oblitus esset. Palmer in spicileg. Peregrini amoris concessio, i. qui alienum securus es, eique te concessisti. Nam concessio dicitur pro eo, qui conceditur. Talia apud auctores extant plurima, ubi sic adjunctorum quid substantia personæ ponitur. Barth. in Ceir. Virgil. num. 39. Erhardus. Sed Plautin. illud, Summe optionem Leonidam. Sic explano. Optio ibi est qui optatur seu adoptatur; talis olim accensus dicebatur, adjutor nimirum aut vicarius in militia Centurionis, ac decurionis. Veget. & Festus.

I. Pæf-

hac injuria fui ? ¹ Postquam se amari sensit , supercilium altius sustulit. * nec amoris arbitrium ad alium judicem tuli ; Sed nihil jam queror , nihil jam memini , ² si bona fide poenitentiam emendas. Hæc quum inter gemitus lacrumasque fudissem , deterfit ille pallio vultum , & , † Quæso, inquit , Encolpi , fidem memoriæ tuæ appello : Ego te reliqui , an tu prodidisti ? Equidem fateor , & præ me fero , ³ quum duos armatos viderem , ad fortio-rem confugi. † Exosculatus pectus sapientia plenum , injeci cervicibus manus : & ut facile intelligeret , rediisse me in gratiam , & optima fide reviviscentem amicitiam , toto pectore adstrinxi. Et jam ⁴ plena nox erat , mulier-que cœnæ mandata curaverat , quum Eumolpus hostium pulsat. Interrogo ego , Quot estis ? obiterque per rimam foris speculari diligentissime cœpi , num Ascyl- tos una venisset. Demum , ut solum hospitem vidi , mo-mento recepi. Ille se ut in ⁵ grabatum rejecit , viditque Gitona in conspectu ministrantem , movit caput , & ,

† Giton.

‡ Eumolpi.

† Lau-

1. Postquam se amari sensit , superci-
lium sustulit , nec amoris arbitrium ad
alium judicem tulit.] Ita legendum de-
lecto asteriscô. Hujus rei explanatio-
nem affert Plin. lib. 11, c. 37. *Frons*
& alius ; sed homini tantum tristitia , hi-
laritatis , clementia , severitatis index. In
ascensu ejus supercilia homini , & pariter
& alternè mobilia : & iis pars animi. Ne-
gamus , ammuimus : hæc maxime indicant
fastum. Superbia alicubi conceptaculum ,
sed hic sedem habet. Douſa P. Præcid.
pro Catull. cap. 6. Ge. Erhardus.

2. si bona fide poenitentiam emendas]
Poenitentia hic ponitur pro actione
poenitudinis. Sueton. Octav. cap. 12.
Et quo magis poenitentiam prioris sectæ
approbaret , Nursinos extorres egit oppi-
dō. i. ostenderet quàm se poeniteret ,
quod priorem sectam secutus erat.
Idem. Confer quæ suprà Valesius pro-
lixè de hoc , aliisque in Petronio , o-
rationis scopulis , aut scrupulis.

3. quum duos armatos viderem , ad
fortiorem confugi] Fortior hic & arma-
ti , nupta sunt verba. Rectè ergo ar-
matis illis dictus fortior Ascyltos , ut ex
narratione proximè sequenti satis
constabit. Suprà idemmet valentior à
Petronio factus , propudioso cum pa-
trefamilias congressu. Hacce item ac-
ceptione infra arma desumpta , ele-
gantibus codicillis : *Paratus miles ar-*
ma non habui. I. A. Gonsalvus.

4. plena nox erat] f. plane n. e. A-
nonymus ille juxta man. Douſæ , &
Scriverii , quem deinceps Anony-
mum MS. vocabimus. Assignavit
Douſa , placet. Hic verò est MS. quem
sic acriter Douſa in editis Præcidan.
ob tantumnon pro contrariis carpere
& lacerare habita , perstringit. Quorum
patens scaturigo in MSS.

5. grabatus] Exiguus lectus , in
quo meridiari solent. *Gloss. Petron.*

1. Ascyl-

‡ Laudo, inquit, Ganymedem : oportet hodie bene sit.
 † Non delectavit me tam curiosum principium, timui-
 que ne in contubernium recepissem ¹ Ascyli parem. In-
 stat Eumolpus, & quum puer illi potionem dedisset ;
 ‡ Malo te, inquit, quam balneum totum : † ficcatoque
² avide poculo, ³ negat sibi umquam acidius fuisse :
 ‡ Nam & dum labor, ait, penè vapulavi, quia conatus
 sum ⁴ circa solium sedentibus ⁵ carmen recitare. & post-
 quam de balneo tamquam de theatro ejectus sum, cir-
 cuire omnes angulos coepi, & clara voce Encolpion cla-
 mitare. Ex altera parte ⁶ juvenis nudus, qui vestimenta
 perdi-

‡ Eumolpus. † Encolpion. ‡ Eumolpus. † Encolpion. ‡ Eumolpus.

1. *Ascyli parem*] Comparem, gemi-
 num moribus. Plaut. Rud. *Et erat ho-*
spes, par illius, Siculus senex. Palmer.
 in Spicileg. Erhard. *Hellepontiaci pa-*
rem Priapo. Sidon. *Ga. Barthius.*

2. *ficcatoque avide poculo*] Ita lo-
 quitur Martialis lib. 6 Epigr. 91. &
 lib. 7 Ep. 70. *Io. à Wouweren.*

3. *negat sibi umquam acidius fuisse*]
 Id est, sibi pejus fuisse, quàm toto
 eo die, quo tot mala pertulerit. *Er-*
hardus. Forlan, *aridius fuisse*, i. nun-
 quam magis sitivisse. *Anonymus MS.*

4. *circa solium*] Vas esse solium la-
 vationi accommodatum, quod ha-
 bebat in balneis, notissimum est,
 præcipuè ex Plinio lib. xxxi, c. xi.
 sed qua forma fuerit fabrefactum vi-
 deo ignorari, & à nemine quod vi-
 derim inquiri. Nam *solium* diversum
 erat à *labro*. *Labrum* namque vas erat
 longum & amplum capax cujusque
 jacentis hominis : sed *solium* existimo
 dictum à similitudine solii regii,
 quod erat vas amplo ac lato ore ; ita
 ut sedentes immixtis intus cruribus,
 pertingente aqua usque ad genua, la-
 vari vel foveri possent : illi scilicet,
 qui nollent in labris mergi, neque
 ut aqua ventrem & stomachum ab-
 lueret. Id videor probare ex Mart.
 lib. ii Ep. xlii ; & præterea ex d. l.

Ep. lxx. sed clariùs ex Epigr. lxxxv.
 lib. vi : sed manifestè deprehenditur
 ex Catonis lib. de R. R. c. x, & xi.
 Ergo *solium* non erat vas in quo to-
 tum corpus mergeretur. *Ryckius.* In
 hanc etiam sententiam it Erhardus,
 additque *circa solium*, i. e. in circuitu
 solii. Ramirez ad Martial. lib. 2 E-
 pigr. 42.

5. *carmen recitare*] Phædrus : *Pœ-*
ta sunt molesti. sc. recitationibus suis,
 quibus frequentissimis ferè eneca-
 bant homines. Nam ut ait Horatius :
Indoctum doctumque fugas recitator a-
cerbus.

Talis Eumolpus ille, qui in triviis ;
 balineis, conviviis, sua hominibus
 quibuslibet carmina recitavit. Rit-
 tershusius ad Phædrum. *Ge. Erhardus.*

6. *juvenis nudus*] Talis & Tri-
 malch. suprà arguitur. Erhardus : *nu-*
dus. sc. Ascylos. Atqui sub veste ve-
 teres lavabantur. Celsus : *Sub veste*
primum in balneo insudare, ibi un-
gi, tum transire in calidarium. Vela-
 bantur autem obscenæ partes. Am-
 brof. Offic. l. i, c. 18. *Ne quidem illic,*
ubi nudum totum est corpus, hujusmodi
intesta portio est. August. de Civ. Dei
 lib. 14. *Omnes gentes adeo tenent in usum*
pudenda velare, ut quidam barbari illas
corporis partes nec in balneo nudas ha-
beant.

perdiderat, non minore clamoris indignatione Gitona flagitabat. ¹ Et me quidem pueri, tamquam infanum, imitatione petulantissima deriserunt: illum autem frequentia ingens circumvenit ² cum plausu & admiratione timidissima. Habebat enim ³ inguinum pondus tam grande, ut ipsum ⁴ hominem laciniam fascini crederes. ⁵ O juvenem laboriosum! puto illum pridie incipere, postero die finire. Itaque statim invenit auxilium. ⁶ nescio quis enim eques Romanus, ut ajebant, infamis, sua veste errantem circumdedit, ac domum abduxit: credo, ⁷ ut tam

beant. Sed Petronius describit simul & perstringit impudentiam xvi sui Neroniani.

1. *Et me quidem pueri imitatione petulantissima deriserunt*] Artemidorus Lib. 3. Μαῖν' ὅς τις ἀρχὸν τοῖς παιδύουσι βυλομύοις· ἐπειδὴ καὶ παῖδες τοῖς μαινομένοις ἀρχαυθεῖσι (Desipere facile lusu pueriliter parantibus: nam & pueri insipidos referunt). Io. à Wouwer.

2. *cum plausu*] In balneis mutoniaris maximus fiebat plausus: sic Mart. lib. ix Ep. xxxiv.

Audieris in quo, Flacce, balneo plausum,

Mutonius illic esse mentulam scito.

S. A. Gabbema.

3. *inguinum pondus tam grande*] Vulgò gravedinem adpellant, à gravitate oneris. Augst. lib. ult. de Civ. Dei, c. viii, ubi de Miraculis agit: *Quidam ab infirmi pondere genitalium saluus effectus est.* In Querolo: *Da mihi psalteria & concubinulas.* L A R. Summe Paphien, Cytheren, Brestiden, sed pondere Nestoris. Gabbem.

4. *hominem laciniam fascini crederes*] c. M. h. laciniam f. c. Doufa MS. h. laciniam f. c. Erat tantus Priapus, ut homo ipse appendix ejus, vel lacinia esse videretur. Id est, multò brevior erat homo, quàm suus ipsius fascinus. Ramirez. Fascinum est mentula. Hinc fascinosus, id est mentulatus. Cast. Scioppius.

5. *O juvenem laboriosum*] Et labor olim dictus de molesta coitis agitatione. Sic nunc usurpat Petronius. Sic & Mart. lib. xi Ep. lxxxii, de senne & spadone loquens:

Ergo sine effectu pruri uterque labor. Aperit & Arbitri mentem id, quod subsequitur: puto illum pridie incipere, postero die finire. Pari etiam nequitia usurpat Priapus Carmine libero:

Parum, quod alta sub laboribus luce,

Parem diebus pervigil traho noctem.

Sic autem definit i i Tuscul. Cicero laborem: *Est functio animi, vel corporis gravioris operis vel muneris.* Io. Ant. Gonsalvus.

6. *nescio quis enim eques Rom. ut ajebant infamum*] c. M. nescio enim qui e. R. Doufa MS. Notare hic Afranium Quintilianum Equitem R. Arbitrum voluisse, conjectura nostra est. Audiamus Tacitum lib. xv Ann. c. xlix. *At Flavius Scevinnus, & Afranius Quintilianus, uterque Senatorii ordinis contra famam sui, principum tanti facinoris capessivero. Nam Scevino dissoluto luxu mens, & proinde vita somnò languida. Quintilianus molli corpore infamis, & a Nerone probro carmine diffamatus, contumeliam ultum ibat.* Idem.

7. *ut tam magna fortunâ solus uteretur*] Hac de causâ fiebat, strenuorum hujuscemodi militum in balneis delectus. Senec. quæst. Nat. lib. i, cap. xvi. de Hostro quodam profi-

tam magna fortuna solus uteretur. At ego ne mea quidem vestimenta¹ ab officioso recepissem, nisi notorem dedissem. ² Tanto magis impedit inguina quam ingenia fricare. † Hæc Eumolpo dicente, mutabam ego frequentissime vultum: injuriis scilicet, ³ inimici nostri hilaris, commodis tristis. ⁴ Vt cumque tamen, tamquam non agnoscerem fabulam, tacui, & ⁵ cœnæ ordinem explicui. * *

† Encolpius.

† Vile

gatissimæ obsecratis homine. In omnibus, inquit, balneis agebat ille delectum, & aperta mensurâ legebat viros. Item Lamprid. in vit. Elagab. Roma, inquit, denique nil eget aliud nisi emissarius haberet, qui ei bene vasatos perquirerent, eosque ad aulam perducerent, ut eorum conditionibus frui posset. It autem emissarii non alio quàm per balnea discurrebant. Ideo idem ipse, quò posset conditionem bene vasatorum cognoscere, lavacrum publicum in ædibus aulicis fecit, & simul & palam populo exhibuit, ut Lampridius testatur. Ac effeminatus ille apud Mart. lib. I Ep. xcvi, eisdem avidè spectabat in balneo. Lawr. Ramirez.

1. ab officioso] Malim ex Paulo l. IIII^m de Praef. Vig. § ult. caplatium interpretari, quàm ex Seneca impudicum. Sanè quemvis ministrum officiosum indigitari posse nihil prohibet. Interp. hist. Apollon. Accepto ceromate docta manu circumlevit ei, deinde in solio sevit, & exeunte Rege ab officio discessit. Rex vero respiciens ad famulum ait: Iuvenis ille, qui mihi officium fecit, vide quis sit. Wouweren. Officiosi, qui in balneo vestimenta servabant, caplatii aliàs dicti. Gloss. Petron.

2. nisi notorem dedissem] Notor, qui notitiam rei aut fortunæ velut ocularis testis proficitur. Gloss. Petron. Vnde notoria est indicina, per quam res occultæ notescunt. Marcius. Senec. in Lud. de morte Claud. Ego te

fortissime Deorum, speravi mihi adfuturum apud alios; & si quis à me notorem petisset, te fui nominaturus, qui me optime nosti. Gabbema. Idem Seneca: qui notorem dat, ignotus est. Fr. Pithæus.

3. Tanto magis impedit, &c.] Sic in textu omnes, etiam Wouweren. impedit autem hic acurè dictum pro manus implet i. prodest. Erhardus: Leg. expedit. Wouweren, Putschius, Flavius. Ut hoc intelligatur: ait Eumolpus, Ascyllon, quò bene vasatus esset, facile invenisse vestes: se verò doctum & literatum suas non recepturum, nisi notorem dedisset: additque tanto magis expedit, peculio pensili, quàm ingenio docili præstantem esse. Barthius: Salsâ ironia hic latet.

4. inimici nostri] nostri abest c. M. Inimici sc. Ascylli, ad eum enim pertinere videtur hæc oratio. Douss. MS.

5. Vt cumque tamen, tamquam non agnoscerem fabulam, tacui] Ramirez legit & distinguit, Vtrumque tamen, &c. Hyponin. ad Martial. lib. I Ep. 100, num. 6. Fortassis non ineptè: ut tò utrumque referatur ad illa duo injuriis -- commodis. Et fabulam, id est, rem inter nos gestam. Ge. Erhardus.

6. cœnæ ordinem explicui] Explicare cœnam vocat, ita struere, ut ea quæ complicaverat & asservaverat, antè explicaret, & promeret in iis. Mart. lib. I Ep. civ.

Explicat & cœnæ unica mensa duas. Sic explicare convivium dixit cod. lib. Ep.

† Vile est, quod licet, & animus errore lentus injurias diligit.

¹ Nolo, quod cupio, statim tenere,
Nec victoria mi placet parata.

² Ales Phasiacis petita Colchis,
Atque ³ Afra volucres placent palato,

† Ennippus.

¹ Quod

Ep. c. Ramires. Sed Wouweren: Dominus convivii prænunciare solebat ordinem coenæ, h. e. quid primum, quid secundum, &c. quid ultimum coquus missurus. Hac propter domino exhibitum scedium, quo descripta ordine obsonia haberet, apud Athen. legimus.

1. Nolo, quod cupio, statim tenere, &c.] Hi undecim phalæcii hendecasyllabi in c. Tragur. desunt; nec sine causa: video enim non leve editionum discrimen. Nimirum Tornæf. Wouwer. Frellon. aliz, omisiss heic loci 2 prioribus metris quæ jam supra p. 46 adlata, sic incipiunt:

Ales phasiacis petita Colchis,
Subjungit Tornæf.

Et pictis atagen opaca pennis,
Atque Afra v. p. p.

Quod non f. f. at a. a.

Plebeum sapit. (Hic P. Scriverius:

Et pictis anas enovata pennis

Plebeum s. ita Pithœi editio) u. ab o.

Astræus &c. usque

Vxorem: rosa cinnamum veretur:

Quidquid quaritur, optimum videtur.

Hoc est inquam, &c. Wouwer. vero

Frellon. Lotich. R. Hermann. post:

--- Colchis,

Atque Afra v. p. p.

Quod non f. f. at a. a.

Et pictis anas e. p.

Pl. 1. u. &c. ut Tornæf.

Nolo quod cupio statim tenere. Superius pag. 46 commentarius erat Erhardi, & Anonymi, hic Gabbema: Hoc non ignorans Nonius Dionys. 20, fugiente puella amorem duplicari scripsit. Eleganter Aufon. Eid.

Hanc volo, qua non vult; illam, qua vult, ego nolo.

Vincere vult animos, non satiata Venus.

Oblatus sperno illecebras. ---

Huc spectat illud Turpillii, in Demurgo:

Ego adepol docta dico; qua mulier vult scibi

Souum amicum esse indulgentem & diutinum:

Modicè atque parçè ejus serviat cupidini.

Senec. Herc. Oet.

Illicita amantur, excidit quidquid licet.

2. Ales Phasiacis] Aves Phasiaca, à Phasi Colchorum fluvio primum in Græciam ab Argonautis delatz. Gl. Petron. Detestanda fuit Romanorum ingluvijs qui mare, per quæ terras alieno sole calentes, non per usum vitæ necessarium, sed per luxum animi, parata ac facilia fastidientes, per improbam satietatis lasciviam, peragrârunt, ac Romano nomini incognita dederunt edulia. Sic mensas nobis occupant, inquit Gellius, lib. VII, c. XVI. Pavus è Samo; Phrygia attagena, grues Melica; hadus ex Ambrachia; pelamis Chalcædonia; murana Tartessus, aselli Pessinuntii. Ostrea Tarentina; peccunculus Chius, elops Rhodius; scari Cilices; nuces Thasia, palma Egyptia; glans Iberica. De Phasiacis avibus etiam infra Petronius loquitur, eum locum vide. S. A. Gabbema.

3. Afra volucres] Horatius Epod. Carm. 11.

Non Afra avis descendat in ventrem meum,

Y 2

Non

¹ *Quod non sunt faciles : at albus anser ,
Et pictis ² anas enovata pennis ,*

³ *Plebeium sapit . Vltimis ab oris*

⁴ *Attractus Searus , atque arata Syrtis*

⁵ *Si quid naufragio dedit probatur .*

Mullus jam gravis est : amica vincit

Vxorem : ⁶ rosa cinnamum veretur .

⁷ *Quicquid quæritur , optimum videtur . † Hoc est ,
inquam , quod promiseras , ne quem hodie versum face-
res ? Per fidem , saltem nobis parce , qui te nunquam la-*

† *Encolpius .*

pida-

Non attagen Ionicus .

*Acro : Asra avis : gallina Numidica .
Varro lib. III de R. R. Gallina , Afri-
cana sunt grandes , varia , gibbera , quæ
μελιαιγεῖδας adpellant Græci . Ha no-
visissima in triclinium gænearium introie-
runt è culina , propter fastidium hominum ,
veniunt propter penuriam magnò . S. A.
Gabbema .*

1. *Quod non sunt faciles*] Eodem
sensu facilis dictum videtur quo Ho-
rat. Namque parabilem amo Venerem fa-
cilemque. Doufa MS.

2. *anas enovata*] fort. enotata. Iun-
germann. Ge. Erhardus.

3. *Plebeium sapit*] Plebeius , id est ,
vilis. Infra Petron.

— non usu plebeio trita voluptas.

Et Martialis :

Imbus plebejas Clusinis pultibus ollas .

Casaubon. in Pers. Sat. 3. Erhard.

4. *Attractus searus*] Scari, cerebrum
Iovis dicti Ennio. Gloss. Petron. Pli-
nius lib. IX, c. XVII. Nunc scaro datur
principatus , qui solus piscium , dicitur ru-
minare , herbisque vesci , non aliis pisci-
bus , mari Carpathio maxime frequens .
Promontorium Læton nunquam sponte
transit. Inde advektos Tiberio Claudio
Principe Opratus è libertis ejus Praefectus
classis inter Ostiensem & Campaniam oram
sparsos disseminavit. Quinquenniò ferè cu-
ta est adhibita , ut capti redderentur ma-
ri. Postea frequentes inveniuntur Italia

in litore , non autè ibi capti . Admovit-
que sibi gula sapores , Piscibus satis , &
novum incelam mari dedit , ne quis pere-
grina aves Roma parere miretur . Gab-
bema .

5. *Si quid naufragio dedit*] Latin.
Pacat. in Paneg. Theod. Augusti :
Horum gula angustus noster orbis , nam-
que adpositæ dapes non sapore sed sumptu
astimantes , illis demum cibis adquiesce-
bant , quos extremus Oriens , aut positus
extra Romanum Colchus imperium , aut
famosa naufragiis maria misissent , quos
invita quodammodo reluctantiqne natura
hominum pericula rapuissent. Idem .

6. *rosa cinnamum veretur*] Optimè
& hocce ad mentem carminis ; nam
cinnama in Italia non erant , uti rosa ,
vulgaria . Sic de cinnamomo Martialis.
lib. IV Ep. XIII.

*Tam bene rara suo miscentur cinnama
nardo .*

Rosarum verò tanta erat copia , ut
fuisse in Calabria oppidum , Servius ,
ad IV Georg. tradat , in quo uno anno
bis nasceretur rosa . Erat nimirum Pa-
stum , eaque propter Virgil. Biferum
vocatam. Ios. Ant. Gonsalvus .

7. *Quicquid quæritur , optimum vido-
tur*] Hoc Phæcium in omnibus
editionibus quot ad manus , meritò
jungitur præcedenti versiculo : *Vxo-
rem : rosa &c. Quicquid quæritur .* Er-
hardus : *Quicq. quæ .* multo magno.
que

pidavimus. Nam si aliquis ex his, ' qui in eodem synœcio potant, nomen poëtæ olfecerit, totam concitabit viciniam, & nos omnes ' sub eadem causâ obruet. Miserrere, & aut pinacothecam, aut balneum cogita. Sic me loquentem objurgavit Giton mitissimus puer, & negavit recte facere, quod seniori convitiarer: simulque oblitus officii, mensam, quam humanitate posuissem, ' contumelia tollerem, multaque alia moderationis verecundiæque verba, quæ formam ejus egregie decebant. *
‡ O felicem, inquit, matrem † tuam, quæ te talem peperit! ' Maeste virtute esto. ' Raram facit misturam

cum

‡ *Xenolpus, ad Gitonem.*

que labore acquiritur. Barthius ad Claud. n. 175; & n. 1711. Anonymus MS. ad editionem Doufz:

Quod licet ingratum est, quod non licet acrimis urit.

1. *qui in eodem synœcio potant:* De quibus infra: *sit concursus familia, hospitumque ebriorum frequentia.* Philoxen. Gloss. *συνοικία*, conclavia, insula. Ergo *vicinia*, quæ mox sequitur, hic non significat conjunctas in eadem platea habitationes atque ædes, sed conjuncta in eadem domo conclavia, quas suprà *adículas* dixit: ex singulatis inquilinis locabantur, præponebaturque mulier, quæ earum curam gereret, & suprà *adicularum custos* dicitur. Ipsa domus vocabatur *cœnacularia*, interim etiam *insula*, ut paulò post à Petronio hæc ipsa domus, & Henr. Steph. in thesauro ling. Græc. *Erhard.* Synœcium, *continuata in eadem domo conclavia.* Gl. Petron.

2. *sub eadem causâ*] *Iungermann.* legit, *causa*. Sub eadem *causa*, est propter eandem causam, ob idem elogium, quasi sc. & nos omnes furemur. *Erhardus.* *causa*, abest à c. M. Doufa MS.

3. *contumelia tollerem*] Hinc debet intelligi, quid sit *contumeliosa humanitas*, apud Senec. Epist. 4. *Idem.*

4. *tuam*] Abest c. Tragar.

5. *Maeste virtute esto*] *Maestus* verbum antiquum servatum in formula, qua virtutem alicujus insignem re bene gesta laudabant: *maeste virtute esto.* Livius lib. IV. *Tum Dictator, maeste virtute, inquit, esto Cai Servili, liberata Rep.* lib. IV. *Decius Tribunus, maesti virtute milites Romani este.* Ibidemque: *Tum Dictator Manlio: maeste virtute, hac pietate in patrem patriamque Titi Manli esto.* lib. II. *Iuberem maeste virtute esse, si pro mea patria ista virtus staret.* Indè *maestare* in utramque partem. Infortunio, Plautus *Amph.* IV, II, XIV: *Bacchid.* IV, VII, XLV: *Curcul.* IV, III, V: *Poen.* III, I, I: *Trinum.* IV, II, V. Sic in contrarium, Cic. in lib. de *Rep. ferunt laudibus, maestant honoribus.* & ex *Aëtio* citat Nonius: *Sapientiaque invitata gratia atque honoris patera Nestorem maestavis aurea, id est donavit, honoravit.* Verbum est proprium sacrorum. Deos enim augeri sacrificiis putabant, quibus eos maestare se dicebant, & inde etiam ipsa sacrificia maestare. Nam ne de hostiis solum dictum putemus, citat Nonius ex *Varrone*: *Quot Kalendis Junii & publicè & privatim sabatam pulsem Diis maestat.* Nisi tamen ibi legendum: *sabatam pulse Deos maestat.* Ex vinum libantes

Y 3

cum sapientia forma. Itaque, ne putes ' te tot verba perdidisse, amatorem invenisti. Ego laudes tuas carminibus implebo. Ego ' pædagogus, & custos etiam quo non iusseris, sequar: nec injuriam ' Encolpius accipit, alium amat. † Profuit etiam Eumolpo miles ille, qui mihi abstulit gladium, alioquin quem animum adversus Ascylton sumpseram, eum in Eumolpi sanguinem exercuissem. Nec fefellit hoc Gitona. Itaque extra cellam processit, * tamquam aquam peteret, iramque meam prudenti absentia extinxit. Paullulum ergo intepefcent-

† Encolpius.

te

bantes dicebant, *malte hoc vino inferio esto*. Festus: *Inferium vinum id quod in sacrificiis intra patera labrum ponebatur*. Sim. Abb. Gabbema.

6. *Raram facit misturam, &c*] Tragur. c. *raram facit*. Iac. Magni Sopholog. l. 10, c. 8 addit: *quia scilicet pulchritudo nihil facit ad sapientiam*. Vide locum: Et -- *quem vultus honestat, Decorant mores*, ut ait Claudian. Gē. Erhardus.

1. *re*] Non inconcinne deest cod. Tragur.

2. *pædagogus, & custos*] Après ludit in *pædagogi* antiqua acceptione. Lexicon vetus: *Παιδαγωγός, pædagogus, pedisequus*, Sic & Gitonem nunc persequi pollicetur amator Eumolpus. Etiam & *magister pædagogus* vocatus: Donatus ad Scen. 11 Act. 1 Phorm. *Magistrum Latini, quem Græci παιδαγωγόν adpellant*. Magister autem ipse dictus Eumolpus. Item *custos* pro *pædagogo* sumitur. Ita apud Plaut. Pseud. 311, 11, LXXVI. I. A. Gonsalvus.

3. *Encolpius*] De nominibus hujus Satyrici Gonsalvus in præmissis Præludiis. Hic, quò veluti per transennam inspicere liceat, qualis olim Petronius prodierit, placet subicere, quæ nobis Fr. Danielis reliquit, qui legit *Eucalpius*. *Eucalpius*, inquit, vel *Encolpius*. impr. *Circolpius*: sed esse hoc nomen fabularum narratoris

ex aliis hic locis manifestum est, quamquam interdum *Encolpion* dicatur. Sic paulò post pro *Eumolpo*, *Eumolpo*, & *Eumos* perperam legitur. *Encolpius* Plinio lib. 8 Epist. 1. *Encolpus* Martiali lib. 5 Epigr. 49. Sed in MS. Tragur. qualis *Encolpius*? ei-vel *Encolpius*, neque enim omnino prima litera discerni potest. *Eumolpus*, *eumolpus*, *Ascyltos*, *ascyltos*, *Giton*, *gyton*, *Lycas* (infra) jam *liebcha*, jam *lichas*, vel *lichas*, &c. De *Trimalch*. aliisque res ex textu Fragmenti clara. Videmus sic quædam Satyrici MSS. depravatione fuisse nostrò Tragur. ac quanto labore Augiz repurgandum stabulum confiterit. Tornæf. Wouwer. Frellon. Lotich. R. Herm. *Encolpius* (Frellon. & Lotich. *Encolp.*), *Eumolp.* *Ascylt.* *Gythen* (Tornæf. & *Githon*, Doufa semper *Githon*, Schönewetter. *Gnith*. Frellon. *Gnith.*), *Lich*. *Trimalcio* (Frellon. *Trimalch.*), &c.

4. *tamquam aquam peteret*] Hoc est, tamquam vesicam exoneraret. Veteres *aquam* honestè pro urina posuerunt. Et veteres dicebant, *sumere se aquam*, quando ibant ad secessum, Ovid. lib. 111 de Art.

Scilicet obstitit custos ne scribere possit, Sumenda detur cum tibi tempus aqua?

Id est, cum tibi tempus detur ad exonerandam vesicam. Scaliger F.

1. Puta

te sævitia, Eumolpe, inquam, jam malo vel carminibus loquaris, quam ejusmodi tibi vota proponas. & ego iracundus sum, & tu libidinosus. vide quam non conveniat his moribus. ¹ Puta igitur me furiosum esse: cede insaniam, id est, ocius foras exi. Confusus hac denuntiatione Eumolpus, non quæsiit iracundiæ causam, sed continuo limen egressus, ² obduxit repente ³ hostium cellæ, meque nihil tale expectantem inclusit, exemitque raprim clavem, & ad Gitona investigandum cucurrit. Inclusus ego suspensio vitam finire constitui: & ⁴ jam semicinctio stantem ad parietem spondam vinxeram, cervicisque

1. Puta igitur me furiosum esse] Dixerat: ego iracundus sum. Seneca utquequaque iram insaniam esse disputat. Horatius: *Ira furor brevis est*. Philemo: *μηνώμεθα πάντες ὁπποῦν ἀερεζόμεθα* (Furimus omnes quoties irascimur). Wouweren. Sed & ipse amor, secundum philosophos, est species furoris. & Propert. lib. 11 Eleg. dicit,

--- Sine sensu vivere amantes.

Passimque poëtæ amorem insanum & furiosum vocant. Seneca in *Medea*:

*Cacus ist ignis stimulatus ira,
Nec regi curat, patiturve franos,
Haud timet mortem, cupit ire in ipsos
Obvius enses.*

Andr. Gail.

2. obduxit] Sic & Frellon. atque Lotich. adduxit, Tornæf. cæteri.

3. hostium] Sequor libenter antiquæ scriptionis vestigia, ubi ratio subest, nec librariorum incuria in societatem vocat. *Hostium*, antiquè dictum, pro *ostium*: vèteres enim, plebisque vocibus, quò sonus earum esset vividior, sive literam, sive spiritum hunc *h* addidere. Gell. lib. 2, c. 3. Exemplà plura adducit Vossius Etymol.

4. jam semicinctio &c.] Locus non ita planus ut videtur. Wouweren le-

git, *semicinctio stanti ad parietem spondam junxeram*. subjicitque: Locus desperatus, quales multi in hoc auctore, adeò ut in singulis trepidem, nec magis certus ponere pedem, quàm ii qui in tenebris. Barthius, pro *stanti*, maluit *hianti*. Nam, inquit, interferebat collum, facilis lapsus, correctio legitima. Similia apud Apul. lib. 1 Met. Spondam autem pedibus subdebat, qua mox depulsa penderet furcifer. Erhardus: leg. *stanti sponda me vinxeram*. Est autem *semicinctium* zona minus lata. Meurs. Animadv. miscell. lib. 3, c. 7. Lectionem hanc sequitur G. I. Vossius, in Etymolog. additque in *cingo*, *semicinctium* ita dici, quòd dimidiò minus latum sit, quàm *zona* sive *cinctus*. Sed quid dicemus de apparatione suspendii? Certum est ex sequentibus, spondam accipi pro toto quod culcitam sustinet, hocque Encolpius suspendendus crexerat. Sic ergo hæc intelligenda: *Iam semicinctus instar laquei contorti altera parte, erecta ad parietem sponda superne me junxeram, vinxeram, aut alligaveram, cervicisque alterius partis nodò condebam*, propulsurus mox sellam, illamve rem eminentiorem, cui tantisper insisterem, & sic pensurus. Si cui spondam ad id, quà longitudinem,

cesque nodo condebam, quum referatis foribus intrat Eumolpus cum Gitone, meque à fatali jam meta revocavit ad lucem. Giton præcipue ex dolore in rabiem efferatus, tollit clamorem, me utraque manu impulsus præcipitat super lectum. † Erras, inquit, Encolpi, si putas contingere posse, ut ante moriaris. Prior cœpi, in Ascylti hospitio gladium quæsiui. Ego, si te non invenissem, periturus per præcipitia fui: & ut scias, non longe esse quærentibus mortem, spectata invicem, quod me spectare voluisti. ‡ Hæc locutus, mercenario Eumolpi novaculam rapit, & semel iterumque cervice percussa, ante pedes collabitur nostros. Exclamo ego attonitus, secutusque labentem, eodem ferramento ad mortem viam quæro. Sed neque Giton ulla erat suspitione vulneris læsus, neque ego ullum sentiebam dolorem. * Rudis enim novacula, & in hoc retusa, ut pueris

† Giton.

‡ Encolp.

discen-

quæve firmitudinem non sufficisse videatur, is Barthium & lectionem hanc sequatur Gabbemianam seu de Salas, quo sensus evadat: *Spondam*, cui ceu basi interim insisterem jam vinxeram, mox deferendâ ubi de tigno sublimis penderem. Tornæsius, quod codice seriùs accepto, ejusque manuactione, & tot illustrium in eo MSS. cum non paucis dein aliis collatione ab ovo instituta, hic subnexus relinquo, legit: *jam me hemicyclo stantis ad parietem sponda junxeram*. Vbi Doufa: c. M. *semicinctio*. *spondam*. *Hemicyclus*, est semicirculus, formamve ejus habens. Frellon. edit. Lotich. R. Herm. sic planè ut de Wouweren initiò Notæ. Virg. 12 Æneid.

Et nodum informem letho trabe nectit ab alto.

Œdul. carm. Paschal.

--- nodatu faucibus angens

Infelicem animam laqueo suspendit ab alto.

adducit Erhard, ex Iureto in Symmachum.

1. *si putas contingere posse*] Sic omnes. Erhardus: Exturbandum tò contingere, nam sententia officit. Palmer. in Spicileg. Nimirum ut Plaut. Pseud. *Potest ut alii ita arbitrentur, ego ut ne credam tibi*, &c. & Cic. ad Lentul. *Poterat utrumque praeclare, si esset fides*, utrobique subintelligitur fieri. Sed etiam venuste additur, *poteat fieri*, annon etiam contingere, pro possibile? Certè sententia tò contingere non officit, modò elenchus suprà permittat Valesian.

2. *periturus per præcipitia sui*] Al. *periturus præcipitia*. Erhardus. quomodo & c. M. Doufa, edit. Frellon & Lotich. *periturus per præc.* Tornæf. alii.

3. *mercenario*] mercede conducto. Erhardus. tonsori. Gloss. Petr. & mox Doufa. Ac claret infrà tonsorem intelligi.

4. *Rudis enim novacula*, &c.] Homines elegantes tonsores etiam in ministeriis, imò in delictis habebant, quorum frequenti opera non in tendenda coma, pilisque vellendis modò, aut barba rasitanda, æquandis-

discentibus audaciam tonsoris daret, instruxerat thecam. Ideoque nec mercenarius ad raptum ferramentum expaverat, nec Eumolpus interpellaverat mortem ¹ mimicam. Dum hæc fabula inter amantes luditur, ² diversitor cum parte cœnulæ intervenit, contemplatusque foedissimam jacentium volutationem, ³ Rogo, inquit, ebbrii estis, an fugitivi, an utrumque? quis autem grabatum illum erexit? aut quid sibi vult tam furtiva molitio? Vos, me-Hercules, ne mercedem cellæ daretis, fugere nocte in publicum voluistis; sed non impune. jam enim faxo sciatis ⁴ non viduæ hanc insulam esse, sed M. Manicii. † Exclamat Eumolpus, † Etiam minaris? † simulque os hominis ⁵ palma excussissima pulsat. Ille tot hospitum ⁶ potionibus liberum urceolum futilem in

¹ † Diversitor. † Eumolpus. † Eumolpus. † Eumolpus.

Eumolpi

que simul, atque expungendis genis, sed verò & pygiacis sacris cynadicè de nocte administrandis utebantur. Cæterum quoniam mortalium nemo artifex nascitur, antequam artis experimentum caperent, collumque novaculæ submitterent, strictim, aut per pectinem attondendi; impuratos istos veteranis tonsoribus in magisterium tradebant prius: qui eosdem idoneos præceptis suis redderent. Proinde quum res ea periculo non careret, tyrocinium artis, acie novacularum retusa auspicabantur, quò videlicet audaciores redderentur, nec ad strictum ferramenti mucronem, animò non minùs, quàm corpore effoeminati (pueriliter, an muliebriter dicam?) de nihilo expavescerent. *Donsa P.*

1. *mimicam* simulatam. *Gloss. Petr.*
2. *diversitor* πωροδοξός, hospes meritotius. *Wimmeren*, πωροδοξ. qui quemvis hospitio excipit. *Io. Scapul.* Sed *diversor*, oris *Cic.* est qui hospitio excipitur, opponiturque cauponi, ut lib. 1 de *Invent.* *Caupo cum quibusdam diversoribus, &c.*

3. *non vidua hanc insulam esse* Pro-

verbialis species. Sic *Terent.* *Heaut.* v, 1, lxxx.

Non, ita me Dii ament, auderet hac facere vidua mulieri,

Qua in me fecit. —

Vbi *Eugraphius* ejus interpret vetus: *Facile enim illusio est in eam qua & mulier & vidua est.* *Gabbema.* Insula verò hic est domus in urbe ab aliis domibus sejuncta, more insularum, de qua mox *Gabbema*, seu quem is nominat *T. Popma* fusiùs.

4. *palma excussissima* Id est, manu non languida, sed planè deducta, plenèque vim exserente. *Seneca lib. 2 de Benef. c. 17.* Si cum exercitato, & docto negotium est, audacius pilam mittimus, &c. Si cum tirone, & indocto: non tam rigide, nec tam excussè, sed languidiùs, & in ipsam ejus manum, remisit occurremus.

5. *potionibus liberum urceolum* Id est, vacuum & inanem. *Erhard.* Quid si nulli vitio obnoxium, sed integrum, & illasum? *Urceolus* hic forsan fictilis, ut verba sonant *futilis* i. e. instabilis, acuti fundi, & paruli oris, *Donat.* in *Andr. Terent.* *Vossius.* Neque enim in hac cella tot erant hospites, nec diversi-

Y 5

Eumolpi caput jaculatus est, solvitque clamantis frontem, & de cella se proripuit. Eumolpus contumeliæ impatiens rapit ligneum candelabrum, sequitur abeuntem, & creberrimis ictibus supercilium suum vindicat. Fit concursus familiæ, hospitumque ebriorum frequentia. Ego autem nactus occasionem vindictæ, Eumolpum excludo, redditaque scordalo vice, sine æmulo scilicet, & cella utor & nocte. Interim coctores insularii-
que

versitor vacuè accessit, sed cum parte cana. His ita scriptis, video Ch. Richardi Biturigis codicem habuisse, *Ille tot hospitum potionibus liber urceolum fictilem in Eumolpi caput jaculatus est.* Subjungit: Editio Plantini, & Lugdunensis (Tornæsii) liberum, i. e. vacuum & exhaustum. Ita Richardus: videoque hoc liberum Wouweren, Frellon. Lotich. R. Herm. amplexos, qui tamen omnes, retinent fictilem, præter Gabbemam, quemque is secutus. Lector elegerit quod præstet, observetque stylum Petronianum à varietate ingeniorum & editorum, antiquam lectionem retentum, & novam substituendum, multum pendere. Tornæsius: *Ille tot hospitum potionibus liberum* (in m. liber) *urceolum fictilem* &c. Sic & c. Tragur. nisi quod pro liberum cum Richardi liber habeat.

1. *sequitur abeuntem*] Tornæf. omnesq; alii, & c. Tragur. *sequiturque a.*

2. *redditaque scordalo vice*] Gloss. veteres, *Scordalus*, ferox, quæ vox hætenus non fuit intellecta. eà etiam utitur Senec. Epist. lvi lib. vii. *Salmasius*. *Scordalus*, vet. Lexic. ferox. Senec. Epist. 84. *Tullius Cimber erat in vivo & scordalus*. Fr. Pithæus. Aliter Erhardus: *Scordalum* interpretor velut *scordalum*, id est, hominem alliarum, & illuvie squalorèque fœdum, fordidum & impurum, ut de quodam servo apud Plaut. in Mostell. *Germana illuvies obolvisi allium*. Nisi forte ab immunditia & fœtore excre-

mentorum alvi (ἀσκάρ) nomen habet. Est & hodie *scordalus* morbus in oculis equorum, in angulo crescente caruncula. Turneb. Advers. l. 6, c. 4. Ramirez magis probat, *scorillo*. ad Martial. lib. i Epigr. 107, n. 2.

3. *cella utor & nocte*] Familiaris dicendi modus, *promittere noctem*, *negare noctem*, *pacisci noctem*, *uti nocte*, ut honestè concubitus significetur. Ovid. lib. i Amor. el. viii.

Sapo nega noctem, capitis modo finge dolorem.

Et eadem Eleg. paulò antè:

Qui quia pulcer erit postet sine munere noctem.

Et Eleg. xi ejusdem libri.

Inque ministerii furtiva cognita noctis, Vitili, & dandis ingeniosa notu.

Laur. Ramirez.

4. *coctores*] Coqui, uti interpretatur. *Donsa P.*

5. *insularii*] Insularius servus custos insulæ sive domûs in urbe ab aliis domibus sejunctæ more insularum. Insula enim ædificium proprio ambitu separatam ab aliis. Tacitus: *Germania suam quisque domum spatio circumdat nulli coherentibus ædificiis, more Insularum*. Pompon. l. xvj § i π' *de Vsu & habitat. Dominus*, inquit, *proprietas, etiam invito usu fructuarii, vel usufructuarii, fundum, vel ades, per saltuarium, vel insularium custodire potest. Insularium urbanorum numero esse idem Pomponius tradit, l. Urbana familia π' D. V. S. Insularii etiam dicuntur viles servi ac pessimi, qui sine civitate sunt*
in

que¹ mulcant exclusum, & alius veru extis stridentibus plenum in oculos ejus intentat: alius,² furca de carnario rapta, statum præliantis componit: anus præcipue lippa, sordidissimo linteo præcincta,³ soleis ligneis⁴ imparibus imposita, canem ingentis magnitudinis catena trahit

in opus publicum, cum perpetuo dari, & in Insulam deportari. Sunt qui servos insularios putent indicatos in carmine obsceno:

*Ductor ferrens insularis, aquæ
Laterna videor fricare cotum.*

T. Popma. Gloss. Petr. *insularios* caput in inquilinis, nec non Scriverius MS. pro cultoribus insulæ. Et difficile est intellectu, unius insulæ & servum procuratorem (ut mox ex textu ac notis deprehendemus) & plures servos custodiæ causâ insulam inhabitantes statui. Saltem per *insularios* quisvis servi, qui cum procuratore erant, hic capiendi videntur.

1. *mulcant*] Verbum antiquum ac bonæ notæ; pro verberibus afficiunt. Plaut. Caf. arg. vers. v; Mostell. iv, ii, xxi: *ne huc exeat, qui malè me mulcat*. Mil. ii, ii, viii: *Trinummi*. iv, ii, cxlii. Cic. pro Mil. *Qua in turba C. Bruiemus Senator ita est mulcatus, ut vitam amisit*. Livius lib. xxi. *In Legatum licetioribus prius indignum in modum mulcatis impetum faciunt*. Tacit. lib. i Ann. c. xxxii. *Prostratos verberibus mulcant*. Sim. Abb. Gabbema.

2. *furca de carnario rapta*] *Carnarium* aliquando significat tabernas laneas ubi caro venditur, *κρεωπωλίων*. Plautus: *carnatio* è *carnario* emittit, jam factus *fasces*. aliquando *carnarium* capitur pro instrumento unco suspendendis succidiis carne salitæ apto, quod hic *furcatus* Petronius dicit, Græc. *καρσώτης, φελεγμα*. Præcipue verò sic nominatur locus ubi caro falsa sive pendula est, *κρεμώτης*, ut hic: sive reposita, *μυχός ἢ τοπὸν κρεωδύχον*, quomodo suprà in *Fragm.* usurpatum, ibi: & *carnarium* in *modio*.

3. *soleis ligneis*] Sic & Tornæsius alii; sed in marg. T. *lignæ* deest in v. c. Brit. *Lignæ*, etiam in c. Tragus. abest. Wouweren: Author. Rhet. ad Herenn. *Pedibus solea lignea inducuntur*. Gloss. *solea σαυδάλιον*. Item: *σαυδάλιον Gallicula*, quæ vox etiam in Gloss. Isidori: *Calcei gallica militum*. Idem Glossarium: *Gallicula τριχάρις*. Hefych. *τριχάρις αἱ σαυδάλια ἀπὸ αἰγυῖς διγμοῖ* (gallicula, sandalia ex caprina pelle). Ita leg. hunc locum. *Solea* igitur lignea, sunt, gallicæ, aut sculponæ. *Soleas* dixerunt Romani, scribente Gellio lib. 13, c. 20, *omnia id genus, quibus plantarum calces tantum infima teguntur, cetera penè nuda & teretibus habenis vinclæ sunt*. Eadem dicuntur *crepida* Gellio, & *Gallica* Cic. 2 Anton. differunt igitur à *calceis*, quod hi totum calcem seu pedem imum muniant, hæ verò tantum partem calcis solumque sive plantam pedis. Vossius. Nec quidquam video discriminis, si *solea* hæ (exceptis habenis) revera statuerentur lignea, ut hodiernum non tantum quoad has, verum integros sæpe calceos in nationibus observare est. quod Wouweren seu Gabbema qui illum sic adduxit per *caprinam pellem*, lanata sive *sculponæ*, ut has Io. Lud. de la Cerdà (*calceos ex lana factos*) explicat (sed non probat), vix tangit, nisi cum Hadriano Junio, ac Vossio per *sculponæ* calceos ex solido ligno exculptos & excavatos intelligat; at vero *solea*, non sunt calcei; sunt igitur hic soleæ basin lignæ.

4. *imparibus*] Vt notet senilis facinoris impotentiam. *Barbibus*. Poterat addere, *senilium*.

trahit, instigatque in Eumolpum. Sed ille candelabro se ab omni periculo vindicabat. Videbamus nos omnia per foramen valvæ, quod paullo ante anfa hostii disrup-
ta laxaverat, favebamque ego vapulanti. Giton autem non oblitus misericordiæ suæ, referendum hostium, succurrendumque periclitanti censebat. Ego, durante adhuc iracundia, non continui manum, sed caput miserantis³ stricto acutoque articulo percussi. & ille flens quidem⁴ confedit in lecto: ego autem alternos opponebam foramini⁵ oculos, injuriæque Eumolpi advocacy commoda-
bam, & veluti quodam cibo me replebam: quum Procurator insulæ Bargates à coena excitatus, à duobus⁶ lecticariis in mediam rixam perferretur: nam erat etiam⁶ pedibus æger. Is, ut rabiosa bar-
bara-

1. *anfa ostii disrupa*] Sic & Frel-
lon. atque Lotich. *anfa ostioli rupta*,
Tornz. cæteri, codexque Tragur.
10. Alex. Brassicanus: *Anfa* Græcis
κέρων (cornix), circulus vel annulus
ferreus additus ostio, quo pulsetur.

2. *stricto acutoque articulo percussus*] *Servos condylis, colasis, talitris cæde-
bant domini: Vnde apud Mart. Con-
dylus servi nomen lib. ix Epigr. xciv.*
Sic apud Suidam, ὁ Ἰ' Ἡ' ἑγκλῆς παῖ-
δες νιπτοὶ ἀποσφραγιστοὶ ἢ καὶ ὁ ἱμῆα
κενδύλισαι ἀπικτεῖν (Hercules pne-
vum aquam lavandis manibus aut pedi-
bus non ad animi sententiam afferentem,
contractu in condylis digitis, seu pugno in-
teramur). Iuven. Satyr. ix.

Nos colasum incontinens lambenti cru-
stula sorve.

Hic Petron. vetus Glossar. κενδύλῳ,
colasus, κενδύλῳ ποδὶς, ἢ χειρὸς
(junctura, cubar seu nodus, pedis, aut ma-
nus), hoc talitrum. Nicol. Rigaltius.

3. *confedit in lecto*] Sic juxta Tornz.
alios, c. que Tragur. pro Gabbem. &
Frellon. *confedit in lectum*. Quomodo
&c. M. habuit Douze; unde is sus-
picius legendum *confedit*, ut lectum
cipientis motus significaretur. Diffe-

runt enim *confideo*, & *confido* ut quies,
& motus.

4. *oculos, injuriæque Eumolpi advo-
cationem commodabam, &c.*] Editr. Gab-
bem. Frellon. & Lotich. *oculos, inju-
riamque Eumolpi advocacy nemque c. &
vel. q. c. me r. quum (vel cum)*. Tornz-
sius: *oculos, injuriæque Eumolpi, veluti
quodam cibo me replebam, cum.* in marg.
& Var. lect. o. *injuriæque Eumolpi, ad-
vocationemque commendabam: cum.* vet.
cod. Brit. Vt v. c. Brit. ita & Wou-
wer. R. Herm. atque c. Tragur. sed
hic mendosè: *oculos, incuriam eumolpi
o. c. c. Wouweren: Locus sine dubio
corruptus. F. o. injuriæque Eumolpi ad-
vocationem commodabam, id est, fave-
bam. sequentia declarant. Scaliger.*

5. *lecticariis*] Servis qui lecticam
portabant. Seneca de Const. c. xiv;
l. xlii π' de Leg. iij; l. viij § ult. π' de
Leg. j; l. lxv de Leg. ij; l. xiiij π' de Aur.
arg. Suet. Calig. c. lviij: Scholiaft.
Iuven. ad vers. cxlii Sat. ix: & sæpe
prisci lapides. *Bajoli etiam & geruli
dicti.* Tertull. de Virg. veland. Senec.
de Benef. lib. iij, c. xxviii. S. A.
Gabbema.

6. *pedibus æger*] Sellà ergo non le-
ctici

baraque voce in ebrios fugitivosque diu peroravit, respiciens ad Eumolpum, † O poetarum, inquit, disertissime, tu eras? & non discedunt ocus nequissimi servi, manusque continent à rixa? *

Contubernalis mea mihi † fastum facit, Ita, si me amas, † maledic illam versibus, ut † habeat pudorem. * *

† Dum Eumolpus cum Bargate in secreto loquitur, † intrat stabulum præco † cum servo publico, † aliaque

† Bargate.

† Eucolpus.

sane

Etia gestatus. lecticarios enim pro sellariis promiscue nominabant. Vid. Lipf. Elect. Densa MS.

1. *Contubernalis*] Commodè hic accipi potest de uxore *Bargata*; ex jure enim nostro patet *contubernales* esse servorum conjuges. l. xij § xxxij *π* de Fund. instruct. l. uxorem. § *concubina. π* de Leg. iij. l. liberorum. § *sed & Papinius π* de Verbor. signif. hinc contubernium servile conjugium significat. Paul. l. ij Sent. tit. xx. l. xiv § *serviles. π* de rit. Nupt. l. xlix de Manumiss. test. cur servi non contrahant matrimonium apud Romanos docet Nob. D. Ioann. Steinbergius, de quo merito illud Ennii cessari posses,

— multa tenet antiqua, sepulta,
Dissert. j 0. xxvij ad Inst. S. A. Gabbema.

2. *fastum facit*] Me contemnit, despicit, repellit. *Fastus* pro repulsa. *Woumeren*. Tacit. lib. iv Ann. in fin. juxta, gratiam, aut *fastus* janitorum perpetiebantur. Curt. Pichena. Not. ad Tacit. Erhardus. Forſan, *facere fastum*, pro superbe agere, ut Columellæ *facere urinam*, i. mējere.

3. *maledic illam versibus*] Nota verbum *maledicere* cum accusandi casu conjunctum cui respondet *benedicere*, eidem casui copulatum à Tibullo versu illo:

Sed bene Messalam sua quisque ad pocula dicat.

Densa P.

4. *habeat pudorem*] Juven. Sat. ii.

— *habeas jam Roma pudorem.*

Ga. Barthius.

5. *intrat stabulum præco*] *Factum* quod à liſtore aut viatore licio præcincto, ipſo aut alio quolibet comite indicium & fidem in lance præferente, sive hocprivata, sive publica ex auctoritate magistratûs perquisitum inventumque est, *per lancam & licium* conceptum videtur. Hujus rei amissæ perquirendæ & concipiendæ ratio etiam apud Plautum Mercat.

Certum est præconium jubere jam quantum est conducier,

Qui illam investigent, qui inveniunt post ad prætorum illico

Ibo, orabo, ut conquistores det milia in viciis omnibus.

P. Pithæus.

6. *cum servo publico*] *Publici servi* dicebantur, qui officium, & ministerium publicum sacerdotibus, aut magistratibus, & populo exhibebant, de quibus Livius lib. xxvi, Vellejus Patercul. lib. ii; Val. Max. lib. ii, c. v. Servos publicos alios fuisse à liſtoribus ostendit Senatus-consultum vetus, quod Frontinus in lib. de Aquad. refert: *PLACERE SENATUI EOS. QUI. AQUIS. PUBLICIS PRESENT. CUM. RJUS. REI CAUSSA. EXTRA. URBEM. PRESENT. LICTORES. SING. ET. SERVOS. PUBLICOS. TER. NOS. & C. HABERE. T. Popma.*

7. *aliaque sanè modica frequentia*] *Leg. sanè non modica.* Pithæus Advers. & subsec. lib. i, c. 2. Sed non placet. Ge. Erhardus.

i. hac

ſane modica frequentia, facemque fumofam magis quam lucidam quaffans, ' hæc proclamavit : † Puer in balneo paullo ante aberravit, ' annorum circa xvi, criſpus, mollis, formoſus, nomine Giton : Si quis eum reddere, aut commonſtrare voluerit, accipiet ' nummos mille. ‡ Nec longe à præcone Aſcyltos ſtabat + amiſtus diſcoloria veſte,

† Præc. ‡ Enſculpius.

1. hac proclamavit : PUER. IN BALNEO] Plura huius præconii exempla apud Lucianum multis in locis, præſertim in Fugitivis, extant. Itemque apud Senecam lib. v Controv. Sed & Apulejum lib. vi Mileſ. ſanè quàm elegans : SI. QUIS. A FUGA. RETRAHERE. VEL. OCCULTAM. DEMONSTRARE. POTERIT. FUGITIVAM. REGIS. FILIAM. VENERIS. ANCILLAM. NOMINE. PSYCHEN. CONVENIAT. RETRO. METAS MURCIAS. MERCURIUM. PRÆDICATOREM. ACCEPTURUS INDICIUM. NOMINE. AXYPSA. VENERE. SEPTEM. SAVIA. SUAVIA. ET. UNUM BLANDIENTIS. ADPULSU LINGUE. LONGE MELLITUM. Mirum videri non debet Mercurium prædicatorem in lance indicium & ſidem non præferre qui indicaturz nomine nihil præter Veneris ſuavia & linguæ adpulſum polliceatur. Curius Fortunatianus I. C. lib. i Rhet. Schol. cujus ſervus fugerat, libello propoſito, vel per præconem nuntians, dixit daturum ſe denarios mille ei, qui ad ſe ſervum perduxiffet. P. Pithæus. Sic & Propertius ſcedula columnæ adfixâ amiſſas investigat tabellas : lib. III El. XXI. Similiter Amorum mater ſanctiſſima Venus Amorem fugitivum quærens ſuavium promittit inventori apud Moſchum Eidyll. i. vide Caſſiod. l. II Ep. xxxv; & xxxvi. S. A. Gabbema.

2. annorum circa xvi] Al. circiter. Pithæus diſto loco. Annus decimus ſex-

tus legitima ephebi ætas. Joſeph. antiquitat. Iudaic. lib. 15. c. 2 de Antonio Ariſtobulum Alexandri Iudæorum Regis formoſiſſimum filium in amores & delicias concupiſcente, & Herodi Regi ut mitteret mandante : Herodes hæud judicavit ætate & forma florentem Ariſtobulum (erat enim annorum ſexdecim) & genere præſtantem, mittere ad Antonium, hominem libidini deditum, & voluptates inverecundè conqui- rentem. Ge. Erhardus.

3. nummos M] 25 Philippicos.

4. amiſtus diſcoloria veſte] Apud veteres, qui in domo alterius rem furtivam quæſſere volebat, nudus eam quæſſere cogeatur, licio tamen, quo pudenda tegebat, cinctus erat, & lancem, quæ patina erat rotunda & ampla, ante oculos tenebat, propter matrum famil. aut virginum præſentiam. Borcholten ad § furtorum autem Inſt. de Oblig. qua ex delict. naſcuntur. Imò quæſſitor licio cinctus fuit, & manu lancem tenuit, in qua pretium inventionis ſive indicium eſſet, ut ex hoc loco probat Giphanius ad § concept. Inſt. eod. tit. omnino hic ad eundem Mynſingerus in Schol. ad Inſt. ut & Nob. D. Steinbergius, Diſſert. xxiv §. iv. Porro, de diſcoloria veſte ita Pithæus : Diſcoloriam veſtem dixit Arbiter, ut juris noſtri auctores verſicoloriam, Vopiſcus coloriam. Diſcoloria veſte uti ſolitos, qui quid publica auctoritate facerent, testimonio ſunt imperatoris conſtitutionis verba, in Cod. Theodof. tit. De habit. quo intro urb. uti oportet. Gabbema.

1. indi-

veste, atque in lance argentea ¹ indicium, & fidem præferebat. Imperavi Gitoni, ut raptim grabatum subiret; annecteretque pedes & manus institis, quibus sponda culcitam ferebat: ac, ² sicut olim Vlyxes pro ariete adhæsisset, extentus infra grabatum ³ scrutantium eluderet manus. Non est moratus Giton imperium, momentoque temporis inseruit vinculo manus, & Vlyxem astu simillimo vicit. Ego, ne suspicioni relinquerem locum, lectulum vestimentis implevi, ⁴ uniusque hominis vestigium ad corporis mei mensuram figuravi. Interim Ascylos, ut pererravit omnes ⁵ cum viatore cellas, venit ad

1. indicium & fidem] Indiciū pro præmio, quod indicibus datur. Ait enim Ascylos, qui famulum suum amiserat, cum præcone circumivisse, & in lance indicium prætulisse, i. e. pecuniam, quam daturus esset illi, qui sibi fugitivum suum indicaret. Cic. de Divinat. Quapropter si tibi indicium postulas dari, quod tecum unā feceris. Sic & nuntium apud eundem Cic. ad Attic. dicitur præmium nuntii. Erhard. Indiciū, ἀμάρτυρον, {præmium inventionis, findt-gelt Germ.}. Gloss. Petron.

2. sicut olim Vlyxes pro ariete adhæsisset] Vlyxes. Sic & Tornæf. alii, præter Lorch. qui Vlysses, juxta Æol. Ὑλύσσης, pro Ὀδυσσεύς. Nostro verò modò non solùm d mutatur in l, ut sepe, sed & s in x quo de posteriore etiam suprà in Fragm. Gabbema: sicut Vlyxes adhæsivit. Illud ut pateat, Homeri verba ex lib. ix Odyss. adducenda sunt.

— — — Αὐτίρ ἰχθυῶν
(Ἀρεῖος γὰρ ἴλη μύλων ὅχ' ἀεὶ
σὺ ἀπάντων)

Τὸ δ' ἔτι νῶτα λαβὼν, λαοίῳ ὑπὸ
χρῆσιν ἰλυνθεῖς

Κεῖμένω, αὐτίρ χερσὶν αἰὲν θρασυ-
σίῳ

Νωλεμίας σφραδῆς ἐχέμεν τελευ-
πὴ θυμῷ.

— — — Caterum ego,

(Aries enim erat pecudum longè optimus omnium)

Hujus tergum adripiens (hoc est, hunc supra dorsum

[scilicet meum] aptans, ut Volaterranus interpretatur,) villosum sub ventrem delapsus

Pendebam: caterum manibus lana pretiosissima

Firmiter implicitus tenebam audaci animo.

Ios. Ant. Gonsalvus.

3. scrutantium] Hinc scrutatores apud Sueton. in Claudio. P. Scriber. MS.

4. uniusque hominis vestigium] Aristænetus lib. 2 Ep. 22. καὶ τῶν πρῶτων ἐνέσθουσι, παντελὴς συγχύματα τοῖς ἰσχυροῦσι τῶν ἀντιπρὸς αὐτοῖς (Strato conturbatò vestigia alterius corporis omnino confudit). Propertius:

Apparent non ulla toto vestigia pressis;

Signa voluptatis non jacuisse duo.

Mercerus in Not. ad Aristænet. G. Erhardus.

5. cum viatore] Columella lib. 1.

Illis temporibus proceres civitatis in agris morabantur, & cum consilium publicum desiderabatur, à villis arceffebantur in Senatum. Ex quo qui eos vocabant viatores nominati sunt. Sunt ferè iidem cum libertoribus. Lat. Pacat. Nec ociosa viatoris manus plebem verberare submovebat. Sanè submovendi munus libertorum notum.

ad meam : & hoc quidem pleniorē spem concepit, quo diligentius oppellulatas invenit fores. Publicus vero servus, insertans commissuris secures, claustrorum firmitatem laxavit. Ego ad genua Ascyli procubui, & per memoriam amicitiae, perque societatem miseriarum, petii ut saltem ostenderet fratrem; imo, ut fidem haberent fictae preces, scio te, inquam, Ascyte, ad occidendum me venisse: quo enim secures adtulisti? Itaque satia iracundiam tuam: præbeo ecce cervicem, funde sanguinem, quem sub prætextu quæstionis petiisti. Amolitur Ascylos invidiam; & Sc vero nihil aliud quam fugitivum suum dixit quærere; mortem nec hominis concupisse, nec supplicis; utique ejus, quem post fatalem rixam habuit carissimum. At non servus publicus tam languide agit, sed raptam cauponi harundinem subter lectum mittit, omniaque etiam foramina parietum scrutatur. Subducebat Giton ab ictu corpus, & reducto timidissime spiritu ipsos cimices ore tangebant.

notum. Lego in v. inscrip. etiam viatrices fuisse. Io. à Wouweren.

1. quem post fatalem rixam habuit carissimum] De qua superius, nam post illam rixam reconciliati fuerunt; quæ tamen reconciliationis narratio desideratur. Erhardus. Vix sentio reconciliationem intercessisse. Quoad exteriora videtur mihi quidam congressus Esavi & Iacobi.

2. raptam cauponi harundinem] Harundinem ostio appensam adfixamque intellige: de qua planius idem infra quoque: Et harundinem ab ostio rapuit, iterumque nihil respondentem molverat, ac nisi primo ictu harundo quassata verberantis impetum minusset, forsitan etiam brachia mea, caputque fregisset. Ea virga adpellatur Senecæ, janitoris, sive ostiarii gestamen l. ii de Tranquillitate vitæ: Ille pusilli animi est, qui sibi placet, quod ostiario libere respondit, & virgam ejus fregit. Doula P.

3. omniaque etiam foramina parietum scrutatur] Solebant veteres in perquisitione furti vel minutissima quæque quamvis obsignata perscrutari & excutere. Plato de Legib lib. 12. Apul. 9. Immixtis itaque lictoribus caterisque publicis ministris angulatim cuncta perscrutari jubent. P. Pithæus Advers. lib. 2, c. 19. Ge. Erhardus.

4. reducto timidissime spiritu] Ammianus lib. 19 de nocturnorum militum insidiantium silentio: Atque ipsum spiritum reprimentes. Idem.

5. ipsos cimices ore tangebant] Tornæsius, & reliqui omnes, i. cyniphe s. i. ciniphe vel cymphe. Isidorus Orig. lib. xii, c. ult. Cyniphe musca minutissima sunt, aculeis permolesta, & tertia plaga Aegyptiorum. Orosius quoque lib. 1, c. 10, igniphe cyniphe appellat. Apud vulgatum interpretem legas ciniphe per i & melius fortasse, nam Græcè est σκνίφης, κνίπης, & κνίφης, à κνίπης i. ζύειν

bat. Eumolpus autem, quia effractum hostium cellæ neminem poterat excludere, † irrumpit perturbatus, & † Mille, inquit, nummos inveni: jam enim psequar abeuntem præconem, & in potestate sua esse Gitonem, meritissima propositione monstrabo. † Genua ego perseverantis amplector, ne morientes vellet occidere: & Merito, inquam, excandesceres, si posses proditum ostendere. Nunc inter turbam puer fugit, nec quod abierit, suspicari possum. Per fidem, Eumolpe, reduc puerum, & vel Ascylo redde. Dum hæc ego jam credenti persuadeo, Giton, conlectione spiritus plenus, ter continuo ita sternutavit, ut grabatum concuteret. Ad quem motum Eumolpus conversus, † salvere Gitona jubet. Remota etiam

† Eumolpus.

† Encolpius.

cul-

ἐν τῷ raderet. *Vossius.* Martialis de udonibus:

Non hoc lana dedit, sed olentis barba mariti

Cyniphio poterit planta latere sinu.

Cyniphio sinu, i. pelle hircina; respiciens f. ad originem *κύνος τῆς κύων*, *κύνος* (a canis), quod *cyniphes* rostrum in capite habentes, eo ceu terebrâ cutem maxime canum, hircorum, & id genus perforant. Hoc de *cyniphibus*; sed planè præstat, ipsos cimices ore tang. Gabbema: Ita legend. monet Gonsalvus, expuncta ineptissima voce *cyniphes*. Cimices in diversoriis & pauperum grabatis potissimum inveniuntur. Facetè Mart. lib. xi Epigr. xxxiii; & lvi. sunt enim juxta Plinium lib. xxii, c. iv animalcula fœdissima & dicta fastidienda.

1. *irrumpit perturbatus*] Sic omnes. Barthius: Omnino leg. *perturbatus*. Sed, *perturbaturus*, ipse *perturbati* habitum induerat. qualis causa, talis effectus. qualis animus, talis, nisi quis celet, frons, & adspexus.

2. *salvere Gitona jubet*] De ritibus in sternutationibus observatis apud veteres multi multa scripsere; In quorum numero non ultimum pro-

meruit locum Famianus Strada Roman. qui lib. iii Prolud. Acad. Prælect. iv, cui titulus *Pisor*. Suburbanus, de illis latè agit. Salmastius In Epist. Quæst. Beverovici. Martinus Schoockius in dissert. illa longiuscula de Sternutatione conscripta. Quibus commodum erit illos inspicere; nos hic in præsentiarum Briffonitò contenti erimus, qui lib. i de Fortm. hæc: Sternutantes etiam omni causâ salutare moris erat, Plin. lib. xxvi, cap. ii. *Cur sternutamentis salutantur?* Quod etiam Tiberium Cæsarem tristissimum (ut constat) hominum in vehiculo exegisse tradunt. Apul. lib. ix. Pone tergum ejus maritus acciperat sonum sternutationis: quod cum putaret ab eo profectum, solito sermone salutem ei fuerat imprecatus, & iteratò rursus & frequenter sapiens. Quod Græcis æquè solemne fuisse Aristoteles indicat in Problematis. xxxi. quærens, *Διατί τῷ ῥῶν ἄλλαν πινόμενον αἰετῶδες, οἷον φρούς καὶ ἰνυμὸν ὄχι ἀραιὰ, καὶ τῷ πινόμενῳ ἀραιὰ;* (Cur eruptio cæterorum spirituum, ut flatibus, & ructibus, sacra non habeatur, sternutamenti vero sacra sit?) Nam postquam dixit, *τὸ πινόμενον τὸ κεφαλῆς πινόμενον* (sternu-

Z

tamen-

culcita videt Vlyxem, cui vel esuriens Cyclops potuisset parcere. Mox conversus ad me, † Quid est, inquit, latro? Ne deprehensus quidem ausus es mihi verum dicere? Imo, ni Deus quidam humanarum rerum arbitri pendenti puero excussisset indicium, † elusus circa popinas errarem. * † Giton longe blandior, quam ego, primum † araneis oleo madentibus vulnus, quod in supercilio factum erat, coartavit; mox palliolo suo laceratam mutavit vestem, amplexusque jam mitigatum, osculis tamquam fomentis adgressus est: &, † in tua, inquit, pater carissime, in tua sumus custodia. Si Gitonatum amas, incipe velle servare. Vtinam me solum inimicus ignis hauriret! utinam † hibernum invaderet mare! Ego enim omnium scelerum materia: ego caussa sum. Si perirem, † conveniret inimicis. * *

† Eunolpus. † Encolpius. † Giton.

† Ego

tamentum capitis spiritum) esse, subjungit, Δια τὸ ἀρώμεθ' ἐν εἰναι τὸ τοπον, καὶ τὸ πινόμενός ἐστι πρὸς ἁγίων (Propter sanctitatem loci, & spiritum ut sacrum venerantur). Et mox, Εὐχα εἰς σημεῖον ὑγιείας τῆ ἀρώμεθ' ἀρώμεθ' τοῦ ἀρώμεθ' ὡς ἁγίων καὶ φημι εἰς ἁγίων ποιῶνται (Recte igitur quasi indicium valetudinis partis tenera [imbecilla, ἀρώμεθ'], atque sacritima, sternetamentum adorant, beneque augurantur. Theod. verò Gazz. versio hic sic habet: Proinde igitur quasi indicium valetudinis partis optima [ac si legisset αἰείας] atque sac. &c. ἀρώμεθ' adducit, qui mox subscribetur, Gabbema, editionisque etiam est Paris. A. 1654, recognitionis tertiz Val. Du-Vallii, cui Gazz. è regione interpretatio respondere debebat). Idem probat Epigramma Græcum hoc versu:

Οὐδὲ λέγειν, ΖΕΥ ΣΩΣΟΝ ὅτι
πᾶσι.

(Et sternuanti non dicere, SALVE).

S. A. Gabbema.

1. elusus circa popinas errarem] Consonant hi versūs:

Ego nolo storus esse,
Ambulare per tabernaculo,
Latitare per popinas,
Culices pati rotundos. Fr. Pithœus.
2. araneis oleo madentibus] Seren.

Sammon.

Si verò caput insectus colliscit illius,
Ex oleo netti vestis debet Arachnes,
Nesciet hac illic nisi cum sanavit abire.

Quod exscripsit Marcellus de Medicam. cap. 1. Fractio capiti tela aranei ex oleo & aceto imposita non recedit nisi sanaverit. Gabbema.

3. hibernum] szvum. Gloss. Petron.

Recte autem hibernum per i, licet ab us (plus) veniat, petinde ut fio, vel suo, à φύω; talia enim sunt vere Latina, & immemorabili usu ab ipsis Latinæ linguæ, & literarum natalibus affinitatem commiscuerunt, origini, quasi, ut juris recentiores interpp. loquuntur, præscripserunt; hys, inquit Vossius, est à Grammaticis, hic. scripsere Romani vet.

4. conveniret inimicis] Fortè, amicis. Erhardus. inimicis. i. Ascylo, Encolpio, & tibi Eunolpo.

† Ego sic semper, & ubique vixi, ' ut ultimam quamque lucem, tamquam non redituram consumerem. * *

† Profusus ego lacrumis rogo, quæsoque, ut mecum quoque redeat in gratiam. neque enim in amantium esse potestate furiosam æmulationem: daturum tamen operam, ne aut dicam, aut faciam amplius, quo possit offendi. Tantum ' omnem scabitudinem animo, tamquam bonarum artium magister, deleret sine cicatrice. Incultis asperisque regionibus diutius nives hærent: ast ubi ea ' aratro domefacta tellus nitet, dum loqueris, levis pruina dilabitur. Similiter ' in pectoribus ira confidit: feras quidem mentes obsidet, erudititas prælabitur. † Vt scias, inquit Eumolpus, verum esse quod dicis, ecce etiam ' osculo iram finio. itaque, ' quod bene eveniat, expedite sarcinulas, & vel sequimini me, vel si mavultis, ducite.

† Eumolpus. † Encolpius. † Eumolpus.

1. ut ultimam quamque lucem] Ex præcepto Philosophorum. Horatius lib. 1 Epist. ad Albinum:

Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.

Avianus Boëtus de Moribus: *Omnis dies velut ultimus judicatur.* Vide quæ consignavit Goldast. not ad Columban. cap. 7. Alius poeta:

Vive memor letbi, --

Extremumq; tibi semper adesse puta.

Erhard. Sic etiam Dion. Cato:

*Cum dubia incertum versetur vita periculis,
Pro lucro tibi pone diem quocunque laboras.* Ga. Barthius.

2. omnem scabitudinem, &c.] Sic omnes. Erhardus: Leg. scabritudinem. Neurs. Animadvers. miscell. l. 4, c. 6. Scabredinem dixit D. Hieronymus, in vita Hilarionis.

3. aratro domefacta] Tornz. al. mansueta. al. domita. Horum tamen nostri neutrum, sed junctim domes. Erhardus: ar. domefacta. Dixit quemadmodum Corn. Severus in Ætna:

*— domitis nemo ceterum jactaret in ar-
vū.* Lindenbrog. not in Catal. ad Ætn.

4. in pectoribus ira confidit] Attius Achille: *Cum fervet pectus iracundiæ.* Claudian. *Iram sanguinei regio sub pectore cordis.* Est verò hoc Platonium, qui iram sub corde locat. Barth. ad Claudian. n. 608. Ge. Erhardus.

5. osculo iram finio] Ex prisca amoris post offensusunculas, integrandi consuetudine quò idem quoque respecturus postica, Et ne residua in animis etiam post iurjurandum ira remaneret, præterita aboleri osculis placet. Ian. Douša P.

6. quod bene eveniat] Planè omnibus rebus agendis ac auspiciandis ferè ejusmodi adhibita precatio est. Sic Cato de R. R. t. cxi. Alibi & Petronius; *His ita ordinatis, Quod Bene Feliciterque Eveniret, precati Deos.* Cicero. lib. 14 Ep. fam. xiv. *Alteris dicebat, se velle, qua egissem Bene ac Feliciter evenire.* Iterum Orat. pro Muræna: *Vt ea res mihi magistratuique meo, populo, plebique Rom. bene ac feliciter eveniret. & paulò post; Vt ea res faustè, feliciter prosperèque eveniret.* Lib. xxi; & xxxi. S. A. Gabbema.

Z 2

1. bar-

ducite. † Adhuc loquebatur, quum crepuit hostium impulsum, stetitque in limine 'barbis horrentibus nauta. ‡ Et, Moraris, inquit, Eumolpe ' tamquam prope diem ignores. † Haud mora, omnes ' consurgimus, &, Eumolpus quidem mercenarium suum, jam olim dormientem, exire cum sarcinis jubet: Ego cum Gitone quicquid erat, in altum compono, & ' adoratis Sideribus intro navigium. * * Molestum, quod puer hospiti placet? Quid autem, non commune est, quod natura optimum fecit? ' Sol omnibus lucet. ' Luna innumera-

† Encolpius.

‡ Nauta.

† Encolpius.

rabili-

1. *barbis horrentibus nauta*] Vix hominis *barba*. Silius quidem de pluribus loquens viris lib. XIII, utitur in plurali, non de uno. Et Solinus, qui mox adducitur, intelligendus de brutis, quod vel ex *armis* (*habent armos*) manifestum. Vnde Tomazius in marg. & Var. lect. al. *verbis horrentibus*, vel leg. *barba horridus*. Gonsalvus: *barbis horr. nauta*. Mirè res Arbitr ex-primi, ipsas omnino intueri me Hercules facit. Habitus ille planè rusticorum est inculorumque, puta nautarum, agricolarum, &c. Mart. lib. III Ep. XLVIII idem innuit:

Seras putator horridus refert uvam.

Idem Hippocentauro dedit Hieronymus in vit. Paul. primi Eremit. Inter horrentia ora fetis blandum quaesivit eloquium. Graphice Varro lib. V De L. L. In corpore pili, ut arista in spica hordei, horrent. Barthius: Huc facit Apul. Capillus horrore implexus atque impeditus. Item Solin. cap. 12. *Philosofos habent armos, & menta promissis hirta barbis.*

2. *Et moraris, inquit, tamquam prope diem ignores*] Expressit hic mores nautarum, qui, sive ut paratos vectores habeant, simulant festinare; sive, *quaestus sui causa*, ut inquit, Cic. Ep. IX lib. XVI Fam. Nemo autem sic ut Plautus id representavit in Milite, ubi Pleustides nautam simulans, ornatu exit nauclerico, usqueque Philocomasium aet. IV, sc. VII.

Philocomasium querito,

A matre illius venio: si itura est eat.

Omnes moratur: navim cupimusolvere. Io. Ant. Gonsalvus.

3. *Haud mora consurgimus*] Medium nauta sermonem interrumpit, ut properans. Ga. Barthius.

4. *adoratis sideribus*] sc. Castore ac Polluce. quos Statius precatur l. III Silv. Prop. Metii Celeris:

-- *Proferre benigna*

Sidera, & antemna gemino confidite cornu.

Et Horat. Od. III lib. I.

Sic te diva potens Cypro,

Sic fratres Helena lucida sidera.

Et Acro, *Sidus Veneris navigationi prosperum*, adfirmat. exinde forsitan ortum, quod Varro lib. II Antiq. rer. divin. narrat. *Aeneam Trojá profectum, Veneris per diem stellam vidisse semper, donec in Laurentum agrum venit, ubi non est amplius visa.* Gabbema. Placabant autem & fluxus ipsos. Vide Italia apud Catull. phaselô. Lucret. l. 5. Pacat. Panegyri. Barthius.

5. *Sol omnibus lucet*] Ovid. 6 Metamorph.

-- *usque communis aquarum est.*

Nec solem proprium natura, nec aëra fecit,

Nec tenues undas. -- Io. à Wouweren.

6. *Luna innumerabilibus comitata sideribus, &c.*] Toti huic narrationi convenit Epigr. 26 lib. 9 Mart. Barth.

1. in

rabilibus comitata fideribus, etiam feras ducit ad pabulum. Quid aquis dici formosius potest? in publico tamen manant. Solus ergo amor furtum potius, quam præmium, erit? Imo vero nolo habere bona, nisi quibus populus inviderit. victus, & senex non erit gravis: etiam quum voluerit aliquid sumere, opus anhelitu perdet. Hoc ut infra fiduciam posui, fraudavique animum diffidentem, coepi somnum obruto tunicula capite mentiri. Sed repente quasi destruyente fortuna constantiam meam,

1. in publico tamen manant] Omnibus animalibus communes sunt. Prudent. lib. 2 contra Symmach.

— *Nostros potant animalia fontes.* Weitzii in Not. Adde l. 2 § 1 D. de Divis. rer. & qual. § 1 Instit. de Rerum divis. & ibi Interpretes Iuris. Ge. Erhardus.

2. Solus amor furtum potius, quam præmium] Urbanè furto commisit præmium; quod alterum dolò clàm, alterum vi palam capitur. Iam pueri nòrunt, præmiatores esse, qui de nocte præmia exterant, id est, prædas. Ia. Gulielm. Plaut. quæst in Menæch. cap. 1. Erhardus.

3. sumere] Et illud numeratur inter nequitæ verba: Nemes. Ecl. 111.

— *Sic olim gaudia sumet.*

Mart. lib. x Ep. xviii. Sim. Abb. Gabbema.

4. opus anhelitu perdet] Tornæf. prodet. Doufa: Placet legi *prodet.* &c. Senes enim astmatici, id est, anhelii. Spiritus autem timidè reducendus, tam in reddendo, quàm recipiendo anhelitu, illud *recipiendo* volui dicere: præsertim si furti res fuat. Unde de semet multis experimentis prudens Tibullus.

Nota Venus fortiva mihi est, ut lenis agatur

Spiritus, ut nec dent oscula rapta somnum.

Aliter Iuven. Sat. vi, quum scribit:

— *Nec queritur, quod*

Et lateri parcas, nec quantum iussit, anheles.

Ibi enim de perseverantia in re voluptatum est sermo; hic verò de collectione spiritus tantum, quem nisi intra pulmones penitissimos suspensum retro pertinaciter inhibeas, cum sonitu erumpere necesse sit, teque ipsum manifesta in noxia, veluti soricem, tuopte indicio deprehensum perire. Doufa tamen ad edit. Tornæf. adscripsit, c. M. *perdet.* Sicque leg. Wouwer. alii. Id. D. post in Præcidan. *prodet* ex MS. firmat; forsitan ob fugientem scripturam unius ejusdemque codicis (Rogertini), quem aliquando aliter legit.

5. animum diffidentem] Quid si scribas, *diffidentem*? Doufa. Leg. *diffidentem.* Meurf. Animadvers. misc. lib. 4, c. 6. quod ante eum & Doufa monuit. Ge. Erhardus.

6. obruto tunicula capite] *Obruto* non placet, & fortasse, *obnupto* legendum, hoc est, velato, obrectoque antiquè. Doufa P. Quidni *obruo*, ut actus celeritas & vehementia significetur. *obruo*, est cum impetu operio, a ruo corrado. Plaut. *aru acervos ruit, impetgeti* (addit, adjicit) scilicet.

7. somnum mentiri] pro, simulare. Horat. — *Equo Minerva sacra mentito.* Virgil. — *discet mentiri lana colores.* Idem: — *clypeos mentitæque tela.*

Agnosce. — Schopp. in Miscell. Erhard.

meam, ejusmodi vox 'super constratum puppis congemuit: † Ergo me derisit? † At hæc quidem virilis, & penè auribus meis familiaris animum 'palpitantem percussit. Cæterum eadem indignatione mulier lancinata ulterius excanduit, &, † Siquis Deus 'manibus meis, inquit, Gitona imposeret, quam bene exsulem exciperet! † Vterque nostrum tam inexpectato ictus sono amiserat sanguinem. Ego præcipue, quasi 'somnia quodam turbulento circumamictus diu vocem conlegi, tremulisque manibus Eumolpi, jam in soporem labentis, laciniam duxi; &, 'per fidem, inquam, pater, cujus hæc navis est, aut quos vehat, dicere potes? Inquietatus ille moleste tulit; &, † Hoc erat, inquit, quod placuerat tibi, ut super constratum navis, occuparemus secretissimum locum, ne nos patereris requiescere? Quid porro ad rem pertinet, si dixerò, Lycam Tarentinum esse dominum hujusce navigii, qui Tryphænam 'exsulem Tarentum ferat? † Intremui post hoc fulmen 'attonitus, juguloque

† Lycas. † Euculpis. † Tryphana. † Euculpis
† Eumolpus. † Euculpis.

dete-

1. *super constratum navis*] Super con-
stratis navium olim navigantes dor-
misse, nil ambigendum, vel ipso Pe-
tronio teste. Næ super constratum pup-
pi cubantem etiam ponit dominum
navis Lycam, in somniisque (quod
indubium est, ibi valuisse Petro-
nium) loquentem sic paulò antè:
Sed repente quasi destruentem fortuna con-
stantiam meam, ejusmodi vox super con-
stratum puppi congemuit. Quum autem
constrata naves procul dubio sint, quas
Cæsar sapiens testas vocat; cave autem
credas, constrata Petronii, super quæ
cubilia erant, catastromata fuisse, pa-
vimentaque superiora, quibuscum
testa nimirum foret navis illa con-
strata: nam loca illa parum etiam fo-
rent opportuna nocte ad quiescen-
dum. quapropter de aliis tabulatis
inferioribus Petronius capiendus,
quæ: quòd in illis stragula conster-

nerentur, dubio procul constrata nun-
cuparentur simpliciter, participio in
nomen commutato. I. A. Goussier.

2. *palpitantem*] M. cod. *palpantem*,
Doula MS.

3. *manibus -- exciperet*] Tornæus;
al. *navibus -- exciperem*.

4. *somnia q. t. circumamictus*] Ti-
bullus:

Et cum te suscitatus somnus velavis amictu,
Doula.

5. *per fidem*] Sanctissimum erat ius-
jurandum, de quo Heraldus Advers.
1, 2, c. 3. Ge. Erhardus.

6. *exsulem*] Al. *uxorem*. Io. Tornæus.

7. *Intremui post hoc fulmen attonitus*] *Apul. Met. lib. 11x. Sed Charite vocem*
nefandam & horruit & detestata est; &
velut gravi tonitru procellaque fideris, vel
etiam ipso Diali fulmine percussa, cornu
corpus & obnubilavit animam. Lat. Pa-
catus Paneg. Hinc reorum usque ad da-
monia-

detecto, Aliquando, inquam, totum me Fortuna vicisti. Nam Giton quidem super meum pectus positus, animam egit; deinde ut effusus sudor utriusque spiritum revocavit, comprehendi Eumolpi genua, Miserere, inquam, morientium, id est, pro consortio studiorum commoda manum. Mors venit, quæ, ' nisi per te licet, potest esse pro munere. Inundatus hac Eumolpus invidia, jurat per deos deasque, se neque scire, quid acciderit; ' nec ullum dolum malum consilio adhibuisse, sed mente simplicissima, & vera fide in navigium comites induxisse, quo ipsa jam pridem fuerit usurus. † Quæ autem hic insidiæ sunt? inquit, aut ' quis nobis Hannibal navigat? Lycas Tarentinus homo verecundissimus, & non tantum hujus navigii dominus, quod regit; sed fundorum etiam aliquot, & familiæ negotiantis, onus deferendum ad mercatum * conduxit. Hic est ' Cyclops ille, & ' archi-

† *Eumolpus.*

inationem metus, posse attonitus stupor. Cæterum de animi consternatione seorsim habes apud Senecam Nat. Quæst. lib. II, c. xxxvii. De aurium autem stupore Ammianus lib. xvii. Item Q. Curtius l. viii. Ian. Doufa F.

1. *nisi per te licet*] Leg. per te non licet. Iungermann. Erhardus. Per te licet subintelligerem vivere, nihilque mutarem. Sensus: Tantis versamur in angustiis, ut cita mors muneris esse possit locò, nisi per te vivere li-

2. *nec ullum dolum malum consilio adhibuisse*] Est enim dolum alius bonus, alius malus. Cic. lib. iii Offic. de qua doli distinctione est in l. i § non fuit. π de Dolo malo. Gratiolus Epidaurita in Notis; D. M. M. L. dolum malum multatur leges. Vbi Goldastus monet esse legendum, multam leges. Mich. Casp. Lundorpius.

3. *quis nobis Hannibal navigat*] *quis nobis.* Sic & Frellon. al. sed Tornæs. *quis nobiscum.* Erhardus: Leg. *quis nobiscum Hannibal navigat?* Wouweren: *Annibalem accipiens pro fero-*

cissimo & capitali hoste, ut mox Cyclop. pro archipirata. Durant. Var. lect. lib. I, c. 13. It. Doufa: L. q. nobiscum. videturque ad Punicam calliditatem Hannibalis allusum à Petronio: qua veteranus Imp. ille, omnibus Pænis pavor, insidias thesauris suis furtim comparatas vasserrimo commentò traditur elusisse: non quidem ex Harpæum thesaurariorum manibus elapsus modò, sed verò eos ipsos etiam probè atque ex animi sui sententia ultus oppidò.

4. *conduxit*] i. e. certo pretiò deferendum suscepit. Cic. de Divinat. *Qui columnam illam de Costa & Torquato conduxerat faciendam.*

5. *Cyclops & archipirata*] Præcedit *homo verecundissimus* de h. ipso Cyclope, nimirum *Lycas*. Ergo alterutrum ironice dictum: puto hoc, *Cyclops*. accedit *Tryphana uxor voluptaria*. Confer tamen quæ infra de *Lycurge*.

6. *archipirata*] Archipiratae cuiusdam mentio extat in fragmento *Diazii antiquissimi*, anni nempe P. R. C.

chpirata, ' cui vecturam debemus: & præter hunc Tryphæna omnium feminarum formosissima, quæ voluntatis causa huc atque illuc vectatur. † Hi sunt, inquit Giton, quos fugimus: ‡ simulque raptim causas odiorum, & instans periculum trepidanti Eumolpo exponit. Confusus ille, & consilii egens jubet quemque suam sententiam proponere: & † Fingite, inquit, nos antrum Cyclopi intrasse. Quærendum est aliquid effugium, ' nisi naufragium ponimus, † & omni nos periculo liberamus. ‡ Imo, inquit Giton, persuade gubernatori, ut in aliquem portum navem deducat, non sine præmio scilicet; & affirma ei, impatientem maris fratrem tuum in ultimis esse. Poteris hanc simulationem & lacrumis, & vultus confusione obumbrare, ut misericordia permotus gubernator indulgeat tibi. † Negavit hoc Eumolpus, fieri posse; ‡ quia magna, inquit, navigia portibus se gravatim insinuant; nec tam cito fratrem defecisse

† Giton. ‡ Eumolpus. † Eumolpus. ‡ Giton.
† Eumolpus. ‡ Eumolpus.

xxxv, pridie Kal. Aprileis: DEMIPHON ARCHIPIRATA. CAPTUS A. C. N. LICINIO. NERVA. LEGATO. IN. CRUCEM. ACTUS. S. A. Gabbema.

1. cui vecturam debemus] Leg. *invidemus*. Omnino ex sententia: Lapsus facilis: *vecturam debemus*. Barth. Vix persuadet. *Vecturam debemus*, sive pro vectione, sive pro mercede accipis, commodè positum.

2. antrum Cyclopi intrasse] Sidon. l. 7 Ep. 14. *Ut specum Polyphemi hospes exhorruit*. Vide Hyginum ex Homero c. 125. Savaro Not. ad Sidon. *Erhardus*. De antro ejusdem Virgil.

Nam qualis, quantasque cave Polyphemus in antro.

Lepidissima autem narratio est Magii lib. 1, c. 4, ubi de gigantum proceritate differit. Is ex Bocatio lib. 4 Geneal. id refert. Bocatius sua ætate rusticos quosdam in Sicilia, non pro-

cul à Drepano fodientes, maximum adinvenisse antrum scribit, quo sedens esset gigantis cadaver, quod levè contum, cujusvis navis malò majorem teneret. Quo in cineres, ut vetustissimis cadaveribus usuvenit, soluto, plumbum quod conto inerat, plusquam mille & quinquaginta libras excessisse: dentes libras novenas: cranii verò partes multos frumenti modios excepsisse. Atque idem Bocat. facta supputatione, gigantis illius proceritatem ultra ducentos cubitos processisse, unde Polyphemum fuisse creditum sit. *Anonymus*.

3. nisi naufragium ponimus] i. e. nisi naufragium futurum statuamus. An verò *ponimus* pro statuimus? Faceret huc Scriverius MS. *ponimus* explanans *decernimus nobis*.

4. & omni nos periculo liberamus] F. & periculo, omni nos periculo liberamus. Vel, & uno periculo om. nos periculo lib. *Anonymus MS.*

1. Vides,

cisse, verisimile erit. Accedit his, quod forsitan Lycas officii causa visere languentem desiderabit. Vides, quam valde nobis expediat, ultro dominum ad fugientes accedere. Sed finge, navem ab ingenti posse cursu deflecti, & Lycam non utique circumiturum ægrorum cubilia; quomodo possumus egredi nave, ut non conspiciamur à cunctis? opertis capitibus, an nudis? Opertis. & quis non dare manum languentibus volet? Nudis. Et quid erit aliud, quam seipsos proscribere? † Quin potius, inquam ego, ad temeritatem confugimus, & per funem lapsi descendimus in scapham, præcisoque vinculo, reliqua Fortunæ committimus? Nec ego in hoc periculum Eumolpum arcesso. Quid enim attinet, innocentem alieno periculo imponere? Contentus sum, si nos descendentes adjuverit casus. ‡ Non imprudens consilium, inquit Eumolpus, si aditum haberet. Quis enim non euntes notabit? Vtique gubernator, qui pervigil nocte siderum quoque

† Eumolpus.

‡ Eumolpus.

motus

1. Vides, quam — accedere] Leg. Videsis, quam valde nobis expediat, ultro ad dominum fugientes accedere. Sensu commodissimo: Tute cogita, quam expediat, qui dominum fugiamus, ultro se ei restituere: quod faceremus, si tuo consilio uteremur. non alia mens Petronii fuit, nisi rectum est accire pro accedere. Anonymus MS.

2. quis non dare manum languentibus volet] Notavi hunc morem in hoc solo lectum, ut languentibus darent manum, præsertim capite opertis. an forte legendum, quis non adire manum l. vo. Quomodo Plautus scil. officii causâ & humanitatis communis testandæ? Picartus Pericul. Critic. c. 17. Ge. Erhardus.

3. pervigil. nocte siderum quoque motus custodit] Noctu ex siderum motu navigationem dirigebant antiqui. Ast interdum? quum pyxidis nauticæ usum non habuerint præsci. Id nos aperte docuit Leontius mechanicus in

construptione Areteiz Sphæraz: Καὶ γὰρ, κὴ οὐ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις ἐστὶν ἀπὸ μηχανικῶν ὁρᾶναι, καὶ ἀπερὸς αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ ψιλλῆς ἀναστροφῆς, κὴ μεγάλῃς ἐπὶ τῶν ὅτι αἰσθῶν ἔστιν ἡμεῶν ὁρᾶναι πᾶν (Navigatur non ope mechanicorum instrumentorum, & exatissim, sed ad nudum superiorum adspæctum; maxime vero ad positionem astrorum horæ metiuntur). Didici ex Apollonio navigationem veteres interdum è solis cursu moderari consuevisse: sic inquit Argon. 1, v. cv.

— Εὐδὴς δ' ἀνέμῳ θύλας
καὶ πλοῦν ἡλίου τε, κὴ αἰέτις τεκμήρα δ'.

(— Bonus observare procellas,
Et Phæbo cursum pelago stellisque notare).

Vbi Scholiastes: Α' γὰρ δὲ μὲν κὴ ἡμεῖς τῶν ἡλίου, πυκτὸς δὲ αἰέτις τῶν αἰσθῶν τὸ καὶ τῶν πᾶν τεκμήρα δ' (Bonus interdum quidem sole, noctu vero ad aliquod astrorum commodum naviga-

Z 5

ssionis

motus custodit. Et utcumque imponi vel dormienti posset, si per aliam partem navis fuga quæreretur: nunc per puppim, per ipsa gubernacula dilabendum est, à quorum regione funis descendit, qui scaphæ custodiam tenet. Præterea illud miror, Encolpi, tibi non succurrisse, 'unum nautam stationis perpetuæ interdiu noctuque jacere in scapha, nec posse inde 'custodem, nisi aut cæde expelli, aut præcipitari viribus. Quod an fieri possit, interrogate audaciam vestram. 'Nam quod ad meum quidem comitatum attinet, nullum recusio periculum, quod salutis spem ostendit. Nam sine caussa quidem 'spiritum 'tamquam rem vacuum impendere, nec vos quidem

isionis prospicere). Ideo ergo quum cœlum nubilum erat: minime ubi versarentur sciebant, sed per vastum pelagus errabundi vagabantur. Planè id ostendit Virg. l. III. operis divini:

Tres adeo incertos ceca caligine soles

Erramus pelago, totidem sine fidere noctes. I. A. Gonsalvus.

1. *unum nautam stationis perpetua*]

Dividebantur vigiliæ non minori cura in navibus, atque in urbibus & militia. quod & ex legibus navalibus Rhodiorum intelligitur, in quibus *πρεσβυτέρων* *επιμετρίων* mentio fit, quem *βιγλίον* *φρουρόν* vocant. Vnde & *μεσσηγυλίον* (*vigilia diurna*) apud Cypriatam, *ἀπὸ τῆς βιγλίας* (ex Latine, à *vigilia*) qui ejus seculi mos erat, ducto vocabulò. Vocabantur hujusmodi vigiles *νυκτεφύλακες* *πολιτῶν* ab antiquis. Hi verò qui in navibus excubabant, etiam *ναυφυλάκες* & dictarii Vlpiano L. 1 § 3 D. Naut. caup. stab. Paulo l. 3 tit. 7 Sent. Zetarii (quomodo *καυβουλον* pro *diabolo*) vocantur, nimirum à *dicta*, quæ erat custodum non solum in navibus, verum & domibus. Ge. Erhardus.

2. *custodem*] Excubia & custodes in vestibulis fuere. Virgil. lib. 12 Buten fidum ad limina *custodem* adpellat. Idem lib. vi.

Tisiphoneque sedens, palla succincta cruentâ,

Vestibulum insomnis servat noctesque diesque. Idem lib. vi.

— *Cornis custodia qualis*

Vestibulò sedcat

Apul. lib. de Mund. Ante fores, stipatoresque regalium latrum, tutela pervigili, custodiam per vices sortitum sustinebant. Erant inter eos divisa officia in comitatu regio armigeri quidam, at extrinsecus singuli custodes locorum erant, & janitores & attrienses. Et hinc nautam stationarium in scapha, custodem adpellat Petronius. Fuit enim scapha vestibulum navis. Hinc Diphilus apud Athenæum scriptum reliquit.

*Ἀνδρᾶς φρουροὶ δέ εἰσι ἐν αἰς ἡμεῖς δευῶν
Ἡ φρουρὰ δὲ, ἡ πεινῶν, ἡ μεσσηγυρία.*

(*Servire attrio, videtur mihi, vel exsulis, Cumque fame colluctantis, vel mæstigia*). Laur. Pignorius.

3. *Nam quod ad meum quidem comitatum attinet*] Id est, ad me, qui in vestro sum comitatu. Comitatus pro societate. Erhardus.

4. *spiritum impendere*] Vitam amittere. Gloss. Petron.

5. *tamquam rem vacuum*] pro, vilem & inutilem. Erhard.

quidem existimo velle. Videte numquid hoc placeat. Ego ' vos in duas jam pelles conjiciam, vinctosque loris inter vestimenta pro sarcinis habebō, apertis scilicet aliquatenus labris, quibus & spiritum recipere possitis, & cibum. Conclamabo deinde nocte servos poenam graviolem timentes ' præcipitasse se in mare: deinde quum ventum fuerit in portum, sine ulla suspitione pro sarcinis vos efferam. † Ita vero, inquam ego, tamquam solidos adligaturus, quibus non soleat ' venter injuriam facere; an tamquam eos, qui sternutare non soleamus, nec stertere? an quia hoc genus furti semel mihi feliciter cessit? Sed finge una die vinctos posse durare: quid ergo si diutius, aut tranquillitas nos tenuerit, aut adversa tempestas, quid facturi sumus? vestes quoque diutius vinctas ruga consumit, & ' cartæ adligatæ mutant figuram. Iuvenes adhuc laboris expertes, ' statuarum ritu patiemur pannos & ' vincula? Adhuc aliud aliquod iter

† *Euclopius.*

1. *vos in duas pelles conjiciam*] De hoc genere pellium Paulus l. 5 D. de Supellest. leg. Cujac. Observ. l. 10, cap. 12. Sic Pers. Satyr. 5 *pellem* dicit pro mantica & involucre vestis, supellestilis aliorumque utensilium & sarcinarum. Turneb. Adversar. l. 14, cap. 3. Go. Erhardus.

2. *præcipitasse se in mare*] Forfan, *præcipitasse in mare*. Anonymus MS.

3. *vinjuriam facere*] emissione stridula. Gloss. Petron.

4. *carta adligata*] Etiam hic antiquitatis nota, *carta* pro charta, ut *Caron* antiquè pro Charon, in quibus *h* in medio abjicitur. *Vossius*. Chartæ & schedulæ alligatæ sarcinis erant, quæ indicarent cujus essent. Erhardus.

5. *statuarum ritu patiemur pannos & vincula*] Velaminibus & pannis simulacra induta. Laëtant. lib. 11, c. 14. *Hic peplos & indumenta pretiosa, quibus usus velaminis nullus est*. Com-

ment. ad Iuven. Satyr. x. *Tunicam Iovis togam palmatam dixit auro confectam*. Hinc in *Firmic. Astron.* lib. 111, c. xii. *Prophetæ & vestitores divinarum simulacrorum*. Verum quod Artemidorus lib. 14. *ὁ ἐν μαγνησίᾳ δέξας χαλκῶν ἐμπίπτα ἀεταίεσσιν, ὁρῶνς ἀπὸ παννὶνὸν γὰρ αὐτὸν τοὺς ἀεταίους ἀκίνητος οἶα τοῖς ἀγάλμασι ἀετίζεσθαι* (Qui in Magnesia cernens aenea induere vestimenta, erectus mortuus est; quippe quibus circumdabatur immobilia erant, prout ambiuntur simulacra). Quia sæpe aurea, aut argentea, vel ærea aurō induta hæc amacula. Laëtant. Cum Iovi Olympio aureum amiculum detraxisset, lanium iussit imponi. Iuven. Sat. xi.

--- Nullo violatus Iuppiter auro.

Interp. *cum necdum auro testus esset, sed tota fictili Iovis compago*. Io. à Wouweren.

6. *vincula*? Adhuc aliud aliquod iter salutis querendum est] Gabbem. & Frelon. ed. v. *A. aliud quod i. f. q. e. Tor- nazf.*

iter salutis quærendum est. Inspicite quod ego inveni. Eumolpus tamquam literarum studiosus utique atramentum habet. ' Hoc ergo remedio mutemus colores ' à capillis usque ad ungues. Ita ' tamquam servi Æthiopes, & præsto tibi erimus sine tormentorum injuria hilares, & permutato colore imponemus inimicis. † Quin tu, inquit Giton, & circumcide nos, ut Iudæi videamur: & † pertunde aures, ut imitemur Arabes, &

† Giton.

' incre-

naz. vincula. ** (defectus) Aliud(al, Adhuc) aliquod i. f. Wouweren, reliqui: v. Adhuc aliquod i. Barthius: Leg. Adhuc aliud aliquod. Vetus Scriptura: Adhuc aliquod.

1. Hoc ergo remedio] Quid? si deleamus, remedio: & scribamus, hoc e. m. c. à c. hōc, sc. atramento. Anonym. MS.

2. à capillis usque ad ungues] Locutio proverbialis, qua significatur corpus totum, ab extremis minutissimisque ejus partibus. Cic. pro Roscio: Nonne ab imis unguibus usque ad verticem summum, ex fraude, fallaciis, mendaciis totus constare videtur? Horat. lib. II Ep. II.

-- Talos à vertice pulcer ad imos.

Ammian. l. xxv, de Iuliano: Ab ipso capite usque ad unguis summam lineamentorum recta compago. Plaut. Contempl. Epidice, usque ab unguiculo ad capillum summum est festivissima. Apul. Miles. III. Ab imis unguibus sese totum adusque summos capillos perlinit. Si, Abb. Gabbema.

3. tamquam servi Æthiopes, & præsto tibi erimus sine &c.] Frellon. & Lortich. tamquam - erimus in torment. Et hardus: Leg. Erimus in tormentorum injuria hilares. Confundit Æthiopas, qui Melanosyri cum Cappadocibus, qui Leucosyri: de quibus Interpretes Persii Satyr. 6. Cappadoces dicebantur habere naturale studium ad falsa testimonia proferenda: qui nutriti in tormentis à pueritia, equuleum sibi facere dicuntur, ut in eo se invicem torquant, & cum in

poma perdurarent, ad falsa testimonia se bene venundarent. Meurs. Animadv. miscell. l. 3, 7. Gabbema: De nigrore Æthiopum nota satis res est. Scitum est illud Hebræorum dictionum: עשרה קבין שיחור ירדו לעולם ט נטל וכו': עשרה קבין שחורו לעולם ט נטל כושן ואחר כל העולם כולו. hoc est, Decem cabi (mensuræ Hebrææ nomen) garrulitatis descenderunt in mundum, novem acceperunt mulieres &c. Decem cabi nigroris descenderunt in mundum, novem abstulit Cuschan (sive Æthiopia) & unum reliquit mundus.

4. pertunde aures, ut imitemur Arabes] Familiare hoc Iudæis, Pœnis, aliis, qui Romanis barbari. Vnde Plaut. Pœnul. Incedunt cum annulatis auribus. Iuven. Satyr. I, vers. c. III.

-- quamvis
Natus ad Euphratem, molles quod in
aure fenestra,

Arguerint.

Dion Cassius

lib. xxi & x, de Macrino Mauro. Lybibus tribuit Macrobi. lib. vii, c. II. Lydis Xenophon, Anabaf. lib. III. Romanis hunc morem in usu quoque fuisse, probari posse videtur ex Tertull. cap. iv de Pall. An vulnera inferri auribus Deus voluit, quibus innocens infantia, & mali secularis ignara, crucietur, ut postea de aurium cicatricibus & cavernis pretiosa grana dependant gravia, & si non suo pendere, mercium qualitate. Cyprian. d. Hab. virg. Auribus perforatis rubri maris pretiosissima grana suspendere. Hieron. lib. I Ep.

vii ad

' increta facies, ut suos Gallia cives putet : tamquam hic solus color figuram possit pervertere , & non multa una oportet consentiant , & non natione mendacium constet. Puta infectam medicamine faciem diutius durare posse : finge nec aquæ asperginem imposituram aliquam corpori maculam , nec vestem atramento adhæsuram , quod frequenter etiam non accersito ferrumine infigitur : age , ' numquid & labra possumus tumore teterri-
mo implere ? ' numquid & crines calamistro converte-
re ? numquid & frontes cicatricibus scindere ? ' num-
quid & crura in orbem pandere ? numquid & talos
ad terram deducere ? ' numquid barbam peregrina ra-
tione

VII ad Lzt. de Inst. fil. *Aurem quoque foratu effaminatus.* Arnob. l. II, *laminæ pertunderent aurium.* S. A. Gabbema.

1. *increta facies, ut suos Gallia cives putet*] Incretare, cretâ illinere. *Gloss.* Petron. Ammian. lib. xv. *Candidi penè Galli sunt omnes.* Encher. Episc. Lugd. lib. II, c. IV de Gent. *Galli à candore corporis primum Galata appellati sunt.* De iisdem Liv. lib. xxxviii. *Sunt fusa & candida corpora, ut qua nunquam nisi in pugna nudentur.* Hidor. Orig. *Nonnulla etiam gentes non solum vestibus, sed & in vestibus aliqua sibi propria vendicant.* Circumcidunt Iudæi præputia, pertundunt aures Arabes, Mauros habet tetræ nox corporis. Quæ Petronius hic dicit de Gallis, non ad incretionem faciei, sed potius cum Pithæo nativum Gallorum candorem, & ut Virgilius ait, *lactea colla*, referendum censeo : sicut & *Gallicos vultus*, apud Tertull. l. de veland. Virgin. Gabbema.

2. *numquid labra possumus tumore teterri-
mo implere? &c.*] Auctor Moreti : *Afra genus, totâ patriam testante figurâ.*

Torta comam, labrique tumens, & fusca colore,

Pectora lasa, &c. Gabbema.

3. *numquid & crines calamistro convertere*] *Calamistrum*, hinc dictum, ut inquit Varro lib. IV L. L. quod eo ca-

lesacto in cinere capillus ornatur. Aut, ut scribit Servius, *acus est major, qua calefacta & fronti adhibita torquet capillos.* Hinc *calamistrata comâ*, Cicer. pro Sext. *calamistratus saltator*, eidem in Orat. post red. *calamistratus puer*, Hieronymo ad Demetriad. & Apul. lib. II Miles. qui autem hujusce rei erant opifices cinerarii dicti Varroni lib. IV L. L. & Catull. Ep. lvi. & *cinifones* Plaut. Aulul. Io. Weitzius.

4. *numquid & crura in orbem pandere ? numquid & talos ad terram deducere*] *Poplites divaricatos, cruræque lunæ dividuæ in morem, sic veluti in cornua extrorsum sinuata intellige, infra oëuntibus talis : vitium Æthiopum genti proprium. qui maximam ferè partem diversas, seu displi-
catas habent suras, pravis & vitiosis talis subnixi, quod sit, ut canctos, sive etiam lacertos in incessu imitari videantur. cujusmodi genus hominum valgos Plauto indigitatos reperimus.* *Densa P. numquid ?* Epanaphora, & elegantissima *mimnôs*, ineptiarum ac garrulitatis puerilis, sexies repetitô *numquid ?*

5. *numquid barbam peregrina ratione f.*] Sic Frellon. atque Lotich. n. b. *peregrinatione f.* Gabbem. Wouweren. R. Herm. Tornæsius : n. *barbam* (al. *barbata*) *peregrinatione* (al. *peregrina ratione*)

tione figurare? Color arte compositus inquinat corpus, non mutat. † Audite quid dementi succurrerit. Præligemus vestibus capita, & nos in profundum mergamus. ‡ Nec istud dii hominesque patiantur, Eumolpus exclamat, ut vos tam turpi exitu vitam finiatis. Imo potius facite quod jubeo: Mercenarius meus, ut ex novacula comperistis, tonsor est: ' hic continuo radat utriusque non solum capita, ' sed etiam supercilia. sequar ego, ' frontes notans inscriptione sollerti, ut videamini stigmatate esse puncti. Ita eadem literæ, & suspicionem declinabunt quærentium, & vultus umbra supplicii teget. † Non est dilata fallacia, sed ad latus navigii furtim processimus, capitaque cum superciliis denudanda tonsori præbuimus. Implevit Eumolpus frontes utriusque ingentibus literis, & † notum fugitivorum epigramma

† Encolpius. ‡ Eumolpus. † Encolpius.

per

tione) f. ibi Doufa MS. L. n. & barbam.

1. hic continuo radat] Varii antiquis erant depilandi modi. Tres disticho uno comprehendit Martial. lib. viii Epigr. lxxvii.

Paras maxillarum tonsa est tibi, pars tibi rafa est,

Pars vulsa est; unum quis putet esse caput.

Forfice ergo, sive forficulâ tondebant, novaculâ radabant, vossellis verò, aut medicamentis vellebant. Præterea forficulis per posticem attondebant, stricilim novaculâ. I. A. Gonsalvus.

2. sed etiam supercilia] Capitis rasura servis omnibus semper fuit communis. At superciliorum, tantum servi nequam, seditiosi, fugitivi. Inde & mores C. Fannii Chærez conligit eleganter Cic. pro Roscio comœd. Nonne ipsum caput, & supercilia illa penitus abrasa olere malitiam, & clamitare caliditatem videntur? Nonne ab imis ungibus usque ad verticem summum (siquam conjecturam adfert hominibus tacita corporis figura) ex fraude fallacii, men-

daciis constare totum videtur? qui idcirco capite, & superciliis semper est rasis, ne ullum pilum viri boni habere dicatur. Idem.

3. frontes notans inscriptione sollerti] Hinc dicebantur *Inscripti*, Mart. lib. viii Epigr. lxxv; & *literati*: Plaut. in *Caſ.* & *fronte notati*, Mart. lib. iii Epigr. xxi. sic Seneca lib. iii de Ira. De *notis* Vlpianus intelligendus in l. i § *Tamdiu*. π^o de *Fugitivis*. Custodiuntur autem tamdiu, quamdiu ad *Præfectum* vigillum, vel ad *Præsidem* deducantur, eorumque nomina & nota, & cujus se quis esse dicat, ad Magistratus deferantur, ut facilius agnosci ac percipi fugitivi possint. Nota autem verbò etiam cicatrices continentur. Illa ultima verba sic accipienda sunt: aliquando domini irati non componebant notis servorum frontes, sed deformabant cicatricibus. Patet hoc ex Vlpian. l. locum π^o de *Vsuf.* & Petronio. Laur. Ramirez.

4. notum fugitivorum epigramma] Servos retractos à fuga stigmatibus notabant. Locus inustionis frons fuit, ut monstrat Lucianus Reviviscenē.

per totam faciem liberali manu duxit. Vnus forte ¹ ex vectoribus, qui adclinatus lateri navis exonerabat stomachum nausea gravem, notavit sibi ad Lunam tonsorem intempestivo inhærentem ministerio, execraturque omen, quod imitaretur naufragorum ultimum votum, in cubile reiectus est. Nos dissimulata nausæantis ² devotione, ad ordinem tristitiæ redimus, silentioque composito, reliquas noctis horas male soporati consumpsimus. * *

† Videbatur mihi ³ secundum quietem Priapus dicere, Encolpion, quem quæris, scito à me in navem tuam esse perductum. † Exhorruit Tryphæna: &, † Putes, inquit, una nos dormiisse: nam ⁴ & mihi simulacrum Neptuni, quod Bajis ter stylo notaveram, videbatur

† Lycas.

† Encolpius.

† Tryphæna.

scens. At quænam hæc notæ? Fuerunt qui statuerent φ, & F. Arbitror inscriptionem fugitivorum fuisse conceptam illis verbis, quæ in eorundem collaria, & zreas lamellas incisa Romæ vidi. Cum enim Constant. Aug. l. ij C. Th. de Panu, ad normam ejus humanitatis, quam profitebatur, vetuisset in facie noxiorum scribi, quod dedeceret faciem maculari, quæ ad similitudinem pulchritudinis celestis esset figurata, non defuerunt lenes domini, qui obliquerentur, & frontis contumeliam in ea quæ diximus transferrent. Collaria enim fuisse aptata fugitivis, testatur Lucilius apud Nonium lib. xxix.

Cum manicis, catulo, collarique ut fugitivum

Deportem. --- Collare vidi Romæ cum hac inscriptione: Τ Ε Ν Ε. Μ Ε. Κ Η Ι Α. Φ Υ Γ Ι. Ε Τ. Ρ Ε Β Ο Κ Α. Μ Ε. Δ Ο Μ Ι Ν Ο. Μ Ε Ο. Β Ο Ν Ι Φ Α Κ Ι Ο. Λ Ι Ν Α.

210. Α Χ Ω Χ. Laur. Pignorus.

1. ex vectoribus] Vectores, qui navi

vehuntur, ut & infra, cum omnis vector nihil prius quærat, quam cuius se diligentia credat. & iterum, unus alterque infirmissimus vector. Ge. Erhardus.

2. devotione] Dirarum imprecatione. Quod præcedit *nausæantis*, est vomentis. *nausæo*, vomitu infestor.

3. Videbatur mihi secundum quietem Priapus dicere] Quinque somniorum genera Macrobius designat, lib. 1 de Somn. Scip. c. iiii. Istæ Lycæ & Tryphæna somnia ad tertium genus, quod *ἡνυκτικόν* ille vocat, id est, oraculum, debent referri. Sic de eo inquit ipse Macrobius: Est oraculum quidem, quum in somnis parens, vel alia sancta gravisque persona, seu sacerdos, vel etiam Deus, aperte eventurum quid, aut non eventurum, faciendum, vitandumve denuntiat. Eumolpus autem ad quartum genus trahere nitebatur, quod *ἱρὸν*, sive insonnium nuncupatur. Io. Ant. Gonsalvus.

4. & mihi simulacrum Neptuni, quod Bajis ter stylo notaveram] Neptuno, vota ait Arbiter, nuncupasse Tryphænam, eaque ejus in simulacro, more antiquo exarasse. Præterea difficili in mari,

batur dicere, in navi Lycæ Gitona invenies. † Hinc scies, inquit Eumolpus, ¹ Epicurum hominem esse divinum, qui ejusmodi ludibria facetissima ratione condemnat.

² *Somnia, quæ montes ludunt volitantibus umbris,
Non ³ delubra Deum, nec ab æthere numina mittunt;
Sed sibi quisque facit. Nam quum prostrata sopore
Urget membra quies, & mens sine pondere ludit:
Quicquid luce fuit, tenebris agit. Oppida bello
Qui quatit, & flammis miserandas sævit in urbes;
Tela videt, versasque acies, & funera Regum,
Atque exundantes perfuso sanguine campos.
Qui causas orare solent; legesque forumque,
Et pavido cernunt inclusum corde tribunal.
Condit avarus opes, defossumque invenit aurum.
Venator saltus canibus quatit. Eripit undis,
Aut premit everfam periturus navita puppim.
Scribit amatori meretrix. ⁴ Dat adultera munus.
Et canis in somnis leporis vestigia latrat.*

‡ Eumolpus.

In no-

mari, si adversa tempestate jactarentur, ibi haud raro vota itidem Neptuno nuncupabant antiqui, soluturi quum in portum adpulissent. Diferitum indicat vetus Arz inscriptio Capuz in Campania inventæ, cujus isthæc verba adhuc legi possunt: NEPTUNO. SACRUM. Tres lineæ hic studio erasæ sunt. VOTUM. IN. SICULO. FRETO. SUSCEPTUM SOLVIT. Hoc est, inter Scyllam, & Charybdin, quod deorum statuis cetera inlitis voti sponsiones exarârint veteres, vulgò notum est. ut & stili cuspide solitum in ceratis scribi I. A. Gonsalvus.

1. *Epicurum hominem divinum*] Terull. de Anima, cap. 46. *Vana in totum somnia Epicurus judicavit, liberans à negotiis divinitatem.* Vide Lucian. Pseudom. 10. à *Wimmeren.*

2. *Somnia*] Et hi versus in cod. Tra-
gurt. non leguntur. F. quòd de materia trita & vulgò nota se excerpti non probarint. Gabbema: *somnia quæ m. ludunt.* Planè cum his congruit Claud. præf. in l. 111 de Rapt. Proserp.

3. *delubra Deum*] illuc incubationes & excubationes templorum pertinent. Soliti enim erant veteres captandis rerum eventibus somnia quærere excubantes in delubris idolorum. Ga. Barthius.

4. *Dat adultera munus*] Suprà:
Et qui sollicitat nuptas, ad præmia peccat.

De pœnis mœchis irrogatis creberri-
ma apud Scriptores mentio. Ideo ergo nuptæ mulieres emebant furti-
tiones; sive, ut Martialis loquitur,
humerabant: nimirum ut præmiorum spe,

In noctis spatio miserorum vulnera durant.

† Cæterum Lycas ut ' Tryphænæ somnium expiavit ,
† Quis, inquit, prohibet navigium scrutari, ne videamur
divinæ mentis opera damnare? † Is, qui nocte miserorum
furtum deprehenderat, Æsius nomine, subito procla-
mat, † Ergo illi, qui sunt, qui nocte ad Lunam radeban-
tur? pessimo, me-Dius-Fidius, exemplo. Audio enim
non licere cuiquam mortalium, in nave ' neque unguēs ,
neque capillos deponere, nisi quum pelago ventus ira-
scitur. † Excanduit Lycas hoc sermone turbatus; &
† Itane, inquit, capillos aliquis in nave præcîdit, & hoc
nocte intempesta? attrahite ocius nocentes in medium,
ut sciam quorum capitibus debeat navigium lustrari.
† Ego, inquit Eumolpus, hoc iussi; nec non eodem fu-

† Eumolpus. † Lycas. † Eumolpus. † Æsius.
† Eumolpus. † Lycas. † Eumolpus.

turus

spe, ubi voluptas defuisset, adulteri
deliniti imminencia, supplicia con-
temnerent. S. A. Gabbema.

1. Tryphæna somnium expiavit] Id fie-
bat adspersione vini aut aquæ lym-
phatæ. Gloss. Petron. ex Erhardo. Narras-
se æri somnia docet Euripid. Iphig.
& Taur. Id. Erhardus. Pers. Satyr. 2.

— & noctem flumine purgat.

Propert. l. 4. *sape illa*

— *sibi tingendas dixit in amne comas.*

Sanè quævis scelera àquâ expiabant,
aut toti immergi, aut caput, manus-
ve abluebant. Wouweren. Varia su-
persitio expiandi somnia: rem divi-
nam faciebant. Tibull. lib. 1. El. v: *aquâ*
lavabant. Pers. Satyr. 11. Vid. Mart.
lib. vii Epigr. lxxxv. Casaub. Com-
ment. ad Theoph. Chav. τὰ δεινὰ
δαίμων. (De superstioso dæmonum deo-
rum metu.) Gabbema.

2. neque unguēs, neque capillos depo-
nere] Observatum à curiosis rerum
naturalium in mari per naufragium
jactatis & si evadant, unguēs à digi-
tis recedere & extremitates tabelce-
re. Vnde Propert. lib. 111 El. v.

*Huic fluctus vivo radicibus abstulit un-
guēs.*

Causam reddunt salsuginem maris;
quò pertinet, quò Solinus observat,
cum saliores escas intemperanter
edat grvida unguiculis carere par-
tum. Cæterum cum illud videret su-
persitiosa antiquitas, duplicem inde
religiosum ritum effinxit: nam & in
summo periculo constituti naufragii,
unguēs præscindebant, & capillos
præsecabant, inque mare abiciebant,
velut hoc damno corporis iratum
mare placaturi. Scaliger ad Propert.
lib. 4. Erhardus. Gabbema.

3. neque capillos deponere, nisi cum pe-
lago ventus irascitur] Artemidorus lib.
1, c. ~~xxxviii~~ adfirmat, *Rasura somnium*
portendere, namque quidem naufragium
agrotis verò extremum vita discrimen: id-
que hanc ob causam, quò naufragi &
a diuturno morbo se recolligentes radi con-
sueverint, eò periculi magnitudinem aliis
restatam facientes. Rasos autem nau-
fragos fuisse indicat Iuven. Sat. xii.

Tum stagnante sinu gaudent ibi vertice
raso,

Garrula securi narrare pericula nauta.

Et Nonius: *Qui liberi fiebant, ea causâ*
calvi erant, quò tempestatem servitus

A a

vidē-

XXII

turus navigio, auspiciū mihi feci; quia ' nocentes horridos longosque habebant capillos, ne viderer de nave carcerem facere, iussi squalorem damnatis auferri: simul ut notæ quoque literarum, non adumbratæ comarum præsidio, totæ ad oculos legentium accederent. Inter cætera ' apud communem amicam consumpserunt pecuniam meam, à qua illos proxima nocte extraxi mero unguentisque perfusos. Ad summam, adhuc patrimonii mei reliquias olent. † Itaque ' ut Tutela navis expiaretur, placuit * quadragenas utrisque plagas imponi. Nulla ergo fit mora. Aggrediuntur nos furentes nautæ cum funibus, temtantque vilissimo sanguine Tutelam placare. Et ego quidem tres plagas ' Spartana nobilitate concoxi:

Cæterum

‡ Enclipsis.

videbantur effugere, sicut naufragiò liberati solent. Ioa. Kirchmannus.

1. nocentes horridos longosque habebant capillos] Rei capillum barbamque summittebant Cic. iv in Verr. Liv. lib. 11, decad. 11: & lib. 14, decad. 5: Valer. lib. 1, c. vii: & lib. 6, c. 14: Plin. lib. vii Ep. xxvii. Tertull. de Anima: totum caput reatu vovere, est comam reorum promittere. Fortunatus de sancto Martino lib. 14.

— Et longa castrena reorum,

Accrescente coma. — Vt scilicet hoc habitu suffragatores conciliarent, inimicos permulcerent, iudices temperarent. Sisenna Histor. lib. 111. Cum complures menses barba immisissâ, intonso capillò, lugubri vestitu, vicitim flens una cum liberis circumiret. Plut. rer. Rom. c. xiv: Orosius lib. 5, c. xvii. Ioa. Savaro.

2. apud communem amicam consumpserunt pecuniam meam] Communis quæ sit amica, docet Mart. lib. xi Epigr. lxxxii. Alfenus l. xvj π' de Serv. corrupt. Dominus servum dispensatorem manumissit, postea rationes ab eo accepit; Et cum de eis non constaret, comperit apud quamdam mulierculam pecuniam eum consumpsisse. Martial. lib. v Ep. xlii S. A. Gabbema.

3. ut Tutela navis expiaretur] Navium proris effigiata aut picta decorum, quibus se mancipabant, signa imposita, idque Tutela Latinis. Gloss. Tutela πᾶρσημον τῶ ὠλοῖς, (insigne navis). rectè. Nam & navigio nomen imponebat. Lucian. Navig. πλὴν ἑκαστοῦ τῆς ναὸς ἔχουσι, πλὴν Ἰσίδι, (navem habens cui nomen ab Iside). Statius Theb. viii.

--- Solus stat puppe magister

Pervigil, inscriptaque Deus qui navigat alnò.

Lucretius: Tutelam navis intelligimus cum gubernatore navigare. Habent enim pictos præfules, quorum nominibus nuncupantur & naves. Persius Sat. vi.

--- Iacet ipse in litore, & una

Ingentes de puppe Dei — Gloss. navium tutelam dicit, quam in puppibus habent vel pingunt. Io. à Wouweren.

4. quadragenas utrisque plagas imponi] Vtpote servis. nam verbera, perna sunt serviles Petron. Bongars. Not. in Iust. lib. 1. Quadragenas, inquit: nec enim olim arbitrio carnificis, sicut hodie fit, flagellabantur condemnati ad flagra aut fustes. Ge. Erhardus.

5. Spartana nobilitate concoxi] Cic. l. 11 Tuscul. Sparta pueri verò ad aram sic verberibus accipiuntur, ut multum à viciis

Cæterum Giton semel ictus tam valde exclamavit, ut Tryphænæ aures notissima voce repleret. Non solum ergo turbata est, sed ancillæ quoque omnes familiari sono inductæ ad vapulantem decurrunt. Iam Giton mirabili forma exarmaverat nautas, cœperatque etiam sine voce sævientes rogare, quum ancillæ pariter proclamant; † Giton est, Giton, inhibete crudelissimas manus; Giton est, Domina succurre. ‡ Defleat aures Tryphæna jam sua sponte credentes, raptimque ad puerum devolat. Lycas, qui me optime noverat, tamquam & ipse vocem audisset, accurrit: & nec manus, nec faciem meam consideravit, sed continuo ad inguina mea luminibus deflexis, † movit officiosam manum: &, † Salve, inquit, Encolpi. ‡ Miretur nunc aliquis, Vlyxis nutricem post vicesimum annum cicatricem invenisse originis indicem, quum homo prudentissimus confusus omnibus corporis indiciorumque lineamentis, ad unicum fugitivi argumentum tam docte pervenerit. Tryphæna lacrimas effudit, decepta supplicio: vera enim stigmata credebatur captivorum frontibus impressa, sciscitarique submissus cœpit, † Quod ergastulum intercepisset erran-

† Ancilla. ‡ Encolpius. † Lycas. ‡ Encolpius.

tes?

scribis sanguis exeat: nonnumquam etiam, ut quum ibi essem, audiebam, ad necem; quorum non modo nemo exclamavit unquam, sed ne ingemuit quidem. Iterum Tusc. v. Pueri Spartiata non ingemiscunt, verberum dolore laniati. Terull. ad Martial. c. iv. Nam qua hodie apud Lacedæmonas sollemnitas est maxima, *Agagisioris*, id est, flagellatio, non latet. In quo sacro ante aram nobiles adolescentes flagellis adfiguntur. Illius sacri sollemnitatem apud Plut. habes in vit. Lycurg. cujus instituti originem ac rationem docet Philostr. lib. vi. Hinc etiam patet cur Plautus dixerit Capt. act. i. i. 1. *Laconas Plagipatidas*. Gabbema. Spartana igitur nobilitas, notatur summa patientia, & animi firmitudo, more Spartano-

rum, in sufferendis plagis. Gloss. Petron.

1. *sua sponte credentes*] Martial.

Quisnam damnet sua vota libenter.

Doula MS.

2. *movit officiosam manum*] Interpret sit Senec. Rhet. præf. lib. iv epit. Contr. Vbi loquitur de Q. Haterio oratore exilio: *Memini illum (quum libertinum reum defenderet, cui obiciebatur, quod patroni concubinus fuisset) dixisse: Impudicitia in ingenio crimen est, in servo necessitas, in liberto officium. Res in jocos abiit: non facit mihi officium, & multum ille, & hic in officio versatur. ex eo impudici, & obsceni aliquandiu officiosi vocati sunt.* S. A. Gabbema.

3. *Quod ergastulum intercepisset errantes*] *Ergastulum* servorum carcerem fuisse, ubi vincti operabantur, nemo nescit.

A a 2

tes? aut cujus tam crudeles manus in hoc supplicium durassent? Meruisse quidem contumeliam aliquam fugitivos, quibus in odium bona sua venissent. Concitatus iracundia profiliit Lycas, & † O te, inquit, feminam simplicem! tamquam vulnera ferro præparata literas biberint. Vtinam quidem hac se inscriptione frontis maculassent! haberemus nos extremum solatium. Nunc mimicis artibus petiti sumus, & adumbrata inscriptione derisi. † Volebat Tryphæna misereri, quia non totam voluptatem perdiderat: Sed Lycas memor adhuc uxoris corruptæ, contumeliarumque; quas in Herculis porticu acceperat, turbato vehementius vultu proclamat: † Deos immortales rerum humanarum agere curam, puto, intellexisti, ô Tryphæna! nam imprudentes noxios in nostrum inducere navigium, & quid fecissent, admonuerunt pari somniorum consensu. Ita vide ut profit, illis ignosci, quos ad pœnam ipse Deus deduxit. Quod ad me adtinet, non sum crudelis, sed vereor ne, quod remisero, patiar. † Tam superstitiosa oratione Tryphæna mutata negat se interpellare supplicium, imo accedere etiam iustissimæ ultioni: nec se minus grandi ve-

† Lycas. † Encolpiss. † Lycas. † Encolpiss.

xatam

nescit. At qui quæso ergastulum intercepisset liberos, ingenuosque, quod Tryphæna suspicabatur? Dicat. Sueton. in Aug. c. xxxi. *Rapti per agros viatores sine discrimine liberi, servique, ergastulis possessorum supprimebantur.* In illa igitur & liberi immitti soliti, per vim tamen aut fraudem, quod etiam Lipsius vidit. Viatores Tranquillus appellat, quos Petronius, errantes. Sic iterum in Tiberio c. viii. *Curam sustinuit repurgandorum tota Italia ergastulorum, quorum domini in invidiam venerant quasi exceptos supprimerent, non solum viatores; sed & quos sacramenti metus ad huiusmodi latebras compulisset.* Exceptos ita illos, credidit Tryphæna, & in ergastulum fuisse conjectos. I. A. Genselius.

1. manus durassent] destinatz per-severassent, inhumanæ & quasi insensibiles occalluissent. Cæterum, durare variz significationis apud Latinos. Lucret. lib. 5.

Atque opere in duro durarent membra, manusque.

Vegetius: corpus, membra ad laborem durare. IC. durare corpus in tormenta. Stewechius ad Veget. Tacit in Augusto: in nullius unquam suorum necem duravit. Ge. Erhardus.

2. maculassent] Variassent. Pflugius. Erhardus.

3. in Herculis porticu] Ergo hæc in urbe Roma patrata ab Encolpio. Romæ enim porticus Herculis. Varior. observ. ex Doufa. F. Pithæus: Fuerunt & alibi porticus Hæraclis templi, veluti

atam injuria, quam Lycam, ¹ cujus pudoris dignitas in concione proscripta sit. * *

† Me utpote hominem eon ignotum elegerunt ad hoc officium, petieruntque ut se reconciliarem aliquando amicissimis. * ² Nisi forte putatis juvenes casu in has plagas incidisse, quum ³ omnis vector nihil prius quærat, quam cujus se diligentia credat. Flectite ergo mentes ⁴ satisfactione lenitas, & patimini liberos homines ire sine injuria, quo destinant. Sævi quoque implacabilesque domini crudelitatem suam impediunt, si quando pœnitentia fugitivos reduxit; & ⁵ dedititiis hostibus parcimus. Quid ultra petitis? Aut quid vultis? In conspectu vestro supplices jacent, juvenes, ingenui, honesti, &, quod utroque potentius est, ⁶ familiaritate vobis aliquando conjuncti. Si, me-Hercules, intervortissent pecuniam vestram, si fidem proditione læsissent; satiari tamen potuissetis hac pœna, quam videtis. ⁷ Servitia ecce in frontibus cernitis, & vultus ingenuos voluntaria pœnarum lege proscriptos. † Interpellavit de-

‡ Eumolpus. † Encolpius.

pre-

uti Tiburi. Suet. *Tibur, ubi etiam in porticibus Herculis templi persapius dixit.*

1. *cujus*] Refertur ad Tryphænam. Ge. Erhardus.

2. *Nisi forte putatis juvenes casu in has plagas incidisse*]. Quæstionis ergo potissima pars, An casu Encolpius, & Giton in navem venerint; an ultro? Eumolpus patronus negat, casu incidisse, ut non cura, ac studium videretur illud fuisse Deorum, qua præcipue ratione illi periclitabantur; imò potius sponte sua Lycæ sese credidisse, *Quum omnis vector nihil prius quærat, quam cujus se diligentia credat.* Opponit ergo Petronius inter se casu incidisse, & ultro venisse. Paulo infra ait Lycas: *Ac primum omnium, ultro venerunt, cur nudare criminibus capis? & inferius: Ex quo adparet, casu incidisse no-*

xios in plagas. Fortasse etiam Arbitæ opponere amavit, casu venisse & divinitus: nam id curæ diis fuisse, pluribus palam facere conatur Lycas. Sic Inquit paulò antè: *Deos immortales rerum humanarum &c. relege usque ad, ipse Deus adduxit.* I. A. Gonsalvus.

3. *omnis*] Monachi manum olet. Anonym. MS. Rectè, verum & Cic. Tironi suo persuadet, ut nonnisi exploratò naviget. *Donsa* MS.

4. *satisfactione lenitas*] Cic. ad Treb. lib. 7. *Hic tu me etiam infirmulas, nec satisfactionem meam accipis.* Vellejus: *In accipienda satisfactione facillimus.*

5. *dedititiis*] supplicibus. *Gloss. Petr.*

6. *familiaritate conjuncti*] turpi illa, & non dicenda. Iustin. lib. 27. *Opera cujusdam meretricis adjutus, quam familiarius noverat.* Erhardus.

7. *Servitia*] servos. *Gloss. Petr.*

A a 3

I. im-

precationem supplicis Lycas, &, † Noli, inquit, causam confundere, sed † impone singulis modum. Ac primum omnium, si ultro venerunt, cur nudavere crinibus capita? vultum enim, qui permutat, fraudem parat, non satisfactionem. Deinde si gratiam † à legato moliebantur, quid ita omnia fecisti, ut quos tuebaris, absconderes? Ex quo adparet, casu incidisse noxios in plagas, & te artem quæsisse, qua nostræ animadversionis impetum eluderet. Nam quod invidiam facis nobis, ingenuos, honestosque clamando, vide ne deteriore facias confidentia causam. Quid debent læsi facere, ubi rei ad pœnam confugiunt? At enim amici fuerunt nostri; eo majora meruerunt supplicia. Nam † qui ignotos lædit, latro adpellatur: qui amicos, paullo minus quam parricida. † Resolvit Eumolpus tam iniquam declamationem, &, † Intellego, inquit, nihil magis obesse juvenibus miseris, quam quod nocte deposuerunt capillos: hoc argumento incidisse in navem videntur, non venisse. Quod velim, tam candide ad vestras aures perveniat, quam simpliciter gestum est. Voluerunt enim, antequam conscenderent, exonerare capita molesto & supervacuo pondere, sed celerior ventus distulit curationis propositum. Nec tamen putaverunt ad rem pertinere, ubi inciperent, quod placuerat ut fieret: quia nec omen, nec legem navigantium noverant. † Quid, inquit Lycas, adtinuit supplices radere? nisi forte † miserabiliores calvi solent esse. Quamquam quid attinet,

† Lycas. † Eumolpus. † Eumolpus. † Lycas.

1. *imponere singulis modum*] Elegantiſſimè exprimit Græcum ἀπορρίψαι, διορίσαι, designatè dicere & præcisè; Ciceroni *præcidere*, quod est designare quotumquemque articulum, quotumquodque caput oppugnare velit litigator: ne in universum admissus evariare possit. Ge. Erhardus.

2. *à legato*] per legatum. Erhardus. Aut, propter.

3. *Qui ignotos lædit, latro--quàm parricida*] Apul. *Crimine latrocinii in hosti-*

tem mihi carissimum postulabar. Quod crimen non modo latrocinium, verum etiam parricidium quisque rectius nominaret. Ft. Plithæus.

4. *miserabiliores calvi solent esse*] In luctu potissimum funebri antiquis in usu fuit abrasio capillorum: Sed clarissimè de hoc ritu Herodot. lib. 11. τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις νόμος ἄλλος κήδη κακώτερον τοῖς κεφαλαῖς τὸς μόλις ἐκτετεῖν (Ceteris verò hominibus mos, simul atque luctus funebri ingru-

rit

attinet, veritatem per interpretem quærere? Quid dicis tu latro? quæ ' Salamandra supercilia tua excussit? ' Cui Deo crinem vovisti? ' Pharmace, responde. † Obstu- pueram ego supplicii metu pavidus, nec quid in re ma- nifestissima dicerem, inveniebam. Turbatus, & defor- mis præter spoliati capitis dedecus, superciliorum etiam æqualis

† *Eucalpius.*

rit capita tonderi, queis id maximè con- venit). Eadem tradit Athenæus lib. xv de coronis: Διὸ καὶ αὐτοὶ τοὶ πύρην τῶν αἰώνων περικρατοῦντο. Οὐ μὲν οὖν πάντες γὰρ τῷ καμπεύῳ, καλοῦν- ται ἡ μὲν αὐτὴς τῇ κεφαλῇ τῷ τελα- χῶν, καὶ τῇ τῷ σφάνων ἀφαιρέσει (Ideo- que in lucem, adverso modò procedimus. Sortem enim imitantes ejus qui defecit, mutilamus nos ipsos tonsurâ crinium, & coronarum ablatione). Tangit & Senec. lib. v de Benef. c. vi. Si (Socrates) Regem in luce media errantem ad rerum naturam admisset, usquè eò ignarum, ut quo die solis defectio fuit, regiam clauder- et, & filium, quod in lucem ac rebus ad- versis moris fuit, tonderet. Kirchman- nus. Nam calviries erat certissimum miseriarum ac calamitatum indi- cium. Videndus hic Had. Iunius lib. de Coma c. xi. S. A. Gabbema.

1. Salamandra] animal lacerti figu- ra, cujus sanie illi crines statim de- fluunt. Gloss. Petr. Sammonicus.

Seu salamandra potens, nullisque obno- xia flammis

Eximium capitis tactu dejecit hono- rem.

Wouweren. Salamandra oleo condita crines extirpat. Dioscor. l. ii, c. lrv. Ga. Barthius.

2. Cui Deo crinem vovisti] Capillum diis consecrabant aut fluminibus. Pollux: ἱερεῖοι δὲ πρὸς ἡμέλῃ ποτα- μῶς ἢ θεοῖς (Alebant verò quidam co- mam fluminis aut diis). Diis Herculi & Apollini. Herculi vulgus Atheniensem; Apollini sortis majoris. Plur. Thef. Quod fluminibus, scholiastes Pindari: τοῖς μὲν γὰρ αὐτοῖς ἡμῶς τοῖς πο-

ταμῶς ἀποκείρου), σύμβολον τῷ ἐξ ὕδατος εἶναι πάντων τῶν ἀσκησῶν (Primam comam fluminibus detondent, seu symbolum ex aquis omnium esse exer- citium, seu omnia vegetari). Vovebant autem sacrum crinem prima consti- tutione infantis super terram, aut cum nomina imponebantur. Lucian. de Dea Syria: τοῖσι ἡνίοισι, πλοκά- μους ἀπὸς οὐ κατὰς ἀπῆλσι (Pueris cincinnos sacros ab ortu demittunt). Om- nino videndus Tertull. de Anima, c. xl. Quin in nuptialibus sacris co- marum primitias Iunoni, & Diana ob- tulerunt virgines. Pollux l. iii. Sed & juvenes quoque. Lucian. De Dea Syria. Wouweren. Statius:

Accipe laudatos juvenum Phæbeje cri- nes,

Quos tibi Casareus donat puer, accipio latius.

Fr. Pithœus.

3. Pharmace] Φαρμακός, inquit, Suidas, μυρεψός καὶ οὐκ ἀλάζων δη- λητέριον φαρμάκων (Pharmacus, un- guentarius. & ille qui venenata medica- menta componit). Aptè ergo Pharmacus ille, qui eximius technarum ac frau- dum artifex habebatur. Sive aliter: Φαρμακός, rursus, ait Suidas, ὁ ἐπὶ κατὰ μὲν πρὶν πόλεως ἀναμύμων, ὁ δὲ λίγχοι κατὰ μὲν. Pharmacus, qui propter aliquam urbis lustrationem inter- ficitur, quem vocant κατὰ μὲν, id est, piaculum. Multis Tzetzes Chil. v Hist. xxiii. Itaque ipsum vocavit Pharma- cum, ut indicaret in animo habere, ejus capite velle navem lustrare. Præ- dixerat enim ipse Lycas: Αἰδρατὶτε οὐχὺς nocentes in medium, ut sciam quo-

A a 4

τυμ

æqualis cum fronte calvities, ut nihil nec facere deceret, nec dicere. Vt vero spongia uda facies plorantis deterfa est, & liquefactum per totum os atramentum, omnia scilicet lineamenta ¹ fuliginea nube confudit, in odium se ira convertit. Negat Eumolpus passurum se, ut quisquam ingenuos ² contra fas legemque contamineat, interpellatque sævientium minas, non solum voce, sed & manibus. Aderat interpellanti mercenarius comes, & unus, alterque infirmissimus vector, solatia magis litis, quam virium auxilia. Nec quicquam pro me deprecabar, sed intentans in oculos Tryphænæ manus, usurum me viribus meis clara liberaque voce clamavi, nî abstineret à Gitone injuriam mulier damnata, & in toto navigio sola verberanda. Accenditur audacia mea iratior Lycas, indignaturque, quod ego relicta mea causa tantum pro alio clamo. Nec minus Tryphæna contumelia sævit accensa, totiusque navigii ³ turbam diducit in partes. Hinc mercenarius tonfor ferramenta sua nobis, & ipse armatus, distribuit: illinc Tryphænæ familia ⁴ nudas expedit manus. Ac ne ancillarum quidem clamor aciem destituit, ⁵ uno tantum gubernatore relicturum se navis ministerium denunciante, si non desinat rabies libidine perdi-

rum capitibus debeat navigium lustrari. Gabbema. Pharmace, i. sacrilege, scelereste, piacularis, sacer. Vtitur ea voce in βασιλεὺς (Ranis) Aristoph. p. 159. Doufa MS.

1. fuliginea nube] Atro colore. Gloss. Petron.

2. contra fas legemque] Fas ad religionem spectat, legem ad jus humanum. Ex Erhardo: qui optaret legi contra fas, jusque.

3. turbam diducit in partes] factiones adversas. Lucanus lib. 7.

Prima velim caput hoc funesti lancea belli,

Si sine momento rerum, partisque ruina casurum est, seriat. —

Barthius ad Claudian. n. 1896. Ge. Erhardus.

4. nudas expedit manus] Erhardus: nudas, h. e. inermes, mit bloßen truckenen fäusten.

5. uno tantum gubernatore] Ergo alius patronus navis, alius gubernator. Patronus est dominus, qualis Lycas: gubernator summus nautarum, a patrono navi præfectus, qui & magister. Vtræque vox Petronio frequens. Sic alius est exercitor, qui est dominus navis; alius magister, qui ab exercitore præpositus est navi. § 2 Inst. Quod cum eo qui in al. pot. l. 1, & l. 4 D. de Exercit. act. Reusnerus ad Brachylog. lib. 4, c. 25, § 5. Erhardus.

1. n°

perditorum conlecta. Nihilominus tamen perseverat dimicantium furor; illis pro ultione, nobis pro vita pugnantibus. Multi ergo utrinque semimortui labuntur, plures cruenti vulneribus referunt veluti ex prælio pedem: nec tamen cujusquam ira laxatur. Tunc fortissimus Giton ad virilia sua admovit ¹ novaculam infestam, minatus ² se abscissurum tot miseriarum causam: Inhibuitque Trÿphæna tam grande facinus, non dissimulata missione. Sæpius ego cultrum tonsorium super jugulum meum posui, non magis me occisurus, quam Giton, quod mirabatur, facturus. Audacius ille tamen tragœdiam implebat, quia, sciebat, se illam habere novaculam, qua jam sibi cervicem præciderat. Stante ergo utraque acie, ³ quum adpareret, futurum non flatarium bellum, ægre

1. *novaculam infestam*] Sic censet Anonym. MS. ad editionem Doussa. amplèxiq̃ue edit. Frellon. & Gabbe-
ma. Tornæsius verò, & Doussa leg-
runt, *n. insertam* (al. *infestam*). ubi
Anonym. noster MS. quamquam sic
mutato charactere, ut jurares alium;
sed is ipse est; habeo certissima *tex-*
puncta (signa, argumenta): Hanc no-
vaculam *rudem* vocavit suprâ. Quanto
ergo rectius hic est, *infestam*? *Inse-*
ctam, i. imperfectam, rudem: estque
ea ipsa, qua ante cervicem sibi ne-
quam præciderat. ut jam sequetur.

2. *se abscissurum tot miseriarum cau-*
sam] Later hic aliquid spurci, & ad
causam alluditur. Scribendum autem
est, *abscissurum*, quod *εὐσχημένον*
(significanti), quàm illud alterum.
Balbus Catholicò; *Cedo componitur*
cum am, quod est *circum*, & dicitur *an-*
cido, *m* mutato in *n*, id est, *circumcirca*
cadere: & cum *abs*, & dicitur *abscido*:
it. cum ad, & dicitur *accido*, i. e. *juxta*
vel valde cedo. D. Viglius lib. 1 contra
Eutych. *Aut quibuscumque aliis mem-*
brorum abscissionibus multaretur. Ibi-
dem; *Cum hominis manus absciditur*.
ita utrimque legit Goldasti MS. Re-

Et itaque Calepinus illud Ioann. 18
Abscidit auriculam ejus dextram, ad præ-
sens *abscido*, non *abscindo* fecit, quum
retulit: Calepinus ille verus & ve-
rus, non qui hodie sub ejus veste cir-
cumfertur. Ge. Erhardus.

3. *quum adpareret futurum non flata-*
rium bellum] *flatarium* Tornæsii est,
quem & Frellon. atque Lotich. se-
cuti. *tralatitium*, edit. Pith. Wouw. &
R. Herm. Tragur. verò codex sic ha-
bet: *cum a. futurum bellum*. Richardus:
Ego quidem *tralatitium* non repre-
hendo. Sed tamen V. C. lectio, *flata-*
rium, ipsa vocis novitate se mihi com-
mendat, *bellumque flatarium*, lenrum
dici videri potest, à *flata* genere na-
vigii, cui latitudo nomen dedit, au-
ctore Festo. Ita enim à lembo sive
glembo, equum gravem & tardum,
pedibùs *glembum* Lucilius vocavit.
Nec dissimile illud in Plauti Pœ-
nulo:

Tardiores quàm corbita sunt in tran-
quillo mari.

ac paullo pòst:

Obsecro hercle, operam celocem hanc mi-
hi, ne corbitam date.

Imò *flatarium bellum* & *tralatitium*
A a 5 idcin

ægre expugnavit gubernator, ' ut caduceatoris more Tryphæna inducias faceret. ' Data ergo, acceptaque, patrio more, fide, ' protendit ramum oleæ à Tutela navigii raptum, atque in conloquium venire ausa :

† *Quis furor, ' exclamat, pacem convertit in arma?*

Quid nostræ meruere manus? ' non Trojus hostis

† Tryphæna.

Hæc

idem ferè est, ludicrum videlicet certamen, ut vis quædam festucaria. Nam in vetere glossario, *flatarius*, exponitur, Εἰς γὰρ μάχην (opus ludicrum referens).

Coinciditque sic *flatarium*, cum *tralatitium* ludicrum hic significante etiam Gl. Petroniano, forsan ex hoc rivo. Verùm isto sensu vix apud nostrum occurrit, ac hic non necessariò torquetur. *Tralatitiam propinationem*, paulò inferiùs, pro officio simulat, ac ficta humanitate non inepè forsan exponitur; propius verò esset, si intelligeremus morem inter omnes receptum, nulli ferè ætati, ac ne infimis quidem incognitum. Etenim *tralar*, apertissimè habemus pro communi, vulgato, infrà, *tralatitia humanitate*, i. communi jure humanitatis, more non tam assumpto, quàm retento, ac nobiscum quasi nato: sermo enim de funerandis. Sic mox, non *tralatitia deformitate*, i. non vulgari. Hæc *tralar*, bellum sufficeret exponere, haud segne, haud lentum, remissum, languidum, idque magis congrueret origini, quasi quod *aliunde*, aut alii (agendum) *transfertur*; vel absolutè *transfertur*, de loco in locum transportatur, aut circumportatur.

1. ut caduceatoris more Tryphæna inducias faceret] Id enim munus quondam caduceatoris erat. Curt. lib. iv, c. vii. *Alexander quum & classem procul haberet, & longam obsidionem magno sibi ad cætera impedimento videret fore, caduceatores, qui ad pacem eos compellerent, misit.* Gabbema. Caduceator, legatus, qui pacem petit. Gloss. Petr.

2. Data ergo acceptaque, patrio more, fide] Sic factum cum fœdera icere contingebat. Id etiam inter Romulum & Tatium intercessisse ex Ennio constat. 1. Annal. quum inquit.

Accipe, Daque fidem; fidusque fœdus bene firmum.

Cic. lib. v in Verrem res illas videtur referre, quæ vicissim accipiebantur, & quibus fœderum fuit fides obstricta: *Vbi Fides? ubi execrationes? ubi dextra? complexusque?* Oscula etiam nonnumquam adhibita fuere. Mactabant interdum victimas, sacræque faciebant. Gabbema. Erhardus: patrio more. Formabam pacis amore; sed inutili conjectura. Patrium morem simpliciter hic capio, pro bono & prisco, & majoribus usurpato. Purcan. epist. ad Goldast.

3. protendit ramum oleæ] Plin. lib. xv, c. xxx. *Laurus pacifera, ut, quam pratendi etiam inter armatos hostes, quietis sit indicium.* Bene autem qui ex olea ramo, quem in manu aut capite haberet insertum compactum, Palladem augurantur navigii hujus fuisse tutelam. Gabbema. protendit ramum oleæ. Sunt hujus moris apud Virgilium aliosque auctores multa vestigia. Quamobrem etiam *pacales oleæ* dicuntur, & oleagina coronâ uti non solebant, qui in prælio fuerant. Fr. Danielis. *Ramum oleæ protendere, habitus supplicum, & pacem petentium.* Gloss. Petron.

4. Quis furor, exclamat] Expostulatio. Scalig. in Catalect. Ge. Erhardus.

5. non Trojus hostis] Toruzf. vet. cod. Brit. n. T. heros, hoc modo & c. Tra-

Hac in classe vehit ' decepti pignus Attrida ;

² *Nec Medea furens fraterno sanguine pugnat.*

³ *Sed contemptus amor vires habet, & mihi fata*

Hos inter fluctus quis raptis evocat armis ?

Cui non est mors una satis ? ne vincite pontum ,

Gurgibusque feris altos immittite fluctus.

† Hæc ut turbato clamore mulier effudit, hæsit paulisper acies revocatæque ad pacem manus intermiscere bellum : Vititur poenitentia occasione dux Eumolpus , & castigato ante vehementissime ⁴ Lyca , tabulas fœderis signat , queis hæc formula erat : ' Ex tui animi sententia , ut tu , Tryphæna , neque injuriam tibi factam à Gitone querêris , neque si quid ante hunc diem factum est, objicies, vindicabivæ, aut ullo alio genere persequendum curabis : & ut nihil imperabis puero repugnanti , non amplexum, non osculum, non coitum Venere constrictum ,

† *Encolpius.*

c. Tragur. heros. Erhardus: n.T.hæstis. i. e. Paris.

1. *decepti pignus Attrida*] Helenam Agamemnonis filiam , Menelai conjugem. Ge. Erhardus.

2. *Nec Medea furens fraterno sanguine pugnat*] Absyrtum intelligit, quem soror Medea necavit , & articulatim discerpfit, ea gratiâ ut dum sparsum pontò corpus pater conligere studet, ipsa interim effugeret, cum suo Iafone. At Iupiter, inquit Apollodorus lib. 1, ob Absyrti cadem iratus , ingente immissa tempestate Argonautis errores injicit I. A. Gonsalvus.

3. *Sed contemptus amor vires habet*] Ex persona Triphænz secund. Maronianum illud :

— *Spretæque injuria forma.*

Quò pertinet & illud : Ergo me derisit ? &c. Doufa P.

4. *Lyca tabulas fœderis signat*] Sic & Frellon. Cæteri, Lica. Tornz. Licha. Tragur. c. Liebha. in m. licha. Gonsalvus: tabulas f. signat. Adludit ad morem illum sua ætate repertum ; de

quo ita Seneca Petronio coxvus lib. 111 de Benef. c. xv. *Vtinam nec pacta, conventaque impressis signis custodirentur: fides potius illa servaret, & æquum olens animus.* Rectè uterque, quum hocce in Nerone retulerit Sueton. c. xvii. *Adversus falsarios tunc primum repertum, ne tabula nisi pertusa, ac ter lino per foramina trajecto, obsignarentur.* Plenius illum obsignandi ritum edocet Iul. Paulus, Sentent. lib. v tit. xxv ad L. Cornel. de test.

5. *Ex tui animi sententia*] Ex animi sui sententia , pro ut se res haberet, jurare profitebantur. Quod Cicero comprobat in Academ. *Quam rationem etiam majorum diligentia comprobat, qui primum, jurare ex animi sui sententia, quemque voluerunt. Deinde ita teneri, si sciens falleret.* Idem l. 111 Offic. Animadvertit hoc pridem Cujacius lib. 1 Observ. cap. xxi. adde & Quintil. lib. viii, cap. v; lib. vi, c. 111 de Ritu. Censores etiam agentes sollempne jusjurandum de uxoribus, ita interrogasse accepimus, *Ex animi*

tui

strictum, nisi pro quaque re præsentes numeraveris ' denarios centum. Item Lyca, ex tui animi sententia, ut tu Encolpion nec verbo contumelioso insequeris, nec vul-
tu, neque quæres, ubi nocte dormiat; aut si quæsieris, pro singulis injuriis numerabis præsentes denarios du-
centos. In hæc verba foederibus compositis arma de-
ponimus: & ne residua in animis etiam post jusjuran-
dum ira remaneret, ' præterita aboleri osculis placet.
Exhortantibus universis ' odia detumescunt; ' epulæque
ad certamen prolatae ' conciliant hilaritate convivium.
' Exsonat ergo cantibus totum navigium, & quia repen-
tina

tui sententia tu uxorem habes? A. Gel-
lius lib. xv, c. ult. Barnab. Brissomius.

1. denarios c.] fac. 4 aureos; seu
10 Philippicos.

2. præterita aboleri osculis placet] Pe-
trus Ravennas serm. 93. *Oscula sunt
reconciliationis indicia.* Petron. suprà:
Ecce etiam osculò iram finio. Et iterum:
*Exosculatus pectus sapientiâ plenum, in-
jeci cervicibus manus, &c.* Plaut. Pœ-
nulus. *Non sum irata.* AG. *Da ergo, ut
credam, suavius.* Sidon. lib. 4 Ep. 23.
*Cum paternis pedibus affusus, ex illo ore
laso, ore terribili convivium expectant,
osculum exceperit.* Artemidorus lib. 2
cap. 2 de Somn. Savaro ad Sidonium
lib. 4, c. 23. Ge. Erhardus.

3. odia detumescunt] Plaut. Casin.
*Nunc in fermento tota est, ita turget mi-
bi.* Gruter. Suspici. lib. 8, c. 8. Barth.
ad Claudian. num. 611, & n. 1761.
Tumidus, pro irato. Et odia dum gli-
scent, dicuntur intumescere: cum se-
dantur, detumescere. Erhardus.

4. epulæque ad certamen prolatae] ad
pro post Turfelinus de Particul. ling.
Lat. *An ad certamen est, cum certa-
ruri vel præliaturi eramus? quia pu-
gnaturi cibum capiebant ad reficien-
das corporis vires.* Suprà: *Ne infirmi-
tas militiam perderet, largioribus cibis
excito vires.* Id. Erhard. *Ad pro post*
*Ciceroni ad Attic. 12 usurpatum: Ne-
scio quid intersit, utrum illic nunc veniam,*

an ad decem annos. Sed enim an non
potius ad similitudinem hîc signifi-
cat, ut in illo Plauti Mercat. *Ad istam
faciem vinum quaro: vel sumitur pro
usque ad: ut dapfiles epulæ & conso-
rentium studium ad concertationem
usque, novique in modum prælii si-
gnificetur?*

5. conciliant hilaritate convivium]
Tornæf. c. h. concilium (al. convivium).
Wouwer. cæteri, c. h. concilium. Er-
hardus: Leg. convivium. Iungerman-
nus: Concilium, pro turba, conventu,
cætu. Valer. Max. l. 5, c. 1, exempl.
5 de L. Paulo, qui Persen Regem
introducitur in tabernaculum, lateris
proximum in concilio sedere iussit, nec ho-
nore mensa indignum judicavit. Ierem. 6,
v. 11. *Effunde (sc. bilem Dei) super
parvulum foris, & super concilium juve-
num simul.* Petronius infrâ de Socra-
te: *Nec ullius turba frequentiori concilio
oculos suos crediderat.*

6. Exsonat ergo cantibus] Sic & Frel-
lon. ac Lotich. E. cantibus, Wouwer.
R. Herm. Tornæfius: *Exonerat cantus,*
v. c. Brit. *exsonat ergo cantibus lege per-
sonat cantus.* Erhardus: *Exsonat canti-
bus.* v. C. *exonerat cantus.* Leg. *exsonat
cantu.* Sic suprà, *omnia nimio risu exso-
nuerant.* Gruter. Suspici. lib. 6, c. 15.
nimis otiosæ. Sic Erhardus. Sed, *ex-
sonat* habet etiam c. Tragur,

1. aliud

tina tranquillitas intermiserat cursum, ' alius exultantes quærebat fuscina pisces : alius hamis blandientibus convellebat prædam repugnantem. Ecce etiam per antennam ' pelagiæ confederant volucres, quas tectis harundinibus peritus artifex tetigit. ' Illæ viscatis illigatæ viminibus deferebantur ad manus. ' Tollebat plumas aura volitantes, pinnaeque per maria inanis spuma torquebat. Iam Lycas redire mecum in gratiam cœperat ; jam Tryphæna Gitona ' extrema parte potionis spargebat, quum

1. *alius exultantes quærebat fuscina pisces*] Sanè in plurimis quæ tamen non est necessum semper tangere, Tragur. codex cum exemplaribus convenit quæ secutus Io. Tornæsius, quorum 6 in præfatione numerat. Ut paulo antè Tornæsius legebat: *nisi pro qua* (al. *hac*) *re, jam alius exultantes* (al. *exultans*) *quærebat*. Sic & Fragm. Tragur. *pro qua re. alius exultans*. Wouwer. it. cæteri, *exultans*. Frellon *exultantes*. Doufa MS. *exultantes* habet c. M. & rectè. propriè enim de piscibus dictum quum subsiliunt. Gonsalvus : Quatuor piscationis insigniora genera tradiderunt scriptores præsci. Sicea Ælianus memorat, l. xii de Nat. Anim. c. xliiii. Δικτύια, κέντρωσις, καὶ κωπηρία, & ἀγκυροβία ἀποσπίν. Fit enim vel reti, vel conto, vel massa, vel hamo. Habuit ab illo Oppianus, Ἀλιότ. (de Piscat.) iv. Qui verò Æliano contus, τελοδύς tridens Oppiano est, Polluci τελαύνα, & hic Petronio fuscina.

2. *pelagiæ confederant volucres*] Marinx aves. Sic, *pelagiæ purpura*. Apud Plinium, quod purpura ex marinis conchis conficeretur olim. Snp. *pelagiæ phalera*. Aliter Plinius aves illas, *aquaticas volucres*, vocat extremo lib. xviii. Earum autem multiplex genus est Aristotel. lib. viii de histor. Anim. cap. iiii. Sextuplex Oppiano lib. i Ἀλιότ. Nempe, *lari, halcyones, aquila marina, lolligines, accipitres,*

hirundinesque marina. Ast Æliano lib. ix, c. lxi, triplex tantum, quæ eadem cum tribus Oppiani ultimis. I. A. Gonsalvus.

3. *Illæ viscatis illigatæ viminibus deferebantur ad manus*] Mart. l. ix Ep. l. iv. *Aut crescente levu traheretur arundine præda,*
Pinguis & implicita virga teneret aves.

In eo aucupii genere, quod calamis peragebatur, arundo ad arundinem sic adtexi conjungique consueverat, ut tacitè ac sensim cresceret, donec alitis ejus, quæ captabatur alas viscò tangeret. Hinc arundo crescens appellatur. Martial. lib. xiv Ep. ccxvi : Silius lib. vii, v. dclxxviii. adludit eò Plautus Bacchid. i, i, xvii. S. A. Gabbema.

4. *Tollebat plumas aura volitantes, pinnaeque per maria inanis spuma torquebat*] c. Tragur. T. p. a. v. *pennasque p. m. inani s. r.* Glossar. Petronianum : Pinna, conchæ genus, aliàs nacta. Sed errat Gl. Nascitur pinna in limosis, nec unquam sine comite est qui pinnothetes, vel pinnophylax. Plinius, Cicero. pinna verò hic sunt duriores volucrum pennæ. Gabbema: Expressum hoc locò tempestatis prænuntium. Plinius extremo lib. xviii, signa tempestatem præfagientia referens, addit : *Lanugo populi, aut spina volitans, aquisque pluma innatans.*

5. *extrema parte potionis spargebat*] Forst.

quum Eumolpus & ipse vino solutus ¹ dicta voluit in calvos ² stigmatososque jaculari : donec consumpta frigidissima urbanitate , rediit ad carmina sua ; coepitque capillorum ³ elegidation dicere.

† *Quod summum forme ⁴ decus est, ⁵ cecidere capilli :*

Vernantesque comas tristis abegit hiems.

Nunc umbra nudata sua jam tempora moerent :

⁶ Areaque attritis ridet adusta pilis.

O fallax natura Deum ! qua prima dedisti

Ætati nostra gaudia, prima rapis.

† *Eumolpus.*

¹ *Inse-*

Forſitan hic Cartabi luſum Arbitr innuere diſcupiit, de quo Athenæus initiò lib. xv. Sive jocum illum per- vetuſtum Romanis conviviis fre- quenter uſurpatum, ſpargendi nimi- rum circumſtantes poculo reſiduò. Illud tamen præ omnibus adreſit no- bis magis, ſcilicet Gitoni feminam porrexiſſe præguſtatum poculum, quod indicium amoris haud fallax. Apud Curium Fortunatianum quæ- runt amantes: *Meretrix ex tribus a- mantibus, aliæ uſculata eſt, alii reſi- duum poculum dedit, aliæ corona- vit: contendunt quem magis diligat.* Il- lud Græcis *ἀντιπνεύ* dicebatur, & Romanis exin propinare. Hinc propina- tio: Cur ea amatoribus magno ſit in pretio cauſam edit Lucianus, Dialo- gò Iunonis & Iovis. *Iof. Ant. Gon- ſalins.*

1. *dicta jaculari*] Ioculariter per- ſtringere. *Gloſſ. Petron.*

2. *stigmatos*] Famofos, nocentes quæſ ſigmatum notæ inuſtz. *Idem.*

3. *elegidation*] Idem quod elegi- dion, hoc eſt, minuta elegia, ac non magni momenti opuſculum. Elegis conſtat Eumolpi hocce, & Hendeca- ſyllabîs. Vtroſque ſanè aptè vocavit *elegidion* ſive *elegidation*. Etiam Plinius lib. iv Ep. xiv, quofdam Hendecaſyl- labos *elegidia* adpellavit. *Gonſalins.*

4. *Quod summum forma decus*] Alii quod ſolum, ſed perperam. *Douſa. Am-*

broſ. Hexæm. lib. 6. *Comam*, inquit, reverendam eſſe in ſembus, venerandam in ſacerdotibus, terribilem in bellatoribus, decoram in adoleſcentibus, comptam in mulieribus, dulcem in pueris. Tolle ar- boru comam, arbor ingrata eſt: tolle hu- mani capitis capillam, tota pulchritudo ſtaceſcit. Ph. Camerar. Horar. ſubci- ſiv. cent. 3, c. 96. *Ge. Erhardus.*

5. *cecidere capilli*] Tota hac perio- cha calvos vocat, qui tantum raſi, & promiſcûe poetæ raſi, pro calvo, & viciffim utuntur, etiam Petronius de Trimalchione. Yvo Villiomarus An- nim. in Rob. Titium lib. 3, cap. 17. *Erhardus.*

6. *Areaque attritis ridet adusta pilis*] *Leg. A. a. ridet a. p.* Anonym. MS. At- que ita Palmerius. Virgilius: *are re- nidenti.* Douſa MS. Martial. lib. 5 E- pigr. 49, ad Labienum:

*Nudum eſt in medio caput, nec ullus
In longa pilis area notatur.*

Vt areæ domorum graminibûs, ira calvi carent capillis. Raderus ad Mar- tial. lib. 5 Epir. 48. *Leg. nides ad. p.* Lævia enim & glabra quæ ſunt, ni- dent (*nitent, ſplendent*) Palmer. in Spicileg. *Ridere* eſt niterere, vel lætum hilaremque eſſe, ut apud Horat. *Ri- det argenti domus.* Quod de raſis ſive *ἀλπίοις* (*nitidis, ſplendidis*) uſurpat Petronius. Robert. Titius Locor. con- troverſ. l. 3, c. 17. *Ridere* non eſt ni- tere, ſed potiùs Græcorum *στυπνίζαι*. quo

- ¹ Infelix, modo crimibus nitens ,
² Phæbo pulchrior, & sorore Phæbi :
 At nunc levior ære, vel rotundo
 Horti tubere, quod creavit unda ,
 Ridentes fugis, & times puellas.
³ Ut mortem citius venire credas ,
 Scito jam capitis perisse partem.

† Plura volebat proferre , credo & ineptiora præteritis, quum ancilla Tryphænx Gitona in partem navis inferiore ducit , * corymbioque dominæ pueri adornat caput. Imo ' supercilia etiam profert ' de pyxide , scite-

‡ Encephalus.

que

quo verbo utuntur pro denudatione. & tamen στυγίον propriè est rictum diducere. Villiomas Animadvers. in Rob. Titium l. 3, c. 17. Defendit se Titius l. 3, c. 17. sed Villiomas expositio (videre pro στυγίον , sic denudatum esse , ut quasi rictum calvitie diducat) magis est ; nisi fortè ex v. c. leg. aret adusta , i. arefacta & glabrata , q. d. ξηροῦ ξηροῦ τῶν ξηροῦ δεισῶν (arida aret arefacta). hinc & ξηροῦ defluvium capillorum , species nimirum alopecie ; licet aliter de ξηροῦ auctor Definit. medicinal. Ge. Erhard.

1. Infelix modo &c.] Discernit hoc phalæcios , à prioribus intervallò Tornz. & c. Tragur.

2. Phæbo pulchrior & sorore Phæbi] Concinna conlatio cum insigniter crinitis, hoc est, Cynthia, & Apolline. Iste ideo Intonsus vocatur, Auricomus, Comatus, Pulcricomus, Camosus, Criniger, Crinitus, Ignicomus : Græcis, Ἀκροστέμης, Εὐχραΐτης, Χρυσόμης, Χρυσόχραϊτης, Χαυθείς, Ἀφροχραΐτης. Illa ἀκροστόλῳ radians, hoc est, capillos effundens, spargensve ; ἀπὸ λόνου , pulchros cincinnos habens. S. A. Gabbema.

3. Ut mortem citius &c.] Verticem eorum qui in vicinia mortis, credebant veteres radi à Proserpina : eò adlusit Petronius. Virgil. Æneid. iv,

difficilis ait obitus Didonis , quia :
 Nondum illi flavum Proserpina vertice
 crinem ,
 Abstulerat, Stygioque caput damnaverat Orco.
 Ergo Iri croceis per calum roscida pennis
 Devolat ; & supra caput adfuit, hunc ego Diti :
 Sacrum iussa fero , teque isto corpore solvo :

Sic ait , & dextrâ crinem secat. — — Servius : Traxit hos de Alceste Euripidu , qui inducit Mercurium comam secantem , quia satò peribat mariti. Cui Macrobius lib. v, c. xix suffragatur. Io. à Wouweten.

4. corymbioque domina pueri adornat c.] Corymbus sic redimiculum muliebrum comarum , ut corymbus viro- rum ; scorpium puerorum intelligitur : à Grammaticis Græcis implicatio comarum in acutum desinens explicatur. — Crines nodantur in aurum. cùm Maro canit Æneid. 4, Servius. corymbion interpretatur. Sed hic coma sunt adposititia, quales flavas plerumque mulieres mentito decore formam querentes, præsertim in Aulis, sibi adjiciunt. Nam cui circumponitur corymbion, is rasis novaculâ fuerat. Turneb. Advers. l. 4, c. 19.

5. supercilia etiam profert] Calliophara

que ¹ jacturæ lineamenta sequuta, totam illi formam suam reddidit. Agnovit Tryphæna, verum Gitona: ² lacrumisque turbata tunc primum bona fide puero basium dedit. Ego, etiamsi repositum in pristinum decorem puerum gaudebam, abscondebam tamen frequentius vultum, intellegebamque me ³ non tralatitia deformitate esse insignitum, quem alloquio dignum nec Lycas quidem crederet. Sed huic tristitiæ eadem illa succurrit ancilla, sevocatumque me non minus decoro ⁴ exornavit capillamento: imo commendatior vultus enituit, ⁵ quia flavicomum

phara designat, quibûs supercilia ad ornatum denigrat mulieres interpoles. Quod genus tetigit etiam Iuvenal. Sat. vi; nec non Mart. lib. ix Ep. xxxiix. *Donsa P.* Hocce Tertull. de cult. Femin. c.v, oculos fuligine conlinere vocavit: Arnobius lib. ii, fuliginis oculos obumbrare: & Cyprianus Serm. v de Lapsis, nigro pulvere lineamenta oculorum pingere. Præcipue isthæc fucatio meretricibus crebra: nam desuere, ait Plin. palpebras haud immerito, venere abundantibus, tradunt. Constabat illa exustis rosarum foliis, nucleis palmarum, ampelotide, & aliis. Ejus in locum *savilla* interdum succedere solebat, & si flavedo captabatur, *crocus*. S. A. Gabbema.

6. *de pyxide*] *Pyxis* est in mundo muliebri. *Gloss. Petron.* continebatur instrumento ornatrix & cosmetarum. Mart. lib. ix Ep. xxxi.

Cum sis ipsa domi, mediæque ornere Suburra,

Fiant absentes & tibi Galla coma,
Nec dentes aliter quàm serica nocte reponas,

Et latam centum condita pyxidibus.
Ne tecum facies tua dormiat, imuis illo,

Quod tibi prolatum est, manè supercilio.

En integram officinam ornatrix, geminam planè illi Petronianæ comæ, *pyxidem*, *supercilia*. Ab eadem

ratione Venus apud Apul. lib. vi Mil. *sime istam pyxidem*: & c. *Laut. Pignoris.*

1. *jactura lineamenta*] *Tragur.* c. in m. natura l.

2. *lacrumisque turbata*] *Lacrymæ* etiam præ lætitia proveniunt. Apul. lib. i. Nam ut *lacruma sapicula de gaudio* proveniunt. *Quintilianus* lib. xi, c. ixi. *Quin etiam lacrimas in natura mentis indices dedit, quæ aut erumpunt dolore, aut lætitiâ manant.* Apul. lib. v. *Et illa sedat a lacryma postliminio redeunt, prolestante gaudio.* Et lib. viii. *Et quas in primo mœtore lacrimas non habebat, jam scilicet crescente gaudio reddere.* Gabbema.

3. *non tralatitia deformitate*] Id est, non vulgari, & obvia, sed rara; seu non mediocri aut exigua, verum inusitata, ingente, ac in omnium oculos incurrente.

4. *exornavit capillamento*] *Capillamentum*, *Gloss. τριχονα*, dicitur prolixior, longior, similique prope femineæ coma. Petronius addititiam esse in viris comam ostendit, ut corymbion in feminis. *Capillamenta* ferarum scribit Plinius innasci quibusdam hominibus. Idem auctor est tubera nullis fibris nixa, aut saltem capillamentis gigni. Et lib. ult. inter vitia gemmarum numerat capillamentum quod rimæ simile sit. *lan. Laurenberg.*

5. *quia flavicomum corymbion erat*] Sic

comum corymbion erat. Cæterum Eumolpus, & ¹ periclitantium advocatus, & præsentis concordia ² auctor, ³ ne sileret sine fabulis hilaritas, multa ⁴ in muliebrem levitatem cæpit jactare. Quam facile adamarent. Quam cito etiam ⁵ philorum obliviscerentur. Nullamque

Sic & Frellon. cum Lotich. Cæteri, q. flancorum (Tornæf. al. flavum) c. e. Gabbema; Capitol. in Vero: dicitur (Verus) tantam habuisse curam capillorum flavorum, ut & auri ramenta inspergeret, quò magis coma illuminata flavesceret. Quod de Commodò Lamprid. quoque testatur. Proprie utebantur meretrices flavo, matronæ verò nigro crine. Et Servius ait, Maronis nunquam flava coma dabatur sed nigra. Didomi ergo [Mato] dat, ut torpi. Tertull. de cult. Fem. cap. vi. Fortè legendum hic Cauchorum indicat Doula P. & ita hunc locum corrigendum arbitrat Schædus, nam Cauchis, Germaniz populis adtestante Tacit. de Morib. Germ. & omnibus Germanis follemne erat crinem alere flavum. eleganter Ovid. lib. i Amor. El. xiv. Illustrissimus Salmassius legit, quia flavum corymbion erat. vulgò est flancorum corymbion. Corum enim repetitum ex initio sequentis vocabuli: prius enim scriptum erat, corambion. Corymbion igitur tubulus & metà crinium, sic vocatum, à corymbi vel racemi similitudine, quem alio nomine botronatum dixerunt. Botrum & botronem Latini racemum nominavere, ex Græca voce βότρυν. Βότρυν autem Græci adpellant ejusmodi crinium cumulas in alium compositiones. Vnde βότρυν ἰσχυρὸν (botrus coma), in epigrammate Græco. A botrone igitur botronatus: quod idem est cum corymbio. Hæc S. A. Gabbema.

1. periclitantium advocatus] Advocatus differt à patrono. nam advocatus is olim dicebatur, qui tantum ut amicus adfistebat, gratiæ & auctori-

tate aliquem in Iudicio adjuvabat. Et ita semper eo utuntur Plaut. Ter. Cic. alii antiquiores. Schopp. in Miscell. Ge. Erhardus.

2. auctor] Erhardus mallet auctor. 3. ne sileret sine fabulis hilaritas] pro, hilare concilium, hilares convivæ, & combibones: abstractum pro concreto. Erhardus.

4. in muliebrem levitatem] Io. Særisberienf. lib. 8, c. 11, quod inscribitur: De molestiis & oneribus conjugiorum, & de perniciè libidinis, de mulieris Ephesina & similitum fide. Inter cætera refert: In muliebrem levitatem ab auctoribus passim multa scribuntur. Fortasse falsò interdum: nihil tamen impedit videntem dicere verum, & fabulosas narrationibus, quas Philosophia non rejicit, exprimeret: quid obesse possit in moribus. Ex his enim liquet, quàm facile ament, quanta oderint levitatem, quàm citò obliviscantur affectuum, & natura immemores interdum in filios ardentur, interdum in viscera sua; sunt aliqua pulcherrima, licet Satyricus dicat, quoniam

Rara avis in terris, nigroque similima corvo

mulier exacta castitatis. Et Tragicus, nolum esse feminam tam pudicam, qua non peregrina libidine, usque ad furorem incendatur. Matrōna quadam referente Petronio, &c. Erhardus. Virgilius lib. v Æneid.

— varium & mutabile semper

Femina. — Calpurnius in Bucolicis Mobilior venis mulier. Videatur Vincentius lib. 5 c. 10 Speculi doctrinæ. De Moribus feminarum, Donatus in Terent. Hecyr. Act. 2, sc. 2, ibi: Tum nequam mulier. Petr. Daniclis.

5. philorum] Carorum. Sed Tornæf.

B b

næf.

que esse feminam tam pudicam, quæ non ¹ peregrina libidine usque ad furorem averteretur. Nec se tragœdias veteres curare, aut nomina seculis nota; sed rem sua memoria factam, ² quam expositurum se esse, si vellemus audire. Conversis igitur omnium in se vultibus, auri- busque, sic orsus est: † Matrona quædam ³ Ephesi tam notæ erat pudicitiae, ut vicinarum quoque gentium feminas ad sui spectaculum evocaret. Hæc ergo quum virum ⁴ extulisset, non contenta, vulgari more, ⁵ funus passis prosequi crinibus, aut ⁶ nudatum pectus in con-
spectu

† *Emolpus.*

græf. Wouwer. ceteri, *florum. Qui- bus & accedit c. Ttagur.*

1. *peregrina libidine*] Suprà: *peregrini amoris concessio*. Hinc mulieres *peregrina* in SS. literis pro meretric. & adulteris. *Peregrina* autem libidini opponitur *domestica* (*finestrè!*) Erhardus seu Lundorpius.

2. *quam expositurum se esse, si vellemus audire*] Respicit ad morem, quo recitaturi fabulam sollempni velut præfatione sibi audientiam parabant: qui mos hodieque in vulgo Saxónico remanet. *Conr. Rittershuf.*

3. *Matrona quadam Ephesi*] Hanc historiam verè contigisse, auctor est Flavianus apud Sarisberiensem, mulieremque Ephesi pœnas dedisse. Ead. narratio carmine reddita est à Romulo Grammatico veteri, fabular. *Æsop. c. 48.* ubi videndus commentator. Sed fusius, & integrius refertur in historia, quæ de Cæsare Diocletiano, ejus Filio, & VII Sapientibus inscribitur ac Germanorum manibus jam annos supra 200 versatur, ex Lat. in Germ. translata sermonem. Franc. Modius IC. qui de veteri exemplo nihil inaudire potuit, Latinum fecit ex Germanico, multa affingens. Rursum Latinum hoc Hebertus clericus carmine Gallico reddidit circiter A. N. C. 1200. Rex quidam Angliæ historiam hanc

in Anglicam linguam transtulit, auctor commentator Romul. in principio comment. *Ex. Erharde.* Ead. ferè narratio apud Apuleium lib. de Asino aureo, vel Metam. *Petr. Danielis.*

4. *extulisset*] Donatus in Andr. Terent. ait: *Efferrî propriè cadavera mortuorum dicuntur.* Cujus verbi frequens apud classicos autores mentio: Cicer. II Orator. *Cum casu in eadem causa funere efferratur annus lunia.* S. A. Gabberna.

5. *funus passis prosequi crinibus*] Vt omnia ad mœrorem & tristitiam essent composita, veteres capillamentò quoque luctum præ se ferebant. Ac in feminis quidem crines solutos ac circum colla fluitantes observare licet: Imò in viris, si qui comam alerent. Vnde Peto Albinovanus in Epicedio Germanici:

Vidimus attonitum fraterna morte Nerone,

Pallida projecta fletu per ora comâ.

Sed in feminis frequentius: Apertè Plut. in Probl. testatur filias, *tuas nuptias adluprinas solutis crinibus* funus fuisse prosequutas. Liv. lib. 1, de furore Horatorum: *Solvit crinibus flebiliter nomine sponsam mortuam adpellas.* Kirchmann. *Gabberna.*

6. *nudatum pectus in conspectu frequentia plangere*] *Habitus lugentium* Infra: *Non tam distinctis lacrymas, imò per-*

pectu frequentia plangere, in conditorium etiam prosequuta est defunctum, positumque in hypogæo, Græco mo-

percussit semel iterumque manu pectus.
Goldastus. Ovid. Metamorph. lib. 6
circa fin. — *passos laniata capillos.*

Lugenti similis casus plangore lacertis.
Intelligitur Philomela sparfos cum
laniaret capillos. Lacerare autem
crines in mœroribus solent mulie-
res. Raph. Regius Enarrat in Ovid.
Ge. Erhardus.

1. *prosequuta est*] Funerale verbum
prosequi. Eleganter Seneca. Ep. xxx
de Basilo in ipso jam conspectu mor-
tis expectante exitum suum intrepide
; sibi que velut parentante: *Basilius*
noster videtur mihi prosequi se, & com-
ponere, & vivere tamquam superstes si-
bi. Apul. lib. viii. *Fumus vero, toto so-*
lalem pompam prosequente populo, deduc-
itur ad sepulturam. Respondet autem
huic voci Kirchmanno lib. ii, cap. x
teste, Græca, *ἀντιμικεν* & *πυρο-*
πικεν & *καπνικεν* (deducere, com-
mitari, emittere). S. A. Gabbema.

2. *positumque in hypogæo, Græco mo-*
re] *Hypogæum*, cella pro condendis
mortuis extra urbem, aliàs condito-
rium. *Gloss. Patron.* Sepulcrum plurium
arcarum capax fuit, idem quippe,
quod monumentum. Hinc *familiaria*
sepulcra Cajo dicuntur, quæ quis sibi
familizque suæ constituit. In illis se-
pulcris sive monumentis, totidem
arce, quot corpora collocabantur.
Nam singula corpora in suis arcis e-
rant sita ac sepulta, & omnes arce
intra unum monumentum receptæ
ac conditæ. Duo igitur in sepulcris,
ac circa sepulcra veniunt consideran-
da, monumentum, hoc est, gene-
ralis *θῆκη* (thesa, repositoryum, cella),
omnium in eadem familia defau-
ctorum, & singulorum corporum
arce, vel sarcophagi, vel urnæ, aut
cineraria, si cineres tantum vel ossa
ac reliquiæ hominis condebantur.

Monumenta ea non unius generis
aut formæ. Apud Græcos, ubi cor-
pora integra condere corperunt, hy-
pogæa ac subterranea fuerunt. Petron.
in conditorium &c. In eo hypogæo cor-
pus mariti arce seorsum inclusum
fuit, ut constat ex his, quæ post se.
quantur: *Secundum hanc orationem ju-*
bet mariti sui corpus ex arca tolli atque
illi, quæ vacabat, cruci adfigi. Omnes
mortui in illis hypogæis, in sua quif-
que arca positi jacebant. Fornicata
erant: unde & *καμίσκος* (cameras)
vocat Phlegon, qui & *κλῆτος* (loctus)
adpellat singulorum cadaverum the-
cas vel arcas, quæ in *καμίσκος* vel for-
nice habebantur conditæ. Subterra-
nea fuerunt Græcorum monumenta,
postquam ab ustrina cadaverum re-
cessere. Hesychius: *ὑπογαιοί, ὑπό-*
γειοί, τῶν μόνων (hypogæum, subterraneum
monimentum, tumba). At apud Ter-
tullianum de Anima, hypogæum non
est sepulcrum, sed locum subterra-
neum ita vocitat, in quo latuit Py-
thagoras. *Respice ad ejus hypogæum, &*
si sapias crede. Ita verus Agobardi, *ὁ*
ὑπογαιοί; subterraneum unica voce
dixit paulo antè, & alibi in lib. adv.
Nationes: *de subterraneo antipodes.* Ro-
manorum monumenta supra terram
extruebantur. ideo dixit Petronius,
in hypogæo, Græco more. Quia Latino-
rum *τῆς γῆς* & supra terram ædifi-
cata conditiora mortuorum. Ratio
diversitatis ex diverso more processit.
Qui corpora integra sepeliebant,
quærenda his fuere subterranea loca
mortuis recondendis, ne cadaveris
odor putrescentie sentiretur. Nihil
tale metuumdum à cineribus & reli-
quiis combusti corporis. Ideo qui
comburebant corpora sua Romani
supra terram ædificata habuere sua
conditoria. *Claud. Salmasius.*

co more ¹ corpus custodire, ac flere totis noctibus diebusque coepit. Sic adflctantem se, ac mortem inedia persequentem non parentes potuerunt abducere, non propinqui: Magistratus ultimo repulsi abierunt: complorataque ab omnibus ² singularis exempli femina, quintum jam diem sine alimento trahebat. Adsidebat ægræ fidissima ancilla, simulque & ³ lacrimas commodabat lugenti, ⁴ & quotiens defecerat positum ⁵ in monumento lumen renovabat. Vna igitur in tota civitate fabula

1. *corpus custodire*] Aliter quàm illustriſſ. Salmaſius interpretatur hunc locum illuſtris Gonſalvus de Salas, Cuſus hæc: Haud dubium eſt Græcos olim cuſtodes cadaveribus adhibuiſſe, ut ſic ea ab demorſicationibus ſagarum integra vindicaret. Græcorum enim plures inſignitè fue- re ſuperſtitioſi, ac venefici. Theſſali autem inprimis. Apuleius lib. 11 omnia palam facit: Conſpicio medio ſorò procerum quandam enem, inſiſtebat lapidem, claraque voce predicabat, Si quis mortuum ſervare vellet, de pretio liceretur. Et ad quempiam præterennium, quid hoc, inquam, comperio? Hicino mortui ſolem auſugere? Tace, reſpondit ille; nam oppido puer, & ſatius peregrinus es, meritoque ignoras, Theſſalia te conſiſtere, ubi ſaga mulieres ora mortuorum paſſim demorſicant: eaque ſunt illis artis magica ſupplementa. S. A. Gabbema.

2. *singularis exempli*] Plin. Epist. 1 lib. 111. Adſumit uxorem ſingularis exempli. Idem Ep. v lib. viii. Grave vulnus Mactinus noſter accepit: amiſit uxorem ſingularis exempli, etiamſi olim fuiſſet. Vopuſcus in Bonoſo: Fuiſſe enim dicitur, ut & avus meus dicebat, femina ſingularis exempli. Ennodius in vita S. Epiphanii. M. S. c. xvii. Hono- ratam ſororem S. Epiphanius Luminosa cuſdam femina ſupenda ſanctitatu & ſingularis exempli commiſiſt. Vetus inſcriptio: FEMINÆ. RARISSIMÆ

SINGULARIS. EXEMPLI. Gab- bema.

3. *lacrimas commodabat lugenti*] Sic & edit. Frellon. Sed Tomæſ. Lotich. reliqui, ſimulque c. Trag. 1. *commodabat l.* Quid ſit, commendare lacrimas, ſciò; & morem illum item. Verebar tamen ne ſcripiſſet Arbitrator, *lacrimas commodabat*: Præſtitz vendebant, familiares commodabant. Anonym. noſter MS. *commodabat*. Sic corriſto. Vt præſtitz lacrimas ſuas & planctum ſuum alienis mortuis locabant mercede: ſic iſtam fidiffimam ancillam eleganter dicit Petronius herz ſuz lacrimas commodaviſſe: id eſt, in gratiam ejus fleviſſe unà, ut ita ipliſus allevaretur dolor. Com. Ritterſhufius.

4. *& quotiens defecerat positum in m.l.r.*] Sic & Tomæſ. alii. Erhardus: Apud Sariſberienſem & quorſicunque deſ. in MS. cod. N. & A. Bongardii Legati Reg. & quotiensque d. pleonaſmo etiam aliis elegantioribus uſurpatò. Tragur. c. & *positum in monumento lumen renov. citra quot. deſ.*

5. *in monumento lumen renovabat*] Lucernas ar dentes in ſepulcris Romanorum fuiſſe, nemo neſcire po- teſt. Inſcriptio Salerni inventa: HAV. SEPTIMA. SIT. TIBI. TER- RA. LEVIS. QVIS. Q. NUC TUMULO. POSUIT. ARDEN- TEM. LUCERNAM. ILLIUS CINERES. AUREA. TERRA REGAT. Et in omnibus ſerè monu- men-

fabula erat ; & solum illud adfulsisse verum pudicitiae amorisque exemplum omnis ordinis homines confitebantur. Quum interim ¹ Imperator provinciae ² latrones iussit crucibus adfigi , secundum illam eandem casulam , in qua recens cadaver matrona deflebat. Proxima ergo nocte quum miles , ³ qui cruces servabat , ne quis ad

numentis lampades invenire est. Quæ non ejusdem cunctæ magnitudinis , aut unius materis vel formæ. Quasdam perpetuò arsisse comperitum est , stupendi cujusdam liquoris beneficio , de cujus conficiendi ratione variè decertatum inter eruditos. [*Hieronymum Ruscelli de impressis illustri vide.*] auctorem ejus invenio Maximum Olibium , de quo Bernardinus Scardeo lib. 1 antiquit. Patavin. in fine. *Boxhornius*. Sedente Paulo III, aperto scil. sepulchrò Tulliz filiz Cic. inventa fuit lucerna jam tum ardens ; sed admissò aëre , extincta est. Arserat annos minus 100 1 c. *Pancirolla*. Aperto etiam Pallantis monumento , reperta est lucerna , quæ , si Bonfinio fides adhibenda , neque aquâ , vel quovis alio liquore extingui potuit , postea verò subactò stylo , & per illud foramen ingruente aëre , lumen evanuit. *Gabbema*. In monumento lumen. De hujusmodi luminibus Lucianus , Dion , Perlius , &c. *Conrad. Rittershusius*.

1. *Imperator provinciam*] Præses , vel Proconsul. Sallustius in Iugurth. in orat. Adherbalis : *Me , quem vos Imperatorem Numidæ posuistis*. Ad devitandum odium , & benevolentiam conciliandam noluit se vocare Regem , sed P. R. Præsidem in regno Numidiz. Mox enim : *Regno Numidiz , quod vestrum est*. Vide Ph. Bettezii Pithanôn diatrib. 1 , c. 9. *Ge. Erhardus*.

2. *latrones iussit crucibus adfigi*] Firmicus lib. vi , §. xxxi. *Homicidam , latronem efficit : ipsi facinoribus compro-*

bensius patibulo suffixus in crucem crudeliter erigitur. lib. viii , c. xii. *Latrones faciet crudeliter feritate grassantes , si in crucem tollantur*. Idem.

3. *qui cruces servabat , ne quis &c.*] Sic Tornæf. Frellon. Lotich. & cod. Tragur. Sed R. Herm. & Wouweren , q. c. *asservabat n. q.* Wouwerian. editionem Erhardum cum commentaretur præ oculis habuisse cum supra pluries observare fuit , tum ex hujus mox annotationis ingressu , & clausula parebit , utut Sylloge Erhardi Annotation. & Observationum , seu commentarii Variorum & ipsiusmet Symbolæ Schonwetter. ac Frellon. editioni connexi. Quæ incuria haud levis , ipsum τὸ τί ἦν εἶναι (hoc propter quid , seu constitutionem rei) tangens. Iam Erhardus : *qui cruces asservabat , ne quis ad sepulcrum corpora detraheret*. Romanorum mos fuit , ut facinorosos quorum poenæ ad exemplum pertinebant , supplicio affectos honore sepulcræ prohiberent. itaque custodes adhiberi , donec putrefacta cadavera. Petr. Faber Semestr. lib. 2 , c. 27 , v. 24. Talentionius Var. rer. l. 2 , c. 9. Celsus Adornus Epist. ad Talenton. lib. 2 , c. 23. Guiljelm. Fornerius Not. in Cassiodor. lib. 2 Epist. 22. Gretser. de Cruce Tom. 1. Hodie nostris moribus in exemplum relinquuntur , sine custodibus tamen , cadavera suspensorum , rotæ supplicio affectorum , verù affixorum , & similibus. contra quos mores Petr. Ravennas IC. ut improbatos invehitur in finis compendii I. Can. & in dictis notabil. Extravag. in pr. quem

ad sepulturam ¹ corpora detraheret, notasset sibi & lumen inter monimenta clarius fulgens, & gemitum lugentis audisset, ² vitio gentis humanæ, concupiit scire, quis aut quid faceret. ³ Descendit igitur in conditorium; vilæque pulcherrima muliere, primò ⁴ quasi quodam monstro, infernisque imaginibus turbatus substitit: deinde ut & corpus jacentis conspexit, & lacrimas consideravit, ⁵ faciemque unguibus sectam; ratus scilicet

id

duobus libb. confutat Hoehstraten Provincial. monachos. Prædicat. in Iustitatorio Principum Alaman. Augustus tamen ista corpora damnatorum cognatis se & amicis non negasse lib. 10 de Vita sua scripsit: ad sepulturam scilicet. Unde nec Iosepho Arimathæo & Nicodemo corpus Christi negatum. Vid. l. 1, & ult. D. de Cadav. puniit. Porro pro asseruatur, vet. cod. habet servabat, quod non displicet, & Plautina vestigia sectatur.

1. corpora] Senec. l. vii cōtr. iv. Iustitiorum corpora crucibus in sepulturam suam defluant. Plaut. Milit. ii, iv, xix.

— — Scio crucem futuram mihi sepulchrum.

Ibi non majores sunt firi, pater, avus, proavus, abavus. S. A. Gabberna.

2. vitio gentis humanæ, concup. scire] Sallost. Iugurth. More humani ingenii cupidus, ignara visendi, animum vortit. Val. Max. lib. 1, cap. 7 in Annibale: Hannam ingenii proma voluntate vetita servandi poni respiciens, &c. Coletus Not. ad Valer. Putschius ad Sallust. Apul. lib. 4 Florid. Propriis accessit, ut etiam cognosceret more ingenti humani quinam esset. Suetonius Claud. c. 19. Latentem discurrens fortis gregarius miles, animadvertens pedibus, b studio sciscitandi quismum esset, agnovit. Ge. Erhardus.

3. Descendit igitur in conditorium] Communia sepulchra erant plerumque subterranea ædificia, arduo opere extructa, pavimenti strata, ac parietibus circum septa, in qua tan-

quam in cellas quasdam per gradus aliquot descendebatur, foribus conditorii clausis, vel apertis, prout usus requirebat. Id, Kirchmannus.

4. quasi quodam monstro] Id est, spectro; hinc *Moscellaria* Plauti. Hymnus etolestias. in dedicat. Ecclesiaz:

*Demonis sava perit hic rapina,
Per vicax monstrum pavet, & retenta
Corpora liquens fugit in remotas
Ocius umbras.*

Erhardus. *monstrum*. Sive à moneo, sive à monstro veniat, diminutivum habet *moscellum* liquecente n, quomodo *semeistre* dicimus pro *semenstre*, & à *castrum*, *castellum*; vel etiam, ut vult Ian. Guilielmus, quod veteres *mostrum* dixerint. Hinc *Moscellum* Romæ dictus *Vicus moscellarius*, & *Moscellaria* Plauti, quæ est *phosyga* sive spectrum. Vossius in Etymol. Taubmann. in Plaut.

5. faciemque unguibus sectam] Lacerationes genarum feminis potissimum in usu erant. Serv. in lib. iii Æneid. Varro dixit mulieres in exsequiis & luctu ideo solitas ora lacerare, ut sanguine offensa inferis satisfaciunt. quem morem apud Romanos sustulere x i r Tabb. apud Cic. ii Leg. Mulieres genas ne radant. Festus: Radere genas, interpretatur unguibus scindere vel crentare. Est enim Festi locus debet. His enim feminae solebant mortuo patentare: & quamquam de ea re ceteris leges; non tamen utique fuit observatum. Kirchmann.

i. id

' *id* quod erat , desiderium extincti non posse feminam pati; adtulit in monumentum cœnulam suam, cœpitque hortari lugentem, ne perseveraret in dolore supervacuo , & ' nihil profuturo gemitu pectus diducere : omnium eundem exitum esse: sed & idem domicilium; ' & cætera , quibus exulceratæ mentes ad sanitatem revocantur. At illa ignota consolatione percussa, laceravit vehementius pectus , ruptosque ' crines super pectus jacentis imposuit. Nec recessit tamen miles, sed eadem exhortatione temptavit dare mulierculæ cibum , donec ancilla ' vini certe ab eo odore corrupta , primum ipsa porrexit ad humani-

1. *id*] Tragur. est codicis, quod sane rarissime aliquid superadditur, sæpe verò refecatur.

2. *nihil profuturo gemitu pectus diducere*] Quomodo & Frellon. edit. Sed Tornæsius, cæteri, codexque Tragur. diduceres. Erhardus: Leg. diducere. Iungermannus. Dinamius in Epistol. ad Discipul. *Plus lugent, qui plus diligunt; & dum auxilium præstare nequeunt, pugnis pectora & lacerta* (f. lacerta) *tandunt, illi tamen, qui sepulchro conditur, nihil præstant.* Suprà Petron. Verberabam agrum plantibibus pectus. Pectus diducere, quo pæto suprà dixit de Githone: *risu dissolvebat ilia sua.*

3. *& cætera*] quod Sallust. dicere solet, & alia. Pflugius. Erhardus.

4. *crines super pectus jacentis imposuit*] Solebant crines mortuis offerre: & super ipsorum pectora vel tumulos imponere parentandi gratiâ. Vnde eleganter Max. Tyrius comam esse dicit τὸ πλεότατον οὐδ' ἔστιν ἡδὴ καὶ θανάτου ἔσθην, ultimum, quod ei qui jam sepelitur donari potest, munus. Dion Halic. lib. xi, scribit, Virgines feminasque cām funus duceretur filiæ Virginiæ, in ejus lectum ἀνδρῶν πύματον περὶ νεκρῆς καὶ πλοκάμην βύσσυχα, vittas virginis comæ, detonsos crinum tortorum cincinnos conjecisse. Sic Anna evulsos è vertice crines Dido-

nis rogo inspergit. Et Chariclæa apud Heliodorum, extincto ductori suo Calasiri vulsos capillos libat cum gemitu, dicens: ἐπιφέρει σοι χάρις καὶ ἡ μισθωτὴς πλοκάμην (offero tibi libamina cirtorum meorum). Kirchmannus.

5. *vini certe ab eo odore corrupta primum ipsa porrexit*] Sic & Wouwer. cæteri, codexque Tragur. hic tamen omissio ipsa. Erhardus: Istant lectionem optimus Bongarsii codex comprobatur. ab eo scil. milite. Tornæsius leg. *vini incertum habeo* (al. ab eo) *odore c. p. i. p.* Vbi Doula incertum, habeo; hæc verba desunt in MS. Anonym. MS. desiderari puto, ut plenum in hanc sententiam sit: *vini incertum ab eo odore corrupta, ab cibo. vel, incertum adeo, &c.* Doula in Przcidan. fors Arbiter scripserit, *vini adeo odore corrupta.* I. Fr. Gronovius: Veritas editio: *vini incertum habeo odore.* Doula auctoritate scripti ejicit tres voces, certe ab eo: Cujus tamen quantum apud alios pondus esse velit, præjudicat ipse conjiciendo: *vini adeo odore: omissio τῷ certè; quod supra τὸ adeo collocatum à studioso quodam putat.* Putschius: *incertum an ab odore.* Bourdelotius adplaudente Gonsalio: *vini cibique ab eo.* Sarisberienfis in eadem fabula: *humani certum habeo odore.* & in margine: *incertum habeo*

humanitatem invitantis victam manum ; deinde refecta potione & cibo, expugnare dominæ pertinaciam cœpit. & , Quid proderit, inquit, hoc tibi, si soluta inedia fueris ? ' si te vivam sepelieris ? si antequam fata poscant, indemnatum spiritum effuderis ?

² *Id cinerem, aut manes credis curare sepultos ?*

Vis tu reviviscere ³ reluctantis fati exstinctum ? vis, discusso muliebri errore, quam diu licuerit, lucis commodis frui ? ipsum te jacentis corpus admonere debet, ut vivas. Nemo invitatus ⁴ audit, quum cogitur aut cibum sumere, aut vivere. Itaque mulier aliquot dierum abstinencia sicca, passa est frangi pertinaciam suam : nec minus avide replevit se cibo, quam ancilla, quæ prior victa est. Cæterum scitis quid tentare plerumque soleat

beo an vini odora. Quæ cum considerarem, succurrit : *donec ancilla vini nectare odore corrupta.* Et sanè qui vim quandam singularem illius animæ demonstraturus erat in expugnandam officiosa ancilla, videtur non odorem solum & nudum posuisse, sed adjecisse illi laudem, quæ virtuti, quam erat commemoraturus, fidem faceret.

1. *si te vivam sepelieris*] Nam & olim fuere, quæ id etiam præ mœore facerent. Inscriptio Camerti Vmbrosum in Picentinis montibus reperta. C. TIBULL. G. SEMPRONII. F. MAM. L. NEP. INFERNO. PLOTONI. TRICORDIORI OXORI. CARISS. TRICIDITI. QUE. CEREER. MUNUS. MEM. FERENS. DAMNATAM. DEDO. ANIMAM. AIAM. QUE. HOC ME. CONDO. MONUMENTO. NE PERUTIS. DOMUS. LAPSU. FILIIS. SEX. QUOS. P. SCIPIO PATRIIS. CAMERTIUS. A. SALO. ET. LIBYA. INCOLUMES. RESTITUERAT. IN. DESSOLATA. ORBITAE. SUPER-

SIM. MISERA. H. ANN. L. M. I. D. I. HOR. SCIT. NEMO. QUIETEM. POSTERI. NON. INVIDEANT. QUI. SECOS. MANES SENTIAT. IRATOS. IALE. AYTA. IN. FR. P. XX. IN. AGRO P. XXXIX. Sic & Thrasylus Apulejanus lib. VIII. sic & Polemon sophista apud Philostratum. *I. A. Gonfal.*

2. *Id cinerem, aut manes*] Integer Virgilii versus ex IV Æneid. quem tribuit Annæ ad sororem Didonem sese adhiçantem ob conjugis mortem. *Ge. Erhard.*

3. *reluctantis fati exstinctum*] Sic & Tornæf. Wouweren, alii. Sed in cod. Tragur. hæc verba non leguntur. Bourdelotius in Notis crit. hic : *rel. fas. exst.* Hæc absunt à MS. nec illa agnoscit editio Patistonii. Credebant vi quorundam lapidum reluctantis fati animas in corpora redire. Orpheus poemate *λίθων* (*de lapidd.*) Eadem vis plantis quibusdam & floribus, de quibus Etymolog. V. *βέβαιον* (*iatio*).

4. *audis*] paret, obedit, obaudit. *Erhardus.*

I. Luma-

leat ¹ humanam satietatem. Quibus blanditiis impe-
traverat miles, ut matrona vivere vellet, iisdem etiam
pudicitiam ejus adgressus est. Nec deformis, aut infa-
cundus juvenis ² castæ videbatur, conciliante gratiam
ancilla, ac subinde dicente :

³ --- Placitone etiam pugnabis amori?

Nec venit in mentem, quorum confederis arvis?

Quid diutius moror? ⁴ ne hanc quidem mulier par-
tem corporis ⁵ abstinuit, victorque miles utrumque per-
suasit. ⁶ jacuerunt ergo una, non tantum illa nocte,
⁷ qua nuptias fecerunt, sed postero etiam ac tertio die,
⁸ præclusis videlicet conditorii foribus, ⁹ ut quisque ex
notis,

1. humanam satietatem] Tragur. c.
hum. societatem, Non male, credo. Sed
ad satietatem duo MSi. ad edit. Tor-
næsii, prior Anonymus: An verum
est? satuitatem, aut simile quid. sub-
dit Doufa: De humana satietate nihil
verius, & sententiæ isti assensum
commodaverat jam antea Lucretius
l. 5 de primis illis terrigenis scribens:

Hac animos olli mulcebant atque ju-
uabant:

Cum satiati (satiati nom.) cibi, nam
tunc sunt omnia cordi.

Adde à Catullo:

Nam pransus jaceo, & satur supinus
Pertundo tunicamque pallumque.

2. casta] Ironice, quasi ininimè
tali. Anonym.

3. Placitone etiam] Versus sunt An-
naz ad Didonem iv Æn. Nec enim
non errore lapsus Georg. Thomisu-
nus, qui ad Petronium primum au-
ctorem refert in Vindice veritatis ad-
versus Iust. Lipsium, lib. 2, c. 2, p. 92.
Ge. Erhardus.

4. ne hanc quidem mulier partem cor-
poris] Quæ scilicet honeste nominari
nequit. Infra: cum ea parte corporis,
quam ne ad cogitationem quidem admi-
sere favoris nota homines solent. Ovid.

At dens obscena nimium quoque parte
paratus. In Priap.

Quod partem madidam mihi videtis,
Per quam significor Priapus esse.
Theodor. Priscian. lib. 2 Logico-
cap. 11. Tunc ipsis partibus fricatione ma-
num superaddimus, &c. Ibidem: Qui-
bus partes frigentes usus venerii officium
pernegarint. Et, tensionem particula cum
assidua patratione facit. Erhardus.

5. abstinuit] Alludit simul absti-
nentiæ, quam mulier voverat, &
jam quinque dies servarat. Abstineri
cum acularivo haud temere apud
quosvis reperias. Idem.

6. jacuerunt] verbum libidinis, ja-
ceo; sic sup. quum inclusi jacerent. ite-
rum. Iacent nunc amatores obligati nocti-
bus totis. S. A. Gabbema.

7. qua nuptias fecerunt] Nuptias,
hic dictum de venereo concubitu.
sic sup. Plaudemibus ergo universis, &
postulantibus nuptium fecerunt. Auctor
Rbet. ad Herenn. iv, hujus dicti ra-
tionem reddere videtur: Translatio ob-
scenitatis vitanda: cujus mater quoti-
dianis nuptiis deletatur. Hinc ortum,
quod Verba nupta pro obscœnis &
impudicis acciperentur. Gabbema.

8. præclusis videlicet conditorii fori-
bus] De sepulcrorum januis, etiam
alii meminere. Flav. Vopiscus in Ta-
cit. Imp. Mortis omnia hac fuerunt. Pa-
tris sepulcrum disruptis januis se aperuit.

B b 5

Albinov.

notis, ignotisque ad monimentum venisset, putasset exspirasse super corpus viri pudicissimam uxorem. Cæterum delectatus miles ¹ & forma mulieris & secreto, quicquid boni per facultates poterat, coëmebat; & prima statim nocte in monimentum ferebat. Itaque ² cruciarii unius parentes, ut viderunt laxatam custodiam, detraxere nocte pendentem, ³ supremoque mandaverunt officio. ⁴ At miles circumscriptus dum residet, ut postero die vidit unam sine cadavere crucem; ⁵ veritus supplicium, mulieri, quid accidisset, exponit: nec se expectaturum iudicis sententiam, sed gladio jus dicturum ignaviæ suæ: commodaret modo illa perituro ⁶ locum, & fa-

Albinov. in Epiced. Ammian. l. xliii. Dion de monumento Cleopat. l. li. Ianus ejus ita erat parata, ut aperiri semel clausa nequirit. Xiphilinus, in Severo: Clausit monumentum Alexandri, ne quisquam corpus ejus videret in posterum. neve ea, que in ipso scripta, legeret. Io. Kirchmannus.

9. ut quisque ex notis ignotisque &c.] Sic & Tornæf. cæteri. Doula MS. ut quisquis ex n. i. c. M. Tragur. c. ut si quis ex ignotis cognitisque. Erhardus: quisque, pro quisquis, quicunque. Vet. tamen cod. exsertim scribit, quisquis, ut supra: Quod quisquis perperam distit, &c. Et infra: Quia quisquis suos heredes habet, nec ad scenas, nec ad spectacula admittitur. Quisquis distribuit, quisque determinat.

1. & forma mulieris & secreto] Tornæf. & forma mulieris (mulieris in v. c. abest), secreto. Vbi Doula: c. M. & f. m. & secreto. Tragur. c. & forma & secreto.

2. cruciarii] Tragur. c. in m. cruciati. Cruciatius, qui in cruce, aut ea dignus. Gloss. Petron. Vfurpat & Apuleius in de Asino.

3. supremoque mandaverunt officio] Curt. lib. ii. Apparatum funerum quo Persa suprema officia celebrarent. Hieron. epitaph. Pauli: Sacilegium precabat,

qui non tali femina ultimum reddidisset officium. Apul. lib. 8 Mil. officia feralia. lib. 9. peractis feralibus officiis tradunt sepultura. Io. à Wouweren.

4. At miles circumscriptus] Sic & Wouwer. reliqui, codexque Tragur. Frellon. edit. A. m. circumpectus. Tornæf. ac m. circumpectus (al. circumscriptus; al. circumpectus). ubi Doula: c. M. at m. circumscriptus. Erhardus: miles circumscriptus. vet. libb. circumpectus. Leg. circumpectus. Circumpectere significat defraudare, circumvenire, & malum aut infortunium alicui dare. Gulielm. Plaut. quæst. in Bacch. cap. 2.

5. veritus supplicium] Talionis puto poena illa sive supplicium fuit, hoc est, in crucem substitueretur custos ignavus ac delusus. Mirè enim moribus Græcorum id supplicii conveniens est, apud quos & alia viguerunt similia; custodum verò cadaverum potissimum. Innuit & supplicii acerbiteriam desperatio illa militis: Nec se expectaturum iudicis sententiam, sed gladio jus dicturum ignavia sua. I. A. Gonsalvus.

6. locum] Morticinum ac sepulchrale verbum etiam locus. Vetus monumentum Tibure inter alia: HANC LOCUM. UTI. ME. VIVA. DE-

T I R -

& fatale conditorium familiari, ac viro faceret. Mulier non minus misericors, quam pudica; Nec istud, inquit, dii finant, ut eodem tempore duorum mihi carissimorum hominum duo funera spectem: malo mortuum impendere, quam vivum occidere. Secundum hanc orationem ¹ jubet corpus mariti sui tolli ex arca, atque illi, quæ vacabat, cruci adfigi. ² Vfus est miles ingenio prudentissimæ feminæ; posteroque die populus miratus est, qua ratione mortuus isset in crucem. [†] Rifu exceperere ³ fabulam nautæ, erubescere non mediocriter Tryphæna, vultumque suum super cervicem Gitonis amabiliter ponente. At non Lycas risit, sed iratum commovens caput, [‡] Si justus, inquit, Imperator fuisset, debuit patris familiæ corpus in monumentum referre, mulierem adfigere cruci. [†] Non dubie redierat in animum ⁴ mœchile ⁵ expilatumque libidinosa migratione navigium.

[†] Enculpius. [‡] Lycas. [†] Enculpius.

TERMINAVI. Pro eodem locus & conditorium usurpantur, uri & interdum arca. Disertim Petronius addit: & fatale conditorium familiari ac viro faceret. & post pauca: jubet corpus mariti sui tolli ex arca. Inde etiam loculi vocati loci illi. Plinius lib. VII, c. II. I. A. Gonsalvus.

1. jubet corpus mariti sui tolli ex arca] Non plebeius fuit ille, cui arca mortuo datur, & in hypogæo monumento locatur. Distinguendum est inter morem Romanorum & Græcorum, inter cineres, & cadavera integra. In urnis, ollis caccabis, usceis, ampullis, amphoris, cupis, orcis, & aliis hujuscemodi vasculis cineres condebantur. Enim verò more Græcorum, qui cadavera non cremabant, ea vasa paranda fuere mortuis commendendis quæ ad modulum corporis facta essent, ac totum cadaver quàm longum erat, recipere possent. Tales sunt alvei, linteres, aræ, folia, lecti & similia. Cl. Salmassius.

2. Vfus est miles ingenio] Ingenium

(hic) pro calliditate, astutia & promptitudine aliquid machinandi. Balbus: Ingenium, astutia, calliditas, prudentia, subtilitas. Ge. Erhardus.

3. Rifu exceperere fabulam nautæ] Sarrisberiens. lib. VIII, c. XI. Tu historiam aut fabulam, quod his verbis refert Petronius, pro libris adpellabis, ita tamen ex facto accidisse Ephefi, & Flavianus auctor est, mulieremque tradit impietatis suæ & sceleris parricidalis & adulterii pænam dedisse. Non quidem solus est in mulierum ineptiis videndis aut exprimendis Petronius: scribit B. Hieronymus, &c. Ab imperatore sive Præside Provinciæ capite plexam fuisse traditur in libro idio de Septem Sapientibus. Erhardus.

4. mœchile] Douzæ est, quod & amplexa edix. Frellon. cum Lotich: Sed Wouwer. & R. Herm. ele cum * præposito. Torazzius: edile (al. cabile, vet. c. hedile). edile etiam habet C. Tragar.

5. expilatumque libidinosa migratione navigium] De Navigio, quod Isidi, quotannis mense Martio dicari, onustum-

gium. Sed nec foederis verba permittebant meminisse ; nec hilaritas , quæ præoccupaverat mentes , dabat iracundiæ locum. Cæterum Tryphæna ' in gremio Gitonis posita, modo implebat osculis pectus, interdum concinnabat spoliatum crinibus vultum. Ego mœstus & impatiens foederis novi, non cibum, non potionem capiebam, sed 'obliquis, trucibusque oculis utrumque spectabam. Omnia me oscula vulnerabant, omnes blanditiæ, quascumque mulier libidinosa fingeat : nec tamen adhuc sciebam utrum magis puero irascerer, quod amicam mihi auferret ; an amicæ, quod puerum conrumperet. Vtraque inimicissima oculis meis, & captivitate præterita tristiora. Accedebat huc, quod neque Tryphæna me adloquebatur ' tamquam familiarem, & aliquando gratum sibi amatorem, nec Giton me aut ' tralatitia propinatione dignum judicabat, aut, quod mini-

nissimumque muneribus largis ventis ferentibus pelago reddendum committi solebat, hæc accipio. In Calendario Rustico festum legimus mensis Martii, quod *Navigium Isidis* appellatur ; ejusdem Apuleius lib. xi mentionem facit. Tale ergo navigium ad fundum Lyeæ ventò temere adpulsum, summa ab eodem religione & exrimonia diu cultum, impias Encolpii apud Lycam viventis manus non effugit. Is enim effigiem deæ : *vestem, sistrum*, aliæque indidem suppilavit, ac profugit. Hujus sacrilegii poenam Lycas naufragium interpretatus, *sistrum, vestemque* restitui petit. Encolpius iis venditis nummos se confecturum pollicetur ; videnturque de ipso esse dicta, quæ Fulgentius ex Petronio adfert : *Tot regum manubia penes fugitivum reperta*. Calp. Scioppius.

1. *in gremio Gitonis posita*] Sicut nova nupta, nuptiali convivio. Apul. *Accumbebas summum thorum marinus, Psychen gremio suo complexus*. Iuven.

--sed & gremio jacuit nova nupta mariti. Fr. Pithæus.

2. *obliquis oculis*] Flaccus :

Non iste obliquis oculò mea commoda quisquam

Limat. -- *Limat* i. limis, seu obtortis, transversis oculis intuetur ; *limat obliquò*, est pleonasmus. Ovidius : -- *obliquò lumine cernit*.

3. *tamquam familiarem*] amicum, Adulterum, ut paullo ante : *Es fatale conditorium familiari, ac viro sacerat*. Nunc Arbitrator ipse interpretatur, quum subdit : *Es aliquando gratum sibi amatorem*. I. A. Gonsalvus.

4. *tralatitia*] Iurisconsulti tralatitiè aliquid fieri dicunt, quod non fit seriò, sed perfunctorie & *dicu causâ* potiùs, ut aliàs loquuntur. Vt, *tralatitiè defungi munere accusandi*, id est, pravaricari, l. i § *pravaricatore*. π. ad S.C. Turpil. non tralatitiè exequi querelas, l. i π. De jure patron. *tralatitiè* omittere, l. lv si patroni. § *quid ergo*. π. ad S.C. Trebell. id est negligenter, non, ut quidam exponit, interim. Similiter

minimum est, ' sermone communi vocabat. credo veritus ne inter initia coëuntis gratiæ recentem cicatricem rescinderet. Inundavere pectus lacrumæ dolore paratæ, gemitusque suspirio tectus animam penè submovit. * * In partem voluptatis temptabat admitti, nec domini supercilium induebat, sed ' amici quærebat obsequium. * *

† *Dum ancilla resistans in hac erupit*: Si quid ingenui ' sanguinis habes, non pluris illam facies, quam ' sportam. ' Si vir fueris, non ibis ' ad spuitam. ‡ *Hæc animi pendentem angebant. Sed me nihil magis pudebat, quam ne Eumolpus sensisset quidquid illud fuerat, & ' homo dicacissimus carminibus vindicaret creditam noxiam.* *

† *Ancilla.*‡ *Eumolpus.*

' Iurat

ter Petronius, non tralatitiam humanitatem, dixit. *Conr. Rittershusius.*

1. *sermone communi vocabat*] Deleo vocabat; aut scribo sermoni c. vocabat. sed illud potius. *Anonymus MS.*

2. *amici quærebat obsequium*] sc. Lycas. *Obsequium* in rebus nequam & turpibus, ut apud Plautum *obsequi*, & *motigerari* patientes in venire dicuntur. Vide Schoppij explanat. in *Mostellar. Ge. Erhardus.*

3. *Si quid ingenui sanguinis hab.*] h. e. Si quid in te virilis roboris maneret. *Casaubon. in Perf. Sat. 1. Erhardus.*

4. *sportam.*] Sic & *Tornæf. reliqui.* *Anonym. MS. L. sporiam, vel sporium, i. e. spurium.* Nisi malis *sporum* aut *sporiam.* *Doufa* subnotavit: *Lego foriam, i. sterces antiquæ.* Idem in margine: c. M. *sportum.* *Erhardus: Leg. scortum. Putschius.*

5. *Si vir fueris*] *Porcius Latro* in *Catilin. Si viri essis, declinatura, &c.* *Sallust. in Catilin. Quis mortalium, cui virile ingenium est, tolerare potest?* Hoc autem loco simul obscœni quid later. Infrà *Polyxenus frigidus & ma-*

lesiciatus, Non intelligo me virum esse, non sentio. unde virile officium. *Theod. Priscianus lib. 2 Logic. c. 11 de rebus infantibus vel erigentibus membra virilia: Qua per portiones accepta virile semper officium reparant.* *Erhardus.*

6. *ad spuitam*] Sic & *Wouwer. alij.* *Erhardus: Leg. sportam. Casaub. in Perf. Satyr. 1; vel spurcam. Putsch. Tornæsius: non ibi ad spurcam, at: spinthriam, approbante hoc Doufa, nam in c. inquit, M. spintham. Spintria Suetonio c. 43 in Tiber. monstrosæ libidinis Mancipia ac reptores. an à libidinis ardore sic dicti? nam æmulo scintilla. Vossius. Spinther, vel spinter n. g. armillæ genus muliebris in summo brachio sinistro. Festus. Spintria aliis muliebris passus. Sueton. in Vitellio: Et ipse perpetuus Spintria cognomine notatus. Tacit. Anal. 6 in Tiberio; Tuncque primum ignota antè vocabula, sellariorum, & spintriarum, à fœditate loci & multiplici patientia reperta.*

7. *homo dicacissimus*] *jocosissimus, mordacissimus. Erhard.*

1. Iurat

¹ Iurat Eumolpus verbis conceptissimis.

* * *

Dum hæc taliaque jactamus, ² inhorrui mare, nubefque undique adductæ obruere tenebris diem. Discurrunt nautæ ad officia trepidantes, velaque tempestatî subducunt. Sed nec ³ certos fluctus ventus impulerat: nec quo destina-ret cursum, gubernator sciebat: Siciliam modo ventus dabat, sæpissime Italici litoris Aquilo possessor convertebat huc illuc obnoxiam ratem: & quod omnibus procellis periculosius erat, tam spissæ repente tenebræ lucem supprefferant, ut ne proram quidem totam gubernator videret. Itaque Hercules ⁴ postquam spes omnis manifesto evolavit, Lycas trepidans ad me supinas porrigit manus: & , [†] Tu, inquit, Encolpi, succurre periclitantibus, id est ⁵ vestem illam divi-

† Lycas.

1. Iurat Eumolpus verbis conceptissimis] Conceptis verbis jurare, est alio præeunte & jusjurandum verbis certa formulâ comprehensis, vel recitante vel prælegente, jurare: diciturque ad discrimen ejus jurisjurandi, quod sermone nostro crebro interponimus, ut *mehercule, pol, adepol, mecastor* &c. aut quod ultro fidei causâ adfirmationi nostræ addimus. Atque illud multo sanctius ac religiosius habetur. Interdum tamen & nullo præeunte, sed tamen verbis magis expressis & explanatis. Concipere jusjurandum, est certam ejus formulam dare. S. A. Gabbema.

2. inhorrui mare] Virgil. lib. v.

-- & inhorrui unda tenebris.

Adi Boëth. l. 11 prof. 11. Ga. Barthius.

3. certos fluctus] Jungermann. legendum censet certus, firmat Erhardus. sed frustra, certos per enallagen præstat.

4. postquam spes omnis man. evol.] Tornæf. Wouwer. & R. Herm. postquam * manifesta convuluit. Fr. Pithœus emendavit, postquam mari astus

convuluit, quod secuta edit. Frellon. & Lotich. Meursius, p. m. a. invaluit. vel, ut id. Pithœus, postquam tempestat convuluit; Putschius, tempestat manifestata c.

5. vestem illam divinam] Ipsius nempe Idis, cujus indubiè simulacrum in puppi navis ei sacræ. Haut incommode Arbitri locum capi posse existimabam de peplo eo, quem Panathænaica navis, Minervæ adparata pro velo habebat. de ipso sic Suidas scriptum reliquit: *Apud Athenienses peplos propriè velum Panathænaica navis, quam Athenienses quarto quoque annis instruebant Minerva.* Et Philostrat. lib. 11 de Vir. Sophist. in Herode. *Illæ de Panathænaeis audivi, velum è navis esse suspensum, jucundius picturâ cum sinu prospeto; navimque nullis jumentis trahentibus cucurrisse.* Nec dea illa Minerva abhorrebit ab hocce cum Iside commercio. Præterea pretiosum planè fuit & velum illud, ac plures in coerant intertextæ picturæ, acque varia Palladis exprimebantur facinora, ut Virgilius in Cir. ostendit, ac plures

divinam , ' *sistrum*que ' redde navigio. Per fidem , mi-
ferere , quemadmodum quidem soles. † Et illum qui-
dem vociferantem in mare ventus excussit , ' repetitum-
que infesto gurgite procella circumegit , atque hausit.
Tryphænam autem ' *properam* fidelissimi rapuerunt
servi ,

† *Encolpius*.

res quos in Panathenæis c. xviii re-
tulit Meursius. Nec diversum ab eo
priorius fuit velum *Iliacum* , in quo
(*carbafum* adpellat Apulejus) & literæ
intextæ agnoscuntur , *Votique navigii*
rationem reddentes. I. A. *Gonsalvus*.

1. *sistrum*que] *Sistrum* , crepitaculum
metallinum , quo *Ægyptii* sacerdo-
tes in sacris *Isidis* utebantur. *Gloss*.
Petr. *Isis* olim *sistrum* in dextra ge-
rens effingebatur , pariterque ejus-
dem sacerdotes ipsum in pompa ge-
stabant , quatiebantque , unde dicti
sistrati. Formam ejus ex Apulejo lib.
xi habemus ; ubi *Isidem* è mari emer-
gentem depingit : Nam dexterâ qui-
dem ferebat arcum crepitaculum : cujus
per angustam laminam in modum balthei
recurvatam trajecta molis pauca virgu-
la , crispante brachio tergeminos jactus ,
reddebant argutum sonorem. Mirificè
enim isthæc descriptio cum *sistri*
immagine convenit , quæ apud *Grute-
rum* est Inscript. in opere p. lxxxii ,
num. iii , & iv. tu confer , & *sistri* an-
tiquorum formam penitissimè perci-
pies. Materia patet ex *Apul*. loc. d.
*Magna religionis terrena fidera , areis &
argenteis* , imò verò *aureis* etiam *sistris* *ar-
gutum tinnitum consrepentes*. *Gonsal*.
Clariss. *Pier*. *Winfemium* vide in not.
ad *Sirium* suum *Metr*. ix. S. A. *Gab-
bema*.

2. redde navigio] Doufa suprâ ad
verba , *Lycas* memor adhuc uxoris corru-
pta , contumeliarumque quas in porticu
Herculi acceperat. Porticus *Herculis*
Romæ , &c. Cui urbanæ injuriæ al-
tera quoque ab eodem *Encolpio* *Ly-
cæ* *Tarentino* per summam contu-
meliam illata , sic quasi succidanea ,
subjungitur postea , *Non dubiò reddebas*

in animum * edile , expilatamque libidi-
nosa migratione navigium. Quo item
referri videtur , quod inferius habes
ex persona ipsius *Lycæ* in propinquo
naufragii articulo suppliciter prola-
tum : Et tu , inquit , *Encolpi* , succurre
periclitantibus , &c. redde navigio. &c.
Ex quibus verbis liquidò est conje-
ctare , antea item eodem quoque
Lycæ navigio vectum cum *Gitone*
Encolpium. sed enim utrumque ma-
ritimis moribûs cum illo , ac *Tryphæ-
na* expertum , furtim inde se subdu-
xisse , abacta insuper præda (cui *sis-
trum* illud , vestemque divinam insuisse
est verisimile) & compilato perfide
Lyca , quasi fugitivos , & quibus
in odium bona sua venissent , id quod
paulò superius iisdem exprobatum
à misericordissima foeminarum *Tri-
phæna* scilicet. Perinde in nostro MS.
ad *Torn*. edit. vix paucissimis verbis
aliter. Nunc *Gonsalvus* : Ne confun-
das navigium illud , quod expilatam
fuisse , prodidit *Lycas* , cum hocce de
quo nunc sermo. diversa quippe pla-
nè sunt , hocce viri *Tarentini* est , il-
lud *Isidis* erat. Religionem verò haut
prorsus absimilia fuere ; *Lycæ* nam-
que istud sacrum erat *Minervæ* , ut ex
ejus tutela jam vidimus , quod nomen
cum *Iside* promiscuum.

3. repetitumque Ex *Virg*. lib. i ,

--- illum ter fluctus ibidem

Torquet agens circum , & rapidus vorat
aquare vortex. Ga. *Barthius*.

4. *properam*] Sic & *Frellon*. edit.
Tornæs. reliqui , *prope jam*. Leg. *propere*. *Anonym*. MS. *properam* , *Lips*. Dou-
sa MS. *Erhardus* : Leg. *properam* , an-
tiquè pro *propere* , sicut *promiscam* &
promiscuè , *protinam* & *protinus* , *perperam*
& per-

servi, scaphæque impositam cum maxima sarcinarum parte ¹ abduxere certissimæ morti. ego Gitoni adplicitus cum clamore flevi: &, Hoc, inquam, à diis meruimus, ut nos sola morte conjungerent; sed non crudelis Fortuna concedit. Ecce jam ratem fluctus evertet: ecce jam amplexus amantium iratum dividet mare. Igitur si vere Encolpion dilexisti, ² da oscula dum licet, & ultimum hoc gaudium ³ fatis properantibus rape. Hæc ut ego dixi, Giton vestem deposuit, ⁴ meaque tunica contactus exseruit ad osculum caput: & ne ⁵ sic cohærentes malignior fluctus distraheret, utrumque zona circumvenienti præcinxit: &, † Si nihil aliud, certe diutius, inquit, juncta nos mors feret; vel si voluerit misericors ad idem litus expellere, aut ⁶ præteriens aliquis tralattia

† Giton.

& perperi, ex sexcenta alia. Guilielm. Plaut. quæst. in Epid. c. ult.

1. *abduxere certissima morti.* ego Gitoni *adplicitus*] Tornæsius, *abduxere: certissima morti applicitus.* Wouweren, & Rutg. Hermann. *abd. certissima mortis.* * *Applicitus.* Frellon. edit. & Lotichius: *abduxere* * *certissima m. a.* Erhardus: *Leg. abduxere. Ego. c. m. a.* Putschius.

2. *da oscula*] Sic & Frellon. atque Lotich. *ad oscula*, Tornæf. reliqui. Erhardus: *Leg. da oscula.* vel, *age da oscula.* Iungermannus. Gabbema: Barthius legit, *ad oscula.* Abruptum genus dicendi, inquit, at loco hoc & Petronio dignissimum. *Ad oscula dum licet.* non alia ratione, quam in rebus creperis clamari solitum, *ad arma.* Quod castrensis à sonitu concitatis tubæ subito tumultu militibus translaturum est.

3. *fatis properantibus*] Sic in priscis matmoribus: *FATIS. URGENTIBUS.* *Properare tamen satum*, dictum de illo antiquis scriptoribus invenio, qui quum esset in mortis vicinia constitutus, ipsam quasi accersere videtur. Etiam & ipsa *Fata pro-*

perare dicebantur, uti nunc Arbitro, pariter ac lapidi veteri:

H E I C. V I R I D I S. M T A S. C U M
F L O R E R E T. A R T I E U S.
C R E S C E N T I. E T. M V O. G L O R I A M. C O N S C E N D E R E T.
P R O P E R A V I T. H O R A. T R I S T I S. F A T A L I S. M F A.

Festinata itidem fata Martiali lib. IX Ep. LXXXIX. *De Salac. seu Consulino.*

4. *mea tunica contactus*] Epigramm. Ἦδὲ ἡ καὶ ὀπώρα περὶ ἡ μείας τῆς φίλωντος

Χλώρας. —

(*Dulci amantibus est vestis qua cingit utrumque*

Corpus. —) Fr. Pithæus.

5. *sic cohærentes*] Propert.

Atque utinam hærentes sic nos vincire catena

Velles, ut nunquam solveret una dies.

F. Pithæus.

6. *præteriens aliquis tralattia humanitate lapidibus*] Hoc ex veterum religione, Iurisque adeo Pontificii cautionibus prædicat. Fraudem enim plusquam capitalem, ne piaculum dicam sibi capiti suo accersere censebatur, si quis naufrago, seu cadaveri alio-

tia humanitate lapidabit, aut, quæ ultimum est, iratis etiam fluctibus, imprudens arena componet. † Patior ego vinculum extremum, & veluti lecto funebri aptatus exspecto mortem jam non molestat. Peragit interim tempestas mandata fatorum, omnesque reliquias navis expugnat. Non arbor erat relicta, non gubernacula, non funis, aut remus; sed quasi rudis atque infecta materies ibat cum fluctibus. * *Hospites veluti conclamans.* * Procurrere piscatores parvulis expediti navigiis ad prædam rapiendam: deinde ut aliquos viderunt, qui suas opes defenderent, mutaverunt crudelitatem in auxili-

† *Euclypius.*

alioqui insepulto, temere fortuitoque (ut sit) in via objecto sibi, de glebæ seu pulveris injectione, & quidem ter repetita (quam *lapidationem* hîc vocat *Arbiter*) gratiam facere quasi per contemptum neglexisset. *Doussæ P.* Causa est, quia animas insepultorum, Charon transmittere non quiverat, sed vagari centum annos in ripa credebantur, ac diris interea modis miserè torqueri, quod patet ex operis divini lib. vi. Aliam prodidit Onofander Strateg. c. xxxvi quæ potissimum ad imperatores spectat, qui tam gnaviter olim defunctorum corpora sepulturæ mandarunt. Aliam & Seneca in Fragment. S. A. *Gabbema.*

1. quæ] Tornæf. cæteri, quod.

2. imprudens arena componet] impr. arena. omnis cognitionis & sensus expert. Erhardus: *Imprudens arena, inscia, nescia.* Propert. l. 3 Eleg. 6.

Reddite corpus humo, positaque ingurgite virâ

Patum sponte tua vilis arena tegat.

Gabbema: Quintilian. Declam. vi Corporis projecti. *Nonsépeliés? vide quæso, ne dum litigas, arenam fluctus aggeret.* Plura ibidem. Fr. Pithæus: Tacitus, *Pisonem Vrasia uxor, ac frater Scribonianus, T. Iunium Crispina filia composuere.*

3. Patior ego vinculum extremum]

Respicit hîc motem Romanorum præriter ac Græcorum, quibus, mortî jam proximos amplecti, in usu erat. Cic. Orat. v in Verr. *Matresque misera pernoctabant ad ostium carceris, ab extremo complexu liberum exclusæ.* Heliod. lib. 11. *Προσπεφνηται μὲς καὶ τὸ πλεοναῖα ἀφελῶν. ἐχθρῶν φίλημῶν, καὶ ἀψύχων ἀπετρανῶν.* *Erepta est mihi facultas extremi complexus, ultimisque osculis, & exanimibus orbatus sum.* Gabbema.

4. exspecto mortem jam non molestat] Ethnici, si à Diis suis impetrabant, ut animam in amatoriiis amplexibus exhalarent, illud summum existimabant bonum. Exfertim de Pindaro Helychius Milesius: *Pindarus Lyricus precatus deos, ut quod in vita optandum maxime sit, sibi darent, in theatro repentina morte exstinctus est, reclusi capite super amasii Theogenis genua.* Idem.

5. arbor] Fortasse malus scripserat: quod ne quis adjectivum arbitraretur, notatum alicujus manu ad oram, arbor: quod deinde in ordinem verborum irrepsit. *Arborem* tamen pro malo dicunt poetæ. *Anonym. MS. Synthesis* esset, ut illud Virgilio:

— Centauro irvehitur magna.

i. non aliquo ex Thessaliæ populis Centauris dictis, sed Centaurò navi: sic hîc, non malus erat relicta, non intelligenda arbore pomifera sed na-

C c

vis

xilium. Tum vocum concursu facto,¹ audimus murmur insolitum,² & sub diætâ magistri, quasi cupientis exire³ belluæ gemitum. Persequuti igitur sonum invenimus Eumolpum sedentem, membranæque ingenti versus ingentem.⁴ Mirati ergo, quod illi vacaret in vicinia mortis poëma facere, extraximus clamantem, jubemusque bonam habere

vis. Verum cum arbor nonnisi poëtice pro malo usurpetur, etiam parum decora videtur oratori hæc synthesis. nisi forsan legamus, non malus erat relictus.

1. *audimus murmur insolitum*] Non abfimile est, quod de semetipso Statius ad Vxorem lib. 3 Sylvar.

— Tu procurrentia primis

Carmina nostra sonis, totasque in murmurte noctes

Aure rapis vigili — Isa. Pontanus in Glossar. Gallico, verb. *Baritus*, de Bardis poëtis Gallis. Ge. Erhardus.

2. *& sub diætâ magistri*] De diætis, sive ætatis multi. De navium diætis nullus Petronii interpret. Insigne exemplum est, quod de Hieronis navi profert Athenæus lib. v Dipnos. In Ipsa enim ἡσαν δία) τέλει κλινῶν τοῖς ἀνδράσι, τεταμένῃ τὸ πλῆθος. Diætæ erant numero triginta viriles quatuor lectis strata, præter plures nautarum. Dicebantur, quibus & diætæ custodia erat commissa, exinde diætarii. Sic Vlpianus l. *quasitum* § *idem resp. Domo. 11 π̃ de Fundo instructo*. Sunt quidam in navibus, qui custodia gratiâ navibus proponuntur, ut *ναυφυλάκας*, (navis custodes), & diætarii. Gonsal. Diætæ locus cœnationis in hortis, & hypocaustum. Sed & atrienses, seu servi tricliniæ, diætarii dicuntur; quod veteres in atriis epularentur. Tandem, omnis mansio appellari potest diætæ. Hæc breviter ex diffusis Wouweren. Diætæ, cubile in quo navicularius quiescit. it. habitatio in hortis. *Gloss. Petron.* Diætam pro cœnatione hoc loco, an cubili potius, in quo navicularius, h.c. na-

vigii magister quiescit, sumere videtur. Vnde & diætarii ap. IC. qui in navibus custodiæ causâ præponuntur, l. 1 §. Et sunt quædam... *Donsa. P. 3. belluæ*] balænz. Claudian. lib. 2 in Eutrop.

Sic ruit in rupes, amissa pisce sedali

Belluæ. — Savaço ad Sidon. lib. 5 Epigr. 13. Erhardus.

4. *Mirati ergo quod illi*] Graphicè & hic prurientium poëtarum ingenium repræsentat. confer Ovidii locum lib. 1 Trist. el. x. *Gabbema*. Nisi forsan ad singulare animi robur, & mortis contemptum noster collineet. neque enim Eumolpum modo poëtam sed & philosophum cogitare debemus, philosophum quidem insigni scientia, vix ulla conscientia, an illa ad id quandoque sufficiat, ipso Eumolpi exemplo videmur doceri, certe hæc in limine mortis constitutum non turbavit. Stupori quasi, seu insaniz talia tribuit Ovidius, loco ad Gabbema adducto. Sed unde ille tantus stupor hominum agillimis, ingeniosissimis, nisi à persuasionē philosophica, seu si mavis theologica, Expedire morituro in honesta occupatione offendi, nec minùs gloriosum, quàm forsan tutum, inter divinas animi speculationes mortale corpus exuere. Nam planè est contra naturam, hominem non ad desperationem, & destructionem naturæ redactum, sed recta ratione utentem (quo de facile ex actionibus est judicare), sine persuasionē virtutis (sive moralis, sive theologicæ) in præsentissimo virz discrimine constitutum, mortem non timere.

1. *Sinitæ*

Hoc opere tandem elaborato, casam piscatoriam subimus moerentes, [†] cibisque naufragio corruptis utcumque curati, tristissimam exegimus noctem. Postero die quum poneremus consilium, cui nos regioni credere-mus, repente video corpus humanum circumactum levi vortice ad litus deferri. Substiti ergo tristis, coepique [†] viventibus oculis [†] maris fidem inspicere: & Hunc forsitan, proclamo, in aliqua parte terrarum secura exspectat uxor: forsitan ignarus tempestatis filius: aut pa-trem

σπερμι δὲ αἰσῆς ἐλθὼς ἰαὸς αἰσῆς εὐα-
της κείνου, καὶ εἰς ἰαυίης ἐλθὼν
εἰσιλαθὼν Σαλασίου, ἔως παναγί-
αυατος ἵπτατο ἀπὸ τοῦ ἄρτου λαβὼν
τὴν ἡμέαν, καὶ φάγονταν, καὶ εἰς ἰαυ-
ίης ἐλθὼν, (Egreffi in avidam. Et
recumbentes, nec pra medina, timore et
labore verba conferre valentes, jacebamus
sic ab hora sexta ad nonam usque; recolle-
cto dein spiritu Solomnicam adimus, cer-
tamque panem petitori; quam nobis mactis,
comedimus, refumptisque viribus.) See
Ge. Erhardus.

4. *viventibus oculis*] Sic & P. Herm. Wormer. Toraez. Hic, al. *tuentibus*, al. *inuentibus*: P. Fab. *mittentibus*. Frellon. edit. & Lotich. *nitentibus*. Doula MS. *vventibus*, Lipf. Erhardus: *lungermann. legit, diligentibus*, Putschius *tuentibus, vruentibus oculis*. Per pleonasmum (neque scilicet monstrum vident), aut exereptam seu expositionem, aut appositionem, ut vocant, in antithesi ad *maris fidem* & *corpus mortuum*, q. d. oculis qui adhuc vivunt.

5. *maris fidem*] Sic Plinius Panegy. infra: *Non sola mortalibus maris haec fides praestant.* Frsch. Eschardus. *Histor. Apoll. Invenit mare tranquillum, ait, O maris fides!* Lo. Wouweren.

trem utique reliquit ¹ aliquem, cui proficiscens osculum dedit. Hæc sunt consilia mortalium, hæc vota magnarum cogitationum. ² En homo quemadmodum natat. Adhuc tamquam ignotum deslebam, quum inviolatum os fluctus convertit in terram, agnovique terribilem paullo ante & implacabilem Lycam pedibus meis penè subjectum. Non tenui igitur diutius lacrimas, imo percussi semel iterumque manu pectus; &, Vbi nunc est, inquam, iracundia tua? Vbi impotentia tua? nempe piscibus, belluisque expositus es, & qui paullo ante jactabas vires imperii tui, ³ de tam magna nave ne tabulam quidem naufragus habes. ⁴ Ite nunc mortales, & magnis cogitationibus pectora implete. Ite cauti, & opes fraudibus captas per mille annos disponite. Nempe hic ⁵ proxima luce patrimonii sui rationes inspexit; nempe diem etiam, quo venturus esset in patriam, animo suo finxit. Dii deæque, quam longe à destinatione sua jacet! Sed non sola mortalibus maria hanc fidem præstant. Illum bellantem arma decipiunt: ⁶ illum Diis vota

1. aliquem] abest à c. MS. Et sine illo urique per se constat sententia. Doufa MS. & in Prædian.

2. En homo quemadmodum natat] Supinus indubiè ex doctrina Plinii lib. xvii, c. vii. idem & Solinus c.v. Et Arbitr id innuere videtur, quum aghitum Lycam Encolpio inquit, simulac ad terram cadaver adplicuit: adhuc tamquam ignotum deslebam, quum inviolatum os, &c. Cur autem post quid temporis cadavera aquis innatent, quæsierunt plures. tu adi Cardanum de Variet. lib. iix, c.xliv: & Lemnium de Occult.nat.mirac. l.ii, c.vi. Gonsal de Salas.

3. de tam magna navi ne tabulam] Vetus poëta in Catal. de Fortunæ instantia:

*Ite naves toto terras conquirite mundo,
Nempe manes magnos parvula terra
Ducet.*

Rader. ad Martial. lib. 5 Epigr. 71. Ge. Erhardus.

4. Ite nunc] Iuvenal.

I nunc & ventis animam committe. — Propertius:

I nunc tolle animos. — Virgil.

I nunc, ingratis offer te irriso periclis.

Fr. Pithæus.

5. proxima luce] proximè antea&â. Proximus proprium de præterito dicitur; ut *primus* de futuro. Suprà: *Et prima statim nocte in monumentum ferebat.* Infra: *Accessisse huic tristitia proximum naufragium.* Erhard.

6. illum Diis vota reddentem penatum, &c.] Sex fratrum prorsus videtur fatum designare, qui quum domum, ex longa peregrinatione belloque redissent, ædium lapsu obruti sunt, vota, uti suspicari omnino consentaneum est, Diis tutelaribus reddentes. Monumentum extat, cujus hæc

vota reddentem ' penatum suorum ruina sepelit : ' ille
vehiculo lapsus properantem spiritum excussit. ' Cibus
avidum strangulavit , abstinentem frugalitas. ' Si bene
calculum ponas , ubique naufragium est. ' At enim flu-
ctibus obruto non contingit sepultura. ' Tamquam inter-
sit periturum corpus quæ ratio consumat, ignis , an flu-
ctus ,

hæc scida : QUM. [mater] HOC
ME. CONDO. MONIMENTO. NE
OBRUTIS. DOMUS. LAPSU. FI-
LIIS. SEX. QUOS. P. SCIPIO
PATRIIS. CAMERTIBUS. A
SALO. ET. LIBYA. INCOLUM-
MES. RESTITUERAT. IN. DE-
SOLATA. ORBITATE. SUPER-
SIM. I. A. Gonsalvus.

1. *penatum*] *penatum* M. c. Doufa.
Diceret quis; quid interest? cur Doufa
hoc notavit? Posterius juxta regulam,
prius est syncope & quasi exceptio.

2. *ille vehiculò lapsus, &c.*] Elegans
monumentum antiquum in vinea
Iulii III Pontif. Max. hocce testatur:
ÆMILIA. FELICITAS. PIA
VIXIT. ANNIS. XXXV. EX
HIS. PERTULIT. CUM. ÆMILIO.
PARNASO. ANNOS. N.
XXIII. PEREGRINATIONI-
BUS. VARIIS. ET. CREBRIS
FIDE. AFFECTIONE. INCOM-
PARABILI. HMC. VEHICU-
LO. REVERSA. VIA. HOSTIEN-
SI. III. KAL. OBIIT, &c. Simi-
le fere Fulconi Regi Hierosol. obti-
git. Is leporem infectatus , subita
equi ruinâ præcipitatus terræ caput
adfixit, cerebròque per nares aures-
que erumpenti in Reginz oculis ex-
spiravit. Guil. Tyrius in Chron. Hieros.
Crusius in Annal. Suev. Sic &
Maria Maximiliani I Imp. conjux ca-
su equi inter venandum præcipitata
obiit. Culpinianus in Max. I. Sigif-
mundus Georg. Seldius, Caroli V, &
Ferdinandi I Vice-Cancellarius, dum
ex prædio Viennam rediret , cistò, in
quo cum Ioh. Vlrico Zasio veheba-
tur, tum fortè Psalmis legendis in-

tentus, inter eundem excussus, &
capite ad saxum illiso letaliter vul-
neratus, tristi fatò extinctus est,
1514. Thuanus Hist. l. xxxvi.
S. A. Gabbema.

3. *Cibus avidum strangulavit*] Attila
Hunnorum R. ex ingluvie suffocatus
interiit. Lazius de Migr. gent. lib. xi.
Gabbema. Plin. lib. 7, c. 53 de Mor-
tibus repentinis, *Exspiravit A. Mani-
lius Torquatus consularis cum carnâ pla-
centiam appeteret. L. Dutius Medicus
Valla, dum mulsi potionem haurit. Ap-
pius Sausferius, cum à balneo reversus
mulsum bibisset: omnique sorberet.
P. Quintus Scapula, cum apud Quinti-
lium Gallum carnaret. Decimus Sasejus
scriba, cum domi sua pranderet. Hylarnus
histrion, dum natali die suo edita carnâ cali-
dam potionem in pulcrario poposcit.*

4. *Si bene calculum ponas*] Plin. se-
cund. lib. 2 Ep. 14. *Hic quoque in con-
ditionibus deligendis ponendus calculus.*
Boëth. lib. 2 prof. 3 de Consolat. cal-
culum ponere. Sitzmann. in Not. n. 58.
Ge. Erhardus.

5. *At enim fluctibus obruto non con-
tingit sepultura*] Cur aquis interire
nonnulli ex veteribus adeò formida-
runt, ex Homeri schola profluxisse,
adserit Synecius epistolâ ad Euo-
ptium fratrem. Animam ignem esse
credebant. Sic apud Varronem Ze-
non criticus sentit. *Animalium semen
ignis, qui anima & mens.* Ea propter
extingui inter undas & anima cre-
debatur, ipsosque admodum & cor-
poris terrebat & animæ interitus.
Gabbema.

6. *Tamquam interfit -- ignis, an flu-
ctus, an mera*] Piè nos D. Cyprianus
C c 3 ita

ctus, an mora. Quidquid feceris, omnia hæc eodem ventura sunt. Feræ tamen corpus lacerebunt. Tamquam melius ignis accipiat. Imo hanc pœnam gravissimam credimus, ubi terris irascimur. Quæ ergo dementia est, omnia facere, nequid è nobis relinquat sepultura, quando etiam ita de inviis fata statuunt? * Et Lycam quidem * roguis inimicis conlatus manibus adolebat: Eumolpus autem dum epigramma mortuo facit; oculos ad arcessendos sensus longius mittit. *

Hoc peracto libenter officio, destinatum carpinus iter, ac momento temporis in montem sudantes conscendimus, ex quo haud procul impositum arce sublimi oppidum

ita monet: *Nostri nihil interest, aut à quo, aut quando perimamur, mortis & sanguinis premium à Domino recepturi.* Ph. Camer. Horat. suocis. cent. 3. cui adde Waremundum de Erenberg sive Eberhard. à Weihe in definit. Fœderis novè reperta, l. 2, n. 99, 105, 106. Erhardus. Seneca in Fort. Remed. Quid interest: ignis me, an fera consumat, an tempus omnium sepultura? & Ep. xxi. Quem scititia præjerit, dies condet. Pertinet & huc Mæcenatis versiculus:

Nec tumulum curio, sepelitis natura relicto,

In Octavio Minutius: *Quasi non omne corpus, etsi flammis subtrahatur, annis tamen & ætatibus in terram resolvatur.* S. A. Gabbema.

1. Imo hanc pœnam gravissimam, &c.] l. capitaliam. § igni cremantur. π de Pœnis. recte autem pœnam gravissimam. Summa supplicia sunt, crux, crematio, decollatio; mediocrium delictorum pœnæ, metallum, ludus, deportatio: minimæ, relegatio, exilium, opus publicum, vincula, inquit Paulus Sent. l. v de Abolit. Quos gradus pœnarum etiam constituit Callistratus l. xxiix π de Pœnis. At inter summas pœnas gravissima vivicrematio, Paul. l. v. Sent. ad leg. Corn. de scar. &c. Wouwer. Gabbema.

2. ubi terris] Tornæsius, Wouweren, ceteri, servis, non terris,

3. omnia facere] Genus loquendi non vulgare in utraque lingua: quod ferè dicebant de irritò conatu. Scalig. in Catalect. comment. in Culic. ubi congestit exemplorum copiam. Vfus & suprà Petr. Quid ita omnia fecisti, ut quos tuebatur, absconderes, Ge. Erhardus.

4. roguis inimicis conlatus manibus] i. e. ejus cum quo paulo antè capitales intercessere inimicitiz Adolebas, est cremabat. Gabbema: Pyra est lignorum congeries; roguis, cum jam ardere cœperit dicitur: bustum verò jam exustum vocatur. Quem ordinem servat Poëta [lib. xj divini operis] dicens, constituere pyras. Item: Subjectisque ignibus astris, Ter circum accensos decurrere rogos. Item postea: Semustaque servant busta. Servius.

5. ad arcessendos sensus] Ad accersendos animi conceptus.

6. Hoc peracto libenter officio] Sic suprà: supremoque mandarunt officio. id est, justa solverunt mortuo. Id vocatum supremum officium, & officium ἀπὸλυτῶς (absolute, simpliciter). Gabbema.

7. in montem sudantes] Tale illud Apul. Sylvosi montis asperum permensis jugum jam vespere tenebrante pervenimus ad quoddam castellum. Fr. Pithœus.

8. impositum oppidum] extructum, inædificatum; adomatum.

1. Cro-

oppidum cernimus. nec quid esset sciebamur errantes ; donec à villico quodam , ¹ Crotona esse cognovimus , urbem antiquissimam , & aliquando Italiæ primam. Quum deinde diligentius explorarem , qui homines inhabitarent nobile solum , quodve genus negotiationis præcipue probarent post adtritas bellis frequentibus opes ; † O mi, inquit , ² hospites , si negotiatores estis , mutate propositum , aliudque vitæ præsidium quærite. Sin autem urbanioris notæ homines ³ sustinetis semper mentiri, recta ad lucrum curritis. In hac enim urbe non literarum studia celebrantur , non eloquentia locum habet , non frugalitas sanctique mores laudibus ad fructum perveniunt, sed quoscumque homines in hac urbe videritis, scitote in duas partes esse divisos. Nam aut ⁴ captantur, aut captant. In hac urbe ⁵ nemo liberos tollit : quia quis-

† *Villicus.*

1. *Crotona esse cognovimus*] Romam Arbitr intelligit. *Gonsalus.* Non de Crotone, sed Roma potius in Crotone Arbitr intelligendus. Nihil in urbe sincerum ait ; nec sincero locum. Martial. eadem omnia de Roma lib. iv Ep. v. ubi iisdem argumentis, quibus hic rusticus, Fabianum ab urbe deterret. Rader. adde & Ramirez. ad Mart. lib. iv Ep. lvi. De Crotone Strabo. lib. vi : Cic. lib. ii de Invent. *Gabboma.* De Crotonensium statu etiam Iustin. Epit. l. 20: T. Livius l. 24.

2. *O mi, inquit hospites*] *Mi*, singulari pro plurali posito, antiquè, quomodo sæpe Plautus. Cistell. *mi homines*, *mi spectatores*. Nec minore insolentia Apuleius neutro genere, & quidem numero singulari, eundem vocativum efferre ausus Apologia primâ in lepidissima illa Platonici epigrammatis versione. *Astra* - (*mi sidus*) - Quomodo & foeminino Tibull. lib. i El. vi. *Vive diu, mi dulcis anus.* Douſa P. *Mi* antiquè pro mihi volunt esse synæresin ; non rectè, est enim patrius casus *mi*, dandi *mi*. Obertus Gifanius.

3. *sustinetis semper mentiri*] *Sustinet* cum infinitivo est auder, in animum inducit. Schopp. in Priap. carm. 47. Juvenal. idem de Roma Sat. 3.

Quid Roma faciam ? mentiri nescio — Cedamus patriâ. Rader. ad Mart.

Epigr. i. Ge. Erhardus.

4. *captantur, aut captant*] Martial. ad Marianum, cujus hereditas petebatur :

Scis te captari ; scis hunc, qui captat avarum :

Et scis qui captat, quid, Mariane, velit ? &c. *Venari* dixit Horatius viduas avaras. Rader. ad Mart. lib. 6 Ep. 44. Apud IC. *captatoria* institutiones & voluntates. Rader. Hypomn. ad Martial. l. 4 Ep. 56, in pr. Erhardus.

5. *nemo liberos tollit*] nutrit, educat. *Gloss. Petr.* Infantes, simulac nati forent, humi deponebantur. Ab humo pater tollebat, & in sinum recipiebat, si infantem educari cupebat. Secus, exponi voluit, & abjici. Plaut. Amph. i, iii, iii : Cas. Prol. xlii, lxxix : Truc. ii, iv, v. Humi collocatos fuisse docet Tranquill. Aug-

C c 4

c. v:

quisquis ' suos heredes habet, ' nec ad cœnas, nec ad spectacula admittitur; sed omnibus prohibetur commodis, inter ignominiosos latitat. ' Qui vero nec uxores umquam duxerunt, nec proximas necessitudines habent, ' ad summos honores perveniunt, i.e. soli militares, soli fortissimi,

c. v. Neron. c.vi. Dein humo sustulit pater, Tranquill. Iul. c.1111. Romæ erat *Læbaria Columna* in foro olitorio, quod ibi infans lacte alendos deferebant, teste Festo. Fusè Pareus in Ele&. Plaut. S. A. Gabbema.

1. *suos heredes habet*] Sui heredes sunt qui in potestate testatoris tempore mortis existunt, ita ut nulla eos persona in gradu præcedat: ut Imperator satis declarat §. *sui autem. Inst. de Hered. qualis*. Ait autem suos ideo dici, quia domesticus heredes sunt: Sic vers. sed sui quidem, hoc tamen Græcè, Viglio monente significantius est, οἰκείον (domesticum) enim illi & à domo derivant: significant autem proprium, Est ergo *suus heres* quasi proprius & dominatus, non aliunde accitus, quasque sui ipsius hæres. Fingitur enim jure civili filius vivente adhuc patre, quasi dominus esse paternorum bonorum, sique fictum habet dominium, sive improprium. Porc. hic. vel potius ἐκ πίστεως, & in spe, ut Alciatus lib. 11 Parer. c. xv adpellat. Idcoque ipsis post obitum patris, non de novo acquiritur, sed in illum continuatur dominium, & ex fictio fit verum & effectuale. l. in suis, de Lib. & post. Suus ad dominium refertur, ut & pro meo, tuo, suo, possidere dicimus. Viglius l. 1 pro suo. Et hanc sui heredis qualitatem Græci, τὸ οἰκίον, nostri vulgò suavitatem nominant. Joach. Mynsingerus.

2. *nec ad cœnas, nec ad spectacula admittit.*] Tornæf. Wouwer. reliqui n a. *scenar n. a. s. a.* Ne idem bis dicat, leg. *nec ad cœnas*. Bongars. Nor in Iust. l. 20. Sic Erhard. Ait ego per scenam intellexerem histriioniam, per spectacula

ludos gladiatorios, pugnas bestiarii, naumachias, & talia. Quæ sane ut differunt, ita tantum non vim fieri Petronio existimo. Neque sic ad cœnas admittimur, quemadmodum ad scenas & spectacula.

3. *Qui vero nec uxores umquam duxerunt*] Ammianus Marcell. lib. 14. *Vilia omnia existimant præter orbes & cœlibes; nec credi potest quæ obsequium divinitate colantur homines sine liberis.* Plutarch. *αἱ εἰς τοὺς οὐρανούς φερόμεναι, αἰτέοντες οἱ πολλοὶ τοὺς θεοὺς, οἱ ἡμέτεροι ἡμεῖς δὲ οὐκ, οἱ ἡμέτεροι μόνους τῶν τοῦ πρῶτου συνεπαινεῖταις* (De amore prolis. Liberis carentes divites conviviis excipiunt, principes colunt, rētores hos solos comiter saluant, &c.) Io. à Wouweren.

4. *ad summos honores perveniunt*] Romanis tamen semper conjugiorum subolisque magna cura. Ideo Censoria illa quaestio solemnis: Ex animi tui sententia, tu uxorem habes? Ideo apud Ciceronem de LL. Cœlibes esse prohibento. Nec ignominia solum cœlibatus, sed poenæ erat. Ita apud Valerium lib. xi, c. ix. *Camillus & Postumius Censores, æra pœna nomine, eos qui ad senectutem cœlibes pervenerant, in ararium deferre jusserunt.* Et Festus auctor, *Uxoribus pependisse dici, qui quod uxorem non habuerit, æs populo dedit.* Exemplum videtur ab Spartanis petirum, apud quos ἀγαμέμνων ἡμέλια (cœlibatus multa), imò ὀψιζαίμειον, ἢ κακοζαίμειον (sera nuptia, & malo consilio inita nuptia); ut notat Pollux. Lipsius. Hinc famosa illa lex Papia Poppæa de maritandis ordinibus & cœlibum poenis, de qua multa Iustus ad l. 111 Ann. Tacit. Gabbem, Hæc sic juxta LL. noster verò de

simi, atque etiam innocentes habentur. Videbitis, inquit, oppidum, tamquam in pestilentia campos, in quibus nihil aliud est, nisi cadavera, quæ lacerantur, aut corvi, qui lacerant. * † Prudentior Eumolpus convertit ad novitatem rei mentem, genusque † divinationis sibi non displicere confessus est. Iocari ego senem † poetica levitate, credebam, quum ille, † Vtinam quidem sufficeret

† Eumolpi.

† Eumolpus.

lar-

de aliis Romanorum moribus, & quæ præter a. contra legem fiebant intelligendus; suffragante Plurarcho, & Ammiano, ut vidimus. Nec frustra subiungit, *soli militares, soli fortissimi habentur*, corruptum statum Curiz seu Aulæ indigant. Addit Gabbema: Constitutiones Honorii & Iustiniani quibus lex Poppæa sublata fuit, cauni, sàm everfionis imperii Romani existimat Procopius; nam cum homines matrimonia negligenter, infrequenter factæ sunt civitates, ita ut barbarorum irruptionibus minime resistere potuerint.

1. aut corvi qui lacerant] Lucem mutuatur ab Horatio Arbiter. lib. 11 Sat. v. quum captatorem delusum ab astuto divite Corano, vellet indicare:

— Plerumque recoctus

Scriba ex quinque viro Corvum deludet hiantem,

Captatorque dabit visus Nafica Corano.

Gabbema. Captatores ultim. voluntatum, ægris per speciem consolationis assidentes, corvi ac vultures dicuntur, expectantes testatorum cadavera. Ge. Erhard,

2. divinationis] Gruterus Suspici. lib. 1. c. 12, vult divinationis legi à divito, quod verbi invenire est in Accii Astyanacte. Erhardus. Divito i. dito, seu divitem reddo,

3. poetica levitate] Apologiam pro poetis vid. apud Lotichium, comment. in Petron. lib. 11, c. VIII. Gabbema. Rationes Lotichii pro poetis: Quod citius flectat subtilioris elegantiz facundizque thymò elabora-

tum eloquium, quàm nudus & simplex absque ullo nitore atque ingenio deartuatus & elumbis sermo. Quod poetæ ad magna nati, de diis, & deabus, itemque Semideis, ut plurimum gloriosa multa intertexant, & lectorem ad similia invitent; juxta mentem Lipsii, incredibile, dicentis, quantum animus ad specum Romanarum columnarum, obeliscorum, taliumque rerum prægrandium, in sublime evocetur. A Petronio, qui ipse poeta facundissimus, heic intelligi pseudo-poetas: porcina veneræ spurcitie sua contaminantes, qualis ipse Horatius passim, Ovidius verò libris Amorum, & de Arte, tum Martialis, Tibullus, Propertius, & ejus gregis: gnathones, cœnipetas, quo in numero etiam Flaccus, antequam ab Augusto à parasitica mensa, ad munus epistolicum evocaretur. Non tales Homerus, Hesiodus, Euripides, Lucretius, & imprimis Virgilius, alii: Illius commatis Platonem è Rep. sua proscripsisse; non hos quales potius, tamquam Deorum progeniem, ad invidiam usque mirificis laudibus evehit. Ergo,

Vfus habet laudem, crimen abusus habet. Lucanus l. 9 Pharsal.

O sacer & magnus vatum labor, omnia fæto

Eripis, & populis donas mortalibus avum!

Aliter etiam longè ipse Arbiter infra de divina poësi; nec novum est peritum de arte sua vario respectu leviusculè loqui. Sic Ausonius in epist.

Cc 5

ad

largior scæna, i.e. vestis humanior, quæ præberet mendacio fidem. Non me-Hercules peram istam differrem, sed continuo vos ad magnas opes ducerem. † At-

† Ensculpus.

qui

ad Symmachum, *Ternarium suum scabiem* appellat, Nicol. Borbonius elegantissima poemata, in libelli frontispicio, *nugas*, &c.

1. *Vtinam quidem sufficeret largior scæna, i. e. vestis humanior, quæ p. m. f.* Hoc modo & Lotich. nec non edit. Frellon. nisi quod hæc pro *scæna*, *scema*. Tornæf. Wouwer. R. Herm. u. q. s. l. s. i. e. v. h. *vestimentum* (Tornæf. al. *instrumentum*) *latius*, quod p. m. f. Anonym. MS. (ad edit. Tornæfii :) Fallor? an omnia illa verba ex ora libri in contextum irrepererunt? & sic restituendum est: *Vtinam quidem suppeteret largior scema, quæ prab. m. f.* Doufa MS. F. *scema* ex Plauti Amphitr. cum *servili scema*. Iterum Anonym. MS. alio tempore atque character: Deleo & lego: *Vtinam suppilaretur scema, quæ p. m. f.* Doufa in Præcidan. *Vtinam q. s. l. scema, i. e. v. h. q. p. m. f.* Ita enim lego, inductis superfluis illis è glossemate, ut appareret procusis, *vestimentum latius*. Verum tempestas memini quum quondam fuit, quum *scema* reponendum arbitraret, motus cum veterum auctoritate, tum Comici nostri cumprimis, apud quem *scema*, *scema*, h. e. gen. fem. prolatum meminere lectitasse. ut Amphitr.

Quod ego huc processi sic cum servili scema.

Pro vestimenti genere. Nunc Plin. potius sententiæ accedo, nepotis dico, ita Epist. lib. 7 argumentantis: *Nonne cum surgis ad agendum, tum maxime tibi ipse diffidis, tum commutata non dico plurima, sed omnia cupis? utique si latior scema, & corona diffusior.* Sulpiorque de comitatu suo loqui Eumolpum, quem ampliorem, id est, frequentiore, minusque adeo æstivæ viaticatum sibi, tum cultius ali-

quantò exornatum desiderare prædicat sese. ne videlicet simulatas divitis domini partes & quasi mimicam personam actitare videatur. tamen non ignorem, sumi quoque interdum pro loco ipso, ubi quispiam se ostentat, sui que specimen facit. Vnde in *scenam* prodire, *peram* quomodo & ipse Arbitrarius aliquantò post in eod. adhuc argumento versans: *Et ne quid scena deesset*, &c.

2. *peram istam non differrem*] Sic & Frellon. editio. Tornæf. *peram* (c. Pith. *peram*). ubi Doufa, c. M. cum Pith. consentit; unde suspicor *peram* (significat *tentamen*) leg. *peram*, habet & Wouwer. alii. Erhardus: Leg. *peram*. *Pera* est Græcorum *πειρα*. non, inquit differrem experiri. Palmerius in Spicil. cui ad stipulantur Pithæus, Guilielm. alii. Addit Gabbema ex Palmerio: Nam jocose illum Ennii ore locutum: *Speram istam differrem*, pro *sem* non ausim dicere. Doufa in Præcidan. *peram*, hoc est, tentamentum, sive adeo experimentum, Gallicè, *la preuve*, vernacule *Een proeve*, facta à gustatu in alienum migratione. Sed aliter sensit Fr. Pithæus; qui in suis hic Colletan. post *peram istam differrem*, hoc subjungit Martialis:

*Me mendica ferat barbati prandia nudi,
Dormiat & tetrico cum cane, pera
regat.*

Peram igitur differrem, est hic istic ferrem, diversis in locis circumferrem. Sic Plautus usurpavit in Rud. *Nos cum scapha tempestum dextro versus differret ab illis.* Idem in Curcul. Act. 4, scen. 4. *Iam ego te faciam, ut hinc formica te frustulatum differant.* Et ipse Petronius supra: *Per totam urbem nos rumoribus differant.* *Pera* posita pro squalore ac egestate, quæ ratio fuit Eumolpi. *ma-*
li ve-

qui promitto quidquid exigeret, dummodo placeret vestis rapinae comes, & quidquid Lycurgi villa grassantibus praeuisset. Nam nummos in praesentem usum Deum matrem pro fide sua reddituram. † Quid ergo, inquit Eumolpus, cessamus mimum componere? Facite ergo me dominum, si negotiatio placet. † Nemo ausus est artem damnare nihil auferentem. Itaque ut duraret inter omnes tutum mendacium, in verba Eumolpi sacramentum juravimus, uri, vinciri [verberari] ferroque

† Eumolpus.

† Encolpius.

roque

si vestiti &c. ut supra habuimus, nunc etiam naufragi.

1. vestis rapina comes] Vestis illa divina, cujus supra mentio facta à Lyca. S. A. Gabbema.

2. Lycurgi villa] Repete ex praecedentibus de expilato navigio, & in Gonsalii praeludiis, An Lycurgus hic Lyca?

3. Nam nummos in praesentem usum, &c.] Innuit Petronius, quod si praedam, ac manubias Isiaci navigii vendidissent, neutiquam mimo componendo potesse pecuniam defore. Gabbema.

4. mimum componere] Sueton. c. 22. Ne pena acrior mimum divulgaret. ita passim apud scriptores. Wouweren. cessamus mimum componere. Perseverat in ead. translatione, quam coeperat ante: Utinam quidem sufficeret, &c. Ad haec verba cum Encolpius respondisset adesse scenam, subjicit senex; ergo quid cessamus mimicam fabulam componere? quam illico componunt, & in Eumolpi verba jurant, & in servilem modum fisti dominum eum salutant, tum quae ipse proponit de opulentia & orbitate sua, ut legitima verba mimi, condiscunt. Guliel. Plaut. quæst. in Epidic. c. ult. Ge. Erhardus.

5. in verba Eumolpi sacramentum juravimus uri, &c.] Erhardus: Leg. jur. virgis ferroque necari, Turneb. Advers. 2, c. 20; eumque secutus Durantius Var.

lect. lib. 1, c. 8. Ego nihil muto: & vulgaram lectionem fulcio hisce Helenii verbis: uri flammis, virgis secari, ferroque necari. ubi Goldastus putat verba esse transposita, reponendaque h. m. virgis necari, ferroque secari: aut certe leg. virgis verberari, ferroque necari. Doufa MS. Vetus versus:

In verba Eumolpi juravimus sacramentum

Vri, vinciri, virgis, ferroque necari.

& nota, sacramentum jurare. Barnab. Briffonius: Gladiatores qui se ludo vendebant in haec verba addicebant, Vri, vinciri, ferroque necari. Test. Horat. lib. 11 Sat. VII, his versibus:

Quid refert, uri, virgis, ferroque necari,

Auctoratus eae. — Vbi vetus Commentat. Gladiatores, ita se vendunt, & cautiones faciunt, uri flammis, virgis secari, ferro necari. & mox: qui se vendunt ludo, appellantur auctorari. Auctoratio enim dicitur venditio gladiatorum, cum conditione emptoris. Senec. Epist. xxxvii. Atque hoc modo Auctoratum, Lucianus in Icaromenippo, ἀρχώπριος ἢ ἀρχαμῶν εἰς τὸ ἀγωνεῖν μετὰ δωδύριον, homulum septem drachmis ludo conductum, vocat. Manilius verò lib. IV, id genus homines caput in mortem & funus arenae vendidisse scribit.

6. vinciri [verberari] ferroque] Tor- nazf. Wouwer. alii, vinciri, verberari, f.

1. domi-

roque necari, & quidquid aliud Eumolpus jussisset, tamquam legitimi gladiatores domino corpora animasque religiosissime addicimus. Post peractum sacramentum serviliter ficti 'dominum consalutamus, elatumque ab Eumolpo filium pariter 'condiscimus, 'juvenem ingentis eloquentiæ, & spei. ideoque de civitate sua miserrimum senem exiisse, ne aut clientes sodalesque filii sui, aut sepulcrum quotidie causam lacrumarum cerne-
ret. Accessisse huic tristicie proximum naufragium, quo amplius vices sestertium amiserit. nec illum jactura moveri, sed 'destitutum ministerio non agnoscere dignitatem suam. Præterea 'habere in Africa trecen-
ties sestertium fundis, 'nominibusque depositum.' Nam
familiam

1. *dominum consalutamus*] cuius hæc formula apud Plaut. *Patrone salve. Mostell. act. 3, sc. 2. Ge. Erhardus.*

2. *condiscimus*] Tornzf. Wouwer. ceteri, *condicim.* Erhardus: *Leg. condiscimus*; docet enim fabulam poëta, ut hic Eumolpus: discunt actores, & discunt simul, dum actionem periclitantur. Guiliel. Plaut. quæst. in Epidic. c. 6.

3. *juvenem ingentis eloquentia & spei*] Venustissima locutio: sic Cicer. Phil. 11. *Patri persuasi, ut es alienum dissolveret: redimeret adolescentem summæ spe & animi, & ingenii præditum.* in Orat. *Adulescens non tam re & voluntate, quam spe & expectatione laudatus.* S. A. Gabbema.

4. *destitutum ministerio*] ministris. Ge. Erhardus.

5. *habere in Africa trecen- ties sestertium fundis, &c.*] *Opes* haud contemnendæ, nam septingentorum & quinquaginta millium Philippœorum summam conficiunt. Et rectè ait *fundis in Africa*, nam plures ibi agri feracissimi. adeo ut si Romæ anno- na deficeret, exinde peteretur. I. A. Gonsalvus.

6. *nominibusque*] In nominibus ef-

se dicunt I. C. quæ debentur ex obli-
gationibus, l. xxxvij de acquir. Her. cum & ea quæ in nominibus sunt ad hæredem transeant. Cic. v Verr. vii: Top. cap. 111. Inde *nominis* adpellatione omnis obligationis, contra-
ctusque debitorum venit significatio. Suet. in vir. Valerii Catonis refert versus Furii Bibaculi in 2s alienum Grammatici illius ludentis:

Summum Grammaticum, optimum poëtam,

Omnes solvere posse quæstiones;

Vnum difficile expedire nomen. Gab-
bema. *Nominibus*, h. e. positis in fe-
nore. Ascon. *Tituli debitorum nomina dicuntur, præsertim in iis debitu in quibus hominum nomina scripta sunt, quibus pecunia commodata.* Nomina igitur debitorum tabulis inscripta. hinc Apul. tabulis flagitari: Apolog. *Pater ejus plurimū creditoribus defeneratus, dum undique tabulis flagitaretur.* I. à Wou-
weren.

7. *Nam familiam, &c.*] Propriè *familiam* dicit neque enim alio titulo servæ conditionis homines censi antiquitus, nimirum à famulando, au-
ctoribus I. & is, & Vlpiano in l. i. π^o de Vi & vi armata. Vnde & gladiato-

familiam quidem tam magnam per agros Numidiæ esse sparsam, ut possit vel Carthaginem capere. Secundum hanc formulam imperamus Eumolpo, ' ut plurimum tussiat, ut sit modò ' solutioris stomachi, cibosque omnes palam damnet; loquatur aurum & argentum, ' fundosque mendaces, & perpetuam terrarum sterilitatem. Sedeat præterea quotidie ad rationes, ' tabulasque testamenti omnibus diebus renovet; &, ' ne quid scænæ deesset,

rum familia apud Ciceronem. Cujus rei causam reddit Senec. lib. vi Ep. XLVII. *Densa P.*

1. ut plurimum tussias] Nam tussientes proximos esse morti. omnino credebant. Valerius Mart. lib. ii Ep. xxvi. *Gabbema. Plurimum tussiat*, hoc potentiorum erat, uti & procul spuer. vide Casaub. ad Theoph. ad Theoph. Char. *περι δυσχειρίας* (De difficultate, molestia). Io. à Wouweren.

2. solutioris stomachi] An hic frequentem vomitum innuit? inquit Celsus lib. i, c. viii. *Stomachum autem infirmum indicant, pallor, macies, precordiorum dolor, nausea & noletium vomitus.* An stomachi solutionem illam, *ῥιμγελος μὲν* Græcis adpellatam? Inquit nam Coelius Aurelianus lib. iii de Morbis diut. cap. ii. *At si solutio fuerit stomachi, quam rheumatismum vocaverunt, sequitur salivæ fluxus, & quibusdam jugis spiritus, & eris humectatio nausabilis.* Quæ adfectiones tussis, sed humecta puta, cujus & nunc meminit, haud prorsus absont sunt; & mirè consonant, ciborum averfioni, quam subdit, *cibosque omnes palam damnet*: quod & argutè accipiendum de delicatissimi palati divite. *Gonsal. de Salaz.*

3. fundosque mendaces] Horat. lib. i Carm. i.

Fundusque mendax. Commentator vetus: *Infructuosus, quia agricola spem nil ferendo deceperis.* S. A. Gabbema.

4. tabulasque testamenti omnibus die-

bus renovet] Sic & Frellon. Lotich. t. i. *omnibus* renovet, Tornæf. Wouwer. R. Herm. Doufa MS. ad Tornæfii: *Deest f. horis*, vel aliquid tale. Erhardus: *Leg. omnibus horis* (vel, diebus) renovet. Putschius. Sic Carinus apud Martialem mutavit sæpe conditum à se testamentum, ut illiceret captatores ad ferenda munera, quibus spem faciebat hereditatis.

Supremus tibi tricies in anno

Signanti tabulas, Carine, misit, &c.

Carinus elusit captatorem, ut Fabius Labienum apud eund. Martial. lib. 7 Epigr. 65. vidend. Senec. l. 6 Benefic. 38. Rademus ad Mart. lib. 4 Epigr. 40: & lib. 6 Epigr. 44. Gonsal. *renovat*, id est, resignet. Nam hoc testatori permiffum, legatæque permutare, ac novos heredes instituere per l. *si testamentum. n. qui Testam. fac. pos.* inde prima, & ultima cera vocatz, quæ priorem, & extremam testatoris continerent voluntatem. Astus ille creber olim fuit orbis divitibus, uti & priscis scriptoribus ejus exagitatio.

5. ne quid scænæ deesset] Placidus in Gloss. MS. *Scænâ vocatur compositis alicujus criminis, quæ digna sit agi in theatro exclamatiombus tragicis.* Quintil. l. 6, c. 1. *discutienda tamen oratione hujusmodi scænâ.* pro fraude ac technis usurpatur Apul. *Scenam propudiosa mulieris patefecit.* Gabbema. Apul. l. 8. *Omnemque scenam sceleris illuminat. scena ferallium nuptiarum.* passim alii. Wouweren. *Scænâ propriè umbraculum, aut tabernaculum.*

deesset, ¹ quotiescunque aliquem nostrum vocare tentasset, alium pro alio vocaret, ut facile adpareret, dominum etiam eorum meminisse, qui praesentes non essent. His ita ordinatis, ² quae bene feliciterque eveniret, precati deos, viam ingredimur. Sed neque ³ Giton sub insolito fasce durabat, & mercenarius ⁴ Corax detractator ministerii, posita frequentius sarcina, maledicebat properantibus, adfirmabatque, se aut projecturum sarcinas, aut cum onere fugiturum, [†] Quid vos, inquit, ⁵ me jumen-

† Corax.

naculum. Illo significatu à σκῆα (umbra), hoc à σκηνή (tabernaculum) venit. Illi derivationi faver Servius, & origo rei, scena enim, inquit, antiquitus parietem non habuit, sed de frondibus umbracula quarebant; postea tabulata componere ceperunt, &c. huic, ut ex ipso Servio videmus, tractus temporis quo scena antiquis claudiebantur, & scriptio in antiquis libb. ac lapidib. per x, quam textu dignam judicavi; Aëoles quippe quos Latini imitati, pro σκηνή σκάνη, ut pro πῆμας (pono) πῆμας, μεμνησκα (in memoriam revoco) pro μεμνησκα dixerunt. Voss. in Etymolog & Iac. Zwingerus in de Dialectis.

1. quotiescunque aliquem, &c.] Auctor Rhet ad Herenn. lib. iv, Notatione ostentatoris pecuniosi: Cum pecuniam respicit hunc unum quem ego novi, vos non arbitror novisse, alio nomine appellat, deinde alio atque alio, henus tu, inquit Sannio, ne quid isti barbari perturbent, ut ignoti qui audient unum putent eligi è multo. Io. à Wouveren.

2. quae - precati deos viam ingredimur] Tornæf. alii, quod. Gabbema: prec. d. Forlan Semitales. in Catalect.

Neque ulla vota Semitalibus dais

Sibi esse facta. — Erant Mercenarius, & Hecate. Sed & alii Dii peculiares semitales: quos Lares viales vocat Plaut. v, 11, xxiv. Arnob. l. iii. Possimus, si videtur, summatim aliquid

de Laribus dicere, quos arbitratu vulgus vicorum atque itinerum Deos esse. Hercules erat Romanis Vialis deus. Festus: Propter viam sit sacrificium, quod est proficiscendi gratia, Herculi aut Sancto, qui scilicet idem est Deus. Quapropter, inquit, Gonsalvus, in ædicolis Herculis Culinæ erant ad quas peregre abituri sacrificabant. Patet ex illa Herculis Saxani inscriptione toties ab eruditis repetita, & quam videre est apud Gruterum p. xlix, lxx.

3. Giton sub insolito onere] Latet hic nequitia. Fasci (unde & fascinus supra, putares hominem fascini laciniam) positum absolutè pro onere.

4. Corax detractator ministerii] C. detractator m. Gonsalvus: Frequens olim famulorum querela de iniquis ponderibus, nam jumentorum vice, eis utebantur iter facientes. Gangabas eos Persæ vocabant, teste Curtio lib. iii. inde & Comicis Græcis sæpius ducebatur servus, qui præ onere clarissus petitus in suis Fabulis, quum in mare, ὄλιγομαι, πίζομαι (premer, arctor). Conligitur planè ex Aristophanæ, dum Bacchum introducit in Ranarum principio inculcatam toties querimoniam fastidientem.

5. me jumentum putatis esse, aut lapidariam navem] Hac formula uti possumus, cum volumus innuere, nos illiberaliter haberi. Pflug. G. Erhardus.

jumentum putatis esse, aut lapidariam navem? hominis operas locavi, non caballi; nec minus liber sum, quam vos, etsi pauperem pater me reliquit. † Nec contentus maledictis, tollebat subinde altius pedem, & strepitu obsceno simul atque odore viam implebat. Ridebat contumaciam Giton, & singulos strepitus ejus pari clangore † persequabatur, *olfactui ut officeret. Sed & hic ad ingenium redux Eumolpus*, † Multos, inquit [Eumolpus], ô juvenes, carmen decepit: nam ut quisque versum pedibus instruxit, sensumque teneriorem verborum ambitu intexuit, putavit se continuo in Heliconem venisse. sic forensibus ministeriis exercitati, frequenter

‡ Eumolpus. † Eumolpus.

1. *lapidariam navem*] Illæ erant lapidibus marmoribusque ferendis idoneæ: quæ omnium maximæ fuerunt, ex illis scilicet quæ oneraria dicuntur. Confligo ex Plin. lib. xxxvi, c. i: lib. xvi, c. lx. I. A. Gonsalvus.

2. *operas*] Inquit Paul. Ictus l. i. π^o de oper. Libert. Opera sunt diurnum officium, id est, quæ per singulos dies dantur. Et l. i. π^o de oper. Serv. Opera in actu consistit, nec ante in rerum natura est. quam ut dies venit, quo præstanda est. S. A. Gabbema.

3. *& strepitu obsceno*] Id strepitus supra modum oneratis dederunt scriptores antiqui. Parisimè Atistophan. in Ran. Strepitus obscenus ille, anti- quis etiam flagitium vocatur. Cicer. lib. ix Ep. ad Pætum. Suppedit, flagitium est. Plaut. Pœn. iii, ii, xxxii. Gonsalvus.

4. *persequabatur, olfactui ut &c. Multos, inquit [Eumolpus] ô juvenes*] Quæ sic in textu alio lucent caractere, nisi Tragur. codicis faciam mentionem, Gabbem. seu Gonsalii sunt recens infarta, ut jam supra monui. Sed & reliqua hic ap. alios sic habent. Tornæf. Wouwer. Frellon. cæteri, *persequabatur* (Tornæf. *perseq.*

ubi Doufa, c. M. *proseq.*) *** Multos, inquit Eumolpus, ô. j. Tornæf. Multos, ô. j.

5. *teneriorem*] *teneriore f. Doufa MS.*

6. *in Heliconem venisse*] quamplurimos tum Romæ res familiaris domi angusta impellebat, audere aliquid in literis. Multi ad forum se conferebant: plures cum agere causas nescirent, aut nimis laboriosum putarent, ad Poëtices studium tamquam in portum confugebant. Ad istos falso creditos poëtas referenda sunt hæc Petronii verba & Persii versus in prolog. Nam quod illi impudentes jactabant somniasse in Parnasso, & ab ipsis Musis fuisse doctos, id Persius refellit; veram adferens causam, quæ misellos ad templa Musarum, tamquam ad egestatis suæ asylum compulserit. Isaac. Casaubonus.

7. *forensibus ministeriis exercitati*] Videtur notare Silium Italicum, de quo Martial.

Præque suo celebrat nunc Heliconæ foro. uti & Lucanum, qui relicto foro ad Heliconam transgressi, pro causis carmina Apollini quàm Themidi operari elegerunt. Rader. ad Martial. lib. 7 Ep. 53. Ge. Erhardus.

ad carminis tranquillitatem, tamquam ad portum faciliorem refugerunt, credentes facilius poemā extrui posse, quam controversiam sententiolis vibrantibus pictam. Cæterum neque generosior spiritus vanitatem amat, neque concipere, aut edere partum mens potest, nisi ingenti flumine literarum inundata. * Effugiendum est ab omni verborum, ut ita dicam, vilitate, & sumendæ voces à plebe submotæ, ut fiat,

³ *Odi profanum vulgus, & arceo.*

Præterea curandum est, ne sententiæ emineant extra corpus orationis expressæ; sed ⁴ intexto vestibis colore niteant. Homerus testis, & Lyrici, Romanusque Virgilius, & Horatii curiosa felicitas. * Cæteri enim aut non viderunt viam, qua iretur ad carmen; ⁵ aut visam timue-

1. carminis tranquillitas] C. Plin. lib. 7 Ep. 9. *Fas est & carminem emitti—Lusus vocatur; sed hi lusus non minorem interdum gloriam quam seria consequuntur—Itaque summi Oratores, summi etiam Viri sic se aut exercebant aut delectabant, imò delectabant exercebantque.*

2. Effugiendum est ab omni verborum vilitate] Iuven. Sat. 7.

Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,

Qui nil expositum soleat deducere, nec qui

Communi feriat carmen triviale moneta. Io. à Woueren.

3. Odi profanum vulgus] Versus est Horatii lib. 111 Od. 1. Adludit ad Eleusiniarum mysteriorum solemnem morem, unde exesse per præconem jubebantur profani. Is & ad alia sacra extenditur, ut in mirabili ignis prodigio apud Gratum. Cyneget. Vide de hoc more latè scribes Brissonium, lib. Form. & P. Gregorium Syntag. juris lib. xxx1, c. 111. *Profanum vulgus* propriè dixit: nam vulgaria sunt profana. Erhardus. *Profana*, ethnico more, extra consecrationem, & initiationem: illud de locis, hoc de hominibus.

4. intexto vestibis colore] Editio Plantin & Lugdun. & exempl. Antif. intexto, quod verius puto. Sic enim paulò antè, *sensumque teneriorem verborum ambitu intexuit.* Plin. c. 48, l. 8. *Aurum intexere* (vestibus) in Asia invenit Attalus. Vtitur & M. Tullius sæpe metaphorizans. Ch. Richard. Editio citata Lugdun. seu Tornæsiāna: *intexto versibus* (in marg. h. e. al. *intexto vestibus*) colore. *Intexto versibus* & c. Tragur. Sic & paulò antè, *neque generosior spiritus sanitatem amat*, habet cum ead. edit. Tornæsi. Wouwer. reliqui, *intexto vest. c.*

5. Cæteri aut non viderunt viam] Nec mirum, quum angusta nimis sit via, quæ Heliconem ascendentibus patet. Propert. l. 111 El. 1: Horat. lib. 11 Ep. 11. I. A. Gonsalvus.

6. aut visam] Sic & Frellon. ac Lotich. a. *versum*, Tornæsi. cæteri. Doufa MS. ad edit. Tornæsi: procul dubio legendum est *visam*, pro *versum*. In Præcidaneis: Magna cum fiducia *visam* reponendum pronuncio, &c. Idque non mihi, sed verò lectioni MSi credi, atque acceptum ferri cupio. Ibi tamen c. M. non laudat.

1. viam

timuerunt * calcare. * Ecce, belli civilis ingens opus
quisquis attigerit, nisi * plenus literis, sub onere labetur.
* Non enim res gestæ versibus comprehendendæ sunt,
quod longe melius Historici faciunt; sed per ambages,
* deorumque ministeria, & fabulosum sententiarum tor-
mentum præcipitandus est liber spiritus, * ut potius fu-
rentis animi vaticinatio adpareat, quam religiosæ ora-
tionis

1. *viam calcare*] Horat. *Et calcanda via leti*. Ch. Richard. *Calcere*, est terere. Aristoph. in *Avibus*: *ἂν Αἰγυλὸν πεπύτητος*, i. non trivisti, non diligenter pervolutasti. Erhard. ex Adv. Turneb. Translatio ut paret, à via, & pedibus, ad studia, ac animum, manusque. *Calcere* enim propriè est pedibus comprimere; terimus autem & manibus.

2. *Ecce belli civilis ingens opus*] Tangit Lucanum, in cuius ut æqualis invidiam hoc carmen fecit, & quem è poetarum numero excludit etiam Quintilian. lib. 10. c. 1; Serv. in *Æneid.* & Iornandes in hist. Gothor. reclamante tamen Sidonio Apollinari l. 2 Ep. 10. Savaro in Not. Rader. ad Martial. lib. 14 Epig. 171; Gyraldus Dialog. 4; Barthius ad Claudian. n. 2227. Ge. Erhardus.

3. *plenus literis*] Sic plenus scientiâ, dixit Claud. Mamertus lib. 2, c. 10; *omni scientiâ refertus* Eucherius Ep. ad Valerian. Savaro ad Sidon. lib. 4 Ep. 22. Sic infra Petron. *Eumolpus felicitate plenus*. Et iterum, *oratione blandissima plenus*. Erhardus.

4. *Non enim res gesta, &c.*] Tacitum scomma in Lucanum, cui *συγχορηγός* (*coarvus*) fuit Arbiter, vult Merula. Fabius lib. 2. *Lucanus ardens & concitatus & sententis clarissimus, & ut dicam quod sentio, magis oratoribus, quam poetis æmuletandus*. Servius in 1 *Æneid.* *Quod diximus poetica arte prohiberi, ne aperte ponat historiam, certum est. Lucanus namque in numero poetarum esse*

non meruit, quia videtur historiam composuisse, non poema. Gabbema. Meram historiam canere, eoque ordine, res quo gesta sunt, describere, à poetæ omnino munere esse alienum edocet in præsentia Petronius, & latius in 1 *Iliad.* Eustath. Minimè verò innuit Arbiter, quòd poema ex historia non sit conficiendum. tale namque delirium in mentem hominis eruditissimi cadere non potuit; quum nemo nesciat omnibus epicis poetis *res gestas*, sive historiam esse pro argumento. Quod & Tragicis commune quoque est. Vnde poeta à Scaligero P. adsertus Lucanus, vindicaturque ab nugatorum calumniis Grammaticorum, objicientium videlicet illum historiam conscripsisse, non poema.

I. A. Gonsalvus.

5. *deorumque ministeria*] Phædrus: hoc interpretatur Fab. LXXXI.

Exigua quum feraret materia impetum,

Vsus poeta, ut moris est, licentia,

Atque interposuit gemina Leda fidera.

S. A. Gabbema.

6. *ut furentis animi vaticinatio adpareat*] *Animi*, omittit c. Tragar. Lundorpius: *Furor est enthusiasmus ille divinus, quo cœlestis adflata poetarum natio ad carmen decantandum rapitur. Imperum vocat Ovidius. In tali cōθυσιασμῳ constituti Hesiodus, & reliqui antiquissimi poetæ, à Musis sua se carmina accepisse commenti sunt.*

tionis sub testibus fides. ' tamquam si placet hic impetus, etiamsi ' nondum recepit ultimam manum.

† *Orbem jam totum* ' victor Romanus habebat

Qua mare, qua terra, qua ' *sidus currit utrumque,*

† *Bellum Civile.*

' *Nec*

1. *tamquam si placet hic impetus*] *Tamquam* & Tornæf. alii codexque Tragur. sed Tornæf. in m. deest (ante) aliquid. Erhardus seu Lundorpius : Pursch. legit *tangam*. ineptè. particulam *tamquam* sic absolute & suprâ posuit; & *me tamquam furtivis subinde oculis verberabas*. Et iterum, *qui tamquam toga virilis stolam sumpsit*. Marius Victorin. de Art. Grammat. lib. 4. Hoc genus metri maxime desiderat separari in duas clausulas, tamquam

Super alta vectus Atys.

dehinc, Celeri rate maria. Sic vocula *atys* (*tamquam*) non tantum similitudinem significat, sed etiam verè speciem, ut Ioan. 1. *Vidimus eum tanquam unigenitum*. hic *atys* habetur, cui æquipollet *atys* apud Lucam 22. ubi scribitur: *Factus est sudor ejus tamquam gutta sanguinis decurrentes in terram*. Quod non sic accipiendum, quasi dicere voluerit, Salvatorem emisisse sudorem similem guttis sanguinis, ut ipse tamen sanguis non fuerit: sed intelligendum est, sudorem decurrisse sanguineis guttis. Bucerus Annot. in Matth. c. 26, v. 39.

2. *nondum recepit ultimam manum*] Proprium poetarum, hocce, aut simili *προαίτιος* (*praoccupatio*) genere, puta, adhuc sub sponsa esse, in incube versari, *αὐτοπαγιδίως* (*extempore, tumultuarie*), conscripta & effrita, praoccupare auditorum animos, ut si, quæ nondum exacta numeris suis & perfectæ sunt, elegantiam habeant expectatam, auresque impleant; majus sic merito laudis choragium aucupentur; vel etiam, si forte aliquid occurrerit minus elegans, minus consonum, minusque polirum, calu-

mniandi jam ante habeant ansam præreptam. I. A. Gonsalvus.

3. *Orbem jam totum victor, &c.*] Principium hoc belli civilis, ita ante annos ferè octingentos expressit & æmulatus est Hericus, satis doctus eo xvo vates:

Orbem tunc totum victor Romanus agebat,

Qua mare, qua tellus, qua cardo invergit uterque,

Si quod in orbe fretum, si quis sinus abditus usquam,

Si quod clima foret Phœbea lampadis expert,

Siqua fuit regio, qua fulvum gigneret aurum,

Nil nisi Romani vivebat nominis umbrâ. Gabbema. Sallust. *Ea*

tempestate mihi Imperium P. R. multo maxime miserabile visum est. Cui cùm ad occasum ab ortu solis omnia domita armis paterent, domi otium atque divitiæ affluerent, &c. Lat. Pac. de Imp. Rom. gentibus adoratur, toto orbe terrarum privata & publica vota ei redduntur. Hinc Orbis Romanus Vlpiano lib. 17 de stat. Hom. Ga. Barthius.

4. *sidus currit utrumque*] Sic Claudian. de Roma:

— *Ad Solem victrix utrumque cucurrit*. Orientem videl. & Occidentem. Petronius *sidus* vocat solem, ut Græcis est *αἴθερ* (*stella*). Scholiast. Pindari Olymp. 1. *τῷ γὰρ ἐν πῦρτι συγκεῖσθαι ἄστρον ζῶντα, ἄστρον λήγοντα. οὗ ἡλίου αἴθερ* (*Qua enim ex multis stellis congregantur signa Zodiaci, astra solum sidus dicuntur, sol vero stella* [Ciceroni tamen ipsi alicubi etiam *sidus*]) Barth. ad Claudian. n. 1048, & prius n. 490. Ad rem est Pet. Matthæus Hist. Francorum l. 1, narr. 1, n. 11. Ge. Erhardus,

1. Noë

- ¹ Nec satiatus erat. ² Gravidis freta pulsa carinis
Iam petagrabantur; si quis sinus abditus ultra,
³ Siqua foret tellus ⁴ qua fulvum mitteret aurum,
Hostis erat: satisque in tristia bella paratis
Querebantur opes, non vulgo nota placebant
Gaudia: non usu plebeio trita voluptas.
⁵ Assyria concham laudabat miles in unda.

Quasi-

1. Nec satiatus erat] Festus Rufus:
Cato Cyprias opes Romanis navibus adve-
xit, ita ut jus ejus insula avaribus magis
quam justis finis affectus. Idem scri-
bit Ammian. lib. xiv. Avidè magis
quam justè &c. Tale convitium in
Romanos Vibii Vinii refert Livius
decad. lxxi lib. vi; & Mithridatis Lu-
stinus lib. xxxix. Io. Alex. Brasican.

2. Gravidis freta pulsa carinis Iam
petagrabantur] Sic & Tornæf. ceteri.
Doufa ad ed. Tornæf. c. M. G. f. p. c.
Iam petagrabantur. Tragur. c. G. f. pressa
carinis I. petagrabantur. Erhardus: gravi-
dis carinis, i. onustis. Rubenius: gra-
vidas carinas haur satis probo; & puto
germanum esse, Graüs freta pulsa cari-
nis. Nempe Pontus & loca, per quæ
Iason cum suis ad aureum vellus.

3. Siqua foret tellus, &c] Ingen-
tem avaritiam P. R. causam bellandi
fuisse ait Iugurtha Ep. ad Bocchum
apud Sallust. Paulo antè Carthaginien-
ses, item Regem Persen, post uti quisque
opulentissimus videatur, ita Romanis ho-
stem fore. Idem lib. iv Hist. Namque
Romanis cum nationibus, populis, Regi-
bus, cunctis una & ea vetus causa bel-
landi est, cupido profunda Imperii & divi-
tiarum. S. A. Gabbema.

4. qua fulvum] M. c. fulvum qua.
Doufa MS.

5. Assyria concham, &c.] Tornæf. ius:
Assyria concham l. m. in u.
(Henr. Steph. Hesperia coccum l. m.
in ora. alii, Ac spirem).

Quæstus ---
Hinc N. crustas (Steph. silicas. Scalig.
accurrant) i. n. v. S.

Atque A. p. f. despoliaverat (Sic &
Wouwer. ceteri) a.

Eccæ a. c. elisa (al. & lafa) v. p.
Quaritur inf. Maori (al. auro. al. cir-
co. ubi & Doufa, c. M. auro. Maori,
Wouwer. Lotich. R. Herm. f. & u. A.

Asforum ---
Ad mortes (ibi Doufa: c. M. mor-
tem) p. suas (al. fames. accedit c. M.
Doufa) p. a. c.

Tigris ---
Vi b. ---
Hen p. e. perituraque (hic Doufa:
parituraque Meller, & v. c.) p. f.

Tragur. codex:
As pirem cum l. m. in u.

Quæstus ---
Hinc N. accusatus, i. n. v. S:
Atque A. p. f. despol. a.
Eccæ a. c. & lafa v. p.

Quaritur inf. a reo (Germ. Col-
doniu codex, an reo) f. & u. hano.

Asforum ---
Ad m. p. fames p. a. c.

Tigris & a. g. nectatur (i. vocatur. Sic
& alia mendosè quidem, sed quocum
faciant, liquebit. a reo, versu [retro]
abhinc 4, puto esse auro, vel circo, &
pro Maori similive irreppisse.) in a.

Vi b. ---
Hen p. e. parituraque p. f.

Barthius: Assyria concham. audacis-
simè ita ad suum sensum interpola-
vit acumen Palmerii. Assyriarum gem-
marum mentio ap. Sidonium paneg.
Major. Burpurz ex ead. regione, Ma-
ro Culice:

Si non Assyrio fuerint biu lauta colore
Assalico opibus data vellera.

D d 2

Erhar-

Quæsitus tellure nitor certaverat ostro.

Hinc Numida crustas, illinc nova vellera Seres,

Atque Arabum populus sua dissipaverat arva.

Ecce

Erhardus: *Affryia concham* &c. al. *Ægyptreum*. Leg. *Ac sese pīctum laudabat miles in unda*. Turneb. Advers. l. 4, c. 19. vulgò, *Æs pyreum conlaudabat miles in unda*. Restituendum puto: *Æs Ephyreum conlaudabat m. in unda* (seu ima) *Quæsitus tellure* — Nam *uda* in *unda* migravit non raro. Gifanius Ind. Lucret. Totum locum ita emendo:

Æs Ephyreum l. miles: in unda

Quæsitus t. n. c. ostro;

Hinc N. lapides —

Atque — (deest)

Ecce a. c. & lafa v. pacis:

Q. i. f. Mauri (sic & edit. Frelon.) *fera;* & v. H.

Excutitur (puto abesse *Afrorum*. Sic A. e. prout omnes, atque etiam Wouweren, cuius nobis Erhardus textum interpretatur) —

Ad m. pretiosa: (sic & Germanus Colladonius hic distinguit atque legit) *fames p. a. classes:*

Tigri & a. g. jactatur in a.

Vi b. —

H. p. e. parituraque p. f.

Æs Ephyreum, est Corinthium: Iuven. *Ephyraum*, Virgil. *Ephyreum*. Queritur *as Ephyraum* esse in amore militi, quod armis [fabricandis] non faciat; illud quod faciat non esse. Palmerius in *Spicileg. famæ premit advena classes*. Classe ex *Ægypto* Romanam commeatus portabatur. At Imperatores eò dementiae venerant, ut annonaria classe feras, ac circo arenam peterent. Idem Palmer. *Spicileg. Doufa MS. Fidem emendationi facit Sueton. Nerone. Ex annona quoque caritate, licitantium accrevit invidia. Nam & forte accidit, ut in publica famæ Alexandrina navis nunciaretur Arenam luctatoribus aulicis advexisse*, &c. Meller. Anonym. MSus: *Advenam famem* vocat bestias, quæ tantum crudelitatis & voracitatis commendatione a-

luntur. Salmasius: *Affryia concham*, &c.

Hi versus ita legendi:

Hesperium coccum laudabat miles, eadem

Quæsitus tellure nitor certaverat ostro. *Coccum Hispanicum* laudat miles, eoque vestiri expetebat; Eadem tellure *quæsitus nitor ostro certabat*, id est minium. Petronius *nitorum* absolute de minio dixit, quia inter colores pretiosos, & quos Græci *αἰθέρας*, floridos vocant.

1. *Numida crustas*] Senec. Epist. lxxxvi. *Pamper sibi videtur ac sordidus, nisi parietes magni & pretiosi orbibus resfulserint, nisi Alexandrina marmora Numidici crustis distincta sint, nisi illi undique operosa & in modum pictura variegata circumlitio prætententur.* *Numida crustas*, id est, marmora, hinc *crustæ marmoreæ* l. xvij § *qua tabul. π. de action. Empt. Plin. l. xxxvi, c. vi. Sidon. l. ii Ep. ii. Iam si marmora inquiras, non illic Paros, Charistos, Proconissos, Phryges, Numida, Spartiata, rupium variatarum posuere crustas.* S. A. Gabbema.

2. *Nova vellera Seres*] Senec. Tragicus Thyeste:

Seres vellere nobiles.

Lanuginem quandam Seres petebant, ex arboribus, quam postea nentes *Sericum*, sic ab illis denominatum, conficiebant. Vide Amm. Marcell. lib. xxi i i, ubi latius de *serici confectura*. Puto *nova* Petronio vocari, quæ Senecæ coevo scriptori, *actu distincta*, tunc primum beatioribus inventa. Id autem dubium non est, primitus *sericum* arboribus depecti; *byssum* verò instar lini è terra edii; *bombycinum* à vermiculis gigni. Goussalins. Errat procul dubio *sericum* *bombycino* contradistinguendo. Vid. Ildorus l. 19, c. 27; & Scalig. Exerc. 158 adv. Cardan.

3. *Atque Arabum populus sua dissipaverat*

Ecce alia clades, & laesa vulnera pacis.

² Queritur in sylvis Mauris fera: & ultimus ³ Ammon
Afrorum excutitur. ne desit bellua dente,

⁴ Ad mortes preciosa suas, premit advena classes
Tigris, & aurata gradiens vectatur in aula,

⁶ Vt bibat humanum populo plaudente cruorem.
Heu pudet effari, perituraeque prodere fata!

⁷ Persarum ritu male pubescentibus annis

Subri-

liaverat arva] Vt Romam frutices a-
romaticos, ac odores mitteret. S. A.
Gabbema.

1. laesa vulnera pacis] Elegantissi-
mè. Sic Claudian. *vulnere fama*. Barth.
n. 1972. Erhardus. Barthius hic: *laesa*, q.
constupratz. Tertullian. in Sodomā:
— *laesum Sodomus amittere sexum*.

2. Queritur in sylvis Mauris fera] Editio Lugdunensis *Mauri*. aliquan-
tò rectius, nisi fallor: ut sit Enalla-
ge numerorum, in *sylvis Mauri*, pro
Maurorum, & Mauritaniz. Potest
etiam legi, *Mauro*, tertio casu, pro
quiritur à Mauro venatore. Vel in
sylvis Mauris, *Maura sylva*. ut apud
Horat. *Maura jacula*, *Mauri angues*,
& *Maura unda*. Nam de venatione
leonum hic Petronium loqui, ea
quæ de tigride subjicit facile fidem
fecerint. In Mauritania multi & ma-
gni leones. Ch. Richardus.

3. Ammon Afrorum] pro Libya,
ubi Iupiter Ammon vel Hammon ab
arenis sic dictus colebatur: *ἀμμή* &
quippe Græcis *sabulum*, *arena*. Libya
autem inter quaternas pars Africæ
penultima, versus oceanum Æthio-
picum. olim excepta Carthaginensi
regione, tota Africa Libya audiit.
Mauritania seu *Mauri* qui præcesse-
runt, pars sunt Barbariz juxta ocea-
num Atlanticum, & fretum Gadita-
num. Barbaria primus quadrans A-
fricæ, Numidarum quos etiam ha-
buimus secundus, quartum Nigrita-
rum terra sibi vendicar. Iuxta ho-

diernam distributionem. Car. Steph.

4. Ad mortes &c.] Hic repete quæ
paulò antè ad verba *Assyria concham*,
in fine ibi collationis 11 versuum, ex
Palmerio, Doufa, & Anonymo ad-
ducta.

5. aurata gradiens vectatur in aula]
Aurata aulam, claustrum aut ca-
veam interpretor, quibds advehi fe-
rez consueverant. non ineptè, quum
claustra illa, quasi *ὑπαὶσσοι* sint &
subdialia, quæ loca Homero sæpius
aula propriè nuncupantur, ut Rho-
diginus fusè observavit, lib. xii. Fer-
rez & ligneæ primitus eæ caveæ fue-
re, sed postea inaurari coeptæ sub pro-
fusis admodum principibus, potissi-
mum Nerone. *Gonsalvus*. Adi & Pom-
ponium Sabinum in Cirin Virg.
Gabbema.

6. Vt bibat humanum, &c.] Imi-
tatus est Prudentius:

*Funditur humanus Latiali in munera
sanguis.*

Salvian. l. vi. In spectaculo primum deli-
tiarum genus est, mori homines, impleri fo-
rarum alvos humani carnibds, cum cir-
cumstantium voluptate. Gabbema.

7. Persarum ritu] Persarum mos
pueris virilitatem exsecare formâ
præcipue cæteris antecedentibus. Se-
miramidis illud inventum est, ut re-
fert Ammian. lib. xiv. c. xvii: Clau-
dian. lib. i in Eutrop. Domitianus
hoc primus prohibuit, ut ex Stat.
Sylv. lib. iii de Coma Eatin. patet.
Gabbema. Claudianus:

D d 3

— sen

Subripuere ¹ viros ; exsectaque ² viscera ferro
In venerem fregere : atque ut fuga mobilis avi
Circumscripta mora properantes differat annos.

³ Querit se natura, nec invenit. omnibus ergo

⁴ Scorta placent, ⁵ fractique enervi corpore gressus ,

⁶ Et laxi crines, & tot nova nomina vestis ,

⁷ Quaeque virum querunt. ⁸ Ecce Afris eruta terris

Citrea

— seu prima Semiramis afra

Affrius mentita virum , ne vocis acuta
Mollities , laevaeque gona se prodere pos-
sent ;

Hos sibi conjunxit similes ; seu Persica
ferro

Luxuriae vetuit nasci lanuginis um-
bram. I. à Wouweren.

1. viros] Genitalia. Catull. Carm.
de Berecynthia & Aty :

Itaque ut relicta sensit sibi membra sine
viro.

Sic Arnob. vir pro crepundiis illis
Pyrgopoliniczis. Gabbema. Arnobius
L. 1. Attyr spoliatus virò. lib. 5. Attyr
virum sibi abstulit. Graecis hoc av-
dègripur & (evirare). Wouweren.

2. viscera] id est, testiculos. Dicit
id quod in Notis Gratioli Epidauri-
tz legitur ; A. T. A. adulescentis testi-
culos abscondit. S. A. Gabbema.

3. Querit se natura] Huc spectat
capitalis illa legis poena Constantio
& Constante auctoribus perlata :
Cum vir nubit in faminam viru porrectu-
ram quid cupiatur , ubi sexus perdidit lo-
cum ? ubi scelus est id quod non proficit
scire ? ubi Venus mutatur in alteram for-
mam ? ubi amor queritur nec invenitur ?
Ex Durant. Casellio in l. cum vir
pubit ; C. ad L. Iul. de adult. I.
Doufa.

4. Scorta] Adolefcentes exsecti.
Gabbem.

5. fractique enervi corpore gressus]
Salvian. lib. 5 de Provid. Cum mulie-
brem habitum viri sumerent , & magis
quam mulieres gradum frangerent. Hie-
ron. ad Rust. Qui gradum mollius inco-

dendo frangunt , tamquam ferrent sacra
Iunoni , ut Juvenalis & alii ludant. Ci-
cer. lib. 1 de Officiis scribit , esse fi-
miles pomparum ferculis. Marinus Nea-
pol. putat etiam animi rationem ex
incessu colligi. Vnde & Sallust. de
Catil. Cujus incessus modo citus , modo
tardus. Ita nobis Iulianum describit
Gregorius Theologus : & Cicero de
Antonianis in XIII Phil. Io. Alex.
Brafican.

6. Et laxi crines] Pro quo ego flu-
xi , lubenter reposuerim ad illud
Martial. accommodandum :

— Mollesque flagellens

Colla coma. — vel certe lixi rescri-
bendum , id est , lixivio (quam can-
sticam seu Batavae spumam idem poë-
ta appellat) loti atque imbuti cri-
nes. Verbi causa :

Et mutat Latias spuma Batava comas.
Nisi si tamen , laxos , pro solutis in-
terpretari malimus. Densa. Cicero di-
cere solebat de Cæsare , se quò mi-
nus crederet eum ad tyrannidem ad-
spirare , adduci capillorum molliter
fluentium argumentò. Petron. quo-
que crines laxos inter luxus titulos re-
censet. Idem MS.

7. Quaeque virum querunt] Quem
videbant mollem , visu , ore , vesti-
tu , de eo dicebant , Hic virum querit.
Idem olim de Pompeio M. dictum ,
qui cum omni corporis habitu & in-
cessu molliem præferret , hoc effu-
gere non potuit. Ita enim à Cinna
poëta perstrictus fuit :

Fasciâ qui crura tegit , digito caput
ung

Scalpit,

*Citrea mensa, ' greges servorum, ostrumque remidens
Ponitur, ' ac maculis imitatur vilibus aurum,
Que turbant ' censum. ' hostile ac male nobile ' lignum*

Turba

*Scalpit: quid credas hunc sibi velle?
virum, Scaliger F.*

8. *Ece Afris eruta terris Citrea mensa*] Sic mei editi omnes. Doufa ad Tornesi: c. M. *Aurea m.* hoc quidem etiam in c. Tragur. later in *Antea* (Aurea) m. sed non placet propter sequens *imitatur* (c. Tragur. *mutatur* quomodo & Doufa c. M.) *aurum*. Quamquam Chr. Richardus juxta Plantin. edit. legere suadeat: *ac maculis* (ipsi, Pario lapide) *mutatur* (permutatur) *vilibus aurum*. Martial. l. 14 Epigr. 89, cujus lemma: *Mensa citrea*.

*Accipe felices Atlantica munera silvas,
Aurea qui dederit dona minora dabit?* Videndus Rader. ad

Martial. lib. 12 Epigr. 54; & lib. 14 Epigr. 79. Erhardus. *Mensas* è citro intelligit ex Mauritania Africæ regione magno precio Romam adlatas: quæ & eburneis pedibus fulciabantur. Martial. lib. 11 Ep. xliii: lib. 1x Ep. xxi. Non hic prætereundum est quod de Seneca Philos. tradit Dio lib. lxi. Quingentos nimirum tripodas ipsum habuisse de ligno cedrino, pedibus eburneis suffultos, similes prorsus & pares inter se, super quibus epulari consueverat. Singulorum pretium ex Tertull. lib. de Pallio c. v. cognoscere licet. *Adige cantu rem ambitioni, quæ M. Tullius quingentis milibus nummum orbem Citriensis, quæ bis tantum Afrinus Gallus pro mensa ejusdem Mauritania numerat.* Gonsalvus. *Quingenta nummorum millia*, seu quingenta festeriâ millia (quod idem) quibus una Tullii *mensa citrea* constitit, efficiunt Philippicos 12500. Ex hujus quingenties summæ cumulatione apparebit, qualis Seneca præco frugalitatis & paupertatis fuerit, & tantumnon qualis philosophus? vix suo modò prurigi-

noso Eumolpo nostrò melior. Talem Præceptorem, quidni Deus per talem Discipulum (Nexonem) castigarit.

1. *greges servorum*] Plinius *legiones* vocavit; *agmina* Ammianus lib. xiv; Seneca *turbam*, Consol. ad Helv. Sed quid mirum, si unus Pedanius Secundus *quingentos servos* habuerit domi, testante Cornelio Tacit. lib. xiv Ann. imò *millenos* plurimi. Sed ut mireris semel audi Athenæum l. vi. *Μυριάς καὶ διαμυριάς (αἰκίας) ἢ ἐπὶ πλείους ἢ πεντακίδας κίχτιωνται σὺν ἐπὶ ὡσεύδους ἢ ὡσπερ ὁ ἦ Εὐδαίμων ζῶντες Νικίας ἀλλ' οἱ πλείους ἦ Φωμαίων συμωσείωνος ἔχουσι τὰς πλείους.* Decem, imò viginti mille, & plures quoque servos habent, non quæstus causa, ut ille Græcorum ditissimus Nicias, sed plerisque in publicum comitantes. Petronii locus hic haud dubitanter de pueris in triclinio ministrantibus capiendus. I. A. Gonsalvus.

2. *ac maculis imitatur vilibus aurum*] Aliter quàm reliqui Interpretes hunc explicat locum Gonsalvus, quem refutat Cl. Gronovius lib. 111 Observ. c. xi. *Gabbema. maculis.* Seneca de Tranquill. cap. 1. *Placet ministrar incultus, & mensa non varietate macularum conspicua.* Wouweren. Sed is legi vult, *a maculis mutatur vilibus aurum.*

3. *censum*] Totazf. R. Herm. c. Tragur. *sensum*. reliqui, *censum*. Doufa MS. *Qua sensum trahat h. a. m. n. l.* c. MS.

4. *hostile*] id est, peregrinum. Et *hostem* antiqui vocarunt quem nos hospitem; Ennius de Scipione Africano:

Hic est ille situs cui nemo civæ neque hostis

Quiriv pro fustis reddere opera pro-
nium.

D d 4

Ln

*Turba sepulta mero circumvenit : omniaque¹ orbia
Præmia,² conceptis miles vagus³ extruit armis.*

⁴ *Ingeniosa gula est. Siculo scærus aquore mersus*

⁵ *Ad mensam virus perducitur, inque⁶ Lucrinis*

Eruta litoribus⁷ vendunt conchylia cœnas,

Vt renovent per damna famem, jam⁸ Phasidos unda

Orbata est avibus : mutoque in litore⁹ tantum

Sola desertis adspirant frondibus aura,

Nec minor¹⁰ in campo furor est, emptique Quirites

Ad prædam¹¹ strepitumque lucri suffragia vertunt.

Venalis

In sacris resolutoriis dicebatur : H O -
S T I S . V I N C T U S . M U L I E R
V I R G O . E X E S T O . Et hosticus, id
est peregrinus Plaut. in Milit. Ian.
Laurentberg.

5. lignum] Seneca de Benef. Video
istic mensas ac lignum æstimatum senatorio
censu. Terrull. de Pallio: Hec quan-
tis facultatibus æstimare lignæ macu-
las? I. à Wouweren.

1. orhis Præmia] Sulpician.

Omnia bellorum terræ quasita marisque
Præmia, Fr. Pithæus.

2. conceptis] Omnes quotquot a-
liæ adfunt editiones, quarum 3, quas
inter (uti constat) Tornæsi, Dou-
sz, &c. Tornæsi. autem complectitur
& Stephani, insuper & c. Tragur. habent
corruptis.

3. extruit] M. c. esurit. rectè. Dou-
sa MS.

4. Ingeniosa gula est] Martial. l. 13
de gallina altæi: — pascitur in tenebris
Ingeniosa gula est. — Fr. Pithæus.

5. Ad mensam virus perducitur] De
mullo Seneca l. 11 Nar. Quæst. Parum
videtur recens nullus, nisi qui in convivio
maris emariatur. Ejus rationem Plinius
reddidit l. 11, c. xvii. S. A. Gabbana.

6. Lucrinis Eruta litoribus conchylia]
E lacu Lucrino, qui in Campania
est. Erythrei, &c. quorundam alio-
rum sententiâ, Lucrinus lacus mare
mortuum appellatur, unde fereban-
tur ostrea nobilissimæ, quæ hic con-

chylia vocat; lautorum mensæ appo-
nebantur. Martial. l. 13 Epigr. 77.

Ebria Bajano veni modo concha Lucrinis;
Nobile nunc sitio luxuriosa garum,
Rader, ad Mart. Ge. Erhardus.

7. vendunt conchylia cœnas] Totarum
cœnarum pretiis conchylia compa-
rantur. mira est phrasis. Ga. Barthius.

8. Phasidos unda] Phasis Colchidis
flumen ingens, & omnium Ponti
amniū clarissimus. Gloss. Petron. Un-
da, proprie est aqua globata, quales
fluctus. Hic synecdochè generis, aut
materiz, pro aqua.

9. tantum] cantum. Meller. Lepi-
dè; aura adspirant cantum frondibus. Lu-
cretius quoque canere ait sylvas, eod.
modo Virgil. loqui sylvas; itemque
Catullus, loquentem sape sibilum edidis
coma. Et mox Arbitrè:

Mollia discordi strepitu virgulta lo-
quuntur. Doussa MS.

10. in campo] Martio ubi Comitia
æmulatur Lucanum, apud quem am-
bitiosæ querelæ de suffragiis corru-
ptis lib. 1 Phars. Ga. Barthius.

11. strepitumque lucri] crepitumque
lucri. Quanto enim varius est, crepa-
re pecuniam sive lucrum, quàm strepere.
tamen de hoc nihil scio, nisi nescio:
ita omnibus Petronii locis, strepitum
invenio, ubi meæ aures crepitum re-
quirebant. Itaque nihil ferè in his
notis aliud crepo. Anonym. MS. Ita
quidem est, strepitum hic accipi posse
imò

Venalis populus, ' venalis curia Patrum.

*Est favor in precio, senibus quoque ' libera virtus
Exciderat, ' sparsisque opibus conversa ' potestas ,
Ipsaque majestas auro corrupta jacebat.*

' Pellitur à populo ' victus Cato : tristior ille est ,

Qui vicit , ' fascesque pudet rapuisse Catoni.

Namque hoc ' dedecus est populi, ' morumque ruina.

Non homo pulsus erat ; sed in uno victa potestas ,

Romanumque decus. quare tam perditæ Roma

10 Ipsa sui merces erat, & sine vindice præda.

Præter-

imò debere pro rumore , aut indicio verborum; sed tamen mens nostri Anonymi, potuisse metaphoram ex re ipsa duci, & si quid video, eleganter.

1. *venalis curia Patrum*] pecuniarum causa omnia conceduntur. Nam si quis pecuniosus à Senatu aliquid optat, pecuniam senatoribus exhibendo, statim quod vult consequitur. Hinc M. Cato apud Sallustium in Catil. *pecunia servitis*. Ibid. *Quibus omnia honesta atque inhonesta comparare mos erat* : id est, qui per fas & nefas pecuniam comparare studebant. Ipse quoque Petronius supra :

Quid faciam leges, ubi sola pecunia regnat? &c. Gilbert. Cognatus in Adag. *omnia venalia habet*. vide eund. de Rom. Curia venalitate in Adagio :

Prostat & in quaestum pro meretrice sedet. Apud Iac. Magni Sopholog. lib. 5, cap. 3; & lib. 8, c. 6 legitur, *curia primum*. mendose. Ge. Erhardus.

2. *libera virtus*] Libertas. Sic provida virtus pro prudentia apud Prudentium Pſyehom. Ga. Barthius.

3. *sparsisque opibus*] f. *partisque o.* Anonym. MS. *sparsisque o.* Vid. Florum lib. 3, c. 12. Barth.

4. *potestas*] Magistratus. Claudian. — *potestates priscae discriminat ordo.* Id. Barth.

5. *Pellitur à populo victus Cato*] Szpius id contigit Catoni publicæ ergo

tuendæ libertatis. Insignior verò & effrenatior tum planè fuit seditioforum audacia, quum Metellum Tribunum plebis legem promulgantem, cujus summa erat, ut Pompeio ab Asia cum magno exercitu in Italiam venire permitteretur : inlustrum illo prætextu, nempe ut urbem à Catilina in periculum conjectam servaret, animus verò ejusdem Merelli esset, ut Principatus, ac Resp. in manus Pompeio traderentur, acriter aspernatus est. I. A. Gonsalvus.

6. *victus Cato : tristior ille est, qui vicit*] Cadmæ isthæ victoria fuit, de qua Plut. *ἡ δὲ πικρὸν ἀπαρχὴν* [de Lib. educat. potius *ἡ δὲ φιλαδελφίας, de Fraternali amore*]. ac postea Paræmiographi. Mirifice autem Petronio faciem prætulit Aristenetus, lib. 11 Ep. vi. Idem.

7. *fascesque pudet rapuisse Catoni*] Bis enim repulsam tulit Cato, scil. in petitione Prætoris, quum ei prælatus Vatinius; & in Consulari. S. A. Gabbema.

8. *dedecus est populi*] Tornæf. al. *dedecori populo*. Vbi Doula: sic & c. M. Ita & c. Tragur.

9. *morum ruina*] Salvianus lib. 6. *Nonne in civitate eadem & rerum ruina & morum?* Barthius.

10. *Ipsa sui merces erat*] Sallust. Orat. Lepidi: *plebis innoxia patrias sedes occupavere pauci satellites, mercedem seculum.*

D d 5

Præterea ¹ *gemino deprensam gurgite prædam*
² *Fenoris ingluviæ, ³ usque exederat æris.*
⁴ *Nulla est certa domus, nullum sine pignore corpus :*
Sed veluti tabes tacitis concepta medullis
Intra membra furens ⁵ hirs latrantibus errat.

Arma

lerum. Barthius. Florus lib. 3. Et misera Resp. in exitium suum merces erat. Fr. Pithœus.

1. *gemino deprensam gurgite*] Quænam maria *geminum gurgitem* hic Petron. adpellat? an ea, quæ Florus in Civili hoc bello *Intestinum*, & *Externum*, hoc est, *Mediterraneum*, & *Oceanum*? illud Plinio & *Internum*, Straboni *Εἴρος*; hocce *Externus* Lucano, *Εὐρώς* Ptolemæo. An illa quæ sub nominibus *Superi* & *Inferi* extiterunt? Ita indignantur *Adriaticum* & *Tyrrhenum*. An denique Geographi illi adfertiens Græcorum, universum, quantum maris est toto in orbe bifariam dividendum, sub *gemini gurgitis* adpellatione integrum Thetidos Neptunique vastum imperium voluit subintelligi? Docti viderint. *Gonfalius* *gemino deprensam gurgite prædam*. Metaphora ex re traducta, in mari periclitantibus convenientissima Doufa Præcidan. pro Catullo, cap. 6. *gemino gurgite*, i. avaritia & prodigalitate seu luxu. Vide de his Romanis Sallust. in Catil. & Jugurth. Lucan. lib. 3, & 7: alios, quos allegat P. Brofsius Animadvers. in Cæliodorus. lib. 12 epist. 39. Erhardus. Sensus esset, *Præterea—æris*: iam ferè fenus matrem (avaritiam) & filiam (prodigalitem), (illam per hanc, pessum dederat.

2. *Fenoris ingluviæ* &c.] M. Cato in Orat. de actionibus apud populum: *Facite vobis in mentem veniat, Quirites, ex ære alieno in hac civitate, & in aliis omnibus, propter diem atque fenus sapissimum discordiam fuisse*. Sallust. firmat. 1. Histor. Inventum sanè constat optimatum viriò atque culpâ

Cùm enim penes hos, urbis agrique Romani essent divitiæ, servili imperiò patres plebem exercere, de vita atque tergo, regio more consuleret, & agrò pelleire, ac cæteris expertibus, soli in imperio agere. Plebs inops, atque indiga, semper ære alieno obrui. Inde turbines Romæ spississimi, & spurcissimi: & sæpe compositi, sæpe renascentes. Inde secessus in Aventinum, inde Tribunicii tumultus. Lucillius ita de isto malo:

Sublatus pudor, omni⁹ licentia, fenus⁹ refertur. Et alibi:

Cætera contemnitis, & in usura omnia ponitis.

— *Stultis nihil est satis omnia cum sint.* Et idem, ut notes fenus in ditioribus:

Lucin⁹ Cotta senex, Crassi pater, hujus⁹ Panati,

Magnus trico fuit nummarius⁹, solvere nulli

Lentus. — S. A. Gabbema.

3. *usus*] Notandum pro *usura*. Obtinere enim locum fructuum usuræ. l. 34 ff. de Usur. Ga. Barthius.

4. *Nulla est certa domus*] Diductio præmissi gurgitis, & agendi feneratorum modus. Barthius: Nullius domus certum dominium, feneratoribus omnia obtinentibus.

5. *hirs latrantibus*] Sic & edit. Frelon. Tornæf. reliqui, una cum e Tragur. curis l. Erhardus: *curis latr.* loquitur de Romanæ, juventutis effusione & ære alieno, nulli ajens, patrimonium suum relictum, sed ut talem æs alienum in omnes defluxisset. Itaque commodius legeretur, *hirs latrantibus*. Notum enim est *hirs* esse

- Arma placent miseris, detritaque commoda luxu
Vulneribus reparantur. inops audacia tuta est.*
² *Hoc mersam caeno Romam, somnoque jacentem
Quæ poterant artes sana ratione movere,
Ni furor, & bellum, ferroque excita libido?*
³ *Tres tulerat Fortuna Duces, quos obruit omnis
Armorum strue diversa & feralis Enyo.*
⁴ *Crassum Parthus habet, Lybico jacet equore Magnus,*

¹ *Iulius*

esse intestinum jejunum, quod ut inane & vacuum semper est: ita isti gumiz satiabantur numquam, sed hiabant luxu & avaritiâ semper. semper autem famelicorum intestina à bonis scriptoribus crepare aut latrare dicuntur. *Gviljelmus. Plaut. Q. in Mostell. c. 4.*

1. *inops audacia tuta est*] Sallust. *Semper in civitate, quibus opes nulla sunt boni invident, malos extollunt: vetera odere, nova expetunt: odiù suarum rerum mutari omnia student: turba atque seditionibus sine cura aluntur, quoniam egestas facile habetur sine damno. Doufa. inops a. t. e. Exemplum apud Horatium lib. 2. Epist. 2. Barthius. inops aud. t. e. proverbialiter. Idem alio loco:*

Quisquis inops peccat minor est reus.--- Cognatus in Adagior. sylloge. Gc. Erhardus.

2. *Hoc mersam caeno R.*] Florus: *Ille opes atque divitiis, afflixere seculi mores; mersamque vitiis suis quasi sentinâ Remp. pessumdedere. Fr. Pithœus.*

3. *Tres tulerat Fortuna Duces*] Sic omnes, etiam c. Tragur. Doufa in Prædican. c. xii. In membranaceo codice: *Tres dederat fortuna Duces*, li- quido referebatur. A sequentium vero versuum argutia Martialis noster Epigrammatis unius acumen, quod magni Pompeji, ejusque filiorum manibus imputandum censuit, mutatus videri potest, nimirum: *Pompejos juvenes Asia, atque Europa &c. quod referetur paulo post. Subjungit Doufa hæc memoranda unde de*

zate Petronii statuere liceat. Quid mirum verò? (inquit) qui vel acutissimum hemistichium illud ex hoc ipso poemate ad alterius item epigrammatis conclusionem transcripserat sibi:

Ingenio/ga gula est.

Alterum præterea quoddam à D. Hieronymo, in epist. ad Demetriad. de virginitate servanda, Arbitro, non Martiali auctori condonatum:

Non bene olet, qui bene semper det.

Quem tamen versum nulla sui parte minutum, aut immutatum, apud Martialem reperias etiamnum hodie lib. ii Epigr. xii. Gabbema: *Florus in bello civili: Fortè tum Crassus, genere, divitiis, dignitate florebat: vellet tamen auctiores opes. Cæsar eloquentiâ & spiritu, & jam Consulatu adlevabatur. Pompejus tamen super utrumque eminebat. Sic igitur Cæsare dignitatem comparare, Crasso augere, Pompejo retinere cupientibus, omnibusque pariter potentia cupidus de invadenda Republica facile convenit. Ergo quum mutui viribus in suum quisque decus niteretur, Galliam Cæsar invadit, Crassus Asiam, Pompejus Hispaniam, tres maximos exercitus: & jam sic orbis imperium societas trium Principum occupatur.*

4. *ferali Enyo*] Latinis Bellona, Dea belli, & Martis Aurigatrix Virgilio: *sic civili belli Enyo Mart. lib. vi Epigr. xxxii: sic navalium Mart. In Amphith. ep. xxiv. S. A. Gabbema.*

5. *Crassum Parthus habet*] De M. Crasso interitu sic Obsequens: *Annò Vr-*

- ¹ *Iulius ingrata[m] perfudit sanguine Romam.
Et, quasi non posset tot tellus ferre sepulcra,*
² *Divisit cineres. hos gloria reddit honores.
Est locus exciso penitus demersus hiatu,*
³ *Parthenopen inter magnæque Dicarchidos arva,*

⁴ *Cocytæ*

bis DCC, G. DOMITIO & APPIO CLAUDIO COSS. M. Crassus ad Parthos profectus, quum Eufratem transiret, multa prodigia neglexit. Quum etiam coorta tempestas, signifero signum ereptum mersisset gurgite, & offendenti nimborum caligine prohiberentur transire, pertinaciter perseverans cum filio, & exercitu interiiit. S. A. Gabbema.

6. *Libycæ jacet aquore Magnus*] M. Pompejus in Ægypto occisus. Equor Libycum vocat abusive Ægyptium pelagus, quia vicina hæc maria. In Pelusiaco litore, ait Florus, fuisse trucidatum. hoc est, juxta Pelusium Ægypti civitatem, sed antequam in terram exscenderet. Cædem ejus scripsere Plut. Dio, Patercul. Lucanus, alii. Funus ex Appiani lib. 11 Bell. Civ. lubet referre: *Pompei caput per ministros Photini resectum, servatum est in adventum Caesaris, expectatione maximi premii. Sed ille nefarium scelus pro merito ultus est. Reliquum truncum in litore quidem sepelivit, aggregato exiguo tumulo: cui alius quispiam hanc inscriptionem addidit.* *Pane caret tumulo cui tot modo templa fuerunt.* Gonsalvus. Lucanus lib. 8.

Pompejo raptim tumulum fortuna paravit,

Ne jaceat nullo, vel ne meliore sepulchro.

Petrus Comestor in Scholast. Histor. Pompejus Hircano favens contra Aristobulum, Ierusalem templum obsedit, profanavit, in porticibus equos stabulavit. Vnde numquam postea fuit fortunatus, qui prius erat fortunatissimus, & diu jacuit inhumatus. Adi Iosephum Matthariadem in Antiquit. Iud. & Gotionidem in Epitom. & Conrad.

Thuricensem in Fabulario. Georg. Erhardus.

1. *Iulius ingrata[m] perfudit sanguine Romam*] De Ingrata illa urbe, habemus Paterculii testimonium, simulque fortissimi Ducis lenissimam vocem, II, LVI 2, 1. Laudandum experientia consilium est Pansa atque Hirtii: qui semper pradiixerant Casari, ut principatum armis quæsitum armis teneret. Ille dischtans, mori se quam timeri malle, dum clementiam quam præstiterat expectat, incautus ab ingratis occupatus est. S. A. Gabbema.

2. *Divisit cineres*] In Veterum poetarum Catalectorum l. 1, extant epigraphia Pompejorum, in quorum IV.

— — *Divisa ruina est:*

Vno non potuit tanta jacere solo.

Simile quid Martialis habet librò v Epigr. LXXVI. Gabbema. Martialis lib. 5 Epigr. 71.

Pompejos juvenes Asia, atque Europa, sed ipsum

Terra regit Libyes; si tamen nulla regit.

Quid mirum toto si spargitur orbe? jacere

Vno non poterat tanta ruina loco.

I. Doufa.

3. *Parthenopen inter magnæque Dicarchidos arva*] i. inter Neapolim & Puteolos. Campaniz urbs Puteoli, vicina Neapoli, Dicarchia Silio dicta lib. XII; & hic Petronio Dicarchia: Plinio verò & Festo Dicaarchia colonia. Describit hic Petronius summum Vesuvii montis hiatum. mons ille juxta Dionem Amphitheatri formam refert. Gonsal. Dicarchides arva. Cumarum, MS. Bongarsini glossat. Erhardus. Dicaarchia, Puteoli dicti quòd iustè

- ¹ Fors, cui nulla placet nimium secuta potestas,
 Qua² nova semper amas, & mox possessa relinquis;
 Ecquid Romano sentis te pondere victam?
 Nec posse ulterius perituram extollere molem?
 Ipsa suas vires odit Romana juventus,
 Et quas struxit opes, male sustinet. adspice late
 Luxuriam spoliatorum, &³ censum in damna furentem.
⁴ Aedificant auro, sedesque ad sidera mittunt.
⁵ Expelluntur aqua saxis; mare nascitur arvis;

Et

cum Frisiis commisit Guljelmus IV Hollandorum comes, juxta Staveram, die VII Kal. Oct. M CCC XLV iniretur, fœdus cum Guiljelmo ferire voluerunt Frisii, ac in signum candidi & non fucati animi, ut IV Frisii claritate natalium præ cæteris insigniores Comitum seuto imponerent, ac quaquà versum humeris sustinentium vibraretur, cum sonitu exclamarent: Libera gens & Exercitus, **Н М С Е С Т П О Т Е С Т А С Ф Р И С И Я**. Quem morem à priscis Caninefati- bus usque, quibus teste Tacit. Hist. lib. IV hoc in usu, intemperatum ad- servaverant in illum diem Frisii. *Gabbema*. Suetonius in Claud. *Inruditi- ones de fidei commissis*, quotannis & tan- tum in urbe magistratibus delegari soli- tam, in perpetuum: atque etiam per pro- vincias potestatibus demandavit. Liv. 6 ab urbe: *Et potestate transacta*. loqui- tur de Tribunatu. Sic videmus *potestatem* pro magistratu olim jam dixisse. Et habuimus supra: *potestates priscus discriminat ordo*. Claudian. *potestas* ma- gistratus; in Racematt. Barthius. Hic vero *potestas* absolute sumitur, pro vi & imperio.

1. Fors cui nulla] Fors, Fortuna, Hu- guitioni, Papiz, Balbo, Buttoni. Sed hunc versum totum omisit Scaliger in Catalectis. Erhardus. Nec agnoscit cod. Tragurienlis. isque est cujus in Recensione supra mentio facta. Et suspectus mihi vel propter mox ge- minatum *potestas*.

2. Fors nova semper amans] Græcè: *Ὅς μετέβολαῖς χερσὶν παρθεναῖς τῶν*. Menand. Fr. Pithæus.

3. censum in damna furentem] Sene- ca Epist. 106. Memini quendam fuisse *nebilem Asopi patinam*, in quam quid- quid solet apud lautos diem ducere, propere in *damnum suum popina congeste- rat*. Ga. Barthius.

4. Aedificant auro, sedesque &c.] Auream hic Neronis domum Arbi- trum insectari, palam est, cujus pluri- ma apud Scriptores mentio, Suet. xxxi; Tacit. lib. xv Ann. Plin. lib. xxx, c. 111; lib. xxxvi, c. xv. *Gabbema*. Senec. lib. 2 Controv. *Sedes ipsas in tantum exstruxere, ut domus ad usum & munimentum parata, sint nunc periculo non præsidio, tanta altitudo adificiorum est*, &c. Io. à Wouweren.

5. Expelluntur aqua saxis, &c.] Puto primum hemistichium delirium Ne- ronis designare, sic proditum in xv Ann. à Cornelio, quum de Urbis restauratione agit post Neronis in- cendium: *Ruderi accipiendo Hostienses paludes destinabat, utrique nares qua frum- mentum Tiberi subvectassent, omnia rudo- re decurrerent*. Hemistichion verò al- terum plura ejus admiranda opera, quæ refert Tranquillus c. xxxi. pri- mum ubi de insana ejus domo loqui- tur: *Item stagnum mari inftar, circum- septum adificiis ad urbium speciem*. &c. mox: *Præterea inchoabas piscinam à Mi- seno ad Avernum lacum, contestam, por- ticibus*

Es' *permutata rerum statione rebellant.*
 En etiam mea regna petunt. *perfossa dehiscit*
Molibus ² *insanis tellus, jam montibus haustis*
Antra gemunt : & ³ *dum varios lapis invenit usus,*
Inferni manes ⁴ *cælum sperare jubentur.*
Quare age, ⁵ *Fors, muta pacatum in praelia vultum*
Romanoque cie, ac nostris da funera regnis.
Lam pridem nullo ⁶ *perfundimus ora cruore,*

Nec

ticihus conclusam, quò quidquid totius Ba-
ji calidarum esset, commutaretur. Fossam
ab Averno Hostiam usque, ut navibus,
nec tamen mari iretur, longitudinis per
miliaria &c. Rebellant igitur aqua &
arva. Gonfalius. aqua faxis. Ad vi-
vum Papinianus 1 Sylv. 3. Barthius.
mare nascitur arvis. Sen. 5 Controv.
Ajunt in summis culminibus mentita ne-
mora, & navigabilium piscinarum freta.
Idem.

1. *mutata rerum statione*] contra
 naturam. Sen. Ep. 123. *Idem Ga. Bar-*
thius.

2. *insanis*] Vsq̃ue ad miraculum
 magnis. Vide Calaubon. ad Athen.
 13, 5. *Idem.*

3. *dum varios lapis invenit usus, In-*
ferni manes &c.] Tornæsius: *dum va-*
rius (al. varios) lapis inv. usum (al. usus),
Inferni m. Tragur. c. dum varius (i. va-
rius) lapis i. usum I. m. Erhardus: Leg.
Parus lapis inv. usus. Palmer. in Spici-
leg. Imò leg. varius lapis, ut ap. Ho-
rat. lib. 2 Sat. 4. ubi malè Glareanus
& Erasmus Parus substituunt. Douša
Comm. in Horat. varius lapis, mar-
mor quod est varii coloris. Vitruv.
lib. 7, c. 7. Ex eo antiqui qui initia ex-
positionibus instituerunt, imitati sunt pri-
mum crustarum marmorearum varieta-
tes. Savaro ad Sidon. lib. 1 Ep. 2. Po-
test tamen & vulgata lectio non in-
commode retineri. Ait Pluto: dum
lapidibus, quorum cottidie novos
usus inveniunt, & novis inventioni-
bis adhibent, credendis & eruendis

montes & valles excavantur, metue-
re se ne terra penitus excisa ac inferis
apertis animæ inclusæ evolent & ad
cælum tendant.

4. *cælum sperare jubentur*] pro spe-
 rant. Est enim hoc verbum nonnun-
 quam cum actione conjunctum. Iu-
 ven. Satyr. 6.

— *minus ergo nocens erit Agrippina*
Boletus: siquidem unius praeordia
prestit

Ille senis, tremulumque caput descen-
dere jussit

In cælum. h. e. coëgit Claudium
 mori: Virgil. 2 Æneid.

Hectoris ad tumulum Troja sub mani-
bis altis

Iussa mori. — h. e. jussu occisa. Est
 autem Hebraismus, de quo multa
 Castalio Annotat. ad Ps. 138. Erhar-
 dus. Tornæsius & c. Tragur. pro juben-
 tur habent *fatentur*, ille tamen: al.
jubentur.

5. *Fors*] *Fors Fortuna*, à plerisque
Fortis Fortuna adpellatur; non rectè. à
 Servio Tullio consecrata est, qui ei
 primus ædem fecit extra urbem in
 ripa Tiberis: quam bello Hetruscò,
 vel auxit, vel restituit Carvilius, mul-
 tòque pòst Claudius Tiberius Imp.
 Hanc Deam colebant qui sine arte
 aliqua vivebant. Vid. Donatum in
 Ter. Phorm. & in eundem Georg.
 Fabric. & hujus Romam, cap. 1x.
Rosinus.

6. *perfundimus*] Sic omnes, etiam
 c. Tragur. Douša: c. *M. perfundimus.*

1. *Tif-*

Nec mea¹ Tisiphone sitientes perluit artus
 Ex quo² Syllanus bibit ensis, horrida tellus
 Extulit in lucem³ nutritas sanguine fruges.

Hec ubi dicta dedit, ⁴ dextra conjungere dextram
 Conatus, rupto tellurem solvit biatu.

Tum Fortuna levi defudit pectore voces :

† O genitor, cui Cocyti penetralia parent.

Si modo vera mihi fas est impune profari,

Vota tibi cedent. nec enim⁶ minor ira rebellat

Pectore in hoc, leviorve exurit flamma medullas.

Omnia, quæ tribui⁷ Romanis arcibus, odi ;

Muneribusque meis irascor : destruet istas

Idem, qui posuit, moles Dous & mihi cordi

Quippe cremare viros, & sanguine pascere luxum.

† Fortuna.

¹ Cerno.

1. Tisiphone] una ex Furiis à ple-
 ændis cordibus sic dicta. Gloss. Petron.
 Furiz autem 3 : Aleæto, Tisiphone, &
 Megæra.

2. Syllanus ensis] Senec. lib. 1 de
 Clement. Sylla cum in vicino ad adem
 Bellona sedens exaudisset conclamationem
 tot militum sub gladio gementium, exter-
 rito Senatu ; hoc agamus, inquit, Patres
 conscripti : seditiosi pauculi meo jussu oc-
 ciduntur. Hic non est mentitus ; pauci Syl-
 la videbantur, &c. Gabbema. Sylla ex
 antiqua Scipionum familia, flagitia
 adolescentiz Quæstor exiit. Græcè
 & Lat. bene doctus : fortis ac felix.
 Dictator effectus ira Remp. oppressit,
 ut nemo illo invito, nec bona, nec
 patriam, nec vitam retinere potue-
 rit. Periit constituta Rep. deposita-
 que Dictaturâ morbo pediculari. Sal-
 lustius, Cicero (in Verr.), Plutarchus,
 alii. Sed ultimam in ensis produ-
 ctam, qua ratione excusabimus ? Vi-
 deo demum alias edit. subungere
 &, quod Gabbem. omisit.

3. nutritas sanguine fruges] Eruditif-
 sime dictum. Servius in Virg. lib. XII.
 & diis communibus aras gratamineas. Mar-

ti gramen est factum, quod secundum Plin-
 ium ex humano cruore procreatur, &c.
 Est apud Plinium lib. II, c. LXIII : &
 alibi. Meminit & Apulejus lib. de
 Herb. & Leontius Mythographus.
 Io. Al. Brasicanus.

4. dextra conjungere dextram Con-
 atus] Tacit. Ann. lib. II. Juravere ami-
 ci dextram contingentes. Cic. lib. V in
 Verr. vide Hansenium de Inrejurando,
 c. ix. S. A. Gabbema.

5. Vota tibi cedent] i. e. evenient
 quæ vovisti. Doufa P.

6. minor ira rebellat] L. rebellat. De-
 finire voluisse videtur iram. Est enim
 ea fretum (fervorem dicunt, sive re-
 bullitionem) sanguinis circa cor. Pal-
 mer. Ex observat. Varior. Quid si re-
 bullit ? quod non metuam in textum
 recipere. Ge. Erhardus.

7. Romanis arcibus] Romæ suppli-
 cia :

In freta Sicania & Carthaginiis exiit
 arces. (Sulpicia)

Barthius. Leg. artibus. Putsch. & Pflu-
 gius. Erhardus. Sed frustra ; præstat
 arcibus : sequitur enim, moles istas de-
 struet qui posuit.

1. Cerno

1. Cerno equidem gemina jam stratos morte Philippus,
 2. Thessaliaque rogos, & funera gentis Ibero:
 3. Et Lybia cerno, & tua Nile gementia clostra.
 Iam fragor armorum trepidantes personat aures,
 4. Aethiacosque sinus, & Appollinis arma timentes.
 Pande age terrarum sitientia regna tuarum,
 Atque animas arcesse novas: Vix navita Porthmencus

Sufficiet

1. Cerno equidem] Enthusiasmus poeticus. Stat. 1. Achill.

-- video jam mille carinis

Aegum Ioniumque premi. --

Et Horat. 1. Carm. 15. Ga. Barthius.

2. gemina jam stratos morte Philippi] Tornzius: gemino jam stratos morte Phil. al. gemina jam stratos morte Ph. Vbi Doufa: Sic & c. M. nimir. gemina i. frat. Tragur. c. gemina jam stratos morte P. Erhardus: Leg. stratos morte P. Palmer. in Spicileg. Anonym. it. MS. (ad ed. Tornzf.) L. stratos, vel instructos. Doufa subnotavit: i. auctos struicibus seu immanibus cadaverum acervis. Gronovius: Geminas exercituum occisiones, Pharsalicam & eam quae dicitur Philipensis intelligit Arbiter. Florus de congressu Iulii, & Pompeji: Sic precipitantibus satis praesto sumpta est Thessalia, & Philippicis campis urbis, imperii, generis humani fata commissa sunt. Lucan. lib. 1. extremò, ubi vates cernit pugnam Pharsalicam: -- Video Pangaea nivosis

Cana jugis, lateoque Ami sub rupe Philippi.

At ubi eadem videt Philipensem:

-- Nova da mihi cernere litera ponti,
 Telluremque novam. vidi jam Phaebe, Philippi.

3. Thessaliaque rogos, &c.] Florus etiam loca recenset: Si locum, & statium, ubi commissum est [bellum civile poscit?] inter Italiam, inde se in Galliam, Hispaniamque deflectit, reversumque ab Occasu, totis viribus in Epira Thessaliaque confodit; hinc in Aegyptum subitò transit; inde respexit Asiam, inde

Africa incubuit, postremò in Hispaniam remigravit, & ibi aliquando defecit. S. A. Gabbema.

4. Et Libya, &c.] Claustra Libyz, Mauritania. Ast gementia quoque, nempe ob intestinum ejus Regis lubez, Pompejanarum partium fautoris. Ipse quum foret à Cæsarianis victus in certamine ad Thapson Africa oppidum, in regiam se recepit, magnificèque epulatus, super mensas & pocula interficiendum se praeiit Petrejo fugae comiti, Auctoribus Florò lib. 1v, & Appianò lib. 11. Gensallus. Sed claustro Libya, mallem Numidiæ cuius quoque Rex Iuba Plutarcho in Cæsare, quam Mauritaniæ. Cæterum hi versus in edit. Tornzf. & MS. Tragur. hoc ordine leguntur: Thessaliaque r. e. f. g. l. Iam fragor. a. t. p. a. Et Libya c. e. t. N. g. c.

5. Aethiacosque sinus] Pugnam navalem respicit ad Aethiæ, Cæsaris Augusti cum Antonio & Cleopatra Gabbema.

6. Apollinis armatimenes] Tutelæ re numen continuò Augustus agnovit Apollinem, præcipue eo in prælio; Dionè teste initio lib. 21. Plenè Propert. lib. 1v El. vi. Vbi ad Augustum Apollo:

Vince mari: jam terra tua est; tibi militas arcus,

Et favet ex humeris hoc omnis omnis meus. I. A. Gonsalvus.

7. Porthmencus] i. Charon. propterea enim significat ferum: propterea, id est, naviculam: & propterea transitoriam. Gabbema.

E e

2. simu-

Sufficiet ¹ simulacra virum traducere cymba,
 Classe opus est. tumque ingenti satiare ruina,
 Pallida Tisiphone, concisaque vulnera mande.
 Ad stygios manes laceratus ducitur orbis.

Vix dum finierat, quum fulgure rupta corusco
 Intremuit nubes, elisoque abscondit ignes.

² Subsedit pater umbrarum, gremioque reducto
 Telluris, pavitans fraternos palluit ictus.
 Continuo clades hominum venturaeque damna
 Auspiciis patuere Deum; ³ namque ore cruento
 Deformes Titan vultus caligine textit.
 Civiles acies jam tum spirare putares.
 Parte alia plenos exstinxit Cynthia vultus,
 Et lucem sceleri subduxit. ⁴ rupta tonabant
 Verticibus lapsis montis juga, nec vaga passim
 Flumina ⁵ per notas ibant morientia ripas.

¹ Armo-

1. *simulacra virum*] Animas hominum: quas mox vocat *umbrarum facies*; & Pluto ei *pater umbrarum* i. animarum. Ge. Erhardus.

2. *Subsedit*] Sic & Frellon. edit. *subsedit*, Tornæf. alii, & cod. Tragur.

3. *namque ore cruento Deformes Titan vultus*] Sic & Frellon. ac Lotich. *namque ore cruento Deformis Titan vultus*, Tornæf. alii. & sic legendum vidit Ian. Passeratius: cum antè legeretur *Deformis titubans*. Erhardus: Simile est illud Virgilii i Georg.

Cum caput obscura nigrum ferrugine textit. Mirum verò in re prorsus inepta (*Deformis titubans*) tot MSS. codices, etiam quosdam Tornæfio visos, & jam Tragur. coire. Sic quoque pro *Porthmeus* quod præcessit, quot non legerunt *Proteus*! illud Ant. Delrio debemus. Gonsalvus: Parisimè defectus illos Solis & Lunæ descripsit Lucanus l. 1. Tetigit Florus: *Interdium tenebra*. Item Dio Ο' τε ηλιος απας εξηλιπ. Sol totus del. xli. liquium pertulit. Erhardus: De

ostentis, omnibus & præfagiis bellorum Barthius ad Claudian. n. 1432, 1635, 39, 2638. ubi varia adducit.

4. *rupta tonabant*, &c.] Eiusdem belli ostentum. Dio: *Et terra motus crebri cum mugitibus editi sunt*. S. A. Gabbema.

5. *per notas ibant morientia ripas*] *Morientia flumina* omnino sunt deficientia. Vt apud Manilium:

Ingentique sinu fugientes agnora terras:

Donec in Aegyptum redeant curvatas per undas

Litora, Nilaci iterum *morientia ripas* tò nec dividendum, & mox sensus erit planus: & *flumina*, non *morientia per notas ripas* (quod scilicet faciunt ordine & termino à natura præfixo,) *ibant vaga passim*. Per *ripas*, i. in ipsis ripis. Ibi enim moriuntur & desinunt. Gronovius. *Morientia intra ripas flumina*, sunt flumina statum suum cursum, usque ad exonerationem in mare, similemve aquarum receptum conservantia.

1. Armo-

- ¹ *Armorum strepitu cælum furit, & tuba Martem
Sideribus tremefacta ciet: jamque Aetna voratur
Ignibus insolitis, & in aethera fulmina mittit.*
² *Ecce inter tumulos, atque ossa carentia bustis,*
³ *Vmbrarum facies diro stridore minantur.*
Fax stellis comitata novis incendia ducit;
⁴ *Sanguineoque recens descendit Iupiter imbre.*
Hac ostenta brevi solvit Deus. Exsist omnes
Quippe moras Caesar, vindictaeque actus amore
Gallica projecit, civilia sustulit arma.
⁵ *Alpibus aëreis, ubi Grajo nomine, vulsa*
Descendunt rupes, nec se patiuntur adiri,
⁷ *Est locus Herculeis aris sacer, hunc nive dura*

Claudio

1. *Armorum strepitu cælum furit*]
Sic & Lucanus:

Tum fragor armorum [auditus].
Sed ostentum hocce spectatim alii recensent inter illa, quæ pridie eodemve die, cladem Pharsalicam portenderunt. Iul. Obsequens: *Clamorem, crepitumque armorum Antiochia, bis ut curreteret in muros, auditum; indeque sonum tympanorum Pergami.* I. A. Gonsalvus.

2. *jamque Aetna, &c.*] Hoc inter portentosa citat Xiphilinus: *καὶ τὸ ἅ Αἰτνῆς πῦρ πλεῖστον ἦν, καὶ πολλοὶς λυμνωμένοι* (Et ignis Aetna multum volans, atque oppida vastans). S. A. Gabbema.

3. *Ecce inter tumulos*] Laetant. I. 2, c. 2. *Vulgus existimat mortuorum animas circa tumulos, & corporum suorum reliquias oberrare.* Sed eadem inter ostenta numerat Ovidius 2 Fast. I. 0. à *Ποντιαν.*

4. *Vmbrarum facies*] Capiebam locum hunc de ostento, quod pugnam ipsam Caesaris & Pompei antecessit. Ejus sic Obsequens meminit: *Nacturni terrores in exercitu fuisse.* Sic & Val. Max. Gonsalvus.

5. *Sanguineoque recens, &c.*] Hujusce

meminit Appianus I. II 2. c. Αἱματὶ καὶ ἰδοῦν ὁ Θεὸς ὄσση (Sanguinem enim Deus visus plendo fundere). Gabbema.

6. *Alpibus aëriis*] Sunt verò ex *Alpes* quas hodie montem S. Bernardi minorem nominant à cornubiolo in summo vertice D. Bernardo sacro. Aegid. Tschudus in descriptione Rhetiz: Iunius Philargyrus in III Georg. Virg. Gallorum autem lingua albi montes *Alpes* vocantur. Fortè Galli Germanique veteres *Alperch* dixerunt, ejusque sonum magis quàm notionem percipientes Romani *Alpes* contormavere: *alperch* autem non quidem propriè alios montes, sed locum significet, qui totus & omnimodè, utpote *Alpes*, montosus est. Io. Is. Pontanius.

7. *Est locus Herculeis aris sacer*] Idem affirmant Aem. Probus, sive Corn. Nepos in Annib. Ammianus, Silius Italicus, alii. *Alpes Penninas* esse contendit Gaud. Mernla, sic dictus ab Hercule *Pennino* in summo vertice consecrato; Antiquit. Gall. Cisalp. lib. 3, c. 5, 9, 10; & lib. . . sect. 2, c. 11. Quem refutat Simlerus. nam etiam Livius *Pennini Dei* meminertit,

E e 2

non

*Claudia hiems, canoque ad sidera vertice tollit ,
 Cœlum illinc cecidisse putes : non solis adulti
 Mansuescit radius, non verni temporis aurâ :
 Sed glacie concretæ rigens, hiemisque pruinis
 Totum ferre potest humeris minis antibus orbem,
 Hæc ubi calcavit Cæsar juga milite lato ,
 Optavitque locum, summo de vertice montis
 Hesperia campos late prospexit, & ¹ ambas
 Intentans cum voce manus ad sidera, dixit :*

† Iupiter omnipotens, & tu ² Saturnia Tellus.

Armis læta meis, olimque onerata triumphis :

³ Testor ad has acies invitum arcessere Martem ,

Invitas me ferre manus, sed vulnere cœgor ,

Pulsus ab urbe mea, dum ⁴ Rhenum sanguine tingo ,

† Cæsar.

Dum

non tamen inde evincitur, eum *Herculeum Penninum* appellari. Et, quod ipse Merula non differtur, diversæ sunt *Alpes Pennina*, atque *Graja*; & bono spatio distit: contrā quā ex-
 istimavit Raimund. Martianus, & eum secuti Cuspinianus atque Iovius. Nam *Pennina Alpes* sunt, quas mediæ ætatis scriptores vocant, *montem Iovis*, vulgus Helvetiorum *S. Bernhardi majorem*, qui idolum Iovis, quem puto *Penninum* veteribus dictum, in summo vertice destruxit atque deiecit. At *Graja Alpes* sunt *mons Bernhardi minor* (vide Ioann. Struppius in Chron. Helv. Leand. Albert. in descriptione Ital. & Ioann. Simlerum commentar. de Alpibus p. 92, b. Barth. in Claud. n. 2227), quibus à nonnullis annumeratur mons *Cales* seu *Cinifius* è mediæ ætatis scriptoribus dictus. *Herculeis*. Hoc Livius inter fabulas refert: quibusdam tamen non proflus vana & inanis narratio videtur, quando *Herculis* transitus multa vestigia indicantur, *Herculei Monaci portus*, & harum *Alpium* nomen. & *Lepontii* ita dicti creduntur, quod ab Hercule eo loco

relictū fuerint. Simlerus comment. de Alpibus. Ge. Erhardus.

1. *ambas Intentans manus*] Trag. c. amb. intendens m. Erhardus: Deos orantium vetus mos est, *manus supinas* ut loquuntur Virgilius, Horatius, *culo attollere*. Barth. in Ceir. Virg. n. 403. Id quod flagrantis animi indicium est. Dav. Pf. 73, v. 5. *Sic benedicam te in vita mea, & in nomine tuo loquabo manus meas*. Bucerus Annos. in Psalm.

2. *Saturnia Tellus*] hemistichium Ennian. apud Varronem, i. e. *Italia*. Erhardus.

3. *Testor ad has acies invitum, &c.*] Sic & Tornæsius, alii, atque c. Tragus. Erhardus: Leg. arce. Massiliam indicat, & subiecta Insularum oppida. id postea etiam clarum fit: *Dum Cæsar tumidæ — deprimit arces*. Palmer. in Spicileg. Gabbema: *Testor &c.* Inquit Patreculus lib. 11. *Nihil relictum à Cæsare, quod servanda pacis causa tentari posset, nihil receptum à Pompejanis*.

4. *Rhenum*] Scribendum *Romum* si-
 me h, ut est in vet. cod. Petr. Daniel. Sic & editio Tornæsii (ac Doufa), *Romum*.

1. sexa-

Dum Gallos iterum Capitolia nostra petentes
 Alpibus excludo : vincendo, certior exsul :
 Sanguine Germano, 'sexagintaque triumphis,
 * Ecce nocens capî. quamquam quos gloria terret,
 Aut qui sunt, qui, bella ³ volunt ? * mercedibus emptæ,
 Ac viles opera : ⁵ quorum est mea Roma noverca,
 Vt reor, haud impune ; nec hanc sine vindice dextram
 Vinciet ignavus. victores ite ⁶ furentes,
 Ite mei comites, ⁷ & causam dicite ferro.
 Namque omnes unum crimen vocat. omnibus una
 Impendet clades. reddenda est gratia ⁸ vobis :
 Non solus vici. quare, quia pœna trophæis
 Imminet, & ⁹ sordes meruit victoria nostra,
¹⁰ Iudice Fortuna cadat alea. sumite bellum,

Et

1. sexagintaque triumphis] 'Αυξήτι-
 πῶς seu hyperbolicè pro 50 ; tot
 enim prœlia vicit Cæsar, bis sinistra
 manu prœliatus. Solinus l. 6. Io. Bour-
 delotius.

2. Ecce nocens capî] i. ecce nocens esse
 capî. Exprobratio ingrati animi. Reus
 ne peragor &c ?

3. volunt] Tornzsf. editio, vident.
 ubi Doufa : f. volunt. German. Col-
 ladon. vident. ius (forſan) timent.
 Vident, & c. Tragur. i. quoquo modo
 in se recipiunt, bellant non tam vo-
 lentes & sponte propria, quàm ab
 aliis inducti h. e. conducti. Id magis
 puto congruere mercenariis illis,
 quàm volunt.

4. mercedibus emptæ, Ac viles opera]
 Mercenarii milites, & Auxiliares. Ap-
 pianus ait lib. 11, iussisse Senatam,
 scilicet Pompejum, ἐνολεγοῖν καὶ κα-
 τὰ ἀρετὴν καὶ θῶρον οὐ κατὰ λαμπρότητα
 ex circumvicinis, fortibusque natio-
 nibus mercenarios. At de auxiliariis
 apud ipsum Cæsar & ita contemptim
 loquitur : Et hæcenus de solis laqueor
 Italici. nam de auxiliariis nolo vos esse
 sollicitos, aut ulli eos in numero ponere,

aut armis invadere. Mancipia Syria, Ly-
 diaque & Phrygia, ad fugam tantum &
 servitutem nata. Gonsalvus de Salas.

5. quorum est mea Roma noverca]
 Sic Vellejus Paterculus in princip.
 Histor. Erhardus. Id sumptum est à
 Scipionis voce libera, qui in media
 concione : Taceant, inquit, quibus Ita-
 lia noverca est. quasi dicat libertinos
 aut externos & nec sanguine Roma-
 nos esse. Phil. Rubenius.

6. furentes] Sic & c. Trag. Cæteri
 omnes, ferentes, Tornzsf. in m. fre-
 quentes.

7. & causam dicite ferro] Suprà: gla-
 dii jus dicturum ignavia sua. Ge. Er-
 hardus.

8. vobis] Mallet Palmer. votis. Sed
 c. Tragur. nobis ; quod tantumnom
 utrique præstat.

9. sordes meruit victoria nostra] Al-
 ludit sordes reorum, dum in iudicio
 præsentes accusantur. Erhardus.

10. Iudice Fortuna cadat alea] Idem
 Cæsar apud Suet. c. xxxii. Eatur, in-
 quit, quo Deorum ostenta, & inimicorum
 iniquitas vocat. Lacta alea est, inquit.
 Erhard.

Et tentate manus. certe mea causa peracta est.
Inter tot fortes armatus nescio vinci.

Hac ubi personuit, de cœlo ¹ Delphicus ales
Omina lata dedit, pepulitque meatibus auras.
Nec non horrendi nemoris ² de parte sinistra
Insolita voces flamma sonuere sequenti.
Ipse nitor Phœbi vulgato latior orbe
Crevit, & aurato praeinixit fulgure vultus.

Fortior ominibus movit Mavortia signa
Cæsar; & insolitos gressus prior occupat ausu.
Prima quidem glacies, & cana ³ vineta pruina
Non pugnavit humus, mitique horrore quievit:
Sed postquam turma nimbos fregere ligatos,
Et pavidus quadrupes undarum vincula rupit,
Incaluere nives, mox flumina montibus altis
Vndabant modò nata; sed hac quoque ⁴ iusta putares;
Vinetaque mox stabant, fluctus stupuere pruina,
Et paullo ante ⁵ lues jam concidenda jacebat.
Tum vero malefida prius vestigia lussit,
Deceperatque pedes, passim turmaeque virique,
Armaque congesta strue deplorata jacebant,
Ecce etiam rigido concussa flumine nubes

Exone-

1. Delphicus ales]. Naturalis historix adserunt architecti, aquilam scilicet adversos solis radios intueri fine nistatione potesse, eoque indice legitimam experiri pullorum suorum ingenuitatem. Legitimo ergo & jure ejus numinis audiret ales, quæ eousque esset oculatissima. I. A. Gonsal. de Salas.

2. de parte sinistra Insolita, &c.]. Lærum omen. Donatus in illud 11 Æneid. --- Subitoque fragore

Insonuit lærum. -- Inquit: quod dixit lærum, debet hoc prosperum intelligi, nam ejus in hac causa est ratio. Læva in aliis contraria significantur. In sacris autem signis idcirco prospera accipiuntur, quæ sunt

læva, quia sacrificantis vel precantis laevus lævum, dexterum est ejus qui postulata largitur. S. A. Gabbema.

3. vineta] Sic & c. M. Doufæ, atque Tragur. Tornæsi. cæteri, juncta.

4. iusta] Sic quoque c. M. Doufæ, & editio Frellon. Tornæsius, missa. Wouwer. cæteri, codexque. Tragur. jussa. Doufa in suis hic Præcidaneis c. 12. l. 2. Alii spissa legunt: at Rogertis mei codex calamò exaratus, iusta habebat. Vnde novissima editio, jussa, nobis concinnasse videtur.

5. lues] Lues est Petronio soluta aqua, ut cum nives in tabem aquamque liquatz sunt. Ait enim aquas, quæ ante labebantur solutz, repente in

- Exonerabantur, nec ¹ rupto turbine venti
Deerant, ² aut tumida confractum grandine cælum :
Ipsa jam nubes rupta super arma cadebant ,
Et concreta gelu ³ Ponti velut unda ruebat.
Victa erat ingenti Tellus nive, victaque cœli
Sidera, victa suis harentia flumina ripis ;
⁴ Nondum Caesar erat : sed ⁵ magnam nixus in hastam
Horrida securis frangebat gressibus arva.
⁶ Qualis Caucaſea decurrens arduus arce
Amphitryoniades ; aut torvo Iupiter ore ,
Quum se verticibus magni demisit Olympi ,
Et periturorum ⁷ desjecit ⁸ tela Gigantum.
Dum Caesar tumidas iratus deprimat arces :
⁹ Interea volucer motis conterrita ¹⁰ pinnis

Fama

in pruinam concreviſſe & glaciem, ut
ſerò earum rigor frangendus eſſet.
Turnebus l. 4. c. 19. Adv. Douſa MS.
Livius vocat, *ſluentem tabem liqueſcen-*
tis nivis. itemque, *tabidam nivem.* Ge.
Erhardus.

1. rupto] Pro, erupto. Idem.

2. aut] Sic & Wouwer. alii etiam
c. M. Douſz ; ſed Tornæſius, & c.
Tragur. ac.

3. Ponti velut unda ruebat] Pontus
pro mari, aut freto quod concreſcere
ſolet. Synecdochice. Erhardus ſuadet
legendum, *ruebant ſcil. nubes.* Omnes
quidem ſic habent, *unda ruebat*; c. ta-
men M. Douſz & Tragur. *umbra rue-*
bat. quod referre pigeret, niſi Douſz
manus præſiſſet: puto, ut ſcrutemur:
& tandem acquieſcamus.

4. Nondum Caſar erat] ſc. Viſtor.

5. magnam haſtam] Pro, longam. ut,
magnum tempus. Infra: *Dum hac magno*
tempore Crete aguntur. Alibi tamen
noſter:

— & ingentem quatiens Mavortius
haſtam. Erhardus.

6. Qualis Caucaſea &c.] Quando
ſcil. Hercules Aquilam Typhonis &

Echyda filiam, Promethei jecur in Cau-
caſa monte depaſcentem, ſagittis conſecit &
Prometheum, detracto permoleſto vinculo
ſolutum liberavit, ut inquit Apollodo-
rus libri 1 Biblioth. Gabbema. *Amphi-*
trioniades, eſt Hercules. Erhard.

7. desjecit] f. diſjecit, quomodo
Wouweren. alii. *desjecit* Tornæſ. & c.
Tragur.

8. tela Gigantum] Apollodorus l. r.
Ἡρόδωτος eis *ῥογὰς πύργου, καὶ ὅπως*
ἠμπεύνας. In cælum ſaxa atque accenſas
arboreſ; jaculabantur. S. A. Gabbema.

9. Interea volucer] Sic & c. M. Tra-
gur. ſed Douſz *volucris.* Richardus:
Dicitur *volucer* genere ſœminino, ut
acer hyems Ennius apud Priſcianum:
Æſtatem autumnus ſequitur, poſt acer
hyems fit.

quem verſum laudat quoque Servius
in vi Æn. ſcribitque veteres etiam
dixiſſe, *alacer*, tam ſœminino, quàm
maſculino genere.

10. pinnis] Tornæſius, & c. Tragur.
pennis. quod præſtare videtur: nam
non ſolis pinnis volatur, ſed *pennis*
quæ & plumam, & pinnaſ ſeu pennas
durioreſ complectuntur.

Fama volat, summique petit ' juga celsa Palati :
 Atque hac Romano attonito fert ' omnia signa :
 Iam classes fluitare mari, totasque per Alpes
 ' Fervere Germano perfusas sanguine turmas.
 Arma, cruor, cades, incendia, ' totaque bella
 Ante oculos volitant. ergo pulsata tumultu
 ' Pectora per dubias scinduntur territa caussis.
 Huic fuga per terras, illi magis unda probatur ;
 Et patria est pontus jam tutior. est magis, arma
 Qui tentata velit : satisque iubentibus actus ,
 ' Quantum quisque timet, tantum fugit. ' ocior ipse
 Hos inter motus populus, miserabile visu ,
 Quo mens ' ieta iubet, deserta ducitur urbe.
 Gaudet Roma fuga, debellatque Quirites
 Rumoris sonitu merentia tecta relinquunt.

Ille

1. *juga celsa Palati*] Montis nempe, qui *Palatium* dictus. Varr. lib. IV L. 1. & plures. Inter omnes Romanos solles princeps ille, ubi & sedes Romani Imperii, & domus Imperatorum. Iam ergo hic positus pro tota urbe Roma. I. A. Genselius.

2. *omnia signa*] Sic & c. Tragur. alii. L. *omina dira*. nam *signa* glossa est, ad illud omnia. Anonym. MS.

3. *Fervere*] Fervo, & ferveo ejusdem significationis. Virgil. 3 Georg. Omnia tunc pariter ventis, nimbisque videbis

Fervere. — — —

4. *totaque bella*] Leg. *notaque belli*. Anonym. MS. Mihi aliquando suspicio incidit scripsisse Arbitrum *notaque belli*. sic enim Tac. loquitur. & Proportius :

Ty loquaris cum sis jam noto fabula librò. Meller. Jan. Doufa MS.

5. *Pectora per dubias*] Tornæsius: al. *perque duas*. Vbi Doufa: sic & c. M. Ita quidem & c. Tragur. Quæ talia vel ideo notare juvat, quod sciamus, nos hujusmodi versus, vig. habere integros, & sine labe. Quales paulò antè,

Atque hac Romano attonito f. o. s. &c.
Vindæque mox stabant, f. s. p. Vbi codices MSS. Tornæzii, Doufa, Trag.
Atque hoc (Tr. hac) R. tonitru ferit o. s.
 Editio Parisiensis (H. Steph) laudante Doufa in Przcidan. & ipse c. M. Doufa :

Stabant & vincla fluctus s. p. Tornæz,
Stantibus at victa f. s. p. Tragur.

Stabat. . . juncta f. s. p. Et alia quæ non semper rescare vacat; sed iis hoc incumbit, qui primi lectiones mutant : ut quidem Stephan. & Tornæsius suo locò fecere, & ego in Fragmento. Io. Alex. Braccianus : *Pectora perque duas scinduntur*. Virgil.

Atque animum celorum nunc huc, nunc dividit illic. Quod & ipsum est Homericum.

6. *Quantum quisque &c.*] Leg. 2. q. r. *tanto fugit ocyor, ipse Hos inter. Ocyor enim præcedentia respicit.* Anonym. MS.

7. *ocior*] vel *ocyor*. Gr. *αἰώνιον*, & *αἰώνιον*.

8. *ista*] perculsa, territa. Erhard. infana, German. Cæladonius.

1. *notis*

Ille manu trepula natos tenet : ille Penates
Occultat gremio, deploratumque relinquit
Limen, & absentem¹ votis interficit hostem.
Sunt qui conjugibus macerentia pectora jungant,
Grandavosque patres :² onerisque ignara juvenus
¹ Id, pro quo metuit, tantum trahit. omnia secum
Hic vehit imprudens, pradamque in praelia ducit.
Ac velut ex alto quum magnus inhorruit Auster,
Et pulsas evertit aquas, non arma³ ministris,
Non regimen prodest : ligat alter⁴ pondera pinus,
Alter tuta sinu tranquillaque litora queris :

Hic

1. votis] i. desiderii. Sic etiam Scalig. ad Tibull. Gabbema. votis interficit h. Vide Scalig. ad Tibull. l. 4. Vartorum Observationes. absentem votis interficit hostem. V. Scalig. ad Tibull. lib. 4. Eleg. 6. Erlardus. Sic Oedipus ap. Sophoclem :

— ἴσθ' ὅτ' ὁδὸν κοινὴν
ἀψαύς ἐστιν ἐν μέσσοις ποταμῶν
καταφθίνει· ὅπως δ' αὖτε ποταμὸν εἴη
ἔμμεν.

Nisi (inquit) votis ipsum interfeci, nisi imprecatione mea mors illi properata sit. Scaliger in Tibull. lib. 4. Dausa MS. Interpretes vero Latinus editionis Colon. A. 1614, verba hzc Oedipi sic expressit : egoque hic sum, Neque arma attigi. nisi forte desiderio mei Contabuit : nam tunc quoque a me interfectus esset. Adverbum sic reddo : egoque hic sum, Neque ensam (aut hastam) attigi. nisi forte meo desiderio Extinctus : nam scilicet quoque ex me mortuus esset. Si jam in τοῦ ἰμεῶ ποταμὸν possessivum ἰμεῶ pro primitivo ἰμεῶ accipiamus, quod Græcis & Lat. usitatum (ut mea causa pro mei causa, &c.) ut sensus & vera versio omnino exigunt, male intellexit locum Scaliger. Certè si quis integrum Sophoclis Oedipum tyrannum perlegat, planè contrarium sententiz Scaliger. deprehendet, vehementerque falsum, & tot exscriptores. Nam ibi

Oedipus, ne juxta oraculum in paricidium incideret, Polybum quem patrem putabat & Corinthò fugit, ac imprudens planè in via in Lajum verum patrem incidit, & hunc orta subito rixâ interficit ; quo cognito ipse se postea præ dolore oculis privat : cùmque hzc antè Thebis loqueretur, de oraculo & mortuo naturali morte Corinthi Polybo sermo erat, cujus vitæ amore solum mutarat.

2. onerisque ignara juvenus] id est, oblita oneris, non sentiens pondus præ amore. Colladonius. Talis Æneæ pietas celebratur. Meminit Solinus c. v. Duorum juvenum, quorum pietas in Catinenſi regione paruit, in quam se cùm Æneæ incendia protulissent, sublato parente exerunt inter flammam illam ignibus. Horum memoriam ita posteritas munerata est, ut sepulchri locus nominaretur CAMPUS PIORUM. S. A. Gabbema.

3. Id pro quo metuit, tantum] Colladonius : Id pro quo metuit tantum. Hæc verba sunt parenthesi includenda. Tollendis & (:) post patres. ut Tornæf. & (,) post metuit.

4. ministris] ἰσως (f.) magistris. Germ. Colladonius.

5. pondera pinus] Rates, naves, quæ lignis pineis conficiuntur. Ge. Erhardus. Ec 5 1. ge-

Hic dat vela fugæ, Fortunaque omniæ credit.

Quid tam parva queror ? ' gemino cum Consule Magnus,

² *Ille tremor Ponti, ' savi quoque terror Hydaspis,*

Et ' piratarum scopulus : ' modo quem ter ovantem

Iupiter horruerat, ' Quem fracto gurgite Pontus,

Et veneratus erat submissa Bosphorus undâ,

Prò pudor ! Imperii deserto nomine fugit,

Vt Fortuna levis Magni quoque terga videret.

⁷ *Tergo tanta lues Divùm quoque numina vidit ;*

Con-

1. *gemino cum Consule Magnus*] Con-
sules C. Claudius Marcellus, & L.
Cornelius Lentulus annò ab V. C. si
Fastorum Capitol. & Dionis stat fide
des DCCV. si Annæi Flori DCC
IV. Si Paterculi DCC III. Postquam
ab illis Pompeio bellum contra Cz-
sarem mandatum est, omnes unà cum
majori Senatus populi que parte, de-
serta Vrbe in fugam se dederunt. Vel-
leius lib. 11. *Gonfal. Magnus, i Pom-
peius. Ge. Erhardus.*

2. *Ille tremor Ponti*] Pontus hic A-
sia regio est, regnumque Mithrida-
tis, Lucan. in x. Ipsam Pompeium
subiecisse, ex eaque tertium trium-
phum duxisse, tradit Plut. in Pomp.
1. *A. Gonfalius.*

3. *savi quoque terror Hydaspis*] Sic
nostri editi omnes. sed antiquiores
Herm. Buschius, Hadr. Iunius, etiam
G. Colladon. alii, legerunt *savique*
reptor H. quomodo est & in c. Tra-
gur. *Hydaspes* fluvius Medix, & alius
Indix. *H. Busch. Reptor Hydaspis,*
vocatur Pompeius, quia fabulosum il-
lum fluvium existimabant: qua ex
opinionē vulgi scripsit Horatius: *vel*
qua loca fabulosus Lambit Hydaspes.
Steph. *savique reptus Hydaspis.* &c.
Ch. Richardus. *terror H. Hydaspes* In-
dix flumen, per quod designat popu-
los plurimos Orientis. *Gonfalius.*

4. *piratarum scopulus*] *Piratas* attri-
vit Pompeius. unde pulcrè *scopulus pi-
ratarum* dicitur. Ita Cassius eod. tem-

pore *reorum scopulus* dictus fuit, au-
ctore Val. Max. lib. 111, c. VII. Cic.
lib. 111 de Orat. *Scopulus patrimonii &*
vorago. Florus lib. 14 de bello Parth.
Scopulus publica securitatu Antonius. Io.
Al. Brassican.

5. *modo quem ter ovantem*] Ter
triumphavit, singulos scilicet trium-
phos de singulis Orbis partibus, tum
temporis cognitis, ducens. Plut. in
Pomp. *Gabbema.* De Pompeio Peto
Albinovanus Rer. Rom. l. 1.

Ille, cui ternis Capitolia celsa triumphis
Sponte Deum patuere: cui freta nulla
reptos

Abcondere sinus: non tuta manibus
urbes.

Scaliger in Catal. Erhardus.

6. *Quem fracto gurgite Pontus*] Sic
Gabbem. in textu. in Nota vero *Q.*
f. ing. P. Quomodo & Wouwer. alii.
sed Tornæf. & c. Tragur. absque in.
Gonfalius: Nam *Pontum* Euxinum
circumquaque, *Bosphorumque* Thra-
cium frequenter Magnus Pompeius
adiit dum Mithridatem debellaret.
Fractum gurgitem vocat vel quòd Bo-
rez vi & ceterorum violentissimo-
rum ventorum septemtrionalium fe-
rociâ mare illud agitari atque turba-
ri creberrimè solet, ut in ejus Peri-
plo docet Arrianus. Vel quòd me-
dium *frangi* velut videatur, quum per
terra sese ingens effundit.

7. *Tergo tanta lues &c.*] Tornæf. cz-
teri, codexque Tragur. Ergo *tanta lues.*

Forfan :

Consensitque fuga¹ Caeli timor. ecce per orbem
Mitis turba Deum, terras exosa furentes
Deserit, atque hominum² damnatum avertitur agmen.
Pax prima ante alias, niveos pulsata lacertos
³ Abscondit galea victum caput, atque relicto
Orbe fugax Ditis petit implacabile regnum.
Huic comes it⁴ submissa Fides, & crine soluto
Iustitia, ac mœrens⁵ lacera Concordia palla.
At contra, ⁶ sedes Erebi qua rupta dehiscit,
Emergit late Ditis chorus, horrida Erinnyes,
⁷ Et Bellona minax, facibusque armata Megera:
Letumque, Insidiaque, & ⁸ lurida Mortis imago.
Quas inter Furor, ⁹ obruptis ceu liber habenis,

Sanguis-

Forſan: E. t. l. Divum quoque numine
ſiſit. Vt lues ſit ipſe Czſar: aut, divum
quoque numina abegit. Anonym. MS.
Leg. Tergo tanta lues. Tergo videre,
eſt fugientem videre, ut ap. Catul-
lum de Achille:

Hoſtibus haud tergò, ſed forti pectore
notus.

Hoc vult Petron. Deos è terris fugiſ-
ſe belli crudelitate territos, h. e. ter-
gò viſos eſſe. Gulielm. Plant. quæſt.
in Moſtell. c. 4. Erhardus. Ergo tanta
lues. Reſtè qui primi ſic reſoluerunt.
pro eo quod erat Tergo tanta lues. Dii
de re deſperantes imagines ſuas è
templis auferunt, & auſugiunt. Lam-
pridius in Commodò, Veſtigia Deorum
in foro viſa ſunt exeuntia. Olim ſic loeum
integrum legebam, E. t. l. D. q. n. ſudit?
Nec fortaſſe malè. Io. Bourdelotius.

1. Caeli timor] Pompeius. Germ.
Colladon.

2. damnatum avertitur agmen] Aver-
ſatur, abominatur, fugit: ad quam
rationem antevertitur & praevertitur
Plautus in *Trinummis* (ſignificanter) u-
ſurpavit. Ge. Erhardus.

3. Abscondit galea victum c.] ious
(forſ.) A. olea. quid enim paci cum
galea? Quidam legunt *vinctum* c. Col-
ladonius. Miſeror galeatam pacem, ni-

ſi continuò poſt ad inferos eam præ-
cipitaret: atque etiam, ſi diis pla-
cet, juſtitiam & fidem comites daret:
quas alii ad cælum remittunt. Ano-
nym. MS.

4. submissa Fides --] Tornæſ. alii,
ſincera F. Sed c. MS. Douſæ, & edit.
Frellon. ſummiſſa. Tragur. MS. ſum-
ma (i. ſummiſſa) f. & crure ſoluto.

5. lacera Concordia palla] Palla mu-
liebre veſtimentum dicitur ad veſti-
gia uſque demiſſum. Plautus:

Pallam ad phrygionem fert conſeſſo
prandiò. Herm. Buſchius.

6. sedes Erebi] Erebus pars inferni,
in qua teſte Servio ſuper Æneid. 6
tantum illi morabantur, qui bene
vixerant: unde ad Elyſios campos
non niſi purgati proſiciſcerentur. Bu-
ſchius.

7. Et Bellona minax] Virgil. Æ-
neid. 8. Stat. Theb. 1. Senec. de Ira
2, 35. Io. à Wouweren.

8. lurida Mortis imago] Luridum ſu-
pra modum pallidum, q. lorò percuſ-
ſum. Ovid.

Stulte quid eſt ſemnus lurida niſi mor-
tuæ imago? Buſchius.

9. obruptis] Tornæſ. omnes, co-
dexque MS. Tragur. abrupt.

1. Ha-

Sanguineum late tollit caput, oraque mille

Vulneribus confossa cruenta casside velat.

Heret detritus leva¹ Mavortius umbo,

² *Innumerabilibus telis gravis : atque³ flagranti*

Stipite dextra minax terris incendia portat.

Sentit terra Deos, mutataque sidera pondus

Quasivere suum. namque omnis Regia cœli

In partes diducta ruit : primumque⁴ Dione

Cæsaris⁵ acta sui ducit. comes additur illi

Pallas, & ingentem quatiens⁶ Mavortius⁷ hastam.

Magnum cum Phœbo Soror, &⁸ Cyllonia proles

Excipit, ac totis similis⁹ Tirynthius actis.

¹⁰ *Intremuere tubæ, ac scisso Discordia crime*

Extulit ad superos Stygium caput. hujus in ore

¹¹ *Concretus sanguis, contusaque lumina flebant.*

Stabant

1. *Mavortius umbo*] *Umbo*, media pars clypei. hinc umbilicus quicquid in aliqua re est medium, & ligamentum instrumentorum. *Herm. Buschius.*

2. *Innumerabilibus telis gravis*] *Vti Cæsaris ille adversus juniorem Pompeium in Hispania dimicantis, quo scilicet Tela ducenta, mirum! exceperat* testatur Appianus lib. 11 *Bell. civ. Minutium vero strenuum militem ejusdem Cæsaris apud Dyrrachium uno itidem clypeo centum & triginta, ibidem quoque ipse scriptor. I. A. Goussalins.*

3. *flagranti Stipite*] *ligno ardenti, lignea facce. Stunckel. Infra: Vexat cubitum ipsa stipite ardenti. Balb. Catholicò: Stipes, titio, vel truncus ligni. Ge. Erhardus.*

4. *Dione*] *Vna ex Nymphis, Veneris mater ex Iove. Vnde ipsa Venus Dionea. Virgil. 3 Æneid.*

Sacra Dionea matri, divisque ferebam, Auspicius captorum operum. ---

5. *acta*] *facta. Colladon. consentit historia. Præterea Veneris stella diem, noctemque ducit; & astra pro diis rursus non est novum. Anonym. MS.*

6. *Mavortius*] *Mavort. substantivè, pro Mavorte vel Marte. Glossar. Petron. ex Erh.*

7. *hastam. Magnum cum Ph.*] *Tornæf. reliqui etiam c. Tragur. hastam: Magnaque c. P.*

8. *Cyllenius*] *Mercurius à Cyllene monte Arcadiz in quo Maja mater à Iove compressa.*

9. *Tirynthius*] *Hercules. à Tiryntho (Tiryns) patria Argis proxima in Peloponneso.*

10. *Intremuere tubæ--Discordia*] *c. M. Douz: I. juba. quomodo & leg. Fr. Pithœus, cum ait I. juba. Ex illis Virgilianis; Æneid.*

— & discordia demons

Viperium crinem vittæ innexa cruentis. Et VII.

— & scissa gaudens Discordia pallâ, Quem consanguineo sequitur Bellona flagellô.

Erhardus: *Vid. Æneid. 6, v. 283. Crinit. de Hon. disc. l. 13, c. 2. Weitz. Not. in Prudent. Psychomach. l. 1 v. 685.*

11. *Concretus sanguis*] *Prudent. l. 1 contra Symmach. concreto processit crine.*

Stabant ¹ arati scabra rubigine dentes,
 Tabo lingua fluens, ² obfessa draconibus ora.
³ Atque intortito laceratam pectore vestem
⁴ Sanguineam tremula quatiebat lampada dextra.
 Hac ut Cocyti tenebras: & Tartara liquit,
 Alta petit gradiens juga ⁵ nobilis Appennini,
 Vnde omnes terras, atque omnia litora posset
 Adspicere, ac toto fluentes orbe catervas:
⁶ Atque has erumpit stridendo pectore voces:
 † Sumite nunc gentes accensis mentibus arma,
 Sumite, & in medias immitte lampadas urbes.
 Vincetur quicumque latet; non femina cesset,
 Non puer, aut avo jam desolata senectus.

† Discordia.

Ipsa

ne. Weitzius in Not. v. 491. Ge. Erhardus.

1. arati scabra rubigine dentes] Sic & Wouwer. reliqui. Tornæf. cum c. Tragur. irati f. r. d. Ovid.

— scabra rubigine dentes. Fr. Pithœus.

2. obfessa draconibus ora] Dracon. serpentibus, anguib. Erhard. En habirum, quo Furiz depingebantur: verulz, caput anguib. pro capillitio unctz, sanguineam manu facem gestantes & flagellum. Vide Delrion. Comment. in Medeam Sen. v. 14. Erhard.

3. Atque intortito —] Sic & Wouwer. alii. Tornæf. & c. Tragur. Inter toto. Colladonius: Atque inter toto. Mutant intortito, perperam. Ch. Richardus: Atque intortito & c. Editio Lugdun. inter toto, quomodo legisse etiam Lilius Gyraldum apparet, commoda & aperta sententiâ. Inter vestem, inquit, toto pectore laceratam, quatiebat lampada. Nam vestis, utpote lacera, non obstabat quò minus per illam vibraret facem. De lacera veste Discordiz Virgilius:

Et scissa gaudens vadit Discordia pallâ.

4. Sanguineam tremula quatiebat lampada] Viderur adludere ad priscum

illum vetustz militiz morem. nam ante inventum tubz usum incensis facib. acies instructas præbant, quibus utrinque coniectis manus conferebant. Meursius. Sanguinea lampas, ob sanguinei coloris flammam, ut ap. Virgil.

Non secus ac liquida si quando nocte comæta

Sanguinei lugubre rubent. — Ch. Richardus.

5. nobilis Appennini] Tragur. MS. Apenini. Et Bulchius: n. Apenini. Apeninus, mons altissimo jugo ab Alpibus ad Siculum fretum tendens; à Pœnis ita dictus, ut quidam putant. Vnde Alpes primi Pœni pervias fecerunt, cum antea redderent Italiam inaccessam. Erhardus: Appennini. AL. Apenini: cujus scripturæ rationes pete ab Io. Chrysof. Zanchio de Cænomano. orig. l. 2.

6. Atque has erumpit] Sic omnes; c. Tragur. A. h. effudit. Erhardus: has erumpit voces. Quomodo Virgil.

Et caput unda altus primum se erupit Enipeus.

Sic quoque erumpitur, pro erumpit se, Lucret.

Vn venti exagitata foras erumpitur. — Sic

Ipsa tremat Tellus, lacerataque tella rebellent.

¹ *Tu legem Marcelle tene :* ² *Tu concute plebem*

Curio : Tu fortem ³ *ne supprime Lentule Martem.*

⁴ *Quid porro Tu Dive tuis cunctaris in armis ?*

⁵ *Non frangis portas ? non muris oppida solvis ?*

Thesau-

Sic prorupit se in fugam, ap. Plaut. ni fallor.

1. *Tu legem Marcelle tene*] Virgil. 6 Æneid. ibique Servius, & Tib. Donatus. Erhardus. *Tu legem M. tene*, de mittendis scil. in Galliam Cæsari ante tempus successoribus, quod imprimis dissidium illud intestinum excitavit. Consul tunc temporis erat G. Claudius Marcellus, qui Pompeii partes sequebatur, Cæsari vehementer infensus. Suet. in Iul. c. xxvi 11. I. A. Gonsalvus.

2. *Tu concute plebem Curio*] Nam Curio eo anno Trib. erat plebis & ipsi commovendæ aptissimus, urpote qui κῆρ ἐστὶ δῆμον ἀνακταίνων, κῆρ ἐπεὶν ἰσχυρῶτα, et apud plebem gratiosissimus, & simul eloquentissimus foret, Appiano teste. Ipse autem quum primum esset valde Cæsari adversus, postea muneribus largis inductus est, ut eidem tandem faveret. Gonsal. Sidonius librò 4. Ep. 4. *Æstuat ut Cethegus, incitat ut Curio.* Alanus Anticlaud. lib. 2. *Succendit ut Curio.* Savaro ad Sidonium lib. 1. Ep. 11. G. Erhardus.

3. *ne supprime Lentule Martem*] Imò excita, quod haud semel Cornelium Lentulum Conlegam C. Marcelli anno sequenti & ultimò libertatis Romanæ fecisse, Historici tradunt. Exstat apud Lucanum initio lib. v. Lentuli oratio, qua Senatores, Pompeianumque exhortatur exercitum, magnis scilicet animis adversus Cæsarem esse decertandum. Gonsalvus.

4. *Quid porro Tu Dive*] Sic nostri omnes, Tornæf. Q. p. t. die (al. dive). Ch. Richardus: *Dive* retineri potest αὐτὸς ἐν αὐτῇ (per anticiipationem, pra-

sumptionem), quia Discordia ut dea futurum divum sciebat: magis tamen probo quod est in edit. Lugdun. *Dice*: quoniam Iulò prognatus Cæsar, & à Venere ac ipso Iove ducebat originem. Sic ejusd. gentis Ilia, *dia* vocatur ab Ennio, ap. Nonium in Ne-
pos fem. generis:

Ilia dia nepos, quas arumnas tetulisti ?
Dium, appellabant inquit Festus, antiqui ut à Deo ortum. Erhardus: *Quid porro tu Dive tui.* Corrigunt, *Dice*. illud retineri debet. *Divum* vocat communi & plebeio tum nomine. Nam & Augustus semper se *Divi* filium dixit, & Divus pro Cæsare κατὰ χρησικῶς (abusive). Nepos in vita Attici: *In affinitatem pervenit Divi Iulii filii, i. e. Octaviani, qui fuit Iulii Cæs. adoptivus filius, quod monere ferè putidum foret, nisi aliorum corruptumendi (s. corrigendi volebam dicere) libido aurem vulsisset.* Doufa: *Quid porro tu Dive* &c. Apostrophe poetica ad Div. Iulium, infesta patriz signa inferre satagentem.

5. *Non frangis portas*] *Ærarii* scil. Romani. Plut. in ejus Vit. *Ταῦτα τοὺς ὡς τὸ Μιτράδου εἶπεν, ἵνα διδοὶ τοὺς ἵππους τῷ περὶ αὐτοῦ. καὶ φαινομένων ἃ τὸ κλειδῶν, χαλκῆς μὲν πρὸς ἀνδρῶν ἐκρηγνέναι καὶ ἀλῶν.* Sic *factus ad Metellum, profectus est ad fores ærarii, non comparantibus clavibus, fabros accivit, rumpi jubens eas.* Florus l. iv. c. 11. *Ærarium quoque sanctum, quia tardius aperiebant Tribuni, jussit effringi: censusque & patrimonium populi Rom. ante rapuit, quam imperium.* Ideo addidit: *Thesauroque rapit ?*

Adi Rubenium lib. 1, c. xxiv. E-lector. S. A. Gabbema.

I. nefas

Theſaurosque rapis? nescis tu, Magne, tueri

Romanas arces? Epidauria mœnia quere,

Theſſalique ſinus humano ſanguine tinge.

Factum eſt in terris, quicquid Diſcordia juſſit.

† Quum

1. *neſciſ tu, Magne, tueri, Romanas arces*] Notiſſimum eſt ut Pompeius adventante Cæſare, urbem reliquerit, quid tamen impedit Ciceronem audire in epiſtola undecima lib. 7 ad Atticum: Per fortunas, quale tibi conſilium Pompeji videtur? Hoc quæro, quod urbem reliquerit. Ego enim ἀπορῶ (haſto). Tum, quid abſurdius? Urbem tu relinquis? Ergo idem ſi Galli venirent. Et in Epiſt. 25 lib. 8, ideo vocat Pompejum ἀπολιλευνῶντος ἡμῶν αἰσχρολογίας (rerum polir. & modi agendi in bello imperitiſſimum); quibus iſta plane reſpondent, *neſciſ tueri Romanas arces.* Et Epiſt. 2 ejusdem libri: nihil ulla in gente turpius factum eſſe videtur, quàm à noſtro amico factum eſt: cujus ego vicem doleo, qui urbem reliquit, id eſt, patriam, pro qua, & in qua mori, præclarum fuit. Ch. Richardus.

2. *Rom. arces? Epidauria mœnia q.*] Sic & Wouwer. cæteri. Tornæſ. *Rom. arces? Epidauria (arces? Epidamnica. Paſſer.) m. q.* ubi Douſa: c. M. R. *arces? Epidauria nomina quare.* Tragur. c. *Romanasque arces. Epidauria nomina q.* Ch. Richardus: Legendum videtur *arces*, ut ſuprà,

Omnia qua tribui Romanis arcibus odi. Virgilius:

Imbellem avertis Romanis arcibus Indum. Item:

Aſcarione pater Romanas irridet arces. & alibi. Gabbema: Legunt alii *Epidamnica.* Epidamnus civitas Epiri eſt, eadem ſcil. quæ & Dyrrachium. quod inde factum, quia Epidamni nomen ominoſum ac inſauſtum erat Plinio teſte lib. 11, cap. xxvii. Eò alludit Plaut. Menzchm. *Ne mihi damnum in Epidamno duas.* Buſchius: *Epidamnica mœnia.* Epidamnus urbs Achaiz à Se-

ptentrione Theſſaliz conterminæ, Noronico quaſi marmore redimita, Æſculapii delubro præcelebris. Colladonius: *Epidauria mœnia.* 22. (*Manuſcriptum*) *Epidamni nomina.* 1025 (*forſitan*) *Epidamni.* Fr. Pithœus legit *Epidamni nomina q.* *Epidamnium*, ſive *Epidamnus* (vulgo *Durazzo*) oppidum in ea parte Macedoniæ, quæ Adriatico mari incumbit, triſtiſſimo è Græcis in Italiam trajectu nulli non cognitum. Epidamnium dictum ab Epidamno Rege Barbarorum. Sed Romani eò coloniam deducentes (Plin. lib. 4, c. 27) Dyrrachium dicere maluerunt, propter inauſpicatum nomen Epidamni, tanquam à damno dicatur *Epidamnium*. Carol. Stephani. Corruptum illud quoque ſub ſinem, legendumque, *arces: Epidamnica nomina quare.* Neſciit enim Romanam tueri Pompejus, totamque adeò Italiam vacuum & nudam præſidiis Cæſari occupandam reliquit: atque ita Dyrrachium cum exercitu tranſiit, cui *Epidamni* nomen vetus mutarant Romani, omnis cauſa (inquit Plutarchus). Plaut. Menzchm.

Propterea huic urbi nomen *Epidamni* inditum &c.

Itaque eleganter *Epidamnica nomina* dicit, alludens ad ſignificationem vocis. Neque non tamen nomen pro re dicunt ſcriptores. Albinovanus:

Fluminæque & fontes & nomina magna locorum.

Cato Grammaticus Diris: — *Et felix nomen agelli.* Accius Neoptolemo: *Quid ſi ex Græcia omne nomen illius par nemo reperiri poteſt.* Scribo: Q. ſ. e. G. omni n. i. &c. Mirè, nemo nomen, pro nemo homo. Meller. lo. Douſa MS.

3. *Theſſalique ſinus*] Ita Gabbem. in textu; in exegeſi ſeu Nota *Theſſalicoſque*

† Quum hæc Eumolpus ¹ ingenti volubilitate verborum effudisset, tandem Crotona intravimus: ubi quidem parvo diverforio reſecti, poſtero die amplioris fortunæ domum quærentes, incidimus in turbam ² hercdipetarum ſciſcitantium, ³ quod genus hominum, aut unde veniremus? ⁴ Ex præſcripto ergo conſilii communis, exaggerata verborum volubilitate, unde, aut qui eſſemus, haud dubie credentibus indicavimus. Qui ſtatim opes ſuas ſummo cum certamine in Eumolpum congeſferunt. certatim omnes muneribus gratiam Eumolpi ſollicitant. * *

† Enculpius.

† Dum

licasque, quomodo & Tornæſ. c. xxi. c. Tragur. Theſſalioſque. Gonſalioſ: Theſſalia Græciæ regio eſt, Macedoniæ propinqua, ubi Pharſalici campi conſiſtu illo maximo Cæſaris & Pompeji oppidò famigerabiles. Sic Theſſalia clades, ruina, cades, dies, pugna, &c. pro Pharſaliciſ paſſim Luciano ſunt. eo autem prælio victus tandem Pompeius. idque quum illum adloquitur Diſcordia, jubetque humano ſanguine tingi eos ſinus, intelligendum omnino eſt.

1. ingenti volubilitate verborum] Sic omnes, etiam c. Tragur. ſed Tornæſius: al. verborum bile. ubi Douſa, ſic & c. M. Ch. Richardus: Temerarium non eſt, quod in v. c. legitur, ingentibile. ſiquidem per bilem, inſaniam poëticam intelligit, de qua ſuprà: Imò, inquam, ſi ejuras hodiernam bilem una canabimus. Horat in arte Poët.

—ô ego lavus,

Qui purgo bilem ſub verni temporis horam!

Non alius faceret meliora poemata.

Quare illa verba: volubilitate verborum, inducenda puto, ut quæ huc ex mox ſequentibus irrepleſſerint. Ex præſcripto ergo conſilii communis, exaggerata verborum volubilitate. Bili eſt devotus, vehementia, zelus; ne quis inſaniam Richardi aliter intelligat quàm par

eſt. Virgil. Eclog. 3, Inſanire lubet. Vbi Servius: nam inſani *ὀργισται* dicuntur, i. e. Deò pleni. Verborum bilis, fervor eſſet animi in verbis declaratus.

2. hercdipetarum] Papias: Hercdipeta, qui alterius hereditatem petis vel cupis; & componitur ab heredium, & peto. Herodicapa, qui hereditatem alterius cupis; & componitur ab hereditas vel heredium, & capio. Herodinda, qui alterius hereditatem ſcindis, auſort; & componitur ab hereditas vel heredium & ſcindo. Piccartus eleganter horum aucupia delineavit, obſerv. Hiſtor. Politic. dec. xii, c. iiii. Gabbema. Herodipeta *ἡ ἀγορὴ τῶν κτήντων* (ſucceſſionem aucupantes). Wouweren. Iidem ſtatim vocantur captatores. ad eandemque faciem dicitur *lucripeſta* Dionyſio Catoni in Diſticho. Ge. Erhardus.

3. quod genus hominum, aut unde veniremus] Leg. quod genus homines, ut, ſi non amplius, id ſaltem relinquamus Petronio, ne non Latine loquatur. Quamvis ne quid diſſimilem, malim, qui genus, aut unde domo veniſſemus: Quæ fuit antiquorum percontandi hoſpites forma. Anonym. MS.

4. Ex præſcripto ergo conſilii communis] Vetuſ Senatuſconſulti formula; D. C. C. S. id eſt, de communis conſilii ſententia. Io. Sambucus.

I. IAMB

† Dum hæc magno tempore Crotone aguntur, & Eumolpus felicitate plenus prioris fortunæ esset oblitus statum, adeo ut suis jactaret, neminem gratiæ suæ ibi posse resistere, impuneque suos, si quid deliquissent in ea urbe, beneficio amicorum laturos. Cæterum ego, etsi quotidie magis magisque superfluentibus bonis saginatum corpus impleveram, putabamque à custodia mei removisse vultum Fortunam: tamen sæpius tam consuetudinem meam cogitabam, quam causam. & Quid, ajebam, si callidus captator exploratorem in Africam miserit, mendaciumque deprehenderit nostrum? Quid, si etiam mercenarius præsentī felicitate lassus, indicium ad amicos detulerit, totamque fallaciam invidiosa proditioe detexerit? Nempe rursus fugiendum erit, & tandem expugnata paupertas nova mendicitate revocanda. Dii, deæque, quam male est extra legem viventibus! quidquid meruerunt, semper exspectant. * * *

‡ Quia nosti Venerem tuam, superbiam captas,

† Polyanos. ‡ Chrysi ancilla Circes ad Polyanon.

ven-

1. tam] Præponendum hic putat Doufa non. non tam.

2. quam male est extra legem viv.] Plaut. Nihil est miserius quam animus hominis confusus. De hoc flagello conscientiz, & metu qui eum necessario sequitur, vide Casaubon. in Pers. Sat. 3: Barth. ad Claudianum num. 292, & num. 635 multis. Ge. Erhardus.

3. quidquid meruerunt, semper exspectant] Cicer. pro Mil. Magnam vim habet conscientia in utramque partem, ut semper poenam ante oculos versari putent, qui peccaverint, & nihil timeant, qui nihil admiserint. Senec. Ep. xcvi. Plut. de Sera num. vind. Gabbema. Senec. Conscientia aliud agere non patitur, ac subinde respicere ad se cogit. Dat poenas quisquis exspectat. quisquis autem meruit, exspectat. Fr. Pithœus. Quid-

quid meruerunt semper exspectant. Asperxit indubiè hæc verba Macrobi. in Somn. Scip. Sibi videntur exitium, quod merentur, excipere. Is. Pontanus in Nor. Puto particulam semel excidisse, ut scripserit Petronius: quod semel meruerunt. Barth. ad Claudian. n. 635. In Historia Marculphi minime nupera, ut vulgo putatur, sed perveteri, & cujus jam ante annos quasi 10. mentionem fecit Guilhelmus Archiepiscopus Cypri in Belli sacri Hist. legitur: S a l. quod timet impius, venit super eum. M a x. qui male facit, & bene sperat, totum se salit. Nec frustra ille; Conscientia scelerum, metus judiciorum &c. Erhardus.

4. nosti Venerem tuam] τὴν Αφεσθίτην ὡς σε εἶναι (Venerem tibi adesse). Io. à Wouweren.

vendisque amplexus ; non commodas. Quo enim spectant ' flexæ pectine comæ ? quo ' facies medicamine adtrita, & ' oculorum quoquo mobilis petulantia ? ' quo incessus tute compositus ; & ne vestigia quidem pedum extra mensuram aberrantia , nisi quod formam prostituis , ' ut vendas ? Vides me ? ' nec auguria novi , nec Mathematicorum cœlum curare soleo : ex vultibus ta-

men

1. flexa pectine coma] An pecten abusive pro acu comatoria dixit ? Ge. Erhardus.

2. facies medicamine attrita] Iuvenal. --- inducitur atque fovetur

Tot medicaminibus. -- Tertull. Cutem medicaminibus ungunt. Antipater: *ἡμεῖς τὰς παρειὰς καὶ τὰς ὀφθαλμοὺς* (cerussa maxillas infrita). Artemidor. lib. 1. *ἰδοὺς ἡμεῖς καὶ τὸ πρὸς τὸν ὄφθαλμον* (Existimatus fucare vultum ut mulieres) Jo. à Wouweren.

3. oculorum quoquo mobili petulantia] Sic quidem Gabbema in textu cum Frellon. & Lotich. verum in exegeſi ponit, o. quoque mollis p. quomodo & Tornæſius, reliqui. Erhardus : L. quoquo mobilis, aut certe, quæque mollis. Haud abſimile Apul. Et nunc mitè coniventibus, nunc acè criminantibus, geſtire pupulis, & nonnunquam saltare ſolu oculis. ipſius Arbitri epigrammation :

O blandos oculos & inquietos,
Et quadam propria nota loquaces !

Illic & Venus & leves amores,
Atque ipſa in medio ſedet voluptas.

Deinde dictio petulantia ſignanter admodum hic expreſſa eſt, & valet, quod in notiſſimo verſiculo legitur:

Minerva ſiavo lumina, Venus peto.

4. quo incessus compositus, & ne veſt.] Senecæ incessus compositus, qui Ambroſ. 3 de Virg. ſobrius. Vetus inſcript. incessus commodus. Ep. 69. modeſtus incessus ac compositus, ac probus vultus. At Petr. fictus ad mollitiem. Apul. Mil. ſuperſtuo incessu ſaminam mentiebarur. Hieron. ad Euſtoch. ſolutiſ gemibùs

fractus incessus. adverſ. Helvid. greſſum frangere. Idem : ludentibus pedibùs incedunt. Seneca Natur. Quæſt. 1. 7, c. 31. Tenero & molli inceſſu ſuſpendimus gradum. Firm. 1. 8, c. 7. Molliter ambulant, veſtigia ſua cum delicata quadam moderatione ſuſpendunt. Senec Ep. 15. Clem. Alex. Pæd. lib. 2, c. 11. Wouweren. Sic Catullus :

--- quam videtis

Turpe incedere, rhythmicè, ac moleſtè.
Erhardus.

5. ut vendas] Tibull.

Sit procul à nobis formam cui vendere cura. Fr. Pithœus.

6. nec auguria novi, nec Mathem., &c. ex vultibus tamen hominum mores conligo] nec auguria novi. Martial.

Non ſum divinus, ſed ſcio quid facias. Pithœus. Eadem de ſe ſerè Tibullum promittentem operæ pretium fuerit auſcultare lepidiſſimis verſiculis illis :

Nec mihi ſunt ſortes, nec conſcia fibra
Deorum ;

Præcinit eventus nec mihi cantus avis.

Ipſa Venus magico religatum brachia
nodò

Perdocuit multis non ſine verberibus. Douſa. Mathemat. Gellius 1. 1, c. 9. Vultus quos gentilitio vocabulò Chaldaos dicere oportet, Mathematicos dicit. Wouwer. ex vultibus -- Cic. de LL. Et ū. qui adpellatur vultus, qui nullo in animante eſſe præter hominem poteſt, indicat mores. Indè Orat. in Piſon. Vultum mentis ſermōnem vocavit. Sic in princ. ait : Oculi, ſupercilia, frons, vultus denique totus, qui

ſeruo

men hominum, mores conligo; & quum spatiantem vidi, quid cogites, scio. Sive ergo nobis vendis quod peto, mercator paratus est: sive quod humanius est, commodas, effice ut beneficium debeam. Nam quod servum te & hñilem fateris, accendis desiderium æstuantis. Quædam enim feminæ fordibus calent: nec libidinem concitant, nisi aut servos viderint, aut statores altius cinctos. harenarius aliquas accendit, aut per-

fermo quidam tacitus mentis est, hic in errorum homines impulit, &c. Gabbema. Hippolytus in Harpocrat. pag. 17. Ex ipsa orationis figura homines nosci etiam Homerus indicat Odys. 1

— & μὴ ποῖς τι κακὸν εἰς ἄνθρωπον ἔλκε. (--- neque enim promittebas mala vulsus.)

Erasmus in Adag. Ex habitu bonum utrum prae se fert. Ge. Erhardus.

1. quum spatiantem vidi] Nota, ex incessu cognosci mores mulierum. Pflugius. Erhardus. Sed & hic Polyxeni juvenis.

2. effice ut beneficium debeam] fugit sub finem litera, qua reprehensa, rotundior erit oratio: effice ut ben. debeam. Heraldus Analect. lib. 3, c. 12. vel pro debeam leg. est debeat, nempe domina. Iungermannus. Erhardus.

3. Quædam enim femina fordibus calens] vide Cælestinum. Erhard.

4. libidinem concitant] Ea formâ usurpatum, qua Poëtarum Deus, Marsæque accendere cantu. Martialis verò: Indè lego, Musasque citharæ, Phœbumque laceffe,

diditare ausi. Doufa. Activum pro passivo. Anonym. MS.

5. statores altius cinctos] Stator servus carceris est custos, aut aliubi janicularius, qua voce latet hic nequitia: Statorque scortillo nunc est, cui sciret scilicet mentula opportune, sic ἀνδρῶν sumptum stare priscis frequenter, pro, Tam rigidum stare quàm cornu. Apul. lib. 11 Mil. Steterunt & membra, qua jacebant anti.

Martial. lib. 111 Ep. 225. Quod epigramma lepido jocò claudit ab ambiguitate τῷ stare petitò. Iuvat commentum nostrum illud, alius cinctos, quod, paratos ad opus Veneris interpretor. Similis prorsus fuit & Faustinae Antonini uxoris libido, de qua sic Capiolinus: Multi autem servant Commodum omnino ex adulterio natum: siquidem Faustinae sacris constat apud Cætam conditiones sibi & nauticas, & gladiatorias elegisse. Caussam reddit Lamprid. in Alagabo: Idque diligenter curatum est, ut ex tota penitus urbe, atque ex nauticis monobelos quærent: sic eos adpellabant, qui viriliores videbantur. Alioqui & statores tabellarii sunt, ut ex Cicerone, aliisque constat. Ideoque urpote qui iter facturi, alius cincti. Et sic quoque Arbiter luderet argute dialogi. Gonsalvus. Satores alius cinctos. Catalect. Iam primum fiator hic libidinosus &c. Pithæus. Statores servi præsentis domini ad custodias, eorumque iussa ac nutus exequendos. Glossar. Petr. ex Erhardo. statores propriè sunt carcerum aut ædium custodes, quos janicularios vocamus. Nam stare est verbum ejus rei. Manilius lib. 5. Immitis venit &c. I. Doufa MS.

6. harenarius aliquas accendit] Harenarius, bestiarius, qui cum bestiis depugnat. Gloss. Gabbema: De Faustinae M. Antonini uxoris libidine jam dictum est: De Hippia Fabritii Vejentonis Senatoris Viri, & Consularii Cæsaris videndus Iuven. Sat.

'perfusus pulvere mulio, aut' histrio scænæ ostentatione traductus. Ex hac nota domina est mea. ' usque ab orchestra ' quatuordecim transilit, ' & in extrema plebe quærit, quod diligat. † Itaque oratione blandissima plenus, Rogo, inquam, numquid illa, quæ me amat, tu es? Multum risit ancilla post tam frigidum ' scema, &, ‡ Nolo, inquit, tibi tam valde placeas: ' ego adhuc

servo

† Polyanos.

‡ Chrysis

VI, LXXXII. Tertull. Scenicos, Xysticos, Harenarios illos amenissimos, quibus viri animas, femina autem illis etiam corpora sua substernunt.

1. *perfusus pulvere mulio*] Sic ex c. Pithœi etiam edit. Frellon & Lotich. p. p. multo Tornæi. cæteri. Wouweren: *Perfusus pulvere multo*, h. e. lustrator. Palæstritræ pulvere se aspergebant post unctionem, ut firmitus lubricos alioquin artus tenerent. Ad Plutarch. Sympos. probl. l. 2 quæst. 4. & Heliodor. lib. 10, ubi Theagenes parat se lustrari. Tertull. de Pall. Studia palastra male senescentia, & lutea unctione, & pulvere volutatio. Apul. l. 9 Mil. In modum pugilum, qui pulvisculò perspersi dimicant. Lucian. de Gymnast. l. 1. 15; c. 2.

2. *histrio scæna ostentatione traductus*] Huc mirifice faciunt quæ Juvenal. habet Sat. VI, LXXI. S. A. Gabbema.

3. *usque ab Orchestra quatuordecim transilit*] Orchestra Græcis δῶδ' τῆς ἀρχῆς, à saltatione. l. lib. XVIII, c. XLIV. Orchestra autem, pulpitum erat scæna, ubi saltator agere posset, aut duo inter se disputare. Scholiast. Juven. ad illud Sat. VII.

Quaque reportandis posita est orchestra cathedris.

Ait: Orchestra spatium in theatro dicitur esse, quod pantomimo saltanti vacat. Ejusmodi autem poëta legitur, in quo stans recitet. Cassiod. lib. Var. Quintil. lib. III, c. VI. Erant in orchestra Senatorum sedibus loca designata. Erant & in XIV gradibus orchestra primis vel proximis equitum sedes.

Nam & his lege sua in theatro loca restituit Otho Roscius. Lege Theatrali à XIV primis prohibebatur, qui artem ludicram exercuisset, ut Fab. ait. P. Pithæus. Juvenalis orchestraam & populum dixit pro primoribus & plebe. P. Pithæus Advers. vel subsec. lib. 1, cap. 17. Eleganter de muliere dictum, quæ amatoribus plebeis & vilissimis delectatur. Turneb. Advers. lib. 4, c. 19. Ge. Erhardus.

4. *quatuordecim*] Suet. Aug. c. XI: Macrobi. lib. II, c. III: Sueton. Iul. c. XXXIX. Gabbema.

5. *& in extrema plebe quærit quod diligas*] In extrema plebe, hoc est, in loco tertio, populo adtributo, unde Popularia. Suet. Claud. cap. XXV, Domit. c. IV. Dieque proximo omne genus rerum missilla sparsit: & quia pars major intra Popularia deciderat, quinquagenas tesseras, in singulos cuneos Equestris & Senatorii ordinis pronuntiavit. Dispersita ergo tria loca, Orchestra, Equestris, Popularia, tribus Pop. Rom. ordinibus, Senatui, Equiti, Plebi, scil. I. A. Gonsalvus.

6. *scema*] vel schoma, cultus; habitus orationis.

7. *ego adhuc servo nunquam succubus*] Licet ingenue, inquit, ac nobiliores matronæ reperiantur, quæ ad explendam libidinem cum servis crebrè flagella passis, & mox cruci suffigendis consuecant, ego tamen ancilla sim, cum Equitibus tantum rem habeo. Petrus Faber Semestr. lib. 2, c. 8. Erhardus.

seruo nunquam succubui; nec hoc dii sinant, ' ut amplexus meos in crucem mittam. Viderint matronæ, quæ ² flagellorum vestigia osculantur: ego, etiam si ancilla sum, nunquam tamen ³ nisi in Equestribus sedeo. † Mirari equidem tam discordem libidinem cœpi, atque ⁴ inter monstra numerare, quod ancilla haberet matronæ superbiam, & matrona ancillæ ⁵ humilitatem. Procedentibus deinde longius logis, ⁶ rogavi ancillam, ut ⁷ in platanona produceret dominam. ⁸ Placuit puellæ con-

† Polyani.

1. ut amplexus meos in crucem mittam] *Amplexus*, pro eo qui amplectitur, id est, me amplectendam. Sic necessitudines pro necessariis, convivia pro convivis, regna pro legibus, &c. frequentari observavit Bern. Schol. ad Statium, lib. 6 Thebaid. *In crucem mittam*. Servilis poena crux. Iuvenal. *pone crucem seruo*. Vid. Gretserum de Cruce, l. i. Venustè verò *crucem servum cruciarium appellat*, qua facie sermonis scelus pro scelesto. Gg. Erhardus.

2. flagellorum vestigia] Vlpian. in Fragm. pro stigmatibus. Anonym. in Not. lib. i Regul. *Deditiorum numero sunt quibus vestigia scripta fuerunt*. Pithœus. *flagellorum vestigia*. Σημεῖα τῶν ῥαβδῶν (plagarum signa). Tertull. de Pall. *vestigia cestuum viria occupavit*. Ovidius 3 Amor.

Cerne cicatrices veteris vestigia pugnae. Wouweren. Plauto *maestia*, Sidonio *fractores ferularum*, Tertulliano *flagrarumpontes*. Savaro ad Sidon. lib. 3 Ep. 13. quæ hoc loco *flagellorum vestigia*, infra vocat, verberum notas. Idem. Erh.

3. nisi in Equestribus sedeo] *Equestris* pro locis theatralibus equitum, & modificatis verbis pro equitibus usurpavit. Id verò est: nunquam est mihi res, nisi cum illis qui sedent in quatuordecim ordinibus. Turneb. Advers. lib. 4, cap. 19. Metaphora ab equestribus, hoc est, locis in spectaculo equiti datis. Pet. Faber Semestr. lib. 2, c. 7: Lips. de Amphith. c. 14:

Petr. Pithœus Advers. lib. i, c. 17. Erhardus. Rectè convenit hoc epigramma, quod hic inserui:

Inveniat quod quisque velit, non omnibus unum est

Quod placet, hic spinas colligit, ille rosas. Bourdelotius. *in equestribus sedeo*. Significatur libidinis genus, de quo Ovidius, Martialis:

Mastrubabantur Phrygii post ostia servi, Hecoreo quoties sederat uxor equo. Et hic ipse *equum* suprâ ea mente dixit. Doussa MS.

4. inter monstra numerare] Cornel. Fronto: *In monstra rectus ordo natura invertitur*. S. A. Gabbema.

5. humilitatem] Senec. *Si quis nulla se amica fecit insignem, nec aliena uxori amulum præstat, hunc matrona humilem, & sordida libidinis & ancilliarum vocant*. Fr. Pithœus.

6. rogavi ancillam] Has ancillas honestius habebant, utpote conficias non solum libidinum, sed consiliorum & mentis dominæ: dicebantur *Fabie*. Gloss. *Fabia παιδίσκη*. Talis illa apud Plaut. Milit.

Quisque hunc anulum Fabia sua dederit, ea porro mihi

Militi ut darem. Io. à Wouweren.

7. in platanona] Ita est in editione Gallicana, & quidem utraque (Paris. & Lugdun. seu Steph. & Tornæsii), in prioribus verò: *Vi platea nova duceret, lectum hætenus*. Vnde fuit tempus, quum, in *platea nova*, emen-

F f 3 dan-

confilium : itaque conlegit altius tunicam , flexitque se
 ' in eum daphnōna , qui ' ambulationi hærebat. nec diu
 morata , dominam producit è latebris , laterique adpli-
 cat meo mulierem omnibus simulacris emendatiorem.
 Nulla vox est, quæ formam ejus possit comprehendere :
 nam ' quidquid dixerō, minus erit. ' Crines ingenio suo
 flexi , per totos sese humeros effuderant : ' frons mini-
 ma ,

dandum hariolarer. nunc Turnebi
 potius sententiz accedo , &c. Addo
 fidei causâ binâ à Poëta Celtibero
 testimonia, ut :

Exornant picta quâ Platanona fora :

Item .

Disposuit daphnōna suis Torquatus in
 hortis.

Doufa. *Vt in platca nova habet c. M.*
 Tragur. Gabbema : Platanona , i. pla-
 tanetum ; locum ubi plures platani. Se-
 nec. Ep. LV. Platanona medius rivus , &
 amari , & ab Acherusio lacu receptus ,
 Euripi modò dividit. Martal. lib. III
 Ep. XIX. *Pithaus* : Martialis ,

Daphnōnas platanos , ac aërias cyparissos ,
 Es non unius balnea solus habes.

Erhardus : Iacobus Gaudensis lib. 3
 Aerarii aur. Poët. Platanon , locus pla-
 tanis confusus. Magnus olim usus pla-
 tanorum in deliciis æstivis. Cicero :
 Hæc tua platanus ad opacandum hunc lo-
 cum parulis diffusa ramis. Videndus
 Plato in Phædro , Iacob. Pontan. ad
 Virgil. 4 Georg. & alii.

8. Placuit puellæ] ancillæ , sicut puer
 pro servo : & dicitur hic de stuprata.
 Ge. Erhardus.

1. in eum daphnōna] Δαφνών , lau-
 retum , sive loretum. Mart. lib. X Ep.
 LXXVI : lib. XII Ep. I. S. A. Gabbema.

2. ambulationi] ambulacro. Lo-
 cus in quo deambulat. Zwinglius
 in Compilation. Suetonius Augustō ,
 c. 100. circumjectasque silvas & ambu-
 lationes in usum populi tunc jam publica-
 rat. Sic cœnatio pro cœnaculo. Erhardus.

3. quidquid dixerō minus erit] Hie-
 ronym. epitaph. Nepot. Vincitur ser-

mo rei magnitudine , & minus est omne
 quod dicimus. Io. à Wouweren.

4. Crines ingenio suo flexi per to-
 ros , &c.] Apul. lib. II Miles. Vberes
 enim crines , leniter emissos , & cervice de-
 pendulos , ac deinde per colla dispositos ,
 sensimque sinuato patagio residentes , pau-
 lisper ad finem conglobatos , in sum-
 mum verticem nodus adstrinxerat , Rur-
 sus lib. II. Iamque primum crines uber-
 rimi , proluxique & sensim intorti , per
 divina colla passim dispersi , moliter de-
 fluebant. Iterum lib. II Apul. Sed ut
 mihi moram plenius gesserim in effusum
 laxa crinem , & capillo fluenter undante ,
 ede complexus amabiles. Gabbema. Cri-
 nes ingenio suo. ut , sponte sua sandix. A-
 nonym. in Not. ingenio. Gloss. inge-
 nium Διφύια , Φύσις (bona indoles , na-
 tura). Nævius : Ingenio arbuta confusa.
 Sallust. Ingenium loci. Tertull. de Ha-
 bitu mul. c. 2. Herbarum ingenia tra-
 duxerant. ita ingenius οὐρανός (sua-
 pte natus) , ut Aus. Ingenii fontes. Cri-
 nes ingenio flexi , sponte aut naturâ fle-
 xi , Apul. in affectu capillitium. Cri-
 nes flexi. Alii calamistrō flectebant :
 Hieron. ad Eustoch. Crines calamistrâ
 vestigiò rotantur. Hinc finxit Iuvenal.
 Sat. 6.

— aurea punit

Continuò flexi crinem facinusque capilli,
 per totos se humeros fuderant. Vide He-
 liod. lib. 3. η χρομή] ὤρις (Coma vera
 neque) &c. Apul. Mil. x. Crines sensim
 intendi , per colla passim dispersi. multis
 hoc in Fortide describit lib. II. Ter-
 tull. de Cultu form. 6. Wouweren.

5. frons minima] Et frontes breves ,
 Antiquis ; haud secus ac nobis hodie ,
 fuerit

ma, ¹ & quæ radices capillorum retroflexerat: supercilia
usque ad malarum stricturam currentia, ² & rursus con-
finio luminum penè permixta: oculi clariores stellis ex-
tra lunam fulgentibus: ³ nares paullulum inflexæ: &
¹ oſcu-

fuere laudatissimæ. Laudem petitam
exin nescit nemo. c̄ contraria autem
equidem præbeo convitium. Sic Me-
retrix comparem insectatur apud Lu-
cianum Εἰσαρχ. Διαλoγ. (meretric.
dialog.) Ceterum illud miror, quidnam
adeo laudet in ea miles iste, nisi si omnino
cacus est, qui non viderit, capillitium si-
lam rarum habere, & in multam usque
frontem deductum. Id autem magis jam
mihi dignum fuit observatione, vi-
delicet naturæ illi defectui Priscos
parissimè ut nos superpetias quondam
ivisse: Fœminæ Hispanæ calamistris
in annulos cincinnosque illud comæ
converunt, quod potissimum totam
frontem circumdat; minuunt & sic,
obumbrantque id latitudinis illis
scilicet visum minus decorum. Si-
millimè & suo xvo factum ostendit
Lucianus in Amorib. ut & Commo-
dianus vetus poëta. *Gonsal. Martial.*

*Audi quem puerum, Flacce, locare
velim :*

*Lumina sideribus certent, molliſque
flagellent*

Colla corna : tortas non ame , Flacce,
comas.

*Frons brevis, atque modus breviter sit
naribus uncis :*

Pastoris rubeant amula labra rosis.

Arnob. *Imminuerunt frontes nimbis.* Sic enim legendum videtur. *Isidor.* *Nimbus est fasciola transversa ex auro assuta in linteis, quod est in fronte semiarum.* **Fr.** *Pithæus.* Frontem tenuem etiam præferunt Horatius, Silius, Arnobius; sed parulam Virgilius. Barthius in *Ceir.* Virgil. numer. 497. Veteres angustam & paucillam frontem inter formæ dotes collocabant. Horatius de *Lycoride* sua: — *insignis tenui fronte.* **Silius:**

Es castigata collecta modestia fronte.

Porto de frontis parvæ ac modicæ indicis & significationibus variant scriptores. Trogus Pompeius apud Plin. lib. 17. *Quibus parva frons, mobilem animum subesse significat.* Meletius de Natura hominis, cap. 8. *Parva verò ac modica fronte ingenii acumine præditos, & ad dicendum propensos opinati sunt.* Polemon de Natura signor. interpret. lib. 1, cap. 4. *Frons angusta per se, rudem hominem arguit.* Melampus lib. de Navis corporis, in princ. *In sæmina fronte navis positus, regnaturam, vel magna potestatis futuram denotat.* Ge. Erhardus.

1. *Et quæ radices capillorum retro flexerāt*] En crinium Circes tertia & insignis commendatio, licet cum fronte quoque isthæ communis sit. Retroflexerat enim puella capillos antependulos: itaque aliter esse non poterat, quin eorum, modò adscititii ne forent, conspicerentur radices, eorum saltem, inquam, qui à fronte circumcirca pullulascerent. Id autem maximi haberi, ideo animadvertitur planè, quòd adulterinarum comarum usus esset quondam creberrimus. *I. A. Gonsalvus.*

2. & rursus confinio luminum pena permixta] Commendatæ olim quæ pulcritudine insignes à superciliorum quoque commixtione, hoc est, brevi adeo intercapidine ea habere disjunctæ, ut anceps in confinio luminum divortium relinqueretur. *Idem.*

3. *nares paululum inflexa*] Sunt inter venustos formarum spectatores qui nasum incurvum laudibus vehant. Adstipulatorem habent Aristum lib. I Ep. xviii. τίς γάρ τινος ὁ πρὸς σιμὸς ἐκτρέφει πρὸς σοὶ καλῶς ἰπαινεῖται, τὸ τὸ χρῆμα βασιλικὸν εἶναι; (Quis juvenem propter naribus extat-

osculum, quale Praxiteles habere Dianam credidit. Iam mentum, jam cervix, jam manus, jam pedum candor

rosus apud te celebratur, aquilinum vero nasum regium dicu?) Sidonius de Theod. Reg. l. i Ep. i. i. *nasus venustus, incurvus; labia subtilia*. Barthius. Artemidorus lib. i. c. xxi. rationem elegantem reddit, cur nasuti cordatiores sint, eoque bis venustiores. *Gabbema*. Duo in forma nasi Martialis requirit; alterum moderatum debere esse nasum: alterum. flexuram illam modica uncitate decoram:

--- *Aque modus breviter fit naribus uncis,*

Sidon. lib. i Ep. 2. *nasus ustissime incurvus*. Ramirez Hypomn. ad Martial. lib. 4 Epigr. 42, n. 7. Erhardus.

1. *osculum*] *Osculum*, parvum os. Elegans vox est, elegantioribus scriptoribus haud infrequens. Supr. Petr. *exseruit ad osculum caput*. Eximium etiam ab ore pulchritudinis encomium. *Gabbema*. Ovid, i Metam.

--- *videt igne micantes*

Sideribus similes oculos, videt oscula, qua non

Est vidisse satis. --- Wouveren.

2. *jam pedum candor intra auri gracile vinculum positus*] Calcei hoc genus fenestrati perforatique frequenter quondam in usu habitum Græcis & Romanis; foeminis tamen potissimum. Tales igitur erant *solea*, *sandalia*, *crepida*, *Gallica*, *Tyrrhenici*, *baxeæ*, *obstrigilli*. Mirificè ad rem Pollux. lib. vii, c. xx. de Tyrrhenicis loquens: *Τυρρηνικὰ, τὸ κατὰ τὴν ἑλνινον, τετραδάκτυλον. Οἱ δὲ ἰσπανοὶ ἐπιζῶσιν σκευδαλίον καὶ ἰσπανοὶ δὲ αὐτὸ Φειδίας τὴν Ἀθηναίων* (Tyrrhenicæ solea lignæa quatuor digitorum; corrigia verò inaurata: quippe sandalium est, quali Phidias Minervam induit). Prorsus ferme describit Circes calceatum Cephisodorus in Comico:

--- *Σανδάλια τὴν ἑλνινον, Εἴς τὸν ποῦ τὴν ἑλνινον τὴν ἑλνινον*

(--- --- Incisa sandalia, quibus

Aurea supernè florum decora congruunt).

Λεπτοὶ δὲ ἑλνινον vocat calceos fenestratos, ac supernè apertos. Addit etiam Comicus *χρυσὴ ἄνθη*, flores aurei; nempe qui superiore erant pedis parte, ubi vincula in nodo complicabantur. Et *vinculum* proprium dictum de ejuscemodi calceamentis, minimè verò de pedem undequaque munientibus: & aptè quidem, nihil quidpe præter illorum vincula superiori pedis parte visitur. *Gonsalvus*. *pedum candor intra auri gracile vinculum positus*. Quod *scyonia* vocabant, quæ sunt soleæ muliebres, quæ obstrigula habebant, sed tantum corrigiis aliquot sive ligulis aut vinculis, quas *ansas* nominabant, superiori pedis parti obstringebantur. idque quàm poterat arctissime, quò videlicet aptior comprehensiorque eniteret pedis forma. Tibullus:

Ansæque compressos colligat arcta pedes. Ovidius:

Pes eras exiguus; pedis est aptissima forma.

Doufa Præcidan. pro Tibull. cap. 4. Erhardus. *Intra auri gracile vinculum*. Seneca: *Crura distincto religavit auro*. Eas aureas compedes non à matronis, sed à libertinis gestatas, illud argumento est, quòd matronæ fluente stola velatæ, non crura modò sed & pedes veste contectos habebant & omnia, ut ait Horat. præter faciem veste tegebant. ita nullus auri ad ostentationem parati vius in parte quæ latebat. At libertinæ, quibusque Venus non impermissa. cum altius tunicas succingerent, ut ex Ovidio & aliis scriptoribus liquet, crura, pedesque aureis circulis cultos ostentabant, quæ periscelides à plebe mulierum ob earum pretium non gestantur:

dor intra auri gracile vinculum positus , ' Parium marmor exstinxerat. Itaque tunc primum Dorida vetus amator contempsit.

Quid factum est, quod tu projectis Iupiter armis,

Inter cœlicolas fabula muta taces ?

' Nunc erat à torva submittere cornua fronte.

Nunc pluma canos dissimulare tuos.

Hac vera est Danaë, tenta modo tangere corpus ,

' Iam tua flammifero membra calore fluent.

Delectata illa *'* risit tam blandum , *'* ut videretur mihi ,

bantur : atque ita quemadmodum in viris aurum in annulis distinguebat à Curia. & à plebeio ordine equites, atque medium ordinem faciebat, ita in mulieribus aurum perisceliô, compedéque gestatum distinguebat, libertinas à stola, id est matronis honestis. & à plebe inope, sicque veluti medium quendam equestrem foëminarum ordinem faciebat; Vid. Plin. lib. xxxiii, c. iiii; item cap. v. *Ferrarius. vinculum. χρυσόκλιον (ciruale).* Manil.

Et pedibus niveis fulserunt aurea vincla.

Plin. lib. 13, c. 3. *Habeant famina (aurum) in armillis (L. armis) digitisque totis, collo, auribus, spiris: discurrant catena per latera & inserto margaritarum pondera è collo dominarum pendeant: etiamne pedibus induitur? Catenz aureæ, si in collo, monilia & torques: si in lacertis, viria, armilla, & brachionaria: si in cruribus periscelides. Glossæ: Periscelides, ornamenta vel circuli aut rei crurum muliebrium. Tertull. de Cultu foem. Nescio an crus de periscelio in nervum se patiatur artari. Senec. Hippol. Crura distincto reliquit aurô. Chares Mytilenæus apud Athen. lib. 3. *θηράται κτ' τὴν ἰδοκλὴν γαλασσῶν τὸ δ' ἐπὶ ἀδρὸν καὶ ἀσπληνῆς, ἔχον ἐν αὐτῷ στήθος καὶ μετὰ κλῆν & λευκλὴν, ἐξ ἧς ἐξαίρυντες ὅσα λευκὰ, προσαγορεύουσι μὴ μαρμαράτιον, κατὰ**

σκαυάροις ἢ ἐξ αὐτῶν ὁρμίσκας τε καὶ ψάλλας ἀπὸ τοῦ χεῖρος καὶ τὴν πόδας (Capitur juxta mare Indicum. estque crassum & praelongum, carnem habens laxam & candidam, ex quo alba eximuntur ossa, quas margaritas appellant, preparantes ex his armillas & periscelides). Aristoph. etiam *πόδας χερούς*. verbatim Cypr. *compedes auteros.* Io. à Wouweren.

1. *Parium marmor exstinx.*] Horat.

Vrit me Glycera nitor,

Splendentis Pario marmore purius.

Fr. Pithœus. Arnob. libro quarto :

Vlnarum nivei marmoreque candores.

Wouweren. *extinxerat.* Candorem deleverat, & pulchritudine superaverat. Innomin. in Emendat.

2. *Nunc erat à torva submittere cornua fronte*] *Erat submittere.* ἑθνηκῶς (imitatione Græcorum). pro, nunc erat tempus submittendi. Ammianus lib. 31. *Tunc erat spectare cum gemitu facta dictu visuque predira.* Erhardus. *Cornua, Iovis Ammonis, qui umbilico tenus ut aries fingeatur.*

3. *Iam tua flammifero membra calore fluent*] *Quare?* quia Iupiter in aurum imbrem mutatus illapsus in sinum Danaz. Ge. Erhardus.

4. *risit tam blandum*] Græci dicunt ἀπαλὸν ἢ χλιαρὸν γέλασιν. de quo decenti ac moderato risu videatur Bern. Martinus Var. lect. lib. 3, c. 26. Erhardus.

hi, plenum os extra nubem Luna pofferre. † Mox digitis gubernantibus vocem, † Si non fastidis, inquit, feminam ornatam, & hoc primum anno † virum expertam, † concilio tibi, ô juvenis, sororem, habes tu quidem, & fratrem, † neque enim me piguit inquirere : sed quid

† Circe.

pro-

5. ut videretur mihi plenum os luna
prof.] Horat.

— simulac vaga luna decorum Protu-
lit os.

Fr. Pithœus. Creberrimè occurrit
comparatio venustæ formæ cum Lu-
na. Planè ut Petronius, Nonnus Dio-
nyf. lib. 4 de Cadmi formâ :

Εἴ ποτε δι' ὄλων φρονέεσθαι κύκλον
ὀπώπῃς,

Οφθαλμὸς ἐλέλειξεν, ὅλη σελήνη
Σάλλων.

(Si quando frontem latens exporrigit
ipse

Atque oculos voluit, lunam lucere pu-
tares.)

Et Q. Calaber lib. 1. de Penthafilea ;
Salomon in Cant. Canticor. cap. 6,
v. 10. Quæ est ista, quæ progreditur quasi
aurora consurgens : pulchra ut Luna, ele-
cta ut Sol. Erhard.

1. Mox digitis gubernantibus vo-
cem, &c.] Argutè, de actione, seu
gesticulatione digitorum veriùs, ni-
miùm illecebrosa, concinnaque, ac
prorsus meretricia. cui non multùm
abimile, in dissimili licet argumen-
to, illud Tibulli nostri :

At postquam suctant digiti cuxa voce
loquuti I. Doufa.

2. virum expertam] Horat. l. 3 Od. 14.

— & puella iam virum experta.

† Io. à Wouweren.

3. concilio tibi, ô juvenis, sororem, habes
tu quidem & fratrem, &c.] Proprie, Con-
cilio, in re lenocinii usurpat Petro-
nius. Sed enim & Ovidius, non mi-
nùs urbane de Tithoni nuptiis apud
Auroram expurgans sese :

Cux ego plector amans, si vir tibi mar-
cet in armis :

Non me nupsisti conciliante seni.

Vnde & conciliatrix, pro adductrice,
id est, lena, seu stupri sequestra Plau-
to, Comicisque antiquitus frequen-
tata. Doufa. Sed perductores (αἰσχρο-
γαῖς) hoc differunt a lenonibus, quod
lenones sint scortorum, perductores et-
iam invitarum personarum, ut tradit
Asconius in Cic. Verr. 3. Franc. Mo-
dius Not. in Justin. lib. 9. Porro,
concilio peculiare huic rei verbum. Isi-
dor. Origin. lib. 10. Conciliatrix ob-
scenitatem flagitiosa consensio dicta, eo
quod intercurrat, alienumque mundines
corpus. hanc & lenonem vocant. Lucillius :

— Saga & bona conciliatrix. Barth. ad
Claud. n. 1498. Erhardus. Frater &
soror, inter ἱερὰ καὶ (amatoria) sunt.
Sic ut puellæ eos, quibus dare con-
suevissent, fratres vocarent : & contra
amatores suam comparem, cum qua
caput limarent, sororem. Sic Tibullus
intelligendus lib. 1. l. 11. Et & Se-
nec. in Hippol. Sic & apud Petro-
nium amplius viginti locis Giton fra-
ter nominatur, qui non reapse frater
erat, sed pullipremoni officium præ-
stabat, & noctu pro culcitella erat.
Patet ex epistola, Si vis sanus esse,
Gitona roga : recipies inquam nervos
tuos, si triduo sine fratre dormieris. Li-
pius. Gabbema. Martialis :

Q quæm blanda es, Ammiane, matri !
Quæm blanda est tibi mater, Am-
miane.

Fratrem te vocat, & soror vocatur :

Cux vos nomina nequiora tangunt ?

Eadem notione apud Tibull. Senec.
alios. Lips. Antiq. lect. lib. 3. Cinz-
dos ergo testè nomine fratres appel-
labant. Ge. Erhardus.

4. neque enim me piguit inquirere]
Nequiter sane, atque ex præscripto
discipli-

prohibet & sororem adoptare? eodem gradu venio: tu tantum dignare & meum osculum, quum libuerit, agnoscere. † Imo, inquam ego, per formam tuam te rogo, ne fastidias hominem peregrinum inter cultores admittere: invenies religiosum, si te adorari permiseris. Ac ne me iudices, ad hoc templum Amoris gratis accedere, dono tibi fratrem meum. † Quid? inquit illa, donas mihi eum, sine quo non potes vivere? ex cujus osculo pendes? quem sic tu amas, quemadmodum ego te volo? † Hæc ipsa quum diceret, tanta gratia conciliabat vocem loquentis, tam dulcis sonus pertentatum mulcebat aëra, ut putares³ inter auras canere Sirenum

‡ Polyanos.

† Circe.

‡ Polyanos.

con-

disciplinæ lenoniæ, ita in Menæchmis adumbratæ à Plauto; ubi quum herus admirans dixisset:

Sed miror, qui ille noverit nomen meum:

Ecce servus non paulo sapientior;

Minimè hercle mirum. (inquit) morem hunc meretrices habent;

Ad portum mittunt servulos, ancillulas:

Siqua peregrina navis in portum advenit,

Rogant, cujatis sit, quid ei nomen fiet.

Post illa (scribo, Postilla) extemplo se adplicant, agglutinant.

Si pellexerunt, perditum amittunt domum.

Quo etiam applicare possis Ovidianum illud, ex ipsis Helenes persona benignius sanè, quàm necesse fuerat probæ, ad captiosissima Paridis blandimenta rescriptum:

Nec tamen ipse negat: Et nolis omnia de te

Quære, si negis, maxima cura fuit.

Ain vero, mi Helena? tantumne à re domestica operæ otiique fuisse tibi, ut oblita &c. & Horat. l. Sermon. 1, Satyr. 6. -- puellu

Injiciat curam querendi singula; quali

Sit facie, fura quali, pede, dente, capillo, & reliqua. l. Doufa.

1. cultores] Amatores. tralatione verecunda. Glossar. Petron. ex Doufa.

2. te] Leg. me. Iungermann. Ge. Erhardus.

3. inter auras canoro Sirenum concordiam] Sic & Wouwer. cæteri. Tornæus: alii i. aures & S. c. quomodo & c. Tragur. aures. Erhardus: ut putares inter auras canoro Sirenum concordiam.

Leg. intus canere. Digitis psallere, canere intus: plestrò, foris dicebatur.

Difficilior autem Intus canendi modus: & ratio in proclivi. nam qui foris caneant, plestrò velut uno digito chordas impellebant, id est, simplicius: qui intus, quinque digitis velut totidem plestris. Er. Puteanus in Musæthen. cap. 11. Sirenum concordiam dixit, ut Claudian. concordiam vulgi. Barth. nu. 2419. Gonsalvus & Frequens apud priscos conlatio Sirenum cum voce suavi puellarum. Heliod. de Char. loquens lib. 1. Ἰπὸ τῷ λόγῳ, ὡς ποτὶ πινθεσεῖν καὶ κλημεῖν (Verbis ad instar Sirenis aliquid, delinitus), Ælianus de Aspidia lib. xii. π. σερ. cap. 1. Φωνή μιν εἶχε νόδι καὶ ἀπὸ πλῆθους, &c. (vocem habebat dulcem & suavem, qua audita quis Sirenem visus audire.) Princeps autem hic Pausanias, quum in Atticis inquit: Εἰώπησι, καὶ ἡ ἐν πειρημάτων καὶ λόγων τὸ ἐπιπαιγεῖν Σειρήνι εἰκάζειν. Vertit Amalæus: Obtinuit certè consue-

concordiam. Itaque miranti, & toto mihi clarius cœlo nescio quid relucente, libuit ¹ deæ nomen quærere. † Ita, inquit, non dixit tibi ancilla mea, Circe vocari? ² non sum quidem Solis progenies; nec mea mater, dum placet, labentis mundi cursum detinuit: ³ habebo tamen quod cœlo imputem, si nos fata conjunxerint. Imo etiam nescio quid tacitis cogitationibus Deus agit. ⁴ nec

† Circe.

fine

consuetudo, ut nunc etiam, poemata, & Orationum quodvis genus, in quo insit suaviloquentia, cum Sirenium cantu confertur. Glossar. Petron. Sirenium cantus. suavissima illa modulatio qua omnes penè audientium sensus subripiebantur. Innuit historiam Vlyssis & sociorum.

1. dea nomen] Frequens cum Deabus pulcerrimarum puellarum cōlatio. Apul. lib. iv. Puella supplicatur, & in humani vultibus Dea tanta numina placantur: & in matutino progressu Virginis viciamus &c. S. A. Gabbema.

2. non sum quidem Soli progenies, nec mea mater, dum placet, &c.] Sic omnes etiam c. Tragur. Doufa verò suadet legend. dum (i. cū, quotiescunque) placuit ad exemplum opinor, (inquit) Tibulliani illius in materia huic prorsus parissima:

Cum liber, hac tristis depellit nubila cœlo:

Cum liber, æstivo provocat orbe nives.

Denique Ovidii quoque ex libro Amorum i.

Quum voluit, toto glomerantur nubila cœlo.

Quum voluit, puro fulget in orbe dies.

Erhardus: Leg. cum placeret. Iungermannus. non sum. &c. Non sum, quam videor nomine præferre, Circe: qui enim? mea mater non detinuit cursum Solis. Persem autem parentem Circes fuisse, eamque amatam à Sole, habemus Odyss. x. Iam fingi, Solem diutius hære in cœlo probaverit Ovid. lib. iv Metam. cxcv. Gruterus Suspicion. lib. 6, c. 15. Ne longius

eamus, Circe fuit venefica, at magicis artibus sagæ dicuntur Lunam deducere, & Solis cursum inhibere. Ita enim infra gloriatur saga mulier;

— Luna descendit imago

Carminibus deducta mei, &c. Ait ergo, se quidem Circe vocari, non tamen esse veneficam, ut illa antiqua Circe fuit, qua de eadem saga mulier: — Phæbeia Circe

Carminibus magicis socios novavit Vlyxii.

Phæbeia, i. e. (uti hoc loco explicatur) Soli progenies.

3. habeo tamen quod cœlo imputem] Habeo, inquit, quod cœlestibus debeam, si te frui datur. Lips. Antiq. lib. i, c. 8. Doufa MS. Adeo dulce amor malum est, ut cum Diis ex pari vivere se putent, qui feliciter amant: imò Diis ipsis de felicitate controversiam moveant. neque aliter loquens introducit Leander à Muzo:

Οὐκ ἂν ἐγὼ κατ' ὀλυμπον ἱφιμεύραμ

Θεὸς εἶμαι,

ἢ ἡμετέρῳ πατρὶσι γένει ἐγὼ τοῖς δῶ-
μοισιν ἦραί.

Zinz. erling. Miscellan. Criticor. l. 3, c. 6. Erhardus. Hos ego hexametros sic expressi:

Cælum diis ipsis non inuideam, modo pulchra

Herus conjugio lato mihi vivere sat sit.

Alius, forsan Samuel Rossius, poëta coronatus, sic:

Non deus in calis optarem dicier ipsis,

Hero si mihi sit nupta ferenda domi.

4. nec sine causa Polyæonem Circe amat] Vlysses

sine caussa Polixenon Circe amat. Semper inter hæc nomina fax surgit. ' Sume ergo amplexum, si placet. neque est, quod curiosum aliquem extimescas: longe ab hoc loco frater est. † Dixit hæc Circe, implicitumque
 2 me brachiis mollioribus pluma, deduxit in terram
 3 varie gramine indutam.

4 *Idæo qualis fudit de vertice flores*

Terra parens, quum se confesso junxit amori

Iupiter, & toto concepit pectore flammæ:

† Polyanos.

Emicue-

Vlysses quem Circe adamavit, appellatur Odyss. μ. πολύαινον (multa laudo dignus) à concinentibus mollissimum carmen Sirenibus. Erhardus. Vid. Ovid. Eleg. 6 lib. 3 Am. Fr. Pith. Idem Vlyss. & πολύαινον dicitur Iliad. κ & λ, alia tamen acceptione; nam πολύαινον etiam garrulus, fabulosus.

1. Sume ergo amplexum, neque est quod curiosum a. e. longe &c.] De hac ridicularia veterum superstitione, qua nimiz felicitatis successum, certumque ac præfinitum bonarum rerum numerum Fascino obnoxium opinabantur, consulendus Scaliger ad Votum illud Basiaturientis Catulli:

Tam te basia multa basiare

Vesano satis & super Catullo est,

Qua nec pernumerare curiosi

Possint, aut mala fascinaro lingua.

Doufa. Superstitio veterum: laudantes aut numerantes dicebant, præfiscini, quo omnem invidiam se amoliri putabant. Scalig. ad Catull. Erhardus. Zelotypum interpretor: subdit enim, longe ab hoc frater est. Zelotypi quidpe admodum curiosi sunt, omniæque occulta pernoscere cupiunt, quod genuinum est curiosi significatum. Gens. De Salus.

2. me] Abest codice MS. Tragur.

3. varie gramine indutam] Tornæf. omnes, etiam c. Tragur. vario. Sambucus: vario g. i. Cicero, alique dicunt vestitam.

4. Idæo qualis] Omnes quales, etiam c. Tragur. Fr. Pithæus: Idæos quales. Tale quiddam in Diris Val. Catonis. Erhardus: Descriptio est loci amorini. Scalig. in Catale&. In eadem historia eadem descriptione utitur Val. Cato in Diris:

Et tecum tenera gavisæ est ludere in herba,

Purpureos flores, quos insuper accumbebas,

Candida formoso supponens brachia collo. Idem ad Catal. Comment. in Diras. Similis locus & apud Philostratum in Epistolis. Lindenbrog. Not. in Catal. Eum habes apud Dufam F. in Spicil. cujus pleraque in Notas illas suas transcripsit Lindenbrog.

5. confesso junxit amori] Quæ vulgò sese omni abjecto pudore prostituebant, non tenebantur Lege Julia de Adulteriis, quia sese per criminis professionem omnis honestatis ac juris redderent expertes. Hinc foeminae famosæ, ut ad evitandam legis poenam jure ac dignitate maritali exsolverentur, lenocinium profiteri cœperant. & hoc est quod ait Mart.

Ne lex Julia te notare possit,

Non nubis, Proculina, sed fateris.

Et hinc confessus amor pro impudico. Virg. Ceir.

Sin confessus amor noto te macerat igne. Et Petron. hic. Petrus Perrenonius Animadv. & Var. lect. l. 2, c. 4. G. Erhardus.

1. rosa

*Emicuerunt rose, violaeque, & molle cyperon,
Albaeque de viridi riserunt lilia prae:*

*Talis humus Venerem molles clinavit in herbas,
Candidiorque dies secreto favit amori.*

In hoc gramine pariter compositi mille osculis lufimus, quærentes voluptatem robustam. *

† Quid est, inquit, numquid te osculum meum offendit? numquid spiritus jejunio macer? numquid alarum

† Circe ad Polyam.

runi

1. rose] Carol. Paschal. in tessellato Coronarum opere lib. III, c. VII: c. v, vi, vii. S. A. Gabbema.

2. violae] Idem. ib. c. III. & IV. Idem.

3. molle cyperon] τὸ κυπερόν dicitur Græcis & ἡ κυπερόν, herba odorifera, quæ ut *rosmarinus*, in nostris hortis vulgaria, & retento Græco nomine Cyperis dicitur. Barbaris etiam Cypria. Balbus Cathol. A Cyprius Cypria, genus holeris, quia ibi valde abundet. Vidend. Scholiast. Nicandri in Alexiph. At *cupressus* est arbor, κυπρίππος. Suprà: -- ferali circumstumulata cupressu. Ge. Erhardus.

4. lilia] Paschal. lib. d. c. VIII. Gabbema.

5. Talis humus Venerem molles clinavit in h.] Sic & Frellon. Lotich. T. h. V. m. clamavit i. h. Tornæf. cæteri cum c. Tragur. Anonym. MS. Fuit cum probarem, clinavit:

Ad terram trepido descendunt clune puella.

Ita Plinio conclunati boves. Quid si mollem inclinavit in herbam? Doula MS. Ego malim, T. h. molles Venerem inclinavit i. h. Erhardus: clamavit. Leg. clinavit, unde inclinare, Lipsius Antiqu. lect. lib. 1, cap. 8. Recte, & verificant hæc Petronii verba; Inclinauit se in lectulum, ac me semel iterumquo basavit.

6. mille osculis lufimus] Catull. Multa milia ludi. Fr. Pithæus. Tacitus Annal. 14. Iamque lasciva oscula, pra-

muntias flagitii blanditias annotantibus proximis. Doula. F.

7. spiritus jejunio macer] i. foetidus, graveolens. Glossar. Petron. ex Schoppii Susp. l. c. & l. 5, Ep. 3. Ch. Richardus: Corpus quidem jejuniō macescit, spiritus verò, anima, & anhelitus, qui potest? An legendum spiritus jejuniō acer? ut acrem spiritum gravioris odoris dicat, quomodo dixit Virgilius:

Savamque exhalat opaca Mephitis.

Et Catullus:

Ledit te quadam mala fabula, qua tibi fertur

Valle sub alarum trux habitare caper. Item:

Quare aut crudelera nasorum interfecit pestem.

Dicitur seva Mephitis, trux caper, crudeliter, nasorum pestis, ut acer spiritus. Spiritus quoque acer dicitur ab Horatio, quamvis alia notione verbi:

Idcirco quidam, Comædia, nec ne Poëma Effet, quasi vere, quod acer spiritus, ac vis

Nec verbis, nec rebus inest. --

Videri possit etiam legendum maceret, pro putret ac putet, ut Plinius ait: avis lagopodis accisa corpus statim marcescere. Erhardus: sp. i. macer. Lege totum locum: Numquid spiritus jejunio macet? numquid alarum neglegens sudor putet? si hæc non sunt, &c. Lips. Epistol. quæst. lib. 2, Ep. 2. Vel. leg. jejuniō acer, ut alii habent, id est, gravis; aut maceret, id est, putet. Jejunia enim graveolentiam creant, ut

rum negligens sudor? Porro, si hæc non sunt, numquid Gitona times? Perfusus ego rubore manifesto, etiam, si quid habueram virium, perdidisti; totoque corpore velut laxato, † Quæso, inquam, † Regina, noli suggillare miseras: beneficio contactus sum. *

‡ Dic Chrysis, † sed verum: numquid indecens sum?

† Polyanus.

‡ Circe.

num-

ut etiã parcemia ostendit *νηστίας* ὄρε (jejunium olet). Hinc & Martialis Bassum ait hircum olidum & foetidum olere jejunia sabbatathariorum, id est, Iudzorum. Spiritus jejuniō acer, ut Cœcilio apud Gellium, jejuna anima, pro foetida & graveolenti. Raderus ad Mart. l. 4. Epigr. 4.

8. numquid alarum negligens sudor? Foetor sub alis nascitur, qua parte pilant, iis quis per ætatem licet cum mulieribus rem habere, gravior, si sapius, si corpore sudoro. Foetor iste Græcis *τετύνω*, Latinis hircus. Horat. 12. Epod. — hirsutis cubet hircus in alis. Marcell. de Medicam. Ad hircos & alas fatentes remedium. Itaque *Φιλόνελοι* (elegantia studiosi) ut odorem abigerent, vellebant alas pice aut resina, quod Clemens Præd. lib. 111, c. 11 *πιτῦλλον* (pice illini); Capitol. Pertin. Vasa calefactanda resina divellendis hominibus. hinc *διδρω-πικισμένοι*, resinati. Volsi levigabantur pumicibus. unde *φιλονημογί* (munditiam amantes), qui Senecæ Volsi & expoliti; Plinio *pumicati*. Wouweren. Sidon. lib. 3. Ep. 13. Alarum specubus hircosis & acefcentibus: scitissime; nam alæ subhirci sunt Isidoro lib. 11, c. 1. Savaro ad Sidon. Ge. Erhardus.

1. si quid habueram virium perdidisti]

Sic Ovid. -- pudor ipse nocebat, Ille fuit vitii causa secunda mei.

Doula MS.

2. laxato] Sic & Tornæ. alii. *laxato* Frellon. & Lorich. Erhardus: *laxato*. Leg. *laxato*. ut sit metaphora à gladiaschius. sumpta. Iungem. & Puttoribus optime.

3. Quæso, inquam, Regina] Urbana olim amatorum compellatio, Regina. Mart. lib. x Ep. LXIV. Sic & Dominam compellabant amasiam. Gensul. Martialis:

Quem regem & dominum prius vocabam. Et,

Sollicitus domus, dominum regemque salutas.

Diogenes quidem τὸς ἀμφοτέρους ἱταίρων ἐπὶ βασιλείας, πολλὰς γὰρ πρᾶττεν αὐτῷ ἐπὶ τῇ τῶν (Specie decoras amicas vocabat reginas, multas enim agere qua hæc imperant). Fr. Pithæus.

4. Dic Chrysis, sed verum &c.] Leg. Dic Chrysis, sed verum, numquid incompta, numquid indecens sum? numquid ab aliquo &c. Bern. Martinus Var. lect. lib. 1, c. 7. ubi tractat de muliercularum cultu & nitela corporis. Erhardus. Dic Chrysis &c. Puellas habuerunt in ministerio tum ornatrices, tum quæ velut à consiliis formæ, quod stringit Iuven. Sat. 67.

Est in consilio materna, admotæque la-
mis,

Emptita qua cessat acus; sententia prima
Hujus erit, post hanc atque atque arte
minores

Consebant, tanquam fama discrimen
agatur,

Aut anima: tanta est querendi cura
decoris.

Hieron. Crines disponebant ancilla. edo-
ctæ autem certis magistris ad hoc
ministerium, velut ad artificium. L.
65 § Ornatrix. D. de Leg. 111. Dice-
bantur Ornatrix ab officio, uti &
Græcis *χορηγότριαι*. Venus Inscrip.

C I N A

numquid incompta? numquid ab aliquo naturali vitio formam meam excæco? noli decipere dominam tuam; nescio quid peccavimus. † Rapuit deinde tacenti speculum, &, postquam omnes vultus tentavit, quos solet inter amantes risus frangere, excussit vexatam solo vestem, raptimque ædem Veneris intravit. Ego contra damnatus, & quasi quodam visu in horrorem perductus, interrogare animum meum cœpi, an vera voluptate fraudatus essem.

† Polyamus.

Noctē

CINERIBUS. HAMILLÆ. ALPIONÆ. QUINTÆ. ORNATRICE. FESTUS. M. SEPTIMI GALLI. DISPENS. CONTUBERNALI. B. M. F. *Wormeren*. Dic *Chrysis*, sed verum. Non absimiliter Philematium Plautina ad Scapham in *Mostell.* act. 1, scen. 2.

Contempla amabo, mea Scapha, satini hac me vestis deceat?

Volo meo placere Philolachi. —

Ego verum amo, verum volo mihi dici mendacem odi.

Utraque hæc ancilla, & Scapha & Chrysis, ex ornatricibus, de quibus Scalig. in Priap. & ad Festum, Ravardus Conjectan. lib. 2, c. 18, & seq. Bernartius ad Statii Silvar. l. 1 Radul. Fornerius Quotidian. lib. 1, c. 22. Hæ & cinsiones dictæ. nec puellæ tantum, sed pueri huic ministerio adhibiti. Sarisberienfis lib. 3, c. 12. *Quot cubicularii aut cinsiones, nanive aut quicumque nebulonum, quibus delicatus divitis sensus aut furor cavere non potest!* Balbus Catholicô: Cinsio, qui calamistrum calefacit, sc. ferrum quo capilli crispantur. hic vulgo crinsifer dicitur. Ge. Erhardus.

1. excussit vexatam solo vestem] Vexatum, inquit, quod nos opinor, gekreucht, diceremus; scilicet superiori illa in gramine volutione, malo astrô, Deaque Persica non favente, hoc est sine robusta adeo voluptati effectû præter speciem, ætatem atque utriusque sententiam denique, cum

Polyxno amatore suo tentata, sive inchoata potius, quam ad patratum perducta. *Donsa P. vexatam vestem.* Martialis:

A te vexatas male tenere rosas.

Juvenal.

Humida suspectis referens multicia rugis

Vexatasque comas. — Fr. Pithæus. *Vexata solo vestis, pulvere respersa, rugisque deformata.* Gloss. Petron.

2. raptimque ædem Veneris intravit] Ergo Veneris sacellum in isthoc hortu, non Priapi. Erhardus. *ædem V. intr.* Ut vota scil. susciperet, aut sacra faceret pro valetudine Polyxni nervorum. Opportunè autem in hortu illo sacellum Veneris foret, nam & *Venerem Hortensem* Ethnici coluerunt. Planè Varro lib. 1 R. R. sub princ. Sed omnium facetissimè Lucianus quodam Meretricio dialogo, qui locus rem totam mirificè inlustrat. Loquitur Mater ironicè ad Musarium filiam: Ergo si talem amatorem posthac inveniamus, Musarium, qualis Cherea hic est, immolare oportebit nos, Publica quidem Veneri capram candidam; Celesti autem, & ei qua in hortis est, juvencam utrique, &c. I. A. Gonfal.

3. visu] Quid, si hoc potius est, ut, viso, reponatur, pro spectro, & quasi somnio quodam turbulento? proinde ut idem loquutus suprà. *Visa*, certè, pro *Insomniis* poni quis nescit, qui Mulzas fores vel primis digitis impulerit

¹ Nocte soporifera veluti quum somnia ludunt
Errantes oculos, effossaque protulit aurum
In lucem tellus, versat manus improba furtum,
Thesaurosque rapit, sudor quoque² perluit ora
Et mentem timor altus habet, ne forte gravatum
Excusiat gremium secreti conscius auri.
Mox ubi fugerunt elusam gaudia mentem,
Veraque forma redit,³ animus, quod perdidit, optat;
Atque in præterita se totus imagine versat.

* * *

† Itaque hoc nomine tibi gratias ago, ⁴ quod me So-
cratica

† Glin.

pulerit modò i I. Doufa MS. & Præ-
dican.

1. Nocte soporifera] Scribit Tacitus in princ. lib. xvi. Illius de hinc Neroni fortuna per vanitatem ipsius, ex promisso Cæselli Bassi, qui origine Panus, mente turbida, nocturna quictis imaginem ad spem haud dubiam retraxit. Vellusque Romam, Principis aditum emeratus, ex-
promit repertum in agro suo specum alti-
tudine immensa, quo magna vis auri con-
tineretur. &c. In ipse ipsum Tacitum, Existimar Ludovicus Dorleans Arbi-
trum super istis Bassi insomniis hos
versus concepiisse: nam erant con-
temporanei, nec postea diu supervi-
xit. Somnia sunt, inquit idem Inter-
pres, imagines, quæ corporibus dor-
mientibus, semperque vigilantibus
animis nascuntur, & intereunt.
Amm. Marcell. lib. xiv. Soporitis corpo-
ribus, ait, animus semper vigens motibus
indefessus & cogitationibus subiectus &
curis, qua mortalium sollicitant mentes,
colligit visa nocturna quas phantasias nos
appellamus. Sed avarorum sunt so-
mnia opes. Sallust. 111 frag. Contra ille
culvi ratus (id est decipi) quarebat num
somnia thesaurus portenderetur i Apul. iv
Mil. Nocturna visiones contrarios even-
tus nonnunquam pronuntiant, denique
fere & vapulare, & nonnunquam etiam
jugulari, lucrosam prosperamque proveni-

tum nuntiant. Contra ridere, & mellitia
dulciolis ventrem saginare, vel in volupta-
tem Veneream convenire, tristitia animi,
languore corporis, damnisque ceteris, an-
xiatum iri prædicant. Sic illudunt ho-
minibus dormientibus & amones per
insomnia. S. A. Gabbema.

2. perluit ora] Sic quidem nostri
omnes. Tornæus: al. proluit. quo-
modo & c. Tragur. proluit ora. Doufa
MS. perluit ora, alii p. artus.

3. animus, quod perdidit, optat]
In eadem ipsissima re Dionys. Cato
in Distich.

-- Mens humana quod optat.

Ge. Erhardus.

4. quod me Socratica fide diligis. Non
tam intactus &c.] Maximum Tyrium
Diff. ix. videlicet. Gabbema. Socra-
tem ut prædiconem & puerarium dis-
tulerunt antiqui, Lucianus, Theodo-
retus Græcan. affect. serm. 12: Senec.
Ep. 104: Tertullian. Apologet. c. 148:
Cassianus Collat. 13, c. 5: Lucillius
apud Nonium in signare, & in Distri-
men. unde convitium in Socratem
ὁ μὲν γὰρ παιδεύεται (oculi puellarii).
Savaro ad Sidon. lib. 4 Ep. 3. Erhar-
dus. Plut. serm. 1 de virt. Alex. Σω-
κράτης ἠνείχρητο συνηγεμένην ὁ Ἀλ-
κιβιάδης. Socrates se continebat Alcibiades
una dormiente. Gabbema.

G g

2. lectus

cratica fide diligis. Non tam intactus Alcibiades in præceptoris sui lectulo jacuit. *

† Crede mihi frater, non intellego me virum esse, non sentio. funerata est pars illa corporis; qua quondam Achilles eram. * Veritus puer ne in secreto deprehensus daret sermonibus locum, proripuit se, & in partem ædium interiorem fugit. * Cubiculum autem meum intravit Chrysis, codicillosque mihi dominæ suæ reddidit, in quibus hæc erant scripta.

'CIRCE POLYÆNO SALUTEM.

10. **S**I libidinosus essem, querever decepta. nunc etiam languori tuo gratias ago. " In umbra voluptatis diutius lusi. quid " tandem

† Polyænos.

1. lectulo] Erhardus: al. cubiculo. sicut D. Paul. ad Rom. 13 non in cubilibus & impudiciis. ubi tamen verius dixi fornices lupanares intellegi.

2. non intellego me virum] Tertull. Simulque se mulieres intellexerunt. Fr. Pithœus.

3. non sentio] Ovid.

Nec juvenem nec me sensit amica virum. Idem.

4. pars illa] Sæpe pars pro mentula nominatur. Scires propter excellentiam & præstantiam ejus factam; quod illa melior sit & major Priapi pars, & quam mavult sibi, quam caput manusque siqua est non fatui puella cunni. in carm. lib. xxix, xliix, &c. Scioppius. Gabbema. Alibi, Cum illa parte corporis. Ovid.

Quin istic pudibunda jace pars pessima nostri. Fr. Pithœus.

5. qua quondam Achilles eram] totus quasi corneus. Ge. Erhardus.

6. Veritus] Tornæsius: al. Veritus.

7. intravit Chrysis] Ovid.

Vna ministrarum, —

Flava comes aderat faciendis strenua jussis. Fr. Pithœus.

8. codicillosque] Codicilli hic, scripti genus solitum ad præsentem mitti. Indicat Seneca Ep. lv: item Tacitus

lib. iv Ann. Morem autem istum, præsentem sc. scripto adeundi primus excogitavit Cæsar, ut Plat. in Cæs. retulit. Eundem morem tenuit Augustus. Suet. c. lxxiv. S. A. Gabbema.

9. CIRCE POLYÆNO SALUTEM] Sic & Tornæsius. edit. Frellon. Lotich. codexque MS. Douz; sed Tragur. R. Herm. Wouwer. his omis- sis, sic: scripta. Si. Quomodo & Fr. Pithœum legisse deprehendas ex notula proxime sequente ad, Si libidinosus essem. Lipsius adducente Gabbema: In Nominibus olim receptum, ut in ipsa fronte Epistolæ bina semper ponerent, suum & alienum: illo præposito, etiam ad digniorem. Cum causa: quoniam prima legis cogitatio & desiderium, est scire à quo missa. Etiam hoc observatum, ut nomina nuda, nec blandientia aut laudantia verba, sibi alterive tribuerent. Excipio, si quis in Imperio aut Magistratu. Tum enim verbò additum: P. Servilius Rullus Trib. pl. x vir Cneo Pompejo proconsuli. At epitheta nulla: nisi ad unice caros aut domesticos; quos interdum Humanissimos, Optimos, Suavissimos, suas animas adpellabant, & receptissimo verbò suos.

10. Si libidinosus essem] Αἰ δὲ πάλαι (Hen

dem agas, quero, & an tuis pedibus perveneris domum? negant enim medici¹ sine nervis homines ambulare posse. Narrabo tibi adolescens,² paralyfin cave. numquam ego³ agrum tam magno periculo vidi. ⁴ me-Dius Fidius, jam peristi. Quod si idem frigus genua manusque tentaverit tuas, licet⁵ ad tubicines mittas. Quid ergo

(Heu, heu miserum), exclamat Drosc ap. Lucianum, ἔστι το χαίρειν ὡρο-
εξαυα (ne quidem salutem adscripsit)!
Fr. Pithoeus.

11. in umbra voluptatis diutius lusi] Illud interpretatur Achilles Tatius lib. v. Αἰδὰ τὸ πάντων ὕδασι καὶ τα-
τον ὡροεξαυα καὶ ἀφ' αὐτῶν ὡς αὐτῶν
αὐτῶν ὡς αὐτῶν. tis αὐτῶν ὡς αὐτῶν
Quin imò (quod contume-
liosissimum est omnium) o complexu meo,
ex ipsis dissuaviatationibus aquè disce-
dis atque alia mulier. At quid hoc est,
nisi nuptiarum umbra? S. A. Gab-
bema.

12. tandem] Doufa ad edit. Tornæf.
c. M. tamen. Sic & Tragur.

1. sine nervis homines ambulare posse] Tornæsius: al. s.n. posse ire. Anonym.
MS. Deleverim homines, & scripse-
rim, negant enim medici sine nervis ire
potesse: aut potius, stare potesse: quia
id alteri illi convenit. Tragur. c. sine
pedibus posse ire. Petr. Danielis: sine
nervis posse ire. Bapt. Pius lib 4 Com-
mentar. in Lucretium circa fin. fol.
124, citat hunc Petronii Arbitri lo-
cum; sine nervis ajunt stare nil potesse.

2. paralyfin] Quæ à lucta palæstræ
Veneris nervos occupare solet. Gloss.
Petron. Paralyfis alio nomine hemi-
plexia, morbus frigidus à nervis ob-
structis per pituitam crassam oriun-
dus, huic languorem suum frigidida-
temque in coëundum Polyxenos com-
parat. Lotichius.

3. agrum tam magno periculo] Negat
hanc phrasin Latinam esse H. Ste-
phanus in Pseudocicerone; asserit
Schopp. Verisim. lib. 4, c. 14, quem
vide. Erhardus. In Epistola illa mul-
to urbanitatis sale cumulatissima:

Narrabo tibi adolescens, paralyfin cave.
Nunquam ego agrum tam magno periculo
vidi. Eadem loquutionis formâ usus
quoque ad Ciceronem suum M. Cæ-
lius; de absoluto Messalla scribens:
Itaque relictus Lege Licinia: majore esse
periculo videtur. I. Doufa.

4. me-Dius Fidius jam peristi] τὸ Me-
dius fidius quamvis jurisjurandi specie
positum videatur, habet tamen ven-
nilius quid ac Petronianum magis in
recessu: atque ad mediam partem il-
lam, qua viri fumus, vocabuli mul-
tò honestissimi ambitu obnuptum,
applicari potest. Doufa Centurionat.
lib. 1, c. 9. Ge. Erhardus.

5. ad tubicines mittas] Tornæsius:
tubicines Pith. Erhardus: al. tibicines.
id est, de te actum est, & jam jamque
animam agas. specie quadam adagio-
nis venuste & cavillatorie dictum à
Petronio, veluti de mortuo, aut jam
jamque morituro: pro, accersere eos,
qui in funere canant, pompamque
funeris suo cantu concelebrent. Tur-
neb. Adversar. lib. 26, cap. 6. Allu-
dit ritum veterem, quo mortuos de-
stebant ὡς τὸ αὐλόν (ad tibiam). Ca-
sanbon. Not. in Matth. 9, v. 23. vel
quo mortui ad tubam efferebantur.
Videndus Vatablus, Beza, Fr. Iunius
ad Matth. Euangelistæ c. 9, v. 23. Mu-
retus & Scaliger ad Catull. Wouwe-
ren: Respondebant planctu præfixæ
aliquæ lugentes mulieres lamenta-
bili tubæ clangori. Dicuntur tymbau-
le, Apul. Flor. monumentarii cerapula,
proprie siticines, quod apud sitos canere
solisti, h. e. virâ functos & sepultos. Gell.
libro vicefimò, capite 2. D. Matth.
cap. 7. Gabbema: tubicines. Hi & si-
ticines dicebantur, & monumentarii co-

ergo est? etiamsi gravem injuriam accepi, homini tamen misero non invideo medicinam. Si vis sanus esse, Gitonem roga: recipies, inquam, nervos tuos, si triduo sine fratre dormieris. Nam quod ad me adtinet, non timeo, ne quis inveniatur, cui minus placeam. nec speculum mihi, nec fama mentitur. Vale si potes.

† Vt intellexit Chrysis, me perlegisse totum convivium: ‡ Solent, inquit, hęc fieri, & præcipue in hac civitate, in qua † mulieres etiam Lunam deducunt. *

Itaque hujus quoque rei cura † agetur: rescribe modo blandius dominæ, animumque ejus candida humanitate restitue. verum enim fatendum est, ex qua hora injuriam accepit, apud se non est. † Libenter quidem parvi ancillæ, verbaque codicillis talia imposui.

POLYÆ-

† Polyamos.

‡ Chrysis.

† Polyamos.

τῆς αὐτῆς, Græcis τὸ μὲν αὐτῆς. Gonsal. De fisticinibus Gellius lib. xx, c. ii. Hi iterum erant duplices: Tubicines, & tibi- cines. Nam & tubarum & tibiærum fre- quens fuit in funeribus usus. Ad tu- bam funera fuisse elata ψαμμοχό- στοι (arena numerum aquantes, innu- meri), ut cum Græcis dicam, mihi testes sunt. Persius Sat. iii. Hinc tuba, can- dela. Vbi Cornutus: Quia sepultura tubis apud antiquos celebrabatur. item Serv. in xi Æneid. Ante enim mortui ad tubam deducebantur. Hinc & Epi- cæto in Altercatione, tuba funeris de- ploratio. Pertinet huc & jucunda hi- storiola Plutarchi de Pica, quam P. Victorius lib. ix Var. Lect. c. xiv inferuit. Ad tibiæ venio: Sunt qui ti- biæ ad puerorum solum exsequias re- stringant. Serv. lib. v Æneid. Scien- dum majoris ætatis funera ad tubam so- lere proferri, minoris verò ad tibiæ. Pla- cidus in Stat. Iubet religio, ut majori- bus mortuis tuba, minoribus tibiæ caneretur. Sed id ubique verum esse non arbitror. Suetonium enim in C. Iu- lii Cæsar. funere tibiæ agnoscere vi- deo, c. lxxxiii: & Senecam in Clau- dii. &c. adi Kirchmannum lib. ii de

Funer. R. c. iv, v: Meurs. c. xviii de Funere.

1. *nec speculum mihi nec fama menti- tur*] Lucilius: ψαμμοχόστον ἐξ Ἀθηναίων (mendax habet speculum De- mosthenis). Doula F. Tertull. de Habi- tu mul. cap. i. Iam ex speculo tantum mentiri liceret. Wouweren. Ovid. 3. Trist.

Et speculum mendax esse querere tuum: id est, expositulabis speculum, quod tamen nescit mentiri. Savaro ad Si- don. lib. 7 Ep. ult. Speculum non men- titur, adagio cessit. Car. Bovillus lib. 3 Adag. 44. Ge. Erhardus.

2. *Solent, inquit, hæc fieri*] Hadr. Iu- nius: Solent, inquit fieri. L. S. i. ista fi. Tornæsius: Solent s. h. f. v. c. Brit. So- lent, i. hæc frater. Tragur. c. ut Hadr. Iunii, S. i. f. Supra in Fragmento: Deprecari tamen omnes caperunt, & dicere: Solent fieri. Erhardus: S. i. h. f. Leg. Solent, inquit, hæc frater: vel, solent, in- quit, hæc, & præcipue &c. illud, fieri, inculcatum. Palmer. in Spicileg.

3. *mulieres lunam d.*] magicæ, ve- neficæ. Glossar. Petron.

4. *agetur*] c. M. Doula & Tragur. agitur.

POLYÆNOS CIRCEÆ SALUTEM.

Fateor me, domina, sepe peccasse : nam & homo sum, & adhuc juvenis : numquam tamen ante hunc diem usque ad mortem deliqui. ² Habes, inquam, consistentem reum. quicquid jusseris, merui. prodicionem feci, hominem occidi, templum violavi. In hæc facinora quære supplicium. ³ Sive occidere placet, ferro meo venio : sive verberibus contenta es, curro nudus ad dominam. ⁴ Illud unum memento, non me, sed ⁵ instrumenta peccasse. ⁶ Paratus miles arma non habui. quis hæc turbaverit, nescio. ⁷ Forsitan animus antecessit corporis moram : forsitan, dum ⁸ omnia concupisco, voluptatem tempore consumpsi. non invenio quod feci. Paralytin tamen cavere jubes; tamquam major fieri possit, quæ abstulit mihi, per quod etiam te habere potui. Summa tamen excusationis mea hæc est : Placebo tibi, si me culpam emendare permiseris. ⁹ Vale.

Dimissa

1. Fateor me, domina, sepe peccasse] Aristinæ. lib. 2 Ep. 13. Bongarf. Ge. Erhardus.

2. Habes confit, reum] Ambros. l. 5 Epist. 28 ad Theod. Quid mandas in absentes indicium? Habes presentem, habes consistentem reum. Io. à Wouweren.

3. Sive occidere placet, ferro meo venio] Philostrat. Epist. *πλεῖν κίλδον, ἡμεῖς αἰὼν ὡληγὰς ὑπομείνου, καὶ τῶν πρὸς τὴν ψυχὴν, οὐκ ὀκνῶ.* (Plus impetra, amplector : plagas expectare, tolero, animam abjicere, non pigror). Doufa F. ad Tibullum. Erhard.

4. Illud unum] Sic nostri editi omnes. Tornæus : al. Id tantum. cum his facit c. Tragur.

5. instrumenta] Arnob. *Ergone Deum mater genitalia - sustulit flagitiosi operis instrumenta sedique?* Fr. Pithœus.

6. Paratus miles arma non habui] Leg. potius, peritus m. a. n. h. Innomina-tus. Forsan, parata m. a. n. h. Io. Sambucus. Miles, Veneris nempe. Apul. lib. ix. *Commodum prima stipendia Veneri militabant novi & nudi milites. Arma pro instrumento virili usurpan-*

tur. Sutrius Comicus : *Mutrinum mihi adser, quò virilibus armis occurrant fortiuscula.* Gabbema. Catull.

Nam quamvis videar satis paratus. Ovid.

At dens obscana nimium quoque parte paratus. Priap.

Hæc mei te ventris arma laxabant.

Fr. Pithœus. Propert.

Osculâque admostrumere & arma manu, Wouweren.

7. Forsitan animus antecessit corporis moram] Tragur. c. antecesserit. Petr. Danielis : *corporis moram.* Infrâ ; *atque longæ moram.* suprâ : *Ignis an fluctus, an mora consumat corpus, nihil interest.* Erhardus : *Forsitan animus &c.* Tamquam Vulcani, quem Hyginus fabulatur sperma, dum luctaretur cum Minerva, ejaculasse veramque voluptatem perdidisse, antequam omnia fecisset. Hanc fabulam opinor respexit Petronius.

8. omnia habere] Nupta sunt verba. S. A. Gabbema.

9. Vale] Habent quoque Frellon. & Lotich. ap. cæteros dehit, etiam co-

G g 3

dici

Dimissa cum ejusmodi pollicitatione Chryside, ' curavi diligentius noxiosissimum corpus, ' balneoque præterito, modica unctione usus, mox cibis validioribus pastus, id est, ' bulbis, ' cochlearumque sine jure cervici-

dici Tragur. Quin in hoc quoque desideres prius, *Vale si potes.*

1. *curavi* &c.] Cicero lib. 16, ad Tiron. *Curationes ejus non probo*, scil. *medici. noxiosum corpus*, quod supra dixit *agrum*, item *veneficio contactum*, & *damnatum*. Ge. Erhardus.

2. *balneoque præterito*] An, *præcedente?* an verò, intermisso & neglecto? Erhard. *balneoque præterito*, *modica unctione usus sum*. Verba hæc sic interpretanda arbitror, ut intelligatur, oleo, vel unguine ad venerem suscitandam appropriato, non quidem universum corporis ambitum (sicut *Balneum* totum, *Inseffus* verò medium corpus ad umbilicum usque comprehendit) neque latus corporis hoc vel illud, sed perinæum: sed interstitium illud inter anum & testes duntaxat inunctum fuisse. Is enim locus cum non amplius sit, neque etiam amplam inunctionem postulat. Io. Petr. Lotichius.

3. *bulbi*] Plin. lib. xx, c. 1x. *Per se triti nervorum contractionem [bulbi] medentur*. Ibid. *Ad stillorem tussi illuminant nervis utiles. ideo & paralytici dantur juxta in pedibus*. Ibid. *Venerem maxime Megarici stimulant*. Heraclides Tarentinus: Βολβός, καὶ κοχλίας. καὶ ὦν, καὶ τοῖ ὀμγαί, δοκεῖ ἀντιμεμελεῖν εἶναι ποικίλη, ἀλλὰ τὸ ὀμγαί εἶναι τὴν πωρὸς φύσει, καὶ τὴν αὐτοῖς διωάμεν τὸ ἀντιμεμελεῖν (*Bulbus, cochlea, ovum, & similia videntur semen gignere, quod eadem cum hoc principia & facultates obtrineant*). Schemata ipsorum apud Portam videre licet l, 111 Phytognom. g. XLIV. S. A. Gabbema,

4. *cochlearumque* &c.] Leg. *strucibus*; voce Plautina. Vulgatam lectionem confirmat Athenæus lib. 3, de ostreis, expeti cervicem eorum ostendit

in cibis, & nominat *τραχήλους πορφυρῶν, κηρύκων* (*cervicibus purpurarum, cerycum*). Lipsius Epistolic. quæstion. lib. 3, Epist. 2. *Cochlea sunt τραχήλοι sive purpuræ, conchyliæ. partes autem cerycis, aut purpuræ, aliisve conchylii fuisse ad cibum expetitas scribit Hesychius, in Τραχηλῶν*. Casaubonus Animad. in Athen. lib. 111, c. x. Plin. lib. xxx, c. 1x. *Cochlea lata pota tollere dicuntur pedum, & articulorum dolores*. & lib. xxx111, c. 1v. *Terrestrium carnes suffusionibus propriis magicisque artibus resutandis saluantes produntur*. Erhardus. *cochlearum i. purpurarum cervicibus propriè τραχήλοι sive trachali*. De horum esu Athenæus lib. 3, c. 10. *Ἐψομφοῖ τὸ κατ' ἰαντὸς, καὶ οἱ τραχήλοι τῶν πορφυρῶν, ἀφ' ἑαυτοῖς πρὸς τοὺς τῶν κομάρων ἀλγεῖσιν*. Per se elixa purpuratarum cervicibus conducunt stomacho infirmo & languenti. Vossius in de Orig. & Progr. Idololat. lib. 4, c. 35. Sed audiamus hac de materia Medicum, Lotichium: Rectè præscribitur victus è bulbis, cochleisque, utpote quæ tum apprimè nutriunt; tum ex specifica proprietate semen mirificè augent, tum flatus quoque cumulant, virgamque erigunt. &c. Farnabius in Martialis lib. 12 Ep. 34 ex Alex. ab Alex. auditor est, ex bulbis cum nucleo pinei, eruca, pipere, in nuptiali cœna sponso ferculum olim parari solitum. Apud Athenæum l. x in opere περὶ τῆς καλῆς (*De eo quod bonum, aut honestum. credo Dipnosophistarum lib. 13, c. 6 velle*) certum quoddam cibi genus refertur, bulbis & lenticulâ confectum, Græcis in deliciis erat, & βολβοφακὴ dicebatur. De Cochleis idem sentiunt auctores, atque ipsa experientia

vicibus, ¹ hausi parcius merum. hinc ante somnum levissima ambulatione compositus, sine Gitone cubiculum intravi. Tanta erat placandi cura, ut timerem, ² ne latus meum frater convelleret. Postero die, quum sine offensa corporis, animique consurrexisssem, in eundem platanona descendi, etiamsi ³ locum inauspicatum timebam, coepique inter arbores ducem itineris expectare Chrysidem. Nec diu spatiatum confederam, ubi hesternum die fueram, quum illa intervenit, comitem aniculam trahens. Atque, ut me consalutavit; † Quid est, inquit, fastose, ecquid ⁴ bonam mentem habere cæpisti? ‡ Illa de sinu ⁵ licium protulit varii coloris filis

† Chrysi ‡ Polyani.

intor-

ria testis est: ut hoc etiam nunc temporis pueris in ore sit, cochlearum comestione venerem proritari. Quò facit Iusti Lipsii calculus, qui ad hæc verba Petronii &c. (prout paulò antè Erhardus retulit) Sic hodie etiam *revices cochlearum, ostreorum, cancrorumque*, apud delicatulos, rite præparatz in usu sunt. Martialis de Anate lib. 13 Ep. 52. — *anas — pectore tantum Et cervico sapit.* Verisimile itaque est, eas cochlearum cervices, quas sine iusculo usurpavit Polizanus, *pipere*, aut pulvere quodam aromatico, convenienterque stimulante, conditas fuisse &c. Nostrates aliquando lacte dulci cum saccharo, & pipere albo ad Venerem utuntur. &c. Addam ex Vossio Idololatriæ lib. 4, c. 43. Plinius lib. 32, c. 2, *Concitant venerem cochlearum fluviatilium carnes sale adservata, & in potu ex vino data.*

1. hausi parcius merum] Flacc. Argon. lib. III. — *lapsus*

Resistunt vires & parca corpora Bacchò. Sammon.

Languidus antiquo curatur penis Iacchò. S. A. Gabbema.

2. ne latus meum frater convelleret] Lascivè. Ovid. lib. 1 de Arte.

Infer te turba, leviterque admotus genti,

Velle latus digitis, & pede range pedem.

Et in Priap. Tib. — *usque dum mihi locosa Venus molle ruperit latus.* Idem.

3. locum inauspicatum timeb.] quasi omen haberet. Ovid.

Ire per hanc noli, quisquis es, omen habet. Fr. Pithæus.

4. bonam mentem] Aut planè me fallit augurium meum, aut scripsit Arbiter, bonam mentem: captato ex affinitate risu. & pro materia mentam potiùs quàm mentulam debuit; tum etiam quia bona addidit, quod valet magnam. Vt bonam partem; aliâque dicimus. Ter. Eunuch. act. 1, scen. 2. Anonymus MS.

5. licium protulit varii coloris filis intortum] Ovid.

Scit bene quid gramen, quid torto concita rhombò

Licia. — Fr. Pithæus. Liciorum usus ad magica nobilis poetarum locis. Virgil. Pharm. Ceiri. Nemesian.

Hac eadem nobis, qua versicoloria fila Et mille ignotas Mycale circumtulit herbas.

Quamquam inguinum morbos ligaturis curarint. Plin. lib. 28, c. 4. Wouweren. Leg. v. coloris, filu intorti. Ramirez. In veneficiis licia adhibebantur discoloria, non tantum illigandi

Intortum, cervicemque vinxit meam. Mox¹ turbatum
spato pulverem² medio sustulit digito, frontemque re-
pugnantis signat. hoc peracto carmine, ³ter me iussit

CX-

incantandique gratiâ, ut in Pharmaceutria; sed etiam solvendi & expiandi, ut hic. *Turnebus. Licia*, quas alii auctores in hoc argumento *tenuis* nominant, in magis olim sacris usurpabantur, erantque diversi coloris, quorum numerum non exprimit: cæterum plurima aliquando miscebantur: fere tamen pauciores, puta tria, aut etiam duo, *Casaub. Clem. Alex.* infinitè: *τenuίς τῶν καὶ ποικύων ποικιλευδύας* (*tenuis lana & purpurâ variegatis*). Et novena expressit *Virg.* In *Citr. Scip. Gentil.* in *Apul. Apol.* Morbos venefici ligamenti sanabant. *Mar. Victorinus* in *Cic. Medici* effusum curare est, sed quia multi & incantatione, & ligamentis curant; curare, inquit, sed adpositrè ad sanitatem. Sed præcipue morbos inguinum: quod & *Plin.* docet lib. xxviii, c. iv. *Inguinibus* medentur aliqui, licium tela detractum alligantes novenis septenisque nodis, ad singulos nominantes viduam aliquam, atque ita inguina alligantes licid. *Cornel. Cellus*: Imponendum licium ex viro est, aut amurca cocta cum eodem. Hujus rei multi præterea meminerunt. *Horat. Satyr. 8 lib. 1.*

— *Herbas atque incantata lacertis*

*Vincula cum magno risuque jocoque
videres. Lindenbrog. Not. in
Catal. ad Cir. Adde Plinium de re
Medica. lib. 2. c. 43. Licia hæc me-
dix ætatis scriptores ligaturæ voca-
bant: Gregorius Turonens. &c. Ge.
Erhardus.*

1. *turbatum spumo pulverem*] Plin. lib. xxviii, c. xi, & iv. *Wunderen*. Sputum fronti illinebatur lustrale, infami digito, & expuebatur. Hæc & Persium illustrent. Satyr. 2 canentem,

*Infami digito & lustratibus antè sa-
lvis*

Expia, urentes oculos inhibere periea.

Turneb. Advers. lib. 26, cap. 6. Erhardus.

2. medio *insulst* digito] Persio *in-*
fami. is vero *medius*, neque aliz res nisi
 probrosa porrectione hujus digiti in-
 dicabantur. Vid. Dio Chrysostomus
 Oratione 33. Casaubon. in Sat. Pers. 2.
 Erhard.

3. *ter me iussit expuere*] Sputum apud Veteres extra naturalem usum duplex, religiosum & contumeliosum. Illo utebantur in avertendis malis omnibus, ut hic. At de sputo contumeliosi causâ immisso, infra Petron. Sed, *cui non distus Hylas?* Gabbema. Plin. lib. 28, c. 4. *Torporem sedari quocunque membro in stupente, si quis in sinum expuat, aut si superior palpebra saliva tangatur.* Vet. Interpr. in illud Iuven. *Conspuiturque sinus:* Propter fascinum, inquit, verborum, ter sibi in sinum spuiunt, & videntur fascinum arcere. Scholiast. Theocr. *εὐχόμενοι αἱ γυναῖκες ποιεῖν ὡς μὴ βασκανῶσιν, εἰς τὸ χεῖλον ἐπιθεῖν τε, τὸ νημεσίον ἐκτενέρονται.* hoc est: Solent mulieres ne fascinentur id agere, ut ter in sinum expuant, eo modo fascinum odiosum avertemes. Anonymus. Tibull.

Ter cane, ter dictis despuce carminibus.

Sane larissimi usus hanc superstitio.
terna despuere deprecatione in omni medi-
cina mos est, ait Plin. Marcell. de medi-
cam. Varulis remedium faciens &c.
Neetantum ad fascinum arcendum,
sed etiam omnia expuere familiare,
quo forte alludit Senec. Consol. ad
Mart. c. 9. *Quis non si admonetur ut de
suis cogitet, tanquam dirum omen respuat,
& in capitis inimicorum abire illa jubeat?*
imò ad omnia quæque dira, horribi-
lia aut aversanda, ut si rabiosum, si
comitiali morbo correptum vidissens.
Plin. lib. 28, c. 14. Despuimus comitia-
les morbos, hoc est, contagia regerimus.

Play-

exspuere, [†] terque lapillos conjicere in sinum, quos ipsa præcantatos purpura involverat, admotisque manibus tentare cœpit inguinum vires. Dicto cicius nervi paruerunt imperio, manusque aniculæ [†] ingenti tumore repleverunt. At illa gaudio exsultans, [†] Vides, inquit, Chrysis mea, vides, quod [†] alis leporem excitavi? *

† *Proctenus.*

Dum

Plautus Capt. Sc. *Quo illum.* Io. à Wouweren.

1. *terque lapillos conjicere*] Lapidum in magicis usus varius. Philostr. de vit. Apoll. Tyan. lib. vii. ἀνὰ τὴν δ' ἡ τέχνη τὰς ἐρωτικὰς μάχας. νοσηντες γὰρ ἐν περικύρῳ οὕτω νοσῶν ὡς καὶ θεοῖς οἱ αὐτοὶ ἀφ' αὐτῶν. Ἰσοκράτης οἱ μὲν πρῶτοι ἀνθρώποι τὰς σφοδρὰς τέχνας, οἱ δεύτεροι αὐτοὺς φέρειν δῶσαντες, καὶ λῆσαν, τὰς μὲν ἐν τῇ γῆ ἀπορήσαντες, τὰς δὲ, ἐκ στελλῶν τε καὶ ἀστέρων. Wouweren. Hæc ita verba Wouweren corrupte, & corruptius Gabbema attulit. Principiò legendum αὐτῇ (non ἀνὰ τῇ). Exscalpam quò tendant. *Afficit verò hac ars maxime amantes, qui facile morbum sibi fingentes concinentibus aniculis, nihil magni præstare videntur, si hujusmodi impostores accedant, qui illis cestum ferendum, & reconditos lapides ex terra latebris, ex luna & astris præbent.*

2. *ingenti tumore*] Tornaxius, omnes, uno ore, i. motu. Nescio quid hoc mutandi studium portendat. Quasi verò interpretis esset in talibus quidquam ad delectationem moliri. Longè alio fine hæc castissimis viris, etiam S. Hieronymo lecta. Quidam Romanam nequitiam interpretando, ingenium suum mirifice produnt, nudata per se ipso etiam operimento curis & ossibus quasi exuere studentes. tales hic deprehendas. cetera magnos viros, sed in hoc egregiè lapsos. Non hæc ad titillationem ducenda, sed compunctionem, contrariorum ob oculos positionem (quam ipse Petronius in assumptis va-

riis nominibus aliud longè testetur, quàm jocolò appareat), & ob nefanda Ethnicismi scelera, ob quæ Deus ipsam linguam & Remp. subvertit. Magnique semper faciendus Arbiter, qui de talibus si quisquam alius, nos non celavit. Non in illis sensu Erhardus, seu quod verum viri nomen Michaël Caspar Lundorpius, qui tamen occasionem videtur præbuisse, auctoritatem credo nunquam commodasset, huic textus perversioni, seu quem is adducit Gruterus: *ingenti motu.* Leg. *inquieti motu.* Tibull.

Et inquietus inguina arrigat tumor.

Gruterus Suspi. lib. 4, c. 12. Erhardus, *ingenti motu.* Non hōc dicitur quid manus repleverit, sed unde, & quomodo processerit. Causa, & adjunctum, pro effectu, ac subjecto: metonymice, urbanè.

3. *alis leporem excitavi*] Sic mē editi omnes. Gabbema: *Leporem exc.* Et hæc inter nupta numerantur. Tornax. *alis l. e. v. c. MS. aliis l. e. Fr. Pithæus. aliis l. e. Vet. Ex. aliis.* Erhardus: vet. ex. *aliis.* Bene, dum quid melius. Iungermann. Et sic est legendum. Macrobius lib. 6, c. 5. *Prædicant aurito parente meo natum.* Afranii ait versum esse, qui ita in prologo ex persona Priapi. Quod itaque *aurito parente*, id est, lepore, genitum illum Divum prædicabant, non puto temerarium. Nam quid hic Petron. velit, facile capitur & rectè aptatur illud Nasonis:

Credula si fueris, alia tua gaudia carpent,

Et lepus hic alijs exagitatus erit.

G g s

Pon-

¹ *Dum vivis, sperare licet : tu rustice custos
Huc ades, & ² nervis tense Priape fave.*

* *

[†] *Nobilis ³ aſtivas ⁴ platanus diffuderat umbras,
Et circumtonſa ⁵ trepidanti vertice pinus,*

[†] Polyauos.

Et

Pontanus Not. in Macrob. lib. 6, c. 5. Iungermannus etiam corrigit, *quod saltu lep. exc.* quod minus placet: & pro Pontani lectione stare videtur, quod Germani dicere solent de erecta mentula; *Er raget wie ein Hasenohr.* *Alis lep. excitare* (Glossario Petron. *mentulam erigere*), existimem dictum præter pernicitatem pedum alas quasi addidisse, & ex infano infaniorem fecisse. Vossius lib. 3 de O. & P. Idolatr. c. 66. Lepus animal libidinosissimum, imò subinde unum idemque init & inquitur: quia non pauci androgyni. Hanc rem Clem. Alexandr. pluribus explicat in 2 Pædag. ubi, cur leporinà à Moſe sit interdictum, hæc adfert causas: quòd lepus omni coëat tempore, singulis concipiat menſibus & superfortet, nec uno contentus sit matrimonio, & lactens etiam concipiat: quibus fusiùs enarratis, tandem subiungit. *A vehementibus ergo abstinere appetitionibus, mutuisque congressibus, & coitu, cum seminis pręnantibus, & inuitus alterno, & puerorum stupris, & adulteriis, & lasciva seminis profusione, hujus nos anigmatis adhortata est prohibitio.* Et ad rem Plin. lib. 8, c. 55. *Lepus omnium præda nascens, solus præter dasypodem superfortet, aliud educans, aliud in utero pilis vestitum, aliud implume, aliud inchoatum gerens pariter.*

1. *Dum vivis - Huc ades -*] Hi duo versus ap. Tornæf. non leguntur, nec in c. Tragur. Erhardus: Exstant hi duo versus in Priapejis, quos Petronio adſcribere Scalig. in Catalect. & Schopp. in Comment. ad Priap. qui tamen in eo fallitur, quòd existimavit in pervigilio Priapi, recitato fuisse.

2. *nervis tense Priape fave*] Tentus millies ille audiit, quidpe qui

Tormento, citharæque tenſiorem suum penem extollat. Carm. libero xxvi. Observa etiam *tendere esse* in obscœnis pro tentigine adfici & habere supinum tentus vel tensus. *Tensus ergo est*, ut Pater castissimus libidinantium ac lividinantium Scioppius ait, *qui tentigine rumpitur.* Hinc *tentigo* & *penitentia*, &c. inter impudica. S. A. Gabbema.

3. *Nobilis aſt.*] Descriptio loci amœni. Scalig. in Catalect. Ge. Erhardus.

4. *platanus*] Porta lib. 11 Villæ, c. xxiv. Heresbach. lib. 11 R.R. Platanus arbor ad opacandum locum tantum idonea est. Plin. lib. xii, c. 1. unde ei nomen δέν τῷ πλατάνῳ (*à dilatando*). Dicitur Horatio *Calebs*, & Vidua Martiali. Vmbra tamen admodum celebris fuit. Idcirco sub platanis, opacitate quidem earum mirifice adlectante, crebriter convivabantur Veteres. Vnde *Genialis* adpellata est Ovidio lib. x Met. & pluribus mirum in modum in delitiis habita. Macrobius refert lib. 11 Satyr. c. ix. *Q. Hortensium platanus suas vinò irrigare consuevisse.* Et, *Xerxem aliam in Lydia adamasse.* Ælianus lib. 11 de var. Hist. c. xiv. *Gonsalins.* Est platanus ea vi imbuta, ut venenata quæque arceat, ac serpentes longè abigat, aded ut vespertilionibus hæc arbor advesetur, nec facile sub ea nidulentur, ejusque umbram ferre sustineant. *Levin. Lemnius.*

5. *trepid. vert. pinus*] Sept. Sever. *Pinea brachia cum trepidant.* Fr. Pithœus. De Pinu, Porta lib. 11, c. x. Palschal.

Et baccis redimita ¹ Daphne, tremuleque ² cupressus.
 Has inter ludebat aquis errantibus amnis
 Spumeus, & querulo versabat rore lapillos.
 Dignus amore locus testis ³ silvester Iasdon,
 Atque urbana ⁴ Progne: quæ circum gramina fusa,
 Et molles violas, cantu sua rura colebant.

⁵ Premebat illa resoluta marmoreis cervicibus ⁶ aureum torum, ⁷ myrtoque florenti quietum verberabat.
 Itaque ut me vidit, paullulum erubuit, hesternæ scilicet
 injuriæ memor: deinde ut remotis omnibus secundum
 invitantem confedi, ramum super oculos meos posuit,
 & quasi pariete interjecto audacior facta: † Quid est,
 inquit, paralytice, ecquid hodie: totus venisti? ‡ Rogas
 inquam ego, potius quam tentas? totoque corpore in

† Circe.

‡ Polyani.

am-

Paschal. lib. vi Cor. cap. xxvii. Heresb. lib. ii. S. A. Gabbema.

1. Daphne] Paschal. lib. v Cor. c. i. & seq. Mylius in horto Phil. p. 274. S. A. Gabbema.

2. cupressus] Porta lib. ii, c. ix. Idem.

3. silvester Iasdon] Sic & c. Tragur. Iasdon. Tornæsius: al. ædon. Doufa ibi: c. M. silvestris hirundo. Erhardus: Leg. ædon. A'ndēva namque Græci lulciniam vocant, qua Græca dictio- ne non abstinuit & Virgilius Baptist. Pius Annotation. post. cap. 48.

4. Progne] hirundo. à Progne Terei R. uxore Philomelæ sorore, deorum commiseratione in hirundinem commutata. Ovid. 6. Metam.

5. Premebat illa resoluta marm. cervicibus] al. crinibus. Leg. premebat hilare soluta marmoreis clunibus a. t. Lips. Antiq. lect. lib. i, cap. 8. Non probo. Resoluta est in lectulum projecta. Erhardus. Ovid.

Sentiat ex imis venerem resoluta medullis

Famina. — Doufa MS & Præcid.

6. aureum torum] Virg. aurea Venus. Io. à Wouweren.

7. myrtoque] Probus in Virgil. x Georg. Myrtus est arbuscula Veneris sub- jecta turela. Serv. in ii Georg. (Solido Paphia de robore myrtus) Paphia, Vene- rea, à Papho insula, in qua Venus colitur. Huic autem myrtus consecrata est, vel quod hac arbor gaudet litoribus, & Venus de mari dicitur procreata: vel quod, ut Medicorum indicant libri, hac arbor apta est mulierum necessitatibus plurimu. Folia, inquit Lemnius, pro- fert oleæ aut ligustrò angustiora, sa- turati viroris, baccas nigras junipero affines, sapore vinoso, ex quibus; ut etiam ex mollissimis ejus foliis o- leum exprimitur: quo Hester deli- buta regi Assuero in matrimonium assumpta est. Hujus arbuti ramis He- brcos adornasse ædes suas ac vestibula in Encæniis, hoc est, solemnitate festorum, quæ celebrari solent, ob templum post Persarum exilium in- stauratum: in Scenopægia, hoc est, ta- bernaculo festo à fingendis ta- bernaculis nomen sortito, scriptura passim testatur. Gabbema.

8. totus venisti] Apul. Artificimè namque complexatum me prorsus, sed to- tum recepit. Fr. Pithæus.

I. nøy

amplexum ejus immixtus ¹ non precantis usque ad satietatem osculis fruor. *

Ipsa corporis pulcritudine me ad se vocante trahebat ad Venerem. jam pluribus ² osculis confusa labra crepitabant. jam implicitæ manus omne genus amoris invenerant. ³ jam adligata mutuo ambitu corpora, ⁴ animarum quoque mixturam fecerant. * *

Manifestis matrona contumeliis verberata, tandem ad ultionem decurrit, vocatque ⁵ cubicularios, & me jubet ⁶ catorogare. Nec contenta mulier tam gravi injuria

1. non precantis] Sicutiam c. Tragur. Tornæius: forte *comprecantis* pro non p. quæ etiam est sententia Erhardi. MS. quidam ad oram edit. Schönewetter. non precantis, i. non dira mihi imprecantis ob hesternam impotentiam. Lipsius: Leg. non pernegantis. Gruterus: non repugnantis. ap. Erhard. non precantur i. non jam pellectus & precibus q. invitatus ut heri, sed suo proprio motu.

2. osculis confusa labra crepitabant] *Popysmata* osculorum intelligit Iuven. Sat. vi, 582. Vbi Scholiast. *Popysmata*, oris pressi sonus, ut labiorum in se collisionum strepitus. Eleganter Paul. Silentarius in basia tria puellarum, apud Nobiliss. D. Heinsum,

Μακροῖ Φιλῆ Γαλατεία καὶ ἐμψόφῃ, μαλ' αὐτὴ Δημῶ,

Δωρεὶς δὲ κινέει τις πάλιν ἰξίριτι. &c. Vertit Vir Nob.

Cum sonitu Galatea dat oscula longaque, Demo

Mollia, cum morsu Doris. age eligit. S. A. Gabbema.

3. jam adligata mutuo ambitu corpora] *Mutuum ambitum*, honestè vocat insinuantium, se amantium tenacissimum complexum; unde Horat. *ambitosam* puellam dicit habilem agilemque in circumplectendo penitissimè pullo suo, Odar. lib. i.

--- Nec Damalis novo

Divellitur adulterò,

Lasivius edetis ambitiosior.

Ad eandem formam Plauto *ambitiosa* mulier, quæ satagit curiose omnia, ab agendo dicitur. Ian. Guilielmus.

4. animarum quoque mixturam fecerant] Eustathius: Et totam mordebam osculo, & totam exsugebam labris, & totam, cum hedera adstringit cupressum, amplexabatur puellam, copulabar ipsi, & naturam seu animam quarebam communicare. Phavorinus: τί γὰρ ἄλλο πρὸς ὅτι τὸ σῆματι ψαύοντες, συναίψουσιν αὐτὴν ψυχῆς; quid enim aliud faciunt ora jungentes, quam quod animas conjungant?

5. cubicularios] Qui sunt cubicularii, docet l. 103 D. de V. S. Græcè *κυβητοῦντες*; recentioribus *camerarii*. Bebelius de Abus. ling. Lat. Ge. Erhardus.

6. catorogare] Turneb. *catomò ligare*. forsan *κατὼ* (deorsum) rogare. Tornæius. *me jubet catorogare*. Id est fortassis, *me jubet catomis cadi*. Scripser passionis S. Viti: *Tunc iratus Valerianus jussit insantem catomis cadi*. Et in passione S. Afræ: *Catomis te cadi jubeam*. Subsequitur enim, *verberibus spiritisque ejectus sum*. Fr. Pithoxus. *catomis*. intelligunt de spatio inter scapulas. Wouweren: al. *catamolidiare*. Leg. *catamidare*, h. e. ludi. Spart. in Hadriano. possemus vel alio modo sanare hanc vomitam, sed silere optimum. nam hujusmodi desperatissimis locis medelam conjecturis quæ-

irere;

ria mea, convocat omnes ' quasillarias, familiæque sortidissimam partem, ac ' me conspui jubet. Oppono ego manus

rere, Andabatarum more digladiari arbitror. Salmasius: Vulgò legitur, *catrogare*. libri quidam ibi habent, *catamolidare*. omnino scribendum, *catomidiare*, vel *catomadiari*, quod idem est. hoc, κατὰ μὲν ἀγῶνιστον. quam correctionem indubitatè veram esse arguunt, quæ, sequuntur: *Oppono ego manus oculis meis, nullisque precibus effusis, quia sciebam quid meruissem, verberibus, spuitisque extra januam ejectus sum*, en verbera & sputa. nam catomidiatus, hoc est, verberatus est à cubiculariis, & consputatus à quasillariis. Catomidiari non simpliciter est verberari, sed scapulis verberari, vel catomis. Dicitur à κατὰ μὲν ἀγῶνιστον voce Græca, quæ κατὰ ἀγῶνιστον significat verbum Latinum *Catomidiare*, hoc est scapulas verberare, pro catomidiare nam & in i mutant Latini in plerisque vocibus, quas ex Græco deflexerunt. τὸ κατὰ μὲν ἀγῶνιστον, vel κατὰ μὲν ἀγῶνιστον, pars est sub collo inter scapulas, quod Latini *intercapulum*, vel *intercapitulum*, & *conscapitulum* adpellant. hoc est, σκαυμῖον. hic autem aliquis catomò aut catomis cædi dicitur, cui catomum aut catoma cæduntur, quemadmodum capite cædi ille dicitur, cui caput cæditur. Bourdelotius: *me jubet catrogare*. Saccatò rigare. Aliud meum flagitium, emendatò in textum recepta, quæ tamen tutorem habet Lucretium multis in locis. *saccatò* i. urinà. Recensitis interpretum sententiis, ex veteris scripturæ vestigiis & rei circumstantiis putarim legendum *catamithiare* vel --ri, aut *catamithare*, seu *dare*, similive modo (à κατὰ μὲν ἀγῶνιστον), i. catamithum fieri, ut mollem & cinz-dum tractari, stuprò adfici; vel simpliciter *conspuare*: quod quidem pœ-næ genus quàm maxime in eum congruere videbatur, qui de thoro Cir-cæ sine voluptate surrexerat:

(Femina cum non sis, vir tamen esse nequis)

ut infra clarè exprimit Proscelenos a-nus, quæ & ante illa verba ei expro-brat, quod ne quidem à puero (cubicu-lario) in ædibus Circes se vindicaret, sed mollis, debilis, lassus, &c. operam & sudorem perdidit. quæ ad hanc lectio-nem non incommode traherentur. Diceretur verò catamito à catamithus, quemadmodum veneror à Venus, do-minor à domus, & talia. rei ingrata in-gratum vocabulum quæsitum. Neque obstant verbera secuta; sic enim Poly-znos: *Nec contenta tam gravi mea injuria, &c. verberibus tandem, spu-itisque extra januam ejectus sum*. Tor-tuosa vox, sed planè res respondet negotio præsentis. nec minùs hor-ridum catomidio & unde hoc deduci-tur κατὰ μὲν ἀγῶνιστον: nominandi au-ctores erant, qui, quales his usi?

1. *quasillarias*] Hoc est, genus an-cillarum omnium spurcissimum si-mul ac despiciatissimum: quas robu-stum ad codicem detrusas, inibique he-rilibus pensis in perpetuum damna-tas interpretabamur ex Plauto, Ti-bullo, Propertio, Ovidio, Iuvenali denique. Vnde & *Codicariarum* cogno-mentò insignitæ olim. Douss. P. *Qua-sillaria* à quasillo, seu calathò dictæ sunt. Romæ olim, MUSA. *QUA-SILL. VIX. ANN. XXX. CRA-TINUS. LANIPEND. DE. SUO. Pignorius. Quasillaria*, ancillæ quasil-lis affixæ. Tibullus: *pressumque qua-sillò scortum*. qualem ancillam intel-lexit & Iuvenal.

Horrida quale facit residens in codice pellex.

Scalig. ad Tibull. Ge. Erhardus.

2. *me conspui jubet*] Clemens lib. 2 Recogn. Omnes effluentes in faciem ejus, expulerunt eum de civitate, dicen-tes, tu etiam tam mortuam tuam. Senec. lib.

manus oculis meis, nullisque precibus effusis, quia sciebam, quid meruissem, verberibus, sputisque extra januam ejectus sum. ¹ Ejicitur & Profelenos, Chrysis vapulat, totaque familia tristis inter se mussat, quæritque, quis dominæ hilaritatem confuderit. * *

Itaque pensatis ² vibicibus animosior verberum notas arte contexi, ne aut Eumolpus contumelia mea hilarior fieret, aut tristior Giton. Quod solum igitur salvo pudore poteram confingere, languorem simulare cœpi, conditusque lectulo, totum ignem furoris ³ in eam converti, quæ mihi omnium malorum causa fuerat.

⁴ Ter corripui ⁵ terribilem manu bipennem,

Ter

ΤΙΤ de Ira, c. xxxix. Ex hoc more in sacra historia Romani milites Servatorem, cum omni genere ludibrii adficerent, conspuerunt. D. Marc. cap. xiv, & xv. *Gabbema*. Senec. Cum modo per populi levatus manus, & obrutus sputis per forum traheretur. Muson. *πληγῆναι, ἐμπυδοῦναι ὡς τὸ χαλεπώτατον πληγῆν* (verberari, conspuui, saviissimi idus). Fr. Pithœus.

1. Ejicitur & Profelenos, Chrysis vapulat, &c.] Ridiculè. Sed tamen ex ejus seculi consuetudine stolis pariter ac togatis mulieribus recepta: quæ libidine indomita ad furorem usque prurientes, nihil pejùs metuebant sibi, quàm ne vir suus, vel adulter utique haud paullò virilior vidua pudicâque contentus nocte fundum familiarem colere negligens existeret. Ideoque quoties evenisset fortè, ut admissarius suus virum se esse quodammodo quasi oblitus videretur, reliquum erat, ut in servorum, ancillarumque infantium gregem herilis expeteret culpa: hoc est, ut *Caudicaria* omnes cum librariis, ac ornatricibus, cæteraque familiæ pars multò sordidissima, piacularis ob alienam fierent ignaviam. Eleganter Juven. Sat. 11, ibi: *Est operapretium &c.* Doussâ P.

2. *vibicibus*] Tornæs. *viabus*. Erhardus: Leg. *vibicibus*, vel *viribus*. Putschius. illud magis est.

3. *in eam*] partem. Et mox, *illa*. alibi, *illud*. Quæ præcisâ provocacula videntur per *antonomasiâ*, & excellentè de illa parte corporis dici, sine qua id dici, quod sumus, non possumus, atque adèò sine qua genus humanum periret. ita enim describit Huguittio; *Penis à penetro, quod est officium ejus circa juncturam humani generis*. Ge. Erhardus.

4. *Ter corripui*] Hippocrat. de Scythis in lib. De aëre, aquis, loc. Fr. Pithœus. *Ter corripui*. lusus Sotadicus. Scalig. in Catal. Erhard.

5. *terribilem bipennem*] Martialis. *Drauci nata sui vocat bipennem*. Fr. Pithœus. *terrib.* Columella lib. x. *Arboris antiquæ numen venerare Ityphalli*

Terribilis membri. — Wouweren. *terr. b.* id est, mentulam. Schopp. in Priap. Carmin. 12. sed qui obscœna omnia cogitat, ipse obscœnus est. *Bipennem* appellat ferrum illud biceps, quo volebat partem illam abscindere, à forma sic dictâ, quæ erat hujusmodi, [hanc figuram hic apponere super vacuum visum, quia vulgaris & facile imaginabilis] à qua & anceps securis

Ter¹ languidior coliculi tepente thyrsō,
 Ferrum timui, quod trepido male dabat usum.
 Nec jam poteram, quod modo conficere libebat.
 Namque illa metu frigidior rigente bruma,
 Confugerat in viscera² mille operta rugis.

³ Ita non potui supplicio caput aperire :

⁴ Sed furcifera mortifero timore lusus,

Ad verba, magis quæ poterant nocere, fugi.

⁵ Erectus igitur in cubitum, hac fere oratione contuma-

turis dicitur: Gazz δῖστον αἰζῖν, Hefychio πῖλκον δῖστον, & ἀμφοῖσιν. Formam expressit Simmias Rhodius, quem vide. Ge. Erhardus.

1. languidior coliculi tepente thyrsō] Thyrsus enim coliculi ubi intepuit, fit languidior. Dissimile autem non illud Catullianum :

Languidior tenerâ cui pendens fucula beta.

Ch. Richard. Hinc thyrsus pro mentula. Schopp. Comment. in Anachom. Apul. Contingit Schoppio, quod hominibus nequam, qui semel tales, semper præsumuntur nequam, ut est in Regula Bonifacii Papæ in Decretalibus relatæ. Erhardus. Est aliud nequitiz genus longè periculosius quàm cuius Schoppius accusatur. Quamquam nullus nego, ubi non de ipsis vocibus agitur, nuditatem nostram modesta circumlocutione vestiendam. Cæterum in istis 2 versiculis Ter languidior--usum latet pro soporæcia membri languentis. Et in prioris versus bipennem absque dubio amphibolia est. patet ex forma ancipitis securis, qua ad hanc rem usus erat. Virgil. 4 Georg.

Vre fasa : & validam in vites molire bipennem.

2. mille operta rugis] Sic est quum languorem paritur. Contrâ, illa quæ exprimitur devirginato in carmine.

Versibus obscenis offendi desine : non est Mentula subducti nostra supercilii,

Tenta quidpe perpetuò illa olim efficta est. Ideoque absque rugis, quæ in supercilio cogi atque subduci solent. I. A. Gonsalvus.

3. Ita non potui supplicio caput aperire] Capite intecto incedebant Romani ; ut supra jam declaratum. Caput aperire, denudare omnino erat, unde Petron. jocum nequam petivit. Nam parti illi, de qua in præsentia queritur, & caput tributum. Illi autem aperiendo requiri videbatur tu, mor sat rigidus, confugerat, namque in viscera mille Operta rugis. Voluit igitur Polyxenos joculariter nunc illam bipenne decollare. Græci dicunt, καλοῦμαιν (caput amputare), sive ut Phrynicius, κροτοῦμαιν (idem: decollare). Ei igitur supplicio necessario caput denudari aut aperiri debebat ; quod quum fieri nequisset, supplicii quoque executio pariter non potuit. res tota prorsus ridicularia. Idem.

4. Sed furcifera mortifero timore] Furcifera, acutè. quidpe quæ egeat furcâ, qua sublevetur. nam

-- languidior illa coliculi tepente thyrsō ; Et,

Quam lenta salices, lassæ papavera collo.

Illud autem mortifero timore mirificè explicat sup. Mille jam morribus frigida. Namq; illa metu frigidior rigente brumâ. Et præ timore frigidior hieme Gallica factus supra Encolpius. Id.

5. Erectus igitur in cubitum] Fulgent.

tumacem vexavi : Quid dicis, inquam, omnium hominum, deorumque pudor ? nam nec nominare quidem te inter res serias, fas est. Hoc de te merui, ut me in cœlo positum ¹ ad inferos traheres ? ut traduces annos primo florentes vigore, senectæque ultimæ mihi lassitudinem imponeres ? ² R O G O T E, M I H I A P O D I X I N defunctoriam R E D D E. Hæc ut iratus effudi,

³ *Illâ solo fixos oculos averſa tenebat :*

Nec magis incepto vultum ſermone movetur,

Quam lenta ſalices, laſſove p.p. averſa collo.

Nec minus ego tam fœda objurgatione finita, pœnitentiam agere ſermonis mei cœpi, ſecretoque rubore perfundi, quod oblitus verecundiæ meæ, ⁴ cum ea parte corporis

gent. Adſiti propter ego erectus in cubitum veneratus verbosam viraginem. Fr. Pithæus.

1. *ad inferos traheres*] Sic de Lucifero, hoc est, Aſſyriorum Rege, Iſaias Propheta, cap. 14, v. 12. *Qui ad cœlos uſque elatus eras, ad inferos deturbaberis.* Et Matth. 11, 23 de Capernaum. Dinamius item epiſt. ad Diſcipulum: *Deus nos invitat ad cœlum, quos Diabolus in infernum mergit.* Ge. Erhardus.

2. R O G O T E, M I H I A P O D I X I N defunctoriam R E D D E] Vetus debitoris formula petentis a creditore ſoluti jam debiti proteſſionem, quam priſci iſthapocham vocarunt. *Adodixu defunctoria* libellus eſt, quo offenditur ſcilicet, quempiam jam defunctum eſſe, vitæque debito liberatum. Ioculariter etiam iſthæc Petronio nunc translata. *Gonſalius. Apodixen* eſt I. C. proteſtari: & *ἀποδῆλαι ἀποδείξει*, eſt ἀποδοῖν ſeu cautio receptæ pecuniæ *Apodixu defunctoria*, libellus quo offendit quiſpiam ſe defunctum eſſe; quod eſt; profiteri defunctoriam. *Wouweren. apodixu def.* Remiſſionem ſenilis ætatis. *Apodixu* eſt *apocha*, ſecuritas, eſſenſio, experimentum, poteſtas, &c. Cu-

jacius, Broſſæus, Huguition. In vita B. Agnetis: *Ad filium meum voluſti apodixu tuæ artis magica demonſtrare.* Auſtor Mamotracii. Erhardus. *Apodixu def.* Libellus, quo offendit quiſpiam ſe defunctum eſſe. hic remiſſio ſenilis ætatis. *Gloſſ. Petron.*

3. *Illâ ſolo fix.*] Suprà, illa metu frig. Arnob. *Priapum circumferentem res illas præliorum expeditione paratas.* Catull.

--- unde fret nervoſius illud.

Wouweren. *Illâ ſ. ex illo lib. 1 Æneid. Diva ſolo fixos.* & illo lib. 6. *Illâ ſolo fixos, &c. Nec magis, &c.*

Quam ſi dura ſilex aut ſtet Marpeſſa captes.

Ultimus partim ex Eclog. 5 Virg. *Lenta ſalix quantum, &c. partim Æneid. 9. Laſſive popavera collo.* Iungermannus. Erhardus.

4. *cum ea parte corporis*] Cœl. Auſt. Acutus. paſſ. l. 3. *Pati eas partes, quarum uſu congreſſus venerius celebratur.* Ovid. 11 de Arte amandi:

Invenient digiti quid agant in partibus illis,

In quibus occulte ſpicula tingis amor.

Arnob. lib. v. *Partem illam corporis, per quam ſexus ſæmineus ſobolem ſolet prodere.* Io. à Wouweren.

1. *quam*

corporis verba contulerim, ¹ quam ne ad cognitionem quidem admittere severioris notæ homines solent. Mox perfricata diutius fronte, Quid autem ego, inquam, malī feci, si dolorem meum naturali convitio exoncravi? aut quid est, quod in corpore humano ventri maledicere solemus, aut gulæ, capiti que etiam quum sæpius dolet? quid? ² non & Vlyxes cum corde litigat suo? Et quidem Tragici oculos suos tamquam audientes castigant. Podagrici pedibus suis maledicunt, chiragrici manibus, lippi oculis; & qui offenderunt sæpe digitos, quidquid doloris habent, in pedes deferunt.

³ *Quid me constricta spectatis fronte Catones,*

Damnatisque novæ simplicitatis opus?

⁴ *Sermonis puri non tristis gratia videt,*

Quodque facit populus, candida lingua refert:

¹ *Nam*

1. *quam ne ad cogn. quidem admittere* f. n. h. f.] Arnob. lib. v. Propudiosa corporum monstratur obscenitas, objectanturque partes illæ, quas pudor communis abscondere: quas naturalis verecundia lex jubet: quas inter aures castas, sine venia nefas, ac sine honoribus appellare præfatis. Wouweren. cognitionem. Leg. ad cognitionem. Similis locus apud Arnob. Insignire his partibus, quas enumerare, quas persequi, probus audeat nemo, nec sine summa sceleris horrore mentis imaginatione concipere. Meursius Crit. Arnob. lib. 3, c. 3. Erhard. Ad cognitionem admittere rectum putamus. al. cogitationem. Sed partes illæ pudendæ vocantur, quod ea pudeat severioris notæ homines ad cognitionem, sive ad oculos admittere, &c. Io. Bourdelotius.

2. *non & Vlyxes cum corde litigat suo*] Ad lib. xx Hom. Odysf. respexit haud dubiè, ubi in corde agitatur, quoniam modo de Ancillis, procis se immiscuentibus supplicium sumat. S. A. Gabbema.

3. *Quid me constricta &c.*] excusa-

tio lascivioris materiæ. Scalig. in Catal. Erhardus. *constricta fronte*. Id est, adducta, seu contracta, & quasi cæperata fronte. Vfus eodem loquendæ genere & Martial. lib. x:

Et numeras nostros adstricta fronte trientes.

Adde huc *adductus*, ex Cornelio Tacito, pro severo, tetricoque ac supercilioso, cujusque frons semper ad eò matutina, id est, striata, seu corrugata. Ian. Doufa.

4. *simplicitatis opus*] *Simplicitas* verborum est, cum rem sine ullis ambagibus & circumlocutione, ut est, simpliciter & naturaliter eloquimur. Ge. Erhardus.

5. *Sermonis puri*] Non temere apud alium reperias, *purum sermonem*, pro Latino. Latina oratio nuda, & obscœna, quæ nulla circuitione spurcas res prætextatis verbis loquatur. Sic Mart. per quos in nulla pagina Latine loqui licet, hoc est, suis nominibus adpellare. Palmerius. Vid. & Sciopp. in Priap. Carm. 11. Gabbema.

¹ Nam quis concubitus, ² Veneris quis gaudia nescit ?

Quis vetat in tepido membra calere toro ?

³ Ipse pater veri doctus Epicurus in arte

Iussit, & hanc vitam dixit habere ⁴ Deos.

⁵ Nihil est hominum inepta persuasione falsius, nec ficta severitate ineptius. Hac declamatione finita Girona voco, &, Narra mihi, inquam, frater, sed tua fide, ea nocte, qua te mihi Ascyrtos subduxit, usque in injuriam vigilavit: an contentus fuit ⁶ vidua pudicaque nocte ?

⁷ Te-

1. Nam quis concubitus, Veneris quis gaudia nescit] ita distinxit Scaliger, cumque secuti Doufa in Præcidan. & Sciopp. d. l. vulgò, Concubitus Veneris, quis gaudia nesc. Ge. Erhardus.

2. Veneris gaudia] Petron. suprà: Petrectavi gaudiò dispoliatum torum. Iterum; Vltimum hoc gaudium satis propterantibus rape. Ausonius:

-- ubi cassa libido

Famineos catus, & non sua bella laceffit,

Irrita vexato consumere gaudia lectò.

Erhardus. Lucret. l. 4.

Denique tum membris collatis flore fruuntur

Etatis, jam cum præsensit gaudia corpus.

Catull. nupt. Manl. Cato Dir. & alii. Io. a Wouweren.

3. Ipse pater veri] Ita & Carus noster Epicurum vocat. Videtur honoris causà philosophi auctores suæ doctrinæ soliti adpellare patres; ut Academici Platonem, Epicurei Epicurum; Aristotelem Peripatetici. Nam & ita Cicer. lib. 111 de Nat. Deor. Vbi de Zenone. Gifanius. Pater veri. Lucret. de eod. Tu pater & rerum inventor. F. Pith. Cicer. lib. 4 Acad. Epicurus, qui voluit subvenire erroribus, videtur conturbare veri rationem. Et lib. 1 de Finib. insector ille veritatis. Anonym. in Notis.

4. Deos] Sic & edit. Frellon. cæteræ, codexque Tragar. Tornæzius:

alii, telos. quomodo & Wouwer. cum Rutg. Hermann. telos i. exitus, Gloss. Petron. finis. Fr. Pichæus: Varro ἀπὸ τοῦ ἀπέρου (de Sectis). Porro inde ab unoquoque compito terna via oriuntur è quibus singula extrema exitum ac telos habent proprium. A primo compito dextram viam munit Epicurus. Rutg. Hermannides in Notis crit. Bourdelotii: telos. Non aliter quoque, inquit, editio Bourdelotiana, & in Commentario: Frustra diu pugnatum de veritate hujus lectionis, quam veram cum Scaligero præstamus. Præcipua Epicuri Philosophiæ capita, ἀλήθεια, τίλη (veritas, finis). Recte igitur in arte veri & habere telos, ut patet ap. Senecam & Athenæum lib. 2. Vnde Ch. Richardus istos duos versus sic maluit legere:

Ipse pater veri, doctus Epicurus in arte, Lussit, & hoc vitam dixit habere telos.

5. Nihil est hominum inepta persuasione falsius &c.] Hoc vult dicere adulescens, sibi vitio dari non oportere si liberius loquatur, contemptis aliorum, qui diversa sentiant, reprehensionibus: nam & illos, qui liberius dicta ferre non possunt, falsis opinionibus laborare, & sibi autem fidam gravitatem minimè convenire, &c. Sciopp. (seu Schopp.) Element. Philosoph. Stoic. moral. c. 132. Erhardus.

6. vidua p. nocte] Ovid.

¹ Tetigit puer oculos suos, conceptissimisque juravit verbis, sibi ab Ascylo nullam vim factam: * *Vtut res haberet, spem vultu simulavi*, ² fitoque in limine genu, sic deprecatus sum numina versu:

³ *Nympharum, Bacchique comes, quem pulcra* ⁴ *Dione Divitibus sylvis numen dedit, inclita paret*

Cui

Cui ego tot viduas exegi frigida noctes.
Fr. Pithœus. Carull.

Nam te non viduas jacere noctes.

Ge. Erhardus.

1. *Tetigit puer oculos suos*] Amatorium, per oculos, iurjurandum, creberrimumque rerum eroticarum scriptoribus. *Gabbema. Tetigit, &c. conceptissimisque v. i. sibi nullam vim factam.* Nihil hoc mirum; quippe cupienti omnia Gitoni facta; neque quicquam adeo grave, vel præter animi sui sententiam passus. Sic supra idem de Iove:

Et peccaturus in terris, nemini tamen injuriam fecit.

Festive; atque ex opinione nostris etiamnum ICris celebrata, qui, *Volenti nullam fieri injuriam*, serio nobis ac vero vultu asseverant. *Doufa P. Iuravit sibi ab A. n. vimf.* Suspicio hic inferendos versus qui leguntur in Fragmentis: *Naufragus ejecta &c.* sed nihil adfirmo. *Doufa F.*

2. *fitoque*] *positoque* sic omnes, etiam c. Tragur. *positoque in limine genu.* sc. templi vel facelli Priapi. Erhardus.

3. *Nympharum, Bacchique comes, quem pulcra Dione, &c.*] Priapus Veneris & Dionysii filius est. Scribunt Venerem Baccho ex Indica expeditione domum revertente, Lampfaci Helleponti urbe gravidam decubuisse, & parere inibi, quodcumque esset decrevisse. Ad quam cum Iuno officii, ut præ se ferebat, causâ, accessisset, utrum ejus venefica adrigisse dicitur manu, eoque factum, ut Venus puerum, cum cætera informem, tum vel maxime ob virilis il-

lius supellestilis commendatam bonitatem terribilem, enixa fuerit. Patriz meminere Carm. lib. xv: LXXXVI. Hellepontiacus dicitur Virgil. lib. iv Georg. Petr. infr. Lampfaci cum adulevisset. Lampfacenis mulieribus, scitus nimirum admissarius, ob non usitatam illam fascini sui luculentitatem gratissimus & intimus, tandem factus fuit. Hæc ergo re Lampfaceni cives patriâ multandum mentulatum istum Priapum censuerunt. non impune illud. Vxores enim supplicis suis hoc à dis impetrarunt, ut periculosus maritis suis pudendorum moribus invaderet, ad quem levandum re oraculi Dodonæi sententia Priapò placato & in patriam postliminiò revocato usus erat. Reducitur ergo consideratus Lampfacenis mulieribus Priapus, & plausu ab illis maximo exceptus deorum tandem numero inferitur. Priapum Ægyptii Horum vocabant. Horus ille pingebatur luvēni alatus, cum disco ad pedes adjacente, & sceptro in dextra, mentulam reliquum corpus aquantem sinistrâ tenebat. Idem Mutinus Guilielmio videtur. non recte, ut opinor. Mutinus enim aliud à Priapo numen, publicum habens, ut test. Festus, Roma sacellum. Is sedebat in sacello suo mentula arrectâ, & in sinum ejus, priusquam ad maritum deduceretur, nova nupta locari solebat, ut ejus pudicitiam, prior Deus prælibasse videatur. Dicitur quoque Phallus, & Ithyphallus ac Triphallus. Columell. Tibull. Niceph. Callist. Eccl. hist. lib. xiv, cap. xlii. Phallus veretrum seu mentulam notat. Herodotus Phallophoros in Bacchi sacris fuisse

H h 2

scribit,

Cui Lesbos, viridisque Thasos, quem Lydus adorat
 Vestifluus, templumque tuis imponit Hypæpis.
 Huc ades, ô Bacchi tutor, Dryadumque voluptas,
 Et rimidas admitte preces: non sanguine tristi
 Perfusus venio; non templis impius hostis
 Admovi dextram, sed inops, & rebus egenus
 Adtritis, facinus non toto corpore feci.

² Quis-

scribit, h. e. qui statuas gerebant cubitum longas, cum veretris longis, reliquum penè corpus æquantibus. Talibus Phallis, ex vitro, ebore, auro, serico & panno linceo mulieres usas, & hodieque uti ad explendam libidinem Gyzaldus refert. Hortis præficietur. Et ideo hortorum custos dici solebat. Carm. lib. xxiii. Etiam pomaria, vineas & agros tuebatur. Carm. lxxii: xiv: lxxvii. Etiam in nemore fuit, sed is rudis admodum & informis de trunco nondum evulso factus. Carm. lxxxiv. In talibus locis statui solebat, ut ejus adspæctus fures & aves repellerentur. Carmin. xxix: & lxxiii. Effigies ejus alia apud Ægyptios, alia apud Latinos fuit. apud illos cubitalis erat, & juvenilis ut sup. de Horo. apud Latinos commoda & justa, ut Plaut. vocat, stature; eratque Agricola barbato similis. Carmin. lxxiii: & lxxvii. Ruber quoque fuit & nudus Carmin. ad lect. & xxv. & apud Tibull. Dextrâ falcem salignam Carm. v, sinistrâ mentulam arctam tenebat. Carm. xxiv: xxi: v. & illam quidem pedalem. Carm. x: & xxvii. In capite ejus ramus vel pertica figebatur. Horat. lib. i Sat. viii. Asinus ligneus adjungi illi solebat, ut ex Carm. lv odoratus sum. Græci asinum Priapo immolabant. alia etiam animalia ipsi immolabant, ut porcum, Carm. lxv. hircum & capellam, Carm. xxcvii. In horto sacellum ipsi statuebatur, in eoque mensa seu ara. Carm. xv. Honores illi ab agricolis & villicis variis habebantur. Ejus caput vere corollâ

roscâ, æstate spicâ, autumnâ pampinea, hieme olivâ donabatur, ut ex Carm. xxcv. & xxcvii videre est. Eisdem poma offerebant: Carm. xv: xx: xlii. libum eidem, lac & ordea tostâ offerebant, Carm. xxi. Carm. xxxiv. puella quadam, quot viros una nocte experta fuerat, tot verpas salignas Priapo dedicat: Carm. xxxvii. pro sanato fascino suo quidam tabellam vorivam in Priapi sacello suspendit. Ejus denique mentulam coronis cingere solebant, Carm. xl, & l. Hæc breviter ex Scioppii elegantis, meherclè, rei Veneræ interpretis, commentis. S. A. Gabbema.

4. Dione] una ex Nymphis, Veneris mater.

1. Vestifluus] Sic & Frellon. Lotich. Septifluus Tornæsius, alii, codexque Tragur. Erhardus: Leg. Vestifluus. vestes enim Lydorum erant fluxæ, ut ex Herodoto constat. Septifluus autem Nilo convenit, non Lydo. Turneb. Adversar. lib. 26, c. 6. & tacito auctoris nomine Lindenbrog. Var. Lect. in Catalect.

2. Hypæpis] Est Lydiæ oppidulum Hypæpa, ut lib. xi Met. testatur Ovid. Alioqui etiam Dianæ sacer Hymnus est Hypæpus Theodoretæ teste. Innius. Gabbema. Fortè etiam leg. suis imponit Hypæpis. Iungermann. Nam Hypæpa Lydiæ Veneri & Priapo sacra, ut scribant Stephanus & Strabo. Erhardus. De Hypæpis Ovid. Transformat. lib. 5.

Orta domo parva, parvis habitabat Hypæpis. Io. Bourdelotius.

1. Quis-

- ¹ *Quisquis peccat inops, minor est reus. Hac prece, queso,
Exonera mentem, culpæque ignosce minori.
Et ² quandoque mihi fortuna adriserit hora,
Non sine ³ honore tuum patiar decus: ibit ad aras,
⁴ Sancte, tuas hircus, pecoris pater ibit ad aras
Corniger, & querule fetus suis, hostia lactens;
Spumabit pateris hornus liquor: & ter ovantem
Circa delubrum gressum feret ebria pubes.*

Dum hæc ago, sollertique cura ⁵ deposito meo caveo,
intravit delubrum anus laceratis crinibus, ⁶ atraque ve-
ste deformis; extraque vestibulum me injecta manu du-
xit *cuncta trementem.* * † Quæ ⁷ striges comederunt ner-
vos tuos? aut quod ⁸ purgamentum nocte calcasti ⁹ in

† *Proscelus.*

trivio,

1. *Quisquis peccat inops, minor est reus*] ita Virg. in Culic.

Dignus amor veniã, gratum si Tartara noſſent

Peccatum minus eſſe. — id eſt, quiſ-
quis in gratiam alicujus peccat, mi-
nor eſt res. Scalig. Comment. in Cu-
lic. Erhardus. minor eſt res. Si Tarta-
ra noſſent.

2. *quandoque*] quandocunque, ut
aliàs ſæpe. 10. *Sambucus.*

3. *honore*] Honor pro ſacrificio &
libatione. Etiam pro quovis mune-
re: Cicer. ad Tir. *Honor medico haben-
dus.* Ex Erhard.

4. *Sancte -- aras*] Hunc verſum a-
pud Tornæſ. non legas, nec codice
in Tragur.

5. *deposito meo caveo*] Deponi dice-
bantur olim ægri jam prorsus deſpe-
rati: Aut etiam recens mortui, quan-
do de ſublimiori lectulo humi con-
locabantur. Hinc patet *Depositum* aptè
vocari membrum illud, de cujus va-
letudine jam propè deſperaverat,
quod ingenti laboraret paralyſi. ſive
eò quod jam illud membrum habe-
ret demortuum, *depositum* haut in-
concinne nuncuparet. 1. *A. Gonſal.*

6. *atraque veſte deformis*] De veſte

lugubri, vide Savaronem ad Sido-
nium: Lipſium lib. 11 Ann. Tacit.
Rævard. lib. conjecſt. 1, c. xx. *Ge. Er-
hardus.*

7. *striges*] Plin. lib. xi, c. xxi: Q-
vid. Faſt. vi. *S. A. Gabbema.*

8. *purgamentum*] Purgamenta quæ
quidem *καθάρματα* adpellant, quibûs
februabatur aut expiabatur aliqua no-
xa, mittebantur in profluventem, ple-
rumque interdum & in mare: inter-
dum in trivium: jaciebanturque ab
averſis trans caput, ut in Phærmaceu-
tria ſcriptum eſt: nec reſpiciebant,
ne eorum aſpectu malum traherent.
ea autem ſecum ſceleris & culpæ ad-
miſſæ omne nefas omnemque no-
xam auferre credebant, & contagio-
ne quadam aliis tradere, ſi quis tan-
geret. itaque erant purgamenta ea
omnibus inviſa, ut ea vel pede cal-
caſſe nefarium haberetur, & inau-
ſpicatum, & mali alicujus præſagium.
Hanc tamen ſuperſtitionem Cynici
irridebant, qui ut apud Lucanum
ſcriptum eſt ſæpenumero ovis purga-
mentò veſcebantur. *Adrian. Turnebus.*

9. *in trivio*] Trivia, *τρίαινα*, loci
in urbe dicuntur, in quo veteres con-
jiciebant omnia inquinamenta: ipſa-
que

H h 3

trivio, aut ' cadaver ? Nec à puero quidem te vindicasti : sed mollis, debilis , ' lassus , tamquam caballus in clivo , & operam , & sudorem perdidisti ; nec contentus ipse peccare, mihi deos iratos excitasti, *ac pœnas mihi nullas dabis ?* † Ac me iterum in cellam Sacerdotis nihil recusantem perduxit , impulitque super lectum, & harundinem ab ostio rapuit : iterumque nihil respondentem mulcavit. ac nisi primo ictu harundo quassata verberantis impetum minuisset , forsitan etiam brachia mea , caputque ' fregisset. Ingemui ego , utique propter ' mascalpionem , lacrumisque ubertim manantibus , obscuratum

† *Polyanos.*

que adeò domorum & urbium purgamenta. *Ge. Erhardus.*

1. *cadaver*] Omen ab Hebræis ad Græcos translaturum. Num. c. xlix, ix. *Qui tetigit cadaver hominis, & propter hoc septem diebus fuerit immundus: aspergetur ex hac aqua die tertio & septimo, & sic mundabitur.* Gabbema. Ominosum mortuum tangere, imò domum funestam ingredi, adeò ut mirum quàm formidàrint busta aut sepulchra. Theophr. Char. *ὅτι δεισιδαιμονία καὶ ἔτι ἐπιβήτων μνήματα, ἔτι ἐπὶ νεκρῶν ἰλθεῖν* (neque monumentum, neque mortuum accedere). Gellius lib. x, c. xv. Locum in quo bustum est nunquam ingreditur: mortuum nunquam attingit. Apul. Apolog. *Omnia nocturnum occursum, omnia sepulcrorum terroculamenta.* Ammian. lib. 31. Io, à Wouweren.

2. *lassus, tamquam caballus in clivo*] Est hoc *παραμυῖος* dicitur. quod proverbium aliter extulit Ovid. in 1 Remed. *Principio clivi noster anhelat equus.*

Casaubon. Comment. in Persi. in prolog. Erhardus.

3. *fregisset. Ing.*] Gabbema. *fregisset. Nec ing.* Sed & p. 485 *fretus* pro *factus*. & p. 491 *fames* edocuit confuso charactere.

4. *mascalpionem*] Sambucus, v. c. Tornæsius, al. *masturbatorem*. Vide tamen, addit Sambucus, num reti-

neri possit vulgata lectio, *mascalpionem*. quæ & c. est Tragur. Erhardus: *mascalpionem*. al. *masturbatorem*. Leg. *masturbionem* vel *masturbationem*. Philoxenus Gloss. *Masturbat, masturbat, διφει, καὶ διφισται, ἐστὶ ἡ μίμνη καὶ γινόν* (penem pelle nudat, est enim verbum obscænum). Aliud Glossar. *Mastuprari, διφει*. ut id dicat de calamitate Sicula. Iungermannus. Iac. Gaudensis l. 3. Æt. aur. Poëtar. *Masturbari, id est, virilia turpiter turbare.* Alexander poëta apud Bedam in Proverb. Poëtarum ;

Monstipare monstro nihil est corruptius isto.

Leg. *Manstupro monstro*. Vossius : *Masturbare*, vulgò dicunt ; ac volunt esse à manu, & turbo : quomodo in Glossis Philoxeni legere est, *Masturbat, manu turbat, διφει καὶ διφισται, ἐστὶ ἡ μίμνη καὶ γινόν*. Quo significat esse verbum dictum factum. Sanè *masturbare* Græci dicunt *χειρουργεῖν*, q. d. manibus operari, quomodo & transtulit in Diogenis apophthegmate. Reprehendit Erasimum Robertelius, quod non verterit, *virilia ad seminis effusionem tractare*. Sed idem quod Robertelius sensit ; verum, Græcorum exemplò, verecundiùs expressit. Videndum autem annon *manstiprare* potius dici debeat. Sanè in vet. Onomastico *mastuprari* exponitur *διφει*. leviculo errore : solum enim lineolam, primæ vocali

tum dextra caput super pulvinum inclinavi. Nec minus illa fletu confusa altera parte lectuli sedit, ætatisque longæ moram tremulis vocibus cœpit accusare, donec intervenit sacerdos, & † Quid vos, inquit, in cellam meam tamquam ante recens bustum venistis? † utique die feriarum, quo etiam lugentes rident? † O, inquit, ô Enothea, hunc adulescentem quem vides, † malo astro

† Enothea.

† Proselem.

natus

vocali impositam neglexere. *Manstrupare* autem dicitur, q. manu, vel manum *stuprare*. Hoc nisi verum putarem, dicendum dicerem *mastrupare*, atque esse à *μαστρουπών*, *prostituto ad impudicitiam*. Vti hoc est à *μαστρουπός*, quo significatur *leno* vel *lena*. Itaque *mastrupare* propriè esset, sui ipsius *lenonem* esse, ac *secum libidinosè agere*. Sed nimis multa ea de re, quam scelus esse ingens, etiam impurissimus Martialis agnoscit. Hæc Vossius. Quid si *mastrupare* à *mas* simul & *manu* ac *stupro*? Martialis l. xi Ep. xxiii in pædiconem *mastrubantem*: — *inguina saltem*

Parce fututrici sollicitare manu.

Levibus in pueris plus hac quam mentula peccat:

Et facienti digiti, precipitantque virum.

Indè tragus, &c.

1. *ætatisque longa moram*] Seneca Troade:

Abrumpere ense lucis invisa moras.

Val. Flaccus lib. 6.

Sæva quidem lucis miseris mora. —

Idem Seneca eadem Troad.

Vbi hanc anilis exspuam leti moram.

Zinzerling. Miscellor. Crit. l. 3, c. 14. Ge. Erhardus.

2. *Quid vos, inquit, in cellam meam tamquam ante recens bustum venistis*] *Culinam* his verbis circumscribere videtur, unde & *inquilini* etymon deductum. Ita enim *loca quadam sub Vrbe inopum funeribus destinata, ubi ferales, sive sepulcrales epulas comburi mos erat, antiquitus indigitata, ex Festo, & Aggeno Vrbico docuit nos omnium do-*

ctissimus Ios. Scaliger. Quasi innuat Enothea, Encolpion, & Proselem non ex hac esuritorum nota esse, quos *cibum è flamma petere posse*, urbanè sanè cavillatur Terentius: hoc est (ut Catulli quoque interpretamentò in rem Petronii utamur) *in sepulcretis, tuburcinandi causâ, quamvis semiraso ufore prohibente, ipso carpere è rogo canam*. I. Doufa.

3. *utique die feriarum quo etiam lugentes rident*] Quæ verba codici debentur Pithœi. ap. Tornæf. & in Tragur. non leguntur. F. Pithœus: *die feriarum quo &c.* Non absimiliter Tacitus: *Vbi inter sacra & vota, quo tempore etiam profanis abstinere verbis mos est, vincla & laqueos inducat*. Wouweren: *die fer.* Plut. *ὡς δὲ θυμίας. πῶς ζῶν καὶ γαλῶν, ὡς περὶ τῶν ἐορτῶν τὴν διατίλειαν* (de Tranquillitate. *Ludens & ridens velut diem festum vitam transiegit*). Erhardus: Val. Maximus lib. i, c. 1. exemplò ult. *Quantò nostra civitatis Senatus venerabilior in Deos? qui post Cannensem cladem decrevit, ne matrona ultra trigessimam diem luctus suos extenderent, uti ab his sacra Ceteris peragi possent, &c.* Nec apud Romanos tantum sive Ethnicos, sed etiam Iudæos. In Protevangeliò Iacobi: *ἡ γὰρ καὶν ἡμέρα κυρίου, καὶ ὅσα ἐξ ἐστὶ σὺ περὶ τοῦ* (appropinquavit dies Dominicus, & non licet tibi iustari). V. Historiam Iudith.

4. *malo astro natus*] Isidorus l. 10, c. 1. *Astrosus* ab astro dictus, quasi malo fidere natus. Wouweren. m. a. n. Id est, ut Plautus ait, *Diū iratus* (sive ini-

H h 4

micus)

natus est: nam neque puero, neque puellæ bona vendere potest. Nunquam tu hominem tam infelicem vidisti. ²lorum in aqua, non inguina habet. Ad summam, qualem putas esse, qui de Circes toro ³sine voluptate surrexit? † His auditis Enothea, inter utrumque confedit, motoque diutius capite; ‡ Istum, inquit, morbum sola sum, quæ emendare scio. Et ne putetis perplexe agere, rogo ut adulescentulus mecum nocte dormiat, ⁴nisi illud tam rigidum reddidero quam cornu.

⁵ *Quicquid in orbe vides, paret mihi; Florida tellus,
Quum volo, spissatis arefcit languida succis,
Quum volo fundit opes: Scopulique, atque horrida saxa
Niliacas juculantur aquas: Mibi pontus inertes
Submittit fluctus: Zephyrique tacentia ponunt
Ante meos sua flabra pedes.* ⁶ *Mibi flumina parent;*

† Polyami. ‡ Enothea.

Hirca-

micu) omnibus. Erhardus. Dicitur etiam quis *sideratus*. Plaut. *sideratus est moveri non potest*. De quo & superius.

1. bona sua vendere } Tibull.

Quid tenera tibi conjuge opus, tua si bona nescis

Servare, an frustra clavis inest foribus?

Plaut. Casin. *Vt ego hodie Casinam deosculabor, ut mihi bona multa faciam clam meam uxorem*. Fr. Pithæus.

2. lorum in aqua } Mart. lib. 1 Ep. 61: l. 7 Ep. 59: l. 10 Ep. 55. Wouweren. Martial.

— madidoque similima loro

Inguina. — Et

Loro cum similis jacet remissus,

F. Pithæus.

3. sine voluptate surrexit } Lamprid. Heliogab. Mulieribus uteretur & ipse & amici cum iurejurando, quod essent voluptatem. Apul. & libidinem incitantes, & voluptatem integrantes. Idem.

4. nisi illud tam rigidum reddidero quam cornu } Demetrius Apameus in lib. Signorum: Tensionem autem fuisse petrosi nimiam, cum parvo dolore, ut

cornu putaretur. S. A. Gabbema.

5. *Quicquid in orbe, &c.*] Nullus scripsit (f. Nullus non scr.) de Magorum incantationibus, ut legenti veterum monumenta obvium est, idcirco heic exempla quæ Græcorum quæ Latinorum, non congero. Gabbema. *Quicquid &c.* Prorsus his gemina apud Tibull. lib. 1 Eleg. 2. *Quicquid in orbe vides*. saga mulier. Scalig. in Catal. Ejusmodi veneficam, qualem hic Petronius, effinxere etiam Tibullus, Lucianus, Martialis, Apuleius, Claudianus. Delrio ad Claudian. 1 in Ruffin. Raderus ad Martial. lib. 9 Epigr. 22. multis. Barth. ad Claudian. num. 162. Ge. Erhardus.

6. *Mibi flumina parent*] Apoll. Arg. lib. 3 de Maga:

Καὶ ποταμὸς ἴσθιον ἄφαρ κίλαδει-
ναι (al. ἀφαρβελαιδεναι) πρὸς τας,
Ἀστὴρ τε καὶ μῆνης ἑρως ἐπὶ δῆσε κα-
λῶδες.

(Et fluvius sicut currentes more sagitta,
Quin ipsis via sideribus lunaque ne-
gatur). Io. à Wouweren.

I. Luna

*Hæc canaque tygres, & iussi stare dracones.
Quid leviora loquor? Luna descendit imago
Carminibus deducta meis: Trepidusque furens
Flectere Phæbus equos revoluti cogitur orbe.
Tantum dicta valent. Taurorum flamma quiescit
Virgineis exstincta sacris: Phœbeia Circe
Carminibus magicis socios mutavit Vlyxis:
Proteus esse solet, quicquid libet. his ego callens
Artibus Ideo frutices in gurgite sistam,
Et rursus fluvios in summo vertice ponam.*

† Inhorruī ego tam fabulosa pollicitatione conterritus, anumque inspicere diligentius cœpi. † Ergo, exclamat, & Enothea, imperio para te: † deterfisque curiosè † manibus, inclinavit se in lectulum, ac me semel iterumque basiavit. Enothea mensam veterem posuit in medio

† Polyani. † Proscelus. † Polyani.

1. Luna descendit imago Carm. d.m.] Quod tum credebant fieri, cum obiectis umbris eam videbant deficere. Id cum fieret, pulsabant ara, quod antidotum habuere contra artes sagarum. vide Rader. ad Martial. lib. 9, Epigr. 23. & 10. Segunum in Excurso in Battologiam Quercerani de Alchymia, c. 8. Erhardus. Ovidius:

Et quamvis aliquis Themisa removerit ara,

Numquam luna suis excutietur equis.

Seneca Hippol.

*At nos sollicitis lumine turbido,
Traſtam Theſſaliciſ carminibus rati,
Tinnitus dedimus, tu fueras labor.*

Adi de sono aris tamquam re valdissima contra talia Macrobi. Saturn. 5, c. 19. 10. a Wouweren.

2. socios mutavit Vlyxis] Virgil. Carminibus Circe socios mutavit Vlyſſis. Fr. Pithorus.

3. Ideo frutices in gurgite sistam] Ita & Wouweren, reliqui, insimul c. Tragur. Sed Tornasius, I. latices (al. frutices, ubi Douſa: sic & c. M.) in g. f. Id. Douſa in Præcid. Ideo frut. — Hoc modo edi-

tio (Stephani) Parisiensis. malim tamen cum Lugdunensi, latices, in fruticum locum reponere; tum Egeo potius, quam Ideo legere, ex conjectura. Wouweren: Id. frut. in g. sistam. Nemesianus:

*— Cantans quod luna timet, quorum
pitur anguis,
Quo currunt scopuli, migrant ſata, vel-
litur arbor.*

Claud. lib. 1 in Ruff. Virgil. Æneid. Lucan. lib. 6: Manil. lib. 1.

4. deterfisque curiosè manibus] Dictum juxta veterum religionem, quibus absque manuum ablutione, rem sacram auspicari, piaculum erat. Ideo pro foribus templorum marmoreæ vasa præfigere mos erat aquæ continendæ lustrali, qua prius videlicet lavarent sacrificaturi. Eorum jam pridem vasculorum dederunt imagines Antiquarii. Tute vide Choulum. I. A. Consulius.

5. mensam veterem posuit in medio altari] Festus: Mensa in adibus sacri ararum vicem obtinebant. Festus iterum: Ancubris mensa ministerii divinis apta.

H h 5

Ab

dio altari, quam vivis implevit carbonibus, & camelam etiam vetustate ruptam picce temperata refecit. Tum clavum, qui derahentem secutus cum camella lignea fuerat, fumoso parieti reddidit: mox incincta quadrato pallio cucumam ingentem foco adposuit, simulque pannum de carnario detulit furca, in quo faba

Ab *Anculare* quod Priscis erat ministrare. Dyon. Halyc. l. i. i. Ant. Rom. *Ἐγὼ γὰρ ἱεραστέμελιν ἐν ἱερῶν οἰκίαις δέιπνα ἀποκείμενα τοῖς ἐν τρεπί-ζωνος ἑλλήνοισι ἀρχαῖοις*. Ipse certe spectavi in sacris adibus cœnas diu adpositas in mensis ligneis antiqui operis, &c. primæ quidpe frugalitatis remanserant ejuscemodi reliquæ. Gabbema. *mensam veterem. ἱερῶν (foculum)*. Tertull. — *festus extruet alie*

Cespitibus mensas. — Lusit Ovid. de Arte amand.

Tange manu mensam, tangunt quo mare precantes.

Optimè Festus, quem vide. Prudent. contra Symmach.

Omnibus ante pedes posita est sua cuique vetusta

Arula. — Vocatur & altarium.

Glossz: *Altarium ἱερὸν μῦθος*. Aufon. Ephem.

Foculumque vivi cespitis

Vanis relinquo altaribus.

Nam & soci *ἱερῶν*, ut Glossz exponunt. Ovid lib. 4 Metam.

--- *focos totidem de cespite ponit.*

Stat. 4 Theb. — *ara profunda*

Erigitur Cereri. — Lutacius: *Tria sunt in sacrificiis loca, per que piationem facimus. Scrobiculo factò inferi, aris terrestribus sacrificamus, calitibus exstructu focis. Festus: Alaria ab altitudine dicta sunt, quod antiqui diis superis in adificiis à terra exaltatis sacra faciebant, diis terrestribus in terra, diis infernalibus in effossa terra. Sanè hoc veteres sollicitè servasse ex Homero apparet. Heliod. lib. 9: Lucian. Necromant. Apul. Mil. lib. 1. Devotionibus sepulchralibus in scroben procuratis. l. 12 de*

Pag. sacrif. C. Theod. *Redimira vittis arbore, vel erecta effosis ara cespitibus*. Iuvenalis Satyrà 12: Horat. Sat. lib. 1 Sat. 8. Io. à Wouweren.

1. *camellam*] Vas. mox: *Infra manus meas camellam vini posuit*. Ovid. lib. v Fast.

Dum licet, adposita veluti crater camellâ

Lac niveum potes purpureamque sapam.

Turnebus. *camella lignea*. Sacrificiis lignea vasa adhibita vel hinc lucet, tum quod Festus: *Patella vasa picata sacrificiis apta*. Frequens usus vasorum Samiorum in sacris. Plaut. Capt. *ea non tantum operis figlini, sed lignea*. Cic. ad Q. Fr. Wouweren.

2. *incincta quadrato pallio*] *Pallium quadratum* promiscua vestis fuit, hoc est, communis viris ac forminis. Tertull. cap. 1 de Pall. Videtur & forminarum quadratum pallium vocari olim etiam palla, aut hæc satis similis fuisse. Isidor. lib. xix, cap. xxv. *Palla, est quadratum pallium muliebris vestis, deductum usque ad vestigia*. Habuit à Serv. lib. xi Æn. *Incingi quadratis palliis*, aut pallis sagas quondam solitas, quum sacris suis vellent operari, parer & Horat. lib. 1 Sat. viii. I. A. Gonsalvus.

3. *cucumam*] *Ahenum est aquæ calefaciundæ, unde Martialis; cucumam fecit Itacilius*. Brouwerus ad Fortunatum lib. 6, poem. 10. *Ejus diminutivum cucumion, aliud cucumula*. Ge. Erhardus.

4. *pannum*] *Sacculum ex panno*. Erhardus.

5. *de carnario detulit furca*] *Carna-*

TUM

fabā erat ad usum reposita, & sincipitis vetustissima particula mille plagis delata. Vt solvit ergo licio pannum, ¹ partem leguminis super mensam effudit, iussitque me diligenter purgare. Servio ego imperio, granaque sordidissimis putaminibus vestita curiosa manu segrego. At illa inertiam meam accusans improba tollit, dentibusque ² folliculos perite spoliat, atque in terram veluti muscarum imagines despuat. ³ Mirabile quidem paupertatis ingenium singularumque rerum quasdam artes *fames edocuit.* *

⁴ Non Indum fulgebat ebur, quod inhaeserat auro,
Nec jam calcato ¹ radiabat marmore terra,
Muneribus delusa suis: sed crate saligna
Impositum Cereris vacuae nemus, & nova terra
Pocula, quae facili vilis rota sinxerat ⁶ actu.

⁷ Hinc

riam tabula erat cum pluribus uncinis, quibus succidit, ac quævis alia ad victum necessaria suspendi consueverant; parietique adfixa erat iuxta focum in culina. Auctor Moreti:

Non illi suspensa focum carnaria. &c.

Varro lib. II R. R. c. IV. l. A. Gonsalvus.

1. partem leguminis super mensam effundit] Nam ad veneficia & sortes adhibetur olim faba. Causam perspicuam reddit Lucian. in Vit. auct. de Fabis differens. Primum quidem plantæ genitales sunt, & si fabam adhuc viridam exsuas videbis eam omnino virilibus similem naturam habere: elixam autem si deponas, certis noctibus sanguinem feceris. Idem.

2. folliculos] Folliculus fabæ est λίπυρον: siliqua, est quæ fabas plures continet, Græcis λοῖος: vulvula, est λίπος, cortex. Ge. Erhardus.

3. Mirabile quidem paupertatis ingenium] Plaut. Stich.

--- Illa [paupertas] omnes artes perdocet.

Apul. Apol. Paupertas prisen apud secula omnium conditrix, omnium ar-

tium reparatrix. mille talia apud Scriptores. Vide Dominici Nani Mirabellii Polyantheam, alios. Exstant & libri De bonæ paupertatis, ad quorum mentionem Nicolaus Abbas Panormitanus in Gloss. jur. Canon. ita ἐπιφανεῖ (in fine exclamat:) Αἱ τὰς τὸν νοστέοντες εἰς τὸν νοστέοντες. Erhardus.

4. Non Indum, &c.] In tenuis fortunæ homines. Scalig. in Catal. Indum ebur. Sidon. Carm. 5.

Fert Indus ebur. — Quintilianus Architemius in Cleopoli:

Inda ebore, argento Sardinia. —

Savaro Notis ad Sidonium. Erhardus. Horat. Carm. II.

Non ebur, neque aureum

Mea remidet in domo lacunar, &c.

I. Doufa.

5. radiabat marmore terra] Cic. in Paradox. c. 6. Illi aurata tellus in villis; & sola marmorea facienti, &c. Erhard.

6. actu] Sambucus: vet. cod. astu. & Tornæus: al. astu. quod facit Tragur. hasta. Confimiliter Sambuc. & Tornæi. de falcato ad secundi versus calcato. Nam & Tragur. c. habet falcato. Erhardus.

¹ *Hinc mollis stilla lacus, & de caudice lento
Viminea lances, maculataque testa Lyao :*

² *At paries circa palea satiatu inani ,*

FOR-

Erhardus: *αἴμα*. hoc est, ut Poëtz dicunt, *αἴμα*. ut, *αἴμα* *αἴμα* (verticofis *αἴμα*) Scalig. in Catal. ad Moret. & post eum Lindenbrog. Var. lect. in Catal.

1. *Hinc mollis stilla lacus*] Sic & Frelion. editio, Lotichius. Wouweren, R. Hermann. *H. mollis stilla lacus*. Tornæsius: *H. mollis Seylla* (al. *mollis stilla*). Pith. *mollis stilla lacus*. Trag. c. *H. mollis stilla lacus*. Wouweren: *Hinc mollis stilla lacus*. Non libet meminisse quid alii dixerunt. restituo ex vestigiis veteris scripturæ: *Hinc mollis stilla lacus*. Varro 4 de Ling. Lat. *Lacus*, *lacuna magna*, ubi aqua contineri potest. Glossæ: *λάκκη* *lacuna*, *lacus*, *cisterna*. hinc *lacustii* *λακκοπίται*, qui in iisdem Gloss. *lacustarii*. Innuit Petr. prisca ætate non fossis inducta fuisse maria, nec tantis impensis piscinas habuisse, sed contentos lacunâ. qualem itillæ confluvia fecerant. Incredibile quanta luxuriâ piscinas habuerint, quem luxum festiue increpat Seneca lib. 2 Controv. 1.

2. *At paries circa paleâ, &c. clavus numerabat agrestes*] Wouwer. reliqui, *At p.* -- *clavus n. a.* Tornæsius: *Et p.* -- *clavus* (al. *clausos* [ubi Doufa, sic & c. M.], al. *avos*) *n. agrestes*. *Et. clavus agrestes* etiam c. Tragur. Doufa MS. & in Præcid. *clavus num. agrestes*. *Clavos* procul dubio emendandum, distinguendumque hoc modo:

Fortuitoque luto clavos numerabat agrestes.

Ut de *Clavus annalibus* loquatur, qui pangebantur, id est, figebantur in parietibus sacrarum *Ædium*, per annos singulos, ut per eos numerus colligeretur annorum. qua de re Festum, qui voluit, adito, in dictione *Clavus annalis*. Adde ex Livii lib. VII. *Volsinii quoque clavos indices numeri annorum*

fixos in templo Nurfia Etrusca Dea, diligens talium monumentorum auctor Cincius adfirmat. Wouweren: *clavus n. agrestis*. Si rectè advertas proba etiam hæc lectio. In V. C. *Clavus numer. agr.* Erhardus: Ex S. Pompeio didicimus *Clavos annales* dici, ex quib. numerus colligeretur annorum: *Clavus annalis*, inquit, appellabatur, qui figebatur in parietibus *ædium*; per annos singulos, ut per eos numerus colligeretur annorum. Petronius igitur barbari & inculti sæculi mores describens, dicit *clavis annos numerari solitos*, quos secuta ætas eleganter per Consules numeravit. Durantius Var. lect. lib. 1, c. 5. aut legend.

Fortuitoque luto clavos numerabat agrestes.

Nam in templis, &c. (ut paulò antè Doufa) Palmerius in Spicilegio. Salmasius: *At paries circa paleâ, &c.* Pro calce & arena multi utebantur luto subactò & paleis mixtò in parietum stru&ura. Ideo vicem luti bitumine factos Babylonis muros tradit Herodotus. Palladius: *quibus copia suppetit macerias luto & lapide excitant, plerique sine luto congestæ in ordinem saxa componunt.* Petron:

Et paries circa palea satiatu inani

Fortuitoque luto clausos munibat agrestes.

Qui versus ita legendi & exponendi sunt. Quod enim de cespiticio pariete accipiunt, & de clavo annali, strenue nugantur. Festi abbreviator: *Aceratum lutum, & paleis mixtum.* de hoc luto intelligit. Propriè autem locutus est Petronius, *parietem luto satiatum & paleâ dicendo*, qui factus erat lutò. Vitruv. lib. 11, cap. VIII. Vtrâque autem ex minutissimis sunt instruenda, & uti materia ex calce & arena crebriter parietes satiati, diutius

Fortuitoque luto : clavis numerabat agrestis ,
 Et viridi junco gracilis pendebat harundo.
 Præterea quæ fumoſo ſuſpenſa rigillo ,
 Conſervabat opes humilis caſa mitia ſorba
 Inter odoratas pendebant textæ coronas ,
 Et thymbra veteres , & paſſis uva racemis.
 Qualis in Actæa quondam fuit hoſpita terra
 Digna ſacris Hecates, quam Muſa loquentibus annis

Battia-

rius contineantur. Ita & luto ſaxia-
 bantur.

1. Et viridi junco gr. p. har.] Priſca ætate recta arundinea aut ſtraminea. Seneca : ſtipula aliſque filveſtribus, opor-
 tuere ſaſtigiū, & pluviū per devexa la-
 bentibus, hiemem tranſire ſecuri. pende-
 bat. Idem Sen. Epist. 109. Vt lacu-
 naria penderent. Io. à Wouweren.

2. quæ---] Donſa emendat quæ.
 additque, ut mitia ſorba, & veteres, quæ
 mox ſequuntur, thymbras, uvamque
 non ſine paſſis racemis, pariter inter odora-
 tas coronas pendentia, appoſitione de-
 centiſſima appellet opes tugurii iſtius
 paupertum : quas ego ſanè (ſi quidem
 optio utriuſque eveniat mihi) adipa-
 tis Regum Epulis, omnique Perſico
 apparatu reuſem commutare :

Sat, ô, beatus unicus Camædis.

3. rigillo] Tigillum ſive tegillum
 ſignificat tranſtillum, id eſt, longu-
 rium tranſverſum : unde lardum tu-
 macula, ſuccidias, alia id genus ad
 diuturnitatem uſus in carnario ſali-
 lita ſuſpendimus. Tibullus pro ad-
 verſariis aut peticis, quibus ex mo-
 re peſtinata villarum pergularum-
 que culmina fulciri & ſuffundari ſol-
 lent. Ex Douza Schopp. in Miſcel-
 lan. Apud Gulielm. legitur, regillo,
 quem vide Veriſimil. libro 2, cap. 5.
 Ge. Erhardus.

4. mitia ſorba] Paſchal. de Coron.
 c. 1 lib. 111. S. A. Gabbema.

5. thymbra veteres] Thymbra, co-
 nila, ſatureja. Erhard. cunila. Douſa.
 Plurima thymbra, ſive ſatureia mentio

eſt apud Theophrastum, Dioſcori-
 dem, & Plin. Indè οὐμβροφύειον
 de parcis ac frugalibus dictum pro-
 verbium, de quo Helychius & Sui-
 das, uſurpatque Ariſtophanes in
 Nub. Veteres, aridæ interpretor. Nam
 Columella de eadem herba inquit,
 lib. 11, cap. ult. Nam & viridis ejus eſt
 jucunda, nec arida inutilis ad pulmentaria
 condienda. I. A. Gonſal.

6. & paſſis uva racemis] Uva penſi-
 les ſunt. Plin. lib. xv, c. 1. Durant alia
 uva per hiemem penſilis concamerata mo-
 dè. Plaut. Pœn.

Si quidem tu es mecum futurus pro
 uva paſſa penſilis.

Varro lib. 1 R. R. c. lxxix. Penſilia,
 ut uva, ſorba, ipſa oſtendunt, quando ad
 uſum oporteat præmi. Gabbema.

7. Digna ſacris Hecates] Sic & Wou-
 weren, cæteri, codexque Tragæ.
 Tornæſius : D. ſ. Hecale (al. Hecate).
 Hecale legit & Hadr. Junius, pariter
 I. Sambucus. Erhardus : Hecates.
 Leg. Ecate : quam Muſa. de qua in
 Priap.

Æqualis tibi, quam domum revertens
 Theſeus repperit in rogo jacentem.

Scalig. in Catal. comment. ad Priap.
 A Petronio anus dicitur digna ſacris
 Hecates, anus pauperrima & mendi-
 ciſſima, quod cum in trivio ſoleret
 adponi viliffima Hecateæ corna, ut
 alecarum & maniarum, eam, ut eſt
 apud Ariſtophanem in Pluto, paupè-
 res conſueſſent penè priuſquam ad-
 poſita eſſet. ſic autem ſcribit Petro-
 nius,

Qualis

¹ *Battiade veteris mirando tradidit avo.*

* *

'Dum

Qualis in Aetha quondam fuit hospita terra

Digna sacris Hecates.

significatur Hæc Hecale pauperrima, quæ hospitio Theseum recepit. *Turnebus Adversar. lib. 26, cap. 7.* Veteres cœnam perparcam & impendio frugalem, *Hecata cœnam* appellabant: quod apud inferos tenuissimo victu minimoque cibo eoque vilissimo vivitur, juxta poetarum Theologiam. Siquidem umbræ plebeiz malvâ porroque victitant. *Hecatz mænides* ac triglidas pisces, apud nos contemptissimos, habent in deliciis, ut sibi sacros. Unde & Athenis locum esse dictum *Triglam*, atque inibi simulacrum *Hecates Triglantina*. Verum illud expendat eruditus lector, an proverbium accipi possit de cœna illa, quam singulis mensibus in triviis *Hecatz* collocabant divites, diripiebant pauperes. cujus rei meminit etiam Aristophan. in *Pluto*, ubi videndus Interpret. Erasmus in *Chiliad. adag. Cœna Hecates*, est τῆς ἐγγύτης δειπνον, de qua supra dictum est. Eâ mendici vivebant. Indè *Hecale* mulier pauperrima dicitur digna sacris *Hecates* sive *Hecatz*, quod cœna *Hecatz* sacra à pauperibus raperetur. Nisi si quis *Hecalen* dignam *Hecates* sacerdotiō fuisse interpretetur. *Turneb. Adversar. lib. 1, cap. 15.* De frugali admodum tenuique apparatu effertur *Hecales cœna*: ab *Hecale* paupercula, cujus apud *Ovid.* fit mentio, & cujus egenam cœnam non aspernatus fuisse *Theseus* legitur, ut scribit *Julianus Cæsar* ad *Iamblichum philosophum*. Dicitur autem *Hecale* anus *Theseum* tum invenili in ætate hospitio solere excipere, proque illius ad pugnam profecturi sospite reditu vota nuncupasse: in cuius beneficii memoriam *Theseus* in-

stituit postea *Hecalesion* festum, quo *Iovi* ab illius nomine *Hecale* dicto sacrificabatur. *Callimachus* scribit in opere, quod ab anu inscripsit *Hecalen*, habuisse illam φιλοξενίας σπῆρας ἀκλυσον, id est, hospitii lares cunctis patentes. *Had. Iunius* in *Adag. Εἴπα θυγατρὶ, Larī sacrificant*, in tenaces dicitur, qui de suis nemini quicquam impartiunt: aut in convivas edaces, qui nihil de appositis epulis mittunt amicis, neque quicquam faciunt reliquum. Nam antiquis religiosum erat, ex iis quæ *Laribus* immolabatur, aliquid foras efferre. Huic diversum adagium fingi poterit, τῇ Ἐχάτῃ θύειν, *Hecata factum facere*. Siquidem in hujus *Deæ* sacris, ii qui cœnam inferebant, ipsi nihil indè gustabant, neque quidquam auferabant propter tumultum & fumum, ut in *Symposiac. Plutarch.* Idem *Iunius* in *Adag. Cymicè vivere* quid sit, suprâ dictum est. *Cœna* quoque *Hecates* & *Ovis* lustrationum, ut mendici, & sepiis crudis vivebant. *Hecale* mulier paupera, quod cœna *Hecatz* à pauperibus diriperetur: de qua *Aristophan. Plato, Lucianus* in *Dialog. Diogenis & Pollucis*, item *Charont. ac Menippi. De Hecate* *Plaut. Cistellar. & Ovidius. Gilb. Cognatus* in *Adag. Cymicè vivere. Hecate* ergo Græcis est Ἐχάτη: unde *Nicephoro* in *Synef. Ἐχάτη σφαῖρα (Hecatica sphaera). Hecaten* portō, *Proserpinam, & Dianam* idem numen fuisse *Philologi* tradunt. *Ge. Erhardus.*

1. *Battiade veteris mirando*] *Leg. Bat. vatis* vivendo *Battiades*, i. *Callimachus*, videtur de *Arsupicina* scripsisse secundum *Fulgent. lib. 111 Mythol.* in tab. *Orphei*. quin & idem *Fulgent. Battiadem* in *Paredris* citat, in principio *Expositionis Virgilianæ* continentiar. *Hecalesia* scripsisse refert

¹ Dum illa carnis etiam paululum delibat : & ² coxæ quale natalium suorum finciput in carnarium furca reponit , fracta est putris sella , quæ staturæ altitudinem adjecerat , anumque suo pondere dejectam super foculum mittit. frangitur ergo cervix ³ cucumæ , ignemque modo convalescentem exstinguit. vexat cubitum ipsa stipite ardenti , faciemque totam excitato cinere perfudit. Consurrexi equidem turbatus , anumque non sine risu meo ⁴ erexi : statimque ne res aliqua sacrificium mora-

fert Plut. Battiades verò à Batto nomen defecit. P. Daniel. Battiades, est Callimachus. v. Plinium. I. Sambucus. Battiada veteris. Sic leg. puto, non Baccinaas veteres, ut intelligatur poema Callimachi, Batti filii, quod Hecale inscriptum erat. Turneb. Adversar. lib. 26, c. 7. Scalig. in Priap. Battiades etiam Callimachus dicitur Catullo Epig. 117. ut ibi notarunt Ant Parthenius & Pall. Fuscus. item Ovidio in Ibin, ut observavit Ach. Statius ad Catull. in fine. Erhardus. Battiade. Tornæsius: al. Baccineas. ita planissimè & c. Tragur. mirando. Sic omnes & Tragur. Tornæsius: al. vivendo. Erhardus: Leg. vivendo. Scalig. in Priap. Al. mirandam quo modo Dionys. Cato in Distich.

Nam miranda canunt, sed non credenda Poëta.

1. Dum illa] Apud Politian. legitur, Tunc illa, c. 30 Miscellan. Erhardus. Tragur. c. Tum i.

2. coxæquale] Frellon. Lotich. coxquali.

3. cucuma] Tornæsius, cæteri, cucumula: necnon ipse Gabbema in Notula sua ex Erhardo, cucumula. Tornæsius: al. cucuma. quod & c. est Tragur. Erhardus: cervix cucumula. Sic Phædro lagena collum, l. i. fab. 26. sic supr. Petron. amphora vitrea, quarum in cervicibus &c. Rittershusius & Rigaltius ad Phædr. Legendum cucuma. Politianus Miscellan. c. 30, & Cale-

pinus in Dictionar. Est autem lebes & olla. Giphanius Observat. ling. Lat. Imò cucumula vas genus est, quod cucumella in l. i § penult. D. ad l. Corn. de sicar. Cuiac. Observat. l. 10, c. 15. Cucumella vasculi genus, quod à forma cucumeris nomen suum invenit, ad eundem usum, ad quem & labra & crateres paratum. Connanus ad l. si quando. D. Si servit. vindicet. Ge. Erhardus.

4. erexi: statimque ne res a. s. m. ad resc. i. in v. cucurrit. vix ad casa hostiolum processerat, quum ecce] Wouwer. reliqui, cucurrit. processeram (his cum facit c. M. Douz). Frellon. insuper & ostium pro hostiol. Tornæsius: erexi: itaque ad casa ostiolum processit: statimque ne res aliqua s. m. a. r. i. i. v. cucurrit: cum ecce. Tragur. c. erexi: Itaque ad c. hostiol. processit. & ecce. Diversas lectiones, unde vera sententia, rei totius intellectus, & de Petronio exactum judicium pendet, Tornæsius potissimum cum cod. MS. Tragur. coeunte, & alios unde sua hauserint, quo studio & successu paralyticum hætenus Petronium curarint, postliminiò q. mortis ac in aurem sciscitante, non facile prætereo. paginà tamen suprâ 379, pro sententia, ut tu Tryphana neque --- quereris. & p. 380, sententia, ut tu Encolp. --- insequeris. Tornæf. Wouwer. R. Herm. habent, s. n. r. T. n. --- queraris. & s. ut tu E. --- insequarn. quomodo & Lotich. nisi quod

moraretur, ad reficiendum ignem in vicinia cucurrit. vix ad casæ hostiolum processerat, quum ecce tres anseres sacri, qui, ut puto, medio die solebant ab anu diaria exigere, impetum in me faciunt, ¹ foedeque, ac veluti rabioso stridore circumstant trepidantem: atque alius tunicam meam lacerat, alius ² vincula calciamentorum resolvit, ac trahit: unus etiam dux ac magister sævitæ, non dubitavit crus meum ferrato vexare morsu. Oblitus itaque nugarum, pedem mensulæ extorsi, cœpique pugnacissimum animal armata elidere manu: nec fatiatus defunctorio ictu, morte me anseris vindicavi.

³ *Tales Herculeæ Stympthalidas arte coactas
Ad cælum fugisse ⁴ reor, sanieque fluentes
Harpyias, quum Phineo maduere veneno
Fallaces epula. tremuit perterritus ather
Planctibus insolitis, confusaque regia cœli*

⁵ *Fisa*

quod pro *insequaris*, *insequeris*. Frel-
lon. *sententia*, neque --- *quereris*. & f.
u. t. E. --- *insequeris*. quod ibi notan-
dum. Hic vero textus nostri, *cucur-
rit. processerat*. omnino præstare vide-
tur. ut patebit ex seqq. Nisi forte
defectus intercurrat, cui sententiam
variet; quod ego vix sentio. Gonsa-
lius: *ad refic. ignem in vic. cuc.* Vix ab-
que igne ullum sacrum, nedum ma-
gicum peractum. Vnde nonnullis
ara, quasi, ardea est, ab ardendo; vel
quasi ura ab urendo.

1. *foedeque*] Leg. *foedòque* Iunger-
mann. Ge. Erhardus.

2. *vincula calciamentorum resolvit*] *Vincula* hic ligamina sunt, quæ cal-
ceos vinciunt, adstringuntque, *corri-
gia* Ciceroni lib. 11 de Divinat. dictæ,
ubi earum *abruptio* inter omina ad-
versa recensetur. *Retinacula*, ut puto,
Apollinari carm. 11. Habuere enim
Antiquorum nonnulla calceamenta,
ut nostratia, hoc genus vincula; et-
iamque brachiola, quæ ansæ adpella-
bantur. Gonsalvus. Hæc vincula Lati-

nis *fascia*. In Historia S. Eugendi: *Con-
strictus ocreis crura, fasciolisque plantæ*.
Festo *amenta*, quibus vincuntur solea-
rum lora. Genus hoc calcei *obstrigilus*
est dictus veteri Glossographo M S.
Savaro ad Sidon. lib. 8 Ep. 11. Ovi-
dius: *Vincula duæ demunt pedibus*. ---
Latini etiam *corrigias* dixerunt, lo-
ra nimirum calciamentorum, Græcis
ιγέρτες, de quibus ap. Matth. c. 3.
Erhardus.

3. *Tales Herculeæ, &c.*] Est hoc
ex sententia Pisandri Camirei, qui
Stympthalidas horrendæ magnitudi-
nis aves in Arcadia non interfectas
ab Hercule, sed crotallorum sonitu
fugas tradidit; ut auctor est Pausa-
nias lib. vii 11. Claud. Puteanus.

4. *reor, sanieque fluentes - Phineo -*] *Concununt* Frelon. & Lotich. *r. pe-
neque* f. Wouwer. R. Herm. Tornæ-
lius: *paneqque* f. al. *panasque* luentes.
Tragur. c. *penneque* fl. Fr. Pithœus:
Videtur leg. *pennæque fluentes Harpyias*
cum Peneo mad. Similiter Doufa hic
MS. Lipsium 1 Antiq. c 8 *pennæque* fl.
poëtica

¹ *Visa suas moto transcurrere cardine metas.*

² Iam reliqui ³ revolutam, passimque per totum ⁴ effusam pavementum conlegerant fabam, orbatique ut existimo, duce redierant in templum, quum ego præda simul atque hac vindicta gaudens, post lectum occisum anserem mitto, vulnusque cruris haud altum ⁵ aceto diluo. Deinde convitium verens, abeundi formavi consilium: ⁶ conlectoque cultu meo ire extra casam cœpi. ⁷ Nec dum libaveram cellulæ limen, quum animadverto Enotheam ⁸ cum testo ignis pleno venientem. Reduxi igitur gradum, projectaque veste, tamquam expectarem morantem, in aditu steti. Conlocavit illa ignem ⁹ cassis harundinibus conlectum, ¹⁰ ingestisque super pluribus lignis, excusare cœpit moram, quod amica se non dimisisset ¹¹ tribus nisi potionibus è lege siccatis.

† Quid

poëtica phrasi pro volantes legentem adducit. Pariter Erhardus. qui & de Phineo Barth. ad Claud. n. 2114 citat. Constat verò Phineum Arcadiæ regem, ob exæcatos filios, crudeliter ab harpyis mensam & cibos ejus turpissime foedantibus vexatum. Sophocles, Flaccus, alii.

1. *Visa suas moto transcurrere cardine metas*] Hunc ap. alios non legas. neque in c. Tragur.

2. *Iam reliqui*] sc. anseres. Doussa. unum è; occiderat.

3. *revolutam*] Leg. *resolutam*, quia supra; *dentibusque folliculos spoliis*. Langermann. Ge. Erhardus.

4. *effusam fabam*] Intellige eversione mensæ, cui tripedi, forsan, unum pedem Polygnos extorserat. I. Doussa.

5. *aceto diluo*] Plin. lib. 8. Fr. Pithæus. Dioscorides lib. v de Mater. med. c. 21. *Acetum refrigerat, & adstringit, stomacho est utile, & appetentiam cibi excitat: erumpentem undecunque sanguinem potu, incessante sistit: prodest alui fluxionibus cum cibariis coctum: erumpit*

vulneribus idoneum est, ac inflammationes arcet, in succidu lanis aut spongiis impositum. Io. Petr. Lotichius.

6. *conlectoque cultu meo*] *Ornatu & vestitu.* mox enim ait, *projectaque veste, &c.* Erhardus.

7. *Nec dum libaveram c. l.*] *Libare limen.* Legend. *superaveram.* Turneb. Adversar. lib. 26, c. 7. quem refellit Douza. *Libare limen* dixit, ut Apulejus *haurire portum*, & Aristoph. γάστρῳ & γύγῳ (*libare fores*). Wouwer. Einend. in Apul. Erhard.

8. *cum testo ignis pleno*] Ovid.

Hic ignem curto fert rustica testis.

Fr Pithæus. *Testum* genere neutro. Solebant autem antiqui testâ ignem petere. Hinc Cornificius ad Herenn. lib. 4. *Hic de tanto patrimonio tam cito testam, qua sibi petat ignem, non reliquit.* Turneb. Advers. lib. 26, cap: 7. Erh.

9. *cassis harundinibus*] *An cassis, pro quasibus, id est, fractis?* Idem.

10. *ingestisque super pluribus lignis*] Timælis, pro, *superingestis.* Idem.

11. *tribus nisi potionibus è lege siccatis*]

‡ Quid porro tu, inquit, me absente fecisti? aut ubi est faba? † Ego, qui putaveram me rem laude etiam dignam fecisse, ordine illi totum praelium exposui; &, ne diutius tristis esset, † iacturæ pensionem anserem obtuli. quum protuli anserem, anus ut vidit, tam magnum æque clamorem sustulit, ut putares iterum anseres limen intrasse. Confusus itaque & novitate facinoris attonitus, quærebam quid excanduisset, aut quare anseris potius quam mei misereretur. At illa † complofis manibus, † Scelerate, inquit, etiam loqueris? nescis quam magnum flagitium admiseris. † Occidisti Priapi delicias, anserem omnibus matronis acceptissimum. Itaque † ne te putes nihil egisse,

‡ Enthea.

† Polyas.

‡ Znothea.

si ma-

Eubulus ex versione Florentis Christiani:

Nam terna tantum temperari pocula

Cari iubeto: sanitatis gratiâ

Primum hauriatur, alterum oblecta-
minis

Et amoris ergo, deinde somni tertium.

Vbi istud ebibere, quis peccius sapit,

Domum redibunt. ---

Idemque numerus Synodo Nannetensi definitus est can. iv. neque quaternos potandos esse cyathos, Democritus Physicus volumen condidit; Plin. lib. xxvi i i, c. vi. erantque antiquitus Magistratus, qui convivias, ne se nimio vinò proluerent, legis symposiacæ admonerent, quos Plato de Rep. *μνήμερας* (q. *memores, admonitores, symposiorum prefectos, modiperas*) vocat, quodque bibendi modum, illa lege definitum imperarent, *Moduperatores*. Varro lib. xx Rer. Human. quique dicti sunt *ὀφθαλμοί*, quòd toti Argi & oculi essent in convivarum computationes, quòdque convivis spectatores adnotatoresque imminerent. Ioann. Savaro. Legem convivalem de tribus poculis Augustum diligenter observasse Suetonius, & Carolum Magnum scribit Emhardus. *Potio pro potu*, hoc est, id quod bibitur, *ein trunk*. Schoëtus de

Phrasib. ling. Lat. Schopp. in Observat. ling. Lat. Ge. Erhardus.

1. *iactura pensionem anf. obtuli*] *Pensionem*, pro *pensatione* posuisse videtur. qua voce idem quoque usus postea: *Sequitur imperium, si promiseris illi pro unius hora fastidio multorum bonorum pensionem*. I. Doufa.

2. *complofis manibus*] Apul. *Suosque casus graviter ingemiscens, depensis pro prandio lacrymis, vacuasque manus complodens*. Fr. Pithœus. *Complodere manus solent, quos ira possidet*. Seneca de Ira lib. i, c. i. *Articulorum seipsos torquentium sonitus, comploso sapius manus, & pulsata humus pedibus*. Io. à Wouweren.

3. *Occidisti Priapi delicias, anserem, &c.*] *Sacratos hinc Priapo anseres ediscimus, ipsius in templo diversarii, alique, eorum sc. cura sacerdoti commissa*. *Gonf.* Suspiciari possit aliquis, improbius nescio quid sub matronalis scematis integumento occultari. nec aliò fortasse accommodandum, quàm quod avis ejusse lingua in cibo, vel potione certè adsumpta, foeminarum libidinen concitare, maximumque adeò pruritiginis muliebris fuscitabulum esse credatur. *Doufa.*

4. *ne te putes nihil egisse*] *nihil, pro, rem*

si magistratus hoc scierint, ibis in crucem. Polluisti sanguine domicilium meum ante hunc diem inviolatum; fecistique, ut me quisquis voluerit inimicus sacerdotio pellat.

† *Hæc ait, & tremulo deduxit vertice canos,
Consecuitque genas, oculis nec defuit imber.
Sed qualis rapitur per valles improbus amnis,
Quum gelida periere nives, & languidus Austër
Non patitur, glaciem resoluta vivere terra:
Gurgite sic pleno facies manavit, & alto
Insonuit gemitu turbatum murmure pectus.*

Tum ego, Rogo, inquam, noli clamare: ego tibi pro anserè struthiocamelum reddam. Dum hæc, me stupente, in lectulo sedet, anserisque fatum complorat, interim Profelenos cum impensâ sacrificii venit, visoque anserè occiso, sciscitata causam tristitiæ, & ipsa flere, vehementius cœpit, meique misereri, tamquam patrem meum, non publicum anserem occidissẽ. Itaque tædio fatigatus, Rogo, inquam, * expiare manus

† *Polyanos.*

pretio

rem parvam & contemnendam. *Ge. Erhardus.*

1. *Hæc ait*] Horum versuum isthoc loci insertio debetur I. Douz F. Erh. vult Goldasto. secuti Frellon. & Lotichius.

2. *struthiocamelum*] Struthiocamelus dicebatur, etiam, *Passer marinus*, & ἡγεῖ ἰσοχλῦν (per excellentiam) *Asra* & *Pana avis*, ut *σπυδὸς* Græcis simpliciter, & *Passer* Latinis. Vetus inscriptio: *Æ DILITATEM. LAUDABILITER. ADMINISTRAVIT ET. DIEM. FELICISSIMUM III. IDUS. JANUAR. NATALEM. DEI. PATRIS. NOSTRI VENATIONE. PASSERIS. DENIS. RESTIIS.* &c. *Gonsal.* *struthiocamelus* (σπυθιονγάμηλον) q. *passer-camelus*. Maxima avium, quæ tamen pennis ad juvandum duntaxat cursum prædita, cætera voluctis non

est, nec à terra tollitur. V. Plin. 10, cap. 1.

3. *cum impensâ sacrificii*] Arn. 7. *Quid cum pulvis Deo sit, quid cum libis, quid diversis cum sartibus consecrationis jura multiplici atque impensarum varietate conditis?* Fr. Pithæus.

4. *expiare manus*] Piaculum est sacrificium, quod sit liberandi supplicio ejus causâ, qui facinus in se admisit, in quo victima patitur. Cato de R. R. c. cxxxix. Porro piaculo factò, sic verba concipio: *Si Deus, Si Dea, cuius, illud sacrum est, uti tibi jus fuit, porco piaculo facere, illiuscæ sacri coercendi ergo.* Hoc factò proprie dicebatur ille, qui facinus admiserat aut ipsum etiam facinus piari vel expiari, hoc est, piaculo solvi, poenâ liberari. Quia in locum peccantis succedebat hostia vel sacrum, ideo etiam subijci dicebatur. Lex Numæ: *Si quis hominem*

libe-

pretio licet, si vos provocassem, etiam si homicidium fecissem? Ecce duos aureos pono, unde possitis & deos, & anferes emere. Quos, ut vidit Enothea, † Ignosce, inquit, adulescens sollicita sum tua causa: amoris est hoc argumentum, non malignitatis. Itaque dabimus operam, ne quis hoc sciat. Tu modo Deos roga, ut illi facto tuo ignoscant.

‡ Quisquis habet ¹ nummos, secuta naviget aura,
Fortunamque suo temperet arbitrio.

² Vxorem ducat Danaen, ipsumque licebit

³ Acrisium jubeat credere, quod Danaen.

Carmina componat, declamet, concrepet, omneis

Et peragat causas, sitque Catone prior.

Iurisconsultus, ⁴ PARET, NON PARET, habeto,

† Enothea.

‡ Polyanos.

Atque

liberum dolo sciens morti duit, parricida esto: si imprudens se dolo malo occidit, pro capite occisi agnatis ejus in concione arietem subjicit. Quo volebat, si quis imprudens hominem occidisset, pro capite occisi agnatis ejus in concione arietem offerret: qui cæsus in locum imprudenter occidentis, quasi luiturus substituebatur. S. A. Gabbema.

1. Quisquis habet nummos] in avaritiam & pecuniarum studium. Scalig. in Catalect. Ioannes Sarisberienfis Policrat. lib. 7, cap. 16. Avaro nihil vile videtur aut sordidum, & sibilante populo seipsum consolatur, imò & sibi applaudit, simul ac nummos contemplatur in arca. Petronianum istud ingestum omnibus credat, &c. Erhardus. Horat. lib. 2 Satyr.

— omnis enim res,

Virtus, fama, decus, divina humanaque pulcris

Divitis parens: quas qui construxerit, ille

Clarus erit, fortis, justus, sapiensve etiam, & rex

Et quicquid volet — Io. à Wouwer.

2. Vxorem ducat Danaën] Danaës corruptæ fabula sive historia planè in proverbium erat apud veteres. Ejus

ἐπιμύθιον (adfabulatio, usus fabula) est, ut Pecuniarum, omnia facilia esse sciamus. Τα γὰρ τοῖς ὀπλοῖς ἀδύνατα κερήνηται τὰ χεῦρα μάλλον ἐστὶ καὶ πολυμύθηται, τὰ δὲ ἀργεῖα ὑποδύναται πάντα (Que armis impervia, autò facile vincuntur; pecunia enim parent omnia). ut ait Diodor. Siculus. Et non sua magis ætate quàm nostra Oraculi vendidici vicem fuit:

Ἀργεῖαίς λογχασὶ μίχῃ, καὶ πάντα κερήνηται.

(Argentò dives si tu vis vincere pugna. vel, Spicula si tibi sint ex argento bene vinces.)

Barthius ad Claudian. n. 1411. Ge. Erhardus.

3. Acrisium jubeat credere, quod Danaën] Acrisium jubeat idem credere, quod Danaë credidit, sc. se compresam à Iove fuisse: quod Acrisius (pater Danaës) noluit credere, ut patet ex Appollodor. lib. 2. Jungerman. Idem.

4. PARET, NON PARET] Veteres dicebant, Si paret, teste Festo, quod posteriores, Si apparet. Fuit autem formula, Si apparet, Titium dare oportere, propria actionis in personam, ut notum ex Cic. Obertus Gifanius.

1. Labe

Atque esto quicquid Servius, & Labeo.

¹ *Multa loquor : quidvis nummis presentibus opta,*

Et veniet. clausum possidet arca Iovem.

Interea hac satagens, ² *Infra manus meas camellam vini posuit, & quum digitos pariter extensos* ³ *porris apio -*

1. *Labeo*] Petronius Arbiter Labeonem inter ICtos. ponit. Ait autem Tacitus *intra Praturam stetisse*, quod verum est : ejusque dignitatis gratiâ, scripsit librum *de Pratore urbano*. nam suam Spartam ornare voluit. *Hic* autem liber citatur. l. xix de Verb. sign. Ejus pater civilibus bellis Reip. partes sequutus, sibi violentas manus attulit, post factum testamentum & scrobe parata in tentorio. Appian. de bell. Civ. Erat Labeo de quo apud Petron. mentio, vir probus, & libertatis amans, etiam usque ad periculum, & pro ea contumax, quæ ICtorum virtus fuit singularis. Talis enim fuit M. Porcius Cato juris Romani consultissimus, & incertum an propter Reip. amorem & libertatem magis prefferit eum Nobilitas, an ille agita-verit Nobilitatem; ut ait Livius. Certè P. Rutilius Senator Tribunos militares innocentia suâ Equitumque ambitionem retudit acriter. Et etiam magnanimiter, qui secundus à Catone in ruenda Reip. libertate. Caselius Aulus I. C. doctus & sapiens, nec prece nec precio compelli potuit, ut de his rebus, quas Triumviri statuerant, formulam ederet, ait Valerius lib. viii, c. ii. Quemadmodum & Servius Sulpitius, etiam alter Iurisconsultus, qui Cæsaris ausis viriliter resistit; & ejus exemplo Labeo. Nam cum Senatus, adulatione summa, censeret excubandum pro foribus Augusti: Ego inquit Labeo, excubitor fui nunquam, quia somnolentior. Et cum potestas fieret illi Senatui legendi ab Augusto, Lepidum legit, hostem Augusti. Interrogatusque num essent alii digniores, suum,

inquit, cuique judicium est. Horatius poeta, qui uti capito, inter aulicos, & falsos fuit, sultum Labeonem nominabat, quod oblatum Consulatam ab Augusto respuisset. Sat. iii. Sed fuit sapiens infamia. Nam aliud est virum bonum agere, aliud adulatorem : aliud Iurisconsultum, aliud mancipium togatum & aulicum. Nec solus respuisset Consulatam, cum alter coartatus, & ut Labeo, etiam Iurisconsultus Q. Mutius idem fecerit lib. ii π de Orig. juris. Sextus etiam pater à D. Iulio oblatum latum clavum respuisset. Senec. Epist. xcix. Lud. Dorleaus.

2. *Multa loquor : quidvis : Et ven.*] Vincent.

Parva loquor, quodvis nummos præbentibus opta.
Et veniet. Vincent. *Eveniet* : & rectè. vide Henricum Stephanum in fragm. Comicorum Græcorum, qui verbum Græcum adducit, à quo videtur Petronii Carmen desumptum. & tamen Henric. *Et veniet* male retinuit; cum versus Græcus *Eveniet* legat. P. Daniel. *quidvis nummis presentibus opta.* Theodoricus Abbas S. Trudonis apud Flacium Illyric. in Catalogo. Test. Verit. -- *Fit nummis Præsul & Abbas.* Idem; *Quid non speremus, si nummos possideamus?* Vide Casp. Waseren de Antiq. nummis Hebræor. lib. i, c. 2, & c. 12. Ge. Erhardus.

3. *infra*] Pro *intra*. Anonym. MS. ad edit. Schonwetter.

4. *porri apioque l.*] Hæc fors in lustrationibus quia contra venena faciunt, & per consequens contra veneficia. I. P. Lotichius.

apioque lustrasset, avellanas nuces ' cum precatione merfit in vinum : & sive in summum redierant, sive subfederant, ex hoc conjecturam ducebat : ' nec me fallebat, inanes scil., ac sine medulla ventosas nuces in summo humore consistere, graves autem & plenas integro fructu ad ima deferri. Tum ad anserem adpellens sese ' recluso pectore extraxit fortissimum jecur, & inde mihi futura prædixit. Imo, nequod vestigium sceleris superesset, totum anserem laceratum verubus confixit, ' epulasque etiam lautas, paullo ante, ut ipsa dicebat, perituro paravit. ' Volabant inter hæc potiones meracæ,

Profert Enothea ' scorteum fascinum, ' quod ut oleo & mi-

1. cum precat. merfit in vinum] Lo-
tichius hæc ad Catoptrorantiam, aut
Hydromantiam refert.

2. nec me fallebat, inanes scil. &c.]
Quod hic de nucibus Petronius, id
ipsum de ovorum ingenio refert M.
Varro in lib. Rei Rust. verbi gratiâ :
Ovum inane natum, plenum desidit. Ian.
Doufa.

3. recluso pectore extraxit fortissimum
jecur, &c.] Virg. lib. IV Æneid.

— Pecudemque reclusis

Postioribus inhians spirantia consulit
exta.

Signanter Ἡ' πρὸς ὁμοκρίαν (barioplatio-
nem ex inspectione jecoris) protulit Arbi-
ter, quæ princeps species Haruspicina.
inquit apud Philostrat. I. VI II Apol-
lonius : jecur, in quo vaticinii sedens esse,
dicunt ejus artis petiti. Gonsal. Vidend.
Juven. Sat. V : Flin. lib. X, c. 22 : Apul.
Mil. 2 : Cicero I de Divinat. Women-
ren. Lucianus de Sacrific. Erhardus.
Extripsici sive Aruspiciæ objectum
potissimum pecudum cor & jecur,
quæ si sana reperissent bona, si lapi-
dosa, macilentæ, marcidæque, aut pe-
nitur nulla, pro pessimo habebant
præfatio. P. de Albano cap. 22. I, P.
Lotuhins,

4. epulasque etiam lautas] Nam an-
seres olim in delitiis valde guloni-
bus fuisse, eorum autem præcipue je-
cinora. indicat Athenæus I. X, c. XXII :
Mart. lib. XI II Epigr. LII X. Alagaba-
lus apud Lampridium insana prodi-
galitate canes jecinoribus anserum pavit,
ita, ut psittacis atque fassianis leones. I. A.
Gonsalvus.

5. Volabant inter hæc potiones] Ma-
crob. dixit, variantibus poculis. Ponta-
nus in Not. lib. 7, c. 1. Ge. Erhardus.

6. scorteum fascinum] i. Rubrum
penem coriaceum ut Suidas exfertim
tradit voce φαλλός. Confecti & ex va-
ria materia varios in usus olim phal-
li ex ligno, sicu potissimum qui sculnei
sæpius adpellati, ex ebore, ex auro, ex
serico, & ex lineo panno, quibus Lesbiz
tribades abutebantur. Item ex vitro,
qui phallovitroboli, vel phallovitroboli
Capitolino, dicuntur. Erant videli-
cet vitrea pocula, in obscenam pu-
dendi figuram effigiata. Juven. Sat. I I.

— Vitrea bibis ille Priapô.

Scholias. In Vitreum penem, quos adpel-
lant Drilopetæ. Pocillatorum icuncu-
las; manibus illos Priapos extollen-
tium, Pignorius opere de Serv. exhi-
buit. Obscœnitates etiam eas edo-
bant,

& minuto pipere atque 'urticæ trito circumdedit semine, paulatim cœpit inferere ano meo. Hoc crudelissima anus spargit subinde humore femina mea. * ' Nasturcii succum cum abrotono miscet, perfusisque inguinibus meis, viridis urticæ fascem comprehendit, omniaque ' infra umbilicum cœpit lenta manu cædere. *Urticia ustum, fuga subductum exastuans confectatur.* * * Anicula, quamvis solutæ mero ac libidine essent, eandem viam tentant, & per aliquos vicos secutæ fugientem, Prehende furem, clamant. Evasi tamen, omnibus digitis inter præcipitem decursum cruentatis. * *
 † Chrysis, quæ priorem fortunam tuam oderat, hanc vel cum periculo capitis persequi destinat.

* *

‡ † Quid huic formæ aut Ariadne habuit, aut Leda simile? quid contra hanc Helene, quid Venus posset? Ipse Paris ' Dearum ' lividinantium iudex, si hanc in

† Chrysi, aut de Chr. ‡ Polyanos.

com^a

bant. nam *siligineus Priapos* habuere, Mart. lib. xiv Epigr. lxi. Item placetæ fuere alix in muliebria inguina. Sed ohe! I. A. Gonsalvus,

7. *quod ut oleo &c.*] Omnia hæc Venerem languentem iritant. S. A. Gabbema.

1. *urtica tris.*] Ovid. 2 de Arte am.

Sunt qui præcipiant — Sumero, —

Aut piper urtica mordacis semine miscent,

Tritaque in arroso flava pyretra

mero. Fr. Pithœus. Iuven. Satyr. xi.

Irritamentum Veneris languentis, & acetis

Divitis urtica. — hinc Satyr. 2.

Hæc tetigit Gradive tuos urtica nepotes. id est, hæc pruxigo. Io. à Wouweren.

2. *Nasturcii succum cum abrotono*]

Dioscorid. lib. 2, c. 185. *Cujusvis nasturtii semen calefacit, acre est, ac stomacho inimicum, alvum turbat, lumbricos pelit, &c. mensis ciet ac venerem stimu-*

lat. Plinius scribit *abrotonum* (vulgus *sylvestrem cupressum vocat*) pulvum subditum venerem stimulare, imò eand. herbam contra quævis veneficia, quibus coitus inhibeat, efficacissimam esse, lib. 21, c. 22. Io. Petr. Lotichius.

3. *infra umbilicum*] Martialis:

Et prurit tamen usque ad umbilicum. Fr. Pithœus.

4. *Quid huic forma habuit aut Ariadne aut Leda simile*] Similis huic locus alibi apud Nicetam Choniatem, qui jam non succurrit. I. Doussa F.

5. *Dearum*] Iunonis, Palladis, & Veneris.

6. *lividinantium*] Ita & Frellon. *libidinantium*, Tornæf. cæteri. Doussa vult *litigant.* aut *licitant.* Erhardus: *Dearum libidin.* Leg. *lividinantium*, ut sit: *dearum xmularum & livore laborantium.* Gruter. Suspicion. lib. 1, c. 12. *Libidinantium*, i. causam libidinis parariam (Pallade excepta) formæ agentium.

I i 4

I. tam

comparatione vidisset ¹ tam petulantibus oculis, & Helenen huic donasset, & Deas. Saltem si permetteretur osculum capere, si illud cœleste ac divinum pectus amplecti, forsitan rediret hoc corpus ad vires, & resipiscerent partes veneficio, credo, sopitæ. ² Nec me contumeliæ lassant. Quod verberatus sum, nescio: quod ejetus sum, lusum puto; ³ modo redire in gratiam liceat.

* *

⁴ Torum frequenti tractatione vexavi, amoris mei quasi quandam imaginem. * * ⁵ Sic pervicax,

Non solum me numen, & implacabile fatum

Persequitur; prius ⁶ Inachia Tirothius ira

Exagitatus ⁷ onus cœli tulit: ante ⁸ profanam

Iuno-

1. tam petulantibus oculi] Alibi, Oculorum quoque molli petulantia. Rutilius Lupus ex Lycurgo: Cujus omnes corporis partes ad nequitiam, sunt appositissima: oculi ad petulantem lasciviam. Fr. Pithœus.

2. Nec me contumelia lassant. Quod verberatus sum, nescio: quod] Sic distinguit Tornæsius. alii post lassant (:), Gabbema ad summum (,) habet si non continuat. idque moneo propter superius catereogare. Quod verberatus sum pectus. Ovid. 2 de Arte amandi:

Nec maledicta puella, nec verbera ferre puella

Turpe. -- Wouweren. Tibullus:

Vltro contemptus regat, & peccasse fatetur

Lafus, & invitis ipse redit pedibus.

Idem:

Nil ego non patiar. numquam me injuria mutar,

Doufa F. ad Tibull. Ge. Erhardus.

3. modo redire in gratiam liceat] Vix dubito, quin & hic interponendi sint illi versus è Fragmentis:

Candida fiderem ardescunt lumina flammæ.

Nam omnino, idem eos dicere cum eo quod Petronius hic vult, manifestum est. I. Doufa F.

4. Torum frequenti tractatione vex.] Aufonius:

Defectos sic fama viros, ubi cassa libida
Fœmineos catus, & non sua bella la-
cepsit,

Irrita vexato consumere gaudia lecto.

Fr. Pithœus.

5. Sic pervicax] Hoc addititium, ceteri non habent.

6. Inachia] i. Iunonia. dicta Iuno Inachia, ab Inacho fluvio Argivæ regionis Iunoni sacro, ut tradit Pausan. de eoque fusè Plut. ei γνήσιος ἥρῃ (Inachia Iuno) dicitur Normo initio lib. ult. Dionys. hoc est, Argiva, ut Inachides mulieres, & Inachia fora. &c. pro Argivis eidem usurpantur. I. A. Gonsalvus.

7. onus cœli tulit] Undecima Herculis ærumna fuit Aurea mala ab Hesperis reportare. Ast quum præmonitus à Prometheus foret, ne ad Hesperidum hortos ipso accederet, sed ad ea accipienda Atlantem mitteret, necesse habuit Atlantis interea subire vices, eique in cœlo sustinenda succedere. Idem.

8. profan. Iunonem Pelas sensis] profanam. Tornæsius: al. profanus. Similiter

*Iunonem Pelias sensit : ' Tulit inscius arma
Laomedon : ' Gemini satiavit numinis iram
Telephus : Et regnum Neptuni ' pavit Vlyxes.
Me quoque per terras, per tani Nereos aquor
' Hellepontiaci sequitur gravis ira Priapi.*

* * *

Quærere à Gitone meo cœpi, num aliquis me quæ-
sisset. † Nemo, inquit, hodie : sed hesterno die mulier
quædam haud inculta januam intravit : quumque diu
mecum esset locuta, & me accersito sermone lassasset,
ultimo cœpit dicere, ' te noxam meruisse, daturumque
' serviles pœnas, si læsus in querela perseverasset. * *

† Nondum querelam finieram, quum Chrysis inter-
venit, ' amplexuque effusissimo me-invasit, &, † Teneo

† Giton. † Polyasos. † Chrysi.

te,

militer Erhardus: apud Scalig. in Ca-
tale&. legitur *prophanus*. Sed existimo
profanam hic valere *profanatam* : ut res
sanctæ, sanctificatæ. vel *profanam* ob
dirum odium quod in nonnullos ex-
ercuit, Æneam & similes. Gabbema :
Iunonem P. 1. Pelias Neptuni filius ex
Tyrone, qui quum primum adultus
noværam matris occidit, superque
ipsam Iunonis aram jugulavit. *Eam*
ob rem nullo unquam honore Iunonem ad-
fecisse memoratur, at qui postea inter se dis-
cordiam exercere non desierunt. inquit
Apollod. lib. 1.

1. *Tulit inscius arma Laomedon*] Fu-
sè narrat Apollodorus lib. 11. S. A.
Gabbema.

2. *Gemini satiavit numinis iram Te-
lephus*] *Gemini numinis*. Minervæ in-
terpretor, quâ Artium omnium, quâ
Bellorum Dea. *Gem.* videndus & hic
Apollod. lib. 11. Gabbema.

3. *pavit Vlyxes*] Sic & Frellon.
Lotichius. Tornæf. (cæteri) *cavit* V.
Vbi Doufa : *pavit*. à pascendo nempe,
quod ut Plautus loquitur, piscibus
in alto præbuerit pabulum naufragiis
sociorum. Gabbema : plene Ho-
merus.

4. *Hellepontiaci Priapi*] Servius in
iv Georg. Hic autem Priapus fuit de
Lampsaco civitate Helleponti, de qua pul-
sus propter virilis membri magnitudinem,
post in deorum numerum receptus, meruit
numen esse horrorem. Gabbem.

5. *te noxam meruisse*] Olim jam dif-
fertatum est de Noxa & Noxia. Noxia
peccatum est, Noxa pœna peccati.
Cornel. Fronto disertim : Noxa pœna
est, Noxia culpa. Marius Servius : Noxia
est culpa, id est, peccatum, Noxa pœna.
Festus latiusculè. ita & hic Petronius
planè. Symmachus lib. 1 Ep. xlix. Id.

6. *serviles pœnas*] plagas & verbera.
Bongars. Not. in Iustin. lib. 1. Ge. Er-
hardus.

7. *amplexu eff. - &, Teneo te*] Toti-
dem propè verbis Heliodor. *ἄρσενος πο-
ρεύσει τὴν τῆς Θεαγένους, τῇ αὐτῇ χερσὶ
ἐκτρέφει, καὶ ἡ μάλα, ἔχει οὐ Θεαγένους*
(accurrens ad Theagenem, & de collo ejus
pendens, profecta, ait, teneo te Thea-
genes). Apul. Mil. l. 8. Charitem non tenebo,
non frueris nuptiis. lib. 2. Nequissimi te-
nere Fotidem. Wouweren. Apul. Me-
tam. 10. Teneo te, inquit, teneo meum
palumbulum, meum passerem. Doufa F.

I i 5

I. 10

te, inquit, qualem speraveram : ' tu desiderium meum, tu voluptas mea , nunquam finies hunc ignem , ' nisi sanguine extinxeris.

* * *

† Vnus ex novitiis servulis subito adcurrit , & mihi dominum iratissimum esse , adfirmavit , quod biduo jam officio defuissem ; recte ergo me facturum, si excusationem aliquam idoneam præparassem. Vix enim posse fieri, ut rabies irascentis sine verberare confidat. *

‡ Matrona inter primas honesta, Philumene nomine, quæ multas sæpe hereditates † officio ætatis extorserat , tum anus & floris extincti , filium filiamque ingerebat ' orbis senibus , & per hanc successionem artem suam perseverabat extendere. Ea ergo ad Eumolpum venit ,

† Polyani.

& com-

1. tu desiderium, tu voluptas] D. Hieron. ad Nepotianum : *Mel meum, lumen meum, meum desiderium, omnes delitias & lepores, & risu dignas urbanitates, & ceteras ineptias amatorum, in comædiis erubescimus, in seculi hominibus detestamur.* Io. à Wouweren.

2. nisi sanguine extinxeris] Summa latet hic nequitia. frequentiori namque coitu sanguis emititur, cujus manifestaria ex Medicorum filiis, didicique ex Avicenna. purus putusque sanguis semen est in testiculis dealbatus, constatque planè in creberrimo coitu dealbari non posse. Quæ haud dubiò sententia Iuvenal. est, Satyr. 1.

Partes quisque suas ad mensuram inguinis hares

Accipiat, sanè mercedem sanguinis.

Gonsal. Voce sanguinis in obscenis usus est & Senec. Pater lib. 7. Controvers. 5. *Quod amica sua sanguinem misit. Et possibi; Facit quod facere solet : pro amatore sanguini suo non parcat.* Iuvenal. Satyr. 1.

Accipiat sanè mercedem sanguinis, nempe ex medicorum doctrina, non Aristotelis. Nic. Faber Not. ad Se-

nec. Controvers. lib. 7 Contr. 5. An sic capiendum & illud Plauti Bacchid. act. 3, scen. 1, ubi ait Lydus pædagogus de meretricibus :

Apoge istas à me sorores, quæ hominum sorbent sanguinem.

Et Curcul. act. 1, sc. 2, in fin. de amica : *Quæ mihi misero amanti ebibit sanguinem.*

ubi videatur Theocriti locus à Taubmanno annotatus. Ge. Erhardus.

3. Matrona inter prim. honesta, Philumene] honesta deleo. Sic Sallust. & Apoll. Anonym. MS.

4. officio atatis extorserat] Ovidius : *At nuper bis flava Clide, ter candida Pitho,*

Ter Libas officio continuata meo est.

Propertius : — *experta puella*

Officium tota nocte valere meum.

Fr. Pithocus.

Innuat Philumenen ex illis fuisse ,

— *Qui testamenta merentur*

Noctibus. — S. A. Gabbema.

5. orbis senibus] Tres hereditarum notæ quas captabant, locuples, orbis, senex. ut patet ap. Cic. Paradox. permult. Io. Bourdelotius.

1. suos

& commendare liberos ¹ suos ejus prudentiæ, bonita-
tisque credere se, & vota sua. Illum esse solum in toto
orbe terrarum, qui præceptis etiam salubribus instruere
juvenes quotidie posset. Ad summam, relinquere se
pueros in domo Eumolpi, ut illum loquentem audirent,
² quæ sola posset hereditas juvenibus dari. Nec aliter
fecit ac dixerat, filiamque speciosissimam cum fratre
ephebo in cubiculo reliquit, simulavitque se in tem-
plum ire ad vota nuncupanda. Eumolpus, qui tam fru-
gi erat, ut illi etiam ego puer viderer, non distulit puel-
lam ³ invitare ad Pygiciaca sacra. Sed & podagricum
se esse, ⁴ lumborumque solutorum omnibus dixerat, &
si non servasset integram simulationem, periclitabatur
totam ⁵ pene tragœdiam evertere. Itaque, ut constaret
mendacio fides, puellam quidem exoravit, ut federet
supra ⁶ commendatam bonitatem, Coraci autem im-
peravit, ut lectum, in quo ipse jacebat, subiret, posi-
tisque in pavimento manibus, dominum lumbis suis
com-

1. suos] Provocabulum hoc aberat
Manuscripto: potestque etiam à li-
bris nostris salva sententiæ integrita-
te abesse. I. Doufa.

2. quæ sola posset hereditas juvenibus
dari] Cic. Officior. 1. Optima hereditas
à patribus traditur liberis omni que patri-
monio præstantior, gloria virtutis rerum-
que gestarum, cui dedecori esse nefas & vi-
tium judicandum est. Ge. Erhardus.

3. invitare ad Pygiciaca sacra] Tor-
naz. ceteri, Pigiciaca s. Id. Toruazius:
al. Pygiaca. Erhardus: Leg. pygiaca
sacra, id est, coitum, quod pygarum
sive clunium usus in Venere sit per-
magnus. Schopp. in Priape. carm. 18.
An leg. pygiciaca, à πυγίον? quod ta-
men proprie est cum averso coire.
Wouweren: Pigiciaca, Πυγισιακή. &
Bourdelotius: Pygiciaca. Laurenber-
gius: Pygiciaca sacra coitum vocat.
Motus exigebant in re venerea & agi-
tationem, ut illa meritis dampnaren-

tur, quæ immobiles jacebant. Habet
enim nescio quid mobilitas illa in-
centivum, efficitque viris Venerem
concinuiorem teste Lucret. lib. 14 circa
fin. Coitus, qui, ut hic, à formina
superstante peragitur, ab Apul. di-
citur, pendula venus. lib. 11 Met. Hac
dicens, inscensu grabatulo super me sensim
residens, ac crebra subsiliens, lubricisque
gestibus mobilem spinam quatens, pendu-
la Veneris fructu me satiavit, usque dum
lasi animis & marcidis artubus defati-
gati simul ambo corruimus.

4. lumborumque solutorum] Lumbi
valentes & vegeti ad Venerem requi-
runtur. Hinc Eumolpus absterreba-
tur, quia podagricum se lumborum-
que solutorum dixerat omnibus. Cass.
Scioppius seu Schoppius.

5. pene] Nomen, opinor. Anonym.
MS.

6. commendatam] Doufa F. mavul;
commodatam,

I. leute

commoveret. Ille 'lento parebat imperio, puellæque artificium pari motu remunerabat. * Quum ergo res ad effectum spectaret, clara Eumolpus voce exhortabatur Coraca, ut spissaret officium. Sic inter mercenarium amicamque positus senex, 'veluti oscillatione ludebat. Hoc semel iterumque ingenti risu, etiam suo, Eumolpus fecerat. Itaque ego quoque ne desidia consuetudinem perderem, dum frater sororis suæ 'automata' per clostellum miratur, accessi tentaturus an pateretur injuriam. Nec se rejiciebat à blanditiis doctissimus puer, sed me numen inimicum ibi quoque invenit * *

Dii majores sunt, qui me restituerunt in integrum. 'Mercurius enim, qui animas ducere, & reducere solet, suis

1. *lento*] Adverbialiter, pro *lentè*. Ge. Erhardus.

2. *Quum ergo res ad effectum spectaret*] i. Quum gaudia sua toto corpore præsagiente, in eo jam Venus esset, ut hortum virginalem, & muliebria arva, aspergine seminali consitum iret Eumolpus. Per *effectum* plenam voluptatis robusta, rei que veneris consummationem, honestissimi vocabuli ambage circumloquitur: patratum dico: Idque ex Isidori definitione observatum mihi. Doufa P.

3. *veluti oscillatione ludebat*] De *oscillu* & suprà. vidend. Sex. Pompejus lib. 7, c. 16. Anonym. in Notu. Fest. *Oscillum* Santra ait dici, quod *oscillent*, id est, *inclinant*, precipitesque in os ferantur. *Oscillantes*, ait Cornificius, ab eo quod *oscillare* sint soliti personis, propter verecundiam, qui eo genere lusus utebantur. Servius. Fr. Pithæus. Consularum Scalig. Castigat. in Festum, & Aufon. lectio. Pamelius in Tertull. de Pallio. Balbus Catholicus: *Oscillum*, quoddam genus ludi, sc. cum funis suspenditur de trabe, in quo puer & puella sedentes impelluntur huc illuc, &c. Erhardus. hinc Tertull. de Pall. *oscillum* penduli impetus. Gzæcis αἰώγῃ. Hefych. Hyginus My-

tholog. cap. c. xxx. *Wouweren*. Nota jam res, *oscillum* & *oscillatio*, & quàm aptè dictum de sene hinc inde ab amica mercenatioque motu reciprocante pulso. Lusus originationem Hyginus Fab. cxxxī tradit, & iterum Astronom. in Arctophyl. paucis immutatis. Phylargyrius potissimam ad *Oskos* trahit. Bulengerus latius in Theatro, & Mercurial. in Arte Gymnast. c. viii lib. viii. I. A. Goufal.

4. *automata*] *Automata* sunt confixa aut confixiles machinæ, ut Apul. quæ sua sponte moventur: vel, ut Seneca, tabulata per se surgentia: Dioni *ἰκρία*. Petron. hunc motum puellæ *automata* indigitat, quia dum eam mercenarius (*Eumolpus*) commovendo sublevar, *αὐτὰ μίγειται* h. e. sua sponte & per se videtur surgere. Io. à Wouweren.

5. *per clostellum*] *Clostellum* diminutivum à *claustrum* (clausura, fores) ead. formatione cum *plostellum*, *mostellum*, *castellum*, *rastellum*, à *plaustrum*, &c. Doufa MS. & in Prædican. Seneca lib. 7 de Benefic. c. 21. *per clostrum*, quæ se commissura laxaverat. Anonym. in Notis.

6. *Mercur. qui animas ducere ac reducere*

suis beneficiis reddidit mihi, quod manus irata præciderat, ut scias ¹ me gratiosorem esse quam Protefilaum, aut quemquam alium antiquorum. Hæc locutus sustuli tunicam, Eumolpoque me totum adprobavi. At ille primo exhorruit: deinde, ut plurimum crederet, utraque manu deorum beneficia ² tractat.

* * *

† Socrates deorum, hominumque *judicio sapientissimus* gloriari solebat, quod nunquam neque in tabernam conspexerat, nec ullius turbæ frequentioris concilio oculos suos crediderat. Adeo nihil est commodius, quam semper cum sapientia loqui. Omnia, inquam, ista vera sunt: nec ulli enim celerius homines incidere debent in malam fortunam, quam qui alienum concupiscunt. ³ Vnde plani autem, unde levatores viverent, nisi

† *Eumolpus f.*

ducere solet] Vnde Mercurium vocat Horatius, *Orci satellitem*, lib. 2 Od. 18. ut Græci *Ψυχρομενών*, cui respondet illud Apulejanum, *animarum vector*. idem enim est hic *ducere & reducere*, idem *vehere & revehere*. Horatii verba sunt: — *Nec satellites Orci*

Callidum Prometheus

— *revertit autē captus.*

Scipio Gentilis Append. Notar. ad Apul. num. 34. Ab hoc officio Mercurius fuit *Ποσειδάων* (*Mittens*) diæus. Virgil.

— *Virgam capiens animas vocat orco*

Pallemes, alias sub tristitia tartara mittit.

Et hoc est, quod Arbiter ait, *ducere ac reducere*. Erhardus. Lucian. Deor. Dialog. *Alatus autem quoque est ac virgam quamdam adparavit, misericordiam potestatem ac vim habentem, qua animas evocat, & deducit mortuos*. S. A. Gabbema.

1. *me gratiosorem esse, quam Protefilaum*] Quidpe jam nervos suos receperat Encolpius. Hocce ex Martial. uniocē elucidandum, lib. 1 Epigr. xxxvi.

*Tamquam conjugibus suis mariti
Non possunt sine mentula placere.*

Laodamiz autem placuit adeo Protefilaus, ut absentivus quum esset, ab imaginis ejus cereæ complexibus sibi non temperavit; nec quum mortuus, quin à Diis peteret, ut diem unum (Luciano auctore), vel tres horas (Hyginō) revivisceret; ipsoque frui, sibi liceret. *I. A. Gonsalvus.*

2. *tractat*] Impudicē. Gabbema.

3. *Vnde plani autem, unde levatores, &c.*] Tornæs. *lenatores*. sed c. M. Douxæ *levatores* quod amplexz editiones. I. Douxæ filius seu junior: *Vnde lenatores vivo*. Vetus poëta,

Gracule consueta lenandis callidus arte.

Erhardus: De planis supr. *Levare* est rapere, abducere. Sidon. lib. vii Ep. 11. *Levat divitem conjugem pauper adamasus*. In legib. Gothorum lib. viii, tit. v. *Si porci ad pastum in glande suscepti ante decimas datas furtō leventur*. Possit etiam legi *lavatores*, id est, fures. Acto in Horat. Ep. xvii lib. 1. *Laverna dictus à lavando; nam fures lavatores dicuntur*. Savaro. Gloss. vet. *Levare, planare: & levatores, planatores dicuntur*. Sed & *levo* in bonam partem. Virgil. 2 Æneid.

— *atque*

nisi aut locellos , aut sonantes ære ' facellos pro hamis in turbam mitterent? Sicut muta animalia cibo inescantur: sic ' homines non caperentur spe, nisi aliquid morderent.

* * *

† Ex Africa navis , ut promiseras , cum pecunia tua , & familia tua non venit. Captatores jam exhausti liberalitatem imminuerunt. Itaque aut fallor , aut fortuna communis cœpit redire ad pœnitentiam suam. * *

† Omnes, qui in testamento meo legata habent , præter liberos meos , hac conditione percipient , quæ dedi , si corpus meum in partes conciderint , & adstante populo comederint. *Ne plus æquo exhorrescant* , ' apud quasdam gentes scimus adhuc legem servari , ut à propinquis suis consumantur defuncti , adeo quidem , ut objurgentur ægri frequenter , quod ' carnem suam faciant pejorem. His admoneo amicos meos , ne recusent , quæ jubeo , sed quibus animis devoveant spiritum meum , eisdem etiam corpus consumant. † Excæcabat ' ingens fama oculos, animosque miserorum.

Gorgias paratus erat exsequi. *

De stomachi tui recusatione non habeo , quod timeam. sequeretur imperium, si promiseris illi pro unius horæ fastidio multorum bonorum pensationem. Operi modo

† Polyani. † Xenoph. † Polyani.

— atque arcta levare

Vincla jubet Priamus. -- Quid? si levatores à levis prima longâ pro glabro, unde levigo, quod tamen Apuleius usurpavit pro levo, 4 Metam. sarcinâ levigatos, i. exoneratos.

1. *facellos*] *Sacellus* à *sacculus*, quem admodum *locellus* à *loculus*. Doussa MS.

2. *homines non caperentur spe*] Suprà, *spe prada moratur in scopulo*. Seneca: *Et fera & piscis spe aliqua oblectante decipitur*. Fr. Pithœus. *caperentur spe*. Tibull. lib. 2 Eleg. 6. 1o. à *Wouweren*.

3. *apud quasdam gentes*, &c.] De *Hibernis* Strabo l. 14: de *Scythiis* D. Hæc-

ronymus lib. 1 cont. Iovinianos. De *Padarum* gente Indica, Ioan. Boëmus de Mor. gent. lib. 11, cap. viii. De *Scythiis*, ut *Massagetis*, *Issedonibus*, *Anthropophagu*, id. cap. 1x: de *Galatiis* lib. 111, c. xxii: de *Tartariis* cap. x lib. 11. Ge. Erhardus.

4. *carnem*] Propriè; nam teste Donato in Heaut. *caro dicta est*, eò quòd careat animâ, & *caro* propriè dicitur mortuorum. unde & *excarnificare* ductum, it. *carnifex* pro eo, qui carnes ex homine facit. Doussa MS. quæ & in Præcidan.

5. *ingens fama*] Inexpectatum nuncium, inauditâque novitas.

1. cap.

modo oculos, & finge te non humana viscera, sed 'centies festeriūm comesse. Accedet huc, quod aliqua inveniēmus ' blandimenta, quibus saporem mutemus. Neque enim ulla caro per se placet, sed arte quadam corrumpitur, & stomacho conciliatur averso. Quod si exemplis vis quoque probari consilium, ' Saguntini oppressi ab Hannibale, humanas edere carnes: nec hereditatem expectabant. ' Petavii idem fecerunt in ultima fame, nec quicquam aliud in hac epulatione captabant, nisi tantum ne esurirent. Quum esset Numantia à Scipione capta, inventæ sunt matres, quæ liberorum suorum tenerent ' semesa in sinu corpora.

* * *

' Massilienses, quotiens pestilentia laborabant, unus se ex

1. centies festeriūm comesse] Martial.

O quantæ est gula centies comesse!
Fr. Pithæus.

2. blandimenta] condimenta, condituras. Ge. Erhardus.

3. Saguntini] Senec. Contr. Necessitas magnum humana imbecillitati patrociniū est. Hac excusat Saguntinos, quod patres occiderint. Iuven. Satyr. 15, ejusque interpres. Wouweren. August. lib. 111, c. 22. Primo fame contabuit: nam etiam suorum cadaveribus à nonnullis pasta perhibetur. hinc fames Saguntina. Gabbema. Saguntini. Vide Andr. Schotti Not. in Auctorem de Vir. illust. n. 42. Erhardus.

4. Petavii] Leg. Petilini, de quibus Frontinus lib. 4 Stragem. cap. 5. Athen. Dipnosophist. lib. 12. P. Daniel. Petavii. Putean. Petilini. Frontin. lib. 4, c. 5. Livius lib. 23. Tor-nasius. De Petiliis Polib. lib. 7, Valerius Max. lib. 6. De Petaviis aut Petansis nescio quis. F. Pithæus. Petavii. Fortè legendum, Patavonii, ab urbe Petavonio Hispaniz Tatraconensis, recte Antonino, Πισαυον Ptole-mæo lib. 11 Geog. cap. 21. quos cum Saguntinis conjunxisse, valde vero-

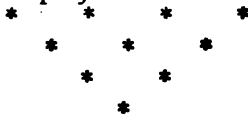
simile est, quum utrique Hispanici populi sint: & animi virtute ac robore etiam pares. Haur infelicem etiam judico emendationem istam, quum Petaviorum sedes nusquam gentium compareant, nisi Plato conlocet in sua Rep. aut in Vtopia Thomas Morus. Petovium autem oppidum, prisca marmora exhibent, apud Gruterum p. DC. VIII. v. vide & Ortelii Thesaurum voce Petovio. Eorum autem, qui Petellini scribunt, haut est parvi habenda emendatio. I. A. Gonsalvus.

5. semesa in sinu corpora] Fusè Appianus in Hispanicis narrat Numantinorum ærumnas, rabiosamque famem. Signanter verò ad Arbitri illustrationem faciunt illa Valer. Maximi: Quapropter capta jam urbe, complures inventi sunt, artus & membra trucidatorum corporum sinu suo gestantes. S. A. Gabbema.

6. Massilienses, quoties pestilentia laborabant] Fragmentum hocce (Petro-nii nomine) citatur à Servio in l. 111 Æn. (ad illa verba, Aus sacra fames.) Ait L. Placidus in x Theb. Lustrare civitatem humana hostia Gallicus mos est.

111111

se ex pauperibus offerebat alendus anno integro publicis & purioribus cibis. Hic postea ornatus¹ verbenis &² vestibus sacris, ³ circumducebatur per totam civitatem cum execrationibus, ut in ipsum reciderent mala civitatis: ⁴ & sic projiciebatur.



nam aliquis de elegantissimis pelliciebatur pramis, ut se ad hoc venderet: qui anno toto publicis sumptibus alebatur purioribus cibis; denique certo & solempni die per totam civitatem ductus ex urbe, extra pomeria saxis occidebatur à populo. Sicque Gallis in universum hoc attribuit Laëtant. Placidus. Ge. Erhardus.

1. *verbenis*] Herba est vervena in lustrationibus adhiberi solita, quapropter ab Apuleio, *lustrago* vocatur. Hoc enim Lustrale sacrificium est, quod & *Amburbale*, & *Amburbium* dicebatur, quum urbes lustrarentur. Ideo *vervena* Græcis olim nobili appellatione insignita, quæ nempe erat *negotiorum* conjunctim, sive divisè, *negotiorum*, ut vocatur Dioscoridi, hoc est, *herba sacra*. I. A. Gonsalvus.

2. *vestibus sacris*] Infulis. nam ex & hostiarum & sacerdotum. Fest. Glossæ Isid. *Infula*, sacerdotalis vitta. in iisdem: *Infula*, proprietas. Emporius de loco communi: *Inspiciendi sunt personarum habitus, ut sacerdotis vitta & infula*. hinc Senecæ Agam. *Sacrata infu-*

la. Florus lib. 4. *Quæ omnia velut infula in destinatum morti victimam congebantur*. Sueton. Calig. c. 27. *Alterum qui se periturum pro salute sua voverat, cunctantem pueris tradidit, verbonatum infulatsumque, qui votum resposcentes per vicos agerent quoad precipiaretur exaggere*. Io. à Wouweren.

3. *circumducebatur per totam civitatem*] Exfertim Apul. lib. 111. *Tandem pererratis plateis omnibus, & in modum eorum, qui lustralibus piamentis minas portentorum hostiis circumforamatis expiant, circumductus angulatim forum, ejusque tribunal adfuitur*. S. A. Gabbem.

4. *& sic projiciebatur*] Leg. puto, *proficiebatur*, id est, sacrificantur, & in partes dissecabatur, à verbo *proficior*, *proficeris*, cujus activum est *proficio*, *cis*, quod in *porricio*, *posicio*, *prolicio*, *perperam* & corrupte mutatum passim apud bonos auctores reperitur. Est autem verbum antiquum sacrificantibus sollempne, ut docet Macrob. lib. 111 Sat. c. 11. apud quem vulgò male *porricio* legitur. Idem l. VII, c. 211. P. Daniel.

FRAGMENTA
SUPERIORIS SATYRICI,

Quæ quibus in locis reponenda sint,
' incertum est.

* Candida fidereis ardescunt lumina flammis,
Fundunt colla rosas, & cedit crinibus aurum,

Mellea

1. *Incertum est*] Titulus hic Gabbem. edit. cum Frellon. & Lotichii communis. Sciendum itaque plures dari scriptores Petronios præter nostrum T. P. Arbitrum. Est nimirum P. Petronius Rector, Petronius Grammaticus, Petronius Africanus, Petronius Indicus, M. Petronius Venustianus, Petronius Arigensis Pisanensis, C. Petronius Hilarus Pisanensis, Petronius Apollodorus P. R. & Petronius Levita, quorum singulorum fragmenta & epigrammata continet editio Frelloniana ac Lotichii. Cautò igitur opus, ne quod istorum est T. Petronio Arbitro affricetur. Et Claudius quidem Binetus in calce editionis Douxæ tum & MS. ad edit. Tornæf. x nobis annumerat Epigrammata singulis Petronii Arbitri nomine præfixo, quæ ex ecclesiæ Bellovacensis bibliotheca veteri Isidori Etymologico connexa accepisse proficitur, hac serie:

I. Sicut sunt rerum natura, &c. ut habebitur inferius.

II. Pliutacus:

Indica purpureæ genuis me litore tellus,
Candidus accenso qua redit orbe dies.
Hic ego divinos inter generatus odores
Mutavi latio barbara verba sonò.
Iam dimitte tuos Paan ô Delphice!

dicnas,
Dignior hæc vox est qua tua templa
celas.

III. Naufragus ejecta, &c. ut infra.

IV. Aurca mala mihi, dulcis mea Mar-

ita, mirris: & reliqua quæ superav-
cium hic adscribere.

V. Ad Deliam:

Si Phæbiferor es, mando tibi, Delia,
cassam,
Scilicet ut fratri, qua peto; verba
feras,
Marmore Sicanio struam tibi, Delphice,
templum,
Et levibus calceis candida verba
dedi.

Nunc si nos audis, atque es divinus
Apollo,

Dic mihi, qui nummos non habet,
unde petas?

VI. Omnia qua miseras — ut infra.

VII. De columbarum nido in galea:

Militis in galea nidum fecere columba;
Adparet Marti quam sis amica Ve-
nus.

IX. Indeus licet & porcium — prout
inferius.

IX. In Cupidinem:

Letto compositus vix prima silentia no-
ctis

Carpebam, & semino lumina vixta
dabam:

Quam me servus Amor prenum sus-
sumque capillis

Excitat, & laceram pervigilare ju-
bet:

Tu famulus meus, inquit, ames quum
mille puellas,

Solus, io, solus dare jacere potes?

Exfilio, & pedibus nudis, tunicaque
solata,

K k

Omno

*Mellea purpureum depromunt ora ruborem ,
Lacteaque admixtus sublimat pectora sanguis :
Ac totus * tibi servit honor, formaque Dearum*

Fulges

Omne iter impedio , nullum iter ex-
pedis.

Nunc propere, nunc ire piget, rursusque
redire

Poenitet, & pudor est stare via mediâ.
Ecce tacent voces hominum, strepitusque
viarum,

Et volucrum cantus, turbâque fida
canum.

Solus ego ex cunctis paveo, somnum-
que, torumque,

Et sequor imperium, magne Cupido,
tuum?

X. Ad Nealcen puerum :

Sit nox illa diu nobis dilecta , Nealce.

Qua te prima meo pectore composuit.

Sit torus, & lecti genius, secretâque
longa,

Quis tener in nostrum veneris arbi-
trium.

Ergo age duvemus, quamvis adoleverit
ates,

Vtramque annis, quos mora parva
tenet.

Fas & iura sinunt veteres extendere a-
mores :

Fac, citò quod captum est, non citò de-
finere.

Quæ complura apud Binetum se-
quantur ait se in eod. quidem codice
verum absque Petronii titulo reperif-
se, quæ inter primum in ordine frag-
mentorum oculisque subiectum *Candida*
fidereis. tum in fine Satyrici *Fæda*
est in coitu. Accusare & amare. ac de-
num, Delos jam stabili. Sed & IV, V,
VII, IX, & X præmissorum Frellon.
edit. auctor Petronio Afranio, II verò
Petronio Indico adscribit; quæ ta-
men Doussæ palato sic se adprobarunt,
ut maiorem melioremque partem
Arbitro tribuerit, exceptò IV *Aurea*
mala quod respuit. Attendendum
igitur in seqq. quis auctor ullus an
nullus laudetur laudative & indagari

possit. Triste verò fatum doctorum
scriptorum, quòd sic nomina aucto-
rum jam olim negligebantur, hodiè-
que à multis idem fiat, & quadrata
commisceantur rotundis, ut nescias
cui quid debeatur undève fluxerit.
Sic superius p. 188, 191 & 310 histo-
riam fabri vitri ductilis à Iano Doussa
primum Satyrico absque titulo &
præfatione ex Sarisberienſe insertam
credidi; sed jam penitiùs Præcidanea
ipſius scrutatus, reperi capite Præ-
cid. ultimo l. 3 historiam hanc qui-
dem ex Crinito, Dione Cassio, Isi-
doro, & Sarisberienſe adductam, at-
tamen eam hoc loco quo hodie legi-
tur à summo illo Viro insertam vix
constat, id verò ex Præcidan. certis-
simum ipsam pro Sarisberienſi *mar-*
tiolo, marculum legere jubere, quod
in superioribus contra insertorem
quisquis ille fuerit notandum.

2. *Candida*] Amatorium. *Claudius*
Binetus. Encolpius ad Albutiam. *Frel-*
lon. editio in *margin.* Tornæsius non
habet.

3. *cedit crinibus aurum*] Magnum
veterum studium in flavo capillitio.
Auctor Lyrici, quod Cn. Gallo ad-
scribunt :

Pande puella, pande capillulos

Flavos, lucentes ut aurum nitidum.

Statius i Achill.

-- *Fulvusque nitet coma gratior auro.*

Barthius ad Claudianum num. 2778.
Ge. Erhardus.

4. *tibi servit honor*] Honor apud
Poetas pulcritudinem rerum signifi-
cat. Martial. lib. vi Ep. lxxx, Horat.
lib. ii Carm. od. xi, Tibull. lib. i
El. ix, alii. Et Sidonius Apollinaris
prosa etiam oratione sequutus poë-
tas lib. i Ep. ii. Theodoricum Go-
thorum Regem depingens, ait: *Ma-*
ximus in minimè rugosi genibus honor.

Etiā

*Fulges, & Venerem cœlesti corpore vincis.
 Argento stat facta manus, digitisque tenellis
 Serica fila trahens precioso stamine ludis.
 Planta decens modicos nescit calcare lapillos,
 Et dura ledi scelus est vestigia terra,
 Ipsa tuos quum ferre velis per lilia gressus,
 Nulli sternuntur leviori pondere flores.
 Guttur a nunc alia magnis monilibus ornent,
 Aut gemmas aptent capiti: tu sola placere
 Vel spoliata potes. Nulli laudabile totum,
 In te cuncta probat, si quisquam cernere possit.
 Sirenium cantus, & dulcia plectra Thalia
 Ad vocem tacuisse reor, quæ mella propagas
 Dulcia, & in miseros telum jacularis amoris.
 Cor grave vulnus alit, nullo sanabile ferro,
 Sed tua labra meo saxum de corde dolorem
 Depellant, morbumque anima medicaminis huius
 Cura fuget, nec tanta putres violentia nervos
 Dissecet, atque tua moriat pro crimine caussa.
 Sed si hoc grande putas, saltem concede precanti,
 Ut jam defunctum niveis ambire lacertis
 Digneris, vitamque mihi post fata reducas.*

* * *
 ' A L B U T I A .
 * * *

' Mem-

Etiam usurpatur mentione sacrificii, ex more veterum poetarum, imprimis Virgilii, lib. 1.

Haud equidem tali me dignor honore.
 Vbi Serv. honore pro sacrificio. Hinc honorarius tumultus, quem veteres iis, quos amabant, excitare soliti sunt. Sueton. in Claud. c. 1. Inde vetustæ marmorum inscriptiones ob honorem habent. Alciat. Parerg. lib. x, c. xii. Firmat Tac. sententiam his verbis 11 Annal. Honorique patris princeps ipse eum legionibus occurrit. S.A. Gabbema.

1. ALBUTIA] Paulò antè post verba textus, quæ liberorum omnium teneant semesa in sinu corpora. interpositis 3 asteriscis inseruit Frellonianæ seu potiùs Schonwetter. editionis auctor, & Lotichius distinctis typis hæc: *Licet mulierum verbalibus undis, &c. Sola est Satyra; quæ modum imponit furentibus. Scilicet Petroniana subit Albutia: hac enim adlubente, & Plautina Saurea dominatus obdormit, & Sulpicilla Ausoniana loquacitas deperit, Salustianeque Sempronia, quamvis præsens* fit,

K k 2

¹ *Memphitides puella,*

² *Sacris Deum parata.*

³ *Tinctus colore noctis*

⁴ *Manu puer loquaci.*

*

*

*

¹ *Ægy-*

fit, *mos raucescit*. Petr. Danielis in Notis: *Albutia*. Meminit *Albucilla* multorum amoribus famosa Cornel. Tacitus lib. 5. quæ & ea forasse fuerit, de qua Fulgentius lib. 1 Mytholog. in præfatione scribit, Petronium Arbitrum carmine in eam amatorio lusisse. Douša: *Plautina Saurea*. Monendus lector in notabili illa Fulgentii Censura, *Plautinum Sauream*, ne vir esset, præposterè à Luretiano Librario persuasum. Sic enim inibi: *Scilicet Petroniana subit Albutia: hac enim adlu-bente & Plautina Saurea dominatus obdormit*. *Saurea* autem *Servus dotalis* in *Asinaria* apud Plautum, quem de communis dominæ sententia domino ipsi suo dominantem more suo concinnat Comicus. Vnde meritò Hercule *Dominatus* ejus à Fabio Planciade haut obscure incescitur. Proinde è femina in marem, me vindice, denuo tandem transire ut possit *Dominator* iste *Attriensis Demaneti*, iterum dico omnibus, generis rationem ante omnia commutandam: ne, exemplò Petroniani *Afcylti*, à sexu ipse suo fugisse videatur scilicet. Cæterum quæ hic *Albutia* vocitata Petronio, eamdem cum *Albucilla* Taciti esse (nisi & illic fortè *Albutillam*, *ὑπογεγραμμένης* [deminusivè] scribillandum) facile adducor ut credam, ob has notas maxime, quibus ipsam Historicus ille insignem magis, quàm honestam facit, ita scribens sexto Annali suo: *Dein multorum amoribus famosa Albutilla, cui matrimonium cum Satrio Secundo conjugationis indice fuerat, desertur impietatis in Principem. conessebantur ut conscii & adulteri ejus*, Gn. Domitius, Vibius Marcius, L. Arruntius, &c. & quidem hoc

ipso facilius, quòd Sallustianam Semproniam, ejusdem penè farinæ matronam, statim porro ibidem subiungat Mythologicus ille scilicet.

1. *Memphitides puella*] Ex Terentiano Mauro de versibus extremò. P. Daniel. citantur nomine disertis Arbitri. *Wouweren*. Terentianus Maurus de Metris, cap. *Iambius dimetrius claudus qui fiat*, ubi Nicol. Bryszus in Annot. Marius Victorinus in Art. Grammat. lib. 111 de duob. Ionicis Sotadeo & Sotadico *Memphitides*, id est *Ægyptiæ*; suprà dixit, *puerum Alexandrinum*. Ge. Erhardus.

2. *Sacris Deum parata*] emptæ. Ethnicis superstitionis suis sacris puellas musicas adhibebant. In Priap.

*Cum sacrum fieret Deo salaci,
Conducta est pretio puella parvò.*

Morem alibi narrat & explicat Plautus. *Idem*.

3. *Tinctus calore noctis*] Isidor. lib. XIX, cap. XXI. *Mauros habet tetra nox corporum*. Lindenb. Not. in Catalect. Winsbeckius in Parænesi ad filium:

Swerker damn ein Sur (Sierer),

id est, attrior Syro vel *Ægypto*, de quo hic Petronii versus capiendus Goldast. Animadvers. ad Winsbec. Erhardus. *Tinct. colore noctis*. *Ægyptius* tibicen, qui in deliciis Iuvén. Sat. xv. *ede virorum Saltatus nigro tibicine*. Apul. libro 1 Florid. de Indis: *in corpore colore est noctis*. Io. à Wouweren.

4. *Manu puer loquaci*] Eleganter de his loquacibus digitus Philostratus Icon. lib. 1 in Como. adeo ut etiam doceat quomodo digiti collocandi sint, ut consoni fiant. Verba ejus *Καὶ ἡ δεξιὰ τοῖς δακτύλοις ὑποκαταμένους, ἀποκαμύλων τῶν ἀεὶ στεγνών δακτύλων τὸ χεῖλος, (&c. superius ad-*

Egyptias choreas.

Balneatricem. Pollice usque ad periculum roso.

Anus recocta vino,

Tremen-

lata & interpretata). Sidon. Apollon. lib. ix Ep. xiii.

*Digitis quibus canentes
Pariter sonante lingua.*

Qui tamen versus aliter explicari poterunt. Meminit quoque loquacium digitorum A. Cassiod. lib. iv Var. ep. 21. *Hu sunt addita orcistrarum loquacissima manus, linguosi digiti, silentium clamorifum, expositio tacita; quam Musa Polymnia reperisse narratur.* Sed addubito huc ne pertineat is locus, an de iis notis digitorum intelligendus potius, quibus taciti distantes inter se loqui consueverant. de quo vidend. Isid. lib. i, c. xxv de Notis digitorum. Lindenbrog. Not. in Catal. Suetonius lib. 2. *Cum pueris minutis, quos facio & garrulitate amabiles undique conquirebant, precipue Mauros & Syros.* Casaubon. in Commentar. quem vide, & Barth. fuse differentem ad Claudian. num. 1359. Ammianus lib. 18. *Ad nocendum mittebat cubicularios jam adultos, ut inter ministeria vite secretioris gracilitate vocis semper puerilis & blanda, apud Principis (Constantii) aures nimium patulas, eximiationem viri fortis invidia gravi pulsarent.* Huius gracilitatis causâ, scâio. Hos autem pueros castratos fuisse, ejusdem Ammiani verba, quæ ibidem subsequuntur, satis evincunt: *Horum & similium radio jurat veterem laudare Domitianum, qui minaciter interdixerat, ne inter terminos jurisdictionis Romana castraret quisquam puerum, quod ni contigisset, quis eorum ferebat examina, quorum paucitas difficili toleratur?* Eos postea, mortuo Constantio, Iulianus successor aulâ exegit. Socrates Histor. Tripart. lib. 6. interprete Epi-

phanio Scholastico: *Expulsi que palatio eunuchos, tonsores & cacos. Eunuchos quidem, quia ejus uxor obierat, post quam non duxit aliam.* Idem Ammianus lib. 22, de eodem Constantio: *Vxoribus & spadonum gracilentis vocibus & palatinis quibusdam nimium quantum additis. Manu loquaci, ut apud Salomon. Proverb. c. 6. Ammisit oculis, terit pede, digito loquitur.* Erhardus. Cyprianus de Spect. *loqui digitis elaborat.* Io. à Wouweren.

1. *Egyptias choreas*] Sic & Frellon. atque Lortichii. Tornæf. *E. choreutes.* & connectitur cum præced. *loquaci.* Wouwer. & R. Herm. non habent. Al. *Egyptius choreater*, al. *Egyptius choraulæ.* Egyptii enim choraulæ & crotalistriz in pretio erant. Scalg. ad Propert. l. 4. Bernartius in Statii Sylvar. lib. 5 in fi. Savaro in Sidon. lib. i ep. 2. *Cantabant enim optime Egyptii pueri. ideoque eos loquaces delicias vocat Statius. Ge. Erhardus.*

2. *Balneatricem*] Ex Servio ad verbum lib. xii Æneid. *Auctor ego audenti.* ubi tamen videntur desiderari Petronii verba. Consulendi litri MS. Memmii, Tili, Loiseelli & aliorum. P. Daniel. Servius in lib. xii Æneid. *Auctor ego aud. Nomina in tor, si à verbo non veniunt, communia sunt, ut hic & hæc Senator: hic & hæc balneator: licet Petronius usurpaverit, balneatricem dicens.* Wouweren.

3. *Pollice usque ad periculum roso*] Vetus interpres Horatii Epod. v. *Canidia rodens pollicem.* *Habitu & modum exprobris Canidia furentis.* Petron. *ne monstraret furentem, pollice, ait, usque ad periculum roso. Idem.*

4. *Anus recocta vino*] Ex Diomedis

K. k 3

dis

Trementibus labellis.

* * *

¹ *Iuverunt segetes meum laborem.*

* * *

² *Triplici vides ut ortu*

³ *Trivium rotetur ignis ,
Volucrique Phœbus axe
Rapidum pererret orbem.*

* * *

⁴ *Non bene olet, qui bene semper olet.*

* * *

¹ Ani-

dis l. III, (expresso nomine Arbitri). *Wouwenen*. Sic *senex recoctus* Catull. Ep. LIV, dicitur cruda ac robusta senectute præditus. elegans locutio, orta ex fabula illa, qua Medea Æsonem ex senex iuvenem fecit. S. A. Gabbema.

1. *Iuverunt segetes meum laborem*] Et hunc versum videtur Terentianus indicare esse Petronii. *Daniel*. Terentianus Maurus de Metris, in VI tomo Hendecasyllaborum, & ibi Nicol. Brisszus in Annotat. Marius Victorinus Artis Grammat. lib. 4 fusissimè. *Ge. Erhardus*.

2. *Triplici vides ut ortu*] Ex Terentiano Mauro (nomine P. Arbitri). Videtur eò adludere, quòd Lunaris motus periodus triplex sit, unde & lunaris mensis triplicis generis. dicitur enim aut *σέλιος* seu *σέλιος* *σελήνης* (circuitus luna) aut *συνόδος* (conjunctio), aut *φάος* (lumen). Doufa F.

3. *Trivium*] Diana eadem est cum Hecate, quæ in Trivii colebatur. Virgil.

Nocturnisque Hecate trivium ululata per agros.

Inquit Servius, *Consuetudo erat, ut per trivium & quadrivium ulularent, & sibile quiddam in honorem Diana canerent sacrificii ad reddendam Cereris imitationem, qua raptam Proserpinam in trivium clamore requirebat.* Gabbema.

4. *Non bene olet*] Ex Hieronymo in Epist. ad Demetr. de Virginitate servanda. Qui versiculos apud Mart. etiam reperitur. lib. II, Ep. XII. Sed multa habent Martialis & Petronius inter se communia; ut illud, *Ingeniosa gula est*. & de cœna Trimalchionis; cui apud Martial. lib. III Epigr. IV, Malchionis cœna planè responder. adde Cœl. Rhodig. lib. VII, c. XXVII. P. *Daniel*. Hæc Hieronymi citatio doctissimi Pithœi conjecturam de ætate Arbitri nostri validissimè confirmat; ipsum nempe Martialis tempora antecessisse, imò planè eundem esse, quem inter paucos familiarium Neroni assumptum, tanquam *elegantia ARBITRUM*, testis est Tacitus. nam nisi ita esset, Martialem, non Petronium Pentametri istius auctorem laudasset Hieronymus. quemadmodum & Papinium (uti opinor) Fulgentius lib. I Mythol. in sequentis Hemistichii relatione, utrique Poëtæ communis:

Primus in orbe Deos facit timor. —

si tamen Papinio, de Placidii Lutatii Statiani interpretis sententia (qui Hemistichium istud ab ipso Statio mutuatum Arbitrum vanissimè hariolatur) ætate posteriorem iudicaret hunc nostrum, qua persuasione nihil absurdius utique, aut stolidius.

Doufa.

Animam nostro amplexam in corpore

* * *

Qui, vultur jecor intimum pererrat,
Et pectus trahit, intimaque fibras,
Non est, quem lepidi vocant poeta;
Sed cordis mala livor atque luctus.

* * *

Ad

Doufa. Non b. o. &c. Cicer. ad Attic. Mulieres ideo bene olere, quia nihil olent. ita saepe ludunt, ut Varro: Bellaria maxime mellita, qua mellita non sunt. Wouweren. D. Hieronymus ad Demetriadem de Virginit. servanda; Cinnatulos pueros & calamistratos & peregrini moris olentes pelliculas (de quibus illud Arbitri est, --- Non bene olet, qui bene semper olet) quasi quasdam pestes & venena pudicitia virgo devitet. Ge. Erhardus.

1. Animam nostro amplexam in corp.] Priscianus lib. 8. Similiter adminiculator, adulator, &c. amplexor, &c. Petron. Animam nostro amplexam in pectore. αἰσθητὴν ἐν τῇ στήθι. Lucillius: Quin amplexetur qui velit, ego non sinam me amplexier. amplexetur, αἰσθητὴν ἐν τῇ στήθι. Erhardus.

2. Qui vultur jecor-- Et p. -- Non est, quem l.] olim, Cui v. j. Erhardus: Leg. Qui vultur. Doufa F. ad Tibull. Attius apud Cicer. 2 Tusc. & Servius in Eclog. 6 pro vulture habet aquilam. Marcius in Epigr. 7 Martial. de Amphitheat. Αἰσθητὴν (Adluditur) Promethei vincti, cujus jecur aquila depascitur fabula. Animi graviora πῦρ (mala, affectus) ut invidiam, iram, odium, & similia his, recte dixeris feras scipias vorantes. Casaubon. Animadvers. in Athenæ. lib. 1, c. 16. Lucretius lib. 3 ad rei Venereæ cupiditatem, animique sollicitudines hanc fabulam retorfit, cum dicit:

Sed Tityus nobis hic est in amore ja-

centis
Quem volucres lacerant, atque exest
anxius angor,

Aut alia quavis scindunt torpedine cura, &c.

Natalis Comes Mytholog. l. 6, c. 19. Non est quem lepidi. Leg. Non est quem Tityum vocant poeta. Palmer. in Spicileg. quod Doufa P. sublegit. vel potius: Non est quem Tityi voc. p. ut livor & luxur vulturi adsimulentur, quo modo fere in Epigramm. Græco Antholog. 2.

Ὅστιον ἡδίορδον κεκλημένοι ἀδελφόν
ἀνδρες

Ἀλλ' οὐδ' ὀρίσθαι βραίμεθα γυνό-

μοι.

Καὶ τ' μὲν Τιτυὸν κτ' ἡς δύο γυ-

πες εἰσιν,

Ἡμεῖς δ' ὅσοντες τίσσομεν αἰγυ-

πιοι.

(Sumpsumus ecce cibum miscrum genus
altivolantium,

Carnivoris avibus qui sumus: ipse ci-

bis:

Sub terra duo vulturi Tityum lacer-

antes,

Nos hic depascunt vulturi quatuor).

Doufa F. ad Tibull. cujus divinationo non displicet, licet vulgatum sua quoque ratione probum. Pontanus

Not. in Somn. Scip. Macrobian. Gabbe-

ma: Vide de his quatuor versibus Barthium lib. xii Advers. c. 1. & est ex Fulgentio Mythol. l. ii, in fab. de Prometheo (nomine Petronii Ar-

bitri).

3. cordis mala livor atque luctus] Priores, livor atque luxur. Erhardus: Scribo, livor atque luctus. Pontanus

Not. in Macrobian. Somn. Scip. Tamen Henricus Longepressensis de Male fortunatis lib. 3.

' Ad libidinis incitamentum, Myrrhinum se poculum bibisse. * * * In aumarium memet conjeci. * * * Obtorto valgiter labello. * * * Totus fere mundus mimum videtur implere. * * * Non duco contentionis

*Luxus edax, ltuor macer, ardor cecus habendi,
Vastat opes, mordet optima, corda
cremat.*

Gabbema: cordis mala, &c. Egregie de his ita differit Sallustius. *Animus imperius, Diis hominibusque infestus, neque vigiliis neque quietibus sedari potest. Ita conscientia mentem excitam vocat.* Quintil. Decl. xxi. *Quoties facta reputavi, flagella mente sonant, ultrices video furias, & in quamcumque partem me torquenti, occurrunt umbra mortuum.* Sed nemo melius Christianis. D. Cyprian. Ep. ii ad Donat. *Exigit pernas etiam de potentiore sublimitate, licet sacellitum manus septus, & clausum ac protectum latus numeroso stipatore tueatur: Qui enim securus non fuit esse subiectos, necesse est non sit ipse securus. Ante ipsos terret pietas sua, quos facit esse terribiles. Arridet ut servus blanditur, blanditur ut fallat, allicit ut occidat, extollit de deprimat, famore quodam nocendi. Quam fuerit amplior summa dignitatus & honorum, tam majore exigitur usura penarum.* D. Augustin. in Psal. clxii; Homil. xvii: in iii l. Benef. Idem D. A. in Psal. c. perpluente & squalenti fumo domui, qua in nemo libenter habitat, malam conscientia confert.

1. *Ad libidinis incitamentum, Myrrhinum se poc. b.* Leg. myrrinum, id est, myrrinum, à myro (unguento) non à myrrha, cuius admixtione amaresceret, cum fuerit delicata potio & ganeæ propria. Had. Iunius Animadvers. lib. 5, cap. 19. Erhardus. Fulgent. lib. iii in fabul. Myrrha & Adon. Ideo Venerem amasse Adonem dicunt, quod hoc genus pigmenti (de succo myrrha loquitur,) sit valde

fervidum. Vnde & Petronius Arbitrator libidinis incitamentum, Myrrhinum se poculum bibisse refert. Nam & Furinus Comediarum scriptor inducit Glyconem meretricem discentem, myrrhinum mihi adfers, quod virilibus armis occurrentem fortiuscula. S. A. Gabbema.

2. *In aumarium* P. Danielis legit in aumarium, & inquit, sic Fulgentius: quanquam in uno v. cod. manuscripto legatur, In nauumarium. an ναυμαχίον (pernam significat in eum qui navalem militiam refugisset)? in altero, emacium. Forte, νεομαχίον. unde νεομαχία, aprica, Arrianus l. 8. Erhardus: al. aumarium. Suspicio aumarium legendum, ut locus significet theatri, vel circi, ubi erant machinæ, quæ automata à Græcis vocantur, quæ sponte moveri videntur, & miraculo sunt. Turneb. Gabbema: Fragmentum hoc est apud Fulgent. (nomine Petronii) in expof. Serm. antiq. ad Chalcidius Grammat. & dicitur [aumarium] locus secretus. Latrinam publicam ait Laurenberg.

3. *valgiter* Fulgent. (nomine Petronii). Valgia sunt labellorum obtortiones in supinatione vel subatione: sicut & Petronius ait, obtorto valgiter labello. alii habent, abrofa valgiter lavella, in impr. cod. quibusdam. Valgum quid sit, docet Festus. P. Daniel. Supr. commovebat valgiter labra. Fusè adhuc locum & doctè Nobilissimus Doufa pater c. xii Præcid. Gabbema.

4. *mimum videtur implere* Sarisber. de Nug. cur. lib. iii, cap. viii. (nomine P. Arbitri). Ge. Erhardus.

5. *Non duco contentionis finem* Cit. Sarisber. Ducere contentionis finem, est velitari, sive altercari, iurgiiæque cum aliquo

tionis funem, dum constet inter nos, quod fere totus mundus¹ exerceat histrionem.

¹ — *O maxima rerum,
Et merito pietas homini tutissima virtus!*

² — *Horriscoque infestant murmure tigres.*

⁴ Nam comptum me vernaes alucitæ molestabant.
* * * ⁵ Postquam ferculum adlatum est. * * * Tor
Regum⁶ manubiæ penes fugitivum repertæ. * * *
⁷ Satis constat eos nisi inclinatos non solere transire
cry-

aliquo exercere super re quapiam controversa. Quo etiam Horatianum illud perlubenter traxerim:

Tortum digna sequi potius, quam ducere funem. Doufa P.

1. *exerceat histrionem*] Sarsber. lib. III, c. VIII. al. *histrioniam*, *Facere histrioniam* dixit Plautus, *Amphit*, prol. xc, & c. l. i. id est propriè, agere in scena fabulam, histrionem esse, & hoc quæstu se tueri. tralatè aliud agere, aliud sentire, aliud præ se ferre, aliud in animo habere: ut eleganter hic Petronius. S. A. Gabbema.

2. *O maxima rerum*] Adducuntur hiversus & illustrantur à Vincentio Belvacensi *Specul. Mor.* lib. xx, cap. xx; & à Iacobo Magno *Sophol.* l. iv, c. x. (nomine Petronii). Ge. Erhardus.

3. *Horriscoque*] Citat Petronii Arbitri nomine Textos in Epithetis, voce *Murmur*. Idem,

4. *Nam comptum*] P. Daniel. *Nam centum vernaes me allucita molestabant.* Fulgentius in Expositione Sermonum antiquorum, in verbo *Hallucinari*. vulgò, *centum venales*. in vet. cod. *centum venali me allucite molestabant.* in altero, *comptum me vernalis alucite mol.* *Allucere*, *jactare*. *Alluminare*, *vane somnare*. *Allucinatio*, *lucis alienatio*. *Al-*

lucinaria, *vana somnaria*. *Allucita*, *somnatoriæ*. Vide Papiam, ex quo hæc sumpsimus. Doufa P. Fulgent. in Expositione Sermon. antiq. Nam *centum* — *allucita*. *Allucinari*, dicitur *vane somnare*. tractum ab *Allucitis*, quos nos *Conopas* dicimus. Petronius. *Nam centum me vernali allucita molestabant.* aut plane hallucinor ipse, aut aliter rescribendus hic locus, & fortasse interpolandus ad hoc exemplum:

Nam centum me verna hallucita molestabant.

5. *Postquam*] Fulgent. *Ferculum dicitur missus carnis: unde & Petron. Arbitr.* *Postquam ferculum adlatum.* Gabbema.

6. *manubia*] *Manubia* à manu etymon suum fortitè; quasi *spolia* dicas furtim, aut per vim, hoc est, per latrocinia, seu rapinas quæ sita: sed verò magnifica ea, atque opulenta, & proinde uti hinc discimus, basilica prorsus. neque aliter Cic. *Qui manubias sibi tantas ex L. Metelli manubiis fecerit.* Doufa P. Citat fragmentum Fulgentius (nomine Petronii). Gabbema.

7. *Satis constat*] Ex Glossario S. Dionysii. P. Daniel.

' cryptam Neapolitanam. * * * ' Petauroque jubente modò superior. * * * ' Adfer nobis alabastrum Cosmianum. * * * ' Suppes. * * * ' Tullia.

— *Ineluctabile fatum.*

— *Tremebunda supervolat hasta.*

' *Qui praeesse cupit, prodesse recusat.*
Magnus in exemplo est, cui non suffecerat orbis.

— *Exciso defossa marmore petra*
Quinque pedum fabricata domus, qua nobile corpus
Exigua requievit humo. —

Atque ut araneoli tenuem formavimus ' orsum.

' *Mille saporatam medicatis frugibus offam.*

Non est forma satis; nec, qua vult bella videri,

Debet

1. *cryptam Neapolitanam*] Vide Erasmus in Adag. Cœl. Rhodig. & Henricum Stephanum in Apol. ubi *Cryptam* explicat. P. Daniel. Senec. Epist. LVIII. *A ceromate non aptè excepit in crypta Neapolitana. Nihil illo carcere longius, nihil istis faucibus obscurius, quæ nobis præstant, non ut per tenebras videamus, sed ut ipsas.* Io. à Wouweren.

2. *Petauroque*] Glossar. S. Dionys. *Petaurus, genus ludæ. Petron. &c. P. Daniel. Optimè interpretatur Manil. lib. v.*

Corpora, quæ valido salient excussa petraurò,

Alternoque cient motus, elatus & ille
Nunc jacet, atque hujus casu suspenditur ille. Wouweren.

adi Mercurial. de arte Gymnast. lib. III, c. VIII. S. A. Gabbema.

3. *Adfer nobis*] Ambros. Calepinus in dictione *Cosmus*, qui nobilis unguentarius Roma fuit. hinc, inquit, *Cosmianum unguentum*, Petron. &c. Daniel. Vide Rader. ad Martial. l. 14 Epigr. 100. Ge. Erhardus.

4. *Suppes*] Glossar. *Suppes, suppesis, hoc est supinis pedibus: Petron. Wouweren.*

5. *Tullia*] Citatur in vet. Glossario: *Tullia, media vel regia; Petronius. Idem.*

6. *Qui praeesse cupit*] Sub nomine *Plantæ* adducitur à Iacobo Magn. in Sophol. pag. 74. ubi restituendum videtur *Petronius. P. Daniel.*

7. *orsum*] initium. P. Dan.

8. *Mille saporatam*] Dionysius Halicarnasseus. Idem.

Debet vulgari more placere sibi.

¹ Dicta, sales, lusus, ² sermonis gratia, risus,
Vincunt natura candidioris opus.

Condit enim formam, quicquid consumitur artis,
Et, nisi velle subest, gratia tota perit.

* * *

³ Non satis est, quod nos mergis furiosa juventus :

Transversosque rapit fama sepulta probris ?

Anne etiam famuli cognata fece sepulti

In testa ⁴ mersas luxuriantur opes ?

Vilis servus habet regni bona : cellaque ⁵ capti

† Deridet festram, Romuleamque casam.

Idcirco

1. Dicta, sales, lusus] Hippolitus à Collibus in Harpocrate. Eleganter autem sales : quibus quæ caret, insulsa appellatur. In Priap.

Insulsiſſima quid puella rides ? Ge. Erhardus.

2. sermonis gratia] Suprà in Satyric. de Circe : Hæc ipsa cum diceret tanta gratia conciliabas vocem loquentis, &c. Erhardus.

3. Non satis est quod nos mergis] In luxum Romanorum. Scalig. in Catal. Non pro annon, nummon, *per* ipw-
τημῶν (interrogando). Erhard.

4. mersas] L. mersæ.

5. capti] Pro, captivi, id est, servi, vel mancipii. Idem.

6. Deridet festram Romuleamque casam] De Casa Romuli egregiè Sil- lius Bassus Declamator apud Senec. lib. I Controv. VI. Inter hæc tam effu- sa mænia nihil est humili casa nobilius. fastigiatis suprà tellis auro purò fulgens præluceat Capitolium. Potes objurgare Ro- manos, quod, quam humilitatem suam obscurare possint, ostendunt. & aliter apud eundem lib. II, Contr. I Cæcilius Pius : Colit etiamnum in Capitolio Casam victor omnium gentium populus : cujus tantam felicitatem nemo miratur. Merito potens est. Meminit ejus casæ Dionys. lib. I, Liv. lib. V ; Valer. lib. II, c. de

Discipl. milit. lib. etiam IV, c. IV : Vi- truv. lib. II, c. I. Dio Coccejanus lib. XLII, & LIV. Ovid. in Fastis. Eam continuò Romani reparabant, culmis tamen semper & stramine. tum quòd nonnullum in eo perpe- tuitatis omen situm existimarent ; tum etiam ut ostenderent tantam ac talem Urbem è casis & mapalibus enatam. Petronius Romuleam casam, cum Festra Capitolina conjungit. Erat autem Festra (auctore Gniphone Grammatico apud Macrob. lib. III, c. XII, qui integro volumine de ea disputavit) ostium minusculum in sacra- rio Capitolii extremæ antiquitatis. quo vocabulo Ennium etiam usum, refert antiquus Saturnaliorum scri- ptor : & Petronium alibi in Satyrico. Scioppius Verisimil. II, cap. III. Quin antiquiores omnes, auctoritate Festi, festram dicebant quam nos fe- nestram, nequis insolentem vocabuli novitatem nimis admiraretur. conjun- git autem Festram Iovis cum Romuli casâ Petronius, quòd utraq; in Ca- pitolio, locis parum invicem disjun- ctis, esset. Situm casæ si quæris, in- venio eam Curiz Kalabræ, Romuleo item operi, pœne contiguam fuisse. Adfirmat Macrob. lib. I Sat. culmis hanc etiam & stramentis obtectam fuisse

Idcirco virtus medio jacet obruta cœno :

Nequitia classes candida vela ferunt.

* * *

Primus in orbe Deos fecit timor : ardua cœlo

Fulmina quum caderent, discussaque moenia flammis ,

Atque

fuisse testantur in primis poëtæ ; Virgil. lib. viii Æneid. Ovid. iv Fast. primum enim hoc fuit in Romanorum casis tegumentum : scandalæ dein successerunt, quibus contestam fuisse Romam, usque ad bellum Pyrrhi, id est, per trecentos septuaginta fere annos, Cornel. Nepos auctor est apud Plinium lib. xvi, c. x. Rycquius. Habes & insigne testimonium Fastor. iiii. ubi Romuli patrem, Martem ipsum inquit, ita loquentem inducit Ovidius :

*Qua fuerit nostri si quaris Regia nati,
Aspice de canna straminibusque do-*
num.

Item i.

*Dum casa Martigenam capiebat parva
Quiritum,
Et dabat exiguum fluminis ulva tho-*
rum.

Doufa P. Vitruv. Item in Capitolio commonesacere potest, & significare mores vetustatis Romuli casa in arce factorum stramentis tecta. Wouweren. Ant. Gniphio librum scripsit de Festra, &c. Itaque hoc dicit Petronius : Festram & quicquid antiquitas suum habuerit cum Gniphone, cum suis omnibus libris rideri. Palmerius in Spicileg. Romul. casam. Valer. Maximus lib. 2, cap. 8. ubi de disciplina Militari ; Ortum è parvula Romuli casa totius terrarum orbis fecit columnen. Idem lib. 4, cap. 4 in fin. Per Romuli casam, perque veteris Capitolii humilia tecta, & aternos Vestæ focos, scissilibus etiamnum vasis contentos juro. Erhardus.

i. *Primus in orbe D.*] In Superstitionem. Tornæsius juxta Scaliger. in Catalect. P. i. o. D. f. t. Fulgent. (Petronii nomine) Mythol. lib. v, ubi

habet V. C. in urbe. Habetur hoc hemistichium, & apud Statium lib. iiii Theb. ad quem versum ejus interpretes Placidus scribit : *Negat deos ulla alia re celebrari, nisi timore mortalium, ut Lucanus ; quæ finxere, timent. & Petronius Arbitr istum secutus ; Primus in orbe Deos fecit timor.* Puto autem ex Fulgentii rivulo Lactantium sive Lactatium sumpsisse, non ex Petronii fonte, quem numquam fortasse viderat. Nam & illic Mintanorem Muficum citat iisdem omnino verbis atque Fulgentius, ut Lactatius Petronium post Statium fuisse affirmare non possit, sed potius coniecerit neotericum auctorem Petronium esse, quippe à Fulgentio citatum. Certè Lucanus & Petronius οὐρανὸν τροχῶν (contemporanei) fuerunt imperante Nerone : Statius longè post vixit, temporibus nimirum Domitiani. Itaque omnino fallitur Lactatius, qui Statiô facit posteriorem Petronium, cum fieri potuerit, ut ille inferior tempore hunc securus sit, & versum ab eo sumpsit : Lilius Gyraldus Dialog. 3 de Latinis poëtis de Petronio scribit, sed quo tempore vixerit, non habet compertum. In Quintiliani, ait, enarrationibus literatores quidam eum ante Quintilianum floruisse suspicantur. Sed Placidus Lactantius illum vult Statiô posteriorem, &c. Sciendum, qui sint illi literatores, an veteres, an neoterici? dein de reprehendendus Gyraldus, qui non bene examinaverit Statiî interpretem, quod ex Fulgentio hæc sumpsit, uti dictum. P. Daniel. Ego hanc sententiam confirmaturus Epigrammate Iulii cujusdam, quod Romæ in Vaticana bibliotheca cum Petronii

Atque ictus flagraret Athos, mox Phæbus ad ortus
Lustrata dejectus humo, Lunaque senectus,
Et reparatus honos : hinc signa effusa per orbem,
Et permutatis disjunctus mensibus annus
1 Projecit vitium hoc : atque error jussit 2 inanis
3 Agricolas primos Cereri dare messis honores :
Palmitibus plenis Bacchum vincere : Palemque
Pastorum gaudere manu. natat obrutus, omni
Neptunus demersus aqua : 4 Pallasque cavernas
Vindicat. Et voti reus, & qui vendidit orbem,
Iam sibi quisque Deos avido certamine fingit.

* * *

5 Nolo ego semper idem capiti suffundere 6 costum :

7 Nec

tronii fragmento adscriptum legi. Illud corruptum licet & inelegans, & historicum tamen testimonium adscribam :

Petroni carmen divino pondere currit,
Quo juvenum mores arguit atque senum.

* Quare ille praesa gaudet lasciva puella,
At quoque delicias frigida sensit annis.

* Nam 8 rber diri scripsitque Neronis amictu

Arbiter, arbitrio dictus & ipse suo
Vbi pro amictu quis non videt, vel cæcus, si modo aures & mentem habeat, legendum esse amictus ? Cl. Binetius. Primus in orbe Deos fecit timor. In adversitatibus enim & timore Deum invocamus. unde istud Petronianum. & illud Gregorii : Mala quæ hic patimur ; ad Deum nos ire compellant. juxta quod Psalmista : Ad Dominum, eum tribularet, clamavi. Et contra : Impinguatus est dilectus meus, & recalcitra-vit. Iodoc. Badius Ascensius Explanat. in Val. Max. lib. 1, c. 1. Ge. Erhardus.

1. Projecit vitium hoc] Ut proiec-tam libidinem, audaciam, pro effusa & immodica : sic projicere audaciam, lasci-

viam, pro effundere. ergo projicere vitium, cuius jam modus nullus est. Palmer. in Spicileg. G. Erhardus.

2. inanu] Vanus, superstitiosus. Erhardus.

3. Agricolas primos Cereri] hinc frugum patens Senecæ dicitur in Herc. fur. eique fruges sacre, tamquam inventrici. Delrio in Comment. n. 299. Erhard.

4. Pallasque cavernas] Sic reponunt nonnulli. alii legunt, tabernæ. atque tabernæ Bacchi, sanè vinariz : cæteræ Mercurii. Cavernas virgo respuit, & si quæ virginales, illas Dianæ venatrici permittit. reddantur litterariz Dææ lucerna, quas illi tribuerat Petron. sed sensu ambiguo. Sic Arnob. vocat, Minervam lucernarum moderatricem. lib. 14. Delrio Comm. in Sen. Herc. fut. n. 299. Idem.

5. Nolo ego semper idem] De vitando fastidio. Scalig. Catale&. Huic simile est epigramma illud, quod sequitur, Sic contra verum, &c. Erhardus. In hac ead. sententia & Doufa P. quoad citati posterioris Epigramm. 2 versus priores.

6. costum] Costus sive costum nardi species. at nardi unguentò perfusa capita

¹ *Nec toto stomachum conciliare mero.*
Taurus amat gramen mutata carpere valle,
Et fera mutatis sustinet ora cibus.
Ipse dies ideo nos grato perluit haustu,
Quod permutatis hora recurrit equis.

* * *

Vxor legitimus debet quasi census amari:
Nec censum vellem semper amare meum.

* * *

Invenias quod quisque velit. non omnibus unum est
Quod placet : hic spinas colligit, ille rosas.

* * *

Nam nihil est, quod non mortalibus adferat usum
Rebus in adversis, ² que jacuere, juvant.
Sic rate demersa ³ fulvum deponderat aurum,
Remorum levitas naufraga membra vehit.
Quum sonuere tube, jugulo stat divite ferrum,
Barbara ⁴ contemptu praelia pannus habet.

* * *

¹ Linque

pita patet ex Psal. 23, & Matthæi Euang. c. 26. Vide Barth. ad Claudian. n. 1103. Ge. Erhardus.

1. *Nec toto, &c.*] Probo Palmerii correctionem, nec noto. Sed quid est conciliare? nimirum contrarium Petronius dicere vult, stomachum fastidiô vult affici unius semper vini potu. Possset antiquam vocem concipitare amanti reconditiora excidisse. Nihil tamen mutem. Nam stomachus etiam commotionem ipsius fastidiumque ipsum sonare solet. Vltimum verbum male repetere mutandi verbum etiam affirmem; nam & de noctis & diei successione loquitur, & repetitio illa Petroniana non est, cum epigramma alioqui planè ejus genium ipiret. Emacula, *Et pernoctatu hora recurrit equis.* neque enim mutare Equos Solem ullibi scriptum, di-

ctum aut pictum legitur. Ga. Barthius.

2. *qua jacuere*] Id est, quæ despiciatui, & quasi derelictui nobis, nulloque in honore aut pretio fuerant antea, tunc quum eorum usu facile carere poteramus. Douša P.

3. *fulvum deponderat aurum*] Tornæf. *vulgam. d. aurem.* Anonym. MS. L. *fulvum d. aurum.* Douša MS. Sic Petron. Carm. de bello Civili:

Siqua foret tellus fulvum qua mitteret aurum,

Hofu erat. —

4. *contemptu - pannus*] Tornæsius (qui leg. *contemnit*): al. *contemni. contemptu.* Nostra emendatio, quam alius (lan. Palmerius) lectô MS. per fraudem an contemptum dissimularo meo nomine sibi vendicavit. Ceterum quod dixit Petronius, *pannum*, (quo pannuceam, hoc est, pannis cento-

¹ Linque tuas sedes, alienaque litora quere,
O juvenis! major rerum tibi nascitur ordo.
Ne succumbe malis: te noverit ultimus Ister,
Te Boreas gelidus, securaque regna Canopi,
Quique renascentem Phœbum, cernuntque cadentem.
Major in externas ² Ithacus descendat arenas.

* * *

³ Nam citius flammæ ⁴ mortales ore tenebunt,
Quam secreta tegant: quidquid dimittis in aula,
Effluit, & subitis rumoribus oppida pulsant.
Nec satis est vulgasse fidem: simulatius exit

Prodi-

centonibusque oblitam ac sorditam plebeculam designat) *barbara pralia habere contentui*, id est, bellicorum tumultuum unice securam degere, nec barbari pralio curare, quasi nihil ad se attinentium; haud inscite (meo quidem animo) applicare possis ad Hemistichii illius sententiam, quam habes in Carmine illo Belli Civilis longè omnium ingeniosissimo: — *Inops audacia tuta est.* cuius nos hancce inibi ex Sallustio rationem reddidimus: *Quoniam egenas facile habetur sine damno.* Cui illud quoque ab Aquinate Satyrico succenturies licebit:

Cantabit vacuus coram latrone viator.
Pannus igitur in Petronio, pro eo, cui deprehenso nihil præter pannum, id est, scissam ac sordidam tuniculam auferre possis. Quis enim ita immanis obsecro, aut barbarus, detrahare uti nudo vestimenta se postulet? In divite verò, atque opulenter viatico ornatoque, ratio prorsus dispar; in cuius jugulo ferrum stare, hoc est, sicas in unius caput undique ac mucrones distringi:

Clarique & caro potius, quam sanguine vili,

Noxia Bellona tela tepestieri.
intelligit Petronius noster. I. Doufa.

1. Linque tuas sedes, &c.] Exhorta-

tio ad idoneè peregrinandum. Doufa: Suspicio hanc *Aperta* ipsius *distinctionem* fuisse, hoc est, Responsum ex Tripode, & Apollinis persona ei datum scilicet, qui Delphicum oraculum consuluerat; tamquam Tiresiam Horatianus Vlysses, quibus artibus atque undenam potissimum opes ac divitias sibi parare vel correre posset, huiusmodi captiosæ quæstionis argutiolâ grassatus:

Nunc si nos audis, atque es divinus Apollo,

Dic mihi, qui nummos non habet, unde petat?

2. Ithacus] Vlysses. Huic peregrinatio prudentiam addidit. Doufa MS.

3. Nam citius flammæ, &c.] De Aulicorum vanitate. Scalig. in Catal. vide Hippolytum à Collibus in Principe, cap. 10: Weitzium Not. ad Prudentii *de sup.* hym. 2, v. 253. Quoad formulam dicendi, videtur ea esse quodammodo proverbialis. Cic. lib. 11 de Orat. *Dicere ajunt Ennium flammam a sapiente facilius ore in ardente opprimi, quam bona dicta teneat.* Ennodius: *Facilius est ignem linguâ comprimere.* Symmachus: *Facilius est arduos favillas ore comprimere.* Iuretus Miscellan. ad Symmach. lib. 1 Epist. 25. Ge. Erhard.

4. mortales] Mortiferos, lethales. Vide

Prodationis opus, famamque onerare laborat.

¹ *Sic commissa ferens avidus referare minister*

Fodit humum, Regisque latentes prodidit aures;

Concepit nam terra sonos, ² calamique loquentes

³ *Invenere Midam, qualem narraverat index.*

* * *

⁴ *Fallunt nos oculi, vagique sensus*

Oppressa

Vide Goldasti Notas ad Valerian. edit. Rover. Erhardus.

1. *Sic commissa ferens avidus referare m.*] Tornaf. S. c. f. a. *servare* (Fulgent. *referare*) m. Doufa MS. S. c. *verens* a. r. m. ita eleganter Palmer. Sed hi 4 posteriores ꝑ. probantur ex Fulgentio nomine Petr. Arbitri: P. Dan. & Wouwer. præcedentes; non item. Daniel: Fulgent. Mythol. lib. 111 in fab. de Apoll. & Marsia. Quos versus mutuatus est Petronius ab Ovid. lib. 11 Metam. ubi dedecus stolidi indicis Midæ describit:

Creber arundinibus tremulis ibi surgere lucus

Capit, & ut primum pleno maturum amō,

Prodidit agricolam: lani nam motus ab austro

Obruta verba refert, dominique coarctavit aures.

Porrò V. C. pro *ferens*, habet *verens*, & pro *minister*, *magister*.

2. *calamique loquentes*] Iuliano Anthol. lib. VII, in extrem. epigr. *Μιδος καλαμει* (*calami Mida*). ubi Maximus in Scholiis; Fulgent. lib. 3 Mytholog. Brodus in annot. ad Anthol. Erhard.

3. *Invenere Mid. qualem narraverat index*] Tornafius: *Invenere fidem* (Fulgent. *Midam*), qual. *narraverat* (Fulg. *conceperat*) *index*. Anonym. MS. *Invenere*. nisi malis, *Innuere*, de quo Varro: quomodo Ennius, & Plautus. Doufa MS. *Invenere Midam*, qual. *narr.* i. Palmer. Quæ scriptura ex notissima illa fabula de Mida rege si-

dem accipit; veritus enim in publicum efferre minister de auribus Midæ, tellurem subiit. & quæ porrò non necesse est reperere. Erhardus: *Invenere Midam*. Persius: *Auriculas asini quis non habet?* Ferunt nonnulli primum à Poëta scriptum fuisse, *Auriculas asini Mida Rex habet*: deinde metu Cæsaris scripturam mutasse, *quis non habet*. Petronius videtur in Neronem commodasse. Erasmus in Adag. *Midæ auriculas asini. qualem narr. index*. Cujus verba par calamos emissæ sub terris hæc erant: *Midæ rex asini aures habet*. Lucret. Placid. in Ovid. lib. 1 Metam. argumento: *Refert quod cum deformitatem illam (aurium affinitatum) veste celaret, ut famulus vidit, neque eloqui posset, ejusdem Dei (Apolinis) mentem in aures haberet. cui rursus obruta arenâ, arundines enata, agitataque ventò deformitatem Mida indicarent.*

4. *Fallunt nos oculi*] Sext. Empir. ἀντιθεῖν ἢ φαινόμενα φαινομένοις, ἢ νοούμενα νοημένοις, &c. φαινόμενα μὴ φαινομένοις ὅταν λήθωμεν, ὁ αὐτὸς πύργος πύργῳ μὴ φαίνεται ἐγγύθι, ἐγγύθιν δὲ τῆς οὐρανίας (Opponimus verò aut apparentia apparentibus, aut cogitata cogitabilibus, &c. apparentia quidem apparentibus, quando dicimus quod turris è longinquo videatur teres, cominus verò quadrata). Fr. Pithæus. Sextus Empiricus in libro contra Mathematicos scribens ex opinione Epicuri: Οὐτὰς γὰρ αἱ εἰρημικὲς ψαῖδες, ὅτι τὸ πῦρ οὐκ ἔστιν, ὅτι καὶ μακρὸν μὴ ἀπὸ τῆς γῆς, μακρὸν ὅρα τὸ πῦρ, καὶ πύργος, καὶ τῶ οὐρανόθεν μακρὰ

Oppressa ratione mentiantur.

Nam turris prope quæ quadrata surgit,

Adtritis procul² angulis rotatur.

Hybleum refugit satur liquorem,

Et naris casiam frequenter odit.

Hoc illo magis, aut minus placere

Non posset, nisi lite destinata

Pugnarent dubio tenore⁴ sensus.

* * *

¹ *Iam*

ἔπεφρονον, ἀλλὰ μὲν ἄλλοι ἀληθεύειν
οἱ καὶ ἐπὶ φαίει μίκρον αὐτῇ τὸ σῶ-
διον καὶ τοιούτοις, οὕτως (forte
interponendum ἵπ) μικρὸν καὶ τοι-
ούτοις τῇ διὰ τὸ αἶψα φερεῖ δα-
πνοῦν τὸ καὶ τοιούτοις περι-
ταν (Sic verò non dixerim visum fallere,
quando è longinqua distantia parvam re-
fert turrim & rotundam, sed magis ut rem
deprehendit nunciare, quæ cum adhuc exi-
gua ipsi appareat tale est sensibile exiguæque
comparatum, refractis aëris latione extre-
mitatibus juxta speciem). Tertullian.
de Anima c. xvii. Item ut turris habi-
tus eludat, intervalli conditio compellit in
aperto, aequalitas enim circumfusi aëris
pari luce vestiens angulos, obliterat lineam.
Similis ferè ratio, & à Lucretio red-
ditur lib. v. Meminit verò hujus rei
idem Empiricus Pyrrhon. Hypothef.
lib. i, c. xi. Notandum etiam ro-
tatur poni, pro rotundatur. Doufa F.
Isidor. lib. xv, c. v : Macrobi. lib. vii,
c. xiv. Gabberma. Lucr. lib. iv.

*Quadratasque procul turres cum cerni-
mus urbis,*

*Propterea fit, uti videantur sape ro-
tunda,*

*Angulus obtusus quia longè cernitur
omnis.*

Isidor. Orig. lib. i, c. 2. Turres quam-
vis quadratae aut latae constuantur, procul
tamen videntibus rotunda existimantur,
ideo quia omne cujusque anguli simula-
crum per longum aëris spatium evanescit
atque consumitur, & rotundum videtur.
lo. à Wouweren.

1. Adtritis] al. Detritis. Lucretio
obtusis. Ge. Erhardus.

2. angulis rotatur] Pulchrè & appo-
sità Macrobi. lib. 7, c. 14. Cum sit an-
guloſa, rotunda existimatur, facit rationis
negligentia. Pontanus in Not. Idem.

3. Et naris casiam] Leg. Et marcent
cas. Multo cibo & potione completi
marcere dicuntur. Petron. Suprà; Et an-
cilla super thorum marcentis &c. Sidor.
Ep. 9 lib. 2. pectora macula cibis. Sa-
varo in Not. Erhardus. Naris in casu
nominandi, agnoscunt etiam barba-
rorum temporum Grammatici, Hu-
guitio, Papias, Balbus Ianuensis,
Britto, Calepinus, Melberus, &c. pro
eo tamen nar legitur apud Alexand.
de Villa Dei Gallum, qui regnum
quondam inter barbaros Grammatico-
cos in Scholis omnibus obtinebat,
lib. i Doctrinal. & probant non so-
lùm ejus commentatores Kempe
Tessalienſis, Ioan. Synthen, Torren-
tinus Daventrienſis, &c. Verùm et-
iam ipsi Latinitatis restauratores.
Henrichmann. in traſt. de Verb.
Gramm. & Ioann. Brassicanus in Inſt.
Gramm. De in ar desinent. l. Weitzius.

4. sensus] Hic post sensus Tornæſius
subjunxit epigramma illud Eumolpi
de Insomniis superius p. 368 Satyrico
insertum. Vnde jam non miror etiam
in MS. Tragur. desiderari, quod in-
ter fragmenta latuerit. Quid tamen
de hoc aliisque Wouweren relique-
rit, adferam in fine.

L I

1. *Iam*

¹ *Iam nunc ardentes Autumnus fregerat umbras ,
Atque hiemem tepidis spectabat Phœbus habenis :
Iam platanus jactare comas, jam coeperat uvæ
Adnumerare suas desecto palmite vitis :*

² *Ante oculos stabat quidquid promiserat annus.*

* * *

³ *Sic & membra solent auras includere venis ,
Quæ penitus mersa, quum rursus abire laborant ;
Verberibus rimantur iter : nec desinit ante*

⁴ *Erigidus strictis qui regnat in ossibus horror ,
Quam tepidus laxo manavit corpore ' sudor.*

* * *

⁶ *Sic contra rerum natura munera nota*

Corvus maturis frugibus ova refert :

⁷ *Sic format lingua fetum quum protulit ursa ,*

Et

1. *Iam nunc ardentes Autumnus*] Elegans descriptio Autumni. Autumni tempus dixit Varro in *Quinq. Autummitatem*. Cape, inquit, hanc caducam Liberi patris mollem dapem, frondem autummitatis Bromii. Sic quoque dixit Octavius apud Minutium. Apulejus vocat *mausulentum Autumnum* lib. 11 Miles. Quem Ovidius 11 de Arte pinxit egregie, vocatque *formosissimum anni tempus*. Non prætereo quod Tacitus de Germanis notat his verbis: *Hiems, & ver, & æstas intellectum & vocabula habent: autumnus perinde bona ac nomen ignorantur*. Quod non puto verum: imò apud eos nullum est Autumnò tempus amabilius. Quippe Sol antequam occupet nimbofum & frigidum cœlum, laborat multum: ubi verò semel occupaverit, nubes discutit, regnatque toto Autumno siccitate magna & amœna nobilis, & notabilis; quod experientia docet. Lud. Dorleans.

2. *Ante oculos - annus*] Sic paulò pòst:

Grandine qui segetes & totum perdidit annum. Gc. Erhardus.

3. *Sic & membra solent*] Fortè Encolp. aut Eumolpus perluadere volens plenum & voluptabilem coitum, philosophari institit. Videtur enim hoc de humani missione spermatis dicere. Erhardus.

4. *Erigidus*] V. N. in Catull. Ep. XLVII. S. A. Gabbema.

5. *sudor*] Dehinc ap. Tornæf. sequitur: *Hæc aut & tremulo deduxit vertice canos*: — ut suprà p. 499.

6. *Sic contra - Corvus* -] Existabant hi 2 priores versus. reliquum explevi ex meo vet. codice. Cl. Binetus. Fulgent. lib. 1 Mytholog. in fab. de Corvo: Petronius,

Sic contra r. n. m. n.

Corvus m. f. o. r.

Quod epigramma amplius posthæc adscriptum est. Io. à Wimmeren.

7. *Sic format*] Ovid. lib. xv Met. vers. ccc. lxxix. de hac re ubertim Rittershus. ad Oppian. 111 Cynege. & Hoëschell. ad Hor. Apell. Operz pretium est hæc adtexere, quæ Cl. Fungerus in Observ. ad Horum Manu script. quantum usum nobis concessit sum.

Et piscis nullo junctus amore parit.

Sic Phœbeia chelys vincolo resoluta parentis

Lucina tepidis naribus ora fovet.

Sic sine concubitu textis apis excita ceris

Fervet, & audaci milite castra replet.

Non uno^a contenta valet natura tenore,

Sed permixtas gaudet habere vices.

* * *

Naufragus ejecta nudus rate, querit eodem

Percussum telo, cui sua fata legat.

Grandine qui segetes & totum perdidit annum,

In

summus vir, Anchises ab Andla, tradit tom. 111. Hominem initio quidem informem natum, sed qui postea acceperit formam significaturi, prægnantem pingebant ursam. Hæc namque sanguinem primum condensatum atque concrementum parit, quem fovendo lambendoque effingit & format. Plin. *fetus rigentes apprimendo pectori fovent non alio incubitu, quam ova volucres.* Et paulò antè, singulos, (cum quinos ut plurimum pariant) carnem esse dicit *informem*, muribus paulò majorem, sine oculis & pilo. ungues tamen prominent, lambendoque paulatim figurant. Hanc deformitatem attribuunt & alii authores recens nato foetui. Arist. lib. vi Hist. anim. c. xxx. Plut. in lib. de Amore prol. Oppian. lib. 111 Cyneg. Solin. c. xxxix. negantibus aliis, cum venatores in dissectis ursis omnia catuli membra invenerunt: sed enim hæc veterum concordia ac opinio communis rejicienda haudquaquam, ne quid detrahat etiam Ægyptiacæ autoritati. Etsi enim negari non queat habere singula (sua membra natos catulos, quid enim imperfectum edit natura?) at tamen sciendum ita videri propter secundas, quæ ut crassæ admodum sunt, ita iis adeò involuti nascuntur catuli, ut non nisi lambendo & mul-

ta opera revellantur, & ad justam formam reducantur: Ita accipienda verba Plut. *ἄρ' φιλοσχεζίας, ἀμωφὰ & ἀναεθρὰ πικτὶ* (De amor. prol. informes & malè articulos parit). Cum id non dicat, quòd imperfectos, hoc est, non habentes naturalia membra catulos pariat, sed quòd agnosci primum non queant. &c. huc usque eruditissimus Fungerus.

1. *Sic sine concubitu*] Hinc Prudent.

111 Cathem. *nexilis inficia connubii.* Virg. in Georg. lib. iv.

Quod neque concubitu indulgent: nec corpora segnes

In Venerem solvunt, aut fetus nixibus edunt. S. A. Gabbemia.

2. *contenta valet Fortuna tenore*] Leg. *volat Fort. tenore*, hoc est, *more illo & quasi ἡδὴ variandi.* Sic *tenorem sensuum*, idem Petron. dicit. *morem tenorem* Sidonius. *aqua tenorem* Dracontius. Barthius ad Claudian. num. 1113. Ge. Erhardus.

3. *Naufragus ejecta*] N. *versa.* Doufa P. Propertius lib. 2.

Navita de ventis, de tauris narrat arator,

Enumerat miles vulnera, pastor oves. Erhardus.

4. *cui sua fata legat*] narret, dicat. Servat hoc loco vim primigeniam, quam accepit à Græco *λέγειν* (dicere). Erhard. L 1 2 1. Pu-

*In simili deflet tristitia fata sinu.
 Funera conciliant miseros, orbique parentes
 Conjungunt gemitus, & facit hora pares.
 Nos quoque confusis feriemus sidera verbis;
 Et fama est junctas fortius ire preces.*

* * *

*Omnia quæ miseras possunt finire querelas,
 In promptu voluit candidus esse Deus.
 Vile olus, & duris hærentia mora rubetis
 ' Pugnantis stomachi composuere famem.
 ' Flumine vicino stultus sitit; & riget Euro,
 Quum calidus tepido consonat igne roguis.
 ' Lex armata sedet circum fera limina nuptæ,
 Nil metuit licito fusa puella toro.
 Quod satiare potest, dives natura ministrat,
 Quod docet infrenis gloria, sine caret.*

* * *

*Iudæus licet & porcinum numen adoret,
 † Et cæli summas advocet auriculas:*

Nⁱ

1. Pugnantis] Leg. Pungentis. Dou-
 sa F.

2. Flumine vicino] Verus generis
 humani mos, potare flumina. Senec.
 Epist. xxv lib. iv. Panem & aquam na-
 tura desiderat; nemo adhuc pauper est;
 intra quæ quisquis desiderium suum clau-
 dit, cum ipso Iove de felicitate contendat.
 Menander apud Stobzum Serm. v;
 sive Euripides, ut volunt Athenæus
 lib. iv, c. xxviii; A. Gell. lib. vii,
 c. xvi. Et de Pythagoricis Alexis in
 Tarentinis, apud Athenæum lib. iv,
 c. xxxix. Hinc Horat. lib. i Ep. xix,
 aquapotor. Sidonio, potor Mosella. Pef-
 cennius Niger apud Spartianum cap.
 vii. Nilum habetis & vinum quaritis?
 Lex Aquaria apud Frontinum: Ne
 quis aquam elatato: si quis elatavit, H-S.
 decem milium multa esto. S.A. Gabbem.

3. Lex armata] Alcimus Avitus

lib. iii, vers. cccxvii legibus arma-
 tas lites, dixit. Prudent. l. ii in Symm.
 Lex armata sedet. Constantinus Im-
 perator in l. xxxj C. ad Leg. Jul. de adult.
 insurgere leges & armari jura gladio ul-
 tore scripsit. Vide Iuretum ad Symm.
 p. lxxv i. Iustinianus Imperator
 proœm. Inst. in princ. Imperatoriam
 majestatem non solum armis decoratam;
 sed etiam legibus oportet esse armatam.
 ubi notarunt interpretes Balduinus.
 Tiallingus ab Eissinga, Prædinius in
 Manuscript. alii. Gabbema.

4. Et cæli summas advocet auriculas]
 Frellon. editio: Et cilli. F. Pithæus:
 Et cæli. Quid si legas, Et Cilli summas
 advocet auriculas? xiλλ@, ov@ (afi-
 nus). Somniant enim Nationes ca-
 put asininum Deum fuisse Iudæo-
 rum: quod refutant Iosephus, Ter-
 tullianus. Erhardus: Notum est, lu-
 dzog

dzos ab Appione Alexandrino, Molonéque, Tacito, & aliis notatos esse, quodd aureum asini caput in templi sacrario servarent atque adorarent: quoniam Mose duce (ut improbe asserunt) asinorum beneficiò aquas Iudzi invenerint. &c. Sed & Christianos Romani pariter Asinarios vocabant, figurisque & picturis illudebant: quando infando etiam picturæ genere Deum nostrum sic depictum spectanti populo proposuerunt, ut is foret auribus asininis, pede altero inungulatus, librum gestans, & togatus. Cui flagitio ut scelus adderent, tali titulo Christi, effigiem dedecorarunt: *Deus Christianorum* ὁ κύριος (asinina unguis). Pet. Crinitus de Honest. discipl. lib. 1, cap. 9. Wijbinga:

Et cæli summas advocet auriculas.

Quomodo hoc de Iudzis dici possit multi ambigunt. Vir summus Iosephus Scaliger in Elench. Trihæz. cap. xxxi, ad quæstionem Serarii Iesuitæ de Cœlicolis respondet, fuisse Iudeo-Christianos: addo (sunt verba Scaligeri) etiam Massalianos, ipsosque deductos ab iis Iudæis, quorum profectu erant ἐν αἰθέρι καὶ αἰθέρῳ τόπῳ (in aëre & subdiali loco), qui propriè Calicola dicebantur; & de quibus manifestò Iuvenalis intelligit,

Nil præter nubes & cæli lumen adorant. Petronius in nostris Catalectis:

Iudæus licet & porcinum numen adoret,

Et cæli summas advocet auriculas.

An non satè clarè uterque poëta fuisse Iudæos dicit qui cælum adorarent, & ejus aures advocarent? Qui cælum adorant quid aliud quam Calicola? Ipsos Essenorum portionem fuisse superiùs à nobis demonstratum est. Et paullo pòst subjicit: Illi, Iudæi Cœlicolæ, cum suis superstitionibus, & nomine Calicolarum, ac Massalianorum ad Christianismum conversi sunt. Quia fundebant preces in locis sub dio, ab eo Calicola Latinis dicti, à Iudæis Massaliani, qui erant Esseni, aut, ut diximus, heretici ab Essenis profecti. nam Esseni ab Hellenistis ἱερέων vocabantur, quod sanè Iudæicè est Massaliani: neque aliter possunt dici. Isti igitur Cæli-

cola pseudo-Christiani sacro lavacrò timidi, iterum ad priscum Iudaismum desiciebant, & nomine tenus Christiani Calicolarum ritus retinebant. Huc etiam pertinent, & ex eodem fonte, Essenorum nempe hæresi, derivarunt Veteres illi heretici, quos Σαμψαῖος, Sampszos Epiphanius vocat Hæres. l. i. i. i.; additque hanc nominis illius interpretationem: Σαμψαῖος γὰρ ἐρμηνεύεται ἡλιακός, quasi dicas solares: est enim hoc Hebræis יְהוָה à voce יְהוֹשֻׁעַ schemesh, quæ solem significat. dictum supra Cœlicolas & Sampszos hos, à tertia inter Iudæos secta, quæ est Essæorum sive Essenorum, originem trahere. Essæi enim illi, contra præceptum, quod Deus Iudæis dederat, ut sc. precentes occidentalem mundi plagam spectarent, faciem orientem versus convertebant. Præterea quoque magnus Scaliger ut Essenorum proprium recenset, τὴν ἡλίου ἀνίστασθαι καὶ εὐχόμεν, solem orientem supplicare. Cui contradicit Nobiliss. Salmasius in immortalis opere exercitationum Plinianarum, asseritque eos solem quidem honorare, venerari, ad eum preces fundere, non tamen adorare. Litis decisio consistit in recta explicatione loci illius qui producit ex Iosepho. verba ejus ita sonant: πρὸ γὰρ ἀναστῆναι τὴν ἡλίου ἐν τῷ φθίγοντι τῷ βιβλίων, πατεῖς δὲ πρὸς εἰς αὐτὸν δὲ χάρις ὡς πρὸς κατὰ δυνάμεις ἀνατεῖλαι. i. e. ante exortum solis nihil profani loquuntur, sed patrias quædam ad ipsum preces celebrant, quasi supplicantes ut oriatur. Quidquid sit. hoc tamen hinc liquere videretur hæresin Calicolarum & eorum quos Sampszos ἡλιακὸς Epiphanius vocat, esse τὴν Εὐσὼν ἀποστασιν (Essenorum revulsam partem), & ab iis originem ducere. præsertim cùm sciimus Essenos hos ἐν αἰθέρι καὶ αἰθέρῳ τόπῳ precari solitos, supplicantes se ad Orientem convertisse, solem ipsum si non adorasse, saltem honorasse, & sim. Adjiciamus conjecturam celeberrimi Drusii, quam proponit

ponit in lib. de tribus sectis Iudzo-
rum, dicens: *fortasse Calicola sunt quos*
Benjamin in Itinerario שַׁמַּיִן schamain
vocat, quorum Synagoga ipsius tempore
adhuc erat in Mestras urbe magna A-
gypti. nam שַׁמַּיִם Schamaim Hebrais est
cælum: unde adjectivum est שַׁמַּיִי celestis
vel Calicola, cujus pluralis שַׁמַּיִין scham-
maiin Calicola. Siquis superioribus non
contentus est, habeat denique &
hanc conjecturam. Inter nationes,
quia verus Iudæorum Deus ipsis erat
אֱלֹהֵינוּ, ignotus, ut pater ex In-
scriptione illa arx apud Athenienses
tempore Apostoli Pauli, varia deli-
ria, multæque nugæ de Iudæorum
religione increbuerunt; credebant
eos caput asininum colere, quod &
ipsis Christianis à gentibus objectum
meminerunt illi ex Patribus, qui ad-
versus Nationes scripserunt. Vide
Tertull. Apol. c. xv. Imò & porcum
eorum numen faciebant. quò etiam
respicit Arbitræ cum in versu præce-
denti ait, Iudæus licet & porcinum nu-
men adoret. Abstinebant enim Iudæi
ab huius esu ut animalis immundi.
Lev. xi, vii. Vnde Iuven. Sat. xv.

Nec distare putant humana carne suil-
lam. Et Sat. vi.

Et vetus indulget senibus clementia
porci.

Inter sinistras has de Iudæorum cul-
tû opiniones etiam hæc maximè ap-
ud Gentes invaluit, qua cælum pro
numine habere credebantur. Strabo
Geograph. lib. xvi. *Moses docebat quo-*
modo Egyptii non rectè sentirent, qui se-
ptarum ac pecorum imagines tribuerent,
nec Græci, qui Deos hominum figuris in-
signerent: & quòd id solum Deus esset,
quod nos, terram ac mare contineret, quòd
cælum & mundum & rerum omnium na-
turam appellamus. Ad quòd intelli-
gendum, nota, varia apud Iudæos
existere nomina, quibus Deum de-
signare soliti sunt. quale דָּשָׁם nomen
illud, מָקוֹם makóm, Locus. dicunt
enim de homine שֵׁל בְּרִיקוּן של בְּרִיקוּן
קוֹם quòd factus sit ad imaginem laci,

id est, Dei. Dictum ita Deum præ-
tem, quia omnia continet, & omnia
in eo subsistunt. His adde, quo fre-
quenter Deum appellabant, quod &
præcipue huc facit, שַׁמַּיִם Schamaim,
Chaldæis שַׁמַּיִן Schmaia, Hellenistis
ἀέρος, cælum: unde ægrotos visitan-
tes, precantur ipsis יְרַחֵם עֲלֵינוּ
cælum misereatur tui, i. e. Deus. simi-
liter loquuntur in adagio quodam,
ubi de operibus hominum dicunt
הֵכֵל לִשְׁם שַׁמַּיִם omnia propter cælum,
q. d. omnia opera nostra debere di-
rigi ad gloriam Dei. sic & Chaldæis
שַׁמַּיִן est vir pius & religiosus.
Eundem quoque esse usum vocis
ἀέρος apud Hellenistas supra notavi;
hinc in N. T. de Baptismo Iohannis
dicitur, quòd non sit ex hominibus,
sed ἵνα ἀέρος, hoc est, Deo. Matth.
xxi. opponitur enim non terræ ut
loco inferiori, sed hominibus ut crea-
turis. Sic quoque Christus dominus
noster apud Lucam introducit lo-
quentem peccatorem: ἵνα ἀέρος eis
ἀέρος. Imò & per cælum jurare so-
lebant. Matth. v. tractat. Berachoth:
הֵכֵל לִשְׁם שַׁמַּיִם per Cælum ita est. unde
manavit ritus ille elevationis ma-
nuum ad cælum in iurejurando usur-
patus. Gen. xiv, vers. xxi. Apoc. x,
vers. v. Ex hisce prædictis proclives
fuerunt gentes in hanc suspensionem,
eos nubes & Cœli lumen adorare,
ut ait Lucanus, cœlique summas ad-
vocare auricular. Præsertim cum ex
Iudæis Essæi precaturi Orientem, re-
liquis Iudæis ex mandato divino ad
Occidentem sese convertentibus, cœ-
li plagam, (quæ fortasse Arbitro di-
citur summa sive extrema cœli auri-
cula) conspiciebant, solem, ut supra,
si non adorabant, saltem honora-
bant, proseuchas eligeabant ἐν ἀέρι
ἐν αἰθέρι τῶν οὐρανῶν in aëre & subdiali loco.
Hisce autem ritibus & cœli solisque
observatione, non parvam nationi-
bus ad hanc de ipsis opinionem ἀν-
ταρῶν ac ansam dederunt. Binetus:
auricular. Vide tit. Iuris de Iud. &
Cœlicolis.

Ni tamen & 'ferro' succideris inguinis oram,

Et

1. *ferro*] Hoc quidem nullam in Arbitro difficultatem habet, attamen, quia plures sunt, qui circumcisionem hanc cultro non ferro, sed lapideo peractam volunt, vindicandus nobis est hic author, & genuinus mos asserendus. Illis qui secus sentiunt, causa erroris est locus male interpretatus. Libri, qui dicitur Iosuz, capite v Deus praecepit Iosuz, ut faceret sibi חֲבוּרָא צִיִּים quod illi vertunt, cultros lapideos vel petrinos. praeterea etiam mysterium hac in re venatur magnus ille Scholasticus Thomas Aquinas, dicitque cultro lapideo Messiam significatum, accommodatque huic negotio verba Pauli, quae exstant 1 ad Cor. xv. 111. *ἡ πέτρα ἡ ἡμετέρα*. Petra autem erat Christus. Sed quid tandem est verba Scripturae praeter mentem & scopum dicentis adducere, si hoc non est? Verum, ut redeamus ad rem, quamvis non negem חֲבוּרָא rupem & petram designare, tamen etiam aciem & acumen hac vox denotat, quod ex unico loco manifestum esse potest, Psal. scil. xxxix, vers. xlv. ubi dicitur חֲבוּרָא חֲבוּרָא חֲבוּרָא i. e. recedere facis, hoc est, retundis mucronem sive aciem gladii ejus. Vnde nihil nos cogit hic per חֲבוּרָא intelligere cultros lapideos, cum magis genuina versio est per cultros acierum, i. e. cultros acutos. Adstipulatur huic versioni nostrae Chaldaeus paraphrastes, qui hoc loco habet חֲבוּרָא חֲבוּרָא חֲבוּרָא cultros sive novaculas acutas. Th. Wybinga.

2. *succideris inguinis oram*] His circumcisio describitur, quam nemo ignorat Iudaeis familiarem esse, & non ab Aegyptiis ad illos, sed ab illis ad Aegyptios derivasse. Quippe cum nihil unquam de circumcisioe inaudiverant reliquae gentes, Deus sibi patriarchae Abrahamo & semini ejus hoc symbolum ac sacra-

mentum foederis sui tradidit, Genes. xvii, vers. xv. *Hoc est factus mecum, quod observabitur inter me & vos, & inter filios tuos post te, circumcidetur vobis omnis mas.* Vnde merito Iuvenalis Sat. xiv de iis ait, *praputia ponunt.* & Horatio dicuntur *Apella*. Etiam ipse hic Arbitrator hoc ut proprium Iudaeorum indicium recenset, inducitque Gitona hac loquentem: *circumcide nos ut Iudaei videamur.* Praeterea si penitus geminum hunc scitissimi authoris versiculum inspiciamus, videtur ille nobis ob oculos ponere receptum tunc temporis apud Hebraeos circumcidendi ritum. Hic consistebat, primo in circumcisioe *מַעַלְלֵי מִלָּה* scilicet מִלָּה, Hebraeis מִלָּה *milach*. secundo in פְּרִיעַה *priah*. i. e. *denudatione*, nempe glandis. Hisce intermiscabant scoli eorum Rabbinum ritum tertium, quem מַעֲרִיב *maerib* appellant, quod interpretari licet *exsectionem*. unde loquentes de toto circumcisionis hoc negotio dicunt: *מַעֲרִיב וּמַעֲרִיב וּמַעֲרִיב* hoc est, *circumcident, denudant, & exsugunt.* Primum enim המהרל ille qui circumcisioni praest, extremam inguinis cuticulam abscondit, sive, ut ait Arbitrator, *succidit inguinis oram.* hoc facto, ore (at quis non mirabitur hunc inficetum morem) mentulam arripit, ac sanguinem exsugit, velut Horatii,

Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.

Denique idem ille המהרל pollicibus suis, unguibus probe ad illud armatis, reliquam cuticulam, qua parte penem circumtegit, discarpit, ac retro convolvit, eo usque ut glans penitus denudetur ac retegatur. hoc est quod Auctor dicit, *Et nisi nudatum*, sive ut Casaubonus & quidem non male, *nudatum solverit arte caput*, hoc ut diximus פְּרִיעַה denudationem nominant Hebraei, de qua hoc axio-

Et nisi nodatum solverit arte caput,
 ' Exemptus populo, ' Grajam migrabit ad urbem,
 Et non ³ jejuna sabbatha lege premet.

Vna

nia Talmudicum. כל ולא פרע אר המיכה כאלו לא מל
 id est. Qui cir- cumcidit & non denudat circumcisionem,
 perinde est ac si non circumcideret. Th. Wijbinga.

1. Exemptus populo] Expressum est mandatum hac de re Gen. xvii. ubi voluit Deus non tantum ex Hebræa stirpe prognatos, sed etiam alienigenas, pecuniâ emptos, & vernas circumcidi, additâ hac clausulâ: *Mai praputiatu qui non circumcidit carnem praputii sui, excindetur anima ejus ex populo eo.* Vnde etiam profelyti illi, Hebræis dicti כרי דרך *hospites justitia.* ut jus civitatis adipiscerentur, judæorum more se circumcidi passi sunt. præterea etiam hoc tempore, destructo licet templô & eversâ politiâ, ad hanc suam circumcisionem, ut ad sacram anchoram Iudæi confugiunt, in hac ut sibi propria gloriantur, hanc retinent ut apertam ad cœlum ac felicitatem viam: specimen habe in his verbis: אינו שומע פה הנוים
 i.e. *Non exaudis (Deus) os gentium, sed Israëlitarum propter circumcisionem.* Hanc ergo circumcisionem qui non recipit, eum rejiciunt, omnes gentes ut *praputiatos* & גוי נכר *gentem sultam* præ se contemnunt, & odio plus quam Vatinianô prosequuntur. Huc referendum illud Iuvenalis Sat. i. xiv.

Non monstrare vias eadem nisi sacra colenti,

Quasitum ad fontem soles deducere verpos. Wijbinga.

2. Graja urbo] Neapolim significari opinor periphrastice. Huic siquidem *Græca Urbis* cognomentum peculiariter & quasi speciatim antiquius tributum, de Varrone nostro Li-

psio inquam, didicimus nuper. Vide quæ suprâ adnotata sunt. *Doufa P.*

3. jejuna sabbatha lege premet] Aut hic Author per sabbatha intelligit ferias quolibet septimas, aut, more loquendi tunc temporis usitato, ipsam septimanam, quomodo Phariseus ille apud Lucam Evangelistam cap. xvi. de se prædicat: *ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐστὶν ἡμεῖς οὐκ ἐστὶν ἡμεῖς*, jejuno bi in sabbatho. i. e. in septimana. Si prius, locutus hic est non secundum rei veritatem, sed juxta arreptam Romanorum de Iudæis opinionem. unde etiam apud Suetonium in Augusto cap. lxxvi. *ne Iudæis quidem, mi Tiberi, tam diligenter sabbathis jejunium servas, quàm ego hodie servavi.* dico hoc: non dictum ex rei veritate, quod satis novit, qui in Talmude & priscorum Rabbino- rum scriptis versatus est. ubi videbit omnia potius contraria. singulis enim sabbathis corpus quàm concinne ornant, vestes sabbathicas i. e. magnificas, induunt, epulis non unis per integrum diem indulgent. Imò tantum abest ut sabbathô jejuna- rint, ut etiam nec pridie ejus nec postridie hoc admiserint. non pridie, quia illa dies erat *מפגעתא ד' סעודות*, quæ omnia ad proximum sabbathum præparari solebant, nec postridie: non tantum quòd ea dies postmodum facta est festum Christianorum, sed etiam & vel maxime שלא יצאו מעונן שבת לציוס ne sabbathi lætitiâ mœror exiperet jejuniorum. Quodsi autem quis per sabbatha, ut dixi, septimanam intelligat, ab Arbitri forsan mente, non tamen à rei veritate aberrabit. Varius enim in septimana jejuniorum ordo & numerus fuit in populo Iudaico, præsertim tamen & ordinatio, ut modo ex Phariseo audivimus

*Vna est nobilitas argumentumque coloris
Ingenui, timidas non habuisse manus.*

* *

mus, iis bis in septimana vacabant. Dies his destinati erant secundus & quintus. Ratio ut & numerus horum dierum apud Rabbinos differunt. Author libri סוכר R. Iuda dicit eos jejunare feria quintâ, & secundâ, quia quintâ Moses montem Sinai adscendit ad accipiendam legem, & secundâ ex eo descendit. Idem auctor plura alibi superaddit, dicitque: quater jejunant in hebdomade; feria secundâ, tertiâ, quartâ & quintâ: secundâ propter nautas & eos qui per mare navigant, tertiâ propter eos, qui iter faciunt per deserta, quartâ ait האכזרי, i. e. jejunant propter האכזרי, quod est angina, אכזריות, ne scilicet ea infantes invaderet. quintâ propter gravidas & parturientes; feriâ autem primâ non jejunant, quia festum est Christianorum. Hæcille. Alias horum dierum rationes adfert, Volumen jejunii: Statuerunt Magistri nostri, ut jejunium esset feria secundâ & quintâ propter tres res; videlicet propter destructum templum, propter legem conflagram, & propter probrum nominis divini. Th. Wybinga.

1. *Ingenui, timidas, &c.* Dorleans: In mortem timidas --. Apul. lib. viii ait hoc esse animam virilem perficere. Romana mors dicitur. Quod Martialis ostendit lib. i Epig. lxxix, quem corrigo:

*Indignas premeret pestis cum tabida
saucos,
Inque ipso vultus serperet atra lues;*

*Siccus ipse genis flentes hortatus amicos,
Decrevit Stygios Festus adire lacus:
Nec tamen obscuro pia polluit ora ve-*

*nenò,
Aut torfit lentâ tristia fata fame;
Sanctam Romana vitam sed morte*

*perexit,
Dimisitque animam nobiliore rogo:
Hanc mortem satis magni præferre Ca-*

*tonis
Fama potest: hujus Caesar amicus
erat.*

Dixit nobiliore rogo, Quamquam nemo nobilium, qui præ impotentia & impatientia sibi lethum ciet. Nam pati satius & gloriosius quàm suam manucadere. Qui desperat, Deum exasperat nec bonum credit. At qui patitur, patiando clementiæ Dei innititur. Vtique injussus miles stationem non deserit; sic nec bonus vir vitam. Apud Paganos vetant leges loqui, ait Poëta: apud Christianos loqueretur CHRIS TI. Puto gladium hunc fuisse pugionem. Cæterum noto in usu tales mortes fuisse apud Romanos non modo, sed & apud Massilienses, quibus, qui Senatui sexcentorum causas justas expetendæ mortis aperuisset, ei cicuta ex publico dabatur. Cognitione, inquit Valerius, virili benevolentia temperata, qua nec egredi vitâ patitur, & sapienter excedere cupienti, celerem fati viam prabet, ut vel adversa, vel prospera nimis usus fortunâ (utrâque enim finiendi spiritus via, illa ne perseveret, hæc ne destituat, rationem prabet) comprobato exitu terminetur.

Suspecta isthæc & Petronii putantur.

T. PETRONII ARBITRI 'E U S C I U S.

* * *
² Cerberus forensis erat caufidicus.
* * *

*Forda est in coitu & brevis voluptas,
Et tædet Veneris statim peracta.
Non ergo ut pecudes libidinosæ,
Cæci protinus irruamus illuc:
Nam languescit amor, peritque flamma.
Sed sic, sic sine fine feriatî,
Et tecum jaceamus osculantes;
Hic nullus labor est, ruborque nullus;
Hoc juvit, juvat, & diu juvabit;
Hoc non deficit, incipitque semper.*
* * *

*Accusare, & amare tempore uno,
Ipsi vix fuit Herculi ferendum.*
* * *

— ³ Et scuta latentia conduunt.
* * *

— Torva solum sub fronte latebat.
* * *

Delos,

1. EUSCIUS] Apud Fulgentium in Expositione Virgilianæ continentiz moral. secundum Philosophos, legitur, *Petronius in Euscio*, ubi aliàs in uno veteri cod. *Euscion*, in altero *Euscion*. fortè *Ευσκῖον* (Opaco, umbroso). P. Daniel.

2. Cerberus forensis erat Caufidicus] Lucill. Anthol. II.

Οὐδὲ γὰρ κίρκος τὸ πρῶτον νεκρὸν ὁ
ἐκτείνων
Εἶπεν, ἀφ' οὗτος κίρκος ὡς δὲ νέων.
(Non recipit Marcum defunctum rhe-
tora Pluto,

Quid? dicit, mihi tu, Cerberus hæc canis est).

Varro Atac. latrant fora, classica tur-
bant. Tertull. de Pallio: Iura non con-
turbo, causas non elatro. Hinc canina
facundia. Appio & Prudentio, caninum
studium. Columellæ lib. I canina con-
tentio. Firmico lib. IV dicitur hoc fo-
rense litigium. Similia quædam habes
apud Marcellinum lib. xxx. Douss F.
Vide Savaronem ad Sidon. lib. IV
Ep. IV, & Rittershus. Ind. Symma-
chiano. S. A. Gabbema.

3. Et scuta latentia] Virgil. lib. III
Æneid.

*Delos, jam stabili revincta terra ,
Olim purpureo mari natabat ,
Et moto levis hinc & inde vento
Ibat fluctibus inquiet a summis.
Max illam geminis Deus catenis
Hac alta Giaro ligavit, illac
Constanti Myconæ dedit tenendam.*

* * *

* Catillata geris vadimonia publicum prostibulum.

• * *

* Dividias mentis conficit omnis * amor.

* * *

Explicit. T. Petronius Arbitr.

Æneid. i. e. latè patentia. vide quæ notavit noster S.G. Et mox: *sub fronte latebat.* R. latebant, i. e. latè patebant. P. Daniel.

1. *Catillata geris*] Fabius Plancius Fulgentius in expositione Sermonum antiquorum, in verbo *Catillare*, citat Propertium:

Catillata geris vadimonia publicum prostibulum.

Sic enim in omnibus excussis. Fortè pro *Propertius* substituetur *Petronius* non malè, ut & Scaligero visum. nam *Petronium* & alibi in suis libris sæpissime laudat. Quanquam in vet. cod. manuscripto legitur, *Propertius*. Idem.

2. *Dividias mentis*] Sic apud eundem Fulgentium in verbo *Dividia* citatur *Propertius*; ubi etiam fortasse pro *Propertius* leg. *Petronius*, (quomodo idem Scaliger non malè iudicavit) quòd altera quoque manu in *Propertium* commutatum esse facile apparet, certè hi duo versus *Petronium* redolere non nobis tantum, sed & aliis viris sagacissimis videntur. Porro apud Fulgentium legitur; *Dividias dixerunt tristitiam*. In veteri lexico; *Dividia*, discordia, bellona. Et, *Dividiosus*, qui per suam discordiam alios dividit. Id.

3. *amor*] Gabbemianæ seu Gonsalii editionis vestigia pressissimè secuti, libet subungere quid de fragmentis hisce in Wouwerianis editionibus existet, quod & reperit post priores titulos sejunctim Frelloniana. Sic verò ibi, confirmatis quibusdam præmissis, testimoniis veterum quòd *Petronii*, aut *Petronii Arbitri*: Sed & hac quoque viri doctissimi inter *Petronii Arbitri reliquias* retulerunt, quæ vel eorum fide superioribus adjici patiamur; sed meliora aliquantò & emendatiora: quamquam video in antiquis exemplaribus auctoris nomen plerisque nullum præferri. Non est forma *sasii* --. Non satis est quòd nos *mergi* --. Primus in orbe Deos fecit timor --. Nolo ego semper idem --. Vxor legitimus --. Invenias quod quisque v. -- Nam nihil est --. Linque tuas sedes --. Nam citius flammæ --. Fallunt nos oculi --. Somnia quæ mentes ludiunt volitantibus umbris Non --. Iam nunc ardentes Autlumnus --. Sic & membra solent --. Hac ait & tremulo deduxit vertice canos, Consecruitque --. Sic contra rerum --. Nausægas ejecta --. Omnia quæ miserat --. Indeus licet --. Candida sideres ardescunt --. Tria insuper referuntur (epigrammata), quæ ut prioribus ferè incertiora, ita hîc ne quidem tanguntur.

P. P. E.

P. PETRONII RHETORIS
DECLAMATIO

* * *

Quid est iudices, dolus? Nimirum ubi aliquid factum est quod legi dolet. Habetis dolum, accipite nunc malum.

PETRONII GRAMMATICI
FRAGMENTA.

Horatius: *Quis te redonavit Quiritem diis patriis?* cujus nominativus est hic *Quirites*.

* * *

Classica à calando, i. e. vocando, sunt dicta.

P E T R O -

1. *Quid est, Iudices, dolus*] Ex Isidor. lib. 5 Etymol. c. 26, de Criminibus in lege constitutis: *Dolosus, insidiosus vel malignus, ab eo quod deludit: aliud enim agit, & aliud simulat. Petronius aliter existimat dicens: Quid est, Iudices, dolus?* &c. Idem c. 27. *Dolus est mentis calliditas, ab eo quod deludat. Aliud enim agit, &c. P. Daniel. Quod l. dolet. Itaque dolus à dolendo dictus est. videndus Savaro ad Sidon. lib. 5 Epist. 3. G. Erhardus.*

2. *Quirites.* * *Classica*] *Quirit.* Sergius in Editionem II Donati: Item *Quirites* dicit numero tantum plurali; sed legimus apud Horatium, hunc * *Quiritem.* vetus nominativus hic *Quiris*. Item idem Horatius; *Quis te redonavit Quiritem Diis patriis?* cujus nominativus erit hic *Quirites*, ut dicit Petronius. Hunc putant quidam Grammaticum, quem citat Sergius. quod & facile crediderim, cum inveniam in vet. libro Petronium citatum in explicatione vocabuli *Classicum*, ubi sic habetur; (*Classica*;) *Classicum* dicitur ex Vegetio de Re

militari lib. 11. quod buccinatores per cornu dent, quod insigne videtur imperii, quia *classicum* canis Imperatore praesente, vel cum in militem capitaliter animadvertitur: & *classica*, auctore Petronio, à calando, id est, vocando sunt dicta. P. Dan. *Quirites.* Diomedes lib. 1. *Quirites*: sed Flaccus in Satyra *Quiritem* dixit. Priscianus lib. 4. In *TIS* quoque inveniuntur denominativa, sed antiquè prolata, penultimam naturam vel positionem longam habentia, ut *Samnitis* pro *Samnis*, sic *Laurentis* quoque pro *Laurens*, *Tiburitis* pro *Tiburis* teste Capro. Sic *Quiritis* pro *Quiris*, & *Ceritis* vel *Ceretis* pro *Ceres*, qui tamen nominativi non sunt in usu. Augustinus in Arte; Plur. alia masculini generis, *manes*, *Quirites*, *cancelli*. Vetus Grammaticus, qui est membraneus in bibliotheca Goldasti, in Artem secundam Donati: *Sunt alia pluralia tantum masculini generis, ut hi manes, hi Quirites, Et paulò post: Quirites, qui & Romani. & Quirites dicti, quia Quirus dictus est Romulus, quod semper hastam utebatur.* G. Erhardus.

I. P E -

· PETRONII AFRANII
E P I G R A M M A T A .

Ad Martiam.

A Vrea mala mihi, dulcis mea Martia, mittis,
Mittis & hirsuta munera castanea.
Omnia grata mihi, sed si magis ipsa venires,
Ornares donum pulchra puella tuum.
Tu licet adportes stringentia mala palatum,
Tristia mandenti est melleus ore sapor.
At si dissimulas multum mihi chara venire,
Oscula cum pomis mitte, vorabo libens.

De Hesperie.

Hoc sibi lufit opus de stamine floricolore
Hesperies tenera officiosa manus.
Et pulchro pulchras strophio producta papillas
Gaudet utrumque sui pectoris esse decus.

De eadem.

Hesperie lateri redimicula nectit eburno,
Facta suis manibus, pectore digna suo.
Lam veteres iras Venus & Tritonia * ponit:
Pectora nam Veneris Palladis ambit opus.

De eadem.

Intertexta rosa Tyrri sub tegmine fuci
Involvit quoties mobile zona latus:
Ambrosium gemino potabit ab ubere rorem,
Et vere roseo fiet odore rosa.

De

I. PETRONII AFRANII E-
PIGR.] Nimirum ne quid deesset,
quod aliæ exhibent, succedunt om-
nia, quæ editio continet plenissi-
ma Frelloniana (non sic Schonwet-
teriana, cujus architectum Erhardum
sentio fuisse, textu Petroniano post

conceptas notas reviso & emendato,
ut ex superioribus etiam judicare);
pars heic: alia quæ veter. poetarum
Caralecta cluunt, quæ inter dux Pria-
pus, post discerniculum; aliâ Tome.
2. ponit] al. ponat. Pith. Emend.
in Epigramm. vet. Ge, Erhardus.

1. præ-

De Neptuno¹ marmoreo aquas fundente.

Quam melior Neptune tuo fors ista tridente ;
Post pelagus dulces hęc tibi dantur aqua.

De puteo excavato in montis jugo.
Hunc quis non credat ipsis dare Syrtibus amnes ,
Qui dedit ignotas visere montis aquas ?

De Amphitheatro vicino mari.
Amphitheatrales mirantur rura triumphos ,
Et nemus insignes cernit adesse feras.
Spectat arando novos agrestis turba labores ,
Naut aque de pelago gaudia juxta videt.
Fecundus nil perdit ager, plus germina crescunt ,
Dum metuunt omnes hęc sua fata fera.

Funambulus.

Stupea suppositis tenduntur vincula lignis ,
Que sīdo ascendit docta juvena gradus :
Quę super aërius¹ pratendit crura viator ,
Vixque avibus facili tramite currit homo.
Brachia distendens gressum per inane gubernat ,
Ne lapsa ē gracili planta rudente cadat.
Dedalus adstruitur terras mutasse volatu.
Et medium² pennis profecuisse diem :
Præsenti exemplo firmatur fabula mendax,
Ecce hominis cursus funis & aura ferunt.

De cretata facie.

³ Dum sumit cretam in faciem Sertoria, cretam
Perdidit illa simul, perdidit & faciem.

De Narcisso.

Invenit propriis Narcissus frontibus ignes.
Et sua deceptum torret imago virum.

De

1. pratendit] protendit. Pith.Emend.
In Epigramm. vett. G. E.
2. penn. profecuisse] Melius, pennis
persecuisse. Pithœus d. l. G. E.

3. Dum sumit cretam in faciem] al.
lib. Dum cretam sumit faciem. G. E.

De gallo gallinaceo.

Candida Phœbeo præfulgent ora rubore.

Crista riget radius, ignea barba micat :

Ala, colla, coma, pectus, femur, ungula, cauda,

Præstans lucent floridiora rosis :

Flammea sic rutilum distinguit pinna colorem,

Vt vibrare putes ignea membra faces ?

' De cato.

Mordaces morſu ſolitus conſumere mures,

Inviſum & domibus perdere dente genus,

Catus in obſcuro cepit pro ſorice picam,

Multiloquumque vorax ſorbuit ore caput.

Pœna tamen præſens prædonem plectit edacem,

Nam claudunt rabidam¹ cornea labra gulam.

Faucibus obſeſſis vitalis ſemita ceſſit,

Et ſatur eſt alæ vulnere captor obit.

Non habet exemplum volucris vindicta perenne ?

Hoſtem pica ſuum mortua diſcruciat.

Vinum limphatum.

Infantem Nympha Bacchum, quo tempore ab igne

Prodiit, inventum ſub cinere abluerant.

Ex illo Nymphis cum Baccho gratia multa eſt,

Sejunctus quod ſit ignis, & irat adhuc.

Muſarum elogia.

Clio ſecula retro memorat ſermone ſoluto :

Euterpa geminis loquitur cava tibia ventis :

Voce Thalia cluens ſoccis Dea Comica gaudet :

Melpomene reboans Tragicis ſerveſcit iambis :

Aurea Terpſichora totam lyra perſonat æthram :

Fila

1. De cato] In vet. Epigrammat.
à Pithæo editis, & Goldaſti MSS.
Codd. legitur, De cato, qui comedens
picam mortuus eſt. G. E.

2. cornea labra] Roſtrum picæ. Ti-
bull. in Priap.

Senex & coronæ, impiger & graculus.
Sacrum ſeriet ore corneæ caput.

Schopp. Comment. in Priape. Car-
min. 83. G. E.

2. præ-

*Fila premens digitis Erato, modulamina fingit :
Flectitur in faciles variosque Polymnia motus.
Vranie numeris scrutatur munera mundi :
Calliope doctis dat laurea feta Poëtis.*

In imbellem jaçtatores.

*Quum te Barbata referas de sanguine cretum ,
Vt tibi cognatus sit Varitinna ferox :
Cur tua semineo caduntur pectora focco ,
Infamique manu barbula vulsa cadit ?
Desine jam tibimet auctores fingere fortes ,
Vimque tuis membris stirpis inesse tue.
Illa sed audaci mage sit de stirpe creata ,
Audet quæ proprium sternere calce virum.
De orbis divisione inter Saturni filios.
Iuppiter astra, fretum Neptunus, tartara Pluto ,
Regna paterna tenent ; tres tria, quisque suum.*

De elephante.

*Monstrorum princeps elephas ' proboscidis armis
Horret mole nigra, dente micat niveo.
Sed vario fugienda malo quum bellua gliscat ,
Est tamen ex certis mors pretiosa fera.
Nam quæ conspiciamus montani roboris ossa ,
Humanis veniunt usibus apta suis.
Consulibus sceptrum, mensis decus, arma tablistris :
Discolor & tabule calculus inde datur.
Hac est humana semper mutatio mortis ,
Fit moriens ludus qui fuit ante pavor.*

De electione conjugii.

*Moribus & vultu mulier queratur habenda.
Horrida nam facies multo celatur ab auro.*

Si

1. proboscidis a.] Eth. promoscid. a. scribe ex v. c. proboscidis, & post sextum versum interjice ex eodem codice hos duos ; Consulibus sceptrum, &c. Pith. Emend. in Epigramm. vet. Baldus Catholicò : Proboscida, vel promu-

scida, rostrum elephantis : quia illà pabulum ori admovent : & videtur Græce declinari, ut hac proboscis, dis : vel promuscis, dis. Proboscis & promuscis promiscuè dici docet Gul. Formerius Not. in Casiodori Var. G. E.

1. puellas

*Si quis erit sponsus talem qui ducat avarus ,
 Ipse suam horrebit ; ferias dissolvat amorem .
 Illa calens veniet, dorsum dabit iste calenti ,
 Cogeturque suo suras submittere asello ,
 Concubitu turpi monstrum paritura bisforme ,
 Quemque suum mulier timeat pertingere natum .
 Discite formosas aurum superare ' puellas .*

M. PETRONII VENUSTIANI

EPIGRAMMATA.

Liberta & coniunx Petronia cara patrono
 Thallusa hoc tumultu condita luce caret .
 Qua bis vicanos complebat lucibus annos
 Erepta est subito conjugis è gremio .
 Hanc sic adfidue deflet Petronius, ut jam
 Deficiant oculos lumina cara suos .
 Desine per terras, infernas tendere ad arces :
 Fata animam dederant, fata eademque negant .

PETRONII ANTIGENIDIS
PISAVRENSIS

EPIGRAMMATA.

De literarum æternitate, ad Appiam.

Hæc urbem circa, stulti monumenta laboris ,
 Quasque vides moles, Appia, marmoreas
 Pyramidasque ausas vicinum attingere cælum ,
 Pyramidas, medio quas fugit umbra die :
 Et Mausoleum misera solatus mortis ,
 Intulit æternum quo Cleopatra virum :
 Concuget, sternetque dies : quôque altius exstat

1. puellas] Reliqua P. Afranii huc
 spectantia jam p. 513, 14 alia occasio-
 ne adlata ; Epigramma videlicet 5, 7, 1
 p. & 10 in ordine. Vbi in decimi ver-
 su antep. pro tenet leg. teret. Pith.

*Quodque opus, hoc illud carpet edetque magis.
Carmina sola carent fato, mortemque repellunt.
Carminibus vives semper, Homere, tuis.*

De Achille.

*Cauta quidem genitrix, noceant ne vulnere nato,
Confirmat Stygio fonte puerperium.
Sed quia fas nulli est humanam vincere sortem,
In membris tincti dant sibi fata locum.*

De Telepho.

*Telephus, excellens Alcidis pignus & Auga.
Externa sortis bella inopina tulit.
Nam Graji Trojam peterent cum mille carinis,
Tangeret & classis litus adacta suum;
Occurrens Danaïs forti dum pugnat Achilli,
Syria pugnanti percutit hasta femur.
Pro cuius cura consultus dixit Apollo,
Hostica quod salubrem cuspi haberet opem.
Mox precibus flexi Pelida robore sacro
Injecto membris pulvere plaga fuit.
Monstrant fata viri vario miracula casu:
Vnde datum est vulnus, contigit inde salus?*

In Xerxem.

*Perfes magnus adest, totus comitatur euntem;
Orbis. quid dubitas, Gracia, ferre jugum?
Mundus jussa facit: Solem texere sagitta:
Calcatur pontus: fluctuat altus Athos.*

Item.

*Hic, quem cernis, Athos, immixtis pervius undis,
Flexibus obliquis circumeundus erat.
Accepit magno deductum Nerea fluctu,
Perque latus misit maxima bella suum.
Sub tanto subita sonuerunt pondere classes,
Ceruleus cana sub nive pontus erat.
Idem commisit longo duo litora ponte*

Perfes,

*Perses, & fecit per mare miles iter.
Quale fuit regnum, mundo nova ponere jura?
Hoc terra fiat : hac mare, dixit, eat.*

C. PETRONII HILARI
PISAVRENSIS

EPIGRAMMATA.

Dis manibus Petronii Antigenidis.

TV, pede qui stricto vadis per senta, viator
Siste rogo, titulumque meum ne streperis oro,
Bis quinos annos, mensesque duos, duo' soles
In superis feci, tenerè nutritus, amatus :
Dogmata Pythagora sensi, studiumque sophorum
Et libros legi, legi pia carmina Homeri,
Sive quot Euclides abaco praescripta tulisset :
Delicias habui pariter lususque procaces.
Hac Hilarus mihi contulerat pater ipse patromus,
Si non infelix contraria fata habuissem.
Nunc verò infernas sedes, Acherontis ad undas,
Tetraque Tartarei per sidera tendo profundi.
Effugi tumidam vitam. spes, forma valete.
Nil mihi vobiscum est; alios deludite queso.
Hac domus aeterna est : hic sum situs, hic ero semper.

PETRONII APOLLODORI,
PONTIFICIS ROMANI,

EPIGRAMMATA.

Μητὲρ τῇ πάντων θνητῶν τε θεῶν τε γενέθλω,
Ἀτρεΐθ' ὑψίστῳ ἢ συνιένῃ τὸ πᾶν,
Τῷ πᾶσιν καίροις, θυμερῶν τε πάντα θυόντε
Κροκόβλ. πελετῆς ἔδεσθαι τευροβόλῃ,
Μυστράλ. τελετῶν τῶν συνθήκατο βασιλῶν,
Δῶρον Ἀπόλλωνος θεῶν ἔχων ἐπὶ κλῖν.

M m m 2

Petro-

Petronius Appollodorus, vir clarissimus, Pontifex major, Quindecim vir sacris faciundis, Pater sacrorum Dei invicti, mithræ taurobolio criobolioque percepto, unâ cum Rufa Volusiana, Caji filia, conjuge, xvj Kalendas Iulias, Dominis nostris Valentiniano & Valente Augustis tertium Consulibus, aram dicavit.

Hos versus sic transtulit Benedictus
Hegius Spoletinus.

*Cunctorum Cybela genitrici hominumque, Deumque.
Excelsoque Atti, quem nihil orbe latet,
Qui facit ut pura celebremus mente quotannis,
Crioboli festos, Taurobolique dies.
Qui cognomen habet de munere Apollinis, aram
Sacrorum Antistes marmoream hanc statuit.*

PETRONII LEVITÆ
E P I G R A M M A.

Levita coniux Petronia, forma pudoris,
His mea discedens sedibus ossa loco.
Parcite vos lacrymis dulces cum conjuge nata,
Viventemque Deo credite flere nefas.

A L C I M I

De Virgilio & Homero.

Mæonio vati qui par aut proximus esset,
Consultus Paan risit, & hac cecinit.
Si potuit nasci quem tu sequereris, Homere,
Nascetur qui te possit, Homere, sequi.

E V G E N I I V. C.

Occumbunt fixi jaculo, mucrone, sagitta,
Ora, latus, jugulum, Scava, Rufinus, Atis.
Brutus Arim perimit, Milo Scavam, Cotta Rufinum:
Græcus Atis, Medus Scava, Rufinus, Arabs.

Lam vir

*Iam vir Atis, sed Scava puer, juvenisque Rufinus :
 Dux Atis, armiger at Scava, Rufinus eques ,
 Scava nothus, generosus Atis, de plebe Rufinus ,
 Magnus eques, medius dux, famulusque minor.
 Flavius Scava, niger Atis, inter utrumque Rufinus ,
 Blandus Atis, patiens Scava, Rufinus atrox ,
 Absque modo largus, lascivus, parcus, avarus
 Laudis Atis, forma Scava, Rufinus opum.
 Arcu Scava bonus, Atis armis, jure Rufinus :
 Voce Rufinus, Atis carmine, Scava lyra :
 Scava pila, cursuque Rufinus, Atisque palestra ,
 Ore Rufinus, Atis corpore, Scava coma.*

DOMINI EVANTII V. C.

De Ambigenis.

*Hac sunt ambigena, qua nuptu dispare constant.
 Burdonem sonipes generat commixtus asella :
 Mulus ab Arcadicis & equina matre creatus :
 Tityrus ex ovibus oritur hircòque parente,
 Musinonem capra ex vervegno semine ginit :
 Apris atque sue setosus nascitur lbris :
 At lupus & catula formant coeundo lyciscam.*

Q. C I C E R O N I S

De mulierum levitate.

- ^a *Crede ratem ventis, animum ne crede puellis ,
 Namque est feminea tutior unda fide.*
^b *Femina nulla bona est : ^c & si bona contigit ulla ,
 Nescio quo fato res mala facta bona est.*

P E N -

1. DOMINI EVANTII V. C. *De ambigenis*] V. C. DOMINI EVANTII. al. EVGENII, *de ambigenis* animantibus. Pith. Emen. in Epigr. veterum. G. E.

2. *Crede ratem ventis*] Nescio an Cicero, certè quidam illi adscribant, alii Eumolpo cuidam, cæteri vel Petronio, vel quidam Porphyrio poetæ

Christiano; ego puto esse Petronii, qui Eumolpum dicentem introducat. Delrio Comm. in Hippol. Senec. v. 537.

3. *Femina nulla bona est*] Ne unam quidem reperiri mulierem probam affirmat: & siqua fortè bona reperiat, nescire se inquit, quo fato res mala potuerit fieri bona. Scip. Gentilis

M m m 3

tilis

P E N T A D I I,

De vita beata.

*Non est (falleris) hac beata, non est,
Quod vos creditis, vita, non est,
Fulgentes manibus videre gemmas,
Aut testudineo jacere lecto,
Aut pluma latus abdidsse molli,
Aut auro bibere, & cubare cocco.
Regales dapibus gravare mensas,
Et quidquid Libyco secatur arvo,
Non una possum tenere cella:
Sed nullos trepidum timere casus,
Nec vano populi favore tangi,
Et stricto nihil astutare ferro.
Hoc quisquis poterit, licebit illi
Fortunam moveat loco superbus.*

E X P L I C I V N T.

tilis append. Not. in Apul. n. 93. G. E.

4. & , si bona contigit ulla] Doufa:
vel, si bona contigit ulli.

1. Sed nullos trepidum timere casus]
Senec. de Beata vit. c. 5. Potest beatus dici, qui nec cupit, nec timet. Et
Epist. 24. Objurgat Epicurus non minus eos, qui mortem concupiscunt, &

quz ibidem sequuntur. Idem lib. 6
Quæst. natur. c. 32. Mori nec rogaveris,
nec timueris. Paris ejusdemque ut rei,
ita elegantiz est Mart. epigramma:

Vitam quæ faciunt beatiorē,
cum hoc Pentadiano, quod legisse re-
legisseque juvabit. Raderus ad Mar-
tial. lib. 10 Epig. 43. G. E.

S V L P I C I Æ SATYRICON CARMEN,

sive ecloga de edicto Domitiani, quo
Philosophos Vrbe exegit.

M *Vsa, quibus numeris heroas & arma² frequentas,
Fabellam permitte mihi³ detexere paucis.*

Nam

I. SULPICII SATYRICON]
ex Iani Douſæ & I. P. Lotichii editionibus insertum, cum schediasmate seu commentariolo ejusd. I. Douſæ P. Sulpicia. Fuit & per hæc tempora Sulpicia, ex nobilissima Sulpiciorum familia, quæ nitida admodum & casta Poëmata scripsit. Virum habuit Calenum, cum quo annos xv amantissime & conjunctissime vixit. Mariti & uxoris meminit Sidonius Apollinaris, sic inquitens:

* Non quot Sulpicia jocos Thalia
Scripsit blandiloquos suo Caleno.

Extat & elegans Martialis Epigramma (lib. 10, 35) maximum pudicitiz & poetice hujus Sulpiciz testimonium:

Omnes Sulpiciam legant puella,
Vni qua cupiunt viro placere.
Omnes Sulpiciam legant mariti,
Vni qua cupiunt placere nupta.
Non hæc Colchidos asserit furorem,
Diri prandia nec refert Thyesta,
Scyllam, Byblida nec fuisse credit:
Sed castos docet & pios amores,
Lusus, delicias, facietasque.
Cujus carmina qui bene astimarit,
Nullam dixerit esse sanctiorem.
Tales Egeria jocos fuisse
Vdo crederim Numa sub antro.
Hæc condiscipula, vel hæc magistra
Esset doctior & pudica Sappho:
Sed tecum pariter simulque visam,
Durus Sulpiciam Phaon amaret.
Frustra. Namque ea nec Tonantis uxor,

Non Bacchi, nec Apollinis puella,
Erepto sibi viveret Caleno.

Extat & Poëma Hexametris versibus conscriptum, de Domitiani Cæsaris temporibus, quod huic ipsi Sulpiciz adscriptum est, tamen alicubi inemendarum adeo, ut dubitari possit. Hætenus L. Greg. Gyraldus de Lat. Poët. Dial. iv. cui & alterum quoque ejusdem Poëtæ Epigramma, (lib. 10, 38) Caleno Sulpiciz marito inscriptum, adsuas licebit:

O molles tibi quindecim, Calene,
Quos cum Sulpicia tua jugales
Indulset Deus, & peregit annos!
O nox omnis, & hora, qua notata est
Caris littoris Indici lapillis.
O qua pralia, quas utrinque pugnas
Felix lectulus & lucerna vidit
Nimbis ebria Nicerotianis!
Vixisti tribus, ô Calene, lustris.
Etas hæc tibi tota computatur,
Et solos numeras dies mariti.
Ex illis tibi si diu rogatam
Lucem redderet Atropos, vel unam
Mallet, quam Pyliam quater senectam.

I. Czf. Scaliger l. vi Poëtices, qui Hypercriticus inscribitur: A scœmina incipiendum est. Ajunt enim Sulpiciam fuisse temporibus Domitiani. ejus Satyra falso Aufonio attributa fuit: satis enim patet a scœmina factos versus, in quibus Musam cultricem appellat suam: quæque ait sese primam docuisse Romanas mulieres posse cum Græcis Poëtis comparari

M m m 4

Primæque

Nam tibi secessi, tecum penetrare retractans
 Consilium : quare nec carmine curro Phalaco ,
 Nec trimetro Iambo, nec qui pede fractus eodem
 Fortiter irasci didicit duce Clazomenio.

Cetera quinetiam, quot denique millia lusi ,
 Primâque Romanas docui contendere Grajis ,
 Et salibus variare novis, constanter omitto :

¹ Teque quibus princeps & facundissima, calles ,
 Aggredior precibus descende clientis, & audi.

² Dic mihi Calliope, quidnam pater ille deorum

Cogi-

*Primâque Romanas docui contendere
 Grajis.*

In ea multum dexteritatis, ad Satyricam amarulentiam aspirantis. Numeri vero, ut in eo genere poematis, non contemnendi. Igitur ut tam laudabilis Heroïnæ ratio habeatur; non ausim obijcere ei iudicii severitatem.

2. *frequentas*] Pro concelebras, proinde ut Carus loquitur, hoc est, celebres concinnas, reddisque honoratos ac insignes.

3. *detexere*] Eleganter sanè, pro pertexere, & ad exodium usque perducere; estque metaphora à tela, ad rei patranda consilium. Titinnius Fullonib. *Qua inter decem annos nequisti unam togam detexere.* Adde à Comico nostro :

Neque exordiri primum, unde occipias, habes,

Neque ad detexendam telam certos terminos.

1. *Teque quibus princeps, & facundissima calles, Aggredior*] Quid hoc sibi velle dicam, nescio. nihil enim ineptius, indigniusve adeò laudabili ac pererudita Sulpiciæ gentis Heroïde : cujus existimationis rationem si pro personæ matronalis dignitate habere voluerimus, totam pæne prioris Hemistichii partem, retexamus necesse erit. Sed enim hoc absque auctoribus libris infimum,

neque adeò tutum fatis: quos quidem ego suffragatores si haberem mihi, lubenter herculè reposuerim :

Teque tuosque præces quævis facundissima, colles

Aggredior --- vel etiam, *calles.* Anonym. MS. ad edit. Doussæ: Hanc emendationem probare non possum; recedit enim nimium quantum à literarum vestigio. *Callers principem,* pro *esse & dici*, duriusculum est, imò barbarum. Nonne leg. *Teque q. p. & facundissima cluvu.* *Cluvus* pro *cluvus* geminato v. sic veteres scripsere, Ennius, Lucret. Plautus, alii. Vel scribe, *Teque q. p. e. f. collu.*

2. *Dic mihi Calliope, quidnam pater ille Deorum*

Cogitas? an terras, & patria secula mutat?]

Mirum, ni ad aureum illud atque ex omni parte beatum Flavii patris, ac Titi Vespasiani filii seculum respexerit Pœtria nostra, cujus adeò memoria, imò sublata ex oculis desiderium potius recens etiam tum mortalium animis obversabatur, ac tantum non impressum residebat: & quidem eò firmiùs, ac propius medullis, quò major Reipublicæ mutatio facta, Domitiani successoris insolentiâ maxime, terribilis cunctis & invisi. Merito: quippe quem non solum magnæ, sed & callidæ inopinatzque sc-

vitæ

Cogitat? an' terras & patria secula mutat?
 Quasque dedit quondam, morientibus eripit artes?
 Nosque jubet tacitos, etiam rationis egenos,
 Non aliter, primo quam quum surreximus auro,
 Glandibus, & pura rursus procumbere lymphæ?
 An reliquas terras conservat amicus, & urbes;
 Sed genus Ausonium, Romulique exturbat alumnos?
 Quid reputemus enim? Duo sunt quibus extulit ingens
 Roma caput, virtus belli, & sapientia pacis.

Sed

vitæ Imperatorem fuisse, perhibet Suetonius. Patria ergo secula haud alia utique, quàm Saturnia illa omnium poetarum præconiis celebrata.

1. terras &] Quid si? ferro jam.

2. Nosque jubet tacitos, etiam rationis egenos] Pro etiam scribo & jam. Nosque &c. egenos. Hoc est, inopes bonæ mentis, siue consilii, nec jam rationis ampliùs, vel iudicii ullius sanioris compotes, veluti muta (hoc enim rō tacitos vult sibi) pecora sub jugum missa, vel (cum Flacco ut dicam)

Iniqua mentis ascellos auricular demittentes,

Quum gravius dorso subiere onus.

eādem illa quam memoravi modò, tyrannica Domitiani dominatione oppressos, ac modò non redactos ad extremissimam rerum omnium penuriam ac desperationem. An hoc potius quærit Sulpicia, quod sequentia confirmant oppidò, utrumne Iovi decretum sit, consentientibus Farris, artium, doctrinarum, ac disciplinarum omnium universo mortaliū generi oblivionem inducere aliquando; vitæque istius melioris præmia cultumque, Atticæ inquam Philosophiæ Bonæque mentis ac humanitatis studia, divinitus antea dilargita nobis, in perpetuum porrò dediscere jubere, ad primi illius ac rudis ævi infantiam & plus quàm brutam stupiditatem revocatos? videlicet, ut

omnis agriculturæ expertes, Cereri ac Libero renunciantes, ad glandes rursum ac Acheloja pocula post tot seculorum secula nescio quo postliminii jure versoriam denuo capiamus? an magis necessitatem istam fatalem nobis, hoc est, uni Italicæ genti solisque Romuli nepotibus interminatur Iuppiter, quos summis opibus atque industriis, reliquarum etiam nationum, imò hostium salute maxime, exterminatos perditosque expetit, Capitolio ipsius suo iratus infestusque, ULTORIS scilicet, ne dicam PRÆDATORIS cognomine assumpto sibi: CUSTODIS ac CONSERVATORIS deposito. ubi tamen [in sequentibus] legendum fortè:

Remulique exturbat alumnos.

Non uti in exemplari nostro visitur Romulique. repugnante numerorum ratione. Romulum enim & Remum identidem à poetis confundi videmus, alterumque pro altero promiscuè nominari: interdum utroque pariter conjungi simul, ut æquum est Fratres, & quidem germanos geminos, sicuti apud Catullum,

At vobis mala multa Dii Deaque
 Dent, opprobria Romuli Remique.

Propertius autem, Regna Remi pro urbe Roma posuit, cum ait:

Regnâve prima Remi aut muros Carthagini alta.

M m m 3

1. Sed

*Sed virtus agitata domi, & socialibus armis,
In freta Sicania, & Carthagini exiit arces,
Ceteraque imperia, & totum simul abstulit orbem,
Omnia bellorum terra quesita, marique.
Deinde velut stadio victor qui solus Achao
Languet, & immota secum virtute fatiscit:
Sic itidem Romana manus contendere postquam
Destitit, & pacem longis frenavit habenis,
Ipsa domi leges & Graja inventa retractans,
Omnia consilio, & molli ratione regebat.
Stabat in his, neque enim poterat constare sine ipsis,
Aut frustra uxori, mendaxque Diespiter olim,
Imperium Sine fine dedi, dixisse probatur.*

Nunc igitur qui res Romanas imperat inter,

* Non

1. *Sed virtus agitata domi, & socialibus armis*] Bene addit *socialibus* ad externorum bellorum & Asiaticorum discrimen, quæ quidem non pro vera gloria aut Reipub. salute, sed pro præda scelerumque ac flagitiorum omnium impunitate suscepta videri poterant, jam inde à Sullanis temporibus maxime, quæ teterrima luxuriæ omnis ac nequitiz fomenta victoribus subministrarunt. Quod verò ibidem subjungit protenus *Virtutem eam* seu fortitudinem Populi Romani, quam domi, ac socialium bellorum procellis acriter multumque ac diu exercitam memoraverat modò, *in freta demum Sicania & Carthagini arces exiisse*, hoc est, desisse, modumque in hostem pugnandi, & quasi pausam fecisse sibi, innuit à Romanis post Siciliam, *Longumque ac Magnum* illud Mediterraneum pelagus in Imperii unius dominationem redactum, Carthaginemque everfam, Punicæque æmulationis omnes reliquiarum reliquias extinctas: omni Gallia denique cis Rhenum atque inter Mare supra dictum atque Oceanum, nisi quæ à pa-

ludibus invia fuit, perdomita; sic quasi efforta parente (id quod in Catilina conqueritur Crispus) nihil præclarum postea aut memorabile quod esset, belli militizque paratum. quippe quibus hostis nullus exercitor superesset jam amplius, in quo oppugnando vera & antiqua illa Romana virtus enitescere posset. ideòque deposita armorum curâ ad literarum studia, pacisque artes, ac sapientiz præcepta in tempore devolutos animum tandem requieti adiecisse: atque ita optimè constitutam Rempub. in otio ac tranquillitate sustentasse facillimè. Cæterum ordo turbatus versuum sic nobis concinnandus, legendumque videtur:

Roma caput ---

Sed virtus ---

(Cetera quæ -- orbem)

In freta Sicania ---

Deinde velut stadio -- *Achao &c.*

Ipsa domi leges ---

*Omnia bellorum terra quesita marique
Præmia consilio & molli rat. reg.*

Stabat ---

2. *Nunc igitur, qui res Romanas imperat inter*] Mira Latinitatis ratio, &

NON

* Non trabe, sed tergo prolapsus, & ingluvie albus,
Et studia, & sapiens hominum nomenque genusque
Omnia abire foras, atque urbe excedere iussit.

1. Quid facimus? Grajos, hominumque reliquimus urbes,
Ut Romana foret magis his instructa magistris:

2. Nunc Capitolino veluti turbante Camillo
Ensisbus & trutina Galli fugere relicta,
Sic nostri palare senes dicuntur, & ipsi
Ut ferale suos onus exstirpare libellos.
Ergo Numaninus, Libycusque erravit in isto
Scipio, qui 3. Rhodio crevit formante magistro.

Cetera

non nostri stomachi, ægrè hanc
ipsam concoquentis. quamobrem
fuit tempus, quum Res istas Romanas
ita interpolandas putarem:

Nunc igitur, qui Rex Romanos impe-
rat inter,

ut invidiosè Domitiani plusquam
Regium dominatum sugillet Poë-
tria nostra: tum phrasim illam, Im-
perat inter Romanos, sic dictam inter-
pretemur, quomodo Propertii istud:

Ut regnem mistas inter conviva puellas.
nisi si quis, temperat, rescribi malue-
rit, quod etiam sine ulla Præpositio-
nis virtute, Romanis ipsis accusandi
casu positus temperandis sat esse pos-
sit. Sed verò, inter istud tantum non
cerebrum excutit nobis, & mirum, ni
ratione poëtica retro cum rex
construendum, ut ne id quidem Do-
mitianò dignum habeat Sulpicia,
quem vel legitimum Regem appel-
let, innuens puto, Principatum ejus
brevis dilapsurus, id quod etiam
Calliopen suam vaticinantem indu-
cit postea, neque multò secus, quam
si cum Interregia potestate summe
rerum præfuisse modo, Imperiò ex-
cisurum.

1. Quid facimus? Grajos, hominum-
que reliquimus urbes] Salsum ac Sa-
tyricum; quasi verò non alia natio

quàm Græca in hominum lustrò re-
poni digna, solique Achivi modò hu-
manitatis laude censerì possint.

2. Nunc Capitolino veluti turbante Ca-
millo, Ensisbus & trutina Galli fugere
relicta, Sic &c.] Camillus enim
Gallos in captivo auro pendendo
deditos atque occupatos de impro-
viso adortus Romà pepulit. Proin,
turbante, hoc loco absolūtè positum
observabis: Sic Cælius ad M. Tul-
lium: M. Servilius, postquam ut co-
perat, in rebus omnibus turbat. Sed
clariùs aliquantò Plautus noster Bac-
chid: Turbas equus lepide ligneus. &
passim alibi. Etiam, Ensisbus, scrip-
psi, sprete earum Editionum scriptu-
rà, quæ Lancibus habent: ut respiciat
ad illud scilicet, quod Roma captà ab
iisdem Senonibus illis quos dixi,
Brennus eorum Rex, dum aurum ex
pacto adpenditur, de iniqua ponde-
rum exactiōe querenti Ap. Clau-
dio, adjecto ad pondera gladiò re-
sponde rit, V & VICIS! Vide
Festum.

3. Rhodio] Panatio natione Rhodio
philosopho Stoico; à Suida qui 2 Pa-
natio memorat Minor dictus. Vid.
Cic. 1 Tuscul. & in Lucull. Adhibe
& Patercul. lib. 1. Anonym. MS. ad
edit. Douss.

1. Cate-

- ¹ *Catera & illa manus bello secunda secundo,*
² *Quos inter prisçi sententia dia Catonis*
Scire adeo magni fecisset, ³ utrumne secundis,
An magis adversis staret Romana propago.

Scilicet

1. *Catera*] *que illa manus bello secunda* (al. *secunda*) *secundo*. Bellum Punicum secundum intelligit, qua tempestate efflorescere maximè ac sese extollere coeperunt Romana ingenia, juxta Veteris illam Poëtæ sententiam:

Punico bello secundo Musa pennato gradu

Intulit se bellicosam Romali ingentem feram.

2. *Quos inter prisçi sententia dia Catonis*] *Prisçi* hic non epithetum est, sed cognomentum quo à Romanis insignitus Cato. Auctor Plutarchus. eò dico, ne quis hoc ipsum ad Censorii illius ætatem falsò pertinere persuadeat sibi; neque aliter Horatii locus accipiendus libri iij Od. xxj.

Narratur & Prisçi Catonis

Sape merò maduissæ virtutis.

ubi *Prisçi Catonis virtutem* pro Catone ipso summa virtute prædito positam, operæpretium est observare. Proinde & capitali litera utrobique scribendum. Sed & postremum Hexametri hujus Hemistichium quis ab Horatio esse non videt ita lib. 1 Satyr. 11 scriptitante:

Masse ---

Virtute esto, inquis sententia dia Catonis. ad imitationem Lucilliani illius maximè:

Valere sententia dia.

3. *Utrumne --- Scilicet adversis* [Hoc est, facile scias adversis potiùs, quàm secundis consistere Majestatem Imperii Romani. est enim *Scilicet*, scire licet. quomodo & videlicet apud Plautum, pro *Videre licet*. Neque quicquam hacce sententia verius. unde & *Nasica* ille ad reprimendam nequitiam, servandosque optimos illos, hoc est,

antiquos mores (quibus rem Romanam flare potissimum Ennio quoque persuasum fuerat jam olim) cujusmodi scilicet in Pop. Romano inter secundum & postremum bellum Carthaginense maximè viguisse, non quidem amore iustitiæ, sed formidine infidæ pacis, cognitum nobis ex Fragmentis Sallustianis: *Nasica* ille inquam *Cordatus*, quamvis Catone adversante, ut metu vitia cohiberentur, Carthaginem nolebat everti. quòd ut, cum iis quæ sequuntur, rectiùs etiam intelligatur, nonnulla argumento huic consentanea ex Catonis ipsius Censoria pro Rhodiensibus oratione, apud Agellium lecta, huc oblata bellissima occasione transcribam. sunt verò hæc ex v Originum ejusdem libro à politissimo illo Atticarum Noctium auctore nobis quasi per manus tradita: Scio solere plerisque hominibus rebus secundis atque prolixis atque prosperis animum excellentem atque superbiam, atque ferocitatem augescere atque crescere, (ubi item notabis duarum linearum spatium Conjunctionem *Atque* iteratam plus minùs quinquies) quod nunc mihi magna cura est, quod hac res tam secundè processeris, ne quid in consulendo adversi evenias, quod nostras secundas res confricat, neve hac latitia nimis luxuriose evenias. Adversa res se domans, & docet quid factò opus sit. Secunda res latitiâ transvorsum trudere solent à rectè consulendo atque intelligendo. Et deinde postea:

Atque haud scio, an partim eorum fuerint, qui non nostra calamelia causâ id voluerunt evenire; sed enim metuere, si nemo esset homo quem vereremur, quicquid libèret, faceremus.

1. Con-

Scilicet adversis. nam quum defendier armis
 Suadet amor patriæ, & captiva penatibus uxor,
 1. Convenit ut vestis, quarum domus arce Moneta,
 Turba regens strictis per lutea corpora telus. *
 2. Ast ubi apes secura redit, oblita favorum *
 Plebs, fraterque una somno moriuntur obeso.
 Romulidarum igitur longa & gravis exitium pax
 3. Hac fabella modo pausam facit. optima posthac
 Musa, velim moneas, sine qua mihi nulla voluptas
 Vivere, uti quondam Lydus, dum Smyrna peribat,
 Nunc itidem migrare velint. vel denique quidvis
 Vt Dea, quere aliud. 4. tantum Romana Calenos,
 Mœnia, jucundos pariterque adverte Sabinos.
 Hec ego. tum paucis Dea me dignarier insit.
 Pone metus aquos cultrix mea: summa tyranno
 Hec instant odia, & nostro periturus honore est.
 5. Nam laureta Numa, fontesque habitamus eosdem,

Et

1. *Convenit ut vestis*] Convenit pendere à Penatibus videtur, ut dicat Satyrica, Penatibus, hoc est, cultoribus Penatium & domorum Vrbis statim, ubi quid adversi coortum est, convenire inter se concorditer, unoque animo in hostem pergere, quamvis inimicissimis antea. Ceteroqui quoniam, *Convenit istud*, aliq̃ referri possit, non video.

2. *Ast ubi apes — Plebs fraterque —*] Quid est frater? nescio equidem, neque ego istud verbum emissim titivilitiis. Itaque non dubito, quin *Plebs*, *Patresque* scripserit Sulpicia: apum situ marcescentium Rempubl. concilia, ducesque ac vulgus, Senatui Populoque Rom. (quos quidem Plebis, ac Patrum nomine comprehendit) jam murcido prorsus, incultuque proinde ac socordiâ torpescenti, aptissima utique similitudine componens ac circumscribens.

3. *Hac fabella modo pausam facit*]

Malim potius:

Hoc fabella modo Dec.

4. *tantum Romana Calenos Mœnia, jucundos pariterque adverte Sabinos*] Emendandum *Caleno*, item *averte Sabinos*, non *adverte*. unum enim hoc deprecatur Sulpicia, ne conjugii suo, (à quo tènerrimè amari sese, certissimis experimentis cognitum ac provisum habebat) in tanta Reipublice perturbatione, Musis scilicet, cum omni disciplinarum coetu, importunissima Tyrannici Edicti proscriptione procul emigrantibus, carissimo Caleno inquam Romæ potrò lubeat permanere, cæli Sabini desiderium, atque Vrbis illud Togarum comitatus otium uxoris complexibus præferenti.

5. *Nam Laureta*] Ex persona Calliopes. Quò non inscite accommodare poteris illa Juvenalis, ex Satyr. 111 de Vmbritio Româ itidem emigrante, & quidem iisdem penè temporibus.

Et comite Egeria videmus inania cœpta.

*1. Vive, vale. manet hunc pulchrum tua fama dolorem
Musarum spondet chorus, & Romanus Apollo.*

*2. Flavia gens, quantum tibi tertius abstulit heres:
Pane fuit tanti non habuisse duos.*

poribûs de quibus apud Musam suam
tanta cum indignatione queritur He-
roina hæc nostra:

*Substitit ad veteres arcus, madidamque
Capenam:*

*Hic ubi nocturna Numæ constituebat
amica.*

*Nunc sacri fontis nemus, & delubra lo-
cantur*

*Iudæi, quorum cophinus, fenumque
supellex.*

*Omnis enim populus mercedem pendere
iussa est*

*Arbor, & ejectus mendicat silva Ca-
mentis.*

In vallem Egeria descendimus, &c.

*1. Vive, vale: manet hunc pulchrum
tua fama dolorem] At concinnior ex-*

stituta sententia videtur, si, sua, po-
tius rescribatur. addit postremo pro-
missi sui præstationem:

*Musarum spondet chorus, & Romanus
Apollo.*

Propter Ædem Apollinis Palatini
scilicet ac Bibliothecam inibi ab Au-
gusto jampridem consecratam, qua
de re plura Commentariolum no-
strum Horatianum, qui volet, con-
sulito.

2. Flavia] De eodem Domitiano re-
feruntur & hi versus à veteri Inter-
prete Iuvenalis ut M. Valerii Martia-
lis, quos, quia inter edita ejus Epi-
grammata non exstant, adjicere vi-
sum est.

F I N I S.



I N D E X

I N D E X

Rerum & Verborum

I N

T. PETRONII SATYRICON,

Nudo numero textum, addito a, b columnam Commentarii 1, 2, currentibus (ut vocant) literis Fragmentum Tragurienſe indicantibûs.

A Capillis usque ad unguës.	Accusare errorem.	47.
364. à matre. 306.	<i>Acetabula.</i>	210.
<i>A Graculus apes vernacula sunt</i>	<i>Acidum canticum.</i>	97.
<i>melinſcula. 130, 31. Iove</i>	<i>Acriculus.</i>	137. a.
<i>mel. 210. Tarento emis ariates. 130.</i>	<i>Acroama novum.</i>	297.
<i>Ab acia & acu mi dixit. 292. aſſe cre-</i>	<i>Actio putidiſſima.</i>	276.
<i>vis. 150. Atheni juſſit adferri. 130.</i>	<i>Actores primarum, ſecundarum, &c.</i>	
<i>hoc epigrammate capis eſſe mentio. 200.</i>	<i>partium.</i>	305. a.
<i>hoc ſerculo ſurrexit ad laſanum. 144.</i>	<i>Actuarium.</i>	196.
<i>oculo legis librum. 185.</i>	<i>Acumen concionum. 45, 46. calu-</i>	
<i>Ab extrema parte verbi. 303.</i>	<i>mniantium.</i>	46.
<i>Abduxit domum. 337.</i>	<i>Acupediùs.</i>	287. a.
<i>Ab eo: abire præcipitem. 45. abiis. 149.</i>	<i>Acus comatoria. 55. gemmis ornaba-</i>	
<i>vinum in cerebrum. 145, 46. abiſſus</i>	<i>tur. ib. b.</i>	
<i>dulces carica. 244, 45.</i>	<i>Ad as, pondus, nummum. 224. arcum</i>	
<i>Aberrat ſuſpicio. 199. tunica ſupra ge-</i>	<i>veterem. 136. antrum accipit. 196.</i>	
<i>nna compoſita. 259, 60.</i>	<i>beſtias dare quem. 165. dictata pugna-</i>	
<i>Abigeret ſanctum à tabris. 174.</i>	<i>re. 169. lacrymas uſque. 212, laſa-</i>	
<i>Abjicio: abjicere laſſitudinem. 58.</i>	<i>num ſurrexit. 144. laſus ſervulum</i>	
<i>abjici in lecto. 73. Abiectus. 303.</i>	<i>habebat. 171. mare habet hoſpitiũ.</i>	
<i>Abjiciet animam. 280.</i>	<i>295. numerum caryotas diſſipare. 142.</i>	
<i>Abocellus. 237. b.</i>	<i>43. officium redimus. 243. officium</i>	
<i>Absentivus. 105.</i>	<i>venium. 280. ſalvum facit. 180. ſo-</i>	
<i>Abſinax. 148.</i>	<i>num converſus Trimalchio. 143. ſum-</i>	
<i>Abſtinere ſe à quo. 332.</i>	<i>nam. 130, 169, 213, 270. ad villam</i>	
<i>Abſyrtus Medæ frater. 379. a.</i>	<i>ſupremum d. obiit. 236. villam ve-</i>	
<i>Abundanti cornu copioſa Fortuna. 88.</i>	<i>niat. 170. ultimum recitavit totum</i>	
<i>Agueux, ſcitamentum. 158. a.</i>	<i>teſtamentum. 270.</i>	
<i>Acaciz rivi. 65.</i>	<i>Ad cauſas agere. 45. conſtitutum veni-</i>	
<i>Accedere circuli ludentium. 78. accedis</i>	<i>re. 45. interdictum venire. 38. ſum-</i>	
<i>humor ad nos uſque. 231. ad aures. 196.</i>	<i>nam. 95. 370. teſtimonium citare.</i>	
<i>Accipere hereditatem. 152. acceptus quo-</i>	<i>8. tubicinis mittere. 446. urbani-</i>	
<i>modo eſſet, quaſi vit. 249. accipere</i>	<i>tatem pertinere ſuſpicabamur. 125.</i>	
<i>rationes. 91. injuriam. 70.</i>	<i>Adcognoſco. 263.</i>	
<i>Accipiter Apollini ſacer. 313. a.</i>	<i>Addicere caput in mortem. 167. b.</i>	
<i>Acclamatio nuptialis. 72. a.</i>	<i>minoris. 42.</i>	
<i>Accubitorea veſtimenta. 95.</i>	<i>Adducere emptorem. 370.</i>	
	<i>Adid</i>	

<i>Ades replutus est.</i>	127.	<i>Ænum: anotoctus.</i>	280.
<i>Adfero: attulisset mihi damnatas manus.</i> 303. <i>adferri ab Athenis iussit apes.</i> 130. <i>mihi nihil novi potest.</i> 137. <i>sibi vasa Corintho dicebat.</i> 187. <i>adlata est epidipnus.</i> 264. <i>adlatus est elixus vitulus.</i>	230.	<i>Ælius vector.</i>	369.
<i>Adhamare.</i>	16. b.	<i>Æstuarium.</i>	277. b.
<i>Adhuc non canastis?</i>	280.	<i>Æstus dictorum.</i>	21.
<i>Adiectiva δικλῆς in IS & VS.</i>	233.	<i>Ætatem consumere inter.</i> 321. <i>ætates tabularum.</i>	370.
<i>Adicio: adiecit.</i> 137. <i>adiecta exceptione.</i> 247. <i>adiocere verbum.</i>	48.	<i>Æthiopes capillati.</i> 110. <i>displicatas habere furas.</i>	365. b.
<i>Adjuvo: adjuvaturos nos div. provid.</i> 51. <i>adjuvit hilaritatem.</i>	62.	<i>Affabilitate delectatus.</i>	233.
<i>Adjutasses nobis.</i>	239.	<i>Afræ volucres.</i>	339.
<i>Adligo arctissimis complexibus te.</i> 55. <i>adligavit pedes nostros, manus.</i> 55. <i>adligata in mappa.</i> 253. <i>adligatus fasci centralibus.</i>	140.	<i>Afranius Petronius.</i> 513. a. <i>ejus Epigrammata.</i> 514. a. 541. & seqq.	
<i>Admiratio timidissima.</i>	337.	<i>Agæa.</i>	263.
<i>Admitto: admitti in diversorio.</i>	53.	<i>Agamemnon declamator.</i> 21. <i>disserit de ratione studiorum.</i> 10. <i>Trimachioni carus.</i>	181.
<i>admissus Casarem.</i>	190.	<i>Agamemnon Helenam rap.</i>	229.
<i>Admonet: admonet me domina.</i> 253. <i>admonitus canis calce, ut cubaret.</i>	246.	<i>Agro: agere dilectum.</i> 156. <i>fata molitionum.</i> 264. <i>agite, fœdatis de medio.</i>	228.
<i>Adnuere de aliqua re.</i>	52.	<i>Α γαυ, α γαυειν, α γαυισανειν.</i>	336. b.
<i>Adpello fidem memoriz.</i>	335.	<i>Agellis conjungere Siciliam.</i>	180.
<i>Adplicas se toro.</i> 257. <i>curiosum oculum per rimam.</i> 72. <i>mentem magnis.</i>	16.	<i>Agitare.</i>	236. b.
<i>Adprobo me Eumolpo.</i> 509. a. <i>adprobat jus ex aqua.</i> 280, 81. <i>pondus.</i> 158.		<i>Agitare per sinitum per ocream.</i>	236.
<i>Adstrinxi toto pectore.</i>	335.	<i>Agri feracissimi in Africa.</i>	412.
<i>Adventitiâ excipere.</i>	332.	<i>Ajax scissor.</i>	230.
<i>Adventores.</i>	332. a.	<i>Alabastri unguenti apophoreta.</i>	231.
<i>Adversarius.</i>	219.	<i>Alburia.</i>	515.
<i>Adversus Norbanum se extendit.</i>	174.	<i>Ales Phasiacis petita Colchis.</i>	339.
<i>Adulatores ficti.</i> 12. <i>describuntur.</i> 1b. & 13. <i>ostrâ jacent.</i>	315.	<i>Alexandrini pueri.</i>	96.
<i>Advocatorum fallaciz.</i> 43. & seqq.		<i>Alicaria casauras.</i>	203. a.
<i>Advocati nocturni.</i>	43.	<i>Alimula polymita.</i>	141, 42.
<i>Advocationem commodare.</i>	348.	<i>Aliquis obliviscetur?</i> 123. <i>ovillam est.</i>	170.
<i>Advertebat quocunque ibat terram.</i> 156.		<i>Alis leporem excitare.</i>	473.
<i>Ædícula.</i> 89. <i>ædicularum custos.</i> 332.		<i>Aloetica potio.</i>	209. a.
<i>Ædificat monumentum novum?</i> 270. <i>adificavi naves.</i>	489.	<i>Alogenania.</i>	223.
<i>Ædilis trium castorum.</i> 159. 60. <i>adilium edicta.</i> 196. <i>adilibus male eveniat.</i>	155. <i>colludentibus cum piscoribus.</i> 1b.	<i>Alopeciz cura.</i>	148. b.
<i>Ægyptii picturam corrumpere.</i> 10. <i>Ægyptius puer.</i>	121.	<i>Alpes.</i>	435. b.
<i>Æmoli piscatores.</i> 277. <i>Æmipisci.</i> 278. a.		<i>Amafrancula.</i>	287.
		<i>Amatorium iusiurandum.</i> 483. <i>literæ.</i>	466. 469.
		<i>Ambigua lis.</i>	39.
		<i>Ambitio & avaritia parentum crudæ adhuc liberorum studia in forum propellit.</i>	14.
		<i>Ambu-</i>	

T. P E T R O N I I.

<i>Ambubaja.</i>	281.	<i>Apelles laudatur.</i>	318.
<i>Ambulamus utres.</i> 148. <i>ambulare hic</i>		<i>Apelletem.</i>	245.
<i>porcos coctos diceres.</i>	163.	<i>Aper pileatus.</i> 146. <i>gansapari.</i>	135.
<i>Amica.</i>	340.	<i>Apetire iter errantibus.</i>	299.
<i>Amicare.</i>	279. a.	<i>Apes cur purgunt.</i> 210. 310. <i>apes di-</i>	
<i>Amicarius.</i>	ibi.	<i>uina bestia mel à Iove adherentes.</i> 209,	
<i>Amici (convictores).</i> 107. <i>Amici.</i>		<i>10. mel vorantes.</i>	209.
<i>134. 165. amicorum greges con-</i>		<i>Apium poetarum coronamentum.</i>	
<i>ducti.</i>	107. 6.		315. a.
<i>Amicitia.</i>	304, & 305.	<i>Apocalū me.</i> 256. <i>apocalermus nos.</i> 237.	
<i>Amiculō opertus.</i>	35.	<i>Apodixis defunctoria.</i>	408.
<i>Amittere ebrias manus.</i>	301.	<i>Apollo intonsus.</i> 383. a. <i>puerium-</i>	
<i>Ammea.</i>	264.	<i>bram in flotem revocavit.</i>	313.
<i>Amor antiquus carcer.</i> 50. <i>amor inge-</i>		<i>Apophoreta.</i>	140. 210. 231.
<i>nii non locupletat.</i> 315. <i>amor quid</i>		<i>Aporiare.</i> 284. a. <i>aporiat.</i>	ib.
<i>secundum Philosophos.</i>	343. a.	<i>Apothancū thelō.</i>	182.
<i>Amphora diligenter gypsata.</i> 114, 15.		<i>Appetere capit Latinas.</i>	172.
<i>amphora copiosa gypsata.</i>	272.	<i>Apulia fundos iungere.</i>	249.
<i>Amphulla nardi.</i>	297, 98.	<i>Aqua.</i> 365. <i>dentes habet.</i> 146. <i>aquam</i>	
<i>Anathymiasis.</i>	177.	<i>exorabant Iovem.</i> 161. <i>aquam foras</i>	
<i>Ancilla Chrysidis.</i> 449, <i>seqq.</i> <i>viduz</i>		<i>vinum intro.</i> 195. <i>liberam gustabunt,</i>	
<i>Ephesinz.</i> 388. 392. <i>Quartillz.</i> 47.		<i>270. aqua nivata.</i> 96. <i>non coniecit in</i>	
<i>54. ancillz Tryphanz.</i> 371. 376.		<i>os.</i> 148, 49. 256. <i>vorax.</i>	146. b.
	384. 397.	<i>Aquis interire cut formidatint E-</i>	
<i>Angustia.</i>	236.	<i>thnici.</i>	405. b.
<i>Anicula.</i>	22, 471.	<i>Aqueductus.</i>	129. a.
<i>Animas insepultorum 100 annos er-</i>		<i>Ara.</i>	496. a.
<i>rare.</i>	401. a.	<i>Arabes aures pertundunt.</i>	364.
<i>Animus errore lentus.</i> 339. <i>animum</i>		<i>Araneis olco madentibus vulnus ca-</i>	
<i>magnum habet.</i>	163.	<i>rat G.</i>	354.
<i>Anniбал. V. Hann.</i>		<i>Aratus, & Hipparchus.</i>	139.
<i>Annona perseverat.</i> 160. <i>pro luto erat.</i>		<i>Arces Minervz facratz.</i>	18. b.
	158.	<i>Arcessere longe fabulas.</i>	125.
<i>Annulus.</i> 104. <i>ferreis stellis ferrumi-</i>		<i>Archipirata.</i>	359, 60.
<i>natus.</i> 105. <i>annulum in dextram tra-</i>		<i>Arctifolium.</i>	285.
<i>jecit.</i> 279. <i>annuli buxci.</i> 225. <i>annulos</i>		<i>Arctare annonam.</i> 154. <i>ludum.</i>	317.
<i>de pavimento tollere mambus restrictis.</i>		<i>Arcus vetus.</i>	156.
	276.	<i>Argentum.</i> 193. <i>inter reliqua purga-</i>	
<i>Annus : anni ad patiendum gestien-</i>		<i>menta verritur.</i> 310. <i>plus.</i> 129. <i>in</i>	
<i>tes.</i> 320. <i>annos ad tessoram venif-</i>		<i>hostiaril cella (plus) jacet, quam quis-</i>	
<i>se.</i>	306.	<i>quam in fortunis habet.</i> ib. <i>argenteus</i>	
<i>Antimachus.</i>	237. b.	<i>clibanus.</i> 121. <i>argentea coronā cocuit</i>	
<i>Ansa, annulus additus ostio.</i>	348. a.	<i>oneratur.</i> 186, 87. <i>arg. cochlearia.</i>	
<i>Anser avibus fartus.</i> 185. a. <i>guloni-</i>		<i>107. craticula.</i> 102. <i>craticula.</i> 268. <i>de-</i>	
<i>bus in deliciis.</i> 502. b. <i>inter ob-</i>		<i>narii pro calculis.</i> 106. <i>lances.</i> 86.	
<i>scena.</i> 121. a. <i>Polyznon inva-</i>		<i>101. lares.</i> 89. <i>larva.</i> 115. <i>matella.</i>	
<i>dunt.</i> 496. <i>Priapo sacri.</i>	498. b.	<i>79. mensa.</i> 277. <i>pelvis.</i> 268. <i>spina.</i>	
<i>Antecena.</i>	58. a.		1051
<i>Antescholanus.</i>	305.	<i>Argumenta.</i>	320.
<i>Anus canem in Enmolpum instigat.</i>		<i>Argues.</i>	169. 217.
<i>347. ingurgitata.</i> 300. <i>recocta vi-</i>		<i>Ariadne.</i>	503.
<i>no.</i>	517.	<i>Aries Signum.</i>	137.

N n

Arie-

INDEX IN SATYRICON

Arietilli.	137. b.	Auctio rerum supervacuatum.	136. an
Arietini.	137.	Etionem facere, proscribere.	ib.
Arma ponere. 309. arma (pro virilib.)	469.	Aucupes cum arundinibus.	141.
Armarium.	89.	Audacia : inter audaciz nomina. 305.	
Armati duo.	335.	audaci strepitu impulsu ostium	
Armilla. 105. <i>crassissima.</i>	257.	exonuit.	46.
Artes ingenuz quo tempore viguerint.	321.	Ave Gai.	280.
Articulò stricto acutoque percussu.		Aufero : aufert mihi quid qui ridet? 234.	
348. articuloz crepitu commoti animi signum.	48. b.	si abstulero huic coitum. 318. <i>auferre hoc non possit nisi Orcus.</i>	174.
Artificium puellz. 508. <i>artificium secundum literas quodnam difficilimum.</i>		Aufugi iudicium.	305.
208. <i>medicum.</i> ib. <i>ingratum.</i> 197. <i>nunquam moritur.</i> 174. <i>artificia servi.</i> 263.		Augustus pater patrie.	231.
Arundines aucupum.	141.	Avium marinarum sextuplex genus.	381. 2.
Ascendere supra dorsum alterius.	257.	Aula aurata.	421. b.
Ascyltus commilito Encolpii. 303. ad stuprum sollicitatur. 26. Encolpio Gitonem subducit. 301. de hoc possidendo diffidium. 302. transigunt. 303. ab Encolpio se segregat. ib. ejus flagitia. 28. 29. 306, 7. ingenii perversitas. 20. 21. 30. in coena Trimalchionis quomodo acceptus. 212, & seqq. nudus Gitonem quirit. 363, 364.		Auris : ad aurem accessit. 68. male dormientis consumexi. 318. in aurem dicere. 84. auribus insidias facere. 13. aures perforare, ludzis, Pcenis, &c. familiare. 364. b.	
Asellus : post asellum diaria non sumo. 68. Corinthius cum bisaccio.	101.	Auricularii servi.	153. a.
		Aurum : auri massa cunctis formosior. 324. <i>aurum pro luto habemus.</i> 193. <i>aurum contra.</i> 290. Aureus annulus. 105. subauratus annulus. 104. aurata aula. 421. b. <i>inaurati calices silesiles.</i> 278. aurea cavea. 86. aurez coronz apophoreta. 231. denarii pro calculis. 106. pensa. 88. pyxis. 90.	
Asianus tumor. 9. ventosa & enormis loquacitas. 9, 10.		Aut hoc, aut illud erit.	163.
Asiatici quid habere. 157. Asiaticum nec sudare, nec exspuere. 157. b.		Autem pro enim.	180.
Asinus in regulis.	241.	Automaten. 199. exit per parietem. ib.	
Assentationem in neutram partem flectimus.	47, 48.		
Assis xarius. 214. <i>assem habeo, assem valeas.</i>	205.		
Astronomia.	321, 22, 23.		
Astrorum coelique motus deprehensor.	322.		
Asturco Macedonicus.	318.		
Atellana. 198. <i>atellani versus.</i>	261.		
Athleta. 219. athletarum virgz certamina dirimentium.	57. a.		
Atrensis. 197. 275. <i>atr.</i>	90.		
Attagurdus.	168.		
Attila ingluvie suffocatus.	405. b.		
Attoniti admiratione.	241.		
Avaritia.	309. 323, 24.		
		B.	
		Baba.	129.
		Bacchi nocturna sacra sublata. 58. b.	
		Baceli.	129. 257.
		Bacelogiz.	142. a.
		Bajz.	367.
		Balaniscus.	146.
		Ballenaria virga.	56.
		Balneator.	517. b.
		Balneum. 334. <i>angustum.</i> 275. intrare. 82. <i>me calfacis.</i> 144. balneo praterito.	470.
		Barba aurea. 223. barbz consecratio. 90. a. horrentes. 356. barba Trimalchionis in pyxide aurea. 89, 90.	
		Barbaries errantis.	261.
		Barbatoriam facere.	178, 79.
			Barga-

T. P E T R O N I U

Bargates insulæ procurator. 348.
Baro noster. 242. *insulsiſſimus*. 197. *longus*. 244.
Basilica in Colonia. 218.
Basio: *basiavit*. 264. *ſpiſſius*. 51.
Baſiolum. 318.
Baſium immundiſſimum. 64. *baſia* olidiſſima. 56. *baſio* inhaſi. 319.
Batava ſpuma. 422. b.
Batologia. 142.
Batologia. 259. a.
Battologia. 142. a.
Beatior. 217.
Beatitudo animi. 131.
Bellum non ſtatarium. 377.
Belli Civilis Epos. 418, & ſeqq. hiſtoria alterius reſprehenſa. 417.
Bellus: *belle* aliquid dicere. 297. *belle* correxit. 191, 92. *erit*. 171. *militabit*. 68. *bella* res. 226. *bellum* potum. 212, 13.
Bellona. 427. b.
Bene emo, vendo. 287. eſſe. 116. *fuit*. 250. quod Bene eveniat. 355. *bene* manē. 318. *morata*. 235. *moriat*. 27. *nos* non habemus, aut. 220, 21. ſi memini. 92.
Beneficio Deorum non emo. 180. eorum panem manducamus. 209. *Gitonis* præparata coena. 46. *tuo* contingat mihi vivere. 270.
Benignus reſalutare. 157, 58.
Berberculi. 130. a.
Berbex. 212. 130. a.
Beſtia divina. 209. *laborioſiſſima*. ib.
Beſtiarii. 107.
Bicellium. 285. b.
Bifurcum. 239.
Bilis hodierna. 332.
Bis prande, bis cana. 217.
Bifaccium. 101.
Bifelliarius. 286.
Blasorei, ſalcipedes. 287. a.
Boletorum ſemen ex India. 131.
Bonus: bonum animum habere juſſi. 51. *bonus Chryſanthus*. 147. *bona* fide. 44. b. f. emendare. 335. *bona* mens. 11. petenda. 323. *ejus* ſoror. 316. *bonorum* conſilium. 128. *bona* omnia in ſe habet. 139. *bonus* ſtrabo. 262. *bona* ſua alicui vendere (*amatoric*). 488. *bonum* tuum conſequi. 287.

optima fide. 302.
Bovis Exerci. 86. a.
Bovis. 240.
Bromius. 143.
Bubale fruſtum. 117.
Bubulum oculum vidi majorem. 158, 59.
Bucca, *bucca*. 247. *bucca* dura fuit. 151.
Buccinatorem ſubornatum habet. 78.
Bucea panis. 154.
Bucinus vel *buccinus*. 279. b. *buccinod* ſignum dedit. 280.
Βυκολίης. 142. b. *Βυκολίης*. ib.
Bulla diſtinguens tempora. 92.
Burici, *Βύριχοι*. 165.
Buſtum recens. 487. *buſtuarii*. 167. a.

C.

C Aballus. 415. in clivo. 486.
Cacabus. 280.
Cacatum curreter populis in monumentum. 372.
Cadere. 6. 333. *cecidit* memoria. 272.
Caduceum tenens. 82.
Caduceator. 378.
Cade te ipſum. 194. *cadit* aſinum, ſtratium. 165. *cecidit* nos clunibūs. 56.
cadere corpi. 503. *caſus* flagellis. 243.
Czde expellere. 362.
Cznis, *Kouris*. 216. a.
Calere ſordibūs. 453.
Capa cirtata. 219.
Cæſaris ad Iovem preces bellum Civile parantis. 436. *Cæſar*, & *faber* ductilis vitri. 189, & ſeqq.
Caterium *Aſcylos*. 212. *adparebat*. 45.
eadem indignatione. 358. *erit* mihi cura. 271. *laudatus* Trimalchio. 195.
quemadmodum dii volunt. 289. *ſcitis*. 392. ut. 93.
Calatiſco circumtulit *uvæ*. 143.
Calcare. 417.
Calamiſtrum. 365.
Calcei fenestrati. 456. a.
Caldam poſuiſſi. 249. *caldus* ſum natura. 221. *caldior* ebrinus. 163.
Caldarium. 277. b.
Calſcit me balneum. 144.
Calices fidiles inaurati. 278.
Caligula ſaſſionis præſinx. 85. b.
Calliblephara. 383. b.
Calliditate ingenti noſtrum nobis reddiderunt. 46.
Calvi.

INDEX IN SATYRICON

Calvities miserorum.	374. b.	Καὶοι, καὶ αὐτοὶ, καὶ αὐτοὶ, καὶ αὐτοὶ.	234. b.
Calumniantes	46.	Casa erat domus hac.	294. Romulea.
Calx : calcem impegit Gracis.	172. calce admonuit.		523. b.
Camara.	139.	Casus mollis.	254.
Camella grandis.	247.	Cassandra. 193. caligaria.	282.
Camera.	276.	Castellarii.	123. a.
Campus Fiorum. 481. campi in pestilentia.	409.	Castigamus risum potumculis.	117.
Candelabrus. 288 candelabrum eversum.	247.	Casula. 170. casulas vendam.	160.
Canere. 459. in balneo.	276. a.	Catamidiare.	477. a.
Canescere ad senectutem.	10.	Cataphaga quo Signo nascantur.	138.
Caninam linguam comedi.	151.	Catastrophæ quæri periculo.	198.
Canis catenarius. 274. pictus. 275. præsidium domus. 246. canem non reliquit. 154. canes ad ostium vivi, sculpti. §7. a. Lacomis.	140.	Catella nigra. 246. cingulo adligata.	272.
Canor trux.	20.	Catenatio mobilis.	116.
Canticum accidum. 97. Menecratis.	276.	Catilla. 188. catillata vadimonia.	539.
Canturire.	244.	Catorogare.	476.
Capidem habeo.	193.	Caucolatores.	263. b.
Capillati Æthiopes. 110. pueri. 78, 79. Trimalchio.	87.	Cavea aurea.	86.
Capillorum defluviū cura.	148. b.	Caveo : cave canem. 86. cave circumspicias. 227, 28. contemnas colliberos. 131. caveo testamento, ne.	271.
Capistris culti sues.	178.	Caviaro.	123. b.
Capitolium. 323. casa Romulea, & festra in Capitolio.	523. b.	Cannearum trium adilis.	159, 60.
Capa.	229.	Causas agere.	180.
Cappadox. 242. 263. Cappadoces.	364. a.	Cella. 27. ostiarii.	129, 295.
Capricorni Signo nati.	164.	Cellariolum.	294. b.
Capilla aureola.	258.	Cellatio.	294, 95.
Caput : capite aperto ambula. 214. caput durum. 137. mortui in mensa appositum. 115. caput non tollit de tabula. 171. caput veneraturi deos velabant. 24. capite it. obnupto morchi, &c. 22. b. capite palliolato delicati.	103. b.	Centauri pictura.	120. b.
Carchedonii ignes lapidei.	207.	Centenaria lanx.	230. b.
Carmen. 342. multos decepit. 415. sani coloxis. 10. carminis tranquillitas.	416.	Centenarius.	162.
Carnarium. 164. carnarium. 347, 490.	213.	Centones boni. 43. centones in lupanaribus.	23. a.
Caro mollis.	213.	Cera primæ, ultimæ.	413. b.
Carpere obsonium. 125. carpo verbum conviviale.	ib. b.	Cerasinus. 85. cerasina tunica.	256.
Carpus.	124.	Cerberus forensis.	538.
Carrio N.	268. 270.	Κέρκυροι, κέρκυρας.	288. a.
Caryota.	141.	Cerdo N.	232.
		Cerebellum capi ipsi.	289.
		Cerebrum meum experientia.	287.
		Certus. 156. est.	241.
		Cervical.	210.
		Cervices fractæ. 198. post terga flectere. 276.	
		Cevere.	63. a.
		Chartæ sarcinis adligatæ.	363.
		Chia vita.	241.
		Chiragrici manibus maledicunt. 481.	
		Chiramaxium.	83.
		Choraulæ Ægyptii. 517. b. monumentarii.	467. b.
		Chorda frusta.	254.
		Chrysis ancilla Circes. 449. 452. 463.	503.
		Cicatrix.	

T. P E T R O N I I.

Cicatrix.	334.	Clunis. 63. clun. extortis.	56.
Cicero. 201. laudatus.	20.	Cluso ostiô.	243.
Ciconia.	205.	Clypei oculi formâ.	330.
Cimices ore tangebant.	352.	Cnafones.	55. b.
Cinzdus. 56. infulissimus. 62. em-		Coccineum tomentum.	131.
basicoetas.	67.	Cochlearum sine jure carnes.	470.
Cinerarii.	365. b.	Cochlearia sex libras pendentia.	107.
Cingillo galbino succincta.	256.	Cocloarii.	263. b.
Cingor latus gladiô.	307.	Coco, coco.	229.
Cinifiones.	365. b.	Coctores.	346.
Cinnamum rosa veretur.	340.	Cocus. 179. argentea coronâ oneratus. 186,	
Circa cicet & lupini. sc. erant. 253. por-		87. ingeniosus.	268.
celli.	140.	Cocytus fluvijs.	429. a.
Circe. 468. ejus ad Polyxnon literæ.		Coda vituli.	159.
	466.	Codex non mulier.	282.
Circuito agere.	38.	Codicilli.	466.
Circulatores.	261.	Cœlicolæ latè describuntur. 533. a.	
Circulatum pondus.	258.		segg.
Circulus de cupa excussus. 231. subito la-		Cælus. 137. cæli xii dii.	ib.
cunaribus deductus coronis pendentibus		Cælus fit aries, taurulus, &c. ib. ubique	
circumcirca aureis. ib. circuli ardentes.		medius. 163. cælum levis tenere. 192.	
231. ludentium.	78.	c. l. t.	189.
Circumcide nos.	364.	Cana libera. 77. summa. 143. in theca re-	
Circumcisionis ritus.	535. a.	positorii. 136. cornas captare. 12, 13.	
Circumdata vitellô ficedula.	109.		31. a.
Circumferebas collô onera. 174. lance ostrea.		Carnationes.	294.
267, 68. circumferens pateram. 232.		Carnatoria. 211. repetimus.	58.
uvæ.	143.	Cœpi fugere. 22. sic perire. 300. capit	
Circumibat pedes nostros.	198.	ad stellas facere. 238. circumspicere. 198,	
Circumitor.	197.	mihi velle pudorem extorquere.	
Circumminxit vestimenta. 238. circum-		28. præcedere. 24. rogare stuprum.	
minxero illum.	213.	27. verrere. 110. cœpimus uti oc-	
Circumvenit illum frequentia in-		casione. 37. cæperat surgere. 256. vel-	
gens.	337.	le saltare. 268. cæperant sermonibus	
Cisterna frigidaria.	275.	publicatis dare operam.	136,
Cithara, finito cantu coronata. 313. a.		Cogitatio distorta. 200. —nibus magnis	
Cito credens.	153. 310.	pectus implete. 404. tacitis deum	
Citra summam voluptatem.	318.	agere.	460.
Clamitare cœpi clara voce Encol-		Cohærent.	259.
pion.	336.	Coisse in pullum videbatur ovum.	
Clamo illi quotidie. 174. clames licet Io-			108.
vem Olympium. 222. clamamus sophos		Coitus. 318. foedus.	538.
universi. 139. clamavi clara liberâ-		Colaphis objurgare.	110.
que voce.	376.	Colaris.	210.
Clamotis indignatio.	337.	Colat sudor.	239.
Classis familiæ. 280. Classica. 540.		Colei. 137. coleos si haberemus.	160.
Clavo trabali fixum. 287. clavi vestium.		Coliphium.	266. b.
	104. a.	Collexo spiritu.	87.
Clepo, verbum, nomen. 226. a. b.		Collident nos M. causz.	32.
Clibanus argenteus.	121.	Collaria fugitivorum.	367. a.
Cliens.	17.	Collo suo ligna portare.	132.
Clivus. 161. clivo in medio laborare. 177.		Collocari quod non potuit.	196.

INDEX IN SATYRICON

- Colludunt cum pistoribus,* 155.
Colonus sui. 266.
Colonia. 160. *retroversus crescens.* 159.
in Colonia adili. 160. *basilia.* 218.
Color arte compositus inquinat. 366.
ruber probatus ad medicationes.
199. a. colorus sui posthac non fuit. 244.
Colubra. 166.
Columba. 272. *columbarum par electum.* 318. *columbz Veneris.* 317. b.
Coma ingenuonum ad pubertatem usque. 78. b.
Comedi pannos meos. 160.
Comesse homuncionem ursum. 254.
Comissari. 62. a. *comissator.* 248.
Comitatus. 53. 362.
Compedes mulieris. 258.
Commilitones. 303. 308.
Commovebat valgiter labra. 73. *commovet risu latera.* 55. *commoveor non injuriâ.* 49. *magis ætate vestra.* ib.
Compediti & fugitivi quo Signo nascantur. 138.
Compendiaria. 10.
Compilati coponis instar fugere. 239.
Complexus sine æmulo. 313.
Comploedere manus. 52. *scenicum est.* ib. b.
Complorat fatum anseris. 499.
Componere argentum. 256. *res in altum.* 356. *composui gradum ad proclian-dum.* 302. *composueram sic jam paria, ut si.* 54. *componere sapien-tiz præceptis animos.* 14.
Comprobamus factum. 199.
Computa, & plus de quam accepi. 169.
Comula betalis. 223.
Conamur intrare triclinium. 93.
Concessio peregrini asporis. 334.
Conchylla. 424. *conchyliata lana.* 199.
—tum tomentum. 131.
Concidit vitulum. 230.
Conciliare. 458. *vocem.* 459. *conci-liant hilaritate convivium.* 380. *con-ciliante gratiam ancilla.* 393.
Concio. 373. *conclones.* 45. *conçio-num acumen.* 45, 46. *conç, con-fluebant.* 43.
Concitant non libidinem. 451.
Conclamavit Gaiso feliciter familia. 185.
conclamabo nocte. 363. — *avit non propter hominem tam perditum.* 198.
Concrepans æta. 61. *concrepuit di-gitos.* 81. *scuta hastis.* 229.
Concutere laciniam. 37
Condebam jam cervices nodò. 344.
Conditura vitreorum. 192. c. v. 190.
Condocefecit. 223.
Confiteri. 16. *confessus amor.* 461.
confessus puer Bromium, Lyaum. 143.
Confosus vulneribus. 77.
Confusus contra Trimalchio. 281. *hac voce.* 279.
Conjicio: conjicimus nos in balneum. 274. *conjiciam vos in duas pelles.* 363. *conjicere in os aquam.* 148, 49.
256. in puteum. 150. *in rmta folium.* 129. 222. *conjecisse piper non putes.* 183. *conjiçi jubebo in decuriam.* 179.
Conjunki in unum omnia vota. 319.
— agere Siciliam agellu, 180.
Considero: considerandum invicem de-dit ei. 258. *considerat lancem pro-pius.* 187. *consideravit faciem.* 371.
considerare multa non licebat. 90, 91.
considerare diligentius pallium cepit. 37. *considerantium hæse-rant vultus.* 72.
Consiliator deorum. 292.
Consilium aditum habens. 361.
Consistit in uno loco. 172.
Conspicere cum motu. 37.
Conspuere in sinum suum. 282. *quem ba-sio immundissimò.* 64. *conspui me jubet.* 477.
Constitutum: ad constit. venire. 45.
à constituta lite dimitti. 52. *consti-tutum habui nunquam.* 214.
Consuetudo. 449. *in pignus sangui-nis transiens.* 303.
Consumpsit ætatem inter experimen-ta. 321. *consumptis versibus.* 64.
Consurreximus alius. 231.
Contacta poma vexatione. 231.
Contempsimus junctis viribus. 27.
contemni. 52.
Continere. 177. *libidinem.* 281. *se intra-verba,* 36. *contine te.* 248. *contine-ri declamationibus.* 7.
Controversia sententiolis picta. 416.
Contubernalis meus. 67. *mea.* 349.
cont. meam redemi. 215.
Contubernium. 336. *servile.* 349. a. *balnea-*

<i>balnatoris.</i>	197.	<i>273. tamquam satius.</i>	151.
<i>Conturbare illum existimant creditores.</i>		<i>Creta inter rugas malarum.</i>	65.
136. conturbavit.	307.	<i>Crinem cui deo vovisti.</i>	375.
<i>Convenit non his moribus.</i>	343.	<i>crines ingenio suo flexi.</i>	454.
<i>Convertit se calus in figuras XII.</i>	137.	<i>super pectus mortui mariti positi.</i>	391.
<i>Convitiari seniori.</i>	341.	<i>sparsi feminarum, in funere.</i>	386. b.
<i>Convitium.</i>	219. c. verens. 497. convitiô dolorem exoneravi. 481. l. Invc&iv.	<i>Κεραμυζας.</i>	137.
<i>Conviva.</i>	125. — <i>arum sermones.</i>	<i>Crissare.</i>	63. a.
	144. seqq.	<i>Critica nania.</i>	223.
<i>Convivare melius soles.</i>	212.	<i>Crocum effundebant poma, placenta.</i>	231.
<i>Copiosa abundanti cornu Fortuna.</i>		<i>croci usus in sacris.</i>	232.
	88.	<i>Cræsus.</i>	245.
<i>Copo.</i>	139. <i>compilatus.</i>	<i>Crotalia.</i>	258.
	239.	<i>Crotalistria.</i>	205. <i>Ægyptia.</i>
<i>Coptoplacenta.</i>	140.	<i>Croton Italiz urbs antiquissima.</i>	407.
<i>Cor non habere.</i>	229. <i>cum corde litigavit.</i>	<i>ejus corrupti mores. ib. &</i>	408.
	481.	<i>Κεγτων.</i>	216. b.
<i>Corax servus.</i>	414. 407. 8.	<i>Cruentos pedes per scripos trahere.</i>	
<i>Corbis in quo.</i>	106.		299.
<i>Corcillum.</i>	287.	<i>Crux.</i>	389. <i>in crucem mittere amplexus.</i>
<i>Cordacem ducit nemo melius.</i>	195.	<i>453. cruciarius.</i>	394.
<i>Coriaria.</i>	6. a.	<i>Crypta Neapolitana.</i>	47. a.
<i>Corinthius asellus.</i>	101. <i>Corinthia lana.</i>	<i>CrySTALLINÆ tessera.</i>	106.
	186. 87. <i>Corinthum habere. ib.</i>	<i>Cubicularii.</i>	197. <i>cubicularii.</i>
<i>Corneculus fuit.</i>	153.	<i>Cubtrum ponetiu.</i>	80. <i>repositu.</i>
<i>Cornu.</i>	488. <i>abundanti.</i>	<i>Culcita.</i>	351. <i>culcita tomentum habentes conchyliatum.</i>
	88. <i>acutum.</i>		131.
	137. <i>cornua nasci pra mala.</i>	<i>Culter venatorius.</i>	141. <i>ferro Norico.</i>
<i>Corona argentea.</i>	186. <i>corona aurea apophoreta.</i>	<i>267.</i>	
	231. <i>coronis poetarum an credendum.</i>	<i>Culsi capistris & tintinnabulis suis.</i>	178.
	315. 16. <i>coronæ poetarum oleaceæ, quæcunq.</i>	<i>Cultores.</i>	459.
	314. b. <i>coronæ vincuntur pedes.</i>	<i>Cultrum.</i>	211.
<i>Corporaliter.</i>	268.	<i>Culus meus.</i>	497.
<i>Correxist phialam.</i>	234.	<i>Cum elogio exheredari.</i>	197. <i>cum ingentri subtilitate.</i>
<i>Corrigiarum ruptio inter adversa.</i>		<i>97. cum maxime hac dicente Gaius.</i>	198. <i>cum ventis litigo.</i>
	496. a.		314.
<i>Corrotundavi uno cursu HS. trec.</i>	291.	<i>Cupa.</i>	231.
<i>corrotundata, quasi ovum.</i>	291. b.	<i>Cupedia.</i>	185. a.
<i>Corymbion flavicomum.</i>	382. a. 385.	<i>Cupressu ferali.</i>	429.
<i>Cosmianum unguentum.</i>	522. b.	<i>Curatio paralytici.</i>	503. 463.
<i>Cottabius lus.</i>	115. a.	<i>Curiosus.</i>	461. <i>zelotypus. ib. a. curiosus magister.</i>
<i>Κεραμυζας.</i>	ib.	<i>173. manus.</i>	37. <i>oculus.</i>
<i>Craticula argentea.</i>	102. c. 4.	<i>72. pictor.</i>	88. <i>principium.</i>
<i>Crepida femitz.</i>	268.	<i>curiosè deterfis manibus.</i>	489.
<i>Cresco : discipulus tibi.</i>	28.	<i>Curo : curare annulos.</i>	225. <i>curabat colulum ejus medicus.</i>
	171. <i>crefcit & minor fit.</i>	<i>240. curavi non propter res venerias.</i>	235. <i>curavit arictes in gregem Tarento.</i>
	225. <i>retroversus.</i>	<i>130. curaverat mandata coenæ.</i>	335. <i>curabo damita fit.</i>
	159. <i>crefcunt plaga inclinatione ponderis.</i>	<i>263. longe tibi fit hoc.</i>	222. 23. <i>plures satum.</i>
	184. <i>crefcabat vox ejus in fero, tamquam tuba.</i>	<i>287. quæras me unguibus.</i>	284. <i>fit irata tibi.</i>
	157. <i>crefcam ita patrimonio, ut.</i>		
	266. <i>nec sursum, nec deorsum.</i>		
	222. <i>crevit ab asse.</i>		
	150. <i>de nihilo.</i>		
	132. <i>ex parvo.</i>		

INDEX IN SATYRICON

223. iratus tibi Iovis.	220.	quentiam perdere.	6.
<i>Curtis</i> . 225. <i>currit</i> , & non movetur de loco. <i>ib.</i> <i>currunt quadrata</i> . 153. <i>cucurrit</i> in vicinia.	496.	<i>Declamasti contraversiam</i> .	180.
<i>Cursores</i> albari. 83. b. cum magistro se exercentes. 89. phalerati. 83.		<i>Decollari</i> . 190. <i>decoll.</i>	192.
<i>Cursum</i> uno <i>corrotundavi</i> C. H. S.	291.	<i>Decurverunt quadriga</i> .	245.
<i>Custodem</i> amoliri. 34. <i>custodes</i> cada-verum. ap. Græcos. 388. a. in ves-tibulis.	362. a.	<i>Decumana lanx</i> .	230.
<i>Custodire</i> siderum motus.	361. 62.	<i>Decuria viatorum</i> . 179. <i>decuriæ</i> arti-fum. 179. a. Urbis.	273. a.
<i>Cyclops</i> . 359. <i>Cycl.</i> 181. <i>cluriens</i> . 354.		<i>Deditit</i> hostes.	85. 1.
<i>Cyclopi</i> antrum.	360.	<i>Deducere</i> ephebum in gymnasium.	317.
<i>Cymbalistria</i> .	61.	<i>Defero sponsiunculam</i> .	224.
<i>Cymbalorum</i> collisio, figura, mate-ria. <i>ib.</i>		<i>Deferri</i> in regionem.	47.
<i>Cynicæ</i> coena.	38. 494. b.	<i>Deficiente</i> jam fabularum contextu.	55.
<i>Cyperon</i> .	462.	<i>Defraudas tibi nihil</i> .	263.
		<i>Defricta</i> .	266.
		<i>Dejicere</i> de negotio. 210. <i>de lecto quem</i> .	269.
		<i>Delapsus</i> in somnum.	320.
		<i>Delectabat</i> dominam. 165. <i>delectari</i> af-fabilitate. 233. <i>hac hilaritate</i> . 249. <i>de-lectata</i> blandum risit. 457. <i>stulta</i> urbanitate.	22.
		<i>Delere</i> amicitiz sacramentum. 303.	
		<i>ingenia</i> . 7. 8. <i>delebit stigmam Orcus</i> .	166.
		<i>Deliaci</i> manu recisi.	64.
		<i>Delicatus</i> . 241. -- <i>ati esse non debemus</i> .	163.
		<i>Delicia</i> 245. <i>vehebantur</i> . 83. <i>vir</i> . 259.	
		<i>Delphicus</i> ales.	438.
		<i>Demandavi</i> <i>assem</i> in <i>illius sinum</i> .	235.
		<i>Demersi</i> vino, scortis.	322.
		<i>Demisso</i> labro orare.	194.
		<i>Democritus</i> omnium herbarum suc-cos exprimit.	321.
		<i>Demosthenis</i> asma. 19. an, aut quo-modo declamarit.	8.
		<i>Denarii</i> argentei, aurei pro calculis.	106. <i>denarii aureos mille accepit</i> . 166.
		<i>vinos dadi</i> .	272.
		<i>Dentata</i> manu.	57.
		<i>Dentes</i> habet aqua. 146. <i>dentes</i> perfo-dere. 105. <i>dentibus sordidissimus</i> . 246.	
		<i>sustinere amphoram</i> .	197.
		<i>Denuntiatio</i> .	343. 374.
		<i>Deorum</i> beneficii non amo.	180.
		<i>Deos</i> emere. 500. D. fecit timor. 524.	
		<i>Deos</i> rerum human. curam agere.	372. 354. <i>Deorum</i> consiliator. 292.
		<i>dèum</i> Mater. 411. <i>consilia</i> in vul-gus edere nefas.	50. a.
			Depel-
D.			
D ædalus.	193. 266.		
<i>Damnabat</i> noxias manus. 312.			
13. <i>damnavi stuporem meum</i> . 143.			
<i>damnatus</i> ego. 464. <i>damnata</i> mul-lier. 376. <i>damnatas</i> manus sibi in-ferre.	303.		
<i>Danaë</i> .	457.		
<i>Daphnon</i> .	454.		
<i>Paratim</i> ludere.	80. a.		
<i>De</i> abundat. 169. <i>de</i> pro cum 169. a.			
pro ex.	288. 89.		
<i>De</i> camera pendens lucerna. 92. corpe-re uno, luto, porco factum. 266. <i>cubiculo</i> in trictinium ire. 144. <i>gloriosi</i> non sum. 289. hoc si non adnuissetis.			
52. <i>lucerna</i> occidit. 167. <i>magna</i> turba acceperat. 169. <i>medio</i> amici. 134. <i>me-dio</i> scordalia. 228. <i>more</i> ridebant.			
43. <i>nihilo</i> crevis. 132. <i>nobis</i> . 225. <i>no-bis</i> vultis. 158. <i>perâ</i> lorum solvit. 36.			
<i>presentiarum</i> . 220. <i>re dicam</i> verum.			
151. <i>sacculo</i> effundere nummos. 273.			
<i>sinita</i> protulit. 471. <i>stercore</i> tollere qua-drantem. 150. <i>tetra</i> suffudit. 191. <i>tu-ris</i> protulit.	55.		
<i>Debatuere</i> .	264.		
<i>Debet</i> hic esse nequissimus. 183. <i>hiene-scio</i> quid boni esse.	108.		
<i>December</i> mensis.	219. 77. a.		
<i>Decidi</i> in somnum.	320.		
<i>Declamatio</i> . 482. <i>iniqua</i> .	374.		
<i>Declamatores</i> fugis inquietari. 2. elo-			

T. P E T R O N I I .

Depellere injuriam.	59.	Differre rumoribus quem.	36.
Depilandi modi tres.	366.	Diffusus contentione. 269. diffusi in risum.	31, 32.
Deponere offensam.	320.	Digiti canentes. 517. a. linguosi. ib.	
Deposita fundis, nominibus.	412.	digitis gubernantibus vocem. 458.	
dep. inviolatum.	37.	digitis omnibus cruentatis.	503.
Depræcari caperunt.	183.	Dignatio.	218. b.
Depræcatio.	51. 373, 74.	Dignitas pudoris. 373. dignitatem suam non agnoscere.	412.
Deprehendere consilium. 334. deprehensus. 354. cum delectaret eam. 165.		Dignitosus.	218.
deprehensa in contubernio.	197.	Dii xii. 137. Dii majores. 508. Dii pedes lanatos habent. 162. Dii propitii? 232. Dii plures quam homines. 49.	
Derides verba pauperiorum. 469. deriserunt imitatione petulantissima. 337. derideri.	234.	Dilectum agere.	156.
Defendimus in folio. 276. descendit in conditorium. 390. descendere in litrem.	39.	Diligenti sciscitatione quærebat. 69.	
Desumnem facere.	176.	Diligenter amicumur. 78. tenebam viam. 21. laciniam. 37. obliti malorum.	78. a.
Destinatio.	404.	Dimicare I. Civili.	38.
Destinavi illum docere. 173. destinavimus mercari hoc. 40, 41. destinatum ei est. 153. dest. iter.	406.	Diminutivis frequenter utitur Petronius.	146. a. 215. a.
Destituit abjectum.	303.	Dimittere à constituta lite. 52. dimitti à suspicione.	38.
Deteusus paries.	66.	Diomedes.	229.
Deterfis paulisper oculis.	61.	Dionysæ.	143.
Detractor misistilli.	414.	Dipondium. 40. dipondiarium.	223.
Detumescunt odia.	380.	Disaxior.	101. a.
Deverbia dicere.	244.	Discederet præda.	42.
Devirginetur.	68.	Discipulus tibi crevit.	171.
Devorare panem cum altero.	158.	Discoloria vestis.	350, 51.
Devovere. 308. devotio.	367.	Discordia. 445. 447. discordia non homo.	151.
Dextro pede. 93. dextros movimus gressus, ib. pedes retulimus.	94.	Discors libido.	453.
DI semitales.	414. a.	Discurrere caperunt circa mensam.	140.
Diaza magistrum. 402. diazarii. 402. a.		Discussa ebrietate. 277. expectatione. 178.	
Dialectica ubi?	323.	discussis fortissime claustris.	34.
Diana. 229. ead. Hecate. 518. a. Trivia.	518.	Dispensator. 92. 94. dispens.	165.
Diaria. 285. post asellum non sumo. 68.		Disilio felicitate. 268. gaudimonia. 233.	
Dicarchidos arva.	428.	Disipat tempestas.	171.
Dico illi. 182. dicis mihi satis meus. 294. mihi nemo, redde. 214. dicis quatuor partes. 171. centum. 224. dicere sibi verum nolunt. 177. dic ergo. 181. Chrysis. 463. dixi quod comedit. 172. dicere sibi verum nolunt. 177. dixit hæc Circe.	461.	Dissolvere risu illa.	67.
Dicta in quem jaculari.	382.	Distenta libido.	319.
Dictat libido.	319.	Distinguens bella. 93. clava. 492. a.	
Disti citius. 280. d. c.	473.	Distrivit clunibus basilique.	67.
Diducere veterem cum aliquo rationem. 34. d. in partes. 376. diducta lagena.	60.	Ditis pater.	429.
		Diversitor.	345.
		Diversor, oris.	ib. a.
		Dividere. 36. poriones servu. 247. pueru reliquias. 256. Thebaicas.	141.
		Divinam ego putabam.	22.
		Diviso. 180. præceps.	34.
		Divitiz. 324. 500, 501. Trimalchionis. V. Trim.	

N n 5

Divi-

INDEX IN SATYRICON

Divitis facies. 309. divitem amor ingenti non facit. 315. divites odisse literatos. 314. *Philauton*, credi sibi volunt. 316.
Do: dare beneficium. 95. *dicta*. 234. *ferum*. 163. *gladiatores*. 167. *licentiam*. 318. *malum*. 284. *operam sermonibus*. 136. *passum aliquem*. 153. *plausum*. 124. *plaus*. 184, 85. *suos*. 166. *vinum in manus*. 111. *dedit me in servitutem*. 213. *dedit Deus aliqua*. 133. *ei uxorem Iphigeniam*. 230. *dedit dispensatorem ad bestias*. 165. non repugnanti innumerabilia oscula. 55. *datum ei, non destinatum*. 153.
Doctior ipsis lenonibus. 316.
Doctor umbraticus ingenia delens. 7.
Dolor ad necessitatem mortis deducens. 50. ex dolore in rabiem efferratus. 344.
Dolus quid? 40. bonus, malus. 359. 2.
Domina. 165. *mea*. 253. *D. Venus*. 317. *dominam fecisti tuam de rebus illis*. 293. *Domina mea satisfaciebam*. 289. *Dominam produceret in platanona*. 453.
Domus. 236. *dupondiarium*. 223. *in domo saluus*. 289. *mens*. 259. *Domino tot annos ad delicias fui*. 289. *Dominum consalutamus*. 412. *domini*. 373. *Domus*. 294. *ratio*. 173. *domum recta*. 227.
Dona diis à S. P. Q. R. si vicissent. 323. b.
Dono illud conliberto. 220.
Dormire vobis in mente? 58. dormientibus ora humerique pinguntur. 59.
Duciculi, ducacilli. 278. a.
Ducit cordacem. 195. *duxit ejus laciniam*. 358. *duxit eum obsonium in*. 179, 80. *duxisset illi alapam*. 212. *ducere capillos dentata manu*. 51.
Dum loquitur. 355.
Dupondiarium. 223.
Dupondius non facio matrem, cum. 221.
Dupondius. 228.
Duracina. 344. 2.
Duravi interrogare ipsum. 142.

E.

E Bibere medicamentum. 55.
Ebria mulieres. 259. c. m. 71.

Ebrietas. 17, 18. *ebrietate turpissima* *gravis*. 297.
Ebullit animam. 147, 48. *penè*. 239.
Eccritus. 241.
Edi de scriblita, de melle. 253.
Eductus stipendiò illuc. 316.
Effectus, in re venera. 508. a.
Efferatus ex dolore in rabiem. 344.
Efferre, verbum funerale. 386. b. *efferre divitem propinquum*. 323. *effurri in vitalibus volo*. 296. *clatus est bene*. 149.
Efficere ectinos. 265. *effice ut beneficium debeam*. 451.
Efflaverat omnia. 182.
Effodere verba. 14, 15.
Effrangeretur. 285. *effrangerunt jannam*. 298.
Effundere carmina. 62. *crocum capuerunt*. 231. *lacrymas*. 57. *effudit indecenter risum*. 219. *effundi sub mensam vinum jussit*. 279. *effundebatur sub mensam plus vini, quam*. 135. *effusa sunt in plagis tomacula*. 184.
Effugere. 416.
Egraminare. 236. a.
Egressus limen. 343. *egress. tenebrosus & sordidus*. 334.
Ejurare bilem. 332.
Electissimas res adgredimur, 124.
Electum par. 318.
Elegantiz, 111.
Elegidation. 382.
Eleusiniis sacris profani exesse iussi. 416. a.
Eloquentia. 323. corrupta. 23. *eloquentia nil majus*. 14. *pueris induitur*. ib.
Eludere sublati manibus. 412.
Embasciœtas. 66.
Embolum navis æneum. 91.
Emendas si poenitentiam. 315. *emendabo culpam*. 469.
Ementitus id constantissimè. 308.
Emittere extra jannam, 275. *per jannam quem*. ib.
Emptitius. 179.
Encolpius (idem qui Polyznos) ad lacrymas pronus. 66. 244. 305. 355. 397. 404. 486, 87. *amat bonam mentem*. 11. *sed seductus*. 24, 52. *segg. sit comptulus*. 449, 50. *amatq; pervers-*

T. P E T R O N I I.

perverse Gitonem. 28. 30. &c. tum Tryphnam. 372. 380. Circen. 460. insuper & latrocinio occupatur. 37. 372. 398. 99. 411. Comilitonem habet Ascyllon, cum quo super Gitone continuz rixz, usque ad discessum & partitionem manubiarum. 28. 32. 301. 302. sequitur Giton partes Ascylli. 303. Encolpius novum amicum nanciscitur Eumolpum. 314. 331. 332. Gitonem recuperat. 332, *seqq.* Ascylo amabili fratre gemate celat. 351. Eumolpi dentibus quoquo modo przipit. 335. 36. 341. 42. 354. Declamat 2, *seqq.* pravorum consortio se subducit. 21. Despoliatur, seu arma ponere iussus dum Ascyllon persequitur gladio privatur. 309. *cum ante ipse & Ascyllus vulnerati essent.* 77. Lycam ob expilationes & corruptam uxorem cum Gitone fugiens in idem cum Lyca ipsiusque Lycz navigium incidunt. 360. consilia & evadendi machinationes. *ib.* *seqq.* Naufragium patitur. 401. Orationes ejus, ligatz: ad Catones. 481. Circen. 457. Priapum. 483. de amicitia. 304. &c. solutz: ad Lycam mortuum. 403, 4. partem verendam. 479, 80. de ratione studiorum. 2, *seqq.* acta vita. 305. amore. 313. 356, 57. invectivz contra Ascyllon. 28, 29. 32. 301. 306. literz ad Circen. 469. Plagas in navigio antequam agnosceretur Spartana nobilitate concoquit. 370. vapular item ab Ascylo inventus ludens cum Gitone. 35, 36. imò verberibus spurisque extra zdes Circes ejcitur. 478. Suspendio vitam finire constituit ab Eumolpo inclusus, & Gitone przegresso. 343, 44. servus mimicus fit Eumolpi, mutato nomine Encolpii in Polyzni. 411, 12. 461. Tondetur & Epigrammate fugitivorum unà cum amasio suo ab Eumolpo in nave prx metu & angustiis notatur. 366, 67. Veneficio tangitur, seu valeditudinem adversam experitur in ea parte qua peccarat. 463. 485. ora-

tur ab aniculis verberibz & fasce viridis urticz. 486. 503. usque dum inter przipitem decursum omnibus digitis cruentatis effugeret. 503. continuoque quod cætera meruit timeret. 449. Enim eleganter abundare. 271. 2. Enorhea sacerdos 488. ejus iustus ob occisum anferem. 498. curat Polyznon. 502, 3. Enthusiasmus poeticus. 417. b. Enyo feralis. 427. Bellona. *ib.* b. *Eo: it in cerebrum anathymiasis.* 177. *ibat res ad nauseam.* 297. Eparia. 254. Ephebus. 319. plenx maturitatis. 320. Ephesinz matronz histor. 386. & *seqq.* Ephesus tragicus. 269. Epicurus homo divinus. 368. pater veri. 482. somnia condemnat. 368. Epidamnus. 447. b. Epidauria moenia. 447. Epidipnus. 264. Epigramma. 200. fugitivorum. 366. Epithalamium. 72. a. *Επιμύσπικον.* 249. a. Epulum dedi, binos denarios. 272. Eques Romanus, infamis. 337. Equus Durateus, 325. i. e. *Trojanus.* 193. equum mutavit cinzdu. 67. Erectus his sermonibz. 320. in cubitum. 479. *erectus supra frontem manibz.* 195. Ergastulum. 307. servorum carcer. 371. b. Eripere quem poenaz. 93. *eripiet favorem Norbano.* 167. *Εμψυχοποιός*, amicarius. 279. a. Effedaria mulier. 164, 65. Effedarius pugnans. 124, 25. *Εσurio annum.* 155. *Et forsitan quavis.* 187. *quid, si non.* 148. Etiam dormire vobis est in mente 58. loqueris? 498. minaris. 345. *videte, quam.* 141. Evadit nemo dupondium. 228. Eudoxus, qualis. 321, 22. Eudoxi plures. 321. b. *Eveniat malè edilibus.* 155. *Ευθύς.* 143. Bacchus. *ib.* a. Eumolpus advocatus. 373. 385. caduceator. 379. 380. consiliator. 360. 361.

INDEX IN SATYRICON

- 361, & seqq. corvialis. 342. historicus. 386, & seqq. miles. 316. male vestitus & pauper senex. 314. 315. 410. mimicus dominus. 412. pædagogus. 317. 342. philosophus. 320. poëta. 314, 15. 324. 331. 334. 337. 402. 418. stratus. 376. 379. testator. 507, 8. 510, & seqq. Eunuchi aquariz provinciz præpositi. 81. a. 275. 35. 127. 128. a. 7. 176. adibus ortum incendium. 196. his, qui. 331. India semen boletorum. 131. onagro nata mula, ib. pueris unus. 93. præscripto consilii. 448. quo factus sum podagricus. 245. Excelsissimus. 2. a. 259. 2. a. 246. cum hac exceptione. 318, 19. Excidit constantia attonitis. 54. exciderat cocus. 198. Excipit fabula partem. 146. excipimus urbanitatem. 195. exciperem plurima. 125. excipit nos tumultu canis. 274. exceperat Agamemnonis suasoriam. 21. excipere canticò quem. 97, 98. singula longum erat. 82. excepti pluribus ferculis. 58. Excito vires cibis. 307. excitavi verberibus. 301. excitavit sopitum. 320. Excluserat caput palliò. 103. 4. Excubiz in vestibulis. 362. a. Excusare corpit moram. 497. Excusio : ni Deus pendenti excussisset indicium. 354. excussus de cupa circulus. 231. Exenterare porcum. 198. exenteratus non est. 183. Exeo : exit per parietem automaton. 199. Capna ad. 236. exire à se. 331. Exercere hostilem animum in sanguinem cuius. 342. exercebatur pilâ. 79. Exercitati vultus senex, calvus. 314. Exheredabatur cum elogio. 197. Exhibet histrionem. 195. exhibendum postulabamus. 45. Exigo : exegimus noctem. 73. exactis osculis. 34. Existimant mortuum millibus tor. 251. Exitus bonus. 166. malus cæna. 198. Exodiarius. 304. b. Exorat Iovem peculiò. 324. exorabant Iovem aquam. 161. exoratus à nobis. 195. Exoneravi dolorem convitiò. 481. Exossata gallina. 248. Expedire nudas manus. 376. sarcinulas. 355. Expellere paupertatem quæstibus. 31. Experimentum. 321. oculorum. 333. Expiare manus pretiò. 499. Expilaturi lagenam intraverunt. 59. Explicavi cœnæ ordinem. 338. explicuimus mercem. 42. Expostulatio. 49. 479, 80. cum deprecatione. 51. Exprimere succos. 321. expressit imprudentibus risum. 103. Expudorata frons. 137. Exsecta viscera ferrò. 422. Exsibilavit terum quid. 245. Exsolvi me votò. 318. Exsonat cantibus navigium. 380. exsonabant. 276. Exspectabam, ut diceret. 187. expectantes, quid nuntiaretur. 231. Exspectatio. 117. libera cæna. 77. Exstinguere iram. 342. exstinxit cum inopia. 322. Exsurrexi. 231. Extendit se adversus Norbanum. 174. supra torum. 297. Exterisit lacrymas. 28. Extorquet canticum. 122. extorsit gaudium, 319. extorsit pollicem illi. 181. extorquere pudorem velle coepit. 28. Extremitates imaginum. 312.

F.

- F**aba vitrea. 199. fabz ad beneficia & sortes adhibitz. 491. a. Faber vitrorum. 188. seqq. Fabula. 290. de Vlyssæ. 181. fabula pro historia & re verè gesta. 234, 238, 241. fabulam exorsus est. 234. risu exceperet nautæ. 395. fabulas interpellavit

pellavit Trimalchio. 136.
 Faces nuptiales. 70. b. à pueris præ-
 ferri solitæ quinque. ib.
 Facio dupondii matrem, cum. 221. tanti
 patrimonium nullus ut mentiar. 238.
 facit homines corcillum. 287. id quid
 mali semper. 139. vires panis. 252.
 faciunt portenta porci. 178. faciebat
 id solum litem. 45. Fac iterum.
 320. facimus quare non. ib. fecit
 ad salivam. 180. ad se omnia. 134. re-
 porrigere Cæsarem. 190. faciamus san-
 gomenas. 114. faciatu vinum bonum.
 180. suave vinum oportet. 136. face-
 re. 165. Veneris verbum. 320. b.
 facere ad stellam. 238. Attellanam. 198.
 coctos vitulos. 179. desonnem quem.
 176. exitum. 10. exitum bonum. 166.
 fluctum. 176. gallum gallinaceum. 178.
 gloriosos quos. 209. insidias. 13. lu-
 crum. 227. naues alteras. 290. nihil boni
 nemini. 150. nihil sine ratione. 139. sua
 causa. 176. 252. suaviter sibi. 272. fa-
 cta adhuc non erant omnia. 34.
 Factio. 229.
 Falcipedia. 287. a.
 Falcrum Opimianum. 114.
 Fallacia non dilata. 366.
 Fallere usum. 235.
 Falsum est valde. 271.
 Fames. 30. Numantinorum. 511. Sa-
 guntina. ib.
 Famelicus non audit sententias. 30.
 Familia. 124. 413. fam. 195. discurrens.
 230. lanistitia. 163.
 Familiaris oculis meis. 37.
 Famosus prasinianus. 268, 69.
 Fascia prafina. 246. fascia nostra es. 169.
 crurales. 140.
 Fascinabulum. 234. b.
 Fascinum. 337. scortum. 502.
 Fascis urtica viridis. 503. fascis cum
 securibus. 91.
 Fastidiosè venditare. 37. Fastum mi-
 hi facit contubernalis. 349.
 Fatum: fata. 460. mulionum. 264.
 Fatus malus. 270. malus cum perdidit.
 149. meus. 294.
 Fatus pra literis. 169.
 Favus super cespitem. 139.
 Felicio N. 232. 258.
 Felicitate disfilio. 288. lassus. 449.

plenus. 176.
 Feliciter Augusto diximus. 231. Gajo
 conclamavit. 185.
 Felix in amicos es. 293.
 Femina. 458. fui Domino. 289.
 Femina Romanis ab Hannibale suc-
 cisa. 2. b.
 Ferculum. 117. 521. fercul. 260. fer-
 cula plura. 58.
 Fericulum. 231.
 Femur facile. 63.
 Fecias agere. 67.
 Fericulus. 237.
 Fermentum peculii. 291.
 Fero: ferebat bene atatem. 153. ferro
 aliquid muneris vernula. 253. arbi-
 trium rei ad iudicem. 334. secum
 quid. 154. tot annos. ib. sententiam
 decernentis. 267.
 Ferrum Noricum. 267.
 Ferruminatus annulus. 105. — ti pon-
 ticuli. 101.
 Feruet illi sanguis. 228. fervere cito so-
 leo. 213.
 Ferus. 325. pro equo. 326. a.
 Festra 423. fenestra. ib. b. in Capi-
 tolio. ib.
 Ficedula piperato vitello circumdata.
 209.
 Ficti adulatores. 12.
 Fides male ambulans. 36. fides ocu-
 lorum. 37. fidem meam malo, quam.
 217, 18. memoriz tuæ adpello. 335.
 prodizione si laxissent. 373. Quiri-
 tium invocare. 55. quis habebit di-
 centi? 39. scelere violasti. 301. fi-
 de tua narra mihi. 482.
 Filius fortuna. 153. terra. 152.
 Filo bono est. 171, 72.
 Fimbriz. 104. b.
 Finxit se inhorrescere. 29.
 Fio: fit apud eum. 77. aries. 137. coctus
 ano. 280. in carnem. 178. in manu
 ejus plumbum aurum. 153. nox. 144.
 fieri hac solent. 468. fieri solet. 183.
 factus Sevir gratus. 216. podagricus,
 phthisicus. 245. factum est incendium.
 196. facta gigeria. 251. sunt in unum
 omnia. 188.
 Flammei usus. 70. a.
 Flammeolum. 70.
 Flagra alienus esse. 168.
 Flavi-

INDEX IN SATYRICON

Flavicornum corymbion. 384. 85.
Flecto: flectite mentes. 373. *flectit convitium in puerum.* 219.
Fluctum in corpore facit. 176.
Futens condimentis. 269.
Foras aquam. 195. parata sunt. 177.
Forensia. 211.
Fores admiserunt intrantem. 46.
Formæ hypotyposis. 454. *segg.* collatio. 503. *ingentis canis.* 247.
Formosorum usus. 316.
Formulæ: *aqua foras, vinum intro.* 195.
 Bene esse. 117. a. *divortii.* 301. b.
 Ob honorem. 515. a. *rumpendæ societatis.* 301. a. *tabularum fœderis (Ex tui animi sententia).* 379.
 380. *voti S. P. Q. R.* 323. b.
Fors fortuna. 431. b.
Fortis frater. 151. *vir.* 290. *tamquam Orcus.* 237.
Fortiter facere. 29.
Fortitudo navis. 290.
Fortuna. 88. 319. *habet suam rationem.* 311. *magna.* 338. *Romanis concessa exprobrans.* 432. *fortuna filius.* 153. *similitudine par.* 303. *fortunâ destruyente constantiam.* 357. *judice cadat alea.* 437.
Forum rerum furtivarum. 36. b.
Fragmentum Tragurienſe incipit. 73.
Frangere caput. 60. *crura.* 86.
Frater sanctissime. 35. *frater, foror ipse longi.* 458. b.
Frequentia ingenti intravit. 248. *rerum venalium.* 36.
Fricare ingenia. 338.
Frigida M. montibus inguina. 54.
 —dum schema. 452. *frigidior hyeme Gallica.* 53.
Frigus mandum. 144. *frigori locus indico.* 246.
Fronti. 175. 249. *fr.* 65. *minima.* 454. *frontis tuberosissimæ.* 45.
Frugalitas. 17. *frugal.* 288. *frugalitatis hostis.* 316.
Fruſcor meos. 160. *frustratus est.* 153.
Fruſta supina, versa. 230. 31.
Fuga. 21. *fuga mora.* 169.
Fugio: *fugi huc.* 240. *fugit longè.* 152. *in sylvas.* 238. *fugere corpi per.* 24. *fugiendum rursus erit.* 449.
Fulcipedia. 287.

Fulco Rex Hierſol. equo Napsus interit. 405. a.
Fuligo longa. 59. *fuliginea nubes.* 376.
Fullo est Balamiscus. 146.
Fulmen. 358. *fulminatus pronuntiatione.* 303.
Fultus cervicalibus. 297.
Fundi empti. 196. *mendaces.* 413. *fundos habet quam milvi volant.* 129.
Funem contentionis ducere. 521. 22.
Funeratus. 466.
Furem prehende! 503.
Furere cum insanientibus. 12. *furentes pollicem rodunt.* 517. b.
Furiis inquietari. 2.
Furtiva res, quomodo inquirebatur. 350. b.

G.

G Alatas propinquos suos defun-
 ctos edisse. 510. b.
Galbinum cingillum. 256.
Galeatus vitulus. 230.
Gallica hyeme frigidior. 53.
Gallina lignea. 106. *galina altilis, exossata.* 247. 48.
Gallus: Galli à candore corporis sic dicti. 365. a. *Gallus Phasiacus.* 138. *spado.* 203. *gallos gallinaceos pugnacissimos duos dabo.* 318.
Ganymedes. 336. *Garym.* 229. *convivæ.* 154.
Garrimus vario sermone. 200.
Garum ex utriculis Marfyarum currens. 123. *garum pro intinctu in usu erat.* 16. b.
Gastrum fragmenta. 299.
Gaudimonium. 233.
Gaudium extorſi. 319. *gaudiò lassus.* 320.
Gavilla domus. 234.
Gausapari apri. 135.
Gausapila myrtea. 56.
Gelatina. 255. 2.
Genas radere quid. 390. b.
Generosus spiritus. 416.
Genesin premere. 138.
Genius Gal. 196. *Priapi.* 58. *genius vestros iratos habeam, si.* 241.
Γεννάει, γυνάϊος. 221.
Genua tangere. 302.
Genu:

T. P E T R O N I U S

Gero : *gessi* vitam. 241.
Gesticulatus laceravit obsonium. 124.
Geta. 221.
Gigeria optime facta. 251.
Gingilismus. 276.
Giton formâ & ingenio pollens, 350.
 341, 42. 371. *Ascylo* pudorem sibi
 eripere volenti se opponit. 28. *frater*
Encolpii. 34. 400. 468. *Ascylo* de-
 mum eligit, deserto *Encolpio*. 303.
 306. hunc iterum repetit. 332, *seqq.*
Encolpium interventione sua à sus-
 pendio liberans, simulatè se inter-
 imit. 344. *Ascylo* & *præconi* se-
 se querentibus *Vlyssis* astu instru-
 ctus ab *Encolpio* imponit. 351.
Tryphænz gratus amator. 379. 381.
 quæ virilium abscessionem quam is
 in navigio mimicè parabat inhi-
 buit. 377. *objurgatur in cena libera*.
 219, *seqq.* *Gitonis* descriptiones
 & propria confessio. 306. 302. 303.
 354. miseriz (infelicissimus). 302.
 333. nuptiz. 67, *seqq.*
Gladiator obscenus. 29. *gladiatores*.
 167. *bustuarii*. 167. a. certamina
 virgis dirimentes. 56. b. istum elu-
 dentes. 52. b. malè pedati. 168. a.
sestertiarum. 167. ut jurârint. 411. b.
 I. *Athletæ*.
Gladio latus cingor. 370. *stricto*. 242.
concidit virulum. 230.
Glebulæ emi. 214.
Gloriosus volo effari. 296. *gloriosos nos*
faciunt lanæ. 209.
Γλῶσσοις. 251. a.
Glyco. 165.
Gorgias captator. 510.
Grabatus. 335.
Græca urbs. 305. *Græculi delirantes*
 (ironicè). 324.
Gradum ad proelium componere. 302.
Grassator nocturnus. 308.
Gratia. 459. *gratiam parvam referre cui*.
 294. *moliri à legato*. 374. *gratias*
ago diis propter artificium. 228. *agimus*
liberalitati ejus. 177. *agens huma-*
nitati nostræ. 95.
Gratiosior quàm Proteus. 509.
Gravatus tot malis. 58, 59.
Gravi ebrietas. 297.
Gravitas. 296.

Grex scznicus. 304. b.
Gurdus attæ. 168.
Gustare panem cum illo. 340. *de jure*. 123.
be usina. 243.
Gustatio lauta. 98. *gustatione miri-*
fica initiati. 58.
Gustatoria. 109.
Gustus ex amphora. 296. *forni*. 59.
gustus non fuit mihi hæc jactura. 290.

H.

Habet lites mortuus. 284. *panem*
hæc res. 173. *quod debebatur sibi*
 150. *quod queratur*. ib. *quod rideat*.
 213. *virtutem aliquam*. 148. *vitæ*
duo. 262. *unde habeo convitium*. 253.
habebit stigma. 166. *habuit se bene*.
 134. *habere aurum pro luto*. 193. *ca-*
pillos liberos. 134. *debet tot pondo hoc*.
 258. *dicenti fidem*. 39. *frigus*. 144.
in fortunâ. 129. *in se bona omnia*. 139.
intra præcordia sua quid. 208. *liberum*
patrem. 143. *suspicionem in quo*. 44.
Habinnus Sevir, & *conviva*. 249, *seqq.*
 263.
Habitare. 23. *habitata huic tellus*. 18.
Habitus regius. 104. a. *habitu fratris*
turbatus. 28.
Hæserant considerantium vultus. 72.
Halosis Trojæ. 324.
Hannibal. 359. *Hann*. 188.
Harundo janitoris, virga dicta. 352. a.
ostio appensa. ib. *harundo quassata*.
 486.
Haurire gustum somni. 59. *hauriri*
ruinâ. 305.
Haut mora. 256.
Hedera poetarum coronamentum.
 315. a.
Helene. 503. *Hel*. 229.
Helleboro animum ter deterfit. 322.
Hercules vialis deus. 414. *Herculis a-*
rumma. 181. *undecimus labor*. 504. b.
Heredicapa. 448. b.
Heredipetarum turba. 448. *liberali-*
tas. 449. *pœnitentia*. 510.
Herediscinda. 448. b.
Hereditatem accepit. 152.
Hermæotes in poculis. 193, 94.
Hibernos propinquos suos defunctos
comedisse. 510. a.
Hibetnum mare. 354.
Hilares

INDEX IN SATYRICON

<i>Illares simus.</i>	229.	Hypocpa Lydiz opp.	484. b.
<i>Hilaria mera sint.</i>	233.	Hypogzum.	387.
<i>Hilaritas.</i> 249. longior. 317. turbata.	280.	Hypotyposis, & comparatio forma- rum.	454. 503.
<i>Hinc atque illinc secus ventrem.</i>	184.	I.	
<i>Hipparchus.</i>	139.	I Acere, verbum libidinis. 393. b. de- spicatur esse. 526. b. <i>jacet argentum</i> <i>in cella.</i> 129. <i>libertini loci.</i> 133. <i>jacent</i> <i>agri.</i> 162. <i>mortui.</i> 193. <i>jacuerunt er-</i> <i>go una.</i> 393. <i>jacere longe à.</i> 404.	
<i>Hircus ibit ad aras.</i>	485.	<i>Iactat diligentiam.</i> 259. <i>eam taurus.</i> 165.	
<i>Hiris latrantibus.</i>	426.	<i>jactare censum alicujus.</i> 320. <i>ja-</i> <i>ctans panem.</i> 246. <i>jactantur litera-</i> <i>rum amatores.</i> 316.	
<i>Historia fabri visri ductilis.</i> 188, viduz Ephefinz.	386, seqq.	Iam coeperat in gratiam redire : jam extrema parte potionis spargebat.	
<i>Histrionia.</i> 18. <i>histrioniam facere.</i> 521.		381. <i>exegerat assem, jam mihi in-</i> <i>jecerat manum.</i> 27. <i>Giton exarma-</i> <i>verat nautas.</i> 371. <i>recitabatur.</i> 196.	
<i>Hoc est quod promiseras, ne.</i> 340. <i>hoc</i> <i>& illoc.</i> 138. <i>hoc loco rem piam fecit.</i> 290, 91. <i>hoc suum propinasse.</i> 83.		<i>scio, unde.</i> 160. <i>scies habere fidem fer-</i> <i>rum hoc.</i> 226. <i>scies patrem perdidisse hoc.</i> 225. <i>vidi meliores bestiaris.</i> 167.	
<i>Homerista.</i>	229.	Ialdon sylvester.	475.
<i>Homerus (Mzonius).</i> 19. 416. <i>Hom.</i>	182.	Iatraliptz.	83.
<i>Homo.</i> 404. <i>bellus.</i> 147. <i>lautissimus.</i> 77. <i>melior non est ipso.</i> 134. <i>Minerva o-</i> <i>mnis.</i> 154. <i>negotians.</i> 153. <i>perditus.</i> 198. <i>sestertiaris.</i> 165. <i>stultissimus.</i> 248. <i>vaser.</i> 188. <i>hominem inter homines esse</i> <i>voluit. h. i. h. feci.</i> 136, 37. 281. <i>homi-</i> <i>nes si haberet.</i> 163.		<i>leggo & arn.</i>	512. a.
<i>Homunciones.</i>	208.	Ignosce adulescens. 500. <i>ignoscite.</i> 175. <i>mibi, qui dixero.</i> 188.	
<i>Honestè vixit, obiit.</i>	150.	Ignotos lædens latro, amicos penè parricidz.	374.
<i>Honesti.</i> 143. <i>honestiores heri cœna-</i> <i>bant.</i> 115. <i>honestissimus libitinarius.</i>	298.	<i>ixas.</i>	508. b.
<i>Honor pulchritudo rerum.</i> 514. b.		Ilias & Odyssæa depictz.	90.
<i>honor sacrificium.</i> 515. a. Ob ho- norem, in inscriptionibus. <i>ib.</i> ho- noriarius tumultus. <i>ib.</i>		<i>Ilium captum.</i> 188. <i>Troja.</i> 324, seqq.	
<i>Horatii curiosa felicitas.</i>	416.	<i>Imago canarium.</i> 266. <i>vera Trimal-</i> <i>chionis.</i> 232.	
<i>Horologium in triclinio habet.</i> 77, 78.		<i>Imber lacrymarum.</i>	48.
<i>Horribile secretum.</i>	57.	<i>Imitatus est choraulas, tibicines.</i> 264. <i>luscianas.</i> 260.	
<i>Hortatus catellam, ut properaret.</i>	246.	<i>Imminere uberibus.</i>	140.
<i>Hostis.</i> 423. <i>hospes.</i> <i>ib.</i> b.		<i>Immisit calicem in faciem ejus.</i> 281. <i>pe-</i> <i>dem super lectulum.</i> 259.	
<i>Hostia humana lustrarunt civitates</i> <i>Galli.</i> 511. b.		<i>Imò etiam nescio quid.</i>	460.
<i>Hostiarius. V. Ostiar.</i>		<i>Impatiens contumeliz.</i>	346.
<i>Houds den dief.</i>	42. b.	<i>Impedit.</i> 338. <i>impedire suam crude-</i> <i>litatem.</i> 373.	
<i>Humanè loqui.</i>	331.	<i>Impendit mali.</i>	164.
<i>Humanitas.</i> 247. <i>suspecta.</i> 319. huma- nitati nostrz gratias agens. 95. hu- manitate mensam posuisse. 341.		<i>Imperator provinciæ.</i>	289.
<i>Hyacinthus in florem sui nominis</i> <i>conversus.</i> 511. b.		<i>Impingere basia.</i>	95.
<i>Hydaspes fl.</i>	442. a.	<i>Implebo tuas laudes carminibus.</i> 342. <i>implevi lactentibus papillis ma-</i> <i>nus.</i> 319. <i>implevit frontem literis.</i> 366. <i>triclinium lamentatione.</i> 274. <i>la-</i> <i>stas.</i>	
<i>Hydraules.</i>	125.		
<i>Hylas Najada repellit.</i>	313.		
<i>Hyperides laudatur.</i>	9, 10.		

T. P E T R O N I I.

fratru. 246. implere pectus magnis
 cogitationibus. 404. se cornu. 46.
Imponit manus humeri uxori. 249. pi-
 leum capiti. 143. *sibi.* 176. imposui
 harenz. 305. imponam finem dis-
 cordiz. 303. impone singulis mo-
 dum. 374. imponere cui pigritiam:
 317. solitudinem. 306.
Impotentium cenas captare. 17.
Imprecetur mihi bene populus. 296.
Imprimite mucrones. 303.
Improbè diducere. 72. tractare. 318.
Improbitas. 319. 207.
Impropero. 134.
Improspectum. 253.
Impurus. 306.
In alio vides pedicellum. 216. altum
 componimus omne. 356. *amphi-*
theatro arena. 110, 11. *argento stu-*
diosus sum. 193. *Ariete, Canero, &c.*
qui nascantur. 137. *seqq.* auxilio ef-
 fe. 55. balneo aberravit. 350. bal-
 neo sequi. 78. cella vini habet plus.
 135. *clivum ibant.* 161. *collo habet stu-*
darium. 156, 57. controversiam esse.
 44. *cubitum reclinatus.* 136. *curia*
autem, quomodo. 156. *deficiente por-*
ticu. 88. *diversorio iussi neminem*
admitti. 53. *divisione.* 180. *fortunius*
quis habet tantum. 129. *fronte pedes C;*
in agrum CC. 270. *funus sui.* 146, 47.
 hzc verba compositis foederibus.
 380. hoc retusa novacula; ut. 344.
 45. *ingenium nasci.* 219. *manus dare*
vinum. 111. *medio voca.* 183. *nummis*
habuit omnia. 151. *oculis fetam.* 186.
præcipiti res humana. 199, 200. *pran-*
dium quid parare. 28. *rogum congest-*
fit statuas. 188. *rusta folium conicere.*
 129. 222. *secreto injuriam accipe-*
re. 70. *solio descendimus.* 276, 77. *tua*
sumus custodia. 354. *vicem catina.*
 199. *unum omnia.* 188. *vicinia ad*
reficiend. ign. cucurrit. 496.
In Iudices invehitur. 38, 39. *luxu-*
riem. 201. 418. *seqq.* *pravam insti-*
tutionem. 2. *seqq.* *educationem.*
 13. &c.
Inachia (Iuno). 504.
Incedere in æstu dictorum. 21.
Incendit statuas. 188.
Incipe velle servare. 354.

Inclinatus. 521. *ad aurem illius.* 183.
inclinata res est. 134. *inclinatis rebus*
 suis. 135, 36.
Includit in equum. 193. *inclusit me.*
 343.
Iucubare deo allui. 49. b. *ova.* 107.
incubuit super brachium. 198.
Iucubo. 132, 33.
Incumbere super prædam. 302.
Incretare faciem. 365.
Indecenter pinguis. 246.
Indelectatus non nequitia. 319.
Indicium & fidem præferbat. 351.
Indicium pendenti nil excussisset
 Deus. 354.
Indignatio clamoris. 337.
Indormivit alienis complexibus. 307.
Inducias facio vobiscum. 52. *faceret*
Tryphæna. 378.
Indulgentia viri. 259. *indulgentia ejus ag-*
gratiam. 177.
Indulgere lacrymis. 305. *indulsi er-*
go sollicito. 318.
Ineptia humiles. 196.
Infamis Eques. 337.
Infantes à patre sublati. 407. b.
Infelices. 57.
Infirmas militiam perdens. 307.
Inflat se tamq. rana. 282.
Infra fiduciam posui. 357. *pecuniam*
positi, qui? 316.
Infrastris manibus. 62.
Infulis sacri. 328.
Ingenium. 454. *paupertatis.* 491. *in-*
genii amor non facit divitem. 315.
ingenio canis uti. 246. *ingenia fricare.*
 338.
Ingerebat lentissima voce. 125.
Ingluvies detestanda. 339. b.
Ingratum artificium. 197.
Inguina. 54. 64. *inguinum pondus.*
 337. *curatio.* 503.
Ingurgitavi me toto corpore. 318. *in-*
gurgitata anus. 299.
Iniziti basio. 319.
Inhibitimus ferrum post preces. 303.
Inhorre periculoso frigore. 49.
Injicere contemplationem super rem.
 37. *injeci cervicibus manus.* 335.
injecit manum laciniz. 42.
Inimicare. 279. a.
Inimicus. 316.

○ ●

Inopia

INDEX IN SATYRICON

Inopia extinxit.	322.	linaceum si quasferis. 130. invenimus quod manducemus. 171. unde satiri sumus. ib. invenerunt verba. 7. invenire buccam panis non potui.	154.
Inquinavit me basils. 56. inquinatus literis.	173.		
Infans.	337.		
Inscriptio. 200. equi Trojani. 326. a. fugitivorum.	366. b.	Inventio rerum.	322.
Insidias auribus facere.	13.	Inventor omnis injuriæ hic.	301.
Insistentes rectum iter vitæ.	316.	Invidere inimici victoriæ.	303.
Insolenter solens.	229.	Invidiosa proditio.	449.
Inspeciosus.	280.	Invitare sermones.	144.
Inspicit querelam Iudex. 44. inspicimus vires patrimonii.	404.	Inundari vinò. 58. inundatus hac invidia.	359.
Instit. 55. grabati.	351.	Invocare Quiritium fidem.	55.
Instituit tropica.	321.	Involare annulos. 225, 26. plus ex hereditate quam sibi relictum est. 152. involant striges.	243.
Insula. 345. inf. 270. insularii.	346.	Involvere brachium lanâ. 199. involverat caput flammeolo. 70. involutus cocchina gausapâ.	83.
Intactis aureis plenum.	38.	Ioculator.	263. b.
Intelligo nobis convenire non posse. 32. non intelligo me virum esse. 466. intellexi illum esse versipellem.	194.	Iocus sum nemini. 213, 14. jocum risumque facere.	50.
Intelligere meum.	194.	Iovis.	176. 170.
Intentavimus oculos in præliantes.	268.	Iphigenia.	230.
Intepescente sævitia.	142, 43.	Ipsimi.	289.
Inter anhelitus sudoresque tritus. 320. audacis nomina. 305. duo excellens. 163. familiam vitulus adlatus est. 230. mercenarium amicamque positus. 508. nervos ministros intravit. 280. primos. 198. primas. 506. rufum. 247. tortores duos confisit. 183.		Ira feras mentes obfidet. 355. iram prudenti absentia extinxit. 342. irasci.	152. 220.
Interdictum. Vnde vi.	38. a.	Iliacum velum.	398. b.
Interpellavit deprecationem supplicis Lycas. 373. fabulas Trimalchio. 136. libidinem. 196. trepidantes servus. 77. interpellare supplicium. 372. interpellanti aderat comes.	376.	Isidis effigies. 399. a. navigium. 395. b.	
Interrogare animum.	466.	Issedones propinquos suos defunctos edunt.	510. a.
Intorto circa brachium palliò.	302.	Ita lucrum faciam, nisi. 227. moriar bene, nisi. ib. populus per exitum meum juret. 227. satur sum, ut.	220.
Intra hos dies. 131. sextum mensem scire. 196. verba se continuit.	36.	Iubeo suppressere querelam. 333. iussit arma ponere. cavere malo. 309. infelicibus dare missionem. 57. rursus projicere paropsidem. 110. iussi discubimus.	58.
Intro navigium. 356. intravi in januam. 239. intravit delubrum anus. 485. intravimus Crotona. 448. intrare triclinium conamur.	93.	Iudzi coelicolz. 533. a. 534. b. Indzos apud asinum colere credebant gentes. 534. a. porcum quoque. apellz dicti. 535. b. quater jejunant in hebdomade.	536. b.
Intro vinum.	195.	Iudicium altum inter. 197. Iudicium corruptum & injustitia. 38, 39-424.	25.
Invadere basiolis. 318. pectus complexibus. 334. invasit cervicem virguncula. 55. eum hic.	280.	Inungere Apulia fundos. 294. cervicem amplexui. 319. somnum morti. 301. junctis viribus contempsimus. 27.	
Invectivæ: 28, 29. 49. 212. 219. 301, 213. 343. 345. 354. 375. 479, 80. 485. 498.		Iuno Inachia. 504. Præstes. 69. b. profana. 504, 5. Iunonem meam. 69.	
Invenimus se medici. 175. invenies lac gal-		Iupiter	

T. P E T R O N I I.

Iupiter iratus. 156. *Olympius.* 222.
Iurare capimus; ne potuisse. 182. *iuras*
per exitum meum populus. 227. *iura-*
vit conceptissimis verbis. 483. *reli-*
giosisissimis verbis. 57.
Ius. 173. *gentium.* 301. a. *iuris hum.*
oblitus. 301. *jure vindicare.* 38. *di-*
micare. *ib.*
Juvenis ingentis eloquentiz. 412. *la-*
boriosus. 337. *juvenes urbani.* 47.
juvenum ad magna surgentes ani-
mi. 9.

K.

K *Καλῆδαι.* 235. a.
Kalendaria amicorum. 107. b.
Κίεχρος, - αἰδής. 288. a.
Κη, pen op suo uteretur. 81. a.
Κεῖσμενοι. 137.
Κεμγοῖν. 62. a.

L.

L *Abeo inter ICctos.* 302. a.
Labi in somnum. 58.
Laborat carmen in fine. 403. *patria.*
163. populus. 155. *laborare in clivo*
medio. 177.
Laboriosus juvenis. 337.
Laborum gradus fiant. 14.
Labrum. 276. *inferius.* 264. *ungebam de*
lucerna. 288. *labro demisso.* 194. *labra*
teterrimo tumore implere. 365.
Lac gallinaceum. 130. *lactem unum bi-*
berunt. 269, 70.
Lacedæmonius colonus. 28.
Lacerare altilia. 140. *cantica.* 276. *ob-*
sonium. 124. *laceratus gallus à coco.*
280.
Laciniam concutere. 37. *ducere.* 358.
fascini crederes. 337.
Laconicum. 277. b.
Lacrymæ. & fletus. 66. 274. 305. 355.
388. 397. 404. 486. 487. 499. lacry-
mæ ad ostentationem doloris com-
positæ. 48.
Lactaria columna Romæ. 408. b.
Lactentes papillæ. 319.
Lacticulosi. 217.
Lacunarum. diducta. 231.
Lana. 90. *Consul.* *ib.* b.
Lary. 83. b.
Lama. 215. b.

Lamellulas paravi. 214, 151
Lamia Eq. Rom. 213.
Lana. 130. *alba, conthylata.* 199. *bona*
parum. 130. *lana bona.* 296.
Lancinatus indignatione. 358.
Laniones. 138.
Lanistia familia. 163.
Lanx centenaria. 230. b. *Corinthia.* 186,
87. decumana. 230.
Laocoon. 328. *ejus statua Romæ re-*
perta. 329. a.
Lapidare. 340, 41. 331. *lapidabit ali-*
quis tralatitia humanitate. 400, 1.
Lapidarius. 249. *lapidaria navis.* 415.
lapidaria litera. 223, 24.
Lapidei ignes. 207.
Lapis specularis. 260. *lapidum in ma-*
gicis usus. 473. a.
Lares argentei. 89. *bullari.* 232. *Lares*
supplicabantur thure, vino, coronis.
89. b.
Largiter vinearum. 271.
Larifuga nocturnus. 213.
Larva argentea. 115. *larvæ sic apta-*
bant. 156.
Lasanum. 144. 177.
Lascivientes altè cincti. 54. a.
Laserpitarius mimus. 122.
Lassarà temeritate. 309.
Lassus gaudiò. 326.
Late venio. 225.
Laticlavium mappa. 104. — *vium patri-*
monium. 289.
Latifundia possides. 293.
Latratus teterrimus. 246.
Lattunculi ex vitro. 106. a.
Latro. 374. *veteranus.* 316. *latrones*
tenete! 42.
Lavari sine turba. 276. *lavit manus.* 175.
Lavatores, fures. 509. b.
Laudamus dictum. 144. *urbanitatem.*
137. effusè. 246. *laudatus propter*
elegantias. 111.
Laurus poetarum. 314. b. *pacifera.*
378.
Lautitiz. 58. *acutatissimæ.* 115. 103.
domini mei. *lauticiarum adparatus*
splendidissimè expositus. 58. *clivus.*
177. lauticias disposuerat. 277.
Lectica. 83.
Lecticarius. 348.
Lectus stratus. 58. *l.f.* 270. *vitalis.*
O o a 149.

INDEX IN SATYRICON

149. lectorum & triclinii ratio a-	<i>Liquefit cor.</i>	146.
pud Veteres.	Lis ambigua. 39. turpissima. 31. litis	
Lecythus.	folatia.	376.
Leda.	Literarum amatores contemnuntur.	
Legata.	314. jaçantur quacunqne ratione.	316.
Legitimum oleum.	<i>Litera lapidaria.</i> 223, 24. quadratz. 86.	
<i>Lego ap. Homerum.</i> 182. <i>lego ei fundum.</i>	<i>thesaurum est.</i> 174. literarum flumi-	
270. <i>patrimonium filio.</i>	ne inundatus. 416. studiosus. 364.	
Lenonibus doctior.	<i>litteras didici.</i> 180. scis. 32. in cera ut	
Lentum imperium. 508. <i>lentior, non</i>	delérint. 15. a. literis satis inqui-	
<i>melior.</i> 217. <i>lentissima voce</i> ingere-	natus.	173.
<i>bas.</i>	Locus inter nupta verba. 302. a. it. se-	
<i>Leones.</i> 155. <i>domi.</i>	pulchrale. 304. b. <i>locus pratorius.</i> 249.	
<i>Λεονίαζειν.</i>	primus. 99. <i>loci libertini</i> [seu, --inó]	
Levare, rapere.	<i>jacet.</i>	133.
Levatores.	Læcos frigori indico.	146.
Lex armata. 532. quarundam gen-	<i>Longè à nobis.</i> 280. <i>nobis nemo.</i> 225. <i>tibi</i>	
tium ut à propinquis consumantur	<i>fit comula curabo.</i>	222, 23.
defuncti. 510. Sardoia. 5. a. lege	Longum agmen fecerant. 71. longior	
proficere severa. 13. frugalitatis ex-	hilaritas.	317.
acta. 17. leges. 38. timebat. 39.	Loquacitas ventosa & enormis. 9.	
<i>Libellus fixus in postc.</i>	Loquax manus.	516.
<i>Libentissimè tueri officium.</i>	Loqui sapius poetice quàm humanè.	
<i>Liber: libri rubricati.</i>	331. <i>scemas.</i>	156.
<i>Liber esto. 4. liberos capillos habere.</i>	<i>Lorus in aqua.</i> 217. <i>lorum in aq.</i> 488.	
Liberi. 15. liberis carentes Crotone.	<i>Lotium suum non valet.</i>	213.
	<i>Lucanica.</i>	251.
Liberti à cura amicorum.	Lucanus & Petronius <i>συγγεγραφοι.</i>	
<i>Libertini locus.</i>	524. b. Lucanus tacite repreh-	
<i>Libido.</i> 34. 306. distenta. 319. <i>saltationis.</i>	sus.	417.
196. peregrina. 386. libidinis solum	Lucerna bilychnis. 92. <i>fistula.</i> 264.	
vertere.	<i>lucernam spargi merò jussit.</i> 279. Lu-	
Libidinosa. 466. diligentia. 72.	cernæ ante adiculas Larium. 89. b.	
<i>Libitinaris.</i> 135. <i>libitinaris servus.</i>	<i>lucernæ humore defæctæ.</i> 59. <i>plu-</i>	
	<i>res videbantur ardere.</i> 244. <i>luc. sepul-</i>	
<i>Licentia intemperans.</i> 212. <i>licentiam da-</i>	<i>chrales.</i> 388. b. <i>lucernas amat Pal-</i>	
<i>re.</i>	<i>las.</i> 525. b. <i>lucernis occidentibus.</i>	
<i>Licet sculpas fractam amphoram.</i>		60, 61.
Licinii Calvi carmina.	Lucretia si es Tarquin. invenisti. 28.	
Licium protulit. 471. licia discoloria	Lucrifacere pallium.	43, 44.
in beneficiis.	Lucrinus lacus.	424.
471. b.	<i>Lucro N.</i>	232.
<i>Lictor percussit valvas.</i>	Lucrosi.	132. a.
248.	<i>Lucrum omne me transeat.</i>	233.
<i>Lingua tace.</i> 264. <i>linguam caninam co-</i>	Lucretius Statii interpres taxarus.	
<i>medi.</i>	524. b.	
<i>Linguosus.</i> 151. 241. <i>linguosi digiti.</i>	Lucunculi.	251. a.
516. b. 517.	Ludere.	34.
Linimenta spississimam noctem evi-	Ludum dies solennis arctaverat. 317.	
cerunt.	<i>ludos ejusm. sapius spectaverat.</i>	
Linteis tergebantur post lavationem.		128.
82. b.		Luna
<i>Linunt utrosque parietes.</i>		
137, 38.		
<i>Liquatum est infusum ex unguento.</i> 268.		

Luna lucet tamquam meridie. 237. lunæ
 ztas qua Troja capta. 229. b. lunam
 deducere. 468. 489.
Lunaris motus periodus triplex. 518.
 a. mensis triplicis generis. ib.
Lupini cibarii in pauperum. 41. a.
Lustrago verbera. 512. a.
Lusus fortunæ. 37.
Luxus Romanorum. 201, 339. b. 430.
Lycæ. 143.
Lycas. 371. 358. transigit super leno-
 cinio uxoris. 380. naufragio perit.
 399.
Lycurgus. 411, Lycurgò crudelior.
 313, 14.
Lyrici novem, 8.
Lysippum inopia oppressit, cur? 322.

M.

M *Acaristus homo.* 218. b.
Macrobius emendatus. 512. b.
Maeste virtute esto. 341. maestus, an-
 tiquum. ib. b.
Maestare, proprium sacrorum. 512. b.
Maestra. 281.
Maestrilla. 128. a. 282. a.
Ma Dia. 195.
Maceratianus. 272.
Maceraris carmina. 276. b.
Magister. 217. navis. 376. b. sævitiæ.
 496. magistri dicta. 402.
Magi magisque intuent. 183.
Majestas orationis. 15.
Malè dormiens. 318. est extra legem
 viventibus. 449. servet olla. 134. re-
 pugnant. 319. vacillavit. 134.
Maledicere capiti, gulæ, ventri. 481.
genio cujus. 196. majorem. 228. Tri-
 malchionem caput. 281. maledicebat
 properantibus. 414.
Malicorium. 176.
Malignè ploravit illum. 149.
Malistos. 218.
Malo fidem meam quam thesauros. 217.
 18. nihil, de una die duas facere. 274.
mibi hoc. 188. te quam balneum to-
 tum. 336. mavult sibi assem, quam
 vitam. 160.
Malum: mala Cydonia spinis confixa. 270.
 265. a.
Malus: malus factus. 270. mala manus.
 243. mala lingua est. 128. mali quid

feci? 481. mali quid, ut aut nascen-
 tur, aut. 139. malo cavere iussit.
 318. pessimè mihi erat. 198. malis fa-
 tigatus. 59. gravatus. 58.
Mandare cui cœnularum officium. 332.
Manicillium. 243. a.
Manni. 164.
Manissam habet magnam. 250.
Manubiz. 302. 521. manubias parti-
 ti. 302.
Manumitto aliquot. 149. illos in testa-
 mento. 270. manumiserat mortuum.
 250.
Manuciolum, 243.
Manus curiosa. 37. dentata. 51. im-
 proba. 318. lenta. 72. mala. 213.
 procax. 63. supina. 50. timida. 184.
antia. 152. manus manum lavat. 169.
 manum ad capulum refero. 398.
de tabula. 292. manu involuta. 242.
 loquaci. 516. opposita ad os. 245.
 plena verberavit. 247. manus tremen-
 tes. 281. manuum elevatio in iure-
 jurando. 534. b. manus cervicibus
 injeci. 335. in illa tergeret. 216. in il-
 lius capite terfit. 81, 82. lavit (an-
 guentis?) 175. tergis sudariò. 256. ma-
 nibus ad articularum usque strepi-
 tum contritis. 49. erectis supra fron-
 tem. 195. nexis. 276. restrictis. ib.
 sublati. 212. sublati ad cameram.
 139.
Mappa laticlavata. 104. in mappa adli-
 gata habeo. 253. mappas implevimus
 pomis. 232.
Marcebant conjunctis capitibus. 59.
M. Manicius, 345. *M. Rhetor.* 538. a.
Mare hibernum. 354. iratum. 305.
*Maria Maximiliani conjux equò præ-
 cipitata.* 405. a.
Martellus. 191. b.
*Martiali & Petronio multa commu-
 nia.* 518. b.
Martiolus. 189. 191. b.
Martulus. 191.
Mascarpio. 486.
Masculus. 191. a.
*Massageras propinquos suos defun-
 ctos edere.* 510. b.
*Massilienses peste laborantes hostia
 humanâ civitatem lustrabant.* 513.
*Senatui causas justas mortis expe-
 tendæ*

INDEX IN SATYRICON

tendz aperienci cicutā ex publico dabatur, 537. b.	mentibus puris. 165.
<i>Matens</i> , 145.	<i>Mensa plena</i> . 152. mensam humani- tate posuisse. 341. <i>osculari</i> . 244. <i>men-</i> <i>sa argentea</i> . 277. citreæ. 423. <i>mensas</i> <i>secundas iussit adferre</i> . 260. <i>secundas</i> <i>haberi</i> . ib. 265. a. b.
<i>Mater</i> . 22. 506.	<i>Mensula</i> . 496.
<i>Mathematici urbanitas</i> , 137. —corum cælum. 450.	<i>Mercari hōc</i> . 40, 41.
<i>Matronæ</i> , 207. 386. 476. 506. quibus adde. 53. 488. nigro crine uteban- tur. 385. a.	<i>Mercenarius</i> . 344. 508.
<i>Matrylleum</i> , ματρύλλειον. 282. a.	<i>Mercurialia</i> . 219.
<i>Mattea</i> . 247. 280.	<i>Mercurius dum vigilat</i> . 294. <i>Mercuri</i> <i>millesima</i> . 258.
<i>Mavortius umbo</i> , 444.	<i>Meretrices nudæ</i> . 23. 208. a. obnu- ptæ. 23. a. prodibant cum pedisse- quis. 48. a. flavo usq; crine. 385. a.
<i>Maxilla majores</i> . 155.	<i>Mero meridie tenebras credit</i> . 126.
<i>Medicinam somnō petii</i> . 49.	<i>Methodium</i> . 124.
<i>Medicus consolatio est animi</i> . 149. conso- lario mimica. 149. b. curabat collum. 241. <i>medici perdiderunt illum</i> . 149. <i>vetant</i> . 177. <i>se non inveniunt</i> . 175. <i>me-</i> <i>dicum artificium</i> , 208.	<i>Meus homo</i> . 238. miles. 240. <i>mea Me-</i> <i>lissa</i> . 239.
<i>Mejere caldum</i> . 259.	<i>Mi canus</i> . 279. <i>mi pro mei</i> . 407. a. <i>mi</i> <i>hospites</i> . 407.
<i>Mel Atticum</i> . 130. 211. caldum. <i>Hispa-</i> <i>num</i> . 253. à Iove dicuntur adferre apes. 209, 10. melle usi Veteres pro sac- charo. 5. b. mella sacundiz, poë- tica. ib.	<i>Micare in tenebris cum quo</i> . 156.
<i>Melica</i> . 244.	<i>Migratio libidinosa</i> . 395.
<i>Melior</i> . 217. esto. 228. <i>meliora crotalia</i> . 258, 59.	<i>Mihi empti sunt horti</i> . 196. <i>malo hoc</i> , <i>quam</i> . 188.
<i>Μελίθροσος</i> , 5. b.	<i>Miles</i> . 389. milites non phæcasiari. 308. sed caligati. ib. b. in zonis pe- cuniam gestabant. 315. b. rufis pæ- nulls utebantur. 56. a.
<i>Melissa Tarentina</i> . 234.	<i>Miliarium quintum</i> . 237.
<i>Meliūs ille</i> . 187. loquere. 162.	<i>Millesima Mercurii</i> . 258.
<i>Mellita carmina</i> . 5. b. melliti verbo- rum globuli. 5.	<i>Milva</i> . 287. <i>milvo volanti</i> . 166. <i>milvi</i> <i>quam volant</i> . 128. <i>milvium genus</i> . 150.
<i>Memini Saffinum</i> . 156. <i>meminerimus vi-</i> <i>vorum</i> . 158. 287.	<i>Mimum componere</i> . 411. implet mundus. 520. <i>mimicus risus</i> . 53.
<i>Memorata carminis summa</i> . 201.	<i>Minerva omni homo</i> . 154.
<i>Memoria bona</i> , 257. <i>malā esse</i> . 184. me- moriz tux fidem adpello. 335.	<i>Ministrans</i> . 335. <i>ministrator</i> . 96.
<i>Memphitides puellæ</i> . 516.	<i>Minophile</i> . N. 269.
<i>Mendacium in damnum potens</i> . 326.	<i>Minores quam musca</i> . 148.
tutum. 411. vultu, trepidatione prodere. 309.	<i>Minutalia</i> . 177.
<i>Mendicitas</i> . 449. <i>mendicus exul</i> . 305.	<i>Mirabor, nisi</i> . 266.
<i>Menecrates</i> . 276.	<i>Misere camellam</i> . 247.
<i>Menelaus antescholanus</i> . 305.	<i>Miseriarum societas</i> . 352.
<i>Mens bona</i> . 11. mentis calorem vinō obtuere. 17. 18. mentem bonam habere iubemus. 402. 3. bon. habore cœpisti? 475. <i>bon. sibi optarunt</i> . 232.	<i>Misellus</i> . 250.
	<i>Missionem dedit infelicibus</i> . 57. <i>re-</i> <i>gabat</i> . 198. <i>dedit puero</i> . 195. <i>dedi-</i> <i>mus perna</i> . 255.
	<i>Mistyllus</i> . 250. a.
	<i>Mithridates</i> . 196.
	<i>Mitigari</i> . 14.
	<i>Mixto anserem post lectum</i> . 497. <i>missos</i> .

T. P E T R O N I U S

mittes. 183. *mittam tibi à capite sanguinem*. 332. *misit illis sanguinem*. 240. *illi tunicam in faciem*. 45. *mitteretur semen ex India*. 131.
Mixia. 163.
Moderationis verba. 431.
Modo, modò. 174. *modo, m. me appellavit*. 148. *modò Grajo sonò, interdum, &c.* 19, 20. *modo sic, m. sic*. 162.
Mœchi obnupto capite. 22. b.
Mola buxea. 280.
Molestare noli meliorem. 225.
Molestus. 169. *fuit*. 150. *tibi sum*. 195. *molestum contempnimus*. 27. *molestum*. 356. *munus*. 320. *officium*. 97.
Mollis caro. 213.
Molles. 63. b. 64. I. *Mascarpio*.
Momentò recepi. 335. *temporis transcendimus in*. 406. *temporis inseruit*. 351. t. *eximus*. 82.
Moniment. mox Monument.
Monocromon. 311, 12.
Monstruosius ferculum. 266.
Monumentum. 388. 391. *quod herodem non seq.* 271. *monumenta*. 390. *mon.* 237. *optima facere*. 249.
Morbum subtilitate lenire. 50.
Mordicus tollere quadrantem. 150.
Morientes occidere. 353. *mortuus ivit in crucem*. 395. *mortuum impendere. ib.* *mortuis gleba injecta*. 400. b.
Mors mimica. 345. *venit*. 359. *Romana*. 537. a. *oculos corripit obducere*. 54. *mortis varia genera*. 404, 5. *morti proximos amplectebantur Romani, Græci*. 401. a. *mortes repentinæ*. 405. a. b.
Mos castrandi. 421. b. *homines immolandi*. 5. 511, 12.
Moses quo die montem Sinai adscenderit. 437. a.
Morus. 507.
Movere vultrum. 332.
Mucronem probare ad buccam. 267. *mucrone colligere frusta*. 231.
Mulcare. 347, 486.
Muliebris patientiæ legem accipere. 69. *patientiæ scortum*. 29.
Mulier. 393. 476. *codex non mulier*. 282. *mulier axiriola*. 476. b. *damnata*.

376. *effedaria*. 164, 85. *fucata*. 65. a. 66. a. *mulvinum genus*. 150. *nascitur*. 138. *secutuleja*. 307. *mulieres in funere genas radentes*. 390. b. *lunam deducentes (sagæ)*. 468. *line pedissequis non prodibant*. 48. a. *mulierum levitas*. 385.
Muliones. 264.
Mullus. 340.
Mulsum sumere. 109.
Munus amplum. 232. *excellens*. 163. *munera die natali*. 95. a.
Muria fatens. 269.
Murmur timidissimum. 317.
Mus. 162. *in matella*. 225. *movem cum rana*. 217. *mares ne ista tangant*. 296.
Musa. 551. *Musa omnis mancipium*. 262.
Musæ palmâ coronabantur. 314. b.
Musca. 148. *muscarum cinis. ib.* b. *velut imagines*. 491.
Muscarium. 211.
Mustela comedit cardueles. 172.
Mustulentus autumnus. 530.
Mustum. 227. *musteus magister. ib.* b.
Mutabam vultrum. 338. *muta (de voce)*. 260. *mutavi optionem*. 318.
Muta bestia. 209.
Myronis nobilis sculptoris paupertas. 322.
Myrtæ succus. 520. a.
Myrrhinum poculum bibisse. 520.
Myrtea gaulapila. 56.
Myrtus. 475. *arbuscula Veneris. ib.* b. *poëtarum coronamentum*. 314. b.
Myrtæ. 51.

N.

N. Asia. 178. 223.
Nar. 529. b.
Nardi ampulla. 297, 98.
Naris. ib.
Narra mihi, inquam. 482. *narrare nihil negarum*. 241.
Nascalia. 278. a.
Nasci in ingenium. 219. *nascitur Signo illo*. 137. *in Ariete, Tauro, &c.* ib. *nascuntur domi omnia*. 130. *ibi cornu*. 138, 39. *ut nasceretur mel Atticum*. 130. *natus domi*. 179. *nata sic sunt Corinthia vasa*. 187, 88. *ex omni agro mula*. 131. *nam maximus sus*. 129.
Natare pisces oportet. 136.
Navæ

INDEX IN SATYRICON

Naves constratae. 358. a. <i>cumes plenis velis.</i> 372. lapidariæ. 415. <i>maiores, meliores, felicitiores.</i> 290. quot in expeditione Trojana. 325. b. navium proris signa deorum imposita. 370. b. in navibus unguis capillifove præcidere mali omnis habitum. 367. 369.	Nervia præfisa. 168.
Naufragarunt naves. 319.	Nesapius, 187.
Naufragorum ultimum vorum caput radere. 367. 369. naufragis unguis recedere. <i>ib.</i> a.	Nescio cui terra filius. 152. <i>quid Asiatici.</i> 157. <i>quid boni.</i> 108. <i>quid nunc tacer.</i> 233. <i>quid tacitis cogitationibus Deus agit.</i> 460. <i>quid retrum.</i> 245. <i>quis.</i> 213. <i>nescitis apud quem fiat.</i> 77. <i>nesciet quâ fugiat.</i> 213.
Navigantes super constratis dormientes. 358. a.	Niceros conviva. 234.
Navigium scrutari. 369. navigia magna portibus se gravatim insinuant. 368.	Nihile est commodius quàm impercum sapientia loqui. 309. <i>est dies.</i> 144. <i>est hominum inepta persuasione falsius.</i> 432. <i>est melius, quam de cubiculo recta, &c.</i> 144. <i>est nimis arduum improbitati.</i> 319. <i>est, si non est factum.</i> 181. <i>nemini facere boni.</i> 150.
Navis ex Africa. 510.	Nirabò laborat paries. 66.
Nauæ barbis horrentibus. 356. nauatarum mores. <i>ib.</i> a.	Niobe, 193.
Ne quid temere. 37.	Nisi fortè putatis. 373. <i>nisi si me iudicet emare.</i> 225.
Neapolis. 305. b. 336. a.	Nisu majore clamavit. 29.
Nebula linea. 208.	Nivarium colum. 97. a.
Nec adhuc omnia erant facta. 34. nec adhuc quidam attulerat. 37. nec contenta mulier, tam. 476. nec contentus tollebat altius. 415. <i>nec dum finieram.</i> 366. <i>nec dum fiebamus, cum.</i> 140. <i>nec ego te in periculum arcesso.</i> 361. <i>ne est, quod pntes.</i> 130. <i>nec mora.</i> 184. <i>ne non, ne ma.</i> 217. <i>nec recessit tamen miles.</i> 391. <i>hoc Dissiniant, ut.</i> 453. <i>carpe quod dominus jubet.</i> 289.	Nivata aqua. 96.
Negar fuisse acidius sibi. 336. passurum se. 376. negavi agendum. 38. mihi voluptatem. 106. negavit re. 341. <i>negabitur non me habere.</i> 1434.	Nives coctæ. 97. a.
Nemo ausus est attentè dampnare aut auferentem. 411. cælum cælum patet. 329. 162. <i>improptus audit, quum cogitur aut cibum sumere, aut vivere.</i> 392. nostrum non peccat. 244. 311. <i>nemini nihil fati est.</i> 289.	Nocturnus grassator. 308. <i>nocturna mulieres.</i> 243.
Nequitia nidus. 206.	Nolo tibi tam valde placeas. 453.
Neronis & Trimalchionis comparatio. 81. b. 82. 106. a. Neronis Halosis Trojana. 325. b. proclivitas ad Poësin. <i>ib.</i>	Nomina sculis nota. 386. <i>omnium red-dere.</i> 158. <i>nominiibus depositum.</i> 412. <i>in nominibus esse quid.</i> 412. a.
Nervi paruerunt. 473. nervos frigens comederunt. 485.	Nominabitur sempiterno. 164.
	Non est moratus exsequi 351. <i>non est, quod.</i> 176. <i>non exspuit.</i> 157. <i>non novi, aut non deridebu.</i> 223. <i>notavi.</i> 20. <i>perfunctorie.</i> 36. <i>taces?</i> 29. <i>recusavit.</i> 302. <i>repugnavit.</i> 302. <i>tenui lacrymas.</i> 66.
	Nosse plausum sui ingenii. 331.
	Notari mensuræ argentæ. 277. <i>mihi.</i> 20. <i>positum super [supra] me.</i> 269. <i>notavit hoc Trimalchio.</i> 259. <i>me miles.</i> 308. <i>sibi ad lunam tonsorem.</i> 367. <i>notavimus labentia ostrea & crustum.</i> 267. <i>res novas.</i> 79. <i>quum notasset sibi lumen.</i> 390.
	Notorem dare. 338.
	Notaculâ. 377. <i>rudis, retusa.</i> 244.
	Nox nuptæ longum agmen. 71. a.
	Novendiale sacrum. 250.
	Novi nihil mihi potest adferri. 137. <i>quid?</i> 25. <i>quid de calo.</i> 231.
	Nox

Nox pro concubitu. 346. b. noctis colore tinctus. 516. unius tactu omnia vendidit. 307. nocte. 176. noctibus totis obligari. 307. Noxa & noxia. 505. b. Nuda nupta. 208. 9. virtus. 321. nudus juvenis. 236. Trimalchio. 275. 76. à nudis quærebatur res in domo alterius. 350. b. Nugax es. 194. Numantinorum fames, & rumæ. 511. Numero stellarum. 238. Numidæ crustæ. 420. Numidæ agri. 413. Nummularium artificium. 208. nummularius. 209. Nummus: nummos modio metitur 125. nummorum nummos habet. 128. 29. nummis presentibus quidvis opta. 500. nummis verba vendere. 38. Numquid alius scit. 192. in prandium parasset. 28. labra possumus tumore implere. 365. spiritus macer. 462. vis. 320. Nunc nec quid, nec quare. 126. Nupta. 208. 9. Nuptias fecerunt. 69. nuptiarum nomen expavit. 71. Nutricæ viperam sub ala. 293.

O,

O Pro au. 153. a. Obdormire alto somno. 319. Obduxi pultarium. 146. obduxit hostium cellæ. 343. Obiis diem supremum. 236. honeste. 150. Obiter. 130. cantabant. 97. speculari diligentissime cœpi. 335. Obiurgare colaphis. 110. Obliviscor nomen meum. 251. Obrustum. 257. Obscærus gladiator. 29. Obscuratum caput inclinavi. 486. 87. Obscuritas temporis. 36. Obsequium amici quærere. 397. Obtorto valgiter labellò. 520. Obvii & per discessum. 113. Occasione uti. 37. Occidi illi cardueles. 172. occidi jussit suum. 179. occidisti Priapi delicias. 498. occisus anser. 497.

Occupat insolitos gressus prior Cæsar. 438. triclinium familia. 269. occupavit repositorium mensam. 182. Occupa, onu. 226. Ocius foras. 343. Oculum bubulum vidi majorem. 158. 59. Odaria. 197. Odia detumescent. 380. Odopeta. 119. Odyssæa depicta. 90. Oenoptz. 299. a. Offendit re osculum meum. 462. tunc primum me etiam Virgilius. 261. me recordatio carum. 247. offensus convitiis. 281. Offensam deponere. 320. Officiosus. 338. quivis minister. ib. a. o. puer. 281. Officium. 210. offic. 508. cœnula. 332. molestum. 97. nuptiale. 70. servile. 78. officii causa. 361. oblitus. 341. officio ætatis id extorserat. 506. Offla. 210. crucis. 220. oculi. 528. oculi dicti qui lucernas exhibebant. 299. a. oculi mortui. 239. 262. oculos ad arcessendos sensus longius mittit. 406. oculis meis inimicissima. 396. oculis detergis rediere ad ministerium. 61. viventibus. 403. Oivo xo. 96. a. Olearius. 154. Oleum lucernis infuderat. 60. 61. oleo ferventi resperxit convivium. 247. Olim dormientes. 60. 356. Oliva cui sacra. 314. b. olivæ. 101. Olla sociorum male ferver. 134. Olus agreste. 22. Onager. 131. Oneravi vinum, lardum, fabam. 289. 290. oneratus coronis. 249. potione. 186. Onus. 414. onera venalia. 174. Operas locavi hominis, non caballi. 415. Operæ precium. 79. Operis oculis bona sua computant. 161. 310. Opimianum vinum. 114. Opimius Conf. primus reponendi vini auctor. ib. a. Opinio. 241. O o s Oper-

INDEX IN SATYRICON

<i>Oporet credatis.</i> 243. hodie bene fit.	Palæstricz.	57.
336. <i>vos suave faciatis vinum.</i> 136.	<i>Palam exentera.</i>	184.
Oppidum in campis pestilentiz positum.	Pallas ædificationem invenit. 18. b.	
409.	amat lucernas.	525. b.
<i>Opponere pedes</i> cui. 218. <i>opposita ad os manus.</i>	Pallium coccinum. 103. 4. quadratum.	490.
Opprimebat.	56.	
Optio.	318.	
<i>Oramata.</i>	137.	
Oratio grandis. 15. pudica. 8. superstitiosa. 372. --nis majestas. 15.	<i>Palma</i> : palma coronamentum poetarum. 314. b. excussissima. 345.	
Orti i Crotone.	408.	
Orbes. 330. pro clypeis.	ib. b.	
Orchestra.	452.	
Ortis. 116. <i>delebit stigmam.</i> 166. <i>possit auferre.</i>	174.	
Ordinare alicujus studia.	317.	
Ordinem totius dictionis infamant.	21.	
<i>Oriclavii servi.</i>	152. 53.	
Oris stuprum.	29. a.	
<i>Ore te, loquere.</i> 162. <i>narra.</i>	233.	
Oscillatio.	508.	
Oscillum.	ib. a. & 115. a.	
Osculum. 462. osculò iram finio. 355. ex cujus osculo pendes. 459. ad oscula. 400. <i>oscula junxerunt.</i>	259.	
<i>Ossa bene quiescant patrone.</i>	136.	
<i>Ostia.</i>	251.	
Ostiarium an cathenatus. 85. a. comes canis. ib. ostiar. pralinatus.	85.	
Ostrò ebrius.	315.	
<i>Ω' τελευτή.</i>	153. a.	
<i>Otiò.</i>	191.	
Ovidij versus à Petronio mutuati.	528. a.	
<i>Ovis</i> : oves laboriosissima bestia. 209. <i>mura.</i>	ib.	
Ovum : ova concepta. 107. pavonina. ib. <i>pileata.</i> 248. 254. ex farina pingui figurata. 107. 8. ovorum calyces perforabantur.	108. a.	
<i>Oxygonia.</i>	255.	
P.		
P ace vestra.	6.	
Padarum gens Indica propinquos suos defunctos edunt.	510. a.	
Pædagogus.	317. 342.	
Pænulæ militares, serviles, &c.	56. b.	
Pagina in Comicis.	304. b.	
<i>Paudæa</i> , scorta mascula.	24. a.	
<i>Par</i> : paravit tempestas dissipare. 171.		
parare quid tristius. 54. <i>paratur a natina</i> cui. 208. <i>paratus fuit tollere.</i>	150. miles. 469. paratissimus puer.	97.
Paronychis virguncula.	53. 68. 69.	
Pantomimorum triclinium.	99.	
Papaver & sesamò sparsa dicta.	5.	
Papillæ.	319.	
Papinius tres coronas certaminibus Albanis obtinuit.	315. a.	
Par fortunæ similitudine. 303. <i>parem non habet.</i> 261. quem habui ? 245.	paria componere.	54.
Paralyticus.	475. 467.	
Parapsis.	110.	
Parentabo injuriæ sanguine. 307. <i>parentare.</i>	263.	
Parentalia.	297.	
Parentes objurgatione digni.	13.	
Parieti adplicitus.	332.	
Paris decem judex.	503.	
Parium marmor exstinguere.	457.	
Paro : paravit tempestas dissipare. 171.		
parare quid tristius. 54. <i>paratur a natina</i> cui. 208. <i>paratus fuit tollere.</i>	150. miles. 469. paratissimus puer.	97.
Paronychis.	97.	
Parapsides.	188.	
Pars. 466. verenda. ib. a. partem meam penè projecit. 108. <i>partes decem.</i> 171. <i>quatuor dicit.</i>	171.	
Partiamur communes sarcinulas. 32.		
<i>partitus est vitulum mirantibus.</i>	231.	
partiti manubias.	302.	
Pasco ventres viginti. 215. <i>pascent se ipsi.</i>	137.	
Pater		

T. P E T R O N I I

Pater. 358. carissime. 354. <i>paternum</i>	Peram differre.	410.
<i>hospitium.</i> 292.	<i>Perbasiamus puerum.</i>	144.
<i>Patera.</i> 144. <i>vin.</i> 232.	<i>Percoqui potest gallina.</i>	182.
<i>Patiens.</i> 318.	<i>Percussor nocturnus.</i>	29.
<i>Patrare, patratus, inter venerca.</i>	<i>Perdere consuetudinem desidia.</i> 508.	
508. a.	<i>de vita tantum.</i> 78. <i>noctem.</i> 33.	
<i>Patrimonium laticlavium.</i> 289. <i>non sen-</i>	<i>verba.</i> 342. <i>perdidit mercedem.</i> 225.	
<i>rius.</i> 164. <i>patrimonii mei reliquias</i>	<i>perdiderunt illum modici, satis.</i> 149.	
<i>olent.</i> 370.	<i>perditis additus.</i> 17.	
<i>Pavo.</i> 201. <i>pavonina ova.</i> 107.	<i>Perduxit ad banc fortunam frugalitas.</i>	
<i>Paupertas bonæ mentis soror.</i> 316.	288. <i>perduci ad ultimam tristi-</i>	
<i>expugnata, nova mendicitate re-</i>	<i>tiam.</i> 66.	
<i>vocanda.</i> 449. <i>paupertatis inge-</i>	<i>Peregrina libido.</i> 386. <i>ratione figu-</i>	
<i>niun.</i> 491, 92, <i>seqq.</i> <i>paupertatem</i>	<i>rare.</i> 365, 66.	
<i>quæstibus temptemur expellere.</i>	<i>peregrini amoris concessio.</i> 334.	
32.	<i>Perfodit dentes spinâ.</i> 105.	
<i>Pauperum verba.</i> 169.	<i>Perfricuit faciem dormientis fuligi-</i>	
<i>Pax Palamedes!</i> 255.	<i>ne.</i> 59.	
<i>Peccat nemo non nostrum.</i> 284. 311. <i>quis-</i>	<i>Perfunde illi caput.</i> 247.	
<i>que sibi.</i> 166, 67. <i>peccasse me sæpe,</i>	<i>Pergamum.</i> 316.	
<i>fateor.</i> 469.	<i>Pergula.</i> 321. a. <i>in pergula natus non</i>	
<i>Pectus nil profuturo diducere gemitu.</i>	<i>sonniat ades.</i> 282.	
<i>391. sapientiz plenum.</i> 335.	<i>Periculo catastropha quaritur.</i> 198. <i>mod.</i>	
<i>Peculiare, stuprare.</i> 26. b.	274. <i>suò adjuvare.</i> 51. <i>periculosum</i>	
<i>Peculium.</i> 285. <i>peculiò Iovem exorat.</i>	<i>alienis intervenire secretis.</i> 54, 55.	
324. <i>peculio prolatò.</i> 26.	<i>Periscelides.</i> 256.	
<i>Pecuniz cupiditas tropica instituit.</i>	<i>Peristasis declamationis.</i> 181.	
321.	<i>Peritè ma Dia!</i> 195.	
<i>Pedaliu.</i> 211.	<i>Perplexè agere.</i> 488.	
<i>Pedes tollere.</i> 207.	<i>Perfarum mos adimendi virilitatem.</i>	
<i>Pedicellus.</i> 216.	421. b. <i>Perf. victus.</i> 157.	
<i>Pegma, tabulatum.</i> 29. b. <i>pegmares</i>	<i>Persequi leporem.</i> 242. <i>mortem in-</i>	
<i>gladiatores.</i> <i>ib.</i>	<i>idia.</i> 388. <i>totum parietem.</i> 87. <i>quam</i>	
<i>Pelagix volucres.</i> 381. <i>phalæx, pur-</i>	<i>loga perversa.</i> 227. <i>persecutus puta-</i>	
<i>purræ.</i> <i>ib. a.</i>	<i>men manu.</i> 108. <i>persecuti sonum.</i>	
<i>Pelamidos.</i> 255. a.	402.	
<i>Pelles.</i> 363.	<i>Perseverat annona.</i> 160. <i>læsus in que-</i>	
<i>Pelvis.</i> 268.	<i>rela.</i> 505.	
<i>Pendula venus.</i> 507. b.	<i>Persona vendentis.</i> 37. <i>contempta.</i> <i>ib.</i>	
<i>Περδύξος.</i> 179. a.	<i>Persuadeo hospitem.</i> 236, 37. <i>te ut ve-</i>	
<i>Penicillus.</i> 181.	<i>nias.</i> 170. <i>persuade gubernatori.</i>	
<i>Pensatis vibicibus,</i> 478.	360.	
<i>Περσέωνες.</i> 179. a.	<i>Pertinet nec ad cælum, nec ad terram hoc.</i>	
<i>Peplus.</i> 398. b.	154.	
<i>Per caliginem vidi te.</i> 28. <i>per si-</i>	<i>Petracto vasculò.</i> 67.	
<i>dem.</i> 62. 67. 340. 358. <i>p. f. mi-</i>	<i>Petrectavi gaudiò dispoliatum to-</i>	
<i>serere.</i> 399. <i>per scutum, per acream</i>	<i>rum.</i> 301.	
<i>agitavi.</i> 236. <i>societatem miseria-</i>	<i>Peruenirem ad illam.</i> 236. <i>satis vivus.</i>	
<i>rum.</i> 352.	294.	
<i>Peragit tempestas mandata fatorum.</i>	<i>Pervigilium Bacchi, Cereris, Fortu-</i>	
401. <i>peracta pugna.</i> 170. <i>peractò li-</i>	<i>nz, Priapi, Ven.</i> 58. a. b.	
<i>benter officiò,</i> 406.	<i>Pervolo in hospitium.</i> 334.	
	<i>Pes:</i>	

INDEX IN SATYRICON

<i>Pes</i> : pedem opponere cui. 218. pedum candor. 456, 57. <i>pedes lanatos habent</i> Dii. 162. <i>pedibus nudis ibant.</i> 161.	<i>Pilare.</i> 156. b. <i>pilavit malam.</i> 152.
<i>Pessaria, pessi.</i> 278. a.	<i>Pileatus aper.</i> 140. <i>pileata ova.</i> 248. 254.
<i>Pessum dare.</i> 153.	<i>Pileum detraxit apro, imposuit capiti suo.</i> 143. <i>rapuit incuboni.</i> 132, 33.
<i>Petavii.</i> 511.	<i>Pili facit Iovem.</i> 161. 310. <i>inhorrue-</i> <i>runt.</i> 241.
<i>Petavonii.</i> 511. a.	<i>Pinacotheca.</i> 311.
<i>Petauristarius.</i> 197. <i>petauristarios intraf-</i> <i>se putabam.</i> 178.	<i>Pindarus Homericis canere timuit</i> <i>versibus.</i> 8.
<i>Petauro jubente superior.</i> 522.	<i>Pinnas spuma torquebat.</i> 381.
<i>Petellini.</i> 511. b.	<i>Piper non homo.</i> 130. <i>piperratus vitellus.</i> 109.
<i>Petere aquam.</i> 342. <i>petiit ambitiosissimé.</i> 248.	<i>Piratz cum catenis.</i> 4.
<i>Petovium.</i> 511. b.	<i>Piscationis 4 insigniora genera.</i> 381. a.
<i>Petronii Arbitri prænomen.</i> 1. a. multa ei communia cum Martiali. 518. b. qua etate vixerit. 1. a. 25. b. 81. b. 112. a. b. 518. b. 524. b. 525.	<i>Piscator.</i> 13.
<i>Satyricon, minimum in xvi libros fuisse divisum.</i> 2. b. 74. b. 75. a.	<i>Pisces in euripo natantes.</i> 123, 24. <i>pisces natare oportet.</i> 136.
<i>Stilus.</i> 25. b. 185. b. 186. 226. a.	<i>Piscina.</i> 274.
<i>Petronii plures: Afranius, Indicus, &c.</i> 513. a.	<i>Pistor.</i> 231. <i>pistoria opera.</i> 135.
<i>Phæcasia.</i> 308. b. <i>inaurata.</i> 256.	<i>Pittacia.</i> 114. <i>in scypho circumlata.</i> 210.
<i>Phæcasiati.</i> 283. a.	<i>Pius.</i> 273. <i>piam rem fecit.</i> 290. <i>Piorum campus.</i> 441. b.
<i>Phaleræ pelagiz.</i> 207.	<i>Placavit canem interventu suo.</i> 275. <i>placandi cura.</i> 471.
<i>Phalerati cursores.</i> 83.	<i>Placere, inter venerea.</i> 227. si placet, sume. 461. <i>placemus illi.</i> 217. <i>placebat fuga confossu.</i> 77. <i>placeret sibi non tantum.</i> 160. <i>placens sibi magister.</i> 172.
<i>Phantasia, non homo.</i> 135.	<i>Plage crescunt.</i> 184.
<i>Pharmacus.</i> 375.	<i>Planè hic debet esse.</i> 183. <i>hoc serpens indicare potest.</i> 142. jam non molestum erat munus. 320. jure Civ. agendum. 38. <i>mera fuga.</i> 169. <i>non mentiar.</i> 242. <i>non omnia narraui.</i> 263. non pro expectatione. 117. nos idem volebamus. 45. placet emere. 39. vehementer excandui. ib.
<i>Phasiacus gallus.</i> 178. <i>Phasidos unda.</i> 424.	<i>Plangit eum.</i> 242. <i>plangere nudatum pectus.</i> 386, 87. <i>plantinus est optimus.</i> 149.
<i>Phiala.</i> 189. <i>vitrea.</i> 190.	<i>Planus.</i> 308.
<i>Phil[Phyl-]argyrum.</i> 268.	<i>Plausor in scena,</i> 18.
<i>Phileros conviva.</i> 150. 310.	<i>Plausum dedit.</i> 184, 85. sui ingenii noverat. 331.
<i>Philosophiz fons.</i> 323.	<i>Plebs fuscis pænullis induebatur.</i> 56. a.
<i>Philosophus.</i> 317. 316. 321. <i>philosophum nunquam audivit.</i> 273. <i>philosophi helleborò caput purgabant.</i> 322. a. <i>philosophos dejicere de negotio.</i> 210.	<i>Plocamus.</i> 244. a.
<i>Philumene captatrix.</i> 506, 7, 8.	<i>Plocrimus conviva.</i> 245.
<i>Phreneticus.</i> 244.	<i>Plodo tibi.</i> 169.
<i>Phrygius cultus.</i> 328.	<i>Plastr.</i> 322.
<i>Pica cirrata.</i> 219. b. <i>pica pulvinaris.</i> 128. varia. 86.	<i>Platanon.</i> 471.
<i>Pictura.</i> 10. <i>deperdita.</i> 321. <i>picturæ Zeuxidos & Apellis visæ.</i> 311.	<i>Plenus felicitate.</i> 449. <i>grege Socratico.</i> 19. <i>oratione blandissima.</i> 452. <i>ple-</i> na
<i>Pietaticultrix ciconia.</i> 205.	
<i>Pignus decepti Attidæ.</i> 379.	
<i>Pila prasina.</i> 79. <i>sparsiva.</i> ib. a. <i>pilæ lusum ante lavationem.</i> 79. a. <i>velut pilas æq. tractabat.</i> 156.	

T. P E T R O N I I.

na mensa. 152. plenx maturitatis. 320.
Plotes fatum suum. 288. mortuum. 198.
ploravit illum uxor. 149. I. Comploro.
Plumarii. 202. a.
Plumbum fit aurum in manu ejus. 153.
Plus argentum jacet, quam. 129. li-
bram. 253. quid venit. 177. nummo-
rum, quam alter patrimonium habet.
160. vini, quam. 135. *plures.* 149.
plura volebat proferre. 383.
Pluria non sumus quam bulla. 148.
Poculum in lance. 186.
Pocula cum sigillis. 193. b. *literata.*
101. b.
Podagrici pedibus maledicunt. 481.
Poenitentiam emendare. 335. *punire.*
333.
Poësis. 10. 414. *seqq.*
Poëta sum. 314. *poëtam laudasti, ut*
foris cœnares. 31. *poëtz in balneis*
carmina recitantes. 334. a. 336. *mali*
in theatris lapidibûs impeteban-
tur. 331. a. 340. 41. *poëtz Lyrici.*
8. a. prima ætate legendi. 19. *poë-*
tarum mentio. 200. *poëtica levi-*
tate. 409. *poëtice loqui, non hu-*
mané. 331.
Poledri, poledrz. 130. b.
Pollicem rodere. 517. b. *pollices extre-*
mi pedum. 276.
Polyznos. V. Encolp.
Πῶλον. 130. b.
Poma. 276. *crocum fundentia.* 231.
Pomona. 271. a.
Pompa. 231.
Pompejus in Ægypto occisus. 427. b.
Ponere arma. 309. *calculum.* 405. *con-*
silium. 403. *cubitum apud quem.* 80.
mensam humanitate 341. *ponas dili-*
genter. 179. *posui super illum nihil.* 138.
posuit mi in manu. 291. *se ante mensam.*
246. se loco pratoriô. 249. *posuerunt*
super mensam lares. 232. *positus in re-*
positorio aper. 141. *super hoc officium.*
210. positam scropham significabant.
140. positum illic repofitorium. 231.
Popinz. 354.
Populus. 440. *minutus.* 155. *leones nunc*
domi, vulpes foras. 160.
Popyfina. 476. a.
Porcelli ex coptoplacentis. 140.
Porcus coronatus poculô. 251. *Trojanus.*

184. a. varius. 162. *porcos coctos di-*
ceres ambulare. 162.
Πορρείον. 24. a.
Portexit aquam nemo. III. *portexiturus*
manum ad pompam. 231.
Porro Quirites. 56. a.
Porrus, porri. 211.
Portenta faciunt porci. 178.
Porticus. II. *Argonautarum.* 90. b.
Herculis. II. b. *marmorata.* 294.
omnes circumeo. 308.
Posco: poposci potionem. 97. *poposcis*
me biu nemo. 218.
Posideo multa in mari, in terra. 138.
ostingenta. 132.
Possu: potest loqui. 169. *poteris li-*
mulationem lacrymis obumbrare.
360.
Post hoc dictum effudit risum. 219. *hoc*
factum nunquam fuit. 244. *hoc ful-*
men rogare cepit. 284. *lectum.* 497.
Postulare exhibendum. 45. *postulan-*
tibus universis nuptias fecerunt. 69.
Potare flumina. 532. a.
Pote. 191.
Potentia admonitus. 179.
Potestas Frisiz. 430. a.
Potio calda. 144. *serventissima.* 280. *po-*
tionem dedit. 336. *poposcit.* 97.
potionis extrema parte spargebat.
381. potiones volabant metacz.
502. potiones dimidias effundere super
essa. 257. *portionibus tribus è lege*
ficcatis. 497.
Pra litern satuns. 170. *mala cornua na-*
sci. 138. *me fero & fateor.* 335.
Præceps festinatio. 303. *præcipitem*
abire. 45.
Præceptor Agamemnon. 30. *recti Sc-*
natus. 323. *Præceptoris colloquium.*
30. 10.
Pracidere auriculas. 259. *præcisâ ul-*
tione. 309.
Præcincti altiùs eramus. 54.
Præco cum servo publico Gitonem
quærens. 349. 50.
Præcordia. 208.
Prædator corporis. 317.
Prædicare quem dedecus. 281.
Prædones. 45.
Præfixæ lacrymas locantes. 388. b.
Præmium. 308. *præmiatores.* 304. a.
Præpo-

INDEX IN SATYRICON

<i>Præponam sepulchro custodia causâ.</i>	272.	Promulsis libidinis.	68.
<i>Præterit exenterare piscem.</i>	184.	Properam.	399.
<i>Præteriens aliquis lapidabit.</i>	400. 1.	Properare fatum.	400. 2.
<i>Prætorium.</i>	94.	<i>Propitium genium meum habeam.</i>	282.
<i>Præstianus famosus.</i>	368, 69.	<i>Occuponem propitium.</i>	226.
<i>Præstina pila.</i>		<i>Propitiam tutelam loci habeam.</i>	212.
<i>79. præstinatus ostiarius.</i>	85.		232.
<i>Præxim.</i>	137.	Proponis tibi talia vota.	343.
<i>Præcarium.</i>	94. b.	<i>proposuerunt tori toralia.</i>	139.
<i>Premere genefin suam.</i>	138.	Proscholium.	305. 2.
<i>Pretium ut majoris compendii levio-</i>		<i>Præscripsit cum hoc titulo.</i>	133.
<i>rem faceret iacturam.</i>	42.	<i>auctionem.</i>	136.
<i>Priapisci æneoli.</i>	278. b.	<i>Præscripsit cum hoc titulo.</i>	133.
<i>πρίπιος πριόκω-</i>			136.
<i>τος πρίος.</i>	278. a.	Profelenos saga.	471. seqq.
<i>Priapus.</i>	367.	Prosequi, verbum funerale.	387. a.
<i>à pistore factus.</i>	231.	<i>prosequimur laudibus.</i>	181.
<i>Priapi genius.</i>	58.	Proficio, proficior, Sacrificantium.	512. b.
<i>historia.</i>	483. a.		
<i>seqq. pervigilium.</i>	58.	Profopograph. seu personarum descri-	
<i>facellum.</i>	50.	<i>ptiones habes Invektiv.</i>	
<i>Primz, secundz ceræ tabulæ.</i>	413. b.	Prospiciam mihi habitationem.	33.
<i>prima magnitudinis aper.</i>	140.	Prosum : <i>prosum mihi malicorinum.</i>	175.
<i>Primus.</i>	238.	<i>76. etiam Eumolpo miles ille.</i>	342.
<i>Principium cæna.</i>	80.	Protendo supinas manus ad.	50.
<i>Priore anno.</i>	196.	Protesilaus & Laodamia.	509. a.
<i>Prius more.</i>	16.	Protogenis elogium.	311.
<i>Pro anserē struthiocamelum reddam.</i>		Proverbialia : Aliis leporem excitare.	
<i>499. ariete adhæsit Vlyxes.</i>	351.	<i>473. b. Asiam sibi ipsi in cruce impin-</i>	
<i>cella assem exegit.</i>	26.	<i>gere.</i>	284.
<i>calculis aliis, aurei, argentei.</i>	106.	<i>Colubra restem non pario.</i>	166.
<i>confortio studiorum.</i>	359.	<i>Calum Iovis temere.</i>	192. 189.
<i>expectatione magnum.</i>	117.	<i>Cum ventis litigare.</i>	314.
<i>luto erat annona.</i>	158.	<i>Diaria post asellum, &c.</i>	68.
<i>luto habebamus aurum.</i>	193.	<i>Duabus sellis sedere.</i>	286. a.
<i>luto habebamus omnia.</i>	259.	<i>Dum Mercatorum vigilat.</i>	294.
<i>pane rogare.</i>	30. b.	<i>Facile est, ubi omnia quadrata currunt.</i>	153.
<i>reliqua insipientia.</i>	187.	<i>Fascia nostra non es.</i>	169.
<i>Προγάργος, amicarius.</i>	279. a.	<i>Fortis tamquam Orcus.</i>	237.
<i>Probare negotiationis genus.</i>	407.	<i>In aliquo aut alicujus capite manus tergere.</i>	216. a.
<i>Procellam evitare.</i>	77.	<i>81, 82. In alio pedicellum, in te vicinum non vides.</i>	216.
<i>Proclamabam.</i>	28. 305.	<i>In medio clivo laborare.</i>	177.
<i>proclamavi.</i>	150. 158. 260.	<i>In molli carne vermes nascuntur.</i>	313.
<i>proclamare ead. invidiâ.</i>	43.	<i>In ruta folium conjicere.</i>	156.
<i>Procurbuit ante pedes.</i>	93.	<i>Iovem Olympium clamet.</i>	222.
<i>Prodeuntibus annis.</i>	69.	<i>Lassus tamquam caballus in clivo.</i>	485.
<i>Producere, verbum nuptiale.</i>	68. b.	<i>Licet barbam anteam habeas.</i>	223.
<i>produceret dominam in d.</i>	453.	<i>Lycurgo crudelior.</i>	313, 14.
<i>Profero : protulit de sinu licium.</i>	471.	<i>Mannus manu lavat.</i>	169.
<i>de sinu lucernam.</i>	264.	<i>Mapalia numerare.</i>	228.
<i>de furis 2 institas.</i>	55.	<i>Milvo volanti ungues rescare.</i>	166.
<i>prolato peculio.</i>	26.	<i>Mordicus de stercore quadrantem tollere.</i>	150.
<i>Projeci penè partem meam.</i>	108.	<i>Nec ad calum nec ad terram pertinet.</i>	154.
<i>projecit calicem.</i>	194.	<i>Piper non homo, terram adurit, quacunque it.</i>	156.
<i>phialam in pavimentum.</i>	191.	<i>Protesilaos gratiosior.</i>	509.
<i>se in lectum.</i>	243.	<i>Qui asinum non potest firatum</i>	
<i>proji-</i>			
<i>cere rursus parapsidem jussit.</i>	110.		
<i>projectis armis.</i>	457.		
<i>Promittere ad coenam.</i>	33.		
<i>Capitolio M pondo.</i>	324.		
<i>Promulsidare.</i>	99.		

T. PETRONII.

stratum cadit. 165. *Qui in pergula nat-
us est, ades non somniat.* 282. *Satagis
tamquam mus in matella.* 225. *Seſta-
ri aves, corvos.* 238. a. *Stellas nume-
rare.* 238. *Stupes tamquam hircus
Mercurialia.* 219. *Sursum doorsum ſu-
cere.* 244. *Taurum tollit, quæ --.* 69.
Velut pilas tractare. 156. &c.
Providere omnia cui. 127. *supplemen-
tum.* ib. b.
Proximus ebrio. 195.
Pruna Syriaca. 102.
Publius mimographus præfertur. 201.
Puella. 68, 69. 453. 507. *puellæ cum
deabus conlatæ.* 460.
Puellarius. 154.
Puer capillatus. 268. *frugalissimus.* 285.
inſpecioſus. 280. *lippus.* 245. *ſpecioſus.*
143. *vetulus.* 48. *puer ego ſolebam.*
181, 82. *puero me.* 156. *pueri A-
lexandrini.* 96. *capillari.* 78, 79.
*pueri in ſcholis ludunt, juvenes ri-
dentur in foro.* 16. *pueris adhuc
naſcentibus induunt eloquentiam.*
14.
Pugnare ad diſtata. 169. *cum pura mu-
liere.* 30. *inter ſe.* 229.
Pugno ſuſtulerunt nos indi. 255.
Pulſarium non ſi. 146.
Pulvinaris pica. 128.
Pulvis tritus ex lapide ſpeculari. 260.
Pungere manu cœpit. 320. *pungebat
malas.* 56.
Purgamentum. 485. *quem prædicare.*
281.
Purus ſermo. 481. *pura cum muliere
pugnare.* 30.
Puto illum pridie incipere. 337. *non
putas te natum.* 225. *putat nemo
cælum cælum.* 161. 310. *puta in-
fectam faciem diutius durare poſ-
ſe: ſinge, &c.* 365. *puta me furio-
ſum eſſe.* 343. *putes illum non conje-
ciſſe piper.* 183. *taurum ſcilicet ſonare.*
176. & ne putetis perplexè agere.
488. *putares, canem perſequi leporem.*
242. *ut putares detectum nimbo
laborare.* 66. *putares me juſiſſe.* 290.
*ut putares Sirenium concordiam
canere.* 559, 60. *ut putaret exſpi-
raſſe eam.* 393, 94.
Pygiciaca ſacra, 507.

Pyra. 406. b.
Πυρᾶν, πυρῆων, πυρῶν. 277. a.

Q

Q *Vadrat hoc.* 138.
Quadrata litera. 86. q. *currunt.*
153.
Quadrige mea decucurrerunt. 245.
Quadrupedini. 287.
Quærit ſe natura. 422.
Quæſtio. 22.
Quàm. 79. *quàm aſturconem eme-
re, facilius eſt columbas.* 319. *bul-
la, non pluriſ ſumus.* 148. *ego ſui,
minor eſt iſta.* 69. *ex pavit, non pote
validius.* 191. *hominem invenire,
facilius eſt Deum.* 49. q. *bonumcia,
diutius vivit vinum.* 115. *injuria
mea, commoveor magis veſtra at-
te.* 49. *malè eſt extra legem viven-
tibus!* 449. q. *muſca minoris ſu-
mus.* 148. a. *quidquid Græculi fe-
cerunt, gratior maſſa auri.* 324.
*quod putant gratiſſimum, nil priùs
meditantur.* 13. *relictum illi eſt, plus
involavit.* 152. *ſcit plus docet.* 173.
Quamquam erat operæ precium. 79.
Quaſſillariæ. 477.
Quaſſaverat peſtus ſingultibus. 334.
Quartilla ſacerdos. 47. 51. 69.
Quemadmodum divolutus. 289.
Querelam ſuam ſupprimere. 333.
Quercus Iovi ſacra. 315. a.
Qui mori niſi ego? 238.
Quia enim. 292, 93. *hoc libet.* 33. *tam-
quam.* ib.
Quid? quid? 183. *quid agebas? quid --?*
35. *quid attinuit?* 74. *autem non
commune eſt, quod natura opti-
mum fecit?* 358. *ego mali feci?*
481. *quid cogitas?* 274. *debent laſci
facere, ubi rei ad poenam conſu-
giunt?* 374. *dicis?* 270. *dicis?* 28.
375. 480. *diutius moror?* 305. *enim
altrinet --?* 361. *enim hiſ melius dici
potèſt?* 201. *enim non me niſi?* 281.
ergo eſt? 13. 55. *ergo eſt?* 136. *eſt
pauper?* 181. *eſt, latro?* 354. *eſt
paralyticè?* 475. *fecit boni nobis?* 167.
habes, neſciſ. 127. *habes quod quaera-
tur?* 150. *novi?* 25. *porro ad rem,
ſi dixerò --?* 358. *porro tu, inquit,
fecisti?*

INDEX IN SATYRICON

fecisti 498. proderit hoc tibi. 392.
rides? 212. *ragas me?* 194. tu com-
 milito? 308. tu non intellexeras --?
 66. *vos?* *nescitis* &c. 77. *vos, me*
umentum putatis? 414, 15.
Quidquid vacat, non tollit. 171. vaca-
 bat à spectaculo. 72.
Quiescant bene ossa illi. 136.
Quinquilium. 287.
Quiritare. 56. a. 403. a.
Quiritium fidem invocare. 55.
Quod bene eveniat. 355. *quod hodie non*
est cras. 162. 310. *quod non expectes,*
fit. 200. 310. *quod velim tam can-*
dide -- quàm &c.
Quod cespitem videtis, nihil facio sine ra-
tione. 139.
Quomodo dicunt. 132. *dii volunt.* 234.
nostri illam, non conjiciet, &c. 250. *rex*
solebat cenare. 135.

R.

P *ῥακοειδὲς, ῥάπαρις;* &c: fal-
 cipedia. 287. a.
Ramum oleæ protendere. 378.
Rana qui fuit, rex est. 296.
Rapio: rapui conditionetti. 303. ra-
 puit speculum. 464. *rapientes poma.*
 232. *raptum latrocinio pallium.* 37.
Raptum in hospitium pervolo. 334.
ludere. 80. a. *tamquam ex incendio*
fugimus. 298.
Rara cum sapientia forma. 342.
Ratio domus. 173. *rationem veterem*
deducere cum quo. 34. a.
Recellicluniz. 63. a.
Recipere in contubernium. 376.
Recitavit apophoreta. 210. *epigramma.*
 200.
Recocta vinò anus. 517.
Recorrexit costas. 152.
Retreatus hoc sermone. 249.
Rectus. 156. *stabat.* 275, 76. *recti ve-*
nies sub dentem. 223.
Recumbit imus in imo. 132.
Recusans naufrag. 246.
Recutitus est. 262.
Reddere omnium nomina. 158. *rem alien-*
domino. 38. *redde, quod debes.* 214.
vestem divin. sistrumque navigio.
 398, 99. *reddant nobis tunicam*

nostram. 43. *reddidi illi voces suas.*
 320. *reddidit mihi codicillos do-*
minz. 466. *reddidisset tibi depræ-*
stiatum. 220.
Redemi contubernalem. 215, 16. *redimere*
se à cane. 275.
Redeo: redii ad licentiam. 319. in
 gratiam. 335. *redierant ad mini-*
sterium. 61.
Redimitus vitibus, hederis. 143.
Refecit hilaritatem. 231. *refectus sum.*
 239. *refectum convivium.* 61.
Referre pedem. 377. *relatum est in ar-*
cam centum HS. 196.
Regia trux. 17.
Regina noli suggillare. 463. *reginz ac*
dominz, quz? 463. b.
Relaxato vultu in hilaritatem. 184.
Relegavit me in villicationem. 264. *rele-*
gatus attriensis. 197.
Religiones nocturnz. 50.
Religioso apparatu perfusum. 231. *reli-*
giosi non sumus. 162.
Relinquo: non reliquit canem. 154. *reli-*
quit capidem. 193. *solidum centum.*
 151. *relictus testamentò tibi.* 179. *re-*
licta non erat arbor. 410. *relictum*
illi HS. ccc. 164.
Reliquias dividere pueris. 256.
Remissio ludorum. 231.
Reporrigere. 190.
Repositorium adlatum. 108. *positum.*
 231. *rotundum, xii Signorum.* 117.
Res horribili. 241. *veneria.* 235. *re in-*
clinata amici de medio. 134. *cum mea*
re causa facio. 252. *sua re causa facere.*
 176. *res tuas ocius tolle.* 301.
Resalutare benignus. 157, 58.
Resecare unguis milvo. 166.
Resolvit Eumolpus. 374.
Resperfit eos oleò. 247.
Respicere ad comitem. 238. *ad delicias*
suas. 245. *ad eum.* 194. 233. *ad men-*
sam. 231. *respicias post te.* 216. *respe-*
xit ad nos. 180.
Respondere convitio. 228. *non respondet*
mihi venter. 175. *responde, Phar-*
mace. 375.
Responsa in pestilentiam data, quz? 5.
Retupinatus. 86.
Retia pizæ. 141.
Reticulus aureus. 257.
 Retro-

T. P E T R O N I I.

<i>Retroversus tamquam coda vituli.</i>	159.	<i>Ruinâ hauriri.</i>	305.	<i>ruinâ pegmatis</i>	
<i>Reverebatur Fortunatam.</i>	196.			<i>discerpendi in caveas ferarum pro-</i>	
<i>Revertebatur ad naturam.</i>	ib.			<i>tracti.</i>	29. b.
<i>Reverto in hospitium.</i>	319.	<i>Rugæ malarum.</i>			65.
<i>Revocavit ad bibendum. 61, 62. me</i>		<i>Rusca tunica.</i>			78.
<i>à fatali meta. 344. revocari. 195. re-</i>					
<i>vocatus cibo. 275. a. in memoriam</i>					
<i>injuriz.</i>	32.				
<i>Rideo : rident sententias. 21. risit hanc</i>		S			
<i>trepidationem. 248. tam blandum.</i>		<i>Abbata.</i>			536. b.
<i>457. tam frigidum scema. 452. ri-</i>		<i>Saburra.</i>			36. b.
<i>serunt inter se. 259. rideat alios. 213.</i>		<i>Sacerdos.</i>	48, seqq. 487.		499.
<i>ridere usque ad lacrymas. 212. ridens</i>		<i>Sacerdotium.</i>			499.
<i>consulatavi. 25. ridentur in foro.</i>		<i>Sacrificium propter viam.</i>			414. b.
<i>16. rideri.</i>	234.	<i>Sacrum fericulum. 231. sacra familia-</i>			
<i>Ridiculi videmur tibi.</i>	216, 17.	<i>ritatis.</i>			303.
<i>Ringentem me non facies.</i>	287.	<i>Sagana. 223. venefica.</i>			ib. a.
<i>Rima improbè diducta.</i>	72.	<i>Saguntini ab Hannibale oppressi. 511.</i>			
<i>Risus compressus. 219. indecens. 55.</i>		<i>Saguntina fames.</i>			ib. a.
<i>risum castigamus. 177. in risum dif-</i>		<i>Salamandra.</i>			375.
<i>fusi. 30, 31. risu excepere fabulam.</i>		<i>Salsum est.</i>			271. b.
<i>395. ilia dissolvebat. 67. meo pro-</i>		<i>Saltare. 195. edaria per gradus.</i>			197.
<i>ditâ. 55. risu plausuque cellulam</i>		<i>Saltatio cinz dica.</i>			65. a.
<i>implevit.</i>	35.	<i>Saltuvariorum testamenta.</i>			196.
<i>Ritus amissa investigandi. 349. b. seqq.</i>		<i>Salve. 227. Salve.</i>			371.
<i>Circumcisionis. 535. a. Deos evo-</i>		<i>Salvum me sic habeatli. 264. sit quod</i>			
<i>candi.</i>	331. a.	<i>tango. 242. salvo pudore. 478. tuo</i>			
<i>Rixa. 246. inter xelotypes & amasiun-</i>		<i>sermone.</i>			241.
<i>culo [-las] 1. 165. rixam facere ad. 267.</i>		<i>Sampfzi, corlicolz.</i>			533. b.
<i>rixæ, & partim verbera. 28, 29. 212.</i>		<i>Sanè sapiens.</i>			52.
<i>219. 301, 2, 3. 343. 354. 369, seqq.</i>		<i>Sanguen. 228. sanguis ingenuus. 397.</i>			
<i>486. 498. rixæ simularz.</i>	49.	<i>Sapiebat ipsum aprum. 253. sapiens sa-</i>			
Rogo, ebrii estis? 345. expiare manus		<i>nè.</i>			52.
pretiò licet? 499, 500. mater, num-		<i>Satagi.</i>			225.
quid scis --? 22. mensis December est?		<i>Satufaciebam domina. 289. domino. 218.</i>			
219, 20. noli clamare. 499. numquid		<i>satisfieri sibi pateretur.</i>			319.
tenes? 181. putò interfussisti. 293. pu-		<i>Satisfactionem parare. 374. --ne le-</i>			
tatus me contentum? 136. vos, oportet		<i>nire.</i>			373.
credatis. 243. rogas potiùs quàm		<i>Satur pane. 220. saturi admiratione.</i>			
tentas? 475. rogabat missionem. 198.		<i>84. siamus.</i>			171.
rogamus nocturnas, ut. 244. rogare		<i>Saturnalia. 219. maxilla agunt.</i>			155.
cœpit, ut se eriperemus. 93. rogata		<i>Satyra quid, quotuplex.</i>			1. a, b.
in funus. 224. rogabit pro illo nemo.		<i>Satyricon Petronii in plures libros</i>			
183. rogare cœpit stuprum. 26.		<i>fuisse distributum. ib. & 2. nunc</i>			
Rogus inimicis conlatus manibus.		<i>mera excerpta.</i>			ib.
	406.	<i>Satyrion bibisse.</i>			27.
Roma. 407. à Cæsare divisa. 440,		<i>Saucia mulieres.</i>			259.
441. Romam intrabat.	88. a.	<i>Scabitudo.</i>			355.
Romulea casa.	523.	<i>Scæna.</i>			18. 413.
Rosâ cinnamum veretur.	340.	<i>Scantio in LL. Salicis.</i>			96. a.
Rostrum barbatus.	288.	<i>Scarus attractus.</i>			340.
Rubricati libri.	173.	<i>Scelero.</i>			188.
Rudis lanistarum,	67. b.	<i>Schedium Lucilianæ humilitatis. 16.</i>			
		<i>Sthema frigidum. 452. schemas loqui.</i>			156.
		Schola : in schola sudare. 11. schola-			
		rum			

INDEX IN SATYRICON

rum ratio.	4, seqq. 16.	<i>Sempiternó.</i>	164.
Scholastici. 21. <i>schol.</i> 233. ramquam		Senator hic & hæc.	517. b.
<i>schol.</i> ad cœnam promissimus. 33.		Senatus præceptor est.	323.
<i>Scio literas.</i> 224. <i>nihil scio.</i> 132. <i>Rhetoricam.</i> 225. <i>scis literas, & ego</i> 32.		Senex fus.	178.
<i>scis ubi habirem? quidni sciam?</i>		Sensus an fallant.	429. b, 430.
22. <i>scis quanto facilius &c.</i> 319.		Sententiæ ne emineant extra corpus.	
<i>quod dedi epulum.</i> 272. <i>scitis, quid</i>		416. <i>sententiarum strepitus.</i> 3. <i>sententias</i>	
<i>satietatem tentare soleat.</i> 392, 93.		<i>rident, ordinem dictionis</i>	
<i>scias oportet.</i> 167. <i>scires non libenter</i>		<i>infamant.</i> 21. <i>sententiolis pîctum.</i>	
<i>servire.</i> 333. <i>si scires quæ mihi</i>		416.	
<i>acciderunt.</i> 25. <i>si scitum esset.</i> 193.		Sententiosa: 310, 11. 339, 40. quibus	
<i>Scintilla marita Habinna.</i> 253, 263, seqq.		adde: <i>Cum fortuna manet, vultum</i>	
<i>Scissa N.</i>	250.	<i>servatis amici; &c.</i> 304. <i>Ego</i>	
<i>Scius: scia mulieres.</i>	244.	<i>sic semper vixi, ut ultimam quam-</i>	
Sclopeta.	120. b.	<i>que lucem &c.</i> 355. <i>Heu, heu</i>	
<i>Scobs crocò & minio tincla.</i>	260.	<i>nos miseros quàm totus homuncio</i>	
<i>Scordalias de medio agite.</i>	228.	<i>nihil est?</i> 116. <i>In angustiis amici ad-</i>	
Scordalus.	46.	<i>parent.</i> 236. <i>Ingeniosa gula est.</i> 424.	
Scortum fascinum.	502.	<i>Ira feras mentes obsidet, eruditas</i>	
Scortum muliebris patientiæ. 29. <i>scor-</i>		<i>prælabitur.</i> 355. <i>Longè fugit qui-</i>	
<i>ta placent.</i> 422. <i>scortis vinòque de-</i>		<i>quis suos fugit.</i> 152. <i>Nescio quomo-</i>	
<i>mersi.</i>	322.	<i>do bonæ mentis est soror pauper-</i>	
Scotos defunctos suos propinquos		<i>tas.</i> 316. <i>Nihil inepta persuasione</i>	
disse.	510. a, b.	<i>falsius.</i> 482. <i>Nihil improbitati ar-</i>	
Scribendi ratio ap. Veteres. 14. b. 15. a.		<i>duum.</i> 319. <i>Nihil melius quàm</i>	
Scriblita. 119. <i>frigida.</i>	253.	<i>semper cum sapientia loqui.</i> 539.	
Scrupi.	299.	<i>O maxima rerum pietas!</i> 521. <i>Per-</i>	
Scruta.	236.	<i>iculosum est alienis intervenire</i>	
Scylax.	246.	<i>secretis.</i> 54. <i>Quàm malè est extra</i>	
Scythæ propinquos suos defunctos		<i>legem viventibus!</i> 449. <i>Qui igno-</i>	
edentes.	510. b.	<i>tos lædit latro appellatur, qui ami-</i>	
Seco: scilicet sunt gladiatores.	169.	<i>cos parricida.</i> 374. <i>Quid faciant</i>	
Secretum perituum inter nos. 57. <i>se-</i>		<i>læsi ubi rei ad pœnam confugiunt.</i>	
<i>cretis alienis intervenire.</i> 54, 55.		<i>ib.</i> <i>Quid faciant leges ubi sola pe-</i>	
Secundum hanc deprecationem. 51.		<i>cunia regnat, &c.</i> 38. <i>Quid non</i>	
<i>hanc formulam.</i> 413. <i>illum discum-</i>		<i>commune est, quod natura opti-</i>	
<i>berem.</i> 112. <i>illam ipsam casulam.</i>		<i>imum fecit?</i> 356. <i>Quisquis habet</i>	
389. <i>lectum conciderunt.</i> 60. <i>litteras</i>		<i>nummos secuta navigat aurâ.</i> 500.	
<i>difficillimum.</i> 208. <i>pedes mea statua.</i>		<i>Raram facit mixturam cum sapien-</i>	
270. <i>quietem.</i> 367. <i>viam.</i>	238.	<i>tia forma.</i> 341, 42. <i>Re inclinata amici</i>	
Secures & fasces.	91.	<i>de medio.</i> 134. <i>Scitis quid tentare</i>	
Securuleja mulier.	307.	<i>soleat satietatem.</i> &c. 393. <i>Tam-</i>	
Sedet servus ad pedes. 260. <i>sedent servi.</i>		<i>quam interfit perituum corpus</i>	
247. <i>sedere in tribunali.</i>	272.	<i>quæ ratio consumat mora, an &c.</i>	
Seduxit me.	283.	405, 6. <i>Tutius est parvo ære rem</i>	
Seldius Vicecancellarius, quomodo,		<i>perditam recuperare, quam &c.</i> 39.	
& quando interierit.	405. a.	<i>Valde falsum (aut falsum) est vivo</i>	
Seleucus conviva.	146.	<i>quidem domos cultus esse, &c.</i> 271.	
Selibras pendentia cochlearia. 108. a.		<i>Vultum qui permutat, fraudem</i>	
Semel depositum.	45.	<i>parat.</i> 374. &c.	
Semicinctium.	343.	<i>Sentiet patrimonium illius,</i>	164.
Semissim.	235.	Seplasia.	290. b.
		Seplasiaria.	290.
		Sepul-	

T. P E T R O N I I.

Sepultura. 406. 387. a. b.
 Sepulti quidam vivi. 392. a.
 Sequestri placebant. 44.
 Sera sua sponte delapsa. 46.
 Serapeus. 292.
 Sexculus. 137. a.
 Serisapias. 210.
 Sermo publici saporis. 11. sermonem
 habere. *ib.* sermones conviviarum. 144.
sermonibus publicatio dare operam. 136.
 Serotina poma. 118. b.
 Servitia. 373.
 Servo : *serva me, servabo te.* 155.
 Servulus ad latus. 171.
 Servus. 93. 95. à commentariis. 96. a.
 à lagena. *ib.* à pedibus. 79. a. à po-
 tionc. 96. a. ad cyathum. *ib.* ad
 vinum. *ib.* attrientis. 90. bajulus.
 348. b. *δαδύχου*. 299. dispensa-
 tor. 92. *dispens.* 165. 167. janitor.
 85. a. infularius. 346. procurator. 91.
 publicus. 349. scissor. 124. strator. 451.
 struitor. 117. symphoniacus. 97. b.
 Servus. 260. *coactus est facere.* 265. ne-
 quam. 263. *ex servi sunt homines.* 269.
servi oricularii. 152, 53.
 Sesamum. 5.
 Severa tristitia. 317. severa lectione
 mitigari. 14. lege proficere. 13.
 Severitas crudelissima. 183.
 Servir. 216.
 Severitatis absenti. 272, 73.
 Sexvir Augustalis. 92.
 Si, id est siquidem. 281. 282. a.
 Si bene calculum ponas. 405. Lucre-
 tia es. 28. bene memini. 92. *me*
amas. 281. *Siqua fides est.* 241. *siqua*
f. c. amantibus. 301. si quid vis,
fac. 320. si quid vellent. 53. *si quid*
vis, ego & tu. 224.
 Sibi ludos siciunt. 46. peccat quisque. 177.
 quisque deus fingit. 525. verum di-
 cere. 177.
 Sic adhiſcentem se, ac mortem per-
 sequentem. 388. aptatam larvam,
 ut. 115, 16. *camare solebat, quomodo*
rex. 135. *creſcebat tamquam.* 151. divi-
 dere cum fratre nolito. 36. erimus
 cuncti. 116. exercitari refugerunt.
 415, 16. *frumſcari peculium tuum.*
 285. moriar, ut non erubescam mor-
 tui. 216. paria compoſueram, ut.
 54. positus inter. 508. semper vixi,

ut. 355. *videas me felicem.* 233. *vides*
illum. 228. *vos felices videam.* 274.
utri putes verè. 193.
 Sicilicum. 40. sicil. *ib.*
 Siccare. 275. siccato poculò. 336. po-
 culis. 497.
 Sidus duplex. 40. b.
 Sicyonia. 308. b.
 Sidere adflare pestilenti. 9. siderum
 motus custodire. 361, 62.
 Signum symphoniâ datur. 109.
 Silentio factò. 43.
 Sine dubio non repugnauerat. 71. *du-*
bia trepidavimus. 193. *furo.* 164.
 fuga. *ib.* a. interpellatione. 53. ner-
 vis ambulare. 467.
 Sinus. 471. *sinu texit trepidantem.* 281.
 Sirenium cantus. 459. b. domus. 19.
 Sistrum. 399.
 Siticines. 467. b.
 Soboles. 51. b.
 Socrates sapientissimus. 509. Socrati-
 co plenus grege. 19.
 Solez lignez. 347. soleas post lava-
 tionem sumebant. 79. a. coenaturi
 deponabant. *ib.* solcatus. 79.
 Solide natus nemo, 176.
 Solium. 276. sol. 336.
 Sollicitare. 54.
 Solum libidinis vertit. 307.
 Solvo : *solve me, dicam tibi.* 225. *pro ca-*
pite. 216. solutus gaudiò vultus.
 333. merò. 301. solutæ mero ac
 libidine. 503.
 Somnium expiavit. 369. somnia men-
 tes ludere. 368. somniorum ge-
 nera. 367. b.
 Somnus altus. 319. somnò medici-
 nam petii. scil. tertianæ. 49.
 Sonare caperunt lacunaria. 231. *sonas*
nathicirca stomachum. 176.
 Sonehus cicorbata. 252. b.
 Sotus acidior. 261.
 Sophocles verba invenit. 7.
 Sophos clamamus. 139.
 Sopitionibus (sopitis titionibus)
 pinxit. 59.
 Spado. 79.
 Spargere. *corde & c.* 170. a.
 Spargunt arenam in amphitheatro. 110,
 11. *sobem.* 260. sparserat cani la-
 tranti, quidquid. 275. spargere
 lumen. 59. spargi merò. 279. sparsi
 P p z circa

INDEX IN SATYRICON

circa pedes jacebant.	59.	Studiorum ratio. 2. 3. 4. seqq. 316.	
Spartana nobilitate.	370.	321, seqq. 415, seqq.	
Spathalocinzdi.	63.	Studiosus literarum; 364. <i>sum in ar-</i>	
Speciosus cultu.	314.	<i>gento.</i> 193.	
<i>Spektas holera.</i> 138. <i>sicuti Venus.</i> 262.		Stufa : stufare.	277. a.
Spiritus jejuniō macer. 462. prope-		Stultissimos fieri.	41.
rans. 405. purus. 29. spiritus non		Strupes. 225. <i>tamquam hircus Mercuria-</i>	
humillimi. 314. spiritum cujus de-		<i>lia.</i> 219.	
vovere hoc animo. 510. sp. impen-		Suadeo coenemus.	122.
dere.	362.	Suasoria Agamemnonis.	21.
Spissare officium.	508.	<i>Suavis esse.</i> 244. <i>esse solebas in convictu.</i>	
Spissius basiare. 51. spississima basia. 95		233. <i>suaviter sit vobis, rogo.</i> 228. 287.	
Sponda.	343.	<i>fuit.</i> 251. <i>facere sibi.</i> 272.	
<i>Sponsione provocare quem, si &c.</i> 269.		Suavius (suavis).	238. a.
Sporta. 397. <i>sportella texta palmulis.</i> 140.		Sub alapa est. 133. <i>dantem venies recte.</i>	
Sputum contumeliosum, religiosum.		233.	
	47. b.	Subjecit cervam Diana.	229.
Stabulum.	22. 26.	Subinde. 78. <i>castigamus.</i> 177. <i>intrave-</i>	
<i>Staminata potiones.</i> 145.		<i>runt Aethiopes.</i> 110.	
<i>Stellatos, struuios, struuios.</i> 145. b.		Subirate.	246. b.
Stapes. stapia.	287. a.	Subiter.	ib.
Stattius qn. vixerit.	524. b.	Sublat. V. Tollo.	29.
Statores.	451.	Subornatus buccinator. 78. <i>myrtēā gau-</i>	
Statum praeliantis componere. 302.		<i>sapila.</i> 56.	
Statura.	168. a.	<i>Subseffores cum venabulis.</i> 140.	
Stera, stercula, stericula. 118. b. 119.		Succedo: ne contubernali melius suc-	
Sternutantes salutari, cur. 353. b.		cederet. 67.	
Stettera.	288.	Succinge his animum bonis. 20. suc-	
<i>Stichus.</i> 296.		<i>cinctus cingulo hostiarius.</i> 81, 86.	
<i>Stigma.</i> 263. habebit. 166. stigmosus.		<i>Succosi sunt.</i> 132.	
	382.	Succollatrices.	249. a.
Stilus : stili quo veteres scribebant		<i>Sudar mihi colabat per bisturum.</i> 239. su-	
pars una obtusa, altera acuta. 15. a.		<i>dore calefacti.</i> 82. <i>madens.</i> 22.	
stilō atroci verba effodere. 14.		Sues albi 3. 178. <i>tintinnabulis culti.</i>	
Sto multis pedibus. 138. <i>stabam.</i> 238. <i>sta-</i>		<i>ib.</i> a.	
<i>bat ad pedes.</i> 219. stetit corrupta e-		Sufficio: ut sufficeret ad inventionem.	
loquentiz regula. 9. stare iussi dra-		322.	
cones. 439.		<i>Sufflasset eos prociidissent.</i> 167.	
Stlatarium bellum.	577.	Sui heredes. 408.	
Stolata.	161.	<i>Sumus est sub alapa.</i> 133. <i>est te videre.</i> 157.	
Stotaria.	130. b.	<i>est ubi non patas.</i> 127. <i>sunt vestra.</i> 227.	
Strabo. 262. <i>strabones.</i> 388.		<i>erat mihi pefitral.</i> <i>no quateretur.</i> 198.	
Stragula alba. 296. bona.	249.	<i>fui tamquam vos estis.</i> 287.	
Stratum cadere.	165.	Summa. 9. carminis. 201. <i>ad summam.</i>	
Strapitus funebriu.	297.	129. 130. &c. (V. Ad.) <i>ad summam.</i>	
Stricto acumōque articulo percutere.		9. 95. 126. 488. 507. <i>in summa.</i> . .	
	343.	Summa voluptas. 318. <i>summum bo-</i>	
Striges. 242. <i>involut puerum.</i> 243.		<i>num.</i> 401. b.	
Strigiles.	332. 333.	<i>Super enim incumbens.</i> 281. <i>hoc officium</i>	
Strangulari rem inter prædones. 45.		<i>positus.</i> 93. 210. <i>prædam solus in-</i>	
Stropha elegantes.	231.	<i>cumbis.</i> 302.	
Structor.	117.	Superbus sustulit vultum. 94. 95. su-	
Struthiocamelus.	499.	<i>perbum palliō caput.</i> 48.	
		Super-	

Supercilium domini induere. 397.
 sustulit. 335. supercilia de pyxide
 prolata. 383.
Supinas manus protendo. 50.
Supernari. 2. b
Suppes. 522.
Supplices cur genua attingunt. 50. b.
 mentum etiam dextramque attige-
 runt. *ib.*
Supplicia summa. 406. a.
Supprimere jubeo querelam. 333.
Supra me accumbebat. 125. *me discum-*
bebat. 212. *septuaginta annos tulit se-*
cum. 153.
Suppumpis. 522. b.
Sursum deorsum faciunt. 244.
Suspendium. 343.
Suspicio turpissima. 38.
Sustineo : sustinebat grammo poma. 231.
dentibus amphoram. 197.
Susum cellatio. 294.
Suus: sua res cuique carissima. 43. *suum*
sestertium decies vidit. 134. *sui here-*
des. 408. *sua octingenta possidet,* 132.
Sycamina. 255. b.
Symphonia. 109. 122. 124. *sympho-*
niaci servi. 97. — *cz tibiz.* 84.
Supponit deus. 60. b.
Synœcium. 341.
Syri duo. 60.

T.

Abellarius. 300.
Tabernæ, lucernæ, cavernæ, quo-
 rum. 525. b.
Tabula. 171. terebinthina. 106. ta-
 bulz foederis. 379.
Tæniz in imaginib. 87. b.
Tam discors libido. 453. *facile, quàm.*
 219. *planè quàm.* 198. *tam, quàm.* 79.
 Add. hîc Rid. & p. 25. b. *tam valde*
ut. 298.
Tamen abiit. 149. *elatus est.* 149. *mu-*
nus dedi. 169. *narrabo.* 234. *verum*
quod fruniscus est. 153. *vestiarius est.*
 145. *videtur, non ero tui similis.*
 320. *virtutem habet aliquam.* 148.
 utcumque, tamquam non agno-
 scerem. 338.
Tamquam bonarum artium magi-
 ster. 355. *coda viruli.* 159. *corvus ni-*
ger. 153. *favus.* 151. *ignotum de-*
siebam. 404. *insanum deriserunt.*
 337. *interit quæ ratio corpus con-*

sumat. 405. *laudatus esset, protulit.*
 264. *literarum studiosus.* 364. *lo-*
co hoc trajecit eam. 242. *molestus tibi*
sim ego. 195. *mures videntur.* 162. *non*
rediturum consumo. 355. *Orcus for-*
tu. 237. *Scholastici ad cœnam pro-*
misimus. 33. *servi Æthiopes hila-*
res. 364.
Tangomenas faciamus. 115. 279.
Tangunt mures ista. 296. *tetigit puer*
oculos suos. 483.
Tantalus, imago avari divitis. 309.
Tanto melior. 264. *magis impedit in-*
guina, quàm ingenia fricare. 338.
tantum non dixerat, quid. 293. *O-*
mnem scabirudinem animò dele-
ret. 355.
Tapanta. 1266.
Tardum est differre quod placet. 34.
Tarde, imò serò. 24.
Tartari. V. Scythæ.
Taurulus. 137.
Taurus quàm jactet digna. 165. *taurum*
rollit quæ vitulum sustulit. 69.
Tectoria unde fiebant. 66. a.
Tizsev. 115. a.
Telos. 482. b.
Temeritas lassata. 309.
Temptamentum. 32. b.
Tempestatis signa. 381. b.
Temptemus expellere. 32. *si adhuc*
forbilia sunt. 107. *tentavi assurgere.*
 248. *tentare jussit an.* 296.
Tenedos. 327. *insula.* *ib.* a. *nominis*
origo. *ib.* b.
Teneo vix me. 221. *teneo Herculi ar-*
mas. 181. *tenebat caduceum.* 87.
 non tenui lacrymas. 66. 404. *tenuit*
nos tranquillitas. 363. *tenete latro-*
nes. 42. *teneant se suis.* 294. *tenere me*
non potui. 183. *diligenter viam.* 21.
se rei alicujus. 183.
Terentius capo. 234.
Tertianæ impetus. 49. *remedium.* 53.
Tertiarius gladiator. 168.
Tessera. 306. — *cz crystallinæ.* 106.
Testorum agmen. 106.
Thalamus. 71.
Thebaica. 141. **Thebanum** par. 302.
Theca repositoriî. 136.
Thesaurum est litera. 174. *thesaurum in-*
venit. 133.
Thespis tragœdus. 269. a.
 P p 3 Thef-

INDEX IN SATYRICON

Theſſalia.	447.	cz. 180. Agamemnon ei cariffimus;	
Thorax, thoraciz, <i>Thucydidis</i>.	232. b.	181. Philoſophum nunquam au-	
Thucydidis laudatur.	9, 10.	divit. 273. conjugium. 281. divi-	
Tibia & tuba in funeribus.	467. b.	tiz. 125. 128. 129. 138. 196. 292.	
Tingere ſatyriô. 56. tinctus colore		& diſcendi modus. 264. 288.	
noctis.	516.	289. forma. 84. habitus. 103, 4.	
Tintinnabulis culti ſues.	178.	hiſtorica. 182. 188. 193. monu-	
Toga perverſa.	227.	mentum. 271. moralia. 310. &c.	
Timere oculorum fidem. 37. timue-		origo. 87. 288. phyſica. 176. 177.	
runt canere verſibus. 8. calcare		poëſis 200. teſtament. 270, ſeqq.	
viam.	417.	Tripedia.	257. a.
Timidiſſima admiratio.	337.	Triſtimonium.	242.
Titulus 23. <i>auctionis</i>. 136. equi Tro-		Tritonia.	18. b.
jani. 325. fervorum.	87. a.	Tritus inter.	320.
Tirotinium artis tonſoriæ.	345.	Trivia.	518.
Tiſiphone.	432.	Troja quo die capta. 329. b. 330.	
Tollo : tollere iratum Iovem. 242. mala		Trojæ halofis. 324. ſeqq. Troius	
duo. 253. taurum. 69. tollebat au-		hoſtis.	378.
ra plumas. 381. ſuſtulit illam de ma-		Truditur ſic vita.	162. 310.
ſtra. 281. me de negotiatione. 292. ſus-		Trulla.	286.
tulit caput de tabula. 171. ſuſtulit		Tryphæna Lycæ uxor. 358. mœcha:	
mentum. 152. ſupercilium. 335. vul-		377, 78, 79. inducitur & poëtria. 378.	
tura. 29. ſuſtulerunt ex hac maſſa. 188.		Tuber terra.	222.
nos inde pugno. 255. ſublatus clamor.		Tueri officium.	78.
140. ſublata in horreum D^{eo} modium.		Tullia, quid.	522. b.
196. ſublatis fortiùs manibùs. 95.		Tumor rerum.	3.
Tomacula. 184. ferventia.	101, 2.	Tunica ruſſica.	78.
Tonſores in deliciis habiti.	344. b.	Tutela loci. 212. navigii. 378. navis	
Tonſorium artificium.	173, 74.	expiaretur.	370.
Tonſtrina.	245.	Τυμωαὺ λαγ.	468. a.
Topanta.	126. a.	Tyria veſtimenta.	95.
Tortum perire.	54.		V.
Torum pectrectavi. 301. vexavi. 504.		V Acanto.	243. b.
Τορμωαγ.	286. a.	Vacillavit.	134.
Tractare. 509. improba manu. 318.		Vacuus aut vacans ſtramentitius. ſcil.	
Traducere ſe ipſum. 165. ſecreta. 50.		puer.	243.
traduxit poemata.	143.	Valde bene ſcio, unde, 187. valde nobis	
Tragiei oculos ſuos caſtigant.	481.	expedit.	361.
Trahens comitem aniculam. 471.		Valet lotium ſuum. 213. valentes lum-	
trahit me ad id lenta manu. 72.		bi.	507.
Trajecit annulum in dextram. 279. collum		Valetudinem bon. ſibi optarunt. 232, 33.	
lancea. 240. mulierem mediam. 242.		Valgia, valgi. 520. b. valgiſter com-	
Tralatitia deformitas. 384. huma-		motis labris. 73. obſorto labeliô.	
nitas. 400, 1. propinatio. 396. tra-			520.
latitium bellum.	377. b.	Vaporarium.	277. b.
Transire. 93. circulos. 197. tranſeat me		Vala marmorea ante fores templi.	
luſtrum.	233.	489. vaſus ſcillit. 217. vaſum aneum.	
Tribacca.	206. b.	191. vaſculum.	67.
Tricliniarches.	60.	Veſtura.	360. b.
Trimalchio Auguſtalis Sevir. 92. 272,		Velle cepit. 28. cæperat. 268. verbi	
73. homo lautiffimus. 77. cœnam		uſus.	ib. b.
liberam præbet. 73. uſque. 289. E-		Venabula.	140.
jus aſtologia. 93. 137. bibliotho-		Venalitium titulis pictum. 87. vena-	
		litia	

T. P E T R O N I I.

liria (an, venatica? ut Scheff. index. dubito.) *jumenta*. 292.
Vendere bona sua. 488. *verba*. 38.
venenarii. 132.
Venerare. 235. b.
Veneria res. 235.
Venio latè. 225. *venit decretum*. 199.
dies tertius. 73. *febru*. 208. in *ratio-*
nes. 196. *navis ex Africa*. 510. *ve-*
nerunt aut venierunt ejus anni ad
tefferam. 306. *venire sub dentem*. 223.
Venter injuriam facit ei. 363. *mihi non*
respondet. 175. *ventres*. 215.
Ventus textilis. 68.
Venus. 317. 503. *cur amàrit Ado-*
nin. 520. a. *Hortensis*. 464. b.
Veneris stella navigantibus. 356. b.
Verba moderationis, verecundiz. 341.
vendere. 38.
Verbena lustrago. 512. a.
Verberare furtivis osculis aut oculis.
 73. *pectus planctibus*. 305. *verbe-*
ratus sum. 504. *verberara hæc con-*
tumeliis 476.
Vermes nascuntur in carne molli. 213.
Vernula meus. 253.
Vernula urbanitas. 66.
Verfibus primi anni dandi. 19. *verf-*
ibus Homericis canere timuunt
Lyrici. 8.
Versipellis. 240.
Versus intro. 242, 43.
Vertere solum. 307.
Verricem morituri à Proserpina radi
credebant. 383. a.
Vervex. 212. a. *verveculi, berbeculi*.
 130. a.
Vestes ex avium plumis. 202. a. *Sab-*
baticæ. 536. b.
Vestiarium est calda potio. 144, 45.
Vesticontubernium, 35.
Vestimenta accubitoria. 95.
Veterem rationem deduco tecum. 34.
veteres (exoleti). 64.
Vexatione minima constata. 231.
Vexavi torum hoc. 504. *vexavit me*
anser mortu. 496. *vexata solò ve-*
stis. 464.
Veteres in componendis dictionibus
nimii. 205. b. *accubitori manus*
pedesque lavabant. 97. a. *interdiu*
è solis cursu navigabant. 361. b.
noctu ex siderum motu. ib. a. *post*

caldarium in frigidarium descen-
debant. 82. b. *Veterum scribendi*
ratio. 15. a.
Viator. 351.
Vibicibus pensatis. 478.
Vibrant pila, fabula. 174. *sententioz*.
 416.
Vicesima. 270. *vicesimam quando nume-*
raffi. 220. *vicesimaria*. 250.
Victor. 52.
Victoria parata haut placet. 339.
Victus vincendo. 228. 311.
Videos te talem. 233. *vides me? ex vultu*
cognosco. 450. *quàm nobis expe-*
diat. 361. *vides, vides, quòd aliis*
leporem excitavi. 473. *videt as per*
argentum. 209. *videmus senem cal-*
vum. 78. *vidit sefertium suum decies*.
 134. *videbo rectè*. 221, 22. *vide po-*
nas. 179. *vide modò*. 192. *videas ca-*
sulas nostras. 170. *viderint, qui*. 240.
vidisses libenter fractas cervices ejus.
 195.
Vile est quod licet. 339.
Villicus. 407. *villicatio*. 264.
Vinarium. 268.
Vindemia. 152.
Vindicare injuriam & dignitatem. 52.
Vinea ad monumenta. 271. b.
Vinum destuens sacò. 278. *dominicum*.
 96. *Inferium*. 342. a. *vita*. 115.
in cerebrum abiit. 145. *vinum in ma-*
nus dedere. 111. *sub mensam effundere*.
 135. *eff. jussit*. 279. *vinò scortisque*
demersi. 322. *vinorum atas lague-*
nis inscripta. 114. a.
Violasti fidem scelere. 301.
Vipera. 295. *viperam sub ala nutritæ*.
 293.
Virgo nunquam. 69. *virgines immo-*
lataz. 5. *virgunculz*. 53. 69. 507.
Virgilius. 416.
Viridarium. 30.
Virium auxilia. 376.
Virum pati. 69. *quæzere*. 422.
Virtus olim nuda placebat. 321. *vir-*
tutem habent aliquam. 148.
Visu quodam in horrorem perductus.
 464.
Vitalia. 296.
Vitalis lectus. 149.
Virello piperatò circumdata ficedula.
 109.
 Vitrea

INDEX IN SATYRICON T. PETRONII.

Vitrea fracta & somniorum inter-
pretamenta. 30. vitrea pocula. 502.
b. vitr. vilia. 188.
Vitrum ductile. 189. 191.
Vitulus elixus, galeatus. 230. vituli coda.
159.
Vivit vinum diutius quàm hominatio.
114. ergo vivamus. 116. quare non
vivamus. 274. vivere. 392. post mor-
tem. 270. me spero sic, ut. 25. vixi
sic semper & ubique. 355. vixit
honestè. 150.
Vlyxes sic notus? 136.
Vlyxes brevis. 182. a. cum corde
suo litigat. 481. pro ariete ad-
hæsit. 351. cum nutrix ex cicatrice
cognovit. 371.
Vmbras cadidi. 238. umbratius do-
ctor. 7.
Unguentaria. 283. unguentarii. 138.
Unguentum. 175.
Unguis ejus plurius, quàm tu totus. 218.
ungues deaurari soliti. 297. a. un-
gues & capillos in summo naufragii
periculo præscindebant. 369. b.
unguibus me quæram curabo. 384.
Vnus ex novitiis. 506. ex philosophis.
317. unus servus Agamemnonis. 77.
servus libitinarii. 297. de nobis. 158.
Vixerunt pedes. 268.
Voces illi suas reddidi. 320.
Volo fit omne genus pomorum circa me.
271. gustare illum de jure. 173. vis tu
reviviscere extinctum? vis &c. 392.
vult sibi non malè. 133. velis nolis. 272.
Volpi uda. 227.
Vomuit intestina sua. 253.
Votum bonæ mentis, effodiendi
thesaurum, Eloquentiæ, &c. 323.
S. P. Q. R. si vicissent. 323. b. vo-
tum casus adjuvit. 45. feci mur-
mure timidissimo. 317. votum sibi
tale proponere. 343. votò me ex-
solvi. 318. vota in mari suscepta.
367. b. quomodo in statua exora-
bant. 368. a. vota præpostera. 323.
ad vota properare. 14.
Vrbanius jocantis. 195. mathematici. 137.
stulta. 22. vernula. 66.
Vreacim pluebat. 161.
Vrtales scyphi. 145. b.
Vrta prægnans hieroglyphicon homi-
nis nati. 531. a.

Vrsina frustum. 253.
Vsq; hoc. 78. usque ad invidiam frui.
34. ad lacrymas ridere. 212. in lucem.
279.
Vt impendat malè, non sentiet. 164.
Vti fortunâ. 338. poenitentia occa-
sione. 379.
Vitres inflati. 13. pusilli. 148.
Vvz penfiles. 493. b.
Vulnus. 334.
Vultus gaudiò solutus. 333. Vultum
mutabam. 338. vultu attonito effe-
ratòque cogito. 308. mendacium
prodidi. 309.
Vxor. 340. 526.

Z.

Zaplutus. 127.
Zelotypa. 264. zelotypi. 165.
Zodiaci XII Signis congruentes cibi.
117, seqq. genesis. 137, seqq.
Addenda in Indice.
Aliquis miretur. 371. Age ergo. 308.
Duraret mendacium. 411. Habere
sermonem. 11. h. sudoris minus. 299

Legenda pro excusis.

pag. lin.
2. } inter textum & Notas leg. Encol-
20. } pinus.
27. a. 12. Comicus.
111. b. 14. genuinum.
146. b. 10. βασιλεύς, βασιλῆας =
regulus).
175. b. 23. adfusa clauso et.
177. b. 7. ad caput.
185. a. 9. ificiatam.
206. o. 3. tibi bacca.
216. b. 22. creatum.
245. b. 5. ad præpositum.
250. a. 23. novendiale: tum M.
252. a. 5. Rivus.
255. a. 338. eund. abundat. tum;
Consului.
275. a. 13. larras.
277. a. 23. 41. suffocare. πυρ. ἐπιπυρ-
μαίν.
278. a. 37. priapiscotos.
294. b. 2. hypogæa.
311. b. 24. Monocromen.
378. o. 6. Troius.
382. a. 1. cottabi.
474. a. pen. recitatos.
513. a. 6. 7. Rhetor. Afranius;

F I N I S.

P R I A P E I A,

S I V E

DIVERSORVM

P O E T A R V M

I N

PRIAPVM LVSVS.

Cum

**Integris Iosephi Scaligeri , Gasparis Scioppii , &
Friderici Lindenbrogii , Commen-
tariis ; Aliorumque Notis.**

**Accessit Pervigilium Veneris, Cupido Cruci-affixus ,
& alia quæ versa p. exhibet.**

Priapeja. p. 3.

Veterum poëtarum Errones veneri (p. 75) : Per-
vigilium Veneris. 77. Floridi de Qualitate vi-
tæ. 87. Epigrammata Valerii Æditui. 89. &c.
usque. 118.

Ausonii Cento Nuptialis. 118. Cupido Cruci-
affixus. 134. Ejusdem Rosæ. 146.

De Priapismo seu propudiosa libidine Cleopatrz
Reginz, ejusque remediis Epistolæ. 148. &
demum

Ecloga Tobiz Gutberleth, Per Angusta ad Au-
gusta. 161.

DIVERSORVM POETARVM

I N

PRIAPVM LVSVS.

Ad Lectorem.



*Arminis incompti * lusus lecture procaces,*

*Conueniens Latio * pone supercilium.*

** Non Soror hoc habitat Phæbi, non Vesta sacello,*

*Nec qua * de patrio vertice nata Dea est :*

** Seti*

I. DIVERSORVM POETARVM] Scripserunt hujus argumenti poemata plures veterum, Catullus, Tibullus, Ovidius, Petronius Arbiter, alii. Itaque ex eorum epigrammatis totus hic liber concinnatus est, & conflatus ab eo qui epigramma illud libro prapofuit, *Carmenis incompti*, &c. Et *Ludens hac ego*, &c. Nam ne adscriberent hæc Partheniz mostro, poterat eos monere os hominis probum, vita pudica, integri mores. Sanè Petronium hujusce argumenti & nominis quædam luisse auctor Sidonius :

Et te Massiliensium por hortos

Sacri stipitis, Arbiter colonum

Hellepontiacæ pasem Priapo.

Quidam etiam ex Græcis libros singulares ejusdem materiz scripsere. Inter quos maximi nominis Euphronius poëta. Strabo, quum de urbe Orneis scriberet, ait templum Priapi in ea fuisse, αὐτῷ ὄν, inquit, καὶ οὐ τὰ περιπέτεια πούτος Εὐφρόνιος ἐρητιάτω καλεῖ τῷ θέν. *Joseph. Scaliger.* Vid. *Politian. Miscell. c. lxx, Florid. Sabin. Variar. adnot. c. vi, Pium annot. post. c. xli ; Barthium lib. xxiv Adv. c. viii. Gabbema.* Quod autem Virgilio à quibusdam tribuantur, male id fieri existimo, & Iovem

lapidem jurare ausum, nullum horum à Virgilio factum fuisse : quod & Doctis placere video. Mihi verò simile fit, in horto Mecænatris sacellum Priapo dicatum fuisse, & ex iis Poëtis, qui ad Mecænatem suum cotidie visebant, unumquemque versiculos aliquot jocosos in sacelli parietibus notasse, quod heic confirmari videtur *Carm. i. xli, & xlii.* Ad eorum imitationem, posteriores, Petronium, Martialem, alios multa luisse crediderim, quo demum ab eo, qui carmen ad Lectorem prapofuit, in unum libellum congesta sunt. Argumentum hujus libelli varium est : modò enim vel poëta, vel puella aliqua, vel viator vel villicus Priapum adloquitur. Interdum imò sæpius Priapus furibus masculini & foemini sexus stuprum suadet vel minatur, sortem suam miseretur, de tentigine sua, de furibus, de puellis lascivis super inguina Priapi de nocte molentibus conqueri, & alia pluri-
ma, quæ hic recensere infinitum sit, & à lectore nullo negotio, intelligi faciliè poterunt. *Gasp. Scioppio.*

2. IN PRIAPVM] Quis qualis hic fuerit, tradidit suprà in Satyrico p. 483. 84. *Gabbema ex Scioppio.*

Aaa 2

3. Cap-

*Sed ruber hortorum custos⁹ membrofior aquo,
Qui tectum nullis vestibus inguen habet.
Aut igitur tunicam parti pratende¹⁰ tegenda,
Aut quibus hanc oculis adspicis, ista lege.*

C A R-

3. *Carminis incompti*] Hinc Auson. accepit illud procemium:

Carminis incompti tenuem lecture libellum.

Pone supercilium. Scaliger. *incompti.* Scripti nimirum, ut Carmin. seq. ait, non nimium laboriosè: & inornati nec exacti satis. *Comere enim est ornare.* Auson.

Come serenatam duplici diademate frontem. Idem:

Tu quoque qui Latium lecto sermone Terenti

Comis, & adstricto percurris pulpitæ foccò. Ga. Scioppius.

4. *lufus*] *Ludere* dicitur in re, ad quam efficiendam & impetrandam non magno labore usus est, ut Carm. seq. *Ludens scripsi.* & hoc in vulgus etiam notum est, nec pueri ignorant, nisi qui nondum zre lavantur. Sciopp.

5. *pone supercilium*] *Ponere supercilium*, sive, ut Horatius fabulatur, *demere supercilio nubem*, est *frontem exporrigere*, nec austeri vultu sive matutina & Catoniana fronte jocosis alterius suscipere. tristem enim animum praeportare videntur, & severum, quibus frons corrugata & supercilium conductum. Sic vetus Poeta in Catalectis à Iosepho Scaligero Criticorum patre vulgatis:

Esse tibi videor demens, quod carmina nolim

Scribere patricio digna supercilio.

Senatoribus austeritatem convenire scilicet. Cæterum quo animo Latio convenire heic dicatur, nullus adhuc dispicio, & aliorum esto arbitrari. Sciopp. *Supercilium* notat gravitatem. Martial. lib. I Ep. IV. Valer. Maxim. lib. VI, c. III. *Horridum quoque C. Sulpitii Galli maritate supercilium.* S. A. Gabbema.

6. *Non soror*] Tres Deas commemorat, quibus virginitas perpes nullius gnara mariti; Dianam, Vestam, Minervam. Scioppius.

7. *de patrio*] *De pro ex.* Sic Tibullus l. I El. I.

— *De facili composuit que luto.*

Et infra: *Qua puto de quaestu libera facta tuo est.* Propertius l. 2 El. 24.

Iam tibi de timidis iste protervus erit. id est, ex timidorum numero. Terullianus (ut & hunc ad partem venire patiamur) de Præscriptionibus: *Et ipse* (inquit) *Christi traditur de Apostolu fuit.* sic etiam Carm. 31.

Exire ut ipsa de tuo queam c. & 42.

De cera facili dat tibi poma dens.

Sciopp.

8. *Sed ruber*] Priapum rubrum dici primulum, putabam, quod verpà esset & glande ex tentigine assidua nudata. Sed muto nunc, & probo Priapum rubrum integrum fuisse, infra c. 25.

Qui quondam ruber & valens solebam Fures cadere quamlibet valentes.

Et Tibullus:

Soles sacrum revincte pampinò capus

Ruber sedere rubente fascino. Sciopp.

Ruber dicitur propter fascinum rubrum. Catullus: *Sedet revinctus cum rubenti &c.* & alibi in Priapeis,

Rubro Priape furibus minare mustinò.

Horat. lib. I Sat. VIII.

Obsænoque ruber porrectus ab inguine palus. Frid. Lindenbrogius.

9. *membrofior aquo*] Infra c. LXXIX fascinosum eundem vocat, ob vasorum luculentitatem. Gabbema. Lucret.

At qui obitum lamentetur miser amplius aquò.

Horatius: — *ubi plenius aquò*

Laudat. — Ga. Scioppius.

10. *tegenda*] *Cur hic pudenda malim,*

C A R M E N. I.

A D P R I A P V M.

L Vdens hac ego¹ teste te, Priape,
 Horto carmina digna,² non libello,
 Scripsi³ non nimium laboriose.
 Nec Musas tamen, ut solent Poëta,
 Ad⁴ non virgineum locum vocavi.

Nam

lim, occidit canssa. Ga. Scioppius.

1. teste te] id est, spectatore. Testis enim *ἰσχυρὸς* dicitur oculatus, qui in re praesente adfuit. Nam, ut ait Plaut. Trucul. act. 2, sc. 6.

Plautus est oculatus testis unus, quam auriti decant.

Qui audiunt, audita dicunt. qui vident, plane sciunt. Sic Seneca Thebaide, ubi loquitur Iocasta, bellum inter filios compositura:

— servidos juvenes anus

Tenebo, nullum teste me fiet nefas:

Aut si quod & me teste commisti post,

Non fiet unum. — Sic Plautus Pœn. sc. 3 inf. act. 3. testem esse, pro inspicere.

— evocemus huc Agorastoclem,

Vt ipse testis sit tibi certissimus.

Hoc ipsum interpretatur:

Vt tunc inspicies aurum lenoni dari.

Sic infra: Magni testibus ista res agetur. Carm. 14. Scioppius.

2. non libello] Libellum hic accipio pro taberna libraria, ad quam sermonem exundorum gratia honestiores confluabant, sicut ad tustrinas viliores. Vide Scaligerum ad versum illum Catulli:

Te quasivimus in minore campo,

Te in circo, te in omnibus libellis.

Ait ergo, carmina sua, utpote rudia & nondum exalta, adde etiam lasciviuscula non tam in librarías officinas ad reliquorum erudita scripta,

quàm in hortum, qui locus Veneri sacer & Priapo minorum gentium deo, amandanda. Sciopp.

3. non nimium] Ironiz speciem habet. vult enim dicere, nullo sibi hzc labore Carmina constituisse. Sic Catull.

Cesar, non cupio nimium tibi velle placere,

Nec scire utrum sis albus an ater homo. Idem:

Salve nec nimio puella naso.

Ita enim legendum ibi cum Scaligero Iovem lapidem jurare sum paratus, quicquid alii dicant non minimi homines nasi, qui quod sibi vitii est, id puellæ etiam Catullianæ inesse volunt, eique de suo & ex abundantia liberalissimâ causa condonare. Sed assis eos non facio, & cum naso suo malam rem habere porro jubeo. Satis enim acceptum mihi atque persuasum est, puellam à naso non oppipare, imò ne ad pauperiem quidem virandam, instructam fuisse, quippe de qua alibi scribat:

Ista turpiculo puella naso. Sic censeo, Sic etiam Carm. 49.

Non nimium casti carmina plena jaci. Idem.

4. Horto carmina — scripsi — Nec Musas — Ad non virgineum locum vocavi] Hortis præficebatur Priapus. Vnde & hortus non virgineus locus dicitur, & horti vocabula paullo improbiora sunt, propter ejus Deos tutelares, Venerem

Nam ¹ *sensus mihi* ² *corque defuisset*,
Castas Pieridum chorum sorores
Auso ducere ³ *mentulam ad Priapi.*
⁴ *Ergo quicquid id est, quod otiosus*
Templi parietibus tui ⁵ *notavi,*
In partem accipias bonam rogamus.

I I. P R I A P V S.

⁶ **O** *Obscure poteram tibi dicere,* ⁷ *da mihi, quod tu*
Des licet assidue, ⁸ *nil tamen inde perit.*

DA

Venerem, inquam, & Priapum. Hinc Carm. 4 hortus obscœnum est, cum dicit Priapus:

Quod meus hortus habet sumas impu-
nè licebit,

Si dederis nobis, quod tuus hortus
habet.

Eadem nequitia hortum Plautus naturam muliebrem vocat, ut à Lipsio observatum est. Et ideo Priapus hortorum custos. Carm. ad Lectorem:

Sed rubor hortorum custos membro-
fieri equò.

Si quis provectus audaciz scribere hodie non dubitet, hortos locos esse non virgines, nã faxim pereat ille probe & pugnam cum virginibus nostratibus cernat non bonam: quæ omnibus cæteris locis indelectatz & nauseantes ad solos hortos usque convolant, quippe in quibus non cruentos, non deformes Priapos, sed verò formosissimos & nihilò deterius mutoniaros juvenes reperire sperant. Ca. Scioptius.

1. *sensus*] Sic Propert.

Hic primum vidit sine sensu vivere a-
mantem. Idem.

2. *corque defuisset*] id est, omni ratione orbatus, & modo non furiosus fuisset. Sic Ausonius:

Qui reminiscit putat se dicere posse La-
tinè,

Hic ubi EO scriptum est, faceret COR,
si cor haberet.

Cor enim pro sinceritate rationis & intellectu utuntur. Ut Furius Bibaculus: En cor Zenodoti, en jecur Cræteri! Propert. lib. 2 Eleg. 9 de eo, qui Amorem pinxit:

Idem non frustra ventosus addidit alas,
Fecit & humano corde volare deum.
 Id est, admodum cordatè finxit Cupidinem volare. Id.

3. *mentulam*] *Mentula*, virga virilis. Martin. in Lexic. Philol. deduci à *penulus*, indicator, index, quòd sit sexus notã. nisi à Germanico *Mann*, vir, quasi *Mannheyt*, ut opinatur Goropius. Ita & Germanis, *Mannligheyt*, & Græcis *ἀνδρεία*, & *ἀνδρείον ἄνδρος*. Io. Weitzius.

4. *Ergo quicquid id est*] Sic Catull.
Quare habe tibi quicquid hoc libelli est.
 Scioptius.

5. *notavi*] *Notare* pro *inscribere*: id verò non chartæ solum, sed animo quoque notandum. Haut absimiliter Virg. Eclog. 5.

Imò hac in viridi nuper qua cortice fagi
Carmina descripsi, & modulans alter-
na notavi. Idem.

6. *Obscure*] Est Ovidii hoc Epigramma, ut ex Seneca colligimus, qui illum versiculum ex eo citat:

Dum timet alterius vulnus inepta loci.
 I. Scaliger.

7. *da mihi*] *Dare* in obscœnis est, ut loquitur Petronius, *facere quod di-*
cas

Da mihi quod cupies¹ frustra dare forsitan² olim,
 Cam tenet³ obsessas⁴ invida barba genas,
 Quodque Iovi dederat,⁵ qui raptus ab alpe sacra,
 Miscet amatori pocula grata suo:
 Quod virgo prima cupido dat nocte marito,
 Dum timet alterius vulnus inepta⁷ loci.
 Simplicius multo est, da padicare⁸ Latine
 Dicere,⁹ quid faciam? ¹⁰ crassa Minerva mea est.

III. AD

Est distenta libido. five, ut idem ait, plenum & voluptabilem coitum concedere. Infra Carm. 50.

Et nec dat mihi, nec negat daturam.

Ga. Scioppius.

8. nil tamen inde peris] Non si vel Marrucinus Asinius furtorum insignis ipse in re presenti adesset. G. Scioppius.

1. frustra dare] Præter vulgarem interpretationem rō frustra pro gratis accipere possumus. quod ego tamen sciolo cuidam probare adhuc non potui. quin imò operam navasse sibi videbatur, si, quod quem frustra docuisse dixeram, ea me re derideret. Sed quid mirum in homine, qui fontes linguæ Latinæ, id est, Plauti delicias non degustavit? Plautus ergo Menæch. audiat. Frustra, inquit, meretrix, me ducere non potes. innuit, cum nisi à donis instructum ipsius quidem causâ fore exclusissimum. Scioppius.

2. olim] de futuro. Horat.

Non si malè nunc & olim sic eris.

Sciopp.

3. obsessas] Notandum obsessas genas, id est, hirsutas. Nisi fortasse legendum sit, obsessas pro oblitis ab obse-
 rendo. Sicut Tibull. Stipitem desertum in agris dicit, id est, defixum, à desc-
 rendo, quod est, inserendo obserere, utitur Attius apud Nonium in Seges: Quod beneficium hant in sterili segete to-
 obesse intelligis, id est, obseruisse. Vbi sa-
 vere beneficium dicit. Idem.

4. invida] Quod illum lævorem invidere quasi pueris vel ephebis vi-
 deatur. Scioppius. Malim ninguida. in-
 fra: canis cum barba caput albicet capillis.
 Fr. Lindembrog.

5. qui raptus] Ganymedes puer ab aquila, five Iove in aquilam conver-
 so in cœlum raptus, ut illi in deliciis & à poculis esset. Scioppius.

6. Miscet amatori pocula] Miscere po-
 cula, est, esse alicui à poculis, five fun-
 dum aut pocillatorem. Sciopp.

7. loci] Isthunc locum Murrhedius Rhetor loco inlustrat insigni apud Senec. Parr. lib. 1 Contr. 11. Novi-
 mus, inquit, istam maritorum abstinen-
 tiam, qui etiam si primam Virginibus ti-
 midis remisere noctem, vicinis tamen lo-
 cis ludunt. Est hæc Martialis sententia lib. 11 Ep. 1331.

Padicare semel cupido dabit illa ma-
 rito,

Dum motus teli vulnera prima novi.
 E libero illud murmuratus est carmine.
 Sic & Quintus Serenus:

Obscamos si ponò locos nova vulnera
 carpent.

pro formineo utero sæpius apud Lu-
 cret. est etiam locus. Gonsalvus. Sen-
 sum ita quoque expressit Plaut. Casin.

Ille haud verbum fecit, & sepi vestis
 id, qui essis.

Vbi illum saltem video obseptum, rogo,
 ut altero sinat ire. I. Scaliger.

8. Latine] Legendum puto: Lati-
 nò dicere, id est, Latino sermone. Por-
 rò Latine loqui dicuntur etiam, qui

A a a 4

unam-

III. AD PRIAPVM.

O Bſcanis ² rigido deo ³ tabellas
 Ducens ⁴ ex Elephantidos libellis
 Dat donum Lalage, rogatque tentes,
⁵ Si pictas opus edat ad figuras.

IV. DE

unamquamque rem libertate Stoica, ut testatur Cicero, non per ambages & circuitionem, sed suo nomine simpliciter appellare consueverunt. Martial.

Absolvis lepidos nimirum Auguste libellos,

Quis scis Romana simplicitate loqui.
 Ga. Scioppius.

9. *quid faciam?* Τί πᾶν; ἀγρο-
 κῶ, καὶ ἀμυστός εἰμι. Aristoph. Ἀ-
 γροκῆς εἰμι τὴν σκιάφῳ, σκιάφῳ
 λίσῳ. Vnde jocus maximi Principis,
 Philippi Macedonis, Quum ii, qui
 prodiderant Olynthum Philippo,
 conquestum & expositulatum ad ip-
 sum venissent, quod injuriose nimis
 vocarentur proditores ab aliis Mace-
 donibus: οἱ Μακεδόνες, inquit, ἀγο-
 κῆς, καὶ ἀγροκῆς εἰσὶ τὴν σκιάφῳ,
 σκιάφῳ λίσῳσι. I. Scaliger.

10. *crassa Minerva mea est*] Solent
 textoriis & similibus vocabulis uti
 scriptores, si quando de contexenda
 oratione loquuntur. Vt, *deducere ver-
 sus*, &c. Sic Cicero orationem crasso silā
 scriptam ait. Ga. Scioppius.

1. *Obſcanis*] Elephantis puella Græ-
 ca γῆμουρα στυμνιστὴν varios coeundi mo-
 dos scripserat. Ex hujus ergo libris
 ductas picturas Lalage Priapi sacer-
 dos suspendit, rogans, ut stuprare
 velit & tentare, an omnes istos pictos
 coeundi modos fideliter imitari possit.
 Hic sensus est carminis; aliud qui
 dicunt, campas loquuntur. Sciopp.

2. *rigido deo*] i. e. Priapo, ob adsi-
 duam tentiginem sic etiam carm. 45.

Cum quandam rigidus deus videret.
 Idem.

3. *tabellæ*] Sic in veteri Epigram-
 mate:

*Inque modos omnes dulces imitata ta-
 bellæ*

Transseat, & lecto pondeat illa meo.

I. Scaliger.

4. *ex Elephantidos libellis*] Mart. lib.
 xli Ep. xliii.

*Quales nec Didyma sciunt puella,
 Nec molles Elephantidos libelli,*

Sunt illic Veneris novem figura.

Vbi novem illæ figuræ sunt, de quib-
 us Philanis librum conscripsit. In-
 fra:

*Tot figuræ, quot Philanis enarrat,
 Ex Elephantidos libellis Tiberius,*
 qui libidinossissimus fuit, figuræ de-
 pingi curavit, quibus cubiculum in-
 struxit: ne cui in opera edenda, ut
 Suetonius de eo loquitur, exemplar
 imparatæ scēnz deesset. Fr. Lindenberg.

5. *Si pictas*] id est, an possit opus
 edere ad figuras, seu, omnes istos
 coeundi modos exprimere. Si pro an.
 Propert. lib. 2 Eleg. 20.

*Manē erat, & volui si sola quiesceres
 illa*

Visere, at in lecto Cynthia sola suis.

Sallust. Jugurth. de Vacca: Simul ten-
 tandi gratia si paterentur.

Terent. Eunuch.

Itque ad eum visum, si domi est.

Lib. 2 Eleg. 2.

*Querebam, sicca si posset piscis arena
 Vivere? ---.* Et in Iure nostro sz-

pius ut l. 3 § 1 D. de Collat. bon. l. 3
 C. Commun. de legat. l. 10 C. de
 Adopt. l. 13 C. de Vsufr. leg. & aliis
 sæpe. Scioppius.

1. *disisse*

IV. DE PRIAPO.

Quam puero legem fertur¹ dixisse Priapus,
Versibus hic infra scripta duobus erit:
² Quod meus hortus habet, sumas impune licebit;
Si dederis nobis quod tuus hortus habet.

V. PRIAPVS.

¹ **Q**uod sim ligneus, ut vides, Priapus,
Et falx lignea, ligneusque penis;

² Pren-

1. dixisse] Dicere legem alicui, Livius & Ovidius. Dicere enim pro edicere & imperare usurpatur. Vegetius: Multa sunt dicenda atque observanda pugnantibus. Idem: quocumque enim hac ferri dixerit ductor. Hinc dicta ducum pro iussis, teste Varrone. Furius:

Nomine quemque ciet, dictorum temporis adesse. Ga. Scioppius.

2. Quod meus hortus] Κηπ@ pro obscena mulierum parte apud Dionem. quod & adnotat Victorius. Hic verò pro puerili. Hefyschius quoque: κηπ@, τὸ ἐφηβείου γυναικείου. & potest illud proverbiale huc adludere: γλυκεῖ σπέρμα, φύλακος οὐλοῖται πῶς. Aristophanes quoque πιδί@ nomine:

— — — ἢ δὲ ᾧ βαιυτία

Καλὸν γ' ἔχουσι τὸ πιδίον. λα. καὶ ἢ διγί.

Κομψότερα τὰν βλαχέγα πικροτεπιδία.

Vbi simul adlusum ad pulegium, quo abundabant Boeotii: & ad ipsos quoque Boeotios qui hortorum culturae valde dediti erant. Euripides quoque Cyclope λαιμῶνα vocat:

Ἴν' ἐν ταῖσι τέττινι ἐξαισιτάραι.

Μας ἔτι δ' ὀργυγῆς, καὶ κυρτοκλυστοῖς.

Ἐαυτοὺς χαρῶν λαιμῶνι@. — Sca-

liger. Imitatum in Epigr. veteri:

Quod meus hortus habet gratanti sustipe mente:

Sic frueris latius quod tuus hortus habet.

Quemadmodum hic hortus, sic etiam apud Græcos κηπ@ usurpatur. Hefyschius: κηπ@, γυναικίος αἰδίδιον. Latine ad verbum saltus. Plaut. Casinà:

— Tegit veste id, &c. Fr. Lindembrog.

3. Quod sim] Quod pro quamvis. Sic Ovid.

Ille quod est virgo, quod tela Cupidinis edit,

Multa dedit multis vulnere, multa dabit.

Ita etiam Plautus Afin. Aulul. & Milius usurpat, ut princeps docuit elegantissimus omnium Muretus in e-narratione Epigramm. Catulli in Furium. Nec aliter Terentius Eunuch.

Quod dicas mihi, iter hac habui, alium quarebam, peristi.

Sic Propert. lib. 2 Eleg. 17.

Tu quoque quod pleno fastus assumis amore

Credulo, nulla diu femina pandas habet.

Idem lib. 3 Eleg. 1.

Quod non Tanaiis domus est mihi sulcata columinis, &c.

At Musa comes. Scioppius.

- ¹ *Prendam te tamen, & tenebo prensam :*
² *Totamque hanc sine fraude, quantacunque est ,*
³ *Tormento citharaque tensiorem ,*
Ad costam tibi septimam recondam.

VI. PRIAPVS.

Cum loquor, una mihi peccatur litera, nam pra,
¹ *Pa, dico semper, blasphaeque lingua mea est.*

VII.

1. *Prendam*] pro *prehendam* & apprehendam ac retinebo te. *Ga. Scioppius.*

2. *tenebo*] *Tenere* amatorium. puellam ad luditum suum paratam habere:

Hanc tamen in nullo tenui male languidus usus.

Tibull. lib. 1.

Sape aliam tenui, sed jam cum gaudia adirem

Admonuit Domina deseruitque Venus. S. A. Gabbema.

3. *Totamque hanc*] *Quam* manu tenebat. *Scioppius.*

4. *sine fraude*] Pro profecto. *Sciopp.*

5. *Tormento citharaque*] *Tormentum*, est funis tensus, ut in *Ergatarum* fuculis & aliis ejuscemodi. quin simpliciter funis. Nam *funem* torquere, est *χαῖνον πλῆκειν*. *Propertius:*

Dignior obliquo funem qui torqueat Ocnò.

Tormentum itaque funis. Et rectè in *Apulcio*: *Capillus ipse, quem ipsi aperto mandaculo ad lenocinium decoris promissum dixere, vides quam non sit amœnus, ac delicatus, horrore impexus atque impeditus, stuppes tormento affimilis, &c* Neque quicquam mutandum. Sed pro eo, quod hodie legitur, *honore implexus*, lego, *horrore impexus*. & sanè verum est. *I. Scaliger.*

6. *tensiorem*] *Obserua, tendere esse* in obscœnis pro tentigine adfici, & habere supinum *tentus* vel *tensus*. *Vnde mentula tenta* inf. (sic distentare et-

iam), *Carm. 19, 33, & 75*, quz hic tensa dicitur. Sic *terfa* & *terra galea* inf. *Carm. 69* de *Achill.*

Ille Pelethroniam —

— *citharà tensior ipse sua.*

Tensus ergo est, qui tentigine rumpitur. inf. *Carm. 26* *tentum* vocat. de puella quz *Priapum* orat:

Tenta ut ad exemplum sit sua turba dei. Scioppius.

7. *recondam*] *Condere* in hoc significatu admodum propriè accipitur. Sic *Plaut. Trucul.* ubi meretrix quz se ex militis complexu gravidam reperisse ait:

Qui me interfecisti pene & vitâ & lumine,

Quique vim magnam doloris per voluptatem tuam

Condidisti in corpus etiam quo nunc morbo misera sum.

Aliàs recondere accipitur etiam pro *effundera*. contrarium tñ *Condere*. *Propert. lib. 2 Eleg. 21.*

Cum subito Triton ore recondit aquam.

Sic idem sub finem *Eleg. 20* lib. eod.

Sic ego tam sancti custode recludor amoris.

id est, excludor à *Cynthia*, quz amorem tam sanctè colit. Vide etiam *Huberti Giphanii Iuriconsultorum nostra memoriâ* facilè principis *Indicem* *Lucret. in* *Reparcunt. Sciopp.*

8. *Pa, dico*] *Dicaturus* *pradico*, semper balbutiens videlicet, soleo *padico* dicere. *Padicare* autem est pueri *hillas* cedere, sive, constuprare. *Idem.*

9. *blaspha*

VIL PRIAPVS.

M Attrona procul hinc abite casta :
 Turpe est vos legere impudica verba.
 ' Non assis faciunt : ' euntque recta :
 Nimirum sapiunt, videntque magnam
 Matrona quoque mentulam ' libenter.

VIII. PRIAPVS.

C Vr obscena mihi ' pars sit ' sine veste, requiris.
 Quaro, tegat nullus cur sua signa deus ?
 Fulmen habet ' mundi dominus, tenet illud aperte :
 Nec datur ' aquoreo fuscina tecta deo.

Nec

9. blasphem] Ovid. quoque blasphem
 linguam dixit. Ceterum quoddam
 inter blasphem & balbum distin-
 guere volunt, ne illi balbutiunt &
 frustra sunt. Quam enim hic lin-
 guam blasphem dicit, quæ sc. litteram R
 pronunciare nequit, Cic. balbam vo-
 cat, de Oratore: Demosthenes ita
 balbus fuit, ut Rhetoricæ primam li-
 teram non posset dicere. Ga. Scioppius.

1. non assis faciunt] Catull.

Non assis facis obstrum, lupanar. iter.

Rumoresque senum severiorum

Omnes unius astimemus assis.

Plaut. in Capt. Neque ridiculos jam te-
 runcii faciunt. Sciopp. & Gabbema.

2. euntque recta] Id est, rectè acce-
 dunt, nec avertuntur matronarum istarum,
 ut pudicas decebat. G. Scioppius.

3. libenter] Cum appetitu, ut lo-
 quuntur, & voluptate. Cic. 2 de Fi-
 nibus: Et tamen non negat libenter un-
 quam carnasse Gallonicum: mentiretur o-
 nim. Scioppius.

4. Cur obs.] Puto esse Ovid. I. Sca-
 liger. Hoc Carmen Ovidii est, & vel
 eo nomine diligenter legendum,
 quoddam quasi obrutu omnium fere
 Deorum arma nobis exponit. Ead.
 sunt. infr. C. 19. Sciopp.

5. pars] Suprà p. 466. Sic & mem-
 brum. infr. C. 29, & 48. Idem.

6. sine veste] Esse sine veste, id est,
 nudum. Contrà apud Propert. esse in
 tunica, id est, tunicatum. Id.

7. mundi dominus] Id est, Iupiter.
 Sic Horat.

Terrarum dominus evadit ad deos. Id.

8. aquoreo deo] id est, Neptuno. Por-
 ro fuscina est tridens Neptuni, hoc
 est, telum trifidum piscatorium,
 quod fundo natantia capiat. hoc et-
 iam retiarii in gladiatoris Indis ute-
 bantur. Iuvenal.

Vicinat hoc monstrum tunicati fuscina
 Græci.

Sed de isto videnda Lipsii Saturna-
 lia, quid Lipsii? imò Petri Fabri. Sed
 utram illius, an Fabri, quid ad me?
 Tam utitur bene, quam sibi parat
 Nostro Lipsius invidendus ævo, per
 quem non licet esse negligentem, ut
 in Taciti compilatione Chifletio &
 Mureto sese exhibuit. ne quid hic de
 versibus Ennianis apud Agellium lib.
 12, c. 4 dicam: quos cum ope com-
 plurium veterum librorum felicitè
 emendasset Gifanius, & Mureto Ro-
 manam misisset, hic, qui tum Mureto
 pri-

Nec Mavors illum¹ per quem valet,² occulit enses :

Nec latet in tepido Palladis hasta sinu.

Num pudet auratas Phœbum portare sagittas?

Clamve solet pharetram ferre Diana suam?

Num tegit Alcides nodosa³ robor a clava?

Sub tunica virgam num⁴ deus ales habet?

Quis Bacchum gracili⁵ vestem pratendere⁶ thyrsos,

Quis te⁷ celata cum face vidit Amor?

⁸ Nec mihi sit crimen, quod mentula semper⁹ aperta est :

Hoc mihi si telum desit, inermis ero.

IX.

præfens erat & epistolam Gifanii legebat, totam deinde istorum verborum emendationem, mutatis tamen, ut fures solent, poculorum ansis, cum pulvisculo sibi abstulit. adeo apud istos homines unaquæque res

Res fisci est, ubicumque nasci. — Sed odorati sunt postea fraudem hanc viri docti, editis nimirum Mureti epistolis. En Lector imitare sis egregiam istam ad laudem grassandi viam. *Ga. Scioppius.*

1. *per quem valet*] Valere est esse robustum, viribus firmum. unde valens etiam in Priapeis pro robusto, quem vulgò fortem poetice magis, quam oratorie vocare solent. *Valentior natus adversarium.* Plaut. quem Lucret. viribus editior vocat. *G. Scioppius.*

2. *occulit*] Occultat. Vtitur Cicero, & Plautus, eleganter de mulieribus, quæ vitia corporis fucò occultunt. *Mostellaria. Scioppius.*

3. *robor a clava*] Id est, ipsam clavam. Sic Lucret. *Robur saxi* ponit pro ipso saxo lib. 1.

Conveniebat enim fruges quoque sæpe minus

Robore cum saxi franguntur, mittere sanguinis.

Sanguinis. — Et lib. 2.

Et validi silices ad duriora ferri.

Vbi Lambinus, qui uno anno plius auctoribus nocuit, quàm alii decennio prodesse poterunt, putabat tra-

lationem esse ab inanimato ad aliud inanimatum, cum *robur* propriè de quercu dicatur. Acutè! quasi verò *robur* non potius de vi & duritia dicatur, sicut idem Lucret. *vim ignis*, seu *flammeam* vocat. Sed de acumine illius in Plautum dicendi locus erit. *Sciopp.*

4. *deus ales*] *Mercurius*, qui pin-natus pingebatur. *Idem.*

5. *vestem pratendere*] Sic suprà ad lectorem:

*Aut igitur tunicam parti pratende-
genda.* *Idem.*

6. *thyrsos*] *Thyrus* hasta erat aculeata, hederis obteeta, quam in Orgiis, Bacchi sacris, quatiebant. *Id.*

7. *celata cum face*] Vide *Lilium Gyraldum* histor. Deorum syntagmate XIII, ubi ait *Caunium Cupidinem* vocatum ab æstu, qui sit ex amore; unde & illi ardentes faces attribuebant antiqui. *Tibull. l. 2. El. 1.*

*Sanctæ veni dapibus festis, sed pone sa-
gittas,*

*Et procul ardentis hinc precor abde fa-
ces.* *Idem.*

8. *Nec mihi sit crinem*] *Crimen* esse alicui, pro vitio verti. Sic *Propert. lib. 2. Eleg. 19.*

*Iupiter adfecta tandem miserero puella:
Tam formosa tuum mortuus crimen
erit.*

*Venit enim tempus, quo torridus astuat
aër,*

Lucipit & — servere terra &c.

Et

X. PRIAPVS.

INfulsissima quid puella rides?
 Non me³ Praxiteles, Scopasve fecit:
 Nec sum Phidiaca manu³ politus:
 Sed lignum⁴ rude villicus dolavit:
⁵ Et dixit mihi, tu Priapus esto.
 Spectas me tamen & subinde rides.

Nimi-

Et post Eleg. 21.

Qui videt, is peccat, qui non & videt, ergo

Non cupiet? facti crimina lumen habet? Ga. Scioppius.

9. *aperta*] *Apertas* pro *nudo*, ut hic & Carm. 13, 38, 51. Scioppius.

1. *Infulsissima*] *Infulsus* hic pro eo, cui res quæpiam falsa & ridicula videtur, quæ tamen secus est. *Id.*

2. *Praxiteles*] *Marmoris* sculpendi insignis artifex. *Scopas* unus ex iis fuit, qui Mausoleum ædificaverunt. *Phidias* in ebore sculpendo maximè claruit. *Scioppius.* *Columella* lib. x.

Non tibi Dadalia quarantur membra dextra,

Nec Polycletea, nec Phragmenis, aut Agelada

Arte laboretur, sed truncum foris dolatum

Arboris antiqua numen venerare Ithyphalli. *Lindembrogius.* *Praxitel.* ztate Pompei vixit. *Plin.* lib. xxxiii, c. ix. ejus *Venus* maximè celebratur: *Plin.* lib. vii, cap. xxxviii.

Scopas. *Plin.* lib. xxxvi, c. v. *Phidias.* *Plin.* lib. xxxvi, c. v: *Valer. Max.* lib. iii, c. vii. *S. A. Gabbema.*

3. *politus*] *Polire* est statuaria verbum, quando imaginem exegerunt, ut homini jam omnibus partibus æmula sit. ait ergo *Priapus*, se perfunctoriè & tralatitè diligentia dolatum, ut ligno, quàm homini similior sit. *Scioppius.*

4. *rudo*] *Rudis* quoque est statua-

riorum verbum, & idem est, quod non politus. *Ovid.*

Nondum exacta satis, rudibusque simillima signu.

Vbi signum pro statua accipitur, quod & heic *avri tui lignum* libens admodum receperim & legerim:

Sed signum rude villicus dolavit.

Imago ergo vel simulacrum non edolatum, rude vocatur vel impolitum. aliud exactum. *Cicer.* *Forma ingenti admodum impolita & planè rudis.* *Idem* lib. i de *Oratore*: *Vu enim, ut mihi saps dixisti, quoniam qua pueri aut adolescentuli nobis ex commentariolis nostris inchoata atque rudia exciderunt, vix hæc ætate digna & hoc usu, quem ex causis, quas diximus, tot tantisque consecuti sumus, aliquid iisdem de rebus politum à nobis perfectiusque proferri, &c.* *Vbi perfectum inchoato, politum rudi opponit.* *Sciopp.*

5. *Et dixit mihi*] *Sic* apud *Horat.* lib. i Sat 8 *Priapus*:

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum:

Cum faber incertus, scamnum saceretno Priapum,

Maluit esse deum inde ego furum aviumque

Maxima formido. — *Scioppius.* *Et dixit mihi t. P. e.* *Indicat ita impolitè fabricatum fuisse, ut necessum habuerit dicere, Tu Priapus esto.* alioquin in ea causa fuisse ut ignoraretur, *Priapus* ne esset, an putre & inutile lignum. *Sic pictores rudi adhuc seculò,*

Nimirum tibi *falsa res videtur*,
Adflans inguinibus ' columna nostris.

X. PRIAPVS.

NE *prensere cave : prensio nec fuste nocet :*
Sava nec incurva vulnera falce dabo.
Trajectus conto sic extendere ' pedalis :
Vt calum rugas non habuisse putes.

XI. PRIAPVS.

Quadam senior Hectoris *' parente*,
Cumæa soror, ut puto, ' Sibylla,
' Aequalis tibi, quam donum revertens

Theſeus

ſeculo, & cùm nondum magna iſta ars ad tantam excellentiam perveniſſet, picturis ſubſcribebant, hic homo, hic aſinus. Alianus Variarum lib. x. cap. x. Οτι παρὰ τὴν γραφὴν τέχνη, καὶ τὸ τροπὸν πῶς οὐ γαίλας, καὶ οὐ σπαρταίους, ἔτ' ἄρα ἀπὸ ἀπὸ τῆς ἀνθρώπου τῆς ζωῆς, ὡς τι ἐπιγράφειν αὐτοῖς τῆς γραφῆς, τὸ το βῆς, ἐκείνο ἴππ' οὐ, τὸ το δίδ' οὐ. Fr. Lindenberg.

1. *columna*] Quam *columnam* dicat notum eſt; eamdem & *trabem* & *pyramidem* vocabant. *Pyramis* infr. c. lxxii. *Gabbema*. *Columna* pro eo, quo viri ſu-

mm. Catullus Ep. 28 *trabem* vocat :
O Memmi, bene me ac diu ſupinum
Tota iſta trabe lentus intumuiſti.
 Horatius loco modò laudato palum vocat :

Obſcenoque ruber porrectus ab inguine palus. Ga. Scioppius.

2. *prensere*] *prehendere* vel *deprehendere* à me. Quod ſi enim apprehenſus fueris, poenas penitus dabis. nam hic contus ſive hæc pertica ab inguine meo porrecta, — ita extendet, ut nunquam antè rugoſum fuiſſe credere poſſis. Carm. 5 ſuprà :

Prendam te tamen & teneto preſum.

G. Scioppius.

3. *pedalis*] Infrà Carm. 37. *Martialis ſeſquipedalem* amat dicere :

Mentula cui nondum ſeſquipedalis erat. Scioppius.

4. *Quadam ſenior*] *ſenior*. *Claudicat* verſus. Puto ita reſtituendum : *Quadam ſenior, ὁ ψαυτός.* Quod ſanè placet. Ita enim interpolatum inveni in manuſcripto quodam, quamquam malè notz libro. & Tibull. ita locus eſt :

Vidi ego jam juvenem, premeret quoniam ſenior utas,

Marentem ſultos prateriſſe dies.

I. Scaliger.

5. *parente*] *Parent* pro *matre*. quamvis non ignorem Priamum Hectoris patrem cum Neſtore collocari ſolere infrà Carmin. 57, & 77. hanc tamen cum tribus aniculis comparat, cum Hecuba, Sibylla, & Hecale. Sciopp.

6. *Sibylla*] Deiphobes : cuius ætas in proverbium abiit. Idem.

7. *Aequalis tibi*] *æquales* ergo ſunt, qui eadem ætate ſunt. *tibi*. Hecalem anum adloquitur pauperculam, quæ Theſeum adhuc adoleſcentem hoſpitiò ſuſcepit. Hujus paupertatem Callimachus integro librò celebravit. Id.

I. rep-

Theſeus ' repperit in rogo*jacentem* ,

² *Infirmo* solet huc gradu venire :

Rugo, &que manus ad astra tollens ,

³ *Ne desit* sibi mentulam rogare.

Hesterna quoque luce, dum precatur ,

Dentem ⁴ de tribus exſcreavit unum.

Tolle, inquam, procul, ac jube latere

Scissa sub tunica, ⁵ *ſtolâ*que rufa ,

Vt ſemper solet, ⁶ & timere lucem ,

Qui

1. *repperit*] Malè & infulſſimè Muſiſque adeo invitis & plorantibus magiſtelli noſtri repperit ſcribunt, verſui conſulentes ſcilicet. At ego Lucamones iſtos atque hominum vix nomine dignos malam rem habere & in Arcadiam ad conſortes ſuos auritos amandandos cenſeo, & literas foedis unguis ſuis tractare veto: niſi ſi diſcere tandem velint, Præpoſitiones R x & P x o modò longas, modò breves eſſe. quod idem de adverbis in E & O quibuſvis cenſeo. qua de re conſulendi præſtantiffimi Giſphanii Index Lucretianus, & Joſephi Scaligeri ad Propertium notæ. Ga. Scioppius.

2. *Infirmo gradu*] quem Plautus teſtudinæum & ſucretum cribro polli-nariò vocat. G. Scioppius.

3. *Ne desit* ſibi] Solet huc venire, & ſublatis ad cælum manibus mentulam rogare, ne ſibi deeſſe velit. Scioppius.

4. *de tribus unum*] Sic Propert. de Parca loquens. — de tribus una ſeror. Sciopp.

5. *ſtolâque rufa*] Nota vetulam ruſa ſtolâ indutam fuiſſe. quod ille, qui regnum inter Criticos obtinere putat, &

Quem penes arbitrium eſt & vis & norma loquendi.

in ſuis Colle&is (illud, Ele&is inquam) non innuit. Sed vero ſimile ſit, Petrum Fabrum memoriæ noſtræ

Cujacium nihil etiam iſta de re in ſcriniis ſuis latitans ſervaviſſe. *Stola ruſa* matronarum. Sic Propertius :

Sen qua eſt plebeio, ſive eſt ſandy-ciu ami&u. Scioppius. *Stola* matronarum tunica propriè dicta, licet apud Græcos, & barbaros pro-communi veſte, & maximè virili accipiat. Cic. Philippicâ 11. *Sumpsiſti virilem togam, quam ſtatim ſtolam reddidiſti.* Eodem planè ſenſu ille apud Petron. *Quid ille alter, qui die toga ſtolam tamquam togam ſumpſiſt?* Ita enim locus ille legendus eſt. Sic Caligula Liviam *V'iſſem ſtolam* appellabat. Hanc autem ad talos, ut loquitur Flaccus, demiffam & inſtitâ ad oram ornatam, docuit Turneb. lib. xxx; & ex eo plures. Vbi duo inſignia in cultu matronarum notat; vittas quæ crines ligabantur, & talem tunicam adſurâ inſtitâ cultam. Secus in libertinis, quæque viris morigerabantur. Tibull. El. vi.

— — — *Quarvis non vitta ligatos Impediat crines, nec ſola longa pedes.* De inſtitâ Horat.

Quarum ſubſuta talos tegat inſtitâ taſte. Vbi Acron: *Quia matrona ſola utuntur demiffâ, uſque ad imos pedes, cujus imam partem ambit inſtitâ ſubſuta,* &c. vide Ferrarium lib. 111 c. xvii de Re Veſtiaria. S. A. Guberna.

6. *& timere lucem*] Ita quidem emendavit Scaliger, cum antè legeretur: & timere locum. Ego ſic legendum

*Qui tanto patet indecens hiatu,
Barbato macer eminente naso,
Ut credas Epicurum oscitari.*

XII. PRIAPVS.

P *Edicere puer, moneo: futuere puella:
Barbatum furem³ tertia poena⁴ manet.*

XIII.

dum putem: & locum timere Qui, &c. dictuo denti, ut locum hunc, id est, gingivam ploxemi veteris, fugiat, nec inferi rursus velit. qui locus interea dum nasum resupinas tuum & elevas ac eminere facis, tanto hiatu turpiter pater, ut quis hominem piggerimum, & Epicuri de grege porcum oscitari credat. *Ga. Scioppius.*

1. *Padicere*] Sic Gabbem. editio. Scioppius: *Pracideré*. Omnibus manum ab horto non abstinentibus poenam interminatur, puero pzdicationem, puellæ futuitionem, viro autem sive barbato, irrumationem. Vide etiam Carm. 21, & 75. *Pracideré*. *Cadere* & *pracideré* sunt in abominanda illa Venere virili. Sic etiam Carm. 14, & 25.
— nemo præsium sciet esse me.

Fures cadere quamlibet valentes.
Et Catull. — rigida meâ cecidi sc. puerum.

2. *futuere*] *Futuere* est in licita Venere, frequens Martiali; quamvis descendat à *fundo*, quod semen fundatur. Sic etiam *effutio* à *fundo* dicitur, vel potius ejus frequentativo *futo*. Inf. C. 25 *exfututus* est ad nauseam usque in palæstra illa versatus. *Ga. Sciopp.*

3. *tertia poena*] Turpitudinem, quæ per os peragitur, significatur, quod Galenus in exordio libri 11 Simpl. medic. *lesbiari* dixit, nimirum à *Lesbiis*, apud quos primum obscœnitas illa exorta traditur, Quia verò in ore hæc exercetur immanitas, merito, *capiti non parci*, dixit Laëtantius lib VI, c. XXI. inf. c. XXI.

Hic cunnum, caput hic, præbeat ille nates.

id est, os ad inrumationem, non autem caput falce aut securi amputandum. Elegant. Epigrammat. Scriptor: *Corve saluator, quare fellator haberi?*
Cum caput intrarit mensula nulla tuum?

Corvos enim ore coire, non sine errore, cujus nos & Aristoteles & Plinius admonent, fuit olim existimatum. Qui inrumanti parent, eamve ferunt obscœnitatem, ore *morigerari* dicuntur. Suet. in Tiber. *Magius, tertia poena*. Scilicet oris stuprum: ita enim hoc vocat Arnobius lib. 11. *Nihil pati remittentes ad oris stuprum parata*. Nec debet hic locus mutari, quod quidam nuper tentavit. Horatius ore *adlaborare* dixit Epod. VIII.

Minusve languet fascinum,

Quod ut superbo provocas ab inguine,
Ore adlaborandum est tibi.

Sic apud Pausaniam, ut me monuit vir doctissimus, *ζυναιμορεῖ* sumitur. *τὴν Ἀθελαντίου συναιμορεμίνην*, quod tamen Aristophanes simpliciter pro virum pati usurpat, *κοινοφίλους, γυνὴ συναιμορεμίνην χαίρει*. Fr. Lindembrog.

4. *manet*] Poena me manet. Solemus etiam dicere, *manet mihi*. Catullus & Virgil.

Scelesta, bene? quæ tibi manet vita?

O mihi tam longè maneat pars ultima vita! Scioppius.

XIII. PRIAPVS.

Huc huc, quisquis es, in Dei salacis
Diverſi grave ne puta ſacellum.

Et ſi nocte fuit puella tecum,

² Hac re quod metuas adire, non eſt,

³ Iſtuc Cœlitibus datur ſeveris.

⁴ Nos vappa ſumus, & puſilla culti

Ruris numina: nos ' pudore pulſo

ſtamus ' ſub Iove ' coleis apertiſ.

Ergo

1. Huc huc, quisquis es] Arcendos Antiqui à Sacris putabant heſterna Venere inquinatos. Tibullus Eleg. 1 lib. 2.

Vos quoque abeſſe procul iubeo: diſcedite ab ari,

Quis tulit heſterna gaudia nocte Venus.

Hinc Lampridius in Alexandro: Primum uſus vivendi eidem hic fuit: primum ſi ſaculus eſſet; id eſt, ſi cum uxore non cubuiſſet, matutinis hortis in larrario ſuo rem divinam faciebat. Ovid. lib. 3 Amor. Eleg. 6.

A tenera quinquam ſic ſurgit manè puella,

Pratinus ut caſtos poſſit adire deos?

Plura pete à magno illo Briſſonio Formul. lib. 1, fol. 6 editione Francoford. Mercuriali Var. leſt. lib. 2, cap. 15: & Sebaſt. Caſtalionè Annoſat. in 1 Reg. 21. Scioppius. Veteres concubitu abſtinebant rem divinam facturi, quod Latine dicebant *Purè habere*, ut Græce ἀγνῶν, ἀγνῶς ἔχειν. Plaut. Afinarià:

Si fortè purè velle habere dixerit,

Tas reddat ſpurcas, quot puras habuerit. Deus Κῆρυγος ait, ut ad ſuum ſacellum diverſant prætereuntes, non eis opus eſſe, puras noctes habuiſſe. J. Scaliger.

2. Hac re] pro ideo, ea de cauſa. Valer. de Falſicis puer. hac re Senatus cenſuit. Varro: Hac re medicos

exquiſitim convocabat, ut convaleſceret. Sic Brutus ad Atticum de Cicer. An hoc ipſum ea re facit, quid iſi propter amplitudinem omnia jam deferenda putas? Sic Valerius. Hac re Senatus cenſuit. Vide Giphani Indicem Lucretianum in Hac re. Ga. Scioppius.

3. Iſtuc Cœlitibus] Apud me non ea puritate opus eſt, quæ in ſacris majorum deorum requiritur. non opus eſt ut te vivo ſtumine ad me venturus prius abluas. G. Scioppius.

4. Nos vappa] Vappa, τὸς ἀγνῶς ac homines nihili vocant Latini. Catull. Satſine cum iſto vappa, frigora & ſamem tuliſti? Græci quoque ὀκνῶν ad eam rem uſurpant. Nam ὀκνῶν vappa. Ariſtroph. ἰωνοῖται:

Αἰνέει μοι ἡγεῖν πολῖται, ὀκνῶν, ἰωνοῖται.

Vbi ſanè nugatur interpres. Scaliger. Plin. lib. xiv, c. xx. & ibi Dalechamp. S. A. Gabbema.

5. pudore pulſo] Pellere pudorem, quod Apulejus devorare, alius inf. carm. 28 ponere pudorem dicit:

Sed cum tu poſito deus pudore

Offendat mihi coleas patentes. Sciopp.

6. ſub Iove] Id eſt, ſub dio. Sic Horat.

manet ſub Iove frigido Venator.

Idem.

7. coleis aperti] Colei ſunt teſticulari. Hinc Pomponius apud Nonium, colentam cuiſpidem vocat id, quo viri ſu-

B b b

mus,

XV. AD PRIAPVM.

Q Valibus Hippomenes rapuit Schoeneida pomis :
 Qualibus ² Hesperidum nobilis hortus erat :
 Qualia credibile est spatiantem rure paterno ,
³ Nausicaam pleno saepe tulisse sinu :
 Quale fuit malum, quod litera pinxit ⁴ Acontis ,
 Qua lecta, cupido pacta puella viro est :
⁵ Taliacumque puer dominus florentis agelli
 Imposuit mensa nude Priape tua.

XVI.

nuvio, Lanuviorum Coleorum familia erat : at non ita à Cliterno Cliternini. Quin & nomen familiae Lanuvinos fuisse ex eo colligo, quod adversarius Terentii Lanuvinus nominabatur. Alii apud Donatum legunt, *Lavinius*. At *Lavinium*, & *Lanuvium*, idem. I. Scaliger.

1. *Qualibus Hippomenes*] *Atalanta* Schoenei filia prociis suis cursus certamen ea lege proposuit, ut illi inermes current, ipsa cum telo insequeretur, & quem cursu adsequi posset, venabulo confoderet. *Hippomenes* ejus amore captus adsumptis tribus aureis malis cum ea cursu certare non dubitavit. Cum ergo current, ille rejectis post se extra viam malis illam in colligendis istis occupatam facile antevertit. *Scioppius*. Hujus etiam *Hippomenis* & *Atalanta* fabula, perquam lepide ab Ovid. lib. x, & à Servio in III Æneid. & à Sidon. Apollin. in Panegyri. ad Anthem. describitur. à Luratio in VII supra Stratil Thebaide duas fuisse Atalantas dicitur, alteram Arcadicam, alteram à Schoenejo nobilem cursu. Vide Gyraldum late dissertantem Dial. xx. S. A. Gabbema.

2. *Hesperid. n. hortus*] *Hesperis*, qui frater fuit Atlantis, filius hortum habuerunt nemote aurifero pretiosum,

à dracone pervigili servatum : quem cum Hercules interfecisset, pomis aureis potitus est. *Scioppius*. Diodor. I. v Bibloth. *Gabbema*.

3. *Nausicaam*] Vidend. Homer, *Gabbema*. *Nausicaa* filia fuit Alcinoi Phzacam regis, cujus horti & deliciae in proverbium abiit. *Ga. Scioppius*.

4. *Acontis*] Profectus sacra ad Dianæ *Acontius*, quæ in Delo insula maris Ægei omnium Cycladum clarissima, ex frequenti virginum conventu celebrabantur, in amorem visæ Cydippes puellæ nobilis exaluit. Sed cum illam ob generis imparitatem non auderet in suum amorem sollicitare, novam commentus fraudem, in pulcherrimo pomo scripsit duos hosce versus :

*Iuro tibi sanè per mysticâ facta Diana
 Me tibi venturam comitem, sponsamque futuram.*

Atque illud ad pedes puellæ projecit, quæ fraudis inscia, cum imprudens legeret, visa est se uxorem Acontio pacisci. Nam quæ ante Deos in templo Delicæ Dianæ dicerentur, rata esse debere, lex erat. *Sabinus*.

5. *Taliacumque*] id est talia. τὸ αὖτις *παιέλαι*, ut apud Horat. *Vicumque* pro ut sive ubi. Sic infra Carm. 69. *Quicumque* valentior esset, pro, qui, quoniam. *Scioppius*.

XVI. PRIAPVS.

Quid mecum tibi¹ circitor moleste?
Ad me quid prohibes venire furem?
Accedat sine:² laxior redibit.

XVII. PRIAPVS.

Commoditas hac est in nostro maxima pene,
Laxa quod esse mihi³ femina nulla potest.

XVIII. AD PRIAPVM.

Ecquando Telethusa circularrix
Quæ⁴ clunem tunica tegente nulla

⁵ Extis

1. circitor] Circitor est custos, qui hortum frequenter obit, ne fures intrent. *Circare* est περιπατεῖν, *circuire*. Hinc Vegetius *circitores* vocat, qui vigiliis circumstant, quos *rondier* hodie dicimus. Videndus eruditorum princeps Scaliger ad lib. 1 Tibull. & doctissimus deque literis nostris optime meritis Stevechius ad lib. 3 Vegetii, cap. 8. *Ga. Scioppius*.

2. laxior redibit] Perforatus, longè quàm accessit amplior. Vide Carmen 31, & 46. *Scioppius*.

3. femina] Quantumvis laxum fofatum habeat, naviter, ut ait Lucretius, expleam. *Idem*.

4. Ecquando Thelethusa] Papinianus noster Giphanius Indice Lucretiano in *Etquantus* multum disputat de significatione τῆς *Ecquis* & *Etquis*, & labitur tandem ut dicat *Ecquis* valere *numquis*. *Etquis* autem sonare, *quod quis*. Cui nos subscribentes hic *Etquando* legendum pro *quando* rectè opinor contendemus. *Scioppius*. Omnino videndus Gifanius in indice Lucretiano, in voce *Etquantus*; multa enim ibi corradit huc spectantia *Gabbema*. *Thelethusa*. Hic & in Mart. perperam scribitur *Theletusa*. Aut

enim ἡλεῖσθαι, aut πλεῖσθαι. Videtur autem idem auctor illius carminis fuisse:

Nota Suburranae inter Telethusa puellas, &c. I. Scaliger.

5. clunem motat] *Clunis* in singulari. Porro *dunes* in Venere movere meretricum est. Lucret. sine 4.

Nam mulier prohibet se concipere atque repugnat.

Clunibus ipsa viri Venerem si Lata tractat,

Atque excoffato ciet omni pectore fluctus.

(id est, dum se mulier ita commovet & subinde incurvat, ac si nullam spinam aut in tergo os habeat.)

Ejicit enim robora sulci regione viæque Vomitem, atque locis avertit feminis istum.

Idque sua causâ consueverunt scorta moveri,

Ne complerentur crebrò gravidaque jacerent,

Et simul ipsa viris Venus ut concunieret.

Sic infra Carm. 26.

Delicia populi, magno notissima circo Quinctia, vibratas docta movere nates.

Et

- ¹ Extis aptius, altiusque motat,
² Crissabit tibi ³ fluctuante lumbo?
 Sic ut non modo te Priape posset,
 Privignum quoque sed movere Phadra.

XIX. PRIAPVS.

- ⁴ **F**lmina ⁵ sub Iove sunt: Neptuni ⁶ fuscina telum:
⁷ Ense potens Mars est: hasta, Minerva, tua est.

¹ Sutili-

Et hinc Petronius pygiaca sacra vocat coitum, nam pyga clunes: Non cessavit, inquit, puellam invitare ad pygiaca sacra. Nævius apud Non. in Pilare: Antequam pyga pilant, id est, antequam crines ibi crescere incipiant. Ga. Scioppius.

1. Extis] Hoc præter Sibyllam interpretari posse reor neminem. Fortassis legendum est, Lectis, & ita sensus erit apertus. Vide jam ad Crissare. Sciopp.

2. Crissabit] Crissabit tibi, id est, tibi subfidet seu succumbet. Crissare enim & Cevare apud Iuvenalem est, nates ita, ut dixi, movere. Iuven. Satyr. 6. Medullina crissantis. Interp. Crissare mulierum, cedere virorum est. Hinc ceteros molles & obsceni vocantur. Martialis pro tremere & moveri usurpavit de mentulâ:

Tam tremulum prurit, tam blandum crissat, ut ipsum

Mastupratorem fecerit Hippolytum. ait, partem tentam adeo tremere, ut quemvis etiam Hippolyto castiorem incitare possit, ut manibus ipse ad inguen admotis semen sibi eliciat. Hoc enim est Mastuprari, q. d. manu stuprare. Erravit igitur amicus quidam noster, qui in suis ad Institutiones juris commentariis Mastuprationem quasi maris seu masculi stuprationem & pædicationem dictam censet. Crissare alicui. puto heic intelligi iniquitatem, coitus speciem: ut dicat, illam super virtutem positam & delicias libi-

dinesque facientem, clunes altius elevare, quam intestina ipsa, qua heic Extâ satis dure vocat, ut ita nates supra totum corpus sublata sint. quod mihi heic sub calamo nascitur, & ita melius de lumbo fluctuante intelligitur, qui non fluctuabunt, si illa subfidat. Scioppius. Crissare, propriè prurire (pruritum movere). Verbum Tarentinum, κνισαίν, & κνιστῆν, non à κνισα. Sed quod alii dicant κνισαίν, ipsi κνιστῆν, vel κνισαίν. ut επιχαεστῆν, ἀντὶ τῆ επιχαεστῆς. κνισαίν Crissare. v in r, ut μορᾶ, mora, Φονία, Furia. Φοναίν, furere. κνίφας, Crepus, crepusculum: κνισαίν, Crissus, ut λίσσα. Γνωμο, Groma. γνωμοτογῆς, Gromaticus. I. Scaliger.

3. fluctuante] Fluctuare est crebrò movere & inquietare ad exemplum fluctuum. Arnob. lib. 2. Et ad ultimum clunibus & coxendicibus sublevatis lumborum crispitudine fluctuaret. Hinc fluctuatim ire est magnifice & contemnifice se inferre & facere ut pallium ad undarum instar fluctuet. Afranius: Magnificè volo fluctuatim ire ad illum. Sic Plaut. Epid. Quis illa, suam qui undantem chlamydem quassando facit? Scioppius.

4. Fulmina] Similia habes suprâ Carminè, quod vide. Sciopp. Securus Antholog. lib. ιν ΕΙΣ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΘΕΑΙΝΩΝ ΑΓΑΛΜΑΤΑ κσφ. ιβ.

Τὸ μπάνα κ' ἴδρουν βρομῆς. Ζῶνς ἡ καρμῆν,

Ἀπὸ δ' οὐραλῆς ἐκέρν ἡ κερμῆν.

Bbb 3

Φοῖβε

¹ *Sutibus Liber* ² *committit pralia thyrsis* :

Fertur Apollinea missa sagitta manu.

³ *Herculis armata est invicta dextera clava* :

At me ⁴ *terribilem mentula tent a facit.*

XX. AD PRIAPVM.

¹ **C**opia me perdit : tu suffragare rogatus ,
Indicio nec me prode, Priape, tuo.

Hæc quæcunque ⁶ *tibi posui* ⁷ *vernacula poma* ,

De ⁸ *sacra nulli dixeris esse via.*

XXI.

Θοῖβι δ' ὁ τοῦτον φαρίτην, αἰλὶν ὃν
τρίαιναν,

Καὶ δαναῶν χειρῶν ἡρακλῆος
ρόπαλον. Fr. Lindenbrog.

5. *sub Iove sunt*] observanda phra-
sis, *sub aliquo esse*, pro *alicujus*. Ga.
Scioppius.

6. *sustina*] Vide quæ dixi ad Car-
men 8. G. Scioppius.

7. *Ense potens*] sic supra. *Mavors*,
per quem valet, ense. Scioppius.

1. *Sutibus* id est, consutis & con-
nexis : hederâ enim thyrsi implica-
bantur. Sciopp.

2. *committit pralia*] Notandum : gla-
diò committere prælium, id est, *pugnare*.
Idem.

3. *Herculis*] Quia Hercules semper
cum clava pingebatur, interdum et-
iam cum clava, sagittis, & pelle leoni-
na, ideo Tertull. una voce hæc om-
nia comprehendens *Scytalosagitti-
pelligerum* eum vocat, librò de Pallio
c. IV. *Adoratur à vobis qui erubescendus
est, Scytalosagittipelliger ille, qui totam
opitheti sui sortem, cum muliebri cultum
compensavit.* Lindenbrog.

4. *terribilem*] Petron. *Ter corruptus
terribilem manu bipennem.* infr. c. LVI.
Qua me terribilem facit videri. S.A. Gab-
bema.

5. *Copia*] Adloquitur dominus
Priapum suum. Sensus est subobscurus.
Hoc tamen videtur dicere : Quia
copiosum & divitem me feci sive si-

mulavi, ferè ad paupertatem redigor,
quia semper daro cogor. quando ergo
ad te de facultatibus meis rogatum
venient, hoc à te peto, ne paupertatem
meam, cujus tu conscius, illis
prodere velis. Idque ut facias faci-
lius, en tibi à me poma : quæ etsi in
Sacra via emerim, tu tamendicas, esse
in meis prædiis nata. Scioppius. Priapo
queritur aliquis tot rogatores se
pomorum sua causâ pati ; ut nec deo
ipsi ponere ea audeat, nisi sub obte-
statione silentii. Scribendum igitur
puto : *Copia me perdit, tu suffragare, ro-
gantem*. Commendat oblationem
suam Priapo. Cæterum omnis lepor
in vocibus *Sacra via* est : Nam intelli-
git utique poma illa clanculum, quæ
ut hic de *sacra via*, ita à Petronio *Deorum*
beneficia adpellantur ; quæ per-
petua materies jocorum in istis epi-
grammatis est. Ne igitur incivili fa-
tigatione opus habeat, poëta rogat ne
indicium faciat quæ poma ipsi obtu-
lerit Priapus, velut antea copiâ peti-
torum pene enectus. Ga. Barthius.

6. *tibi posui*] Ponere deo aliquid, est ei
dicere. sic infrâ Carmine 29 de Quin-
ctia. Et Propertius :

*Hæc pono ante tuam tibi, Diva, Pro-
pertius adam*

Exuvias, tota nocte receptus amans.
Scioppius.

7. *vernacula poma*] Id est, in fundo
meo nata. *Vernaculæ* enim domesti-
cum

XXI. PRIAPVS.

Femina si¹ furtum facit mihi, virque, puerque :
Hæc¹ cunnum, caput hic præbeat, ille nates.

XXII. PRIAPVS.

Qvicunque hic violam, rosamve⁴ carpet,
Furtivumve olus, aut¹ inempta poma :

- ⁶ Defectus pueroque feminaque,
Hæc tentigine, quam videtis in me,
⁷ Rumpatur precor¹ usque, mentulaque
⁹ Nequidquam sibi¹⁰ pulset umbilicam.

XXIII.

cum notat & advenz sive peregrino
opponitur. Horatius *inempta* vocaret.
Ga. Scioppius.

8. *sacra via*] In sacra enim via po-
ma & similia leviora venibant. Ovid.
ead. de re :

*Dum bene dives ager, dum rami ponde-
ra nutant,*

Adferat in calathæ rustica dona puer.

*Rure suburbano poteris tibi dicere mis-
sa,*

Ille vel in sacra sint licet emta via.
Scioppius. Nulla via historicorum scriptis
celebrior legitur. Nomen traxit à fœ-
dere inter Romulum & Tatium Re-
ges istum, quod nunquam sine præ-
vio sacrificio sum apparatu, patet ex
lib. 11 Halicarn. meminit Seneca, qui
viam sacram celeberrimum locum appel-
lat lib. de Consol. ad Marc. c. xvi. &
ante illum Acon. in orat. 11 in Verr.
Totam autem velis intexit C. Cæsar,
ut & forum Romanum, cui vicina
fuerat. Plin. lib. xix, c. 1. ibique Ju-
lius Dictator habitavit, ut liquet ex
Sueton. in ejus Vita c. xlv. Et quod
miror omnes urbis topographos o-
misisse, signa fœderis iniri in ea extabant,
tempore Servii Honoratii, regibus diverso
itinere venientibus, Romulo à Palatio, Ta-
tio à Rostris, ad vers. DCXLI lib. III.
Celebre hic & à multis rerum vena-

lium emporium rusticis in urbem
commeantibus, & fructus villicos
conferentibus. Varro de RR. c. 11 l. 1.
Th. Dempsterus.

1. *Femina*] Vide carmen 12, & no-
tas : & infra Carm. 75. Scioppius.

2. *furtum faciet*] Observandum, fur-
tum facere alicui. Sciopp.

3. *cunnum*] stuprandum ; caput in-
rumandum, nates prædicandas. Idem.

4. *carpet*] Carpere pro decerpere : ver-
bum hortorum. unde ad oscula trans-
fertur. Id.

5. *inempta poma*] Horat. Epod. 2.
Dapas inemptas adparat. Virgil. 4. Georg.

--- Seræque revertens

*Nocte domum, dapibus mensas onera-
bat inemptis.*

Sed ibi *inemptus* est vernaculus, in
fundo natus, heic est idem quod fur-
tivus, non xre paratus. Idem.

6. *Defectus*] precor ut tentigine
rumpatur, & non habeat in quo evo-
mat vim Lucillii seu genitale semen.

Defectus est destitutus, carens. Id.

7. *Rumpatur*] Horat. lib. Sat. 2.
-- tument tibi cum inguina, num, si
*Ancilla aut verna est præsto puer, im-
petus in quem,*

Continuo fiat, malum tentigine rumpi?

Sic etiam Carm. 33, & 25. Id.

8. *usque*] *Usque* pro diu vel semper.
Bbb 4 alias

XXIII. PRIAPVS.

Hic me custodem secundi villicus horti
 Mandati curam iussit habere loci.
 Fur habeas poenam, licet indignere, ¹ feramque
 Propter olus, dicas, hoc ego, ² propter olus?

XXIV. PRIAPVS.

¹ **H**oc sceptrum, quod ab arbore ⁴ ut recisum est,
 Nulla jam poterit virere fronde:
 Sceptrum, quod ⁵ pathica petunt puella:
 Quod quidam cupiant tenera ⁶ Reges:
⁷ Cui dant oscula nobiles cinedi;

⁸ *Intra*

aliàs ferè περιάγο videtur. Scioppius. Id. in Indice: *Vsq̃ue. particula hac saepe redundare in oratione videtur, & pro te nata varie interpretanda est. Vfus ejus exemplis ostendi poterit.* 22. c. 45, 50, 64, 77.

9. *Nequidquam]* nequaquam. id est, frustra, ita scribendum ex v. lib. *Ga. Scioppius.*

10. *pulset umbilicum]* Quod in tentigine fieri solere omnes norunt. *Scioppius.*

1. *feramque]* & dicas: Egone ut hanc poenam ob olus surreptum feram prope olus in gramine? Alterum propter est prope. Vult enim furem stuprare in gramine prope agrum ubi olera confita. Sed hæc conjectura tantum est. *Idem.*

2. *propter olus]* Omnino mutatum ex Leonida:

Αἰὲν ὅς ἐν τῇταίμαι, φῶρ, ἐμὸς λῶπ.
 τῷ το δ' ἱραντῶς,

Τῶν ὀλίγων λαχάνων εἴτην; ᾧ
 ὀλίγων. I. Scaliger.

3. *Hoc sceptrum]* Constructio hæc est: hoc sceptrum, &c. ibit intra viscera furis. *Sceptrum* pro mentula ponit nemo mirabitur, qui cogitabit mulierem omnes reginas esse, & hæc qui-

dem sceptrō indigent. *Scioppius.* Festivissime περιάγο ex Homero:

Ναὶ μὲν τὰς σὺν πῆγῳ, τὸ μὲν ἔπει-
 τε φύλλα καὶ ὄσους

Φύσσει, ἐπειδὴ πῆγος τὸ μὲν ἐν ὄρεσι
 λείλειπεν. *Virgilius:*

Vt sceptrum hoc (dextrā sceptrum nam fortē gerebat)

*Nunquam fronde levi fundet virgulta,
 neque umbram,*

Quum semel in silvas imo de stirpe vocisum

Matre caret, posuitque comas, & brachia ferrō.

Sed & Val. quoque Flaccus idem imitatus est. quod tamen, ne in hac renimius sim, non ponam. *Scaliger,* regnum adfessant feminæ, iccirco sceptrō indigent. *S. A. Gabb.*

4. *ut recisum]* *Vt pro postquam, simulac.* *Scioppius.*

5. *pathica]* *Pathicus,* qui patitur. *infr. c. xi, c. xlviii, Sciopp.*

6. *Reges]* Perstringit libidinem regum & imperatorum, qui se aliis cultitas fecerunt, ut Cæsar Niq̃omedi, Cicerō Crasso, alii aliis. *Idem.*

7. *Cui dant oscula]* sic *infrā Carm. 44. Oscula dat medio si qua puella mihi.* *Idem.*

1. *Intra*

¹ *Intra viscera furis ibit usque*

² *Ad pubem, capulumque coleorum.*

XXV. PRIAPVS.

¹ **P**orro (nam quis erit modus *Quirites* ?)
Aut pracidite seminale membrum,

⁴ Quod totis mihi noctibus fatigant
Vicina sine fine prurientes,

⁵ Vernis passeribus salaciores :
Aut rumpar : nec habebitis Priapum.
Ipsi cernitis exfututus ut sim,

⁶ Confectusque, macerque pallidusque
Qui quondam raber, & valens solebam
Fures cadere quamlibet valentes.

⁷ Defecit latus, & periculosam
Cum tussi miser exspuo salivam.

XXVI.

1. *Intra viscera*] *Viscera* sunt interiora omnia, ut jecur, cor, pulmo, præcordia, ilia, & reliqua, quæ pelle teguntur. Sic infra Carm. 66.

Intra viscera habere concupiscis.

Ga. Scioppius.

2. *Ad pubem capulumque*] id est, tota, quantacumque est, inibit usque ad pudendos crines & testiculos, de quibus vide suprâ Carm. 13. quod & in gladio est capulum, id sunt colei heic. Scioppius.

3. *Porro*] quasi dicat : quando nullum quidem malorum meorum finem modumque video, civium Romanorum opem implorandam esse existimo. Qui enim auxilium populi implorabant, *Porro Quirites* clamabant, imitatus Plautus . . . sc. 1, v. 220.

Cujus nunc es. S O. tuius, nam pugnis usui fecisti tuum.

Porro fidi Thebani cives. ME. etiam clamas carnifex ?

Sic enim locus ille ex v. l. legendus est. Plura vide apud Briffonium in Formulis, C. Colerum Parerg. c. 13 ;

Turneb. in Advers. & meor. Verisim. lib. 1, c. 16. Idem.

4. *Quod totis*] Intelligendum opinor de coitus genere, quod inequitatio dicitur. Sic Ovid. *Andromache* *Hectoreo equo sedisse* dicit, id est, super Hectorem jacuisse, & super inguina ejus moluisse. Scioppius. Aut flagitiosa inequitatio mulierum, ut Mutani Titinii apud Festum, & Arnobium : aut est id, quod alibi dicit :

Oscula dat medio si qua puella viro.

I. Scaliger.

5. *Vernis passeribus*] Omnia vernæ tempore in Venerem sunt proniora, maximè verò omnium passeress. Cum Ingolstadtii agerem vidi è regione musci mei passerem coitum vices repetentem, & inde adeo ad languorem datum, ut avolaturus in terram decideret. Scioppius.

6. *Confectusque*] id est, defessus. Sic Virgil. xi *Æneid.*

Ducitur infelix avo confectus Aletes.

Lucill. *confectum doloribus corpus* vocat. Et Cic. 2 de Off. *Ne me angoribus dedis*

Bbb s

quibus

XXVI. AD PRIAPVM.

Delicia populi ² magno notissima circo
 Quintia vibratas docta movere nates :
³ Cymbala cum crotalis, ⁴ pruriginis arma, Priapo
⁵ Ponit, & ⁶ adducta tympana pulsa manu.

Pro

quibus effem confectus. Ga. Scioppius.

7. Defecit latus] Eadem laterum
 est ratio, quæ lumborum, de quibus
 Carm. 18. Tibull. infrà Carm. 83.

— usque dum mihi

Venus jocosæ molle ruperit latus.

Catull. ad Flavium :

Nam ni supra, valet nihil tacere

Curvantem latera ex futura panda.

Quod ita interpretatur Scalig. nisi
 stuprum est, quod fateri non audes,
 nihil est cur taceas quid noctu facias,
 cum exhaustæ vires & pandum latus
 id prodat. Scioppius.

1. Delicia] Sic Plaut. Pseud. Phae-
 nicum, tibi hac ego loquor, delicia summa-
 tum virum. Idem.

2. magno notissima Circo] De mere-
 tricibus in Amphitheatro prostanti-
 bus videndus Lipsius Elect. 1, cap. 13.
 Sic Virgil.

— mediæque in valle theatri

Circus erat. — Scioppius. Fusè Li-
 psius lib. 1 Electorum c. xi de more
 in scenam producendi scorta differ-
 tat. S. A. Gabbema.

3. Cymbala cum crotalis] Sic auctor
 Copz :

Copa Syrica caput Graja redimta mi-
 tella

Crispum sub crotale (id est, ad so-
 num

ænei crepitaculi) docta movere latus cro-
 talis. Crotalum perperam confundit
 cum Sistro vir doctus. Figurâ pri-
 mum variabant omnino, hoc enim
 erat oblongum, manubriatum in ima
 sui parte, cancellarum trajectis virgu-
 lis, & ut uno verbo dicam, laminæ,
 & præterea nihil ; Illud (si Eustathio

Iliad. A, credimus) vas è testa, ligno
 aut ære, quod manibus tenebatur. vi-
 detur aut collisum, sonitum edidisse,
 ut indicat Plinius de margaritis lo-
 quens lib. 12, c. xxxv. Crotali crepi-
 tus onocrotalo avi nomen videtur
 imposuisse, quod vocem forsan edat
 ciconiæ similem, quam & ipsam cro-
 talistriam appellat Petronius, at Æ-
 gyptii crotalum, si Ioanni Sarisbe-
 rienfi lib. viii, c. xii fidem velimus
 habere, qui & addit : Crotala quoque
 dici sonoras sphaerulas, quæ quibusdam gra-
 nu interpositis, pro quantitate sui speciei
 metalli, varios sonos edunt. Laur. Pigno-
 rius.

4. pruriginis arma] Quia cantus iste
 & saltationes prurire faciunt & ad
 Venerem invitant, ut ex Copa appa-
 ret. Arma pro eo, quod vulgò, non
 rectè tamen, (ut in Indice dicitur)
 instrumenta dicimus. Armis in bello,
 crotalò in Veneris studio utimur.
 Scioppius. Idem in Indice: Instrumentum
 minus rectè accipimus, pro eo, cujus
 opera & subsidio aliquid facimus. Cice-
 roni idem est, quod instructus, orna-
 mentum & apparatus, ut 2 de Finibus:
 Quid tanto opus est instrumentò in opti-
 mis artibus comparandus, quid tanto con-
 cursu honestissimorum studiorum, tanto
 virtutum comitatu ?

5. Ponit] Id est, dedicat. Vide suprâ
 ad Carm. 20. Scioppius. consecrat. V.
 quæ in Triumviros amorum adnota-
 mus. Gabbema.

6. adducta] Nam tympanistæ alte-
 ram manum ad se reductam habent,
 dum tympana terunt. Scioppius.

*Pro quibus, ut semper placeat spectantibus, orat,
Tentaque ad exemplum sit sua turba Dei.*

XXVII. PRIAPVS.

T^v, qui non bene cogitas, & agrè
Carpento tibi temperas ab horto:
Padicabere fascino pedali.
Quod si tam gravis, & molesta pœna
Non profeceris: altiora tangam.

XXVIII. AD PRIAPVM.

O Bſcenis peream, Priape, si non
Vti me pudet, improbisque verbis:
Sed cum tu posito deus pudore
Ostendas mihi coleos patenteis,
Cum cunno mihi mentula est vocanda.

XXIX. AD PRIAPVM.

F Alce minax, & parte tui majore Priape:
Ad fontem queso, dic mihi qua sit iter.

XXX.

1. turba] Amatores. Ga. Scioppius.

2. Carpendo horto] Carpere hortum, insolens est, pro fruges ex horto. Sic infra Carm. 72. Scioppius.

3. Padicabere] Cum pœdicationem significare vellent Aegyptii, geminas pingebant perdises, quæ cum viduæ sunt, se invicem abutuntur. Plinius quoque promiscuè iniri fatetur. Forſan ideo libidinofissimus homo Heliogabalus, in pulvinaribus culcitrisque subſterni ſibi voluit perdicum plumas. De turpiſſima hac re multa veteres. S. A. Gabbema.

4. fascino pedali] Sic ſuprà Carm. 10 conto pedali, quod vide. Fascinum eſt pudendum. hinc fascinoſus, infra Carm. 72. Scioppius.

5. altiora tangam] Irrumabo te. Sciopp.

6. peream si non &c.] Iurandi formula, qua plerique auctores utuntur. Item Diſpeream:

Diſpeream ſi non totis Deciane diebùs, Et tecum totis noctibùs eſſe velim.

Martialis. Carullus:

— Diſpeream me niſi Leſbia amat.

Plura vide apud Briffon. § Formul. 28. Idem.

7. poſito pudore] Suprà Carmine 13 dixit, pudore pulſo. Idem.

8. coleos patenteis] Carm. 13. his aperitiſſare. Id.

9. Ad fontem] Solent advenz, qui aquaturi eunt, ſciſcitari obvios de fonte. unde Cicero proverbialiter dicit, Digitum ad fontem intendere. pro eo quod eſt, δεικνῶς, &c, ut Aſchylus loquitur δακτυλὸς εἰκνῶς, & quaſi manu ad aliquid ducere. Iccirco ita intelligendus inſignis locus Iuven.

Nec monſtrare vias eadem niſi ſacta colenti,

Quaſitum ad fontem ſolos deducere verpos.

Id

¹ Sin, hac mei te ventris arma laxabunt ,

² Exire ut ipsa de suo queas culo,

XXXII. PRIAPVS.

³ U⁴ Vis aridior puella passis ,

⁴ Buxo pallidior, novaque cera ,

⁶ Collatas sibi quæ, suisque membris

Formicas facit atiles videri :

⁷ Cujus viscera non aperta Tuscus

Per

minuisset. parata constantia. & Plantas imminuere pudorem. I. Scaliger.

1. Sin } Eleganter hæc particula sic separatim ponitur, pro si non, si minus. Cic. x ad Att. Ep. vi. Si vir esse volet, præclara orationis: Sin autem; erimus nos, qui solemus. Et lib. xvi ad Att. Verumtamen si pares aquæ inter se, quiescendum. fin; latius manabit, & quidem ad nos, deinde communiter. G. Scioppius.

2. Exire ut ipsa &c.] Ita laxum reddam ut ipsa inde exire possis. De pro ex & supra Carm. ad Lector. item Carm. 40, 42, 69. Culo. cummo. Iupiter diique ceteri facinus maximum cluent fecisse, quod Pelopi humerum eburneum pro carneo restituerint. nugas maximas fuisse reor, præ ut ego nunc sequiori sexui, mulieribus inquam, id restituo, quo sunt, quod sunt; cummum videlicet, quo nunc sæcula aliquot culo contentæ caruerunt. Antè enim nullo sensu hic culo legebarur, etiam in Scaligeri editione. Equidem magnas & modò non ingentes à feminis gratias hæc mea tam comi opera inivisse confido. G. Scioppius.

3. Vix aridior] Simile ferè epigramma est apud Carullum, in quo Furii ejusque parentum maciem describit. Inter alia :

At qui corpora fecerant corma,

Aut si quid magis aridum est, habetis

Sole, frigore, & esuritione.

A te sudor abest, abest saliva,

Mucusque & mala pituita nasi, &c.

Scioppius. Etiam Græci hominem exsuctum *αἰσχυρὸν* vocant. Lucilius passos senes dixit, Persius apricos. Scalig.

4. Buxo pallidior] Etiam Græci τὸν *αἰχμῶν* *πυκνῶν* vocant. Scalig.

5. novaque cera] Sic infra Carm. 5 r.

Magisque cerâ luteum nova præsum. : Scioppius.

6. Collatas sibi &c.] tam tenuis est, ut si cum formicis conferatur, illæ pinguiiores videantur. *Altilis* enim, teste Nonio, est *pinguis* ab alendo. Sciopp.

7. Cujus viscera] Ejus intestina non aperta, id est, adhuc in ventre conclusa inspicere possunt. Scioppius. A Plauto accepit :

Quin exta inspicere in Sole etiam vivo liceo.

Ita in pellucet, quasi laterna Pœnica.

Aperta viscera intelligit, quum apertus est venter. Nam alioqui rimaræ exta, hoc est *ἰσχυρῶν* vocabant *siffulare*, à *siffo* jecoris : ut à *misso* *misfulare*. Apulejus de Dæmonio Socratis : *vel somnii conformandis, vel extis siffulandis*. Martianus : *siffulatus extorum proficium*. Idem alibi : *Hæc aruspiciò exta siffulant admentia quadam*. Dolendum autem in utroque scriptore falsò *physfulare* scriptum esse, tanquam *πυκνῶν* *φυσῶν* esset. Porro *siffulare* Græci vocant *κρεδύλαις* : & *κρεδύλαιον* *siffulatio* nem.

Per pellem poterit videre¹ haruspex.

Qua succo caret,² atque petra pumex,

Nemo viderit hanc³ ut exspuentem:

Quam pro sanguine pulverem, scobemque

In venis medici putant habere:

Ad me nocte solet venire: & assert

Pallorem, maciemque⁴ larvalem.

⁵ Ductor ferreus insularis, aequ

Laterna videor⁶ fricare cornu.

XXXIII.

nem. Videndum tamen, an physcicare sit ἀπὸ τῆς φυσικῆς. Nam aruspici-
cina rimans exta idem facit, quod ἡ
αἰνῶσις, & medicina quæ pertinet
ad φυσικόν. I. Scaliger.

1. *Tusius haruspex*] Haruspices di-
cti, ut ait Donatus, ab *harugis*, id est,
hostiis inspicendis ex Hetruria pri-
mum Romam acciti. Ga. Scioppius.

2. *atque petra p.*] I. Scaliger: ut pu-
trisque pumex. Putrem pumicem dici re-
ctè non ignoro. sed τὸ quæ nihil
quam tibiçen est ad futuram versu.
Veteres editiones, ad quas semper
confugio, habent *atque patris pumex*.
lego:

Quæ succo caret, atque petra pumex.
Etiam ita vulgò vocamus. Quin &
petras ipsas, & tophos, pumices voca-
bant, ut patet ex lectione Poëtarum,
qui antra subinde describunt *tophò la-
queata, ac pumice viuo*. Vt autem dici-
mus eleganter, amo te atque fratrem
germanum: sic hic,

Quæ succo caret, atque petra pumex.
Est autem petita τῆς πέτρῃς ex eodem
Plauto:

*Pumex non aquò est aridus, atque hic
est senex.*

Scioppius: *Atque, pro sicut, observa-
tione dignum.*

3. *ut*] Construe: ut nemo viderit
hanc exsp. Scioppius.

4. *larvalem*] Scaliger: larvalem.
Lego cum doctissimo Turnebo lar-

valem. Est enim ἐκέρχων Poëtica,
ut apud Ennium:

*Hostem qui feriet, mihi erit Carthagi-
nensis.*

Nam analogia, & usus postulat Car-
thaginensis. Quare errat Priscianus, &
qui eum secuti, qui semper Carthagi-
nensem, non Carthaginensem ex illo
Ennii versu dicendum esse colligunt.
Scioppius: *Larvalem*, qualem ma-
ciem larvæ seu animæ defunctorum
habere solent.

5. *Ductor ferreus i.*] *Ducere* ἡλαίνω.
Insularis quia in *insulâ* multa metalla,
ad quas deportabantur damnati ad
opus in metallis faciendum. Igitur
ἡλακῆρας τις videor mihi ferrum du-
cere: aut tanquam *laterna* fricare cornu.
Est autem Eclipsis in utroque versu.
Nam *ductor ferreus*, intellige, videor
mihi fricare ferrum. & *laterna* videor
fricare cornu, subaudi *laternarius*,
aut *laternæ opifex*, videor mihi fri-
care *laternæ* cornu. Scaliger.

6. *fricare cornu*] *Cornæ laternæ* &
hodiè sunt & prisca fuerunt in usu.
Plaut. Aulul. *Quis Vulcanum in cornu
conclusum gerit?* Fiebant etiam ex ve-
siciis. Mart. Apophoretis, lemmate
Laterna ex Vesica LXII. Lindenbrog.
Plin. lib. XVI. *Vrorum cornibus barbari
Septentrionales potant. apud nos in lami-
nas secta translucent, atque etiam lumen
inclusum latius fundunt.* S. A. Gab-
bem.

IN PRIAPVM LVSVS.

32

XXXIII. PRIAPVS.

N Ajadas antiqui, Dryadasque habuere Priapi:
 Et, quo tenta Dei¹ vena subiret, erat.
 Nunc adeo nihil est, adeo mea plena libido;
 Ut Nymphas omneis interuisse putem.
 Turpe quidem factu: sed ne tentigine rumpar,
 Falce manu posita fiet amica² manus.

XXXIV. AD PRIAPVM.

C Vm sacrum fieret Deo salaci,
 Conducta est pretio puella parvo.
 Communis satis omnibus futura;
 Que quot nocte viros³ peregit una,
 Tot⁴ verpas tibi dedicat salignas.

XXXV. PRIAPVS.

P Adicabere fur semel: sed idem
 Si prensus fueris bis, irrumabo.
 Quod si tertia furta molieris:
 Ut poenam patiare & hanc, & illam,
 Padicaberis, irrumaberisque.

XXXVI. PRIAPVS.

N Otas habemus quisque corporis formas.
 Phæbus comosus: Hercules lacertosus:

Trabit

1. vena] pudendum. Sciopp. ἡ ψω-
 λή. Persius:

Quam morosa vago singultriet inguine
 vena.

Et in Epigrammate:

— ἀλλ' ἄπ' ἐπὶ τῇ
 Φῶς ἔστι, μὴ κλαύσης τὴν φλέβα
 διεκμύσῃ. I. Scaliger.

2. manus] Masturbationem innuit.
 Ga. Scioppius.

3. peregit] Martialis:

Et qua te facies prima puella virum.
 Scaliger. Peragere virum est experiri.
 Ennodius:

Ludit in ancipiti constans fallacia sexus
 Femina cum patitur, peragit cum tur-
 pia vir est. Scioppius.

4. verpas] Vide Lippium lib. 2 An-
 tiq. lect. Sciopp.

5. Phæbus comosus] Qui comam pa-
 scit. Phæbo enim semper intonsi sunt
 capilli. Scioppius. V.N. In Petronium:
Phæbo

Trahitque Bacchus virginis tener formam :

Minerva flavo lumine est : Venus pato :

¹ *Frontem cruentos Arcadas vides Faunos :*

Habet decentis nuncius deum plantas :

² Tutela Lemni³ dispares movet gressus,

Intonsa semper Æsculapio barba est :

Nemo est feroci pectorosior Marte:

Quod

Phabi pulcriq & ferre Phabi. S. A.
Gabbema.

6. *Hercules lacertofus*] Philost. Icon.
11 in Anthco. Idem.

1. *Frontem cruentos*] Scaliger: *Fr.*
comatos. In veteribus editionibus:
Frontem crinitos. Sed neque versus
constat, neque Fauni crinini pingebantur: neque hic frons pro parte;
sed pro tota facie: τὸ πρόσωπον. Lego:

Frontem cruentus Arcadas vides Fan-
nos.

Id est, rubentes; ut, *mora cunctata*.
Nam quòd rubenti facie pingeretur
Pan, apertè docet Servius. Virgilius
quoque, sed βαρολινῶς allusit:

Pan Deus Arcadia venit, quem vidimus ipsi

*Sanguineis ebuli bacis, miniâque ru-
bentem.*

Porro, ut dixi, Fauni, & Sileni nunquam criniti pingebantur, sed Ἀναφλωστίαι καὶ γίγαντες: quare non distinxisset Bacchi formam à Satyris, & Faunis, si verum erat Faunos, & Bacchum comosus esse? Sed Fauni semper calvi. Quocirca Panes, Silvani, Satyri semper pingebantur manum orbendentes fronti pro umbraculo ad arcendum calorem solis. quod non facerent si comati essent. Glossarius Hesychii id testatur his verbis: ἀποσκαπὼν χεῖρα. Λιγυλῶ. ἄσπερ ἐν ἀποσκαπῶντι. ἐν καλῶν χημῶντι τὴν χεῖρα, ἄσπερ τὴν πῆχυν πῆχυν, ἤχημα δὲ ἐστὶ ἀποσκαπῶν οὐκ ἐστὶ. Vbi Hesychius non ἀποσκαπῶντι ἀπὸ τῆ σκαπῶντι deducit, sed

innuit τὸ σχῆμα, quod vocabatur
σκάψ, fieri manibus fronti obten-
tis: vel, manus fronti obtendere, id
dici σκάπτι. Iccirco pro σκαπτός bene
in Hefychio correximus σκάψ. Sic
alibi: σκαπλῶματόν. σχῆμα τ' ἡ-
ρώος ὡς τὸ μίτωπον περικλῆος, ὡς
ἀποσκαπτόν. Quod & Aristoteles
indicit, loquens τοῦ τῷ σκαπτός. Si-
lius de Pane:

Obtendensque manum, Solem inferue-
scere fronti

*Arcet, & umbrato perlustrat pascua
visu.*

Inde lux affertur Plinio, qui ait An-
tiphillum pictorem celebratum no-
bilissimo Satyro cum pelle Pantheri-
na, quæm ~~antiphillum~~ *antiphrum* appellant,
id est, manu fronti apponentem.
Lindenbrog: At fronte crinita. Ele-
ganter hæc ut omnia emendat D.
Scaliger. Posset tamen etiam legi:
At fronte cornuta Arcad. Cornuti e-
nim Satyri, nihilque hominum ha-
bent nisi faciem, dicit M. Capella.
Quare autem cornuti pingantur, do-
cet Fulgent. Mythol. lib. III. *Ideo*
Satyræ caprinæ cornibus depinguntur, quia
numquam non vere saturati libidine. Sciopius:
Hujus loci restitutor Scaligero
debetur. Antè legebarur:

At fronte crinita ---.

2. *Tutela Lemni*] id est, *Volcanaria*.
Tutela pro tutore. Sic infra Carm. 73.
Pomarii tutela diligens dicitur *Priapus*.
 Ga. Scioppius.

3. *dispari movet gressu*] Eleganter,
pro claudicat. Scioppius.

I. 724754-

Quod si quis inter hac locus mihi restat,
Deus Priapo mentulatio non est.

XXXVII. VOTI SOLVTIO.

C Vr pictum¹ memori sit in tabella
Membrum queritis, unde procreamur.
Cum penis mihi forte lasus esset,
Chirurgique manum miser timerem:
² Dūs me legitimis, nimisque magnis,
Vt Phœbo, ³ puta, filioque Phœbi
⁴ Curatum dare mentulam verebar.
Huic dixi, fer opem, Priape, parti,
⁵ Cujus tu, pater, ipse par videris,
Qua salva sine sectione facta,

Pone-

1. *memori tabella*] Quemadmodum naufragi vestes, cum quibus evaserunt in templo Neptuni, aut alterius Dei marini ex pariete suspendere consueverunt ad voti solutionem, atque adeo in his votivis tabulis depictos naufragorum casus & pericula, ut habet Cic. lib. 111 de Nat. Deor. Horat. lib. 11 Serm. Satyr. 1. Et ibidem Acro ac Porphy. Sic qui è morbo convalescerant, è tholo sacrarum zdium suspendebant pictas tabellas, continentes curationis genus. V. Brisson. de Form. lib. 1. Hic proponitur tabella, in qua mentula depicta cum eisdem carminibus in Priapi sacello viscebatur. V. N. in Tibull. Gabberna. *memori tabella*. Vnde & monumenta dicuntur, quod nos rerum vetustarum admoneant & recordari faciant. Ga. Scioppius.

2. *DI me legitimis*] το με παράλχι. sive supervacaneum & redundans, ut & tu, sc. 37. c. Sallust. Omnes homines, qui sese student præstare ceteris. Plaut. Aul. Atque ego id facere me studeo. Idem: quod velis modo, id velim me scire. Idem: Volt placere sese amica, volt mihi. Mosell. Illud volo dici, id scire me expeto.

Ibid. Si te accipere cupias, numquam sinam. Milit. Quos videre exoptabam me maximè. Terent. Si quisquam est, qui placere se studeat bonis. Scioppius. Dillegitimi dicebantur, ad quos propriè cura rei alicujus pertinere videbatur, ut ad Æsculapium sanitatis restitutio: Neptunum naufragia, &c. fortassis etiam ira dicti quod legibus in urbem recepti essent. Sciopp.

3. *puta*] posteriore brevi. Quæ res suspicari me facit, Imperativos primæ conjugationis non minùs corripì, quàm omnes secundæ. Idem.

4. *Curatum dare*] Medico quid curatum dare. phrasis observatione non indigna. Id.

5. *Cujus tu ~ par*] Par, συγγένης. Ennius:

Corpore Tartarino progenerata paluda Vitrage,

Quoi par imber, & ignis spiritus, & gravi terra. Sidonius:

Hellepontiaci parem Priapo.

Græcicum est. Nam illi dicunt alicui rei συγγένη esse, cui maximè quis adhzret. Sic in Aristophanis Equitibus, διχόσμη συγγένης τῶν ὠρέων, quòd trioboli valde studiosi essent. J. Scalig.

C c c

1. leva-

Ponetur tibi picta, quam ¹ levaris,
 Compar, consimilisque, concolorque.
 Promisit fore: ² mentulanque movit
 Pro nutu deus, & rogata fecit.

XXXIIX. PRIAPVS.

S Impliciter tibi me, quodcunque est, dicere oportet:
³ Natura est quoniam semper aperta mihi.
 Padicare volo: tu vis decerpere poma.
 Quod peto, si dederis: quod petis, accipies.

XXXIX. PRIAPVS.

Forma Mercurius potest placere:
 Forma conspiciendus est Apollo,
 Formosus quoque pingitur Lyæus:
 Formosissimus omnium est Cupido.
 Me pulcra fateor carere forma:
 Verum mentula luculenta nostra est:
 Hanc mavult sibi, quam Deos priores,
 Si qua est non fatui puella cunni.

XL. AD PRIAPVM.

Nota Suburbanas inter ⁴ Telethusa puellas,
 Quæ puto ¹ de questu libera facta suo est:

Cingit

1. levari] Sanaveris. Ga. Scioppius.

2. mentulanque movit] Ridiculum. Sicut Jupiter rogatus superciliis annuere solet, ita Priapum mentulâ annuisse volt. Scioppius.

3. Natura] Natura pro pudendo. ut Græcis *Φύσις*. Sic in illo Mimi: Hircus vetulus naturam capreæ ligurit. Sic Cic. 111 de Nat. Deor. Cujus obsecrâtiùs excitata natura traditur, quod aspectu Proserpina commetui sit. loquitur de Mercurio. Conf. Carmen 8. Idem.

4. Telethusa] Adparet Telethusam

hanc, de qua & sup. Carm. xviii, libertinam meretricem fuisse, quæ cum in regione Suburana, ubi meretricum fornices, & diversoria erant, amplum corpore questum fecisset, argentumque pro capite numerasset, penem seu caudam Priapi corona inauratâ donavit. ut infr. ex Carm. i. discimus:

Totam cum paribus Priape nostris
 Cingemus tibi mentulam coronis.

Idem.

5. de questu libera facta] Plaut. Pers. 1v, 1v, civ. Libera eris altissimum si crebra cadet.

*Cingit inaurata penem tibi 'sancte corona :
Hunc pashica summi Numinis instar habent.*

XLI. PRIAPVS.

Quisquis venerit huc, poëta fiat,
Et versus mihi dedicet iocosos.
*Qui non fecerit : ' inter eruditos
Ficofissimus ambulet poëtas.*

XLII. AD PRIAPVM.

Lætus Aristagoras natis bene villicus urvis
* De cera facta dat tibi poma Deus ,

At

caedes. Nam *cadere* inter verba Romana : quod si crebriusculè facerent, summulam pecuniz corradabant, qua se in libertatem (sæpe hoc apud Comicos habetur) vindicabant. Eodem modo apud quasdam gentes virgines liberæ dotem sibi comparabant. Sextus Empyricus Pyth. Hypot. lib. III, quem vide. Plautus id Thufcis adtribuit. Cistell. II, III, XX.

--- Tusco modò.

Tute tibi indigne dotem quaras corpore. August. de Civitat. Dei lib. IV, cap. X etiam Phoenicibus : Phœnices donum dabant de prostitutione filiarum, antequam jungerent eas viris. Lindenbrog. Hoc de Cyprii narrat Iustinus lib. XXII. Mos, inquit, erat Cyprii virgines ante nuptias statuti diebus dotalem pecuniam quasituras in quæstum ad lictus maris mittere, pro reliqua pudicitia libamenta Veneri soluturas. credo quòd ex instituto Veneris, quæ ut Lactantius ex sacra historia refert, autor meretriciz vitæ fuit, docuitque Cyprias fœminas quæstum vulgato corpore facere. Armeniis similem ferè morem fuisse, narrat Strabo. Idem scribit Herodotus de Lydis : qui Babylo-nicos plebeios refert, cum rei familiaris angustia premuntur, solitos

quæstus gratiâ filias suas populo prostituere. Prostituendi fœminas vulgò etiam fuit mos Augilarum in Africa, nocte qua nubarent. Herodotus, Solinus, Mela. Sic in eadem terra templo Veneris matronæ dotem quærebant vulgato corpore. Valerius Locrenses, Iustinus scribit bellò pressos vovisse suas se filias festo Veneris prostituturos, si victores forent. L. Vives.

1. *sancte*] Sic & Cupido infra Carm. 83. Ga. Scioppius.

2. *inter eruditos Ficofiss.*] Ficosus est plenus ulceribus, quæ fici dicuntur. Scioppius. In hoc epigrammate eruditus nequam vocabulum est : nam quid alioquin erudito & fisco commune ? Eruditus itaque valet nequitiis subactum, unoque verbo spathalocinæ-dum. Sic Martialis meretricem non ineptam vocat doctam, quam deinde nolit habere ipse, quippe solœcismis Veneris adfuerit. Ita rudem pro rustica suam dicit Priapus Carm. IX, & alibi. Ga. Barthius.

3. *Latini*] Aristagoras villicus poemum cereum Priapo offert. Scioppius.

4. *De cera facta*] Lego, de cera facili. Ut Tibullus :

Ccc 2

- de

*At tu¹ sacrati contentus imagine pomi,
Fac veros fructus² ille, Priape, seras.*

XLIII. PRIAPVS.

Nolite omnia, qua loquor, putare,
³ Per lusum mihi, per jocumque dici.
Deprensos ego ter, quaterque fures
Omnes ne dubitetis, irrumabo.

XLIV. PRIAPVS.

Velle quid hanc dicas, quamvis sim ligneus, hastam:
Oscula dat medio siqua puella mihi?
Augure non opus est: in me, mihi credite, dixit,
Vtetur veris usibus¹ hasta rudis.

XLV.

— de facili composuitque Iuto. I. Scalliger.

1. sacrati] *Sacratus* pro *sacro* & *dedicato*. Ga. Scioppius.

2. ille] *Aristagoras*. Scioppius.

3. Per lusum mihi per j. d.] *Catull.*

Reddens mutua per jocum atq; vinum.

Sic etenim Veteres loquebantur. Sueton. in Vespas. *per ludum jocumque*. Et in Nerone Claudio: *Fallere ac furari jus erat per jocum*. Belgæ dicerent *Door boert*. S. A. Gabbema.

4. Velle] Ita Carmen hoc elegans, quod ante obscurum erat, primus interpunxi. hoc primum; deinde legendum censeo: *Velle quid hanc dicat*, ut sit sensus. Non opus est augere ad divinandum, quid (id est, ob quid, quamobrem) hanc se hastam velle dicat puella, quæ me in medio mei osculatur. Cur non opus est augere? quia ipse, modò mihi fidem arbitremini, idipsum exponam. Dixit ergò puella: *Hæc rudis hasta in me veris usibus utetur*, & me inibit. Hic sensus est epigrammatis. Sciopp.

5. hasta] *Hastam* posuit pro obscœna parte corporis. sic Aufon. in Cent. Nupt.

Intorquet summis admixtus viribus hastam.

Nam cum legisset apud Virgilium id de Pandaro dici, qui Turnum oppugnabat, ad nugas nuptiales transtulit. Tale est et si paullò immutatum, in eadem tamen re, illud Diogenis apud Laërtium. Is enim, cum videret formosum puerum negligentius dormientem, eodem sensu, quo Aufonius, *Επιγείρας, ἴφη.*

*Μὴ τίς σὺν ὄνδρτι μετὰ φρίνῃ σὲ δέ-
ρῃ πῆξῃ.*

At illud apud Homerum *Iliados* & Diomedes fugienti Vlyssi dicit: nisi quod in eo est *φάργον*. Tale denique est urbanissimum illud Vespasiani, qui, cum vidisset quendam pro-cero corpore, ac immane fascini pondus trahentem, exclamavit:

— *κακὸς βίβας, κακοῖαν δολι-
χόσκιον ἔγχεσθαι.*

Nam quod Homerus *Ἰλιάδῃ* ἡ de Ajacis cum Hectorē congressuri hasta dixerat, id jucundissimus Imperator ad eam corporis partem transtulit, quæ honestè nominari nequit. *Ian. Rutgersius.*

I. Cuius

XLV. PRIAPVS.

Cum quendam rigidus Deus videret
 Ferventi caput ustulare ferro,
 Ut ³ Maura similis foret puella:
 Heus, inquit, tibi dicimus cinade,
 Vras te licet usque, torquesque:
 Num tandem ⁴ prior est puella, queso,
 Quam sunt, mentula quos habet, ⁵ capilli?

XLVI. PRIAPVS.

O non candidior puella Mauro,
 O sed ⁶ mollior omnibus cinadis,
 Pygmaeo brevior gruem timenti,
 Vrsis asperior, pilosiorque,
 Medis laxior, Indicisque ⁷ braccis,
⁸ Mandes hic licet, ut lubenter ires.

Nam

1. Cum] Iuvenis crines suos in capite torquebat, ut Mauritanæ puellæ similis esset. Hunc Priapus increpat, puellam totam non tanti esse, ut propter eam vel capillus pudendorum, non dico capitis, mutetur. Hic sensus est. Ga. Scioppius.

2. Ferventi caput] Fervens ferrum, calamistrum, quod, ut inquit Varro, calfaciebat in cinere, quo torqueretur capillus. Arnob. Nec ii formis erubescerent Calamistris masculorum vibrare casariam. Formis calamistris, ut hic, ferventi ferro. Nam veteribus Formis, Calidis: & formucapes, quæ postea forcipes. quod forma, id est calida caperent: αἱ πυγῶναι. I. Scaliger.

3. Maura] Hinc videmus Mauros, ut etiamnum Æthiopes, crispis fuisset. Scioppius.

4. prior] Eleganter posuit pro melior, ut Græci ὁ πρῶτος. Hom. Od. τ. εἰς ἀγῶνα πρῶτος καὶ ἀριστεύων. Scioppius. Prior. i. melior. Horat.

Et, nisi cæna prior, potiorque puella Sabinum

Detinet, assumam. — S. A. Gabbem. 5. capilli] Capillus pro pilo. Persius: — & positus bicolor membrana capillis.

A. Gell. lib. XII, c. I. Nam si ovium lacte hædi aut caprarum agni alerentur, constat ferma in his lanam durior, in illis gigni capillum teneriorem. Scioppius.

6. mollior cinadis] Catull.

Cinade Thalle mollior, cuniculi capillō, Vel anseris medullulā, vel imula oriellā.

Infr. Carm. 64.

Quidam mollior anseris modullā.

Sciopp.

7. braccis] Bracca seu bracha vestimenti laxi genus, pudenda maxime regens, Medis, Indis, & Scythis usitatum. Idem.

8. Mandes hic, &c.] Sic Gabbema. Scioppius: Mantes hic licet, ut libenter ires. Etiam si hic manes, tamen utinam hinc abires. vel optarem tamen ut ultro & libenter abires. Vt Διμήγορ. Catull. Ccc 3 Iupiter,

Nam quamvis videar ¹ satis paratus ,
² Erucarum opus est decem ³ manipulis ,
⁴ Fossas inguinis ut teram, ⁵ dolemque
 Cunni vermiculos ⁶ scaturienteis.

XLVII. PRIAPVS.

Q Vicumque vestrum qui venitis ad Cœnam ,
⁷ Libare nullos sustinet mihi versus :
 Illius uxor, aut amica, rivalem
 Lasciviendo ⁸ languidum, precor, reddat ,
 Et ipse longa nocte dormiat solus ,
⁹ Libidinosis incitatus erucis.

XLVIII.

Jupiter, ut fscalicum omne genus pereat.
 Ita enim locus ille legendus cum Scaligero, quantumvis reclamante Giphanio, qui *genus fscalicum* Latine dici posse non putat. de quo ille viderit. Scaliger: *Manes hic l. Leg. Mandes his licet, ut lubenter ires.* hoc sensu: Si istis Statoribus, & Circitoribus, qui latus meum ruentur, ut fures arceant, mandare vis te lubenter iterum, si illis constituere, & condicere vis, per me quidem eis clunem submittas licet. Nam mihi non satis virium suppetit ad explendam libidinem tuam. *Mantes*, quod hic comminiscitur Alciatus, nequaquam mihi placet: neque illa expositio, *ut lubenter ires. pro, me lubente ires.* Non enim ita Latine loqui consuevimus. Et sane infeliciter ferè omnia emendare conatus est Alciatus.

1. *satis paratus*] Ita accipiendum, ut in Propertio:

Nec te decipiat, quod sit satis illa parata. I. Scaliger.

2. *Erucarum*] Non frustra accipiendum de *erucis*, non solum propter vim herbæ, quod notissimum est; sed quia ipsa herba ei Deo dicata erat, & propter eum ferebatur. Columell.

Et qua frugifero feritur vicina Priapo, Excitet ut Veneri tardos eruca maritos.

Scaliger. Auctor Moreti:

— *Venerem revocans eruca morantem.*
 Dicitur *eruca*, quod bestiolas omnes corpori innascentes erodat. *Ga. Scoppius.*

3. *Manipulis*] tantum herbæ, quantum manu teneo. 46, & *Arctop. G. Scioppius.*

4. *Fossas inguinis*] Muliebris synonyma hic, & 21, 28, &c. 60; tum infertius *Arctop. Apulei. Scioppius.*

5. *dolemque*] *Dolara* pro nocere alicui. Propert.

— *adfiduo me dolat aura gelu.*
 hic *dolare vermiculos* est nocere. Sciopp.

6. *scaturienteis*] *Scaturire* non modo de aquis sed etiam de herbis, ceterisque sua sponte ubertim nascentibus dicitur. *Idem.*

7. *Libare versus*] Hoc propter cœnam dicit, in qua diis vinum *libare*: sibi vinum (*L. versus*) expetit. *Id.*

8. *languidum*] *Languidum* reddere in coitu quid sit, interpretatione non eget. Sic Plaut. Pseud. *Leno minatur puella, se illam, ut in perulam defecatur, curaturum, ut ibi usque ad languorem.* *Idem.*

9. *Libidinosis - erucis*] *Libid.* activè, quæ libidinosum faciunt, ut suprâ Carmin. 46. *erucis.* Quando in cœna comederat *erucas.* *Id.*

XLVIII. PRIAPVS.

Quod partem madidam mei videtis,
 Per quam significor Priapus esse:
 Non ros est, mihi crede, nec pruina:
 Sed quod sponte sua solet remitti,
 Cum mens est paphica memor puella.

XLIX. PRIAPVS.

Tu quicumque vides circa tectoria nostra
 Non nimium casti carmina plena joci:
 Versibus obscenis offendi desine: non est
 Mentula subducti nostra supercilii.

L. AD PRIAPVM.

Quadam, si placet hoc tibi, Priape,
 Ficosissima me puella ludit:

Et

1. Per quam significor] Et Varro ita loquitur:

Per id, quod discernitur, homo mas, an femina sit.

Ita Plaut. Calinā:

Ille haud verbum facit, & sepi veste id, qui estis.

Loquitur enim mulieri servus, & de muliere. I. Scaliger.

2. Sed quod sponte] Sponte sua: Hesy chius, αὐτομάτῃ, αὐτὸς αὐτῷ. Arnob. lib. vi. Tunc sancta, & ferventia numina vim vomuisse; Lucillii. Vbi vim αὐτομάτῃ illam intelligit: quum voluit exprimere ad verbum Graecorum ὄργη. Nam etiam ὄργη est vis, & inde θυγὲς violentus. Et Nonnus Dionysiacus ita αὐτομάτῃ illam discrim describit:

Οὐ τὸν ἰμείρον ἐπὶ μὲν αὐτῷ κρυπ-
 τῶν,

Ἡ δὲ παρὶν ἀλὶχῆς γυνὴ ἰσχυρῶν
 αἰσῆς,

Θεσμὸν ἀνθρώπων αὐτομάτῃ α-
 φροῖεσται.

Lingua Africana, semen humanum in terram profusum, cujusmodi fuit Volcani ἀρεγοῖα, dum colluctatur cum Minerva renitente, bilbi, aut bilbil vocabatur, ut scribit Sex. Pompeius. Quod sanè, qui sciunt Syriacè, intelligunt bilbul esse: hoc est, foeditatem, & confusionem. Scalig.

3. circa tectoria] Tectorium ἡγοῖα μῦθος. Nam parietibus templorum Priapi, quicumque intrabant, pro symbola quisque carbone Epigramma exorabat, ut etiam denotatur illis:

Ergo quicquid id est, quod ociosus

Templi parietibus tuis notavi.

Tectorium ergo τοῦτο ἡγοῖα μῦθος. Scaliger.

4. subducti supercilii] Propert. eodem modo lib. 2 Eleg. 8.

Nunc volo subducto gravior procedere vultu. Ga. Scioppius.

5. si placet] Sic Carull. De puero:

— hunc ego, si placet Diona,

Pro telo rigida meā cecidi. Scioppius.

CCC 4

I. cum

Et non dat mihi, nec negat daturam :
 Causasque invenit usque differendi.
 Quæ si contigerit fruenda nobis :
 Totam ' cum paribus, Priape, nostris
 * Cingemus tibi mentulam coronis.

LI. PRIAPVS.

Quid hoc negoti est, quæve suspicer causa
 Venire in hortum plurimos meum fures,
 Cum quisquis in nos incidit, luat poenas ;
 Et usque curvos excavetur ad lumbos ?
 * Non ficus hic est præferenda vicina,
 * Vvæque, quales flava legit Arete :
 Non mala truncis ' asserenda Picens.
 Pyrumve, tanto quod ' periculo captes ;
 Magisque ' cera luteum nova prunum,
 Sorbumve ventres lubricos ' moraturum,
 Præsigne rami nec mei ferunt morum.
 Nucemve longam, quam vocant ' avellanam,

Amygdala-

1. cum paribus] σὺν ἡλικιωτάτοις, æqualibus. Ga. Scioppius.

2. Cingemus] Vid. Lips. lib. III Ant. lect. S. A. Gabberma,

3. Non ficus hic] Mirum est fures in hunc hortum potius quam in vicini- nos venire: cum tamen hujus horti arbores & fructus vicinis non sint præstantiores. Non est heic melior ficus, quam in vicinia, non sunt hic meliores uvæ, non sunt meliora pyra, &c. Sed verisimile est, eos non propter fructus huc venire, sed amore porncæ potius, ut sc. à me perferantur. G. Scioppius.

4. Vvæ legit Arete] Sic Varro lib. 5 de ling. Lat. Vinum legere, sicut poema legere. infra Carm. 68. Arete. quales uvæ Alcinoui uxor ex suis hortis decerpere solita est. Scioppius.

5. asserenda] sive inferenda. Prius

etiam apud Catonem reperitur. Afero, quando pro semino sive planto accipitur, fit infero, quod modò est planto, Virgil.

Infero nunc Melibæe pyros, pone ordine vites.

aliquando pro, infitionem facio, quod fit, cum scisso truncò furculus forandæ arboris in sterili inseritur. Picensum porro Italiæ regio est fertilissima. Sciopp.

6. periculo] Ad eum modum Catullus: — quandoquidem meos amores Cum longa voluisti amare pama. Scalig. Periculò, prædicationis sc. Sciopp.

7. cera] Sic supra Carm. 32. Buxò pallidior novæque cera. Idem.

8. moraturum] Morari ventrem lubricum, seu alvum conducere & adstringere. Id.

9. avellanam] Avellanarum duo genera,

Amygdalumve flore ' purpureo fulgens.
 * *Non brassicarum fero gulosior caules ,*
Betaſve, quantas hortus educat nullus ,
Crescenſve ſemper in ſuum caput porrum :
Nec ' ſeminofas ad cucurbitas quenquam ,
Ad ocymumve cucumereſve humi fuſos ,
Venire credo, ' ſeſſileſve lactucas.
Nec ut ſalaces nocte tollat erucas ,
Mentamque olentem, cum ſalubribus rutis :
Acreſque cepas, ' alliumque fibratum.
Que cuncta noſtro ' ut ambiamus in ſep̄to.
Non pauciora proximi ferunt horti ,
Quibus relictis, in ' mihi laboratum

Locum

genera, alterum rotundum, alterum longum. Authores Geoponicôn commentarii. Theophrastus de avellana: *ἡ ἀνὴρ ὁ δύο ἀμφοῖν. αἱ μὲν γὰρ ἐργασίαν, αἱ δὲ πρὸς τὸν φέρειν τὸ κέρμα.* Sed suspecta est mihi lectio, propter veteres editiones, quarum pars habent, *qua vocatur alva*, pars -- *qua vocatur Alana*. An legendum *Albana*, ut eadem sit cum *Albenſi* apud Plinium? Sanè in veteribus Glossis legi: *Albana, nucem Praneſtina*. An -- *qua vocatur & calva*? *calvam nucem*, βασιλικὴν κέρμα, alias *πονηρικὴν* interpretatur vetus Glossarius noster. ea lectio mihi penitus respuenda non videtur. Scaliger. *Albana*. id est, *Albenſis* seu *Praneſtina*. secuti heic sumus emendationem Scaligeri. Scioppius. De ipsis quoque sic Macrob. lib. 11 Sat. c. 14. *Nux hac avellana, seu Praneſtina, qua est eadem, ex arbore est, qua dicitur corylos*. S. A. Gabbema.

1. *purpureo*] Hic fit *Περὶ ζῆντος*. ut -- *villo spectabilis aureo*.

Amygdalum flore purpureo. ἀμύγδαλον πορφύρεον. I. Scaliger.

2. *Non brassicarum*] Scaliger: *Non brassica fero*. Vetus edit.

Non brassicarum fero gulosior caules.

Eho meliorem in præsencia comminisci non possum.

3. *seminofas*] *Semine abundantes*. Ga. Scioppius.

4. *seſſileſve lactucas*] *Sessilis lactuca*, sic dicta quòd in altum non surgat, nec in caulem crescat, sed in latitudinem potius, & in plano se spargat. Ita *seſilis obba* quæ planum ac latum habet fundum quo in solo sistit, nec pediculum habet quo statui possit. Sedentem lactucam dixit Iuvenal. *τὴν χαμῶν ζῆλον*:

-- *Lactuca sedens, & sessile porrum*.

Martial. *seſilem*:

Vtrumque porrum, seſileſque lactucas.

Cl. Salmasius.

5. *alliumque fibratum*] Ita Scaliger in Moreto:

At primis leviter digitis tellure reſſa,

Quatuor educit cum spissis allia fibris.

Scioppius.

6. *ut ambiamus*] Ita Scaliger, quæ quanquam omnia in nostro sepro ambiantur, in nostro horto inclusa sint, tamen ea nec à cæteris hortis absunt. Sciopp.

7. *mihi laboratum*] In hortum, qui mihi factus & cultus est. Idem.

C c c 5

1. im-

Locum venitis, 'improbissimi fures.

Nimirum 'apertam convolutis ad pœnam :

Et vos hoc ipsum, quod minamur, invitat.

LII. PRIAPVS.

HEus tu, non bene qui manum rapacem
Mandato mihi contines ab horto :

Iam primum 'stator hic libidinosus

Alternis inuendo & exeundo

* Porta te faciet patientiorem.

Accedunt duo, 'qui latus tuentur,

Pulchre

1. *improbissimi*] *Improbis* perpetuum futis epitheton. unde Carm. 83. *Improbis* absolute pro fure dicitur. *Ga. Scioppius*.

2. *apertam*] Quia Priapo natura est semper aperta. *Idem*.

3. *stator*] Quem supra circitorem nominavit. *Statores* proprie sunt carcerum, aut ædium custodes. Nam stare est verbum ejus rei. *Manil. lib. v.*

— immitis venit pœnaque minister,
Carceris & duri custos, quo stante superba
Prostrata jaceant miserorum in limine
matres.

Ergo optiones & mancipis carceris designat, qui & ultimis temporibus commentarienses dicebantur. Hic verò tantum sunt custodes, quos, ut & admonui, supra circitores vocaverat.

Quod sequitur: *Accedunt duo, qui latus tuentur*, nihil aliud quàm latrones eo designantur: qui prius laterones, quòd latus tegerent. Hi & statores quoque ipsi sunt. *Petronius*: *Quadam enim femina sordibus calens: nec libidinem concitant, nisi aut servos viderint aut statores alius cinctos*. I. *Scaliger*.

4. *Porta te faciet patientiorem*] Etiam portam inter obscœna vocabula fuisse constar. *Catullus*: — patente porta

Percurrent raphanique mugilesq̃ue.

Quò pertinet & illud:

Portam ingredi nefas quàm exieris.

Sic etiam apud Græcos ἡγεῖα usurpatur, unde Bacchus Διήρυκεύς vocatus, ὡς τὸ δις ἡγεῖα βαίνει. Ita malo interpretari, quàm ab antro διήρυκα, in quo cum enutritum fabulantur, cujus etiam opinionis Scholiastes Apollonii est lib. iv. Ἀλλὰ τὸ διήρυκεύς ὁ διονυσεὺς ἐκαλεῖται, Ἀλλὰ τὸ δις ἡγεῖα ἔχειν τὸ πύργῳ. *Fr. Lindenbrog.*

5. *qui latus tuentur*] Latrones designat, qui prius laterones, quòd latus tegerent. *Varro lib. iv de l. l. Latrones dicti ab latere, qui circum latera habebant ferrum, qui postea à stipatione stipatores appellabant*. *Glossarium*, stipator, σωματοφυλάξ. *Apuleius de Mundo*: *Ante fores viri fortes, stipatoresque regaliū laterum*. Rectè verò *Varro* dicit latrones indè dici, quòd ad latera habebant ferrum: ea namque de causa δερυφόροι Græcè vocantur. *Hesych.* δερυφόροι, ὁ πλοῖος ὑπασις, ἡ φυλάξ τῆς τρυφῆς καὶ τῆς σωπῆς. *Glossarium*, δερυφόροι stipator, satellites. *Ultimis autem temporibus dicti scribones, Agathias lib. iiii.* εἰς δὲ καὶ ἡ τῶν ἀμφὶ τοὺς βασιλεῖα δερυφόροι, ὅς δὲ σκελετοὺς ἀνομιάζουσιν. *Suidas* tamen non ipsos satellites scribones vocatos scribit, sed τῶν σωματοφυλάκων ὑπερφερχόμενοι. *Scribones etiam vocatos, qui antea*

Depu-

Pulchre¹ pensilibus peculiati.

Qui cùm te malè foderint jacentem,

Ad partem veniet salax asellus,

Nihilo deterius³ mutoniatus.

Quare, qui sapiet,⁴ malum cavebit,

Cum tantum hic sciet esse mentularum.

LIII. AD PRIAPVM.

Contentus modico Bacchus solet esse racemo:

Cum capiant alti vix sua musta⁷ lacus.

Magnaue secundis cum messibus area desit,

In Cereris crines una corona⁸ datur.

Tu

Deputati, refert Leo Imperator in Excerptis, quæ accepta debemus V. C. Bon. Vulcanio; *Δαίμωνος δὲ ἀποσηγορεύοντο τὸ παλαιόν, οἱ γὰρ ληγομένοι οὐκ ἐδόκουν, οἱ πῦς ἐξήχοντο δύντες τῇ παρατάξει, τὰς δὲ τῇ μίχῃ τραυμῶν ὁρμῶν ἀναλαμβάνοντες ὡς ἱατροὶ ἐπεποιῶντες.* Adcò ut non unum eorum officium fuerit. Fr. Lindembrog.

1. *pensilibus peculiati*] Plaut. Pseud. Sc. Malus:

Mea hæc habeo omnia, meo peculiò emta.

B A. *nempe quod sæmina sustinent.*

Et Persà Sc. Satin hæc: *Atque ob istam rem ego aliqui te peculiabo.* id est, *testu-prabo.* Scioppius. Dicebant & Res. Arnobius lib v. *Artificii curas tum rebus adhibuisse perituris:* id est genitalibus. In eodem: *Oriculam imperavisse captivæ, ut intelligeret, & cognosceret, quid sibi res vellent.* Loquitur de illis veretris, quæ in foco à Tanaquile, aut Tanaquilis ancilla inventa fuerant. Idem in versione Orphei Carmin.

Obiecitq; oculis formatas inguinibus res. Etiam in Gallia vulgò ita loquimur, honestè rem fœdam circumloquentes. I. Scaliger.

2. *Ad partem veniet*] Venire ad partem: observandum. G. Scioppius.

3. *mutoniatus*] Muto, omis. & habet primam ancipitem. heic enim brevius, apud Horat. longa:

Quod si mutonis verbis mala tanta videntur. Scioppius.

4. *malum cavebit*] Cavere malo & malum. prius apud Plautum frequentius, & Petronium. Idem.

5. *Cum tantum*] A Catullo mutuatum:

Quum tantum sciet esse basiform.

S. A. Gabbema.

6. *Contentus modico*] Etiam si vinum uberrimè provenit, tamen Baccho racemus tantum offerri solet, & quamvis adcò sit fœcunda messis, ut granaria & areæ ferè desint, tamen Cereri spiccam tantum coronam imponere solent; quare & tu, Priape, paucis pomis contentus esse debebis. Scioppius.

7. *lacus*] Vas, in quo uva calcatur, ac mustum defluit. Plin. *Gustare de lacu mustum.* Tibull.

Nec spes destituas, sed frugum semper acervos

Præbeat, & pleno pingua musta lacu. Columella, *lacus vinarios* vocat. Sciopp.

8. *datur*] Dare coronam in crines. observandum. Horat. Carm. seculari:

*Fertilis frugum pecorisque tellus
Spicea donet Cerecerem coronâ.* Idem.

I, E, D,

*Tu quoque Dive minor majorum exempla secutus,
Quamvis pauca damus, consule poma boni.*

LIV. PRIAPVS.

¹ E, D, si scribas, temonemque insuper addas:
Qui medium vult D scindere, pictus erit.

LV. PRIAPVS.

C Redere quis posset, falcem quoque, turpe fateri,
De digitis fures surripuisse meis?
Nec movet amissi tam me jactura, pudorque,
Quam præbent justos ² altera tela metus.
Quæ si perdidero patria multabor, & olim
Ille tuus civis, Lampſace, ³ Gallus erit.

LVI. PRIAPVS.

D Erides quoque fur, & ⁴ impudicum
Ostendis digitum mihi minanti,

Eheu

1. E, D, si scribas] Hoc dicit: Si scribas E D & temonem in medio addas hoc modo: E-D, tum mentula erit quodammodo depicta, quæ te medium scindere vult, sive quæ te stuprare vult. Ambiguitas est in D. in pronuntiatione sc. Te enim intelligit. Ga. Scioppius.

2. altera tela] Verendæ partis, in viris synonyma, & epitheta: mentula c. 1. 50, 52, &c. membrum, præf. c. 8, c. 25, 69. pars regenda, præfat. tenta, 2 c. 19. penu, 5, 37. pars obscena, 8. c. telum, 8, 55. columna, trabs, 9. c. palus, 9. c. contus pedaliu, 10. c. fascinum, 80. c. 84. fascinum pedale, 27. c. coleata cuspis, 14. c. sceptrum, 24. c. seminale membrum, 25. ventris arma. 31. vena tenta, 33. c. membrum unde procreamur, 37. hausta, 63. pars mei per quam significor Priapus esse, 48. anguis, 84. c. thyrſus, Avesop. pensilia, 52. peculiũ, 52. c. muro, 52. c. libidinoso tenta pyramis nervo, 63. nota

virilũ, 66. c. nervus, 82, 84. mutinus, 73. verpa, 34. inguen, præfat. Taurus. caſtaurus quæ pars caditur in caſtratione. Cujus in indomito constantior inguine alvus, quàm nova collibus arbor inhaeret. Hor. Epod. 12. Venas inflavit tetra libido. Hor. l. 1 Sat. 2. Inguina tument, tentigo, glans, penis. G. Scioppius.

3. Gallus] i. inestabilis. Mart. lib. 1 Ep. xxxiv.

Gallo turpius est nihil Priapò. Scioppius.

4. impudicum] Id est, medium, qui & infamis. Plaut. Pseud. Sc. Malus & nequam:

In hunc intende digitum, hic leno est. Id est, medio digito porrectò lenonem deride. Scioppius. Sed cur medius digitus infamis esset causam hanc quidam afferunt; quòd ludæi eo delapsa intestina reconderent. sunt qui dicant à verrendo podice; nam cum hæmorrhoides ferè ludæi patiantur, podicem

Eheu me miserum ¹ quod ista lignum est,
 Quae me terribilem ² facit videri.
 Mandabo domino tamen salaci,
 Ut pro me velit irrumare fures.

LVII. PRIAPVS.

³ **C**ornix, & ⁴ caries, ⁵ vetusque bustum,
⁶ Turba & putrida facta seculorum,
 Quae fors san potuisset esse nutritrix
 Tithoni, Priamique, Nestorisque,
⁷ Illis ni pueris anus fuisset.
 Ne desit sibi, me rogat, fututor.
 Quid si nunc roget, ut puella fiat?
 Si nummos tamen hac habet, puella est.

LII. PRIAPVS.

Qvicunque fur ¹ sefellerit fidem nostram,
² Effeminato marceat procul culo.
 Quaeque hac proterva carpsit manu poma
¹⁰ Puella, nullum inveniat fututorem.

LIX.

dicem sanguine scatentem verrere
 hoc soleant digito, unde & ab ipsis
 aliquando verpus dicitur, Iudæi ipsi
 verpi eadem causâ, aut falsum hoc.
 sed potius à versâ pelle; sicuti quo-
 que & apellæ & recutiti eadem causâ
 nuncupantur. Alii *medium digitum*
 ideo infamem appellant, quod sub-
 ductis altrinsecus duobus digitis &
 ipso protenso, verpæ, id est, mentulæ
 formam imitari videmur. *Lil. Greg.
 Gyraldus.*

1. quod] sic distinxi. Quod pro quam-
 vis; suprà Carm. 5. Etiam si mea men-
 tula lignea est, & ideo te inire non
 potest, tamen domino mandabo &c.
Ga. Scioppius.

2. facit videri] Suprà Carm. 32.
Formicæ facit atiles videri. Scioppius.

3. Cornix] Anus cornice anno-
 fior, quæ. &c. rogat me. *Sciopp.*

4. caries] *Caries*, ut ait Nonius,
 est vetustas vel putrilago. Hic pro anu
 cariosa. Sic Turpill.

*Vident' ut osculatur cariem? num illum
 hac pudet? Afran.*

Nemo illa vivit carie cariosior.

Idem.

5. vetusque bustum] Ita etiam Græ-
 ci *τυμβος καγγογος*. I. Scaliger.

6. Turba seculorum] pro annorum
 multitudine. *Scioppius.*

7. Illis ni pueris] Cùm illi pueri
 adhuc essent, jam tum hæc anus
 erat, ita ut ætate eos nutrire non
 posset: absque hoc fuisset, mammam
 fortassis illis dedisset. *Sciopp.*

8. sefellerit fidem] Me non adver-
 tente aliquid surripuerit *Idem.*

9. Effeminato] Id est, impudico, mu-
 liebria patiente. *Id.*

10. Puella, n. invenias] Lego: Puella
 nulla

LIX. PRIAPVS.

P Radictum tibi ne negare possis,
Si fur veneris 'impudicus ibis.

LX. AD PRIAPVM.

Si quot habes versus, tot haberes poma, Priape:
Esse antiquo ditior 'Alcinoos.

LXI. AD PRIAPVM.

Quid frustra 'quereris, colone, mecum,
Quod quondam bene fructuosa malus,
Autumnis sterilis duobus adstem?
Non me praeagravat, ut putas, senectus,
Nec sum grandine verberata dura,
Nec gemmas modo germine exeunteis
Seri 'frigoris ustulavit aura,
Nec ventri, pluviae, siccitasve,
Quod de se quereretur, 'malum dederunt:
Non sturnus mihi, graculusve raptor,
Aut cornix anus, aut 'aquosus anser,

Aut

nulli veneat [fututorum]. Ne quæstum
faciat apud ullum. Ne stupro lucrum
mereat. Ovidius:

Stat meretrix certo cuivis mercabilis ære.

Potes & legere:

Puella nullum invenerit, &c.

Sed prior lectio magis arridet. Scalig.
invenerit. Sic legimus cum Scaligero.
Ga. Scioppius.

1. *impudicus*] *Impudicatus*, qui muliebria patitur. Scioppius. *flagitatus*. Apulejus: *nudatum, supinatumque in ventrem execrandis uredinibus flagitabant*. I. Scaliger.

2. *Alcinoos*] Cujus horti proverbio celebrantur. G. Scioppius.

3. *Quid*] Elegans Carmen hoc Priapeum non est, sicut & proxime sequens. Scioppius.

4. *quereris mecum*] *Queri cum aliquo, pro expostulare*. Sciopp.

5. *frigoris ustulavit*] Virgil. i Georg. — *Borea penetrabile frigus adaras*.

Idem.

6. *malum dederunt*] *Dare malum pro necare* Id.

7. *aquosus anser*] *Aquosus*, *Φιδωδρ*. ut *mulierosus Φιλογύναι*, *γυναικων*. *vinosus*, *οινόφλυξ*. Ovidius de Thetide:

— per numina matris aquosa.

Alioqui *aquosus*, est *ὀδυνώδης*. Mirum autem hoc Epigramma, quod Priapeum non est, huc alieno loco immissum esse; ut & illud:

Securi dormite canes. Custodiat bor-
sum, &c.

Nam

Aut corvus nocuit siticulosus :
Sed quod carmina pessimi poetæ
** Ramis sustineo * laboriosis.*

LXII. PRIAPVS.

S *Ecuri dormite canes, custodiet hortum*
*Cum sibi dilecta Scirius * Erigone.*

LXIII. PRIAPVS.

P *Arum est, antici, * fixerim quod hic sedem,*
** Agente terra * per Caniculam rimas,*
Siticulosam sustinens diu astatem.
** Parum, quod imi persuunt sinus imbres :*
Et in capillos grandines cadunt nostros :
** Rigetque dura barba juncta * crystallo.*
Parum, quod 1^o acta sub laboribus luce,
11^o Parem diebus 11^o pervigil traho noctem.

Huc

Nam tamen est *καρπυρεός*, tamen non *καρπυρ* *ἦν*, hoc est *καρπυρ*.
 I. Scaliger.

1. *Ramis*] Carmina ramis & cortice notabantur. Ga. Scioppius.

2. *laboriosis*] *Ενεργητικῶς* pro laborantibus. Sciopp.

3. *Erigone*] *Erigone* Icarii filia, quæ ex dolore paternæ necis, quem rusticus temulenti occiderant, se ipsa suspendit, deorumque miseratione in cælum tralata Virginis nomen obtinuit. Inde *Erigoneius* canis est stella, unde *Caniculares* dicuntur : sive *Sirius*. nam fabulantur hanc caniculam *Erigones* fuisse : quæ cum *Icarium* occisum esse, & *Erigonen* suspendiō periiisse videret : contabuerit : ob quam pietatem eam cum *Erigone* *Iupiter* in cælum transtulerit. *Scioppius*. Vid. *Hygin. Fab. cxxx.* & *Astron. lib. 11. S. A. Gabbema.*

4. *fixerim sedem*] *Figere sedem* alicubi & apud *Iuvenalem*. *Scioppius*.

5. *Agente*] *Agere rimas* est *hifcere*. utitur & *Ovid. Sciopp.*

6. *per Caniculam*] *Eleganter, præ in diebus canicularib.*

Cum gravis exustus æstus hiulcat agros, ut ait *Catull. Id.*

7. *Parum quod imi p. f. i.*] *Anastrophe*: *P. q. imos p. f. i.* *Scaliger*: *Parum quod imi*. *Repono ex antiquitus excusis*:

Parumve, quod superfluunt sinu imbres.

Scioppius: *superfluunt*. *Imbres fluunt super sinum.*

8. *Rigetque*] *Id est, hiberno tempore congelata est.* *Scioppius.*

9. *crystallo*] *Crystalus* pro *glacie*. *Idem.*

10. *acta sub*] *Elegans elegantissimi huius epigrammatis phrasis: agere lucem sub laboribus, id est, diem labore frangere, ut loquitur Horat. Id.*

11. *Parem diebus*] *Nox pares diurnis mihi molestias creat. Trahere non sum.*

Huc adde, ' quod me terribilem deum fuste
 Manus ' sine arte rustica dolaverunt ,
 Interque cunctos vilis deos numen
 Cucurbitarum ligneus vocor custos.
 Accedit istis impudentia segnum ,
 Libidinoso tenta pyramis nervo :
 Ad hanc puella (penè nomen adjeci)
 Solet venire cum suo futurore :
 3 Quæ ut tot figuris, quot Philanis enarrat,
 Non inventis, pruriginosa discedit.

LXIV. PRIAPVS.

Q Vidam mollior anseris medulla ,
 Furatum venit hic amore pœna.
 Furetur licet ' usque non videbo.

LXV.

Item. Propert. dicit ducere. Ga. Sciopius.

12. pervigil] Amat hocce numen
 operosis & pervigilibus noctibus , ut
 cum Apuleio loquar, creberrimè co-
 li. Itidem etiam Venus & Amor. Il-
 la proinde Noctuvigila Plauto ; Nocti-
 lica Nævio antiquissimo poetæ ; Φι-
 λοπαινουχ^Θ, pervigilium cupiens Or-
 phæo. & ejus palæstram Casinæ Plau-
 tinæ Prologographus vocavit excu-
 bital. Isti etiam, Amori inquam ea
 propter vigilandi vis tribuitur ab Apu-
 leio lib. de Deo Socratis : Quorum è
 numero Somnus atque Amor, diversam
 inter se vim possident : Amor vigilandi,
 Somnus soporandi. Hinc jam & C. Plin-
 nii Epigrammati dies oritur :

Huc mihi vos largo spumantia pocula
 vinò,

Vt calefactus Amor pervigilare velit.
 Alioquin largius merum somnum
 conciliat. Hinc & noctes Amoris ac
 Veneris ἀνδρῶς pervigiles vocatæ. A-
 pul. lib. 11 fab. Miles. Vt nocte pervi-
 gili & oleo lucerna, & vinò calix abundet.
 I. A. Gonsalvus.

1. quod me terribilem] Puto prius

fuisse, fuste terribilem. Corrigo igitur,
 -- fuste de rudi vilem. hoc est,

αὐτοῦτοῦλον τέχνημα φανταστικόν
 εἶδος,

jambico senariò. I. Scaliger.

2. sine arte] Columella lib. 10 vo-
 cat fortè dolatum :

--- Sed truncum fortè dolatum
 Arboris antiquæ n. v. I.

Sic infra Carm. 86 Catullus :

Parata namque crux sine arte mentula,
 Scioppius.

3. Quæ ut tot figuris, quot Philanis]
 Figuræ, picturæ, in quibus varia coeun-
 di genera continentur. Tales scripsere
 Philænis, Elephantis suprà Carm. 3 ;
 & Cyrene, quæ eam ob rem δωδεκα-
 μηχον^Θ dicta est. Ait ergo Priapus
 puellam istam, nisi omnes istos mo-
 dos cum suo futurore experiatur, ad-
 huc pruriginosam discedere. Scioppius.
 Philani. Scripsit hæc libros τὰ πα-
 κιδων ἡμετέων ἀφροδισίων. sicut &
 Elephantis, & Cyrene, quæ δωδεκα-
 μηχον^Θ dicta fuit. item Astryanassa
 quædam, ut ait Hesychius. De Philæ-
 nidis libris Athenæus l. vii. I. Scaliger.

4. usque, non videbo.] usque. Vis hu-
 jus

LXV. AD PRIAPVM.

Hic tibi, qui² roſtro creſcentia lilia merſit,
 Caditur è tepida³ victima porcus hara.
 Ne tamen exanimum facias pecus omne, Priape:
 Horti ſit facies janua clauſa tui.

LXVI. PRIAPVS.

TV qua, ne videas⁴ natam virilem,
 Hinc averteris, ut decet pudicam:
 Nimirum, niſi quod times videre,
 Intra viſcera habere concupiſcis.

LXVII. PRIAPVS.

Penelopes primam Didonis prima ſequatur,
 Et primam Cani ſyllaba prima Remi,
 Quodque ſit ex illis, mihi tu deprenſus in horto
 Fur dabis: hac poena culpa luenda tua eſt.

LXVIII.

juſ particulæ tam crebrò repetitæ & ſerè redundantis hæc videtur, quam-
 dus videbitur, dum voles. Sic ſuprà:
 Vras te licet uſquè torquesſque. non vido-
 bo. ſimulabo me non videre. G. Scioppius.

1. Hic] Porcus in hortum invalerat
 & lilia devoraverat, ob quam noxam
 Priapo immolatur: cui tamen man-
 datur, ut poſthac fores claudat, ne ſi
 irrum pant pecudes & horto noceant,
 ſtatim omnes occidendæ & immo-
 landæ ſint. G. Scioppius.

2. roſtro] Roſtrò mergere eſt devorare.
 ita enim interpretari malo. Eſi ne il-
 lud quidem rejiciendum, porcum ro-
 ſtrò protriviſſe lilia. Scioppius.

3. victima porcus] Idco & puellæ,
 quæ Priapi ſacra videlicet curarent,
 nonnunquam ſuillis pellibùs præcin-
 gebantur, uti palàm videre eſt in
 Marmore ſacrificii Priapi, quod Boiſ-
 ſardus vulgavit. S. A. Gabbema.

4. notam virilem] Apulejus notacu-
 lam dixiſſet, unde ſc. agnoſceretur.
 Sciopp. Notaculam natalium Apulejus
 vocat. ſigna & indicia quibùs natales pro-
 bantur. Vnde ego veriſſimè quodam
 in carmine virtutem vetuſtorum na-
 talium notaculam vocavi. Idem in In-
 dice.

5. Quodque ſit ex i.] padicare ſcili-
 cet. quod verbum ex iſtis quatuor
 verborum ſyllabis efficitur. Scioppius.
 Ita Auſonius:

Λαίς, Ἐπὺς, & Ἴτῳ, Χ'επαρ, &
 Επὺς, Ἴτῳ alter

Nomina ſi ſcribis prima elementa adde-
 me:

Ut facias verbum quod tu facis, Eune
 magiſter,

Dicere me Latini non decet oppro-
 brium.

Ut facias verbum, ſc. λείψ, quod lingit
 ſignificat. Gabbema.

6. hac poena culp. l. s. e.] Poena hic
 d d d

LXVIII. PRIAPVS.

Rusticus indocte si quid dixisse videbor,
Da veniam: ² libros non lego, poma lego;
Sed rudis hic dominum toties audire legentem
³ Institi, Homeriacas edidicique ⁴ notas.
⁵ Psolcon ille vocat, quod nos Psoloenta vocamus:

Id

αὐτὶ λύτεον, πεινί. unde ἄπεινα: sic
in Ciri:

Et dictam Veneri votorum auertere pa-
nam.

Λύτεα veteres Latini vocabant *lustra*.
Nam Tragordiam ἐκ τῶν λυτέων
quum verteret Ennius, inscripuit, *Estro-
vis lustra*. Ita enim habent omnes No-
nii Marcelli tam scripti, quam anti-
quitus excusi codices. Ergo λύτεα,
lustra. & sanè ratio est apud Varro-
nem, qui ait *lustrum* dictum à luen-
do: & propriè *lustrum*, quod pende-
batur quinto quòque anno. *lustrum* à
luendo: ut à fluendo *flustrum*, ἡ γε-
λαίαςτος μεγαλακία. & *frustrum* à frio,
& *transstrum* à transeo, *monstrum* à mo-
neo, *rostrum* à rodo, *plostrum* à plo-
denda terra; &c. I. Scaliger.

1. *Rusticus*] Est qui rem quamque
suo adpellat nomine, nec circuitione
utitur. Sic Aristophanes:

Ἀρχοικὸς εἰμι, τὴν ἀνείφην ἀνεί-
φην λέγω.

Rusticus sum, scapham scapham voco.

Sciopp. *Rusticum* vocant Veteres τὴν
αἴφην. *Martialis*:

-- si nescis, *Rustice*, redde pilam. *Scalig.*

Suspiciatur Magnus Scaliger esse hoc
Ovidii Epigramma; cuius conjectu-
rà fretus Scioppius planè hoc adfir-
mat. S. A. Gabbema.

2. *libros non lego, poma lego*] *Legere*
poma, non aliud est quàm facere illud
quod Propertius cum sua Cynthia,
Catullus cum Lesbia solent. illud
docet Servius ad hoc Virgilii:

Ipse ego cana legam tenera lanugine
malum.

Studiosè enim, iis verbis poetam
rem obscœnam verecundè velasse,
quam Theocritus expresse libe-
rius. Sic apud Catullum, *legere olera*,
apud Ciceronem, *legere nucas*. Quæ
omnia sumpta ab hortis sunt, & ideo
tralata ad rem voluptatum, quòd an-
tiqui (ut jam adnotatum est) partes il-
las inverecundas *hortum* vocarent aut
saltum. Lipsius. *Gabbema*. *poma lego*.
nimis argutatur Lipsius, dum rem
hîc turpicalam & parum severam in-
nui putat. G. A. Scioppius.

3. *Institi*] id est, conatus sum. Catull.
Institis & ferri frangere duritiem.

Et Afranius:

Incirco hac agere tecum secretò institi.
Scioppius. Græcum est Aristopha-
nes, ὅσων τὸ πρῶτον ἔμελλεν ἐπιτελεῖται.
Dicatur & in alium sensum, ut in-
flare merces. Nonius Atellanà:

Instat mercaturam, credo rem faciat.
frugi est homo.

Indè *Institores*. Nec longè ab hac
mente Virgilius:

Parte alia Marti currumque, totasque
volantes

Instabant. --- Scaliger.

4. *notas*] *Nota* pro vocabulo. Hinc
notare: *Lucret.*

Cum ligna atque ignes distincta voco
notemus. Idem:

— Nam cur hic posset cuncta notare
Vocibus. ---

Pro vario sensu varias res voce notaret.
Scioppius.

5. *Psolcon*] Nam ψωλὸς, & ψω-
λὸς verpus. & ψωλὴ verpa. παρὰ τὸ
ψᾶν. Cui αἰδέσθαι ἀπαιτῆμα, καὶ
ἰσχυ-

Id quod nos culum, ' culcon ille vocat.

- * *Smerdaleos certe nisi res non munda vocatur ,
Et padiconum ' mentula smerdalea est.*

LXIX. PRIAPVS.

- * **Q**uid ? nisi Tanario placuisset Troica cunno
Mentula, quod caneret, non habuisset opus.
Mentula ' Tantalida bene si non nota fuisset ,
Nil, senior Chryses quod quereretur, erat.
* *Hac eadem socium tenera spoliavit amica ,
Quaque erat Æacida, maluit esse suam.*
* *Ille Pelethroniam cecinit miserabile carmen
Ad citharam, cithara, tensior ipse sua.*

Nobilis

ἰσκαλυμμένον. Invenio & δρυλὸν vocari. I. Scaliger.

1. *culcon*] Κυλὸς vagina. Et sanè pars illa in nobis, quæ honestè nominari non potest, & quæ hic intelligitur, indè dicta est. Et videtur Plautus alludere in Pseudolo :

Conveniebatne in vaginam tuam machara militis ? Scaliger.

2. *Smerdaleos*] σμερδαλιῶν dictum est cum αἰμειδῶν, & μειδῶν. Itaque plus erit σμερδαλιῶν, quàm φῶσ-εγς, quam tamen cathedræ Grammaticorum ferè omnes φῶσ-εγς tantum interpretentur. Non obscurum, quid ipse velit. Ut autem suis, bovis, muris stercus *sucorda, bucerda, mucorda* : sic hominis prius *homerda* dicta fuit. Porro rotundiora stercorea vulgò *struntos* vocamus. Idque in peroptimo Glossario inveni Latine dictum, *struntos, στίλβων*. Quod verbum in idiotismo Gallico & Teutonico remansit. Scaliger. Padiconum *mentula* horribilis est & *smerdalea*, nisi quis dicat *smerdaleum* esse turpem & immundum, & non significare terribilem. Ga. Scioppius.

3. *mentula smerdalea est*] In Epigrammate veteri :

Non mihi laudanturque manus ; hæc namque rapaces :

Et non laudatur mentula, merdacea est. Scaliger.

4. *Quid ? nisi Tanario*] Carmen hoc cum superiore cohære debet: pergit enim exsequi de Homero : cuius scripta dicit omnia propter *mentulam* suscepta esse. *Tanario*. nisi Helenæ placuisset Paris. *Tanarus* promontorium est Laconiz. G. Scioppius.

5. *Tantalida*] Agamemnonis, qui Chrysei sacerdotis filiam bellò captam secum habuit. Scioppius.

6. *Hac eadem*] sc. Agamemnonis, Briseidem à socio suo Achille abduxit. Sciopp.

7. *Ille Pelethroniam - Ad cithar.*] *Pelethronium* oppidum est Thessaliæ, & Achilles fuit Thessalus. *Idem* : narrat Homerus legatos offendisse Achillem oblectantem se *citharâ* & præteritorum virorum res præclare gestas decantantem. Idem Sciopp. *Ad citharam*. Apul. l. vi Mil. Gratia *pargebant balsama* : *Musa* voce canora personabant. *Apollo* cantavit ad *citharam* : *Venus* suavi *Musica* suppari gressu formosa saltavit : scena ibi sic concinnata, ut *Musa* quidem chorum canerent, *tibias* inflare

D d d 2

Sary-

Nobilis hinc nata nempe ¹ *incipit Ilias ira :*

Principium sacri carminis illa fuit.

Alter materia est ² *error fallentis Vlyssæ :*

Si verum queras, hunc quoque movit amor.

Hinc legitur radix ³ *de qua flos aureus exit :*

Quem cum ⁴ *moly vocat, mentula moly fuit.*

Hinc legimus Circen, Atlantiademque Calypso

Grandia Dulichii ⁵ *jussa tulisse viri.*

Hujus

Satyrus, & Paniscus ad fistulam diceret.
Ad citharam canere, est modulos ci-
tharæ voce exprimere suppari. S. A.
Gabbema.

1. incipit Ilias ira] Quia Homeri
Ilias incipit :

Iram dic mihi dea Pelida Achilles.

Hactenus de Iliade : nunc de Odyssea,
quam quoque propter mentulam scri-
ptam ait. Scioppius. Inc. Il. i. Notus
versus Homeri :

Μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχι-
λῆϊ.

Atque hæc erat prima fabula, quam
in scholis antiquitus discebant; Theo-
doretus sermone de Fide : τῶν δὲ
ἡ εἰς τὴν μεντὺν, ἢ δὲ τὴν μεντὺν
ἵππος τὴν ἀρχαίαν. ἐξ ἧς ἀρχῆς τὸ
ἐπὶ τοῖς μὲν μνηστέων εἰσὶν τὰ με-
μνηστέων. Ideo etiam lepide in Epigram-
mate veteri, Antholog. lib. i. c. xvi i.

Εἰς Γραμματικῶς.

Ἀρχὴ γομφίου καὶ πινυτοῦ ἐστὶν
καὶ τῶν.

Πρῶτον μὲν ἐξ. — Fr. Lin-

denbrog.
2. error fallentis] *Fallentis, δολομή-*
των. Nisi mavis palantis. παλαιῶν μὲν,
ὅς μὲν παλαιῶν παλαιῶν. Scaliger.
Fallens, pro versuto, versipelle, duplice.
Ga. Scioppius.

3. de qua flos aureus exit] *Poterat*
dixisse lacteus cum Homero :

Ἴδεν μὲν μέλαν ὄσκα, γαίαν μὲν
καλὸν ἄνδρα.

Μῶλυ δὲ μιν καλῶσι θεοί.

Sed aureum dixit flos, quomodo
χρυσὴ ἀφροδίτη dicitur, & non aliter

purpureum, & aureum poetæ usurpant
pro pulcro, ut mix purpurea Albinova-
no, & cygni purpurei Horatio. I. Scaliger.

4. moly] *Radix quam à Mercurio*
accepit Vlysses, ut contra Circes ve-
nena tutior esset. Scioppius. Ovidii lo-
cus est xiv Mer. qui sic habet :

Pacifer huic florem dederat Cyllenius al-
bum, (alii album)

Moly vocant superi, nigra radice reten-
tum, vel tenetur.

deceptus ab Homer. x Vlyx. fingente
à Mercurio Vlyxem hoc herbæ gene-
re adversus Circæ veneficia defen-
sium. Latine dicam :

— *Deulsam à terra porrigit herbam,*
medicinam

Homerus habet, sed herba locum ge-
rebat medicinæ :

Mercurius, simul & naturam me docet
hujus :

Radix nigra huic, sed lacteus flos conco-
lor erit,

Moly vocant superi. — Olim pleri-
que suspicati sunt hac herba congres-
sus cum muliere indicari: mox enim
Vlysses Circæ amavit, & lætō acce-
pit, ut fabulantur Homer. & Ovid.
& ex ea sustulisse liberos, Hesiod. ca-
nit, Theog. & Tzetzes Hist. xvi chil.
xv. Laudatissima herbarum est hac herba
Homero, quam vocari à Diu putat Me-
ly, & inventionem ejus Mercurio adsi-
gnat, contraque veneficia demonstrat, &c.
vide Plin. lib. xxv, c. iv ; Bisciolam
lib. xvi tom. ii Hor. subsec. c. iii :
& Gyzaldum Dial. xiv. Gabbema.

5. jussa tulisse] *Vasa tul. sic libenter*
legi-

Huius & Alcinoi mirata est filia membrum
 Frondenti ramo vix potuisse tegi.
 Ad vetulam tamen ille suam properabat, & omnis
 Mens erat in cunno Penelopeja tuo.
 Qua sic casta manes, ut jam convivia visas:
 Utque futurorum sit tua plena domus.
 E quibus ut scires quicunque valentior esset:
 Hac es ad arceſtos verba locuta procos:
 Nemo meo melius nervum tendebat Ulyſſe:
 Sive illi laterum, seu fuit artis opus.
 Qui quoniam perit, modo vos intendite, qualem
 Esse virum sciero, vir sit ut ille meus.
 Hac ego Penelope potui tibi lege placere:
 Illo sed nondum tempore factus eram.

LXX. PRIAPVS.

• C Vm fici tibi suauitas subibit,
 Et jam porrigere huc manum libebit:

Ad

legimus cum Lipsio, antè legebatur
jussa. vasa pro virilibus. Plaur.

Facio quod machi non solent, salua vasa
 domum refero, &c. Moechis
 enim deprehensis cauda demeteba-
 tur. Et ita legendum apud Lampri-
 dium, si bene memini, de Imperato-
 re, qui conqueri sibi iusserit bene va-
 satos, non, ut Petr. Crinitus volebat,
 nasatos. Ga. Scioppius.

1. Alcinoi filia] Nauficæ. de qua
 suprà Carm. 15. G. Scioppius.

2. vix potuisse tegi] Homer. Odyſſ. Z.
 Scioppius.

3. Mens er. in] Sic dicimus de pro-
 perante. Plaur. Perf. mens est in navi,
 id est, propero ad navem. Schiopp.

4. quicunque valentior] Quicumque
 pro quinam. not. Idem.

5. arceſtos] Aufon. in Cent. Tollit se
 arceſtum (de genitali). vel pro attento
 ponitur: Terent. Arrige aures Pam-
 phile. Id.

6. nervum] Ambiguitas. vel pro
 arcu, vel pro nervo in virilibus, de quo
 suprà Carm. 63. Scioppius. Ludit haut
 inueniſtè in ambigua nervorum acce-
 ptione, nam sæpe pro parte illa cor-
 poris, qua homines sumus, nervus
 accipitur. Fors quia, ut tradit ipſus
 Hippocrates, Φλέβες, & νεῦρα ἀπὸ
 παντός τῃ συμμεισθέντα τεινύσιν εἰς το αἰ-
 δῖον. Ex toto corpore vena, & nervi in
 pudendum procedunt. Arbitrè; dicti ci-
 tius nervi paruerunt imperio. & alibi
 sæpe. I. A. Gonsalvus.

7. Sive illi laterum] Laterum usus in
 Venere. Carm. 26. Scioppius.

8. vir sit ut ille meus] Ut quemcum-
 que ego videam virum esse, & ner-
 vum bene tendere posse, ille meus
 sit. Vir pro marito. Sciopp.

9. factus e.] Nondum dolatus e-
 ram. Idem.

10. Cum fici tibi] Siquando delecta-
 beris vesci ſcibùs. Latini indifferen-

D d d 3

ter

*Ad me respice, fur & aestimato,
Quot pondo tibi mentula est cacanda.*

LXXI. PRIAPVS.

Illusit mihi pauper inquilinus,
Qui libum dederat, molamque fusam,
Quare partibus additis in ignem
Sacro protinus hinc abit peracto.
Vicini canis huc subinde venit,
Nidorem puto prosecuta fumi:
Qua libamine mentula comesto,
Tota nocte mihi litat rigendo.
At vos amplius hoc loco cavete
Quidquam ponere, ne famelicorum
Ad me turba velis canum venire:
Ne dum me colitis meumque numen,
Custodes habeatis irrumates.

LXXII.

per fletus & fici pro fructu dicunt;
quamvis Martialis distinguat. Ga.
Scioppius.

1. *Ad me respice fur*] Sic & Græc-
anicus Priapus in Epigrammate:

Αἰὲς ὡς σπέρταιμαι φῶς ἐμὲ λαπ. —
I. Scaliger.

2. *est cacanda*] Observa, æstima,
quot pondo mentula tibi est c. pro
fur. hoc apud Plaut. Nunc cujus jus-
su venio & quamobrem venerim dicam.
& alios multum, apud nos rarum:
Indicat. nimirum pro Subjunctivo.
eac. Quot librarum sit mea mentula,
quam tu in te recipies, & emittes al-
ternis, ut eam quasi cacare videatis.
Plura addere piget pudetque. Sciopp.

3. *libum dederat*] Dare sacrorum
verbum est. Cato: Ceteri exta & vi-
num dato. Martial.

*Dat populus, dat gratus eques, dat stu-
ra Senatus.* Idem.

4. *molamque fusam*] Expressit ἄλο-
χύλας. quæ sunt ordeæ tosta. Quod

autem mola ordeum significet, docet
Varro: Grummi lapido lacte farvor, mola
mactatus porcus. Mola mactatus, est au-
ctus ordeo. hoc est κερδίων. I. Scalig.

5. *partibus*] Partes vocat in libo,
quæ propriè in victum profecta, & pro-
ficia dicerentur. Scaliger. Partes, pro-
fecta vel proficia. Ovid. 6. Fastor.

Sic ubi libavit profecta calentibus ari.
Vide Briffon. lib. 1. Formul. fol. 24.
Scioppius.

6. *Nidorem*] Nidor κνίσσα, Home-
rus & alii. Sic semper Theodoretus
adversus Græcos, ut lib. vii. σφοδρὸν
χαίρειν αὐτῶν χεῖρεσσι οἱ πονητοὶ φασὶ τῇ
λοιπῇ καὶ τῇ κνίσῃ. Retinuit vocem
Græcam Arnob. lib. vii. Pasciturque
de crisiis quas evomunt ardentia exta.
Fr. Lindenbrog.

7. *canis prosecuta - litat rigendo*] No-
ta: canis hac. de masculo. unde istud!
quia ait eam rigere, quod sine men-
ta fieri non potest. litat. Observa, litare
pro sacrificare, quod non temet
alibi

LXXII. PRIAPVS.

SI commissa mea carpes pomaria cura:
Dulcia quid doleam perdere, doctus eris.

LXXIII. AD PRIAPVM.

Pomarii tutela diligens, rubro
Priape furibus minare mutino.

LXXIV. PRIAPVS.

Quod moveat non est: quia si furaberis ipse
Grandia mala, tibi μάχεσθαι βεγχεῖα dabo.

LXXV.

alibi apud auctores reperias. Vide
Brisson. l. i Formul. f. 28. Ga. Sciopp.

1. cura: Dulcia quid] Scioppius:
cura Dulcia: quid. Tunc ego te pædicabo, ut ita perdiscas, quàm acerbum hoc mihi accidat & ægrè faciat, quòd tu omnia mihi dulcia ex horto subducis.

2. Pomarii tutela mutino] Scaliger:
Tutelam pomarii. Hæc verba nihili esse, neque ullum in eis versuum ordinem apparere, etiam mediocriter docto patet. Quare ita digerantur:

Pomarii tutela diligens, rubro
Priape furibus minare mutino.

Mutinum enim secundam producere contrà, quàm hujus ætatis literatores putarunt, probatur ex his Lucillii versibus:

Nam quid mutino, subjunctaque est opus
signo,

Vt luteretur lardum, & carnaria far-
sim

Patrum conficeret? — Mutinum enim in Lucillio, seu Mutinum, est σφεγγῆς, vel φυλακτήριον. Nam pudenda pro amuletis suspendi è collo pueris, auctor Varro. Ex Lucillio verò cognoscimus etiam signis notam veretri apponi, velut σφραγιστικόν quoddam. In veteri Glossario legitur Mu-

tonium, σφραγιστικόν, ὡς λυκίσκος. ut manifestè appareat cum in animo hunc locum Lucillii habuisse. In Lucillio tamen non est Mutonium, sed Mutinum. Gabbema: De pudendis pro amuletis collò suspendi solitis vide Pignorium in exposit. Mensa Isaca, p. xvii. Scioppius: Tutela, pro tutore, suprà Carm. 36. mutino. Mutinus deus, unus priaporum, in cujus sinum novæ nupta, locabatur, &c. Hinc nostrum peculium mutinus, vel muto dicitur. Vide Ian. Gulielmum Verisim. lib. i. cap. 23.

3. Grandia mala-βεγχεῖα] Sic Gabbema in textu. in nota: mala dabo βεγχεῖα. & subjungit, Ita leg. cenfeo: & per grandia poma, hortensia illa intellego: per βεγχεῖα, ista minuta, de quibus Ep. xv. qualia Catullo teste fuerunt quæ puellæ parnici Zonam solverunt. Eaque se daturum furi minetur Priapus. Nam quòd alii, Mala dare, prima brevi intellegunt, quasi dixerit, malè tibi faciam; ariolantur. Neque usquam Deus hortorum viris aut puellis malum cruciarum interminari solet, sed quiddam libidinosum, & pornam non pornam. Lusi se in eodem Plaut. videtur Amphitruone:

D d d 4

Enim

*Enimvero pragnanti oportet & malum
& malum dari,*

*Vt sis quod abrodas si animo malè esse
occurperit.*

Ambigüe enim *Sofia* vel *malum* Punicum intellexit, quod in pragnantium malacia expecti solere Plinius prodidit; vel illud *malum* quod ceteroqui foeminarum fastidiis paullo efficacius mederi solet. Quale fuit quod apud Virgilium lasciva Galathea, apud Theocritum Clearista sibi voluerunt, cum pastorem malò peterent. Ex quo Græcis Proverbii locò *μηλοθεῖν*, id est ad *Venerem* allicere. Scholiastes Aristophanis: *μηλοθελεῖν ἔλθον τὸ εἰς ἀφροδίτην διελιάζειν. ἐπεὶ καὶ τὸ μῆλον Ἀφροδίτης ἐστὶ μέγαν.* Lippius, Scaliger: Hoc epigramma ego sanè non intelligo. Nam quòd nonnulli legendum censent, *μακροὶ βραχέϊα δαβο*: quis mediocriter Græcè doctus *βραχέϊα* pro *βραχία* probet? Itaque potius legendum erat *Μακροὶ δαβο βραχία*, verum esto: at quomodo *grandia* opponitur τῷ *βραχέϊ*? Nam sanè *Grande* hic constituit argutiam Epigrammatis, quæcunque illa est. Quare non solet Deus *salax* interminari furibus hoc modo: quos potius libidine aliqua, quàm malo cruciari accipere solet. Itaque aliud nescio quid hic potius innuitur. Sane *grandia* poma Rustici vocabant τὰ *Διαιτή*, ut Virgilius *grandes fruges*, hoc est, *Διαλδήεις* Æschylo, & *ἀδρὸν σῖτον*. Contrà *uograndes messes*: quæ, ut inquit Ovidius, male creverunt. Rusticus apud Plautum *Casinà manifestò docet*, quid sit *grande*.

-- *profecitò hercle non fuit*

*Quicquam olerum; nisi quicquid erat,
calamitas*

Profecitò attingerat nunquam: ita quicquid erat, grande erat.

Ergo *grandia mala*, τὰ *Διαιτή*, ut contra *macra γλυγγε*. Indè ergo captanda fuit argutia. Sed quid dicam, nescio. Nam quid oppones *grandi*, nisi *uogrande*, & *macrum*? In multis veteribus editionibus disertim excusum

est, *braccica macra*. An ita genus agrestium malorum ridiculè vocatum est *braccium* à braccis Gallorum: sub quibus nescio quid *αἰχρὸν* subintelligatur? An legendum *Bacchica macra dabo*? Nam *mala Bacchi*, vel *μῆλα Διονύσου* videntur esse genus minorum malorum: fortassis quas nos vulgò in Aquitania *Ανταρ* dicimus. Ea in amoribus tantum valere putabant, ut iis concubitum pellicere posse sperarent, & coronæ ex illis statuz Bacchi imponebantur. Philetas:

*μῆλα φέρει κῆλποις, τὰς αἰ ποτε
κυπρεῖς ἱλῆσαι*

δῶρον Διονύσου δῶκεν δ᾽ αὖτε κερπεῖν.

Et Theocritus: *μῆλα μὲν οὖν κῆλποις Διονύσου φυλάσσων.* Et quum scribat Arnobius Nanam Nympham mala tenentem in manibus concepis: videntur fuisse Bacchi mala hæc. De qua re puto accipiendum illum versiculum ex Annalibus Attii poetæ:

*Mala manu retinens grævida concepit
in alvo.*

Cirant Nonius, & Priscianus. Quin etiam malorum nomine aliquid *αἰχρὸν* subintelligi apud Veteres solitum, auctor Servius in illud,

Ipsa ego cana legam tenera lamugine mala.

Hic igitur stuprum interminatur cinædo Deus hortorum. quia sub illorum malorum nomine, ut retuli, tale quid intelligeretur. Multa dixi, nihil tamen dixi. Quare verbum non amplius addam. Scioppius:

Grandia mala, tibi braccica mala dabo. Ita carmen hoc legendum puto interim dum doctioribus de ejus lectione convenerit. Qui versus varie legitur. quidam legunt *μακροὶ βραχέϊα δαβο*. quidam *mala βραχέϊα δαβο*. In quibusdam veteribus est, *braccica mala*, quæ minuta mala sunt, ut sit sensus: si tu mala Dionysiaca auferre vòles, ego tibi non parva (qualia sunt Dionysiaca) sed verò grandia mala dabo. *Μαλα pro testiculis.*

LXXV. PRIAPVS.

O *Blivius¹ pathica quid me spectatis ocellis ?*
Non stat in inguinibus mentula tenta meis.
Qua tamen exanimis nunc est, & inutile lignum :
² Vtilis hac, aram si dederitis, erit.

LXXVI. PRIAPVS.

P *Er medios ibit pueros, mediasque puellas*
Mentula : barbatis non nisi summa petet.

LXXVII. AD PRIAPVM.

D *Odona est tibi Iupiter sacrata,*
¹ Iunoni Samos, & Mycena Diti :
Vnde Tanaros aquorisque Regi.
Pallas Cecropias tuetur arces :
⁶ Delphos Pythius orbis umbilicum :

Creten

1. *pathica*] *Pathicus*, qui subdit
 in rebus Venereis. 24. cap. 40, 48.
Ga. Scioppius.

2. *Vtilis hac, aram*] *Scioppius* : *Vtilis hac ara*. Ita lego, quia ex altera lectione bonum sensum eruere nequivi. *Vtilis erit*, si eam in aram ustulandam dabitur. Sed nec hoc mihi satisfacit.

3. *Per mod.*] *Scioppii* in edit. hoc cum precedente cohzret.

4. *Dodona &c.*] *Sidonius Apollinaris* in docto Panegyrico ad *Priscum Valerianum* :

Non divos specialibus faventes
Agri, urbis, insulisque canto :
Saturnum Latio, Iovemque Creta,
Iunonemque Samo, Rhodisque Salom,
Enna Persephonem, Minervam Hy-
meto,

Vulcanum Lypare, Papho Dionem,
Argi Prescea, Lampaco Priapum,
Thebis Euehion, Ilioque Vestam,
Thimbra Delion, Arcaden Lyceo,

Martem Thracibus, & Scythia Dianam,

Quos fecere deos dicata templa.

Thus, sal, far, mola, vel superstinarum
Consecratio ceremoniarum. Fr. Lind.
5. Iunoni Samos, & Mycena Diti]

Lego, Iunoni S. & Mycena : Diti
Vnde Tanaros, aquorisque Regi.
Statius Thebaid. lib. 1.

Et Samon & veteres armis excinde Mycenae. Vbi commentator: Samos & Mycena atque Sparta Gracia civitates Iunoni sacratae sunt. Tznarum verò Plutoni dicatum, quis nescit ? Apul. Miles. v. 1. Quare Tanarum inibi spiraculum Diti. Lindenbr.

6. *Delphos*] *Commenti* sunt antiqui, Iovem cum vellet medium atque umbilicum terræ invenire, alteram aquilam ab oriente, alteram ab occasu pari velocitate emisisse, iussisseque illas rectà &c. è regione convolare. Illæ ergo cum in *Delphos* denique convenissent, umbilicum terræ

D d d 5

Delphos

Creten Delia, Cyntliosque colleis :
 Faunus Mœnalon, Arcadumque silvas.
 Est^a tutela Rhodos beata Solis :
 Gades Herculis, humidumque^a Tibur :
 Cyllene^a celeri Deo nivosa :
 Tardo gratior astuosa Lemnos.
^a Ennaa Cererem nurus^a frequentant :
^a Raptam^a Cyzicos ostreosa Divam :
 Formosam Venerem Cnidos, Paphosque.
 Mortales tibi Lampfacum dicarunt.

LXXIIX. PRIAPVS.

^a **Q**uod sim jam senior, meumque canis
 Cum barba caput albicet capillis :
 Deprensos ego^a perforare possum
 Tibonum, Priamumque, Nestoremque.
¹⁰ Inhumanem stomachum mihi videtis,

Qui

Daphos esse Iovem docuerunt, teste Plutarcho, & Claudiano. *Ga. Scioppius.*

1. *tutela Rhodos*] Tutela pro eo, qui est sub tutela. quod observatione dignum. *G. Scioppius.*

2. *Tibur*] *Cûrva te in Herculeum deportant effeda Tibur.* Propert. *Scioppius.*

3. *celeri Deo*] *Celer deus est Mercurius* : tardus est Vulcanus, quem Castulus tardipedem vocat. *Sciopp.*

4. *Ennaa*] *Enna* civitas in Sicilia. ubi Cereris templum. *Idem Scioppius.* Stephanus de Urbibus, *Εννα, πόλις σιελίας, κτισμένη συρακυσιαν, μετ' τὸ ἐπὶ συρακυσίων. ὁ πολὶτὴς ἐνοικῶν, καὶ ἐνοικῶν.* Sæpius apud Iul. Firmicum *Henna* legitur, non *Enna* : & male apud Sidonium *Enna*, per *E. Fr. Lindenbrog.*

5. *frequentant*] *Frequentare* *Deum* pro colere. Sic infra Carm. 15 ait Priapus :

Vere rosa, autumno pomis, æstate frequentat

Spiciu. — Sciopp.

6. *Raptam*] Proserpinam à Plutone. *Idem.*

7. *Cyzicos*] *V. Dial. xix Lil. Gyraldi. S. A. Gabbana.*

8. *Quod sim*] *Quod pro quantum.* *Scioppius.*

9. *perforare possum*] *Perforare* id est, *padicare.* Plaut. *inforare* dicit Curculio. scen. 1 act. 3.

Licetne inforare, si incommitare non licet. *Scioppius perforare, τὸ πικρύνειν.* Nam flagitiosum verbum fuisse docemur ex Plauto : *Me quidem hercle non inforabu.* Tarentini, & Syracusani, ut alibi annotavimus, hoc *μυλᾶν* vocabant, hoc est *sueri.* Unde *mulare, τὸ κατῆναι.* & *mullei*, calcei. *I. Scaliger.*

10. *Inhumanem*] Vos, qui sapem condensatis, ne fures intrare possint, immanem stomachum mihi facitis, id est, indignari & irasci me facitis. *Scioppius.*

I. Hæc

Qui densam facitis subinde sepem,
Et fures prohibetis huc adire.

¹ Hoc est ladere, dum iuratis; hoc est
Non admittere ad aucupem volucres.
Obstructa est via: nec licet ² jacenti

³ Lactura natis expiare culpam.

Ergo qui prius usque & ⁴ usque & usque
Furum ⁵ scindere podices solebam,
Per noctes aliquot, diesque cesso:

Pœnas do quoque, quod satis, superque est,

⁶ In semenque abeo, ⁷ salaxque quondam
Non vitam perago. quis hoc putaret,

⁸ Ut lusu citharædus abstinere?

At vos ne peream firu senili,

Quæso desinite esse diligentes,

Neve ⁹ imponite fibulam Priapo.

LXXIX.

1. Hoc est ladere dum iuratis] Ovidius Tristium lib. 1.

Tantum ne noceat, dum vis prodesse, memento. Fr. Lindenbrog.

2. jacenti] Non licet furi furari, & propter furtum humi procumbere & pœnas luere impudicitatis natibus. Ga. Scioppius.

3. Lactura natis] Hunc ego versum, tamquam proverbialem de pueris, qui in scholis virgis cæduntur, frequentare soleo. Non multum abhorret phrasis Palmerii: Hac mihi res in ~~lusu~~ nates abstulisset. Scioppius.

4. usque & usque] Id est continue, sine refrigeratione & protelo quasi. Sciopp.

5. scindere] Oscœnum, pro impudicare, sup. c. xiv.

Qui medium D vult scindere, pistus erit.

Virg. in Catal. in Lucium quemdam:

Videbo habentem præter ignavos nihil

Frates, & iratum Iovem,

Scissumque ventrem, & herniosi patris

Pedes in mediâ turgidas. Idem.

6. In semenque abeo] semen sponte mihi fluit. Idem.

7. salaxque q. N. v. p.] Græcismus est. hoc est: non perago esse salax. Aristophanes σφιζεν. ὅσα ἐν γαλίσσῃ φησὶν ἐπαρθεῖς. hoc est, φησὶν ἐν γαλίσσῃ παρῆναι. Ergo salax quondam non vitam perago, est, πάλαι ἂν πάντος λαγνολούδρος ἔναι ἂν ἂν ἂν. ὁ πάλαι πάν (ῥωσιστικὸς, ἢ ἂν) πάντος τῷ το ποιῶν πλῶν. Et ita Persius:

Varro regustatum digitò cerebrare salillum.

Contentius perages. — I. Scaliger.

8. Ut lusu] Proverb. ut ego non facerem, quod mei erat officii, fures, scil. perforare. Simile proverbium est illud Catulli:

Ipsa olera olla legit.

quasi ab oleribus legendis dicta sit. Scioppius. Videtur proverbium fuisse. Abstinentem autem melius, quam abstinere. Elegantius enim, si in se transferat proverbium. Scalierr.

9. imponite fibulam] Proverb. Fibula

res

LXXIX. PRIAPVS.

AT dii, deaque dentibus tuis escas
 Negcent amicas cunnilinge vicine,
 Per quem puella fortis ante, nec mendax,
 Et quæ solebat impigro celer passu

Ad

res duas conjugare solet. Eandem phrasin reperi apud Tertullianum de Monog. Cur non potuerit post Apostolos idem spiritus superveniens ad deducendam disciplinam in omnem veritatem per gradus temporum supremam jam fibulam carni imponere. Ergo proverbialiter dictum, est, de eo, quod veluti dissolutum adstringitur. cui contrarium est laxare fibulam. Idem de Corona militis. Causatio ejusmodi, ut etiam voluntarii delictu fibulam laxet. id est, fenestram quasi aperiat & ansum det delictis. Sic Seneca referente Lactantio lib. 1, c. xvi. Quid ergo est quare apud poetas salacissimus Iupiter deserit liberos tollere? Virum sexagenarius factus est, & illi lex Papiæ fibulam imposuit? An impetravit jus trium liberorum? Dicit ergo Priapus villicos, quando hortum adeo condensis scepibus mœniunt, fibulam sibi imponere, id est, viam ad stuprandos fures obstruere. Scioppius. Ut hoc addam. Cytharædos moris erat infibulari, tum quæstus tum vocis gratiâ. Infibulandi rationem monstravit Corn. Celsus lib. vii, c. xxv. qui hoc quidem sæpius inter supervacua, quam inter necessaria esse testatus est. cujusmodi erat quod infestatur Plin. lib. xxxiii, c. xii. adhibitas argenteas fibulas mancipiis ad transitum virilitatis. Iuvenal. Saryx. vi.

-- nullius fibula duras Vocem vendentis
 Prætoribus. -- Vetus Glossator;
 fibulam dicit circellos, quod Tragædi siue
 Comædi in pene habent. Circelli hi aptiores fuere fibulis. & Menavinus refert lib. ii, c. xi religiofos quosdam Turcarum, quos illi Calender vocant, hu-

jusmodi annulis ferreis seu cuprinis, addo etiam argenteis, infibulare sese, ad aucupandam apud populares suos opinionem sanctitatis. Et fibulas, quæ apud Veget. lib. ii, c. xv, & xxxi leguntur in Veterinaria, circellorum speciem præ se tulisse, multa faciunt ut credam. Nostræ sanè (Musicorum dico) thecam adnexam quandoque habuere, quæ nudorum virilia includeret. Martial. lib. xi Ep. lxxvi, lib. vii Ep. lxxxii. cujus vicem aliquando etiam supplevit aluta. idem l. vii & Ep. xxxiv. De vestitaria fibula hæc Prudentius Hym. Iejunant.

Rex ipse Coos æstuantem murices

Lenam revulsa dissepabat fibulâ.

Quem imitatus est Alcimus Avitus lib. iv, c. xii. revellebatur autem acus quæ vocabatur, & meminit Trebellius. Pollio. Claud. fibulas argenteas inauratas duas. Fibulam auream cum acu cuprea unam. de eadem fibula Chrysologus Serm. 91. qui Iohannem Baptistam vocat legis & gratiæ fibulam, quæ diploidem summi sacerdotis sancto patri jungebat in pectore. Harum apud Cæsares is numerus fuit, ut inter palatina ministeria legatur. cui Præpositus A F I B I L I S. L. Pignoriis.

1. At dii] Indignatur quòd vicinus Landacen ita laxam reddiderat, ut zgrè jam præ hiatu & voragine ince-dat, & ita Priapum non invisere cogatur. Ga. Scioppius.

2. nec mendax] Quæ & poterat Priapi ruentis in Venerem tolerare pondus; & si promississet, sedulo præstabat. Idem.

1. Labda-

Ad nos venire : nunc misella ' Labdace

Vix posse jurat ' ambulare pra fossis.

LXXX. AD PRIAPVM.

Priape, quod sis ³ fascino gravis tento ,

Quod exprobravit hic tibi suo versu

Poeta noster : erubescere hoc noli.

Non es Poeta ⁴ fascinoſior noſtro.

LXXXI. AD PRIAPVM.

AT non longa ſatis non ſtat bene mentula craſſa,
Et quam ⁶ ſi tractes, creſcere poſſe putes.

Me

1. *Labdace*] Scaliger: *Landace* L. *Labd.*
De induſtria finxit nomen de ea, quæ
λεωδίαζει, hoc eſt, *μελυνει το σωμα*.
Diſtum à *Labda* litera, quæ prima
eſt in *λειχεν*, vel *λεωδίαζειν*. Quia
Leſbii ea infamiâ flagrant. Auſon.
quoque alluſit :

Cui ipſe linguam quum dedit ſuam,
Labda eſt.

Hujusce modi quoque deteſtandæ li-
bidinis homines *Labdas* vocat Varro
Margopoli *οὗτοι δὲ γῆς* :

Depſiſtis, dicite Labda ?

Viciſtos contemnite vivi :

Anticipate, atque addite calcar.

Stultos contemnite docti.

Vt Leſbii, ita Campani quoque ma-
le de hac re audiebant. Auſon.

*Et quam Nolanis capitalis luxus in-
uſit.*

Idcirco Horatii locus ita exponendus:
*Campanum in morbum, in faciem per-
multa locutus.*

Id veteres Latini vocabant, offendere
buccam. Varro Marci pore : Deinde mit-
tit virile veretrum in frumen : offendit
buccam Volumnio. hoc eſt, *μελυνει το
σωμα*. Illudere ori dixit Sueton. *Gabbe-
ma* : V. Mercurial. lib. iv Var. lect.
c. xiiii. & Not. in Petron.

2. *ambulare pra fossis*] Vt ſuprà :

Foſſas inguinis ut toram. ---

& in Iambo :

Voret profunda foſſa lubricum caput.
laxam ſignificat. & Iuvenalis :

Inter Socraticos notiſſima foſſa Cinados.
τὴν λακκόπεων expreſſit. Nam
λακκο foſſa. Pluraliter dixit *foſſas* :
quod, ut loquitur Auſonius, per u-
tramque cavernam moleretur. Lyſias
orator : *ἀνλόπη πόνη ἡ ἀμφοῖν τῶς
ὀπῆς τῇ μίξῃ χρωμένη*. Sed quod
Auſonius addidit, non contentam
duabus illis foſſis, etiam ore abuſam,
hoc mordaciter *ἐν τῷ κτ' παύροις* ob-
jicitur : *δὲ το πρῶν ὀπῶν ἐργαζία* *τὴν
ἐργασίαν*. At de viro, qui, ut Helio-
gabalo dixit Lampridius, libidinem
per omnia cava corporis exceptaret,
diſtum apud Ciceronem : *Si tu & ad-
verſus, & averſus impudicus es*. Quod
de Agathoele Siculo jaſtatum fuit.
hoc enim voluit, quiſquis in eum di-
xit : *πάντων τ' βυλορῶν τοῖς ὀπι-
δοις, & τοῖς ἐμῶν δοις γινόμενον*. Scal-
liger. *foſſis*. Nimis argutatur Scaliger,
qui puellam per utramque cavernam
moli ſolitam putat, eò quod *foſſis*,
non foſſa dicat. Sed hoc nauci non
eſt, ſuprà etiam 46 *foſſas inguinis* pro
muliebri dicit; niſi fortaſſis culum
quoque inguen dici Scaliger proba-
verit. Scioppius.

3. *fascino*] Veretro virili. Sciopp.

4. *fascinoſior*] *Sarcinoſior*. Idem.

9. *At.*

*Me miserum ' cupidas fallit mensura puellas,
Non habet hac aliud mentula magus eo.
Vtilior Tydeüs, qui si quid credis Homero,
Ingenio pugnax, corpore parvus erat.
Sed potuit damno nobis novitasque, pudorque
Esse : repellendus sapius iste mihi.*

LXXXII. AD PRIAPVM.

*' D Vm vivis, sperare decet : tu rustice custos
Huc ades, & nervis tente Priape fave.*

LXXXIII. AD PRIAPVM.

*' V Illicus arari quondam, nunc cultor agelli,
Hac tibi Perspectus templa, Priape, dico.*

Pro

5. *At non*] In hoc epigr. neque caput, neque pes apparet, quibusque copagmentandis Oedipi conjectore opus sit, qui Sphynge interpres fuit. mihi hoc liquet, fragmenta diversorum esse, vel certè multa desiderari. *Scioppius. At non longa.* Antiquæ editiones meliùs : *Vt non longa satis bene, non stat m. c.* Cui persimile Erycii poetæ in Epigrammate ad Priapum :

*αὐτὸς βαρὺ τῷ το πρὶν ἔπει, καὶ δὲ πρὶν
λαμψύρον ὁ πᾶλον &c. 1. Scaliger.*

6. *si tractes*] *Tractare*, pro contrèctare. & docet Doula in Præcid. ad Petr. rem istam crescere & grandire, si tractatrix accedat. *Gabbema. Tractata membrum*, pro contrèctare. sic Plaut. *Asin. papillam pertractare.* Petron. *Improba manu tractare* : Martial. *percurrit agili corpus arte tractatrix.* intelligit ministram, quæ manu membra leviter fricabat Senec. *quid ni ego felicitatem putem Mutium*, qui sic tentavit ignem, quàm si manum illam tractari praestitisset. *Ga. Scioppius.*

1. *cupidas fallit m.*] Hoc est, præ nimia cupidine non vident partis mez mensuram, satis aliqui grandem.

Gabbema. mensura. Accedunt me, quem putant adèò luculenta vasa habere : sed ipsi tamen non satis grandia sunt. *Scioppius.*

2. *Dum vivis*] Non dubito quin ex Satyrico Petronii Menippeo hoc epigramma acceptum fuerit. Nam alia ad hujus intelligentiam opus sunt, quæ, ut verisimile est, in prosa sua tractabat Petronius. *Scaliger.* Quod & adprobat Gonsalvus in Comment. ad Petron. quem vide. *Gabbema.* Putat Scaliger esse ex Satyrico Petronii : cum alia ad hujus intelligentiam requirantur, quæ ipse fortassis in prosa tractaverit. Ego putem in pervigilio Priapi, de quo Quartilla. *Et vobis dormire in mentem est, cum sciat Priapi genio pervigilium debere ?* &c. recitatum fuisse. *Scioppius.* Id verò negavit Erhardus supra in Satyrico.

3. *Vilicus*] Quidam nomine *Perspectus*, qui ararii dominici primum custos, hoc est dispensator, postea rusticationi operam dabat, hoc epigramma fecit Priapo. Quod nomine Tibulli in antiquis Tibulli codicibus inveniri, & alii in editionibus suis

ad

*Pro quibus¹ officiis si fas est sancte pacifcor,
Assiduus custos ruri ut esse velis:*

² *Improbis ut si quis nostrum violarit agellum:*

³ *Hunc tu; sed taceo. scis puto, quod sequitur.*

LXXXIV. Albii Tibulli de inertia inguinis

AD PRIAPVM.

⁴ **Q** *Vid hoc novi est? quid ira nuntiat Deum?*

⁵ *Silente nocte candidus mihi puer*

Tepen-

admonuerunt, & nos inter opera Tibulliana in optima scheda reperimus. Dicunt tamen nonnulli repertum in agro Patavino, literis vetustate penè consumptis. Quod tamen non impedit, quin Tibulli esse possit. Primus versus diverse concipitur in editionibus. nam aliz,

*Arari quondam custos, nunc cultor
agelli. aliz,*

*Rusticus ararii quondam, nunc rusticus
horti. aliz,*

*Villicus arari quondam, nunc cultor
agelli.*

Et hæc ultima vera lectio. Villicus enim est custos. Iuvenalis:

*Pegasus attonita postius modo villicus
arbi.* I. Scaliger. Villicum veteres non de solo villæ præfecto usurparunt, sed quemvis præpositum aut procuratorem, dispensatoremque ita vocarunt. Tibullus ararii præfectum villicum dixit, hoc epigrammate: *Villicus ararii*, &c. In antiquis lapidibus villicus alimentorum, est qui alibi dicitur procurator alimentorum. VRLZ. A B. ALIM. Id est, villicus ab alimentis. Salmaf. in Æl. Lampr. S. A. Gabbema.

1. *officiis si fas e. sancte*] Observa, officium dici quando Deo ædem sistimus, alias ferè honores vocare soleamus. *si fas est.* Construe vel hoc modo. *Si fas est te sanctum vocitari.* vel sic: *si modò fas est hominem cum Deo pacisci.* vel ita: *si modò fas est*

me id pacisci, cui iure debeas. *Sancto,* vide suprà ad Carm. 40. G. Scioppus.

2. *Improbis*] vide suprà ad finem Carm. 51. Scioppus.

3. *Hunc tu*] iubaudi, perfores. Sciopp.

4. *Quid hoc novi est?*] In veteribus excusis Tibulli nomine editur hoc politissimum poemarium: itemque in veteri membrana Tibulliana, quæ penes Cujacium erat. Totumque ex puris jambis constat; & sanc multum spirat illam venustatem, quæ hodie percipitur in Elegiis illius suavissimi poetæ. Quod ne cui mirum videatur, Tibullum Priapeja conscripsisse, jam puto satis confirmari superiore Epigramm. Sed & clariùs Marrial.

Quam qui compositos metra Tibulli

In Stella recitat domo libellos. Scalig.

Intelligit ex hoc Epigrammate (Marrial. sc.) Scaliger lascivi carminis fuisse auctorem Tibullum, quod ambigo, & divigo⁶. Ramirez. Epigramma hoc, nisi Tibullo à doctis passim assignatum viderem, suspicionem commovere poterat mihi, à Veronenfi illo antambulone ejus potius, quàm à poeta Romano hoc nostro lusum fuisse. Ita & lepores in eo & sales numerique omnes Catulliani, haud adumbrati herculè, verùm ad vivum expressi penitus graphicèque elucunt. Quid multis? pura puta Latina omnia, & quasi in melle sita, de verbis loquor. Etenim re ipsa nihil turpius, nihil flagitiosius. *Donsa P.*

5. *Silen-*

*Tepente cum jaceret abditus sinu,
Venus fuit quæta, nec viriliter
Iners senile penis extulit caput.*

- ¹ *Placet Priape? qui sub arboris coma
Soles sacrum² revincte pampino caput
³ Ruber sedere cum rubente fascino.*

¹ At

§. *Silente nocte*] Virgil.

— *Tacita per amica silentia luna.*

Catull.

Aut quum sidera multa cùm tacet nox.
Vnde etiam Concinium dicitur. *Ga.
Scioppius.*

1. *Placet Priape? &c.*] Credo esse querimoniam poetæ cum Priapo, de insolito scilicet suæ languore, vel potius (cum Petronio dicam) nervorum paralyfi jocose expositulantis. quasi diceret: Quantum muratus ab illo Hectore, qui corona pampineâ caput redimitus, ruberque & valens cum indomito ac rubente fascino sub arborum umbris sedere continenter es solitus! hocine, ô Priape, placet vel æquum videtur tibi, ut, quo propitio adeo usque adhuc, atque ex libidine ipsius mea usus sum semper, nunc, quum vel maxime usus erat, partem mei, hoc est, rem communem indignissime, alienissimoque tempore mollis, debilis, fractus repente defereres, ac destitueres, quasi caballus in clivo? Hoc de te merui, inquam, ut in primis ætatis fretis juvenanti, senectæ, & extremæ lassitudinem imponeres mihi? *Doufa P. Placet Priape. q. d. Itane tandem Priape ager mecum oportuit?* sup. Car. 50. *Quadam, si placet hoc tibi, Priape, Ficosissima me puella ludis.*

Vrebantur autem hac loquendi formula, ut docet Muretus, cum in manifesto peccato aliquem prenderant, ita ut ne ipse quidem factum suum defendere posse videbatur. Sic Thais Terentiana deprehensum Chazream leviter objurgat: Sa-

tin hoc tibi placet? Virtut eadem & Cicero ad Atticum. sub arboris coma. Accipio de pertica, quæ in capite Priapo ponebatur. *Sciopp. Placet Priape? Itane Priape? Elegans loquendi modus: ut in illa expositulatione, Placet hoc ergo? & leges diligentissima pudorum custodes decimas uxoribus dari, quantæ meretricibus, jubent? Græcis est, ἀλγῆς Aristophanes, ἀλγῆς ὁ πῖτερ πῆ; Martialis:*

Hoc Labulle verum est? I. Scaliger.

2. *revincte*] Ita non raro veteres loquuntur. Tibull. ad Bacchum:

Huc venias hodierno, tibi dum tboris honores,

Libaque Mopsopio dulcia melle feram.

hodiernus enim dicendum erat. Albinovanus in Epicedio Mecænatidis:

*Impiger Alcide, multo defunctæ labore
Te memorant curas sic posuisse tuas.*

Nam dicendum erat *defunctum*. Plautus Curculione:

Haud malè meditate malè locutus es.
Theocritus: ὁ λόγος καὶ πῶς γένοιτο.— *De-*
buit enim ὁ λόγος. Perlius:

Stemmata quod Tusco ramum millefimo duci;

Censoremq; tuum vel quod trabente salutar. Aufonius:

Distinctas interne vias mittere damorum.

hoc est, internus. Propertius: *Sic mihi te referas levius.* Nam levem dicere debuit. *Scaliger.*

3. *Ruber, &c.*] Petronius dixit, *scortum fascinum*, id est, rubrum penem coriaceum, ut Suidas exferim tradit voce *φασκίον*. Indubie cum in modum

- ¹ At ô Tripalle sape floribus novis
Tuas ² sine arte deligavimus comas :
- ³ Abegimusque voce sape, cum tibi
Senexve corvus, impigerve graculus
Sacrum feriet ⁴ ore corneo caput.
Vale Priape : debeo tibi nihil.

Vale

modum effictum membrum illud ,
ut sic ad veritatem utinque accede-
ret. Nec aliter Priapi simulacra figu-
rari consuevisse, indicio esse potest
toties repetita ejus mentio. Carullus:

Sedes revinctus cum rubenti fascino.
suprà:

Rubro Priape furibus minare novino.
Confecti & ex varia materie varios
in usus olim Phalli ex ligno , sicut po-
tissimum, &c. ut suprà ad Petroni-
um I. A. Gonsalium.

1. At ô Tripalle] Scaliger: At ô
Priape. In illa optima scheda liquidò
exaratum erat: At ô Tripalle. hoc est,
τρίφαλλος. Nam τριφάλλος, & ἰθυ-
φάλλος, cognomina Priapi. Quin &
Triphallus τριφάλλος in scripta
fuit Menippea Varronis. de genera-
tione scilicet. licet aliter vir doctissi-
mus interpretatus sit. Ergo, At ô
Tripalle reponendum est. In veteri
Glossario: Τριπαλλος, τριπάλλος. Sciop-
pius: Priapus revera tantum horto-
rum Deus. Phallus quoque & Ithy-
phallus ac Triphallus dicitur. ruber, hic
& præfat. hortorum custos, præfat. & c.
23: membriflor aquò, præfat. c. rigidus
deus, 3 c. 45: ligneus, 5: salax deus, 13:
nudus, 14: sanctus, 40, 83: Ithyphallus,
c... ligneus custos, 63: Triphallus, 84: rari
memori custos. 85. Tibullus:

At ô Tripalle sape floribus novis
Tuas sine arte deligavimus comas.
Nicephorus Callistus Ecclesiast. hist.
lib. 14, c. 48. Phalli vero & Ithyphalli,
& obscenitatis omnis domicilia apud illos
quem non parentur risum? Quid Pan ipse
& Priapus, qui præter naturam infirmi
membro cum magna gratia colitur. Phal-
lus autem veterum notat. Herodo-

tus Phallophoros in Bacchi sacris
fuisse scribit, hoc est, qui statuas ge-
rebant cubitum longas cum veteris
longis reliquum pæne corpus æquan-
tibus. Phallis ex vitro, ebore, auro,
serico & panno lineo mulieres usas,
& hodieque uti ad explendam libi-
dinem, vel navem, ut ait Petronius,
suam onerandam, Gyraldus refert.
Quod enim idem Gyrald. Fascinum &
Mutonem pro Priapo dictum existi-
mat, fugit cum ratio, ut ex utrius-
que Synonymis & epithetis patet;
adde 55.

2. sine arte] Id est, diligenter. 63, 87.
Ga. Scioppius.

3. Abegimusque] Ille Horatianus
Priapus, si sciens fallit, imprecatur
sibi hæc: --- merdique coinquiner albia
Corvorum. --- Iccirco μελνίσκος
imponerantur statuis, ne ab avibus
conspurcarentur. Aristophanes avi-
bus;

Ἦν' ἢ μὴ κείνηται. Χαλκείαδε με-
νίσκος φορεῖν
Ὡς περ ἀνδραίνεας. ὡς ὑμῶν ὅς αὖ
μὴ μὴνέω ἔχει
Ὅταν ἔχηται χαλκίδα λαοκλή, τότε
μελνίσκος ἔσται δίκλιν
Δαίσιδ' ἡμῶν πᾶσι τοῖς ἔρσι καὶ
πλοῦδμοι.

Hi μελνίσκοι adhuc, hodieque in tem-
plis Christianorum imponuntur ca-
pitibus statuarum. Cujus tamen rei
causam ignorantes pictores, dum
putant honoris causâ imponi debe-
re, non solum non omnibus statuis
imponunt: sed & imaginibus pictis
adhibuerunt: quæ tamen illis opus
non habent, ut statuz. I. Scaliger.

4. ore corneo] Harum avium rostra
E e c cornea

Vale nefande ¹ destitutor inguinum,
² Iacebis inter arva ³ pallidus situ,
 Canisve savus usque ⁴ minget, aut tibi
 Aper fricabit oblitum latus luto.
 Sceleste penis, ⁵ ô cui meum malum

Gravi,

cornea vocantur. Petron. de pica à
 fele devorata:

Nam claudunt rabidam cornea labra
 gulam.

Corneum os, cornea labra, pro rostro.
 Ga. Scioppius.

1. destitutor] Quibus tu non fa-
 ves, ut infra Carm. 81, *qua tu desti-*
tui & deseris. G. Scioppius.

2. Iacebis inter arva] In Græcia pro-
 jectis simulacris ita consultabant, ut
 ea scillis herbis impeterent. Theo-
 critus Thalyisi:

Κλω μὲν ταῦθ' ἑρδῆς δ' πῶν φίλα
 μῆτιν τυ καὶ δὲς

Ἀρχαὶ δὲ σὺν σὺνδῶσι τὸν πῶν
 ῥος τε, καὶ ὅμως

Ταῦτα μὲν σὺνδῶσι, ὅτι κρῖα τῶν
 ῥος παρῶν.

Ira enim solebant exigere καὶ πρῶμα-
 τος, καὶ φαρμακῶν. Hipponax:

Βαλκόντες ἐν χειρῶνι, καὶ ῥαπί-
 ζοντες

Κεῖθ' οἱ, καὶ σὺνδῶσι, ὥς φαρ-
 μακῶν.

Scaliger. Scioppius ad antegressa,
 Abominisque voce: Hodieque imagi-
 nibus μνησκῶν imponunt, quibus ta-
 men ab avibus & pluviis nihil peri-
 culi est. In Græcia projectis simula-
 cris ita insultabant, ut ea scillis her-
 bis peterent, & imminerent insu-
 per. Vnde Priapus ille Horatianus
 lib. 1 Sat. 8.

Mentior at si quid, merdis caput inqui-
 ner albis

Corvorum, atque in me veniat mictum
 atque cacatum

Iulius & fragili Pedatia, furque Vo-
 ranus.

3. pallidus situ] Situ, negligentia,
 incuria. Scioppius. Scaliger: squalidus

situ. In membrana, — pallidus situ.
 Nam etiam pallor pro squallore, vet-
 carie. Lucillius:

— pallor, tinea omnia cadunt.

4. minget] In quibusdam schedis
 mediæ vetustatis, quas nobis amicus
 noster P. Pithoræ commodavit, quæ-
 que habebant hoc solum Epigramma
 exaratum, ita legebatur istæ, & alter
 versiculus:

Canisve savus usque imminet, aut tibi
 Fricabit oblitum latus aper lutosus.

Ex quibus depravatis hanc lectionem
 eruimus:

Canisve savus usque minget, aut tibi
 Aper fricabit oblitum latus luto.

Sed in alia longè melioris notæ sche-
 da aliter concepta erat lectio:

Canisve savus usque ligneo tibi
 Lutosus affricabit oblitum latus.

Non magni negotii erit illa corri-
 gere:

Canisve savus, susque ligneo tibi, &c.

Horatianus ille Priapus sibi impre-
 catur:

— in me veniat mictum atque cacatum
 Quidquid corvorum est. — Et apud

Aristophanem de statua Lyci Herois,
 judiciorum prædis loquitur φιλοδι-
 κος quidam: καὶ ὁ μὲν ποτὶ (ὁ πρὸς)
 τοὺς κριτὰς εἰπὼν ὁ μὲν ἀποπαρῶν. In
 contemptum immingebant in statuas
 vel decorum, vel magnatum. Juvenal.

Effigiemque Dea longis siphonibus im-
 pient. Item:

Cujus ad effigiem tantum non mieri
 fas est.

Vbi tantum non est peiorum ἤ. Scaliger.

5. ô cui meum malum Gr. &c.] In
 scheda Pithoræ nostri:

— ô meum malum grave.

Licet querere. — Theocritus:

Εἴ τοι

Gravi, piaque lege noxiam lues!

Licet querare: nec tibi tener puer

Patebit ullus: ingemente qui toro

Iuvante verset arte mobilem natem.

Puella nec jocosa te levi manu

Fovebit, apprimerve¹ lubricum femur.

² *Bidens amica Romuli senis memor*

Paratur: inter atra cujus inguina,

³ *Vagaeque pelle, ⁴ tectus inguinum gelu*

⁵ *Araneosus obsidet fores situs.*

Tibi hac paratur: ut tuum ter, & quater

Voret

Ἐξ ἀπαίρας ἡνὶο (ὡς ἰμὲν κληθεῖ, ὡς
τὴν ἀπλοκῶν.

Sed in illa altera optima scheda interjiciebatur versiculus, qui & in quibusdam excusis reperitur:

Gravi, piaque lege noxiam lues.

Noxiam & noxam idem esse vult Servius in Virgilium. Et annotandum, quod hodie in Gallia jurgium vocatur *noxe*, id à *noxia* detortum esse: quod aliquando notar jurgium, ac dissidium. Petronius: *in mediam noxam perferretur*. Ausonius:

*Sape in conjugiu sit noxia, si nimia est
dos.* I. Scaliger.

1. *lubricum f.*] Scaliger: *lucidum femur*. In iisdem schedis P. Pithœi:

— *lubricum femur*.

hoc est λέϊον. Martialis:

Dum puer es, redeas: dum vultus lubri-
cus. — Horatius:

Et vultus nimium lubricus aspicit.

Idem.

2. *Bidens amica*] Talem tibi amicam paro, quæ duos tantum dentes habet, quæ Romuli vivi meminerit. *Scioppius*. *Bidentem amicam* vocitat, non quæ duos (id quod de ovibus dici solet) annos haberet modò, sed quæ binos non amplius dentes in mortariolis, hoc est, in exarmatis ploxemi veteris gingivis superstites retinisset sibi. *Doufa P.*

3. *Vagaeque pelle*] Scaliger: *Vagaeque pelle*. Lego, *Vagaeque pelle*. Petrus: *Quam morosa vagaeque singultiet*, &c. Error inde natus, quod illi imperiti librarii scripserant, *vagaeque puelle*. In altera peroptima membrana præcebebat hunc versiculus iste:

— *Latet jacente panticæ abditus specus*, &c.

Ego nullo labore lego:

Latet jacente panticæ abditus specus.

De panticibus vide quid in Catalectis annotavimus. A *panticæ*, vulgò ventrem vocamus *panciam*. Nisi sit à *pane*, quasi *panciam*: quod facile credo.

4. *tectus inguinum g.*] In optima membrana — *tectus annuo gelu*.

Peristit in metaphora. ut de locis Septentrionalibus, aut montibus editissimis dicimus eos annua nive damnatos esse. Ut sanè horum versuum lepor, & elegantia, satis commendari à me non possit. Scaliger.

5. *Araneosus*] Festivè quoque ejus barathri *fores araneosum situm obsidere* cavillatur, quo loquendi genere usus & Catullus, ubi inquit:

Vel pene languido senis, struque araneoso.

Eodè referri etiam poterit non incommode Martialis illud:

Et araneorum castibus pares mammæ.

Doufa P.

Voret profunda fossa lubricum caput
 Licebit ager, ¹ aut languentior cubes,
 Tereris usque, donec ah miser, miser
 Triplexque, quadruplexque compleas specum.
 Superbia ista proderit nihil: simul
 Vagum sonante merseris caput luto.
 Quid est iners pigetne lentitudinis?
 Licebit hoc inultus auferas semel.
 Sed ille cum redibit aetereus puer:
² Simul sonantis senseris iter pede:
 Repente ³ nervos excitet libidine
 Et inquietus inguina arrigat tumor:
⁴ Neque incitare cesset, usque dum mihi
 Venus jocosa molle ⁵ ruperit latus.

PRIA-

1. *aut languentior*] Legeram olim jamdudum, *ager*, angue lentior. quam conjecturam meam gaudeo confirmari manu scripta lectione, quæ extat in scheda illa optima. *Lentus* flexibilis, ut *lentum vimen*, & *lentare remum* Virgilio, *ἡμπελειν*. *lenta membra*. *ἡνακτὶς μελίσσος*. & pulchrè *angue lentior*. Talis enim anguis gradiens. & prius Aristophanes accepit ὄφιν pro pudendo remisso [ac liquefacto, Sciopp.] in Concionatricibus:

Ἐκπίσσι (κατὰ τὴν ἡμετέραν)
 Τὸ, τ' ἐπικλυτὸν ἀπὸ αἰσῶν
 Βυλομένη ἀποδοῖξ.
 Καὶ πὶ τὴν κλίνην ὄφιν ὄρεται.

Nam nisi ἀδολογητικῶς accipias, refrixerit omnis lepos hujus sententiæ. Scalig. *angue lentior*. Respondet Græca versio, ἐκτυνθ-τ' ὄφιν.

2. *simul*] pro *stimulac*. Cic. Cæsar, Horat. hic bis. G. Sciopp.

3. *nervos excitet*] *Nervos ἀρχαϊκῶς*,

pro *neruis* recto casu. *Excitet* verò *παθητικῶς*. ut Varro, *mutat mare*. & Catullus,

— tantum abhorret, ac mutat.

non *mutat*, ut in vulgatis. Item Gellius lib. 2, cap. 23. *quantum stupere, ac frigere, quantumque mutare à Menandro* *Cacilius visus est*. At editiones hodiernæ perperam habent *mutare*. Hic verò *neruis excitet*, est *ἐννοεῖτο*. At membrana illa fidelissima habebat: *Rigente neruis excubet libidine*. quæ vera est lectio. in excubiis sit. Sic vulgò Galli, *soit aux aguets*. Non potuit elegantius dici. I. Scalig.

4. *Neque incitare cesset*] Scioppius: *Nec i. e.* Et iste tumor semper me incitet, usque dum membra voluptatis mea vi labefacta liquecant.

5. *ruperit latus*] *Rumpitur latus* cum amplius operari non possumus, nec muliebria conferere arva. Vide suprâ ad Carm. 25. Sciopp.

I. E. a

P R I A P E I V M

Albii Tibulli Equitis Romani,

Totidem Iambis puris Græce.

Ἐὰν τί χρῆμα; τί χρεῖον θύσσονται,
ἡμοὶ μετὰ ἀρπυγῶν παίδων
καὶ κῆρ.

Ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἀνθρώπος ἀμφιθαλπέος
Φάλητος, ὃν ἡδὲ ἔργον ἔδωκεν ἄμω
Ἀκίκῳ ἀνταίριον (ὑπτατοὶ κῆρ).
Ἀλλ' ἄνθρωπος ὅς ἐστιν ὄρνις σκυῖ.
Ἐρὺν γὰρ ἐξέρουσι δι' ἀνθρώπων πτόν.
Κάθη, πεκαμένη ἀμπελοστεφὴς κῆρ;
Τριφάλλῃ, σὺν ἧν ἡδὲ ἀνθρώπων φόβῳ
Ἐδῆται δυσκταίετα βεβήχοντα πάλιν.
Τόσῳ αὖ σὺ δὲ ἔκρουσθαι, οἷον σὺ πάλιν
Τρόχῳ κελοῖς, οἷον πύμναλ' ἔκρουσθαι.
Κάθη, κάθη, καὶ χεῖλος ἀγκυλοστεφὴς.
Ἀπὸρ, καὶ γὰρ ἔδωκεν ἀπὸρ πτόν.
Ἀπὸρ, ἀπὸρ, μοι τίς ἔστιν ἀπὸρ πτόν.
Χαμῆρι φῆς ἡ, δυσκταίετα κέσται.
Κύαν δ' ὀπιοῦντα, ἡ βεβήχοντα.
Ἐν τῷ κῆρ, οἷον σὺν ὄρνιθι.
Ἀπὸρ, ἀπὸρ, φάλη, ἡδὲ μὲν κῆρ φτό-
ντος.

Κακῶ, σὺ δ' ἴδοι, τίς ἐστιν ὄρνις.
Κλάσῃς αὖ. ἡ δὲ (οἷον φίλῳ κῆρ) ποτὶ
Χάρις γένεσθαι αὖ, ἡδὲ λυγισμὸν αὖ μάλιν.

Στρεφθεῖτο λυσίπυρον ἡμμελίεσσιν.
Σὺ δ' ἔτι γὰρ σὺν ἡ φιλοσύνῃ κόρη
Τῆς πάλιν ἡδὲ χρῶντα συμκλακῆσαι).
Χαμῆρι φῆς, ἡδὲ κῆρ, ἡ πάλιν κῆρ.
Πάρις, ἡδὲ ἡδὲ γὰρ δυσκταίετα διασφαγῆς.
Πάλιν κῆρ, ἡδὲ κῆρ, ἡδὲ κῆρ.
Ἀπὸρ κῆρ, ἡδὲ κῆρ, ἡδὲ κῆρ.
Ἰδὲ πάλιν, ἡδὲ κῆρ, ἡδὲ κῆρ.
Ἀπὸρ κῆρ, ἡδὲ κῆρ, ἡδὲ κῆρ.
Καρῆ κῆρ, ἡδὲ κῆρ, ἡδὲ κῆρ.
Ἀπὸρ πάλιν κῆρ, ἡδὲ κῆρ, ἡδὲ κῆρ.

Ἐπιστῆς, ἡδὲ κῆρ, ἡδὲ κῆρ.
Ἐπιστῆς, ἡδὲ κῆρ, ἡδὲ κῆρ.
Τότ' αὖ, ἡδὲ κῆρ, ἡδὲ κῆρ.
Τί δ' ἡδὲ κῆρ, ἡδὲ κῆρ, ἡδὲ κῆρ.
Τότ' αὖ, ἡδὲ κῆρ, ἡδὲ κῆρ.
Οὔτω δ' ἡδὲ κῆρ, ἡδὲ κῆρ.
Νόσος δ' ἡδὲ κῆρ, ἡδὲ κῆρ.
Στίχοι, ἡδὲ κῆρ, ἡδὲ κῆρ.
Τάτ' αὖ, ἡδὲ κῆρ, ἡδὲ κῆρ.
Ἀπὸρ, ἡδὲ κῆρ, ἡδὲ κῆρ.
Ἀπὸρ, ἡδὲ κῆρ, ἡδὲ κῆρ.
Πάλιν, ἡδὲ κῆρ, ἡδὲ κῆρ.

LXXXV. M. Valerii Martialis

A D P R I A P V M.

Non horri, neque palmitis beati, &c.
Sed vari memoris Priapei custos,

Ex

1. Ἐὰν τί] Hæc Græca expressa
sunt ex priorē editione, quæ cor-
recta est ex scheda Pithœi nostri.
Quod quàm difficile, & arduum sit,
neminem puto scire, nisi eum, qui
scit primum, quid sit jambis puris
scribere; deinde, qui Græcè Latī-
na reddere. dico Latīna. Nam non

omnium est Latīnè loqui. 1. Scaliger.
2. Non horri] Priapi non solum in
hortis, sed & in vineis silvisque. Sciop-
pini. Cujus editioni hoc Carmen hæc
translatum debetur; Gabbem. non
habet.

3. vari] In quo non densæ, sed ra-
ræ arborēs. G. Sciopp.

E c c 3

1. &

Ex quo natus es, ¹ & potes renasci;
 Furaces moneo manus repellas.
 Et silvam domini focus reserves.
 Si defecerit hac, & ipse lignum es.

LXXXVI. PRIAPVS.

Vere rosa, autumnino pomis, ² æstate frequentor
 Spicis: una mihi est ³ horrida pestis hiems.
 Nam frigus metuo, & vereor ne ligneus ignem
⁴ Hac Deus ignarus præbeat agricolis.

LXXXVII. C. Valerii Catulli
PRIAPVS.

Ego hac arte fabricata rustica,
 Ego arida, ô viator, ecce populus
 Agellulum hunc, ⁵ sinistra, rute quem vides,
 Merique villulum, hirsulumque pauperis
⁷ Tuor, ⁶ malaque furis arceo manus,

Mih

1. & potes renasci] Ergo hic Priapus truncus est non extirpatus. Go. Scioppius.

2. æstate frequentor Spicis] Priapo quoque, ut Ceteri, corona è spicis imponebatur. Quare & Columella quando de eruca loquitur, eum frugiferum nominat:

Et qua frugifero seritur vicina Priapa. Scioppius.

3. horrida pestis] Qui passè Latine locuti sunt pestem non dicunt morbum illum, sed pestilentiam. Pestis enim nihil est aliud, quàm perniciës & exitium. Virgil. 3 Georg.

Inachia Iuno pestem mortalem iuvenca. Et 9 Æneid.

Sed non auguribus potius depellere pestem. Mortem & exitium, 10 Æneid.

— Quid pestem evadere belli

Iuvit & Argolæ, medium singisse per ignes,

Pestem etiam pro pama accipit 6 Æneid.

— nec funditus omnes

Corporea excedunt pestes.

ait enim cor exerceri pœntis. Sciopp.

4. Hac] scil. hieme, ne ab agricolis igni tradar. Idem.

5. Ego hac] Cæmen hoc elegantissime princeps nob. interpretatus est Romani decus eloquii Muretus, cuius quoque, non nostra, verba hic referre jam inde à principio profite-mur, Scioppius. Catulli esse, hoc item-que sequens poematum & doctissimi jam viri admonuerunt, & mihi non invito persuadent. Cuius eò elegancia major est, quò difficilior fuit eam in jambis puris consequi posse, totidem Iambis puris. Scalig.

6. sinistra] E regione agelli ad sinistram sita. Sciopp.

7. Tuor] antiquè pro tuor. Fest. Lucret. lib. 1.

Nec

- ¹ *Mihi corolla picta Vere ponitur :*
Mihi rubens arista sole fervido :
Mihi virente dulcis uva pampino :
Mihique glauca duro oliva frigore ;
Meis capella² delicata pascuis
In urbem³ adulta lacte portat ubera :
Meisque pinguis agnus⁴ ex ovilibus
⁵ *Gravem domum remittit ere dexteram ,*
⁶ *Tenerque, matre mugiente, vaccula*
Deum profundit ante templa sanguinem.

Proin

Nec calidos astus tuimur. — Idem
 lib. IIII. — dilutaque contra

Cum tuimur misceri absinthia, tangit
 amaro.

Quem verum idem repetit lib. VI,
 ubi de lapide magnete loquitur. Tur-
 pill. Ped. Tamen oculi longa intercapedi-
 ne cupidè appetunt intui. Pomponius
 Maecis geminis: Incepi contui conspicio
 coleasam cuspide. Plaut. Asinar. Ego
 illud argentum tam paratum scio esse filio,
 quam me hunc scipionem contui. Ibid.
 Atque ipsum hercle adeo contuor. S. A.
 Gabbema.

8. *malasq; manus*] *Malæ manus fur-*
tificæ dicuntur. Tibull.

Quid fraudare juvat vitem crescentibus
uvis,

Et modo nata mala vellere poma ma-
nu? Ga. Scioppius.

1. *Mihi corolla picta*] isti est multi-
 color, veluti constans è pluribus flo-
 ribus. Hujus ferme generis est illud,
 quod sup. refertur Carm. XIII, &
 Carm. I. Hunc morem Augustinus
 describit lib. VII, c. XXI de Civit. Dei.
In oppido Lavinio unus Libero totus
menlis tribuebatur, cujus diebùs o-
mnes verbis flagitiosissimis uteban-
tur, donec illud unum membrum,
per forum transvectum esset; atque
in loco suo quiesceret. cui membro
inhonesto matrem familias honestis-
simam palam coronam necesse erat impo-
nere. Et paulo post: Iam quod in Liberi

sacris honesta matrona pudenda virilia
coronabat spectante multitudine. Hanc
ipsam infra vocat coronationem virilium
pudendorum. Carol. Paschalius.

2. *delicata*] *Capella. Sic Catullus:*
Puella tenellulo delicatior hado.

Scioppius.

3. *adulta*] *Distenta. Sciopp.*

4. *ex ovilib*] *Virgil. ab ovilibus im-*
buet agnus. Idem.

5. *Gravem domum*] *Sic Virgil. Ec-*
cl. I.

Non unquam gravis ere domum mihi
dextra redibat. Scioppius. VI-
pianus tit. de Verb. Sign. etiam antea
nummos as dicimus. Primum enim, ut
ibidem tradit Alciatus, pecunia ære
cudi cœpta est. Inde factum; ut cu-
juscunque metalli pecunia nomine
æris significaretur. Sanè & Græci
χαλκον, id est, æs, pro quacunque pe-
cunia accipiunt: unde ἀχαικοί apud
Lucillum Epigrammar. lib. II.

Εὐμρόδτε, τίδ' ἐδύμας τὸ πένου-
φορ, εἰ πὺ ἀχαικοί,
Μηκίπ πεινήτω, τοῖς τὸ χρυ-
σίαιον.

Hermodoti hoc dogma est, quisquis mi-
ser indiget ære,

Philosophi assumat pallia, dives erit.
 Gabbema.

6. *Tenerque*] *Veteribus nomina,*
quæ σ syllabâ finiuntur, maximam
partem communia fuerunt, non ea
tamen, quæ generibus variari non
possunt,

Ece 4

Proin viator hunc Deum vereberis ,
 Manumque forsum habebis ² hoc tibi expedit.
 Parata namque crux, sine arte mentula.
 Velim pol, inquis : ⁴ at pol ecce, villicus
 Venit ; valente cui revulsa ⁵ brachio
 Fit ista mentula apta clava dextera.

C. Valerii Catulli

P R I A P E I V M,

Totidem Iambis puris Grace redditum.

Εἰ γὰρ τίχημε φαιλοτίκτην χι-
 ρος ,
 Εἰ γὰρ δὲ φιδεὺς ἀζαλὴς, ὀδύπτερι,

Ἰδὲ τὸ γήδιον τίδ' ἐξ ἀεστερῆς ,
 Εἴ παυλὶ ἀνδρὸς, ὀρχαται τ' ἐπισκοπῇ
 Πλητος, καὶ ὅ φιδεὺς ἀρπαγῆς τέκται.
 Εἴ μιν

possunt, uber, celer, & similia, sed
 alia quoque. Pauperem foeminam di-
 cimus, cum tamen pauperam cum
 Terentio dicere liceat. Cato 2 Orig.
 Itaque res uber fuit antequam vastassent

regiones : Nævius de bello Punico,
 Fames acer augecit hostibus. Ennius :
 Æstatem autumnus sequitur, post a-
 cer hiems hunc.

at utrobique acri dici poterat. pue-
 ram nonnumquam dicebant. Livius
 Odysseâ,

Mea puera quid verbi ex tuo ore pro-
 fluit ?

At puerum tamen utroque genere ef-
 ferebant. Nævius :

Prima incedit Cereris Proserpina puer.

Ga. Scioppius.

1. Manumque forsum habebis] Sciop-
 phus: *M. forsum h.* Continebis, ne quid
 præcipis. In *forsum* est synæresis, qua-
 lis illa Virg.

Vna cademque viâ sanguisque animus-
 que sequuntur.

Et Propertius :

Eodem habuit secum quibus est elata
 capillos. *Forsum*, pro *forsum*

hic accipiunt. Pet. Victorius Var. Lect.
 lib. xxv, c. xii ; Scaliger in versione
 Græca, qui legit *forsum* : fures enim
 in sinu demissas habent manus, seu
 potius furtificam laxam. Doussa F.

2. hoc tibi expedit] Attici dicunt :
 καὶ γὰρ ἄξιον. Vnde Euripides Tele-
 pho, ἀξίον γὰρ ἰκαδῖ. Quod in le-
 gationibus semper apponi, & con-
 cludi solebat. Sallust. in Iugurthino:
 censere eos ab armis discedere. ita seque il-
 lisque dignum esse. Vt in principis edi-
 ctorum dicebant, Bonum factu' est.
 I. Scaliger.

3. Parata namque crux sine arte] Pa-
 rata, jam mea mentula, tamquam
 crucis supplicium te manet. Sine arte.
 Vid. ad Carm. 63. Sciopp. Secuti su-
 mus lectionem Mureti nostri : *crux*
sine arte. Proinde Græcè est redditum
 ἀσκήπαρον. Ita enim vocant Græci
 non quidem quod omnino sine ascia
 factum est, sed rude, & impositum.
 Columellæ truncus, fortè dolatus, αὐ-
 τήρη, αὐτοχρῆστος. Scaliger:

4. at pol] Repetitio ejusdem verbi
 valde inrisioni conveniens est. Est au-
 tem jocus elegans, sed obscœnus ;
 cum enim diceret viator, se nihil
 metuere, aut appetere etiam, usita-
 tum illud supplicium, illudens Deus,
 longè alio eum, quàm putabat, mo-
 do acceptum iri respondet. Ant. Ma-
 retius.

5. Brachium] valens. Lucretius bra-
 chia dicit validè excepta lacertis. Sciopp.

I. Hunc

Εμοὶ μὲν ἦρ' ἀρηρὼν ἀνῆλμος πλοῦτος,
 Εμοὶ δ' πυρρόφλοιος ἀσπεχὺς δάρε',
 Ὁππότε μὲν τι λαβὴς ἀμπίλῃ βότρυς,
 Κακῶ τι χεῖματ' ἄμυν' ὀμφακῶ
 σιρῶ.

Χίμαρ' ἐμῶσι πῦρ καὶ νομόμμοι
 Πόλιν δ' ἀμολγὰς ἄγαν' ἀνγλαγῇ
 φέρε.

Εμῶν ἀπ' ἀμύνης δὴ καλὴς ἐπαύλει

Δόμονδ' ἐβροχέμενον χεῖρ' ἐπὶ πύλῃ.
 Τίρηνά πορπὴς ἀσσομυτῶ βόος
 Χίει πρὸς αὐτὸν αἰματτοσφαγὴς λίγῃ
 Θισίῳσι. Τόνδ' ἐπὶ τὸν σί-κ' ἔστι,
 Χίρας δ' ἡρώεις ἰχθ. οὐ τὸδ' ἀσφαλὴς.
 Ἐ τοι μὲν ἀσκήπαροι αἰκία πῖ-
 Λέγεις, γέλοιμ' ἀν' αἰὶν' ἰδὲ προσέχεται
 Ἀγροῖος κτε. ὡγ' ἀποσπυδὶς τὸδ'
 Πί- τυλατὶν ὁπλοὶ ἐμπεσπὶ χεῖρ'

LXXXVIII. Eiusdem
 PRIAPVS.

Hunc ego juvenes locum, villulamque palustrem,
 Tectam vimine junceo, caricisque manipulis,
 Quercus arida, rustica conformatata securi,
 Nunc tuor : magis, & magis ut beata quotannis.
 Hujus nam domini colunt me, deumque salutant.
 Pauperis tugurii pater, filiusque coloni.
 Alter assidua colens diligentia, ut herba
 Dumosa, aspera que à meo sit remota sacello :
 Alter parva ferens manu semper munera larga.
 Florido mihi ponitur picta vere corolla
 * Primitus, & tenera virens spica mollis arista :

Lutea

1. Hunc ego] Carminis genus hoc à Censorino Priapeum, Diomede Angelicum vocatum, cujus talis dimensio :

- v | - v v | - v v | - v | - v v | -
 - - | - v | - - | - v | - -

Neque heic spicilegium post Muretum relictum nobis est, tum & Car- est, non minus facile, quàm elegans men ei quidem qui superiora docerit. *Scioppini*, Hoc quoque Ithyphallicum Catulli esse placet doctis hominibus, tum propter styli adfinitatem, tum quod eum tali Carmine lusisse auctor & Maurus Terentianus. Ithyphallicum quoque metrum a magistris Priapeum vocari idem Grammaticus docet nos. quemadmodum & φαλλικὴ ἀσμάχεια (nam differunt

ab Ithyphallicis) Priapo quoque canebantur. Scholiast. Aristophan. ἀσμάχεια λέγεται φαλλικὰ τὰ ἐπὶ τῷ φαλλῷ ἀδελφικὰ μίλη· ἐπὶ δ' εἰς διόνυσον, ἢ εἰς ἄλλα κερπήν. lege : ἢ ἄλλοτε εἰς περὶ αὐτοῦ. Scaliger. ego. Putabatur hic deus quibus in agris statueretur, colereturque eis fecunditatem adferre. Priapum Orpheus deorum antiquissimum dicit esse videreturque eundem cum sole ac Baccho facere. Di- aus autem περὶ αὐτοῦ vel quasi βρο- πυ- , id est clamosus, propter clamo- res, qui in Bacchi sacris excitaba- tur, vel quasi ἀσπιδόμω- τὸ ἀσπιδόμω, ut adnotat interpretes Theocriti. *Ant. Muretu*.

2. Primitus] Vel primitus antiquum adverbium, pro primitus, quale est a-
 E e c s pud

*Lutea viola mihi, luteumque papaver,
 Pallentesque cucurbita, & suaveolentia mala,
 Vva pampinea rubens educata sub umbra.
 Sanguine hanc etiam mihi (' sed tacebitis) aram
 Barbatus linis hirculus, cornipesque capella,
 Pro quæis omnia honoribus hæc necesse Priapo
 Præstare, & domini hortulum vineamque tueri
 Quare hinc, ô pueri, malas abstinete rapinas.
 Vicinus prope dives est, negligensque Priapus
 Inde sumite. semita hæc deinde vos feret ipsa.*

Ejusdem AD PRIAPVM

Hunc lucum tibi dedico consacroque, Priape,
 Quæ domus tua Lampasæ est, quaque sylva Priape
 Nam te præcipue in suis urbibus colit ora
 Hellepontia, cæteris ostreosior oris.

puḍ Plautum *finitu* pro *simul*. Scioppius. *primitu*. Pro *primo*. Lucill. Sat. lib. v.

*Vt cum primitiu fœcus propola recentes
 Protulit, ingenti pretio dat primitu
 paucos.*

Varr. lib. i de Re Rust. c. xxxi. Igitur in vituario primitus cum exit vitu, tota rescari solet. & cap. XLVIII. Sic *finitu* pro *simul* apud Plautum. S. A. Gabbema.

1. *sed tacebitis*] Quia legibus XII Tab. sacra facere peregrinis diis, nisi qui publicè adsciri essent, non licebat. Ga. Scioppius.

2. Pro quæis honoribus] Honor verbum est sacrorum: quo sensu officium suprà accipiendum.

Pro quibus officiu, si fœci est, Sancte, precor. Virgilius:

*Non sine honore tuum patiar decus, illi
 ad aras*

*Hircus, sancte, tuas, pecoris pater illi
 ad aras.* Sciopp.

3. Vicinus] Indicat pueris agrum vicinum, unde commodius eripere aliquid possint, quod & dominum divitem habeat, & negligentem Priapum. Id.

PRIAPEIORVM

F I N I S.

VETERVM QVORVNDAM
POETARVM
ERRONES VENERII.

Qui cum præmissis Priapeis V. P. Catalecta conficiunt,
juxta edit. Lugdun. Frellonianam.

PERVIGILIVM VENERIS,
Q. CATVLLI VRBICARII
exissimatum.

DESIDERIVS ERASMVVS
ROTTERODAMVS.

In Alagis, Chitadiis I, cent. ult.

AMYCLAS PERDIDIT SILENTIVM.

INnuit adagium Virgilius Æneidos lib. x cùm ait, ---- *tacitis ro-*
gnavit Amyclis. Et ibi apud Servium Lucilius, *Mihi necesse est la-*
qui: nam scio Amyclas tacendo periisse. Silius Italicus, ---- *Quas-*
que evertère silentia Amycla. Meminit & Catullus, nisi fallit in-
scriptio, Carminis DE VERE, quod nuper nobis Aldus Manutius ne-
ster exhibuit, in antiquissima quadam Gallie bibliotheca repertum,
Sic Amyclas, dum tacebant, perdidit silentium.

LILIVS GREGORIUS GIRALDVVS

Histor. Poët. lib. x.

ALdum Manutium memini dicere se Catulli poëma habere quod
VER inscribitur. Idem & Erasmus fatetur: necdum tamen
mihi videre contigit.

IOSEPHVS SCALIGER IVL. CÆS. F.

Castigationibus in Catullum.

ID tantum dicam: Urbicarium & Mimographum poëtam huic
nostro cognominem fuisse; cujus meminit Juvenalis. Et fortasse
is fuit auctor Carminis DE VERE, ex quo hoc citat Erasmus: *Sic*
Amyclas, &c.

I V S T V S

IUSTVS LIPSIVS

Elect. lib. I, c. v.

DUcti elegantia carminis. quidam Catullum Veronensem censuerunt: alii, in quibus Scaliger, Catullum Urbicarium poetam, nominatum Juvenali: ----, *clamosum ageret cum phasma Catulli*. Neuter potest. nisi me fallit ratio temporum, quam subduxi non vanis conjecturis. Natum enim comperior hoc carmen in imperio Augusti. Argumento horum versuum:

Vnde Rhannus & Quirites, proque prole posterum

Romoli, patrem crearet & nepotem Casarem.

Dico amplius post Virgilium vixit hic scriptor. &c. Sanè quisquis scriptor, non ambigo quin genitum hoc carmen extrema sub tempore Augusti. Ita Catulli illius germani non erit: quia ætate relinquitur: non illius minuti Urbicarii; quia anteit.

De Iudicio CASP. BARTHII,

PETRI SCRIVERII *iudicium.*

QUOD Caspar Barthius lib. XVI, c. VI; & lib. XLIV, c. VI *Pervigilium* SENECE tribuat, mihi prorsus ridiculum videtur. Fides sit penes auctorem. Exemplar vetus, siquidem extet, videre equidem velim, & omnes sinus excutere. Testatur de universo hoc Carmine, se scriptum exemplar habere, ubi SENECE adscribitur expressè. Hæc ille uno loco: altero, hæsitantior de eodem Poëmatis loquitur. *Auctor Pervigilii Veneris, inquit, nec Catullus, nec Urbicarius: foris SENECE.*

GEORGIUS ERHARDVS.

PCarullo Urbicario tribuit Scaliger ad Catullum. Primus edidit Petrus Pithœus. Notis illustrarunt idem Pithœus, Justus Lipsius in *Elect.* & Ianus Doufa F.

CLAVDIVS SALMASIVS

ad Solinum, pag. 277.

AUctor Pervigilii Veneris, quem Catullum esse nullo iudicio volunt eruditi, cum sit medix ætatis, & Solino supparis:

Tum cruore de superno, spumæ Portus globo, &c.

I P E R

PERVIGILIVM VENERIS,

Trochaico Metro :

SVNT VERO VERSVS XXII.

[Hunc Titulum præfert MS. C. CL. Salmasii]

Cras Amet, qui nunquam Amavit ; quique
Amavit, cras Amet.



Er novum, ver jam canorum, ² vere natus Orbis est.
Vere concordant amores, vere ³ nubunt alites,
Et nemo comam resolvit de maritis imbribus.
Cras amorum copulatrix ⁴ inter umbras arborum

Implicat

I. PERVIGILIUM] Non mecum, non cum eruditissimo Cl. Salmasio sentit, qui hoc poematum Catullo Veronensi, vel etiam Urbicario tribuit; aut ab alio scriptum putat, quàm ab eo qui ævo Solini, aut posteriore tempore vixit: adstipulantibus ipsis membranis, ex quibus editum; & ratione stili, qui optimus & certissimus index, suffragante. Poëta quisquis est, seu Luxurius, seu Florus nescio quis, inæqualis & quibusdam locis pæne talis, quales esse Cicero Cordubenses poëtas ait, pingue quiddam sonantes ac peregrinum. Equidem non satis possum mirari summum virum Iustum Lipsium, alias prudentissimum & sagacissimum, carmen hoc non solum elegans vocare, sed quantivis pretii, molle, tenerum V. C. P. Pythæo potius accedam, qui fragmenta hæc sanè antiqua, sive Catulli, sive alterius sit, medicorum pueris commendat, desumpta ex vetustissimo & fidei multo exemplari, in quo non longo intervallo præcedat Epithalamium Q. Valerii Catulli: cujus esse, vel Seneca denique (quod Caspari Barthio, aut nescio cui librario in mentem venit) si existimem :

Πραγὲς ἔστι φέρων εἰς αὐτὸν, οὐδὲν ἔτι
ἔτι τοῦτο ἔστι.

Cæterum viderint docti, quomodo explicaturi sint, quòd librarius codicis Salmasiani vigintri tantum duos versus adnumeret huic poemati. Si versum intercalarem hunc,

Cras amet, qui nunquam amavit; qui
que amavit, cras amet.

vicies & bis iteratum intelligit, posterior pars huius carminis perit. Aut dicendum est, aliquoties omissionem istum intercalarem, cum tantum hic, undecies repetatur. Quid si pro xxxi, scribendum sit xcii; & Auctor, sive librarius potius, voluerit indicare toto hoc Carmine tot versus contineri. Hoc verum est, si unum supernumerarium excipias, in capite extra ordinem reliquorum positum :

Cras amet, &c.

Sic ut initium Poëmatis fuerit,

Ver novum, ver jam canorum, &c.

Vnde Magno Erasmo, Aldo Manutio, & Lilio Giraldo persuasum inscriptum fuisse, Carmen d e x v i i i. quem errorem etiam alii post errant. Lipsio nullum dubium est, quin principio Carminis multa desint, & post versum decimum, aut undecimum,

Fecit

Implicat casas virentes ' de flagello myrteo.

Cras ' Dione jura dicit ' fulsa sublimis throno.

CA

Fecit undantem Dionem de maritis im-
bribus.

deesse censet minimum senos aut septenos versus: quod appareat, inquit, versu intercalari præpropere posito. Pythæus ad vers. xix. *In pudorem florulenta*, &c. annotavit non abs re hæc & alia quædam in hoc Carmine confusa, nec suo loco posita videri. Mihi prorsus idem videtur, & non pauca desiderari in hoc poemate. Non tamen id colligo ex versu intercalari præpropere, quod censet vir clarissimus, posito. Nam non semper versus intercalaris interjicitur aut subjicitur versibus pari numero, sed diversò, pro re nata. Interdum post duos, tres, quatuor, & quinque: interdum post plures. Quod cum alibi, tum ex Virgilio Ecloga octava, & Catulli Epithalamii liquet. P. Scribanius. *Pervigilium*. Vetus Glossarium: *Pervigilium*, Περνυχίον, ἡ νύξ ὅτε ὁ πρὸς ἀγρυπνίαν, *Pervigilio*, Περνυχίος. *Pervigilias*, Περνυχίαι. & alterum: Περνυχίος, hoc excubium, *pervigilium*. Debebat Veneri, quam Plautus facere *Noctuvigilam* appellavit, tri-duanum; ut est inf. vers. xxi. Vide Ian. Guiljelmium in Curcul. Plauti c. xii. I. Weitzius.

2. *vere natus orbis est*] Orbem vere natum fuisse vult. quod hausit è Virgilio. Georg. lib. ii, vers. cccxxxvi. Salmasius. Panegyrist. ad Maximianum: Divinus illa vestra Majestati or-tus ipso, quo illuxit, auspicio Veru illustrior, angustiore fulgens luminis claritate, quam cum origine mundi nascentis animavit. Et statim: O felix beatumque Ver novo partu! è tempus, quo merito omnia nata esse credantur. Vide inibi alios quoque: & plura de controversia: Num in Vere mundus creatus, apud Rodolph. Hospinianum de origine Festorum Judæorum & Ethnicorum,

pag. 5. Eliam Cüchlerum in problemate, *Verne an Autumnus Mundus sit conditus*; Scaligerum de Emendatione temporum; Bernardum Casellium de Mundi creatione. *Weitzius*. Pulcherrimam verni temporis descriptionem ex anthologia Græca exhibet in Comm. ad lib. i Halieut. Oppian. Conr. Rittershusius. Et nonne probabile est, ait Lipsius, æternissimo, & maxime vegetabili tempore, cuncta corpisse? cum & animantes plæque fortificant, & aliz naturæ partes concipiunt aut parturiunt, &c. dicamus, & ipsam totam peperisse. At sunt tamen qui fortiter obnuant, Hebræorum auctoritate confisi, quibus principium anni in Autumno fuit: Ergo & Mundi. Extæ Hadriani Iunii V. C. erudita discretio cum sacrificio quodam, Quo anni tempore conditus sit mundus. Animadvers. lib. iiii, c. viii. P. Scribanius.

3. *nubunt aliter*] Συμνησίζουσιν, ἢ ἀφ' ἑσθίας ζουσιν. Ioh. Isaacus Pontanus in Macrobi. lib. vii, c. xvi legit, *pa-bent*, hoc est vernant. Draconius in Hexæmetro, vers. ccliv.

Pervigilum vernare nemus vapor erget in usus

Pignori. — S. A. Gabberna.

4. *Inter umbras arborum*] Mater enim amorum circumfusa umbræ nebulâ obexare solet. Favetque furtis Veneris umbra: pavidos alioquin amatores confirmat, & velo suo involvit. Io. à Wouweren.

5. *de flagello*] Onomast. *Flagella*, βλάστη. Hidor. lib. xvii, c. v. *Summitates vitium & fructuum, flagella hinc-pantur, è quod statu agitantur.* & ib. c. vi. Dracone. v, lv. *Vitis verberat* &c. Gabberna.

6. *Dione*] Mater Veneris. Hic pro ipsa Venere. Natal. Comes lib. iv, c. xxi. Phœnus. de nat. Deor. pag. cclii.

Cras amet, &c.

Tunc cruore de superno, ' spumeo Pontus globo,

² Cœrulas inter catervas, inter & ³ bipedes equas,

⁴ Fecit undantem Dionem ' de maris imbribus.

Cras amet, &c.

Ipsa gemmis ' purpurantem pingit annum floribus.

Ipsa

CLXII. Et quoties Dione pro Venerē? Scaliger in Sen. Med. v. DCLXI. I. Weitzius.

7. *fulta sublimi throno*] Hinc πικιλοθρονον vocat Αφροδίτην Sappho. quamvis id vel de variegata & florida Veneris veste accipi possit, argumēto illius Homericī Iliad. x. & ἡρώνα πικικίλ' ἔπασσιν: vel de variis pharmacis, quæ mortalibus propinat Venus, curis hominum gaudia miscens, ut Catullus loquitur. Nam cum πικιλοθρονον dicatur multa habens ἡρώνα seu pharmaca, ejusdem vocabuli vim ad πικιλοθρονον etiam extendi posse ratio suadet. *Densa F.*

1. *spumeo Pontus globo*] Sic Gabbema in textu. in exegeſi, *f. ponti è globo.* subjungens: Venus ex mari concepta dicitur, quoniam ex humecta natura confurgit coeundi aviditas. Hinc & *salax* dictus homo Venerius & libidinosus, à ſalo. Sanè Venus Αφροδίτη dicta, quod è maris spuma sit nata, juxta Hesiodum. Et rationem assignat Ioach. Camerarius ſenior ἱ πον. decur. 1, c. iv. Aristoteles tamen lib. 11 de Generat. animal. ira vocatam Venerem tradit, quod ſeminis natura sit αφρώδης, id est, spumosa. Vide Notas ad Dracont. v. CCXLXVI; & ad Muszum vers. cc. xl i x: & uberiorēs notas in *Pervigil.* Aliam tamen ab istis rationem assignat ὁ Ἰωαν. κρίσις, Heinſius, qui in Aristarcho seu Exercit. sacrar. cap. 1 Αφροδίτην dictam aſſerit, quod Luciferum aut Venerem ſtellam, maris undā, ut poëta loquitur, perſuſam manē ſalutaret. Vnde & *Fruſinal* Romanis, ut & *Fru-*

ti, quæ est ipſa Aphrodite. *Weitzius.*

2. *Cærulas inter catervas*] Nereides. Hippol. Senec. *Cæculus grex Nereidum.* S. A. Gabbema.

3. *bipedes eques*] An ita appellat, quia peſtoribꝯ tenuſ molles eriguntur in auras? ut loquitur de Tauro Ovidius xv Met. v. DXXI; Virg. 19 Georg. v. CCCLXXI IX. de Proteo, — *magnum qui pꝯcipibus aquor,*

Et juncto bipedum caſſis nocturnæ equorum.

Turnebo lib. xxvi, c. xxi 11, *Neptunus equi, hippocampi, qui priores pedes habent, poſterioribꝯ carent, ſed pontum legunt & natant. Stat. 1 Achilleid.*

Pondꝯ natant, delentque padum veſigia caudæ. Weitzius.

4. *Fecit*] *Fecit*, pro creavit. Sic inſit de Roſa, *Fæſta de cruore.* Idiotiſmus illius xvi. Sic apud Scholiaſt. Juvenalis, *ſi tres liberos feceris*, pro procreaverit. *Cl. Salmaſius.*

5. *de maris imbribus*] *Maritos imbroſ* appellat Sputam & Cruorem, ſanè quàm eleganter. *I. Lipſius.*

6. *purpurantem pingit annum*] Apud Apulejum lib. vi in Nupt. Cupidinis & Psycheſ, *Hera*, dicuntur, *roſis & cæteris floribꝯ purpurata omnia.* Et lib. x. Quod Ver in ipſo ortu jam gemmulis floridſ depingeret, & jam purpureo nitore prata veſtiret. *Ver* autem *picſor mundi* non temere cuidam veterum appellatur: tanquam de Apelle, aut acupiſtore Phrygione ſermo eſſet, qui colorum varietate mulſijuga ſuam illuſtrant & diſtingunt picſuram. *Weitzius.*

1. *Ipsa*

Ipsa surgentes papillas de Favoni spiritu

Urget

1. *Ipsa surgentes, &c.*] Dicit auctor, *rosas*, surgentes de Favonii spiritu Venerem urfisse maritis suis imbribus, in hunc aut illum usum. *Papilla* sunt rosarum alabastrum, & prima germina. de quibus ubertim infra. Nullum mihi dubium pro *notos*, *nudos* legendum. Ut *nudos* Penates dicat hiberno tempore destitutos floribus ac coronis; redimendosque vernis & novis. *Rosarum* usus in cubiculis averruncandæ vertigini. Plinius Natur. Hist. lib. xx, c. xiv. *Ad recreandos defessos animo dignior est pulgelo corona Varrovi, quam è rosis, cubiculus nostrum promittit est.* De corona rosacea discumbentium & potantium, pleni poetarum libri, Martialis & veterum epigrammatum Anthologia. Idem magnus auctor lib. xxi, c. iii, postquam meminisset coronam rosacea, subdit: *Et jam tum corona Deorum homo erant, & Larium publicorum, privatorumque; ac sepulcrorum & Manium: summaque auctoritas pacis corona. Sutils aliorum sacris invenimus, & sollennes cunis. Transiere deinde ad Rosaria, &c.* Vide eundem capite sequenti, quod est de rosarum coronis. *Rosa nascitur & germinat inclusa granosa cortice, quo intumescante, & in virides alabastrum fastigiato, paulatim rubescens dehiscit ac sese pandit, in calycis medio sui flantes complexa luteos apices. Usus ejus in coronis propè nimius est. Plinianos hos alabastrum noster auctor designat per surgentes papillas. nam surgentes, omnimodis retinendum, i. e. nascentes, germinantes, crescentes. sic surgere messum Maro 1 Georg. & optimi quique auctores i. e. crescere. De papillis neminem morari debet. B. Hieronymus Epist. xxvi ad Pammachium, Confol. super obitu Paulinæ uxoris: Quis parturientem rosam, & papillatum corymbum, antequam in calathum fundatur orbi, & tota rubentium foliorum pandatur ambitio, immaturè demessum, aquis oculis marcescere videat?*

Quem Plinius *alabastrum* dicit *papillatum corymbum* vir sanctus. Etli corymbus racemi species sit; hederaceo similis: hic tamen corymbum vocat rosæ nondum apertæ fastigiatum mucronem. Vetus Epigramma ex Codice Salmasii: D E R O S I S.

*O quales ego manè Rosas procedere viddi
Nascebantur adhuc: neque erat par
omnibus ætas.*

Prima papillatos ducebat nata corymbos;

*Altera puniceo: apices umbone levabat;
Tertia non totum calathi patefecerat orbem;*

Quarta simul nituit mutato segmine floru,

Dum levat una caput, dumque explicat altera nodum,

Huic dum virginis pudor exsinnatur amictu.

Ne pereant, lege manè rosam; cæcis virgo senescit.

Ex eodem codice & hoc, & quidem nomine F L O R E.

Venerunt aliquando Rosa, prob, Veris amani

Ingenium! una dies ostendit spicula florum,

Altera pyramidas, nodo majore tumentes;

Tertia jam calathos: totum lux quarta peregit

Floris opus. Perent hodie, nisi manè legantur.

Auctores ii cum Hieronymo & Ausonio Rosam in vasculum explicitam, *calathum* vocant, à similitudine, quæ mox foliis in ambitum læte lateque expansis, imminere prænuntiat casum suum, ostentans brevis ævi florem. Lufit & hoc argumento Ausonius, in Rosas. *Papilla* igitur alabastrum, rosæ calyx nondum dehiscens & patens, convolutis foliorum paniculis connivens. Epigrammata superiora *nodum* vocant: & Germani hodieque, tam superiores quam inferior-

- ¹ *Vrget in notos penates. ² ipsa roris lucidi,
Noctis aura quem relinquit, spargit humentes aquas :*
³ *Lacryma micant trementes ⁴ de caduco pondere ;
Gutta praeceps orbe parvo sustinet casus suos ;*
⁵ *In pudorem florulenta prodiderunt purpura.*
⁶ *Humor ille, quem serenis astra rotant noctibus ,
⁷ Mane virgines papillas solvit humenti ⁸ peplo.*

Ipsa

feriores, *Rosenknofflin*, & *Rosenknopfen*.
P. Scriverius.

1. *Vrget*] Propellit, effundit in folia. Hoc Maro *trudere* dixit 11 Georg.

Sed trudit gemmas & frondes explicat omnes. De avibus vernantibus *Dracontius* paulò antè; *vapor vrget in usus Pignoris*. Idem.

2. *ipsa roris lucidi, &c.*] Ex eo rore, inquit, quem noctis aura relinquit spargit aquas. Saepè sanè noctis aura omnem humorem roremque exugit & exsorbet, præcipuè si sit vehemēti-
or. Vbi minima est aura nocturna, tum solet esse manè maxima roris copia. Cl. *Salmasius*.

3. *Lacryma*] Pulcrà tralatione roris guttas nuncupat lacrimas. apud *Achill. Tarium* lib. vi. τὸ ἴδιον δακρυῶν παύσις, τὸ ἵμελλον προφθέρει, καὶ εἴται ὁ μέλιον, τὸ ἴδιον, τὸ ἵμελλον. Sicut versà vice ros pro lacrimis poni amat. I. *Weitzius*.

4. *de caduco pondere*] Nihil crebrius hac loquutione apud hunc Auctorem. Lacrimæ roris emicant tremētes de pondere caduco; pondere ipso, dum cadunt, tremētes emicant. Sic *surgentes papillas de favonii spiritu* suprà dixit. Et infrà multis locis præpositionem *De* sic usurpat. *Salmasius*.

5. *In pudorem &c.*] Susplicabar;
In pudorem floris Enna prodierunt purpura.

Natas vult jubente Venere rosas purpureas & ardentissimi ruboris (Milesias vocant.) quæ rosas Ennenses confunderent, & colore vincerent. Campus Ennensis in floribus semper, & in omni

vernus die, ut ait *Solinus*. Meminitque *Cicero* vi in *Verrem*. Et utroque prior *Aristoteles*. Propter campum illum est demersum foramen, quò *Ditem* patrem ad raptus *Liberæ* seu *Proserpinæ* exeuntem fama lucem hausisse, eodem *Solino* auctore. *Scriverius*. Elegans porro metaphora, pudorem pro rubore dicere. Sic veteri pudoricolor, pro rubicundo. *Salmasius*. Vetus ille poëta est *Nævius*, sive *Lævius*, de quo *Gellius* lib. xix, c. vii. *Scriverius*.

6. *Humor ille, &c.*] Aut *Fulgentium* imitatus est auctor noster, aut *Fulgentius* hunc locum ob oculos habuit, cum lib. 1 *Mythol.* scripserit;

Ferte gradum properantes

De virescitis collum;

Vbi guttas florulenta

Manè roras purpura

Humor algens, quem serenis

Astra sudant noctibus. S. A. Gab-

bema.

7. *Mane virgines papillas*] Imperitè interpretantur, nondum compressas & maritas. Nullæ aliæ & hic papillæ, quàm quas suprà descripsimus: rosarum nempe, non strophio iustantes *Catullo* in *Argonauticis*. *Scriver*.

8. *peplo*] *Lutatius* in lib. x *Thebaid.* Statii: *Peplum est vestis candida, aureis clavibus picta, sine manicis, quod simulacris fiebat.* Sed hoc peplum primum ab *Atheniensibus* institutum, quod matronæ suis manibus faciebant, & inter triennium nominibus offerebant. Inter tunicas recensetur & peplus, ut apud *Xenophontem*, quamquam apud hunc obser-

F f f

vavidus

Ipsa jussit, ' mane ut ude virgines nubant Rosa.
' Facta Cypris de cruore ' deque Amoris osculis,

Deque

vavimus etiam viris congruere pep-
 plum. Nam Armenium scidisse, pe-
 plos scribit: ni dicamus, barbaros
 vestibus plerumque foemineis gan-
 dere. Vide Rhodiginum lib. xvi, c. x;
 & lib. xiv, c. xlix fusè de Peplo dis-
 sertantem. S. A. Gabbema.

1. *mane ut ude virgines nubant rosa*
 Rectissimè. Venus jussit, ait poëta, ut
 mane virgines tegant se ornentque
 udis ab humore noctis & quasi ebriis
 rosas. Nec fallit lectorem nubandi hic
 verbum, prisca significatione, velandi.
 I. Lipsius.

2. *Facta Cypris, &c.* Loquitur Au-
 thor de Rosa: *Cypris* est genitivus. In-
 flexio Latina, *Hæ Cypris, hujus Cypris.*
 Non vult hoc loco *Cyprin*, aut Vene-
 rem factam creatamve ex sanguine;
 sed *rosam*, ex Veneris cruore ortam,
 aut purpuratam. Sed dices: Idipsum
 signanter correctione Lipsianà expri-
 mi, *Fusa aprino de cruore.* Quæ lectio
 ab Historia, vel à Fabula. Nam Ro-
 sas à sanguine Adonis, quem aper oc-
 ciderat, traxisse ruborem vulgò vo-
 lunt. Bion, Ovidius, & alii. *Aprinus*
 adjectivum ab *aper* secundum analo-
 giam quidem dici oportet, ut à *caper*
 vel *capra* dicitur *caprinus*. *Aprugnum*
 tamen video ab antiquis usurpari,
 conspirantibus MSS. Codicibus vetu-
 stissimis. Plautus *Perla* & *Pœnulo* ha-
 bet *aprugnum callum*. Plinius lib. iix,
 c. li. Iam Catonis Censoris orationes *a-*
prugnum exprobrant *callum*: in tres tamen
 partes diviso, *media* ponebatur, *lumbus*
aprugnus appellata. F. l. Lamprid. in He-
 liogab. *sumina aprugna*. Quamquam
 (quid dissimulem?) Salmasius ad
 Hist. August. Script. observat. in Spar-
 tiani Vero, & in vita Getz, *aprunam*
 frequentius scriptum in libris M. SS.
 quam vulgus *aprugnam*. Demus ita-
 que dici *aprinum*: malè nihilominus
 ineptèque *αἰκυρολόγως* dicitur *apri-*

nus cruor, Adonis, quem aper occide-
 rat cruor. Imò hic cruor potius di-
 cendus erat Adoneus; si locus esset
 fabulæ, qua Rosas à sanguine Ado-
 nis colorem traxisse putant. Bion epi-
 taph. Adonis, Ovid. x Met. alii. De
 Rosa Luxurius, sive quis alius illo-
 rum temporum poëta, in Codice
 MSS. Salmasii:

Aut hoc risit Amor, aut hoc de pectine
traxis

Purpureis Aurora comis; aut sentibus
hæsit

Cypris, & his spinis insedit sanguis a-
cuitis.

Ejusdem auctoris esse Epigraphe of-
 tendit, cujus superius illud Carmen,
 quod incipit, *O quales ego manè rosas!*
 Eidem quoque sequens attribuitur:
 Dæ ROSIS.

Hortus erat Veneris roseis circumdatus
herbis,

Gratus ager damina: quem, qui vidis-
set, amaret.

Dum Puer hic passim properas decer-
pere flores,

Et velare comas, spina libavit acuta

Marmoreos digitos: mox ut dolor ad-
tigit artus,

Sanguineamque manum, finxit sua lu-
mina gutta

Proruit ad Matrem frendens, desertque
querelæ:

Vnde Rosa, Maser, cæperunt esse no-
centes?

Vnde tui flores pungunt latitantibus
armis?

Bella gerunt mecum. Floris color &
cruor idem.

Quomodo Rosa alba, purpurea & ru-
 bra facta sit dicæ ex Aphthonii Pro-
 gymnasmatibus, c. iv: & Constantino
 Cæsare de R. R. l. xi, c. xviii. *Ado-*
nide occiso, ajunt, *Venerem nudis pedibus*
ingressam esse silvam, ibique spinis com-
 punctam emisisse cruorem. Inde Rosas,
 qua

Deque gemmis, deque flammis, deque solis purpuris

* Cras ruborem, qui latebat veste tectus ignea,
Vnico, marita, nodo non pudebit * solvere.

Cras amet, &c.

Ipsa Nymfas Diva luco jussit ire myrteo.

It puer comes puellis. Nec tamen credi potest,

Esse Amorem feriatum, si sagittas * vexerit.

Ite Nymfa, posuit arma. feriatum est Amor.

Iussus est inermis ire, nudus ire jussus est;

* Neu quid arcu, neu sagitta, * neu quid igne laderet.

* Sed

qua prius esset alba, aspergine contactam
capisse rubere Ex Veneris vulnere ita-
que hunc ruborem contraxere. Vide
Miscellanea Politiani c. xi; Brodxi
lib. vii, c. vii: & c. x. Alii aliter
originem Rosæ narrant. Auson. in
Cupid. Cruci affixo;

Quadam, ignoscentum specie, ludibria
tantum

Sola volunt: stilus ut tenuis sub acu-
mine puncti

Eliciat tenerum, de quo Rosa nata, cruo-
rem.

Et paulo infra:

— Rosco Venus aurea fertò

Marentem pulsat puerum, & graviora
pavensem.

Olli purpureum multato corpore rorem
Suttilis expressit strebò Rosæ verbere;
qua jam

Tincta prius, traxit rutilum magis
igneæ fucum.

Ex Rosa Alabandica Pliniana, albi-
cantibus foliis, (quæ vulgò Provin-
cialis) factam vult Milesiam; cujus
purpura futura, & ardentissimi colo-
ris. De qua Plinius. Nostrâ vernacu-
la linguâ hanc bruyne roode Roosē. alte-
ram illam Provensche Roosē appella-
mus. I. Scriverius.

3. deque Amoris osculis] Legebat
Ioh. Meursius, deque Adonis osculis.
S. A. Gabbena.

1. Cras ruborem, &c.] De Rosæ quæ
præcesserunt omnia sunt intelligen-

da, quas Venus è virginibus maritas
fieri voluisse dicit. Hoc est ex clausis
ac tectis, ut erant in calycibus suis;
aperiri & expandi. Hic Rosam ipsam
alloquitur. Cras, inquit, ô marita,
quæ antea virgo fueras non pudebit
te ruborem, qui veste ignea calycis
tectus latebat, unico nodò solvere,
& in apertum prodere. Cl. Salmasius.

2. solvere] Alludit ad ritum Nu-
ptialem. V. N. in Catull. Epithal. Gab-
bena.

3. vexerit] Idiotismus illius xvi,
quo vixit auctor Pervigilii. Vexere pro
ferre & gestare. Qui manu aliquid
gestabat, etiam illud vehere tum di-
cebatur. Exemplum hujus loquutionis
apud Ammian. Marcellinum crebra.
Nunc unum atque alterum succurrit.
lib. xvi. Anteriorem chlamydis partem
utraq; manu vehens, intrinsecus structu-
ram omnem, ut amictus adornaverat prin-
cipalis. l. xviii. Quinquagenarius lon-
gioreque materiam vexere cervicibus in-
gravate. Salmasius.

4. Neu quid arcu] Duplicem arcum
Amori tribuebant: quorum uno tri-
stitiæ tela, altero lætitiæ ejacularetur.
Sed & telâ duplici, pro numero ar-
cium. Illa plumbea, quæ fugabant
amorem in amata, erantque apta tri-
stitiæ arcui: altera aurata, amorem
incurterent amanti. Ovid. lib. i Met.
vers. cccclxvi. Origenes ait, pharetra
significari cor, telis cogitationes, arcum os &
labella,

E f f 2

labella,

¹ Sed tamen Nympha cavete, quod Cupido pulcer est :

² Totus est inermis idem, quando nudus est Amor.

Cras amet, &c.

Compari Venus pudore mittit ad te virgines :

Vna res est, quam rogamus : Cede Virgo Delia ;

Vt nemus sit incruentum de ferinis stragibus.

Ipsa vellet te rogare, si pudicam flecteret.

Ipsa vellet ut venires, si deceret virginem :

³ Iam tribus choros videres feriatis noctibus ,

⁴ Congreges inter catervas, ire per saltus tuos ;

Floreas inter coronas, myrteas inter casas.

⁵ Nec Ceres, nec Bacchus absunt, nec poetarum deus.

De

labella, qua habent aliquam cum arcu similitudinem, adeoque ipsa verba & orationem, quibus omnibus dominatur amor. S. A. Gabbema.

5. *neu quid igne laderet*] Apulejus lib. iv. Cupido nominatur puer pennatus, & satis temerarius, flammis & sagittis armatus. Isidor. lib. iix, c. xi. Cupidinem vocatum ferunt propter amorem. Est enim Damon fornicationis. Qui ideo alatus pingitur, quia nihil amantibus levius, nihil mutabilius invenitur. Puer pingitur, quia stultus & irrationabilis amor. Sagittam & facem tenere singitur. Sagittam, quia amor cor vulnerat. Facem, quia inflammat. Gabbema.

1. *Sed tamen Nympha, &c.*] Iussus est Amor ire nudus & inermis; nolite tamen, inquit, Nymphæ fidere, quod Cupido cum nudus sit, etiam pulcer vobis videatur; totus est etiam armatus, cum est nudus. Imò pulcritudo ipsius nudi, pro armis illi potest esse. Cl. Salmasius.

2. *Totus est inermis, &c.*] Hominem in armis, sub armis, armatum vocabant. Ennius: *Ter me sub armis malim vitam cernere*. Id est, malim armatam me vitam cernere. Virgil.

--- *sed circum castella sub armis.*

Pro, armatus circumfidet castella. Idem:

--- ludunt belli simulacra sub armis. Pro, armati ludunt. Sic in armis etiam pro eodem. In Pervigilio Veneris: *Totus est in armis idem, quando nudus est Amor*. Sic Manilio Centaurus in arcu, qui arcum gestat, arcu armatus. Sic in hastis pro hastati. Ennius:

--- leveisque sequuntur in hastis. &c. Salmaf. ad Hist. Aug. pag. cccxxiii. Gabbema.

3. *Iam tribus choros, &c.*] Est & Pervigilii tridui exemplum apud Livium xiii. sed hoc Veneris in sylva, aut nemore, ante diem nuptiarum. P. Pythæus.

4. *Congreges*] Gloss. ὁμόφυλλος, tribulis, congreges, gentilis. Aufon. Epig. ad Paul. --- & congrege volgo,

Angustas servare vias. ---

& Idyll. xi. --- ut idem

Congrege ter trino per ter tria dissolvatur.

Leg. Scalig. Aufon. lib. i, cxvii. Segrex extat apud Prudent. xii Cathem. v. xxviii: & Hamart. v. lxxv. Gabbema.

5. *Nec Ceres, nec Bacchus*] D. Hieronym. tom. iiii lib. ii. advers. Iovinian. Esus carniū & potus vini, ventrisque saturitas, seminarium libidinis est. Vnde Comicus: *Sine Cerere & Libero friget Venus*. Idem.

I. per

De tenente tota nox est ¹ perviglanda canticis.

Regnet in silvis Dione : tu recede Delia.

Cras amet , &c.

Iussit Hybleis tribunal stare Diva floribus.

Præses ipsa jura dicet, ² adsidebunt Gratie.

Hybla totos funde flores quantus Enna campus est ,

Hybla florum subde messem quotquot annus attulit.

³ Ruris hic erunt puella, ⁴ vel puella montium ,

Quaque silvas, quæque lucos, quaque fontes incolunt :

Iussit omnes adfidere pueri Mater alitis.

Iussit & nudo puellas nil Amori credere.

Cras amet , &c.

Ex recentibus virentes ducat umbras floribus.

⁵ Cras erit quo primus Æther copulavit nuptias.

Vt pater totis crearet vernus annum nubibus ,

⁶ In sinum maritus imber fluxit alma conjugis ;

Vnde

1. *perviglanda*] Noster Codex habet *perviclanda*. Quod quis non sentit esse scriptum pro *perviglanda*? Cum *βιγλας* & *βιγλατωρας* dixit recens Græcia, palam est eam è Latino vocabula mutuata, quæ *vigilare* tum dixit, & *viglas* pro *vigiliis*, & *viglatores* pro *vigilibus*. Inde ergo & *pervigilare* pro *pervigilare*. Idem liber scriptum habet, *De tinente*. Ex quo fecimus, *De tenente*. id est, uno tenore. Cl. Salmasius.

2. *adsidebunt Gratia*] Scribit Phœnutus, assidentes Venerem sibi habere Gratiarum, & Suadelam & Mercurium. Venus Gratiarum chorò stipatur, & toto Cupidinum populò committatur, apud Apul. lib. 11, VI, & x. S. A. Gabbema.

3. *Ruris hic erunt puella*] Nympharum aliz creditæ sunt cœlestes, aliz terrestres, aliz fluviales, aliz marinæ, aliz stagnorum præsidæ: secundum Mnesimachum Phaselitem. Terrestrium aliz silvis præerant, ut *Dryades*: aliz montibus, ut *Oreades*, aut *Orestiadæ*: aliz singulis arboribus, ut

Hamadryades: aliz pascuis & floribus, ut *Napææ*: Fluviorum præsidæ *Najades* dicebantur. stagnorum, *Limniades*: Marinæ, *Nereidæ*. Natal. Com. lib. v, c. xii. Gabbema.

4. *vel puella montium*] Vel pro &. Exempla convasavit Salmasius in Not. ad Capitol. pag. xc: ad Lamprid. p. c. lxxxiv: & ad Capitol. cclx. Idem.

5. *Cras erit*, &c. Cras, inquit, erit dies quo primus Æther copulavit nuptias, & ut pater totum annum creavit, id est, totius anni fecunditatem, per vernas nubes auspicatus est. Ex Virg. habet, (Georg. 11, v. cccxxiv.)

Vere tument terra, & genitalia semina possunt.

Tum pater omnipotens secundis imbribus Æther

Conjugis in gremium lata descendit. — Sic Patrem Ætherem dixit, ut Virgilius. Nec hic aliud suspicandum est. Annum pro anni fecunditate dixit; ut Græci *ετος*, dum ajunt *ετος* plus facere quam *αριστος*. Ετος *παις* *ετος* *αριστος*. Salmasius.

6. *In sinum maritus imber*] Arnob.

F ff 3

lib. v.

Vnde fetus mixtus omnes aleret magno corpore.
 Ipsa venas atque mentem permeante spiritu
 Intus occultis gubernat procreatis viribus,
 Perque cælum, perque terras, perque pontum subitum
 Pervium sui tenorem seminali tramite
 Inhabit, jussitque mundum nosse nascendi vias.

Cras amet, &c.

Ipsa Trojanos nepotes in Latinos transtulit,
 Ipsa¹ Laurentem puellam conjugem nato dedit;
² Moxque Marti³ de sacello dat pudicam virginem,
 Romulumque; cum Sabinis ipsa fecit nuptias;
⁴ Vnde Ramnes & Quirites. perque prolem posteram
 Romuli Mater creavit & nepotem Casarem.

Cras amet, &c.

Rura secundat voluptas, rura Venerem sentiunt,
 Ipse Amor puer Diona⁵ rure natus dicitur.
 Hunc ager, cum parturiret ipsa, suscepit sinu:
 Ipsa florum delicatis educavit osculis.

Cras amet, &c.

⁷ Ecce, jam super genistas explicant taseri latus,

Quisque

lib. v. Vos Iovis & Cereris coitum im-
 brem dicitis, dictum telluris ingremium
 lapsum. Item: Iovis & Cereris nomini-
 bus tellus & labens pluvia muncupatur.

S. A. Gabbema.

1. Laurentem puellam] Laviniam,
 Latini regis, qui Laurenti regna-
 bat, filiam. Conjugem nato, i. Æneæ.
 Gabbema.

2. Moxque Marti, &c.] Dionysius
 nominat Iliam Vespalem. Liv. lib. i
 Rheam Silviam. Gabbem.

3. de sacello] De pro ex. Vide Ada-
 mum Dürerum de Part. Lat. ling. in
 De. Gabb.

4. Vnde Ramnes & Quirites] Cum
 in manuscripto exemplari extet, unde
 ramnes & quirites: nullo negotio fe-
 ceris, Vnde sanguis, & Quirites sanguis
 pro genere & stirpe. Maro i. Æneid.

An Phœbis soror, an Nympharum san-
 guinis una.

Et initio l. ii. -- quo sanguine cretus.
 Vbi Servius: quibus sit parentibus natus.
 Denique vii. -- tu sanguinis ultimus
 auctor. P. Scriveritis.

5. Quirites] Cites. In funeris in-
 di&ivi formula: OLLUS. QUIRIS
 ESTO. DATUS. Gabbema.

6. rure] Pro turi. Vide Aufon. Pop-
 mam lib. i de Vfu antiq. locut. c. ix.
 Idem.

7. Ecce, jam super genistas, &c.] Gab-
 bem. Ej. f. genistas⁶ explicata omni latus.
 super genistas. Clariss. Zehnerus in No-
 menclatore idem ait esse, quod spar-
 tum & partum, Germanicè Pfrimmen.
 Adi Plin lib. xxi, c. xii: & lib. xxiv,
 cap. ix. Weitzius. nos dicimus Brem.
 Gabb. explicant agni latus. Verus scri-
 ptum

*Quisque tutus, quo tenetur, conjugali sœdere.
Subter umbras cum maritis, ecce, balantum greges.
Et canoras non tacere Diva jussit alites.
Iam¹ loquaces ore rauco stagna cygni perstrepunt :
Adsonat Terei puella subter umbram populi ;
Vt putes motus amoris ore dici musico ,
Et neges queri sororem² de marito barbaro .
Illa cantat : nos tacemus. Quando ver venit meum ?
Quando faciam ut Chelidon, ut tacere desinam ?
Perdidi Musam tacendo : nec me Phœbus respicit.
³ Sic Amyclas, cùm tacerent, perdidit silentium.
Cras amet , &c.*

* F L O R I D I D E Q U A L I T A T E V I T Æ .

I.

BACCHE vitium repertor¹ plenus adfſis vitibus ,
Effluas dulcem liquorem comparandum neclari ,

Condi-

ptum habet, taonii, pro tauri. Nam scriptum erat, Tauri. N. & R. etiã ſape permutantur. Geniſta frutex eſt, quem incubitu ſuo premere agnus & hœdus haud in proclivi poſſit. Legendum igitur :

Ecce jam ſuper geniſtas explicant tauri laſus. Cl. Salmaſius.

1. loquaces ore rauco Cygni] E Virgil. 11 Æneid. v. cccclviii. Dionyſ. Aſer. *αἱ ἀπὸ τῶν κυγνῶν* cygnis tribuit *λειτουργία* ὅππῃ. Quod Bergomenſis adducens, Chron. iv, pag. lv, 2, ait : in Paſſoli ripis, veris tempore, cygnos aves tanta cum modulatione cantare ut nihil jucundius poſſit audiri. Indè Callimach. eos nuncupat, *μουσικὸν ὄπρῃς ἀοιδότητος πεποιμένον*. Muſicam cygnus ſcire creditur. Pauſan. in Attic. *ἡ γὰρ κυγνὸς τῶν ὀρνέων μουσικὸς δέξται*. Fr. Lufinus

Parerg. lib. iiii, c. xiiii. 1. Weitzius.

2. de marito barbaro] Tereo. qui & Ovid. lib. vi Met. Barbarus indigitatur. S. A. Gabbema.

3. Sic Amyclas] Eraſm. in Adag. Amyclas perdidit ſilentium. Serv. ad x Æn. Patroclius Claud. de Rapt. Proſerp. lib. i. Rader. ad Mart. lib. xiii, cx. Dalech. ad Plin. lib. iiii, c. v. Idem.

4. FLORIDI DE QUALITATE VITÆ] Hos etiam in ſchedis ſuis repperit Pythœus, ediditque aliquantò meliôres in Colleſtione Epigr. veterum : non conjunctos & continuata ſerie, ſed variis locis ſpatſos. Primum fragmentum, ſive Floridum, legitur Epigr. pag. iv; Secundum, pag. cxci, adſcripto nomine FLORIDI: Tertium; p. ii: Quartum; pag. cxci: Quintum pag. xxi: Sextum

Fff 4

*Conditumque fac vetustum, ne malignis venulis
Asperum ducat saporem versus usum in alterum.*

I I.

*Omnis mulier intra pectus celat virus pestilens.
Dulce de labris loquuntur, corde vivunt noxio.*

I I I.

*Sic Apollo, deinde Liber, sic videtur ignifer.
Ambo sunt flammis creati, profatque ex ignibus.
Ambo de comis calorem vite & radio conferunt :
Noctis hic rumpit tenebras, hic tenebras pectoris.*

I V.

*Quando ponebam novellas arbores mali & pyri,
Cortici summa notavi nomen ardaris mei :
Nulla sit exinde finis vel quies cupidinis.
Crescit arbor, gliscit ardor, ramus implet literas.*

V.

*Qui mali sunt, non fuere matris ab alvo mali :
Sed malos faciunt malorum falsa contubernia.*

V I. Sper-

Sextum pag. xxii sub nomine itidem
F I O R I D I : Septimum pag. xxiii :
Octavum pag. clvi. In Indiculo ta-
men Auctorum nullum *Floridum* ag-
noscit. Hoc ordine quo excusi sunt,
leguntur in vetustissimo exemplari,
quod mecum humanissime Cl. Sal-
masius communicavit. Eodemque or-
dine editi sunt in Catalectis veterum
poëtarum, ad calcem Petronii, ex
editione Mamerti Parissonii : addito
F L O R I D I nomine, Membranz,
quibus utimur, F L O R I nomen af-
serunt : atque etiam insigniunt titu-
lō, *De qualitate vita*. Quis hic sit F L O-
R U S nescitur. Dubitari autem non po-
test, quin hic idem sit Florus poëta,
cujus Epigramma *arctus & de Rosis*,
unā cum a iis legi non indignis, ad
Pervigiliū edidimus, fide earum-
dem membranarum. De alio poëta
cognomine, qui sub imperio Hadria-
ni vixit, cujusque meminit Spartia-

nus, dissicit præstantissimus Salma-
sius : putatque eundem illum Florum
esse, cujus elegantissimum Historiæ
Romanæ brevium habemus, Hic
noster Florus fortasse an Pervigiliū
auctor, & posthac illud ejus nomi-
ne indigitandum. Aut Luxurius, cu-
jus multa Epigrammata poëmatia-
que in eodem Codice MS. qui, ut
indè constat, Carthagine scripsit, flo-
ruitque sub Trasimundo Vandalo-
rum rege. P. Scriverius.

s, *plenus adsis vitibus*] Scribendum
fortasse, *plenis adsis utribus*. Vinum
utribus commissum, quis nescit?
Anonymus commentator in Germa-
nici Aratz Phœnomena ad Canem :
*Icarus à Libero hospitio receptus est. qui
ei munere utrem plenum vino tribuit, ius-
sitque ut in reliquis terras propagaret.*
Cave tamen quicquam temere mu-
tes. Membranz *utribus* retinent. P.
Scriverius,

I. mile

V I.

*Sperne mores transmarinos, ' mille habent officias.
Cive Romano per orbem nemo vivit rectius.
Quippe malim unum Catonem, quam trecentos Socrates.*

V I I.

*Tam malum est habere nummos, non habere quam malum est.
Tam malum est audere semper, quam malum est semper pudor.
Tam malum est tacere multum, quam malum est multum loqui.
Tam malum est foris amica, quam malum est uxor domi.
Nemo non hac vera dicit, nemo non contra facit.*

V I I I.

*Consules fiunt quotannis, & novi Proconsules :
Solut aut Rex, aut Poëta non quotannis nascitur.*

V A L E R I I Æ D I T V I.

*Dicere cum conor curam tibi, Pamphila, cordis ;
Quid mi abs te quaeram, verba labris abeunt :
Per pectus miserum manat subito mihi sudor.
Si taceo, subridens, duplo ideo perco.*

E I V S D E M.

*Quid faculam praefers, Phileros, qua nil opu' nobis ?
Ibimus ; hoc lucet pectore flamma sacris.
Istam nam potis est vis seiva extinguere ventis,
Aut imber caelo candidus praecipitans :
At contra hunc ignem Veneris, nisi si Venus ipsa,
Nulla est, quæ possit vis alia opprimere.*

1. mille habent officias] Gabbem.
hic, m. h. offugia. in textu, m. h. offugia.
P. Pithæus: Emenda, officia. Id est, ut
Sextus Pompeius interpretatur, fallacia.
A. Gellius Noctium Atticarum l. xiv, c. 1 de Chaldæis: Sed id prestigiorum atque officiarum genus commentos esse homines arufcatores. Plaut. Capt.

Ita mihi stolido sursum versus os sublevere officia.

Idem Mostell.

Neque cerussam, neque melinum, neque ullam aliam officiam.

P. Scriverius: Vel hi numeri, quos adscripti, indicant esse Excerpta, atque alicuius Florilegi opus: qui Flores suos Florida appellavit. Lucretius:

Florifera ut apes à saltribus omnia libant,

Omnia nos itidem decerpimus aurea dicta. P. Scriverius.

F f f ;

P O R.

PORTII LICINI.

*Custodes ovium, teneræque propaginis agnum,
 Queritis ignem? ut huc, queritis? ignis homo est.
 Si digito attingero, incendam sylvam simul omnem,
 Omne pecus flamma est, omnia quæ video.*

Q. CATVLLI.

*Constiteram exorientem auroram foris salutans,
 Cum subito à læva Roscius exoritur.
 Pace mihi liceat, cælestes, dicere vestra:
 Mortalis visus est pulchrior esse deo.*

EIVSDEM.

*Aufugit mi animus, credo, ut solet, ad Theotimum
 Devenit. sic est: perfugium illud habet.
 Quòd si non interdixem, ne illum fugitivum
 Mitteret ad se intro, sed magis ejiceret?
 Ibimus quæsitum. verum ne ipsi teneamur.
 Formido, quid ago? da Venu' consilium.*

C. CÆS. OCTAVIANI AVGVSTI.

*Quod fuit Glaphyren Antonius, hanc mihi pœnam
 Fulvia constituit, se quoque uti futuam.
 Fulviam ego ut futuam? quid, si me Manius orat,
 Pædicem, faciam? non puto, si sapiam.
 Aut futue, aut pugnemus, ait. quid, si mihi vita
 Charior est ipsa mentula? Signa canant.*

C. MOECENATIS CILNII.

*Debilem facito manus,
 Debilem pede, coxa:
 Tuber adstrue gibberum.
 Lubricos quate dentes,
 Vita dum superest, bene est.*

Hanc

*Hanc mihi, vel acuta
Si sedam cruce, sustine. **
*Dum dubitat natura marem, faceretne puellam,
Factus es, ô pulcher, penè puella puer.*

GALLIENI IMP. EPITHALAMIVM.

*Ite, agite, ô juvenes : pariter sudate medullis
Omnibus inter vos ; non murmura vestra columbæ,
Brachia non hederæ, non vincant oscula conchæ.
Ludue, sed vigiles nolite extinguere lychnos:
Omnia nocte vident, nil cras meminere lucernæ.*

L. POMPONI.

*Ridiculus est quem te Cascam tua dicit amica.
Fili * potoni sesquisenex puerum.
Dic illam pusam. sic fiet, Mutua muli.
Nam verè es pusius tu, tua amica senex.*

IN C. CÆSAREM.

*Urbani, servate uxores, mœchum calvum adducimus.
Aurum in Gallia effutisti. hinc sumpisti mutuum.*

IN EVNDEM.

*Gallias Cæsar subegit, Nicomedes Cæsarem.
Ecce Cæsar nunc triumphat, qui subegit Gallias ;
Nicomedes non triumphat, qui subegit Cæsarem.*

ASINII GALLI.

*Qui caput ad levam deicit, glossemata vobis
Præcipit. os nullum : vel potius pugilis. **
*Semicapri quicunque subis sacraria Fauni,
Hæc lege Romana verba notata manu.
Hersilus hic jaceo, mecum Marulla quiescit,
Quæ soror, & genitrix, & mihi sponsa fuit.
Vera negas, frontemque trahens ænigmata Sphingos.*

Credis :

*Credis : sum Pythio vera magis tripode.
Me pater ex nata genuit, mihi jungitur illa :
Sic soror, & conjux, sic fuit illa parens.*

C V P I D O.

*Sol calet igne meo, flagrat Neptunus in undis,
Pensa dedi Alcide, Bacchum servire coëgi,
Quamvis liber erat.* * *

*Cur Otbo mentito sit, queritis, exul honore ?
Vxoris mæchus cœperat esse suæ.*

P. VIRGILII MARONIS.

*Silicet, hoc sine fraude, Vari dulcissime, dicam :
Dispercam, nisi me perdidit iste potus.
Sin autem præcepta vetant me dicere, sanè
Non dicam : sed me perdidit iste puer.* *

*De qua Tucca tibi venit, sed sæpe videre
Non licet, occulitur lumine Clausa viri.
De qua sæpe tibi, non venit adhuc mihi. namque
Si occulitur, longè est, tangere quod nequeas.
Venerit aut tibi, sed jam jam mihi nuntius iste
Quid prodest ? illi dicito quæ rediit.*

* *Socer beate, nec tibi, nec alieri,
Generque Nocturne, putidum caput.
Tuque nunc puella tali, ben tuo
Stupore pressa rus abibit ? hei mihi
Vt illi versus usquequaque pertinet !
Gener, socerque perdidistis omnia.* *

*Superbe Nocturne putidum caput
Datur tibi puella, quam petis, datur :
Datur superbe Nocturne quam petis.
Sed ô superbe Nocturne, non vides
Duas habere filias Asilium ;*

Duas,

*Duas, & hanc, & alteram dari tibi ;
Adeste nunc, adeste, ducit ut decet,
Superbus ecce Nocturnus Hirneam.*

*

*Iacere me, quod alta non possim, putas,
Vt ante vectari freta :
Nec ferre durum frigus, aut aestum pati,
Neque arma victoris sequi :
Valent, valent mihi ira, & antiquus furor,
Et lingua, qua adsim adsim tibi,
Hei prostituta turpe contubernium
Sororis, ô quid me incitas ?
Quid impudice & improbande Casari
Si furta dicantur tua,
Et helluato sera patrimonio
In fratre parsimonia :
Vel acta puero cum viris convivio,
Vlaque per somnum nates,
Et incio repente clamatum super
Thalassio, Thalassio.
Quid palluisti, scemina, an joci dolent ?
An facta cognoscis tua ?
Non me vocabis pulchra per Corythia
Ad feriatis fascinos :
Nec dein movere lumbos in crocotulam
Prensis videbo altaribus
Flavum prope Tibrim & olentes nauticum
Vocare : ubi adpulsa rates.
Stant in vadis ceno retentæ sordido,
Macraque luctantes aqua.
Neque in culinam & uncta compitalia
Dapesque ducis sordidas :
Quibus repletus ut salivosis aquis
Obesam ad uxorem redis,
Et aestuantes nocte solvis pantices,
Orisque lambis suavis.*

Nunc

Nunc læde, nunc laceſſe, ſi quidquam vales,
 En nomen adſcribo tuum.
 Cinædo Luci, en, te reliquerunt opes,
 Famæque genuini crepant.
 Videbo habentem præter ignavos nihil
 Frares, & iratum Iovem,
 Sciſſumque ventrem, & hernioſi patrum
 Pedes inedia turgidos.

*

Copa Syriſca caput Graja redimita micella,
 Crispum ſub crotalo docta movere latius :
 Ebria famoſa ſaltat laſciva taberna,
 Ad cubitum rancos excutiens calamos.
 Quid juvat æſtivo deſeſſum pulvere abeſſe ?
 Quam potius bibulo decubuiſſe toro ?
 Sunt cupæ & calices, cyathi, roſa, tibia, chordæ,
 Et trichila umbroſis frigida arundinibus,
 Eſt & Mænalio quæ garrulæ dulce ſub antro
 Ruſtica paſtoris fiſtula in ore ſonans.
 Eſt & vappa cado nuper diſſuſa picato :
 Et ſtrepitans rancō murmure rivus aquæ.
 Sunt etiam violæ croceo de flore corollæ,
 Sericæque purpurea lutea miſta roſa :
 Et quæ virginco libata Achelois in amne,
 Lilia vimineis attulit in calathis.
 Sunt & caſcoli, quos juncea fiſcina ſiccatur :
 Sunt ætæ immali cerea pruna dic,
 Caſtaneæque nucesque & ſuave rubentia mala :
 Eſt hic munda Ceres, eſt Amor, eſt Bromius.
 Sunt & mora cruenta, & lentis uva racemis :
 Eſt pendens junco cœruleus cucumis :
 Eſt inguis cuſtos armatus falce ſaligna :
 Sed non & vaſto eſt inguine terribilis.
 Huc Alibida veni : feſſus jam ſudat aſellus.
 Parce illi : veſtrum deliciū eſt aſinus,
 Nunc cantu crebro rumpunt arbuſta cicadæ :

Nunc

*Nunc etiam in gelida sede lacerta latet.
 Si sapias, æstivo recubans te proluce vitro,
 Sen vis crystallo ferre novos calices.
 Hic age, pampinea fessus requiesce sub umbra,
 Et gravidum roseo nocte caput strophio,
 Formosius teneræ decerpes ora puellæ:
 Ah! pereat cui sunt prisca supercilia.
 Quid cineri ingrato servas bene olentia serica?
 Anne coronato vis lapide ista regi?
 Pone merum & talos. pereat, qui crastina curat.
 Mors aurem vellens, vivite, ait, venio.*

C. P L I N I I.

*Huc mihi vos largo spumantia pocula vino,
 Ut calefactus Amor pervigilare velit.
 Ardenti Baccho succenditur ignis Amoris:
 Nam sunt unanimi Bacchus Amorque dii.*

E I V S D E M.

*Quum libros Galli legerem, quibus ille parenti
 Ausus de Cicerone dare est palmanaque, decusque,
 Lascivum inveni lussim Ciceronis, & illo
 Spectandum genio, quo seria condit, & quo
 Humanis salibus multo, varioque lepore
 Magnorum ostendit mentes gaudere virorum.
 Nam queritur, quod fraude mala frustratus amantem
 Paucula cœnato sibi debita savia Tiro
 Tempore nocturno subtraxerit. His lego lectis.
 Cur posthac, inquam, nostros celamus amores,
 Nullumque in medium timidi damus? atque fatemur
 Tironisque dolos, Tironis nosce fugaces
 Delicias, & furta novas addentia flammæ?*

INCERTI EX PLATONE.

*Dum semihulco savio
 Meum puellum savior,*

Dulcem

*Dulcemque florem spiritus
 Duco ex aperto tramite :
 Anima tunc agra & saucia
 Cucurrit ad labia mihi,
 Rictumque in oris pervium.
 Et labra pueri mollia
 Rimata itineri transiens
 Ut transiret nititur.
 Tum si moræ quid plusculæ
 Fuisset in coitu osculi,
 Amoris igni percita
 Transisset, & me linqueret :
 Et mira prorsum res foret,
 Ut ad me fierem mortuus,
 Ad puerum ut intus viverem.*

· R V F I N I V. C.

· P A S I P H A Æ F A B V L A

E X

OMNIBVS METRIS HORATIANIS.

FILIA Solis
*Æstuat igne novo ,
 Et per prata iuvenum ,
 Mentem perditæ, quaritat.
 Non illam thalami pudor arcet ,
 Non Regalis honos, non magni cura mariti.
 Optat in formam bovis
 Convertier vultus suos ;
 Et ³ Prætidas dicit beatas :*

· Ioque

1. RUFINI V. C.] Hanc inscriptionem habet doct. Gold. in sua Petronii editione cap. 2. D. I. B.

2. PASIPHÆ FABULA] Primus edidit Cruquius hoc poematum : & eodem anno iterata editio-

ne dicit in luminis oras misit Cl. Binetus; Ianus Doufa exinde suis Præcidaneis ex sua correctione & utriusq; exemplaris conlatione addidit. S. A. Gaberna.

3. Prætidas] Servius in Edog. vi. Prætidas,

¹ *loque laudat, non quod Isis alta est ,
Sed quod juvenca cornua in frontem levat.*

*Si quando misera copia suppetit
Brachiis ambit fera colla tauri ,
Floresque vernos cornibus illigat ,
Oraque jungere querit ori.*

*Audaces animos efficiunt tela Cupidinis :
Illicitisque gaudet*

*Corpus² includi stabulis, se faciens juvencam.
Et amoris pudibundi male suadus*

*Obsequitur votis, & procreat (heu nefas!)³ bimumbrem ;
Cecropides juvenis quem perculit fractum manu ,
Filo resolvens Gnoſſia triſtia teſta domus.*

' L. APV-

*Præides, Proeti & Stenobœæ, five
Antiope secundum Homerum filiz
fuerunt; Lyſippe, Iponnoë, Cyria-
naſſa. Hæ ſc cum prætuliffent luno-
ni in pulcritudine. vel ut quidam vo-
lunt, cum eſſent antiſtites, auſæ ſunt
veſti ejus aurum detractum in uſum
ſuum convertere; illa irata hunc fu-
rorem earum imaniſit mentibus, ut
putantes ſe vaccas in ſaltus abirent, &
plerunque mugirent, & timerent a-
ratra; quas Melampus Amythaonis
filius paſta mercede ut Cyrianaſſam
uxorem cum parte regni acciperet,
placata lunone, infecto fonte, ubi
ſolitz erant bibere, purgavit, & in
priſtinum ſenſum reduxit. S. A. Gab-
bema.*

*1. loque laudat, non quod Isis alta
eſt] Senſus eſt: Paſiphaë ejus felicitate
non ceſſat prædicare ac magnifi-
care præ ſua, laudibûſque in cœlum
vehere aſſiduè; non eo quidem no-
mine, quod primaria Ægypti Dea,
ac quali Præſeſtrix, novo præterea
Iſidis cognomentò inſignis cluens;
verum potiùs, quod vaccina formâ,
lacteoque candore notabilis cornua
ſuperbe ac glorioſe elata atque in*

frontem ſubrecta gerere conſpiciatur.
Donſa P.

*2. includi ſtabulis] Nota prodigio-
ſæ quidem; ſed antiquæ fidei Hiſto-
ria, qua abiegnæ bovis Dædali arti-
ficis ſimulacro fallaciter inclufa, ad
bovillo integumentò velata, indo-
mita hæc Minois uxor ductori Regiæ
armenti inforandam ſe præbuit, ex
cujus compreſſu grævda facta non
hominem, ſed Minotaurum in gre-
mium curruæ mariti profuderit de-
nique. Teſ ſtabulis, verò etiam ambi-
guitas nonnulla ſubeſſe videri poſſit.
& fortasſe ad penitiorum ſtabulorum
ſignificationem alluſum, unde & pro-
ſtrubula, & proſtrubula derivatæ, quali
pro ſtabulis proſtrubantes ad capturas eme-
rendas exigundæſque à prætereunti-
bus. Idem.*

*3. bimumbrem] Eleganter bimum-
brem, hoc eſt, biſormem, ſeu bicor-
porem vocat portentofam Paſiphaëſ
partum: quem cum ingenioſiſſimo
poëtarum Ovidio,*

*Semibovemque virum, ſemivirumque
bovem,*
rite poſſumus interpretari. *Gabbema.*

G g g

' L. APV-

' L. APVLEII

A N E X O M E N O Σ

Ex Menandro.

A Mare liceat, si potiri non licet.
 Fruantur alii : ³ non moror, non sum invidus.
 Nam sese excruciat qui beatis invidet.
 Quos ⁴ Venus amavit, facit amoris compotes :
 Nobis Cupido velle dat, posse abnegat.
 Olli purpurea ⁵ delibantes oscula

' Clemente

1. L. APVLEII] Lepidissimum hoc Poëmatium primus publici juris fecit CL. Binetus : aut fortè prior P. Pithorus inter Errones Venerios. Postea Doufa P. Prædaneis suis in Petron. inseruit, ac Notis inlustravit. Colvius quoque & Wouwerius Apuleio adjecerunt. Non cum illis facit Cl. Scriverius, qui totum hoc poëmatium supposititium, aut saltem infimæ vetustatis censet. Atque ita quidem, ut qui aliter sentiat, nihil sentiat. S. A. Gabbema.

2. Amare liceat] Sic Terent. Eunuch. Act. 4, sc. 2. Si illud (tangere) non licet, saltem hoc (videre) licebit : certè extrema lineâ amare band nihil est. Ga. Scioppius.

3. non moror] Phrasis observanda ; qua utimur, cum quid quasi respue- re & contemnere, vel certè non mag- nopere desiderare velle videmur. Exemplis res fiet clarior. Plaut. Mi- lit. act. 3, sc. 1.

Sed iidem homines nunquam dicunt, quamquam appositum est ampliter, Iube illud denno tolli, hanc patinam re- move, pernam nihil moror, id est, non delector pernam.

Idem. Epidic. act. 3, sc. 2. Nihil mo- ror vetera & volgata verba Peratim du- cticare, at ego solitum ductitabo. Et Rud. act. 3, sc. ult.

L. A. salve. PL. nihil salutem moror. opta ocyus,

Rapi te oborto collò maris an trahi ? G. Scioppius.

4. Venus amavit] Observ. Di nos a- mant, quando nobis favent & roga- ta faciunt. Sic Plaut. Stichô sc. 3.

Hercules te amabit prandiò, cenâ ? tibi (Ehem annuifit) nemo meliores dabit. Sic enim locum illum distinquen- dum cenſeo, aperto sensu, q. d. ille parasitus, qui se pro cena vendere volt : Hoc de plano tibi promittere possum, quòd, si cenâ me emas tibi, edatorem nemo parasitum, quàm tu, sit habiturus in pollectu Hercu- lis (quod ex decima bonorum Her- culi offertur, ut amet nos, & bono atque amplo aucter perpetuò lucrò) ad quod suam inibi voracitatem of- tentaturi, imò inania mentis exple- menta quaritantes potius, gregatim convolare parafiti solent. Vnde & Herculem suam Curculio parafitus nutricem vocat. Sic locum obscurum illuminari posse putavi : de quo ta- men Lambinus ne gry quidem, ut in omnibus ferè solet paullo difficilio- ribus, cætera satis verbosus & ine- ptus, ut aliàs cum dis volentibus of- tendemus. Scioppius.

5. delibantes oscula] Catullus :

Oscula

*Clemente morsu rosea labella vellicent ,
Malas ² adorent ore & ³ ingenuas genas ,*

Et

*Oscula mordenti semper decerpere nostro.
Libare enim flores dicimus , & similia. Lucret. lib. 3.*

*Quod simulatque hominem leti secunda
quies est*

*Indepta atque animi natura anima que
recessit ,*

*Nil ibi libatum de toto corpore cernas
id est , ademptum. Et lib. 5.*

*Illa ipsa intervalla nihil de corpore li-
bant. Idem lib. 3.*

*Res animi partem delibet tempore in
ullo. Ibidem:*

*Nec prorsum vitam ducendo demimus
hilum*

*Tempore de mortis , nec delibare vale-
mus. Et lib. 6. — Sol*

*Humoris parvam delibet ab aquore
partem.*

*Cicer. 1 de Orat. Libandus est etiam ex
omni genere urbanitatis facietiarum qui-
dam lepos , quo tamquam sale persperga-
tur omnis oratio. Sic enim ibi legen-
dum , ubi v. l. habent liberandus. Ga.
Scioppius.*

*1. Clemente morsu &c.] Suspensis den-
tibus ut loquitur Lucret. Mordere la-
bella solere amantes didici ego ex
auctoribus. Lucret. l. 4 de amantibus :*

*Quid petiere , premunt arte , faciuntque
dolorem*

*Corporis , & dentes inlidunt saepe labellis,
Osculaque adfigunt. — Et Horat.*

— Sive puer furens

*Impressit memorem dente labris notam.
Plaut. Pseudol.*

*Iocus , ludus , sermo , suavis saviatio,
Compressiones arta amantum compa-
rum ,*

*Teneris labellis molles morsumcula ,
Papillarum horridularum oppressum-
cula. Catullus :*

*Quem basinbis ? quoi labella mordebis ?
Sic Flora meretrix Pompeium , qui
cum solita fuerat , ita commendabat ,
quod non nisi bene morsu ab eo dis-*

*cedete potuisset , teste Plutarcho. Id.
Sciopp: Cl. morsu. Agnoscit post hunc
versum teste Savarone ad Sidonium ,
Cl. Bineti MS. schedium hunc verti-
culum :*

*Libido quum lascivo instinctu suscitetur
Sinuare ad Veneris cursum femina , &c.
Ita restitui , ac distinxi , nisi me ani-
mi mens fallit & quos. Neque verò
est , quod quenquam novitas ejus lo-
quutionis offendar :*

*Suscitet sinuare femina ad Veneris cur-
sum :*

qui modò in tractatione poetarum
ingenii aciem ac nervos subactos ha-
beat probe : pro incitet , seu suscitetur si-
nuare , hoc est , ad lunanda implexu
sinuoso , & quasi peccinatum conse-
renda , atque flexipedum hederarum in
morem contortuplicanda inter se fe-
mora , sive adeo femina , amantes ut
solent. quod congeniare , vel etiam
congenulare , calca dictitabat Latinitas.
Dousa P. Sinuent ad Veneris cursum , &c.
legit Binerus. Pithœana editio habet
lectionem illam , quam expressimus.
Colvio placet ,

*Libido cum lasciva infirmitate suscitetur
Sinuare ad Veneris artem femina.*

Cùm pectora glutino Veneris arte
adhærent & cum lasciva libido infri-
cta femina , id est , colligata , compedita ,
ad Veneris artem suscitatur sinuare. de
verbo infringendi consule notas ejus
ad lib. viii Metam. S. A. Gabbema.

*2. adorent ore] Fortassis legendum
adorent ori , pro admoveere , sicut illate-
brare se in latebras. Adorare dicitur o-
sculans , qui manum ori admovet. Vi-
de Lips. Elect. 2 , c. 6. Sciopp.*

*3. ingenuas genas] Non fucatas , nul-
la arte paratas. Sic Propert. l. i Eleg. 4.*

*Hac sed forma mei pars est extrema si-
roris ,*

*Sunt majora quibus , Basse , perire
juvat.*

Ggg 2

Inge-

*Et pupularum nitidas geminas gemmulas.
 Quin & quum tenera membra molli lectulo
 Compektorata adherent Veneris glutino,
 Libido quum lascivo instinctu¹ suscitet
² Sinuare ad Veneris usum femina, femina
 Inter gannitus, & ³ subantis vocalas,*

CAT-

*Ingenius color, & nullus decus arti-
 bus, &c.*

Sicenim legendum ibi vel quinque-
 genario sacramentò contendere sum
 paratus, pro eo, quod vulgò, & in
 Scaligeri editione habetur, & multu
 decus. Ait se Cynthiam non tam
 quòd pulchra, quàm quòd nativa &
 non fucata figurà prædita sit, amare.
 Sic retro Eleg. 2 natura decus mercato
 cultus opponit. Reprimere heic me
 nequeo, quin locum alium Propertii
 nequicquam à Scaligero & Lipsio
 mutatum defendam. Is est lib. 1 E-
 leg. 8.

*Nunc mihi summa licet contingere fide-
 ra plantis,*

*Sive dies, seu nox venerit, illa mea est.
 Illud plantis contingere fidera Lipsio &
 Scaligero Latiò interdicendum vide-
 tur. at ego Tribunus pro eo interce-
 do & vim fieri veto. Felicem se præ-
 dicat Propertius, quòd Cynthià po-
 titus sit. q. d. jam deus mihi factus
 videor & in cælum relatus, ubi, ait
 Carullus, nocte premunt stellas vestigia
 divum. Plantis contingit terram, qui
 ambulat. Tanti autem venustatem
 suam facere amatores solent, ut eam
 immortalitati adzquent. Propert. lib.
 2 Eleg. 11.*

*Quanta ego prætorta conlegi gaudia
 nocte.*

*Immortalis ero, si altera talis eris.
 Et Eleg. 12.*

*Si dabis hac multas, fiam immortalis
 in illu:*

*Nocte una quivis vel deus esse potest.
 Terent. Andr. ubi Pamphilus Glyce-
 riò poritùs: nam mihi, inquit, immor-
 talitas parata est, &c. Ga. Scioppius.*

1. suscitet] Sic incitare. Porro susci-
 tat pro suscitatur. Ut mutare pro muta-
 ri. Livius: Mores quidem populi Roma-
 ni quantum mutaverint, vel hic dies ar-
 gumento erit. Sallust. Mortis metu mu-
 tabant sicut rei liberat. Sic augere pro
 augeri. Sallust. Ignoscendo populi Roma-
 ni magnitudinem auxisse; histox. lib. 1.
 Sic pallium rugat. Plaut. vestibulum pul-
 verat. & Agellius, maculantia verba,
 id est, fordida, & plurima alia, quæ
 ingeniosissimus Ianus Palmerius in
 Spicilegiis suis collegit. Intelligo ta-
 men, fuisse, qui sic mallet: Libido
 cum lascivia ignem intus suscitatur. Malim
 ego: Libido cum lasciviam ignem intus
 suscitatur, sicut suprà:

*Repente nervus excitet libidinem. G.
 Scioppius.*

2. Sinuare ad V. usum] Sciopp. S. a.
 V. cursum. Femora incurvent ad de-
 currendum amoris spatium. Sinuare
 est inflectere Virgil.; Georg. de equo-
 rum institutione:

*At tribus exaltis ubi quarta accesserit
 astas,*

*Corpore mox gyrum incipiat, gradibus-
 que sonare*

*Composita; sinuetque alterna volumina
 curarum.*

Plin. lunam in orbem sinuatam dicit.
 Arcum sinuare apud Ovid. est intende-
 re. Veneris cursum. cursum heic est ipse
 actus Veneris & parratus. Sic Lu-
 cret. lib. 4.

*Non facit ex animo sape & communia
 quærens*

*Gaudia sollicitat spatium decurrere a-
 moris. Scioppius.*

3. subanti vocalas] Subare quid sit
 docet Festus in Suillum. Sues, inquit,
 immu-

- Carpant papillas, ' atque amplexus intiment,*
² Arentque sulcos molli in ³ arvo Venerio,
⁴ Thyrsūque pangant hortulo in Cupidinis:

' Dente

*immundissimi sunt ex omni mansueto pe-
 core & ardentissima libidinis: ita uti op-
 probrium mulieribus inde tractum sit,
 eum subare & surire dicuntur. Horat.*

Epod. 22. --- jamque subando

Tenta cubilia testāque rumpit.

Ad quæ verba veteres commentarii:
Subari propriè dicuntur *sues*, quan-
 do libidinantur, hic autem *subando*,
 id est, *supra virum se agitando*: hinc
 propter libidinem ad alia animalia,
 atque etiam mulieres tractum est.
 Lucret. lib. 4.

— *ipsa quod illorum subat, ardet ab-
 undans*

*Natura, & Venerem salientum lata re-
 tractat.*

Ita eum locum legendum cenſeo: &
 naturam pro eo, quo *ferminæ* sunt,
 interpretor. *Ga. Scioppius.*

1. *atque amplexus intiment*] Novi-
 ter dictum, at rationabiliter tamen.
estque oscula (uti apud Ovid. *meum*
est) *linguis instantia*

Valgiter obtortis altè inſinuare labellū:
 & (quod Plautus perhibet) *proſerpen-
 tem beſtiam facere, duplicem ut habeas
 linguam.* Douſa P.

2. *Arentque*] Sciopp. *Iterentque sul-
 cos.* Ne non Criticum putares Dou-
 ſam, pro *Iterare* nobis *Arare* substi-
 tuit. Oſ hominis! quasi verò *iterare*
 minùs Latinum sit, nonne te in cor-
 de volutaſſe, *iterandi* vocabulum ru-
 ſticum eſſe, quod Columella aliter,
altero ſulco ſerere, dixerit? Et hoc eſt
 quod Auſonius Centone habet:

Itaque reditque viam totiens. ---

& ſuprà *Carm. 52.*

Alternis incundo & exeundo, &c.
ſulcos. Allegoricè loquitur. *Sulcus* eſt
 id, quo mulieres ſunt: quo viri *ve-
 ner.* Lucret. 4.

*Eicit enim recta ſulci regione viāque
 Vomarem. ---*

3. *arvo*] Lucret. lib. 4. *arvum pro
 cunno accipit.*

*Atque in eo eſt Venus, ut muliebria
 conferat arva.*

Virgil. 3 Georg. *genitale arvum vocat.
 loquitur de equabus.*

*Hoc faciunt, nimio ne luxu obtuſior uſus
 Sū genitali arvo, & ſulcos obliſmet in-
 ertes,*

*Sed rapiat ſtrens Venerem interiùſque
 recondat.* Sciopp.

4. *Thyrsūque pangant hortulo in Cu-
 pidinis*] Latine ac ſignatè oppidò, ſi
 modò eorum hominum acumini
 credendum, qui à *thyſo* iſto non Bac-
 chico; ſed Ithyphallico vernaculum
 noſtrum, quod hodie *ſœminis* præ-
 cipuè ad quemvis ſubitum caſum,
 puta ſi pedem offenderint, aut te-
 ſtum forè manibùs prolapſum con-
 fringerint, temere ac muliebriter pro-
 clamantibus vulgò iu ore eſſe con-
 ſuevit. haud quidem iis Togatis di-
 co, aut vili de plebe modò; ſed verò
 his Strolatis etiam,

*Quicquid tegit medios inſtita longa
 pedes:*

hoc eſt, de ſummo Matronis loco ac
 ordinis primarii, multò in ſpeciem
 honeſtiſſimis. Neque id adeò miran-
 dum, quò *thyſus* nihil aliud, quàm
ſcapum, ſive *caulem* in morem colum-
 næ ſupinatum ac ſubrectum Lati-
 nis hominibus ſignificet. Douſa P.
Thyrsūque pangant. *Thyrsū*, id eſt,
mentulam, quam contum quoque vo-
 cant, deſigant in hortu amoris, id
 eſt, in cunno ſeu natura muliebri.
 Petron. *remiſſam mentulam*, *coliculi*
thyſò languidiorem dicit. Sed quid ille
thyſus ſit, planius explicavit Douſa,
 qui hac una in re operari conſuetus
 eſt. Ait ergo eſſe *ſcapum* ſeu *caulem*
 in morem columnæ ſupinatum ac
 ſubrectum, qui mulieribus ad ſubi-

G g g 3 tum

- ¹ *Dent crebros ictus, connivente lumine*
² *Repedante cursu, Venere & anima fessula,*
Ejaculent tepidum rorem niveis ³ *laticibus.*
Hac illi faciant quæ Venus non invidet,
At nobis ⁴ *casto saltem delectamine*
Amare liceat, si potiri non licet,

IACO-

tum casum, ut si pedem offendant, in ore esse solet. Nulla hercle circuitione, Doufa, uteris? Scioppius. Verbum illud, cuius mentionem fecit Nob. Doufa præcipue in usu est matronis Ultrajectinis; nec puto in alio tractu Batavix seu alius regionis Belgii frequentius exaudiri, quam in urbe illa, quam *Coloniam Antoninam* vocitant illi, qui prima ab origine Belgarum monumenta æternitati consecrarunt. Gabb. pangant. Sed neque minor proprietates in verbo pangant, pro figant posito: quæ ratione & planta, & calcæola pangi, vel depangi dicuntur, quum inhumanantur, hoc est, desiguntur in terram. Vnde & Strategus ille poetarum Mantuanus noster: *Pange ordine vites.* Vide Festum. De Hortulo verò Cupidinis metaphoricè ad rem voluptativam translato, quod eodem addit Apulejus, posteaquam Venerei arvi arationi vim illam Lucilianam, id est, satum genitalem ritè atque ordine subiecisset, consulendus Lipsius lib. 111 Antiq. Lect. Doufa P.

1. *Dent crebros, &c.*] Leg. seu emend.

Dum crebros ictus combibente lumine,
Trepida in decursu Venere & anima
fessula, &c.

Combibere porro ictus lumine, tralatio omnium elegantissima. Sic, *amorem bibere.* Virgilius. *ignem totis osibus, imò medullis bibere, aut vorare,* Ovidius, Papinius, & ceteri omnes,

quicquid est poetarum. Apulejus hic igitur, *Putres in Venerem, frallosque ac verè patrans oculos* denotare volens, eorum exprimit habitum, *qui validè Veneris compagibus hærentes sollicitant spatium decurrere amoris,* hoc est, quum res ad effectum jam spectat, Poëtæ Sulmonensi haud ignarum. Sic enim ille II de Arte:

Asspicias oculos tremulo fulgore micantes,

Ut sol in liquida sæpe resulget aqua.

Doufa P. *Dent crebros ictus connivente l.* In effectu seu patratu, quando muliebri arvum seminat, oculos nictare ajunt & tremere, hancque ob rem oculos postremos in homine formari. Persius:

Oculos in fine patrans, seu, ut quidam legunt, trementes. G. Sciopp.

2. *Repedante cursu*] Sic restituit hunc locum Cl. Seriverius. Cum vulgò esset; *crepidante cursu.* Binctus emendabat, *trepidante cursu.* & sic Pythæus edidit. Sed Doufa: *Trepida in decursu Venere & anima fessula.* Colvius divinabat, *Trepidante fluctu Venere.* Notum, unde Venus nata: quid per fluctum item hic intelligi possit, non etiam eger explicatione ulla. S. A. Gabbema.

3. *Laticibus*] *Latex* dicitur quivis humor, heic semen virile. Scioppius.

4. *casto*] *Inani.* Sic nescio quis veterum *castam terriculam* vocat inanes minas & sine viribus iram. Sciopp.

I. IACO-

'IACOBVS DVRANTIVS

Contradicit

APVLEIANIS VERSIBVS.

NEfas amare, si Potiri non licet:
 Quid solus est amor? nisi votum impotens,
 Nolens voluntas, ardor expers ignium.
 Ejusque pœna cui negatum jam frui?
 Qui amat, fruatur: hoc Venus, hoc vult Amor.
 Cupido posse cui negat, velle abnegat.
 Res illa amore constat & potentiâ:
 Et velle crux est, ni simul vires fient:
 Et posse crux est; ni voluntas urgeat.

Olli ergo ament qui in lectulo cum virgine
 Molli cubantes, membra teneris implicant
 Nodis calentia, & procaci palmula
 Omnia pererrant proximæ Veneris loca,
 Et comprimentes osculo dulci labra,
 Et hinc & inde commeante cingula,
 Et hinc & inde fluctuante Cypride,
 Animis utrinque dulce colludentibus,
 Saliente utrinque corde crebris pulsibus,
 Vnoque bina possidente pectora
 Æstu, & tenaci conligati glutino,
 Amplexibusque artus adhærentes, levi
 Vulnere puellæ molle laxant cingulum,
 Oculis patrantibus, & cadente spiritu
 In vasa Veneris vim vomentis fervidam;
 Alvum rigantes imbre lacteo, sopor
 Donec propinquus languidos demulceat
 Artus, sepultas suscitans rursus faces.
 Exeste Galli, vel quibus vim sustulit

I. IACOBVS DVRANTIVS] ultima longa, in seqq. ipsi vide-
 Adducente Gabbema. Nisi, Venus] rint.

Impos senectus : quæis potiri non licet ,
 Nec amare fas est, noscere nec ritus sacros ;
 Ac nec videre, quæ imperat nobis Amor ,
 Dum floret ætas, dum inquires nostras calor
 Vrit medullas, & Venus Venerem iubet.

L. A P V L E I I.

Florea ferta meum mel, & hæc tibi carmina dono :
Carmina dono tibi, ferta tuo genio.
Carmina, uti Critiæ lux hæc optata creatur,
Quæ bis septeno vere tibi remeat.
Serta autem, ut læto tibi tempore tempora vernalia :
Ætatis florem floribus ut decores.
Tu mihi da contra pro verno flore tuum ver,
Ut nostra exsuperes munera muneribus.
Pro implexis fertis, complexum corpore redde,
Proque rosis, oris suavia purpurei.
Quod si animum inspires, dona jam carmina : nostra
Gedem victa tuo dulciloquo calamo.

E I V S D E M.

Et Critias mea delicta, & sol alme Carine,
Par in amore meo vita tibi remanet.
Ne metuas ne me ignis & ignis torreat, ut vult,
Hasce duas flammæ dum patiar, potiar.
Hoc modo sum vobis unus sibi quisque quod ipse,
Hoc mihi vos eritis quædâmodo sum oculi.

Iam libet ad lusus, lascivæque fuerit reverti ;
Ludere, Musa, juxtas, Adusa severa, vale.
Nunc mihi narretur tuomadis strechusa capillis :
Nunc adstricta comas, nunc resoluta comas.
Et modo nocturna pulsans mea lamina signo,
Intrepidus tenebris ponere docta pedes.
Nunc collo molles circum diffusa lacertos,
Et flectat nivem semasupina laurus.

Inque

*Inque modos omnes dulces imitata tabellas
 Transeat, & lecto pendeat illa meo.
 Nec pudeat quicquam : sed me quoque nequior ipsa
 Exsulet tota non requieta toro.
 Non deerit Priamum qui defleat, Hectora narret.
 Ludere, Musa, juvat ; Musa severa vale. **

*Esse tibi videor demens, quod carmina nolim
 Scribere Parricio digna supercilio.
 Quod Telamoniaden non æquo judice victum
 Præteream, & pugnas, Penthesilea, tuas :
 Quod non a te magni scribam primordia mundi,
 Aut Pelapis currus, aut Diomedes equos :
 Aut ut Achilleis infelix Troja lacertis
 Quassata, Hectoræo vulnere conciderit.
 Vos mare remotis : vos datis lintea ventis :
 Me vehat in riuos parua carina lacus. **

*Insanus vobis videor, nec deprecor ipse
 Quo minus hoc videar. Cur tamen hoc videor,
 Dicite nunc. Quod semper amas, quod semper amasti.
 Hic furor ? hoc, superi, sit mihi perpetuus. **

*Quædam me, si credis, amat ; sed diffidit, ardet ;
 Non sic, non lævis : sed peris & moritur.
 Dum fugiet, gratis quædam simul atque rogabit,
 Ostendam quam non semper amatus amem. **

*Iteratum tibi me cogis promittere, Galla,
 Ne narrem. jura rursus & ipsa mihi,
 Ne cui tu dicas. Numquam est lex dura : remittam,
 Præterquam si vis dicere, Galla, viro.*

PETRONII AFRANII.

Ad Deliam.

*Nescio quo stimulanæ malo pia fœdera rupi,
 Non capiunt vires crimina tanta meæ.*

GGG s

Institit.

*Institit, & stimulis ardentibus impulsit actum,
Sive fuit Fatum, seu fuit ille Deus.
Arguimus quid vana deos? vis, Delia verum?
Qui tibi me dederat, idem & ademit Amor.*

*

*Sic me custodi Cosconia; neve ligata,
Vincula sint nimium, neve soluta nimis.
Effugiam laxata nimis, nimis aspera rumpam.
Sed neutrum faciam, commoda si fueris.*

*

*Semper mundicias, semper, Basilisca, decores,
Semper compositas arte decente comas:
Et comptos semper cultus, unguentaque semper,
Omnia sollicita compta videre manu,
Non amo. neglectim mihi se quæ comit amica,
Se det, & ornatus simplicitate valet.
Vincula ne cures capitis discussa soluti,
Nec ceram in faciem: mel habet illa suum.
Fingere se semper, non est confidere amori,
Quid, quod sæpe decor, cum prohibetur, adest?*

*

*Ante dies multos nisi te, Basilisca, rogavi,
Et nisi præmonui, te dare posse negas.
Vt subito crevere, solent ex tempore multæ,
Quam scriptæ, melius cedere deliquæ.*

*

*Cur differs, mea lux, rogata semper?
Cur longam petis advectionem?
Primum hoc artificis scelus puellæ est.
Deinde est difficile est laboriosum
In tentigine tam diu morari.
Nihil est præterea puella, nihil est.
* Deprensa mel.*

*

*Fæda est in coitu & brevis voluptas,
Et tædet Veneris statim peractæ.*

Non

Non ergo ut pecudes libidinosæ
 Cæci protinus intruamus illuc:
 Nam languescit amor, peritque flamma,
 Sed sic, sic sine fine feriasi,
 Et tecum jaceamus osculantes.
 Hic nullus labor est, ruborque nullus,
 Hoc juvat, juvat, & diu juvabit;
 Hoc non deficit, incipitque semper.

*

Quid sevis Sybari? domiti modò terga juvenci
 Quid premis, & tenerum currere cogis equum?
 Dum stupet ac novus est, & adhuc non novit amorem.
 Parce: premendus erit, cum veteranus erit.

*

O sacros vultus Baccho, vel Apolline dignos,
 Quos vir, quos tuto femina nulla videt!
 O dignos, quales pueri vel virginis esse,
 Vel potius credas virginis esse deæ!
 Felix, si qua tuum conrodit femina collum:
 Felix quæ labris livida labra facit.
 Quæque puella tuo cum pectore pectora ponit,
 Et linguam tenero lassat in ore suam.

*

Ejusdem Ad Deliam.

Garrula quid totis resonas mihi noctibus auris?
 Nescio quem dicis nunc meminisse mei.
 Hic quis sit, quæris? resonant tibi noctibus aures,
 Et resonant totis? Delia te loquitur.
 Non dubiè loquitur me Delia: mollior aura
 Venit, & exili murmure dulce fremit.
 Delia non aliter secreta silentia noctis
 Submissa, ac tenui rumpere voce solet.
 Non aliter teneris collum complexa lacertis
 Auribus admotis condita verba dare,
 Agnovi, veræ venit mihi vocis imago,

Blandior

*Blandior arguta tinnit in aure sonus.
Ne cessare, precor, longos gestare susurros:
Dum loquor hæc, jam vos obtinuisse queror.*

*

*Accusare & amare tempore uno,
Ipsi vix fuit Herculi ferendum.*

I N C E R T I

*Formosa es, fateor: dives generosa, venusta.
Confitear, si vis, omnia, redde vicem.
Nempe parum casta es: nempe es deprensa. negabis?
Res venit ad lites, rursus & illa negem.
Dic potius: sed nempe semel: sed nempe puella:
Et cum deprensa, quid nisi frater erat?
Frater erat. nihil est. fecit quod Iuppiter. illud
Sed quod non fecit Iuppiter, hoc facitis.*

PETRONII AFRANII.

Ad quandam virifugam.

*Pulchrior & nivei cum sit tibi forma coloris,
Cuncta pudicitie jura tenere cupis.
Mirandum est quali naturam lege gubernes,
Moribus ut Pallas, corpore Cypri eas.
Te neque conjugii libet excepiisse levamen,
Sæpius exoptans nolle videre mares.
Hæc tamen est animo quamvis exosa voluptas,
Nunquid non mulier, cum paris, esse potes?*

*

EIVSDEM AD IVLIAM.

*Me nive candenti petiit modò Iulia. rebar
Igne carere nivem, nix tamen ignis erat.
Quid nive frigidius? nostrum tamen urere pectus
Nix potuit manibus, Iulia, missa tuis.
Quis locus insidiis dabitur mihi tutus amoris,
Frigore concreta si latet ignis aqua?*

Iulia,

*Iulia, sola potes nostras extinguere flammās,
Non nive, non glacie, sed potes igne pari.*

A L C I M I

*O blandos oculos & infictos,
Et quadam propria nota loquaces :
Illic & Venus, & leves amores,
Atque ipsa in medio sedet voluptas.*

E I V S D E M A L C I M I.

*Lux mea Puniceum misit mihi Lesbia malum,
Iam surdenti animo cætera poma meo.
Sordenti velleribus hirsuta Sidonia canis,
Sordenti hirsutæ munera castaneæ.
Nolo nuces, Amarylli, tuas, nec ceræ pruna.
Rusticus hæc Corydon munera magna putet.
Horreo sanguineo male mora rubemina succo,
Heu grave funesti crimen amoris habent!
Misit dente levi paulum libata placemæ
Munera, de labris dulcia mella suis.
Nescio quid plus melle sapit, quod contigit ipsa
Spirans Cecropium dulcis odore thymum.*

*Indoctus teneram suscepit * calculo puerum,
Quam cogas primus discere literas.
Sed cum discipulos nullo terrore coercet,
Et ferulis culpas tollere cessat iners :
Proiectis pueri tabulis Floralia ludunt.
Iam nomen ludi rite magister habes.*

CLAVDII CLAVDIANI V.C.

*Marcus amans puerum, natum mentitur amare,
Vultque pater dici, nescius esse pater.*

1. O blandos oculos & infictos] al. infictos. Leg. inquietos, ut habent vert. Pontanus Analect. lib. 1, c. 12. G.E. oculorum quoque mobilis petulantia.

*Et pietate nefas, & amorem velat amore,
 Se pietas umbram criminis esse dolet.
 Nate, dies audit : nox & torus audit, Amice :
 Et pro temporibus nomina mutat amor.
 Stulte, quid ignaro non dicit Cinthia fratri ?
 Ne credas noctis digna latere diem.
 Qui pater est, huic filius est: à lumine primo
 Filius, à thalamis incipit esse pater.*

*

*Formosissima Laii feminarum,
 Dum noctis precium tuæ requiro,
 Magnum continuo petis talentum.
 Tanti non emo, Laii, pœnitere.*

PETRONII AFRANII

Ad Deliam.

*Te vigilans oculis, animo te nocte requiro,
 Vita jacent solo cum mea membra toro.
 Vidi ego me tecum falsa sub imagine somni :
 Somnia tu vinces, si mihi vera venis.*

*

*Caballipa furens amanda nulli,
 Excussis modo calcibus fremebat :
 Quæ quamvis facie micet rubenti,
 Et vibret Parium nitens colorem :
 Hirsutis tamen est petenda nullis,
 Quæ possint pariles citare junctas.*

*

*Græcule, consuetæ lenandi callidus arte,
 Cœpisti adductor conjugis esse tuæ.
 Et quem forte procax penitus conloserat uxor,
 Consueras patria præcipitare domo.
 Sed prætensa astu, delusit retia quidam,
 Teque tuis miserum depulit e laribus.
 Solus vera probas jucundi verba poetæ :
 Cum jugulas hircum, factus es ipse caper.*

Quid

*Quid prodest Martis te vel de nomine dictum,
 Præriat infami cum tibi clione Venus ?
 Fors fuerat potius Cypridos ut nomen haberet,
 Et natura daret Martia membra tibi.
 Nunc utroque carens ignoti fabula sexus ;
 Femina cum non sis, vir tamen esse nequis.*

DE GALATHEA IN VASE.

*Fulget, & in patinis ludit pulcherrima Nais
 Prædentum inflammans ora decore suo :
 Congrua non tardus diffundat jura minister,
 Ut lateat postis tecta libido cibis.*

*Ludere sueta vadis privato Nympha natatu
 Exornat mensas membra venusta movens :
 Cosme, has nolo dapes : vacuum mihi pone boletar.
 Quod placet aspiciam, renuo quod saturat.*

*Praxitelis Venerem lapidosa per oscula multi
 Stuprarunt. quin sub marmore viri fuit.
 At mirum hos gelido è saxo prodisse calores :
 Mirare exustos lampade Solia agros.*

*Mute, aquila, hunc puerum. mute, inquam si sapis: inquam,
 Aut tibi per medium missile corpus agam.
 Non mutis ? sed non moveor stridoribus ullis,
 Quid gemis ? At culpæ est. ingemis ? auctor Amor.
 Mirus Amor si credibilis volucrisque homini que :
 Sed quantum, oro, homini convenit & volucris ?
 Et si remigio alarum rostròque superba es,
 O aquila, ast omni est alite major homo.
 Naturam accusa, quæ corpus pectore dispar :
 At qui dat dispar corpore pectus Amor.
 Quicquid formosum est, penetrat, trahit, arripit ad se.
 Nempe est de Veneris sanguine natus Amor.*

Que-

*

*Quenam hæc forma? dei. Cur versa est? fulgura lucis
 Divine non fert debilis hæc acies.
 Quid verò existit tanquam uno è corpore corpus?
 Hic Amor est. Si Amor est, cur videt? at Iovis est.
 Cur ita complicitis alis? nunquam evolat. At cur
 In se convertit tela? sui ille amor est.
 Cur ferro sine tela gerit? quia vulneris expers
 Ille est: at vester vulnerat & cruciat.*

*

*Sic tua sit, quamcumque tuam vis esse puellam:
 Sic quamcumque voles, mutius ignis edat:
 Sic nunquam dulci careant tua pectora flamma,
 Et sic læsuro semper amore vacent.*

*

*Vince mero curas, & quicquid fortè remordet
 Comprime: deque animo nubila pelle tuo.
 Nox curam si prendit, alit. male creditur illi
 Cura, nisi a multo marcida facta mero.*

*

*Balnea, vina, Venus corrumpunt corpora nostra,
 Et vitam faciunt balnea, vina, Venus.*

*

*Sanguine si nostro, nostra si morte liceret
 Pallentes Orco, proh dolor! eripere:
 Et si quæ patimur crudeli funere fata,
 Hoc saltem nobis munere grata forent:
 * Tæderet quantos cæli convexa tueri;
 Quante scævirent in sua corda manus?
 Et tu, quæ fuerim si nosset, candide lector,
 Nunc animam quoque tu purpuream vomeres,
 Vivere quo rursus possem, & superesse daretur,
 Iungere & innumeras nexa per ora animas.*

*

*Hic jacet exutis Dionysia flebilis annis,
 Extremum tenuis quæ pede rupit iter.*

Cujus

*Cujus in octava lascivia surgere mēsse
 Cœperat, & dulces fingere nequitiās.
 Quid si longa tuæ mansissent tempora vitæ,
 Doctior in terris nulla puella foret.*

*

*Verna puer, puer ô mi verna, quis, ah ! quis ab aura
 In tenebras rapuit : perditus ah ! morerer,
 Ni tecum assidue loquerer, ni sæpe jocando
 Fallerer, hinc te cum continuo aspicio.
 Semper ero tecum, & si me sopor occupet, umbram,
 Te umbra petam. ergo unquam ne metue abs te abeam.*

*

*Formâ atque illecebris Veneri vix æmula livor
 Saxo delicias invidius occuluit :
 Artificis pietate iterum rediuviva placebam,
 Ni me vidisset Cypria marmoream.*

*

*Si fructus proprio subdit de germine tellus ,
 Si reparat sparsis debita seminibus ;
 Nascentur tumulto formæ, nova mēssis, honores,
 Et lepor, & suavis gramina nequitiæ.*

*

*Injice, si pietas usquam est, suspiria, & imple
 Mecum hospes lacrymis marmoris hoc vacuum.
 Nam formæ exemplum periit cū obijt mea Lyde,
 Quam perière hominēs, vel perière dii.*

*

*Lydia bellâ puella, candida,
 * Quæ bene superas lac & lilium.
 Albamque simul rosam rubidam,
 Aut expositum ebiet Indicū,
 Pande puella, pande capillulos
 * Flavos, lucentes ut aurum nitidum
 Pande puella collum candidam,
 Productum bene candidis humeris.
 Pande puella stellaros oculos,
 Flexâque super nigra cilia.*

H h h

Pande

*Pande puella genas roseas,
 Perfusas rubro purpuræ Tyriæ.
 Porrige labra, labra corallina,
 Da columbatim mitia basia :
 Sugis amentis partem animi :
 Cor mihi penetrant hæc tua basia.
 Quid mihi sugis virum sanguinem ?
 Conde papillas, conde * gemipomas,
 Compresso lacte quæ modo pullulant.
 Sinus expensa profert cinnama :
 Undique surgunt ex te deliciæ.
 Conde papillas, quæ me sauciant
 Candore, & luxu nivei pectoris.
 Sæva non cernis quod ego langueo ?
 Sic me destituis jam semimortuum ?*

Licini Calvi in Cn. Pompejum.

*Magnus, quem metuumt omnes, digito caput uno
 Scalpit. quid credas hunc sibi velle ? virum.*

REGIANI DE BAIIS.

*Ante bonam Venerem gelidæ per litora Baie,
 Illa natare lacus cum lampade jussit Amorem :
 Dum natat, algemes cecidit scintilla per undas :
 Hinc vapor ussit aquas : quicumque natavit, amavit.*

PETRONII AFRANIL

De sigillo Cupidinis aquas fundentis.

*Ignem salutifero Veneris puer omnia flammans
 Pro facibus proprias arte ministrat aquas.*

SENTII AVGVRL

*Canto carmina versibus minutis
 His, olim quibus & meus Catullus,
 Et Calvus, veteresque, sed quid ad me,*

* *Vnus*

* *Vnus Plinius est mihi, priores ?
 Mauult versiculos foro relicto :
 Es querit quod amet, iuuatque amare,
 Ille Plinius, ille. quid ? Catones.
 I nunc, qui sapias, amare noli.*

*

*Parce precor virgo toties mihi culta videri,
 Meque tuum forma perdere parce tua.
 Parce supervacuo cultu componere membra :
 Angeri studio tam bona forma nequit :
 Ne tibi sit tanto caput & coma pexa labore,
 Et caput hoc bellum est, & coma mixta placet.
 Ne stringant rutilos tibi serica vincla capillos,
 Cum vincant rutilæ serica vincla comæ.
 Nec tibi multiplicem crines revocentur in orbem,
 Inculci crines absque labore placent.
 Aurea nec video cur flamea vertice portes :
 Aurea nam nudo vertice tota nites.
 Viraque fert auris aurum, fert utraque gemmas,
 Utraque nuda novis anteferenda rosis.
 Ora facis vitro tibi splendidiora nitore,
 Cum tantum ora vitro splendidiora geras.
 Incendunt nivem lunata monilia collum,
 Nec collum simplex dedecuisse potest.
 Consegis occulta candentes veste papillas,
 Candida cum nolit veste papilla regi.
 Ne toga fluxa volet, reprimat tibi fascia corpus :
 Sat corpus veneror, sit toga fluxa licet.
 Dic, teretes digitos quare amulus & lapis ambit,
 Cum teretes digiti dent pretium lapidi ?
 Ornati nullo potes exornator esse,
 Et tantum ornaris in mea diadema nimis.
 Ne te plus æquo species externa perornet,
 Cum sis plus æquo pulchra decore tuo.
 Non ego sum pro quo te componendo labores,
 Nec quis te talem non, nisi cogar, amem.*

H h h 4

Pronus

Pronus amo : non sum tenero qui pugnet amori,
 Nec qui te roscam vellet amare deam.
 Cum radius certare Iovis tua lumina possent,
 Et possent radius vincere signa Iovis.
 Sole nihil toto melius splendet in orbe,
 Sole tamen melius splendidiusque nites.
 Sunt tibi colla quidem nive candidiora recenti,
 Sed nive, quæ nullo marcida Sole jacet.
 Conveniunt tepido tua frons & pectora lacti,
 Sed lacti saturæ quod posuere capræ.
 Cedit odora tibi vernantis gloria Sylve,
 Nec tibi quod riguus præferat hortus habet.
 Nulla coloratis species tibi proxima prati
 Nec cum floruerit par tibi campus erit.
 Alba ligustra tuæ nequeunt accedere laudi,
 Fixaque cespitibus lilia laude premis.
 Nulla tuos possunt æquare rosaria vulens,
 Cum nec adhuc spinis sit rosa vulsa tuis.
 Gratia, quam violæ maturo flore merentur,
 Si quod consuleris se tibi, vilis erit.
 Non Helenæ mater, nec par tibi filia Leda :
 Quamvis hæc Paridem moverit, illa Iovem.
 Compulit illa Iovem cygni latuisse sub alis,
 Compulit illa Phrygas sæva sub arma duces.
 Leda per albentes humeros fluitante capillo
 Dum legit Argivæ florea ferta deæ,
 Erranti super astra Iovi de nube suprema
 Cognita, plumalem de Iove fecit avem.
 Inque puellarum dum ludis in agmine princeps.
 Inter virgineos lucida stella choros,
 Si magno conspecta Iovi de nube fuisses,
 Deposuisse deum non puduisset eum.
 Ast Helenæ facies & opima potentia formæ
 Dardanio Paridi per mare præda fuit.
 Græcia conjurat repetendam mille carinis,
 Irrata hanc ratibus Græcia mille petit.

*Te tam conspicuam Phrygius si prædo videret,
 Et te vel ratibus, vel rapuisset equo.
 Annis tracta decem sunt Troica bella : sed uno,
 Si pro te fierent, mense peracta forent,
 Virgine Læda me iudice dignior esses,
 Pro qua Trojanas flamma cremaret opes,
 Tu poteras Priamo validissima causa fuisse,
 Nulla ut cura foret regna perire sua.
 Si succincta togam * risu pharetrata Diane
 Venatrix toto crine soluta fores :
 Si Dryadum comitata choro, si nuda lacertos
 Arcu fulmineos insequeretur apros :
 Te quicumque deus sylvestra per antra vagantem
 Conspiceret, veram crederet esse deam.
 De pretio formæ cum tres certamen inessent,
 Electusque Paris arbuiter esset eis :
 Præfecit Venerem Paridis censura duabus;
 Deque tribus victæ succubuisse duæ.
 Cum tribus ad Paridem si quarta probanda venires,
 De tribus à Paridi quarta probata fores.
 Pomæque si formæ potiori danda fuere,
 Hæc potius formæ danda fuere tuæ.
 Ferrea corda gerit, tua quem cælestis imago,
 Vel tam purpureæ non tetigere genæ.
 Robore, vel scopulo genium convincere possim,
 Quem tam sollemnis forma monere nequit.*

*

*In cratere meo Tethys est conjuncta Lyæo,
 Et dea mixta deo ; sed dea major eo.*

*

*Blanditur puero Satyrus, vultuque, manuque,
 Nolentis similis retrahit ora puer.
 Quem non commoveant, quamvis de marmore ? fundis
 Penè preces Satyrus, penè puer lacrymas.*

*

Me mihi si irripuit contraria flamma sororum,

H h h 3

Pul-

*Pulchra Theis oculis, ore nigella Melas.
 Ore Melas, oculisque Theis, placuere, subinde :
 Pulchra Theis oculis, ore nigella Melas.
 Sed dum nigra Melas videt sine voce sororem,
 Despectam Theidis formam facitque Melam ;
 Me mihi restituit contraria flamma sororum :
 Pulchra Theis oculis, ore nigella Melas.*

F I N I S

Variorum veterum erronum Venereorum, &
 CATALECTORVM.

A V S O N I I

Viri Consularis

CENTO NVPTIALIS,

Virgilianis versibus in alium
 sensum detortis.

AVSONIVS PAVLO S.

PER LEGE hoc etiam, si operæ est, frivolum & nullius pretii opusculum : quod nec labor excudit, nec cura limavit : sine ingenii acumine, & moræ maturitate. CENTONEM vocant, qui primi hac concinnatione luserunt. Solæ memoriæ negotium, sparsa conligere, & integrare lacerata : quod ridere magis, quam laudare possis. Pro quo, si per Sigillaria in auctione veniret, neque Afranius

1. si per Sigillaria in auctione veniret] Sigillaria à sigillis, hoc est, parvis signis dicta festa memorat idem Ausonius in Edyllio de Fetiis Romanis. Sigillaria etiam locus fuit Romæ. Gellius lib v, c. iv. Apud Sigillaria fortè in libraria ego & Iulius Paulus poeta, vir memoria nostra doctissimus, confederamus.

Vinetus. Idem Gellius lib. II, c. III. Gabbema.

2. neque Afranius nauti daret] Afranius poeta comicus. Nauti, putamen nautis & rem nihili significat, ut docet Erasmus in Adagiis, ex Festo Pompejo : unde quidam in Comœdia Afranii Nauti proprio nomine dictus,

nus *nauci* daret, ' nec *cicum* suum Plautus offerret. Piget enim Virgiliani carminis dignitatem tam joculari dehoneſtaſſe materia. Sed quid facerem? juſſum erat. ' quodque eſt **POTENTIſſIMVM IMPERANDI GENVS**, rogabat, qui jubere poterat, Imperator Valentinianus, Vir meo judicio eruditus : qui Nuptias quondam ejuſmodi ludo deſcripſerat, aptis equidem verſibus, & compoſitione feſtiva, experiri deinde volens, quantum noſtra contentione præcelleret, ſimile nos de eodem concinnare præcepit. Quam ſcrupuloſum hoc mihi fuerit, intellige. Neque anteferri volebam, neque poſthaberi : quum aliorum quoque judicio detegenda eſſet aduſatio inepta, ſi cederem : inſolentia, ſi, ut æmulus, emerem. Suscepi igitur ſimilis recuſanti : feliciterque & obnoxius gratiam tenui: nec victor offendi. Hoc, die uno, & addita lucubratione, prope- ratum, ' modo inter liturarios meos cum reperifſem : tanta mihi candoris tui, & amoris fiducia eſt, ut ſeveri-
tati

dictus, qui nihili eſſet. *Vinetus.*

1. nec *cicum* ſuum Plautus offerret] Exſtat Rud. II, VII, XXII. *Cicum* non interdum. ἴδεν αἰσφορον ποιῶμαι. Idem alibi; *pluma* non intereſt. Scaliger in conjectaneis. I. Gulielmii: nihil interdare, ſuſque deque facere, καὶ αἰσφορεῖν. ſic idem Plautus: *cicum*, *flocum* non interdare, in eadem ſignificatione uſurpat, Capt. III, v: & Trin. IV, II. &c. Etiam Lipſius Epiſt. Quæſt. lib. I, c. II docet, *cicum* eſſe leve quiddam, ut *hilum*. Gloſſæ: *Cicum*, ποτὶ ὑμῶν, membrana tenuis, quæ eſt in malo Punico cellularum diſcrimen, ut Varro ait. Heſychius: κακὸς αἰσφορῶν. Gloſſarium H. Stephani: *cicum* γὰρ κακόν. quod Græci, ἴδεν γὰρ, Latini nec *cicum*: & κακόν eadem notione apud Græcos. Timon Syllographus:

Πτωχὸς γὰρ φέρειναι εἰμὶ, τὸς δὲ μοι καὶ κακόν.

Exſenſum mihi peſtus, & haud hilum mihi mentu. Gabbema.

2. quodque eſt **POTENTIſſIMVM**] Macrobi. lib. II Saturn. de Cæſare & Laberio; *potestas* non ſolum ſi invitet, ſed etiam ſi ſupplicet, cogit. Idem.

3. modo inter liturarios meos cum reperifſem] Eadem ſignificatione *liturarii* in epiſtolæ nonz Aufonii titulo: *Hoc inchoatum, neque impletum, ſic de liturariiſcriptum*. quod vocabulum, neſcio, quàm ſit antiquum; ſed eas chartas ſignificat, in quibus primum ſcribimus, quidquid ſit orationis quod componimus, à multis lituris, quibus ea in re uti ſolemus; quemadmodum in extremo carmine ad Theodoſium idem meminit Aufonius:

Ne ſerat indignum vatem, centumque lituras,

Mutandas ſemper deteriore nota.

Vinet.

H h h 4

I. aab

tati tuæ nec ridenda subtraherem. Accipe igitur opusculum de inconnexis continuum, de diversis unum, de feriis ludicrum, de alieno nostrum: ne in sacris & fabulis, aut Thyonianum mireris, aut Virbium. illum de Dionysio, hunc de Hippolyto reformatum. Et si pateris, ut doceam docendus ipse, CEN TO quid sit, absolvam. *Variis de locis, sensibusque diversis, quedam carminis structura solidatur: in unum versum ut cœant, aut cæsi duo, aut unus & sequens*

I. *aut Thyonianum mireris, aut Virbium*] Hippolytum ab Inferis & morte ad vitam redintegratum, Virbium fuisse appellatum, dixit in Præfatione in Græphum. Narratur autem hæc fabula de Hippolyto Ovidio lib. xv, Euripidi, Senecæque in tragoedia Hippolyto, Hygino, Servio, & aliis. Cujus hæc summa est: Theseus Atheniensium rex, patres habuit deum Neptunum, & Athenarum regem Ægeum, at matrem Æthram. Illi filius fuit Hippolytus ex uxore Hippolyta, sive, ut alibi legitur, Antiopa. Qua mortua, Phædræ Minois regis Crætæ insulæ filiam duxit Theseus, Hæc privignum suum egregia formâ juvenem, amore capta, marito absente, de stupro interpellavit. Hippolytus, qui cunctarum alioqui mulierum commercium averfabatur, tantum scelus exhorruit. Quem contemptum Phædra impatientius ferens, literas ad Theseum dedit, quibus ab Hippolyto se per vim stupratam mentiebatur: & suspensio se necavit. Theseus literis conjugis credidit: & quum non facile posset ipse de filio pœnas sumere, patrem Neptunum rogavit, ut Hippolytum puniret. Neptunus itaque è mari phocam, vitulum marinum, immanem, emisit: cuius forma & horribili mugitu, equi, quibus junctis Hippolytus secundum mare vehebatur, territi, dominum suum distraxerunt. Diana autem quum Hippolytum propter castitatem unice carum haberet, eum in vitam per

Æsculapium fratris filium Apollinis revocavit: indeque Latini pro Hippolyto Virbium, quasi Bisvium vocaverunt. Quod ad Dionysium sive Bacchum attinet (de cuius nominibus Epigramma. xxviii, & xxix.) hic etiam Thyoneus, id est, *Θυωνεύς*, cognominatur Horatio, Ovidio (iv. *Metam.*) & aliis Latinis æquè atque Græcis poetis; sed quod idem etiam Thyonianus pro Thyoneo sit nuncupatus, hoc verò nomen apud solum Ausonium legere memini, & Catullum in Epigrammate ad suum puerum, si quidem ibi rectè Thyonianus legit Lilius Gyraldus viii Syntagmate de Diis:

Migrate: hic merus est Thyonianus.

Vbi meus liber habet, Thyoniens; Sed nec Phornutus, qui Dionysium à Gigantibus discerprum, & ab Rhea restitutum fuisse meminit, novum nomen in altera vita accepisse refert. *Vinetus.* Apud Catullum veteres Interpretes Palladius Fuscus, Antonius Palladius, & alii retinent Thyonianum, & accipiunt meri vini liquorem Bacchium. Mureto est Thyonianus nomen Liberi patris, à Thyone matre ipsius, quæ & Semele dicitur. Bacchus fertur, Iove patre concedente, matrem Semelen ab inferis eduxisse, & immortalitate donatam; Thyonem à sacris, quæ illi attribuit, denominasse. nam *Θύων*, sacra facio dicitur. inde ipse Liber ex materno nomine Thyoneus appellatus est, ut scribit Diodorus. *Scribetur.*

quens cum medio. ¹ Nam duos junctim locare, ineptum est : & tres una serie, mera nuge. Diffunditur autem per casuras omnes quas recipit versus Heroicus, convenire ut possit, aut penthemimeris cum reliquo anapesto : aut trochaicè cum posteriore segmento : aut septem semipedes cum anapestico chorico : aut post dactylum atque semipedem, quicquid restat hexametro. ² Simile ut dicas ludicro, quod Graci

1. Nam duos junctim locare ineptum est] Quod tamen aliquot locis fecisse videris, in Aufonii. ut in Coena nuptiali :

Nec non Thraicius longa cum veste sacerdos

Obloquitur numeris septem discrimina vocum.

Et in Epithalamio :

Omnes ut tecum meritis pro talibus annos

Exigat, & pulchra faciat te prole parentem.

Et in Ingressu in cubiculum :

Succidimus. non lingua valet, non corpora nota

Sufficiunt vires, nec vox aut verba sequuntur. S. A. Gabbema.

2. Simile ut dicas ludicro, quod Graci *σεμειον* voc.] Scriverius : S. u. d. l. q. G. ostomation v. De ludicro *σεμειον*, quæ oscicula sunt, noli dubitare quin verè divinarim. Legendum apud Aufonium : Simile ut dicas ludicro quod Graci *σεμειον* vocavere. Oscicula ea sunt : perperam hodie oscilla ibi legas, & *σεμειον*. Nec moror Glosas, quæ *σεμειον* etiam scribunt, nempe pro *σεμειον*. Sic *οξυς* & *οξυς* vocant quæ sunt *ιγνεια*. Et schiaticos puto reperiri apud Marcianum Capellam pro *ι schiadicu*. Inde schiaticam vocamus hodie hunc morbum sive dolorem, pro *ιγνεια*. *οστωσεν* est osciculare : indè *οστωσεν* & *οστωσεν*. Hæc in scheda Cl. Salmasius. Magnus Felix Ennodius, Episcopus Ticinensis, in Epigrammatis, de

STOMATICO BURNEO.
Solicitata levi marcescunt corda viro-

tum

Tormento. fas est ludere virginibus.
Frangunt Marmarici elephas quod misit ab arvis,

Per micæ sparsum mox solidatur opus.

De Pæno tenera discunt cum fraude joculari.

³ Nam ridere necis munere, famineum est.

Angusta notant res mille includere capia :

Omne ebur hoc, mulier, pectoris arca tui est.

Quo Epigrammate hoc Ludicri genus graphice, & plenius quàm ab Aufonio, describitur. Primum ostendit oscicula hæc eburnea fuisse, quæ frustillatim sparsa, in unum coagmentarentur, mille formas & simulacra, quod & Aufonius monet, variegatâ concinnatione repræsentantia. Deinde videtur Antistes Ticinensis, non sine aliquo morsu & sale in sequiorem sexum, innuere hoc Ludicrum Pœnis deberi, atque ex Africa in Europam translatum. Si quidem me, vulgaras editiones castigantem, audias in quibus legitur, De pæna tenera, & mendosius, De pæna temero. Quod si emendandum ita, ut dixi, non sit : tentabunt alii melius, & exponant quid hic & sequenti pentametron, sive auctor sive librarii velint, quod equidem cum ignarissimis scio. Quis autem ignorat, Punicam fidem proverbii nobilitatam? quæ Pæna fides Aufonio Ep. XII. De fluxa mulierum fide, nihil attinet dicere. Porro, apparet ex hoc loco, oscicula hæc capsulâ condi solita, ad res

H h h s

mille

Græci ὀρθόγων vocavere. Oscilla ea sunt. ad summam quatuordecim figuras Geometricas habent. ' Sunt enim æquilatera : vel triquetra : extentis lineis : aut rectis angulis, vel obliquis : isoscele, vel isopleura : ortho-

mille, ut ait Ennodius, indidem promenda, cum animi relaxandi causa puellæ hac arte vellent ludere. Doctissimus Sirmundus in Notis suis ad illum auctorem, interpretatur *Stomatium eburno, Oscillo.* & Glossarii locum adhibet: putatque eodem spectare larvam argenteam Petronii Arbitri, cujus catenatio mobilis diversas figuras exprimebat. Qui cum hunc errorem cum Scaligero, quem sequitur, communem habeat, refutatione aliâ non indiget. Hæc scripseram, cum iteratò de hoc ludicro cum eodem amico nostro loquutus accepi ab illo locum Atilii Fortunatiani, qui de Metris scripsit, & locum quidem emendatiorem quàm in editio-nibus; cap. de Hendecasyllabo Phalæcio: *Nam si locus ille Archimædus quatuordecim eboreas lamellas (ecce totidem agnoscit Aufonius) quarum anguli varii sunt, in quadrata forma inclusas habet, componentibus nobis aliter atque aliter, modo galeam, modo ficam, aliàs columnam, aliàs navem figurat, & innumerabiles efficit species: solebatque nobis puer hic locus ad confirmandam memoriam plurimum prodesse; quanto maiorem potest nobis asserere voluptatem, quantoque plenior utilitatem carmina inter manus habentibus Metrorum varia tractatio, cum subinde apud poetâs ea qua fallunt imperitos metra inserta numeris & intermixta carminibus deprehendimus? Quadrata illa forma, in qua inclusæ lamellæ angulis variis, ipse locus est. capsam vocat Ennodius.*

1. *Sunt enim æquilatera: vel triquetra extentis lineis, aut rectis angulis vel obliquis. ἰσοσκελῆ ipsi vel ἰσοπλευρά vocant, ὀρθογώνια quoque & σκαλλών.*] Sic habet locus hic in cunctis nostris codicibus itaque plena videtur oratio, ut nec deesse quicquam, nec re-

dandare videatur. Cæterùm hæc mihi non minùs sunt obscura, quàm illa alia, quæ suo Græpho Ternarii inseruit Aufonius, Geometrica. Ibi appellavit Triangulum. *Æquilatus: ὅ. τ. Per trinas species trigonorum linea currit, Æquilatus, vel crure pari, vel in omnibus impar.*

Id quod Græci dicunt ἰσοπλευρά, cujus omnia latera sunt inter se æqualia: hic *Æquilatus* dicit, quod latera tantùm duo habet æqualia: & ἰσοσκελῆs Græci vocant. Quæ namque subjicit Græca, ἰσοσκελῆ ipsi vel ἰσοπλευρά, &c. an non iis exposita voluit, quæ præmiserat Latina? Ita Triquetrum ἰσοπλευρά accipit. Sed quis nostrum eam Triquetri significationem unquam esse credidit? Quod ad me attinet, Triquetrum, Triangulum, Τετράγωνος idem valere, semper autumavi: & Siciliam Britanniamque esse triquetras dictas à triangula specie, ut inquit Plinius terriò Naturalis historix, cap. vii. non quòd earum latera forent inter se æqualia; ut certè non sunt. Illud extentu lineis, pro rectis lineis accipio. Euclides enim quæ in primo Elemento definit triangula, hæc ὀρθογώνια vocat, hoc est, rectilinea, ut nostri homines jam pridem dicere cœperunt: sed quæ in sphaera fiunt triangula, ut quum inter se secantes coluros Æquinoctialis circulus medios secat, hæc rectilinea non sunt: & quod sequitur, *aut rectis angulis*, hoc interpretatio verbi Græci ὀρθογώνιον, quod rectangulum vulgò dicimus. Sed quod subiungitur, *vel obliquis*, id quid conveniat cum scalenis? Angulorum alii recti appellantur, alii non recti, sive, ut hic dicuntur, obliqui. Recti anguli, quos & normales nuncupavit Quintilianus in extremo libro xi sunt,

orthogonia quoque vel scalena. Harum vertibularum variis coagmen-
tis simulantur species mille formarum, Elephantus bellua: aut aper
bestia: anser volans: & ² mirmillo in armis subsidens: venator, &
latrans canis: quin ³ & turris: ⁴ & cantharus: & alia hujusmodi
innumerabilium figurarum: quæ aliis alio scientius ⁵ variegant. Sed
peritorum concinnatio, miraculum est: imperitorum junctura, ridicu-
lum. Quo prædicto, scies: quod ego posteriorem imita-
tus sum. Hoc ergo Centonis opusculum, ut ille ludus, tra-
ctatur

sunt, quos præstat, qui Græcis *γωνί-
μων*, Latinis Norma vocatur. Obli-
qui verò, qui rectis illis vel majores
sunt, vel minores: quos obtusos &
acutos nominant. *Σκαλλων* autem
triangulum Euclidi, quod tria habet
æqualia latera; non, quod rectos ha-
beat vel obliquos angulos: recipit-
que triangulum scalenum cuncta ge-
nera angulorum. Et triangulum il-
lud Pythagoricum Vitruvio descri-
ptum lib. ix scalenum est, & tamen
idem etiam orthogonium & rectan-
gulum triangulum. *Vinctus*.

1. *Harum vertibularum*] Sic Gab-
bem. in textu, & recentissima edit. I.
Tollii. in nota Gabbema: *H. verticu-
larum. Verticulas* quum dixit Lucilius
vetus poeta articulos intelligi voluit,
Festus. quidquid hoc loco sint.

2. *mirmillo*] Iuvenalis Sat. vii. 11.

— Nec mirmillonis in armis

*Nec clypeo Græchum pugnantem aut
falce supina*

Nec galeâ faciem abscondit. —

Ait Commentator: *Mirmillo armatu-
ra Gallica nomen ex pisce inditum, cujus
imago in galea fingitur.* Vnde discimus
armaturam hanc & nomen quoque
Gallicum esse, ex pisce videlicet in-
ditum. Quis autem iste piscis? Gil-
lius hoc fortè dicit, qui ait homines
etiam idiotas apud Gallos piscem
quempiam *mormyron* sive *mormilon*
nuncupare. Et addit difficulter à pi-
scatoribus eundem capi, quòd se
fundo cœnòque immergat, & capi
ferè ob id verriculò. Adeo ut de *mir-*

millorum jam etymo ampliùs aut dis-
putandum aut ambigendum vix cen-
seam. *Mirmillones* enim uti ex loco
etiam Iuvenalis allato patet, sese vel
abscondere, vel, ut ait Aufonius, in
armis subsidere solebant, quo vel in-
ferrent vel averterent ictus. Idque &
Ammianus indicat lib. xvi. Seque in
modum *mirmillonis* operiens hostium la-
tera perforabat. Vnde etiam *Mirmil-*
loni compositus Retiarius dicere so-
litus, cum se vel inclinaret mirmillo,
vel exire studeret ictum: *Te non peto,
piscem peto.* Quæ omnia sententiæ no-
stræ convenientissima sunt. Nam *reti-*
arius altera manu, in modum pisca-
toris *mormulon* capturiensis, reticu-
lum tenebat. *Mirmillo* verò, qui *mormu-*
li piscis imaginem in galea prætu-
lerit, in modum ejusdem pisciculi,
modò se humi demittebat, modò o-
periebat ut vel inferret plagas vel evi-
taret Retiarii insidias. *Pontanus*.

3. & *turris*] Etiam *turtur* pro *tur-*
ri scriptum invenit Mariangelus: &
possunt antiqui *turtur* pro *turtur* di-
xisse, quemadmodum *vultur* pro
vultur & in versu Ennii apud Priscia-
num lib. vi.

Vultur in silvis miserum mandebat
homonem. *Vinctus*.

4. & *cantharus*] Quid hic *cantharus*
sive *κάνθαρος*, vas, an piscis, an sca-
rabzus insecti genus? *Idem*.

5. *variegar*] Hoc verbum pro *va-*
riare & *variè exornare*, nescio quàm
vetus sit: quo utuntur primi Biblio-
rum interpretes. *Id.*

I. pro-

ætatur : pari modo, sensus diverſi ut congruant : adoptiva quæ ſunt , ut cognata videantur : aliena ne interluceant : accerſita ne vim redarguant : denſa ne ſupra modum protuberent : hiulca ne pateant. Quæ ſi omnia ita tibi videbuntur , ut præceptum eſt , dices me compoſuiſſe Centonem. Et quia ſub Imperatore meo tum merui : ' procedere mihi inter frequentes ſtipendium jubebis. Sin aliter, ' ære dirutum facies: ut cumulo carminis in fiſcum ſuum redacto, redeant verſus unde venerunt. Vale.

A V S O N I I C E N T O N V P T I A L I S.

A. 5. ' **A**CCIPITE hac animis, lat aſque advertite mentes ,

A. 11. **A**ambo animis, ambo inſignes præſtantibus armis ;

B. 7. Ambo florentes, † genus inſuperabile bello.

A. 4.

A. 6. ' Tuque prior, † nam te majoribus ire per altum

A. 3.

A. 3. *Auſpiciis*

1. *procedere ſtipendium*] Livius lib. XIV. Tribuni plebis ad populum ferrent , ut qui minores ſeptem & decem annis, ſa-
cramento dixiſſent , iis perinde ſtipendia
procederent , ac ſi ſeptem & viginti anno-
rum , aut majores milites facti eſſent.
Idem lib. v. placere autem omnibus iis ,
voluntariam extra ordinem profeſſis mili-
tiam , ære procedere. & equiti certus nu-
merus aris eſt adſignatus. Gabbema.

2. *ære dirutum facies*] Quos quaſi-
ſatos nunc dicimus, antiqui ære dirutos
vocabant. Feſtus: ære dirutum, inquit,
militem dicebant , cui ſtipendium ignomi-
nia cauſa non eſt datum , quod æs dirue-
batur in fiſcum non in militis ſacculum.
Hoc verbo Cicero facetiſſimè in Ver-
rem uſus eſt A&. ſexta : Dii faciunt ut
rei militaris , ut belli mentionem facere
audeat. Cognoscuntur enim omnia iſtius æ-
ra illa vetera, ut non ſolum in imperio, ve-
rum etiam in ſtipendiis qualis fuerit intel-
ligatis. Renovabitur prima illa militia
cum iſte è foro abduci non (ut ipſe prædi-

cat) perduci ſolebat. Alcatoreſ Placen-
tini caſtra commemorabuntur , in quibus
cum frequens fuiſſet , tamen ære dirutus
eſt. Id eſt, quamvis non eſſet emanſor,
ſed frequens in caſtris alcatoriis , ta-
men ære dirutus eſt , id eſt, ſtipendia
perdidit , alea ſcilicet omnia abſu-
mente. Idem in Antonian. XIII. Fran-
dator creditorum Trebellius , homo diru-
tus diruptuſque Quintus Calius , id eſt,
tum Sermioſus , tum diſipato patrimonio
expeculiatuſ atque omni ære exhaustuſ.
Luſit enim Cicero per paronomafiam
dirupti. Siquidem ære diruti milites æ-
ra non merebant , & quaſi ſine ære
erant. Tales enim ſunt quibus nihil
reliqui eſſe dicimus , id eſt, quibus
ad manticam res rediſſe vulgari Pro-
verbiò dicitur. Budeus.

3. *ACCIPITE hac animis*] Ad
Valentinianum & Valentem fratres ,
Cæſares. Gabbema.

4. *Tuque prior*] ô Valentiniane.
Idem.

1. *Tuque*

- A. 11. *Matrone, pueri. † vocemque per ampla volutant* A. 1.
Atria. dependent lychni laquearibus aureis.

DESCRIPTIO EGREDIENTIS

S P O N S A.

- A. 4. **T** *Andem progreditur † Veneris justissima cura,* A. 10.
 A. 7. *Iam matura viro, jam plenis nubilis annis :*
 A. 1. *Virginis os habitumque gerens, † cui plurimus ignem* A. 12.
Subjecit rubor : & calefacta per ossa cucurrit ,
 A. 7. *Intentos volvens oculos : † uritque videndo.* G. 3.
 A. 7. *Illam omnis tectis, agrisque effusa juvenus ,*
Turbaque miratur matrum. † vestigia primi A. 5.
Alba pedis. † dederatque comam diffundere ventis. A. 1.
 A. 3. *Fert picturatas auri sub tegmine vestes ,*
 A. 1. *Ornatus Argiva Helena. † qualisque videri* A. 2.
 A. 2. *Cœlicolis, & quanta solet † Venus aurea contra :* A. 10.
 A. 6. *Talis erat species. † talem se lata ferebat* A. 1.
 A. 2. *Ad foceros; † folioque alte subnixæ resedit.* A. 1.

DESCRIPTIO EGREDIENTIS

S P O N S I.

- A. 9. **A** *T parte ex alia † foribus sese intulit altris* A. 11.
 A. 9. *Ora puer prima signans intonsa juvena ,*
Pictus acu chlamidem auratam, † quam plurima
circum A. 5.
Purpura Meandro duplici Melibœa cucurrit :
 A. 10. *Et tunicam molli mater quam neverat auro.*
 A. 1. *Os humerosque deo similis, † lumenque juvena* A. 2.
 A. 8. *Qualis ubi Oceani perfusus lucifer unda*
Extulit os sacrum cœlo : † sic ora ferebat , A. 3.
Sic oculos. † cursuque amens ad limina tendit. A. 2.
 A. 2. *Illum turbat amor, figitque in virgine vultus.*
 A. 1. *Oscula libavit, † dextramque amplexus inhaesit.* A. 8.

OBLA-

OBLATIO MVNERVM.

- A. 5. **I**ncedunt pueri, pariterque ante ora parentum
Dona ferunt, † pallam signis auroque rigentem, A. 1.
- A. 11. Munera portantes, aurique eborisque talenta,
Et sellam † & pictum croceo velamen acantho. A. 1.
- A. 1. Ingens argentum mensis : † colloque monile A. 1.
Baccatum, & duplicem gemmis auroque coronam.
- A. 5. Olli serva datur † geminique sub ubere nati. A. 5.
- A. 10. Quattuor hic juvenes, totidem † innuptaeque puella : A. 2.
- A. 5. Omnibus in morem tonsa est coma. † pectore summo A. 5.
Flexilis obtorti per collum it circulus auri.

EPITHALAMIVM VTRIQUE.

- A. 12. **T**vm studio effusa matres † ad limina ducunt. A. 10.
- G. 4. At chorus aequalis, † pueri innuptaeque puella, A. 2.
- G. 2. Versibus incompris ludunt, & carmina dicunt ; A. 6.
- B. 8. O digno conjuncta viro, † gratissima conjunx, A. 10.
- A. 1. Sis felix, † primos Lucina experta labores, G. 4.
- G. 4. Et Mater, cape Maonii carchesia Bacchi.
- B. 8. Sparge marite nuces. † cinge hac altaria vitta, B. 8.
- A. 8. Flos veterum virtusque virum ; tibi ducitur uxor ; B. 8.
- A. 1. Omnes ut tecum meritis pro talibus annos
Exigat, & pulcra faciat te prole parentem.
- A. 9. Fortunati ambo. † si quid pia numina possunt, A. 4.
- A. 3. Vivite felices, † dixerunt. currite fufis B. 4.
Concordes stabili fatorum numine Parca.

INGRESSVS IN CVBICVLVM.

- G. 4. **P**ostquam est in thalami pendentia pumice tecta
Perventum : † licito tandem sermone fruuntur. A. 8.
- A. 8. Congressi jungunt dexteras : † stratisque reponunt. A. 4.
- A. 1. At Cytherea novas artes, † & pronuba Iuno A. 4.
- A. 11. Sollicitat : suadetque ignota laceffere bella. A. 1. Ille

- A. 1. *Ille ubi complexu † molli foveat : atque repente* A. 8.
Accepit solitam flammam, † lectumque jugalem : A. 4.
A. 6. *O virgo, nova mi facies, † gratissima conjunx :* A. 10.
A. 6. *Venisti tandem, † mea sola & sera voluptas.* A. 8.
A. 2. *O dulcis conjunx. non hac sine numine divum*
A. 12. *Proveniunt. † placitone etiam pugnabis amori ?* A. 4.
A. 4. *Talia dicentem jamdudum aversa tuetur :*
A. 12. *Cunctaturque metu : telumque instare tremiscit ,*
A. 1. *Spemque metumque inter. † funditque has ore loquelas:* A. 5.
A. 10. *Per te, per, qui te talem genuere, parentes ,*
B. 2. *O formosæ puer, † noctem non amplius unam* A. 1.
A. 9. *Hanc te oro, solare inopem, † & miserere precantis.* A. 10.
A. 12. *Succidimus. non lingua valet, non corpore nota*
Sufficiunt vires. nec vox, aut verba sequuntur.
A. 9. *Ille autem, Causas nequicquam nectis inanes :*
A. 12. *Præcipitatque moras omnes, † solvitque pudorem.* A. 4.

PARECBASIS.

HActenus castis auribus audiendum mysterium nuptiale, ambitu & circumitione velavi. Verum quoniam fescenninos amat celebritas nuptialis: verborumque petulantiam notus vetere instituto ludus admittit: cætera quoque cubiculi & lectuli operta prodentur, ab eodem auctore collecta: ut bis erubescamus, qui & Virgilium faciamus impudentem. Vos, si placet, hîc jam legendi modum ponite: cætera curiosis relinquire.

IMMINVTIO.

- A. 11. **P**ostquam congressi † sola sub nocte per umbram, A. 6.
G. 3. *Et mentem Venus ipsa dedit, † nova prælia tentant.* A. 3.
A. 10. Tol-

1. PARECBASIS] Παρεχασίς, ingressus, vel egressio Quintiliano l. iv. Παρεχασίς est, inquit, aliena rei, sed ad utilitatem causæ pertinentis, extra or-

dinem excurrens tractatio. Gabbema. 2. IMMINVTIO] Imminuere est deminuere, seu diminuere. Imminutio, deminutio. seu diminutio. Im-

minue-

- A. 10. Tollit se arrectum. † conantem plurima frustra , A. 9.
 A. 10. Occupat os, faciemque, † pedem pede fervidus urget. A. 12.
 A. 7. Perfidus alta petens, † ramum qui veste latebat A. 6.
 B. 10. Sanguineis ebulis baccis, minioque rubentem ,
 A. 12. Nudato capite, † & pedibus per mutua nexu , A. 7.
 A. 3. Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum,
 A. 10. Eripit à femore, & trepidanti fervidus instat.
 A. 1. Est in secessu, † tenuis quo semita ducit , A. 11.
 A. 8. Ignea rima micans † exhalat opaca mephitim. A. 7.
 A. 6. Nulli fas casto sceleratum insistere limen.
 A. 7. Hic specus horrendum, † talis sese halitus atris A. 6.
 A. 6. Faucibus effundens nares contingit odore. A. 9.
 A. 11. Huc juvenis nota fertur regione viarum :
 A. 5. Et super incumbens † nodus & cortice crudo , A. 9.
 A. 9. Intorquet summis adnixus viribus hastam.
 A. 11. Hæsit, virgineumque alte bibit acta cruorem.
 A. 2. Insonuere cava gemitumque dedere cavernæ.
 A. 11. Illa manu moriens telum trahit. ossa sed inter
 G. 3. Altius ad vivum perседit † vulnere mucro : A. 11.
 A. 4. Ter sese attollens, cubitoque innixa levavit :
 Ter revoluta toro est. † manet imperterritus ille. A. 10.
 A. 3. 5. Nec mora, nec requies: † clavumque affixus & hærens A. 5.
 Nusquam amittebat, oculòsque sub astra tenebat.
 A. 6. Itque reditque viam toriens, † uteròque recusso A. 2.
 A. 9. Transadigit costas, † & pectine pulsat eburno. A. 6.
 A. 5. Iamque ferè spatio extremo, fessique sub ipsam
 Finem adventabant. † tum creber anhelitus artus , A. 5.
 Aridæque ora quatit : sudor effluit undique rivis.
 A. 11. Labitur exanguis : † destillat ab inguine virus. G. 3.
 Sed

quinnere autem pudicitiam in primo
 Plautinæ Cistellariz actu :

— Sed tu, an unquam cum quiquā viro
 Consuevisti? S I L. Nisi quidem cum
 Alcesimarcho nemine :

: Neque pudicitiam meam mihi alius
 imminuit quisquam.

Pro auferre dictum viderur. Vnde
 Hadr. Turnebus scripsit Adversario-
 rum III, c. XIX. Aufonium hic Im-
 minutionem usurpasse, pro primo con-
 gressu cum uxore, quod tum virgi-
 nitas imminuatur. Elias Vinetus.

Sed cum legeris, adesto mihi adversus eos. ¹ *Qui*, ut Iuvenalis ait,

Curios simulant, & Bacchanalia vivunt :
ne forte mores meos spectent de carmine.

Lasciva est nobis pagina, vita proba :

² Vt Plinius dicit. Meminerint autem, quidpe eruditi, probatissimo viro Plinio in poematis lasciviam, in moribus constituisse censuram : ³ prurire opusculum Sulpitiæ, nec frontem caperare : ⁴ esse Apulejum in vita Philosophum, in epigrammatis amatorem, in præceptis omnibus exstare severitatem, in epistolis ad Cærelliam subesse petulantiam : ⁵ Platonis Symposion ⁶ composita in

1. *Qui Curios simulant*] Marcus Curius homo optimus & continentissimus, qui de Sabinis, Samnitibus, Lucanis triumphavit, & Pyrrhum Epirotarum regem Italiâ expulit. Cui cum Samnites legati aurum multum obtulissent, recusavit, dicens : malle se aurum habentibus imperare, quàm aurum habere. *Lubinus.*

2. *Vt Plinius dicit*] Quem Plinio attribuit Aufonius versiculum, hunc Valerii Martialis invenies lib. i Ep. v. sive memoriâ lapsus sit Aufonius, quod hic non puto ; sive ab amico fuerat Martialis mutuatus. Sed vide caput xviii lib. xiii Noctium Atticarum A. Gellii. Cajus autem Plinius, cujus extant Epistolarum libri ix, & Panegyricus Trajano Augusto dictus, Carmina etiam edidisse se multis locis commemorat : ut Ep. iv lib. vii. quæ post Aufonium intercidiisse possunt. Horum petulantiam lasciviamque excusat lib. iv Epist. xiv : & lib. v Epist. iiii. *Vinetus.*

3. *prurire opusculum Sulpitiæ*] Lascivum & libidinosum esse. Sulpicio duos celebrat poëtas Lilius Gregorius in libris de Poëtis : quorum carmina ad nos non pervenerunt. In Gratiarum actione pro Consulatu memoravit Aufonius alium Sulpi-

cium. *Vinetus.* Nos Sulpicia excudi jussimus, ut poëtriam innuat, cujus Martialis meminit : cujusque Satyra extat, & apud Iuvenalis interpretem, obscœni, ut videtur, operis fragmentum :

*Ne me cadurcis destitutam fasciis
Nudam Caleno concubantem proferat.*

Scrivenerius.

4. *esse Apulejum*] Hic est L. Apulejus Madaurensis, philosophus Platonicus. cujus extat *Asinus aureus*, & alia pauca ex multis, quæ scripserat. interciderunt inter alia, ista ejus Amatoria, quorum ipse meminit in Apologia. *Gabbema.*

5. *Platonis Symposion*] Vnus ex Platonis Dialogis, *Συμπόσιον*, vel de Amore. Aufonius Epigr. cxxxvi convertit Græca Platonis, quæ apud Diogenem Laërtium in vita Platonis, & Apulejum in Apologia, & Anthologia lib. iiii.

*Ἀστὴρ, ἢ πρὸν ῥῆμα λαμπρὸς οὗ ζωῶ-
σιν ἰωῶ.*

*Νῦν ὃ θανὼν λαμπρὸς ἑστάρη· ὡς
φ. ἡμῶν.*

Vinetus. Ἀστὴρ, Stella. (hoc fuit nomen puero, quem amavit insignis ille vir) & in Stellam sic Aufonius :

*Stella prius superis fulgebatur Lucifer :
at nunc*

Extin-

ta in ephebos ' epyllia continere. * Nam quid Anniani fescenninos? * quid antiquissimi poëtae Lavii Erotopægni-

Extinctus, castis lumine Vesper eris.
Platonis nulla carmina extant, nisi *amora Elegia*. Nam cætera omnia (credo, quod tam lepida non erant,) igni deussit: Apulejus Apolog. fere initiō. ubi & hunc puerum *Astera* vocat; aliæque Epigrammata amatorum Platonis recenset. quæ vide. *Scripturimus*.

6. *composita in ephebos edyllia*] *Ephebus*, ἑφῆβος, *Ephebia*, prima pars adolescentiæ & extrema pueritiæ, ait Donatus in *Andriam*. *Gabbema*.

1. *epyllia*] *Aliter, edyllia*. Præfatione in *Gryphum*: *Primum, ejusmodi epyllia, nisi vel obscura sint, nihil profutura*. Ita ibi libri membranei. *Vulgò, edyllia*. Quid *Edyllium*, diximus in primum *Ausonii edyllium*. *Ε'πύλλιον* diminutivum & ipsum, ab ἔπος, quod versum & carmen significat. *Vinetus*.

2. *Nam quid Anniani fescenninos*] *Fescennini versus*, inquit Festus, *qui canebantur in nuptiis*. Nominati & suprà fuerunt in *Pæcebasi Fescennini*. Intercederunt autem isti *Fescennini Anniani*. qui poëta fuit æqualis *A. Gellii*, ut cognosces ex lib. ix, & xx noct. *Attic. Vinet*. De eo, quem & prænomine *Titi* insignit, sic *Gyraldus* in *Historia Poëtarum*, Dial. iv. *Ab Ausonio Gallo facta est mentio Anniani, fuit verò poëta comus & perturbans. A. Gellio amicus. de quo & sic lib. xx Noct. Attic.* *Annianus, inquit, poëta in fundo suo, quem in agro Phalisco possidebat, agitare erat solitus vindemiam hilare atque amœniter. ad eos dies me & quosdam familiares vocat. Hæc ille. Citatur & à Grammaticis. Fescennini versus unicâ n scribit Festus, ex urbe Fescennina (alias Fescenia.) allati: sive ideo dicti, quia Fascinum putabantur arere. Vbi Lipsius festivè, acutè. Scripserimus.*

3. *quid antiquissimi poëta Lavii Erotopægni*] *Ε'ρωτοπαγνίων* libros loquar] *V. Cl. Hadrianus Iunius Animadverforum lib. vi, c. xiii monuit ante annos lxxx, legendum hoc loco Ε'ρωτοπαγνίων, ex Prisciano & Sosipatro Grammaticis. Idemque mendum sustulit ex codicibus Gellianis, lib. ii, cap. xxiv. Lavium, non Livium Andronicum, quod illi existimant, scriptorem esse Erotopægniorum, probat inlustis Scaliger Ausoniarum Lætionum lib. ii, c. xxvii. In fine (inquit) Centonis in ea epistola, qua excusat licentiam carminis, mentio sit Livii vetustissimi poëtæ, sed perperam legitur Livius, quum sit Lavius. Nam Livius Andronicus est primus ille, qui fabulam Romæ docuit. Lavium est is, qui poëma Iô scripsit: Item Erotopægnia. quæ lascivissima poemata fuisse, indicat cum titulus, tum etiam Ausonius ipse. Sed molles ex illis adferuntur (ex vi *Erotopægnion* à Prisciano) versiculi isti, de coronâ plectili:*

Andromacha per ludum manu

Laevulâ, ac tenellulâ,

Capiti meo trepidans, lubens

Insolita plexit munera.

Apud Gellium in veteribus codicibus non *Navio* attribuitur *Alcestis*, sed *Lavio*: qui est iste, de quo jam loquimur. Quid, quod *Apulejus* in *Apologia Lalium* vocat? ut videatur propius accedere ad *Lavium*. Itaque alius est *Livius Andronicus*, qui *Odyseam* vertit, fabulas multas docuit: alius *Lavius*, qui *Erotopægnia*, & *Iô* composuit. Nam semper ita scriptum apud Gellium invenio. Quod si & hic quoque *Livius* vocatur: alius tamen est ab *Andronico*. neque obstat, quod ab *Ausonio antiquissimus* vocatur. Apud *Macrobius* quoque *Navius* falso pro *Lavio* citatur in his versibus:

pægniōn libros loquar? Quid Evenum, quem Menander

*Hac quā Sol vagus igneus habenas
Immittit propius, jugatque terra.*

Est enim idem noster *Lavinus*. Hæc ibi. Apud Festum verò, v. *Relivia* *Lavinus* non *Livius* legendum. Sæpe citatur *Livius* & *Navius*, cum sit *Lavinus*, qui scripsit Erotopægniā. Item pœma Iō, ex quo est iste Scazon:

Scabra in legendo, redivivisave offendunt.

Nam ex eodem pœmate de Iō scribit:

*Seſeque in alta maria precipitem miſit
Inops, & agra ſanitati Herois.*

De Fragmentis Livii Andronici, vide caſtigations in Sextum Pompeium. ipſumque Feſtum v. *Adſatim*. v. *Cornifcarum*, v. *Inſeque*, v. *Nefrendes*, v. *Nequimont*, & v. *Vacerra*. At in v. *Petrarum*, non *Livius*, ſed *Lavinus* in Centauris legitur in ſchedis. Vide præterea v. *Anclare*, v. *Dacrimas*, v. *Demum*, v. *Duſmoſo*, v. *Gnaricavit*, v. *Noëgum*, v. *ommentant*, v. *Ocrim*, v. *Procitum*, v. *Proſanum*, v. *Quande*, v. *Quinquertio*, v. *Sollo*, v. *Stirpem*, v. *Struces*, v. *Surregit*, v. *Topper*. De ipſo Livio Andronico, v. *Scribas*. Erotopægniōn libri, qui laudantur à variis Grammaticis illius *Livii* non ſunt, ſed *Lavii*. Quòd autem memoriz prodiit vir doctiſſimus, hanc inſcriptionem æmulatos poſtero tempore *Nævium* & *Pacuvium*: fallitur. Vtrumque auctorem Erotopægniōn citat quidem Nonius Marcellus; ſed mendose ſcriptum eſt in uno loco, & in altero lacuna eſt. De quo aliàs. Confunduntur sæpe *Lavinus*, *Navius*, *Novius*, apud Grammaticos. qui legendi cum iudicio. Apud Priſcianum ad teſtimonium citatur *Navius* II *Iliados*.

Fecundo penetrat penitus, thalamòque potitur.

Vbi *Lavinus* potiùs legendum putat eruditiffimus & accuratiſſimus, vir Gerardus Ioannes Voſſius, tertio de

Analogia, c. xxxv. Quem vide etiam eodem libro, cap. xxiv. ubi de Nunnio ſive Ninnio Crasso agit, qui *Iliada* Homerii vertit. & tecum ſtatue, an non & hoc Priſeiani loco pro *Navius* ſcribendum ſit *Ninnius*. Scribe-rius.

I. *Quid Evenum*] idem Medicus & Philologus ille eximius, medicinam huic loco facere aggreſſus, vulnus præter opinionem inſiſxit, legendo *Evemerum*. Is etenim, inquit, ſcriptor Meſſenius patriæ, libidines obſcœnas, ſpurcoſque Deorum amores carmine vulgavit, ab Ennio poſtea in Latinam linguam converſus. Vnde ſic quoque apud Sext. Pompeium legendum eſt. *Svs MINERVAM*, in proverbio eſt, ubi quis id docet alterum, cujus ipſe inſcius eſt. *Quam rami medio (quod ajunt) poſitam Varro & Evemerus (non, Enmerus) inepti perſus involvere maluerunt, quàm ſimpliciter referre.* Hæc ille. Q. Ennii fragmenta aliquot ex Evemeris Sacra hiſtoria, ipſiusque Evemerii reliquias, collegit nobiliſſimus Hieronymus Columna, Italus, politiorum literarum, fideique ac diligentiz præclarus. qui conſulatur. De Eueno pœta Lilius in hiſtoria Poëtarum, Dialog. III. Fuit *Evenus*, inquit, elegiarum pœta, ejus Philoſi magiſter qui ſecundum præcepta artis Oratoria hiſtorias conſcripſit. Hujus certè Evemi verſus citat Ariſtoteles, cum de conſuetudine agit, quam aliam quaſi naturam eſſe exiſtimat. Extant in Gnidiam Venerem duo ejus epigrammata, item alia in Myronis vaccam. Duos tamen Evemi nomine fuiſſe reperio apud Suidam & Val. Harpocratiōem, & ambo quidem Elegiographos. Id quod Harpocratiō comprobat ex Eratoſthenis in Chronographiis auctoritate, eoſdem ait fuiſſe ex Paro inſula. Meminit & eorum alterius divus Plato: eſt in vulgatis codicibus inverſè atque præpoſterè, aliquando legitur. Meminit & Max. Tyrus in quodam

der sapientem vocavit? Quid ipsum Menandrum? quid Comicos omnes? quibus severa vita est, & læta materia. Quid etiam? Partheniam dictum causa pudoris? qui octavo Æneidos, quum describeret coitum Veneris atque Vulcani, ὡς ἔρεσε μιν ἄν' decenter immiscuit. Quid in tertio Georgicorum de summissis in gregem maritis? nonne obscœnam significationem honesta verborum translatione velavit? Et si quid in nostro joco aliquorum hominum severitas vestita condemnat: de Virgilio accersitum sciat. Igitur cui hic ludus noster non placet, ne legerit. aut cum legerit, obliviscatur. aut non oblitus, ignoscat. etenim fabula de nuptiis est; & velit, nolit, aliter hæc sacra non constant.

C V P I-

quodam sermone de Socrate loquens, quem ait ab Evano poeticam comparasse. Est & apud Ausonium in quadam epistola hujus poeta nomen perperam, ut puto, scriptum. Ita enim legendum existimatur, Quid Evenum, quem Menander sapientem vocavit? Citatur & Evannus ab Artemidoro lib. 1 Οὐνογεωγραφικῶν, in Amatoriis ad Eunomium, &c. Scriberius.

1. Partheniam dictum causa pudoris] Παρθένω, virgo, puella. Vide Virgilii vitam per Donatum. Hinc ἀγρόν, id est, castum, appellat, puto, Virgilium Græcus poeta in epitaphio Didonis; ipso fine:

Παρθένος τί μοι ἀγρόν ἰφαιπλίστα
δὲ Μάρωνα;

Τὸν καὶ ἡμετέρους ψάδιοντες
φροσύνες.

Armasi castum cur in me Musa Maranem?

Hac damno nostra ficta pudicitia.

Idem.

2. octavo Æneidos] Ejus sunt vers. Optatos dedit amplexus, placidumque petivit, Conjugis infusus gremio, per membra seporem.

A. Gellius lib. ix, cap. x. Gabbema.

3. ὡς ἔρεσε μιν ἄν'] Ἐρεσε, lubricus, lascivus, σίμω, pudicus, gravis, honestus. Mariangelus tamen ὡς ἔρεσε μιν ἄν' mavult, id est, turpem pudicitiam. Vinetus.

4. aliter hæc sacra non constant] Hoc adagio licebit uti, si quando faciemur culpam! sed quæ rei locoque conveniat; Erasmus Adagiō lxxxviii Centuriæ iv Chiliadis ii. Gabbem.

C V P I D O
C R V C I - A F F I X V S.
A V S O N I V S
G R E G O R I O F I L I O
S A L V T E M.

AN nunquam vidisti nebulam pictam in pariete? Vidisti utique, & meministi. ¹ Trevisis quippe in triclinio Æoli fucata est pictura hæc: *Cupidinem*

1. *AN nunquam vidisti nebulam pictam in pariete*] Repone quod in MSS. codd. repperit Mariangelus Accursius: *En unquam vidisti*, &c. Qui modus percontandi vel Terentio per est familiaris: ne Maronem, cujus studiosissimus Vir Consularis, alioque in testimonium citem. Hallucinantur autem mirifice qui hic tabulam pictam malunt ex Plauti Menæchmis Act. I, Sc. II; & Terentii Eunuchō Act. I, Scen. v. cujus lectionis ne minimum vestigium in membranis quibus usus Mariangelus. Quid? quod reclamet ipse Aufonius, qui pictæ nebulæ alio item loco meminerit: epistolâ ad Symmachum: *hoc me voluit aurea bractea fucus, aut picta nebula non longius quam dum videtur oblectat*: denique hic *Æolis campos depictos* ait, & marcentes nebuloso lumine flores, aliâque ejusmodi. *Scrivenerius.*

2. *Trevisis in triclinio Æoli fucata est pictura*] Tilianus codex, & Parisiensis liber Iodoci Badii apud Vinetum, in triclinio Zoili. Melius & probabilius; cum Æolus infrequentius nomen sit, quam Zoilus. Quare ex veterum codicum fide scripturam hanc non gravatè admiserim. Dominus illarum ædium Trevisis, in quibus Triclinium illud quod exhibebat eam picturam, fuerit non Æolus a-

liquis, à ventorum rege denominatus, sed Zoilus. ZOILUS nomen proprium bis terve occurrit in antiquis Inscriptionibus. Apianus olim exhibuit hanc repertam Comi: D. M. C. MESSENTI. ZOILI. COLLEG. DENDROPH. COMENSII. Anno unde sexcentesimo & millesimo Tibure effossum marmor, cui inscriptus crocodilus: & hæc Epigraphe: DIS. MAN. M. L. ZOILUS. HIC SITUS. EST. VIXIT. ANN. LII. A Gutensteno Gruterus pag. 1000, 9. Apud quem etiam illa superior Inscripção, pag. cccc xxxviii, 2. Et pag. cccii, 2. ex veteris tabulæ fragmento. ANTISTIIUS. ZOILLUS. Id est, ZOILUS. nam L superflue geminatur: ut in QUERELLA pag. cccc lxxx, v. VELLI pag. dclxxii, 1. OLLIM, pag. dcxc, 5. pro *Querela*, velis, olim. Sic etiam ubi in veteri Romano Martyrologio, Adone, & Vsuardo, xxiv Maji, legitur: *In Istria natalis SS. Zoelli*, &c. margini Vsuardi adscriptum est, *Zoili*. Aliàs item Zoilus inter Sanctos. Ado in Martyrologio, xxvii Iunii. *Corduba in Hispanis natalis SS. Zoili & aliorum*: Eadem eodem die Vsuardus. Martyrologium Romanum non celebrat Cordubensem Martyrem; sed alium xxiv Novembris; *Roma*, inquit, *Chrysegoni Martyris, & Zoili*. Vsuardus Zoilum præterit Ado pluribus

pluribus agit de Chryfogono, & *Zoilum* Chryfogoni *abscissum caput corpori ejus compaginasse* (verba Adonis sunt) memoriz prodit. Quin etiam *Zoilus* Grammaticus, unus ex Dipnosophistis apud Athenzum. Ut nihil hic dicam de nobilissimo *Zoilo*, qui *ἐμπεδασις* cognomen meruit. cujus audax, sed parum felix mordacitas proverbio locum fecit, ut vulgo *Zoili* vocentur nobilium auctorum obtretratores & castigatores: vel Plinio teste in operis ardui præfatione. Ad quem quoque alludit meus Hispanus in Epigrammatis lib. IV Epigr. LXXVII:

Pendentem volo Zoilum videre.

Hic *Zoilus* Amphipolites fuit. Scriptura varia: & inter ea, Grammatica quædam contra Homerum. Vide Suidam, & Ælium Variar. lib. XI, c. X. Ex *Zoili* cujusdam scriptis multa Plinius in librum XII Nat. Histor. transtulit: & apud eundem lib. XII *Zoili* Macedonis scripta citantur. Hic iste Amphipolitanus creditur: Amphipolis enim urbs Macedoniz. *Zoilus de Figuris* citatur à Phœbammone Sophista de Figuris, referente Bibliothecæ Gesnerianæ Tiguri aucta. Alios atque alios possem recitare, ex Vitruvio & Clemente Alexandrino, & aliis. Et plura sunt Martialis in *Zoilum* epigrammata. Sed de *Zoilis* plus satis: ne & ipse *Zoilos* irriterem. Abunde liquet scribendum esse apud Ausonium *Zoili*, pro *Æoli*. Nisi quis malit, *Trevisis* in triclinio *Solii*. ut Palatii triclinium intelligat: quamquam improprie & minus usitate *Solium* pro *Palatio* dici possit. Ipse Ausonius tamen alio loco sic accepisse videtur:

*Armipotens dudum celebrari Gallia
gessit,*

*Treviricaque urbis solium, qua proxima
Reno,*

*Pacis ut in media gremio, secunda quie-
scit.*

De Claris urbibus III. D. Ambrosius lib. V Epist. XXVI. Cum pervenissem Tre-

veros, postidie processi ad Palatium. Treverorum urbem Mela & Ptolomæus Augustam nominant. Data Treveris plura Augustorum Rescripta; Constantini, Iuliani, Valentiniani, Valentis, Gratiani, Valentiniani Junioris, Theodosii, Arcadii. Et Ammianus Marcellinus lib. XV. *Treveros domicilium Principum clarum* ait. Vide eundem lib. XXVII, XXIX, & XXX. Vidit etiam, qui in triclinio tholo legendum conjecerat: quam conjecturam vix ægre ferant, qui balnearum quidem tholos meminere, non tricliniorum; ut quæ alio modo fuerint camerata. Ammianus lib. XXVIII. *Tholos introierint balnearum*. Atqui apud Martial. hoc Epigramm. lib. II, LIX.

Mica vocor. quid sim, cernis. Cœnatio parva;

Ex me Casareum prospicis, ecce, tholum.

*Frangere thoros: pete vina: rosas cape:
tingere nardò:*

Ipse jubet mortis te meminisse Deus. Accipiunt eruditissimi viri non Augusti Mausoleum, non Capitolium, non Flavii gentis templum, vel ædes Cæsaris, cum vulgo interpretum, sed tholum interiore ipsius *Mica*, à quo pendeat cranium, quod convivæ mortis admoneret, ut eo largius indulgentiusque viverent. (Vide Scaligeri lib. II Aufon. lect. cap. XXVI.) Verus Glossarium: *Θόλος*, testudo. Suidas: *Θόλος*, οἷον ἀνέφερος. καὶ τὸ πρυτανεὺς ἐστὼν, &c. Philander ad quartum Vitruvii hæc adnotavit: *Tholus est adificii camera, qua altius crescens rotunda formâ in sustigiatum cacumen desinit, à quo Πάνθηον ὁλαειδὲς scripsit Dion lib. I. Re enim vera Pantheum est hemisphaerio tectum, hoc est, circumdata camera, inque medio hemisphaerio lumen ad circumum factum. Alias est testudinis umbilicus, id est, veluti scutum in medio tecto, quo trabes omnes conveniunt, ubi dona suspendebantur, auctore Servio IX Æneid. Quamquam possit nimis laxum videri &*
Iii 4 vagum

nem cruci affigunt mulieres amatrices, non hæ de nostro seculo, quæ sponte peccant : sed illæ Heroicæ, quæ sibi ignoscunt & plectunt deum. quarum partem¹ in Lugentibus campis Maro noster enumerat. Hanc ego imaginem specie & argumento miratus sum : deinde mirandi stuporem transfuli ad ineptiam poetandi. Mihi præter lemma, nihil placet. Sed commendo tibi errorem meum. ² Nævus nostros & cicatrices amamus : nec soli nostro vitio peccasse contenti, affectamus ut amentur. Verum quid ego³ huic Eclogæ studiose patrocinator ? certus sum, quodcunque meum scieris, amabis : quod magis spero, quam ut laudes. ⁴ Vale.

A V S O N I I
C V P I D O C R V C I - A F F I X V S .

⁵ **A**ERIS in campis, memorat quos *Musa Maronis*,
⁶ Myrteus amantes ubi lucus opacat amantes,

Orgia

vagum de magna urbe loquentem referre in Triclinii tholo hoc aut illud pictum haberi. De villa aliqua tolerabilius sit. Sine dubio itaque indicare voluit Aufonius Palatium Treverense : aut alicujus ædes in quibus illud Triclinium. Eum *Zoilum* appellant veteres codices, non *Æolum*. Atque ita repone. *Seriverius*.

1. in *Lugentibus campis*] Virgilius lib. vi divini operis :

Nec procul hinc partem fusi monstrantur in omniem

Lugentes campi. Sic illos nomine dicunt. Hic quos durus amor crudeli tæbe peredit,

Secreti celant calles, & myrtea circum Silva tegit. cura non ipsa in morte relinquant. Gabbema.

2. *Nævus nostros & cicatrices amamus*] Hoc adagio significatur, turpitudinem nostram, vitia, ineptias nostras nobis placere. *Nevum* autem, non *navum* scripsit, puto, Erasmus in proverbio, *E novo cognoscere*. Idem.

3. huic Eclogæ patrocinator] Defendo hanc meam eclogam. Est *ecloga* Græcum *ἐκλογή*. quod exponit electionem vetus Glossarium : sed quæ poemata Theocriti *ἐιδύλλια*, *βουκολικά* que vulgò inscribuntur, ac Virgilii Bucolica, hæc antiqui Grammatici *Eclogas* quoque vocant, veluti Servius in tertium, septimum, nonum, eorum Virgilii carminum. *Eclogas* etiam Porphyrio vetus Horatii commentator, Horatii nuncupat *Epistolæ & Satyræ*, in epistolam septimam libri primi, & in Satyram tertiam, quintam, ultimam secundi Sermonum : ac Aufonius *Odas* in præfatione Græphi. Hinc *Eclogarium* in titulo Dodecastichi de diebus septimanæ. *Vinctus*.

4. *Vale*] Addunt quidam libri, ac dilige parentem. Cæterum de Hoc Aufonii filio Gregorio, quem Georgium Iodoci Badii exemplaria nuncupant, legere licebit, *carm. Parentalium ix.* Gabbem.

5. *AERIS in campis*] Virgil. lib. vi fine :
— Sic

Orgia ducebant Heroides : & sua quaeque ,
 Vt quondam occiderant, leti argumenta gerebant ,
 Errantes silva in magna, & sub luce maligna ,
 Inter arundineaſque comas, gravidumque papaver ,
 Et tacitos ſine labe lacus, ſine murmure rivos.
 Quorum per ripas nebuloso lumine marcent
 Fleti olim regum & puerorum nomina flores ,
 * Mirator Narciffus, & * Oebalides Hyacinthus ,

Et

--- Sic tota paſſim regione vagantur.
 Aëris in campis latis, atque omnia luſ-
 frant.

An quod inanis tota illa plaga ſit, corporibûs carens, animasque & umbras aërias eorum vice habeat, & aëre vacuo diſſuſa ſit & obſeſſa? aërem enim inane appellari, non eſt inuſitatum. Quin inanitas de mari etiam dicitur. Plin. lib. vi, c. 1. Non fuerat ſatis Oceano amiſſe terras, & partem earum auſta inanitate abſtulſiſſe. Nam malè immanitate ſcribitur. An verò quod in ditione ſint Ditis, regiones atræ & caliginosæ, id eſt, aëriz? poëtæ autem Græci *ἠερία* quoque *ἠερία*, id eſt, vias aërias appellant, quæ ad Orcum ferunt. Turnebus.

6. Myrteus — lucus] Sylva myrtea Virgil. lib. vi. Eſt myrtus arbor ſacra Veneri. Virgil. in Melibœo :

Populus Alcide gratiſſima, vitis Iaccho,

Formoſa myrtus Veneri, ſua laurea Phæbo.

Hic autem eſt, quæ *πικρῶτος* appellatur Euſtathio, *πικρὸν ὄμοιον* Rutilio, Quinſiliano, Aquilæ. Sunt enim *πικρὸν*, ſive *ὄμοιον* *πικρὸν*, vel *ὄμοιον* *πικρὸν* campis & Maronis, amentes & amantes: qualia reperies multa paſſim. Cæterùm priores etiam poëtæ eadem figurâ libenter uſi reperiuntur. Homerus in prima Odyſſæ rhapsodia :

Ἐκ γὰρ Ὀρίσσειος πίσις ἱερῶν Αἰ-
πείδαο.

Virgilius Eclog. 11.

Dixit Damatai, invidit ſultus Amyn-
 tas. Ovid. 1 Faſtor.

Ora viſes Hecates in tres vergentia partes. Vinetus.

1. sub luce maligna] Virgil. lib. vi, verſ. cclxx.

Ibant obſcuri ſola ſub nocte per umbras,
 Perque domos Ditis vacuas & inania regna.

Quale per incertam lunam ſub luce maligna

Eſt iter in ſylvis, ubi calum condidit umbra

Iuppiter, & rebus nox abſtulit atra colorem.

Luce maligna; ubi Servius, Obſcura. Nam malignum eſt propriè anguſtum: ut, adituſque maligni, id eſt, minores, obſcuro. Sanè ſciendum Luna licet minoris, commemoratione, oſtendere eum fuiſſe illic aliquid lucis. Nam aliter omnia, quæ dicturus eſt, videre non poterant. Gabbema.

2. Mirator Narciffus] Auſonius Epigr. xcv de Narciffio ſui ipſius amore capto :

Si cuperes alium, poſſes, Narciffe potiriſ
 Nunc tibi amoris adeſt copia, fru-
 ctus abeſt.

De eodem Epigr. xcvi.

Quid non ex huius forma pateretur a-
 mator,

Ipſe ſuam qui ſe deperit effigiem?

De inſano Narciffi amore, atque in ſtorem ſui nominis transformatione, legendus Ovid. 111 Metamorph. Idem.

3. Oebalides Hyacinthus, &c.] Oebali filius, Regis Laconiz, quæ & Oebalia,

Iii 5

ab

Et Crocus aëricomans, & murice pictus Adonis,

Et tragico scriptus gemitu Salaminus Aëas.

Omnia, quæ lacrymis & amoribus anxia mæstis

Exercent memores, obita jam morte, dolores,

Rursum in amissum revocant Heroidas ævum.

Fulmineos Semele decepta puerpera partus

*Deflet, & ambustus * latera per inania cunas*

Venti-

ab illo apud Virgilium, & Oebalia hinc Amyclæ in epistolæ vicessim-quinctæ versu vicessimo-sexto. Hyacinthus autem Phœbi Apollinis amores in versu sexagesimo-nono Technopægnii, mutatur in florem libro decimò Metamorphoseon Ovidii, & Crocus quartò. Adonidis verò cruor eodem decimo, & Ajacis [f. *Æantis*] tertiò decimo. Vinetus.

1. *Et tragico scriptus gemitu*] *αἶψα αἶψα*, id est, heu heu, gementis, querentis, dolentis vox : quales in quibusvis Tragœdiis frequentes, non solum in illis de Ajace. Qui autem Latinis Ajax, Græcis Αἴας τῷ Αἰάω, unde hic *Aëas* : quod nomen ex tragica illa voce *αἶψα αἶψα* geminata factum videtur : quem Hyacintho flori (in eum puer Hyacinthus primus, deinde Ajacis cruor conversus fuit) inscripsit Apollo, dicente Ovidio :

Non satis hoc Phœbo est. is enim fuit auctor honoris.

Ipsæ suos gemitus solius inscripsit : & αἶψα αἶψα

Flos habet inscriptum : funestæque latera ducta est.

Inter Heroum Epitaphia est Ajacis tertium. *Salamis* autem est insula maris interni, patria Ajacis : unde *Salaminus*. Idem.

2. *Fulmineos Semele decepta puerpera partus Deflet, & ambustus * latera per inania cunas, &c.*] Legendum omnino : *Deflet, & ambustus laterum per inania cunis*

Ventilat ignavum simulati fulminis ignem.

Tò fulminis Mariangelus Accursius observavit in MSC. cod. cum legeretur antea *fulguris*. Quod temere fortassis non irrepsit. sed genuinum ipsius Poëtæ est. Non enim nocentissimum fulmen Semele immissum, sed mitius quoddam & secundum : referente Ovidio in hac Fabula Metamorph. lib. III. * *Latera per inania*. Vinetus inter alia ad hunc locum, vercor, inquit, ut ne hic latera pro alio aliquo verbo sit suppositum. Editiones quædam interjecerunt hac : *latera hac per inania*. Quæ nullam sanè bonam sententiam efficere monuerunt viri docti, leguntque :

— *ambustus lacerans per inania cunas*. *Per inania*, interpretantur *Aëru* in campis. Ad quæ Claudii Salmassi hanc Notam in schedis meis inveni : *Lacerare* inquit, potius quàm redintegrare locum mihi videntur qui *lacerans* legunt. Nescio etiam quid sit *ventilare fulminis ignem*. An fulmen ut ignis vulgaris potest ventilari? sed nec *ventilare* heic accipiendum pro *ventulum* facere, & flabellò ignem excitare. *Ventilare* est in altum jactare, ut faciunt qui *ventilare arma* dicuntur Quintiliano : & *ventilare affluum aurum digitu sudantibus* Iuvenali. Nunc te judicem appello, an non melius sic restitui possit :

Deflet, & ambustus latè per inania cunas

Ventilat ignavo simulati fulminis igne. *Ventilat latè per inania cunas ambustus simulati fulminis ignavo igne*. Hæcille. Festiva admodum videtur accertimi

Ventilat ignavum simulati fulminis ignem.

Irrita dona querens, sexu gavisâ virili,

¹ *Mæret in antiquam Cenis revocata figuram.*

Vulnera siccâ adhuc ² Procris, Cephalique cruentam

Diligit & percussa manum. ³ Fert fumida testa

Lumina Sestiaca præcep de turre puella.

⁴ *Et de nimbo so saltum Leucate minatur*

Mascula

acertimi Boxhornii nostri conjectura, sub manu nata:

Deflet, & ambustas iterum per inania cunas

Ventilat ignavo simulati fulminis igne. Iterum, nempe in pictura. Scrivimus.

1. *Mæret in antiquam Cenis revocata figuram*] *Cenis* compressa ab Neptuno, sexus mutationem impetravit. ac *Cenens* adpellata est. Qui tandem pro Laphris adversus Centauros decernens, cum invulnerabilis stupri compensatione factus foret, arboreis oppressus trahibus, in avem commutatus dicitur. Scribit Ovidius lib. xii Met. Sunt qui eum dicant post mortem pristina formæ redditum. Vt Virgilius in vi (quem sequutus hic noster est):

— *Et juvenis quondam, nunc sæmina Cæneus,*

Rursus & in veterem satò revoluta figuram. Accursius.

2. *Procris*] Hanc in frutetis latentem pro fera Cephalus maritus interfecit. V. Ovid. Hygin. Serv. in vi Æn. Gabbema.

3. *Fert fumida testa Lumina*, &c.] Notat Mariangelus quosdam legisse, *fert fumida testem* L. Hoc est, consciam Herus ac Leandri amorum lucernam. *Λύχνον* adpellat Muxus. Ignoscat amicus mihi Belga alti vir ingenii, si ferre non possum, *fumida* sâda *lumina*. Testa figulina lucernam significat. Virgil. in Georgicis:

Nec nocturna quidem carpentes pensa puella

Nescivera hyemem, testa cum ardente viderent.

Scintillare oleum. — —

Avienus in Prognosticis Aratzis:

Et si nocturnis ardentibus undique testis Concresecant summi, si flammæ emicet ignis

Effluat. — Arato Λύχνα.

Prudentius Cathemerinôn v Hymnô, ad incensum cerei Paschalis, sive, ad incensum lucernæ:

— — *sen cava testula*

Succum linteolo sugerit ebris:

Sen pinus piccam fert alimoniam.

Lampades & testæ ejusmodi figulinæ extant innumeræ apud Antiquarios: quotidieque effodiuntur. Possum ego aliquot ostendere; longè plures in supellestili Romana Neomagi in Batavia & alibi erutas, accuratissimus Ioannes Smetius. Et non ita pridem DE LUCERNIS VETERVM doctissimum Commentarium edidit Clariss. Fortunius Licetus. Sustine itaque emendandi pruriginem. Scriver.

4. *Et de nimbo so, &c.*] Menander de eadem:

— — *τὴν ὑπερχύμνον*

Θυρῶσαι Φάων, οἱ σπῶντι πόθον

Πίσχαι πίτρες ἀπὸ τηλεφάνης.

Ἀλλὰ καὶ δὲ χλὺ σὺ δασύτῃ ἀναξ.

Ita enim legendum apud Strabonem, & distinguendum. *Masculam* vocat, quia, cum femina esset, præcipitem se dedit ex illo saltu, ex quo tantum solebant viri sese impatientiâ amoris jaculari. Nam propterea dicebatur locus

eus ille ἄλγε' ἔ' ἰρώντων, non ἄλγε' ἔ' ἰρώντων, unde *saltus viriles* vocat Statius. Horatius & Ausonius noster vocant eam *masculam*. nam sanè doctissimus Turnebus id non videtur facis assecutus esse. Primus omnium, ut ait Strabo, Cephalus ex ea petra sese precipitavit, cum Ptaolan impatienter amaret. Sed concedant mihi lectores paulum ex Auson. castigat. respirem, & quzdam de Leucade petra, & de saltu illo dicam, nunquam antehac audita, ex auctore nondum in vulgus edito, Ptolomzo filio Hephestionis καὶ τῷ ἐκ πολυμυθίας κρινῆς ἰσοχάει. Apud illum igitur quzritur, cur apud Bacchyliden Silenus dixerit, *Leucada à Leuco Vlyssi filio cognominatam fuisse: qui Zacyntho erat, & ab Antipho interfectus fuit.* Eum igitur Leucatz Apollinis templum condidisse. Ibi petram esse vicinam Leucadem, à qua qui saltu se mitterent, amoris insanià liberari. Causam hanc ex media historia assignat: Venerem scilicet post mortem Adonidis sedulo eum ubique terrarum perquisivisse: tandem eum Argis Cypri interde Apollinis Erithii invenisse. Et cum impotentiam amoris sui Apollini patefecisset, ab ipso ad Leucadem petram deductam iussu Apollinis sese è specula deorsum misisse. quo facto, morbo amoris defunctam fuisse. Cum causam rei quzreret: Apollinem respondisse: sese crebrò observasse, Iovem, quoties lunonem impotenter deperiret, ibi solitum federe, & vi mali levare. Sed & Artemisiam illam, post viri Mausoli mortem, contemptam à Dardano-Abydeno, quem non patienter ardebat, dormienti adolescenti oculos effodisse. Cum tamen hac quidem injuria morbus remitteret, remedium à petra quzsis-
viffe. Sed frustra fuit. Nam ex eo saltu periit: ibique sepulta fuit. Si-

militer & Hippomedontem Epidamnium propter amorem pueri nescio cujus sese ex eadem petra jecisse, sed nihilominus ipsum periisse. Refert & de Nicostrato Comico, eo saltu levatum amore Tettigideæ Myrinenfis. Addit Maceten Buthrotium Ἀδελφίτην vulgò cognominatum fuisse, quod quater cum saltum expertus esset: & quater hoc remedio amore caruisset. Innumeros præterea idem expertos. In his senem Bulagoran Phanogoriten, cum amasset Diodorum tibicinem. Rhodopen etiam Emissenam, quz geminos fratres ex satellitio Antiochi regis amabat, cum vicissim ejus ab illis nulla ratio haberetur, animi impotem sese jecisse, & animam edidisse. Adolescentibus nomina erant Antiphonti, & Cyro. Charinus verò Iamborum poëta amavit Eroten Regis Eupatoris à poculis. Et cum fabulæ de saltu Leucadis fidem haberet, sese precipitem misit: & crure fracto doloris cruciatibus periit. Ac inter efflandum animam hos lepidissimos ac elegantissimos Iambos in medium jecit.

Ἐρῶς πλάσθη, καὶ κατὰ πίττη
Λοχίης.
Χαῖνον αἶ αἶ τὴν ἰαμβικὴν μέ-
σαν
Καὶ ἡμίλωνος ἰλπίδι καὶς μέ-
γους.
Τοιαύτ' ἔ' ῥωσὶ Εὐπίττιος ἰα-
δοίη.

Quin & Nercum quendam Carinensem ex amore Atticz nomine mulieris Athenis natz sese precipitasse. & non solum amore solutum fuisse: sed etiam vivum incidisse in rete jaculum, in quo simul cum risco auri pleno in terram extractus fuit. Cum eo nomine piscatori, qui se extraxerat, litem intenderet, aurum illud ad se pertinere: casu enim sibi obvenisse: noctu ab Apolline monitum ab in-
cepto

- ² *Harmonia cultus* ² *Eriphyle mæsta recusat,*
Infelix nato, nec fortunata marito.
Tota quoque æria ³ *Minoia fabula Creta,*
Picturarum instar tenui sub imagine vibrat.
Pasiphaë nivei sequitur vestigia tauri.
⁴ *Licia fert glomerata manu deserta Ariadne.*
Respicit abjectas desperans Phædra tabellas.
Hæc laqueum gerit: hæc vacua simulacra corona.

Dædalus

cepto destitisse. An non satis haberet, quod citra vitæ periculum à morbo amoris liber esset? quare, si sciret, de alieno auro litem ne moveret. &c. *Scaliger.*

1. *Harmonia*] *Harmonia* hæc, & *Hermonie*, Martis & Veneris filia ex adulterio. *Cultus*, i. e. segmenta & monile: quod eodem fuisse fato fortunæque cum equo Sejano, & auro Tolosano, memoriæ proditum est. Quisquis enim illud habuit, posseditque novo ac miserando exitio ipse cum sua familia periit. Tale namque Veneris maritus Vulcanus

-- *Vt prisca fides, Mavortia longa*
Furta dolens, capto postquam nihil ob-
stas amori

Pæna, nec ultrices castigavere catenæ,
Harmonies dotale decus, sub luce jugali
Struxerat. — — —

Ejus itaque fatum, quæ prima illud collo induit, prima probavit ipsa *Harmonia* in serpentem cum viro *Cadmo* mutata: mox *Semele*, *Iocasta*, & aliz. Vide *Stat. poetam* secundo *Theb. Athenæum lib. vi*; *Rhodiginum lib. xii*, c. xiiii. *Vinetus.*

2. *Eriphyle mæsta*] Dixit *Virgilius lib. vi. Mæstamque Eriphylen.* & narrat *Lactantius* ad jam allegatum *Papinii* locum eam ultimò usam hoc ornatu. Vid. *Hygin. c. lxxiii: Athen. lib. vi*, c. iv. *Pausan. in Arcadicis.* Fabula sic habet. *Amphiaræus* vates sciebat, si ad bellum *Thebanum* proficisceretur, se illic periturum. occultavit itaque se conficia *Eriphyle* uxore. A-

draustus autem rex *Argivorum*, quum generum *Polynicen* (de quo & fratre est *Epigramma cxxx*) in eo negotio adjuvare vellet, acceptum ab eo monile illud, sorori *Eriphylæ* obtulit, ut indicaret maritum, quod lubens illa accepit, & ut ait *Sulpitius Lupercus* in *Elegia* de avaritia, *latebras viri patefecit sui*, Proficiscens ergo ille ad id bellum, filio suo *Alcmæoni* mandavit, ut, post suam mortem supplicium de matre sumeret: quod fecit ille sedulo. *Gabbema.*

3. *Minoia fabula*] Quæ ad *Minoem* regem *Cretæ* insulæ æriæ & altæ, pertinet: ut quæ sit de *Pasiphaë* uxore, & filibus *Ariadne* & *Phædra*. *Vinet.*

4. *Licia*] *filia*. *Andrægo* filii mortem *Minos* ulturus, bellum intulit *Atheniensibus*, & vicit. Victis hanc statuit pœnam, ut unoquoque anno septenos liberos suos *Minotaurum* edendos mitterent. *Theseus* *Atheniensis* patris vicem dolens, in *Cretam* venit: cujus amore capta *Ariadne* *Minois* filia, docuit, quomodo *cæcis regens silvæ vestigia*, labyrinthum ingressus, *Minotaurum* interficeret. Quod quum esset factum, *Ariadne* ejusque sorore *Phædra* raptis, victor *Athenas* rediit. *Ariadnen* tamen in *Naxo*, quæ & *Dia*, insula, dormientem reliquit: unde est illa apud *Ovidium* *Ariadnes* ad *Theseum* epistola. Fabulam narrant *Hyginus*, & *Serv. in vi. Æneid. Idem.*

3. Læ-

*Dadalia pudet hanc latebras subisse juvenca.
 Præreptas queritur per inania gaudia noctes
 * Laodamia duas, vivi functique mariti.
 Parte truces alia, strictis mucronibus omnes,
 Et ² Thisbe, & ³ Canace, & ⁴ Sidonis horret Eliza.
 Conjugis hac, hæc patris, & hac gerit hospitis ensem.
 Errat & ipsa, olim qualis per ¹ Latmia saxa
 Endymioneos solita affectare sopores,
 Cum face, & astringero diademate Luna bicornis.
 Centum alia veterum recolentes vulnera amorum,
 Dulcibus, & mæstis refovent tormenta querelis.
 Quas inter medias, furva caliginis umbram
 Dissulit inconsultus Amor stridentibus alis.
 Agnovere omnes Puerum: memorique recurso
 Communem sensere reum. quamquam humida circum
 Nubila, & ⁶ auratis fulgentia cingula bullis,
 Et pharetram, & rutila fuscarent lampadis ignem:*

Agn-

1. *Laodamia duas noctes*] *Laodamia* Acasti Thessalix regis filia. *duas noctes*. Scilicet unam vivi mariti Protefilai, quando cum aliis ille Græcis in Phrygiam navigavit, ubi omnium primus est interfectus, sicut habet ejus epitaphium inter Heroica XI 1. & alteram functi, mortuique viri, quando Laodamia quum audivisset ipsum periisse, petiit à diis, ut diem unum (sic scribit Lucianus in Dialogis mortuorum) vel tres horas (ita Hyginus) revivisceret, quò videre & colloqui sibi liceret; quod impetravit. reliqua, & quo pacto ipsa se combusserrit, ex Hygino cognosces. *Idem*. V. quæ ad Catull. adnotamus. *Gabbema*.

2. *Thisbe*] Vid. Ovid. lib. IV Metamorph. *Gabbema*.

3. *Canace*] Fuit hæc Æoli ventotum regis filia. quæ misso à patre gladio se interfecit, quum ex suis & fratris nefandis amoribus concubituque natus puer esset. Hyginus. Canaces

litteræ Macareo apud Ovidium. *Idem*.

4. *Sidonis horret Eliza*] *Eliza* Dido gladio incubuit. De qua præter Ausonii Epigr. CXI, & *adæro* Anthologia lib. IV, Virgil. in Æneid. *Id.*

5. *Latmia saxa*] *Latmus*, mons Cariz Ciceroni in Tusculana prima, Endymionis à Luna, ut ferunt, quondam adamati fabulâ nobilis. Nam illic à Luna consopitum Endymionem putant, ut dormientem oscularetur. Meminit Lucianus fabulæ cum alibi, tum in Dialogo quodam Veneris & Lunæ. Erasmus in Proverbio *Endymionis somnus*, Hyginus, Fulgentius, Scholia vetusta in IV Argonauticôn Apollonii, & Ausonius ipse rursus in Ephemeride. *Vinctus*.

6. *auratis fulgentia cingula bullis*] Ita scripsimus ex editione Leodogari à Quercu, qui poemâ hoc inter flor. Epigramm. edidit, & ex sententia Pet. Scriverii, qui hoc modo locum hunc reponendum censēbat. *Gabbema*.

1. *Eligitur*

*Agnoscent tamen : & vanum vibrare vigorem
Occipiunt : hostemque unum sua non loca nactum ,
Quum pigros ageret densa sub nocte volatus ,
Facta nube premunt trepidantem & cassa parantem
Suffugia, in cœtum mediæ traxere caterva.
Eligitur mœsto Myrtus notissima luco ,
Invidiosa deûm pœnis. ¹ cruciaverat illic
Spretâ olim memorem Veneris Proserpina Adonim.
Hujus in excelsâ suspensum stipite Amorem ,
Devinctum post terga manus, substrictaque plantis
Vincula mœrentem, nullo moderamine pœne
Afficiunt. Reus est sine crimine iudice nullo
Accusatus Amor. ² se quisque absolvere gessit :*

Trans-

1. *Eligitur mœsto Myrtus notissima luco*] Duplex genus crucium statuo, Simplex, & compactum. Illud voco, cum in uno simplici ligno sit affixio, aut infixio. Quæ Crux, meo iudicio, prima fuit, & in aliam speciem à rudi hactenus. Nam aliàs ad arborem sive stipitem alligabant figebantve hominem : ut in *Cupidine crucifixo* Aufonii, quem arboris stipite appensum, non manibus expansis, sed à tergo devinctis ; pedibusque non clavis, sed funibus substrictis describit, *Eligitur*, &c. *Lipsius*.

2. *cruciaverat illic Spretâ olim, memorem Veneris, Proserpina Adonim*] Aufonius fabellam aspexit, quæ est ista. Venus jam olim puerum hunc deamaverat, & ut sola frueretur, clam deposuerat apud Proserpinam. Sed hæc mox in eadem flamma : ac repentem Veneri negat dare. Lis est, itur ad Iovem. Ille rem sic componit, ut Adonis, quod ad usum, in tres anni partes secaretur. Primâ, ut Adonis Adonidis esset : secundâ, ut Veneris : tertiâ Proserpinæ. Acquieverunt. Sed enim Adonis pronior in Venerem, suum quoque tridentem illi tribuit. Hæc Appollodorus lib. 111 Biblioth.

Ergo istud est, quod Proserpina nunc cruce vindicat. Theocritus & ipse huc aspexit Eidyll. xv. Vide *Lipsum de Cruce*. Gabbema.

3. *se quisque absolvere gessit :*

Transferat ut proprias aliena in crimina culpæ]

Hæc est vetusti exemplaris scriptura, teste Mariangelo. Mihi sincerior videtur altera lectio :

— *se quisque absolvere gessit,*

Transfert & proprias aliena in crimina culpas.

Porro particula *quisque*, non commutanda videretur in *quaque* : licet ad *Heroidas* hoc genere referri posse, non appareat. Cum enim in *Monosyllabis* (*Technopægnii* versus cxi) particulam *Quis* dixerit genere neutro,

Quis stuitat pelagô. quod non natas in fluvio ? pîx.

Affirmaverim potius talia eo modo posuisse eum, ut à *Verustioribus* poni consuevit. *Ennius* : *Quis tu es mulier ?* Terentius in *Eunucho*, *Illarum neque quisquam te novit.* Et *Donatus* ait, *Quisquam* multis probari exemplis etiam *fœminino* genere *Veteres* protulisse. Ita ut in *numeris* & *generibus*

*Transferat ut proprias aliena in crimina culpas.
 Cuncta exprobrantes tolerari insignia leti
 Expediunt. hac arma putant. hac ultio dulcis.
 Ut quo quaque perit, studeat punire dolorem.
 Hac laqueum tenet, hac speciem mucronis inanem
 Ingerit. illa cavos amnes, rupemque fragosam,
 Infanisque metum pelagi, & sine fluctibus aquor.
 Nonnulla flammis quatiant, trepidoque minantur
 Stridentes nullo igne faces. ' rescindit adultum
 Myrrha uterum lacrymis uventibus : inque paventem
 Gemmea fletiferi jaculatur succina trunci.*

Quedam

ribus hæc Prænomina infinita sint. Priscianus quoque ac Nonius ajunt, *Quis & Quisquam* communis esse generis, autoritate Veterum, ut apud Græcos. Ex Ictorum etiam sententia de Verborum significatione, verbum hoc, Si quis, tam masculos, quam feminas complectitur. Accursius. Gabbema.

1. rescindit adultum Myrrha uterum lacrymis uventibus: &c.] Ita Gabbem. editio. Scriverius : Iamdudum est quod scripseram, *lacrimis lucentibus*; ad myrrham ipsam & gemmea succina respiciens. Et nunc animadverto in hunc Aufonii locum verba isthæc annotasse Mariangelum in Diatribis suis. Sunt, inquit, codices qui servant, *lacrimis uventibus*, contra syllabæ rationem : sed scribendum fortasse, *lacrimis lucentibus*. Ecce conspirantem habeo doctissimum virum. Nuper verò tentabam ex vestigiis scriptæ lectionis, *lacrimis uventibus*. Myrrha arbor abundantia & copia myrrhæ & lacrimarum adultum & distentum uterum rumpit, sudatque myrrham. Ovid. Met. lib. x, fab. ix.

Cum tandem terrâ requieuit sessa Sabæa,

Vixque uteri portabat onus. & post aliquot versus.

Iamque gravem crescens uterum præcinxerat arbor,

Pectoraque obtulerat, collumque operire parabat.

Non tulit illa moram : venientique obviam ligno

Subsedit, merisque suos in cortice vuln-

tu.

Qua quamquam amisit veteres cum corpore sensus,

Flet tamen, & tepida manant ex arbore gutta.

Est honor & lacrimis, stillatque cortice myrrha

Nomen herile tenet, nulloque tacebitur avo. &c.

Dat gemitus arbor. lacrimisque cadentibus humet.

Legit apud Aufonium Cl. Salmasius, *lacrimis ingentibus*. & in epistola sua ad me hoc eruditum scholion attexit: Filius medici non potuit ignorare duo esse myrrhæ genera, unum ἀδρόβαλον, alterum μικρόβαλον. Illud glebis ingentibus: hoc minoribus, cuius meminit Dioscorides. At Myrrha hic quæ lacrimas suas in lapidem congelatas, quæ succina gemmea hic vocat Aufonius, in Cupidinem erat jaculatura, grandioribus guttis præoptavit sudare, ut plus mali nempe facerent Cupidini, quàm si parvas & μικρόβάλλας jaculata esset. Ideo certe uterum laxavit grandioribus lacrimis τοῖς ἀδρόβάλοις, quia his vice saxo-

RUIN

Quadam ignoscentum specie, ludibria tantum
 Sola volunt : stilus ut tenuis sub acumine puncti
 Eliciat tenerum, de quo Rosa nata, cruorem.
 Aut pubi admoveant petulantia lumina lychni.
 Ipsa etiam simili genitrix obnoxia culpa
 Alma Venus, tantos penetrat secur a tumultus.
 Nec circumvento properans suffragia nato
 Terrorem ingeminat, stimulisque accendit amaris
 Ancipites furias : natiq; in crimina confert
 Dedecus ipsa suum : quod vincula caca mariti,
 Depresso Mavorte, tulit : quod pube pudenda
 Hellepontiaci ridetur forma Priapi.
 Quod crudelis Eryx, quod semivir Hermaphroditus.

Nec

rum impetere parabat Cupidinem.
 Hæc ille. *Scrivenerius.*

1. Depresso Mavorte, tulit] In Gri-
 pho Ternario, vers. xxvi.

--- Ter clara instantis Eoi

Signa canis serus depresso Marte sa-
 tellis.

Martis cum Venere dormientis fabu-
 lam narrat Lucianus in Somnio seu
 Gallo; Quidam quondam fuit Marti
 deo belli in deliciis adolescens for-
 mosus Ἀλκτεῖον. Sic gallum galli-
 naeum vocant Græci. Mars quotiens
 ad Venerem deam Vulcani conjugem
 noctu veniebat, quia timebat So-
 lem, ne se deprehenderet cum eâ, &
 Vulcano nuntiaret, Alcæryonem se-
 cum adducebat. eum foris ad ostium
 jubeat observare, quum Sol emer-
 geret. Cæterum quadam nocte so-
 mnus Alcæryonem oppressit, nec ad-
 ventantem Solem sensit, qui Martem
 cum Venere deprehendit. Rem Vul-
 cano statim renuntiavit; qui accurrit
 continuò, retribus adulteros impli-
 cuit; & sic vinctos, cæteris Diis ad id
 spectaculum convocatis, ostendit;

--- qui risere, dinque

Hæc fuit in toto notissima fabula calo,
 ut scribit Ovid. iv Met. vers. cxxxix.

Suo itaque satelliti & exhibitori
 Mars graviter ob istum veterum ira-
 tui, ex homine fecit avem cum ga-
 lea & crista sua, cæterisque quibus
 tum excubabat armis. Ex eoque Mar-
 tiales aves, miseri scilicet illius Ale-
 ctryonis genus, avito periculò & poe-
 na sapientes, vigilantiores fuerunt,
 diligentioresque ad Solis adventum
 diis omnibus hominibusque prænu-
 ciandum diu antè quàm exoriatur.
Vinetus.

2. Hellepontiaci] V. N. in Petron.
Gabbema.

3. Eryx] Veneris & Butz filius.
 quod jam alibi adnotatum. *Idem.*

4. semivir Hermaphroditus] Epigr.
 LXVIII de iis quæ sexum mutarint:

Vidit Semivirum fons Salmacis Her-
 maphroditum.

Semimarem dixerat Ovidius, tantum
 non mollem & enervem, sed etiam
 qui utrumque gereret sexum. Fuit
 hic Mercurii & Veneris filius:

Cujus erat facies, in qua materque pa-
 terque

Cognosci posset. nomen quoque traxit ab
 illis.

Nam Ἐρμῆς Mercurius, Ἀφροδίτη
 Venus Græcis nominatur. Ovid. iv.

K k k Meta-

*Nec satis in verbis. roseo Venus aurea ferto
 Maerentem pulsat puerum, & graviora paventem;
 Olli purpureum multato corpore rorem
 Sutilis expressit crebro Rosa verberare : quæ jam ,
 Tincta prius, ¹ traxit rutilum magis ignea fucum.
 Inde truces cecidere mina : vindictaque major
 Crimine visa suo Venerem factura nocentem.
 Ipsa intercedunt Heroides, & sua quæque
 Funera crudeli malunt adscribere fato.
 Tum grates pia Mater agit. cessisse dolentes ,
 Et condonatas Puero dimittere culpas.*

*Talia nocturnis olim simulacra figuris
 Exercent trepidam casto terrore quietem.
 Quæ postquam multa perpeffus nocte Cupido ,
 Effugit. pulsa tandem caligine somni
 Evolat ad superos, ² portaque evadit eburna.*

Ejusdem R O S Æ.

VER erat : & blando morientia frigora morsu
 Spirabat croceo mane revecta dies.
 Strictior Eeos praecefferat aura jugales ,
 Æstiferum suadens anticipare diem.

Metamorph. sic de Salmacidis & Her-
 maphroditi coitu canit :

*Sic ubi complexu coierunt membra te-
 naci,*

*Nec duo sunt, sed forma duplex : nec fe-
 mina dici*

*Nec puer ut possit, neutrumque &
 utrumque videtur.*

Vide & Epigr. xcviii Aufonii, ut &
 Epigr. xcix. Salmacis est Nympha, &
 fons Cariz, de quo Vitruvius lib. ii,
 c. viii. Vinetus.

1. *traxit rutilum &c.*] Dictum jam
 ad Pervig. Veneris. Gabbema.

2. *portaque evadit eburna*] Dixit
 Virgilius lib. vi admirandi operis :

*Sunt gemina Somni porta : quarum al-
 tera seritur*

*Cornea, quæ veris facilius datur exitus
 umbris :*

*Altera candenti perfecta nitens ele-
 phantæ :*

*Sed falsa ad cælum mittunt infernum
 manes.*

*Hic ubi tum natum Anchises, unâque
 Sibyllam*

*Prosequitur diçis : portaque emittit
 eburna.*

Adi quoque Aufonium in extrema
 Ephemeride ; Muret. lib. xi, c. vii :
 Macrob. lib. i in Somn. Scip. c. xii.
 De porta eburna quoque Horat. lib. i
 Od. xxvii. De Cornea, Propert. lib. i
 Eleg. vii. Idem.

ETA-

Errabam riguis per quadrua compita in hortis ,
 Maturo capiens me vegetare die.
 Vidi concretas per gramina flexa pruinas
 Pendere, aut olerum stare cacuminibus.
 Caulibus & patulis teretes colludere guttas ,
 Et cælestis aqua pondere tunc gravidas.
 Vidi Pæstano candere rosaria cultu ,
 Exoriente novo roscula Lucifero.
 Rara pruinosis canebat gemma frutetis ,
 Ad primi radios interitura die.
 Ambigeres, raperet ne ROSIS Aurora ruborem ,
 An daret, & flores tingeret orta dies.
 Ros unus, color unus, & unum mane duorum :
 Sideris & floris nam domina una Venus.
 Forsan & unus odor ; sed celsior ille per auras
 Diffлатur : spirat proximus iste magis.
 Communis Paphie dea sideris, & dea floris ,
 Precipit unius muricis esse habitum.
 Momentum intererat, quo se nascentia florum
 Germina comparibus dividerent spatius
 Hac vires angusto foliorum tecta galero :
 Hanc tenui folio purpura rubra notat.
 Hæc aperit primi fastigia celsa obelisci ,
 Mucronem absolvens purpurei capitis.
 Vertice collectos illa exsinuabat amictus ,
 Iam meditans foliis se numerare suis.
 Nec mora ; ridentis calathi patefecit honorem ,
 Prodens inclusi semina densa croci :
 Ac modo qua toto rutilaverat igne comarum ,
 Pallida collapsis deseritur foliis.
 Mirabar celerem fugitivâ etate rapinam ;
 Et dum nascuntur, consenuisse ROSAS.
 Ecce & defluxit rutili coma punica floris ,
 Dum loquor : & tellus tecta rubore micat.
 Tot species, tantosque ortus, variosque novatus ,

*Vna dies aperit ; conficit una dies.
 Conquerimur, Natura, brevis quod gratia florum est.
 Ostentata oculis illico dona rapis.
 Quam longa una dies, etas tam longa ROSARVM;
 Quas pubescentes juncta senecta premit.
 Quam modo nascentem rutilus conspexit Eous,
 Hanc rediens sero vespere vidit anum.
 Sed bene, quod, paucis licet interitura diebus,
 Succedens ævum prorogat ipsa suum.
 Collige, virgo, rosas, dum flos novus, & nova pubes;
 Et memor esto, ævum sic properare tuum.*

DE PRIAPISMO

SEV

PROVDIOSA LIBIDINE

CLEOPATRÆ REGINÆ,

Ejusque Remediis

EPISTOLÆ;

In lucem prolata ex Bibliotheca

MELCHIORIS HAMINSFELDII
GOLDASTI.

Typographus Patavinus

Lectori benevolo S. D.



RÆSENTAVI tibi, *Lector humanissime*, fidem membranei codicis, cujus mihi copiam ex festiva sua Bibliotheca & omnis generis librorum referta fecit vir nobilis & Clarissimus Melchior Haiminsfeldius Goldastus, cum hîc aliquan-

quandiu subsisteret. Ejus autem vetustatem tum characterum elegantia, tum ipsa membrana satis commendat. An vero ipsorum, quorum nomina præ se ferunt, genuini partus sint, an ab aliis suppositi, quæstionis esse videtur. Equidem dum orationis filum & contextum confidero, qui non propius à venustate Ciceroniani ævi abire quam cælum terra potest, videntur non esse, sed unius cujusdam multis seculis posterioris, qui ne Latine quidem admodum doctus erat. Eam conjecturam ex ipsis epistolis capio. Nam Soranus in ea ad Cleopatram ita scribit: *Dabo tibi commentarios Theodotæ & aliorum & de vitis & de curatione mulierum, in quibus poteris addiscere & diversa vitia & curationes earum.* Vbi non dubitat nobilissimus simul & doctissimus Goldastus, quin pro Theodotæ legendum sit, Theodori, intelliganturque commentarii Theodori Prisciani, quos ipse *Gynæcea ad Salvinam* inscripsit, editi Basileæ operâ Sigismundi Gelenii. Deinde quod ait, *& aliorum*, annon innuit Erotis Medici, liberti Iuliæ, *de Vitis muliebribus librum*: qui eadem, qua Cleopatra & Soranus, ætate floruit? Præterea Moschionis sive (ut nonnulli scribunt) Muschionis *ἡ γυναικείων παθήων* à Conrado Gesnero seculi nostri Varro-ne Græce Latineque editum cum notis? Atqui iste multo post Cleopatram tempore vixit. Ut nunc ponam ad compendium, Trotilæ *librum Matricis*, & Albucasis Arabis *morbis muliebribus*, quos primus collegit Caspar Wolfius Medicus & Professor Tigurinus, & in Gynæceorum libris recensuit Israël Spachius Argentinen-sis. quippe qui videntur posteriores harum epistolarum auctore fuisse. Ait porro Soranus, *in quibus poteris addiscere, &c.*

Vnde exstitit alius quispiam, qui non minori audacia librum *De vitis & curatione mulierum* hujus ipsius Cleopatræ Reginæ nomine proscriberet, quem iidem illi, quos dixi, Wolfius & Spachius edidere. Et sanè decantata

est ab antiquis scriptoribus infatiabilis Cleopatæ libido, quam verò nemo clarius & evidentius expressit isto nostro Antonio. Ex se ne an veteri quopiam scriptore qui nobis perierit, incertum. Nobis quidem hæ epistolæ non minus dignæ visæ, quæ ad plurium manus perveniant, quam vel ille Cleopatæ liber ab eis viris editus qui & iudicio valent & auctoritate; aut etiam ipsius Sorani *Isagoge in artem medendi*, quam Albanus Torinus Medicus Vitudurensis apud Helvetios in lucem protulit. Nam fictitiorum licet sint auctorum, multum tamen facere ad veterum quorundam loca intelligenda, Petronii Arbitri, Martialis, & aliorum, domi doctus didici. Quod autem ad remedia attinet, certa & indubitata esse, vel ipsa eorum præscripta materies argumento esse potest. Nec perdidere usum suum hodie ad vitiosam mulierum tentiginem sedandam, quæ nonnullis solet esse abortus, plerisque sterilitatis causa. Sed & viri non pauci reperiuntur fascinati & veneficio tacti, sive, ut Iurisconsultorum verbis utar, maleficiati & sortilegiati, quibus persanandis remedio hujuscemodi opus. Hæc volui necius ne esses. Vale, lector, & utitor, sed more modoque honesto; obscænitatem Deo invisam, Angelis cogita abominabilem.

FRANCISCVS PHILELPHVS

Lib. 6 Epist. ad

PHILIPPVM MEDIVM

Philosophum ac Medicum cujusdam codicis meminit, quo comprehensæ videntur fuisse & hæ epistolæ. Sic autem scribit;

MEmini cum nuper esses Mediolani, vidisse apud te vetustissimum quendam codicem, qui Medicorum plurimum scripta complecteretur, ut Corn. Celsi, & utriusque Sorani, & Apuleji,

Apuleji, & Democriti, & quarundam etiam mulierum. Rogo igitur te majorem in modum, ut aut illum codicem ad me mittas, tantisper apud me futurum, donec exscribatur, quod factum iri curabo quam primum; aut isthic ipse mihi cures exscribendum. Nam quod mea causa impenderis, id omne pecuniarum brevi ad te ibit. Medicos verò istos lētitare volo, non ut eorum mihi præceptis utendum cupiam, qui sum, ut nosti, corpore bene composito & valetudine prospera, sed doctrinæ duntaxat gratia. Mediolano pridie Non. Ianuarias, M. CCCC XLIX.

EPISTOLA HERACLII IMPERATORIS

*Ad ¹ Sophoclem Philosophum pro expositione libri inventi
ad caput Cleopatraz Regina in suo sepulchro.*

Heraclius Imperator, Parthicus, Persicus, & Babylonicus, Triumphator semper Augustus, ² Sophocli, viro sapienti & amico suo. Remeanti mihi à Persico bello, quod & magna virtute susceptum, & insigni victoria per Christi gratiam sumptum est, visum est, ut Alexandriam ³ contenderem, quædam ibi, quæ agenda erant, de utilitate Reipublicæ disponere. Vbi dum per aliquot dies permanerem, placuit ut quædam sepulchra veterum Regum aperirentur, in quibus, ut fama erat, multæ gazæ inclusæ latuerant, ut malè ibi ingesta pecunia, si fortassis inveniretur, multorum utilitatibus deserviret. Itemque apertum est Cleopatraz sepulchrum illius famosissimæ Reginæ, quæ cum Antonio imperium totius penè Orientis tenuerat: ubi & corpus ejus juxta Antonium collocatum aromatibus conditum illæsum usque ad nostra tempora per centum viginti quinque Olympiades permanserat. Ad cujus Re-

ginæ

1. *Sophoclem*] Mf. *Saphodum*.
2. *Sophocli*] Mf. *Saphocli*.

3. *contenderem*] Mf. *concenderem*.
K k k 4. 1. *ad*

ginæ caput inventus liber est per ignotos characteres in æneis tabulis inscriptus, nobisque delatus: de quo dubium non erat, quin in eo aliquid magnæ utilitatis contineretur, quod tanta diligentia ad caput tantæ Reginæ reconditus jaceret, cœpimus quærere anxie diligenter, si fortè esset aliquis, qui ejus libri nobis scientiam aperiret & scriptum. Quod cum jam ignorantia multorum, qui sapientes esse videbantur, desperatione capti impossibile putaremus, tandem ad te recurrere decrevimus, quem in omni genere disciplinæ sapientem fore non dubitamus. Quamobrem eundem librum tibi dirigimus, ut nobis scripturam & intelligentiam ejus exponas. Vale.

EPISTOLA

SOPHOCLIS SOPHISTÆ

Ad Heraclium Imperatorem de expositione
& intelligentia præfati libri scripti
in tabulis æneis.

Heraclio Imperatori Divo, Magnifico Viro ac Triumphatori semper Augusto, Sophocles Sophista. Litteras Excellentie tue continentes petitionem tuam legi, atque in perquirendo scripturas & intelligentiam libri, quem misisti, plures dies consumpsi. Tandem ut per quædam secreta artis nostræ revelata mihi ejusdem libri characterum ignotorum profunditas & intelligentiæ veritas, in primis quidem felicissimum te hominem esse censeo, cujus temporibus revelatum est arcanum multis ante seculis absconditum, omnique tuo auro pretiosius. Cum enim omnia, quæ ab usu humano sunt, propter hominem tantummodo sint pretiosa, quanto plus pretiosius illud est, per quod humana natura constringitur, & quod in ea depravatum est, ad statum proprium

1. ab usu humano] MS. ad usum humanum.

2. plus pretiosius illud est, per] MS. pietas pr. illudque per.

1. cujus

primum reformatur? Quantos equidem fuisse existimas Reges seculique potentes, quibus Fortuna dederat hereditatem, sed vacua natura negaverat heredem qui inestimabili pretio illud comparassent, si se adipisci posse, quod te adeptum esse constat, ullo modo credidissent? Habes ergo thesaurum casu quidem tibi oblatum, sed nostra diligentia repertum: quem summopere tibi custodiendum esse ipsa sui magnitudo commendat. Expositionem sanè scripturæ in ejusdem libri intelligentiæ quoque subtilitatem nostris characteribus consignatam magnificentie tuæ transmissi. Quod moneo diligenter recondi facias, nec umquam procedat in publicum: 'cujus tamen summæ utilitatis' tu ipse poteris habere usum. Vale.

EPISTOLA C. ANTONII COS.

Ad Q. Soranum de incontinentia libidinis Cleopatræ Reginæ.

ANtonius ter consul salutem dicit * Q. Sorano. Veteris amicitie memor, simul & sapientie tuæ virtute fideique constantia delectatus, quoddam meum privatum infortunium jam tibi declarare satago, spem mihi de tua egregia fide promittens, & quod commissum celatum habebis, & ad sublevandum adjutor & ad disponendum, si poteris, devotus existes. Amore Cleopatræ comprehensus atque formæ ipsius supra modum pulchritudine delectatus, ultra quam oporteret virilem animum, ejus blanditiis delinitus, tamen ei de maritali fræno relaxavi, quod me contempto legumque timore, adulterio se commaculaverit. nec hoc mediocriter, sed animo postposita muliebri verecundia ad tantam impatientiam

1. *cujus*] Mf. *qua*.

2. *tu ipse*] Mf. *sicuti nunc*. quod tamen eadem manu correctum,

3. *Q. Soranum*] Mf. *Quintianum*.

4. *Q. Sorano*] Mf. *Quintiano*.

tientiam flagitia prorupit, quod sub una nocte sumpto cucullo in lupanari prostibulo centum & sex virorum concubitus pertulit. In tantum enim, ut professa est, in tentigine rigidæ vulvæ erat accensa, quod à lupanari quidem, sed non satiata recessit. & licet occultissime actum esset, me tamen non latuit. tandemque hujus nefariæ offensæ ab ea sub interminatione vitæ sciscitatus, impatientiam gemini caloris & fervorem inveni. Quod per quosdam Philosophicæ artis peritos verum esse deprehendens, qui dicunt quarundam mulierum tam ferventem esse naturam, ut si sine veretro pene assiduo & continuo virili amplexu infra tertium decimum expertes fuerint, nec vivere quidem possint: & attendens etiam, ne si palam fieret ejus delictum, ad perpetuæ mihi infamiæ injuriam redundaret: fateor quidem, dissimulavi rem, simul etiam miseratus formæ ejus venustatem floremque juventutis, & naturæ conditionem ingenique ejus modestiam, quo multis mulibus superior esset, nisi hoc solo vitio laboraret, inminatus quidem mortem, nisi de cætero careret. Quæ quidem timore territa continere se cœpit. Vnde in gravem infirmitatem decidit, atque advocatis & desperantibus Medicis vitam ejus nisi repentino concubitu satisfaceret naturæ, tandem cessit atque mortis metum voti festinatione solvit. Moxque reverentibus nobis non verita est vitium naturæ suæ profiteri sibi restitisse pene usque ad mortem, * sub attestazione Medicorum fidelium protegebatur. Hac igitur miseranda sorte commoti in magnum mortis dolorem incidimus, ad factum opus esset omnibus modis ambigentes. Denique nobis nihil melius existimavimus, quam in hac re spem consilii in te ponere, quem ingenio præstare omnique sapientia multis documentis probatum est.

Nam

*. expertes] *Ms. experta. & supra, experta;*

Nam & talem eam habere, ut nunc est, quasi mortuam nihil est: item ea carere difficillimum ex toto tenore voluntatis meæ manifeste facillimum est mihi talem pati, quam talem perdere: tamen ne talem habeam, tuo opere, tuo auxilio promereri incessanter expostulo. Age igitur totum ad quæ volueris habiturus: & si quis mendendi illius infirmitatis locus in tua scientia est, omni virtute exerce. Redde eam mihi, & ex hoc me totum adquire tibi. Vale.

E P I S T O L A

Q. S O R A N I

Ad Antonium Cos. De modo mendendi
ardorem libidinis Cleopatrar
Reginæ.

Antonio Consuli * Q. Soranus. Prudenter semper & fideliter amicis servatum est, ut amicorum causam suam deponent, & eorum infortuniis æquè, ac si ipsi patientur, condoleant, & ubi adjuvandi eos remedia desunt, benevolentiae munere consolationis fomenta adhibeant. Excellentia magnitudinis tuæ satis compertum habet, humanam felicitatem multis animi incommodis laborare, & hoc vel esse fallacis Fortune proprium, ut quibus aliquando blanditur læta fronte, hos aliquando rugosa fronte deterreat. Inde est, quod te dominum gentium & Romanæ Reipub. quæ omnium divitiarum copia habundare facit, vitio saltem domestico & privato incommodo perstringi faciat, ut quam vertibilis sis, evidenter ostendas. Sed quoniam adversa fortuna superior est amicitiae benevolentia, quæ & secundas res splendidiore, & adversas patiens leviores facit, mœstitiæ tuæ ut verè amicus admodum compassus diu quæsiui, quo modo hanc quam pateris anxietatem vel minuendo levigarem, vel omnino auferrem. Perlectis igitur pluribus libris, ac perscrutatis naturæ secre-

tis

1. Q. Soranus] M. Quintius.

2. quo

tis tam in genere animalium quam lapidum, arborum & herbarum, quanquam multa remedia ad refrigerandum libidinis ardorem invenerim, summam tamen evincende libidinis non attinui, donec per quendam aditum in templo Veneris edoctus in Chio insula inveni librum continentem modum & vim huius veri unguenti, quod tibi mitto, aliarumque rerum quæ ad usum fœmineum deputantur, quod ita validissimum est, sicut & nostra narratione & tua probitate cognoscere poteris. Vis sane huius unguenti talis est, per quod unaquæque mulier ad amorem illius viri, qui cum ea concubuerit, ita attrahitur, ut omnium amoris obliviscatur. quo imprimis ita uti debebis. Observate per novem dies à Venerio opere, ita ut nullus fluxus seminis de te exeat: & utere cibus calidis, ovis quoque & casco, & vino forti, & pipere. Quod si tu vel sênex vel frigida naturæ esses, medicinalia tibi possem adhibere fomenta, quibus, quia opus non habes, communes cibos sumere valebis. Deinde hoc tibi maxime est observandum, ut cum post novem dies ad fruendum concubitum accedes, virile membrum non minus in extensione sua quàm decem uncias habeas. Quod si non habes per naturam, debes habere per medicinas.

Tolle siquidem¹ lac caprifici, & radicem herbæ, quæ dicitur² tellina, & tere diligenter, & illines veretrum, & confricabis manibus & sic ad prædictam magnitudinem consurget. Posthæc statim ut concubitum perficere volueris, totum veretrum præfato unguento inunges, & sic mitte infra vulvam mulieris quanto expeditius poteris. Mox enim jacto semine & liquefacto unguento, tanto amore tantaque dulcedine attrahit infra se matrix, quod illico concipit mulier. Nam in tanto amore ex eo mulier adducitur, quod neque cum devirginatur ille amor huic potest æquari. Non tibi verendum

1. quo] Ms. quod.

2. lac caprifici] Id est, lac fici silvestris, cujus fructus non maturat. Ms. in marg.

3. tellina] Telina dicitur lauræola mi-

nor, & est citrina, & Arabicè dicitur Al-labena Azagera. id est, lauræola minor. Al-labena Alkuira, id est, lauræola major. Ms. in marg. Ms. suprà, sicce.

dum erit , eam alii viro velle commisceri , nisi qui similiter ei possit facere.

Temperatio verò huius unguenti tribus modis fit , & hoc tanto frequentius , quanto majori libidine concitatur . Nam sæpe in ipso opere Venero , dum veretrum infra cunnum agitatur , fervente ipso motu libidinis ante jactum seminis virilis frequenter semina mittunt .¹ Altero , concepto semine præ nimio amore extra semetipsam ferè per tres continuas horas ita in amore liquefacta , sicut in ipso puncto cum² curculio in vulvam semen infundit . Tertio , cum illo ultra decimum concubitu delectatur . Hoc medicamine naturali ad concubitu dilectæ Cleopatræ utere , quam deinceps ita securus possidebis , ut nullius alterius concubitu fruatur . Vale .

EPISTOLA CLEOPATRÆ REGINÆ

AD
Q. SORANVM.

Cleopatra Regina³ Q. Sorano. Quantas gratiarum actiones magnitudini bonitatis debitor sim , testis est conscientia mea , quæ manifestè sentit à quanto periculo quantaque infamia tua sapientia liberata sim . Testis etenim est Antonius , quem te nunc operante unicum diligo . Sublata namque foeminea verecundia , aperiā tibi fragilitatem meam & quasi nudam me tibi totam exponam : cum sciam , me etiam tacente foemineam fragilitatem te ex toto agnoscere , & fervidæ naturæ meæ causam tuo salubri remedio temperare . Ab annis namque pubertatis , ex quo in viriles amplexus deveni , & quærerem Veneris gaudia , persensigemi-

1. *Altero*] Sc. modo. Ms. in marg.

2. *curculio*] Ms. in marg. gurgulio, id est, veretrum.

3. *Q. Sorano*] Ms. Quintio Sorano.

geminum calorem. Postea mulier ita alienata¹ sum, ut omnium laborum atque rerum obliviscerer. ***. Val.

EPISTOLA

Q. SORANI

ad Cleopatram Reginam de medendo
ardore libidinis.

Grandis quidem, ô Regina, res est in multis temporibus absconsa, quam tibi demonstrari postulas. Sed quia Excellentiae tuae nihil denegare fas est, quem summo honore consulendum esse decrevisti, aperiam tibi consequenter omnia, quae proposuisti, & de unguento quidem & de quibusdam aliis à te non propositis, quae ad usus foemineos privatos congruunt per seriem temporum, & à quibus auctoribus inventum, & à quibus etiam Reginis, quo modo, & quo ordine probata sint, sub hac conditione exponam, ut nunquam in publicum prodeant praeaveas, hocque tam tibi quam posteritati tuae. De natura autem mulierum, & vitis & curationibus earum pauca tibi breviter perstringam. Nam dabo tibi commentarios² Theodoti & aliorum & de vitis & de curatione mulierum, in quibus poteris addiscere & diversa vitia & curationes eorum. Perlecta sane epistola, quam mihi pro te direxit Antonius, ex eo diligenter caepi querere, si quid possem pro eo aestu libidinis, quo tu laborabas, probatum invenire remedium. Cumque perlectis pluribus libris & rimaris naturae secretis tam in genere animalium quam lapidum, arborum, & herbarum, nec mihi ex toto accurreret ut volebam, tandem per quendam aeditum Veneris edoctus sum in templo ejus, quod in Chio insula situm est, multos antiquissimos libros Apollinis contineri, in quibus mox suspicatus sum fortassis me aliquid posse invenire, quod ad id, quod querebam, proficuum esset. Animabat enim me ad id querendum, quod & ipse³ medica

artis

1. sum, ut omnium laborum atque rerum obliviscerer] Mf. est, quia em. lab. atque rer. obliviscitur.

2. Theodoti] Mf. Theodota.
3. medica] Mf. Medicina.

1. appela

artis esset repertor, & solertissimus naturæ scrutator. Moxque ier arripens ad Chion insulam deveni, & introgressus ad iuxta templi omnes libros Apollinis, & Æsculapii filii ejus, & aliorum, quorum multa copia erat, perlegi, atque quod querebam inveni, tibi que ex memoria quod in ipsis continebatur edicam. Et primum quidem, quod propter hominem medicina inventa est, & tractatur ibi de formatione viri & mulieris. Deinde de omnibus vitiis, quibus humana natura corrumpitur, eorumque remediis. Et quoniam eam partem tibi declarare suscepimus, secundum id quod supra proposuimus, quæ proprie pertinet ad naturam mulieris, omissis cæteris hoc tibi patefacere operam damus, quod proprie pertinet ad naturam mulierum. Inter viri namque & mulieris naturam sexus, & quæ ad sexum pertinent, diversitatem faciunt, ac per hoc & diversa vitia fiunt, & diversæ curationes. Inde ab ea parte, unde discrepat, exordium est, Et in primis quidem est matrix, quæ & semen recipit, & conceptum fovet, de quo diversæ & validæ infirmitates in corpore mulieris oriuntur. Quæ quidem principaliter tribus modis vocatur: primum sanè matrix, ab eo quod mulieres partu suo matres efficiuntur. Tunc autem stare tunc¹ appellatur, hoc est novissima in intestinis jaceat, aut quod usque ad annos XIV. unciae sint apud virgines. Post mutationem vero ætatis effectus suos per partum mulieribus repræsentat. Dicit² Aristoteles, quod fratres efficiat, qui ex una nascatur. Constat ex duabus tunicis. Una exterior, quæ levior est alba: altera est durior & nervosa & pulposa. Quibus rebus in se continet omnia, cui etiam inhaerent tunice tenues, ut ex membranis & nervis. Formata enim est sicut cucurbita medicinalis. Positio vero est ejus, quæ ab inferiori parte vulvæ inter duas protendens usque ad manum, habens super se vesicam. Cujus partes duæ sunt: una³ orificium dicitur, quod est ante partum pulposum & molle, post verò callosum & spanosum: Secunda verò est collum: Tertia verò est cervix horum, ubi concursus causa dicitur. Vbi verò post angustias dilatari incipit, humerichir, post hos littera; ubi verò rotunditas

conclu-

1. appellatur, hoc] Sequentia videtur esse corrupta, & nonnulla deesse.

2. Aristoteles] Ms. Aristo + addit.

3. orificium] Ms. Poriscum.

1. immixt

concluditur, fundus vocatur: inferius verò basis dicitur. Omnia namque unitas illa quæ in medio ventris est, sinus appellatur. Medius autem sinus mulieris ex membranarum nervosis constat, & majoris intestini simul. Intus autem spatiosissimus, fons verò angustus, in quo coitus virorum & usus Veneris efficitur, quem vulgus cunnum vocat. Cuius fons vel labra Græcè eptyrogomata, vel pimiacula dicuntur. Intus verò quod à superiore parte descendit in medio dicta est Landica, motum sæpe titillationis habens ex libidine. Ipsa verò à dimeniculis retrò est, & in omnibus quidem mulieribus æqualiter, sed per differentiam ætatis vel naturæ. Verumtamen quinque vel sex digiti forma ejus est, quando conclusum est & necdum apertum in corruptione veretri, sicut afforis est novissima pars auriculæ. Prope cervicem verò matricis in utramque pariem sunt testiculi positi, & sunt rotundi, & aliquantulum latiores & graciliores quàm hominum, & spumant semen per meatus, per quos mulieres semen excludunt: sicque dissentienti juxta matricis latera ad vesicæ collum junguntur. In longitudine verò habet matrix 1. ½ uncias, angulos tres, foramina quinque: & horum alia sunt, per quæ intrat semen ad concipiendum, alia unde purgatio fit menstrui, & alia per quæ ad jactum seminis viri, testiculi mulieris semen suum contrà emittunt. Quoniam, sicut ex ipsa immissione comprehensum est, novem uncias superat amor mulieris amorem viri, ideò omnes mulieres impatientes essent libidinis, nisi quædam valitudines essent, quas loco suo dicemus intervenire. Quæ quidem in quibusdam mulieribus plus, in quibusdam minus habundant secundum fervorem corporis vel temperantiam. Ad libidinem commovent & prosunt etiam extrinsecus medicinalia remedia, quibus ut ipsa es experta natura evincatur, & quidem illo unguento per quod natura tua temperata est: & hoc tanto frequentius, quanto majori libidine concitantur, vel in ipso tempore Venerio, dum veretrum infra cunnum agitur, fervente ipso motu libidinis ante jactum virilis seminis frequenter semina emittunt.

Pulvis, quo masculus utatur, Ermodactyli. 31. Saty-

1. immissione] Mf. nisi iussione.

2. quidam illo] Mf. quoniam de il.

CLEOPATRÆ REGINÆ. 161

tion & Satureja ana 3 & semis, pavacæ radix, piperis ana 31. cum vino fac trochiscos 31. Da cum vino puro pro elect.

Ad idem, penè scilicet 111. lib. ana 31. piperis 1x. pulegii, nepite, satureja ana 3111. pireti 3 piri vel quod sufficit.

Unguentum ad idem. Camomillæ lib. v. rutæ lib. & semis, artemisæ 3111. abrotoni 3111. raphani 3 & semis. Bulliat in oleo. Postquam ibi putrefactæ sunt per tres dies, faciat cum cera unguentum, & ungat masculum à genu usque ad umbilicum, quando debet concumbere.

Diæta, qua utatur femina. Pane levi facto de spelta, & portulacis, lactucis & quinquefoliis, cum aceto & pauco sale & vino brusco, & omnibus carnibus & frigidis rebus. Masculus verò calidis omnibus, sed non calidissimis. Ita femina utatur cucurbita, melonibus: Vir porris, cepis, raphanis, macedonis, & aliis calidis herbis, & serò non saturetur, sed sobrius sit. *Hec verò medicamenta viris & mulieribus congruentia, in Hypocratis & Æsculapii codicibus inveni in templo Apollinis, Regina & Regibus ab eis suadentibus composita, quorum nomina, ut promissimus, alias latius in loco suo dicemus.*

Y.

'PER ANGVSTA AD AVGVSTA, TOBIÆ GVTBERLETH.

V Er juventæ florulentum quisquis instar Herentis
Transigit, callemque dextrum luere biverticis
Rupium septem salebris, senicetis horridum,
Cardusque aculeatis pullulantem perpetim
Calcat indefessus heros; & sinistram tramitem.

LII

Liliis

I. PER ANGVSTA] Annexuit Gabbema.

*Liliis amaracoeque, sesamo & papavere ,
 Et marini roris umbrâ blandientem ; gemmeis
 Venulis passim pavitum, & huberantem nectaris
 Fonte, lactis flore, mellis rore, dote sacchari ,
 Spernit, execratur, odit pejus aspidæ & canæ :
 Hunc beat triumphus olim, Lerna cedit centiceps ;
 Bis beatus, ter beatus, millies beatus est.
 Qui voluptatum latebras sordidas lactantium ,
 Atque Sirenium dolosas cantilenas præterit ,
 Ac Vlysses alter aures cerco repagulo
 Obsit, Circesque pocla toxico manantia
 Spectat, & spectando ridet irretorto lumine :
 Huic canore, & tibiæ non nocet poppysmatis
 Blanda Siren, fœda Circes pocla non inebriant ;
 Bis beatus, ter beatus, millies beatus est.
 Læta qui Colonus arva sulcat, occat, pastinat ,
 Et laborato novali sparsa jactat semina :
 Post screatus, Sisyphique saxeas molestias
 Demetitque, colligitque mergites uberrimos ,
 Et catenato labore fructibus fruisctur
 Comparatis, in sinuque gaudet, atque subsilit :
 Bis beatus, ter beatus, millies beatus est.
 Qui relicta illiberalis sordidique pegmatia
 Subula, ligone, striva malleo, mortario ,
 Atque pano verminoso, & forficis porrigne ,
 Se theatro Apollinari dedicatum consecrat ;
 More apisque (quæ liquore cellulas Hymettio
 Stipat, & fucos nocentes arcet à præsepibus ,
 A favisque) bombilando jugiter circumvolat
 Per viresca, per rosea, præta per ridentia ,
 Floreoque per mæandros. areaque fertiles
 Phocidas, Parnasiique collis, atque pallida
 Ora poculis refertis Hippocrenes proluit :
 Huic merum, rigente fuco, mel favique suppetunt ;
 Bis beatus, ter beatus, millies beatus est.
 Paginam viam Salutis qui sacrati Codicis ,*

Phosphoro

Phosphoro surgente mane lucis alma nuntio,
 Ingruente prodromoque noctis hesperugine,
 Voluit ardens & revolvit sæculo conamine;
 Et Creatoris secundum jussa sancta criminis
 Purus, integerque vitæ vitæ usque, & ambulat,
 Fundit hymnos atque Psalmos, gratiasque debitas,
 Evaditque ad astra cæli Conditorem laudibus,
 Et rudes commutationes fraudis expers edocet
 Veritatis & Salutis æviterne semitam:
 Hic in his terris Olympum lætulentiam possidet.
 Et monarcha Μακρονόμου μικρόνομου & imperat;
 Bis beatus, ter beatus, millies beatus est.
 Cui Themis severa curæ est, & senatus legifer,
 Cuique Aristides, Lycurgus, Vlpianus, Bartholus
 Azo, Baldus cæterique Cæsaris satellites
 Examussim decolaverunt corda juris ascia:
 Qui clientium medetur Advocatus questibus,
 Et parentibus carentium luctuosas lacrimas,
 Et tori threnos amaros destituti compare
 Masurii docta rubrica tollit atque obliterat;
 Imo ubique justum & æquam strenne defensit:
 Hunc Dice famæ quadrigis celsa ad astra subvehit;
 Huic honores, hæc securus Imperator destinat:
 Bis beatus, ter beatus, millies beatus est.
 Quisquis instrumenta Coi callet Esculapii,
 Atque alumni Pergameni miscet apte pharmaca;
 Aut adusti mysta Gebri, & Candidatus clibani
 Aëris aurato in potulentum transfigurat pulverem,
 Efficacibusque succis, & metalli robore,
 Et catenula trilice Mercuri spirabilis,
 Sulphuris, salisque fretus, nunc phthisin, nunc tormina,
 Nunc podagræ, nunc cheragræ, nunc furores febrium,
 Nunc lupos, cancrasque educes, nunc abyssos ulcerum,
 Herniasque polyposque; calcitruque terrici
 Glaream, gravedinemque & fastidium præfiscine.
 Sistit, atque frenat, atque stringit, atque perdomat:

Nunc sagace purulenta dextera symptomata ,
 Pestiumque mille monstra lenit, arcet, enecat :
 Hunc manet perenne nomen, horrea huic superfluae
 Copiae cornu flagellat, merx inaurat Indica :
 Bis beatus, ter beatus, millies beatus est.
 Orbibus humaniorum quisquis ardet artium ,
 Et fideliter noveris perlucet fororibus ;
 Fontibus nunc ex Pelasgis, nunc Latinis in sacra
 Ducit hortulanus hortum rivulos argenteos.
 Nunc Panætii frequentat, nunc Platonis porticum ,
 Et Sami, Stoeæ & Stagiræ literata pulpita.
 Excussit, libat, coercet, limat atque limat.
 Nunc in hortis, Ramulisque mala Veromanduis
 Andrei carpit liquoris, & saporis mustei ,
 Quis petat picas loquaces, fustilesque psittacos ,
 Quis supercili supini corda fermento tument.
 Nunc Lycæi Lulliani circulos in circulis
 Arte subtili volutat, circumat triangulos ,
 Rite combinationes literarum colligit ,
 Et cate vocabulorum barbarorum interpolans
 Mira monstrat, mundiore veste novos obteggit.
 Nunc laborat universi scire mundi machinam
 Et Dei formata quondam dextera miracula ;
 Spiritus quid sit caduco separatus corpore ,
 Quidque homo sit, cur creatus, quoque constet partibus ;
 Quae fera sylvis ; pecusve pascuis inambulet ,
 Quaeque pennarum volatu præpete ales aëra ,
 Quique pinnarum natatu piscis æquor permeet ;
 Quas sinu patente tellus bruta gignat arbores ,
 Herbulaeque dædalæa fulgurantes iride ;
 Quae metalla evisceratis delutescant fertilis
 Montibus Peruviae, quas margaritas alveo
 Indus eructet profundo, lucidaeve gemmulas.
 Nunc pares, nunc imparesque calculos Logistices
 Supputat, toriosque griphos dividens, multiplicans ,
 Subirabens, addensque solvit, & latentes temporum

Scru-

Scrupulos enodat; Æris detrahit caliginem,
 Et jubet constantiore lustra talo currere.
 Nunc cylindros angulosque, nunc globos & circulos;
 Et soli salique tractus diffisos delineat.
 Nunc poli ruspatur orbis, & nivosas Pleiadas,
 Et labores & meatus lampadis Phœbeie,
 Et vicissitudines, quas sphaera lunæ parturit,
 Lingua & aures nunc sonores Musices; nunc schemata
 Optices miranda oculo curioso examinas.
 Nunc bases Vitruvianas & columnas erigit.
 Cum Renaso castra pingit, fabricat testudines,
 Arietes cuniculosque; tela, gesta suggerit,
 Atque Achillis Hectorisque jura dat nepotibus.
 Nunc penatibus redonat patrius Thucydidem;
 Nunc statua Cyrus alter Atticæ Musæ arripit.
 Nunc tua, Plutarche, merce cordis ornat scrinium;
 Nunc coarctat in minutis copiosum pellibus
 Livium, nunc providentem consulit Cornelium:
 Nunc Manu pugnace Rhenum tranans cum Cæsare
 Ariovistum lacescit, Ambiorigem fugat,
 Et cruore decolorat bellicoso flumina.
 Nunc lepore Curtiano mentis aras imbuat;
 Nunc tabellarum Sifennæ naufragarum fragmina,
 Laminaeue bracteatas eruit Sallustii
 E situ evitatis hoste, liberat, recolligit,
 Erutasque & liberatas in phalanges diribet.
 Nunc amat suavitatem Tullii facundiam
 Marmoratam, fulmen acris nunc stupet Demosthenis.
 Nunc serente cum Calone rusticatur rusticus,
 Et maritat amputando vitium propagines;
 Mox oves macras saginas pascuis Boeotii,
 Et Theocriti Menalcam, Tyrrumque fistula
 Accubans fagi sub umbra provocat septemplíce.
 Mox pedissequus Dianæ tesqua per silentia
 Vt canum larrane cinctus Oppiani & Gratii
 Arma vibrat & serarum lustra lustrat devia.

Nunc tubam lae boantem Mæonii inflat Nestoris :
 Nunc inerrat saltuosis Statis recessibus ;
 Thessaliſve geſta campis machinatur prælia.
 Nunc Canopi civis audit, nunc protervæ Bilbilis ,
 Nunc Caſtulum, nunc Tibullum, nunc Propertium aſciat ,
 Cypridis Cupidiniſque vinnulos Triumviros ,
 Paſſeriſque Leſbianiſque pipulantes nidulos
 Theſſali liquore Pindi lætat : aut threnodia
 Fata lugubri dolenda plorat, atque funeris
 Victimæ æternitatis conſecrat larario :
 Deliamve Cynethiamve pomicillo viridi
 Ingeni pingit, redolans Gratiarum pergulis
 Et capillos, & gemas, luminumque fulgura ,
 Et manus albo Cygni prævocantes plumulam ;
 Mox caſo ſororianum collium tubercula
 (Momq̃ ridas ? Momæ carpiſ, & labores ludicros
 Viperino dente rodas ? Pura pueris omnia,)
 Pælo honeſtatis revelas, providæque obnubilat.
 Nunc olæna Mantuanum populi ſub regmine
 Ad Padis fugacis nudas æmuletur ; Appuli
 Nunc cygni laborioſum ſuavè moras barbuius.
 Nunc Bathyllum cauſitena Tela ſufflaminat ,
 Pindariq̃ diſchyrambos roſe Dæces irrigat.
 Nunc cothurni ſyrmanſque grandis ætem ruminat ,
 Æſchyloque, Euripidoque, Cordæque ſubvenit.
 Nunc pedes Thiaſæiſ Afro ſocculo ſtatuminat ,
 Et Chremeta ſuſſienam & litigantem Demeam ,
 Pamphiloſque Pamphiloſque ducis in proſcænium ;
 Nunc & orchestraſ jocoſi Saxſinæ veniſſat ,
 Et machæra fulminante glorioſam militem
 Cingit, Euclionis aulam defodit, nunc Iovis
 Alcumenam, Amphiarmonem, Soſiamque decipit.
 Nunc toga decentiore veſtionis Podatyrinus.
 Auſonem vorace blaſta vinculiſque liberat :
 In theatro Celſiore collocat ſuperſtitem ,
 Et monetam adulterinam curioſa indagine

Dextera

*Dexteræ Clementioris sacrat undis Tartari.
 Nunc alit gyrasque tygres & triumphantem effedo
 Indici ostentat Lycæum, pendulosque pampinos.
 Nunc per ærumnas trecentas Appulejus Lucium
 Ducit ac reducit audax cantibus Milestis,
 Plumbeum pecusque mutat arifex in aureum.
 Arte nunc sese figuras vertit in mirabiles
 Prociens Pelignus omnes, insciumque Actæonem
 Cornuum ramis stupendis armat, & molaribus
 Lælapis sævi propinat, mox lupi Lycæonem
 Induit villis cruentum, mox Arachne araneæ
 Dat manus textricis, alas Tereo, aures quercubus.
 Nunc oleo ex Emmano nobile aurum colligit,
 Vniones & smaragdos & jubar sapphirinum;
 Mente mundus, falce censor, & vaser purissimum
 Arbiter Petromianam fœditatem temperat,
 Et reformat fellis amnes in fluores melleos,
 Roscidis favisque fœcit mystica alvearia.
 Nunc recentes, quos dedere secula nostra literis
 Sospitatores sepultis, atque Atlantes bajulos
 Heinsios, Burdeniosque, Lipsios, Casaubonos,
 Vossios, Salmasiosque, comparisque commatis:
 Haud viros subsellii imi, nec minorum gentium
 Consulit mutos Colossos, ac eis se mancipat
 Quid loquor? quod longiore tædiorum macero
 Ambitū lectoris aures? terra, cœlumque audiant:
 Quisquis his & quisquis illis, à tenellis unguibus,
 Artibus, scientiisque liberalioribus
 Applicat se mente tota, fervidisque viribus,
 Atque nocturnus labores & diurnus imbibit:
 Hic cluit mortalitatis hujus exlex; ocior
 Icaro non usitatis astra pennis transvolat,
 Ac petit mundi remoti visa paucis climata,
 Qua Tagus, Tigris, Garumna, Nilus, Ister, Albula
 Large inundant, & feraci rura limo stercoreant.
 Huic amœnum cana bruma gaudiis plenissimis*

*Affluens ver fundit olim, pascitur favoniis
Soris albæ, & aurei imbris gutta larga depluit,
Ac beatitatis aura sempiterna recreat,
Et lares etheros coronat invidenda gloria :*

*Bis beatus, ter beatus, millies beatus est.
Hæx Ephebe, tiro Phœbi, quisquis alta pectore.
Et nihil mortale spiras ; quisque aves relinquere
Nescium petire nomen posterorum posteris,
Et tibi creare famam literis superstitem,
Atque dictis atque factis adjuvare patriam
Consilii tui indigentem : si cupis contingere
Sirennus currendo metam cursor optatissimam,
Et scopi libare laurum, & premiis potitric
Curstanti destinatis, flagitasque cernere
Ver amicum horrendæ bruma ; si juventam marcidam
In senecta purpurantem, in morte vitam, & dicier*

*Bis beatus, ter beatus, & beatus millies.
Numen ora ; dein labora (cuncta DI laboribus
Improbis vendunt ephebe, & impigro molimini)
Perfer æstum, nudus alge, sperne ihyxum Liberi,
Et duella cirnearum, fortinæque amyssidum,
Et sacri peti atque Zythi fœtidum conubium.
Commatis mali sodales pelle contubernio,
Temporum furesque vita Murcia nepotulos.
Cypridis titillat æstrum ? castitati te vove,
Grasque ama, si nunquam amâsti, sique amâsti cras ama.
Vere primo, vero adulto, vere tabescentique*

*Callidus, laboriosus, dædala, imperterritus,
Sis Ulysses, sis arator, sis apis, sis Hercules.*

INDEX IN PRIAPEIA,

Pervigilium Veneris, Floridi de Qualitate, &
alia quæ accessere.

Numerò per se, textum, a, b, columnam
(1, 2) Commentarii designante.

A Bire in semen.	59.	Arrectus pro tento, & attento.	53. a.
Abstinere malas rapinas.	74.	Arrigere.	68.
Acer fames, pro acris.	72. a.	Asserere, pro inferere.	40. b.
Acontii & Cydippes fabula.	19. b.	Assis facere.	11.
Ad citharam canere. 52. a.	partem	Atalanta & Hippomanes.	19.
venire.	43.	Atque pro sicut.	30.
Adferre manus non modestas, pro fu-		Auctor quis de Qualitate vitæ. 87, b.	
rari.	18.	88. Pervigilii Veneris. 75. seqq.	
Adducta manu tympana pulsa.	26.	Auctumnus pro anno.	46.
Adstare pro stare.	46.	Averti à re turpi.	49.
Adverbia in, e, &, o, ancipitia.	15.	Augere, pro augeri.	100. b.
Adulta ubera lacte.	71.	Aureus puer, pulcer.	68.
Ægre temperare sibi, pro difficul-		B.	
ter.	27.	B Acchica mala.	56. b.
Æqualis, pro, par & æqualis annis.	14.	Bacchus quare <i>δι' ἑσπερος</i> di-	
Æquoreus deus, Neptunus.	11.	ctus. 42. b. Thyaneus.	120. a.
Ære diruti.	124. a.	Balbus & blæsus idem.	11. a.
Æstas sicutulosa.	47.	Barba tegit obsessas genas.	7.
Agere rimas.	47.	Barbatus, id est, vir.	16. 57.
Agere sub laboribus lucem.	47.	Bene natz uyæ.	35.
Agnus ex ovilibus.	71.	Beneficium ferere.	7. a.
Albicare, pro album & canum esse.	58.	Bidens amica.	67.
Albius Tibullus ad Priapum.	63. 69.	Bia, breve (carm. 35).	31.
Alciatus in emendando infelix. 33. a.		Blæsus quis.	11. a.
Ales deus, Mercurius.	12.	Bracca vel bracha.	37. b.
Ales sacra, id est, aquila.	7.	Brachium valens.	72.
Aliter, pro alia de causa.	28.	Buxo pallidior.	29.
Alternis inire.	42.	C.	
Altilis, pro pingui.	29.	C Adere.	35.
Amant nos dii.	98. b.	C Cadere.	16. a. 25.
Amica bidens.	67.	Cænis. 139. Cæneus.	ib. a.
Amori duplicem arcum tribuebant.		C. Antonii Cos. epistola de morbo	
	83. b.	Cleopatæ.	153.
Ambire in horto, pro, continere.	41.	C. Valerii Catulli Priapeja. 70, usque	
Amplius, pro posthac	54.		74.
Amyclas perdidit silentium.	87. b.	Canis hæc de masculino. 54. cap. servus	
Amygdalum flore purpurea fulgens.		(Sciopp. L. fordus).	66.
	51.	Capillus, pro quovis pilo.	37.
Anguis,	68. a.	Capulum.	25.
Annuere.	34. a.	Carere pulchra forma.	34.
Apertus pro nudo.	12. 17. 34. 42.	Caries. 45. Cariosus.	ib. b.
Aquosus anser, qui aqua gaudet.	46.	Carpere, verbum hortorum. 23. 28. 45.	
Arma, pro instrumentis.	26. b.	Carpere hortum, pro fruges horti in-	
Armenios quondam prostituisse fi-		solens.	27. a.
lias.	35. a.	Cassius, pro vano, inani.	102.
		L II 5	Cata-

INDEX IN PRIAPEIA.

Catalecta vet. Poëtarum.	75.	Culpam expiare jaçtura natis.	59.
Cavere malo & malum.	43. b.	Culus.	14. 45.
Cera facilis. 35. b. cera novâ pallidior.	29. 40.	Cumque, <i>παρὰ λελ.</i>	15. 19. b. 33. a.
Ceres coronari solita.	43.	Cupido. 84. a. Caunius, cum face piçtus.	12. b.
Cevère.	21. a.	Curam loci habere, <i>pro</i> custodire.	24.
Chorus Pieridum.	6.	Curatum dare medico.	33.
Cicum non interdum.	119. a.	Cursus.	102.
Cinzadi 24. molles.	37.	Custos <i>pro</i> cane.	54.
Cingere <i>pro</i> coronare.	35. 40.	D.	
Circare, circator, circitor.	20. a.	DAre. 6. 40. vulnus alicui. 14. coronam in crines. 43. içtum. <i>fi-</i> ut dare verberationem. 102. b. ma-	
Circulatrix.	20.	lum, <i>pro</i> nocere alicui, 46. oscu-	
Circus. 26. in eo meretrices.	ib. a.	lum. 24. 36. dare verbum sacro-	
Cithara tensa.	10. 51.	rum, <i>pro</i> sacrificare.	54.
Citharædi infibulabantur.	60. a.	De <i>pro</i> ex. 4. b. de tribus unus.	15.
Cleopatraz Reginz tentigo. 153. 157.		Decens <i>pro</i> pulchro, apto. Decere, a-	
Clunis, in singulari. 20. clunes mo-	ib. b.	ptum esse & bene convenire alicui,	
Colites severi, <i>id est</i> , dii.	17.	ut vestes.	32.
Colci.	17. 25. 27.	Deducere versus.	8. a.
Colcata cuspis.	17. a.	Defectus, <i>pro</i> carente, destituto.	23.
Comere, <i>pro</i> ornare.	4. a.	Deficere, <i>pro</i> viribus minui.	25. b.
Commisus, <i>id est</i> , custodiz alicujus traditus.	18. 55.	Delicata capella.	71.
Committere gladio prælia.	22. a.	Delibare.	98.
Comosus qui comam pascit.	31.	Deliciz populi.	26.
Compar alicui, <i>id est</i> , similis.	34.	Deligare comas.	65.
Concubitu rem divinam facturi ab-		Delphi, orbis umbilicus.	57.
stinebant.	17. a.	Desertus, <i>pro</i> defixus, infixus.	7. a.
Condere, & recondere.	10.	Destitutor.	66.
Conducere parvo pretio.	31.	Dicere, <i>pro</i> mandare. 9. dicta <i>pro</i> man-	
Confectus, <i>pro</i> defesso.	25.	datis.	ib. a.
Conformatus, <i>pro</i> fabricatus.	73.	Dione mater Veneris.	78. b. 79.
Contus.	74.	Digitus, medius cur infamis dictus.	
Convolare, <i>pro</i> venire.	42.	44. b. <i>idem</i> impudicus : digitum	
Cor, <i>pro</i> prudentia & recta ratione. 6.		impudicum ostendere, <i>i. irridere. ib.</i>	
corde humano, <i>id est</i> prudenter. <i>ib. b.</i>		Dii legitimi.	33.
Corneum os. 65. cornea labra, <i>pro</i>		Disparcs congressus movere, claudi-	
rostro.	66. a.	care.	32.
Cornipes capella.	74.	Diverti in sacellum, <i>pro</i> ingredi.	17.
Cornu laternæ. 30. cornæ laternæ.	ib. b.	Dolare, <i>pro</i> necare, nocere.	48.
Cornix <i>pro</i> vetula. 45. cornix anus. 46.		Dolavit me lignum (Sciopp.). 13. &	
Corona rosacea. 80. a. coronam dare		(63. c.).	48.
in crines, <i>i. e.</i> coronare.	43.	Dominus mundi Iupiter.	11.
Gorvus, siticulofus. 47. fenex.	65.	Donum dar tabellas.	8.
Crassa Minervâ, crasso filio.	7.	<i>Dear boots.</i>	36. a.
Crissare alicui.	21.	Dotem corpore quæzere apud quos	
Crotalum quid.	26. b.	in usu fuerit.	35. a.
Cruentus <i>pro</i> rubro. 32. mora cruen-	ib. a.	E.	
ta.		EA re, <i>id est</i> , ideo.	17.
Cryſtallus <i>pro</i> glacie.	47.	Edere opus ad aliquid, <i>pro</i> imi-	
Culpam poenâ luere.	49.	tari.	8.
		Effeminatus, <i>pro</i> impudicato.	45.
		Effur.	

P E R V I G I L . V E N E R . &c.

Effut. <i>ab</i> effundendo.	16. a.	Foffz.	38. 61. 68
Elephantis.	8.	Fovere manu.	67.
Epigrammata varia (Augusti-Cæfaris.		Frequentare Deum, <i>pro</i> colere.	58.
In C. Cæfarem. alia) 89, usque 96.		Fricabit tibi latus aper.	66.
104. usque	118.	Frui.	40.
Epyllia, edyllia.	131. a.	Frustra, <i>pro</i> gratis.	7.
Equus Hecſtoreus.	25.	Fur improbus.	42. 63.
Erigone : Icarii filia, ſidus.	47.	Furtum alicui facere, moliri.	23. 31.
Eruca herba. 41. 38. b. Priapo dicata.		Fuscina, Neptuni telum.	11. 21.
<i>ib.</i> a.		G.	
Eruditus. 35. vocabulum nequam. <i>ib.</i> b.		Gallus idem eſt, quod caſtratus.	44.
Etquando. Etquis <i>quid</i> diſſert <i>ab</i> ec-		Ganymedes.	7. b.
quis.	20. a.	Gelu.	67.
Eugium.	18. b.	Glutinum.	100.
Exactum & perfectum.	13. b.	Graculus raptor. 46. impiger.	63.
Excavari.	40.	Gradu infirmo venire.	15.
Excubet nervus.	63. b.	Grandia mala.	55.
Exire, <i>pro</i> crefcere.	46. 52.	Grave purare, <i>eſt</i> gravari.	17.
Expiare culpam quo.	59.	Gravis ære.	71.
Exſecrare dentem, Plaut. Amphit.	15.	Greſſus diſpares, <i>eſt</i> claudicare.	32.
F.		H.	
F Allens. <i>pro</i> aſtuto, doſoſo.	52.	H Ac re, <i>pro</i> ideo.	17.
Falx incurva.	14.	Haruga, <i>id eſt</i> , hoſtia. 30. a. Ha-	
Fames acer, <i>pro</i> acris.	72. a.	ruſper.	30.
Fascinum.	27. 61. 64.	Haſta.	36.
Fatigare.	25.	Hecale, annus.	15. a.
Fauni, calvi, ruſi, manum, <i>pro</i> um-		Hercules quomodo pingebatur.	22. a.
braculo prætendunt.	32. a.	Hermulæ cum virgis in compitis po-	
Fecit, <i>pro</i> creavit.	79. b.	nebantur.	28.
Femur lubricum.	67.	Hæſterna die, luce, <i>id eſt</i> , heri.	11. c.
Fervens ferrum.	37. a.	Hippolytus. 120. Virbius.	<i>ib.</i> a.
Fefcennini verſus.	131. a.	Honor <i>pro</i> ſacrificio.	74.
Fibulam imponere. 59. laxare. 60. a.		Hortus. 9. Cupidinis. 101. locus non	
Ficoſiſſimus.	35.	virginæus.	5. b. 6.
Ficus <i>pro</i> fructu ſecundæ & quartæ.		Hyacinthus.	137.
53. b. 54.		I.	
Figere ſedem.	47.	I Ctus.	102. b.
Figura, <i>pro</i> pictura.	47.	Immanis ſtomachus, <i>pro</i> ira.	58.
Filo craſſo, ſcæ ſoloci.	8. 4.	Imminutio.	128.
Fifficulare.	29.	Imponere fibulam.	59.
Flos purpureus. 41. aureus.	52.	Improbuſ <i>pro</i> fure. 42. 63. <i>pro</i> impu-	
Fluctuare, <i>pro</i> movere. fluctuatim ire.		dico.	27.
21.		Impudicum digitum offendere.	44.
Fodere.	43.	Impudicus, <i>pro</i> impudicato, ſupprato.	
Fontem monſtrabat Priapus, Mercu-		46.	
rius, &c.	28. a.	In tunica eſſe, <i>id eſt</i> , veſtitum eſſe. 11. b.	
Formæ hypotypoſis. 115. ſeqq. formam		Incitare.	38. 68.
alicujus trahere, <i>eſt</i> ſimilem eſſe. 32.		Inchoatus <i>pro</i> imperfecto, rudis. 13. b.	
Formus. fornicupes.	37.	Incomptum carmen.	3.
Fornix, meretricium.	18. a.	Indicativuſ <i>pro</i> ſubjunctivo apud bo-	
Fortæ, <i>pro</i> indiligenter.	49. b.	nos auctores frequens.	54. a.
Fortis, an <i>pro</i> valente, & robuſto. 8.		Inempta poma. 23. inemptæ dapes.	
c. 12. a.		<i>ib.</i> b.	
		Inequi-	

INDEX IN PRIAPEIA,

Inequitatio.	25. b.	Libidinosus, qui libidinem excitat.	38.
Infirmus gradus.	15.	Libidine excubare.	68. b.
Inforare.	58. b.	Licet. 67. licebit.	28. bis. 68. 9.
Ingenuus.	99. b. 100.	Litare (Sciopp.) <i>pro</i> sacrificare, Latium non est.	54. b.
Inire, exire.	42.	Liturarii mei.	129.
Iocus Philippi R. Maced.	8. a.	Livia Vlysses stolatus dictus à Caligula.	15. b.
Inferere quid?	40. b.	Locus.	7.
Institi, <i>pro</i> conatus sum.	50. b.	Lucem, <i>id est</i> , diem sub laboribus agere.	47.
Instrumentum, instructus, ornatus.	26. b.	Luculentus.	34.
Inulsus.	13.	Ludere: ludens feci.	4.
Intimare amplexus.	101.	Luere noxiam gravi piaque lege.	67.
Intra viscera.	25. 49.	Lumen, <i>id est</i> , oculus.	102.
Invida barba.	7.	Lusus: per lusum & jocum dicere.	36.
Inultus auferas hoc semel.	68.	Lumbi.	21.
Iocosa puella. 67. Venus.	68.	Lux maligna.	137.
Ire, <i>pro</i> accedere . . . <i>pro</i> abire.	46.	Luxurius poeta quando vixerit. 88. b.	
Irrumare.	23. b. 31. 39. 45.	Λι-της quomodo Latine reddiderit Ennius.	50. a.
Ithyphallus. V. Priapus.			
L.		M.	
Abda.	161. a.	Maculantia verba, <i>id est</i> , sordida.	100. b.
Laboriosè scripsi.	5.	Malum: mala.	55. b. 56.
Labor.	47.	Malus: malè manus, <i>id est</i> , furticæ.	71.
Laboriosus, <i>pro</i> laborante.	47.	Mandatus locus, <i>id est</i> , fidei creditus.	24. 42.
Labella rosca.	99.	Manet me poena, & manet mihi.	16. b.
Labra mordere, amantium.	99. a.	Manipuli.	38.
Labra cornea, <i>pro</i> rostro.	66. a.	Mantes, à manto.	37. b. 38.
Labyrinthus.	141. b.	Manubiz deorum (Sciopp.) quod quisque manu gerit. 11, 12. 21, 22.	
Lactuca sessilis.	41.	Manus ad astra tollere gestus precantis.	15.
Lacus vinarli.	43. b.	Manum continere ab re.	42.
Lampades Veterum.	139. b.	M. Curius.	130. a.
Languidum reddere.	38.	Mastuprari. Mastuprator.	21. a. 31. a.
Lascivire.	38.	Mavors.	12.
Larvalis.	30.	Mauritaniz puellæ crispæ.	37. a.
Laternæ cornu.	30.	Mauro non candidior, <i>id est</i> , niger.	37.
Laterum usus.	26. a. 68.	Mc. πρι-απε-ια.	33. a.
Latex, <i>pro</i> quovis humore.	122. b.	Membrum, <i>pro</i> obscœna parte.	4. 25.
Latine loqui.	7. b. 8.		53.
Latmia faxa.	142.	Membrosus.	4.
Latrones.	42. b.	Memor tabella.	33.
Laxare fibulam.	60. a.	Romuli.	67.
Laxus.	20. 29. 37.	Mens est memor, <i>id est</i> , recordor.	39.
Legge gravi piæque noxiam luere.	67.	Mens est in.	53. a.
Legere vinum, uvas, poma.	40. 50.	Mentula, & talia V. Priapeja.	
Legitimi dii qui dicantur.	33.		
Lentitudo.	68.		
Lesbiari.	16. a.		
Libare flores. 99. a. leporem.	ib.		
Libello dignus. 5. Libellus <i>pro</i> librario seu officina libraria.	ib. a.		
Libenter videre. 11. coenare, &c.	ib. a.		
Libido plena, <i>pro</i> ardentissima.	31.		

Mere-

P E R V I G I L. V E N E R. &c.

Meretrices in fornice prostabant.

18. a.

Metum præbere.

44.

Mæriæ statuarum.

65. b.

Minerva crassa fieri, unde dicatur.

8. a.

Mirmillo.

123.

Miscere pocula.

7.

Modestæ manus.

18.

Modicus, pro parvo.

43.

Mola fusa.

54.

Moliri furtum.

31.

Mollior anferis medullâ. 48. omni-

bus cinadis.

37.

Mora cruenta.

32. a.

Moly.

52.

Morari: non moror, nihil moror. 98.

morari ventrem lubricum, pro ad-

stringere. 40. b.

Morbis Cleopatæ Reginæ. 153. 157.

curatio. 156. 160. 61.

Mordere labella.

99. a.

Mortales, id est, homines.

58.

Motare, pro movere.

21.

Mulieris ratio.

159. 60.

Multari patria, est in exilium mitti. 44.

Mutare, pro mutari.

100. b.

Muto, nom. v. Priapeja.

Myrtus Veneri sacrata.

137. a.

N.

Narcissus.

137.

Natæ bene uvæ.

35.

Nates movere.

20. b. 26.

Natura, pro pudendis.

101. a. 34.

Nauci.

118.

Nafragii evitato periculô votum

solventes. 33.

Nausicaa.

19.

Nequicquam, id est, frustra.

23.

Nervus.

48. 62. 68.

Noctæ silente.

63.

Non moror. elegans phrasîs.

98.

Non est quod, &c.

17.

Non nimium, id est, planè non. Iron.

5. 39.

Non virgineus locus, hortus.

5.

Nota virilis.

49.

Notæ pro vocabulis, notare pro nomi-

re, vocare. 50. b.

Notare, pro inscribere.

6.

Notus inter aliquos, pro notus ali-

quibus. 34.

Nox tacet.

63.

Noxiam lues gravi piâque lege.

67.

Nux avellana.

40. b. 41.

Nympharum genera.

85. a.

O.

Oblitus, id est, cœno plenus. Scio-

pîus. Nam si legit, aut tibi Lurota.

sus fricabit oblitum larus.

66.

Obsertus fortassis.

7. a.

Obserere beneficium.

7. a.

Obsessæ genæ.

7.

Obstruere viam.

59.

Oculi ultimi in homine formantur,

& ei rei ratio dicta.

102.

Officium in re divina.

63.

Offuciz.

89. a.

Olim de futuro.

7.

Olli, pro illi.

98.

Opus edere ad aliquid, id est, imitari. 8.

Orbem vere natum quidam existi-

mant. 78. a.

Oscilla, officla, officula.

121. a.

Oscula dare alicui. 24. 36. delibare

purpurea. 98.

P.

Pacisor.

63.

Pædicare. 7. 10. 27. 31. 34. 49. b.

Pædicones.

51.

Pahustis villula.

73.

Pampino virente, id est, autumno. 71.

Panes calvi, rubri, manum fronti præ-

tendentes. 32. a.

Pangere, pro defigere in loco aliquo.

101.

Paratus, pro eo cui vena tenditur. 38.

Parecbasis.

128.

Parens, pro matre.

14.

Pares pro sociis, æqualibus.

40.

Pars.

4. 27. 39.

Partes, pro profectis vel proficiis. 54.

Parthenias. 3. a. Virgil.

133.

Pasiphaz fabula.

96.

Passerum salacitas.

25. b.

Passu impigro venire.

60.

Patens, latus.

42.

Pathicus, & -ca. 24. 35. 39. 75.

Patria multari, in exilium mitti. 44.

Pauper & paupera femina. 72. b.

Peccatur mihi litera, id est, ego pecco

in litera. 10.

Pectorosus Mars.

32.

Peculiarus.

43.

Pedalis, id est, pedem longus. 14. 27.

Pelethronium, opp.

51.

Pellere pudorem.

17.

Pellere

INDEX IN PRIAPEIA,

Pellere tympana.	26.	Prior, <i>id est</i> , melior.	37.
Pensilia.	43.	Pro. præpositio anceps est.	15. a.
Peplum.	81.	Procris.	139. a.
Peragere virum.	31. a, b.	Prodere indicio suo.	22.
Per caniculam, <i>id est</i> , diebus canicularibus.	47.	Proetides.	96. b, 97.
Peream jurandi.	27.	Proficit aliquid poena.	27.
Perdices se invicem abutuntur.	27. a.	Propter, <i>id est</i> , prope.	24.
Pervigilia.	48. 77.	Profecta vel proficia quid.	54. b.
Pestis horrida.	70.	Proterva manus, <i>id est</i> , furtifica.	28. 45.
Phalli ex var. materia.	64. b, 65.	<i>Proterve Roma.</i>	83.
Phidiaca manu.	13.	Proverbialia : Iactura natis expiare culpam. 59. Imponere, laxare fibulam alicui. <i>ib.</i> Ipsa olera olla legit. 59. b. Μηλοελαῖν. 56. 2. Velusu citharædus abstinere.	59.
Philænis.	48.	Prurire. 25. Pruriginis arma. 26. Pruriginosa.	48.
Philippi Regis Macedonum jocus. 8. a.		Pubes.	25.
Philosophus omnis dives.	71. b.	Pudenda pueris è collo suspensa. 55. a.	
Picta corolla.	71.	Pudicus, duo significat.	28. b.
Picridum chorus.	6.	Pudorem pellere. 17. ponere.	27.
Pingere malum, <i>pro</i> inscribere in malo.	19.	Ptella jocosa. 67. Suburiana.	34.
Placet; <i>pro</i> Itane. 64. si placet hoc.	39.	Puer <i>pro</i> filia. puera. 72. a. puer aureus. 68. tener.	67.
Plena libido, <i>pro</i> ardentissima.	31.	Pulchrè, <i>pro</i> dapsiliter, opiparè, copiose.	43.
Podex.	59.	Pulverat vestibulum.	100. b.
Pœna culpam luere.	49.	Purè habere.	17. a.
Polire, vox statuariorum. Politus. 13.		Put. posteriore brevi.	33. b.
Pollutum Herculis.	98.	Pygæ, pygiaca sacra.	21. a.
Ponere Deo, <i>pro</i> dedicare. 22. 26. 34. 71. ponere pudorem.	27.	Pygmæo brevior græcem timenti.	37.
Porro Quirites!	25.	Pyramis, <i>pro</i> eo quo viri sumus.	48.
Porta.	42.		
Potiri, in amoribus.	122.		
Præbere alicui justum metum.	44.		
Præcidere. 16. a. 18. <i>pro</i> rescare, demetere.	25.		
Prægravat me senectus.	46.		
Prætendere vestem.	4. 12.		
Praxiteles sculptor.	13.		
Prædere. 10. prensus. <i>ib.</i> & 14. 31.			
Prensiari.	14.		
Pretio conducere parvo.	31.		
Priapus qualis exactè describitur. 65. a. qua parte sui coronari solitus? 35. 40. ejus sacellum in horto mæcenatis.	3. b.		
Priapeja poëmata unde, & argumentum.	3. a. b.		
Priapeja : carm. 55. p. 44. a. dein, c. 70. p. 54. c. 46. p. 38. c. 69. p. 51. c. 25. p. 25. c. 12. p. 16. c. 57. p. 45. c. 58. p. 45. c. 63. p. 48. c. 69. p. 53. c. 36. p. 33. c. 22. p. 23. c. 73. p. 55. c. 52. p. 43. & <i>ib.</i> b.			
Primitus, vel primitu, <i>id est</i> , primum.	73.		

Q Væ *pro* ubi Latine quoque dicitur. 28.
 Quamlibet valens, *id est*, robustissimus. 25.
 Quanta cumq; aliis quanta quantà. 10.
 Querit cum aliquo, *pro*, expostulare. 46.
 Quicquid id est. 6.
 Quicumque, *pro*, qui, quinquam. 53. 19. b.
 Quiris, civis. 86. b.
 Quod præquantvis. 9. 45. 58.

R Adir de qua flos aureus exit. 52.
 Ramis arborum carmina inferi-
 pra. 47.
 Rarum nemus. 69.
 R E præpositio anceps est. 15. a.
 Recondere obscenum. 10.
 Recludi, *pro* excludi. 10. b.
 Repedare. 102.
 Remotus locus. 18.

Retia-

P E R V I G I L. V E N E R. &c.

Retiarius.	123. b.	nere.	72.
Rigere cryſtallò, <i>pro</i> , congelatum eſſe. 47.	rigere, <i>pro</i> tendere. 54.	Septum, <i>pro</i> horto.	42.
Rigidus deus, <i>id eſt</i> , Priapus.	8.	Serus, <i>pro</i> ſene.	14.
Robur clava, ſaxi, ferri, <i>pro</i> clava, ſaxo, &c.	12.	Si, <i>pro</i> An.	8.
Romuli ſenis memor.	67.	Si placet hoc.	39.
Roris guttz lacrymz.	81. a.	Sigillaria.	118.
Rofa. 80. a. quando calathus. <i>ib.</i> b.		Signata virgo.	28. b.
ex cruore Veneris orta. 82. a. ex Adonis ſanguine. <i>ib.</i> Roſarum elegans epigramma.	80. b.	Signum <i>pro</i> ſtatua.	13. b.
Rudis, verbum ſtatuariozum.	13.	Silvani rubri, calvi, manum fronti prætendunt.	32. a.
Rugat pallium, <i>pro</i> rugoſum eſt.	109. b.	Simpliciter dicere.	7. 34.
Rumpere latus in Venere.	68.	Simul, <i>pro</i> ſimulac.	68. bis.
Rumpi, <i>pro</i> arrigi.	23. 25. 31.	Sin, <i>pro</i> ſin minus, ſi non.	29.
Rure, <i>pro</i> ruri.	86. b.	Sine arte, <i>id eſt</i> , diligenter. 48. 65. 72.	
S.		sine ſine. 25. ſine fraude, <i>id eſt</i> , profectò. 10. ſine veſte eſſe, <i>id eſt</i> , nudum.	11.
S <i>pro</i> R, <i>pro</i> T, ut Valeſius <i>pro</i> Valerius. Teſta niret galea. <i>pro</i> terſa.		Sinuare.	100.
Ennius. tentus, & tentus <i>pro</i> eo qui tentigine addicitur. Sic inſcitia libriorum irrepiſſe obſeſſas <i>pro</i> obſeſſas. (Sciopp. in Indice)	7. a.	Sinus tepens. 64. tepidus. 12. ſinu abditus. 64. ſinu pleno ferre poma. 19.	
Sacra viâ poma, pira & ſimilia veniebant.	23. a.	Sirius, ſtella.	47. 2.
Sacra non faciebant, qui concubuerant.	17. a.	Siticolofus corvus, ſiticolofa æſtas. 47.	
Sacrum carmen.	52.	Situs araneofus. 67. ſitu ſqualidus. 66.	
Sacrum ſit deo.	31.	a, b. ſitu ſenili perire.	59.
Sacrare <i>pro</i> dedicare.	36. 57.	Smerdaleos.	51.
Salamis.	138. a.	Sole fervido, <i>id eſt</i> , æſtate.	71.
Salax aſellus. 43. cruca. 41. deus, Priapus, 31. 17. dominus. 45. ſalaciores vernis paſſeribus.	25.	Solox (cræſſum) filium.	8. 2.
Salfa res, <i>pro</i> ridicula.	13. a. 14.	Sorbus, ſorbum (Sciopp.).	40.
Salvum facere, <i>pro</i> ſanare.	39.	Sorſum, <i>pro</i> ſeorſum.	72. a.
Sanctus, Priapus.	35. 63.	Spada.	18.
Sappho mafcula.	140.	Specum triplex compleas.	68.
Satyrî rubri, calvi, manum prætendentes fronti.	32. a.	Spurca nox.	17. a.
ſcaturire quid.	38. b.	Squalidus ſitu.	66. a, b.
ſcindere.	41. 59.	ſtator quis.	22.
ſcopas.	10.	ſtipendium præcedit.	124.
ſceptorum, <i>pro</i> parte verenda.	24.	ſtola ruſa matronarum.	15. 2.
ſeculorum turbas, <i>pro</i> ſenectute.	45.	ſtomachus immanis <i>pro</i> ira.	58.
Sedem ſigere.	47.	ſub laboribus diem agere.	47.
Seminale membrum.	25.	ſub love, <i>id eſt</i> , ſub dio. 17. ſub love eſſe, <i>pro</i> , in ejus manu & poteſtate.	21.
Seminofus, qui ſemine abundat.	41.	Subare quid?	100.
ſenectus me prægravat.	46.	Subdu&um ſupercilium.	39.
ſenſus <i>pro</i> ratione, prudentia.	6.	Subinde uſum vocabuli exempla docent.	11. 54. 59.
ſeorſum habere manus, <i>pro</i> abſti-		Subire. 31. ſubit mihi ſuavitas ſici, <i>id eſt</i> , delector.	58.
		Subirrana puella, meretrix.	40.
		Suffragari, <i>pro</i> adſentiri.	22.
		Sulcus.	108.
		Supercilium, ſubdu&um. 39. ponere. 3.	
		Surripere de de digitis, furari.	44.
		Sus-lutoſa. (Sciopp. nam u legit ut in oblitus	

INDEX IN PRIAPEIA. PERVIGIL. VENER. &c.

oblitus *dictum*) 66.
 Suscitare libidinem (*Vide & Incitare*). 100. suscitare, *pro* suscitari. *ib.* b.
 Sustinet *pro* audet, in animum inducit. 38.
 Sutilis, *pro* connexo, conjugato. 22.

T.

T Et S. commutantur, ut dictum in S.
 Tabella votiva qualis. 33. a.
 Tabellæ *pro* picturis. 8.
 Tænarus. 51. b.
 Taliacumque, *pro* talia. 19.
 Tectorium quid? 39. b.
 Telethusa. 34.
 Temperare sibi, *pro* abstinere. 27.
 Tendere, obscœnum. 10. a.
 Tener vacula. 71.
 Tenere verbum nuptum. 10. a.
 Tensus. V. lit. S.
 Tentus. 57. 61. 62. tenta turba. 27.
 tensior. 10. 51.
 Tentiginæ rumpi. 23. 25.
 Terribilis. 22. 45.
 Tertus *pro* tertius. V. S.
 Testiculari. 18. b.
 Testis, *pro* spectatore. 5. a. 18. a.
 Thyrsus. 101. in Orgiis quid? 12. b.
 Tollere, *pro* furari. 41.
 Tormentum, funis tensus, à torquendo. 10. a.
 Tractare, *pro* contrectare. 61.
 Trahere formam alicujus, *id est*, similem esse. 32. trahere noctem, *pro* consumere. 47.
 Trajici contò. 14.
 Triplex compleas specum, *id est*, ter. 68.
 Tuor, *pro* tueor. 70.
 Turba seculorum, *pro* numero annorum senectute. 45.
 Tuscus haruspex. 29. 30.
 Tussis ex Venere. 26. a.
 Tutela, *pro* tutore. 32. 55.
 Tutela, *pro* eo qui esset sub tutela. 58.

V.

V Aga pellis. 67.
 Valere, *pro* robustum esse. Valens. 12. 25. bis. 53. 72.
 Vappa, *pro* homine nequam & nihili. 17.

Vasa. vasatus. 52. b. 53.
 Vbera adulta lætæ. 71.
 Venerei pallidi, macilentii. 25.
 Vena. 31.
 Venire impigro passu. 60.
 Ventrem lubricum morari, *pro* alvum constringere. 40.
 Venus noctuvigila. 78. a. ex mari concepta. 79. a. faver furis. 79. b. addidentes gratias habet. 85. a. de Leucade se præcipitat. 140. a.
 Venus quicta, *id est*, non robusta. 64.
 Verendæ partes. 44. a. 38. b.
 Vereri, *pro* verecundari. 33.
 Vernacula poma. 22.
 Vernus passer. 25. vern. tempus. *ib.* 2. & 77.

Verpa. 31.
 Versare, *pro* movere. 67.
 Via sacra. 22. b.
 Vertibularum. 90.
 Videri facit altiles, terribilem. 29. 45.
 Villicus. 62.
 Vimen. 73.
 Vir, *id est*, maritus, absolutum, *pro* relato. 53. b.
 Viriliter. 64.
 Virilis nota. 49.
 Virere fronde. 24.
 Virente pampino, *id est*, autumnò. 71.
 Vis ignis, vis flammea. 12. b.
 Viscera. 25. 29. 49.
 Vocandi casus, *pro* nominativo. 64. b.
 Voti solutio. 33.
 Vsq̃ue particulæ usus. 23. b. 24. usque donec. 68.
 Vstulare. 37. 46.
 Vt, *pro* simulac, postquam. 24. 48. ut, *pro* utinam. 37. ut, *pro* quamvis. 41.
 Vtrumque, *pro* ubicumque. 19. b.
 Vvz passæ. 29.
 Vulnera dare. 14.

Z.

Z Oilus : Zoili plures. 134. a. 35.
 Zoilus inter Sanctos. 134. b.
 Legenda pro excusis.
 pag. 7.
 75. 4. Priapejis.
 56. 16. a. *μελοελεῖν*, *id est*.
 109. 10. *serilens*.

F I N I S.

INTEGRVM
TITI PETRONII
ARBITRI
FRAGMENTVM,

Ex antiquo codice TRAGVRIENSI
Romæ exscriptum ;

cum

A P O L O G I A
MARINI STATILII I. V. D.
EDITIO SECUNDA,
quod ad Apologiam auctior & curatior.



AMSTELODAMI,
Apud IOANNEM BLAEV.
MDC LXXI.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

CHICAGO, ILL.

1911

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

CHICAGO, ILL.

1911

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

CHICAGO, ILL.

1911



THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

CHICAGO, ILL.

SERENISSIMO
PRINCIPI
LUDOVICO
BORBONIO,
PRINCIPI
CONDÆO, &c.



Serenissime Princeps,

Cùm fragmentum Petronii Arbitri superioribus annis apud Tragurium Dalmatiæ civitatem repertum, acceptaque Patavii publicâ luce Parisios advectum studia doctôrum virorum in partes non leviter distraxisset, aliis illud Scriptum pro legitimo & genuino sui auctoris fœtu agnoscenibus, aliis adulterinum & supposititium quovis pignore esse certantibus; accidit illi perhonorificè, ut nequaquam indigna res videretur, quæ tuum, Princeps Serenissime, adspectum subiret, tuumque judicium experiretur: summa namque humanitate (ut rumor est) codicem Patavio

* 2

alla-

allatum in tuam Bibliothecam admisisti, & ad gravissimarum curarum, quæ coelestem mentem tuam assidue intentam & exercitam habent, laxamentum, lectionem & cognitionem ejus adhibere non semel dignatus es. Ne autem temere de illius statu pronuntiares, viros doctrinâ & eruditione præstantes in consilium advocasti, qui propositis in utramque partem rationibus & argumentis hanc literariam causam coram te diligenter ac seriò disceptarent. Huic ego rumori, summo cum plausu atque approbatione doctissimi cujusque excepto, quin fidem haberem, minimè, Princeps Serenissime, dubitavi. Veniebat enim in mentem divini ingenii tui, cujus immenso captu non solum administrandæ Reip. & rei Militaris exercendæ & copiarum ducendarum rationes, quas Viris tui fastigii convenientes etiam vulgus putat, sed etiam hæc amœniora Musarum studia complecteris, & inter cæteras regias artes recensendas existimas. nec injuria; earum namque beneficium est ne animus humanus ferendo seriarum cogitationum continenter oneri impar ad otia ignava respiciat, sed consultius ad vires reficiendas in curarum varietate, quàm in supino torpore, momentum positum esse ducat. Cùm autem ea disceptatio manca quodammodo videri possit ob nondum inspectum à viris doctis codicem manuscriptum quò fragmen-
tum

tum continebatur, à quo præcipuè petendæ erant necessariae ad instruendum iudicium conjecturæ, nec multum temporis intercessisset ut is codex adnitentibus summis viris Antonio Grimano Veneto ad Pont. Max. Legato, & Antonio Priolo Dalmatiæ Præfecto Romam mitteretur, & publicè visendus & examinandus proponeretur, essentque mihi sub prælo omnes hujus Auctoris reliquæ, cum notis & commentariis paulò quàm aliàs editi instructiores, ornatioresque: meorum partium esse putavi codicem ipsum Tragurio allatum, sicut est mendosum & à veterum librariorum imperitiâ malè mulctatum meis typis publicè legendum proponere, unaque novam Marini Statilii ejus domini Apologiam, quò haberent literarum studiosi collectum in unum veluti corpus totum hujus causæ conspectum, & quid cuique de ea pronunciandum esset faciliùs apud se quisque statuere posset. Et quoniam te, Serenissime Princeps, arbitro & quasi consilii Præsidente quæstio hæc verbis exerceri cœpta est, absurdum prorsus & à iudiciorum consuetudine alienum fuerit, si eundem te cæteræ quoque ejusdem iudicii partes, quæ scripto consignatæ sunt, disceptatorem non haberent. Prodit itaque liber tuo potissimùm inscriptus nomine tuæque summæ dignitatis splendore conspicuus, quo illum frui & in luce fulgentissima literarum gloriosum incedere, quæ

tua humanitas est & in literas & bonas
artes studium, faciliè patiere, Serenissime
Princeps; minimè detrectaturum fortunam
quam huic causæ gravissimus iudicii tui cal-
culus esse volet.

SERENISSIMÆ

T V Æ

CELSITVDINIS

Devotissimus

I. B L A E V.

D. D.

D.D. GVLIELMO & PETRO

Fratribus BLAEV

IOANNES LVCIVS Salutem.



Um praeertis hisce annis allatum esset in Urbem fragmentum T. Petronii Arbitri, integram coena Trimalchionis fabulam continens, quae trunca, & mutila haecenus legebatur, exscriptum à vetusto codice Traguriensi Bibliotheca Cippicorum, in quo plurima alia Petroniani Satyrici cum jam editis congruentia descripta sunt: cumque res visa esset eruditiorum oculis & cognitione non indigna, exemplum ejus ad vos, viri Clarissimi, ut perveniret conatus sum, quorum operâ publicam lucem acciperet. Sed intervenit casus, ut aliò, quàm quò erat destinatus litterarum mearum fasciculus abiret; qui tamen post varios errores incidit commodum in manus (ut audio) Viri summa dignitatis summaque doctrina apud Parisios, ejusque cura doctorem hominum judiciis commissa est. Nata extemplo nobilis inter ejus Lectores controversia germanusne parentis, quem praeferbat factus, an spurcius & supposititiis videretur. Et quando codex antiquus, quem dixi, nusquam comparebat, nullique satis idonei testes proferebantur, qui scripturam vidissent, deque ea judicare possent, si qui ejus causa favebant (quos quidem plurimos, & ferè doctissimum quemque fuisse accepi) non nisi cunctanter & timide tanta de re pronunciare visi sunt. Quamvis autem ipse hunc codicem, cum essem Tragurii, saepe inspexissem ac perlegissem, & cum exemplo typis vestris impresso, quod apud me est, contulissem, & utriusque locos, tum congruentes, tum discrepantes in margine ejusdem editi adnotassem, vobisque dum in Vrbe eratis ostendissem, atatemque manuscripti saltem ducentorum annorum productiorem esse indicassem: tamen testimonium hac de re meum, nec apud me ipsum tanti feci, nec in aliorum animis tanto in pretio futurum judicavi, ut prolato ipso codice & in loco celebri palàm inspecto ad fidem ejus antiquitatis asserendam opus non esset. eoque magis quòd idem fragmentum Patavii interim editum est, nequaquam satis accuratè, & dimissa passim ejus exemplaria & studia & stilum hominum eruditiorum excivere in utramque controversia partem prolixè disputandi. Itaque & ipse quantum in me fuit, & plerique alii, quibus abstersa à Provincia nostra nomine hac tam fœdâ maculâ opus erat, summâ ope contendimus ne Marinus Statilius codicis possessor in suo proposito hujus scripti occultè habendi perseveraret, sed Roma conspici & judicari patereitur:

donec summorum virorum interventu Antonii Priuli Dalmatiz Præfidis, & Antonii Grimani Veneti apud Urbem Legari confecta res est. eoque facultas summa fuit codicis per otium legendi, & pertrahendi; agnitæque est ab amicis meis in hoc codice cum Amstelodamensi, quam dixi, callatio; & sicubi ab illo discrepabat, aut cum illo congruebat adnotatio ductis lineis & apposis numeris paginarum designata: simul autem totum scriptum describi commode potuit. Quod quidem ut fieret curatum diligenter est, summo adhibito studio, ut editio ejus prodire posset quàm fidelissima, unà cum adnotationibus marginalibus eadem manu quâ contextus exaratus est apposisis (alia verò qua recentiores vise sunt consilio omissa fuerunt): item cum suis mendis quantumvis enormibus, & manifestis. Nam non solum corrupta plurima voces, sed etiam peccata Orthographiæ in diphthongis tum omittendis tum perperam collocandis, in litteris majusculis non adhibendis, in negligendis interpunctionibus, & si qua alia vitiosam scriptionem faciunt, intacta relicta sunt. Qua quidem in re diversum consilium meum fuit ab editoris Patavini diligentia, qua nequaquam (ut mea fert opinio) satis opportune, & sine dubio multò quàm opus erat remissius in adornanda ejus correctione versata est.

Hoc itaque exemplum, ut quàm exactissimè typis vestris expressum appareat magni interest proposito hujus editionis, & rationibus causa à Statilio suscepta: cujus Defensionem ad vos mitto unà cum hoc exemplo imprimendam. Eruditis ausẽm doctõrum virorum laboribus, si quis hac de re scribere præterea volet, aliã editione opus erit, vel si placet hac ipsã uti poterit: Ita tamen, ut qua quis de suo his scriptionibus adjicienda putaverit omnino separatim adjiciat, quæ ipsa integra & propria cum specie visenda & judicanda legentium oculis subjiciantur.

Roma die decimaquarta Novembris anno Domini M DC LXVIII

P E T R O

PETRONII ARBITRI SATYRI

Fragmenta ex libro quinto decimo
& sexto decimo.

CUm alio genere furiarum declamatores inquietantur qui clamant hec uulnera pro libertate publica excepi, hunc oculum pro uobis impendi. date mihi Ducem qui me ducat ad liberos meos, nam succissi poplites membra non substinent. nec ipsa tolerabilia essent, si ad eloquentiam ituris uiam facerent, nunc & rerum humore sententiarum uanissimo strepitu hoc tantum proficiunt ut cum in forum uenerint, putent se in alium terrarum Orbem delatos. & ideo ego adolescentulos existimo in scolis stultissimos fieri, quia . . . nihil iis que in usu habemus aut audiunt, aut uident, sed piratas cum catenis in littore stantes, & tyrannos edicta scribentes, quibus † increpent filios ut patrum suorum capita precipiant, sed † imperant responsa in pestilentia, data, ut Virgines tres aut plures imolentur, sed mellitos verborum globulos, & omnia dicta, factaque quasi pauere? & se sanxio sparsa. qui inter hec nutriuntur, non magis sapere possunt, quam bene olere qui in culina habitant. Pace uestra liceat dixisse, primitus omnium eloquentiam perdidistis, Levibus enim atque inanibus sonis ludibria quedam excitando effecistis ut corpus orationis eneruaretur & caderet. Nundum iuvenes declamationibus continebantur, cum Sophocles aut Euripides inuenerunt uerba quibus deberent loqui. nundum umbraticus doctor ingenia deleuerat, cum pindarus nouemque lirici homericis uersibus canere timuerunt. & ne poetas quidem ad testimonium citem, certe neque platona, neque demostenem ad hoc genus exercitationis accessisse? & ideo grandis & uelut ut ita dicam pudica oratio non est maculosa nec turgida. sed naturali pulchritudine exurgit. nuper uentosa & enormis loquacitas athenas ex asia commigravit, animos iuuenum ad magna surgentes ueluti pestilenti quodam sidere afflavit. semelque corrupta elo-

A 5

quen-

quentie regala stetit, & obmutuit qui postea ad summam tuchididis, quis hyperidis ad famam processit, ac ne carmen quod sani coloris enituit. Sed omnia quasi eodem cibo pasta non potuere usque ad senectutem canescere. Pictura quoque non alium exitum fecit postquam egiptiorum audacia tum magne artis compendiariarum inuenit. Non passus Agamenon me diutius declamare in porticu quam ipse in scola sudauerat. sed adolescens inquit quoniam sermonem habes non publici saporis, & quod rarissimum est amas bonam mentem non fraudabo te arte secreta. nimirum in his exercitationibus doctores peccant qui necesse habent cum insanientibus furere, nam qui dixerunt que adolescentuli probent, ut ait Cicero soli in scholis relinquuntur, sicut ficti adulescentes, cum cenas diuitum captant, nihil prius meditantur quam id quod putent gratissimum auditoribus fore. nec enim aliter impetrabunt quod petunt nisi quasdam infidias auribus fecerint, sic elloquentie magister nisi tanquam piscator eam imposuerit hamis escam quam scierit appetituros esse pisciculos, sine spe prede morabitur in scopulo. quid ergo est? parentes objurgatione digni qui nolunt liberos suos seuera lege proficere. primum enim sicut omnia spes quoque suas ambitione donant. deinde cum ad uota properant, cruda adhuc studia in forum impellunt qua nihil esse magis consentitur pueris induunt adhuc nascentibus. quod si paterentur laborum gradus fieri ut studiosi iuuenes lectione seuera irrigarentur; ut sapientie preceptis animos componerent, ut uerba atroci stilo effoderent, ut quod uellent imitari, diu audirent, sibi nihil esse magnificum quod pueris placeret, iam illa grandis oratio haberet maiestatis sue pondus. Nunc pueri in Scholis ludunt, iuuenes ridentur in foro, & quod utroque turpius est, quod quisque perperam didicit in senectute confiteri non uult. Sed ne me putes improbasse studium Luciliane improbitatis, quod sentio, & ipse carmine effingam.

*Artis seure si quis amat effectus
 Mentemque magis applicat prius more
 Frugalitatis lege polleat exacta.
 Ne aure alto regiam truce m uultu
 Clientisque cenas impotentium capiet.
 Nec perditis abditis obruat uino
 Mentis calorem, necue plausor in scena
 Sedeat redemptus histrionis addictus*

Sed

*Sed sine armigere vident trisonidis artes
 Seu Lacedemonio tellus habitata colono
 Sireniumque domos, det primos versibus annos
 Meoniumque bibas felici pectore fontem
 Mox & Socratico plenus grege mutet habenas
 Liber & ingentis quatiat demosthenis artes
 Huic Romana manus circumfluat & modo graia
 Exonerata sono mutet suffusa saporem.
 Interdum subducta foro det pagina cursum
 Et fortuna sonet celeri distincta mentu.
 Dent opulas & bella truci memorata canore.
 Grandiaque in domisi Ciceronis verba mimentur.
 His animum succinge bonis, sic flumine larga
 Plenus pyerio diffundens pectore verba*

Versus XXII

Cum homo diligentius audio non notaui mihi ascyli fugam, & dum in hoc dictorum estu in ortis incedo, ingens scolasticorum turba in porticum uenit ut apparebat ab extemporali declamatione, nescio cur qui Agamenonis suaforiam exceperit. Dum ergo iuvenes sententias rident, ordinemque totius dictionis infamant, opportune subduxi me, & cursim ascyllon persequi cepi. Sed nec uiam diligenter tenebam, quia nec quo stabulum esset sciebam. itaque quocunque ieram, eodem reuertebam, donec & cursu fatigatus & sudore jam madens, accedo aniculam quandam que olus uendebat. & ego inquam mater nunquid scis ubi ego habitem? delectata illa urbanitate tam stulta, & quidni sciam inquit. consurrexitque, & cepit me precedere. duci, nam ego putabam. & subinde ut in locum secretum uenimus centonem anus urbana rejecit. & hic inquit debes habitare. cum ego negarem me cognoscere domum, uideo quosdam inter titulos nudasque meretrices furtim conspatiantes: tarde ymo iam sero intellexi me in fornicem esse deductum. execratus itaque anicule insidias operui caput, & per medium lupanar fugere cepi in aliam partem, cum ecce in ipso aditu occurrit mihi eque lapsus ac moriens, a scylta putares ab eadem anicula esse deductum, itaque ut ridens eum consultaui, quid in loco tam deformi faceret quesiui, sudorem ille manibus deterisit, & si scires inquit que mihi acciderunt. quid noui inquam ego. at ille deficiens, cum errarem inquit per totam ciuitatem,

tatem, nec inuenirem quo loco stabulum reliquissem accessit ad me pater familie & ducem se itineris humanissime promisit; per anfractus deinde obscurissimos egressus in hunc locum me perduxit prolatoque peculio cepit rogare stuprum. jam ille mihi iniecerat manum, & nisi ualentior fuisset dedissem penas. cum ego proclamarem, strinxit, & si Lucretia es inquit, Tarquinius inuenisti.

Quid faciunt leges ubi sola pecunia regnat?

Aut ubi paupertas uiuere nulla potest?

Ipsi qui cinica traducunt tempora cena

Nonnunquam nummis uerba solent emere

Ergo iudicium nihil est nisi publica merces

Atque eques in causa qui sedet empti probat

Versus V I

Sed ut primum gythonis preparata nos impleuimus cena hostium non satis audaci strepitu impulsam exsonuit, cum & ipsi ergo palladi rogarem quis esset? aperi inquit jam scies. dumque loquimur, sera sua sponte delapsa cecidit. remissequē subito fores admiserunt intrantem. mulier erat autem operto capite, illa scilicet que paulo ante cum rustico steterat, ex . . . me derisisse inquit, uos putabatis. ego sum ancilla quartille cur uos sacram ante criptam turbastis? ecce ipsa uenit ad stabulum, petitque ut uobiscum loqui liceat, nolite perturbari, nec accusat errorem vestrum, nec punit. ymo potius miratur quis Deus iuuenes tam urbanos in suam regionem detulerit. Tacentibus adhuc autem nobis, & ad neutram partem assentationem flectentibus intravit ipsa, vna comitata virgine. sedensque super thorum meum diu fleuit. ac ne tunc quidem, nos uolum adiecimus uerbum, sed attoniti expectauimus lacrimas ad ostensionem doloris paratas; ut ergo tam ambitiosus detonuit imber retexit superbum pallio caput, & manibus inter se usque ad articulorum strepitum strictis, quenam est inquit audacia, aut ubi fabulas & antecessura latrocinia didicistis? misereor medius fidius uestri, neque enim impune quisquam quod non licuit aspexit. utique nostra regio tam presentibus plena numinibus, ut facilius possis deum, quam hominem inuenire. ac ne me putetis ultionis causa huc uenisse. etate magis uestra commoueor quam iniuria mea. imprudentes enim ut adhuc puto admisistis inexpiable scelus. Ipsa quidem illa nocte uexata tam periculoso inhor-

inhorrui frigore, ut terciane etiam impetum timebam, & ideo medicinam sompno petij. Iussaque sum uos perquirere atque impetum morbi monstrata subtilitate lenire. Sed de remedio non tam ualde laboro. maior enim in precordiis dolor senit. qui me usque ad necessitatem mortis deducit nec scilicet iuuenilli impulsu licentiam quam in sacello priapi uidistis, uulgetis. deique consilia proferatis in populum. Protendo igitur ad genua uestra supinas manus, petoque & oro ne nocturnas religiones, iocum risumque neue traducem uelitis tot annorum consilia secreta que uix mille homines nouerunt. secundum hanc deprecationem lacrimas rursus effudit, gemitibusque largis, concussa tota facie, ac pectore thorum meum pressit. Ego eodem tempore, & misericordia turbatus & metu, bonum animum habere eam iussi, & de utroque esse securam. nam neque sacra quenquam uulgaturum, & si quod præterea aliud remedium ad tercianam Deus illi monstrasset, adiunctorum nos diuinam prudentiam uel periculo nostro. Illarior post hanc pollicitationem facta mulier, basiauit me spissius, & ex lacrimis in risum mora, descendentes ab aure capillos meos tentata manu duxit. Si inquit non adiunxeris de hac medicina quam peto, jam parata erat turba in crastinum, que & iniuriam uindicaret & dignitatem

Contemni turpe est. legem donare superbum.

Hoc amo quod possum qualibet ire uia.

Nam sane & sapiens contemptus iurgia flatis

Es qui non t̄ nigulas uictor abire soles.

t̄ nigulas

Versus, I I I I.

Complofis denique manibus in tantum repente risum effusa est ut timeremus. idem ex altera parte ancilla fecit que prior uenerat. idem uirguncula que una intrauerat. Omnia nimio risu exsonuerant. cum inter in nos que tam repentina esset mutatio animorum facta ignoraremus, ac modo nosmetipsos, modo mulieres intueremur. ac ne gython quidem ultimus risum tenuit. utique postquam uirguncula ceruicem ejus inuasit, & non repugnanti puero innumerabilia oscula dedit, stabat inter hec gython, & risu disoluebat ilia sua. itaque conspicata eum quartilla, cujus esset puer diligentissima sciscitatione quesitum. cum ego fratrem meum esse dixissem. quare ergo inquit, me non basiauit? uocatumque ad se in osculum applicuit. mox

manum

† anima
pſichi

† pſichi
anima

manum demisit in sinum & protracto uasculo tam rudi hoc inquit belle cras in promulſide libidinis noſtre militabit. hodie enim poſt aſellum diaria non ſummo. cum hec diceret ad aurem ejus † ridens acceſſit, & cum dixiſſet nescio ita ita inquit quartilla bene monuiſti, cur non, quia belliffima eſt occaſio deuirginatur panichidis noſtra? continueque producta eſt puella ſatis bella, & que non plus quam ſeptem annos habere uidebatur, & ea ipſa que cum quartilla uenerat in noſtram cellam. plaudentibus ergo uniuerſis & poſtulantibus nuptias fecerunt. obſtupui ego & nec gythona uerecundiſſimum puerum ſufficere huic petulantie affirmavi. nec puellam ejus etatis eſſe, ut muliebris patientie legem poſſet accipere. Itaque inquit quartilla minor eſt quam ego fui cum uirum paſſa ſum. lunonem meam irritam habeam ſi unquam meminerim uirginem fuiſſe, nam infans cum paribus inquinata ſum, & ſubinde prodeuntibus annis majoribus me pueris applicui donec ad hanc etatem perueni. Hinc & natum puto prouerbiū illud, dicatur ut poſſe taurum tollere que uitulum ſuſtulerit: Igitur ne maiorem injuriam in ſecreto frater acciperet conſurrexi ad officium nuptiale † puelle caput inuoluerat flammeo iam embaſico eras preſerebat facem, iam ebrie mulieris longum agmen plaudentes fecerunt. talamumque inceſta exornauerunt neſte. tū quartilla iocantium quoque libidine accenſa, & ipſa ſurrexit, correptumque gythona in cubiculum traxit. ſine dubio non repugnauerat puer. ac ne puella quidem triſtis, expauerat nomen nuptiarum. itaque cū inſuſi iacerent conſedimus ante limen talami. & imprimis quartilla per rimam improbe applicuerat oculum curioſum, luſumque puerilem libidinoſa ſpeculabatur, diligencia me quoque ad idem ſpectaculum lenta manu traxit. & quia conſiderantiā heſerant uultus quicquid à ſpectaculo uacabat commouebat obitèr labra, me tamquam furtiuis ſubinde oculis uerberabat. comprobamus factum, uarioque ſermone garrimus, & poetarum cepit eſſe mentio, diuque ſumma carminis penes mopſum trachem memorata eſt, donec Trimalchio rogo inquit Magiſter, quid putes inter Ciceronem, & publium intereſſe. Ego alterum puto diſertioſiorem eſſe alterum honeſtiorē quid enim his melius dici poteſt?

Luxurie riſu martis marcentis inuenia

Tuq palata clauſos panto naſcitur

Plasma-

Plumato amictus auro babilonico
 Gallina tibi numida. tibi gallus spado
 Ciconica etiam grata peregrina hospita
 Pietatis cultrix gracilis pes & tota listria
 Aus exul hiemis, titulus tepidi temporis
 Nequitia nidum in cacabo fecit meo
 Quo Margarita cara tribaca Indica
 An ut Matrona ornata faleris pelagus
 Tollas pedes indomita in strato extraneo
 Smaragdum ad quam rei viridem preciosum vestrum
 Quo Carchedonios optas ignes lapideos
 Nisi ut scintillet probitas est carbunculos
 Equum est inducere nuptam ventum textilem
 Palam prostrare nudam in nebula luna

Versus X V L

Nomen amictis si quatenus expedit heret
 Calculus in tabulam nobile ducit opus
 Cum fortuna manet multum seruatis amici
 Cum cecidit turpi uertitis ora fuga
 Grex ait in cena mimum pater ille vocatur
 Filius hic nomen diuitis ille tenet.
 Mox ubi ridendas inclusit inclusi pagina parses
 Vera redit facies dissimulata perit.

Versus V I I L

NEc diu tū lacrimis indulsi. sed ueritus ne Menelaus
 etiam aut scolanius inter cetera mala solum me in
 diuersorio inueniret, collegi sarcinulas locumque secre-
 rum, & proximum littori mestus conduxi. ibi triduo in-
 clusa redeunte in animum solitudine atque contemptu ver-
 berabam egrum planctibus pectus

Qui pelago credit magno se fenore tollit.
 Qui pugnas & castra petit, precingitur auro.
 Vilis adulator picto iacet ebrius ostro
 Et qui sollicitas nuptae ad premium peccat.
 Sola pruinosis heret facundia pannis
 Atque inopi lingua disertas innocat artes.

Versus V I.

NOn dubie ita est. sed quis viciorum omnium inimi-
 cus, rectum iter uite cepit inspicere primum propter
 morum differentiam odium habet. quis enim potest pro-
 bare

bare diuisa. deinde qui solas extruere diuitias curant, nihil uolunt inter homines melius credi quam ipsi tenent. Istantur itaque quacunque ratione possunt, litterarum amatores ut uideantur illi quoque infra pecuniam positi.

Priscis enim temporibus, cum adhuc nuda uirtus placeret, uigebant artes ingenuissimumque certamen inter homines erat, ne quid profuturum seculis diu lateret. Itaque genera herbarum omnium succos Democritus expressit & ne lapidum, uirgultorumque uis lateret etatem inter experimenta consumpsit. Eudoxus quidem in cacumine excelsissimi montis consenuit, ut astrorum celi motus deprehenderet. Et Crispus ut ad inuentionem sufficeret ter e labore animum deterfit, Verum ut ad plastas reuertar statue unius liniamenti inherentem inopia extinxit. & Miron qui penè hominum animas ferarumque ere comprehendit, non inuenit heredem. At nos uino scortisque demersi, ne paratas quidem artes audemus cognoscere sed accusatores iniquitatis uicia tantum docemus & discimus: Vbi est dialectica? ubi astronomia? ubi sapientia consultissima uia. quis inquam uenit in templum, & uotum fecit si ad elloquentiam peruenisset? quis, si philosophye fontem attigisset? ac ne bonam quidem ualitudinem petunt, sed statim ante limen capitolii alius domum promittit, si propinquum diuitem extulerit, alius si thesaurum efoderit, alius si ad trecenties sextercium saluus peruenierit. Ipse Senatus rectique hominisque preceptor mille pondo auri capitolio promittere solet. & nequis dubitet pecuniam concupiscere iouem quoque peculio exorat. Noli ergo mirari si pictura deficit. cum omnibus diis hominibusque formosior uideatur massa auri quam quicquid apelles phidiasque, greculi delirantes fecerunt. Sed uideo te totum in illa perere tabula, que troie anolosim† ostendit. itaque conabor opus uersibus pandere.

† anolosim
i. destru-
tionem

*Iam decima mastos inter ancipites metus
Frigas obsidebas missis, & uotis fidas
Calcantes à tuo dubio pandebas metus
Cum delio presante serpo, celsi uertices
Ida cypriuntur scissaque in molem cadunt
Robora, minacemque figurabas equum
Aperitur ingens cistrum, & obduci spectis
Quis castra caperint. huc decem prelio
Ira uirtus abditur stipant graves*

Ro-

Recessus danai, & in uoto latent
O Patria pulsas mille credidimus rates
Solumque bello liberum hoc titulus ferro
Intus hec ad fata compositus Sinon
Firmabas, & mendacium in damnum potens
Iam turbata portis libera ac bello carens
In uota properant. fletibus manans gene
Mentisque pauida gaudium lacrimas habet,
Quas metus abegit, namque neptuno sacer
Crinem solutus omen Lacon replet
Clamore uulgus. mox reducta cuspide
Vteri notauit fata. sed tradunt manus,
Letusque resilit, & dolis addit fidem.
Iterum tamen confirmat inuolidam manum.
Aliaque bipenni latera pertentat. fremit
Capitua pubes intus. & dum murmurat
Robora moles spirat alieno metu.
Ibat iuuentus cepta dum troiam capis
Bellumque totum fraude ducebat noua.
Ecce alia monstra. celsa qua tenados mare
Dorso repleuit tumida consurgunt freta
Vndaque refultat scissa tranquillo minor
Qualis resiliens nocte remorium sonus
Longe refertur, cum premunt classes mare;
Pulsusque marmor abiete imposita gemis
Respicimus angues orbibus geminis ferunt
Ad saxa fluctus. tumida quorum pectora
Rates ut alie lateribus spumas agunt.
Dat cauda sonitum libero pontum iube
Consentiunt, luminibus fulmineum iubet
Incendit equor. sibilisque unda tramunt.
Stupere mentes insulis stabant sacri
Phrigioque cultu gemini nati pignora
Lacoontis, quos repente tergoribus ligant
Angues corusci. paruulas illi manus
Ad ora referunt, neuter auxilio sibi.
Vterque fratri transfudit pietas uices
Morsque ipsa miseros mutuo perdat metum
Accumulat ecce liberum funus parens
Infirmus auxiliator inuadens uirum
In morte pasci, membraque ad terram trahunt.
Lacet sacerdos inter aras uictima.

B

Ter-

*Terramque plangit. Sic profanatis sacris
 Peritura troia perdidit primum Deos.
 Iam plena phebe candidum extulerat iubar
 Minora ducens astra radianti face
 Cur inter sepultos priamidas nocte & mero
 Danaï relaxant claustra, & effundunt uires.
 Tentant in armis se Duces ceu ubi solent
 Nudo remissis thesali quadrupedes iungi
 Cervicem & alias quater ad excussum iubar
 Gladios retractant. commouent orbis manus
 Bellumque sumunt. hic graues alius mero
 Obruncas & continuat in mortem ultimam
 Somnos auaris alius accendit faces
 Contraque troas inuocat troie sacra.*

Versus L X V.

O felicem inquit matrem que te talem peperit. macte uirtute esto. raram fecit mixturam cum sapientia forma. itaque ne putes tot uerba perdidisse, amatorem inuenisti. ego laudes tuas carminibus implebo. ego pedagogus & custos, etiam quo non iusseris sequar. nec iniuriam eiclopius accipit, alius amat profuit etiam eumolpus miles iste qui mihi abstulit gladium alioquin quoque animum quem aduersus ascylton sumpseram in eumolpi sanguinem exercuissem. nec fefellit hoc gythona. itaque extra cellam processit tamquam aquam peteret. iram itaque meam prudenti absentia extinxit. paululum ergo intepescente seuitia, eumolpe inquam iam malo uel carminibus loquaris quam eius nomini tibi uoxa proponas, & ego iracundus sum tu libidinosus. uide quam non conueniat his moribus, putas igitur me furiosum esse. cedo insanis. idem ocus foras exi. Dum hec fabula inter amatores ludit diuersitor cum parte cenule interuenit contemplatusque fidissimam uolutationem iacearum, rogo inquit ebrii estis, an fugitiui, an utrumque? quis autem grabatum illum erexit? aut quid sibi tam furtiua molitio? uos me hercules ne mercedem celle daretis fugere nocte in publicum uoluistis. sed non impune. iam enim saxo sciatis non uidue hanc insulam esse, sed marci mannicij. exclamat eumolpus, etiam minaris. simulque os hominis palma excussissima pulsat. ille tot hostium porionibus liber urceolum fictilem in eumolphi caput iaculatus est. soluitque clamantis

fron-

frontem, & de cella se proripuit. eumolpus contumelie impatiens rapit igneum candelabrum, sequiturque abeuntem & creberrimis ictibus supercilium suum uendicat. fit concursus familie, hospitumque ebriorum frequentia. ego autem nactus occasionem uindictæ eumolpii excludo, redditaque scordalo uice sine emulo scilicet & cena utor & nocte. interim coctores insulariique mulctant exclusum. & alius ueru estis stridentibus plenum in oculos eius intentant. alius furca de carnario rapta statum preliantis componit. Anus precipue lipa sordidissimo precincta linteo soleis imparibus imposita canem ingentis magnitudinis carbena trahit, instigatque in eumolpum, sed ille candelabro ab omni periculo defendebat. Videbamus nos omnia per foramen ualue quod paulo ante ansa ostiali rupta laxauerant. fauebam ego uapulanti. gython autem non oblitus misericordie sue referandum esse hostium, succurrendumque periclitanti censebat. ego durante adhuc iracundia non continui manus, sed caput miserantis stricto acuto articulo percussi. & ille quidem flens confedit in lecto. ego autem alternos opponebam foramini oculos, incuriam eumolpi aduocationemque commendabam. cum procurator insule Bargates à cena excitatus à duobus leſticariis in mediam rixam perfertur nam etiam erat pedibus eger. is ut rabiosa barbaraque uoce in ebrios fugitivosque diu perorauit respiciens ad eumolpum, o poetarum inquit disertissime eras? & non discedunt ocus dequissimi ferui. manusque continet à rixa, stante ergo utraque acie cum appareret futurum bellum, egre expugnauit gubernator ut caduceatoris more triphena inducias faceret, data acceptaque ex more patrio fide, protendit ramum oliue à tutela nauigii raptum atque in colloquium uenire aua.

*Quis furor exclamat. pacem conuertis in arma.
Quid nostre meruere manus? non troius heros
Hac in classe uenit decepti pignus atride.
Nec medea furens fraterno sanguine pugnat.
Sed contentus amor uires habet. & mihi fata
Hoc inter fluctus quis raptis euocat armis?
Cui non est mors una satis uos uincite potum
Gurgitibusque feris alios imponite fluctus*

Versus VII.

† Licha

HEc ut turbato clamore mulier effudit, hesitque paupers acies, reuocateque ad pacem manus intermittere bellum, utitur penitentie occasione Dux eumolpus, & castigato ante uehementissime † Liebha tabulas federis signat, quis hec formula erat. ex tui animi sententia ubi trisena neque iniuriam tibi factam a gythone queraris, neque si quid ante hunc diem factum est obijcies, iudicabis ue ut aut ullo alio genere persequendum curabis ut tu nihil imperabis puero repugnanti, non amplexum, non osculum, non coitum uenere constrictum nisi pro quare presentes numeraueris C. denarios. Item Licha ex tui animi sententia ut tu eucolpion nec verbo contumelioso insequeris, nec uultu, neque queres ubi nocte dormiat, aut si quesieris pro singulis iniuriis numerabis presentes denarios ducentos. In hec uerba federibus compositis arma deponimus. Exonat ergo cantibus totum nauigium, & quia repentina tranquillitas intermiserat cursum, alius exultans querebat fuscinas, alius pisces hamis blandientibus compellebat predam repugnantem. ecce etiam per antennam pelagie confedere uolucres quas textis harundinibus peritus artifex tetigit. ille viscatis illigate uiminibus deferiebantur ad manus. tollebat plenas dura uolitantes, pennasque per maria inani spuma torquebat. Iam Lichas redire mecum in gratiam ceperat. Iam gythona triphena extrema parte potionis spargebat, cum eumolpus & ipse uino solutus dicta uoluerit in caluos stiginos esque iaculari donec consumpta frigidissima urbanitate rediit ad carmina sua, cepitque capillorum ellegidarion dicere.

*Quod forme solum decus est cecidere capilli.
Vernantesque comas tristis abegit hiems.
Nunc umbra nudata sua iam tempora morant
Aeraque atristis ridet adusta pilis
O fallax natura Deum que prima dedisti
Etati nostre gaudia prima rapis.*

Versus V I.

*Infelix modo crinibus mitebas
At nunc aere uel rotundo leuior
Ridentes fugis & times puellas
Phebo pulchrior & sorore phebi
Horti tubere quod creauit in uda*

Vt

*Vt mortem cicius uenire credas
Scito iam capitis perijsse partem.*

Versus VII.

PLura uolebat proferre credo, & ineptiora preteritis, cum ancilla triphene gythona in partem nauis inferiorem ducit, corimbioque Domine pueri adornat caput. ymo supercilia etiam profert de pisside, sciteque † iacture ^{† natura} liniamenta secuta totam illi formam suam redidit. Agnouit triphena uerum gythona, lacrimisque turbata tunc primum bona fide puero basium dedit. Ceterum Eumolpus & periclitantium aduocatus & presentis concordie auctor, ne sileret sine fabulis hilaritas multa in muliebrem leuitatem cepit iactare, quam facile adamarant quam cito etiam filiorum obliuiscerentur, nullamque esse feminam tam pudicam que non peregrina libidine usque ad furorem auerteretur, nec se tragedias ueteres curare, aut nomina seculis nota, sed rem sua memoria factam, quam expositurum se esse si uellemus audire. conuersis omnium in se uultibus auribusque, sic exorsus est. Matriona quedam ephesi tam note erat pudicitie ut vicinarum quoque gentium feminas ad spectaculum sui euocaret. Hec ergo cum uirum extulisset, non contenta vulgari more fumus sparsis prosequi crinibus, aut nudatum pectus in conspectu frequentie plangere, in conditorium etiam persecuta est defunctum, positumque in † ippogio greco more, corpus custodire, ac flere totis ^{† typhoeo} noctibus diebusque cepit. Sic afflictantem se ac mortem inedia persequentem, non parentes potuerunt abducere, non propinqui, magistratus ultimo repulsi abierunt. complorataque singularis exempli femina ab omnibus quintum iam diem se alimento trahebat. Assidebat egre fidissima ancilla simulque & lacrimas commendabat lugenti, & positum in monumento lumen renouabat. Vna igitur in tota ciuitate fabula erat, solum uidel. affluxisse uerum pudicitie amorisque exemplum omnis ordinis consitebantur. cum interim imperator prouincie latrones iussit crucibus affigi secundum illam casulam in qua recens cadauer matriona dessebat. proxima ergo nocte cum miles qui crucem seruabat, neque ad sepulturam detraheret, notasset sibi, & lumen inter monumenta clarius fulgens, & gemitum lugentis audisset, uicio gentis humane concupijt scire, quis aut

quid faceret. descendit igitur in conditorium uisaeque pulcherrima muliere primo quasi quodam monstro inferni-que imaginibus turbatus substitit? deinde ut & corpus iacentis conspexit, & lacrimas considerauit, faciemque unguibus sectam, ratus scilicet id quod erat desiderium extincti non posse feminam pati, attulit in monumentum cenulam suam, cepitque hortari lugentem ne perseueraret in dolore superuacuo, ac nihil profuturo gemitu pectus diduceret, omnium eundem esse exitum, & idem domicilium, & cetera quibus exulcerate mentes ad sanitatem reuocantur. At illa ignota consolatione percussa, lacerauit uehementius pectus, ruptosque omnes super pectus iacentis imposuit. non recessit tum miles sed eadem exhortatione tentauit dare muliercule cibum, donec ancilla, uini certe ab eo odore corrupta, primum porrexit ad humanitatem inuitantis uictam manum. Deinde resecta portione & cibo expugnare cepit Domine pertinaciam. & quid proderit inquit hoc tibi, si soluta inedia fueris? si te uiuam sepelieris, si antequam fata poscant indemnatum spiritum effuderis? id cineres aut manes sepultos credis sentire? uis tu reuiuiscere? uis tu discusso muliebri errore quam diu licuerit lucis commodis frui? ipsum te iacentis corpus commouere debet ut uiuas. nemo inuitus audit dum cogitur aut cibum sumere aut uiuere. itaque mulier aliquot dierum abstinentia sicca, passa est frangi pertinaciam suam, nec minus auide se repleuit cibo quam ancilla que prior uicta est. Ceterum scitis quid plerumque soleat tentare humanam societatem quibus blanditiis impetrauit miles ut matrona uellet uiuere, iisdem etiam pudiciam eius aggressus est. nec deformis aut infacundus iuuenis caste uidebatur, conciliante gratiam ancilla, ac subinde dicente, placidone etiam pugnabis amor, nec uenit in mentem. quorum confederis aruis? quid diutius moror, ne hanc quidem partem corporis mulier abstinuit, uictorque miles utrumque persuasit. † Latuerunt ergo una non tantum illa nocte, qua nuptias fecerunt, sed postero etiam ac tercio die preclusis uidelicet conditorii foribus ut si quis ex ignotis cognitisque ad monumentum uenisset putasset expirasse super corpus uiri pudicissimam uxorem, Ceterum deletus miles & forma & secreto quicquid boni per facultates poterat coequebat & prima statim nocte in monumentum ferebat, itaque † cruciarii unius parentes, ut uiderunt laxatam

† iacuerunt

† cruciati

laxatam custodiam detraxere nocte pendentem, supremoque mandauerunt officio. At miles circumscriptus dum refidet, ut uidit postero die unam sine cadauere crucem ueritus supplicium, mulieri quod accidisset exponit, nec se expectaturum Iudicis sententiam, sed gladio ius dicturum ignauie sue commendaret ergo illa perituro locum, & fatale conditorium familiari ac uiro faceret. Mulier non minus misericors quam pudica, nec istud Dii sinant ut eodem tempore duorum mihi charissimorum hominum duo funera spectem. malo mortuum impendere quam uiuum occidere. Sed hanc orationem inbet ex arca corpus mariti sui tolli & illi cruci que uacabat affigi. Vfus est miles ingenio prudentissime femine. Posteroque die populus miratus est qua ratione mortuus esset ad crucem, risu exceperere fabule naute, & erubescere non mediocriter triphena, uultum suum super ceruicem gythonis amabiliter posuit. At non Lichas risit. Sed iratum commouens caput. si iustus inquit imperator fuisset debuit patris familie corpus in monumentam referre, mulierem affigere cruci. non dubie redierat in animum edite expilatumque libidines migratione nauigium, sed nec federis uerba permittebant meminisse, nec ilaritas qua preoccupauerat mentes dabat iracundie locum. Ceterum triphena in gremio gythonis posita modo implebat osculis pectus, interdum concinnabat spoliatum crinibus uultum, multos inquit eumolpus iuuenes carmen decepit, nam, ut quisque uersum pedibus instruxit, sensumque teneriorem uerborum ambitu intexuit, putauit se continuo in eliconem uenisse. sic forensibus ministeriis exercitati frequenter ad carminis tranquillitatem, tanquam ad portum faciliorem refugerunt credentes facilius poema extrui posse quam controuersiam umbrantibus sentenciolis pictam. Ceterum neque generosior spiritus sanitatem amat, neque conspici, aut edere partum mens potest nisi ingenti flumine litterarum mundeatur. effugiendum est, ut ita dicam, ab omni uerborum uilitate, & sumende uoces à plebe summore, ut fiat odi profanum uulgus, & arceo. Præterea curandum est ne sententie emineant extra rationis expresse, sed intexto uestibus colore niteant. Homerus testis & Lirici, Romanusque Virgilius & Oratii curiosa felicitas. Ceteri autem aut non uiderunt uiam qua iretur ad carmen; aut uersum timuerunt calcare. Ecce belli ciuilis ingens opus quisquis attigerit

nisi plenus litteris sub onere labetur. non enim res geste uersibus comprehendende sunt quod longe melius historici faciunt. sed per ambages deorumque ministeria & fabulosum sententiarum tormentum precipitandus est liber spiritus, ut potius furentis uaticinatio appareat quam religiose orationis sub testibus fides. tam que si placet hic impetus etiam si nondum recipit ultimam manum.

*Orbem iam totum victor Romanus habebat
Qua mare, qua terre, qua sidus currit utrumque
Nec faciasus erat grauidis freta pressa carinis
Iam peragebantur, si quis sinu subditus ultra
Si qua foret tellus que fuluum mitteret aurum
Hostis erat fatisque in tristia bella paratis
Querebantur opes. Non vulgo nota placebant
Gaudia, non usu plebeia trieta voluptas
Aes piceum cum laudabat miles in unda
Questus tellure nitore certauerat ostro.
Hinc Numide accusatus, illinc noua uellera Seres,
Atque Arabum populus sua despoliauerat arma.
Ecce alia clades & lese uulnera pacis
Queritur in siluis a reo fera & ultimus homo
Astrorum excutitur ne desit belua dente
Admortes preciosa fames, premis aduena Classes
Tigris & aurata gradibus neclatur in aula
Ut bibat humanum populo plaudente cruorem
Hem pudet affari, perituraque prodere fata
Persarum ritu male pubescentibus annis
Subripuere uiros, exactaque uiscera ferro
In Venerem frangere, atque ut fuga nobilis euo
Circumscripta mora properantes differat annos
Quare se nasam non inuenis, omnibus ergo
Scorta placent, factique enervi corpore grossus
Es lassi crines & tot noua nomina uestis
Quaeque iure queris ecce afriu eruta torris
Antea mensa greges seruatorum ostrumque reuolvens
Ponitur ac maculis mutatur uilibus aenum.
Quae sensum turbant hostiale ac male nobile lignum
Turba sepulta mero circumuenerit, omniaque Orbis
Premia correptis miles uagus extruit armis
Ingeniosa gula est, Sciculo scarus e juuere morsus
Ad mensam uiuus perducitur, atque Lucinis
Eruta liistoribus uendunt conchilia cenis*

*Vt remouent per damna famem, iam phasidos unda
 Orbata est auibz, mutoque in litore tantum
 Sole desertis aspirant frondibus aure.
 Nec minor in campo furor est, emptique quiritēs,
 Ad predam strepitumque lucri suffragia uertunt
 Venalis populus uenalis curia patrum.
 Est fauor in precio, senibus quoque libera uirtus
 Exciderat. sparsisque opibus conuersa potestas
 Ipsaque maiestas auro corrupta iacebat
 Pellitur a populo uictus Cato, tristior ille est
 Qui uicit, fascesque pudet rapuisse Catoni.
 Namque hoc dedecoris populo, morumque ruina.
 Non homo pulsus erat, sed in uno uicta potestas:
 Romanumque decus, quare tam perditā Roma
 Ipsa sui merces erat, & sine uindice preda.
 Preterea geminam deprensam gurgite predam
 Fenoris illuuiens, ususque exciderat eris.
 Nulla est certa domus, nullum sine pignore corpus
 Sed ueluti tabes tacitis concepta medullis
 Infra membra furens curis latrantibus errans
 Arma placent miseris, detrita quoque commoda luxu
 Vulneribus reparantur, inops audacia tuta est.
 Hoc merfant ceno Romam somnoque iacentem
 Que poterant artes sana ratione mouere.
 Ne furor & bellum ferroque excisa libido.
 Tres tulerat fortuna duces, quos obruit omnes
 Armorum strue diuersa feralis Erinis
 Crassum parthus habet. Libico iacet equore magnus.
 Iulius ingratam perfudit sanguine Romam
 Et quasi non posset tot tellus ferre sepulcra
 Diuisit cineres, hos gloria reddit honores.
 Est locus exciso penitus dimerfus hiatus.
 Parthenopen inter magne elichartidos arua
 Cocithia perfusus aqua. nam spiritus extra
 Qui furit efusus funesto spargitur estu.
 Non hoc autumno tellus uiuet, aut alit herbas
 Cespitem letus ager, non uerno persona cantu
 Mollia discordi strepitu uirgulta loquuntur
 Sed chaos & nigro squalentia pumice saxa
 Gaudent ferali circum tumulata cupressu.
 Hæc inter sedes diis pater extulit ora
 Bustorum flammis & cana sparsa fauilla*

Ac tali uolucrum fortunam uoce lacescit
 Rex humanarum diuinarumque potestas
 Quae noua semper amas, & mox possessa relinquis,
 Et qui Romano sentis te pondere uictam
 Nec posse ulterius perituram extollere molam.
 Ipsa suas sares odit Romana iuuentus,
 Et quas struxit opes male substinet; aspice late
 Luxuriam spoliorum, & censum in damna furentem
 Edificant auro, sedesque ad sidera mittunt.
 Expelluntur aquae saxis. mare nascitur aruis.
 Et permutata rerum statione rebellant.
 En etiam mea regna petunt, perfossa dehiscit
 Mollibus insanis tellus, iam montibus austris
 Antra gemunt. & diem uanum lapis inuenit usum
 Inferni manus celum sperare facientur
 Quare ago fors muta peccatum in prelia uultum.
 Romanoque cie. ac nosti is da funera regnis
 Iam pridem nulla persuadimus ora cruore.
 Nec mea resiphone sistentes perlucet artus.
 Ex quo sillanus bibit ansis, & horrida sellas
 Extulit in lucem nutritus sanguine fruges
 Hec ubi dicta dedit, dextre coniungere dextram
 Conatus rupto tellurem soluis hiatus.
 Tunc fortuna leui defudit pectore uoces.
 O! genitor cui Cociti penetralia parent
 Si modo fas est mihi uera impune probari
 Vota mihi credent, nec enim minor ira reballat
 Pectore in hoc, leuiorque exurit flamma medullas.
 Omnia que tribui Romanis artibus odi.
 Muneribusque meis irascor. dextruet istas
 Idem qui posuit molles Deus. & mihi cordi
 Quippe cremare uiros. & sanguine pascere luxum.
 Cerno equidem gemina iam strictos morte philippas.
 Tesalique rogos, & funera gentis habere.
 Iam fragor armorum trepidantes personat aures.
 Et Libie cerno tua nullo gementia castra.
 Aethiacosque sinus. & Apollinis arma timentes
 Pande age terrarum sitientia regna tuarum
 Atque animas accerse nonas. uix nauita protheus
 Sufficit ad simulacra uirum traducere cimba.
 Classe opus est. tuque ingen'i satiare ruina
 Pallida thesiphone. consissaque uulnera mande.

*Ad stigios manes laceratus dicitur orbis.
 Vix dum finierat cum fulgure rupta corusco
 Intremuit nubes, elisoque absceidit ignes.
 Subsedit pater umbrarum gremioque reducto
 Telluris pauians, fraternos polluit ictus.
 Continuo clades hominum venturaque damna
 Auspiciis pasuere deum. namque ore cruento
 Deformis titubans uultus caligine texit
 Civiles acies iam cum spirare putares
 Parte alia plenos extinxit Cinthia uultus
 Ex lucem celeri subduxit. rupta tonabant
 Verticibus lassis montis iuga? nec uaga passim
 Flumina per notas ibant morientia ripas
 Armorum strepitu celum furit. & tuba mortem
 Sideribus trinis aëlia ciet. iamque ethra uocatur
 Ignibus insolitis & in ethera fulmina mittis
 Ecce inter tumulos atque ossa arentia bustis
 Vmbrarum facies diro stridore mimatur
 Fax stellis comitata nouis incendia ducit
 Sanguineoque recens descendit Iupiter igne
 Hec ostensa breui soluit Deus. exiit omnes
 Quippe moras Caesar. uindictæ quo actus amore
 Gallica proiecit, ciuilia sustulit arma
 Alpibus aereis ubi graio nomine pulso
 Descendunt rupes, & se patiuntur adiri.
 Est locus herculeis aris sacer. hunc niue dura
 Claudis hiems? canoque ad sidera uertice tollit.
 Celum illic cecidisse putes, non solis adusti
 Mansuescunt radiis nam uerni temporis aura.
 Sed glacie concreta rigens hiemisque pruinis
 Totum ferre potest humeris minitantibus Orbem.
 Hec ubi calcauit Caesar iuga milite leto
 Orauitque locum summo de uertice montis
 Hesperie campos late prospexit & ambas
 Intendens cum uoce minus ad sidera dixit.
 Iupiter omnipotens & tu saturniæ tellus
 Armis leta meis olimque onerata triumphis
 Testor ad has acies inuitum arcescere martem.
 Inuitas me ferre manus. sed uulnere cogor
 Pulsus ab uibe mea, dum Rhenum sanguine uinco!
 Dum Gallos iterum capitolia nostra patentes
 Alpibus excludo uincendo certior axul*

Sanguine

Sanguine germano sexagintaque triumphis
 Esse nocens cepi. quanquam quos gloria terret
 Aut qui sunt qui bella uident. mercedibus emptæ
 Ac uiles opere quorum est mea Roma nouerca
 Ut reor haud impune. nec hanc sine uindictæ dextram
 Vinciet ignauus. Victores ito furentes
 Ille mei comites. & causam dicite ferro
 Namque unum crimen omnes uocat. omnibus una
 Impendet clades. reddenda est gratia nobis.
 Non solus uici. quare? quia pæna trophæis
 Imminet. & sordes meruit victoria nostra.
 Iudice fortuna cadat alea. summite bellum
 Tentate manus. certe mea causa peracta est
 Inter tot fortes, armatus nescio uinci.
 Hec ubi personuit. de celo delphicus ales
 Omina leta dedit. populisque e mentibus auras.
 Nec non horrendi nemoris de parte sinistra
 Insolite uoces flamma sonuere sequenti.
 Ipse minor phebæ uulgate latior orbe
 Creuit. & aurato precinxit fulgure uultus.
 Fortior ominibus mouit maioria signa,
 Cæsar. & insolito gressus prior occupat ausus
 Prima quidem glacies & cana uincta pruina
 Non pugnavit humus. mixique honore quieuit
 Sed postquam turme nimbos fregere ligatos
 Et pauidus quadrupes undarum vincula rripit
 Incaluere nives. mox flumina montibus altis
 Undabant modo natæ. sed hec quoque iussa putares
 Stabat iuncta fluctus stupere pruina
 Et paulo ante lues iam concidenda iacebat
 Tum uero malefida prius uestigia lussit
 Decipisque pedes, partem turmeque uirique.
 Armaque congesta strue deplorata iacebant.
 Ecce etiam rigido concusse flamine nubes.
 Exonerabantur, nec ruptæ turbine uenti,
 Deerant. ac tumida contractum grandine celum
 Ipse iam nubes ruptæ super arma cædebant.
 Et concreta gelu ponti uelut umbra ruebat.
 Victa erat ingenti tellus niue. Victaque celi
 Sidera, uicta suis herentia flumina ripis
 Nudum Cæsar erat, sed magnam nixus in hastam
 Horrida secus is frangebatur gressibus arma

Qualis

*Qualis caucasea decurrens arduus arce
 Amphitrioniades? aut torno Iupiter ore
 Cum se verticibus magni demisit Olympi
 Et periturorum diiecit tella gigantium
 Dum Caesar tumidas iratus deprimit arces.
 Interea volucer, moeis conterrita pennis
 Fama volat, sumique pe:is iuga celsa palaci
 Atque hec Romano tonitrui serit omnia signa
 Iam Classes fluitare mari. totasque per alpes
 Feruere germano perfusas sanguine turmas
 Arma, cruor, cedes, incendia, totaque bella
 Ante oculos uolitant. ergo pulsata tumultu
 Pectora perque duas scinduntur territa causas.
 Huic fuga per terras, illi magis unda probatur
 Et patria est pontus. Et iam timor est magis arma
 Qui tentata uelit fatisque iubentibus icti
 Quantum quisque timet tantum fugit, ocior ipse
 Hos inter motus populus miserabile uisu
 Quo mens icta iubet deserta ducitur urbe.
 Gaudet Roma fuga. debellatque quirites
 Rumoris sonitu merentia tacta relinquunt.
 Ille manu trepida naxos tenet. ille penates
 Occulta gremio. deploratumque reliquit
 Limen. Et absentem notis interficit hostem.
 Sunt qui coniugibus merentia pectora iungant.
 Grandeuosque patres. oneris ignara iuuentus
 Id pro quo metuit tantum trahit. omnia secum
 Hinc uehit imprudens. predamque in prolia ducit.
 Ac uelut ex alto cum magnus inhorruit hauster
 Et pulsat Et uertit aquas. non arma ministris
 Non regimen prodest. ligas alter pondera pinus.
 Alter tuta sinu tranquillaque littora querit.
 Hic dat uela fuge. fortunaque omnia credit
 Quid tam parua queror? gemino cum consule magnus
 Ille tremor ponti, seuique repertor hidaspis
 Et piratarum scopulus, modo quem ter ouantem
 Iupiter horruerat. quem fracto gurgite pontus
 Et unceratus erat submissa bosforus unda
 Proh pudor imperii deserto nomine fugit.
 Ut fortuna leuis magni quoque terga uideret.
 Ergo tanta lues diuum quoque numina uidis
 Consensitque fuge celi timor. ecce per orbem*

Misis

Mitis turba Deum, terras exosa furentis
 Deserit. atque hominum damnatum auertitur agmen
 Pax prima ante alias niveos pulsata lacertos
 Abscondit galea uictum caput. atque relicto
 Orbe fugax diis petit implacabile regnum
 Huic comes it sum ma fides. & crure soluto
 Iusticia: ac marens lacera concordia palla.
 At contra sedes herebi qua rupta dehiscit
 Emergit late diis chonis horrida crinis
 Et bellona minax facibus armata megera
 Letumque insidieque & lurida mortis imago
 Quas inter furor abruptis ceu liber habenis
 Sanguineum late tollit caput, oraque mille
 Vulneribus confossa cruenta classide uelant
 Heret * deterritus leue mauortius umbo
 Innumerabilibus tellis grauis atque flagranti
 Stipite dextra minax, terris incendia portat.
 Sensit terra deos mutataque sidera pontus
 Quae suere suum. namque omnis regia celi
 In parte deducta ruit. primumque dione
 Caesaris acta sui ducit. comes additur illi
 Pallas, & ingentem quatens mauortius hastam
 Magnaque cum Phebo soror, & cilenia proles
 Excipit, ac totis similis trinihius actis;
 Intremuere tube. ac scisso discordia crine
 Extulit ad superos stigium caput. huius in ore
 Concretus sanguis. confusaque lumina flebant
 Stabant irati scabra rubigine dentes.
 Tabo lingua fluens. obfessa draconibus ora
 Atque inter toto lacerata pectore uestem
 Sanguineam tremula quatiebat lampada dextram,
 Hec ut cocia tenebras & tartara liquit
 Alta petit gradiens iuga nobilis apenini,
 Unde omnes terras, atque omnia litora posset
 Aspicere, ac, toto fluitantes orbe catervas
 Atque has effudit furibundo pectore nocēs.
 Sumite nunc gentes accensis mentibus arma
 Sumite. & in medias immiclite lampadas urbes.
 Vincetur quicumque latet. non femina cessat,
 Non puer, aut eno iam desolata senectus.
 Ipsa tremat tellus lacerataque tecta rebellent.
 Tu legem marcelle tene, tu concasse plebem

Curio.

* dardanus

*Curio. tu sortem non supprime lentula martem.
 Quid porro tu diue tuis cantaris in armis
 Non frangis portas, non muris oppida soluis?
 Tesurosque rapis. nescis tu magno tueri
 Romanasque acies. epidauria nomina quere
 Thesalicosque sinus humano sanguine tinge.
 Factum est in terris quicquid † iusticia iussit.*

† discordia.

Versus CCLXXXIII.

CUM hec eumolpus ingenti uerborum uolubilitate effudisset tandem Crathona uitauimus. ubi quidem paruo dulsorio refeſti poſtero die ampliori fortitudine domum querentes incidimus in turbam hertpeditarum ſciſcitantium quod genus hominum aut unde veniremus. ex preſcripto ergo conſilii communis exaggerata uerborum uolubilitate, unde aut qui eſſemus haud dubie credentibus indicauimus procedentibus deinde longius rogauit ancillam ut in platea noua duceret dominam. placuit ancillæ conſilium. itaque collegit altius tunicam, flexitque ſe in cadophena qui ambulationi herebat. nec diu morata producit dominam e latebris laterique meo applicat mulierem omnibus ſimulacris emendatiorem. nulla uox eſt que formam ejus poſſit comprehendere. nam quicquid dixero minus erit. crines ingenio ſuo flexi per totos ſe humeros effuderant. frons minima & que radices capillorum retroflexerat, & ſupercilia uſque ad malorum ſcripturam currentia, & rursus conſinio luminum pene permixta. Oculi clariores ſtellis extra lunam fulgentibus. narres paululum inflexe, & oſculum quale praxiteles habere dianam credidit. iam mentum iam ceruix, iam manus, iam pedum candor, intra auri gracile uinculum poſitus parui marmor extinxerat, itaque tunc primum doxida uetus amator contempſi.

*Quid factum eſt quod tu proieſtis Iupiter armis
 Inter coſcolas fabula muta taces?
 Nunc erat, atorna ſummittere cornua fronte,
 Nunc pluma canos diſſimulare tuos.
 Hec uera eſt damne. tenta modo tangere corpus
 Iam tua ſtammifero membra calore fluent.*

Versus V I.

DElectata illa riſit tam blandum, ut uideretur mihi plenum os extra nubem luna proferre. mox digitis guber-

gubernantibus uocem si non fastidis inquit feminam ornatam, & hec primum anno uirum expertam, concilio tibi & iuuenis sororem habes tu quidem fratrem. neque enim me piguit querere. sed quid prohibet & sororem adoptare. eodem gradu uenio. tu tamen dignare & meum osculum cum libuerit cognoscere. ymo inquam ego per formam tuam te rogo ne fastidias hominem peregrinum inter cultores admittere iuuenem religiosum, si te adorari permiseris, ac ne me iudices ad hoc templum gratis accedere dono tibi fratrem meum. quid ne inquit illa donas mihi eum sine quo non potes uiuere ex cuius osculo pendes, quem sic tu amas quemadmodum ego te uolo. hec ipsa cum diceret, tanta gratia conciliabat vocem loquentis tam dulcis sonus pertentabat aera, ut putares inter aures canere sirenum concordiam. itaque miranti & toto mihi clarius celo nescio quid reducente, libuit nomen dee querere. ita inquit non dixit tibi ancilla mea circen me uocari, non sum quidem solis progenies, nec mea mater dum placet labentis mundi cursum detinuit, habeo tamen quod celo imputem si nos fata coniunxerunt. ymo jam nescio quid tacitis cogitationibus deus agit, nec sine causa belieno nece amat. Sed inter hec nomina magna fax surgit. summe ergo amplexum si placet, neque est quod curiosum aliquem extimescas. Longe ab hoc loco frater est. dixit hec circe, implicitumque brachiis molioribus pluma deduxit in terram uario gramine indutam

*Ideo quales fundit de uertice flores
Terra parens cum se confesso iunxit amor
Iupiter & toto concepit pectore flammam
Emicuerunt rose, uioleque & molle ciperon.
Albaque de uiridi riserunt lilia prato.
Talis humus Venerem molles clamaui in herbas*

Versus V I

IN hoc gramine pariter compositi mille osculis querentes uoluptatem robustam.

*Nocte soporifera ueluti cum somnia ludunt
Errantes oculos, effossaque protulit aurum
In lucem tellus, uersat manus improba furtum
Thesaurosque rapit, sudor quoque proluit ora.
Candidiorque dies secreto fauit amor.
Et mentem timor alius habet, ne forte grauitum*

Excus-

Excusat gremium secreti conscius auri.

Mox ubi sugerunt elusam gaudia mentem

Veraque forma redit, animus quod perdidit optat.

Atque in praeferit se totus imagine uersat.

Versus X.

C Vbiculum autem meum crisis intrauit, codicillosque mihi domine sue reddidit in quibus hec erant scripta. Libidinosa essem quererer decepta, nunc etiam gratias languori ago. in umbra voluptatis diutius lusi. quid tamen agas quero. & an tuis pedibus perueneris domum. negant enim medici sine pedibus posse ire. narrabo tibi adolescens. paralysim caue. nunquam egrum tam magno periculo uidi. mediusfidius iam perijsti, quod si frigus idem genua manusque tentauerit tuas licet ad tubicines mittes. quid ergo est? etiam si gravem iniuriam excepit homini tam misero non inuenio medicinam. si uis sanus esse pythona roga. recipies inquam nervos tuos si triduo sine fratre dormieris, nam quod ad me attinet, non timeo nequis inueniatur, cui minus placeam. nec speculum mihi nec fama mentitur. Et intellexit crisis me perlegisse torum conuicium. solent inquit fieri, & precipue in hac civitate in qua mulieres etiam deducunt luriam. itaque huius quoque rei cura agitur, rescribemus blandius domine, animumque candida humanitate restitue. uerum enim fatendum, ex qua hora iniuriam accepit, apud se non est. libenter quidem parui ancille, uerbaque codicellis talia imposui. Olenos Circe salutem, fateor domina me sepe peccasse. nam & homo sum, & adhuc iuuenis nunquam tamen ante hunc diem usque ad mortem deliqui. habes inquam confitentem reum, quicquid iusseris merui. prodicionem feci. hominem occidi. templum uiolaui. in hec facinora quere supplicium siue occidere placet ferro meo uenio: siue uerbis contenta es curro nudus ad dominam. id tantum memento, non me sed instrumenta peccasse. paratus miles arma non habui. quis hec turbauerit nescio. forsitan animus antecesserit moram corporis, forsitan dum omnia concupisco uoluptatem tempore consumpsi, non inuenio quod feci. Paralysim tamen cauere iubes, tamquam iam maior fieri possit, que abstulit mihi, quod etiam te habere potui. summa tamen excusationis mee hec est. placebo tibi si me culpam emendare dimiseris

C

NT-

*Nobilis estiuus platanus diffuderat umbras
 Et baccis redimita clamne tremuleque cupressus
 Et circumtonse trepidanti vertice pinus.
 Has inter ludebat aquis errantibus amnis
 Spumeus & querulo vexabat rore capillos.
 Dignus amore locus. testis siluestre hiasdon :
 Atque urbana progne. que circum gramina fusa
 Ac molles violas cantu sua rura colebant*

Versus V I I I

TRemebat illa resoluta marmoreis ceruicibus aureum
 tortum, mirtoque florenti quietum uerberabat. ita-
 que ut me uidit paululum erubuit hesterne scilicet iniurie
 memor, deinde ut remotis omnibus secundum inuitan-
 tem consedi. ramum super oculos meos posuit, & quasi
 pariete interiecto audacior facta. quid est inquit paral-
 itice? ecquid hodie totus uenisti? rogas? inquam ego
 potius quam tentas. totoque corpore in amplexum eius
 immissus non precantis usque ad satietatem osculis fruor.
 quod solum igitur saluo pudore poteram contingere lan-
 guorem putauit, conditusque lecticulo totum ignem fu-
 roris in eam converti, que mihi omnium malorum causa
 fuerat

*Ter corripui terribilem manu pennem.
 Ter languidior celicoli repente tirso
 Ferrum timui quod trepido male dabat usum.
 Nec iam poteram quod modo conficere libebat.
 Namque illa metu frigidior rigente bruma
 Confugerat in uiscera mille operata rugis.
 Ita non potui supplicio caput operire.
 Sed furtifer mortifero timore lusus
 Aduerba magis que poterant nocere fugit*

Versus I X

ERectus igitur in cubitum hac fere oratione uexaui con-
 trumacem. quid dicis inquam omnium hominum deo-
 rumque pudor. nau ne nominare quidem te inter res serias
 fas est. hoc de te merui ut me in celo positum ad inferos
 traheres.

*Illam solo fixos oculos aduersa tenebat.
 Nec magis incepto uultus sermone mouetur,
 Quam lente salices, lassone papauer a collo.*

Versus, I I I
Nec

NEc minus ego tam feda obiurgatione finita penitentiam agere, sermonis mei cepi. secretoque rubore perfundi, quod oblitus uerecundie mee cum eam parte corporis uerba contulerim, quam ne ad cognitionem quidem admittere seuerioris, note homines solent. mox perfricata diutius fronte, quid autem ego inquam mali feci, si dolorem meum naturali conuicio exoneravi? aut quid est quod in corpore humano, uentri maledicere solemus? aut gule? capitique etiam cum sepius dolet. quid num ut ulixes cum corde litigat suo?

*Quid me spectatis constricta fronte Caiones?
 Damnatisque noue simplicitatis opus?
 Sermonis puri non tristis gratia ridet.
 Quodque facit populus candida lingua refert.
 Nam quis concubitus Veneris, quis gaudia nescit?
 Quis petit in tepido membra calore thoro?
 Ipse patet uari Doctus epicurus in arte
 lussus. Et hanc, uisam dixit habere deos.*

Versus V I I I

HAc declamatione finita gythona uoco. & narra mihi inquam frater sed tam si de ea nocte qua te mihi ascylos subduxit, usque iniuriam uigilauit, an contentus fuit uidua pudicaque nocte? tetigit puer oculos suos, conceptisque iurauit uerbis sibi ab ascylo nullam uim factam, positoque in limine genu sic deprecatur sua numina uersu.

*Nepharum bachique comes quem pulchra Dione
 Diuitibus siluis numen dedit. inclita paret
 Cui Lescos, uiridesque thasos, quem Lidus adorat
 Septisfluius. templumque tuis imponit hiieblis.
 Huc ades. Et bachi tutor, driadumque uoluptas.
 Sed timidas admitte preces. non sanguina tristi
 Perfusus uenio. non templis impius hostis
 Admoui dextram. sed inops Et rebus egenus
 Attractus. facinus non toto corpore feci.
 Quisquis inops peccat, minor est reus. hac prece queso
 Exonera mentem. culpeque ignosce minori.
 Et quandoque mihi fortune arriserit hora
 Non sine honore tuum patiar decus. ibis ad aras
 Corniger, Et querule festus Tuis hostia lactarius.*

*Spumabit pateris hornus liquor. & ter ouantem
Circha delubrum gressum feret ebria pubes.*

Versus X V I

CUm hec ago, solertique cura deposito meo caveo intravit delubrum anus laceratis crinibus, atraque veste deformis. extraque vestibulum me iniecta manu duxit. ac me iterum in cellam sacerdotis nihil recusantem perduxit, impulitque super lectum. & arundinem rapuit hostio. iterumque nihil respondentem multavit; ac nisi primo quassata arundo impetum verberantis minuisset, forsitan etiam brachia mea caputque fregisset. Ingenui ego utique propter marscarpionem, lacrimisque vbertim manantibus obscuratum dextra caput super puluinar inclinaui. nec minus illa fletu confusa altera parte lectuli sedit. etatisque longe moram tremulis uocibus cepit accusare. interuenit sacerdos. quid vos inquit in cellam meam tanquam ante recens bustum uenistis? ô inquit genothea hunc adolescentem quem uides malo astronatus est. namque neque puero puelle bona sua uendere potest. ad summam qualem putas esse qui de Circes thoro sine uoluptate surrexit?

*Quicquid in Orbe uides paret mihi, florida tellus
Cum uolo spissatis arescit languida succis.
Cum uolo fundis opes, scopulis atque horrida saxa
Niliades iaculatur aquas. mihi pontus inertes
Summittit fluctus. zephyrique tacentia ponunt.
Ante meos sua flabra pedes. mihi flumina parent.
Hircaneque tigres. & iussi stare dracones.
Quid lentiora loquor? lunc descendis imago
Carminibus deducta meis. trepidusque furens
Flectere Phebus equos reuoluto cogitur orbe.
Tantum dicta ualent. saurorum flamma quiescit.
Virgineis extincta sacris. phebica circe
Carminibus magicis socios mutauit Ulixis.
Protheus esse soles quicquid libet. hic ego callens
Artibus ideos frustices in gurgite sistam.
Et rursus fluuios in summo uertice ponam.*

Versus, X V I

INhorruí ego tali fabulatione conterritus, animumque diligentius inspicere incepti. ergo ô genothea exclamans imperio parcite. mox incincta quatrato pallio cacumantem focum apposuit! deterfisque curiose manibus inclinat

dat

naui se in lectum. ac me semel iterumque basiauit. simulque pannum de carnario detulit furca in quo faba erat ad usum reposita. ut soluit ergo licio pannum partem leguminis super mensam effudit. iussitque me diligenter purgare. seruo ego imperio; granaque sordidissimis putaminibus uestita curiosa manu segrego. at illa inertiam meam accusans improba tollit. dentibusque folliculos pariter spoliatur. atque in terram ueluti mulcarum imagines despuat mirabile quidem paupertatis ingenium, singulorumque rerum quasdam artes.

*Indum fulgebat ebur quod inhaeserat auro.
Nec iam falcato radiabat marmore terra
Muneribus delusa suis sed crate saligna
Impositum ceteris uacuo nemus. & nova terre
Pocula que facili uilis nota finxerat hasta
Hinc molli scillo latus, & de candida lentio
Vimineo lances, maculataque testa lieo
Et paries circha pala faciatui inani.
Fortuitoque luto clauus numerabat agrestes
Et uiridi iunco gracilis pendebat arundo
Praeterea que fumoso suspensa tigillo
Conseruabat opes humilis casa, miria seruo
Inter odoratas pendebat texta coronas
Et tinibre ueteres & passis una racemis
Qualis in aethra quondam fuit hospita terra.
Digna sacris hecates, quam musa loquentibus annis
Baccineas ueteres mirando tradidit euo*

Versus XVII

TVM illa carnis etiam paululum dilibat. & dum coequale natalium suorum sinciput in carnarium furca reponit fracta est putris sella que stature altitudinem adiecerat? anumque pondere suo deiectam super focum mittit. frangitur ergo ceruix cacume! ignemque conualescentem restinguit. atque totam faciem excitato cinere perfudit. Confurrexi equidem turbatus anumque non sine risu erexi. Itaque ad case hostiolum processit & ecce anseres sacri impetum in me faciunt! fedoque ac ueluti rabioso stridore circumstant trepidantem. atque alius tunicam meam lacerat! alius uincula calciamentorum resoluit, ac trahit. unus etiam dux ac magister seuitie non dubitauit crus meum serrato usare morsu. oblitus itaque nugarum

C. 3

pedem

pedem mensule extorſi. cepique pugnaciſſimum animal armata elidere manu, nec faciatus deſunctorio icſtu morte me anſeris uindicaui.

*Tales hercule ſtimphalidas arce coactas
Ad celum fugiſſe reor, peneque fluentes
Arpias cum ſineo maduere ueneno
Fallaces epula tremuiſt perterritus ether
Plantibus inſolitis, conſuſaque regia celi.*

Verſus, V

CUm protuli anſerem, anus ut uidit, tam magnum ceque ſubſtulit clamorem ut putares iterum anſeres limen intraſſe. Conſuſus itaque & novitate facinoris attonitus querebam quid excanduſſet. aut quare potius anſeris quam mei miſereretur. at illa comploſis manibus ſcelerare inquit & loqueris neſcius quam magnum flagitium admiſeris? ò occidiſti priapi delicias anſerem. omnibus matronis acceptiſſimum. itaque ne te putes nihil egiſſe. ſi magiſtratus hoc ſcierit ibis in crucem. polliuſti ſanguine domicilium meum inuolatum ſeciſti ut me quiſquis uoluerit inimicus ſacerdotio pellat.

*Quisquis habet nummos ſecura nauigat aura
Fortunamque ſuo temperet arbitrio.
Vxorem ducat dannen. ipſumque licebit
Accriſum iubeat credere quod dannem.
Carmina componat, declamet, concrepet omnes.
Et peragat cauſas ſiſque catone prior.
Iuriſconſultus paret non paret habente.
Atque eſto quicquid ſeruius & labeo.
Multa loquor. quiduis nummis preſentibus opta
Et ueniet. clauſum poſſidet arca iouem.*

Verſus X.

PETR. ARBITRI SATYRI

Fragmenta expliciunt ex libro quinto-
decimo & ſextodecimo

Vene-

Venerat iam tercius dies id est expectatio libere cene
 sed tot uulneribus confossis fuga magis placebat
 quam quies. itaque cum mesti deliberaremus quonam ge-
 nere presentem euitaremus pro cellam, unus seruus aga-
 menonis interpellavit trepidantes, & quid uos inquit, nescitis
 hodie apud quem fiat? trimalchio lautissimus homo
 horologium in triclinio & bucinatorem habet suborna-
 tum, ut subinde sciat quantum de uita perdiderit. amici-
 mur ergo diligenter obliti omnium malorum. & githona
 libentissime seruale officium tuentem, usque hoc iubemus
 in balneo sequi. nos interim uestiti errare cepimus. ymo
 iocari magis & circulis ludentem accedere, cum subito
 uidemus senem caluum tunica uestitum russea inter pueros
 capillatos ludentem pila. nec tam pueri nos, quamquam
 erat opere precium ad spectaculum duxerant, quam ipse
 pater familie, qui soleatus pila prasina exercebatur. nec
 amplius eam reperebat, que terram contigerat. Sed fo-
 lem plenum habebat seruus, sufficebatque ludentibus. no-
 tauimus etiam res nouas, nam duo spadones in diuersa
 parte circuli stabant, quorum alter matellam tenebat ar-
 genteam, alter numerabat pilas, non quidem eas que inter
 manus lusu expellente uibrabat, sed eas que in terram de-
 cidebant, cum has ergo miramur lauticias, accurrit me-
 nelaus, & hic est inquit apud quem cubitum ponitis. & quid
 iam principium cene uidetis? & iam non loquebatur me-
 nelaus cum trimalchio digitos concrepuit, ad quod signum
 matellam spado ludenti subiecit. exonerata ille nescica
 aquam poposcit ad manus digitosque ad speros paululum
 in capite pueri tersit. longum erat singula excipere. itaque
 intrauimus balneum, & sudore calfacti momento temporis,
 ad frigidam eximus. iam trimalchio unguento perfusus
 tergebatur. non lintheis, sed palliis ex lana molliissima fa-
 ctis. tres interim atraliptæ in conspectu ejus falernum
 potabant. & cum plurimum rixantes effunderent, trimal-
 chio hoc suum propinasse dicebat. hinc inuolutus coccina
 causa palestice impositus est, precedentibus faleratis cur-
 soribus quatuor, & chiramasio, in quo delicie ejus uehe-
 bantur, puer uetulus lippus domino trimalchione defor-
 mior. Cum ergo auferetur ad caput ejus, cum minimis
 symphoniacus tibiis accessit. & tamquam in aurem aliquid
 secreto diceret toto itinere cantauit. sequimur nos admi-
 ratione jam saturi, & cum agamenone ad januam perueni-
 mus,

- mus, in cuius poste libellus erat cum hac inscriptione fixus. Quisquis servus sine Dominico iussu foras exierit, accipiet plagas centum. in aditu autem ipso stabat ostiarius prasinatus cerasino succinctus cingulo, atque in argentea pisum purgabat. super limen autem in cauea pendebat aurea in qua pica uaria intrantes salutabat. Ceterum ego dum omnia stupeo pene resupinatus crura mea fregi. ad sinistram enim intrantibus non longe ab ostiarii cella, canis ingens cathena uinctus in pariete erat pinctus. superque
- 10 quadrata littera scriptum, caue canem, & college, mei quidem riserunt. ego autem collecto spiritu, non destiti totum parietem persequi. erat aut uenalicium titulis pictum. & ipse trimalchio capillatus caduceum tenebat. mineruaque ducente romam intrabat. hinc quemadmodum ratiocinari didicisset, deinceps dispensator factus esset omnia diligenter curiosus pictor cum inscriptione reddiderat. in deficiente uero iam porticula uatum mento in tribunal excelsum mercurius rapiebat. presto erat fortuna cornu habundanti copiosa. & tres parce aurea pensa torquentes
- 20 notavi. etiam in porticu gregem cursorum cum magistro se exercentem. preterea grande armarium in angulo uidi, in cuius edicula erant lares argentei positi, venerisque signum marmoreum positum & pissis aurea non pusilla, in qua barbam ipsius conditam esse dicebant Interrogare ergo atriensem cepi, quas in medio picturas haberent. Iliada & odixeam, inquit. ac lenatis gladiatorum munus non licebat multaciam considerare. nos iam ad triclinium peruenimus, in cuius parte prima procurator rationes accipiebat. & quod precipue miratus sum in postibus triclinii fasses erant cum securibus fixi, quorum unam partem quasi embulum naui treum finiebat, in quo erat scriptum, C. N. pompeio trimalchioni leuiro augustali. cinamus dispensator sub eodem titulo & lucerna bilynychis de camera pendebat & due tabule in utroque poste defixe: quarum altera si bene memini hoc habebat inscriptum. I I I. &
- 35 pridie Kalendas Ianuarias, cum noster foras cenat. altera lune cursum stellarumque septem imagines pictas, & qui dies boni quique incommodi essent distinguente bulla notabantur. His repleti uolutatibus cum conaremur in
- 40 triclinium intrare, exclamauit unus ex pueris qui super hoc officium erat positus dextro pede. sine dubio paulisper trepidauimus, ne contra preceptum aliquis nostrum

tran-

transciret. Ceterum ut pariter mouimus dextros gressus
 seruus nobis despoliatus, procubuit ad pedes, ac rogare
 cepit, ut se pene eriperemus, nec magnum esse peccatum
 suum propter quod periclitaretur. subducta enim sibi ue-
 stimenta dispensatoris in balneo, que uix fuissent decem
 sexterciorum. Retulimus ergo dextros pedes, dispen- 5
 satorumque in precario aureos mirantem deprecati sumus ut
 seruo remitteret penam. Superbus ille sustulit uultum. &
 non tam iactura me mouet inquit, quam negligentia ne-
 quissimi serui. uestimenta mea cubitoria perdidit. que 10
 mihi natali meo cliens quidam donauerat tyria sine dubio.
 sed iam semel lota. quid ergo est dono uobis eum. Obligati
 tam grandi beneficio, cum intrassemus triclinium,
 occurrit nobis ille idem seruus pro quo rogaueramus, &
 stupentibus spississima basia impegit, gratias agens huma- 15
 nitati nostre. ad summam statim scietis ait, cui dederitis
 beneficium. vinum Dominicum ministratoris gratia est.
 Tandem ergo discubuimus, pueris alexandrinis aquam in
 manus uiuatam infundentibus, aliisque insequentibus ad
 ped ad paronychia cum ingenti subtilitate rollen- 20
 tibus. ac ne in hoc quidem tam molesto tacebat officio,
 sed obiter cantabat. ego experiri uolui an tota familia
 cantaret. itaque potionem postea parati sumus puer non minus
 me acido cantico excepit. & quisquis aliquid rogatus
 erat ut daret panthomimichorum non patris familie tri- 25
 clinium crederes, altera est tamen gustatio ualde lauta.
 nam iam omnes iam discubuerant preter vnum trimalchio-
 nem cui locus nouo more primus seruabatur. Ceterum in
 promulsidari asellus erat Corinthius cum bisactio positus,
 qui habebat oliuas in altera parte albas, in altera nigras. 30
 tegebant asellum due lances in quarum marginibus nomen
 trimalchionis inscriptum erat, & argenti pondus ponti-
 culi etiam ferruminati sustinebant glires. melle ac papaue-
 re sparsos fuerunt, & thumatula super craticulam feruentia
 argenteam posita, & infra craticulam Syriaca pruna cum 35
 granis punici mali. in his eramus laticius cum ipse trimal-
 chio ad simphoniam allatus est. positusque inter ceruica-
 lia munitissima expressit imprudentibus risum, pallio enim
 coccineo ad rasum excluderat caput, circhaque oneratas
 ueste ceruices laticlaui in eis erat mappam fimbriis hinc 40
 atque illinc pendentibus habebat. etiam in minimo digito
 sinistrae manus anulum grandem sub auratum, extremo

uero articulo digiti sequentis minorem , ut mihi uideba-
 tur , torum aureum, sed plane ferreis ueluti stellis ferrumi-
 natum , & ne has tantum ostenderet diuitias dextrum nu-
 dauit lacertum armilla aurea cultum , & eboreo circulo
 5 lamina splendente connexum ut deinde pinna argentea
 dentes perfodit. amici inquit nundum mihi suauis erat in
 triclinium absens more uobis uenire sed ne diutius absen-
 ti nos essem , uoluptatem mihi negaui. permittitis tamen fi-
 niri lusum. sequebatur puer cum tabula terebintina & cri-
 10 stallinis tesseriis notauique rem omnium delicatissimam, pro
 calculis enim ac nigris , aureos argenteosque habebat de-
 narios. Interim dum ille omnium textorum dicta inter
 lusum consummit , gustantibus adhuc nobis repositorum
 allatum est cum corbe, in quo gallina erat lignea patenti-
 15 bus in orbem alis, quales que incubant oua. accessere con-
 tinuo duo serui , & symphonia strepente scrutari paleam
 ceperunt. erutaque subinde pauonina oua diuifere conui-
 uis. conuertit ad hanc scenam trimalchio uultum. & ami-
 ci ait , pauonis ova galline iussi supponi. & me hercules
 20 timeo, ne iam concepti sint ? tentemus tamen, si adhuc for-
 bilia sunt , forberi possunt. accipimus nos nochlearia non
 minus se libras pendentia, ouaque ex farina pingui figurata
 pertundimus. ego quidem pene proieci partem meam ,
 nam uidebatur , iam in pullum coisse. deinde ut audiui ue-
 25 terem conuiuiam , hic nescio quid boni debet esse. perfe-
 cutus putamen manu pinguiissimam ficedulam inueni pi-
 perato uittello circumdatam. Iam trimalchio eadem om-
 nia lusu intermissio poposcerat. feceratque potestatem clara
 uoce si quis nostrum iterum uellet mulsum sumere , cum
 30 subito signum symphonia datur. & gustatoria pariter a cho-
 ro cantante rapiuntur. Ceterum inter tumultum cum forte
 paraffis excidisset, & puer iacentem sustulisset animadvertit
 trimalchio, colaphisque obiurgari puerum , ac proiicere
 35 † prorsus parasidem iussit. infecutus est lecticarius , argen-
 tumque inter reliqua purgamenta scopis cepit uertere.
 Subinde intrauerunt duo etiopes capillati cum pufillis ut
 rribus, quales solent esse qui harenam in amphitheatro
 spargunt. uinumque dedere in manus. aquam enim nemo
 porrexit. Laudatus propter elegantias dominus, equum in-
 40 quit mars amat. itaque iussit suam cuique mensam assigna-
 ri. obiter & pudissimi serui minorem nobis estum frequen-
 tia sua facient. statim allate sunt amphore uitree diligenter
 gipsate ,

† rursus

gipfate , quarum in cervicibus † pittracia erant affixa , cum † pittracia
hoc titulo. falernum opimianum annorum centum. dum
ritulos perlegimus complofit trimalchio manus , & he heu
inquit ergo diutius uiuit uinum quam homuncio , quare
tangomenas faciamus. vita uinum est , uerum opimianum
presso. heri non tam bonum posui & multo honestiores
cenabant. Potantibus ergo & curatissime nobis lauticias
mirantibus , laruam argenteam attulit seruus sic aptatam
ut articuli ejus , uertebrequae laxate in omnem partem uer-
terentur. hanc cum super mensam semel iterumque abie-
cissent , & cathenatio mobilis aliquot figuras exprimeret
trimalchio adiecit

He Heu nos miseros quam totus homuncio nil est

Sic erimus cuncti postquam nos auferet Orchus.

Ergo uiuamus dum licet esse. bene laudationem ferculum 15
est insecutum , plane non pro expectatione magnum , noui-
tas tamen omnium conuertit oculos. Rotundum enim re-
positorium duodecim habebat signa in orbe disposita , su-
per que proprium conuententem que materie structor im-
posuerat cibum. super arietem cicer aretinum , super tau- 20
rum bubule frustrum , super geminos testiculos , acrie-
nes , super cancrum coronam , super leonem ficum africa-
num , super uirginem steriliculam , super libram stateram ,
in cuius altera parte sciribillita erat in altera placenta ,
super scorpionem pisciculum marinum , super sagita- 25
rium oclopetam , super capricornum in quo cornua erant ,
locusta marina , super aquarium anserem , super pisces
duos mullos , in medio autem cespes cum herbis excisus
fauum sustinebat. circumferebat egyptius puer clibano ar-
genteo panem atque ipse etiam teterrima uoce dela ser- 30
piciariomino canticum extorsit. nos ut tristiores ad tam
uiles accessimus cibos. suadeo inquit trimalchio cenemus.
hoc est in cene. hec ut dixit ad simphoniam quatuor tri-
pudiantes procurrerunt. superioremque partem reposito-
rii abstulerunt quo facto uidemus infra scilicet , in altero 35
fercula altilia & sumina , leporemque in medio pinnis
subornatum , ut pegasus videretur. notauimus etiam cir-
cha angulos repositorii Marfyas quatuor , ex quorum utri-
culis garum piperatum currebat. super pisces quicumque
euripo natabat. damus omnes plausum à familia inceptum. 40
& res electissimas ridentes agredimur. non minus & tri-
malchio eiusmodi methodio letus carpe inquit. processit
statim

- statim scissor & ad symphoniam gesticulatus ita lacerauit obsonium ut putares esse darium hidruale cantante pugna-
re ingerebat. Nihilominus trimalchio lentissima uoce,
carpe carpe. Ego suspicatus aliquam urbanitatem, to-
5 ciens iteratam uocem pertinere non erubui eum qui supra
me accumbebat hoc ipsum interrogare. at ille qui sepius
eiusmodi ludos spectauerat, uides illum inquit, qui ob-
sonium carpit, carpus uocatur. Ita quotiescunque dicit
carpe, eodem uerbo, & uocat & imperat. Non potui
10 amplius quicquam gustare? sed conuersus ad eum ut quam
plurima exciperem longe accersere fabulas coepi sciscita-
ri, que esset mulier illa, que huc atque illuc discurreret.
Vxor inquit trimalchionis? fortunata appellatur, que num-
mos modio metitur. & modo modo quid fuit ignoscet
15 mihi genius tuus. noluisse de manu illius panem accipere.
nunc nec quid nec quare in caelum abiit. & trimalchionis
topanta est ad summam mero meridie si dixerit illi tene-
bras esse credet. ipse nescit quid habeat adeo saplutus est.
sed hec Lupatria prouidet omnia. & ubi non putes est sic-
20 ca sobria bonorum consiliorum. tantum auri uides, est ta-
men malae linguae? pica puluinaris quem amat, amat.
quem non amat, non amat. ipse trimalchio fundos habet
qua milui uolant. nummorum nummos argentum in ostia-
rij illius cella plus iacet, quam quisquam in fortunis habet.
25 familia uero babae babae, non me hercules puto decumam
partem esse que dominum suum nouit ad summam quem-
uis ex istis babaecalis in rute folium coniiciet. nec est quod
putes illum quicquam emere. omnia domi nascuntur. la-
na. credrae. piper lacte gallinaceum si quesieris inuenies
30 ad summam parum illi bona lana nascatur. arietes à ta-
rento emit. & eos culauit in gregem. mel atticum ut do-
mi nasceretur, apes ab athenis iussit afferri obiter. & uer-
naculae que sunt meliuscule à greculis fient. ecce intra hos
dies scripsit ut illi ex india semen boletorum mitteretur.
35 nam mulam quidem nullam habet que non ex onagro na-
ta sit. uides tot culcitrae. nulla non aut conciliatum, aut
coccineum tomentum habet. tanta est animi beatitudo.
Reliquos autem collibertos eius caue contemnas. ualde
succosi sunt, uides illum quia in immo immus recumbit
40 hodie sua octingenta possidet. de nihilo creuit. solebat
collo modo suo ligna portare. sed quomodo dicunt ego
nihil scio, sed audiui quomodo incuboni pilleum rapuisset.

& thesaurum inuenit. ego nemini inuideo si quo Deus de-
 dit. est tamen sub alapa. & non uult sibi male. itaque pro-
 xime cum hoc titulo proscrispsit. C. pompeius diogenes
 ex Kalendis iuliis cenaculum loca ipse enim domum emit.
 Quid illi qui libertini loco iacet? quam bene se habuit? §
 non. impropero illi. sextercium suum uidit decies. sed
 male uacillauit. non puto illum capillos liberos habere.
 nec mehercules sua culpa. † ipse enim homo melior non † ipse
 est. sed liberti scelerati qui omnia ad se fecerunt. scito au-
 tem sociorum olla male feruet. & ubi semel res inclinata 10
 est, amici de medio. & quam honestam negotiationem
 exercuit. quod illum sic uides ex libitinarius fuit. solebat
 sic cenare quomodo rex apros gausapatos, opera pistoria,
 uiscouos pistoros. plus uini sub mensa effundebatur, quam
 aliquis in cella habet † fantasia, non homo inclinatis quo- † phantasia
 que rebus suis, cum timeret ne creditores illum conturba-
 re existimarent, hoc titulo caucionem proscrispsit. Iulius
 proculus auctionem faciet rerum superuacuarum. inter-
 pellauit tam dulces fabulas trimalchio. nam iam sublatum
 erat ferculum. hilaresque conuiue, uino sermonibusque 20
 publicatis operam coeperant dare. Is ergo reclinatus in-
 cubitum, hoc uinum inquit uos oportet suaue faciatis.
 pisces natate oportet. rogo me putatis illa cena esse con-
 temptum, quam in teca repositoriij uideratis. sic notus
 Vlixes? quid ergo est. oportet etiam inter cenandum phi- 25
 lologiam nosse. patrono meo ossa bene quiescant, qui me
 hominem inter homines uoluit esse. nam mihi nihil no-
 ui potest afferri, sicut ille fericulusta mel habuit praxim †, † praxim. i.
 Caelus hic in quo duodecim dij habitant, in toridem se † operatio-
 figuras conuertit. & modo fit aries. itaque quisquis nasci- † nem
 tur illo signo multa peccora habet, multum lanae. caput
 preterea durum. frontem expuduratam cornum acutum.
 plurimi hoc signo scolastici nascuntur. & arieti illi lau-
 damus urbanitatem mathematici. itaque adiecit. deinde
 torus caelus taurulus fit. itaque tunc calcitrosi nascun- 35
 tur, & bubulci, & qui se ipsi pascunt. In geminis autem
 nascuntur bigae, & boues & colei & qui utrosque parietes
 linunt. In cancro ego natus sum, ideo multis pedibus sto.
 & in mari, & in terra multa possideo. nam cancer & hoc &
 illoc quadrat. & ideo jam dudum nihil super illum posui. 40
 ne genisim † meam premerem. In leone cataphage nas- † genisim.
 cuntur & imperiosi. In Virgine mulieres & fugitiui, & i. nativita-
 tem
 com-

compediti. In libra laniones & vnguentarij & quicunque aliquid expediunt. In scorpione uenenarii & percussores. In sagitario strabones qui holera spectant lardum tollunt. In capricorno erumpnosi quibus premala sua cornua nascuntur. In aquario copones & cucurbitae. in piscibus obsonatores & rethores. Sic orbis vertitur tanquam mola & semper aliquid mali facit ut homines aut nascuntur aut pereant. quod autem in medio cespite uideris. & super cespitem faunum, nihil sine ratione factum. terra mater est in medio quasi ouum corrotundata, & omnia bona in se habet tanquam fauus. Sophos uniuersi clamamus, & sublatis manibus ad camaram iuramus iparchum aratumque comparandos illi homines non fuisse. donec. aduenerunt ministri, ac tolaria proposuerunt toris in quibus retia erant picta
 15 subsefforesque cum uenerabilis, & totus uenationis apparatus. nec dum sciebamur mitteremus suspiciones nostras, cum extra triclinium clamor sublatus est ingens. & ecce canes laconici etiam circha mensam discurrere ceperunt. securum est hos repositorium in quo positus erat prime magnitudinis aper, & quidem pilleatus, e cuius dentibus sportelle dependebant due, palmulis textae. altera careotis altera tebaicis repleta. circha autem minores porcelli, ex copro placentis facti, quasi uberibus imminerent scrofam esse positam significabant. & hi quidem apophoreti fuerunt. ceterum ad scindendum aprum non ille carpus accessit, qui
 25 altilia lacerauerat, sed barbatus ingens fasceis cruralibus alligatus & alicula subornatus, polimita stricto que uenatorio cultro latus apri uehementer percussit, ex cuius plaga turdi euolauerunt. parati aucupes cum harundinibus fuerunt. & eos circha triclinium uolitantes momento exceperunt. inde cum suum cuique iussisset referri trimalchio adiecit. etiam uidete quam porcus ille siluaticus totam comederit glandem. statim pueri ad sportellos accesserunt quae pendebant e dentibus, thebaycasque & cariotas ad
 35 numerum diuisere cenantibus. Interim ego qui priuatum habebam secessum in multas cogitationes diductus sum. quare aper pilleatus intrasset. postquam itaque omnis baculusas consumpsi duraui interrogare illum interpretem meum, quid me torqueret. at ille plane etiam hoc seruus
 40 tuus indicare potest. Non enim enigma est. sed res aperta. hic aper cum heri summa cenam uindicasset à conuiujs dimissus. Itaque hodie tamquam libertus in conuiuium reuer-

reuertitur. damnavi ego stuporem meum. & nihil amplius
 interrogavi ne uiderer nunquam inter honestos cenasse.
 dum hec loquimur puer speciosus, uiribus edisque re-
 dimitus, modo bromium, interdum liaeum, euchi-
 que confessus, calatiscouas circumtulit. & poemata Do-
 mini sui acutissima uoce traduxit. ad quem sonum conver-
 sus trimalchio, dyonise inquit liber esto. puer detraxit pil-
 leum apro, capitiq; suo imposuit. tum trimalchio rur-
 sus adjecit, non negabitis me inquit habere liberum pa-
 trem. laudauimus dictum trimalchionis, & circumeuntem
 puerum sane perbasiamus. ab hoc ferculo trimalchio ad la-
 sammum surrexit. nos libertatem sine tyranno nacti cepi-
 mus inuitare conuiuorum sermones clamer itaque primus
 cum pataracina poposcisset. dies inquit nihil est. dum uer-
 sas te nox sit. itaque nihil est melius quam de cubiculo re-
 cta in triclinium ire, & mundum frigus habuimus. uix me
 balneus calfecit tamen calda potio uestiarius est, staminatas
 duxi. & plane matus sum. uinus mihi in cerebrum abiit. ex-
 cepit seliucus fabule partem. & ego inquit non cotidie la-
 uor. baliscus enim fullo est aqua dentes habet. & cor no-
 strum cotidie liquefit. sed cum mulsi pultarium obdixi
 frigori laecasim dico. nec sane lauare potui. fui enim ho-
 die infusus homo bellus tam bonus, Crisantus animam
 ebullijt. modo modo me appellauit. uideor mihi cum illo
 loqui. hey est hey. utres inflati ambulamus minores quam
 musce t suus. tamen aliquam uirtutem habent. nos non
 pluris sumus quam bulle & quid si non abstinox fuisset.
 quinque dies aquam in os suum non coniecit. non micam
 panis. tamen abiit. at plures medici illum perdiderunt.
 immo magis malus fatus. medicus enim nihil aliud est
 quam animi consolatio. tamen bene elatus est uitali lecto
 stagulis bonis plantus est optime manum misit aliquid,
 etiam si maligne illum plorauit vxor. quid si non illam
 optime accepisset. sed mulier que mulier miluinum genus.
 neminem nihil boni facere oportet. eque est enim ac si in
 puteum conicias. sed antiquus amor cancer est. Molestus
 fuit phileros qui proclamauit. uiuorum meminerimus. il-
 le habet quod sibi debebatur honeste uixit honeste obiit.
 Quid habet quod queratur. abbas secreuit. & paratus fuit
 quadrantem de stercore mordicus tollere. itaque creuit.
 quit quit creuit tamquam fauus. puto me hercules illum
 reliquisse solida centum. & omnia in nummis habuit.

de

- de re tamen ego uerum dicam , qui linguam caninam comedi. dure bucce fuit. linguosus discordia non homo frater eius fortis fuit amicus amico. manu uncta plena mensa , & inter inicia malam parram pilauit. sed correxit
- 5 costas illius prima uindemia. uendidit enim uinum quantum ipse uoluit. & quod illius mentum sustulit hereditatem accepit. ex qua plus inuolauit quam illi relictum est. & ille stips dum fratri suo irascitur , nescio cui terre filio patrimonium elegauit. longe fuit. quisquis suos fugit. ha-
- 10 buit autem oracularios seruos , qui illum pessum dederunt. nunquam autem recte faciet qui cito credit. utique homo negocians , tamen uerum quod frunitus est , quam diu uixit cui datum est , non cui destinatum , plane fortune filius , in manu illius plumbum aurum fiebat. facile est autem
- 15 ubi omnia quadrata currunt. & quod putas illum annos secum tulisse septuaginta , & supra. sed corneolus fuit. aetatem bene ferebat niger tanquam coruus. noueram hominem olim oliorum. & adhuc salax erat. Non me hercules illum puto in domo canem reliquisse. immo etiam
- 20 puellarius erat. omnis minerue homo. nec improbo. hoc solum enim secum tulit. hec phileros dixit. illa ganimedes narrat , is quod nec ad celum nec ad terram pertinet. cum interim nemo curat quid annona mordet. Non me hercules hodie bucam panis inuenire potui. & quomodo
- 25 ficcitas perseuerat. iam annum esurio. fuit. aediles male eueniat qui cum pistoribus collidunt serua me. seruabo te. itaque populus minutus laborat. nam isti maiores maxille semper saturnalia agunt. ò si haberemus illos leones quos ego hic inueni cum primum ex asia ueni. illud erat uiuere.
- 30 similia ficilia interiores & laruas sic istos percolopabant. ut illis iupiter iratus esset sed memini safinium. tunc habitabat ad arcum ueterem me puero. piper non homo. is quacunque ibat terram adurebat. sed rectus , sed certus amicus amico cum quo audacter posses in tenebris micare.
- 35 in curia autem quomodo singulos uel pilabat tractabat. nec scemas loquebatur sed dilectum cum ageret porro in foro sic illius uox crescebat tanquam tuba. nec sudauit unquam , nec expuit. Puto enim nescio quid asia dis habuisset. & quam benignus refaturare , nomina omnium red-
- 40 dere , tanquam unus de nobis. itaque illo tempore annona pro luto erat. asse panem quem emisisses , non potuisses cum altero deuotare. nunc oculum bubulum uidi maiorem.
- hey

hey hey quotidie peius hec colonia, retrouersus crescit
 tanquam coda uituli. Sed quare non habemus aedilem
 trium cauniarum. qui sibi mauult assem quam uitam no-
 stram. itaque domi gaudet, plus in die nummorum acci-
 pit, quam alter patrimonium habet. Iam scio unde acce-
 perit denarios mille aureos. sed si nos coleos haberemus,
 non tantum sibi placeret. Nunc populus est domi leones.
 foras uulpes. quod ad me attinet iam pannos meos co-
 medi. & si perseuerat hec annona casulas meas uendam.
 Quid enim futurum est si nec dii nec homines eius colonie
 miserentur. ita meos fruniscar ut ego puto omnia illa aedi-
 libus fieri. nemo enim celum celum putat. nemo ieiunium
 seruat. nemo iouem pili facit. sed omnes opertis oculis
 bona sua computant. antea stolate ibant nudis pedibus in
 clium. passis capillis, mentibus puris. & iouem aquam
 exorabant, itaque statim urceatim plouebat, aut tunc. aut
 nunquam. & omnes ridebant. ut dii tanquam mures. ita-
 que dii pedes lanatos habent, quia nos religiosi non sumus.
 agri iacent. Oro te inquit echion centonarius melius lo-
 quere. modo sic modo sic inquit. Rusticus uarium porcum
 perdidit. quod hodie non est cras erit. sic uita truditur.
 non me hercules patria melior dici potest, si homines ha-
 beret. sed laborat hoc tempore. nec hec sua. non debemus
 delicati esse. ubique medius caelus est. tu si alicubi fueris
 dices hic porcos coctos ambulare. & ecce habituri sumus
 munus eccellente inter duo die festa, familia non lanificia
 sed plurimi liberti. & titus noster magnum animum habet
 & est caldicer ebrius aut hoc aut illud erit quod utique.
 nam illi domesticus sum, non est mixcix. ferrum optimum
 daturus est sine fuca carnarium in medio ut ampliteatrum
 uideat. & habet unde, relictum est illi sextercium tricen-
 cies, decessit illius pater male, ut quadringenta impen-
 dat, non sentiet patrimonium illius. & sempiterno nomi-
 nabitur. iam manios aliquot habet, & mulierem eseda-
 riam, & dispensatorem gliconis qui deprehensus est cum
 dominam suam delectaretur. uidebis populi rixam inter
 zelotipos & amaasiunculos, Glico autem serterciarius
 homo dispensatorem ad bestias dedit. hoc est se ipsum
 traducere. quid seruus peccauit qui coactus est facere? ma-
 gis illa matella digna fuit, quam taurus iactaret. sed quia
 sinum non potest stratum cedit. quid autem glicon putabat
 hermogenis filicem unquam bonum exitum facturam. ille

D

miluo

miluo uolanti poterat unguis refecare. colubra restem
 non parit Glico glico dedit suas. itaque quamdiu uixerit
 habebit stigmam. nec illam nisi orcus delebit. sed sibi quis-
 que peccat. sed subolfacio quod nobis epulum daturus est
 5 mammea, binos denarios mihi & meis, quod si hoc fece-
 rit erripiat norbano totum fauorem. Scias oportet plenis
 uelis hunc uinciturum. & reuera quid ille nobis boni fe-
 cit? dedit gladiatores sestericiarios iam decrepitos, quos si
 sufflantes cecidissent. Iam meliores Bestiarios uidi. occidit
 10 de lucerna equites. putares eos gallos gallinaceos, alter
 burdubasta, alter loripes terciarius mortuus pro mortuo,
 qui habet neruia precisa. unus alicujus stature fuit traex
 qui & ipse ad dictata pugnavit. ad summam omnes postea
 secti sunt adeo de magna turba adhebece acceperant plane
 15 fuge mere. munus tamen inquit tibi dedi. & ego tibi plodo
 computa, & tibi plus do quam accepi. manus manum la-
 nat. Videris mihi agamenon dicere. quid iste argutat mo-
 lestus. quia tu qui potes loquere non loqui? non es nostre
 facie. & ideo paupererum verba derides scimus te prelit-
 20 teras fatuum esse. quid ergo est. aliqua die te persuadeam,
 ut ad uillam uenias, & uideas casulas nostras. inueniemus
 quod manducemus. pullum, ova, belle erit. etiamsi omnia
 hoc anno tempestas dispare pallauit. inueniemus ergo
 unde saturi fiamus. etiam tibi discipulus crescit cicaro
 25 meus iam quatuor parti dicit si uixerit habebis ad latus
 seruulum. Nam quicquid illi uacat caput de tabula non
 tollit. ingeniosus est. & bono filo etiamsi in naues morbo-
 sus est. ego illi iam tres cardeles occidi, & dixi quod mu-
 stella comedit. inuenit tamen alias neruas, & libentissime
 30 pingit. ceterum jam greculis calcem impingit & latinas
 cepit non male appetere. etiam si Magister eius sibi pla-
 cens sit. Nec uno loco consistit. sed uenit dem litteras. sed
 non uult laborare. est & alter non quidem doctus, sed cu-
 riosus qui plus docet quam scit. itaque feriatis diebus solet
 35 domum uenire. & quicquid dederis contentus est. Emi er-
 go nunc puero aliquot libra rubricata quia uolo illum ad
 domus ionem aliquid de jure gustare. habet hec res panem.
 Nam litteris satis inquinatus est. quod si resilierit, destinaui
 illum artificii docere, aut constreinum, aut preconem, aut
 40 certe caufidicum, quod illi auferre non possit nisi orchus,
 Ideo illi cotidie clamo, primigeni crede mihi quicquid
 discis tibi discis. Vides phileronem caufidicum, si non
 didicif-

didicisset hodie famem a labris non abigeret. modo modo collo suo circumferebat onera uenalia. Nunc etiam aduersus norbanum se extendit. littere thesaurum est. & artificium nunquam moritur. eiusmodi fabule uibrabant cum trimalchio intrauit & deterfa fronte unguento manus lauit. 5 spacioque minimo interposito, ignoscite mihi inquit amici, multis iam diebus uenter mihi non respondit. nec medici se inueniunt. profuit mihi tamen maleicorum & taeda ex aceto. spero tamen iam uentrem. pudorem sibi imponit. Alioquin circa stomachum mihi sonat putes taurum. 10 itaque si quis uestrum uoluerit sua re causa facere. non est quod illum pudeatur. Nemo nostrum solide natus est. ego nullum puro tam magnum tormentum esse quam continere. hoc solum uetare ne iouis potest. rides fortunata que soles me nocte desomnem facere. nec tamen in tricli- 15 nio ullum uetui facere quod se iuuer. & medici uetant contraere. uel si quid plus uenit omnia foras parata sunt a qua lassant & cetera minutalia. credite mihi anathimias is si in cerebrum it in toto corpore fluctum facit. multos scio sic perijisse, dum nolunt sibi uerum dicere. gratias agimus libera liberalitati, indulgentieque eius, & sub inde castigamus crebris potiunculis risum. Nec adhuc sciebamus nos in medio lauticiarum quo aiunt cliuo laborare, nam cum mundatis ad sinphoniam mensis tres albi sues in triclinium adducti sunt capistris, & tintinabulis culti, quorum unum 25 bimum nomenclator esse dicebat, alter trimum, tertium uero iam senem. ego putabam petauristarios intrasse, & porcos sicut in circulis mos est portenta aliqua facturos, sed trimalchio expectatione discussa, quem inquit ex eis uultis in cenam statim fieri? gallum enim gal- 30 linaceum, penthiacum & eiusmodi nenias rustici faciunt. mei coci etiam uitulos eno cocto solent facere. Continuoque cocum uocari iussit: & non expectata electione nostra maximum natu iussit occidi, & clara uoce ex quora decuria es? cum ille se ex quadagesima respondisset. emptitius 35 an inquit domi natus es? Neutrum inquit cocus, sed testamentum panse tibi relictus sum. uide ergo ait ut diligenter ponas. si non. te iubebo in decuriam uiatorum conici. & quidem cocum potentia admonitum in culinam obsonium duxit. trimalchio autem miti ad nos uultu respexit. & 40 uinum inquit si non placet mutabo. uos illud opporret bonum faciatis. deorum beneficio non emo. sed nunc quicquid.

ad saluam facit in suburbano nascitur. eo quod ego adhuc non noui. dicitur confine esse Tarracimensibus, & tarentinis, nunc coniungere agellis Siciliam uolo. ut cum Affnicam liberit ire per meos fines nauigem. sed narra tu mihi agamenon quam controuersiam hodie declamasti. ego autem si causas non ago in diuisione tamen literas didici. & ne me putes studia fastiditum tres bibliotecas habeo. unam grecam, alteram latinam dic ergo si me amas peristatim † declamationis tue. cum dixisset agamenon pauper
 10 & diues inimici erant, ait trimalchio quid est pauper? urbane inquit agamenon, & nescio quam controuersiam exposuit. statim trimalchio hoc inquit si factum est, controuersia non est. si factum non est, nihil est. hec aliaque cum effusissimis prosequeremur laudationibus, rogo inquit agamenon mihi carissime nunquid duodecim erumpnas herculis tenes, aut de Vlize fabulam, quemadmodum illi ciclops pollicem poricino extorsit? solebam hec ego puer apud homerum legere. Nam sibillam quidem cummis ego ipse oculis meis uidi in ampolla pendere. & cum illi pueri dicerent, sibilla te rhilis †, respondebat illa, apo than in bello ‡. Nundum effluerat omnia, cum repositorium cum sue ingenti mensam occupauit. mirari nos celeritatem cepimus, & iurare ne gallum quidem gallinacium tam cito percoqui potuisse tanto quidem magis quod longe maior nobis porcus uidebatur esse quam paulo ante aper fuerat. deinde magis magisque trimalchio intuens eum quid quid inquit porcus hic non est exinteratus. non me hercules est. uoca uoca cocum in medio. cum constitisset ad mensam cocus tristis & diceret se oblitum esse exinterare. quid oblitus trimalchio exclamat putes illum piper & cuminum non coniecisse despolia. non sit mora despoliatur cocus, atque inter duos tortores mestus consistit, deprecari tamen omnes ceperunt, & dicere solet fieri rogamus, mittes postea si fecerit, nemo nostrum pro illo rogabit. Ego crudelissime seueritatis non potui me tenere, sed inclinatus ad aures agamenonis, plane inquam hic debet seruus esse nequissimus; aliquis obliuisceretur porcum exinterare? non me hercules illi ignoscerem si piscem pretisset. at non trimalchio, qui relaxato in ilaritatem uultu. ergo inquit quia tam male memorie es, palam nobis illum exintera. Recepta cocus tunica cultrum arripuit, porcique uentrem hinc atque illinc timida manu secuit. nec mora ex plagis ponderis inclinatione crescen-

† i. circumstantiam

† ti thelis. i. quid uis

‡ apo thani thelo. i. moriar

crescentibus thumacula cum botulcus effusa sunt. plausum
 post hoc automatum familia dedit, & gaio feliciter con-
 clamauit, nec non cocus potione oneratus est. etiam argen-
 tea corona poculumque in lance accepit corinthia. quam
 cum agamenon propius consideraret, ait trimalchio solus
 sum, qui uera corinthea habeam. expectabam, ut pro re-
 liqua insolentia diceret sibi uasa corintheo afferri, sed ille
 melius, & forsitan inquit, queris quare solus corinthea uera
 possideam, quia scilicet erarius a quo emo corinthus uoca-
 tur, quid est autem corintheum nisi quis corinthus ha-
 beat? & ne me puteris nescium esse. ualde bene scio unde
 primum corinthea nata sint. cum ilium captum est anibal
 homo uaser & magnus scelio omnes statuas aeneas, & au-
 reas, & argenteas in unum rogum coniecit, & eas incen-
 dit facte sunt in unum era muscillanea. Ita ex hac massa fa-
 bri sustulerunt, & fecerunt carilla, & paropsides statuncula
 sic corinthea nata sunt ex omnibus in unum nec hoc, nec
 illud ignoscetis mihi quid dixerō. ego malo mihi uitrea,
 certe nolunt quod si non frangerentur malletm mihi quam
 aurum; nunc autem uilia sunt. fuit tamen faber qui fecit fia-
 lam uitream que non frangebatur. admissus ergo Cefarem
 est cum suo munere. deinde fecit reporrigare cefari, & il-
 lam in pauimentum proiecit. cefar non pote ualidius quam
 expauerit. at ille sustulit fialam de terra. collisa erat tam-
 quam uasum aeneum. deinde martiolum de sinu protulit.
 & fialam otio belle correxit. hoc facto putabat se celum
 iouis tenere. utique postquam illi dixit nunquid alius scit
 hanc condituram uitreorum? uide modo. postquam ne-
 gavit iussit illum Cefar decollari, quia enim si scitum esset,
 aurum pro luto haberemus. in argento plane studiosus sum.
 habeo scyphos urnales plus minus, quemadmodum cassan-
 dra occidit filios suos; & pueri mortui iacent sicut uere
 putes. habeo capidem quas reliquit patronorum meus, ubi
 dedalus nyobam in equum troianum includit. nam hemero-
 tis pugnas petranctis in poculis. habeo omnia pondero-
 sa, meum enim intelligere nulla pecunia uendo. Hec dum
 refert puer calicem proiecit. ad quem respiciens trimal-
 chio. cito inquit te ipsam cede quia nugax es. statim puer
 demisso labore. at ille quid me inquit rogas, tamquam ego
 tibi molestus sim. suadeo a te impetres ne sis nugax. tandem
 ergo exoratus a nobis missionem dedit puero. ille dimissus
 circa mensam percucurrit & aquam foras unum intro
 cla-

clamauit. excipimus urbanitatem iocantis, & ante omnes agamenon, qui sciebat quibus meritis reuocaretur ad cenam. ceterum laudatus trimalchio ilarius bibit etiam ebrio proximus. nemo inquit uestrum rogat fortunatam
 5 meam ut saltet. credite mihi. cordacem nemo melius ducit, atque ipse erectis supra frontem manibus sirum histrionem exhibebat concinente tota familia madeia perimadeia: & prodisset in medium nisi fortunata ad aurem accessisset, & credo dixerit, non decere grauitatem eius
 10 tam humiles ineptias. nihil autem tam inaequale erat. nam modo fortunatam suam reuertebatur modo ad naturam, & plane interpellauit saltationis libidinem actuaris, qui tanquam urbis acta recitauit. v 11^o Kalendas sextiles in predio Cumano quod est trimalchionis. nati sunt pueri
 15 xxxⁱⁱ. puellae xl. sublata in orreum ex area tritici millia modium quingenta. boues domiti quingenti. eodem die mitridate seruus in crucem actus est, quia gai nostri genio maledixerat. eodem die in arcam relatum est, quod collocari non potuit sextercium centies. eodem die incendium factum est in ortis pompeianis, ortum ex edibus
 20 naste uillici. quid inquit trimalchio quando mihi pompeiani orti empti sunt? anno priore inquit actuaris, & ideo in rationem nundum uenerunt. excanduit trimalchio, & quicumque inquit mihi fundi empti fuerint, nisi intra sex-
 25 tum mensem sciero in rationes meas inferri uetuo; jam etiam edita edilium recitabantur, & saltuariorum testamenta, quibus trimalchio cum elegio exercebatur. jam nomina uillicorum, & repudiata a circumitore. liberta in balneatoris contubernio deprehensa, & attriensis baias
 30 relegatus, iam reus factus dispensator, & iudicium inter cubicularios actum. petauristarum autem tandem uenerunt, baro insulsissimus cum scalis constitit puerumque iussit per gradus, & in summa parte odaria saltare, circulos deinde ardentes transire, & dentibus amphoram sustinere.
 35 mirabatur hec solus trimalchio, dicebatque ingratum artificium esse. ceterum duo esse in rebus humanis, quae libentissime spectaret, petauristas, & cornices. reliqua animalia cromataricas meras esse. nam & comedos inquit emeram, & malui illos atellam facere, & choraulem meum
 40 iussi latine cantare, cum maxime hec dicente gaio puer trimalchionis delapsus est conclamauit familia. nec minus
 † putidum conuiue, non propter hominem tam † pudicum cuius, & cervi-

cervices fractas libenter uidissent, sed propter malum exitum cene, ne necesse haberent alienum mortuum plorare. ipse trimalchio cum graviter ingemisset, superque brachium tanquam lesum incubuisset, concurrere medici, & inter primos fortunata crinibus passis, cum scypho miseramque se atque infelicem proclamavit. nam puer quidem qui ceciderat, circumibat iamdudum pedes nostros, & missionem rogabat. pessime mihi erat ne his precibus periculo aliquid catastropha quereretur. nec enim adhuc exciderat cocus ille qui oblitus fuerat porcum exinterare, itaque totum circumspicere triclinium cepi, ne per parietem automatum aliquod exiret. utique postquam servus nerberari cepit, qui brachium domini contusum, alba potius quam conciliata involuerat lana; nec longe aberravit suspicio mea. in uicem enim cene uenit decretum trimalchionis, quo puerum iussit liberum esse ne quis posset dicere tantum uirum esse a seruo liberatum. comprobamus nos factum & quam in precipiti res humane essent uario sermone garrimus, ita inquit trimalchio non oportet hunc casum sine inscriptione transire, statimque codicillos poposcit. & non diu cogitatione distorta hec recitauit

Quod non expectes ex transuerso fit

Et super nos fortuna negotia curat,

(Difficon trimalchionis est cum elego suo)

35

Quare da nobis uina fulerna puer.

Sub hoc epigramate cepit poetarum esse mentio. diuque summa carminis penes mopsium trachem memorata est, donec Trimalchio rogo inquit magister. quid putas inter Ciceroem & publium interesse. ego alterum puto disertiores fuisse, alterum honestiorem. quid enim his melius dici potest.

Luxuria ritu martis marceus menia

Tuo palato clausus panno nascitur

Plumato amictus auro babilonico

35

Gallina tibi nymidica, tibi gallus spado

Ciconia atiaz grata peregrina hospita

Pietatis cultrix gracilis pes crotalistris

Auis exul hiemis titulus tepidi temporis

Nequicie nidum in cacabo fecit meo

40

Quo margarita cara tribaca indaca

An ut matrona ornata phaleris pelagus

Tollat pedes indormita in strato extraneo

D 4

Sma-

*Smaragdum ad aquam rem uiridem pretiosum uisum
 Quo carchedonios optas ignes lapideos
 Nisi ut scintillet probitas est carbunculus
 Equum est inducere nuptam uentrem textilem
 Palam prostare nudam in nebula lune.*

- 5 Quod autem inquit putamus secundum literas difficili-
 mum esse artificium, ego puto medicum & numularium
 medicus qui scit quid homunciones intra precordia sua
 habeant, & quando febris ueniat, etiam si illos odi pessime,
 10 qui mihi iubent sepe anatinam parari. nummularius qui per
 argentum es uidet, nam mute bestie laboriosissime bo-
 ues, & oues. boues quorum beneficio panem manduca-
 mus, oues quod lana ille nos gloriosos faciunt, & facinus
 indignum aliquis ouillam esset tunicam habet. Apes enim
 15 ego diuinas bestias puto, que mel uomunt etiam si dicitur
 illud a Ioue afferre. ideo autem pungunt, quia ubicumque
 dulce est, ibi & acidum inuenies. Iam etiam philosophos
 de negotio deiciebat. cum pitracia in scypho circumferri
 ceperunt. Puerque super hoc positus officium apophore-
 20 ta recitauit †. argentum sceleratum. allata est perna su-
 pra quam accitabula erant posita, ceruical, ossa colaris,
 † i. refutata allata est serisapia & contumelia aecrophagie saeldate
 sunt. & centus cum malo. porri & persica flagellum &
 cultrum accepit passerres. & muscarium uuam passam, &
 25 mel atticum cenatoria, & forensia ossam & tabulas acce-
 pit. canalem & pedalem lepus, & solea est allata murenam,
 & litteram murem cum rana alligatam. fascemque bete
 diu risimus. Sexcenta huiusmodi fuerunt, que iam cecide-
 runt memorie mee. ceterum ascyltos intemperantis licen-
 30 tie cum omnia sublatiis manibus eluderet, & usque ad la-
 crimas rideret, unus ex conlibertis trimalchionis excan-
 duit, is ipse qui supra me discumbebat. & quid rides in-
 quit † berbex? an tibi non placent lauticie domini mei? tu
 † uerux enim beatior es, & conuiuare melius soles. Ita tutelam hu-
 35 ius loci habeam propiciam ut ego si secundum illum dis-
 cumberem iam illi balatum duxissem. bellum pomum qui
 rideatur. alios larifuga nescio quis nocturnus qui non valet
 lotium suum ad summam si circumminxero illum, nesci-
 et qua fugiat. non me herculem soleo orto feruere, sed,
 40 in molle carne uermes nascuntur. rider. quid habet, quod
 † uel leua rideat? numquid pater factum emit? lana † eques roma-
 nus es: & ego regis filius. quare ergo seruiuisti quia ipse
 me

me dedi in seruitutem. & malui ciuis romanus esse quam tributarius. & nunc spero me sic uiuere, ut nemini iocus sim: homo inter homines suos, capite aperto ambulo. assem erarium nemini debeo. constitutum habui nunquam nemo mihi in foro dixit redde quod debes. glebulas emi. lamel- 5 lulas paraui. uiginti uentres pasco, & canem contubernalem meam redemi, ne, quis in illius manus tergeret. mille denarios pro capite solui. seuir gratis factus sum. spero sic moriar ut mortuus non erubescam. tu autem tam laboriosus es ut post te non respicias. In alio peduculum uides. in te 10 riciu non uides. tibi soli ridiculi uidemur, ecce magister tuus homo maior natus. placemus illi. tu laeticulosus nec munecma arguta suusus fictilis immo locus in aqua lentior, non melior, tu beator es, bis prande bis cena. ego fidem meam malo quam tesuros, ad summam quisquam me bis 15 poposcit. annis quadraginta seruiui. nemo tamen scit utrum seruus essem an liber. & puer capillatus in hanc coloniam ueni. adhuc basilica non erat facta dedi tamen operam, ut domino satisfacerem homini mali isto & dignitosso cuius pluris erat unguis, quam tu totus es & habebam in domo 20 qui mihi pedem opponerent. hac illac tamen (genio illius gratias) enataui. hec est uera. athlanam in ingenuum nasci tam facile est, quam accede istoc. Quid nunc stupes tamquam hircus ineruilia?

Post hoc dictum giton qui ad pedes stabat risum iam diu 25 compressum etiam indecenter effudit; quod cum animaduertisset aduersarius ascyli, flexit conuiuium in puerum, & tu autem inquit etiam turdes, cepa, pirrata, o saturnalia rogo mensis december est, quando uicesimam numerasti quid faciat crucis offia. coruorum cibaria. curabo 30 iam ubi iouis iratus sit t. & isti qui tibi non imperat ita satur pane fiam, ut ego istud cum liberto meo dono, alioquin iam tibi de presentiarum reddidisset bene nos habemus aut isti geuge qui tibi non imperant, plane qualis dominus talis & seruus. uix me teneo. & sum natura cal- 35 dus cicer eius cum cepi matrem meam dupundij non facio recte. uidebo te in publicum mus ymo terre tuber, nec sursum nec deorsum non cresco nisi dominum tuum in rutae folium non coniecit. nec tibi par ero. licet me hercules iouem Olympium clames, curabo longe tibi sit comula 40 ista befalls & dominus duponduarius. recte uenies sub dentem, aut ego non me roui, aut non deridebis licet barbam

- auream habeas. Sathana tibi irata sit curabo, & qui te pri-
 mus decuro defecit. non didici geometrias cretica & alo-
 gias menias. sed lipidarias literas scio. partes centum dico
 ad aes, ad pondus: ad nummum ad summam si quid uis e-
 go, & tu sponsiunculam exi de fero lanna. iam scies patrem
 tuum mercedes perdidisse. quamuis & rethoricam scio. ecce
 quidem nobis longe nemo. late uenio. solue me. dicam tibi
 qui de nobis currit, & de loco non mouetur. qui de nobis
 crescit, & minor fit. curris, stupes, satagis, tamquam mus in
 10 matella. ergo aut tace, aut meliorem noli molestare, qui te
 natum non putat, nisi si me iudicas anulos buxeos curare
 quos amice tue inuolasti. occuponem propicium eamus in
 forum, & pecunias mutuemur. iam scies hoc ferrum fidem
 habere. uab bella res est uol pisuda, ita lucrum faciam &
 15 ita bene moriar, aut populus per exitum meum iuret, uisi
 te toga ubique peruersa fuero persecutus. bella res, & iste
 qui te hec docet musrius non magister didicimus: dicebat
 enim, magister. sunt uestra salua recta: domum caue. cir-
 cumspicias. caue mo iorem maledicas. aut numera mapp-
 20 lia. nemo dupondum euadit. ego quod me sic uides pro-
 pter artificium meum dijs gratias ago. ceperata scylto re-
 spondere conuicio, sed trimalchio delectatus colliberti elo-
 quentia agite inquit scordalias de medio. suauiter sit. potius
 & tu hermeros parce adulescentulo. sanguen illi feruet. tu
 25 melior esto semper. in hac re qui uincitur uiocit. & tu cum
 esses capo coco coco atque cor non habeas. simus ergo
 quod melius est. a primitis hilares, & homeristas speremus.
 intrauit factio statim. hastisque scuta concrepuit. ipse tri-
 malchio in puluino consedit. & cum homeriste grecis uer-
 30 sibus colloquerentur, ut insolenter solent ille canora uoce
 latine legebat librum. mox silentio facto, scitis inquit quam
 fabulam agant. diomedes, & ganimedes duo fratres fue-
 runt, horum soror erat helena. agamenon illam rapuit. &
 diane ceruam subiecit, ita nunc homeros dicit quemadmo-
 35 dum inter se pugnent troiani & parentini, uicit scilicet, &
 Efigeniam filiam suam achilli dedit uxorem. ob eam rem
 ajax insanit, & statim argumentum explicabit. Hec ut dixit
 trimalchio clamorem homeriste sustulerunt, interque fami-
 liam discurrentem uirulus in lance dunaria elixus allatus
 40 est, & quidem galeatus securus est ajax, strictoque gladio
 tanquam insaniret concidit, ac modo uersa modo spu-
 ma gesticulatus mucrone frustra collegit. migrantibusque
 uitu-

nitulum partitus est. Nec diu mirari licuit tam elegantes
 scrophas, nam repente lacunaria sonare ceperunt. totum-
 que triclinium intremuit. consternatus ego exsurrexi; & ti-
 muī ne per tectum peteucristarius aliquis descenderet, nec
 minus reliqui conuiue mirantes erexere uultus expectantes
 quid noui de celo nunciaretur. Ecce autem deductus lacu-
 naribus subito circulus ingens de cupa uidelicet grandi ex-
 cussus demittitur. cuius per totum orbem corone auree
 cum alabastris unguenti pendebant. dum hec apophoreta
 iubemur sumere, respiciens ad mensam. iam illic reposti-
 torium cum placentis aliquod erat positum, quod medium
 priapus a pistore factus tenebat, gremioque satis amplo
 omnis generis poma. & uuas sustinebat more uulgato, au-
 dius ad pompam manus porreximus, & repente noua lu-
 dorum remissio hilaritatem hic refecit. omnes enim pla-
 cente omniaque poma etiam minima uexatione contacta
 ceperunt effundere crocum, & usque ad nos molestus hu-
 mor accedere. rati ergo sacrum esse periculum tam reli-
 gioso apparatu perfusum confurreximus alius, & augu-
 sto patri patrie feliciter diximus, quibusdam tamen etiam
 post hanc uenationem poma rapientibus, & ipsius mappas
 impleuimus. ego precipue qui nullo satis amplo munere
 putabam me onerare gytōis unum. inter hec tres pueri
 candidas succinti tunicas intrauerant, quorum duo lares
 bullatos super mensam posuerunt. unus pateram uini cir-
 cumferens dii propitij clamabat. aiebat autem unum cer-
 donem alterum felicionem, tertium lucionem uocari, nos
 etiam ueram imaginem ipsius trimalchionis cum jam om-
 nes basarent erubuimus preterire.

Postquam ergo omnes bonam mentem bonamque uale-
 tudinem sibi optarunt, trimalchio ad nicerotem respexit
 & solebas inquit suauius esse in conuictu nescio quid nec
 taces, nec mutes. oro te sic felicem me uideas. narra il-
 lud quod tibi usu uenit. niceros delectatus affabilitate ami-
 ci, omne me inquit lucrum transeat nisi jamdudum gau-
 dimonio diffileo quod te talem uideo. itaque hilaria mera
 sint, & si timeo istos scholasticos ne me derideant uiderit.
 narrabo tamen quid enim mihi aufert qui ridetur satius est
 rideri, quam derideri. Hec ubi dicta dedit talem fabulam
 exorsus est. cum adhuc seruirem habitabamus in uico an-
 gusto (nunc gauille domus est) ibi quomodo dii uolunt,
 amare cepi uxorem terentij coponis. noueratis melissam
 taren-

- tarentinam, pulcherrimum bacciballum, sed ego non mehercules corporaliter autem, aut propter res uenerarias curauit, sed magis quod bene moriar fuit, si quid ab illa petij nunquam mihi negatum fecit. assem, semissem, habui in illius sinum demandaui, nec unquam † sefellitus sum, hujus contubernalis. Ad uillam supremum diem obiit. itaque per scutum per ocream egraginaui, quemadmodum ad illam peruenirem autem in angustiis amici apparent. forte dominus Capue exierat ad scruta scita expedienda.
- 10 nactus ego occasionem persuadeo hospitem nostrum ut mecum ad quintum miliarium ueniat. erat autem miles fortis tanquam Orchus apoculanius, nos circa gallicinia (luna lucebat tamquam meridie) uenimus inter monimenta: homo meus cepit ad stellas facere, sed ego cantabundus, & stellas numero, deinde ut respexi ad comitem ille exuit se, & omnia uestimenta secundum iam posuit mihi in animo in naso esse. stabam tanquam mortuus, at ille circum minxit uestimenta sua, & subito lupo factus est, nolite me iocari putare ut mentiar. nullius patrimonium tanti
- 20 facio, sed quod quod ceperam dicere postquam, lupo factus est ululare cepit, & in siluas fugit, ego primitus nesciebam ubi essem, deinde accessi ut uestimenta ejus tollerem, illa autem lapidea facta sunt, qui mori timore nisi ego, gladium tamen strinxi & matauita rau umbras cecidi, donec ad uillam amice mee peruenirem. In laruam intraui, pone animam ebuliui. sudor mihi per bifurcum uolabat, oculi mortui. uix unquam refectus sum. melissa mea mirari cepit, quod tam sero ambularem, & si ante inquit uenisses, saltem nobis adiutasses. lupo enim uillam intrauit, & omnia pecora tamquam lanius sanguinem
- 30 illis misit, nec tamen derisit etiamsi fugit. seruus enim noster lancea collum ejus traiecit. hec ut audiui, operire oculos amplius non potui, sed luce clara hac nostri domum fugi. tamquam copo compilatus: & postquam ueni in illum locum in quo lapidea uestimenta erant facta nihil inueni nisi sanguinem, ut uero domum ueni iacebat miles meus in lecto tamquam bouis †. & collum illius medicus curabat. intellexi illum uersipellem esse, nec postea cum illo panem gustare potui. non si me occidisses. uiderint qui hoc de alibi
- 40 exopinissent, ego si mentior genios uestros iratos habeam. Attonitis admiratione uniuersis, saluo inquit tuo sermone trimalchio, si qua fides est ut mihi pili inhorruerunt, quia

† bouis nominatini casus

quia scio niceronem nihil nugarum narrare. immo certus est, & minime linguosus. nam & ipse uobis rem horribilem narrabo. Asinus in tegulis cum adhuc capillatus essem, nam a puero uitam chlamidam gessi in pueri nostri delicatus decessit me hercules margaritum caccitus, & omnium numerum. cum ergo illum mater misella plangeret, & nos tum plures in tristimonio essemus, subito strige ceperunt, putares canem leporem persequi. habebamus tunc hominem cappadocem longum ualde audaculum & qui ualebat, poterat louem iratum tollere. hic audacter stricto gladio extra ostium precucurrit inuoluta manu sinistra curiole, & mulierem tamquam hoc loco (saluum sit, quod tango mediam traiecit, audimus gemitus, & plane non mentiar) ipsas non uidimus, baro autem noster introuersus se proiecit in lectum, & corpus totum liuidum habebat, quasi flagellis cesus, quod scilicet illum tetigerat mala manus. nos cluso ostio redimus iterum ad officium, sed dum mater amplexaret corpus filij sui, tangit, & uidet manucium de stramentis factum, non cor habebat. non intestina. non quicquam scilicet iam strige puerum inuolauerant, & superposuerant stramentitium uauatonem. rogo uos oportet credatis. sunt mulieres plus scie. sunt nocturne, & quod sursum est, deorsum faciunt, ceterum baro ille longus post hoc factum nunquam coloris sui fuit. ymo post paucos dies freneticus periit. miramur nos, & pariter credimus. osculatique mensam rogamus nocturnas, ut suis se teneant dum redimus à cena, & sane iam lucerne mihi plures uidebantur ardere totumque triclinium esse mutatum cum trimalchio tibi dico inquit plocrime nihil narras? nihil nos delectaris? & solebas suauis esse. canturire belle deuerbia, adicere melicam. heu heu ab istis dulcis carica. iam inquit ille quadrigae meae decucurrerunt ex quo podagricus factus sum. alioquin cum essem adolescentulus cantando pene tificus factus sum, quid saltare? quid deuerbia? quid constinum? quoniam parem habui nisi unum appelletem? oppositaque ad os manu nescio quid tetrum exhibauit, quod postea grecum esse affirmabat. nec non trimalchio ipse cum rubicines esset imitatus ad delicias suas respexit quem cresum appellabat. puer autem lippus sordidissimus dentibus catellam nigram, atque indecenter pinguem prasina inuoluebat fasciam panemque semissem ponebat supra torum atque hac nausia recusantem saginabat. quoadmo-

† prasina 1,
uiridi

admonitus officio trimalchio scylacem iussit adduci presidium domus familieque nec mora ingentis forme adductus est canis catena uinctus admonitusque ostiarii calce, ut cubaret ante mensam se posuit : tum trimalchio iactans
 5 candidum panem, nemo inquit in domo mea me plus amat. indignatus puer quod scylacem tam effuse laudaret carillam in terram deposuit hortatusque ut ad rixam properaret. scylax canino scilicet usus ingenio teterrimo latratu triclinium impleuit. margaritamque cressi pene la-
 10 rauit, nec intra rixam tumultus constitit. sed candelabrum etiam supra mensam euersum, & uasa omnia cristallina comminuit. & oleo feruenti aliquot conuiuas respexit. trimalchio ne uideretur iactura motus, basiauit puerum, ac iussit supra dorsum ascendere suum. non moratus ille,
 15 usus equo manuque plena scapulas eius subinde uerberauit. inter quam risum preclamauit bucca bucca, quot sunt hic. repressus ergo aliquandiu trimalchio camellam grandem iussit misceri poriones diuidi omnibus seruis, qui ad pedes sedebant, adiecta exceptione. si quis inquit no-
 20 luerit accipere caput illi perfunde interdium seuera nunc hilaria t.

† al. nunc
hilaria

Hanc humanitatem insecute sunt matteae, quarum etiam recordatio me si qua est dicenti fides offendit. singule enim galline altiles pro turdis circumlate sunt, & oua anserina
 25 pilleata que ut comessemus ambiciosissime nobis trimalchio petiit dicens exollatas esse gallinas. inter hec triclinii ualuas litor per cussit, amictusque ueste alba cum ingenti frequentia commissator intrauit. ego maiestate conterritus pretorem putabam uenisse, itaque tentauit assurgere, & nudos pedes in terram deferre, risit hanc trepidationem agamenon ; & contine te inquit homo stultissime. habinnas
 30 seuir est, idemque lapidarius qui uideretur monumenta optime facere.

Recreatus hoc sermone reposui cubitum. habinamque
 35 intrantem cum admiratione ingenti spectabam. ille autem iam ebrius uxoris sue humeris imposuerat manus oneratusque aliquot coronis, & unguento per frontem in oculos fluente pretorio loco se posuit continuoque uinum & caldam poposcit. delectatus hac trimalchio hilaritate,
 40 & ipse capaciorem poposcit scyphum, quesivitque quomodo acceptus esset? omnia inquit habuimus preter te. oculi enim mei hic erant, & me hercules bene fuit scissa laucum

laucum nouendialem seruo suo misello faciebat, quem
 mortuum manumiserat. & puto cum uicensimariis ma-
 gnâ mantissam habet. quinquaginta enim millibus esti-
 mant mortuum, sed tamen suauiter fuit, etiam si coacti
 sumus dimidias potiones super ossicula ejus effundere. 5
 Tamen inquit trimalchio quid habuistis in cenam. dicam
 inquit si potuero. nam tam bone memorie sum ut frequen-
 ter nomen meum obliuiscar. habuimus tamen in primo
 porcum poculo coronatum, & circa saucunculum & gi-
 zeria optime facta. & certe betam, & panem autopirum de 10
 suo sibi, quem ego malo quam candidum. & uices facit, &
 cum mea re causa facio, non ploro. sequens ferculum fuit
 sciribilita frigida, & supra mel caldum infusum eccellente
 hispanum, itaque de sciribilita quidem non minimum edi.
 de melle me usque tetigi circa cicer & lupinum calue ar- 15
 bitratu & mala singula. ego tamen duo sustuli, & ecce in
 mappa alligata habeo, nam si aliquid muneris meo uernule
 non tulerô. habebo conuicium. bene me admonet domina
 mea. in prospectu habuimus ursine frustum, de quo cum
 imprudens sintilla gustasset, pene intestina sua uomuit, ego 20
 contra plus libram comedi, nam ipsum aprum sapiebat,
 & si inquam ursus homuncionem comest, quanto magis
 homuncio debet ursum comesse? In summo habuimus
 caseum mollem & sapa, & cocleas singulas & corde frusta
 & epatia in catillis & oua pilleata & rapam & senape & 25
 catillum congagatum pax palamedes. etiam in alueo cir-
 cumlata sunt oxicomina, unde quidam etiam improbiter
 nos pugno sustulerunt. nam perna emissionem dedimus:
 sed narra mihi gai rogo, fortunata quare non recumbit?
 quomodo nosti inquit illam trimalchio, nisi argentum 30
 composuerit, nisi reliquias pueris diuiserit aquam in os
 suum non conijciat. atqui respondit habionnas nisi illa dis-
 cumbit ego me apocalo. & ceperat surgere nisi signo dato
 fortunata quater amplius à tota familia esset uocata. uenit
 ergo galbino succincta cingillo ita ut infra cerasina appare- 35
 ret tunica, & periscelide stortae. phecasiaeque maurate.
 tunc sudario manus tergens quod in collo habebat applicat
 se illi toro in quo scintilla habionne discumbebat uxor oscu-
 lataque plaudentem est. te inquit uidere. tō deinde peruen-
 tum est ut fortunata armillas suas crassissimis detraheret 40
 lacertis. scintilleque miranti ostenderat. ultimo & perisce-
 lides resoluit, & reticulum aureum quem ex sobrussa esse
 dicebat

dicebat notauit. Hec trimalchio iussitque afferri omnia. & uideris inquit mulieres compedes sit nos barcalaede spoliamus sex pondo & selibram debet habere, & ipse nihilominus habeo decem pondo armillam ex millesimis mercurij factam. ultimo etiam ne mentiri uideretur stateram iussit afferri & circulatum approbari pondus. Nec melior scintilla quae de ceruice sua capsellam detraxit, aureolam, quam felicionem appellabat. Inde duo crotalia prorulit. & fortunate inuicem consideranda dedit. & domini inquit mei beneficium, nemo habet meliora. quid inquit habinnas † ex-
 † excatari-
 zasti
 10 tariusasti me, ut tibi emerem fabam uitream. plane si filiam haberem auriculas illi preciderem. mulieres si non essent omnia pro luto haberemus. nunc hoc est caldum meiere, & frigidum potare. interim mulieres fauciae inter se riserunt. ebrieque iunxerunt oscula, dum altera diligentiam matrifamilie iactat, altera delicias, & indiligentiam uiri, dumque sic coherent habinnas furtim confurrexit. pedesque fortunata correctos super lectum immisit. au au illa proclamauit aberrante tunica super genua composita.
 20 ergo in gremio scintille indecens imam rubore faciem sudario abscondit. interposito deinde spatio cum secundas mensas trimalchio iussisset afferri, sustulerunt serui omnes mensas. & alias attulerunt. scrobemque croco & minio tinctam sparserunt & quod numquam ante uideram ex lapide speculari puluerem trictum. statim trimalchio. poteram quidem inquit hoc fericulo esse contentus. secundas enim habetis mensas. si quid belli habes, affer. interim puer alexandrinus qui caldam ministrabat lusciniis cepit imitari clamante trimalchione subinde muta, ecce alius ludus.
 25 seruus qui ad pedes habionne sedebat, iussus credo a domino suo proclamauit subito canora uoce — *Interea medium aeneas iam classe tenebat.*

Nullus sonus unquam acidior percussit aures meas. nam preter errantis barbarie aut abiectum aut diminutum clamorem miscebat, attelanicos uersus ut tunc primum me, & Virgilius offenderit, lassus tamen cum aliquando dedisset adiecit habinnas & nunquid didicit, sed ego ad circulatores eum mittendo audiebat. itaque parem non habet, siue muliones uolet, siue circulatores imitari desperatus ualde ingeniosus est. idem sutor est, idem cocus. idem pistor omnis mus emancipium. duo tamen uina habet, quae si non haberet esset omnium nummorum recutitus
 40 est

est & stertit. nam quod strabonis est non curo. sicut uenus
 spectat, ideo nihil tacet, uix oculo mortuo unquam il-
 lum emit. retentis denariis interpellauit loquentem scintil-
 la: & plane inquit non omnia artificia serui. nequam nar-
 ras agaga est at curabo stigmam habeat. Risit trimalchio. 5
 & adgnosco inquit capadocem. nihil sibi defraudit, &
 me hercules laudo illum. hoc enim nemo parentat. tu au-
 tem Scyntilla noli zelotipa esse. crede mihi & uos noui-
 mus, sic me saluum habeatis, ut ego sic solebam ipsum am-
 meam debat tuere, ut etiam dominus suspicaretur. & ideo 10
 me in uillicationem relegauit. sed tace. linguam dabo pa-
 nem. Tamquam laudatus esset nequissimus seruus, lucer-
 nam de sinu fictilem protulit, & amplius simihora tubicines
 imitatus est, succinente habina, & inferius labrum manu
 deprimente. ultimo & in medium processit, & modo ha- 15
 rundinibus quaffis choraulas imitatus est. modo lacernatus
 cum flagello molionum fata egit donec uocatum ad se ha-
 binnas bassiauit. potionemque illi porrexit. & tanto me-
 lior inquit massa dono tibi calligas. nec ullus tot malorum
 finis fuisset, nisi epidipnis esset allata, turdis iligine uuis pas- 20
 sis micibusque farfis. inscuta sunt cidonea, etiam mala spi-
 nis confixa, ut echinos efficerent. & hec quidem tollerabi-
 lia erant, si non fericulum longe monstruosius effecisset, ut
 uel fame perire malemus. nam cum positus esset, ut nos pu-
 rabamus anser altilis circhaque pisces & omnium genera 25
 auium, inquit trimalchio quicquid uidetis hic positum de
 uno corpore est factum. Ego scilicet homo prudentissimus
 statim intellexi quid esset. & respiciens agamenonem mi-
 rabor inquam nisi omnia ista defacta t sunt, aut certe de ^{† defacta}
 luto uidi rome saturnalibus eiusmodi cenarum imaginem ^{al. defuncta}
 fieri. necdum finieram sermonem, cum trimalchio ait. ita ^{ta}
 crescam patrimonio non corpore, ut ista cocus meus de
 porco fecit. non potest esse preciosior homo. uolueris
 de bulla faciet piscem, de lardo palumbum, de perna tur-
 turem, de colaepio gallinam; & ideo ingenio meo imposi- 35
 tum est illi nomen bellissimum. nam dedalus uocatur, &
 quia bonam mentem habet attulit illi romā unus cultros
 norico ferro, quos statim iussit afferri. inspectosque mira-
 tus est. etiam nobis potestatem fecit, ut mucronem ad buc-
 cam probaremus. subito intrauerunt duo serui tanquam qui 40
 rixam ad lacum fecissent. certe in loco adhuc amphoras
 habebant. cum ergo trimalchio ius inter litigantes diceret,

E

neuter

- neuter sententiam tulit, decernentis, sed alterius amphoram fuisse percussit. consternati nos insolentia ebriorum intentauimus oculos in preliantes. notauimusque ostriapectinesque e castris labentia, que collecta puer lance circumtulit. has lauticias equauit ingeniosus cocus. In craticula enim argentea cocleas attulit, & tremula teterrimaque uoce cantauit. pudet referre que secuntur. inaudita enim more pueri capillari attulerunt unguentum in argentea pelue, pedesque recumbentium unxerunt. cum ante
- 10 crura pedesque. talosque corolnis uinxissent. hinc ex eodem unguento in uinarium atque lucernam liquatum est infusum. Iam ceperat fortunata uelle saltare, iam scyntilla frequentius plaudebat quam loquebatur, cum trimalchio permitto inquit philargire & carrio, & si prasimanus
- 15 es famosus, dic & minophile contubernali tue discumbat. quid multa pene de lectis deiectioni sumus, adeo totum triclinium familia occupauerat. certe ego notaui super me positum cocum, qui de porco anserem fecerat muria condimentisque fetentem nec contentus fuit recumbere, sed
- 20 continuo ephesum tragedum cepit imitari. & subinde dominum suum sponcione prouocare. si prasinus proximis circensibus primam palmam. diffusus hac contentione trimalchio. amici inquit & serui homines sunt. & eque unum lactem biberunt, etiam si illos malus fatus oppresserit. tamen me saluo cito aquam liberam gustabunt. ad summam
- 25 omnes illos in testamento meo manumitto. philargiro, etiam fundum lego & contubernalem suam. carrioni quoque insulam & uicesimam & lectum stratum, nam fortunatam meam heredem facio, & commendo illam omnibus
- 30 amicis meis. & hec omnia publico, ideo ut familia mea iam nunc sic me amet tamquam mortuum. gratias agere omnes indulgentie ceperant domini, cum ille oblitus nugarum exemplar testamenti iussit afferri. & totum a primo ad ultimum ingemesciente familia recitauit. Respiciens de-
- 35 inde habinnam, quid dicis inquit amice carissime? edificas monumentum meum, quemadmodum te iussi; ualde te rogo, ut secundum pedes statue mee catellam pingas, & coronas, & unguenta, & peraitis omnes pugnas, ut mihi contingat tuo beneficio post mortem uiuere. preterea ut
- 40 sint in fronte pedes centum. in agrum pedes ducenti. omne genus enim pomorum uolo sint circa cineres meos, & uinearum largiter. Valde enim falsum est uino quidem domos

domos cultas esse, non curari eas ubi diutius nobis habitandum est, & ideo ante omnia adjici uolo. Hoc monumentum heredem non sequatur.

Ceterum erit mihi cure ut testamento caueam ne mortuus iniuriam accipiam. preponam enim unum ex libertis sepulcro meo custodie causa ne in monumentum meum populus cacatum currat. te rogo ut naues etiam monumenti mei facias plenis uelis euntes, & me in tribunali sedentem pretextatum cum anulis aureis quinque & nummos in publico de sacculo effundentem. scis enim quod epulum dedi binos denarios. faciat tibi uidetur & triclinia. facies & totum populum sibi suauiter facientem. ad dexteram meam ponas statuam fortunatę mee. collumbam tenentem, & castellam cingulo alligatam ducat. & Cicaronem meum. & amphoras copiosas gypsadas ne effluant uinum. & unam licet fractam sculpas. & super eam puerum plorantem. horologium in medio ut quisquis horas inspiciet, uelit nolit nomen meum legat. Inscriptio quoque uide diligenter si hec satis idonea tibi uidetur. C. Pompeius trimalchio mecenasianus hic requiescit, huic seuiratus absenti decretus est, cum posset in omnibus decuriis rome esse, tamen uoluit plus fortis fidelis ex paruo creuit. sextercium reliquit trecenties, nec unquam philosophum audiuit. Vale & tu.

Hec ut dixit trimalchio flere cepit uberrim. flebat & fortunata, flebat & habinnas. tota denique familia tamquam in funus rogata lamentatione triclinium impleuit. immo iam ceperam, & ego plorare. cum trimalchio. ergo inquit cum sciamus nos morituros esse, quare non uiuamus? sic uos felices uideam coniiciamus nos in balneum. meo periculo non penitebit. sic calet tamquam furnus. uero uero inquit habinnas, de una die duas facere nihil malo, nudisque confurrexit pedibus, & trimalchionem gaudentem subsequi. Ego respiciens ad ascyllon, quid cogitas inquam? ego enim si uidero balneum statim expirabo. assentemur tunc ait ille, & dum illi balneum petunt nos in turba exeamus. Cum hec placuissent ducente per porticum gitone ad ianuam uenimus, ubi canis catenarius tanto nos tumultu excepit, ut asylius, etiam in piscinam ceciderit. nec non ego quoque ebrius, qui etiam pictum timueram canem, dum natanti opem fero, in eundem gurgitem tractus sum. seruauit nos tamen arriensis, qui interuentu suo, & canem placauit, & nos tremantes

† assentemur
al. absen-
tem

- extraxit in siccum. & giton quidem iamdudum seruatione acutissima redemerat a cane; quicquid enim a nobis acceperat de cena latranti sparserat. at ille auocatus cibo furorem suppresserat. ceterum cum algentes utique perissemus
- 5 ab atriense, ut nos extra ianuam emitteret. erras inquit si putas te exire hac posse qua uenisti. nemo unquam conuiuarum per eandem ianuam emissus est. alia intrant. alia exeunt. quid faciamus homines miserimi, & noui generis laberintho iuclusi, quibus lauari iam ceperat uotum esse.
- 10 ultro ergo rogauimus ut nos ad balneum duceret, proiectisque uestimentis, que giton in aditu siccare cepit, balneum intrauimus angustum scilicet & cisterne frigida-rie simile, in qua trimalchio rectus stabat, ac ne sic quidem putidissimam ei actionem licuit efugere. nam nihil
- 15 melius esse dicebat, quam sine turba lauari, & eo loco ipso aliquando pistrinum fuisse, deinde ut lassatus con-sedit inuitatus balnei sono diduxit usque ad cameram os ebrium. & cepit menetratis cantica lacerare sicut illi dicebant, qui linguam eius intelligebant. ceteri conuiue circha
- 20 labrum manibus nexis currebant, & gingilipho ingenti cla-more exonabant. alij autem aut restrictis manibus anulos de pauimento conabatur tollere. aut posito genu ceruices post terga flectere & pedum extremos pollices tangere. nos dum alij sibi ludos faciunt, in solo quod trimalchjoni
- † periiapa-
tur al. pa-
rabatur
- periiapatur † descendimus. ergo ebrietate discussa in aliud triclinium deducti sumus. ubi fortunata disposuerat lauticias suas ita ut supra lucernas aeneolasque piscatores nota-uerim, & mensas totas argenteas calicesque circa fictiles in auratos, & uinum in conspectu sacco defluens. Tunc tri-
- 30 malchio amici inquit hodie seruus meus babatorium fecit homo prefiscini frugi, & micarius. itaque tango menas faciamus & usque in lucem cenemus. hec dicente eo gallus gallinaceus cantauit. qua uoce confusus trimalchio uinum sub mensa iussit efundi. lucernamque & mero spargi immo
- 35 annulum traiecit in dexteram manum. & non sine causa inquit hic bucinus signum dedit. nam aut incendium oportet fiat, aut aliquis in uicinia animam abiiciet. longe à nobis, itaque quisquis hunc indicem attulerit corolarium accipiet. Dicto citius de uicinia gallus allatus est, quem tri-
- 40 malchio iussit, ut aeno coctus fieret laceratus igitur ab illo doctissimo coco qui paulo ante aues piscesque fecerat in cacabum est coniectus. dumque dedalus potionem feruen-
- tissimam

tiffimam haurit fortunata mola buxea piper triuit. sumptis
 igitur matheis respiciens ad familiam trimalchio, quid uos
 inquit adhuc non cenastis? abire ut alij ueniant ad officium.
 subiit igitur alia classis, & ille quidem exclamauere uale
 gai. hi autem aue gai hinc primum hilaritas nostra turbata 5
 est. nam cum puer non inspeciosus inter nouos intrasset
 ministros, inuasit eum trimalchio & osculari diutius cepit,
 itaque fortunata ut ex equo ius firmum approbaret, male-
 dicere trimalchionem cepit. & purgamentum dedecusque
 predicare qui non contineret libidinem suam. ultimo 10
 etiam adiecit, canis. trimalchio contra confusus offensus
 conuicio calicem in faciem fortunatae immisit. Illa tam-
 quam oculum perdidisset, exclamauit, manusque tremen-
 tes ad faciem suam adinouit.

Consternata est etiam Scyntilla. trepidantemque sinu 15
 suo texit. immo puer quoque officiosus, urceolum frigi-
 dum ad malum eius admouit. super quem incumbens for-
 tunata gemere, ac flere cepit. contra trimalchio, quid enim
 inquit ambubaia non me misit sede machillam illam sustuli.
 hominem inter homines feci? at inflat se tamquam rana, 20
 & in sinum suum conspuat. codex non mulier, sed hic qui
 in pergula natus est, edes non somniatur, ita genium meum
 propitium habeam. curabo domata si Cassandra caligaria.
 & ego homo depondiarius sextercium centies accipere
 potui scis tu me non mentiri. agato unguentarius here 25
 proxime seduxit me, & suadeo inquit non patiaris genus
 tuum interire. At ego dum bonatus ago & nolo uideri
 leuis ipse mihi assiam in crus impegi. recte curabo me un-
 guibus queras. & ut de presentiarum intelligas quid tibi
 feceris habinna nolo statuam eius in monumento meo po- 30
 nas ne mortuus quidem lites habeam. imo ut sciat me
 posse malum dare nolo me mortuum basiet. Post hoc
 fulmen habinnas rogare cepit, ut iam desineret irasci. &
 nemo inquit non nostrum peccat. homines sumus non dei.
 Idem & Scyntilla flens dixit, ac per genium eius gaium 35
 appellando rogare cepit, ut effrangeret. non tenuit ultra
 lacrimas trimalchio. & rogo inquit habinna, sic peculium
 tuum frunis canis. si quid perperam feci, in faciem meam
 inspue. puerum basiuui frugalissimum non propter for-
 mam, sed quia frugi est. decem partes dixit. librum ab 40
 oculo legit. thretium sibi de diarijs fecit. artisselium de
 suo parauit. & duas trullas. non est dignus quem in oculis
 feram?

feram ? sed fortunata uetat. ita tibi uidetur fulcipedia. suadeo bonum tuum concoquas milua. & me non facies ringentem amasiuncula, aliquando experieris cerebrum meum, nosti me quod semel destinaui clauo tabulari fixum
 5 est, sed uinorum meminerimus, uos rogo amici, ut uobis suauiter sit. nam ego quoque tam fui quam uos estis; sed uirtute mea ad hoc perueni. coricillum est quod homines facit, cetera quisquilia omnia bene emo. bene uendo. alius alia uobis dicet. felicitate diffilio. Tu autem stertecia
 10 etiam num ploras ? iam curabo fatum tuum plores. Sed ut ceperam dicere ad hanc me fortunam frugalitas mea perduxit. tam magnus ex asia ueni quam hic candelabrus est. ad summa quotidie me solebam ad illum me uri, & ut celerius rostrum barbatum haberem labra de lucerna
 15 ungebam. tamen ad delicias femina ipsi mi domini annos quatuordecim fui. nec turpe est, quod dominus iubet. ego tamen & ipsi meae domine satisfaciebam. Scitis quid dicam. taceo quia non sum de gloriosis. ceterum quemadmodum di uolunt, dominus in domo factus sum. & ecce
 20 cepi ipsi mi cerebellum. quid multa coheredem me Cefari fecit & accepit patrimonium laticlauium. nemini tamen nihil satis est. concupiui negotiari, ne multis uos morer, quinque naues edificaui. oneraui uineam. & tunc erat contra aurum misi romam, putares me hoc iussisse. omnes
 25 naues naufragarunt. factum non fabula uno die neptuno trecenties sextercium deuorauit. putatis me defecisse ? non me hercules mi hec iactura gusti fuit. tanquam nihil facti. alteras feci maiores & meliores. & feliciores, ut nemo non me uirum fortem diceret. scis magna naus, magnam
 30 fortitudinem habet. oneraui rursus uinum, lardum, fabam, sepladium, mancipia. hoc loco fortunata rem piam fecit. omne enim aurum suum omnia uestimenta uendidit. & mi centum aureos in manu posuit. hoc fuit peculij mei fermentum. Cito fio quod di uolunt. uno cursu centies sextercium corrotundaui. statim redemi fundos. omnes qui
 35 patroni mei † fuerant. edifico domum. uenalicia coemo iumenta. quicquid tangebam crescebat tanquam fauus. Postquam cepi plus habere quam rota patria mea habet manum de tabula sustuli me de negociatione. & cepi liber-
 40 tos fenerare. & sane nolente me negocium meum agere, † exorauit exorauit † mathematicus qui uenerat forte in coloniam
 † el. exorta- † nostram greculio, serapa nomine consiliator deorum hic
 † mibi

mihi dixit etiam ea, que oblitus eram abacia & acumi om-
 nia exposcit. intestinas meas nouerat, tantumque non t di- † non mihi
 xerat quid pridie cenaueram putasses illum semper mecum
 habitasse. rogo habinna puto interfuisti tu dominam tuam
 de rebus illis fecisti. tu parum felix in amicos es. nemo un- 5
 quam tibi parem gratiam refert. tu latifundia possides. tu
 uiperam sub ala nutricas. & quod uobis non dixerim &
 nunc mi restare uide annos triginta, & menses quatuor &
 dies duos. preterea cito accipiam hereditatem. hoc mihi
 dicit fatus meus, quod si contigerit fundos apulie iungere. 10
 satis uiuus peruenero. interim dum mercurius uigilar edifi-
 caui hanc domum, ut scitis c u s u c erat. nunc templum est.
 habet quatuor cenationes, cubicula uiginti, porticus mar-
 moratis duos susum cellationem, cubiculum in quo ipse
 dormio. Vipere huius sessorium, hostiarij cellam perbonam, 15
 hospicium hospites capit. ad summa Scaurus cum huc ue-
 nit nusquam mauoluit hospitari. & habet ad mare pater-
 num hospicium. & multa alia sunt que statim uobis osten-
 dam. credite mihi assem habeas. assem ualeas. habes habe-
 beris. sic amicus uester, qui fuit rana nunc est rex. Interim 20
 Stiche profer uitalia in quibus uolo me eferri. profer & un-
 gentum. & ex illa amphora gustum ex qua inbeo lauari
 ossa mea. non est moratus Stichus sed & stragulam albam
 & pretextum in triclinium attulit, iussitque nos tentare an
 bonis lanis essent confecta. tum subridens. Vide tu inquit 25
 Stiche, ne ista mures tangerant, aut tinee, alioquin te uiuum
 comburam. ego gloriolus uolo eferri, ut totus mihi popu-
 lus bene imprecetur. Statim ampollam nardi aperuit, om-
 nesque nos unxit & spero inquit futurum ut eque me mor-
 tuum iuuet tanquam uiuum. nam uinum quidem in uina- 30
 rium iussit infundi. & putate uos ait ad parentalia mea in-
 uitados esse. Ibat res ad summam nauseam cum trimalchio
 ebrietate turpissima grauis nouum acroama, cornicipes in
 triclinium iussit adduci. fultusque cervicalibus multis ex-
 tendit se supra thorum extremum. & fingite me inquit mor- 35
 tuum esse. dicite aliquid belli. Consonuere cornices funebri
 strepitu. unus precipue seruus libertinarij illius qui inter hos
 honestissimus erat, tam ualde intonuit, ut totam concitaret
 uiciniam. Itaque uigiles, qui custodiebant uicinam regionem
 rati ardere trimalchionis domum, esregerunt ianuam subi- 40
 to: & cum aqua securibusque tumultuari suo iure ceperunt.
 nos occasionem oportunissimam nacti agamenoni uerba
 dedimus. raptimque tam plane quam ex incendio fugimus.

C O L L A T I O

*præmissi fragmenti Venerat iam tertius dies &c. cum
 editione principe Patavina anni 1664, iteratò Romæ
 juxta Traguriense autographon instituta A. 1668, 69.*

Pag. 31.		Patav.	
vers. 1	tercius	-	tertius.
	libere cene	-	liberæ coenæ.
			<i>eodem modo in caser. diphth.</i>
4	agamenopis	-	Agamemnonis (<i>ita & alibi</i>).
6	trimalchio	-	Trimalcio (<i>ita ubique</i>).
7	buccinatorem	-	buccinar.
8	amicimur	-	Amicum.
9	githona	-	Gyttona.
11	interin	-	interim.
	ymo	-	imo.
17	folem	-	follem.
27	vescica	-	vesica.
33	interimi	-	interim.
	atraliptæ	-	iatraliptæ.
36	causa palectica	-	gansapa, lecticæ.
	faleratis	-	phaler.
37	chiramasio	-	Chiramaxio.
40	symphoniacus	-	simphoniacis.
42	agamenone	-	Agamemnone (<i>sic alibi</i>).
Pag. 32.			
vers. 3	catena	-	catena.
4	pinctus	-	pictus.
30	vnam	-	imam.
31	treum	-	æneum.
36	cum noster	-	CN. Nostri.
39	voluptatibus	-	voluptatibus.
Pag. 33.			
vers. 2	despoliatus	-	dispoliatus.
7	mirantem	-	numerantem.
12	quid ergo	-	Quicquid ergo.
13	vobis eum. Obligati	-	vobis. Obligati.
19	vinatam	-	ntuatam.
20	ped ad	-	pedes ac.
21	tacebat	-	tacebant.
22	cantabat	-	cantabant.
23	posti	-	poposci.
	parati sumus	-	paratissimus.
25	pantomimichorum	-	pantomimorum.
26	altera	-	Allata.
	est tamen	-	est tum.
29	bisactio	-	bisaccio.
34	thumatula	-	tomacula.

laticla-

Pag. 33.			PATAU.
vers. 40	laticlauiam	- -	laticlauiam.
	in eis erat	- -	immiserat.
Pag. 34.			
vers. 6	nundum	- -	nondum.
7	absenti nos	- -	absentivus.
8	permititis	- -	Permittis.
11	enim ac	- -	enim albis, ac.
20	sunt, sorberi possunt. accipi-	- -	sunt. accipimus nos cochlea-
	mus nos nochlearia	- -	ria.
28	intermissio	- -	intermisso.
33	obiurgari	- -	obiurgare.
35	uertere	- -	verrere.
41	pu diffimi	- -	pæ diffimi.
Pag. 35.			
vers. 1	pittratia	- -	pittacia.
10, 11	abiecisset	- -	abiecisset.
14	Orchus	- -	Orcus.
20	aretinum	- -	arietinum.
21	frustrum	- -	frustum.
	acrienes	- -	renes.
24	scribillita	- -	scriblita.
27	locusta marina	- -	locustam marinam.
31	mino	- -	mimo.
33	in	- -	ius.
36	fercula	- -	ferculo.
37	circha	- -	circa.
40	quicunque euripo natabat	- -	qui in Euripo natabant.
Pag. 36.			
vers. 2	esse darium	- -	essem Dar.
4, 5	totiens	- -	totiens.
11	sciscitari, que esset	- -	sciscitarique quæ esset.
16	nunc nec quid	- -	nunc, quid.
21	linguae	- -	linguæ.
25	babæ babæ,	- -	babæ! babæ!
	decumam	- -	decimam.
27	babaecalis	- -	babæcalis.
29	credææ. lacte	- -	credææ. lac.
31	culauit	- -	curauit.
32	uernaculæ	- -	vernaculæ.
39	quia	- -	qui.
Pag. 37.			
vers. 1	quo	- -	qua.
3	C. majusc. cum virgula su-	- -	C.
	perne, sic.	- -	
4	cenaculum loca	- -	COEN LOCAT.
5	illi	- -	ille.
6	illi	- -	ille.
	sextercium	- -	sextert.

Pag. 37.

vers.			<i>PAIUV.</i>
13	cenare	-	cœnare.
17	caucionem	-	caution.
24	contemptum	-	contentum.
29	Cœlus	-	Cœlus.
31	peccora	-	pecora.
	lanæ	-	lanæ.
31	expudoratam	-	expudoratam.
	cornum	-	cornu.
35	cœlus	-	cœlus.
37	bigæ	-	bigæ.

Pag. 38.

vers.	4	erumpnosi	-	erumpnosi.
	5	cucurbitæ	-	cucurbitæ.
	7	nascuntur	-	nascuntur.
	11	iparchum	-	Hipparchum.
		aratumque	-	Arat.
	21	careotis	-	Caryotis.
	22	tebaicis	-	Theb.
	26	fasciis	-	fasciis.
	27	polimita	-	polymita.
	34	thebaycasque	-	Thebaicasque.
		cariotas	-	Caryotas.
	41	summa	-	summam.

Pag. 39.

vers.	3	ederisque	-	heder.
	4	liæum	-	Lyæum.
	5	calathisco	-	calathisco.
	18	uinus	-	uinum.
	23	fumus	-	funus.
		Crifantus	-	Chryfant.
	25	hey est hey	-	Hei est Hei.
	26	musce	-	muscæ.
	32	stragulis	-	stragulis.
		plactus	-	plactus.
		manum misit	-	manumisit.
	34	sed mulier que mulier mil-		
		uinum	-	sed mulier, milnia.
	36	caucer	-	carcer.
	41	quit quit	-	quid quid.
	42	nommis	-	numis.

Pag. 40.

vers.	2	dure	-	Duræ.
		bucce	-	buccæ.
	9	eleganit	-	legavit.
		fuit	-	fugit.
	19	immo	-	Iano.
	20	minerue	-	Minerue.
	21	hec	-	Hæc.

gani.

Pag. 40.

verf.	21	ganimesdes	-	-	-	PATAU.	Ganymedes.
	22	celum	-	-	-		cælum.
	24	hecules	-	-	-		hercules.
		bucam	-	-	-		baccum.
	25	esurio. fuit. aediles	-	-	-		esurio. Aedilibus.
	30	percolopabant	-	-	-		peridopahant.
	31	iupiter	-	-	-		Iuppiter.
	42	bubulum	-	;	-		bubulum.

Pag. 41.

verf.	18	lanatos	-	-	-		lanatos.
	19	centonarius	-	-	-		centenarius.
	24	cælus	-	-	-		cælus.
	30	ampliteatrum	-	-	-		amphitheatrum.
	31	tricencies	-	-	-		trecenties.
	35	gliconis	-	-	-		Glyconis.
	36	dominam suam	-	-	-		domina sua.
	37	zelotipos	-	-	-		zelotypos.
		amaasiunculos	-	-	-		amaasiunculos.
		sestercarius	-	-	-		sestertarius.
	41	glicon	-	-	-		Glycon.
	42	filicem	-	-	-		filiam.

Pag. 42.

verf.	2	Glico glico	-	-	-		Glyco, Glyco.
	3	stigmam	-	-	-		stigma.
	8	sestercarios	-	-	-		sestert.
	12	traex	-	-	-		Thrax.
	23	dispare pallanit	-	-	-		diffipare paravit.
	27	in naues	-	-	-		tum nau.
	37	ionem	-	-	-		rationem.
	40	orchus	-	-	-		Orcus.

Pag. 43.

verf.	10	stomacum	-	-	-		stomach.
	21	libera liberalitati	-	-	-		liberalitati.
	24	sinphoniam	-	-	-		symphon.
	35	emptitius an inquit domi	-	-	-		Emptitius, inquit, an domi.
	37	ait ut diligenter	-	-	-		ait, diligenter.

Pag. 44.

verf.	2	Tarracimenfibus	-	-	-		Tarracimenfibus.
	3	Affricam	-	-	-		Africam.
	7	bibliotecas	-	-	-		Bibliothecas.
	13	hec	-	-	-		Hæc.
	15	erumpnas	-	-	-		ærumnas.
	16	Vlixæ	-	-	-		Vlisse.
		ciclops	-	-	-		Cyclops.
	17	apud	-	-	-		apud.
	19	ampolla	-	-	-		ampulla.
	21	Nundum	-	-	-		Nondum.
	23	gallinacium	-	-	-		-ceum.

exin.

Pag. 44.

verf. 29 exinteratus - - - *Patav.* exenteratus (*& alibi.*)

Pag. 45.

verf. 1 thumetula - - - tomacula.
 botulcus - - - betulcus.
 2 automatum - - - -ton.
 6 corinthea - - - Corinthia (*& alibi.*)
 15 miscillanea - - - miscellanea.
 20, 21 fialam - - - phialam.
 33 quas. patronorum - - - quam. patronus.
 34 nyobam - - - Nioben.
 35 pugnasset - - - pugnascent.
 39 labrore - - - labrare.
 42 circha - - - circa.

Pag. 46.

verf. 3 ilarius - - - hilarius.
 6 firum - - - Syrum.
 15 orreum - - - horreum.
 17 mitridate - - - Mithridates.
 19 sextercium - - - -tium.
 20 ortis - - - hortis.
 21 naste - - - nocte.
 23 nundum - - - nondum.
 25 netuo - - - veto.
 27 elegio - - - elogio.
 exerdebat - - - exheredabatur.
 42 puditum - - - perditum.

Pag. 47.

verf. 5 concurrere - - - concurrere.
 11 exinterare - - - exent.
 25 (Difficon trimalch. e. c. e. suo) Diffic. Trimalcion. est, e. c. e. suo: circa ().
 26 epigramate - - - epigramm.
 28 trachem - - - Thracem.
 35 babilonico - - - Babyl.
 38 gracilis pes - - - gracilipes.
 40 nequicie - - - Nequitia.
 41 tribaca - - - tribacca.
 42 pelagus - - - pelagija.

Pag. 48.

verf. 1 ad aquam - - - ad quam.
 3 carbunculus - - - carbunculos.
 5 prostrare - - - proflare.
 6 literas difficilimum - - - literas difficillimum.
 10 nummularius - - - numularius.
 18 deiciebat - - - deiciebat.
 22 aecrophagie - - - aecrophagia.
 centus - - - census.
 29 memorie mee - - - memoria mea.

pro-

Pag. 48.

vers.				Patro.
35	propiciam	-	-	propitiam.
37	rideatur	-	-	rideat.
39	herculem	-	-	hercule.
	molle	-	-	molli.
41	faetum	-	-	foetum.

Pag. 49.

vers.				
10	pedoculum	-	-	pedicellum.
11	ridiclei	-	-	ridiculi.
12	natus	-	-	natu.
13	immo	-	-	imo.
15	tesaurus	-	-	thes.
21, 22	(genio illius gratias)	-	-	genio illius gratias.
23	est	-	-	sunt.
24	inermilia	-	-	mercuria.
25	giton	-	-	Gyton.
27	convitium	-	-	convicium.
29	turdes	-	-	tu rides.
31	tibi	-	-	tibi.
34	geuge	-	-	genge.
37	te in publicum	-	-	te stu . . . publ.
39	Olympium	-	-	Olympum.
41	betalis	-	-	betalis.
	dupondnarius	-	-	dupondarius.

Pag. 50.

vers.				
1	Sathana	-	-	Satana.
2	decuro	-	-	decero.
	geometrias	-	-	geometras.
3	lipidarias	-	-	lapidarias.
	litteras	-	-	litteras.
4	nummum	-	-	numum.
5	lanna	-	-	lana.
12	propicium	-	-	propit.
20	ascylto	-	-	Ascylos.
32	ganimedes	-	-	Ganym.
36	Efigeniam	r	r	Iphigeniam.
39	dunaria	-	-	clunaria.
41	frustra	r	r	frusta.

Pag. 51.

vers.				
2	scrophas	r	r	strophas.
4	petencristarius	r	r	petauristarius.
11	aliquod	r	r	aliquot.
22	ipſus	r	r	ipſas.
24	unum	r	r	ſinum.
25	super	r	r	ſupra.
36	difficile	r	r	diffilio.
37	me. viderit	r	r	ne. Viderint.

Pag. 52.

vers.				
1	bacciballum	t	t	baci ballum.

hercules

Pag. 52.

Patru.

vers. 2 hercules corporaliter au-	-	-	hercule corporaliter, aux.
tem, aut	-	-	
4 fecit	-	-	fuit.
11 miliarium	-	-	mill.
12 Orchus. circha	-	-	orcus. circa.
20 quod quod cepetam	-	-	quod coeperam.
24 matavira tau	-	-	mataritata

Pag. 53.

vers. 1 immo	-	-	Imo.
5 caccitus	-	-	cacritus.
9,10 valebat, poterat Iouem	-	-	valebat Iouem.
11 precucurrit	-	-	percucurrit.
12,13 (saluum -- usq; mentiar)	-	-	() deest.
21 nanatonem	-	-	vaccatonem.
24 ymo	-	-	imo.
33 adulescentulus	-	-	adol.
34 tificus	-	-	phitiscus.
35 qu	-	-	quem.
42 nausia	-	-	nausea.

Pag. 54.

vers. 7 terram	-	-	terra.
8 scilicet	-	-	subier.
16,17 preclamsuit	-	-	proclamanit.
ergo aliquandiu trimalchio	-	-	ergo Trimalcio.
24 cir cumlate	-	-	circulate.
27 litor	-	-	Lictor.
31 habinnas	-	-	Habinna.

Pag. 55.

vers. 1 laucum	-	-	lacuum.
3 mantissam	-	-	mantissam.
estimant	-	-	existimant.
5 super officula	-	-	supra officula.
14 scribilita	-	-	scriblira.
19 frustrum	-	-	frustum.
26,27 etiam. circumlata	-	-	&c. circulata.
33 apocalo	-	-	apotulo.
36 periscelide stortæ. pheca-	-	-	periscelides tortæ, pherca-
siae	-	-	siz.
39 tō	-	-	Ho.

Pag. 56.

vers. 10,11. excatariisisti	-	-	excattar.
16 indiligentiam	-	-	indulgentiam.
17 an au	-	-	An, an.
24 nūquam	-	-	numquam.
25 trictum	-	-	tritum.
26 fericulo	-	-	fercelo.
41 mus emancipium	-	-	musæ mancip.
uina	-	-	vitia.

nam

Pag. 57.

Palaav.

vers. 1	nam quod	-	-	-	namque.
8	Scyntilla	-	-	-	Scint.
	zelotipa	-	-	-	zelotyp.
16	fata	-	-	-	fato.
18	bassianit.	-	-	-	bassianit.
19	calligas	-	-	-	caligas.
21	fartia	-	-	-	fartis.
24	fericulum	-	-	-	ferculum.
25	circhaque	-	-	-	circhaque.
28, 29	mirabor	-	-	-	Mirabar.
29	defacta	-	-	-	defricta.
35	colae pio	-	-	-	colae pio.
39	etiam	-	-	-	&c.
41	lacum	-	-	-	locum.

Pag. 58.

vers. 3	ostria	-	-	-	ostrea.
6	cocleas	-	-	-	cochleas.
7	secuntur	-	-	-	sequuntur.
	inauditum	-	-	-	inaudito.
9	pelae	-	-	-	pelai.
10	coronnis inxissent	-	-	-	coronis inxissent.
12, 13	scyntilla	-	-	-	Scint.
15	tue	-	-	-	tuo.
27	etiam fundum	-	-	-	& f.
39	peractis	-	-	-	petractis.
41	sint circha	-	-	-	sit circa.

Pag. 59.

vers. 9	nummos	-	-	-	numos.
11	faciatur	-	-	-	facias.
13	collumbam	-	-	-	columbam.
15	gypsadas effluat	-	-	-	gypsatas effluat.
21	noluit	-	-	-	Noluit.
22	sextercium	-	-	-	Sextercium.
26	immo	-	-	-	Imo.
37	gitone	-	-	-	Gyt.
38	asyltus	-	-	-	Ascykos.
39	etiam	-	-	-	&c.

Pag. 60.

vers. 3	euocatus	-	-	-	euocatus.
6	labintho. iam	-	-	-	labyrintho. iam.
	notum	-	-	-	notum.
16	rogamus	-	-	-	rogamus.
18	menecratis	-	-	-	Menecratis.
19	circha	-	-	-	circa.
27	aeneolosque	-	-	-	aeneol.
30	fecit	-	-	-	facit.
35	annulum	-	-	-	annulum.
40	corollarium	-	-	-	corollar.

anco

Pag. 60.

vers. 40 aeno - - - aeno.

Pag. 61.

vers. 8 equo - - - ex quo.
 15 Scyntilla - - - Scintill.
 16 immo - - - imo.
 23 propitium - - - propitium.
 si - - - sit.
 24 depondiarius sextercium - dipondiarus sestertium.
 25 agato unguentarius - Agato unguentaria.
 28 levis assiam - - - lenis. a/ciam.
 34 non nostrum - - - nostrum non.
 dei - - - Dij.
 36 effrangeret - - - effrangeretur.
 37 frunis canis - - - fruniscaris.
 38, 39 formam, sed - - - formam eius, sed.

Pag. 62.

vers. 9 steretia - - - stertera.
 15 domini - - - domino.
 17 meae domine - - - meae dominæ.
 25 neptuno - - - Neptunus.
 26 sextercium - - - sestertium (& passim).
 42 greculio - - - Græculus.
 consiliator - - - conciliator.

Pag. 63.

vers. 2 intestinas meas - - - intestina mea;
 7 quod - - - cur.
 9 hoc - - - Hæc.
 12 c u s u c - - - casa;
 13, 14 marmoratis duos - - - marmoratas duas.
 16 hospicium - - - hospitium;
 25 confecta - - - confectæ.
 28 ampollam - - - ampullam.
 29 vixit & spero - - - vixit: Spero.
 33 cornicipes - - - cornicines.
 35 thorum - - - torum.
 36 cornices - - - cornicines.
 40 effregerunt - - - effregerunt.
 41 securibusque - - - & securibus;
 42 oportuniſſimam - - - oport.

*Marginales & interlineares
 lectiones nullæ, titulusque in fron-
 tispicio PETRONII ABBE-
 TRI FRAGMENTVM ex-
 tra seriem Autographi.*

A P O L O G I A

S T A T I L I I.

CUm multa mihi in vita, P. C. inter varios, ut res humanæ se habent, adversæ fortunæ casus prosperè & feliciter evenere; tum haud scio an quidquam lætius, optatius & unde liquidiore meus animus voluptate perfunderetur aut acciderit unquam aut accidere possit, quàm quodd hodie in augustissimum conspectum vestrum prodire, atque in tam nobili frequentia de mea mediocritate, reique vestræ publicæ non mediocri de negotio verba facere coactus sum: quod certè si mea sponte fecissem, non sine gravi temeritatis & arrogantix nota facere potuissem. Nam cum præteritis hisce annis novum Satyrarum T. Petronii Arbitri fragmentum de Cœna Trimalchionis, operâ typographi Patavini in publicum prodiisset, delatumque esset Parisios; Io. Christophorus Vagenseilius insignis levitatis & confidentiæ adolescens, recens illuc advectus, quodd plausu Doctorum Virorum, quos sibi colendos homo peregrinus desumpserat, plus nimid delectaretur, talemque se re ipsa esse crederet qualis ab amicorum urbanitate & blanditiis audiebat: cepit consilium plenum vanitatis, atque ætati suæ quàm collectæ recens prosperæ opinioni convenientius, insectandi hujus operis & pro falso & adulterino insimulandi. Cum autem præcipuam in hac editione mei mentionem fieri animadverteret, & scriptum ipsum à mea potissimum Bibliotheca prolatum audiret, me unum, antè quàm sciret albus an ater homo essem, die ad vos dicta nominatim in judicium vocavit; imò quasi vestris jam sententiis condemnatum, & Legis Cornelix, quæ de Falsis est, constrictum & irretitum poenis, non tam ad causam dicendam quàm ad crimen jam deprehensum ultro confitendum, justamque ea de causa animadversionem à vestra lenitate & misericordia deprecandam hortatus est. Satis autem prolixam ad hoc suum dictum probandum disputationem contexuit, quam his potissimum verbis conclusit:

„ Si possem in aurem Statilei insusurrarem, videri mihi totum Arbitri fragmentum ex sese finxisse tanquam aranearum, & bene facturum, si grave crimen, quo se commaculavit, apud REIP. LITERARIÆ PATRES CONSCRIPTOS deprecaretur.

Adscivit sibi tam præclaræ actionis socium Adrianum Valesium, virum alioquin doctum & gravem, & quem hoc suo

F

tam

tam foedo luto inficeret prorsus indignum, qui altera disputatione hoc idem argumentum, sed aliquantò modestiùs & verrecundiùs executus est. His ego geminis contra me actionibus sine mora censui respondendum, eoque mihi statim ad summum virum M. Mocenicum accuratam hac de re Dissertationem, quam etiam typis editam esse audio: atque in ea, quantum ingenio & industriâ conniti potui, cum utriusque disputationis argumentis pugnavi. solam autem exequi tunc visum est partem controversiæ quæ juris quodammodo esse videbatur, iis duntaxat argumentis & rationibus adhibitis, quæ ad asserendam ejus germanitatem ex ipsius verbis ac sententiis duci poterant: cum frerus abundantia, ut ita dicam, mearum virium, experiri constituissem, ecquid ea sola ad causam obtinendam satis essent, omissis adjumentis quæ codex ipse autographus in medium prolatus afferre posset. Nunc verò repudiato, ut audietis, hoc consilio, & accedente ex codicis inspectione magna copia alterius partis controversiæ exercendæ, quæ magis facti est, rursus ad hanc causam integram, non jam privatim & cum amicis, sed in judicio discipulandam me confero, vosque oro, & obtestor P. C. ut, si quæ dicturus hodie sum probavero, non solum de mea ipsius sed etiam de hujus scripti innocentia, & meorum accusatorum vanitate sine dubitatione pronuncietis. Interim dum mei facti in hoc toto negotio versati rationem vobis expono, ut jam facere incepistis, quæso diligenter attendite.

Longè mihi alia mens est, P. C. cum de proferendis in publicum ingenii mei monumentis delibero quàm accusatori meo fuit, cum criminibus priùs apud vos pronunciatibus quàm apud se cogitatis in famam nomenque meum grassatus est. aded enim tantâ in re nihil inexploratò nihilque temere mihi suscipiendum existimo, ut gratiam celeritatis, quam illum secutum video, rem pueris modò, ad indolem ingenii probandam in Ludo certantibus, utcunque laudabilem, cæterùm ubi quid seriò scribendum est, inanem & futilem, atque ad abolendam ab ineptorum Scriptorum fama stultitiæ notam, infirmam esse statuam. Quanquam enim de fragmento Petroniano & mea sponte optimè sentiebam, & viros doctissimos hujus mei judicii auctores & suffragatores habebam; ejus tamen vulgandi consilium & meis animadversionibus illustrandi, non modò ultra præscriptos à prudentissimo Poëtarum novem annos apud me pressi, sed tantùm non prorsus abjeci. veritus quippe sum, id quod evênit, ne quis litterator insulsus, & hujus similis existeret, qui mei facti repre-

reprehensione ad captandam eruditionis gloriam abuteretur. Multò namque satius duco ignotum me esse quàm per opprobria & maledicta, etiam falsò jactata, inseri famæ & eruditorum sermonibus celebrari; quippe qui satis intelligam etiam vitæ per silentium actæ, & procul à magnarum curarum turbis habitæ, suam inesse dignitatem, nec illum malè vixisse judicari qui natus juxtà moriensque sefellit. Hujus autem mei propositi, & quàm in eo constantem obfirmatumque me præbuerim, testes sunt optimi & gravissimi viri qui codicem, quo fragmentum hujusmodi continebatur, vetustum illum quidem, & Catulli Tibullique ac Propertii exemplaribus nobilem, auferre à me & in vulgus dare quotidiano multorum annorum convitio frustra conati sunt: testis vir sapientissimus Venetus ad Pontif. Max. Legatus, cujus auctoritas apud me omnium gravissima, non tamen ultrà valuit quàm ut hujus scripturæ capita hætenus majore ex parte inedita describi curaret, & me invito & reclamante typis excudi permetteret: testis omnis antiquitatis consultissimus Octavius Ferrarius, meritò ab adversario meo laudatus, in cujus amantissimo sinu expostulationes hac de re meas, cùm liber à Strambotto Typographo edebatur, multà cum molestiæ significatione deponebam. Causæ autem erant hujus molestiæ non solùm vetus meum de hac editione omittenda consilium, sed plurima eaque foedissima ipsius editionis vitia: quibus mederi, ne auctor facti à me improbatum ulla ex parte viderer, omnino non sustinebam. Siquidem in ipsa præfatione nonnulla cum de fragmento, tum de me ipso aliter ac res habet affirmantur; neque enim Horatii ulla carmina in codice hoc leguntur, sed poetarum quos dixi; nec mihi in mentem unquam venit testem citare in hac causa Ioannem Rhodium: propterea quòd neque Rhodius unquam codicem hunc oculis usurpavit, & hominis mortui testimonium quantò locupletius tantò suspectius futurum erat. Nam quid ego de ipso fragmenti contextu dicam, imperitè atque oscitanter exscripto, & à fide sui exemplaris multis in partibus abhorrente. offensus scilicet ejus editionis Curator, quicumque ille fuit, multitudine mendorum ac foeditate, & vocabulorum quæ in illo passim occurrunt insolentiâ, correctionem adornavit, ut sibi videbatur, intimæ cujusdam eruditionis, re verò ineptam & absurdam; nihil enim tam operæ pretium fuerat quàm ut scriptio illa subjiceretur oculis eruditorum sicut erat inculta & rudis, quò decoris ingeniis materiam exercendæ industriæ in locis corruptis restituendis integram præberet, ac ipsâ sui deformitate crimen à se removeret suppositionis, &

imposturæ, cujus cogitatio, ut mox audietis, à sui sæculi genio & studiorum ejus temporis ratione magnopere abhorrebat. Quod certè si fecisset, nec potius primas fragmenti paginas ex libris pridem editis, cætera verò ex ingenio emendasset, hoc saltem habuisset minus loci adversarii iniquitas ad me criminandum, quasi quæ de meo finxissem de industria corrupta, quæ verò ex aliis descripsissem emendata, ut acceperam, protulissem: eoque duplicem hujus scripti auctorem deprehendendum præbuissem. quæ alioquin ratio quàm sit à proposito impostoris aliena, quàm rursus ad sinceri editoris rationes accommodata nemo non videt; cum illi vel universâ scripti-one eodem luto fœdatâ, vel undequaque ejusdem limæ beneficio castigatâ opus esset, hujus verò industriæ qualemcunque conatum ipsa operis varietas commendaret: Quid multa? non solum ego hujus editionis auctor non sum, sed nec alius quisquam cui ego saltem de nomine notus essem, cum in illa pro Statilio, vetere scilicet meæ familiæ vocabulo, Statileus appeller.

Habetis, P. C. rem gestam quantum ad me attinet in causa fragmenti Petroniani, cujus conficti & suppositi reus apud vos factus sum. Sed maculam tam deformem satis superque, opinor, à vita & factis meis detergunt quæ à me, ut dixi, privatim ad optimum Mocenicum hac de re scripta sunt. Multò verò prolixius hoc ipsum præstitit, & omnem penitus adversariorum calumniam nudavit & refutavit res ipsa, post codicem hunc Romam transmissum, & doctorum hominum oculis subiectum, ejusque scripturæ non ambiguum antiquitatem ad ccc. annos omnium judicio porrectam; spatio, ut videtis, integri sæculi, quàm quod Patavinus typographus profiteri ausus est, amplio-rem. Expugnari namque tandem aliquando passus sum constantiam meam, non tam auctoritate summi viri Antonii Priuli Dalmatiz Præfecti, cui librum in Urbem mittendum tradidi, quàm adversarii convitiis & maledictis; quorum vanitatem revinci ac patefieri non meâ solum sed rei litterariæ universæ intererat, ne monumentum elegantissimi Scriptoris, cui tot sæculorum, ut ita dicam, ingluviis in veteres libros fœdè bacchata pepercisset, levissimi hominis livore ac malevolentia oppressum atque enecatam interiret. Quid enim jam est quod hoc prolato codice ad tuam, Vagenseili, tuendam sententiam afferre audeas? An verum illum, an vetustum negabis? sed habes adversarios huic tantæ pertinaciæ viros doctissimos, & in omnis antiquitatis cognitione apprime versatos, quorum magna est in Vrbe copia, nec modò Italos, verum
etiam

etiam omnium transalpinarum transmarinarumque gentium , ac præcipuè curiosæ hujusmodi elegantiarum Gallicæ Nationis , qui codicem in loco celebri ad hoc ipsum propositum inspexere , qui singulas ejus paginas , singulas lineas per otium contemplati sunt , qui in ejus apices , qui in chartas , qui in literas diligentissimè inquisivere , & quo sæculo editus , qua manu exaratus sit integris à studio partium animis arbitrati sunt : quorum ego testimonium præfens & , ut sic dixerim , oculatum non vereor ne quisquam sanus non anteponat tuis inanissimis suspicionibus & conjecturis.

Iam verò constituta hac tanta codicis antiquitate , quæ jam reliqua potest esse in hoc negotio fraudis & imposturæ suspicio ? Quem , oro , tanti criminis reum facis , cui diem dicis , cujus nomen defers ? Illius , opinor , qui librum descripsit aut describendum curavit. At hic ne facti quidem ipsius utcunque admissi , cui fraudem inesse contendis , auctor est. Siquidem novissimam hanc fragmenti partem , quantum in illo est , abjudicet à Petronio , tantum abest ut falsò illi tribuat. Inspice , si placeat , ejus exemplum , non quale à Patavinæ editionis Curatore prolatum est corruptum & mutilum , sed quale nunc demum prodit sincerum & integrum. Occurrer in fronte titulus operis parti fragmentorum jam vulgatæ præfixus conceptus his verbis , & rubris litteris exaratus ,

Petronii Arbitri Satyri fragmenta ex libro xv. & xvi.

Occurrent summæ paginæ hanc partem continentes hoc eodem titulo & colore notatæ , quas ubi omnes evolveris & congruentes cum omnibus manuscriptis & impressis exemplaribus inveneris , offendes ad calcem sollemnem illam veterum manuscriptorum codicum clausulam ,

Petronii Arbitri Satyri fragmenta explicant ex libro xv. & xvi.

Hactenus , ut vides , ille , nec ultra quicquam Petronio tribuit : quæ si germana & legitima non sunt , planum licet illum , & impostorem , & si quæ scœdiora in buccam veniunt , vocabulis appella. Sequitur exemplum hujus novi fragmenti , cujus scripturam nullo titulo insignitam reperiēs. nihil in fronte , nihil ad calcem , nihil in summis aut infimis chartis adnotatum est ex quo possit elici mens scriptoris , quid de illius sentiat auctore ; quæ quidem res incitiam fortasse hominis atque stuporem , non fraudem ullam coarguit : ut qui ex materia , ex genere dictionis , ex personis quæ loquentes inducuntur , conjecturam facere de auctore nequiverit. Ego verò id ipsum candori

dori ejus acceptum fero & ingenuz cuidam animi simplicitati, quòd fortè fidei suz minimè esse putaverit ut de suo quidquam adscriberet cùm aliena describebat, quia fortè vetustiore aliquo exemplo pariter acephalo & anonymo usus est. Quod sine dubio immunem illum à tuo crimine facit, & planè extra calumniæ tuæ jactum constituit; quandoquidem infectum prorsus esse vides quod illum fecisse insimulas: ut, si quempiam lege Cornelia De Sicariis interrogares, quis te ferret in accusatione perseverantem ubi non modò nullam eadem factam doceres, sed ipse quem interfectum esse contenderes extemplo vivus ac valens in ludicum conspectum se daret. Nec verò hoc à me ejus studio & gratiæ causâ dictum puta: quid enim ille in se habet quod quemquam ad sui amorem alliciat? qui vel ex hoc ipso infelici suo labore se prodit hominem planè rudem, omnisque expertem elegantiz, & prorsus barbarum & rusticanum; certè nullo modo ad eruditæ hujusmodi fraudes concipiendas idoneum, adèd deformibus mendis, tam ineptâ Orthographiæ ratione hoc suum opus inquinavit: ut, cui pro Agamemnone *Agamenon* est, cornicipes pro cornicinibus, *causa palestica* pro gaulapa lecticæ, *ampliatrum* pro amphitheatro, *volutates* pro voluptatibus: cujus denique errata penè plura quàm verba sunt, neque solùm in hoc novo fragmento, sed per omnem vulgati pridem Petronii scripturam, cujus ipso initio turpissimè labitur, dum ait: *Cum alio genere furiarum declamatores inquietantur*, &c. quorum verborum sententia frigida, elumbis & propemodum nulla est. Mitto enim peccatum in titulo, dum pro Satyrico Petronii Arbitri, *Petronium Arbitrum Satyrum* nobis obtrudit; id namque vetustioris illius exempli scriptoris peccatum esse potuit, imò sæculi potius: nam & Dantes ille Aligherius, illo ævo doctissimus judicatus, hac eadem ratione Horatium Flaccum Satyrarum Scriptorem, *Horatium Satyrum* vocat: & apud sequioris ævi Græcos D. Gregorius Rom. Pont. suorum Dialogorum opere, quo maximè apud illos notus est, *Gregorii Dialogi* vocabulum est affecturus.

At enim hoc ipsum de industria fecit, quòd fidem adstrueret mendacio quod adornabat. Quia credo aliæ exempla Petronii, quæ doctozum tunc manibus terebantur integra erant, & castigata & Criticorum limâ perfectæ, à quorum adèd nitore diversum hoc nostrum affectata hac sui deformitate persuadere potuerit ut sincerum & legitimum judicaretur. Ecquid intelligis, censor insulse, quo in sæculo, quibus in moribus, inter quæ hominum studia tua versatur oratio? In hæc nostra demum, & patrum

patrum avorumque nostrorum tempora astutum hujusmodi consilium cadere fortasse poterat, post reversam scilicet litterarum lucem adeoque minùs frequentem in hoc genere peccandi morem, & postquam beneficio præclari Typographiæ inventi restituta passim per viros eruditos sua veteribus libris integritas statim latissimè patuit, eaque re constitutæ ac stabilitæ videri poterant veræ ac germanæ librorum lectiones; ut meritò corruptissimæ quæque scripturæ antiquitatem sapere existimentur, integræ autem & castigatæ novitatis suspectæ sint. Contrà verò ætate descripti hujus codicis, cùm adhuc ingeniis hominum situs ille à diuturna Musarum negligentia contractus hæreret, vetera juxta ac nova litterarum monumenta eodem, ut ita dicam, cibo pasta cernimus, eodem affecta morbo, eodem luto fœdata, rusticitatis atque inelegantiz in verbis, in sententiis, in omni denique dicendi & scribendi ratione.

Mirè ingenia illius sæculi ab omni genere litterarum, præter Theologiam & Iurisprudentiam ac Medicinam, abhorrebant; cùm cætera omnia doctrinæ studia, atque in his ipsis omnem cultum, omnemque orationis ornatum, morbos animi morumque corruptelam passim appellarent; secumque præclarè agi arbitrantur humanioris doctrinæ viri, si pro magis & maleficis ab hominum cœtu non arcerentur: id quod memoriæ Silvestri Secundi Rom. Pont. propemodum usu venit, cùm propterea quoddam Astronomiæ & numerorum scientiæ intelligens est habitus, quamquam erat egregiè pius ac sanctus, sinistris ab imperita posteritate necromantiæ, & impiorum sacrorum rumoribus laboravit.

Sed quid ego de incommodis rei litterariæ illorum temporum tam multa disputo? Quasi verò sit opus argumentis & conjecturis in re omnium liquidissima, quamque non solum mente & cogitatione comprehendimus, sed ipsis oculis subjectam & expositam habemus. Adspicite quæso, P. C. & contemplamini tabulas, ac statuas illius ætatis artificum in veterum templorum parietibus adhuc hærentes; quicquamne vobis in eo genere rudius aut impolitius potest occurrere? Ego verò si vel Giotto illum tanto in honore (& quidem meritò) à suis æqualibus habitum casus aliquis in officinam artificum nostrorum quamlibet mediocrium deferat, ac ille de pictura disserere ac judicare instituat, propè est ut existimem auditurum quod olim ab Apelle Alexander audivit, Facefferet illinc properè, nec pueris colores miscentibus risui esse perseveraret. Hoc eodem squalore eademque rubigine cæteras vos humaniores doctrinas infectas ac deformatas, eadem operâ intueri

putate, propter arctissimum societatis vinculum quo inter se (si Platoni credimus) connexæ colligatæque sunt, ut nunquam singulæ floruisse visæ sint quin floruerint universæ. Vnum, non inficior, ætas illa tulit Franciscum Petrarcham, Scriptorem sua lauro dignissimum; qui & ipse, quoddam Virgilii lectione delectabatur, magus est habitus, non vulgi ille quidem, sed summi tunc hominum Innocentii Rom. Pont. iudicio. Hic tamen, ut rerum copiâ valuit & robore quodam ac pondere sententiarum, ita ornamentis quæ à dictionis elegantia scriptis accedunt, & puro illo qui postea in pretio fuit Romani sermonis candore nec omnino caruit nec multum aut passim abundavit, non solum in soluta numeris oratione, sed etiam in versibus; certè illum negligentiorum huiusmodi loquendi munditiarum, & hebetioris ad earum gustum palati fuisse scripta ejus, alioquin laudatissima, declarant. atque hanc eandem conjecturam de omnibus ejus æqualibus licet facere, ac de genio illius sæculi in universum.

Verum, si non defuit illis temporibus qui tam eleganter Latine scribere posset, eoque scribendi genere tam effusè delectaretur, quid ita non scripsit accepto alio argumento, in cujus tractatione profiteri suum nomen potuisset, & laboris fructum ferre sincerum, & liquidum nominis & gloriæ non contemnendæ? Qui enim scribere potuit quo stilo pleraque hujus fragmenti scripta sunt, ubi sese ad scribendum quacunque de re contulisset, facile & Petrarcham & alios etiam melioris ævi Scriptores hac dicendi laude superasset: Quis ergo factum est ut hoc uno abortu veriùs quàm foetu, clarissimi ingenii sui fecunditatem terminandam judicaverit, aut si quid scripsit hoc unum ad nos pervenerit, cum præsertim haberet liberum decurrendi per omne genus argumenti spatium, nemine illa ætate ad occupandam clarescendi per huiusmodi scripta materiam admodum sollicito? Sed nemo mihi credite fuit; neque enim esset quoddam tantopere admiraremur, totque in cælum extolleremus laudibus secutos longo post intervallo doctissimos homines, qui excisam in suis sedibus Barbarorum crudelitate Græciam unà cum suis artibus in nos invexerunt, apertisque totâ Italiâ bonarum artium veluti fontibus Petroniano illo litterarum flumine Occidentem universum inundavere. Quid enim attinet illos auctores laudare reversæ in orbem terrarum humanioris doctrinæ, quæ jam plusquam integro sæculo illorum exortum præverterat? Quid Bembus & Sadoletus & alii hujus notæ summi viri aliud præstitisse visi sunt, quàm quoddam inter Principes hujus rationis constituendæ fuere? Quid ipse Leo X. Pontifex,

Dulcia

Dulcia quæ profugas revocavit ad otia Musæ :

si gratiam ejus facti proavorum ætas jam abstulerat omnem. Cujus certè ætatis palato si aded subtiliter sapiebat Petronius ; si ejus tunc scripta quæ exstabant tam curiosè manibus terebantur ; si quæ non comparebant tam impotenti desiderio conquirebantur , ut viris doctis in mentem venirent extrema ejus fingendi & supponendi consilia : id verò non incipientis & recens adamatæ litterarum elegantiz argumentum est, sed jam provectæ & ad satietatem usque ac fastidium inter eruditos versatæ. Ut enim ostrea , & boleti , & jubæ mullorum apud rudes voluptatum convivas non magno in pretio sunt, quippe quos hædus, & pullus, & placentæ magis delectant : sic elegantiz genere qua Petronius valet , hominum ingenia inter primos ad eloquentiam impetus non magnopere capiuntur, sed præclarè secum agi putant si cum Cicerone & Livio & Salustio versari cum fructu liceat. Quod autem de hominibus dico , idem de temporibus dictum accipite, quibus sua indoles, sui mores, sua studia sunt.

In his ergo ac talibus Scriptoribus conquirendis & ab interitu vindicandis , satis erat superque tunc occupata doctorum virorum industria, & maximè hujus, quem dixi, Francisci Petrarchæ , cæterorum omnium qui in hac parte rei litterariæ curanda cum laude versati sunt primi auctoris ac ducis. Qui tamen veterum librorum cladi, illa ætate cum maximè gliscenti , nequaquam suo illo intentissimo studio tantum opis asferre potuit quin pleraque ex fatali illo naufragio erepta & in sicco jam posita à refluyente rursus veluti æstu illius vorticis absorberentur ; quod sibi vir ille summus usu venisse queritur in duobus Ciceronis libris qui De gloria scripti sunt : quodque etiam Quintiliano, ævo Petrarchæ incolumi, ut fama est, accidisset, nisi Poggium illum Florentinum ad cujusdam salsamentarii tabernam fors derulisset , à qua erutus , & centum post annos iterum luci restitutus est. Ergo turbo ille veterum monumentorum devorator , illa temporis procella qua omnem penè antiquitatem absumptam dolemus , nondum aded remiserat ut viris doctis cum illa luctantibus satis vacaret cogitare de nugis Petronianis ; toto animo totisque ingenii viribus in clariores, quos dixi, Scriptores, quasi in majoris precii merces servandas intentis.

Iam si Petronius illa ætate tanti non fuit , quæ satis digna causa esse poterat ut tam esset diligens in eo supponendo cujusquam industria ? Neque enim quicquam aliud tuos quos appellas ineptos sycophantas ad hujusmodi fraudes induxit

quàm auctorum quos supponebant nobilitas, & crebræ hominum eruditorum de eorum scriptis deperditis querelæ. Sic Annium Viterbiensem ad suas ineptias Berosi Chaldæi nomine illustrandas, desperata vetustissimi Scriptoris inventio; sic Sigonius ad confingendam Ciceronis De Consolatione disputationem, diu frustra desideratus elegantissimus liber adduxit; sic alia hujusmodi alios plurimos, quorum indicem texere verbosum prorsus & supervacaneum esse judico.

Quid porro, si inter eruditos illius temporis nondum planè constabat quæ pars hujus auctoris integra, quæ mutila, quæ amissa prorsus esset, quem tandem locum habere potuit absurda hujusmodi de eo supponendo cogitatio? Hanc certè persuasionem non magnopere certam & pervulgatam fuisse, argumento est, primò quòd neque de aliis auctoribus exploratum id erat, multò quàm Petronius clarioribus, qui tunc, cùm maximè à cœnobiorum angulis eruebantur; quosque aded latère potius quam interiisse viri docti existimabant. Deinde quòd fragmentorum Petronii collectiones aliæ aliis cumulationes ferebantur, necdum ullum extabat Typographiæ artificium, cujus ope quasi statui posset quid extaret ex illo opere, quid interiisset, & minutæ hujus naufragii tabulæ in conspectum omnium dari; cujusmodi sunt illæ interruptæ sententiæ, & clausulæ nulli parti cæteri operis cohærentes,

In hac re qui vincitur vincit.

Non rectè facit qui cisò credit.

Nemo cælum putat, nemo jusjurandum servat.

Nemo lovem pluris facit, sed omnes operis oculis bona sua computant.

Quod hodie non est cras erit, sic vita iruditur.

Apes ideo pungunt, quia ubicunque dulce est ibi acidum invenies.

Quod non expectas ex transverso fit, & super nos fortuna negotia curat.

Nemo nostrum non peccat, homines sumus non Dii.

& tamen arguere me audes, quòd hæc ipsa, ut aptata suis locis apparerent, verba, & sententias intermedias, & universam rei gestæ seriem ex ingenio commentus sim. Quid autem minus probabile, imò quid magis alienum à ratione, quàm non modò mihi, qui scripturæ ante trecentos annos conflata non interfui, sed ulli omnino hominum in mentem venisse tam frigida, tam jejuna, tam absurda? Præsertim si cogites illa, quæ dixi, tempora, quorum ingeniis & moribus hæc atque talia tribuere nihil aliud est quàm

Delphinum silvis appingere, fluctibus aprum.

Vt non omnem frugem, neque omnem arborem in omni agro

agro reperire possis, sic non omne facinus in omni vita nascitur, summus ille non sentiendi minùs quàm dicendi magister verissimè dixit. In magna quadam litterarum & hominum litteratorum abundantia, & ex assiduo humanioris doctrinæ cultu, & ut ita dicam, attritu facillè satietas oritur, & ex satietate fastidium; indè eorum quæ in hoc genere rara & paratu difficilia sunt, intemperans appetitio, & rerum quæ non extant desiderium. Hinc deinde pretium existit hujusmodi fraudum, sine quo friget omnis malitia; nemo enim gratuitò malus est, nec tam infelici conditione virtus agit, ut, si par utrinque spes affulgeat, nec dispar ea quæ speres assequendi facultas, non quisquam vir bonus & innocens quàm pravus & improbus esse malit.

Sed ego, P.C. vestrà in me audiendo humanitate nimis abutor intemperanter, & in re minimè dubia testes profero non necessarios. Quidquid de cæteris Petroniani operis partibus statueris, hæc sine dubio quæ Cœnam Trimalchionis exequitur, non multò ante conscriptum hunc codicem incolumis fuit. Adite, quæso, Ioannem Sarisberiensem decimiertii propè sæculi Scriptorem, quem in suo De nugis curialium opere, non minùs sermonibus hujus convivii quàm epulis effusè delectatum invenietis, ex eoque & porcum trojanum & ductilem ex vitro phialam, tamquam apophoreta quæpiam secum abstulisse, ut his ad illustranda ingenii sui monumenta uteretur. Atqui structura hujus fragmenti (seu germanum illud sive supposititium dicere placet) multò quàm hoc ejus exemplum vetustius est. Clamat hoc mendorum deformitas & multitudo: clamant Orthographiæ peccata, aliaque scripturæ vitia, quæ neque à vero auctore profecta sunt, neque impostori, homini (si quidem fraus ulla in hoc negotio versata est) minimè ru: neque indocto conveniunt. Vero autem propius est libreriorum imperitià, dum alia ex aliis transferendo mendosè scrip:a mendosius exscribunt, tanta clade codicem affectum esse. Quæ quidem si meus accusator admittit, & patitur secum iniri Chronologiæ rationem; jam constatum hoc ab illo crimen incidet in tempus quo committi omnino non potuit. non enim magis imposturà aliquà opus tunc erat ad proferendum hoc Trimalchionianæ Cœnæ fragmentum ac sit hoc tempore ad carmina Virgilii & Livii Historiam & Tullii Orationes, propterea quòd hæc omnia vera & germana supersunt; quomodo Petronius hac sui parte, ut videtis, supererat, legebaturque & laudabatur: vel, si jam interierat, nondum aded certa & explorata ejus amissio esse potuit, nec tam anxia inquisitio,

tio, nec inventio tam desperata ut extremo huic suppositionis consilio locus ullus esset. Certè hoc Petronii Satyrarum caput maximè omnium cum temporis injuria pugnasse, ejusque expugnationem & quasi absorptionem in illo communi veterum litterarum incendio nullo modo certam tunc exploratamque fuisse, argumento sunt, super disertam ejus in scriptis, ut dixi, Sarisberienfis mentionem, minuta hujus Cœnæ veluti frustra, & semesa fercula, per impressos hætenus codices dispersa & vaga: quæ nunc, ut Patavinus Typographus verissimè prædicat, Scripti hujus beneficio suæ integritati restituta, & velut suæ mensæ iterum apposita cernuntur.

Vides jam, inepte critice, quam in irritum ceciderint insani illi tui conatus; Quid enim nunc illi tuæ primæ legioni facies, quam prosperè mecum pugnasse confidentissimè gloriaris? quò te vertes cum cæteris tuis ridiculis copiis, quem locum capies, in quo consistere tuò, Thraaso magnifice, possis? cùm omnes conclusas & circumventas videas ab hac una rationum cohorte, ex hujus codicis prolatione conflata; ut vereri jam subeat, ne consultò ac de industria librum oculuisse videar & quasi in insidiis collocasse, ut incautos & sibi nimium fidentes, & tui similes ad ineptias effutiendas & risum præbendum elicerem. quomodo rideri videmus

In triviis fixum qui se declinat ad assem.

Quid enim tam ineptum ac tam ridiculum quàm omnis ille tuorum argumentorum apparatus, præsertim cùm recentissimum hunc esse ais inepti homuncionis abortum; propterea quòd verum Petronii textum tam castigatum restitutumque exhibuit ex conjecturis novissimorum Criticorum? Eos autem nominatim commemoras, quos viros, dii boni! Tornæsius, Doufas, Casaubonos, Scaligeros. Cùm verò adhuc meliores alias castigationes in hoc scripto agnoscas, ad hanc diem inauditas, easque ultro probes & magni facias, tecumque hac in re sentiat doctissimus Schefferus, nullaque dubitatio reliqua de codicis antiquitate jam sit, alterum fatearis necesse est aut in hac machina ordinanda versatam fuisse mentem aliquam inusitatæ cujusdam in Criticæ studio sagacitatis, & tot ac talibus ingeniis præstantiorem; aut verum & genuinum sui Scriptoris sætum hunc esse, certè à probris & contumeliis, quibus à te passim accipitur, longissimè remotum: ac nisi ex livore & malignitate totus factus es, sine cunctatione fatebere, cùm primùm novam hanc fragmentorum Petronii editionem adspicies, & lectionum varietatem ad corrigenda vetera hujus auctoris exemplaria per
otiam

otium considerabis : nimisque præceps tuum iudicium *de meo censu hoc uno fragmento instructo* damnabis.

Quid nunc , P. C. pluribus jam attinet immorari in verbis , & formulis , & reliqua scripti hujus dictione , unde suas conjecturas præclarus antiquitatis magister ad me traducendum deducit ? Præsertim verò quòd hanc partem meæ defensionis executi egregiè sunt viri doctissimi populares ejus , qui ingenium industriamque suam tot ediris operibus nobilem , in vocibus quas ille barbaras & monstrosas & ne humanas quidem appellat , partim corrigendis & restituendis , partim asserendis , & excusso diligenter Latinæ linguæ universo penu suæ notioni reddendis felicissimè collocavere. Nec omnino nihil meritis esse hac de re visus est subscriptor illius Valesius ; qui suam *barbasteria* interpretationem , vocabuli ab aliis pro barbaro & absurdo repudiati , sic amplectitur , sic tamquam unicam filiam exosculatur & in sinu habet , ut scriptori ante se C C C. ampliùs annos nato furti litterarii litem intendant : quasi quæ ab eo didicisset pro suo vendicaret : quem etiam profecisse contendit à clarissimo viro fratre suo , cùm epulas illas Trimalchionis *cenam liberam* nominavit. Sed , ut jam dixi , hanc meæ causæ partem satis idoneis defensoribus curandam relinquo , nec vereor , P. C. ne illorum adducti auctoritate sine dubitatione apud vos non statuatis , nihil aliud esse causæ quòd conjecturæ talium ingeniorum tam bellè cum hoc fragmento conveniant , quàm ipsam veritatem , quam certè nisi scriptor illius illiteratus & barbarus secum facientem habuisset , nullis vestigiis ad tam recondita Latinitatis arcana pervenire potuisset.

Nequeo tamen mihi temperare quin ad ea quæ de loquendi quibusdam formulis petulanter & absurdè jactari video paucis respondeam , nec iis contentus sim quæ jam de hoc toto genere in meam ad Mocenicum epistolam congeffi.

Non placent critico illa verba *unus servus Agamemnonis interpellavit trepidantes*. Credo , elegantius futurum fuisse putat , si dixisset , quidam servus Agamemnonis nos interpellavit. At placent Tacito , qui se satis Latinè locutum existimat , cùm dixit , *eodem anno , ni masurè subventum foret , mancipii unius audacia discordiis armisque civilibus Remp. perculisset*. Placet Ciceroni , qui in disputatione De Oratore Crassum *unum patrem familias* , in Philippicis M. Antonium *unum gladiatorem nequissimum* appellat , eoque loquendi genere non necessitatis , sed elegantiz causâ multis aliis in locis libenter utitur. Etiam Catullo placet , cui novus hic

Suffenus unus caprimulgus , ac fofson

vide-

videtur. Denique placet eruditissimo Scheffero, cujus unguis pluris est, quàm ipse rotus, politamque hanc dictionem doctam & elegantem vocat.

Requirat censor noster puritatem Romani sermonis cùm audit, *samquam unum ex nobis*, & orationem quasi magis Christianam quàm Latinam, auctorem verò tamquam compilati sacri Mosaici Scrinii manifestum reprehendit; hæc tamen eadem verba in hanc eandem sententiam securus ejus supercilii usurpat Plinius, nec veretur ne se quisquam inelegantem, & barbarum judicet. Audi, si molestum non est, quàm id ille maximè probat quod tu improbas: *Vnum se ille è nobis, & hoc magis excellit quòd unum è nobis putat*. Minus veretur ne ab illo vapulet Cicero, cùm ait, *Rufio, me Divi fidius, ita desideratur ut si esset unus è nobis*. Quòd si Plinio, si Ciceroni licuit, uti genere orationis in Sacris litteris usitato sine suspitione furti in illo sacrario facti, quidni liceat Petronio? adversus quem adedò injustum ac rigidum te præbes, ut stardis idcirco illi, si Diis placet, controversiam moveas, & ut se ipsum ejuret ac repudiet cogis.

Vide autem, quantum in hoc à te dissentiam. Quæ tibi validissima argumenta videntur abjudicandi à Petronio hujus fragmenti, in iis ego argumentis vel maxima hujus causæ præsidia posita esse censeo. Qua de re antequam dicere incipio, aliam quandam, quæ mihi tecum est, controversiam paucis aperiam; nec sanè erit quòd molestè id feras: quandoquidem hac eadem in re à me ipso dissentio, adductus scilicet vi veritatis, cujus mihi studium omnibus meis studiis & rationibus antiquius est. Nam cùm hæctenus vulgatam de Petronii ætate opinionem, quæ illum Neroni æqualem statuit, probare solitus essem; nuper accuratà eruditi hominis disputatione coactus sum ut multò recentiorē hunc Scriptorem existimem, & paulò ante Constantini Augusti tempora, certè longè infra Severum collocem. Quod quidem ed feci libentiùs quòd eadem operà à viro doctissimo Valesio, tuo subscriptore, mecum hac in re sentiente profecisse videri possum. Primò hoc mihi persuadet altissimum de illo silentium in scriptis vetustiorum auctorum, Quintiliani, Suetonij, Plinii, qui ingenijs sui temporis recensendis & prædicandis diligentissimi fuere. Nisi putas Lege majestatis deterritos ob Neronis Principis vitia in hisce libris notata; præsertim rarà illà Trajani temporum felicitate, ubi sentire quæ velis quæque sentias dicere liberum solumque fuit; nec ulla tritior habita via est exequendæ laudes Principum tunc florentium quàm insectando vitia

super-

superiorum : ut vel hoc ipso nomine acceptos vulgi palato Petronii sales, certè minimè neglectos & famæ incognitos esse oporteret. quomoddò minimè ignota fuisse constat *dicta factaque* C. illius Petronii Tacito celebrati ; inter quæ *scripta* etiam diligens Historicus utique commemorasset , si quid memoratu dignum ab illo scriptum putasset. Nam codicillos qui Neroni missi ab illo mortis proximo sunt (ut idem tradit) obsignati, verisimile est aut suppressos continuè fuisse à Principe , ut faciendis sceleribus prompto , ita audiendi ea quæ fecerat insolente ; aut si mox prodire, materiam potiùs sermonibus garrigentis in circulis vulgi quàm seriis scribentium lucubrationibus præbuisse. Qui autem factum est , ut Petronius hic noster ævo superiore , ut videtis , obscurus & ignotus , viris eruditis qui aliquantò seriùs florere notissimus esset , & in præcipuis recti & emendati sermonis auctoribus laudaretur , interque illos qui familiam in hoc genere ducunt recenseretur Prisciano, Diomedì, Victorino ; ipsi quin etiam D. Hieronymo tanti sit, ut ne tum quidem cùm ad scēminam & Virginem scriberet quicquam offenderetur argumenti obscœnitate , quin ejus nomen , ejusque sententias suo stilo usurpandas putaret , interque illa severa castitatis præcepta insereret ? quod sine dubio summæ cujusdam Scriptoris auctoritatis , & supra suæ materiæ invidiam positæ , indicium est. qui certè splendor in ipso sui fonte atque origine tam tenuis , ut nusquam appareret , esse omnino non potuit. Nisi fortè Giges ille cum suo fabuloso anulo præstò fuit , qui opus illud suis æqualibus & proximæ posteritati tantisper occuluit , aut Maroniana illa quæ mox

circumfusa repente

Scindit se nubes, & in aethera purgat apertum ;

ex eaque, tamquam ex machina emerfit

claraque in luce refulsit

Titus Petronius Arbiter, non ille cum exiguis codicillis , Neronianarum noctium indicibus , quos Tacitus commemoravit ; sed sexdecim ampliùs voluminibus Satyrico sale refertis onustus : quæ statim excepta cum plausu, & ad exemplar omnis elegantiz proposita sunt. Atqui hoc automaton planè factum negat auctor perantiquus Lutatius Placidus , qui Statio Papirio suo posteriorem hunc Petronium facit , quem etiam à suo Poëtâ profecisse affirmat, cùm dixit,

Primus in orbe Deos fecit timor.

nec verò spernendum ullo pacto videtur testimonium in hac re Scriptoris qui propter antiquitatem plurima ætatis Petronianæ indicia ex ejus operibus , sine dubio tunc integris, de-

prehen-

prehendere potuit. Quid multa? ipse Petronius de hac controversia disertè pronunciat in illa elegantissima de sui temporis vitiis querela, ac de ruina bonarum artium: inter quæ picturæ ne minimum quidem vestigium relictum esse dolo. Huic ego sæculo Neronis nullum omnino locum reperire cum adusque Commodi Principatum statuas egregio artificio perfectas adhuc exstare in Vrbe audiam; nec verò propter arctissimam duarum artium societatem fieri posse arbitror, et diverso à statuaria fato usa pictura sit. Sed utcunque potuerit, testimonia certè non dubia florentis tunc etiam pictorum industriæ habemus ex parietibus nuper, ut accepi, repertis in ruderibus thermarum Titi. eorum autem parietum crusta diligenter exceptas ajunt, & in pinacotheca viri primarii collocatas ad specimen hujus artis longè clarissimum, nec minùs ad sæculi quo proditum est dignitatem & laudem: ne qui illud notatæ à Petronio inelegantiz audeat accusare. His ego non argumentis, aut conjecturis, sed ipsius rei pro se manifeste loquentis fidei haud quaquam gravatè me dedidi, & à mea pristina opinione disceffi; nec verò, quò minùs constanter in hac nova permaneam, tuæ me repertæ nuper inter Neronem ac Trimalchionem comparationes commovebunt, quibus nihil quicquam in omni litterarum memoria ineptius legi, nihil ab re magis, nihil cum ratione pugnantius.

Sed ut jam ad propositum redeam: Quo tu ore, qua lingua locutos putas primos illos Sacrarum litterarum Latinos interpretes qui designatis hîc à me temporibus florere? Non opinor purâ illâ & exquisitâ & doctissimo cuique vix usurpatâ dictione, sed humili, plebeja & quam promiscua multitudo usurpabat. Tale enim orationis genus maximè conveniens futurum erat auctoribus ipsis quorum versionem susceperant, ut qui non persuasibilibus humanæ sapientiz verbis, sed nudâ & remotâ ab omni eloquentiz fuco veritate pollerent. Quid igitur miraris, quid tantas excitas tragœdias, si usitatas Sacro eloquio dicendi formulas in his fragmentis offendis? nec venit in mentem, quibus illæ personis, cui hominum generi tribuuntur? nempe cocis, pistoris, lapidariis, cæterisque ex infima plebis fece petitis, quorum, uti à moribus longissimè distant altissimi Divinæ Scripturæ sensus; ita à sermone non admodum oratio discrepat. Hi si tibi videntur inquinatè, si abjectè, si barbarè loqui, nîl miri, nîl novi accidit; hoc enim ipsum etiam Petronio videtur, nec risui temperat cum illos audit; ut *crebris interdum potiunculis* impotentiam splenis *castigare* necesse habeat, ne in cachinnos erumpat & usque ad lacrymas

lucrymas rideat, unà cum doctis & elegantibus viris ad hanc coenam adhibitis; nec enim magis ad res ipsas quæ gerebantur, irrisiones illæ, quàm ad verba pertinent. An alia mente hoc suum opus Satyræ titulo ab eo putas inscriptum, quàm quoddam omnigenæ varietatis plenum est? Quid igitur mirum, aut adversum *res ætate*, si cui vitam hominum notare atque irridere propositum est, sermonis vitia insectetur, eamque materiam suscepto argumento non alienam existimet? Hinc illi affectati Archaismi, hinc importunus Græcarum dictionum usus, & cætera quæ tu meritiò barbara & stolidæ esse putas, sed præcipuè illa quæ tibi videntur nova & hodiernum Italicum sermonem redolentia. Quid autem inde colligis? an idcirco Scriptoris proposito convenire negas? Quid? tu vulgarem hunc Latini sermonis usum, diversis quasi rivis in Italos, Gallosque ac Hispanos, adde etiam Vallachos derivatum, subito credis tanquam ranas pluvias exstitisse, nec potius paulatim & valescentibus per intervalla corruptelis ab usque vetere Latio cœptis? in quo etiam illi unius Urbis cives & modici agri coloni aliter tamen vulgò, aliter inter honestiores loquebantur. cujus rei licet aliquantò hac ætate posterius, disertum tamen & luculentum testimonium habemus à Marco Varrone veteris Academiæ instituta apud Tullium explicante. Vbi se unaque secum (ut ego interpretor) honestissimum quemque negat similem esse posse Amalarii cujusdam atque Rabirii, nulla arte adhibita de rebus ante oculos positis *vulgari sermone* disputantium. Quo quidem in dicto non modò rem ipsam vides, sed etiam vocabulum ab usque illa ætate ad hæc tempora perductum usitatæ vulgò & abhorrentis à doctorum consuetudine dictionis, qua mox eò magis populus est inquinatus

Postquam cæpit agros extendere victor, & Urbem

Latior amplecti murus.

Nec verò dubia res est. alioquin enim quæ tanta laus fuisset aut Corneliæ Gracehorum matris, aut Aureliæ Cæsaris, multorumque præterea illustrium Matronarum quoddam liberos suos inter alias honestas artes ad nitorem Romani sermonis instituisent? quidve opus foret exquisitis illis educationis præceptis, quæ ne nutrices quidem quarum vitiosus esset sermo ad puerorum consuetudinem admittunt? Multò latius deinde patere cœpit hæc loquendi in uno eodemque populo diversitas post infusam Urbi, ut ait Cicero, peregrinitatem & refertam colluvie omnium nationum Italiam. Cujus rei exempla littèris consignata proferre magni & molesti laboris res est. quem enim

G

tunc

tunc cum pulcherrima & elegantissima quæque tam sædè negligerentur, hujusmodi quisquiliæ suâ curâ dignaturum fuisse putamus, ut communi litterarum calamitati subtraherentur? Illud satis exploratum videtur ex paucis & obscuris, quæ utcumque supersunt, vestigiis hujus vitii, aliam atque aliam ejus faciem fuisse pro temporum, in quæ incidit, varietate; aliter namque humiles personæ in Plauti scenam inductæ hoc morbo sermonis laborant; aliter alicubi Vitruvius, & si alius eo tempore stilum suum hac sece orationis inquinavit; aliter longo post intervallo Scriptor historiarum Romanorum Pontificum quæ nomine Anastasii Bibliothecarii circumfertur. Quibus ego adjicio, ut ad nostra tempora propius accedam, Dantis comediam; ejus enim dictio aded popularis est (quemadmodum æquali ejus Francisco Petrarchæ placuit) ut cauponibus & fullonibus & lanistis in deliciis fuerit: quæ tamen hac nostra ætate, nisi viris doctis & eruditis, neque intelligitur nec omnino quicquam sapit. Quod certè summo Poetæ, & elegantissimo Scriptori vitio verti non debet; nam quod antea erat linguæ Latinæ corruptela, jam proprium & justum novi in Italia idiomatis corpus, suis regulis restrictum, suo cultu ornatum, suo nitore conspicuum esse cœpit: neque enim illic Danti Latine loqui propositum fuit, nec verò si fuisset, non elegantissimè, & pro cætera sua doctrina & eruditione loqui potuisset.

Iam verò suam vulgaris & plebejæ orationis faciem defuisse credibile non est etiam Petronii ætate: cujus ego cum expressissima vestigia in hoc fragmento cernam, nec alia in chartis occurrant cum quibus illa conferam, & sic rem esse tibi persuadeam; ad ea litterarum monumenta in quæ temporis inclementiæ minus licuit respiciam oportet; ad lapides, inquam, priscis inscriptionibus insignes. Hæc mecum, quæso, recognosce, imò cum Salmasio, similem hujus nostræ de lingua Hellenistica controversiam agitante: & Grutterum, aliosque monumentorum hujus generis collectores consule, & persuade tibi si potes, quidquam te ad hanc causam boni consilii, quidquam recti judicii, denique sanæ mentis aut rationis attulisse. Certè mihi aliquando peccata illa perpetua in genere nominum, quibus hoc fragmentum scatet, reputanti aded gravia visa sunt ut librarii illa negligentia potius, quàm auctoris proposito tribuenda censerem, quamvis invita ratione; donec admonitus à pariete, quem dixi, apud thermas Tiri reperto, me collegi: nam duas areas inter cæteras ejus historias spectari ajunt, his apposis inscriptionibus,

F O R V S

FORVS OLITORIVS --- FORVS BOARIVS.

qua re accepta stuporem illico damnavi meum, ut jam nec *calus*, nec *satus*, neque *candelabrus*, nec *vinus*, nec *lorus* displicerent, quibus verborum sordibus fragmentum refertum est. Imò versare statim animo cœpi, an hoc proprium valescentis plebeji sermonis inelegantiz, & veteris linguæ probitatem superantis vitium esse putarem: cùm etiam apud Grutterum depravationes hujusmodi generum multis in vocibus animadverterem, cùmque *lutus* pro lutum, *vase sua* pro vase suo, *hic monumentus* pro hoc monumentum scriptum viderem. Nec verò ulterius quin ita factum esset dubitavi, ubi primùm à Bembo didici, nullum generis neutri nec in Italicæ, nec in aliarum vulgarium linguarum nominibus usum esse. Eam igitur corruptelam sermonis, ut omnes alias, paulatim irrepsisse verisimile est. quod sine dubio fieri non potuit, nisi multis antea adeoque prioribus sæculis incepisset, donec in sermone qui nunc in usu est omne penitus exolevisset neutri generis vocabulum. Vides profectò neque phrasas S. Scripturæ, neque idiotismos hodierni Italici sermonis huic fragmento quicquam esse fraudi, quò minùs probum & germanum & antiquum censeatur. Adde veras corruptiones vocum, ab imperitia librariorum perfectas; adde sciorum interpolationes, & ex margine in contextum irreptiones, & cætera scripturæ fragmenti peccata: in quæ, si quidquam accusatori meo cordis esset, non excandesceret, nec scriptum hoc temere supposititium pronunciarer, nec tam industriam suam operi calumniando quàm castigando & restituendo collocarer.

Actum erat de pulcherrimis antiquitatis monumentis, si quæ illi in hoc genere mens est, primis illis litterarum assertoribus superiore sæculo fuisset: Quid enim Plinio corruptius, quid Fabio Quintiliano, quid libris & fragmentis Livii posterius inventis mendosius aut deformius fuit, cùm primùm ad manus eruditorum pervenire? quorum tamen vitia doctissimi homines nequaquam elato, ut facit hic censor, supercilio exceperunt; nec modo corvorum & vulturum ad laceranda ea corpora, quasi vulneribus confecta, sed iustar officiosi Medici, cùm ex parte, quam integram cernebant, vitâ ac spiritu prædita intelligerent ad cæteras sese sanandas ac restituendas accinxere.

At enim hujus fragmenti deformitas insignis est, nimisque frequens per totum ejus contextum barbaries. Quasi verò terminus in hac re aliquis præscriptus esset, aut modus statui potuerit injuriæ temporis intra quem sævire in libros deberet.

An verò idcirco præcipites nos esse convenit in ferenda contra veritatem manuscriptorum codicum sententia, propterea quodd paulò quàm cætera duriùs habiti sunt, nec potiùs diligenter in utramque partem negotium examinare, plusne momenti esse videatur in vitiis ad librum repudiandum, quàm in iis quæ integra & genuina sunt ad agnoscendum. Hoc ipsum, P. C. vobis hodie diligenter in hac causa faciendum est. nec timere debetis ne nimis prolixa oratione fatigemini, cum alteram hujus propositi partem excuri jam simus: satis enim liquet ex iis quæ hæcenus disputavimus, quanti sit ad sententiam de hujus fragmenti statu ferendam, quod mendis & barbarismis & cæteris sermonis vitiis inquinatum ac deformatum est; cum partim ea vitia de industria adhibita partim fortuitò illapfa ostendimus.

Age vicissim, quæ integra hîc videmus, quæ castigata, quæ urbanitatis & elegantiz plena & ad Petroniani palati saporem perfecta num à barbaro aliquo & inconcinno Scriptore, qualia erant æqualium hujus codicis ingenia, excogitari & fingi poterint. quorum, si placet, nonnulla insigniora in medium proferam.

Auspicari autem libet ab iis quæ doctissimus Schefferus recensuit de *arena sparsione in Theatris*, de *visali lecto*, de *jejunio tempore siccitatis*, de *lanatis Deorum pedibus*, de *gladiatore tertiarrio*, de *exheredatione cum elogio*, de *Venere strabone*, de *puero bederis redimito*, & *modo Bromium*, interdum *Lyæum Eubyumque confesso*; de *Priapo cum frugibus in sinu more vulgato*. His adde *cænam liberam* & *Barbatoriam cum Valeliis*; præterea *pueros capillatos*, *canes Laconicos*, *ferrum Noricum*, *titulum aulionis*, *cisternam frigidariam*; *sponsionis provocationem*, si *prasinus proximis circensibus primus palmam*; *Monumentum*, quod *heredes non sequeretur*, in *fronte pedes centum*, in *agro pedes CC.* porrectum. Adde *morem ultimo supplicio in servos animadvertendi*; & quodd *genio domini maledicere capitale fuerit*.

Quid illarum notiones vocum ex intimo Latinitatis penu depromptæ? *familia* pro *servis*, *consubernalis* pro *uxore servi*; *malignè* pro *parum*; pro *reliqua sua insolentia*, nec potiùs, ut vulgus scribentium diceret, juxta reliquam suam insolentiam; *duravi interrogare*, pro *sustinui*, cum Tacito ubi ait Augustum, in *nullius unquam suorum necem durasse*. *praconis artificium* pro *re quaestiuosa*, cum Martiale:

Artes (enim, ait ille) *discere vult pecuniosas,*
Praconem facito vel archisædum.

fortuna

fortuna filius pro fortunato, cum Horatio; *imperare* pro exercere cum Virgilio, ubi ille

Exercet quo frequens tellurem atque imperat arvis.

in signo Piscium natos *obsonatores* futuros: qua conjectura notum videtur, huic Scriptori, quod eruditionem non vulgarem sapit, *obsonium* pro *piscibus* quasi per Antonomasiam usurpari. Iam *proscribere*, id est, venum exponere; jam *castigare* crebris *potiunculis* risum, & non potius coercere; & *interpellare* pro impedire; *sudornatus* pro instructus; *supremum diem obire* pro mori, ad summum enim barbarus obire simpliciter dixisset; *offendere* pro displicere. quid illa? *secundum litteras*, *secundum statum*, ab hoc epigrammate poetarum coepit esse mentio, ab hoc seculo Trimalchio ad lasanum surrexit, nonne in medio Latio videntur nata? & odi pessimè, non potius odi maximè. Quid illæ aliæ formulæ minimè vulgares? Et facinus indignum! *aliquis ovillam est*, & *tunicam habet*? ubi notabilis est antiquorum lanæ frequentior quàm lini usus, & ipse vulgò non admodum notus. Item ubi Trimalchio in coquum excandescit, *oblivisceretur*, inquit, *aliquis porcum exenterare*. In quibus ego formulis Maronianam musam elegantissimè hunc ipsum affectum exequentem agnosco, cum ait

*Tunc pater omnipotens aliquem indignatus ab umbris
Mortalem infernis ad limina surgere visæ.*

Iam illæ transitiones lepidissimæ: quid multat ne multis vos movere, item ubi convivæ oscitantiam coci damnantes inducit quòd porcum non exenteraverit, & dicentes, Non, mehercules, illi ignoscerem si piscem præterisset, statim subijcit, *At non Trimalchio, qui relaxato ad hilaritatem vultu, Ergo, inquit, quia tam mala memoria es, palàm nobis illum exentera*. Affine huic illud Virgilio,

Hac Proteus, & se jactu dedit aquor in altum,

Quinque dedit spumantem undam sub vertice torset,

At non Cyrena: namque u'tro affata timentem.

Audite reliqua hujus narrationis, & nisi lepidissima sunt & verè Petroniana, me licet impostorem & planum, & hoc fragmentum supposititium & adukerinum judicate: *recepta coquus tunicâ cultrum arripuit, porciq; ventrem timida manu secuit; nec mora, ex plagis ponderis inclinatione crescentibus romacula cum botulis effusa sunt. Plausum post hoc automaton familia dedit, & Gajo feliciter comestoravit*. Quid elegantius, quid expressius, quid magis lepidissimo Scriptori convenientius? Sexcenta sunt hujusmodi, P.C. quæ si velim enumerare singula & laudare pro merito nullum dicendi finem faciam. Vos ea, cum librum legetis, tacita vobis cogitatione, quæso, subijcite. Quod cum feceritis,

Fingite, si placet, adductam ad vos aliquam ex illis mulierculis quæ sese à malis geniis obsessas & agitatas mentiri solent; Has certè, cum de rebus supra captum suum audimus differere, cum de Philosophia disputare, cum Latine, cum Græcè memoriter & expedite loqui, omni illas imposturæ suspitione liberare solemus. Non aliter hunc & sua sponte & sæculi sui fato rudem, indoctum, inelegantem descriptorem, cum doctè, eruditè, atque eleganter loquentem auditis, à falso conficti & ex ingenio suppositi hujus fragmenti crimine liberū & prorsus innoxium pronunciare debetis. Nisi fortè imprudenti illi, casu aliquo, verba tam ornata, tamque exquisitas dicendi formulas excidisse putamus. Hoc qui existimat fieri posse, non intelligo, cur non idem putet, si innumerabiles unius & viginti formæ litterarum aliquò conjiciantur, posse ex iis in terram excussis Annales Ennii, ut deinceps legi possint, effici: quomodo disputabat Balbus ille Tullianus adversus insanam Democriti & Epicuri Philosophiam de mundo ex fortuito atomorum concursu fabricatò.

Sed ut maximè casum intervenisse dicamus in illa parte fragmenti, quæ constat ex colloquiis, ut suprà dixi, hominum imperitorum, ubi dictio elegans rarior est, quid faciemus alteri parti, ubi personæ doctæ & auctoris periculo differentes inducuntur? quæ in parte sermonis puritas & elegantia perpetua est, nihilque oratio discrepat à reliqua fragmentorum, quæ olim edita sunt, oratione, nec omnino quicquam habet quod auctor hic lepidissimus velit esse non suum.

Hoc autem, ut eo manifestiùs deprehendatis, signo aliquo ad marginem apposito hanc, quam dixi, fragmenti portionem à reliquis distinguite, &, quod non semel à me factum est, separatim legite, ac judicate. aut ego nullum unquam librum Latinum attigi, aut vos scriptionem totam probam, germanam, antiquam & optimo sæculo natam sine dubitatione pronuntiabitis, & mirari desinetis tantam in hoc fragmento stili varietatem, eamque aded non exscriptoris ctimini, sed auctoris consilio tribuetis, non solum vitia hominum, ut antè dixi, sed etiam sermonis & linguæ irridentis. Vnum excipio, si alicubi vitiosum aliquid offendetis, in quo librarii culpa versata sit, quæ auctori fraudi esse non debet: & est, quod minimè ignoratis, omnium veterum monumentorum cum primùm ab interitu vindicantur communis hæc calamitas.

Sed jam satis, ac etiam nimis multa dicta sunt de argumentis quæ ducit meus accusator ex hujus scripti verbis ac tota loquendi ratione; ad res veniamus. Offendit censorem nostræ

Tri-

Trimalchionis inurbanitas , illiberales joci , sordes convivarum , indoctique & insulsi sermones , & universus cœnæ apparatus nequaquam satis exactus ad normam illius Petronii Neronianarum elegantiarum Arbitri à Tacito commemorati, quem cum Arbitro nostro confundit.

Piget hic, P. C. iterum ad partes vocare ineptissimum negatoris de Nerone Trimalchione commentum , satis , ut arbitror , à Valesio suo & à me ipso confutatum ; quanquam non stomachari non possum , esse aliquem vel mediocriter in Romanæ historiæ cognitione versatum , qui pro Neronis imagine agnoscat orationem nullo vestigio crudelitatis impressam : quo vitio (cui , quemadmodum Tacitus ait , *cætera ejus libidines cedebant*) tamquam præcipuâ quâdam notâ insignis est vita illius Principis , cætera minimè inepti , nec indocti, nec rudis : unde etiam satis ampla peti poterat non objurgandi solum sed etiam deridendi & amarissimo sale perfricandi materies , certè sine his notis & quasi proprio , ut ita dicam , caractere non magis ad verum pingi potuit Nero , quàm sine barba Iuppiter , sine crinibus Apollo , sine hasta Pallas , sine tridente Neptunus.

Alia omnia in animo habuit Petronius noster cùm hunc Trimalchionem in scenam induxit , quàm Principem ullum Romanum , aut omnino quemquam notæ paulò honestioris mortalem. ecquid intelligitis , rem illi tunc fuisse cum genere hominum humili , abjecto , impuro , quibus nulla à natalibus , nulla ab educatione , nulla à studiis honestis commendatio : cùm tamen divites se factos vident , & litteras admirari serò incipiunt , inter suas opes inopes , inter studia doctrinarum indoctissimos se produnt. Quod plerumque usu venit iis qui repente ditescunt accepto non ab Iove & Superis , sed à Dite atque ab Inferis beneficio : præsertim si malæ artes accedant , qualis fuit ille domini sui hæres , à Luciano memoratus , *καὶ πύργῳ οὐκίτης ἐν παιδικῷ ἡμῖν ὑπερμερόν ἐπὶ τῶν γράφων, ἀπὲρ ποικίλων καὶ παισοδικῶν ἡδονῶν, ἀς ἤδη ὑπερίτης ἔξαρθ' ὡς ὑπερίστη αὐτῷ, μίχα τὸ μίσθωμα ὁ γυνῆς ἀπαλαβών* quibus fortunæ gradibus sese ad suam felicitatem processisse Trimalchio non gravatè fatetur. Nec improbable omnino est, ejus personam Petronium ab hoc ipso Luciani loco petisse : quod certè nemo Scriptor qui trecentos abhinc annos vixerit facere potuit, cùm eo sæculo neq; Luciani nec omnino Græci cujusquam auctoris ulla esset inter Latinos cognitio , ita ut homines doctos , quoties consulto Aristotele aut Platone cæterisque insignioribus Græciæ luminibus opus esset , ad interpretes Arabas , &

horum versiones sæculo superiore à Latinis factas se conferre oporteret. id quod D. Thomam fecisse memorant ad illustrandas suas illas admirabiles de Philosophia Morali, & rerum natura disputationes.

Sed, ut unde digressi sumus redeamus, hæc universa stultorum hominum natio uno verbo à Græcis νέπλστωι appellatur, vocabulo non fortunæ modò novitati imposito, sed etiam ingenio & vitiis, quæ plerùmque hanc mutationem sequi solent: indeque usu receptum est, ut cùm quid ineptum, importunum, sui impotens dicere volumus νέπλστωι dicamus. Ita in cœna, quam Plutarchus paulò hac nostra apparatus septem priscis Sapienribus instruxit, sermones convivarum in persequendis vini saporibus & unguentorū odoribus iusto plùs occupati, φορλσγν π κγ νέπλστων iudicatur: ita nimis exquisitam in vitæ cultu magnificentiam Dio ille Syracusanus, acceptà à magistro suo Platone doctrinà, νέπλστωι τρυφλῶ appellavit: Ita Cincero, cùm de Campanis sui temporis verba ad Quirites faceret, Imò, inquit, hoc etiam magis quàm illi veteres germanique Campani, quòd in vetere fortuna illos natos nimia tamen rerum copia depravabant; hi ex summa egestate in eandem rerum abundantiam traducti, non solum copiam, sed etiam insolentiam commovebuntur.

Hujus autem fecis tanta copia in vita est ut Aristoteles, cùm sua illa divina de tractandis affectibus & permovendis animis præcepta formaret, genusque humanum in quasdam veluti classes partiri instituisset & suos cuique mores, sua studia assignaret, unam inter cæteras repentinorum huiusmodi divitum posuerit, ἀφίει δὲ (ait ille) τοῖς πτωχοῖς κακῆς μένους, καὶ τοῖς πάλαι πτωχοῖς τῷ ἀπαντὶ μᾶλλον, καὶ φανερὸν κακὰ ἔχειν τὸς νεοπλῆγας. ὡς περ. γὰρ ἀπὸ καὶ λυσία πλεῖται ἐν τῷ νέπλστωι εἶναι quasi divitem esse, ratio quædam atque doctrina, non merum fortunæ beneficium sit, quam Tacitus *luxum eruditum*, quam Flaccus *arsẽm fruendi* nominavit.

Hanc tantam tam uberem jocandi ridendique materiem, quid, oro, mirum est à Satyrico lepidissimo delectam esse, & tam obviam tamque latè patentem in hoc vitio hominum intemperantiam ad notandum susceptam: quomodo Rhetorum vanitatem, & Grammaticorum ineptias, & juvenum amores, & foeminarum impudicitiam notavit.

Iam, si placet, videamus rectène, an secus hoc suum describendi ac traducendi neoplutos propositum hic Petronius exequatur, & an ipse Trimalchio impositam sibi ad hoc præstantem divitis inepti personam, satis cùm dignitate sustineat.

Illum,

Illum autem ex ea parte qua jam pridem notus est & minimè controversus æstimemus; ex veteribus, inquam, & pridem editis fragmentis, ut ejus mox priora lineamenta, vultumque, atque incessum cum his novis & recens cognitis conferamus.

Iam primùm omnium lusus ille pilæ cum pueris capillatis quàm ineptus in sene deliro sit, quàm indecorus videtis: quàm deinde sordidæ atque intempestivæ deliciæ, matellam argentæ paratam habentis, & exonerantis in propatulo vesicam, mox lavantis & ad manus abstergendas pueri capillos pro mappa adhibentis. Quantum verò arrogantiz in novo more primum in convivio locum occupandi, inque sollemni illo ad epulas, quasi ad sacrificium, accessu: in illo ambitioso cursorum phaleratorum comitatu, & chira-maxio, quo veheretur vetulus, lippus & deformissimo domino deformior catamitus: in procaci fervorum ad symphoniam ministrantium choro. Iam repositorium illud operosum quo convivas suos cœlo inferre & Iovis epulis admoveere sibi visus est: jam fercula suis quæque cœli Signis attributa nulla cum elegantia, eaque vilia & ad quæ ipsi convivæ tristes & nauseantes accedunt. Quid ille scilicet, qui unius vocabuli compendio & nomen audiret & imperium acciperet, quàm proximus & planè germanus est illi in hoc novo fragmento commemorato vasorum Corinthiorum artificii? quorum utriusque nominibus ad frigidissimos suos jocos effutiendos nugator abatur. Quid ficedulæ, quas omnino præstabat nudas, aut pipere, ut Martiali placet, adpersas mensæ apponere quàm accersitâ putrium ovorum imagine conspurcare? Quod idem deinde facit botulis ac tomaculis, quæ præclarus hic cœnarum magister nequaquam satis conciliari potuisse convivarum palato existimavit, nisi scødâ stercoris porcini opinione condidisset? Adde jactantiam opulentiz, & armillarum, annulorumque vanissimam ostentationem, qualem prorsus legimus apud Lucianum in simili convivatore, qui diu sordidus, repenti divitem se & ex Simone Simoniden factum somniavit. adde sermones inconditos & plebejos, & insulsa atque invito Apolline profusa carmina: adde longam illam de moribus Fortunatæ, & de sodalibus Trimalchionis, unius convivarum narrationem, cujus dictio non minùs rudis & inelegans est in paucis illis clausulis quæ in calce veteris hujus Cœnæ fragmenti leguntur, quàm in reliquo ejus progressu quem hujus nostri codicis beneficio debemus.

Hæc omnia ex veteris cœnæ fragmento prolata, aliaque per multa quæ adhuc proferri possunt, ruris & inficetiarum,

Et frustra miser Hercules vocavit :

Hoc Quaterius, heu ! jacet sepulchro ,

Iam laus, nunc dolor urbis universa.

Sed fies : hoc satis est. abi Viator.

Hunc non vulgaris impetum spiritus & ingenii non mediocriter eruditi fortum apud te, quæso, diligenter expende, & imprudentem homini tantâ doctrinæ elegantia, quantam in eo fuisse velex hac parva verborum clausula necesse est, maledixisse pœniteat. Sed vereor ne hac ipsa veteris hujus codicis domini eruditione ad causam fragmenti premendam abutere, & Quid ita factum sit, exclames, ut solus tanto thesauro, cujus pretium non ignorasset, incubuerit, non eo se reperto sit gloriatus, non protulerit, non vulgaverit? expectabam ut adderes, non impresserit, non typis edi curaverit; cum nondum ullas typorum, nullus in scribendo formarum usus esset. Pergitisne omnium temporum, omniumque morum rationem confundere, & quid cuique conveniens, quid proprium sit aut negligere, aut ignorare, & qua facie rem litterariam hodie cernitis eâdem semper fuisse judicare?

Sed jam ad publicum patriz meæ negotium accedam. Qua in re, quoniam turpe est patritio, ut ait ille, viro jus in quo versatur ignorare, ne, quæso, molestè feras si te officii tui tantisper admoneam, & in rerum, quodq; historiam scribere professio non minori curæ esse debet in locorum cognitione non admodum esse versatum ostendam. Tragurio meo, si nescis, quæ summa sapientum judicio urbibus esse solet nobilitas est. Primum ob vetustatem originis, quæ ab usque anno bis millesimo repetatur; quo tempore Syracusii Dionysio tyranno post porrectas ad vicinam Italiam opes Adriatici maris imperium animo agitante, Issum urbem, insulæ, quam ad sedes figendas delegerant, cognominem condidere: à quibus mox, abundante sobolis copia, in vicina Illynici continente, Tragurium & Eperium coloniz deductæ sunt. hoc autem apud Polybium & Strabonem vetustissimos & gravissimos auctores, si voles, invenies. Deinde ob conditorum gloriam, qui per ea tempora & opum magnitudine & rebus gestis clarissimi habiti sunt. Quanti autem adversus lutum quo tu hanc civitatem involvis, est, principem illam fuisse inferendæ in oram Illyricam illius tractus humanitatis & litterarum? quod illi bonum ex monstrato erudito vitæ cultu & mansuetis Græcorum moribus accidisse necesse est: quandoquidem ad temperandam & veluti cicurandam ejus vicinæ barbariem hoc Tragurium nostrum

nostrum illi parti Illyrici præstitit, quod veteri Sicanæ Syracusæ, quod Cumæ Campaniæ, quod Thraciæ Byzantium, quod Massilia Galliæ tuz: unde Druidas illos veteres plurima hausisset ad religiones ordinandas tum ad gubernandam Rempublicam, argumento est usus ab iis linguæ Græcæ multis in rebus, teste Cæsare, deinde adhibitus. Hoc, inquam, idem veteres cives mei finitimos Barbaros beneficio affecere; neque enim aliter fieri potuit ut homines antea feri, rudes, inhospitales bellicam suam virtutem unâ piraticâ & latrocinii exercitam justis militaris disciplinæ præceptis & institutis temperari & castigari sustinuissent; nec sine summa ratione, hinc potissimum accepta, vicini Dalminienfes aut initia sumere aut nomen opesque suas, non amplitudine illi terrarum, sed hominum frequentia & militaris disciplinæ laude propagare potuerunt, ut consimili Achæorum, qui & ipsi circa eadem tempora florere, instituto plures civitates in commune consulerent & in unum veluti corpus coalescerent, eoque consensu & sibi præsidio, & hostibus terrori, & universæ genti ornamento essent: ad quos idcirco debellandos & sibi adjungendos non minus negotii Populo Romano, quàm usquam alibi terrarum fuit. Hinc illa Dalmatici triumphi laurus nobili Flacci carmine celebrata, & splendidum Salonini cognomen: unde non minus honoris Pollionum familiæ quàm Metellis à Creta, ab Africa Scipionibus, à Germania Neronibus & Drusis accessit. Succubuit mox sine dubio unâ cum reliquo terrarum orbe, prævalentibus Populi Romani viribus, etiam Dalmatia atque Illyricum universum; cui tamen ea calamitas incremento potius quàm incommodo fuit, ut fines suos antea modicos ad Istrum latissimè extenderet: quo tempore civitas nostra splendidæ inter cæteras civium Romanorum Coloniz dignitatem obtinuit, communibusque deinde tum periculis tum claudibus à Gothorum, cæterorumque Barbarorum immanitate profectis defuncta, usque ad Sclavorum adventum incolumis fuit. Hujus gentis insanis viribus, quanquam eversa & confecta, ut Salonæ & reliquæ ejusdem tractus civitates, obstitit tamen, & in eodem vestigio, quantum afflictæ & perditæ licuit, vetus suum nomen tueri & patrias leges colere atque observare perseveravit; vitam, quam fructibus agri non licebat, maritimis quæstibus & mercaturæ industriâ tolerando; eâ majore quàm aliz eodem usæ fato Dalmatiæ civitates, quod non solum veteres mores, vetusque erga Principes Romanos obsequium, sed etiam locum ipsum retinuit, & quoad potuit

potuit fibique & Reipub. & nomini Christiano summâ cum fortitudinis atque constantiæ laude conservavit.

Alteram deinde cladem à Saracenis est passa direptionis atque incendii, & quamvis se funditus excisam vidisset, non tamen obniti contra fortunam desiit quin iterum resurgeret, & refloresceret, & fidem suam integram atque constantem tum Vngarico tum Veneto Imperio egregiè approbaret, & priscos Romanos mores & leges & linguam nullis admixtis vicinorum Barbarorum corruptelis ad hæc usque tempora tueretur.

Hanc, tu Valesi, civitatem tam splendidis ortam initiis, talibus fundatam institutis, tam illustri in utramque partem fortuna exercitam ne, oro, posthac ignobilem appelles. reverere, si quicquam humanitatis in te est, veterem ejus virtutem, reverere gloriam, & hanc ipsam, ut ait ille, senectutem: quæ in homine venerabilis, in urbibus sacrosancta est.

Quod si ad urbium nobilitatem non satis in vetustate momenti esse putas, confer animum ad præsentem hujus civitatis unâ cum cætera Dalmatiâ res, & si potes, aude contemnere quotidiana nostræ gentis cum hoste omnium validissimo certamina, ac perseverantem quatuor & viginti annorum luctam; in qua non solum imperium illius tanta vi in nos effusum constantissimè sustinemus (id quod in altera belli parte quæ Cretam exercet, summa laudis est) sed etiam ultro in apertum prodire audemus, & abactionibus prædarum, vastationibus agrorum & oppidorum expugnationibus infestissimum illi cingere bellum. quantum autem in nobis est, aded locum munitum rot obsidiones passi nullum amisimus ut potius Venetum hac ejus parte imperium latè propagaverimus.

Quodd si Principi nostro satis opum ac virium esset, ut quæ nostrâ potissimum ope nostrisque sudoribus ac sanguine hæctenus de hoste cepit retinere ac tueri posset, quamvis Crete possessione (quod Deus omen avertat) deiceretur, nihil omnino esset quamobrem illum hujus belli fortunæ pœniteret. contrà autem quamobrem adversarius suam vicissim afflictam jam & perditam ducat, si quicquam in eo cordis est, abunde magnas gravesque causas habet: quodd super vastatas atque in solitudinem propè redactas latissimas regiones, hoc memorabili experimento apud nos factò, ignavix suæ sese convictum intelligit: quodd senescentem in mentibus hominum terrorem ejus virium videt, quo maxima adversus majores nostros illi genti confecta sunt bella, & clarissima illius Imperio regna provinciarque adjunctæ.

Quodd

Quodd si Clarissimo Regi vestro uti adversus hos barbaros tua virtute suisque viribus libebit; si, ut rumor validior in lies est, huc spectant ejus consilia & apparatus & revocati ab aula Ottomanica Legati propositum; si Deus propitius aderit, ut huic tanto inceptui fortuna respondeat: quam tu senties futuram tantarum rerum præcipuam causam, quem, oro, veluti auctorem expeditionum ac victoriarum facies quibus iterum in Oriente gens Christiana clarescet? nimirum tam gentem cujus virtute ac periculis factum est ut hoc iter ad laudem, quod hætenus arduum & inaccessum visum est, planum, facile, expeditum esse constaret. Quomodo laudatus ille in veteri memoria Xenophontis cum parva Græcorum manu per infestas Persarum nationes in patriam reditus, eaque re periculum Barbaricæ ignavix factum, & mentes hominum à tanti hostis terrore liberatæ, prima victoriarum Alexandri & Macedonum causa, si Polybio credimus, fuit. Quodd si nihil à nobis aliud ad res tam præclaras tamque magnificas esset profectum, quàm ut locum sedemque ipsi otiosi cessantesque præberemus; non erat tamen, quod cuiquam obscura aut ingloria videri posset hominum natio, quorum caput in medium rerum omnium discrimen fortuna conjecerit, &

--- *quorum actus uterque,*

non secus ac Sigæis olim in campis,

Europa atque Asia terris concurrerit orbis.

libet enim in optima causa magnificè loqui: nec vereor, ne me quisquam idcirco tumidum potius & gloriosum, quàm iustissimæ pietati laudabiliter indulgentem existimet. Hæc, atque talia assiduis hominum sermonibus celebrata, neque ignorare neque contemnere impunè potes: Quid ergo venit in mentem, importunam de nobilitate controversiam excitare? an quod omnia præ te contemnis, quia fortè animos facit præclarum istud cognomen cum priscis Francorum Regibus tibi commune? Quodd si mihi res esset cum quopiam alio, quem tanti non facerem quanti apud me ipse merito es, propè esset ut exclamarem, sic:

Nanum cujusdam Atlantæ vocamus,

Æthiopem Cycnum, parvam extorsamque puellam

Europen; canibus nigris, scabieque vetusta

Levibus, & sicca lambentibus ora lucerna

Nomen eris Tigris, Leo, Pardus, si quid adhuc est

Quod fremas in terris violentius.

Sed, ut dixi, summam tuæ dignitatis habeo rationem, tibi que, & pro-

& propter tuam ipsius & propter doctissimi viri fratris tui virtutem, cujus ad te redundat gloria, tantum tribuo ut te unum clarissimum virum & nullo non præclaro nomine, nullis non splendidissimis titulis dignum existimem; idque libenter atque ingenuè præ me fero, nec sententiarum inter nos dissensionem ad animorum usque dissidium, quantum in me est, excrefcere patiar: nihil enim homini docto & liberaliter instituto æquè conveniens esse statuo, quàm litterarias hujusmodi controversias modestè, verecundè, civiliter exercere.

Sed jam satis multa in causa, ac etiam plura fortasse quàm oportet, extra causam. Reliquum est, P. C. ut non jam rationibus & argumentis, sed precibus & obsecrationibus vobiscum agam, nec verò pro me, cujus ætatem extra aleam hujus quodcunque periculi est positam esse videris; ac ne pro descriptore quidem hujus codicis, qui criminis à nemine commissi, & nusquam exstantis aut apparentis reus agitur; sed pro ipso Petronio: ne clarissimi Scriptoris commoda & rationes accusatorum meorum, alterius inconsideratæ malignitati, alterius præproprio judicio dedendas putetis: ne ejus miseræ, & multum jactatæ fortunæ postremas hasce reliquias, quasi tempestate quadam in litus ejectas, mergi rursus & eruditorum fructui eripi & extorqueri patiamini. Satis superque discriminum adiit; satis dura & aspera perpeffus est, vix exigua sui parte incolumis atque superstes. Nec vestræ videtur esse humanitatis ut cujusquam odium, & sævitiam cum blattis ac tineis, & cæteris temporis injuriis initam ad ejus perniciem conspirationem probasse videamini. Liceat illi vestro fretum præsidio resurgere paulatim à sua calamitate & convalescere, purgatumque à turpissimo crimine in clarissima litterarum luce cum dignitate versari. Statuite sententiis vestris exemplum, ad quod respiciendo homines adolescentes modum adhibere discant ingeniorum libidini & gloriæ cupiditati: tutioremque à sua cuique virtute ad laudem ascensum, quàm per alterius ruinas esse putare. Denique in hoc toto negotio transigendo, quid veritas patiarur, quid ratio postulet, quid vestram deceat gravitatem, quid ex usu Reip. litterariæ maxime sit, pro vestra singulari fide ac sapientia considerate.

F I N I S.

123456789

UNIVERSITY OF MICHIGAN



3 9015 00180 2100

A 657762

**DO NOT REMOVE
OR
MUTILATE CARD**

